

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੂੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ - ਜਿਲਦ ੯)
ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਕ੍ਰਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
[ਰਾਸਿ ਅਠਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਸਾਰੀ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਜਾਰੀ]

ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਭਾਵਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਟੀਕਾ
ਅਤੇ ਸ਼ੇਸ਼

ਪ੍ਰਯਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਧਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ।

ਸੰਪਾਦਿਤ:-

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
(ਕਰਤਾ 'ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ')

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

SRI GUR PARTAP SURAJ GRANTH VOL. IX (in Punjabi)

Kavi Churamani Bhai Santokh Singh

Editor : Bhai Vir Singh

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੁਤਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਨ : ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

© ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 1991

ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 2011

ਕਾਪੀਆਂ : 5000

ਕੀਮਤ : 240/- ਰੁਪਏ

1120 - ਹ.ਪੁ. - 1578

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਫਾਪਕ : ਓਬਲਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਸਾਪ ਨੰ: 107, ਬਡਹੋਤੀ, ਸੈਕਟਰ 41-ਭੀ, ਓਡੀਗੜ੍ਹ

ਰਾਹੀ : ਬੰਟਰੋਲਰ, ਫਪਾਈ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਜਿਲਦ ੯.

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨਾ
ਗਾਇ ਅੱਠਵੀਂ ।		ਜੰਗ ਜਾਰੀ ।	੨੫੩੪੦੪
ਮੰਗਲਾਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿ ਕਥਾ ।	੧੩੩੦੭	ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਬੱਧ ।	੨੬੩੪੦੮
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ ।	੨੩੩੧੫	ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਉਧਾਰ ।	੨੭੩੪੧੧
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ।	੩੩੩੧੯	ਅਸਮਾਨ ਖਾਂ ਬੱਧ ।	੨੮੩੪੧੫
ਬਿਧੀ ਚੰਦ । ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ ।	੪੩੩੨੩	ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬਾ ਬੱਧ ।	੨੯੩੪੨੦
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ । ਸੀ ਤੇਗ		ਜੰਗ ਜਾਰੀ ।	੩੦ ੪੨੪
ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ ਆਰੰਭ ।	੫੩੩੨੬	ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੱਧ ।	੩੧੩੪੨੯
ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ ।	੬੩੩੩੦	ਵਿਜਯਾਕੀਰਤਪੁਰ ਨੂੰ ਤਜਾਰੀ ।	੩੨੩੪੩੩
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ ।	੭੩੩੩੪	ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁੱਜੇ । ਬੁਝਣ ਸ਼ਾਹ ।	੩੩੩੪੩੬
ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ।	੮੩੩੩੭	ਬੁਝਣ ਸ਼ਾਹ ਪੁਲੋਕ । ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ	
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ । ਬਾਜ਼ ।	੯੩੩੪੧	ਹਾਰ ਦੀ ਖੋਬਰ ।	੩੪੩੪੪੦
ਪੈਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ।	੧੦੩੩੪੬	ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ।	੩੫੩੪੪੪
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਬੇਮੁਖਤਾ ।	੧੧੩੩੫੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ	
ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ।	੧੨੩੩੫੬	ਜਿਵਾਈ ।	੩੬੩੪੪੮
ਫਰਿਆਦ ਪੁਚਾਈ ।	੧੩੩੩੬੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਉਣ	
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ।	੧੪੩੩੬੪	ਦੀ ਤਿਆਰੀ ।	੩੭੩੪੫੧
ਲਸ਼ਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ।	੧੫੩੩੬੮	ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪੁਲੋਕ ।	੩੮੩੪੫੪
ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰ । ਤਸਵੀਰ		ਧੀਰ ਮੱਲ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ।	੩੯੩੪੫੮
ਚਿੱਤ੍ਰੀ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ ।	੧੬੩੩੭੧	ਰਾਇ ਜੋਧ ਆਦਿ ਦਾ ਆਉਣਾ ।	੪੦੩੪੬੧
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ ।	੧੭੩੩੭੬	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ	
ਖੋਜੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਾਰ ।	੧੮੩੩੮੦	ਬੰਦੀ ।	੪੧੩੪੬੪
ਲਸ਼ਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ।	੧੯੩੩੮੪	ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪਮਾਲਾ ।	੪੨੩੪੬੭
ਜੰਗ ਆਰੰਭ ।	੨੦੩੩੮੭	ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ।	੪੩੩੪੭੦
ਰਾਤ ਦਾ ਜੰਗ ।	੨੧੩੩੯੦	ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੁੰਦਰਸ਼ਾਹ ਪੁਲੋਕ ।	੪੪੩੪੭੪
ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ ।	੨੨੩੩੯੪	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ	
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਬੱਧ ।	੨੩੩੩੯੭	ਨਾਲ ਅੜਕੇ ਢੁੱਲ ਦੁੱਟਾ	੪੫੩੪੭੭
ਜੰਗ ਜਾਰੀ ।	੨੪੩੪੦੧	ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ ।	੪੬੩੪੮੦
		ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ।	੪੭੩੪੮੩

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਲੋਕ	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਲੋਕ	ਪੰਨਾ
ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪੁਲੋਕ ਗਮਨ।	੪੮੩੪੮੮		ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ। ਦਾਰਾ		
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼।	੪੮੩੪੮੯		ਨੌਸਿਆ।	੧੩੩੫੮੦	
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪੁਲੋਕ। ਸੰਗਤ।	੫੦੩੪੮੯		ਦਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮ।	੧੪੩੫੮੪	
ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ।	੫੧੩੪੮੯		ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਂਦਵਾਲੋਂ ਖੜੂਰ।	੧੫੩੫੮੮	
ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਾ।	੫੨੩੫੦੨		ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ।	੧੬੩੬੦੧	
ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ	੫੩੩੫੦੫		ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੧੭੩੬੦੪	
ਸੂਰਜ ਮਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ	੫੪੩੫੦੮		ਦਾਰਾ ਵਿਦਾ। ਨੁਰੀਗੋ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੮੩੬੦੮	
ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਬਿਨਯਾ।	੫੫੩੫੧੧		ਦਾਰਾ ਤਕੀਏ ਵਿਚੋਂ ਕੈਦ।	੧੯੩੬੧੪	
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ।	੫੬੩੫੧੫		ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਕਤਲ।	੨੦੩੬੧੭	
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਚਖੰਡ			ਸਰਮਦ।	੨੧੩੬੨੧	
ਪਯਾਨ।	੫੭੩੫੧੯		ਸਰਮਦ-ਜਾਰੀ।	੨੨੩੬੨੪	
ਸੱਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼।	੫੮੩੫੨੨		ਸਰਮਦ ਕਤਲ।	੨੩੩੬੨੮	
ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ।	੫੯੩੫੨੫		ਨੁਰੀਗੋ ਦਾ ਵੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ		
ਭਾਈ ਭਗਤੂ, ਭਾਈ ਫੇਟੂ।	੬੦੩੫੨੯		ਨਾਲ ਸਖਤ ਸਲੂਕ।	੨੪੩੬੩੩	
ਰਾਸ਼ਿ ਨੋਵੀਂ।			ਬਿਨਵਾ।	੨੫੩੬੩੬	
ਮੰਗਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ			ਮਥੁਰਾ।	੨੬੩੬੪੦	
ਕ੍ਰਿਯਾ।	੧੩੫੩੫		ਜੈ ਪੁਰਿ।	੨੭੩੬੪੫	
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ। ਹਰੀੜ।	੨੩੫੪੭		ਪੁਸ਼ਕਰ।	੨੮੩੬੪੯	
ਬਿੰਘਾਂ ਪ੍ਰੇਮਣ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਾਦਭਕਿਆ	੩੩੫੫੧		ਅਜਮੇਰ।	੨੯੩੬੫੨	
ਅਜਗਰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।	੪੩੫੫੬		ਕਾਂਸੀ।	੩੦੩੬੫੬	
ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਧਨ ਮਗਨ।	੫੩੫੬੧		ਕਾਂਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ।	੩੨੩੬੬੪	
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੬੩੫੬੫		ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜੀਆਂ ਨੁਦੀਗੋ ਨੂੰ		
ਰਾਜੇ ਹਾਬੀ ਮੰਗਣ ਆਏ।	੭੩੫੬੯		ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।	੩੩੩੬੬੭	
ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ।	੮੩੫੭੨		ਨੁਰੀਗੋ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ।	੩੪੩੬੭੦	
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਾਹ			ਸ਼ਾਹੀ ਦੂਤ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਯਾ।	੩੫੩੬੭੪	
ਆਕੀ।	੯੩੫੭੭		ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ।	੩੬੩੬੭੮	
ਸੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ।	੧੦੩੫੮੦		ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ।	੩੭੩੬੮੨	
ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੧੩੫੮੩		ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਾਮਾਤਾਂਇਖਾ-		
ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ।	੧੨੩੫੮੬		ਈਆਂ; ਮੋਜਾਬੱਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ।	੩੮੩੬੮੫	

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ
ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ ।		ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ।	੫੭੩੭੫੧
ਖਾਣੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਣਾਏ ।	੩੯੩੬੬੦	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਜਾਗਿਆ ।	੫੮੩੭੫੫
ਖੂਹ ਤੇ ਬੈਠੇ । ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ ।	੪੦੩੬੬੩	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਵੇਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ	
ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ । ਪਦਮਨੀ ।	੪੧੩੬੬੭	ਅਗੇ ਕਦੇ ਪਰਖੇ ਸਨ ।	੫੯੩੭੫੬
ਦੇ ਚੰਦ । ਤੇਸ਼ੇ ਖਾਣੇ ਗਿਣੇ ।	੪੨੩੭੦੧	ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ।	੬੦੩੭੬੩
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਾਜ਼ ਦਾ ਪੁਰਬ			
ਜਨਮ ਦੱਸਿਆ ।	੪੩੩੭੦੪	ਰਾਸਿ ਦਸਵੀਂ	
ਕਲਪ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਫਲ । ਕੇਸ		ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ	
ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ । ਜਮਨਾ ਤੇ ਟੁਰੇ ।	੪੪੩੭੦੭	ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਏ ।	੧੩੭੬੭
ਗੜੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ । ਮਸਤ ਹਾਥੀ		ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ	
ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ।	੪੫੩੭੧੧	ਆਦਿ ਕਥਾ ।	੨੩੭੭੫
ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ । ਦਿਨੇ		ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ ।	੩੩੭੭੮
ਤਾਰੇ । ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤੀ ।	੪੬੩੭੧੪	ਭਾਈ ਭਗਤੂ ।	੪੩੭੮੨
ਮਰੀ ਹਟਾਈ । ਬੱਦਲਾਂ ਛਾਂ ਕੀਤੀ ।	੪੭੩੭੧੭	ਕੋੜੇ ਤੇ ਮਰੂਜਕੇ ਰਾਹਕ ।	੫੩੭੮੬
ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਪੀੜਾ ਹਰੀ । ਉਜਬਕ		" "	੬੩੭੮੯
ਵਹਾਇਆ ।	੪੮੩੭੨੧	" "	੭੩੭੯੨
ਅਲਾਈਨ ਦੀ ਮੋਤ । ਸੁਪਨਾ ।		ਜੇਤ ਪਿਰਾਣਾ ਬੱਧ ।	੮੩੭੯੬
ਬੇੜੀ ਜੋੜੀ । ਲੋਕਾਂਜਨ ।	੪੯੩੭੨੪	ਮਰੂਜਕਿਆਂ ਦਾ ਵੱਸਣਾ ।	੯੩੭੯੯
ਗੁਰੂ ਜਿਵਾਈ । ਤਸਬੀ ਦਾ		ਗੋਰਾ ਜਨਮ । ਭਗਤੂ ਦੀ ਨਵੀਂ	
ਬੰਦ ਦੱਸਿਆ । ਮੋਤੀ ਦਿੱਤਾ ।	੫੦੩੭੨੭	ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ । ਜੱਸੇ	
ਖਾਧਾ ਦੱਸਿਆ । ਖਟ ਰੁਤ		ਦੀ ਬੋਲੀ ।	੧੦੩੮੦੪
ਮੇਵੇ । ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਬਾਗ ।	੫੧੩੭੩੧	ਜੱਸੇ ਦੀ ਮੋਤ । ਗੋਰੇ ਨੂੰ ੧੦੧	
ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ । ਸਮਾਧੀ ।		ਸੂਪ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ	
ਦਰਯਾਈ ਘੋੜਾ ।	੫੨੩੭੩੪	ਆਏ ।	੧੧੩੮੦੮
ਭੂਮ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ । ਸੁਜਨੀ		ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤ ਬਿਵਹਾਰ ।	੧੨੩੮੧੨
ਹੇਠੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੱਢੇ ।	੫੩੩੭੩੮	ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦ	
ਜੰਦਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ । ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ ।	੫੪੩੭੪੧	ਭੋਰਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੋਰੇ ਵਿਚ ।	੧੩੩੮੧੬
ਕਹਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ ।	੫੫੩੭੪੪	ਗੋਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗ ।	੧੪੩੮੧੯
ਸਖਾਵਤ । ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ ।	੫੬੩੭੪੮		

ਗਸਿ ਅਠਵੀਂ ਦੌਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥

ਅਥ ਅਸ਼ਟਮਿ ਗਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅੰਸੁ ੧. [ਮੰਗਲ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ]

੧. ਇਸੁ ਦੇਵ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ-ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਜਿਸਿ ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਬੰਦ ਦੁਖ, ਜਾਨੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ।
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੰਦੋਂ ਜੁਗ ਕਰ ਬੰਦਿ ॥੧॥

{ ਬਿਨ ਜਾਨੇ=ਬਿਨਾ ਜਾਣੇ, ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ।
ਬਿਲੇਦ=ਵੱਡਾ, ਬਹੁਤ, ਉੱਚਾ । }

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ਸਾਢੇ ਦੁੱਖ (ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ) ਜਾਣਿਆਂ ਉੱਚਾ ਅਨੰਦ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, (ਉਸ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖੋਂ ਵੇਖ ਜੋ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਇੱਥੇ ਨਾਂ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਜਾਣਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਜਾਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸੋ ਹੋਵੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਰੇਸ਼, ਕਾਲ, ਨਮਿਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਰੰਧ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲ 'ਪੜ੍ਹਿਆ' ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ । ਵਾਦਯ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਇਹ 'ਉੱਚਾ' ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਮਨ ਬੁੱਧਿ ਦੇ ਟਿਕ-ਜਾਣ 'ਸਿਧ' ਜਾਂ 'ਦੁਧ' ਦੁਆਰਾ ਅਣੁਭਵ ਵਿਥ ਜਾਏ, ਆਪੇ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰਸੀਆ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

੨. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਥਿਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਦਨ ਵਾਰੀ, ਉੱਜਲ ਰਦਨਵਾਰੀ, ਬਿਘਨ ਕਦਨ ਵਾਰੀ, ਦਾਤੀ ਹੈ ਸ਼ਰਨ ਕੀ। ਚੰਪਕ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਕਵਿਤਾ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਸੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ ਉਰ ਮੇਂ ਧਰਨਿ ਕੀ । ਕੁੰਡਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਸੁਮਤਿ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਕਮਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਗਤੀ ਹੈ ਕਰਨਿ ਕੀ। ਲੋਚਨ ਹਰਨ ਵਾਰੀ, ਦਰਨਿ ਅਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਦੋਸ਼ਨਿ ਹਰਨਿ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾਚਰਨ ਕੀ ॥੨॥

ਏਹਗਾ ॥ ਭੁਵਾ, ਭੈ ਹਰਾ, ਭਵ ਭਰੀ, ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਮ ਬੰਦਨਾ ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ ॥੩॥

ਬਦਨ ਵਾਰੀ=ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ । ਕਦਨ ਵਾਰੀ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ।
ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਰੰਗ ਵਾਲੀ । ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਬਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ।
ਸੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਸੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਦੇਣ ਵਾਲੀ । (ਅ) ਸੁਭ ਕੀਰਤੀ
ਦੇਣ ਵਾਲੀ । (ੲ) ਸੁਭ ਵਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ । [ਸੁਸ਼ਟ=ਸੁਸ਼ਟ, ਸੁਭ ।
ਬਰਨ=ਗੁਣ, ਕੀਰਤੀ, ਵਰ । ਬਰ ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ, ਬਰਨ ।
ਵਾਰੀ=ਵਾਲੀ, ਦਾਤੀ ।]

ਕਰਣ ਵਾਰੀ=ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੀ । ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਦੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ।
ਕਰਿਨਿ ਕੀ=ਹਥਣੀ ਦੀ, ਹਸਤਨੀ ਜੇਹੀ, ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ ।
ਲੋਚਨ ਹਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ।
ਦਰਿਨ ਅਰਿਨਿ ਵਾਰੀ=ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ।
ਦੋਸ਼ਨ ਹਰਿਨ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਚਰਨ ਕੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਭਵ=ਭਵਾਨੀ ।
ਭਵ ਭਰੀ=ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੀ । [ਭਵ=ਪ੍ਰਤਾਪ+ਭਰੀ=
ਦਾਤੀ, ਵਾਲੀ] । (ਅ) ਸਿਸਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ।

ਸਮ ਸ਼ੇਰ=ਸ਼ੇਰ ਵਤ ।
ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ=ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ।
(ਅ) ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ । ਜੇ ਇਹ
ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮਸ਼ੇਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ=
ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ।

ਅਰਥ—ਵੰਦੁਮਾ (ਵਰਗੇ) ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ, ਚਿੱਟੇ ਵੰਦੇ ਵਾਲੀ, ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
(ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲੋਕਵੰਦੇ ਨੂੰ) ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ; ਵੰਬੇ (ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ) ਵੰਗ
ਵਾਲੀ; ਕਵਿਤਾ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਤੇ ਇਸ) ਸੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰਨ
ਕਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ; ਕੰਨਾਂ ਵਿਖੇ ਕੰਡਲਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੰਗੀ ਧੁਧਿ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਦੱਖਾਂ ਵਿਚ
ਕਮਲ (ਧਾਰਨ ਕਰਨ) ਵਾਲੀ, (ਜਿਸ ਦੀ) ਬਾਲ ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ (ਗੰਭੀਰ ਹੈ) ।
ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ (ਅਤੇ ਸਿਸਰ) ਚਰਨਾਂ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ (ਕਾਵਯ ਵੇ) ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, (ਅਤੇ)

ਭੈ ਹਰਨ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ (ਜਿਸ ਦੀਆਂ) ਬਾਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀ ਹਨ
ਤੇ ਜੋ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਜੇਸੀ) ਭਵਾਨੀ (ਨੂੰ) ਵੰਦੇ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੋਰੀ ਬੰਦਨਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਕਵਿੱਤ ਵਿਚ ਸਾਧੇ ਵਿਸ਼ੇਖਣ ਆਏ ਹਨ. ਵਿਸ਼ੇਖਣਪਦ 'ਭਵਾ' ਤੇ ਕ੍ਰਿਯਪਦ

‘ਬੰਦਨਾ’ ਅਰਥਾਤ ‘ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ’, ਦੇਹ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਬਿੱਬ ਤੇ ਵੇਹੋ
 ਏ ਅਰਥ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗੁਣ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਵੇਹੋ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸੀ
 ਗੁਣ ਕਹੇ ਹਨ । ਆਪ ਬੀਰ ਰਸੀ ਪੰਥ ਦੇ ਕਵਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ (Muse) ਸ਼ਾਬਦਾ ਵਿਚ
 ‘ਕਾਵਯ’ ਤੇ ਬੀਰਤਾ’ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗੁਣ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੨ ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸਰਬੋਤਮ ਜਨ ਸਰਬਦਾ ਸਰਬੋਪਰਿ ਜਸੁ ਚਾਚੁ ॥

ਜਗ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਮੋ ਧਰਨੀ ਪਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥੪॥

ਸਰਬੋਤਮ=ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਸਰਬਦਾ=ਸਭ ਕੁਛ ਦੇ ਦਾਤੇ । ਭਾਵ ਕਾਮਨਾ ਧਾਰਕੇ ਸਿਮਰਨ
 ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿਰਕਾਮ
 ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ।

ਸਰਬੋਪਰਿ=ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ, ਭਾਵ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ।

ਚਾਚੁ=ਨਿੰਦਰ, ਉੱਜਲ । ਧਰਨੀ=ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ।

ਧਾਰਿ=ਧਰਕੇ, ਰੱਖ ਕੇ ।

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ
 ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹਨ, ਦੱਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ (ਪਦਾਰਥਾਂ ਵੇ) ਦਾਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਜਲ ਜਸ ਸਾਰਿਆਂ (ਦੇ ਜਸ) ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ (ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ
 ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀਰਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਹਾਨ ਵਜਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ
 (ਉੱਚਾ) ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਿਛਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਕਈ ਭਵਾਨੀ ਭੀ ਇਸ ‘ਸਰਬ’ ਪਦ ਵਿਚ
 ਆ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਭਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤਮ ਹਨ, ਅਰ ਉਸਦੇ ਜਸ ਨਾਲੋਂ ਆਪਦਾ
 ਜਸ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

੪. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਰਵਿ ਗਜਾਨ ਕੇ ਤਿਮਰ ਬਿਕਾਰ ਬਿਨਾਸ ।

ਪਦ ਅਰਵਿੰਦਨਿ ਬੰਦਨਾ, ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਹੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਰੂਪੀ) ਮਾਧੋਰੀ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਗਜਾਨ (ਰੂਪੀ) ਸੂਰਜ ਸੁੰ
 (ਗੁਰ) ਅੰਗਦ (ਜੀਓ) ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ ਨਮਸਕਾਰ

(ਕਰਕੇ ਵੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਖੇ) ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ ਖੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਿਓ।
 ਭਾਵ—ਪਿਛੇ ਨੰਕ ੨ ਵਿਚ ਭਵਾਨੀ ਨੂੰ ‘ਸੁਮਤਿ ਕਰਨ ਵਾਰੀ’ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਫੇਰ
 ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਵੇਵ ਤੋਂ ‘ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ
 ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਮਤਿ ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਪਣੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਰਹੇ ਤੇ ਬੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅੱਡ ਰਹੇ ਹਨ,
 ਭਵਾਨੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਵੀ ਕੁਲ ਦੀ ਮਿਰਜਾਦਾ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੫. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਅਮਰ ਜੀ ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਨ ।
 ਜਾਹਰ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਜਨ ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨਿ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ ਬਰ=ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ (ਅ) ਵਰਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ। ਜਨ=ਦਾਸ, ਜਨ । ਇਸ਼ਾਰਾ }
 ਹੈ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ, ਪੀੜੇ ਤੇ ਪੰਥੂਕਿਆਂ ਅਰਬਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ }
 ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ । ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨ ਠਾਨਿ=ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ }
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, (ਅ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ (ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ
 ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਹੋ ਮਨ ਤੇ)
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸੂਰਜ ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਕੇ ਬਿਦਤਿ ਸਕਲ ਜਗ ਜੋਇ ।
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਨਿਤ ਕਰੈਂ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਸੋਇ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਸੂਰਜ ਬੰਸ ਦੇ ਸੋਢੀ (ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ) ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ
 (ਸੂਰਜ ਸਮਾਨ) ਵਿਦਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਹੋਰ ਅਰਥ—੧. ਸੋਢੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਜ ਜੋ (ਸਚਮੁਖ ਸੂਰਜ ਬਤ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਦਤ
 ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਨਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਗਨਿ, ਧੀਰਜਿ ਧਰਨਿ, ਤਾਰਨ ਜਨਨਿ ਜਹਾਜ* ॥
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕਉ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖ ਸਾਜ† ॥ ੮ ॥

* ਪਾ:—ਤਾਰਨ ਜਨ ਨਿਜ ਹਥ ।

† ਪਾ:—ਸੁਖ ਸਾਥ ।

{ ਜਰ ਜਰਨਿ=ਅਜਰ ਵਸਤੂ-ਅਮਿਤ ਅਤਮ ਬਲ-ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ
ਵਾਲੇ । (ਅ) ਨਾ ਸਹੇ ਜਾ ਸੋਕਣ ਵਾਲੇ (ਖੇਦਾਂ ਨੂੰ) ਸਹਾਰ
ਲੈਣ ਵਾਲੇ । ਜਨਨਿ=ਦਾਸਾਂ ਵੇ ।
ਖਸਾਜ=ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ-ਅਮਿਤ ਅਤਮ ਬਲ ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ, ਧੀਰਜ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ
(ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਤਾੜਣ ਲਈ ਜੋ ਜਹਾਜ਼ (ਭੁੱਲ) ਹਨ, (ਐ) ਮੁਖੀ ਦੇ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ
ਸ੍ਰੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਯੁਧ ਧਰਨਿ ਮਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਿਨਿ ਸਮਾਜ ।

ਬੰਦਨ ਠਾਨੈ ਬੰਦਿ ਕਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ॥੯॥

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਿਖੇ (ਸਭ ਤੋਂ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
ਹਨ (ਤੇ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ) ਹੱਥ ਜੋੜ
ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਦਾਤਾ ਭੋਗੁ ਰੁ ਮੋਖ ਕੇ ਦਾਸਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ।

ਨਮੋ ਨਮੋ ਪਗ ਕਮਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥੧੦॥

{ ਨਮੋ ਨਮੋ=ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਬਾਰ ਬਾਰ
ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜੋ ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ ਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਹੀ
ਸਹਾਇਕ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਵੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਗਯਾਨ ਘਨ, ਨਾਸ਼ਕ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ।

ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਕੋ ਨਮੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੧॥

{ ਗਿਆਨ ਘਨ-ਇਕ ਰਸ ਗਿਆਨ, ਅਵਿਰਲ ਗਿਆਨ । ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ।
(ਅ) ਗਿਆਨ ਦੇ ਬੰਦਲ, ਗਿਆਨ ਦਾਤਾ । ਸਰੋਜਨਿ=ਕਵਲਾਂ । }

ਅਰਥ-ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਜੋ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੂਰਨ
ਗਿਆਨ (ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਨ) ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਵੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ)
ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੧ ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ - ਮੰਗਲ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਾਦਰ ਜਹਿ ਸਿਮਰੰਤਿ ।

ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਰਦਾਮ ਲਿਹੁ ਪਰਮ ਰੂਪ ਭਗਵੰਤ ॥੧੨॥

ਅਰਥ-(ਹੇ ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀਓ ! ਜਿੱਥੇ (ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ (ਆਪ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ । ਹੇ ਪਰਮ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ ਜੀਓ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਕਰੋ ।

੧੦. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ - ਮੰਗਲ ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਆਸਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਭੇਜ ਬਿਨਾਸ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਨਮੋ ਚਰਨ ਕੇ ਪਾਸਿ ॥੧੩॥

ਅਰਥ-ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀਓ ! ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰਾ ਤੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇ ਭੇਜ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਦੇ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ]

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮਕ੍ਰਿਦਰ ਭਾਈ ਕਥਾ ਬਰਨੰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਸੁਨਹਿ ਸਿੰਘ ਚਿਤ ਚੌਪ ਸੋ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵੈ । ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਹੁਇ ਚਿਤ ਰੁਚਿ ਬਧਹਿ ਬੁਝਤਿ ਪੁਨ ਔਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਰਨਿ ਸਿਰਮੌਰੇ ॥ ੧੪॥ ਅਸਨ ਅਚਵਿ ਮੰਦਿਰ ਬਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਸ ਕਾਲਾ । ਮਰਵਾਹੀ ਅਰੁ ਨਾਨਕੀ ਢਿਗ ਮੇਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਬੁਝਤਿ ਭੀ ਰਲ ਬਾਰਤਾ 'ਕਿਮ ਬਧੈ ਬਖੇਰਾ ?' । ਜਿਸ ਤੇ ਲਸਕਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਚੜ੍ਹਿ ਆਇ ਬਡੇਰਾ ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ । 'ਬਧੀਚੰਦ ਬਧਿ-ਵਾਨ ਬਡ ਹਯ ਤਹਿ ਤੇ ਲਜਾਵਾ । ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਹੁਤੇ, ਰਹਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਘਾਸੀਘਾਤ ਲਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਸੀ ॥੧੬॥ ਦੁਰਗ ਦਿਵਾਰ ਫੰਦਾਇ ਕਰਿ ਲੇ ਆਇ ਤੁਰੇਯਾ ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਕੇ ਹਿਤ ਗਯੋ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਨਿਸ਼ੰਗਾ । ਖੋਜੀ ਬਨਿ ਸਭਿ ਦੇਖਿਤੇ ਦੀਵਾਰ ਫੰਦਾਯੋ । ਇਮ ਦੇਨੋ ਹਯ ਗਏ ਲਖਿ ਚਿਤ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੋ ॥੧੭॥ ਲਸਕਰ ਭੇਜੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਬਡ ਭਈ ਲਰਾਈ । ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਖਪਿ ਗਯੋ ਹੈ ਕੋ ਸਮੁਹਾਈ' । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ 'ਅਸ ਚੋਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਨੈ ਬਿਲੋਕੈ ਕਬਿ ਨਹੀਂ ਕਿਯ ਕਰਮ ਕਰਾਲਾ ॥੧੮॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹਯਨਿ ਨਰ ਗਨ ਪਿਖਤਿ, ਰਾਖੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਸਭਿ ਕੋ ਛਲ ਕਰਿ ਪੁਰੀ ਤੇ ਲੇ ਆਇ ਕਿਕਾਨਾ । ਲੋਕ

ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਚ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਕਰਿ ਚੋਰੀ ਪੁਨ ਢਿਗ ਗਯੋ
 ਨਾਰਿਨ ਝਰਪਾਵਾ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ 'ਬਲ ਬੁੱਧਿ
 ਬਝੇਰਾ । ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ ਕੇ ਜਗਤ ਮਹਿ ਹਮ ਦੁਤੀ ਨ ਹੋਰਾ । ਚੋਰੀ
 ਕਰਿਬੇ ਚਾਤੁਰੀ ਐਸੀ ਉਪਜਾਵੈ । ਸੁਨਿਬੇ ਦੇਖਨ ਹਾਰ ਨਰ ਸਭਿ ਕੋ
 ਬਿਸਮਾਵੈ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਹਿਤ ਪਰ ਉਪਕਾਰਸਿੱਖ
 ਬਨਯੋ ਬਝ ਗੁਰਨਿ ਕੋ, ਰਣ ਸੁਰ ਉਦਾਰਾ' । ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੋ!
 ਤਿਸੁ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ । ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਕੋ ਤਿਮ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਈ'
 ॥ ੨੧ ॥ ਪਠਯੋ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਯੋ । ਆਇ
 ਕਰੀ ਤਬਿ ਬੰਦਨਾ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਗੁਰ ਮਹਿਲਾ ਕੋ ਮਾਤ ਕਹਿ
 ਮਸਤਕ ਕੋ ਟੇਕਾ । ਆਗਯਾ ਲੇ ਬੈਠਯੋ ਜਬਹਿ ਕਹਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥
 ੨੨ ॥ 'ਕਹਹੁ ਆਪਨੇ ਕਰਮ ਕੋ ਜਿਮ ਪੁਰਬ ਆਯੋ । ਕਿਮ ਚੋਰੀ ਦੁਸ਼ਕਰ
 ਕਰੀ ਧਨ ਕੋ ਹਰਿ ਲਯਾਯੋ ? । ਕਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਛੋਰ ਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਬੇ
 ਚਾਹੈ' । ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਬਿ ਜੋਰਿ ਕਰ ਉਚਰਯੋ ਗੁਰ ਪਾਹੈ ॥ ੨੩ ॥ 'ਪੁਰਬ
 ਤਸਕਰ ਕਰਮ ਕੋ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਮਹਿਖੀ ਸੁੰਦਰ ਬੰਦ ਕੋ ਚੋਰੀ
 ਇਕ ਬੇਰੇ । ਲੇ ਨਿਕਸਯੋ ਤੁਰਨ ਕਰਤਿ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਚਾਲਾ । ਸੁਧ
 ਹੋਈ ਪੁਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਨਿਕਸੈ ਨਰਿ ਜਾਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ਖੋਜ ਪਾਇ ਮਹਿਖੀਨਿ
 ਕੋ ਪਰਿ ਪਾਛ ਪੁਕਾਰਾ' । ਆਗੇ ਮੈਂ ਉਤਲਾਵਤੋ ਬਹੁ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰਾ । ਚੋਲ੍ਹੇ
 ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਉਤਲਾਏ । ਆਇ ਸੁ ਮਿਲੀ ਗੁਹਾਰ' ਤਬਿ
 ਇਮ ਕਰਯੋ ਉਪਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਹੁਤੇ ਤਾਲ ਜਲ ਕੋ ਭਰਯੋ ਸਭਿ ਮਹਿਖ
 ਯਾਵੇਸ਼ੀ । ਅਦਲੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ । ਜਾਇ
 ਤੁਰਨ ਪਰ ਮੈਂ ਪਰਯੋ ਸਭਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ ।—ਰੱਛਨਾ ਕੀਜੈ ਰਿਪੁਨਿ ਤੇ ਤੁਮ
 ਮੈਂ ਸਹਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁਰ ਕਰਹੁ ਸਿਖ ਆਪਨੋ ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਾ
 ਤੇ, ਕਾਰੀ ਤੁਮ ਸੰਤ ਹੋ ਚਿਤ ਸਭਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ—। ਅਦਲੀ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ
 ਯਾਹਿ ਬਹੁ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕੀਨਿ ਏਤਾਵਨ ਸੁਭ ਮਤੀ ਮਮ ਭਾਗ
 ਯੋਸਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥—ਸਿਮਰਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਰਾਖਹਿ ਤੁਵ ਲਾਜਾ । ਬਹੁਰ
 ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕਰਿ ਤਜਿਕੈ ਅਸ ਕਾਜਾ—। ਸੁਨਿ ਤਿਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਕੋ ਮੈਂ ਪਾਟਨ ਕੀਨਾ । ਕਹੈ ਅਰਧਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਤਿ ਸਰਨੀ ਦੀਨਾ ॥
 'ਭਵ ਤਦ ਤੇ' ਪੂਰਮਾ ਹੋਰਿਆ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । 'ਮੇਰੇ' ਖੋਛੇ ਪੁਕਾਰ ਹੋਗਈ' ਵਾਹਰ ।

੨੮ ॥—ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਦਾਸ ਲਖਿ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਪੁਨ ਮੈਂ ਰਹੈ
ਸਮੀਪ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਸਾਮੀ—। ਉਰ ਮਹਿ ਧ੍ਯਾਨ ਸੁ ਧਾਰਿ ਕੈ ਬਿਰ
ਭਾ ਤਿਸ ਥਾਨ॥ਤਬਿ ਲੈ ਆਇ ਗੁਹਾਰ ਗਨ ਲੈ ਖੋਜ ਮਹਾਨ॥੨੯॥ਸਰ
ਲਗਿ ਖੋਜ ਨਿਹਾਰਤੇ ਨਹਿ ਆਗੈ ਚਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ
ਭੈ ਸੇ ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ । ਅਦਲੀ ਸਿੱਖ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਤਿਨ ਸਾਬ ਬਖਾਨਾ ।
—ਕਸਾ ਖੋਜਤਿ ਤੁਮ ਫਿਰਤਿ ਬਹੁ ? ਕੁਛ ਸਕੈ ਨ ਜਾਨਾ—॥੩੦॥
ਕਹਤਿ ਭਏ—ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਇਕ ਤਸਕਰ ਲਜਾਯੈ । ਖੋਜ ਇਹਾ ਲਗਿ
ਆਇਕੈ ਨਹਿ ਅੰਗੁ ਚਲਾਯੈ॥ਖੋਜਤਿ ਹੈਂ ਤਿਸ ਏਜ ਕੋ ਜੈਕਰਿ ਤੁਮ ਹੋਰਾ
ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਸੀਤ ਜੀ ! ਕਿਤ ਗਯੋ ਅਗੋਰਾ—॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਅਦਲੀ
ਉਤਰ ਦੀਯੋ ਮਹਿਖੀ—ਸਰ ਮਾਂਹੀ* । ਇਨ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਮੈਂ ਪਿਖੀ,
ਕੋ ਗਮਨਜੈ ਨਾਂਹੀ—। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ—ਦੇਖੀ ਭਲੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ ।
ਕਪਲ* ਬਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਸਕਲ, ਹਮਰੀ ਸਭ ਕਾਰੀ—॥੩੨॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੇ ਕੁਛਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ॥ਸੁਮਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਹਟੇ
ਨਹਿ ਸਕੈ ਪਛਾਨੀ । ਗਿਹ ਕੋ ਗਈ ਟੁਹਾਰ ਜਬਿ ਮਿਲਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗਾ
ਕਹਜੈ—ਪਿਖਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕਲਾ ਜਿਨ ਸੁਜਸੁ ਉਤੰਗਾ ॥੩੩॥ ਹੋਰਿ
ਸਹਾਇਕ ਸਿਮਰਤੇ ਦੁਹਿਲੋਕਨਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜੈ ਤਜਤਿ ਹੈਂ
ਤਿਨਕੈ ਬੁਧਿ ਨਾਂਹੀ । ਜਜੈਂ ਕਜੈਂ ਰਾਖਹਿ ਦਾਸ ਪਤਿ ਸਭਿ ਬਿਘਨ
ਮਿਟਾਵੈ॥ਇਹ ਬਡਿਆਈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਭਾਵੈ॥੩੪॥ਸਭਿ ਕਾਰੀ
ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਅੰਗੈ ਕਰਿ ਰੰਗਾ । ਸਿਮਰੇ ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਹੁ ਤੁਰਨ
ਸੰਗਾ । ਤਸਕਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤਿ ਤਜਾਗਿ ਕੈ ਸਰਨੀ ਪਰਿ ਜਾਈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੁਇ ਕਲਜਾਨ ਕੋ ਤੁਵ ਭਾਗ ਭਲਾਈ—॥੩੫॥ਤਬਿ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ
ਸਰ ਮਹਿਖ ਨਿਕਾਰੀ । ਧਰਮਸਾਲ ਸਿਖ ਸੇਤ ਕੋ ਦੀਨੀ ਤਬਿ ਸਾਰੀ*॥

*ਵਾਹਰ ਆ ਗਈ । *ਫਪੜ ਤਕ ਖੋਜ ਵੇਖਿਆ । *ਕੁਛ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ । *ਮਹੀਆ
ਇਸ ਵੱਪੜ ਵਿਚ ਹੈਨ । *ਇਹ (ਮਹੀਆ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਵੇਖੀ ਹੈ ਨਾ ਅਗੈ ਲੰਘੀ
ਹੈ । *ਭੁਟੇ । *ਕਾਲੀ। *ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਉਹਰੀ ਬੀਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁਚਾ ਵੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀ ਤੁਕ
ਵਿਚ ਆਪ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨੂੰ ਵਰ ਪਏ ਵੇਖੇ ਹਨ । *ਅਦਲੀ ਨੇ ਬਿਧੀਦੇ ਦੀ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਕਰ ਜਿੱਤੀ, ਪਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਂ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕੇ, ਇਹ ਅਦਲੀ ਨੇ ਮਤਿਹਰ ਜੀ ਦੀ ਕਲਾ
ਬੀ ਵਿਖਾ ਦਿਤੀ ਪਰ ਵੇਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰਤਾਉ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜੈਸਾ ਮਾਲ ਨਹੀਂਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ, ਦੇਖੇ
ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਬਿਨੈ ਸੁਖਾਨੀ ਦੀਨ ਹੋ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਲੀਨਾ । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਨਾ' ॥ ੩੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਯਾਤਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀਆ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਬਿਧੀ ਹੋਣ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ ਅਪਨੀ ਬੁਝਾਨੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਮੈਂ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰਿ । ਅਮੀ-
ਤਾਲ' ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਬਿਚ ਸਭਾ ਸੁਹਾਏ।ਜਨੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਉਪਦੇਸ਼
ਅਲਾਏ । ਧਰੀ ਉਪਾਇਨਿ ਅੰਗ ਕੁਛ ਗਹਿ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਾ। ਵਿਗ ਬੈਠਜੈ
ਕਰ ਜੋਰਿਕੈ ਪਿਖਿ ਦਰਸ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੨ ॥ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਭਿ ਬਾਰਤਾ ਗੁਰ
ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਈ।-ਆਯੋ ਅਬਿ ਸਿਖ ਹੋਨ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਸ਼ਰਨਾਈ। ਰੱਖਜਕ
ਦੀਰਘ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਜੁਗ ਲੋਕ ਮਝਾਰਾ' । ਰਹਜੈ ਚਹੈ ਵਿਗ ਆਪ ਕੇ,
ਲਖਿ ਮੋਖ ਉਦਾਰਾ'-॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿਬਿਨਤੀਗੁਰ ਦਯਾਨਿਧਿ ਬਹੁ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
। ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਮੋਕਹੁ ਦਿਯੋ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਅਨੰਨੀ । ਉਪਦੇਸ਼ਜੈ ਸਤਿਨਾਮ
ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਦਿਨ ਰੈਨਾ' । ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਮੁਝ ਆਪਨੋ, ਕਰੁਨਾ ਰਸ
ਨੈਨਾ' ॥ ੪ ॥-ਚੋਰੀ ਤਜਾਗਹੁ ਅਬਹਿ ਤੇ ਆਛੇ ਮਗ ਚਾਲੇ । ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ
ਪਠੀਐ ਸੁਨਹੁ, ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਦੇ ਸਮਾਲੇ-। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਜੈ-ਮੁਹਿ
ਪਰਜੈ ਸੁਭਾਉ । ਫੁਰਹਿ ਨ ਚੋਰੀ ਚਹੀਤ ਚਿਤ, ਇਹ ਸਾਰ ਅਲਾਉ'-॥
੫ ॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਕਸੇ ਬਦਨ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ-। ਜੇ ਚੋਰੀ ਤੇ ਹਰਤਿ
ਨਹਿ ਇਮ ਕਰਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਰੇਕ ਹੋਇ ਦੁਖ ਅਸਨ ਸਿਹ ਕੁਛ
ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ' । ਤਿਸ ਹਿਤ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਅਚਿ ਕਰਿ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ । ੬ ॥ ਅਧਿਕ ਧਨੀ ਕੋ ਤਨਕ ਧਨ' ਲੇ ਆਵਹੁ ਦੀਜੈ ।
ਜੇ ਤਜਾਗੀ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਬਿ, ਤੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ*-। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ

ਅੰਮ੍ਰਤਸਰ । 'ਦੋਹਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਦੱਖਜਕ ਜਾਣਕੇ । '(ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਮੁਕਤੀ
ਦੇਣਾ ਲਖਕੇ । 'ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾ ਸਿਮਰਨ (ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰੀ ਸਿਮਰਨ)
ਉਪਦੇਸ਼ਿਆ (ਮੈਨੂੰ) । 'ਫੁਪਾ ਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ (ਕਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ) । 'ਕੁਛ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇ ਹੋਵੇ । '(ਕਿਸੇ) ਮਹਾਨ ਧਨੀ ਦਾ ਫੋੜਾ ਜਿਹਾ ਧਨ ।

*ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰੈਕਾਲ ਨਯੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ:-ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਛੁਟੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਚੋਰ ਕੀਆ ਚੋਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ' ॥

[ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਚੋਰ ਅਛਲੇ ਪੈਂਦੇ ਹੋ ਹੋਣ] ॥

ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਨਿਕਟੀ ਰਹਜੇ ਸੇਵਾ ਚਿਤ
ਦੀਨਾ॥੭॥ ਪੁਨ ਅਦਲੀ ਕੇ ਮੰਗ ਮੈਂ ਕਰਿ ਚੌਪ ਬਿਸਾਲੀ। ਗਮਨ ਜੋ
ਅਪਨੇ ਨਾਨਕੇ ਗੁਮ ਜੁ ਸਿਰਹਾਲੀ। ਜਬਿ ਕਬਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜੈ ਰਿਦੇ
ਗਮਨੋਂ ਹਿਤ ਚੋਰੀ। ਰੇਕਾਨ ਕੇ ਪਿਖਿ ਦੇਤਿ ਭਾ, ਉਰ ਗੁਰ ਪਗ ਡੋਰੀ॥੮॥
ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੈਠਜੇ ਹੁਤੋ ਆਈ ਦਿਜ ਨਾਰੀ। ਕਹਤਿ ਭਈ ਨਿਜ
ਬਾਰਤਾ ਚਿਤ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਰੀ।—ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਸਿਖ! ਮੈਂ ਸੁਨਜੇ ਤੁਮਰੇ ਜਸੁ

‘ਰਿਦੇ ਦੀ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ। ਵਿਚ (ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ)।

‘ਭੁਭੁ (ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦੀ ਚਾਰੀ ਦੁਕ)

ਉਹ ਕਹੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਵੇਰੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਪਿੱਛੇ
ਕਥੀ ਜੀ ਆਪ ਦੇਸ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਅਦਲੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਚੋਰੀ
ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੋ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਵੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਰੀ ਵੱਡ ਵਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਇਸਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੁਰੰਗ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹਨ, ਤੇ
ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪੁਰੰਗ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੇਖੋ ਕਵਿ ਜੀ
ਆਪ ਬੀ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੨੭ ਵਿਚ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਅਦਲੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਬਹੁਰ ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕੇ ਤਜਿ ਕੇ ਅਸ ਕਾਜਾ’ ਤੇ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ
‘ਸੁਨ ਤਿਸ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ’। ਸੋ ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਬਿਧੀਵੰਦ ਵੱਡ ਵਕਾ ਸੀ
ਤੇ ਤਿਹ ਫੁਰਕਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਵੇਰ ‘ਚੋਰੀ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਛੁਟਦੀ’ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਕਹਿਣਾ
ਵਦੋ ਵਜਾਘਾਤ ਹੈ, ਜਾ ਮਗਰਲਾ ਪੁਰੰਗ ਸਾਰਾ ਆਖੇਪਕ ਹੈ।

ਜਿੰਦਾ ਇਹ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵੇਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਦਲੀ ਇਸੇ ਮਤਲਬ ਲਈ
ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੇਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਦਾ ਲੇਖ ਜਾ ਸਿਰ ਦੀ
ਬੀਮਾਰੀ ਅਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਭੁਜਨ ਏਦਰੀ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ,
ਫਿਰ ਉਸ ਪਰ ਵੇਰੀ ਦੀ ਭਿਵਨਾ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਵਾਕਿਆ ਫਿਰ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਲਿਖ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੩
ਅੰਕ ੩ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਦੁਕ।

ਜੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਤੋਂ ੩੩ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ
ਕਾਰਨ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਦੁਕ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ।

ਆਛੋਦੀਨਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕੋ ਕਰਿਬੇ ਨਿਤ ਬਾਛੋ॥੯॥ਦਾਰਿਦ ਹਮਰੇ
 ਬਦਨ ਬਹੁ ਨਹਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰਾਬਸਨ ਆਇ ਤੇ ਬੁਰ ਗਏ ਅਤਿ ਮੰਦ
 ਗੁਜਾਰਾ। ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਉਚਿਤ ਬਹੁ ਦੇਖੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਹੋਤਿ ਅਹਾਰ ਨ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਖਾਵੈ॥੧੦॥ਨਿਸਦਿਨ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਬਿਤਹਿ ਹੋਤਿ
 ਨ ਉਪਚਾਰਾਜਿਸ ਤੇ ਬਜਾਹੋਂ ਸੁਤਾ ਨਿਜ, ਦੇ ਤਿਨਹ ਅਹਾਰਾ—।ਸੁਨਿ
 ਬੂਝੀ—ਕਹੁ ਸਾਚ ਅਬਿ, ਕੇਤਿਕ ਧਨ ਲੇ ਕੈ। ਕਾਰਜ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰਹਿ
 ਸਭਿ ਕੋ ਹਰਖੈ ਕੈ॥੧੧॥ਸਰਬ ਸੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਕੋ ਕਰਿ ਪੂਰਨ ਆਛੋ।
 ਕਿਤਿਕ ਦਰਬ ਤੇ ਹੋਹਿਗੇ?ਕਹੁ ਚਿਤ ਕੀ ਬਾਛੋ—।ਦਿਜ ਬਨਿਤਾ ਬੋਲੀ
 ਤਬਹਿ—ਪੰਜ ਸੈ ਧਨ ਪਾਉਂ। ਮਹਾਂ ਫਰਾਗਤ ਸਾਥ ਮੈਂ ਨਿਜ ਸੁਤਾ
 ਉਠਾਉਂ—॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੋ ਤਬਿ ਕਹਨੈ—ਧਨ ਦੇਵੋਂ ਤੋਹੀ।ਦਿਨ
 ਪੰਚਕ ਮਹਿ ਆਇ ਪੁਨ ਮਿਲੀਅਹਿ ਇਤ ਮੋਹੀ—। ਹਰਖਤਿ ਅਪਨੇ
 ਘਰ ਗਈ, ਮੈਂ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਬੇਗਮਾ ਸੁਨਿ ਪੰਛ
 ਮਝਾਰਾ॥੧੩॥ ਪੱਤਣ ਰੇਬੇਦੂਲ*ਕੋ ਡੇਰਾ ਤਹਿ ਘਾਲਾ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮੈਂ
 ਨਿਸਚੇ ਭਲੇ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਲਾ। ਪਹੁੰਚਨੈ ਦੇਖਨੈ ਜਾਇ ਤਬਿ ਸੰਗ
 ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ। ਲਾਇ ਘਾਤ ਨੀਕੇ ਰਹਨੈ ਨਿਸ ਤਿਮਰ ਬਿਸਾਲਾ॥੧੪॥
 ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਤਬਿ ਹੂੰ ਭਈ ਮਿਲਿ ਪਹਿਰੂ ਮਾਂਹੀ†। ਜਹਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬੇਗਮ
 ਹੁਤੋ ਪਹੁੰਚਨੈ ਤਿਸ ਪਾਹੀ। ਬਿਚ ਤੰਬੂ ਕੇ ਸੁਪਤ ਸਭਿ ਦਾਸੀ ਗਨ ਜੋਈ।
 ਧਨ ਕੋ ਧਰੇ ਸੰਦੁਖ ਗਨ ਦੇਖੇ ਦਿਵ ਤੋਈ॥੧੫॥ ਬੈਠਨੈ ਤਿਨ ਕੋ
 ਬੀਚ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕੈ ਬਲ ਹਾਥਾ। ਤੋਰਨੈ ਤਾਰੇ ਏਕ ਕੋ ਪੂਰ ਜੋ ਧਨ ਸਾਥਾ॥
 ਬਾਤੀ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਹੁਤ ਹੈਂ ਇਕ ਤਬਹਿ ਨਿਕਾਸੀ। ਹੁਤੋ ਪੰਚ ਸੈਜਿਸ
 ਬਿਖੈ ਸੋ ਲੇਕਰਿ ਪਾਸੀ॥੧੬॥ ਸੈਪਟ‡ ਜੇਵਰ ਕੇ ਭਰੇ ਸਭਿ ਤਜਾਗਨਿ
 ਕੀਨੇ। ਖੋਲ੍ਹਿ ਖੋਲ੍ਹਿ ਧਰਿ ਕੈ ਤਹਾਂ ਨਹਿ ਕਰ ਮੈਂ ਲੀਨੇ। ਇਕ ਬਾਤੀ ਲੇ
 ਨਿਕਸਿਓ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰੇਤਾ। ਸਭਿ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਚਾਇ ਕੈ ਆਯੋ
 ਉਤਲੇਤਾ॥੧੭॥ ਦਿਜ ਨਾਰੀ ਕੋ ਦੀਨਿ ਤਬਿ, ਤਨੁਜਾ ਨਿਜ ਬਜਾਹੀ।
 ਇਮ ਕੀਨਸਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਮੈਂ ਲੀਨਸਿ ਨਾਂਹੀ।ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤ
 ਭੀ ਬੇਗਮ ਤਬਿ ਜਾਗੀ। ਸੈਪਟ ਜੇਵਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗਨ ਤਿਨ ਹੋਰਨਿ ਲਾਗੀ॥

*ਬਤੀ ਖਨੁ ਨਾਲ। [ਮ. ਫਰਾਗਤ] †ਭੋਂ ਖੇ। *ਪਾ.—ਦੇਬੇਦੂਲ। ‡ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ
 ਉਪਰਾ ਆਦਮੀ ਕੀਛੇ ਰਲ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਥੀ ਇਹ ਵਾਚਤਾ ਮੰਨਣੇ ਜੋਗ ਨਹੀਂ।

੧੮॥ ਦਾਸੀ ਬਿੰਦ ਜਗਾਇ ਕਰਿ ਪਾਯਹੁ ਬਡ ਚੋਰਾ। ਸਰਬ ਸੰਭਾਰਨ
 ਕਰਤਿ ਭੀ ਇਤ ਉਤ ਧਨ ਟੋਰਾ।—ਤਸਕਰ ਇਕ ਥਾਤੀ ਲਈ ਔਰੇ
 ਸਭਿ ਛੋਰਾਇਹ ਕੈਸੇ ਕਾਰਨ ਭਯੋ ਬਹੁ ਤਜਿ ਲੇ ਬੋਰਾ—॥੧੯॥ ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਵਿਗ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ।—ਜੇਵਰ ਲਾਖਹੁ ਕੇ ਤਜੇ ਤਸਕਰ
 ਇਕ ਆਈ। ਦਰਬ ਪੰਚਸੈ ਲੈਗਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ
 ਸਗਰੇ ਭਏ—ਰਿਸ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਭਿ
 ਪਕਰਿ ਮੰਗਾਏ। ਵਈ ਸਜਾਇ ਅਨੈਕ ਬਿਧਿ ਦਿਹੁ ਚੋਰ ਦਿਖਾਏ। ਨਾਹਿ ਤ
 ਵਾਂਸੀ ਛਾਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕਰੋਂ ਬਿਨਾਸ਼॥ ਸਕਲ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਖੋਜਿ ਕਰਿ ਆਨਹੁ
 ਤਿਸ ਪਾਸਾ—॥੨੧॥ ਗ੍ਰਾਮਸਿਹਾਲੀ ਕੇ ਗਏ ਤਿਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।—ਬਿਧੀ
 ਆ ਹਮਰੇ ਦੋਹਿਤਾ ਅਤਿਸੈ ਬੁਧਿਵਾਨਾ। ਉਪਕਾਰੀ ਸੇ ਕਰੈ ਗੋ ਤੁਮਰੇ ਦੁਖ
 ਹਾਨਾ। ਗਮਨਹੁ ਬੁਝਹਿ ਤਾਹਿਕੇ—ਕਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥੨੨॥ ਕਹਜੇ, ਜੇਰ
 ਕਰੈ ਜਬਿ ਮਿਲਜੇ—ਇਹੁ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰਾ। ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਨਰ ਕੈਦ ਹੈਂ
 ਮਾਰੇਂ ਬਹੁ ਬਾਰਾ। ਬਹੁਤਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਦੀਨਤਾ ਮੈਂ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੇ।—ਇਕ
 ਮੇਰੇ ਉਪਚਾਰ ਤੇ ਹੋਵਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ—॥ ੨੩ ॥ ਗਯੋ ਸੇਗ ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਥੈ
 ਨਹਿ ਭੈ ਉਰ ਧਾਰਾ। ਗੁਰੁ ਭਰੋਸਾ ਮੋਹਿ ਕੋ ਹੂੰ ਬਾਂਕ ਨ ਬਾਰਾ। ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਜਹਿ ਬਿਰ ਹੁਤੋ ਤਹਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚਾਯੋ। ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਇਮ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਲਾਯੋ॥ ੨੪॥—ਤੂੰ ਤਸਕਰ ਹੈਂ ਦਰਬ ਕੋ—ਮੈਂ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨਾ॥
 —ਕਹਜੇ ਆਪ ਕੋ ਸਾਚ ਹੈ, ਹੋਂਹੀ ਹਰਿਆਨਾ।—ਸ਼ਾਹੁ ਭਨਾਤਿ—ਕਿਸ ਹੇਤੁ
 ਤੇ ਧਨ ਲੀਨਸਿ ਬੋਰਾ। ਹਾਰੇ ਮੁਕਤਾ ਦਿਪਤਿ ਗਨ ਕੰਚਨ ਮਹਿ ਬੋਰਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤਜਾਗੇ ਤਹਿ ਹੀ ਪਰੇ ਸਭਿ ਖੋਲ੍ਹਿ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਹਹੁ ਸਾਚ ਇਸ
 ਬਾਤ ਕੋ ਨਤੁ ਦੇ ਹੈਂ ਮਾਰੇ—। ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤਾਬ ਮੈਂ ਕਹੀ—ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਨਾਥਾ। ਸੋ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਹੈ ਮਾਥੇ ਪਰ ਹਾਥਾ॥ ੨੬ ॥ ਤਿਨ ਕਹਜੇ
 ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਚੋਰੀ ਬੀ ਠਾਨੇ। ਸੋ ਸੀਖਨਾ ਮੈਂ ਧਾਰਿ ਉਰ ਬਰਤੋਂ ਹਿਤ
 ਜਾਨੈ॥ ਦਿਜ ਤਨੁਜਾ ਕੁਆਰੀ ਹੁਤੀ ਦੇਖਜੇ ਘਰ ਦੀਨਾ। ਕਰੀ ਜਾਚਨਾ
 ਆਨਿ ਵਿਗ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਬਿਹੀਨਾ॥੨੭॥ ਦਰਬ ਪੰਚ ਮੈ ਬਸਾਹ ਕੇ ਹਿਤ
 ਖਰਚ ਬਖਾਨਾ। ਤਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਗਮਨਜੇ ਹੁਤੋ ਕਿਯ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ।
 ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕੁਛ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਲਾਲਚ ਮੇਰੇ। ਜਿਤਕ ਚਹਿਯ ਉਪ-

੧। ਤਸ (ਚੋਰ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲੈ ਆਵੇ। ੨। ਦਰਬ ਜੇੜਕੇ। ੩। ਬਾਲ ਨ ਚੰਗਾ। ੪। ਭਲਾ ਜਾਣਕੇ।

ਕਾਰ ਹਿਤ ਲਜਾਯਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ—॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਿ
ਸਿਰ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਵਾਯੋ। ਦਿਯੋ ਛੋਰਿ ਮਾਨਵ ਸਕਲ ਲੋ ਕਰਿ ਮੈਂ ਆਯੋ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਰ ਮੈਂ ਹਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰਾ। ਆਨਜੋ ਦਰਬ ਚੁਰਾਇ
ਕਰਿ ਨਹਿ ਅੰਗੀਕਾਰਾ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ ਉਰ ਬਿਖੈ
ਬਿਚਾਰੀ।—ਕਰੈ ਕਿ ਨਹਿ ਇਹ ਮੋਹਿ ਹਿਤ—ਪਰਖਨਿ ਬਿਧਿ ਧਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਮੁਖ ਹਸਤਿ ਬਖਾਨੀ। ‘ਬਿਧੀਚੰਦ ! ਗੁਰ ਸਿੱਖ
ਤੂੰ ਮਤਿ ਚਤੁਰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਘਨੇ ਕਰੇ ਉਪਕਾਰ ਤੈਂ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ
ਕਾਜਾ। ਅਤਿਸੈ ਚਾਤੁਰਤਾ ਧਰੇ ਆਨੇ ਜੁਗ ਬਾਜਾ’। ਕਰੇ ਰਿਬਾਵਨ
ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਅਬਿ ਮੋਰੈ ਭੀ ਕਾਜ ਕਰਿ ਨਿਤ ਰਹਹੁ
ਸੁਖਾਲਾ’ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹਜੋ ‘ਮੈਂ ਧੰਨ ਮਹਾਨਾ। ਜਿਸ
ਤੋ ਮਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ, ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਖਾਨਾ’। ਮਿੱਥਨਾ ਤਨ ਤੁਮ ਹਿਤ
ਲਗਾਹਿ ਨਹਿ ਆਛੇ ਅੰਗੀ। ਕਰੋਂ ਆਪ ਕੋ ਕਾਰ ਮੈਂ ਕਸ ਬਿਖਮ ਸੁਠੈਰੀ’
॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਕੇ ਬਾਕ ਕੋ ਤਬਿ ਮਾਤ ਬਖਾਨਾ। ‘ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ
ਬੰਗਮਾ ਅਬਿ* ਹੁਇ-ਜਿਸ ਥਾਨਾ। ਜੇਵਰ ਜੇ ਵਰ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਮਮ ਹਿਤ
ਇਹੁ ਆਨੀ। ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੋਲ ਮਹਾਨੀ’ ॥ ੩੩ ॥
ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ‘ਮੈਂ ਲਜਾਵੇਂ ਜਾਈ। ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਤੋ ਗਮਨ
ਕਿਯ ਉਰ ਹਰਖ ਉਪਾਈ। ਦਈ ਅਸ਼ਿਖਾ ਨਾਨਕੀ ‘ਨੁਖ ਤੋਹਿ ਬਰੀਰੀ
ਨਹਿ ਸੈਕਟ ਕਬਿਰੀ ਬਨਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਬਡ ਬੀਰੇ’ ॥ ੩੪ ॥

ਗਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕੀਏ ਅਥਵਾ ਗਾਏ ‘ਬਿਧੀ ਚੰਦ’ ਪੁਸ਼ਟ ਬਲਨੇ ਨਾਮ ਦੁਗੀਓ ਖੇਲੁ ॥ ੨ ॥

੩. [ਬਿਧੀਚੰਦ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਅਸ਼ਿਖ ਮਾਤ ਤੋ ਗੁਰ ਰਜਾਇ ਕੋ ਪਾਇ। ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ
ਸਨਮੁਖ ਚਲਜੋ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਧਜਾਇ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀਵੇਦ ॥ ਗਮਨਜੋ
ਮਾਰਗ ਕਾਜ ਹਿਤ ਤਟ ਆਇ ਬਿਖਾਸਾ। ਹੁਤੇ ਘਾਟ ਪਰ ਲੋਕ ਤਹਿ
ਬੁਝਜੋ ਤਿਨ ਪਾਸਾ। ‘ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਮੀਪਇਹੁ ਡੇਰਾ ਕਿਨ ਘਾਲਾ ?।
ਲਾਗਤਿ ਹੈਂ ਤੇਬੁ ਅਬਹਿ ਜਿਹ ਸ਼ੋਭ ਬਿਸਾਲਾ’ ॥ ੨ ॥ ਕਰਜੋ ਬਤਾਵਨ
ਤਿਨਹੁ ਤਬ ‘ਹਜ਼ਰਤ’ ਕੀ ਦਾਰਾ ਬੰਗਮਾਤ ਆਗਵਨ ਭਾ ਤਿਹ ਸਿਵਰ
ਘੋੜੇ। *ਕਾਥੇ। *ਕੋਸੀ ਹੀ ਅੰਖੀ ਥਾਂ ਵੇਵੇ। *‘ਅਬ’ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਹੈ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਮਰ ਵਕਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਥਾ ਅਬੇਪਕ ਜਾਪਈ ਹੈ।

‘ਹਜ਼ਰਤ’ ਵੇਵੇ ਬਕਤ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
[ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣੇ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ]

ਉਤਾਰਾ । ਅਥਿ ਲੈ ਨਹਿ ਪਾਪਤ ਭਈ ਆਵਤਿ ਹੈਂ ਪਾਛੇ । ਤਸਾਰੀ ਪੁਰਬ
ਹੀ ਕਰਤਿ ਬਲ ਸੋਧਤਿ ਆਛੇ^੧ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੋ ਪਰਖਜੋ ਤਬਹਿ
-ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਬੇਗਮ ਪੁਰ ਤੇ ਵਹਿਰ ਹੀ ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਪਾਵੈ-
ਰਹਜੋ ਤਹਾਂ ਕਰਿ ਘਾਤ ਕੋ ਦਿਨ ਟਾਰਨ ਕੀਨਾ । ਰਵਿ ਅਸਤਜੋ ਫੈਲਜੋ
ਤਿਮਰ ਨਿਸ ਚੰਦ ਬਹੀਨਾ ॥ ੪ ॥ ਦੇਖਤਿ ਦਾਵ ਬਿਚਾਰਤੋ ਬੇਗਮ ਢਿਗ
ਜਾਨੈ^੨। ਖਰੇ ਪਾਹਰੂ ਰਹੀ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਬਨ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨੇ। ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵਿਚ
ਹੁਇ ਸਕਹਿ ਅਵਕਾਸ ਨ ਪਾਵੈ । ਆਪਸ ਮਹਿ ਬੋਲਤਿ ਰਹੇ ਇਕ
ਦੁਤਿਯ ਜਗਾਵੈ ॥ ੫ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਸਕਰਨਿ ਕੋ ਗਹਿ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ ।
ਖਰੇ ਰਹੇ ਚਹੁਦਿਸ਼ਿਨਿ ਭਰ ਨਹਿ ਆਲਸ ਠਾਨਾ । ਰਹਜੋ ਤਕਾਵਤਿ
ਦਾਵ ਕੋ ਅਵਕਾਸ ਨਿਹਾਰੈ । ਬੇਗਮ ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਨ ਕਿਮ ਬਿਧਿ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ੬ ॥ ਤੀਨ ਪਹਿਰ ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਸਭਿ ਜਾਗ ਪਰੇਹੈ। ਚਲਨਿ
ਪੰਥ ਬਿਨ ਘਾਮ ਤੇ ਹੁਇ ਤਸਾਰ ਖਰੇ ਹੈਂ । ਬੇਗਮ ਜਾਗੀ ਤਿਸੀ ਛਿਨ
ਕੀਨਸਿ ਨਿਜ ਤਸਾਰੀ । ਹਥਨੀ ਤੁੰਗ ਬਿਲੀਦ ਇਕ ਤਿਸ ਪਰ ਅੰਬਾਰੀ ॥
੭ ॥ ਕੰਚਨ ਕੀ ਦਮਕਤਿ ਮਹਦ ਨਗ ਜਰੇ ਬਿਸਾਲੇ । ਜ਼ਰੀ^੩ ਸਤਾਰਨ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭ ਢਾਲੇ । ਬੇਗਮ ਹੇਤੁ ਅਰੁਢਨੇ ਸੋ^੪ ਨਿਕਟਿ
ਮੰਗਾਈ । ਸੰਪੁਟ ਮਹਿ ਜੇਵਰ ਧਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਭਨ ਪਾਈ ॥ ੮ ॥ ਹਾਲਤਿ
ਚਾਲਤਿ ਪੰਥ ਮਹਿ ਯਾ ਤੇ ਸੁ ਉਤਾਰੇ। ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਰੁੱਛ ਬਲ ਜਿਨ ਮੋਲ
ਉਦਾਰੇ । ਸੰਪੁਟ ਹੁਤੋ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਕੰਕਨ ਕੋ ਚਾਰੂ । ਭਰ ਕਰਿ ਦਾਸੀ
ਹਾਥ ਦੇ ਬੇਗਮ ਅਸਵਾਰੂ^੫ ॥ ੯ ॥ ਚਵਿ ਹਥਨੀ ਪਰ ਸੋ ਲਿਯੋ ਉਰੁ ਤਰ
ਰਾਖਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਮਿਲਿ ਨਰਨਿ ਮੈਂ ਪਿਖਿ ਧਰਿ ਅਭਿਲਾਖ ॥ ਸਭਿ ਇਕੱਤ੍ਰ
ਜੇਵਰ ਲਖੇ ਹਰਖਜੋ ਬੁਧਿਵਾਨਾ । -ਲੈਹੈਂ ਸੰਪੁਟ ਪੰਥ ਮੈਂ-ਦਿਢ ਚਿਤਵਨ

^੧ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ^੨ਜਾਣ ਦਾ । ^੩ਝਿਲਾ ਅਦਿ (ਜ਼ਰੀ) । ^੪ਭਾਵ ਹਥਨੀ । ^੫ਅਸਵਾਰ ਹੋਈ ।

[ਪਿਛੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਡੁਕ]

ਹੈ । ਪਿਛੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੇਰੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਥਰਕੇ ਲਿਆ (ਵੇਰੇ ਪਿਛਲਾ
ਅੰਤਿ ਮੰਕ ੩੩) ਸੋ ਜੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ 'ਹਜ਼ਰਤ' ਤਦੋਂ ਉਹ ਸੀ ਤਾਂ
ਪਰਾਣਾ ਹਿੰਸਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ । ਜੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਕਹੇ
ਰਣ ਵੇਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ' ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਥੁਨੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ । ਆਪਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ
ਹਾਫਜ਼ਾ ਖਰਾਬ ਹੈ ਜੋ ਵੇਰੀ ਦਾ ਵੇਦਿਆ ਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰਾ ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ
ਦੀ ਵੇਗਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬੀ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਠਾਨਾ॥੧੦॥ਕਿਤਿਕ ਅਗਾਰੀ ਚਲਿ ਪਰੇ ਮਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਰਾ^੧ । ਹਇ
 ਨਿਚਿਤ ਗਵਨੇ ਸਕਲ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਰਾ । ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਕਰਿ
 ਦਿਸ਼ਟਿ ਮਹਿ ਬੇਗਮ ਅਸਵਾਰੀ । ਚਲਨੇ ਸੰਗ ਚਾਹਤਿ ਲਿਯੋ ਜੇਵਰ
 ਮੁਲ ਭਾਰੀ ॥੧੧॥ ਮੁਤੁ ਤਜਨਿ ਹਿਤ ਟਿਕ ਗਯੋ ਜੋ ਹਥਨੀ ਪਾਛੇ ।
 ਦਾਵ ਜਾਨਿ ਅਵਕਾਸ ਲਹਿ ਅਬਿ ਲੇਵੋ ਆਛੇ । ਤਿਹ ਸਮ ਬਨ ਹੋਯੋ
 ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਤਿ ਤਿਸ ਜੈਸੇ । ਲਾਸ^੨ ਗਹੀ ਦਿਢ ਹਾਥ ਮੈਂ ਜੋਹਨ ਕਰਿ^੩
 ਤੈਸੇ ॥੧੨॥ ਭੁਜ ਬਲ ਤੇ ਆਰਢ ਕਰਿ ਅੰਤਰ ਕਰ ਘਾਲਾ^੪ । ਲਗਨੇ
 ਜਾਇ ਸੰਪੁਟ ਜਹਾਂ ਗਹਿ ਥੈਚਿ ਨਿਕਾਲਾ । ਬਿਸਮਤਿ ਬੇਗਮ ਬੋਲਤੀ, 'ਕੋ
 ਹੈ, ਤੂੰ ਕੋ ਹੈ?' ਲੇਵਤ ਹੀ ਉਤਰਨੇ ਤਰੇ ਕਰਿ ਛਾਰ ਉਚੇਰੇ^੫ ॥੧੩॥ 'ਚੋਰ
 ਚੋਰ' ਕੂਕੀ ਤਬਹਿ ਦੋਰੇ ਨਰ ਆਏ । ਹਥਨੀ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰੇ ਨਹਿ
 ਕਛ ਦਰਸਾਏ । ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਕਰਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਤਜਿ ਮਗ ਤਤਕਾਲਾ ।
 ਸੰਪੁਟ ਦਿਢ ਸੰਭਾਰਿ ਕਰਿ ਪਾਛੇ ਹਟਿ ਚਾਲਾ॥੧੪॥ ਦੂਰ ਫਰਕ ਕੋ ਪਾਇ
 ਕਰਿ ਪਾਤੀ ਹਇ ਆਈ। ਉਲੇਘਿ ਬਿਪਾਸਾ ਨਦੀ ਕੋ ਸਭਿ ਚਿਤ ਗਵਾਈ।
 ਤਮ ਮਹਿ ਨਰ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੇ ਮਗ ਨੇਰੇ ਨੇਰੇ । ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਤਸਕਰ
 ਗਯੋ^੬, ਬਿਸਮਾਇ ਘਨੇਰੇ ॥੧੫॥ ਬੇਗਮ ਭਈ ਹਿਰਾਨ ਮਨ 'ਅਸ ਚੋਰ
 ਨ ਹੋਰਾ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤੇ ਲੇ ਗਯੋ ਹਠ ਧਾਰਿ ਬਡੇਰਾ' । ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਗੁਨ ਗਾਵਤੋ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੇ । ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਮਾਰਗ ਕੋ
 ਆਵੇ ॥੧੬॥ 'ਖ ਸੋ ਪਹੁੰਚਨੇ ਆਇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਗਯੋ
 ਮਹਿਲ ਜਹਿ ਨਾਨਕੀ ਆਨੰਦ ਵਿਸ਼ੇਖਾ। ਸੁੰਦਰ ਸੰਪੁਟ ਹੇਮਕੋ ਧਰਿ ਦੀਨਿ
 ਅਗਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਸਭਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ ॥੧੭॥ 'ਮਾਤਾ!
 ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਇਹ ਭੁਖਨ ਆਨੇ। ਬੇਗਮ ਡੇਰਾ ਨਿਕਟਿ ਹੀ ਮਿਲਿ ਗਯੋ
 ਮਹਾਨੇ । ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਫਾਰਜ ਪੁਰਹੁ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ਸਹਾਈ । ਰਾਖਹੁ ਮੇਰੀ
 ਲਾਜ ਨਿਤ ਇਹ ਕਹਾਂ ਬਡਾਈ' ॥੧੮॥ ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹੈ ਨਾਨਕੀ
 ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯੋ । 'ਚੋਰੀ ਮੈਂ ਅਤਿਸੈ ਚਤੁਰ ਤਰਨ ਹੀ ਲਜਾਯੋ' ।
 ਦਾਸੀ ਸੰਗ ਬਖਾਨਿ ਕੈ ਸੰਪੁਟ ਖੁਲ੍ਹਵਾਯੋ। ਭਰਜ ਜਵਾਹਰ ਖਿੰਦ ਤੇ ਜਗ-
 ਮਗ ਝਮਕਾਯੋ ॥੧੯॥ ਮੁਕਤਾ ਗਨ ਕਰਨਾ ਭਰਨ' ਬਡ ਆਬ ਸੁਢਾਰੇ^੭ ।

^੧ਕਤਾਰ, ਵਹੀਰਾ, ਟਿਟਾ, ਦੋਸਾ, ਚੇਦ ਕਰਵੇ। ^੨(ਸੰਭਾਰੀ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੇਬ ਪਾਇਆ। ^੩ਉੱਚੀ ਛਾਲ।
^੪ਚੋਰ ਨਾ ਪਾਯਾ ਗਿਆ। ਕੋਨਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ। ^੫ਫੇਲ ਤੇ ਮੁਹਣੀ ਆਬ ਵਾਹੇ। ^੬ਪਾਸ-ਨਰ=ਨਾਦ।

ਸੀਸ ਫੁਲਾ ਹੀਰੇ ਜਰੇ ਜਿਨ ਮੋਲ ਉਦਾਟੇ। ਬੇਸਰੈ, ਗਰ ਭੁਖਨ ਭਲੇ
ਅਰੁਹਾਬਨਿ ਕੋਰੇ। ਦੇਖਤਿ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੇ ਦੁਤਿਵੰਤ ਬਝੋਰੇ ॥ ੨੦ ॥
ਉਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁ ਨਾਨਕੀ ਬਰ ਸੁੰਦਰ ਦੀਨੇ। ਰੁਰ ਜਸੁ ਕੇ ਸੰਗ ਜਸੁ ਰਹੈ
ਜਗ ਮਹਿ ਸੁਖ ਲੀਨੇ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਮਨਿ ਮਹਿ ਬਸਹਿ ਜਿੰਘੀ ਬਡ
ਧਾਰੋ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਬੰਧਨਿ ਛੁਟਹਿ ਗੁਰਿ ਤੋਹਿ ਉਧਾਰੋ ॥ ੨੧ ॥ ਤੋਹਿ
ਨਾਮ ਕੇ ਉਚਰ ਕਰਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੈ ਪਾਵੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਗੁਰ ਹਿਤ ਕਰੇ ਸਭਿ
ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵੈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਹੁ ਰਹਜੈ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਾਹੀ।
ਦੁਖ ਬਿਹੀਨ ਤਨ ਤੁਵ ਰਹੈ ਸਭਿ ਕਰੈ ਸਰਾਹੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਮ
ਨਾਨਕੀ ਆਸ਼ਿਖ ਬਹੁ ਦੀਨੇ। ਆਗਨਾ ਲੇ ਕਰਿ ਮਾਤ ਤੇ ਉਠਿ ਬੰਦਨ
ਕੀਨੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਦਰਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰਾ। ਪਰ ਪੰਕਜ
ਪਰ ਸੀਸ ਧਰਿ ਪਰਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਸਕਾਨੇ ਗੁਨ ਖਾਨਿ ਸੁਨਿ ਸਨ-
ਮਾਨ ਬਿਠਾਯੋ। 'ਤੁਵ ਸਮਤਾ ਨਹਿ ਕਿਸੁ ਮਹਿ' ਜਸੁ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੇ ਕਰਮ ਅਸੁ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈ। ਜਹਾਨ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ
ਕਿਸ, ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ੨੪ ॥ ਸਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੀਦਰ ਗਏ ਸੁਠ
ਪਲੰਘ ਸੁਹਾਏ। ਸਕਲ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਤਬਿ ਆਨਿ ਦਿਖਾਏ। 'ਬਿਖਮ
ਥਾਨ ਤੇ ਆਨ ਕਰਿ ਇਹ ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ। ਬੁਧਿ ਬਲ ਮੈ ਅਤਿ ਚਤੁਰ
ਹੈ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਚੀਨੇ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈ 'ਇਸ
ਕਰਮ ਬਿਸਾਲੇ। ਹਯ ਲਜਾਵਨ ਅਚਰਜ ਕਰੈ ਬਿਚ ਮਾਨਵ ਜਾਲੇ।
ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਕਹਿਥੇ ਬਿਖੈ ਕਰਾ ਕਹੈ ਸੁਨਾਈ'। ਇਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰਿ ਦਾਸ ਬਡਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਨਹਿ ਪਹਿ-
ਰਨ ਚਾਹੇ। ਅਪਨੇ ਉਚਿਤ ਨ ਚੀਨਿ ਕੈ ਕਹਿ ਭਰਤਾ ਪਾਹੇ। ਪੈਦੇਖਾ ਕੀ
ਭਾਰਜਾ ਕਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ। ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਤਤਛਿਨ ਦਿਏ ਲੈ ਕਰਿ
ਹਰਿਖਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਕੀ ਨਾਰਿ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈ ਤਤਕਾਲਾ*। ਜਬਰ
'ਵੇਕ। 'ਨੱਥ। '(ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ) ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵਦੇ। *ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੱਸਣ ਦੀ
ਫੋਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਮੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਦੇਤ ਹੋ
ਜਾਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰੀ ਪ੍ਰਮੋਦਨ ਨਹੀਂ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਾ
ਇਸ ਸੀ। ਪਰ ਅਸਲ ਗਲ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤ ਅਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਖਾ
ਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਬੀ ਅਟਪਟੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬੀਰ ਬਲ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ। ਇੱਥੇ ਰਿਲੀ ਦੀ
ਮਸਖਰੀ ਤੇ ਸੁਭਦੇ ਜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲੀ ਦੇ ਭਿੰਮੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਛ ਬਤਰਨੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਵੇਂ
ਘੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਇਹ ਇਹੀ ਵੰਦ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰ ਦੀ ਅਜੀ ਘਾਬਤ ਮਾਝੂ ਹੈ।
ਕਹਾਣੀ ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਰਕ ਚੋਤੇ ਨਹੀਂ।

ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ ਜਿਨ ਬਰ ਦਿਪਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਲਕਰਿ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਤੀ
ਉਰ ਮੋਦ ਉਪਾਏ । ਲਾਖਹੁ ਕੀਮਤ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਨਿਜ ਤਨ ਪਹਿਰਾਏ ॥
੨੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਟਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵੈ
ਸੰਗਤਾਂ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ ਕਰਿ ਗਨ ਭੇਟ
ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਪੁਰਬਨਿ ਵਰਸਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸਭਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਬਿਖੈ ਮਸੰਦ ਗਨ ਆਨਹਿ ਗੁਰ ਕਾਰਾ । ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਅਰਪਣੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਵਰਥਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲ ਹੈ ਗੁਰ ਦੇਗ ਚਲਾਵੈ ।
ਸੁਭਟਨਿ ਕੇ ਦੇ ਚਾਕਰੀ ਸਿਰੁਪਾਉ ਦਿਵਾਵੈ ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ
ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਤਿਮ ਹੀ ਆਵਤਿ ਵਰਥ
ਬਹੁ ਪੂਰਹਿ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੩੧॥

ਇਹ ਚੌਥਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਅਬਦਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਣੇ ਨਾਮ ਦਿਖਾਏ ਅੰਸੁ ੪ ॥

੪. [ਬਿਧੀਚੰਦ । ਬਾਲ ਹਸਠਾ । ਪੈਰੇ ਵੇ ਘਰ ਪੁੱਤੁ ਹੋਣਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਏ ਮਹਿਲ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਬਿਧੀਚੰਦ
ਕੋ ਸੰਗ ਲੇ ਬੈਠੇ ਤਹਾ ਸੁਹਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤੁਬਹਿ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ
ਮਰਵਾਹੀ । ਬੈਠੀ ਆਇ ਬੰਦਿ ਕਰ ਪਾਹੀ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਬੁਝਤਿ ਗੁਰ
ਸੰਗਾ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੁਮਰੇ ਸਿਖ ਚੰਗਾ ॥ ੨ ॥ ਭਾ ਅਵਤਾਰ ਆਪ ਕੋ ਭਾਰਾ ॥
ਕਲਿ ਮਹਿ ਕੁਟਿਲ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ । ਬਨੈ ਸਿੱਖ ਰਾਵਰ ਕੋ ਆਇ ।
ਤਉ ਸੁਭਾਵ ਨ ਪਲਟੈ ਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਚੌਰੀ ਕਰਤਿ ਹੋਤੁ ਉਪਕਾਰੇ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਅਨਿਕ ਸੁਧਾਰੇ' । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਾਈ ! ਹਿਤ ਧਰੇ ।
ਅਪਰ ਕਰਮ ਜੋ ਕਿਛੁ ਤੇ ਕਰੈ ॥ ੪ ॥ ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਹਮ ਕੋ ਸੋਇ ।
ਜਿਨ ਸੁਨਿਬੈ ਮਨ ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਤੋਹਿ ਸਮਾਨ ਸੁਨੈ ਨਹਿ ਕਾਨਾ ।
ਕਿਮ ਦੇਖਨਿ ਮਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ' ॥ ੫ ॥ ਤੁਝ ਸਮ ਇਕ ਤੁਝਹੀ
ਕਉ ਜਾਨਾ । ਅਪਰ ਕਰਨੈ ਸੇ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ' । ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਕਰ
ਜੌਰਿ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਇਕ ਕਰਮ ਕਮਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਮੁਖ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ।—ਤੁਵ ਸਿਰ ਚੌਰੀ ਲੇਖ ਉਦਾਰਾ । ਜੇ ਅਬਿ
ਚਹੁ' ਕਰਹੁ ਉਪਕਾਰਾ । ਪਰ ਧਨ ਆਪ ਨ ਲਿਹੁ ਕਰ ਧਾਰਾ'—॥ ੭ ॥

੧: ਚੌਰੀ ਜਿਹਾ (ਕੋਈ ਹੋਰ) ਚੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੁਣਿਆ, ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਕੀੜੀ ਆ ਸਕੇ ।

੨: (ਚੌਰੀ ਬਰਨੀ) ਚਾਹਵੇਂ ਤਾਂ । *ਪਰਾਏ ਧਨ ਨੂੰ ਆਪ ਹੋਥੇ ਨਾ ਲਾਈਂ ਅਛਰਾ ਧਾਰਨ ਨਾ
ਕਰੀਂ । *ਪਾ:—ਨਹਿ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਇਸ ਜਾਨਮ ਪੁਨਾ: ਕਿਮ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ।

ਇਸ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਇਕ ਕੇ ਘਰ ਗਏ । ਤਿਨ ਕੇ ਬਹੁ ਵਾਰਿਦ ਪਿਖਿ
 ਯੋ । ਦੇਪਾਤੇ ਬੈਠੇ ਬਹੁ ਮੁਰਝਾਏ । ਏਕ ਸਮੈ ਦਿਨ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪ-
 ਯਾਏ ॥੯॥ ਇਕ ਕੰਨੜਾਂ ਤਿਨ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਬਰ ਪਾਪਤਿ ਧਨ ਬਿਨਨਹਿ
 ਮਜਾਹੀ । ਨਿਤ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਰਹੈ ਬਿਮੁਰਤਿ । ਰਹੈ ਸੰਬਰਜਿਮ* ਪਾਹਿਨ
 ਮੁਰਤਿ ॥੧੦॥ ਤਿਨ ਕੇ ਦੇਖਿਦਯਾ ਮੁਹਿ ਆਈ । ਮੈਂ ਦੇਹੈ ਧਨੁ-ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ ।
 -ਜਿਸਤੇ ਕੰਨੜਾਂ ਕੇ ਹੁਇ ਬਜਾਹੁ । ਅਰੁ ਬੈਠੇ ਭੋਜਨ ਲਿਹੁ ਖਾਹੁ-॥੧੦॥
 ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਇਕ ਘਰ ਚਲਿ ਗਏ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਮੇਲ ਤਹਿ ਦੇਖਤਿ
 ਭਯੋ । ਮਿਲਯੋ ਨਰਨ ਮਹਿ ਅੰਤਰ ਬਰਜੋ । ਹੁਭੋ ਬਜਾਹੁ ਸਭਿ ਦੇਖਨਿ
 ਕਰਜੋ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਬਰਾਤ ਅੰਤਰ ਬੁਲਵਾਈ । ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਪਾਂਤਿ
 ਬਿਠਾਈ । ਤਹਿ ਮੈਂ ਭਯੋ ਪਰੇਸਨ ਵਾਰਾ । ਭਰਜੋ ਟੋਕਰਾ ਲਜਾਉਂ ਅਹਾਰਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਮੈਂ ਲੈ ਪਕਵਾਨ ਘਨੇਰਾ । ਗਏ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਕਿਨਹੁ
 ਨ ਹੋਰਾ । ਤਿਨ ਛੁਧਿਤਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ । ਲੈ ਹਰਿਖਾਇ ਸੁ ਕੀਨਸਿ
 ਖਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਜਾਇ ਅਪਰ
 ਘਰ ਸਿਨੁ ਲਗਾਈ । ਅੰਤਰ ਬਰਜੋ ਚੁਬਾਰੇ ਚਰਜੋ । ਬੈਠਜੋ ਬਨੀਆ ਤਹਾ
 ਨਿਹਟਜੋ ॥੧੪॥ "ਰੁਜਨਾਵੇ ਲੇਖੇ ਕੀ ਬਿਧੀ । ਰਹਜੋ ਜੋਰਿ ਹੋਵਤਿ ਨਹਿ
 ਸਿਧੀ" । ਤੀਨ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਬਿਤ ਗਈ । ਗਿਨਤਿ ਮੰਦਮਤਿ ਤਜਾਗਿ
 ਨ ਦਈ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਗਤਿ ਇਸਤੀ ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਈ । ਦੁਧ ਕਟੋਰਾ ਭਰਿ
 ਕਰਿ ਸੋਈ । ਵਿਗ ਹੁਇ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕਾਜ । -ਖਾਇ ਨ ਪੀਓ ਤੈ
 ਕਿਛੁ ਆਜ ॥ ੧੬ ॥ ਜੇ ਅਬਿ ਤੁਝ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਦੇਖਾ" । ਤਜਾਗਿ ਦੇਹੁ
 ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਲੇਖਾ- । ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਰਿਸ ਤੇ ਰਾਚਾ । ਨਿਜ ਇਸਤੀ
 ਕੋ ਹਤਸਿ ਤਮਾਚਾ ॥੧੭॥ ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਧਰ ਗੋਰਿ ਕਟੋਰਾ । ਦੁਧ ਬਿਥਾਰਜੋ
 ਪਤਿ ਕੀ ਓਰਾ । ਕਹਜੋ-ਸੁਮ ਤੂੰ ਭਯੋ ਮਹਾਨੇ । ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਕਿਸਹੂੰ
 ਨਹਿ ਮਾਨੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਕ ਦਮਰੀ ਪਰ ਰਾਤਿ ਗੁਜਾਰੀ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਤੇ ਰਿਸ
 ਰਹਿ ਮਾਰੀ-ਇਸ ਕਹਿ ਰੁਦਤਿ ਹੋਇ ਦੁਖਿਆਰੀ । ਸੁਪਤੀ ਜਾਇ ਨੀਂਦ
 ਤੇ ਭਾਰੀ ॥੧੯॥ ਭਈ ਕਲਹ, ਬਨੀਏ ਦੁਖ ਪਾਯਹੁ । ਤਜੀ ਵਹੀ ਤਿਹ ਠਾਂ
 ਪਪਤਾਯਹੁ । ਜ ਬ ਦੋਨ ਕਹੁ ਸੁਧਿ ਨਹਿ ਰਹੀ । ਦੁਰਜੋ ਏਕ ਬਲ ਮੈਂ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਰੋ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਜ ਖਾਂਦੇ । "ਰੁਜਨਾਮਚੇ (ਦੀ ਵਹੀ) ਦੇ ਲੇਖ ਦੀ ਬਾਕੀ
 ਲ ਰਹਿਆ, ਪਰ ਸਿਧ ਨ ਹੋਈ, ਭਾਵ ਵਿਧ ਮਿਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ । " (ਹਿਸਾਬ) ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦਾ ।

*ਪਾ-ਜਨੇ ।

ਸਭਿ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਇ ਚੁਬਾਰੇ ਮਹਿ ਬਰਿ ਗਯੋ । ਧਰਜੈ ਸੰਦੂਖ
ਨਿਹਾਰਤਿ ਭਯੋ।ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਬਹੁ ਤੋਰਜੈ ਤਾਰਾ।ਤਾਕੀ ਖੋਲਿ ਬੀਚ ਕਰ
ਡਾਰਾ॥੨੧॥ਬੈਲੀ ਧਨ ਕੀ ਲਾਗਸਿ ਹਾਥ । ਲੈ ਕਰਿ ਮੈਂ ਤੁਰਨਤਾ ਸਾਥ
। ਨਿਕਸਜੈ ਵਹਿਰ ਗਯੋ ਘਰ ਤਿਨ ਕੋ । ਦੀਰਘ ਦਾਰਿਦ ਹੁਤੋ ਸੁ ਜਿਨ
ਕੇ ॥੨੨॥ ਸੁਪਤਿ ਪਟੇ ਦੇਪਤਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰੇ ਜਗਾਵਨ ਦੁਖੀ ਪਟੇਖਿ ।
ਸਰਬ ਦਰਬ ਕੋ ਦੇ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਆਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥੨੩॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ, ਸਿਰ ਕਰ ਧਰਜੈ । ਕਹੈ-ਲੇਖ ਚਰੀ ਅਬਿ ਟਰਜੈ ।
ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਬਹੁ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਹਿ । ਆਪ ਤਰੈਂ ਅਵਰਨ ਕੋ ਤਾਰਹਿ-॥
੨੪॥ ਇਮ ਸਭਿਗੁਰ ਕੋ ਬਰ ਹੈ ਮੋਹੀ । ਬਡੇ ਭਾਗ ਕਰਿ ਮਿਲਿਬੋ ਹੋਹੀ ।
ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗਨ ਪਾਪ ਨਿਵਾਰੇ । ਅਪਨੇ ਚਰਨ ਲਾਇ ਨਿਸਤਾਰੇ॥੨੫॥
ਸਨਿ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਅਚਰਜ ਲਹਜੈ । ‘ਸਾਧ ਸਾਧ’ ਬਿਧੀਏ ਕਹੁ ਕਹਜੈ ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੈਠਜੈ ਦਰਸਾਯੋ । ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਚਲਿ
ਆਯੋ ॥੨੬॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
ਹੁਇ ਆਈ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਬੈਠਹਿ ਪੁਨ ਦਿਵਾਨ ਗਨ
ਸੁਰੇ ॥੨੭॥ ਇਕ ਬਾਲੁ ਸਿਖ ਸੇਵਾ ਲਾਗਜੈ । ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਇ ਪੰਕਜ ਕੋ
ਪਾਗਜੈ । ਜਬਿ ਗੁਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਕਿਤਹੁ ਸਿਧਾਵੇਂ । ਅੰਗੁ ਤੁਰੰਗਮ ਦੋਰਜੈ
ਜਾਵੇ ॥ ੨੮ ॥ ਬੇਦ ਨ ਮਾਨਹਿ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰੈ । ਜਾਇ ਤਹਾ ਗੁਰ ਜਹਾ
ਪਧਾਰੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਮੁਖ ਹੋਰਹਿ । ਹਸਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇ ਖੁਸ਼ੀ
ਘਨੋਰਹਿ ॥੨੯॥ ਬੈਠਤਿ ਚਲਤਿ ਸਮੁਖ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਹਸਹਿ ਬੇਦਨ ਤੇ
ਹਰਖਤਿ ਸੋਇ । ਧਰਜੈ ਨਾਮ ਤਬਿ ਗੁਰ ਨਿਜ ਰਸਨਾ । ‘ਭਯੋ ਆਜ ਤੇ
ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ’ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਕਹੈ ।
‘ਆਬ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈ’ । ਮਾਨਜੈ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਰੰਗ । ਰਹਨਿ
ਲਗਜੈ ਗੁਰ ਨੈਦਨ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਚਢੈ ਵਹਿਰ ਤਬਿ ਆਗੈ ਧਾਵਹਿ ।
ਜਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਚਲਿ ਤਹਾ ਸਿਧਾਵੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਗਏ । ਬਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਖੋਲਤਿ ਭਏ ॥ ੩੨ ॥ ਨਿਕਸਜੈ ਸ਼ੁਕਰ ਚਲਜੈ
ਪਲਾਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਖਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ।ਗਏ ਦੂਰਲੈ ਸਭਿ ਹਰਿ ਰਹੇ।
‘ਹੋਰੀ ਰਾ ਹੋਖ ਮੋਟ ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਗੁਰੁ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਬੀ ਵੇਰੀ ਦੀ ਫੁਟ
‘ਮਲਨੀ ਮੋਰਵ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਿਖਜਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ।

ਪਹੁੰਚੈ ਗਯੋ ਨ ਸ੍ਰਮ ਕੋ ਲਹੇ ॥ ੩੩ ॥ ਇਕ ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ ਤਹਿ ਗਯੋ ।
 ਸਾਤਗੁਰ ਨੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ । ਅਧਿਕ ਜਾਨਿ ਸੇਵਾ, ਹਰਖਾਏ । ਟੋਪੀ
 ਬਖਸਿ ਦਈ ਤਿਸ ਥਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਲੇਕਰਿ ਸਿੱਧ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਪਾਈ । ਭਯੋ
 ਗਮਾਨ ਮਨੁ ਆਨੰਦ ਪਾਈ । ਹਤਯੋ ਕੋਲ ਸੋ ਆਨਿ ਉਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਕਰ-
 ਤਾਰ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੩੫ ॥ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ਗੁਰ ਕੋ । ‘ਬਖ-
 ਸਿਸ਼ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖਿ ਉਰ ਕੋ’ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਸਭਿਨਿ
 ਸੁਨਾਇ ਬਖਾਨਿ ਬਦੇਨ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਅਬਿ ਤੇਰੀ ਪੂਰੀ ਭਈ ਸੇਵਾ । ਕਰੇ
 ਰਿਝਾਵਨਿ ਬਹੁ ਗੁਰਦੇਵਾ ਬੈਠਹੁ ਭਜਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋਰਾ ਜਨਮ ਮਰਨ
 ਕਾਟਯੋ ਅਬਿ ਤੇਰਾ’ ॥ ੩੭ ॥ ਲੇ ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਾਰ ਬਿਰ ਰਹਯੋ । ਰਾਤਿ
 ਦਿਵਸ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਲਹਯੋ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕਰੇ
 ਉਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰੀ ਪੈਂਦਖਾਨ
 ਆਯੋ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਕਹੇ । ‘ਸੁਤ ਜਨਮਯੋ ਤੁਮ
 ਕਰੁਨਾ ਲਹੇ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਿਜ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਾਮ ਬਖਾਨੋ । ਜੀਵਤ ਰਹੇ ਦਾਸ
 ਨਿਜ ਜਾਨੋ’ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਕੋ ਸੈਦੇ
 ਖਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਤਵ ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ ਜੋ ਉਪਜੈਹੈ । ਹਮ ਤੇ ਪਲਟਾ ਸੋ ਪੁਨ
 ਪੈਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਯੋ ਕਹਿ ਪੈਂਦੇਖਾਨ । ‘ਕਹਾਂ ਬਾਕ ਇਹ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨ?’ ॥ ੪੧ ॥ ਤਬਿਗੁਰ ਭਨਯੋ ‘ਨੇਤਿ’ ਹੈ ਅਸੀਸਿ ਸਹਿ ਨ ਮੇਟਿ ਸਕਹਿ
 ਕੋ ਕੈਸੇ । ਜਬਿ ਹੁਇ ਹੈ ਤਬਿ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ’ । ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਸਗਰੋ
 ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਇਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਿਥ ਅਭਟਾ ਰਾਮ ਅਧੀਨ ਹੋ ਆਇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਨੰਦ
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨੇ ਨਾਮ ਚਰਖੇ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੫. [ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਘਰ ਜਵਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਾ ਚਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਨੁਜਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕੀ ਬਰ ਕੋ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਸੁ
 ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਬਾਸਹਿ ਏਕ ਪਠਾਨ ॥ ੧ ॥ ਹਾਥਲ ਛੰਦ ॥ ਤਿਹ ਨਾਮ ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨਾ । ਬਯ ਖੋਲਸ ਬਰਖਨਿ ਜਾਨਾ ਸੋ ਪਦਾਰ ਸਮੇਤ ਬਸੰਤਾ ਵਿਗ
 ਸਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਵੇਤਾ ॥ ੨ ॥ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤ ਮਹਾਨਾ । ਧਨ ਸਾਹੁ ਦੇਰਿ
 ਭਟ ਜਾਨਾ । ਨਿਜ ਸਮਤਾ ਭਲੇ ਪਛਾਨੀ ਕੁਲ, ਧਨ, ਬਯ ਸੁੰਦਰ ਮਾਨੀ
 ॥ ੩ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕਰਿ ਨਾਤਾ ਦੇ ਸੁਤਾ ਸੁ ਕੀਨਿ ਜਮਾਤਾ ਭੰਤਕਾਲ
 ਨਿਕਾਹੁ ਕਰਾਯੋ । ਘਰ ਅਪਨੇ ਤਿਸੈ ਬਸਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਸੁਤ ਉਪਜਯੋ
 ‘ਭਾਖ ਆਪ ਦੀ ਬਖਸਿਸ ਨਾਲ । ‘ਹੋਛਹਾਰ । ‘ਪਿਤਾ । ‘ਬਚਾਬਰੀ ।

ਥਾਰਿਕ ਸੋਈ^੧ । ਤਨੁਜਾਪਤਿ ਸੁਤ ਸਮ ਜੋਈ^੨ । ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਹੈ ਸੁਖ
ਪਾਈ । ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਸਦਨ ਜਵਾਈ^੩ ॥ ੫ ॥ ਲੋਗੁਰ ਤੇ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ ॥
ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਤਾਹਿ ਸੁਖ ਮਾਨਾ । ਤਿਮ ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੀ ਦਾਰਾ । ਬਹੁ
ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਸਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਸਾਦਲ ਨਾਨਾ ।
ਅਚਿਵਾਇ ਆਪਨੇ ਪਾਨਾ । ਇਮ ਬੀਤੈ ਕੋਤਿਕ ਕਾਲਾ । ਮਿਲਿ
ਭੋਗਹਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਧਰੰਤੋ । ਚਵਿ ਜਾਤਿ
ਅਖੇਰ ਕਰੰਤੋ । ਗਨ ਜੀਵਨ ਜਗਤ ਉਧਾਰੈ^੪ । ਬਿਚਰੰਤੋ ਵਹਿਰ
ਪ੍ਰਹਾਰੈ^੫ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾ । ਕਿਹ ਕਾਟਤਿ ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼ਾ ॥
ਬਭੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਰਿਪੁ ਮਾਰੇ । ਜਸ ਦਸ ਦਿਸਿ ਅਧਿਕ ਬਿਬਾਰੇ ॥ ੯ ॥
ਬਭੁ ਮੁਸਲ ਮਾਰ ਗੁਰ ਸੂਰਾ । ਨਿਜ ਦਾਸ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਾ । ਪਰਵਿਰਤ
ਪੰਥ ਮਹਿ ਤੈਸੇ । ਨਿਰਬਿਰਤ ਬਿਖੈ ਰਹਿ ਜੈਸੇ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਅੰਗਦ ਚੰਦੇ । ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਖਕੰਦੇ । ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਿਮ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰਾ ।
ਉਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤਥਾ ਗਹੀਰਾ । ਜਿਮ ਪੰਚਹੁ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਰੂਪੀ । ਤਿਮ ਖਸ਼ਰਮ
ਭਏ ਅਨੁਪੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪਰਵਿਰਤਿ:—ਰਾਖਿਓ ਦਲ ਕੋਭਟ ਕਰਨਿ ਬਟੋਰਨ
ਬਲ ਕੇ । ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਸੇਂ ਬਭੁ ਝੋਰਾ । ਨਿਤ ਕਰਨ ਉਖੇਰ ਬਿਖੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥
ਰਿਪੁ ਹਤਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਏ । ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰੇ ਕਰਾਏ । ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨਾ^੭ ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਕੋਤਿਕ
ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ । ਸੁਭ ਮਾਘ ਮਾਸ ਤਬ ਆਯੋ । ਪਿਖਿ ਲਾਲਚੇਦ ਮਨ
ਆਨੀ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ ਸੰਗ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੫ ॥ ਨਿਜ ਤਨੁਜਾ ਗੁਜਰੀ ਕੇਰਾ ।
ਹੈ ਬਜਾਹਨਿ ਸਮਾ ਅਛੇਰਾ । ਕਰਿ ਦੀਜੈ ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ^੮ । ਸੁਨਿ ਬਿਸ਼ਨੁ
ਕੁਇਰ ਬਚ ਭਾਖਾ ॥ ੧੬ ॥ ਇਹੁ ਤੋਹਿ ਮਨੋਰਥ ਆਛਾ । ਮਮ ਉਰ
ਮਹਿ ਦੀਰਘ ਬਾਛਾ । ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਜੈ । ਲਿਖਿ ਸਾਹਾ ਗੁਰ ਕੋ

^੧(ਪੋਥੇ ਨੇ ਘਰ ਜੋ) ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਜੇ ਬਾਲਕ ਸੀ (ਇਸ ਵਾਸਤੇ) । ^੨ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ
ਵਾਂਗ ਰੱਖਣਾ ਸੀ (ਪੋਂਦਾ) । ^੩ਘਰ ਨਵਾਈ ਬਣਾ ਦੇਇਆ । ^੪ਸ਼ਾਹਰ ਵਿਚਰਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ ਭਾਵ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਹੈ । ^੫ਪਰਵਿਰਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਤਿਵੇਂ ਹਨਿੰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਿਵਿਰਤੀ
ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਵੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪਰਨ ਹਨ । ਰਾਜ ਤੇ ਜੋਗੀ ਵੇਹੀਂ ਵਿਚ ਪੁਰਨ ਪਦੇ ਤੇ
ਹਨ । ^੬ਅਗੇ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵੇਸਦੇ ਹਨ:—। ^੭ਅਗੇ ਨਿਵਿਰਤੀ ਦੀ ਖ੍ਰਿਤਿ ਵੇਸਦੇ ਹਨ:—

ਦੀਜੈ ॥ ੧੭ ॥ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਯੋ । ਕਹਿ ਸਾਹਾ ਤਬਹਿ
 ਸੁਧਾਏ* । ‘ਜਬਿ ਫਲਗਣ ਨੌਮੀ ਆਵੈ ਤਬਿ ਬਜਾਹ ਰਚਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵੈ’ ॥
 ੧੮ ॥ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਬਿੱਪੁ ਪਠਾਯੋ । ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਯੋ ।
 ਕਹਿ ਆਸ਼ਿਖ ਬੈਠਿ ਸੁਨਾਵਾ । ‘ਮੈਂ ਸਾਹਾ ਲੈ ਕਰਿ ਆਵਾ’ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਿ
 ਪਾਤੀ ਤਬਹਿ ਪਠਾਈ । ਸੁਨਿ ਮੀਦਿਰ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚਾਈ । ਤਿਨ ਰੀਤਿ
 ਕਰੀ ਕੁਲ ਜੇਤੀ । ਉਤਸਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਸਮੇਤੀ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ
 ਗੀਤ ਰਸਾਲੇ । ਉਪਜਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ । ਦਿਜ ਸੇਵ ਕਰਾਇ
 ਰਖਾਯੋ । ਪੁਨ ਦੀਨਿ ਬਿਦਾਇ ਪਠਾਯੋ ॥ ੨੧ ॥ ਜਬਿ ਬਜਾਹ ਦਿਵਸ ਨਿਯ-
 ਰਾਏ । ਸਨਬੰਧੀ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ । ਪਕਵਾਨ ਭੋਜ ਸਭਿ ਥਾਨੇ । ਉਤਸਾਰ
 ਕੀਨਿ ਹਰਖਾਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਭ ਬਨਿਤਾ ਕੇ ਜੁਤਿ ਦਾਤੁ । ਗੁਰ ਅਮਰ ਬੰਸ
 ਹਰਖਾਤੁ । ਗੁਰ ਸਸੁਰ ਆਇ ਹਰਿਚੰਦੁ । ਲਖਿ ਦੇਹਿਤ ਬਜਾਹ ਅਨੰਦੁ ॥
 ੨੩ ॥ ਧਨ ਬਨਿਤਾ ਲੈ ਪਰਿਵਾਰ ॥ ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ॥ ਸਰਸੁਧਾ
 ਛੇਰਿ ਨਰ ਯੋਰੀ । ਹਰਿਚੰਦ ਸੰਗ ਤਿਸ ਠੈਰੀ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਦਰਬਨ ਗੁਰ
 ਕੇ ਆਏ । ਸੁਭ ਬਜਾਹ ਸੁਨਤਿ ਮੁਦ ਪਾਏ । ਸੁਭ ਭਾਗਨ ਆਯੋ ਦਾਰਾ ।
 ਲੈ ਰਾਮਾ ਅਪਨੀ ਦਾਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਰਾਇ ਨਰ ਗਨ ਕੋ । ਸੁਭ
 ਵਸਤੁ ਗੁਰੁ ਅਰਪਨ ਕੋ । ਤ੍ਰਿਯ ਬਿੰਦ ਲਏ ਪਟਰਾਨੀ । ਚਲਿ ਆਈ
 ਅਨੰਦ ਮਹਾਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ । ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਗ ਸਭਿ
 ਲਜਾਯੋ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਜਿਨ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਸਭਿ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਲਮ ਭੁਲਾਈ
 ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਭ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੀਨੇ । ਗੁਰ ਮਿਲਿਬੇ ਮਗ ਪਗ ਦੀਨੇ । ਰਥ
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਬੀਰੋ ਆਈ । ਗੁਰ ਸੁਭਾ ਮਿਲਨਿ ਲਲਚਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ
 ਆਨਿ ਗੁਰੁ ਪਦ ਬੰਦੇ । ਮਿਲਿ ਭੱਲੇ ਭੋਹਣ ਬੰਦੇ । ਗੁਰ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਨ-
 ਮਾਨੇ । ਸੁਧ ਲੀਨਿਸਿ ਖਾਨੁ ਰੁ ਪਾਨੇ ॥ ੨੯ ॥ ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਪਰਵਾਰ ।
 ਮਿਲਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਮੁਦ ਧਾਰਾ । ਸੁਭ ਨਾਨਕੀ ਰੁ ਮਰਵਾਹੀ । ਕਹਿ ਗਿਰਾ
 ਮਿਦਲ ਸਭਿ ਪਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਤ੍ਰਿਯ ਜਿਤ ਕਿਤ ਜੇਤਿਕ ਆਈ । ਕਰਿ
 ਮੰਗਲ ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ । ਮਿਲ ਗਾਵਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੀਤਾ । ਜੇ ਅਨੰਦ ਬਧਾ-
 ਵਤਿ ਚੀਤਾ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਦੇਖਿ ਸਮਾਜਾ । ਜਿਮ ਦੇਸ਼ਨਪਤਿ

*ਪਿੰਨੇ ਕਈ ਵੇਰ ਲਿਖ ਆਏ ਹੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ; ਵੇਦੇ
 ਰਾਸਿ ੮ ਅੰਸੁ ੭ ਅੰਕ ੨੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਮਹਾਰਾਜਾ। ਸਨਬੰਧੀ ਸਰਬ ਸਰਾਹੈਂ। 'ਇਨ ਉਦਯੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਂ ਹੈ॥
 ੩੨॥ ਰਣ ਕਰਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਾਯੋ। ਪਦ ਪਾਛੈ ਨਹੀਂ ਹਟਾਯੋ। ਅਸ ਅਪਰ
 ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ। ਇਨ ਸੰਗ ਜੰਗ ਚਹਿ ਜੋਈ॥ ੩੩॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ
 ਪੁਰਬ ਪੀਰੀ। ਅਬਿ ਇਨਹੁ ਦੁਤੀ ਲੇ ਮੀਰੀ। ਪਰਤਾਪ ਸੁਜਸੁ ਜਗ ਛਾਯੋ।
 ਸਮ ਰਾਜਨਿ ਐਸੁਰਜ ਪਾਯੋ'॥ ੩੪॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਖੈ।
 ਰਣ ਗਾਥ ਬੁਝਿ ਅਭਿਲਾਖੈਂ। ਨਿਤ ਗੁਰ ਫਿਰਿ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਭਿ
 ਬੈਠਤਿ ਆਨੰਦ ਨਾਲਾ॥ ੩੫॥ ਨਿਤ ਸ੍ਵਾਦਲ ਹੋਤਿ ਅਹਾਰਾ। ਖਟ ਰਸ
 ਕੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਬਹੁ ਰਾਗ ਰੰਗ ਨਿਤ ਹੋਵੈਂ। ਨਿਜ ਧੇਨ ਮਾਨਿ
 ਮਿਲਿ ਜੋਵੈਂ'॥ ੩੬॥ ਗਨ ਮੰਗਤ ਜਨ ਸੁਨਿ ਆਵੈਂ। ਧਨ ਧਾਨ ਬਸਨਬਹੁ
 ਪਾਵੈਂ। ਜੇਸ ਗਾਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। 'ਜੈ ਸਤਿਗੁਰ' ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੈਂ
 ॥ ੩੭॥ ਦਿਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਬੀਤੇ। ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਜਾਹ ਕੀ ਰੀਤੇ।
 ਧੁਨਿ ਉਚੀ ਬਾਜਤਿ ਬਾਜੇ। ਸ਼ਰਨਾਇ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਸਾਜੇ'॥ ੩੮॥ ਗਨ
 ਵੋਲਕ ਵੋਲ ਬਜਾਵੈਂ। ਬਡ ਦੰਦਭਿ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈਂ। ਭਫ ਮੁਰਲੀ ਬਾਝ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਮਿਲਿ ਪਟਹਿ ਨਢੀਰੀ ਜਾਲਾ॥ ੩੯॥ ਨਿਤ ਨੈਥਤ ਦੁਰ
 ਅਗਾਰੀ। ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰੀ। ਕਿਤ ਹੋਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਤਮਾਸ਼ੇ।
 ਸੁਰਲੋਕ ਮਨੀਏ ਬਿਲਾਸੇ॥ ੪੦॥ ਕਿਤ ਨਟ ਗਨ ਕਰਤਿ ਅਖਾਰੇ।
 ਮਿਲਿ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਦਿਨ ਬੀਤਤਿ ਜਾਨਹਿ ਨਹੀ। ਬਹੁ
 ਸੁੰਦਰ ਮੰਗਲ ਮਾਂਹੀ॥ ੪੧॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੋਹੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਰੂਪ
 ਪਿਖਿ ਮੋਹੇ। ਸਮ ਪਿਤ ਕੇ ਦੀਰਘ ਡੋਲੇ। ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਚੰਦ ਸੁਸ਼ੀਲੇ॥ ੪੨॥
 ਭੁਜ ਲਾਂਬੀ ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ। ਬਿਸਤਿਰਤਿ ਆਖ ਕੁਛ ਰਾਤੀ'। ਜੁਗ ਕੰਧ
 ਉਤੰਗ ਸੁਹਾਏ। ਗਤਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਛਬਿ ਪਾਏ॥ ੪੩॥ ਉਦਬਰਤਨ'
 ਮਲਿਥੇ ਹੋਤਾ। ਮਿਲਿ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਗ ਸਮੇਤਾ। ਮੁਖ ਗਾਵਤਿ ਮਰਦਨ
 ਕੀਨਾ। ਸਭਿ ਤਨ ਕੋ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪੀਨਾ॥ ੪੪॥ ਇਸ਼ਨਾਨੇ ਸੌਰਭ ਸੰਗਾ'।
 ਸੁਭ ਸੋਭਤਿ ਭੇ ਸੁਭ ਅੰਗਾ। ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਚੀਰ ਜਿ ਚਾਰੂ। ਕਰਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪੀਤ ਉਦਾਰੂ॥ ੪੫॥ ਤਨ ਪਹਿਰਤਿ ਦੁਤੀ' ਬਧਾਈ। 'ਜਨੁ ਸਿਮਟਿ
 ਛਟਾ ਇਕ ਥਾਈ'। ਮੁਖ ਚੰਦ ਬੀਚ ਮੈਂ ਲੀਨਾ'। ਜਗ ਨਯਨਿ ਕਮਲ ਰਸ

'ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸਾਥ। 'ਲਾਲ। 'ਵੋਟਣਾ। 'ਮੁਰੇਧੀਆਂ ਨਾਲ। 'ਸੁੰਦਰ। 'ਚੰਦ੍ਰਮਾ
 ਵਰਗੇ ੨੫: ਨੂੰ (ਮਾਏਂ) ਬਿਸਲੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕੇ ਵਿਚ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਲੀਨਾ^੧ ॥ ੪੬ ॥ ਕਰ ਕੰਕਣਾ ਬੰਧਨ ਕੀਨਾ। ਬਹੁ ਦਾਜ ਦਿਸਨਿ ਕੋ
 ਦੀਨਾ। ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ ਕੋਕਿਲ ਬੈਨੀ। ਬਡ ਤੀਛਨ ਪੰਕਜ ਨੈਨੀ ॥
 ੪੭ ॥ ਕਟ ਕੇਹਰਿ ਬਰ, ਗਜਗੋਨੀ। ਧਰ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੋਨੀ। ਸਭਿ
 ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੰਗਾ। ਚਲਿ ਗਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਉਮੰਗਾ ॥ ੪੮ ॥ ਗਨ ਮਿਲੀ
 ਬਰਾਤ ਸੁਹਾਈ। ਦੁਤਿ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਛਾਈ। ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਕਰਨੇ ਦੁਕਾਉ। ਨਹਿ ਬਾਹਿਨ ਲੀਨਸਿ ਕਾਉ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਚਲੇ ਰੂਪ
 ਅਭਿਰਾਮ। ਜਹਿ ਲਾਲਚੰਦ ਕੋ ਧਾਮ। ਧਰਿ ਜੋਧ ਹਾਥ ਪਰ ਹਾਥ।
 ਸਭਿ ਭੁੱਲੇ ਤੇਹਲ ਸਾਥਾ ॥ ੫੦ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ। ਬਰ-
 ਬੀਰ ਸੰਗ ਛਬਿ ਪਾਏ। ਧਰਿ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਨਿਜ ਅੰਗਾ। ਜੇ ਅਹੈ
 ਬਹਾਦੁਰ ਜੰਗਾ ॥ ੫੧ ॥ ਗਨ ਮੇਲ ਅਪਰ ਸਭਿ ਚਾਲੇ। ਚਹੁ ਦਿਸ ਮਹਿ
 ਭੀਰ ਬਿਸਾਲੇ। ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਗਰੀ ਜਿ ਬਜ਼ਾਰ। ਗਨ ਮਾਨਵ ਸਭਿਨਿ
 ਮਸ਼ਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਧਰਿ ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨੇ। ਬਨਿ ਛੈਲ ਫਿਰਤਿ ਰਸ
 ਲੀਨੇ। ਗਨ ਬਾਦਤ ਬਜੇ ਬਿਸਾਲੇ। ਸਭਿ ਆਗੇ ਦੁਲਹੁ ਚਾਲੇ ॥ ੫੩ ॥
 ਸਿਰ ਸੋਖਰ^੨ ਸੰਦਰ ਸੋਭੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਿਖਤਿ ਮਨ ਲੋਭੇ। ਇਮ ਰਾਮਨੇ
 ਕਰਨ ਦੁਕਾਉ। ਬਰਖਾਵਤਿ ਬਿਤ^੩ ਚਿਤ ਚਾਉ ॥ ੫੪ ॥ ਤਬ ਲਾਲਚੰਦ
 ਹੁਇ ਆਗੇ। ਕਰਿ ਮਿਲਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ। ਕਰਿ ਅੱਗੂ ਬਿਲੰਦ ਅਕੌਰੇ।
 ਤਹਿ ਖਰੋ ਹੁਇ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੫੫ ॥ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੋ ਲਪਟਾਯੋ। ਗੁਰ ਗਹਿ
 ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ। ਮਿਲਿ ਅੰਕ ਗਯੋ ਨਿਜ ਧਾਮਾ। ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਭਲੇ
 ਸਭਿ ਸਾਮਾ^੪ ॥ ੫੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਭਾਏ। ਸੁਸਰਾਲ ਦਾਰ ਲਗਿ
 ਆਏ। ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਬਹੁ ਗਾਵਤਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਾਰੀ* ॥
 ੫੭ ॥ ਪੁਨ ਹਾਟਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ ਕੀਨਾ। ਪੁਰਿ ਅਧਿਕ ਕੁਲਾਹਲ ਚੀਨਾ। ਸਭਿ
 ਟਿਕੀ ਬਰਾਤ ਅਨੰਦੇ। ਗਨ ਮੰਗਲ ਪਿਖਿ ਹਰਖੰਦੇ ॥ ੫੮ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚੌਥੇ ਅਧਾਇਕ ਤਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬਹਾਦ' ਪੁੰਜ ਚਲਨੇ ਨਾਮ ਪੌਰੀ ਐ ॥ ੫ ॥

੬. [ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਵਜਾਹ]।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਨੁਗ ਘਟਿਕਾ ਨਿਸ ਕੇ ਬਿਤੇ ਭੋਜਨ ਹੋਤੁ ਬੁਲਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ
 ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਚਲੇ ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਹਾਥਲ ਛੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ-

^੧ਰਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ^੨ਇੰਦਰ। ^੩ਮਕਟ, ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣੇ ਦਾ ਸ਼ੇਰਾ [ਸਿ, ਸੋਖਰ]।

^੪ਧਨ। ^੫ਸਾਮਾਨ।

* ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੪ ਅੰਕ ੫ ਵੀ ਵੇਰਵੀ ਦੁਕਾ।

ਬਹਾਦਰ ਦੁਲੋ । ਸਭਿ ਆਗੋ ਗੁਰ ਅਨਕੂਲੋ^੧ । ਘਰ ਲਾਲਚੇਦ ਕੇ ਚਾਲੋ ।
ਗਨ ਬਾਦਤ ਦੁਨੀ ਉਠਾਲੋ ॥੨॥ ਤਬਿ ਆਤਸ਼ਬਾਜੀ ਛੋਰੇ । ਚਢਿ ਜਾਤਿ
ਗਗਨ ਕੀ ਓਰੇ । ਬਹੁ ਬਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਾਰੀ । ਜਨੁ ਫੁਲ ਰਹੀ ਫੁਲਵਾਰੀ
॥ ੩ ॥ ਕੋ ਛੂਟਤਿ ਸਬਦ ਉਠਾਲੋ^੨ । ਕੋ ਚਰਖੀ ਕੁਮਤਿ ਬਿਸਾਲੋ^੩ । ਬਡ
ਕਰਤਿ ਜੋਰ ਚਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਇਮ ਅਧਿਕ ਤਮਾਸੋ ਨਾਨਾ ॥੪॥ ਨਰ ਨਾਰਿ
ਬਿਲੋਕਿ ਅਨੰਦੈ । ਜਿਹ ਕਿਹ ਠਾਂ ਭੀਰ ਬਿਲੇਦੈ । ਚਲਿ ਸਨੈ ਸਨੈ
ਗੁਰ ਧੀਰਾ । ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਚਲਤਿ ਪ੍ਰਬੀਰਾ^੪ ॥ ੫ ॥ ਘਰ ਲਾਲਚੇਦ ਕੇ
ਜਾਈ । ਗਨ ਪੰਕਤਿ ਕਰਿ ਬੈਠਾਈ । ਬਰ ਚੰਦਨ ਚੌਂਕੀ ਚਾਰੂ । ਰੁਚਿਰਾ-
ਸਨ ਤਿਸ ਪਰ ਡਾਰੂ ॥ ੬ ॥ ਸਨਮਾਨ ਗੁਰੁ ਬੈਠਾਈ।ਕਰ ਧੋਵਨਿ ਕੇ ਜਲ
ਲਜਾਏ । ਪੁਨ ਬਾਰ ਸੁ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ । ਪਕਵਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥
੭ ॥ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਦਏ ਅਹਾਰਾ । ਸਭਿ ਅਚਹਿ ਸ੍ਰਾਦ ਲੇ ਭਾਰਾ । ਮਨ
ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ।ਪੁਨ ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਸਥਾਏ॥੮॥ਧਨ ਬਾਰਿ ਜੂਠ
ਮਹਿ ਆਏ । ਨਿਜੇ ਭੋਰੇ ਬਿਥੈ ਸੁਹਾਏ । ਨਿਸ ਡੂਢ ਜਾਮ ਜਬਿ ਬੀਤੀ ।
ਹਿਤ ਲਾਵਾਂ ਦੇਨਿ ਸਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੯ ॥ ਨਰ ਪਠਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਬੁਲਾਏ । ਲਖਿ
ਸਮਾ ਤੁਰਤ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੈਸੇ । ਜਹਿ ਬੇਦੀ ਸੁੰਦਰ
ਹੈਸੇ ॥ ੧੦ ॥ ਗਲਪਤਿ ਸੁਰ ਪੂਜਨ ਕੀਨੋ^੫ । ਤਿਹ ਜਥਾ ਜੋਗ ਧਨ ਦੀਨੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਸਰੀ ਕੋ ਲੇ ਆਏ । ਦਿਸ਼ ਬਾਮ ਬਿਥੈ ਬੈਠਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਿ ਪੂਜਾ
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਬਿਚ ਹਵੀ^੬ ਪਾਇ ਬਹੁ ਭਾਸੀ^੭ । ਦਿਜ ਬਚ ਤੇ ਫਿਰ
ਕਾਰੇ ਫੇਰੇ । ਸਭਿ ਲਾਗ ਦਿਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਿ ਰੀਤਿ ਜਥੇਚਿਤ
ਸਾਰੀ । ਚਲਿ ਆਏ ਭੋਰ ਮਝਾਰੀ । ਤਬਿ ਸੰਮਤ ਸੋਰਹਿ ਸੈਯਾ । ਬਿਤ
ਅਪਰ ਉਨਾਨਵ ਭੈਯਾ^੮ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਉਠਿ
ਪ੍ਰਾਤੀ ਸਕਲ ਨਹਾਏ । ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਪਾਠ ਬਡ ਹੋਤਾ । ਸੁਨਿ ਰਾਗ ਅਨੇਕ
ਉਦੋਤਾ ॥੧੪॥ ਬਹੁ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਨੀਕੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਹੋਵਤਿ ਜੀਕੇ
ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਗੁਰ ਪਾਸੀ । ਸਭਿ ਆਏ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥ ੧੫ ॥ ਜਿਤ

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ (ਦੀ) ਆਗਿਆਨੁਸਾਰ । ^੨ਛੂਟ ਸੁਰਮੇ [ਮਿਸ: ਪ੍ਰਵੀਰ=ਛੂਟ । ਬੀਰ, ਜੋਧਾ ।
ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ । ^੩ਘਿਉ । ^੪ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ^੫ਤਵੇ ਮਿਤ ੧੬੮੯ ਹੈਸੀ ।

*ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਦੁਕ । †ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ ਨੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੮੬ ਬਿਲਾਸੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਕਿਤ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਏ। ਜਸ ਗਾਵਤਿ ਧਨ ਕੋ ਪਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦੀ । ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ਭਏ ਬਿਲੇਦੀ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਤ ਚਾਰਹੁ ਬੰਦ
ਸਮਾਨਾ। ਬਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ* । ਸੁਰਰਾਜ ਮਨਹੁ ਸੁਰ ਮਾਹੀ।
ਸਿਰ ਚਮਰ ਬਿਸਾਲ ਢਰਾਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਬਡ ਕਹੈ ਸਮਾਜਾ। ਬਿਚ
ਸਭਾ ਸੁਭਹਿ ਮਹਾਰਾਜ। ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਬਹੁਰ ਬੁਲਾਏ। ਮਗ ਪਰਤਿ
ਪਾਵਜੇ ਆਏ ॥ ੧੮ ॥ ਕਰਿ ਪੰਕਤਿ ਬਿਤ ਸਮੁਦਾਈ। ਗੁਰ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
ਦੁਤਿ ਪਾਈ। ਬਰ ਨੁਗਦੀ, ਮੋਦਕ ਬੰਦਾ। ਧਰਿ ਅੰਗੁ ਜਲੇਬ ਬਿਲੇਦਾ॥
੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿ ਪਰੋਸਿ ਅਹਾਰਾ। ਬਡ ਹੋਤਿ ਭਈ ਜਿਵਨਾਰਾ। ਤਬਿ
ਗਾਵਤਿ ਨਾਗਰਿ ਨਾਰੀ। ਲੇ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਤਜੈ ਹੋਤਿ
ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦਾ। ਅਚਿ ਲੀਨਿ ਜਬਾ ਰੁਚਿ ਬੰਦਾ। ਦੇ ਲਾਗ ਭਲੇ ਚਲਿ
ਆਏਇਮ ਬਾਸੁਰ ਤੀਨ ਬਿਤਾਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤਬਿ ਲਾਲਚੇਦ ਦੇ ਦਾਜਾ। ਬਹੁ
ਭੁਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸਮਾਜਾ। ਧਰਿ ਜਬਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਨਹਿ ਸਰਜੇ ਕਛੁ
ਢਿਗ ਮੋਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਤਨੁਜਾ ਮੈਂ ਹਿਤ ਸੇਵਾ। ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰ
ਦੇਵਾ। ਲੇ ਬਿਸਨੁ ਕੁਇਰ ਸੰਗ ਦਾਰਾ। ਹੁਇ ਦੀਨ ਸੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥
੨੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। 'ਤੁਮ ਦੀਨੋ ਸਕਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਜਿਨ ਤਨੁਜਾ-ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ। ਕਜਾ ਪਾਛੇ ਤਿਨ ਰਖਿ ਲੀਨੇ' ॥ ੨੪ ॥
ਸੁਨਿ ਲਾਲਚੇਦ ਪਦ ਬੰਦੇ। ਪੁਨ ਡੋਰਾ ਲਜਾਇ ਬਿਲੇਦੇ। ਤਹਿ ਗੁਜਰੀ
ਸੁਤਾ ਬਿਠਾਈ। ਪਤਿ ਸੇਵਨ ਸੀਖ ਸਿਖਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਕਰੇ ਬਿਸ-
ਰਜਨ ਚਾਲੇ। ਧਨ ਬਰਖਾ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲੇ। ਨਿਜ ਘਰ ਲੈ ਆਵਤਿ
ਸਾਰੇ। ਧਨ ਡਾਰਤਿ ਗਰੀ ਬਜ਼ਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਗਨ ਬਾਜ ਬਜਾਵਤਿ ਉਚੇ।
ਗੁਰ ਮੰਦਿਰ ਆਨਿ ਪਹੁਚੇ। ਮਿਲਿ ਆਗੇ ਨਾਗਰ ਨਾਰੀ। ਬਹੁ ਗਾਇ
ਗੀਤ ਮੁਦ ਭਾਰੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਨਾਨਕੀ ਆਵੈਸੁਤ ਬਧੁ ਪਿਖਿਨਿ
ਲਲਚਾਵੈ। ਜਬਿ ਪਹੁਚੇ ਪੈਰ ਅਯਾਰੀ। ਸਿਰ ਵਾਰ ਵਾਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰਿ ਪੀਵਨ ਆਨੰਦ ਧਾਰੇ। ਹੁਇ ਸੁਤ ਉਪਰ ਬਲਿਹਾਰੇ। ਕੁਲ ਰੀਤਿ
ਕਰੀ ਮਨ ਭਾਈ। ਲੇ ਅੰਤਰ ਮਹਿਲ ਸਿਧਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨੁ ਬਾਤੀ^੧ ਦੇ
^੧ਵਿੰਦਰ। ^੨ਗਾਹ ਵਿਚ ਪਾਵਜੇ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਕਪੜੇ ਵਿਛੀਂਦੇ ਆਏ। [ਹਿੰ, ਪਾਵੜਾ=ਰਸਤੇ
ਵਿਚ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ, ਪਾਛੇਦਾਸ਼]। ^੩ਜਿਯਾਫਤ। (ਅ) ਰਮੇਈ। [ਮਿਸ, ਰਿਮਨ=ਖਾਣਾ। ਹਿੰ: ਰਿਵਨਾਰ]। ^੪ਸਿਰ ਤੋਂ ਜਲ। ਤਸ ਵੇਣੇ ਵਾਰਿਆ। ^੫ਬੋਲੀ।

* ਪਾ:-ਸਭ ਦੇ ਗਜਾਨਾ। । ਤੇਏ ਇਸੇ ਰਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ਪ ਅੰਕ ੫੭ ਦੀ ਵੇਨਲੀ ਟੁਕ।

ਕਰਿ ਝੋਰੀ। ਪਿਖਿ ਨੁਖਾ ਬਦਨ ਕੀ ਓਹੀ। ਸੁਭ ਥਾਨ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨੀ।
 ਤ੍ਰਿਯ ਹੋਰਤਿ ਬਧੂ ਨਵੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਦੇ ਦਰਬ^੧ ਸਰਬ ਹੀ ਹੋਰੈਂ। ਮੁਖ
 ਕਰਤਿ ਸਰਾਹ ਘਨੇਰੈਂ। ਕਹਿ 'ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੋਰੀ। ਬਿਧ^੨ ਰਚੀ ਰੁਚਿਰ
 ਰੁਚਿ ਬੋਰੀ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਕੰਝਣਾ ਤਬਿ ਛੁਰਵਾਯੋ। ਇਮ ਬਜਾਹ
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਾਯੋ। ਨਹਿ ਬਰਨਨ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਸ ਪਵੇ ਸੁਫਲ
 ਸੁਖ ਜਾਲਾ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮੇਲ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਛੇ। ਹੁਇ ਹਰਖ ਰਹਿਨ
 ਹੀ ਬਾਂਛੇ। ਬਹੁ ਗਾਮ ਪੁਰਿਨਿ ਤੇ ਆਏ। ਸਨਬੰਧੀ ਪ੍ਰੇਮਿ ਸਬਾਏ ॥
 ੩੩ ॥ ਚਿਰਕਾਲ ਬਿਤੇ ਭਾ ਮੇਲਾ। ਪੁਨ ਬਜਾਹ ਉਛਾਹ ਸੁਹੇਲਾ। ਇਸ
 ਕਾਰਨ ਤੇ ਸੁਖ ਭਾਰੀ। ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਦਨ ਪਿਛਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਬਹੁ ਬਾਸੁਰ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ। ਲਖਿ-ਗਮਨ ਅਬਹਿ ਬਨ ਆਏ-।
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਦੀਨੇ। ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਰਜਨ ਕੀਨੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਭਿ
 ਤੋਹਣ ਭੋਲੇ ਚਾਲੇ। ਕਹਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਨਾਲੇ। ਪੁਨ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਰੁ
 ਰਾਮ। ਚਵਿ ਵਹਿਲਨਿ ਗਮਨੇ ਧਾਮ ॥ ੩੬ ॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜਸੁ ਉਚਰੇਤੈ।
 ਪ੍ਰਸਥਾਨੋਂ ਪੰਥ ਕਰੇਤੈ। ਨਿਜ ਤ੍ਰਿਯ ਯੁਤਿ ਗਮਨਜੋ ਦਾਰਾ। ਕਰਿ ਜਬਾ
 ਜੋਗ ਬਿਵਹਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਭ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੈਕੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
 ਕੈਕੈ। ਮਿਲਿ ਬੀਰੇ ਗੁਰ ਪਿਤ ਸੰਗਾ। ਦੁਹ ਮਾਤਨਿ ਮਿਲੀ ਉਮੰਗਾ ॥ ੩੮ ॥
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੀਨੇ। ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਸੇਂ ਹਿਤ ਕੀਨੇ। ਨਿਜ
 ਸਦਨ ਗਈ ਸੁਖ ਪਾਏ। ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਰਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬਿ ਰਾਇ ਜੋਧ
 ਗੁਰ ਪਾਸਾ। ਕਰ ਬੰਦ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ। ਨਿਜ ਸੁਭ ਕੋ ਪਾਇਨਿ ਪਾਵਾ।
 ਜਿਸ ਵੱਤਾ ਨਾਮ ਰਖਾਵਾ ॥ ੪੦ ॥ ਪੁਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸ਼ਾਹਿ ਸਲੇਮੁ। ਕਰ ਬੰਦਨ
 ਚਾਹਤਿ ਛੇਮੁ। ਤ੍ਰਿਯ ਸਿੱਖ ਸੁਭਾ ਚਲਿ ਆਈ। ਪਗ ਕਰਨੈ ਪ੍ਰਣਾਮ
 ਗੁਸਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰ ਕਰਤਿ ਭਏ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ। ਹੁਇ ਬਿਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕੋ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਪੁਨ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ। ਪਗ ਪੰਕਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸਦਨ
 ਪਯਾਨੇ। ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਨਿ ਹਿਤ ਠਾਨੇ ॥ ੪੩ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਮੇਲ ਜਿ
 ਸਾਰਾ। ਮਿਲਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਾ। ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਭਾਖਤਿ ਜਾਤੋ।
 ਸਾਤਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਰਾਤੇ ॥ ੪੪ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ।

^੧(ਨੌਹ ਨੂੰ) ਧਨ ਦੇਕੇ। ^੨ਬਿਧਾਤਾ ਨੇ। ^੩ਮੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਛੁਬੀ ਹੋਈ। ^੪ਮੁਖਦਾਈ।

ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਸਖ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਦਿਵਸ ਪੁਰਬ ਕੋ ਆਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਜਾਵੈ ॥੪੫॥ ਦਿਨ ਦੀਪਮਾਲ ਬੇਸਾਖੀ । ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਕਾਂਖੀ । ਗਨ ਅਰਪਹਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਨੈਂ । ਪਗ ਪੀਕਜ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ
॥੪੬॥ ਬਹੁ ਦਰਬ ਬਿਭੁਖਨ ਨਾਨਾ । ਪਟ ਅਦਭੁਤ ਮੇਲ ਮਹਾਨਾ ॥ ਗਨ
ਸਸਤੁ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । ਹਸ ਆਨਹਿ ਦੇਂ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥੪੭॥ ਮਨ ਕਰਤਿ
ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈਂ । ਸਿਖ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋ ਆਵੈਂ । ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਸਿਖ
ਜੋਵਹਿ । ਸਭਿ ਬਾਨ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵਹਿ ॥੪੮॥ ਕੋ ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੈ ਆਈ ।
ਕੋ ਅਰਪ ਮਨੋਤ ਬਨਾਈ । ਕਰਿ ਚਾਉ ਪ੍ਰਥਮ ਕੋ ਆਵੈ । ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਤ ਆਦਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ । ਕੋ ਭਗਤਿ ਗਨਾਨ ਲਿਵ
ਲਾਵੈ । ਇਸ ਲੋਕ ਲਹੈ ਸੁਖ ਕੋਈ । ਪਰਲੋਕ ਚਹੈ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ੫੦ ॥

ਭੀਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ ਨਿੰਦੇ ਅਧਰਮ ਚਾੜ੍ਹੇ 'ਬਰਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਡਕੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤ ਗਏ ਖਟ ਮਾਸ ਇਮ ਬਾਸੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ । ਦੀਪਮਾਲ
ਮੇਲਾ ਮਿਲਨੇ ਗਨ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ॥੧॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋ ਭੂਰ ਸਿਖ ਪੁਰਿ
ਕਾਮਨਾ ਹੋਤੁ । ਆਇ ਹਜ਼ਰ ਨਿਹਾਰਤੇ ਸਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤ ॥੨॥ ਚੌਪਈ ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਦਿਵਸ ਖਿਤਾਏ । ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਹਨਿ ਗੁਰ ਸੰਤ ਸਹਾਏ ।
ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਆਇ ਜਾਇ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰਾ
॥ ੩ ॥ ਬਡ ਪੁਰਬ ਤੋ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ । ਤਹਿ ਤੋ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
ਲਜਾਵੈ । ਜੇ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਟਾਪੂ ਵਾਸੀ । ਆਇ ਜਤਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਪਾਸੀ ॥ ੪ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਦੱਡਨ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਰਸਹਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰਹਿ
ਬਡਾਈ । ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਅੰਗੈ ਬੰਗੈ ਤੋ ਆਈ । ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਹੁਇ
ਅਹਿਲਾਦੀ ॥ ੫ ॥ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲਾਇਤ ਜੋਤੀ । ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੁਗਨ
ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤੀ ॥ ਲੇ ਕਰਿ ਸਸਤੁ ਤੁਰੰਗਨਿ ਆਵੈਂ । ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨੈ । ਵਸਤੁ ਦਰਬ ਸਤਿਗੁਰ
ਫਿਰਾ ਆਨੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਿਰਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਅਵਿਨੀ । ਬਿਸਤਾਰਨ ਕਰਿ
ਸਿੱਖੀ ਰਵਨੀ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਤੋ ਆਵਨਿ ਸਮਰਥ ਹੋਈ । ਦਰਸਨ ਹੋਤੁ

¹ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ । ²ਪੁਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋ । ³ਛਾਗਲ ਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਤੋ ਉਕੀਸਾ
ਬੀ ਵਿਰ ਗਿਣਦੇ ਹਨ । ⁴ਦੋਗਲਾ ।

ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਜਹਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ ਨ ਇਹਾ । ਕਰਹਿ ਤਿਹਾ-
 ਵਲ ਹੁਇ ਜਹਿ ਕਹਾ ॥ ੮ ॥ ਹੁਇ ਇਕ ਥਾਇ ਅਰਾਧਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ।
 ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਭਾਵਨਾ ਪੁਰ ਕੇ । ਬਰਨੈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹਿ ਤੀਕਾ ।
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿੰਦਤਿ ਜਗਤ ਰਹਿ ਨੀਕਾ ॥ ੯ ॥ ਦਿਵਸ ਵਿਸੇਏ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਯੋ । ਫਲ ਦਰਸਨ ਕੇ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਯੋ । ਚਹੁਦਿਸਿ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਮੁ-
 ਦਾਈ । ਲੇ ਕਰਿ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਆਈ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਚਾਉ । ਛੇਮ ਲੇਨਿ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕਾਓ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਧਵ^੧
 ਕੀ ਸੰਕਾਤ । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ॥ ੧੧ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਡੇਰੇ
 ਗਨ ਛਾਏ । ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਛਾਏ । ਅਨੁ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ
 ਜਹਾ ਨਿਹਾਰਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਨਰ ਗਨ ਡੇਰੇ ਭਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ
 ਭੀਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁ ਫੇਰੇ । ਬੀਚ ਨ ਮੇਵ ਸਕਹਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ । ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਧੁਨਿ ਹੋਵਤਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ । ਗੁਰ ਜੈਕਾਰਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਦਰ-
 ਸਨ ਦੇਨਿ ਹੋਤੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਦੀਨਿਸਿ ਹੁਕਮ 'ਫਰਸ਼ ਹੁਇ ਰੂਰੇ । ਸਭਾ
 ਲਗਨ ਕੀ ਕਰੀਯਹਿ ਤਜਾਰੀ' । ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਭਾਰੀ ॥
 ੧੪ ॥ ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੇ ਫਰਸ਼ ਬਨਾਏ । ਬਡੇ ਥਾਨ ਬਿਤ ਜਹਿ ਸਮੁਦਾਏ ।
 ਚਹੁਦਿਸਿ ਮਹਿ ਬਾਲਰ ਲਗ ਜਰੀ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਨਿ ਸੇ ਬਹੁ ਜਰੀ ॥
 ੧੫ ॥ ਅਸ ਗਾਦੀ ਗੁਰ ਕੇਰ ਭਸਾਈ । ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਲਗਿ ਰੁਚਿਰ
 ਬਨਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਰਾਖਿ ਬਡ ਉਪਧਾਨੇ । ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲਗਜੇ
 ਮਹਾਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨਿ ਗੁੰਢੇ ਜਰੀ । ਜਿਨਹੁ ਲਗੀ ਮੁਕਤਾਹਲ ਲਰੀ ।
 ਬਡੀ ਭੋਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਨਾਨੇ । ਸੂਖਮ ਬਸਤੁ ਬਿਸਦ ਪਹਿਰਾਨੇ ॥ ੧੭ ॥
 ਖੜਗ ਬਿਸਾਲ ਗਰੇ ਮਹਿ ਪਾਯੋ । ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਹਾਯੋ ਮੰਦ
 ਮੰਦ ਪਦ ਧਰਿ ਗਰ ਮੰਦਰ । ਜਨੁ ਅਰਬੀਦ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਹੁ ਸੰਦਰ ॥ ੧੮ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ ਬਿਲੋਕਤਿ ਆਏ । ਪੀਛੇ ਬੀਰ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਪਹੁੰਚਿ
 ਕਰੀ ਗਾਦੀ ਕੋ ਬੰਦਨ । ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਦੋਸ ਨਿਕੰਦਨ ॥ ੧੯ ॥ ਚਮਰਦਾਰ
 ਲੇ ਚਵਰ ਖਲੋਵਾ । ਹੰਸ ਮਨੀਦ ਵੁਰਾਵਤਿ ਹੋਵਾ । ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਲਗੀ
 ਚਹੁਫੇਰੇ । ਲਾਜਤਿ ਜਾਹਿ ਸੁਧਰਮਾ ਹੋਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਭਯੋ ਮੇਵਰੇ ਖਰੇ
^੧ਪੂਰਨ (ਰੋਣ ਲਈ) । ^੨ਕਿਏਂ ਤਕ । ^੩ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ । ^੪ਵੇਸਾਖ [ਮਿਸ, ਮਾਧਵ=ਵੇਸਾਖ ਦਾ
 ਮਹੀਨਾ । ਬਤਿ ਦੀ ਹੁਤ । ^੫ਜੜੀ ਹੋਈ । ^੬ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ । ^੭ਇੰਦਰ ਸਭਾ, ਭਾਵ
 ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਹੈ ।

ਅਗਾਰੀ । ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ । ਚਾਰਹੁ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਾਵਤਿ ਪਾਸ।
 ਯਗ ਪੋਤੇ ਵਤਿ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੧ ॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਕਹੈਂ ਸਸੁ ਠਾਂਢੇ ।
 ਕੰਦਨ ਛਰੀ ਦਾਰ ਛਬਿ ਬਾਢੇ । ਹੁਕਮ ਭਯੋ 'ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਆਵੇ ।
 ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਾਹਤਿ ਪਾਵੇ ॥ ੨੨ ॥ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵੈਂ । ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਮੁਖ ਉਪਜਾਵੈਂ' । ਹੁਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਸਿੱਖ ਗਨ
 ਆਇ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਰੁਚਿਰ ਅਕੋਰਨਿ ਲਜਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰ-
 ਸਨ ਕੋ ਕਰੈਂ । ਬੰਦਹਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ ਧਰੈਂ । ਮੁੱਖਿ ਜਿ ਸਿੱਖ ਬੈਠਿ ਬਿਰ
 ਹੋਵੈਂ । ਖਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਰਸਨ ਜੋਵੈਂ ॥ ੨੪ ॥ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਨਹਿ, ਮਨ ਰਹੈਂ
 ਲੁਭਾਈ । ਜਨੁ ਅਰਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ ਭ੍ਰਮਾਈ । ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੀ ਅਰ-
 ਦਾਸ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ! ਸਿਖ ਕਾਰਜ ਹੁਇ ਰਾਸ' ॥ ੨੫ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਕੇ ਲਾਰੀ
 ਅੰਬਾਰੁ । ਧਨ ਗਨ ਬਸਨ ਬਿਭੁਖਨ ਚਾਰੁ । ਹਯ ਹੋਬਜਾਰ ਆਇ
 ਸਮੁਦਾਏ । ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹੁਤੋ
 ਸੁਦਾਗਰ ਭਾਰੀ । ਬਸਹਿ ਬਦਖਸ਼ਾ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ
 ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਸਿਸ ਕੋ ਹੋਵਤਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰੁ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਨੇ ਧਨ
 ਦਸਵੇਧ ਨਿਕਾਰਾ । ਅਰੁ ਮਨੋਤ ਕੋ ਸੰਚਰੈ ਸਾਰਾ । ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
 ਸੁੰਦਰ ਦੇਖਿ । ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ ਮੋਲ ਵਿਖੈ ॥ ੨੮ ॥ ਏ ਧਨ ਲਾਖ ਤੁੰਗਮ
 ਲੀਨੋ । ਬਹੁ ਚੰਚਲ ਗੁਨ ਬਿੰਦ ਪ੍ਰਬੀਨੋ । ਇਕ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਨਿਵਾਇ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਖਮ ਅਧਿਕ ਅਜਾਬ ਉਜਾਲਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਮੋਲ ਖਰਚ
 ਬਡ ਕੀਨੋ । ਚੀਰਾ ਚਾਰੁ ਦਰਬ ਦੇ ਲੀਨੋ । ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਹੋਸ ਕੀ ਨਜਾਈ।
 ਕਿਸੁ ਦੇਸ ਤੇ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਮੁਖ ਮਾਂਗੀ ਕੀਮਤਿ ਤਿਸ
 ਦੀਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੇਤੁ ਸੋ ਲੀਨਿ । ਖੰਡਾ ਏਕ ਬਿਲੰਦ ਦੁਧਾਰਾ ।
 ਘਰਜੇ ਪੁਲਾਦੀ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕਲਗੀ ਏਕ ਜਰਾਵਨ ਜਰੀ ।
 ਜ਼ਾਹਰ ਅਜਬ ਜਵਾਹਰ ਖਰੀ । ਸਿਪਰ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਲੇ ਆਇਵ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਪਮਇਵ ॥ ੩੨ ॥ ਏ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਬਹੁਤ ਉਜਾ-
 ਗਰ । ਲੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੁਰ ਵਿਗ ਸੋਦਾਗਰ । ਧਰਿ ਹਜ਼ੂਰ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕਰੀ।
 ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਨਿਮੇਖ ਨ ਪਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਰਹਯੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਪਿਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਬੂਝਯੋ 'ਕੌਨ ਦੇਸ ਤੇ ਆਵਾ ?'

ਅਸਚਰਜ । ਅੱਖ ਨ ਬਮਕੀ ।

ਕੌਨ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਪਾਵਾ^੧ ॥ ੩੪ ॥ ਬੋਲੈ ਬਿਨੈ ਸਨੀ ਬਰ ਬਾਨੀ ।
 'ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ, ਨਾਹਿਨ ਛਾਨੀ । ਤਉ ਬੁਝਿਬਿ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕਹੈ ।
 ਮੁਲਖ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਕੇ ਤਹਿ ਰਹੈ ॥੩੫॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰਾ ।
 ਚਲਹਿ ਖੇਪ^੨ ਭਰਿ ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਾ । ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਮੁਝ ਆਵਤਿ ਰਹੈ ।
 ਤਿਹ ਵਸਵੈ ਜਿਤਿਕ ਮਨ ਲਹੈ ॥ ੩੬ ॥ ਸੇ ਮੈਂ ਮੈਚਤਿ ਰਹੈ
 ਘਨੇਰੇ । ਅਰੁ ਜਬਿ ਕਾਜ ਅਟਕ ਕਛ ਮੇਰੇ । ਮਾਨਤਿ ਰਹੈ ਮਨੋਤ
 ਮਹਾਨੀ । ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਵਰ ਠਾਨੀ ॥ ੩੭ ॥ ਸੇ ਮੈਂ ਤਿਹ ਸੇਂ ਰਹੈ
 ਮਿਲਾਵਤਿ । ਸੈਚੈ ਵਰਬ ਭਯੋ ਮਨ ਭਾਵਤਿ।ਉਰ ਮਹਿ ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ
 ਧਾਰੈ ।—ਜਬਿ ਚਲਿ ਗੁਰ ਕੇ ਵਰਸ ਨਿਹਾਰੈ ॥੩੮॥ ਵੈ ਹੈਂ ਆਪ ਹਰੁਰ
 ਸਿਧਾਇ— । ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਮ ਗਯੋ ਬਿਤਾਇ । ਇਕ ਫਕੀਰ ਤੁਮਰੇ ਵਿਗ
 ਰਹੈ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਸਭਿ ਲਹੈ ॥ ੩੯ ॥—ਆਯੁਧ ਧਰਨ ਕਰਨ
 ਸੰਗਾਮੁ । ਚਢਨ ਤੁਰੈਗਨਿ ਪਰ ਅਭਿਰਾਮੁ । ਖੋਲਨਿ ਬਹੁ ਅਖੇਰ ਮਨ
 ਭਾਵੈ । ਮਹਾਰਾਜ ਸਮ ਸੋਜ ਬਨਾਵੈ ॥੪੦॥ ਹਯ ਆਯੁਧ ਜੋ ਸਿੱਖ ਲਿਆਵੈ
 ਕਰਿ ਅਰਪਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਿਬਾਵੈ । ਅੰਗ ਸੰਗ ਸੇ ਲੇਹਿ ਲਗਾਏ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਸਿਖ ਪਰ ਖੁਦਾਏ—॥ ੪੧ ॥ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਰਚੈ
 ਉਪਾਇ । ਆਛੀ ਵਸਤੁ ਖਰੀਦੀ ਜਾਇ । ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਦੇ ਲਜਾਇ ਤੁਟੇਗਾ
 । ਅਤਿ ਚੰਦਲ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗਾ ॥ ੪੨ ॥ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਬਭ ਕੀਮਤ
 ਕੇਰੇ । ਕਲਗੀ ਕੇ ਦੇ ਮੋਲ ਬਝੇਰੇ । ਦੁਰਲਭ ਬਾਜ ਸੇਤ^੩ ਇਹੁ ਆਨਾ ।
 ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਿਤ ਧਨ ਖਰਚਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਪਰ ਕੋਤਿਕ ਬਿਤ
 ਲਾਗਾ । ਬਚੈ ਜਿਤਿਕ ਸੇ ਰਾਵਰ ਆਗਾ^੪ । ਅਧਿਕ ਭਾਰ ਤੇ ਲੈ
 ਦੀਨਾਰ^੫।ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰੁ ਵਰਬਾਰ॥੪੪॥ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਜੈ । ਲਜਾਯੋ ਬਝੇ ਜਤਨ ਸੇਂ, ਲੀਜੈ । ਦਾਸਨ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਹੋ ਲਾਜ ।
 ਬਿਰਦ ਬਿਸਾਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ^੬ ॥ ੪੫ ॥

੧.ਵਿਚ ਨੂੰ ੩੪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਝੇ ਆਇਆ ਨਾਜੇ
 'ਸਿੱਖ ਬਸਤੁ ਲਿਆਵਨਿ' ਘੁੰਗ ਬਢਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਕੁ ॥ ੩ ॥

੮. [ਦੇਵੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਯਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸੋਦਾਗਰ ਬਾਕ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਲਖਿ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬਿ ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਇਸ ਭਾਇ ॥੧॥ ਰੋਪਈ॥ 'ਅਪਨੋ ਜਨਮ

੧.ਵਪਾਰ । ੨.ਚਿੱਟਾ । ੩.ਆਪ ਦੇ ਹਰੁਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ । ੪.ਭਾਵ ਲਹਰੀ ।

ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਨਾ । ਸਭਿ ਕੁਲ ਕੋ ਸੰਕਟ ਕਰਿ ਛੀਨਾ । ਇਤੀ ਦੂਰ ਤੇ
 ਵਸਤੁ ਲਿਆਵਾ । ਬਹੁ ਧਨ ਖਰਚੈ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਵਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਹਿਤ
 ਨਿਤ ਦਸੋਂਧ ਕੋ ਰਾਖਾ । ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਸਰਧਾ ਉਰ ਕਾਖਾ । ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਰ ਜਾਚਨ ਕੀਜੈ । ਅਪਨੀ ਆਸ਼ਾ ਪੂਰਿ ਲਈਜੈ ॥ ੩ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਤਬਿ ਕਹੈ ਸੁਦਾਗਰ । 'ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਿਥੈ ਨਾਗਰ ਆਗਰ' । ਦਰਸਨ ਕਰੇ
 ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਚਿਤ ਹੋਵਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮੋਕਉ ਜੋਵਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਤੇ ਮੁਝ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲੁ । ਬਰ ਦੀਜੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੁ । ਸਿਪਰ
 ਖੜਗ ਅਰੁ ਕਟ ਸੋਂ ਭਾਬਾ । ਭਏ ਸਨੱਧ ਗਹੇ ਧਨੁ ਹਾਬਾ ॥ ੫ ॥ ਇਹ
 ਸਰੂਪ ਉਰ ਬਸਹੁ ਤੁਹਾਰਾ । ਜਥਾ ਬਲਹਿ ਨਹਿ ਮੇਰੁ ਉਦਾਰਾ ॥ ਨਿਸਦਿਨ
 ਜਿਹਵਾ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦ । ਰਟਤਿ ਰਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ੬ ॥ ਇਹੁ ਬਰ
 ਮੋਕਉ ਦੀਸਹਿ ਸੁਆਮੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਜਬਿ ਲੋ ਹੁਇ
 ਨ ਆਪ ਸੋਂ ਮੇਲਾ । ਕਰਮਨਿ ਬਸਿ ਜਨਨ ਮਹਿ ਖੇਲਾ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਜਨਮ ਧਰੈਂ ਮੈਂ ਜਾਈ । ਰਹੈਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਾਇ ਲੋ ਗੁਨ ਗਾਈ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਖਾਨੈ ਬੈਨ । 'ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਅਪਰ ਅਬਿ ਹੀ ਨ ॥ ੮ ॥—ਉਰ ਮਹਿ ਬਸੈ—
 ਮਾਗਿ ਬਰ ਲੀਨੈ । ਭਯੋ ਕਰਮ ਕੇ ਬੰਧ ਬਿਹੀਨੈ । ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ
 ਛੇਰੀ । ਮਿਟੀ ਸਕਲ ਭਵਜਲ ਕੀ ਢੇਰੀ ॥ ੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਬਿਰ
 ਦਰਸਨ ਹੋਰੇ । ਪੁਨ ਆਇਸੁ ਲੇ ਗਮਨੈ ਛੇਰੇ । ਅਰਪੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ
 ਗੁਰ ਦੇਖੀ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਤਰੰਗਮ ਚਪਲ ਵਿਸ਼ੇਖੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰ ਪਰ ਬਾਜ ਬਿਠਾਇ
 ਨਿਹਾਰਾ । ਅਧਿਕ ਗੁਨਨ ਮਹਿ ਦੁਲਭ ਉਦਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕਹੈ
 ਸੁਨਾਈ । 'ਦੂਰ ਕਹੂੰ ਤੇ ਅਸ ਕਰ ਆਈ' ॥ ੧੧ ॥ ਅਪਰਨ ਕਹੂੰ ਦੇਖਿਥੈ
 ਆਵੈ । ਬਝੈ ਅਹੈ ਗੁਨ ਬਿਸਦੁ ਸੁਹਾਵੈ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ, ਸੁਤ ਚਿਤ
 ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਅਹੈ ਅਜਾਇਬ ਦੁਲਭ ਬਖਾਨੀ— ॥ ੧੨ ॥ 'ਇਹੁ ਤੁਮ ਲੋਹੁ
 ਅਖੇਰ ਕਰੀਜੈ । ਪਰਖਹੁ ਸੰਗ ਬਿਹੰਗ ਛੁਰੀਜੈ । ਹੋਤ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਵਹਿਰ
 ਸਿਧਾਰਹੁ ॥ ਕਿਮ ਖਗ ਪਕਰੈ ਤਹਾ ਨਿਹਾਰਹੁ' ॥ ੧੩ ॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਦਿਸ਼ਾ ਪੁਨ
 ਹੋਰਾ । ਘੋਰਾ ਬਖਸ਼ੈ ਮੋਲ ਬਡੇਰਾ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰ ਚਾਰੁ ਅਰੁ ਚੀਰਾ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਭਾਖੈ 'ਪਹਿਰੁ ਸਰੀਰਾ' ॥ ੧੪ ॥ ਪੁਨ ਖੰਡਾ ਲੇ ਹਾਥ ਨਿਹਾਰਾ ।

੧੦ ਸ਼ਟ ਚਤੁਰ ਹੈ । ੧੧ ਭਾਵ ਆਪ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਾ ਦੇਵਾ । ੧੨ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਹੋਕੇ ਦੂਨ
 ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਹਾ । ੧੩ ਅੰਮੀ (ਵਸਤੂ) ਦੇ ਬ ਆਵਈ ਹੈ ।

ਪਰਖਨੇ ਆਛੇ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ । ਮਾਨ ਬਾਕ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਸੀਰਾ ਸਭਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਕੋ
 ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰਾ ॥੧੫॥ ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਦੇਖਿ ਮੁਸਕਾਏ । ‘ਇਹੁ ਖੰਡਾ ਲਿਹੁ
 ਅੰਗ ਲਗਾਏ’ । ਸੋਭਾ ਦੂਨ ਚਉਨੀ ਹੋਈ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਲਗਿ
 ਜੋਈ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁਰ ਸਮੁਝਾਵਹਿ । ‘ਜਬਿ ਤੂੰ ਹਮਰੇ ਢਿਗ
 ਚਲਿ ਆਵਹਿ । ਇਹ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਨ ਪਹਿਰ ਸੁ ਆਵਹੁ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ
 ਤਬਿ ਅੰਗ ਸਜਾਵਹੁ ॥ ੧੭ ॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਚਵਿ ਤੁਰੰਗ ਕਹੁ ਢੇਰਿ । ਕਰਹੁ
 ਦਿਖਾਵਨਿ ਚਪਲ ਬਡੇਰ’ । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਹਰਖਨੇ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਸਿਪਰ ਖੜਗ
 ਧਰ ਕਰਿ ਕਠ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੮ ॥— ਮੁੜ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ । ਰਣ
 ਮਹਿ ਬੀਰ ਕਰਹਿ ਘਮਸਾਨਾ । ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਤਿ । ਮੋ
 ਸਮਤਾ ਕੋ ਦੁਤਿਯ ਨ ਲੇਤਿ—॥ ੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾ-
 ਰਤਿ । ਬਖਾਸਿਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਰਬ ਕੋ ਧਾਰਤਿ । ਉਠਿ ਹਯ ਪਰ ਆਰੂਢਨ
 ਭਯੋ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਦਰਬ ਲਾਖ ਗਿਨਿ ਦਿਯੋ ॥੨੦॥ ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਵਿ ਪ੍ਰਬਮ
 ਚਲਾਯੋ । ਫਿਰ ਢੇਰੇ ਪੁਨ ਪੋਈਏ ਪਾਯੋ । ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਬਾਰ ਘੋਰਾ ਜਬਿ ਛੇਰਾ ।
 ਦੋਰਨੇ ਅਸੁ ਕਰਿ ਬੋਗ ਬਡਰਾ ॥੨੧॥ ਪੈਨ ਗੋਨ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ਪਾਛੇ । ਬਪੁਰੇ
 ਹਰਨ ਕਿ ਸਮਤਾ ਬਾਂਛੇ । ਠੋਰ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਜਾਨੇ । ਮਨ ਕੋ
 ਮਨਹੁ ਸਿਖਾਵਨ ਠਾਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਨੈਨ ਨਾਗਰੀ ਕੋਰ ਸਰੀਖੇ । ਪਲਟਨ
 ਮਨੋ ਇਸੀ ਤੇ ਸੀਖੇ । ਉਠੀ ਖੁਰਨ ਤੇ ਰਸ ਪਿਖਿਯੋਤਿ । ਗਯੋ ਫੁਰਤਿ ਤੇ
 ਹਯ ਨ ਦਿਖੀਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਰਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਬਿਸਮਾਨੇ । ‘ਤੁਰੰਗ
 ਬਿਕੀਮਤਿ’ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ । ‘ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ
 ਹੁਇ ਜਨੁ ਧਾਯੋ’ ॥੨੪॥ ਇਮਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿ ਬੈਸੁਨਿ ਸਾਰੇ । ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ ਨਾਮ
 ਉਚਾਰੇ । ਚੌਥੀ ਬੋਰ ਤੁਰੰਗ ਢੇਦਾਯੋ । ਨਰ ਜਿਮ ਗਿਨ ਗਿਨ ਪਾਵ ਟਿਕਾਯੋ ॥
 ੨੫॥ ਛਾਤੀ ਛੁਵਤਿ ਹੋਂ ਪਗਭੋਨ’ । ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਸੁੰਦਰ ਦੋਨ’ । ਛੁਇਛੁਇ
 ਪਾਛਲ ਜਾਨੁ ਅਵਨੀ’ । ਉਠਿਉਠਿ ਪਰਤਿ ਕਰਤਿ ਗਤਿ ਰਵਨੀ’ ॥੨੬॥

‘ਵਿਚਾਰੇ ਹਰਨ’ ਨੇ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨੀ ਹੈ । ‘(ਇਤਨਾ ਤੇਜ਼ ਰੋੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਟ
 ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ=) ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨੇ ਬਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ‘ਮਾਨੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹ (ਤੇਜ਼ੀ)
 ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ । ‘ਨੇੜ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ (ਨੈਣਾਂ) ਵਰਗੇ ਹਨ । ‘(ਪਰ ਮਲੂਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨੇ) ਪਲਟਨਾਂ ਇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਮਾਨੋਂ ਮਿੱਥਿਆ ਹੈ । ‘ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਗਿਆ ।
 ‘ਛੁਇਛੋ ਪੈਰ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹਦੇ ਹਨ । ‘ਵੇਵੇਂ (ਅਗਲੇ ਪੈਰ) ਸੁਹਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
 ‘ਪਿਛਲੇ ਗੋਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹ ਛੁਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ‘ਸੁਹਣੀ ਢਾਲ ।

ਬਹੁਰੇ ਲਾਂਭੀ ਛਾਰ ਕਰਾਇਜਾਇ ਸੁ ਚਾਰਹੁ ਚਰਨ ਉਠਾਇ। ਇਸ ਸਭਿ
ਗੁਨ ਚੇਚਲ ਚਤੁਰਾਈ । ਬਲ ਅਰੁ ਬੇਗ ਸਹਤ ਦਿਖਰਾਈ ॥੨੭॥ ਗੁਰ
ਸਮੀਪ ਭਥਿ ਆਨਿ ਖਰੋਵਾ ॥ ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਆਨੰਦ ਹੋਵਾ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੁਇ ਕਹਨੈ ਸੁਨਾਇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਿਧਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਹਿਤ
ਅਖੇਰ ਕੇ ਸੰਗ ਚਢੀਜੈ । ਬਾਜ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ ਪਰਖੀਜੈ । ਅਥਿ ਤੂੰ ਸਦਨ
ਜਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਭੇਰ ਅਰੂਫਹੁ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ’ ॥੨੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀਨਸਿ
ਪੁਨ ਨਮੋ । ਹਰਖਤਿ ਗਮਨ ਕਰਨੈ ਤਿਹ ਸਮੋ । ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਹਿ
ਗਰਬ ਵਧਾਯੋ ।—ਮੋ ਸਮ ਜਗ ਮਹਿ ਅਪਰ ਨ ਜਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਚਹੁ
ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਜੋ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ । ਸੋ ਆਵਹਿ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕਰੈਂ । ਅਪਰ ਕਿਸੁ ਪਰ ਨ ਜ਼ਰ ਨ ਧਰੈਂ ॥੩੧॥
ਸੁਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁਤਨਾਗਿ ॥ ਮੋ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਧਿਕ ਅਨੁਰਾਗ ।
ਬਲੀ ਸੂਰਮਾ ਭੀਲ ਬਿਲੋਦ । ਮੁਝਕੋ ਜਾਨਹਿ ਧਰਹਿ ਅਨੰਦ ॥ ੩੨ ॥
ਜੋ ਸਿਖ ਲਮਾਵਤਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਛੇ । ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ ਬਿਨ ਬਾਛੇ ।
ਅਪਰ ਨ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ਕੋ ਹੋਰੈਂ । ਰਣ ਕੋ ਧਰੈਂ ਭਰੋਸ ਬਝੋਰੈਂ ॥੩੩॥ ‘ਬਿਜੈ
ਇਸੀ ਤੇ ਹਮ ਕਥਿ ਪਾਵਹਿ’ । ਇਸ ਜਾਨਤਿ ਸੁਭ ਵਸਤੁ ਦਿਵਾਵਹਿ—
ਇਤਨਾਦਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰੇਤਾ । ਖਾਨ ਜਾਤਿ ਖਾਨਹਿ ਹਰਖੰਤਾ ॥
੩੪॥ ਜਿਹ ਹੰਕਾਰ ਲੋਕਪਤਿ ਮਾਰਾ । ਕੁਲ ਕੇਰਵ ਕੋ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰਾ ।
ਹਰਣਾਖਸ਼ ਹਿਰਨਾਛ ਨ ਰਹੇ । ਮਰਜੈ ਸ੍ਵਾਸਥੀਰਜੈ ਜਿਸੁ ਲਹੇ ॥੩੫॥
ਰਕਤਬੀਜ ਅਰੁ ਸੰਭ ਨਿਸੰਭ । ਕੁੰਭਕਾਨ ਅਰੁ ਕੁੰਭ ਨਿਕੁੰਭ । ਕੋਭਿਕ
ਇਸ ਬਲ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹਾਂ
ਬਾਪਰੋ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ । ਕਰਜੈ ਚਹਤ ਅਪਨੇ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ । ਭਾਵੀ ਨੋ ਤੈਸੇ
ਮਨ ਫੇਰਾ । ਲੇ ਵਸਤੁ ਵਧਿ ਗਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਨਿਜ ਵਡਿਆਈ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰਤਿ । ਏਗ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਮ ਗਯੋ ਹੰਕਾਰਤਿ । ਚਢਨੈ ਆਇ
ਆਗੇ ਦਾਮਾਦ । ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਦੇਖਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬੁਝਨੈ ‘ਇਹੁ
ਤੁਰੰਗ ਕਥਿ ਧ-ਯ? ਪੋਸਿਸ਼ ਨਈ ਪਹਿਰਿ ਕਿਤ ਆਯੋ?’ ਪ੍ਰਿਯ ਦਮਾਦ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ । ‘ਇਹੁ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥ ੩੯ ॥ ਦੁਰ

੧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇਖੋ । ੨ (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਘਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਭਇਕ ਚੇਤਾ ਇਸ ਦੇ ਮਾਸਾਂ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼
ਪੈਦਾ ਹੋਇ ਸਨ । ਭਸਿਸ (ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ) ਲੋਕੋ । ਪਦਿਸ ਦੀ ਭੰਗੁ ਦੀ ਭੁੰਬ ਸੁੰਦਰ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਉਪਜਦੇ ਸਨ । ਫਿਰ ਰਾਕਸ਼ ਭਿਰਾ ਜੇ ਦੁਰਗਾ
ਨੇ ਮਾਰੇ ਸਨ । ਇਹ ਰਾਕਸ਼ ਦਾ ਭਿਰਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਸੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ । ੮੯ ਤੋਂ ੯੩ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ । ੯੪
ਨਿਕੁੰਭ ਜੋ ਸਭ ਖੁਰ ਛਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਨਿਕੁੰਭ ਭੁੰਭਕਰਣ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ ਜੋ ਹਨੁਮਾਨ ਦੇ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ ।

ਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਕ ਸਿਖ ਲਸਾਯੋਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚਿ ਕਰਿ ਪਾਯੋ। ਛੋਰਦਾਰ
ਚੀਰਾ ਬਰ ਚੀਰ। ਗੁਰ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹਿਰਾਇ ਸਰੀਰ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਿ ਬਖ-
ਸ਼ਿਸ਼ ਕੋ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।—ਪਹਿਰਹੁ ਤਬਹਿ ਆਇਹਮ ਪਾਸ।—'। ਸੁਨਿ
ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਕਹਿ ਬੈਨ। 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਤੁਮਰੀ ਲਾਇਕ ਹੈ ਨ ॥ ੪੧ ॥
ਤੁਮ ਹੋ ਬਡੇ ਛੋਟ ਮੁਹਿ ਜਾਨਹੁ। ਦਿਹੁ ਤੁਰੰਗ ਮੈਂ ਫੇਰਨਿ ਠਾਨਹੁ।
ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਜਹਿ ਹੋਤਿ ਸਕਾਰੇ। ਉਚਿਤ ਯਾਤ ਕੋ ਲੋਹੁ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੪੨ ॥
ਪੈਂਦੇ ਕਹਨੇ 'ਨ ਇਮ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ ਗੁਰ ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਵੈ।
ਬਾਲਪਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਕੀਜੈ। ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਅਪਰ ਪਿਖਿ ਲੀਜੈ' ॥
੪੩ ॥ ਇਮ ਦਮਾਦ ਸੇਂ ਕਹਿ ਰਿਸ ਸੇਗ। ਗਮਨਜੋ ਅੰਗੁ ਕੁਦਾਇ
ਤੁਰੰਗ। ਫਿਰਜੇ ਰਾਮ ਕੇ ਗਿਰਦ ਦਿਖਾਵਤਿ। ਸਭਿ ਗਰੀਅਨਿ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਫੇਦਾਵਤਿ ॥ ੪੪ ॥ ਨਿਜ ਉਤਮਤਾ ਕਰਹਿ ਜਨਾਵਨ। ਸਭਿ ਖਾਨਨਿ
ਕੋ ਫੇਰ ਦਿਖਾਵਨਿ। ਜੋ ਮਿਲਿ ਜਾਇ ਬਾਤ ਤਿਸ ਕਹੈ 'ਨਿਜ ਬਲ ਗੁਨ
ਤੇ ਇਮ ਹਮ ਲਹੈ?' ॥ ੪੫ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ। ਇੰਝੇ ਅਭਟਮ ਰਾਸ 'ਦੇ' ਖਾਨ' ਸੰਗ
ਬਲਦੇਨੇ ਰਾਮ ਅਭਟਮੇ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੮ ॥

੯. [ਉਂਦੇ ਖਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬੀ। ਬਾਜ਼]।

ਦੇਹਗ ॥ ਅਸਮਾਂ ਖਾਂ ਚਿਤ ਲਟਪਟੀ ਵਸਤੁ ਸੁਸਰਕੀ' ਦੇਖਿ।—ਲੈਹੋ
ਕਹਿ ਨਿਜ ਸਾਸ ਕੋ ਕੈ ਗਿਹ ਤਜੋਂ ਅਸ਼ੋਖ ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਵੇਦ ॥ ਬਨੋਂ ਫਕੀਰ
ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਮਿਲੋਂ ਨ ਤਿਨਕੀ ਤਨੁਜਾ ਸੰਗ। ਮੋਹਿ ਉਚਿਤ ਹੈ
ਸੁੰਦਰ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਜਿ ਸੰਗ। ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਆਰਥਲ ਹੋਏ
ਤਉ ਬਾਂਕਪਨ*ਰਿਦੈ ਉਮੰਗ'। ਮੁਝ ਸਮ ਸੁਤ ਕੋ ਦੋਤਿ ਨ ਹਿਤ ਕਰਿ
ਅਨਲਾਇਕ ਨਹਿ ਸਹੈ ਪ੍ਰਸੰਗ'—॥ ੨ ॥ ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਗਮਨਜੋ ਗ੍ਰਿਹ
ਕੋ ਬੈਠਿ ਸਾਸ ਢਿਗ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਨੀਰ। ਮੁਰਝਾਨੋ ਮੁਖ, ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਬੋਲੀ
'ਕਿਮ ਤੂ ਦੁਖ ਤੇ ਦਿਖਾਤਿ ਅਧੀਰ?'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਹਨੇ 'ਕੀਨਿ ਅਪ-
ਮਾਨ। ਮੈਂ ਜਾਚੇ ਦੇ ਖਾਨ ਨ ਚੀਰ। ਗੁਰੂ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਲਸਾਯੋ ਹਯ ਕੋ
ਮੁਹਿ ਅਰੁਢਿਬੇ ਦਿਯੋ ਨ ਬੀਰ ॥ ੩ ॥ ਤੈਂ ਦਿਵਾਇ ਤੋ ਕੁਸ਼ਲ ਅਹੈ
ਮਮ ਨਾਹਿ ਤ ਮਰਿ ਹੋਂ ਦੋਰਿ ਨ ਲਾਇ। ਹਮ ਪਠਾਨ ਕੋ ਪੂਤ ਸਹੈ

*ਸਹੁਦੇ ਦੀ। 'ਖਾਨ ਵਡਾ ਆਯੁ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ ਰਿਹੇ ਵਿਚ ਬਾਂਕਪਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਹੈ।

*ਅਯੋਗ ਗਲ ਨੇਂ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ।

*ਪਾ:—ਬਾਲਪਨ।

ਨਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲੀ ਬਾਤ ਬਨਾਇ^੧ । ਸੁਤ ਸਮ ਮੋਕਹੁ ਪਸਾਰ ਕਰਹੁ
ਨਿਤ ਯਾਂਤੇ ਛਲ ਕੋ ਜਾਨੈ ਜਾਇ । ਪੋਸਿਸ਼ ਤੁਰੰਗ ਦੇਹੁ ਤਬਿ ਜੀਵਨ
ਇਹੁ ਸਾਚੀ ਮੈਂ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ^੨ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਾਸ ਨੇ ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ
‘ਹੇ ਸੁਤ ! ਸਾਸ ਨ ਲੋਹੁ ਬਿਸਾਲ’ । ਹਮਰੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ ਕੋ ਮਾਲਿਕ
ਤੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸੰਚਤਿ ਧਨ ਮਾਲ । ਖਾਨਹਿ ਆਇ ਖਾਨ ਲੈ ਦੇਹੋ^੩,
ਕਹਾਂ ਬਸਤੁ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਕਮਾਲ^੪ । ਇਮ ਕਹਿ ਨੇਤ੍ਰ ਪੌਛਿ, ਦੇ ਧੀਰਜ
ਕਰਤੀ ਪਸਾਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੫ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਪੈਂਦਾ ਗ੍ਰਿਹ ਆਯੋ
ਹਰਖਤਿ ਬਦਨ ਕਮਲ ਸਮ ਕੀਨਿ । ਬੈਠਨੋ ਪਲੰਘ ਧਰਨੋ ਖਰ ਖੰਡਾ
ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਬਪੁ ਗਰਮੀ ਚੀਨ । ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਿ ਧਰੇ ਸਭਿ ਤਤਛਿਨ
ਦਾਰਾ ਅੰਗੁ ਬਨਹਿ ਨਿਤ ਦੀਨਿ।ਪ੍ਰਬਲ ਆਇ ਤਬਿ ਕੰਤ ਸਮੀਪੀ ਪੋਸਿਸ਼
ਪਿਖਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਲੀਨਿ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਈ ‘ਇਹ ਗੁਰ ਕੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਜਾਚਤਿ ਚਹਿਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ।ਰੁਦਤਿ ਰੂਧ ਤੇ ਹਠ ਬਹੁ ਧਾਰਸਿ ਕਹੈ
ਕਿ ਖਾਨ ਕੀਨਿ ਅਪਮਾਨ।ਤੁਝ ਕੋ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਇਮ ਕਰਿਬੋ ਅਨਖ-
ਵਾਨ ਹੈ ਪੂਤ ਪਠਾਨ । ਸੁਤਾ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਗਮਨ ਜਾਇ ਕਿਤ ਤੋ ਮੁਸ਼-
ਕਲ ਤਵ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ’ ॥ ੭ ॥ ‘ਗੁਰਬਖਸ਼ਿਸ਼ਦੇ, ਮੁਝਸੋਂ ਭਾਖਨੋ—ਪੋਸਿਸ਼
ਇਹੀ ਪਹਿਰ ਨਿਤ ਆਇ । ਹਯ ਪਰ ਚਢਹੁ ਅਖੇਰ ਕਰਹੁ ਜਬਿ ਯਾਂਤੇ
ਅਬਿ ਨ ਦਿਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ—। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ
ਆਇਸੁ ਲੇ ਸਭਿ ਦੇਹੀ ਬਨਾਇ।ਬਾਲਿਕ ਮੁਢ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੁਧਿ ਕੋ ਇਕ
ਹਠ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥ ੮ ॥ ਜਿਸ ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਤ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ
ਕਿਮ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਿਬੋ ਨਹਿ ਮਾਨਿ’ । ਕਹੋ ਭਾਰਜਾ ‘ਕੜਾ ਮੁਖ ਭਾਖਤਿ
ਨਹਿ ਦਮਾਦ ਕੀ ਕਰਹਿ ਪਛਾਨ । ਬਨਹਿ ਢਕੀਰ,ਜਾਇ ਮਰਿ ਕੈਧੋ,ਤੋ
ਸੋਭਾ ਬਛ ਪਾਇ ਜਹਾਨ । ਸੁਤਾ ਤਰੁਨ ਪਿਖਿ, ਹੋਇ ਮਰਨ ਤਬਿ, ਕਹਾਂ
ਚਹੈਗੀ ਤੋ ਕੁਲ ਕਾਨ’ ॥ ੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਬਿਰਕਨੋ ਖਾਨ ‘ਕਰਹੁ ਬੁਧਿ’
ਬਸਤੁ ਸਿਰਾਨੇ ਲਿਏ ਉਚਾਇ’:-‘ਨਿਤ ਗੁਰ ਫਿਰਾ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਵਤਿ
ਕਹਾਂ ਏਸ ਬਿਨ ਜੀਓ ਨ ਜਾਇ’ । ‘ਪਾਵਤਿ ਹਾਥ’,ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਕਰਤੀ ?
^੧ਜੇ (ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਮਨਸਾ ਵੇ) ਉਲਟ ਗਲ ਕਰੇ । ^੨ਭਾਵ ਬੁਸਕਾਰੇ ਨਾ ਭਰ । ^੩ਘਰ (ਪੈਂਦੇ)
ਖਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਲੈ ਵੇਵਾਗੀ । ^੪ਕਮਾਲ ਵੇ (ਭਾਵ ਬਧੀਆ) ਕਪੜੇ ਤੇ ਪੋੜਾ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹਨ ।
^੫ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਬੋਲਿਆ । ^੬ਇਉਂ ਕਹਿਕੇ (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਨੂੰ ਬਿੜਕਿਆ ‘ਅਕਲ ਕਰ’ । ^੭ਤੇ ਸਿਰ-
ਹਾਣਿਓਂ ਕਪੜੇ ਉਠਾ ਲਏ (ਤੇ ਕਿਹਾ):- ‘ਪੈਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-ਹੱਥ ਪਾਂਵਦੀ ਹੈ’ (ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ)

ਰੋਜੀ ਖਾਨ ਬਿਗਾਰਤਿ ਕਾਇ^੧ । ਕਰ ਤੇ ਤਜਹਿ ਨ ਪੈਂਦਾ ਪੋਸਿਸ਼,
 ਛੀਨਤਿ ਦਾਰਾ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਝਟਕਿ ਹਾਥ ਪਟ ਝਟਪਟ
 ਛੀਨੇ^੨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਤ^੩ ਤੇ ਕਹੈ ਨ ਜਾਇ । ਜੇ ਨਹਿ ਕਟਹਿ ਸੁਭਟ ਕੇ
 ਠਟ^੪* ਤੇ, ਲੋਹਾ ਸਹੈ ਨਹੀਂ ਤਜਿ ਥਾਇ^੫ । ਸੇ ਨਰ ਅਬਲਾਮਿਦੁਲ ਜੀਤ
 ਕਰਿ ਬਸੀ ਬਨਾਇ ਲੋਭਿ ਸਤਿ ਭਾਇ^੬† । ਨੀਚਗੀਵ ਗੁਰੇ ਦਿਸਿ ਤੇ
 ਚਿੰਤਤਿ—ਮਿਲੈ ਜਬੈ ਕਰਾ ਕਹੈਂ ਤਵਾਇ—॥ ੧੧ ॥ ਏਠੈ ਰਹੈ ਬਿਸੁਰਤਿ
 ਮੂਰਖ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹਿ ਬਨੈ ਉਪਾਇ । ਖਾ ਅਸਮਾਨ ਸਾਸ ਤੇ ਲੇ
 ਕਰਿ ਹੋਰਤਿ ਰਹੈ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਇ । ਨਹਿਨ ਬਿਲੋਕੇ ਬਸਤੁ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਕਹਾਂ ਪਹਿਰਿਬੈ ਮਹਿ ਤਿਸ ਆਇ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਬੰਧੈ ਪੋਸਿਸ਼
 ਪਹਿਰੀ ਅੰਗ ਸਜਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਕੋ ਤਨ ਲਗਾਇ ਕਰਿ
 ਵਹਿਰ ਫਿਰੈ ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਇ । ਪੈਂਦਾ ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ ਬਿਸਮਜੈ
 ਪਿਯੋ ਨ ਪਾਨੀ ਭੋਜ ਨ ਖਾਇ । ਪਰੈ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਨਹੀਂ
 ਬਿਲੋਚਨ ਨਿੰਦਾ ਪਾਇ । ਜਾਗਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ਰੋਗਾਤੁਰ
 ਸਮਿ ਪੋਵ ਰਹਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਾਨਿ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਤਬਿ ਕਰਿ
 ਬਨਾਨ ਪੋਸਿਸ਼ ਪਹਿਰੇਤਿ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਸਜਿ ਕੇ ਜ਼ਰੀਦਾਰ
 ਪਾਛੇ ਲਰਕੀਤਿ । ਖੀਡਾ ਸਿਪਰ ਲਗਾਇ ਅੰਗ ਸੇਂ ਦਿਖਿ ਸੋਭਾ ਤਨ ਮਨ
 ਹਰਖੀਤਿ। ਪੈਂਦਾ ਖਾਨ ਕੇ ਬਿਨਾ ਬੁਝਿਬੈ ਹਯ ਪਰ ਜੀਨ ਪਾਇ ਦੁਰਿਵੇਤਿ
 ॥ ੧੪ ॥ ਕਰਿ ਚਿਤ ਚੌਪ ਅਰੋਹ ਭਯੋ ਹਯ ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋਚਾਲਿ।
 ਮੁਦਤਿ ਫੇਦਾਵਤਿ ਕਬਹੂੰ ਭਜਾਵਤਿ ਜਿਸ ਮਹਿ ਗੁਨ ਚਪਲਾਇ
 ਬਿਸਾਲ । ਬਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਫਿਰੈ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਖੋਜਤਿ ਮ੍ਰਿਗਨਿ
 ਬਿਹੰਗਨ ਜਾਲ। ਬਹੁ ਫਿਰ ਕਰਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਗ ਫਿਗ ਤਿਸ ਮਹਿ ਬੈਠੈ
 ਆਇ ਸੁਖਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਯੋ
 ਤਜਾਰੀ ਨਿਜ ਕੀਨਿ । ਸੁੰਦਰ ਹਯ ਪਰ ਜੀਨ ਪੁਵਾਇਵ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ
 ਹਕਾਰਿ ਸੁ ਲੀਨਿ। ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਕਛੁ ਸੰਗ ਚਢਾਇਵ ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਆਇਵ
 ਨਹਿ, ਚੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨਿ ਬਹੁਰ ਅਰੁਢੇ ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਥ ਸੁ ਬਾਜ਼
 *ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਟਕਾ ਦੇਕੇ ਕਪੜੇ ਬੱਟ-ਪੱਟ ਸੋਹ ਲਏ । ^੧ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੀ ਅਧੀਨ ਵੇਏ (ਪੈਂਦੇ) ਤੇ ।
^੨ਸੁਰਮਿਆਂ ਦੇ ਇਛੋਠ ਤੋਂ ਜੋ ਕੱਟੇ-ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜੋ (ਕੋਹਾ=) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਹਾਰਦੇ ਪਰ ਥਾਓਂ
 ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਟੱਲਦੇ । ^੩ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਸ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ
 ਹਨ । *ਪਾ:-ਫਟ । †ਪਾ:-ਸਭ ਭਾਇ ।

ਨਵੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨੋ ਜਬਿ ਉਦਿਆਨ ਪਹੁਚੇ ਬਾਜ਼ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ
ਛੁਟਿਵਾਇ । ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ, ਤਿਸ ਤਾਮੋ ਦੇ ਪੁਨ ਅਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਨਿ
ਮਨ ਭਾਇ । ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨ 'ਬਾਜ਼ ਅਮੋਲਕ ਇਸ ਕੋ ਸਮ ਨਹਿ
ਪਿਖਨੇ ਕਵਾਇ । ਬਪਟਤਿ ਖਗ ਕੋ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਤੇ' ਭੁਖਤਿ ਮਾਸ ਭਯੋ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਗਯੋ ਅਘਾਇ ਨ ਤਜਾਰੀ ਸੋ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਹਟਿਥੋ ਕੀਨਿ । ਦਿਨ ਕੁਛ ਚਵਨੋ ਘਾਮ ਭਾ ਭੀਛਨ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
ਮਗ ਲੀਨ । ਪੈਦਖਾਨ ਕੇ ਗਾਮ ਬਰੋਬਰ ਹੁਤੀ ਝੀਲ ਤਹਿ ਆਇ ਸੁ
ਚੀਨ । ਨਿਕਸਿ ਸੁਕਾਬ^੧ ਚਲਨੋ ਓਛ ਨਭ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਕਨੇ ਤਿਤ
ਦਿਗ ਦੀਨ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਕਰਨੇ ਤਬਿ 'ਤਜਹੁ ਬਾਜ਼
ਇਸ ਲੇਹੁ ਗਹਾਇ'। ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਟਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ 'ਅਬਿ ਇਹੁ ਗਹਹਿ
ਨ, ਰਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ' । ਤਉ ਛੁਟਾਇਵ, ਗਯੋ ਗਗਨ ਕੋ, ਨਹਿ ਸੁਕਾਬ
ਕੋ ਪਾਛੈ ਧਾਇ । ਜਹਿ ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਬੋ ਉਤਰਨੇ ਤਿਸੀ ਬਾਗ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੇ ਜਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਬਿਹੰਗ ਉਭੇ ਤਹਿ ਸਭਿ ਹੀ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ
ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਬੈਠਨੋ ਬਾਜ਼ ਸਫੈਦ ਕਿਸਮ ਕੋ ਪਕਰਨ ਕੇ ਹਿਤ
ਜਤਨ ਸੁ ਠਾਨਿ। ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਕਰਿ ਕੈ ਪਕਰ ਲੀਨਿ ਤਿਸ 'ਦਿਯੋ ਖੁਦਾਇ
ਆਪ ਮੁਝ ਆਨਿ' । ਆਇ ਪਿਛਾਰੀ ਦੇਖਹਿ ਕੋਇ ਨ ਯਾਤੇ ਕੀਨਸਿ
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ਨੀਕੋ ਤਿਹ ਛਿਪਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਨੇ ਬਿਨਾ ਪਿਖ
ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੇ ਜਾਇ । ਨਿਕਟਿ ਸਾਸ ਕੇ ਤਬਹਿ ਸੁਨਾਇਵ 'ਮੋ ਕਹੁ
ਦੀਨਸਿ ਬਾਜ਼ ਖੁਦਾਇ । ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਤੇ ਬੈਠਨੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ
ਸੇਤ ਸੁਹਾਇ' । ਕਹਨਿ ਲਗੀ 'ਸੁਤ ! ਕਰਹੁ ਛੁਪਾਵਨ ਜਿਸਤੇ ਪਿਖਹਿ
ਨ ਕੇ ਝਗਰਾਇ' ॥ ੨੧ ॥ ਦੇਹਗਾ ਸੁਨਤਿ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਉਠਿ ਤਬਿ
ਪੈਦੇ ਖਾਨ । ਦੇਖਨਿ ਲਗਨੋ ਪਛਾਨ ਲਿਯ-ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੋ ਬਲਵਾਨ-॥
੨੨ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੇਦ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਬਾਜ਼ ਜਾਉਂ ਮੈਂ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਭਿ ਅਪਰਾਧ
ਛਿਮਾ ਕਰਿਵਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰਿ ਅਰੁਵਨਿ ਹਯ ਪਰ ਕਰਨੇ ਹਕਾਰਨ
ਗਯੋ ਨ ਕਾਇ' । ਇਸ ਕੋ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੁਨ ਹੋਵੈਂ ਅਪਨੋ ਜਾਨੈਂ ਹਿਤ

^੧ 'ਤਾਮਾ', ਮਾਸ ਦਾ ਦੁਕਤਾ । [ਅਃ, ਤਾਮਾ=ਦੁਗਾਕ] । ^੨ 'ਰੁਖਾਬ' : 'ਰੋਸ਼ਾਕ' ਪਹਿਰਕੇ ਤੇ ਖੇਡ
: ਸਫਾਰ ਹੋਕੇ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਮੋਦਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੈਂ ਵੇਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ।

ਉਪਜਾਇ । ਰੋਜ਼ੀ ਬਨੀ ਰਹੈ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਨਿਤ
 ਪਾਇ' ॥ ੨੩ ॥ ਏਨਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ ਬਖਾਨੀ 'ਕਹਾਂ ਖਾਨ ਜੀ ! ਖੋਯਹੁ
 ਦੀਨ। ਹੀਦੁ ਗੁਰਕੋ ਸੇਵਕ ਬਨਿਕੈ ਟੁਕਰਾ ਖਾਹਿ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ। ਅਪਰ
 ਥਾਨ ਕਸਾ ਨਹੀਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਖਾਨ ਕਸਾ ਰੋਜ਼ੀ ਹੀਨ । ਇਤੋ ਤ੍ਰਾਸ
 ਧਰਿ, ਕਹਤਿ ਬਾਜ਼ ਦਿਹ, ਰਹੈ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜੇ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸੁਧ ਹੋਇ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਪਠੈ ਸੈਨ ਮੈਂ ਕਰਿਹੈਂ ਜੀਗ। ਜੇ ਬਲ ਅਧਿਕ ਮੋਹਿ ਪਰ
 ਘਾਲਹਿ, ਜਾਇ ਮਿਲੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸੇਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਾਯੋ ਬਾਜ਼ ਸ਼ਾਹ ਕੇ
 ਇਸਤੇ ਭਲੇ ਸੇਤ ਤਨ ਰੰਗ। ਸੋ ਪਲਟੋ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੁਇ ਪਸੰਨ
 ਮੋਪਰ ਸਰਬੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਤਮਸਮ ਨਹੀਂ ਦੀਨਤਾ ਕਰਿਹੈਂ ਐਂਠਦਾਰ' ਮੈਂ ਪੁਤ
 ਪਠਾਨ। ਰਣਕਰਿ ਮਰਨਿ ਸਹੈਂ ਸਭਿ ਤਨ ਪਰਦੇਨੋ ਬਾਜ਼ਨ ਕਬਿਹੈਂ ਮਾਨਿ।
 ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਪਾਇ ਅਚਾਨਕ ਦਈ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਇਮ ਜਾਨਿ। ਕੌਨ
 ਮਰਦ ਅਸ ਗੀਦੀ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਹੈ ਧਰਹਿ ਜੁ ਕੁਲ ਕੀ ਕਾਨ' ॥ ੨੬ ॥
 ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਬਹੁ ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਬਸਿ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ ।
 ਬਸਿ ਨ ਬਸਾਇ ਮਹਾਂ ਪਛੁਤਾਵਹਿ-ਭਯੋ-ਲਖਹਿ-ਉਤਪਾਤ ਮਹਾਨ-।
 ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਤਨ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਖੋਜਤਿ ਬਾਜ਼ ਉਤਾਇਲ ਠਾਨਿ। ਬਾਜ਼
 ਬਿਖੈਫਿਰ ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਭਏ ਹਿਰਾਨ ॥ ੨੭ ॥
 ਪੁਨ ਪੈਂਦੇ ਕੇ ਗਏ ਸਦਨ ਦਰ, ਕਰਿ ਗੁਹਾਰ ਕੋ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ। ਨਿਕ-
 ਸਤਿ ਵਹਿਰ ਨਾਰਿ ਸਿਖਰਾਇਵ, ਦੇਖਹੁ ਕਿਸਹੁ ਨ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ । ਚਹੈ
 ਦਮਾਦ ਜਿਯਨਿ ਕੋ ਜੇ ਚਿਤ ਮੁਕਰ ਜਾਹੁ ਕਹੁ-ਇਤਹੁ ਨ ਆਇ-।
 ਨਾਂਹਿਤ ਮਰਨ ਅਰੰਭ ਰਹੈਂ ਇਹੁ, ਸੁਨਿ ਲੀਨਸਿ ਤੁਮਜਿਤਿਕ ਅਲਾਇ'
 ॥ ੨੮ ॥ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਬੋਲੈ 'ਇਤ ਦਿਸ ਤੋਂ ਹਮ ਲਖੈ
 ਨ ਕੋਇ' । ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਮ ਸੁ ਡਿੰਡਮ ਫੇਰਾ 'ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਜ਼ ਪਿਖੈ
 ਕਿਤ ਹੋਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ਮੰਗਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ਦੁਰਾਵਨ ਕੀਜਹਿ
 ਸੋਇ' । ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਘਰ ਘਰ ਨਰ ਬਿਚਰੇ ਕੌਨ ਕਹੈ 'ਤੂ ਨਿਜ
 ਘਰ ਜੋਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਇ ਘਰੀ ਲਗਿ ਕਰਿ ਖੁਜਵਾਵਨ ਆਇਵ
 ਤਬਹਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । 'ਖੋਜੈ ਸਭਿ ਬਲ ਬਾਜ਼ ਨ ਪਾਯੋ, ਕਰੈ ਨਿਹਾ-
 ਰਨ ਆਨ ਜਿ ਥਾਨ' । ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਹੋਇ ਕਰਿ ਮਰਨੋ ਪੁਰੇ ਕਾਲ ਸੁ
 'ਅਕੜ ਵਾਲਾ । ਅਣਖ ਵਾਲਾ ।

ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ। ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਨੈ 'ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਕਪਟ
ਮਹਾਨ' ॥ ੩੦ ॥ ਏਹਾ ॥ ਕਹਤਿ 'ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਰਹੋ ਆਇਬਾਜ ਇਸ
ਬਾਨ' । ਨੀਕੇ ਖੋਜਹੁ ਲਯਾਈਏ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਜ ਮਹਾਨ' ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ
ਕਹਿ ਕਰਿ ਗਮਨੈ ਤੁਰਤ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿਰਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਿਸਿ
ਦਾਏ ਕਹਿਨ 'ਬਾਜ ਘਰ ਖਾਨ' ॥ ੩੨ ॥ ਜਿਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਚਸ਼ ਜਿੰਦੀ ਆਲਮ ਭਸੇ
'ਬਾਜ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੈ ਨਾਮ ਨਾਮੋ ਅੰਤ ॥੮॥

੧੦. [ਪੈਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ] ।

ਏਹਾ ॥ ਧਾਏ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਪਾਸ । ਖਾਨਨਿ ਸਦਨ
ਦੁਰਾਇ ਲਿਖ ਬਾਜ ਬਿਸਦ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ॥੧॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਫੰਦ ॥ ਫੇਰਨੈ ਡਿੰਡਮ
ਬਿਦਤ ਜਨਾਵਹਿ, ਬਾਜ ਭਲੇ ਪਿਖਿ ਲਾਲਚ ਕੀਨਿ । ਨਹੀਂ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ
ਵਹਿਰ ਉਡਨੈ ਕਿਤ, ਰਹੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨਿ । ਕਪਟ ਕਰਤਿ
ਮਨ, ਰਾਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਨੀਕੇ ਲਖਿ ਲੀਨਿ' । ਗੁਰ ਸੁਤ
ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਿਕੈ ਚਲੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨॥ ਬਦਨ ਖਿੰਨ
ਕੁਛ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ, ਗਏ ਉਤਾਇਲ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰਾਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ,
ਅਵਲੋਕੇ, ਬੁਝਤਿ ਭਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਧੀਰ । 'ਗਏ ਅਖੇਰ ਬਾਜ ਕਸ ਦੇਖਨੈ ?
ਖਗ ਪਰ ਚੋਟ ਕਰੀ ਕਿਮ ਬੀਰ ?' । ਬਪਟਤਿ ਬਿਹੰਗ ਕਿ ਨਹਿ ਉਡ
ਕਰਿ ਕੈ, ਜਾਇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਤੇ ਨੀਰ' ॥੩॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਯੋ 'ਗਏ ਵਹਿਰ ਪਿਖਿ ਬਿੰਦ ਬਿਹੰਗ । ਜਿਸ ਪਰ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨਿ
ਫੇਰਨੈ ਤਿਸ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਬਲ ਕੇ ਸੰਗ । ਲਿਖੋ ਦਬਾਇ, ਜਾਨ ਨਹਿ
ਦੀਨਸਿ, ਉਕਸ ਨ ਪਾਯੋ ਕੋ ਖਗ ਅੰਗ ॥ ਤਾਮੇ ਖਾਤਿ ਰਹਨੈ, ਤਬਿ ਤ੍ਰਿਪ-
ਤਨੈ, ਹਟੇ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੋ ਢੰਗ ॥੪॥ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਆਏ
ਇਕ ਮੁਕਾਬ ਨਿਕਸਨੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਇ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਜ ਛੇਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ
ਕਰੀ ਨ ਚੋਟ ਰਹਨੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ । ਉਡਿ ਕਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੈ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ ਤਬਿ ਧਾਇ । ਸਦਨ ਛੁਪਾਯੋ ਕਿਸ ਪਠਾਨ ਪਿਖਿ, ਖੋਜਿ ਰਹੇ
ਤਹਿ ਹਾਥ ਨ ਆਇ ॥ ੫ ॥ ਜਿਸ ਮਨ ਭਾਇ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਅਬਿ, ਬਿਨ
ਪੈਂਦੇ ਘਰ ਅਪਰ ਨ ਸੋਇ' । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਘਟ ਘਟ ਸ੍ਰਾਮੀ ਖਾਮੀ' ਕਰੀ
'(ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਹਿਣ ਲਗੇ । 'ਇਸੇ ਬਾ ਬਾਜ ਆਇਆ ਹੈ ।' (ਹੋ ਖਾਨ ਜੀ !) ਦੰਗੀ ਤਹ ।
ਖੋਜ ਕੇ ਲਿਆਓ । 'ਖਾਨ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਾਜ ਹੈ ।' 'ਛੇਰਾ ਵੇਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜਣਾਇਆ ਹੈ ।'
'ਹੋ ਛੇ ।' 'ਕਚਿਆਈ, ਖੋਟ ।

ਲਈਸਭਿ ਜੋਇਹੋਨਹਾਰ ਕੋ ਲਖਿਮੁਸਕਾਏ—ਤੁਰਕ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ ਸੁ
ਹੋਇ—। ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰੀ ਛਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਮਨ ਭੋਇ॥
੬॥ ਮੇਲਾ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸਤਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਇ।
ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਿਲੋਕਤਿਦ੍ਰਿਗ ਭਰਿ, ਬੈਠਤਿ ਨਿਕਟਿਮੋਦਉਪਜਾਇ।
ਸੁਨਹਿ ਬਾਕ ਸਨਮੁਖ ਇਕ ਬਿਰ ਹੈ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਰੂਪ ਬਸਾਇ।
ਜਪਹਿ ਨਾਮ ਸਿੱਖੀ ਬਛਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਚਾਹਤਿ ਇਕ ਪਰਲੋਕ ਸਹਾਇ॥੭॥
ਇਮ ਮੇਲਾ ਬਡ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲੋ ਰਹੈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਮੇਤ ਅਨੰਦ। ਮੁੱਖਜ
ਸਿੱਖ ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਮਹਾਂ ਮਸੀਦਾ ਦੇਵੇ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਜਬਾ ਬਿਲੇਦ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਇਮ
ਸਗਰੇ ਬਰਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬੰਦੇ॥੮॥ ‘ਛੀਲ ਬਿਸਾਲ, ਸੁਭਾਉ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ, ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਬੀਰਾ ਦਾਤਾ ਮਹਿਦ ਨਿਹਾਲ ਕਰਤਿ
ਜਨ, ਰਿਪੁ ਤੁਰਕਨਿ ਗਨ ਹਰਤਾ ਧੀਰ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦਾਸਨਿ ਬਨਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਜੇ ਸਿਮਰਤਿ ਉਰ ਪਰਤੇ ਭੀਰ’। ਧਨੁਖ ਭੀਰ ਧਰਿ ਹਰਿ
ਅਰਿ ਭੀਰਹੋ’ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਸੁ ਮੀਰਨ ਮੀਰ’॥੯॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਗੁਨ
ਬਰਨਤਿ ਜਾਤੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ। ਅਦਭੁਤ ਕਰਮ
ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਦਿਖੀਯਤਿ, ਅਨਗਨ ਸੈਨਾ ਦੀਨਿ ਖਪਾਇ। ਸਮਸਰ ਪੁਜੈ ਨ
ਮੁਲਖਨਿ ਮਾਲਿਕ’ ਅਪਰ ਕੰਨ ਅਰ ਸਕਹਿ ਅਗਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਚੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਹਿ ਸੁਰਾਸਰ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਇ॥੧੦॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਅਸ
ਬੀਤ ਗਏ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੇਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਸਿਮਰਨ
ਕੀਨਸਿ—ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਤ ਨਹਿ ਆਇ?। ਪੋਸ਼ਿਬ ਬਰ ਤੁਰੰਗ
ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨਿਜ ਬਦਨ ਦਿਖਾਇ। ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਕਿ ਹਯ
ਤੇ ਗਿਰ ਗਾ, ਲਗੀ ਚੋਟ, ਕੈ ਰਹਜੋਲਜਾਇ—॥੧੧॥ ਕਾਰਨ ਘਨੇ ਬਿਚਾਰ
ਕਰੇ ਇਮ, ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਠਾਯੋ ਦਾਸ। ‘ਸੁਧ ਸਗਰੀ ਨੀਕੇ ਅਬਿ
ਲੀਜਹਿ, ਗਮਨਹੁ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਪਾਸ। ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਤਿਸ ਜਾਇ
ਹਕਾਰਹੁ ਆਨਹੁ ਸੰਗ ਹੋਇ ਨਿਰਜਾਸ’। ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚਿ

‘ਛੀਤਪਈ ਤੇ ਚਿੱਤ’ ਜੋ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ। ਧਨੁਖ ਭੀਰਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੇਰੋ ਦੇ ਭੀਰਖਸ ਲੇਣਵਾਨੇ।
(ਅ) ਧਨੁਖ ਭੀਰ ਧਾਰਕੇ ਵੇਰੀਆਂਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀ, ਭੀਰ ਕਰਨ—ਸਿੱਧਿਆਂ
ਕਰਨਾ। ‘ਭਾਵ ਸਾਹਜਹਾਂ।’ ਨਿਰਣਯ ਹੋ ਜਾਵੇ (ਕਿ ਕੀਹ ਕਾਰਨ ਹੈ)। (ਅ) ਪਤਾ ਕਰਕੇ।

ਬਿਲੋਕਜੇ ਮਾਲਿਨ ਬਸਨ^੧ ਜੁਤਿ ਹੁਤੇ ਉਦਾਸ ॥੧੨॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਜੀ !
ਗੁਰੁ ਹਕਾਰਤਿ, ਕਹਜੇ—ਸੰਗ ਅਪਨੇ ਤੂੰ ਲਜਾਇ—’ । ਮੂਢ ਕੁਭਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਜੇ
ਕਾਲ ਸੁ ਜਿਮ ਬੈਠਜੇ ਤਿਮ ਉਠਜੇ ਸਿਧਾਇ । ਨੀਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹਿ
ਪਹਿਰੇ, ਹੋਨਹਾਰ ਨੇ ਤਥਾ ਕਰਾਇ । ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਗਮ-
ਨਜੇ ਮਹਾਂ ਬਿਸੁਰਤਿ ਆਇਵ ਪਾਇ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਜੇ ਮਤਿ ਬਿਚਲਾਇ । ਵੇਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਖ ਮਨ
ਖੋਟਾ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬੁਝਜੇ ‘ਪੋਸਿਸ਼ ਚੀਰਾ
ਪਹਿਰ ਭਲੇ ਤਨ ਕਜੇ ਨਹਿ ਆਇ’ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜੁਤਿ ਚਢਜੇ ਤੁਰੰਗ
ਨ ਕਿਮ ਆਯੋ ਅਸ ਹੁਕਮ ਮਿਟਾਇ^੩ ॥੧੪॥ ਮਲਿਨ ਬੇਸ ਅਰੁ ਮਲਿਨ
ਬਦਨ ਬਨਿ, ਕਿਮ ਸਚਿਤ ਉਰ, ਬਿਨਾ ਹੁਲਾਸਾਪੰਚ ਦਿਵਸ ਬਖਸਿਸ਼
ਕੋ ਲੋਕਰਿ ਕਜੇ ਨ ਅਨੰਦਤਿ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼^੪ । ਕੋ ਕਾਰਜ ਕਿਮ ਬਿਗ-
ਰਜੇ ਤੁਵ ਪ੍ਰਿਯ ? ਸਕਲ ਸਾਚ ਕਹੀਯਹਿ ਹਮ ਪਾਸ । ਮਿਥਨਾ ਤੇ ‘ਸੁਪ-
ਰਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹ’^੫, ਸਾਚ ਕਹੇ ਸੁਖ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ’ ॥ ੧੫ ॥ ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਭਾਵੀ
ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ, ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੋਦਪਿ ਕੁਛ ਜਾਨਿ । ‘ਦਾਸ ਆਪ ਕੋ ਗਯੋ
ਹਕਾਰਨ ਬੈਠਜੇ ਜਥਾ ਹੁਤੇ ਨਿਜ ਥਾਨ । ਤਥਾ ਵਹਿਰ ਤੇ ਇਤਿ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਪਹਿਰਨ ਠਾਨਿ। ਪੁਨ ਦਰਸੋ ਤਨ ਪੋਸਿਸ਼ ਸੋ ਧਰਿ
ਕੋਇ ਨ ਬਿਗਰਜੇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ ॥੧੬॥ ਪਾਨ ਬਦਨ ਨਹਿ ਪਾਨ ਪਖਾਰੇ’
ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਮਨ ਅਲਸਾਇ । ਸਿਮਰਨ ਤੂਰਨ ਚਾਵਰ ਕੋ ਲਖਿ
ਉਠਿ ਗਮਨਜੇ ਇਤ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੇ ‘ਬਾਜ ਉਛਿ
ਪਹੁੰਚਜੇ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਲਿਯੋ ਦੁਰਾਇ। ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ—ਹਮ ਹੋਰਤਿ
ਰਹਜੇ ਤਹੀਂ ਨ ਗਯੋ ਅਗੁਵਾਇ—’ ॥੧੭॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਜੇ ‘ਹੁਤੇ ਮੈਂ ਬਾਮਲ
ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਤਬ ਡਿਛਮ ਕਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਵਾਯੋ ਲਈ
ਸਤਰ ਲੈ ਸਭਿ ਕੀ ਸਾਰ’ । ਨਿਕਸਜੇ ਨਹੀਂ, ਕਹਾਂ ਬਾਸ ਮੇਰੇ, ਗਯੋ ਕਹੂੰ
ਉਛਿ, ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰਾਤ੍ਰਿਪਤੇ ਬਾਜ, ਸ੍ਰਾਨ, ਅਰੁ ਨਾਉ’—ਜਾਹਿਰ ਅਹੈ—ਕਰੈ
ਨਹਿ ਕਾਰ ॥ ੧੮ ॥ ਗਯੋ ਦੂਰ ਉਛ, ਬੁਝ ਬਹੁ ਨਰ, ਨਹੀਂ ਖੋਜ ਪਾਯਹੁ
‘ਮੇਲੇ ਕਪੜੇ । ‘ਪੈਦਲ । ‘ਝੂਠ ਖੋਲਣ ਤੇ । ‘ਸੋਰੋਗੀ ਠਹੀਂ’ (ਗਲ) । ‘ਹਥ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ
ਨਾਲ ਠਹੀਂ ਧੋਤੇ । ‘ਭਾਏ ਪਰਦੇ ਵਾਏ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ) ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਲਈ ਹੈ । ‘ਬਾਜ ਤੇ ਫੁੱਤੇ ਠਾਈ ਦੇ ਜੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

* ਪਾਸ—ਕਜੇ ਨ ਅਨੰਦ ਦੁਵ ਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।

ਕਿਸ ਥਾਨ । ਬੀਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਬਾਜ ਨ ਲੋਪਨੈ ਤੁਮ ਢਿਗ ਕੀਨਸਿ ਕਰ
ਬਖਾਨਾਤਹਿ ਜੇ ਹੁਤੋ, ਸਦਨ ਹੈ ਤੁਮਰੋ, ਕੋ ਅਸ ਕਰਹਿ ਕਪਟ ਕੋ ਠਾਨੈ ।
ਗਯੋ ਬਿਪਨੈ ਕਿਸ, ਕਜੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤੈ ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਸੁ ਬੇਗ ਮਹਾਨ' ॥
੧੯॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਛ ਨਿਠੁਰ ਗਿਰਾ ਜੁਤਿ ਸਮੁਝਾਵਤਿ ਹਿਤ ਕੀ
ਤਿਹ ਬਾਤ । 'ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਸਾਚ ਉਚਾਰਹੁ, ਗੁਨ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਾ
ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ' । ਲੋਹੁ ਸਦਨ ਸੁਧ, ਬੁਧਿ ਤੇ ਸਿਧ ਕਰਿ, ਬਿਬਧ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਫਲ
ਕਰਿ ਘਾਤ' । ਜੇ ਉਰ ਲਖਹੁ, ਭਾਖਿ ਦਿਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ, ਬਹੁਰ ਨ ਦੋਸ਼
ਰਹੈ ਤੁਮ ਗਾਤ' ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ ਮੁਰਖ ਕੁਛ ਸਹਿਤ ਬੋਝਾ' ਕਹਿਤ, 'ਨ
ਹਮ ਹੋਰਜੋ ਕਿਤ ਨੈਨ । ਕਹੋ ਕਿਸ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਹੁ ਤਿਸ ਪਰ ਕਿਸ ਕੋ
ਕਿਮ ਬਸ ਹੈ ਨ । ਵਸਤੁ ਆਪ ਕੀ ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਨ, ਉਚਿਤ ਨ ਹਮ ਕੋ,
ਹੁਇ ਦੁਖ ਦੈਨ' । ਗਯੋ ਅਪਰ ਥਲ ਉਭਿ ਕਰਿ ਪੰਖੀ ਤਾਸਤਿ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ ਨ' ॥੨੧॥ ਕਾਰਨ ਕੁਰਾ ਕਰਨਿ ਨੀਕ ਬਿਧਿ' ਤ੍ਰਿਤੀ ਵੇਰ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੇਤਿ । 'ਸਮੁਝਿ ਸੁਮਤਿ ਕੋ, ਕਪਟ ਤਨਾਗਿ ਚਿਤ, ਸਾਚੀ ਬਾਤ
ਕਹਹੁ ਹਿਤਵੇਤਿ । ਪਿਖਨੈ ਬਾਜ ਤੋ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨਿ, ਰਹਜੈ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ
ਸਕਲ ਭਨੰਤਿ ਗੁਰਘਰ ਕੋ ਸੇਵਕ ਤੂੰ ਆਛੈ ਬਾਛਹੁ ਭਲੇ, ਨ ਬਨ ਫਲ-
ਵੇਤਿ' ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਬਦਨ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੀਨਸਿ ਲਾਲ । 'ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਤੁਢਾਨ ਬਕੇ ਤੇ', ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ
ਕਜੋ ਨ ਬਿਸਾਲਾ ਭਲੇ ਨਰਨ ਕੀ ਪਤਿਮਹਿ ਰਖਨਾ ਛਾਲਤਿ ਹੋ', ਨਹਿ
ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ । ਅਹੈ ਜੀਵਕਾ ਸਹਿ ਹੋਂ ਯਾਤੇ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੌਨ ਕਹੈ ਇਸ
ਵਾਲ?' ॥੨੩॥ ਮੰਦਮਤੀ ਕੋ ਹਠ ਬਡ ਜਾਨਜੋ ਮਤਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀ ਢਿਗ
ਕਾਲ' । ਭਯੋ ਪਾਪ ਰਤਿ', ਸਮੁਝਤਿ ਨਹਿ ਚਿਤ, ਬੀਠ ਰਹਜੋ ਕਰਿ,
ਕੋਧ ਬਿਸਾਲਾ ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ । ਨਕਠਿ ਹਕਾਰਜੋ ਕਹਜੋ ਕਾਨ ਮਹਿ' ॥ ਅਬਿ

੧(ਕਿਸੇ)ਲੁਕਾਇਅ ਨਹੀਂ। ੨ਬਨ ਵਿਚਾ' ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭੇ। ੩ਅਪਰਾਧ ਖਿਮਾਰੂਪੀ ਗੁਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ
ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ । ੪ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ (ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਘਾਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਫਲ ਦੂਰ ਕਰ
ਕੇ । ੫ਵਿਗੋਪਠ ਨਾਲ । ੬ਦੁਖਦਾਈ । ੭ਫੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ । ੮(ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੇ)
ਤੁਢਲ (ਬਠ) ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਮਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ੯ਭਲੇ ਦੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਬਰੇ ਵਿਚ ਫਰਕ
ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ । ੧੦, ਰਖਨਾ=ਨਿਯਮ, ਨੁਕਸ, ਫਰਕ । ੧੧ਮੋਤ ਨੇੜੇ ਆਈ ਨੇ । ੧੨ਪਾਪੀ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ੧੩ਕੌਨ ਵਿਚ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ ਕਿਹਾ ।

ਤੂੰ ਚਾਲ । ਸਮਾ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੋ ਸਮ ਜਾਮਨਿ^੧ ਗਮਨਹੁ, ਆਨਹੁ ਬਾਜ
 ਉਤਾਲ^੨ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪਯਾਨ^੩ ਬੀਰ ਭੀਰ ਸਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ
 ਕਮਲ ਮਨਾਇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗੁਮ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੈ ਬਦਨ ਅਛਾਦੈ ਬਸਨ
 ਬਨਾਇਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ ਸਗਰੇ ਸੁਪਤਿ ਪਰੇ, ਕੋ ਚੈਠਿ ਰਹਾਇ
 । ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਬਰ ਕਰਿ ਪਿਖੈ ਨ ਮਾਨੁਖ ਇਤ ਉਤ
 ਜਾਇ ॥ ੨੫ ॥ ਪ੍ਰਿਥਕ ਚੁਬਾਰਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰਿ^੪ ਸੁਪਤੈ ਤਹਾ ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨ । ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਜ ਸਹਿਤ ਤਿਸ, ਆਡੇ ਪਰ ਬਿਠਾਇ
 ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਪਰਜੇ ਨਿਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਤਨ ਕੀ, ਆਵਤਿ ਜਾਤ ਬਾਇ
 ਮੁਖ ਪ੍ਰਾਨ^੫। ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਵਿਗ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਆਨੰਦ
 ਠਾਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਰੇ ਕਿਲਕ ਪਰ^੬ ਬਸਤੁ ਉਤਾਰੇ, ਚੀਰਾ ਬੰਧੈ ਹੁਤੈ ਸੋ
 ਲੀਨਿ । ਖਜ਼ਗ ਸਿਪਰ ਜੁਗ ਧਰੀ ਸਿਰਾਨੈ ਤਤਛਿਨ ਹਾਥ ਉਠਾਵਨਿ
 ਕੀਨਿ। ਆਡੇ ਪਰ ਤੇ ਬਾਜ਼ ਗਹਜੇ ਤਬਿ, ਨਿਕਸੈ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਬੀਨ।
 ਕਿਸੁ ਨ ਦੇਖੈ ਅਦਭੁਤ ਕਰਮਾ, ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਸੁਲੀਨਿ^੭ ॥ ੨੭ ॥
 ਅਨਤ ਥਾਨ ਧਰਿ ਗਮਨੈ ਗੁਰ ਵਿਗ 'ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ
 ਲਜਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਜ਼ ਸਮੇਤ, ਸਿਪਰ, ਅਸਿ, ਧਰੀ ਆਨਿ ਕਰਿ ਆਨ
 ਸਥਾਇ^੮ । ਸ਼੍ਰਵਨ ਲਾਗਿ ਕਾਰਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਸੁਰ, ਕਰਜੈ ਕਾਜ ਸੋ ਦਯੋ
 ਸੁਨਾਇ। ਪੈਂਦਾ ਬੈਠੈ ਰਹੈ ਤਹਾ ਹੀ ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਗੁਰ ਸਮਾ ਬਿਡਾਇ
 ॥ ੨੮ ॥ ਬਹੁਰ ਖਾਨ ਦਿਸਿ ਕਰੇ ਬਿਲੋਚਨ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨ ਕੀਨਿ ।
 'ਅਜਹੁ ਸਮੁਝਿ ਕੁਛ ਬਿਗਰਜੈ ਨਾਹਿਨ ਦੀਜਹਿ ਬਾਜ਼ ਤੋਹਿ ਜੇ ਲੀਨਿ ।
 ਲੈਬੇ ਹੋਤੁ ਕਰਹਿ ਜੇ ਲਾਲਚ ਤਉ ਦੇਹਿ ਤੁਝ ਚਿਤ ਲਿਹੁ ਚੀਨ। ਹਮ ਕੋ
 ਦਿਹੁ ਦਿਖਾਇ ਇਕ ਬਾਰੀ, ਬਹੁਰ ਲੋਹੁ ਤੁਮ, ਕੂਰ ਕਹੀਂ ਨ^੯ ॥ ੨੯ ॥
 ਨਾਹਕ ਜਨਮ ਬਾਦ ਕਜੈ ਬੇਵਤਿ ਸਾਚੇ ਬਨੈ ਭੀਗ ਸੁਖ ਬੰਦ^{੧੦} । ਸੁਨਤਿ
 ਕਹਤਿ ਭਾ, ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨ, ਭਾਵੀ ਪ੍ਰਬਲ ਕਰਜੈ ਮਤਿ ਮੰਦ । 'ਸ੍ਰੀ
 ਸਾਤਗੁਰ ! ਤੁਮ ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਹੋ ਔਚਕ ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਬਿਲੇਦ। ਜੇ ਉਰ
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਤਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ! ਰਾਵਰਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਸੁਰੇਦ^{੧੧} ॥ ੩੦ ॥
 'ਰਾਤ ਵਾਂਝ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਨਾਲ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸਭ ਏਕੀ ਸੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 'ਮੁਰਾਦ ਗੁਪਤ
 ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੇਣ ਤੋਂ ਹੈ । 'ਭਾਵ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਗਿਆ । 'ਸਾਰੇ (ਘਰ) ਦੇ ਮੰਦਰ ਵੱਖਰਾ ਚੋਬਾਰਾ
 ਸੀ । 'ਟੱਢੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਸਵਾਸ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 'ਕੋਲੀ ਤੇ । 'ਏਕੇ । 'ਦੋਰ ਥਾਵੇ ।
 'ਪਰ' ਦੂਠ ਨਾ ਵੇਲੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ।

(੩੩੫੧)

ਗਾਇ ੮। ਐਸੁ ੧੧.

ਕਰਿਕੈ ਚਰਨ ਵਿਸਾ ਨਿਜ ਕਰ ਕੇ ਤੀਨ ਬੇਰ ਕਰਿ ਸਪਥੈ ਸੁਨਾਇ ।
ਭਾਵੀ ਬਸਿ ਹੁਇ ਭਾਖਤਿ ਮਿੱਥਯਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਇ ।
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਮਰਥ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭਿ ਨਰ ਸਮਲਖਿ ਪਾਇਕੂਰ
ਸਪਥ ਕਰਿ ਸਾਚ ਬਨੈ ਚਹਿ 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਪਿਖੀ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਛਾਇ' ॥੩੧॥
ਏਹਗ ॥ ਗੁਰਕੋ ਭਰ ਉਰ ਤੁਰਕ ਤਜਿ, ਕੂਰ ਆਨੈ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਦੇਵ ਤਬਿ ਕੀਨਸਿ ਰੂਪ ਮਹਾਨ ॥੩੨॥

ਅਛਟਮ ਰਹੇ 'ਦੇਵ' ਪਾਠ ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਯੋਗ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਦੀ ਵੇਖਣਾ]।

ਏਹਗ ॥ ਕੂਰ ਆਨੈ ਕੋ ਜਾਨਿ ਮਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । 'ਬਿਧੀਦੇ
ਸਭਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਇਹੁ ਦਿਖਾਇ ਲੇ ਮਾਨ' ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀਯਾ ਵੰਦ ॥ ਸੁਨਿ
ਆਇਸੁ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਬਾਜ਼, ਪੁਸ਼ਾਕ, ਖੜਗ ਲੇ ਆਇਸਭਾ
ਬੀਚ ਸਭਿਹੁਨਿ ਅਗਾਰੀ ਧਰਿ ਕਰਿ ਤਿਹ ਬਲ ਦੀਏ ਦਿਖਾਇ ।
ਰੂਪ ਕਰਤਿ ਹੀ ਸਭਿਗੁਰ ਬੋਲੇ 'ਕਹੁ ਪਾਪੀ ਇਹੁ ਕਹਿ ਤੇ ਲਜਾਇ ? ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਮੁਝਾਇ ਰਹੇ ਤੁਝ, ਰੇ ਮਤਿਮੈਦ ! ਨ ਮਿੱਥਯਾ ਗਾਇ' ॥੨॥
ਕਹਨੈ ਨ ਮਾਨੈ ਮੁਰਖ ! ਤੈਂ ਕੁਛ, ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ ਬਝ ਹਠ ਧਾਰਿ' ।
ਲਾਜ ਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲ ਨ ਸਾਕਹਿ, ਨੀਚੀ ਗੁੰਞ ਸਚੀਤ ਬਿਚਾਰ। ਪੁਨ ਗੁਰ
ਕਹਨੈ 'ਕਹੈਂ ਕਹੈਂ ਨਾਹੀ, ਧਿਕ ਤੋਕਹੁ, ਨਹਿ ਸਾਰ ਉਚਾਰਿ । ਨਿਮਕ
ਹਰਾਮੀ ਸੁਰਤ ਬਨਿ ਕੈ ਬੈਠਿ ਰਹਨੈ ਕਜਾ ਕੀਨਿ ਗਵਾਰ' ॥੩॥ ਬੈਨ
ਬਾਨ ਤੇ ਬਿਧਨੈ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਝੁਠਾ ਭਯੋ, ਸਹਨੈ ਨਹਿ ਜਾਇਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ ਬੋਲਨੈ 'ਨਾਹਕ ਤੁਹਮਤ ਮੇਹਿ ਲਗਾਇ । ਬਾਜ਼ ਸਦਨ
ਮਹਿ ਰਾਖਨ ਕੀਨਸਿ ਕਹਨੈ ਫੇਰ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਛਿਪਾਇ। ਅਬਿ ਨਿਕਾਸਲੇ
ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਬਿਧੀਦੇ ਇਹੁ ਕਪਟ ਬਨਾਇ' ॥ ੪ ॥ ਝੁਠਾ ਭਯੋ
ਬਿਦਤ ਹੀ ਮੁਰਖ ਤਉ ਨ ਹਠ ਤਜਿ ਬੋਲਤਿ ਬੈਨ। ਦੇਖਿ ਕਮਤਿ ਕੋ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰਿਸ ਤੇ ਰਕਤ ਭਏ ਸੁਗ ਨੈਨ । ਤਉ ਛਿਮਾ ਨਿਜ ਬਿਰਦ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਕਹਨੈ 'ਮੈਦ ਇਹ ਕਲਮਲ ਐਨ'। ਅਜਹੁ ਨ ਸਮੁਝਤਿ, ਸਾਚ
ਬਨਹਿ ਜੜ੍ਹ, ਭਏ ਕੁਭਾਗ ਜੀਵਬੋ ਹੈ ਨ ॥੫॥ ਏਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਮਾਸਨੈਦ
ਪਰ ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰਤਿ । ਨਹੀਂ ਉਚਿਤ ਹਮਰੇ ਰਹਨੈ, ਅਜਹੁ ਕੂਰ
'ਏਰੇਦ । ਸਹੀ' (ਉਸ ਦੀ) ਸਹੀ ਨੂੰ ਬੁਠੀ ਜਾਣਕੇ । 'ਬੁਠ ਨਾ ਏਲ । 'ਇਹ 'ਦਾ ਤੇ ਪਾਪਾ ਦਾ
ਘਰ ਹੈ । 'ਮੈਚਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਮੁਰਖ । 'ਜੀਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ (ਇਸ ਦਾ) ।

ਉਚਰੈਤਿ ॥ ੬ ॥ ਲਾਭ ਮੁਸ਼ਟ ਕਬਜ਼ਾਨ ਕੀ* ਕਰੀਅਹਿ ਮਾਤ ਨਿਕਾਰ।
ਉਠਹੁ ਸੁਭਟ ਗਹੀਯਹਿ ਤਰਤ ਗੀਦੀ ਤਰਕ ਗਵਾਰ' ॥੭॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਦਿਸੁ ਉਠੇ ਸੁਭਟ ਗੰਨ ਕਹੇ ਕਬਾਕਨਿ ਲਾਭ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਗੁਰੁ
ਸਭਾ ਤੇ ਨਿਕਸਹੁ ਬਾਹਰ' ਕਿਨਹੁ ਚਪੇਟ ਬਦਨ ਪਰ ਮਾਰਿ । ਮੁਸ਼ਟਨਿ
ਮਾਰ, ਹਤਹਿ ਕੋ ਕਬਜ਼ੇ, ਰਿਸ ਤੇ ਪਗੀਆ ਦੀਨਿ ਉਭਾਟਿ। ਵੇਤਿ ਧਰੇਲਾ
ਚਾਲਤਿ ਮੇਲਾ*, ਉਠਜੇ ਧਰੇਲਤਿ ਫੇਰ ਨਿਹਾਰ' ॥ ੮ ॥ ਲੇ ਕਰਿ
ਜਾਤਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰਤੇ ਤਉ ਗਰਬ ਤੇ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਇ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਿਹਿ
ਸੰਗ ਜਿਮ ਕੀਨੀ ਇਸ ਕੋ ਢਲ ਤੁਮ ਲੈਹੋ ਪਾਇ । ਬਾਹਸਹਾ ਸੇਂ ਮਿਲਿ
ਕੈ ਸਭਿ ਕਹਿ, ਸ਼ੀਘ ਬਾਹਨੀ ਬਿੰਦ ਚਢਾਇ । ਆਨਿ ਗਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਸ
ਬਲ ਤੇ ਤੋ ਪਲਟਾ ਮੇਰੇ ਕਰ ਆਇ' ॥੯॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਨਜੇ ਜਥਾ ਤੁਵ ਮਨ
ਮੈਂ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਲ ਬੁਧਿ ਉਪਜਾਇ । ਇਮ ਤੁਵ ਕਹਿਬੇ ਭਰਤਿ ਨਹੀਂ
ਹਮ, ਨਿਜ ਕਰਨੀ ਢਲ ਕੋ ਅਬਿ ਪਾਇ । ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਬਾਜ਼ ਦੁਰਾਯੋ
ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰੀ ਇਸ ਬਾਇ । ਚਹੀਯਤਿ ਰੇਦ, ਤਉ ਤੁਥ ਫੇਰਾ,
ਕਰਤਿ ਰਹੈ ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਇ' ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ* ਸੁਨਿ ਪੁਨ, ਸੁਭਟਨਿ
ਰਿਸ ਮਨ, ਗਹੀ ਗੀਵ ਲੈ ਚਲੇ ਧਰੇਲਾ ਮਾਰਤਿ ਮੁਸ਼ਟਨ ਲਾਭਨਿਕੋ ਰਨ
ਕਰਜੇ ਅਗਾਰੀ ਬਲ ਤੇ ਪੇਲ* । 'ਅਜਹੁ ਮੁਢ ਤ੍ਰਿਬੋਲਤਿ ਸਮਸਰ, ਬਚਕੈ
ਜਾਹੁ ਗਾਮ ਨਿਜ ਰੈਲ' । ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਕੀ ਹਦ ਲੈ ਕਰਜੇ ਨਿਕਾ-
ਰਨ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰੈਲ' ॥ ੧੧ ॥ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿ ਦੁਖਤਿ ਕਰਜੇ ਬਹੁ
ਸਭਿਗੁਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਪੁਨ ਆਇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗਾਮ ਕੇ ਮਾਰਗ ਲੋਚਨ ਤੇ
ਜਲ ਮੋਚਤਿ ਜਾਇ । ਦੀਰਘ ਸ਼ਾਸ ਲੇਤਿ ਹੋ ਪੁਨ ਪੁਨ ਤੁਕੇ ਅਧਰ ਬਦਨ
ਕਮਲਾਇ । ਸਿਰ ਕੇ ਬਾਰ ਉਰਬ ਕਰਿ ਬਿਬਟੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਫਟੇ ਕੁਛ ਬਛ
ਬਿਰਲਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਪੰਥ ਸਿਧਾਰਤਿ--ਗੁਰ ਕੇ ਸਮੁਖ
ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਜੰਗ। ਹੁਇ ਸਮੀਪ ਗਹਿ ਲੈਹੋਂ ਤਤਛਿਨ, ਗਰ ਮੈਂ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾਇ
ਬਲ ਸੰਗ । ਕਰੋਂ ਦੀਨ ਤਬਿ ਪਾਪਤਿ ਪਲਟਾ, ਜੀਵਨ ਹੋਇ ਤਬੈ
ਸਰਬੰਗ। ਤੋ ਪੈਂਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਕਹਾਵੋਂ, ਬੈਠੋਂ ਖਾਨਨਿ ਸਭਾ ਉਮੰਗੀ--॥੧੩॥

* (ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ) ਮੁੱਠਾਂ ਦੀ । 'ਧੋਕਾ ਵੇਂਦੇ ਰਨ, ਮਿਲਣੇ ਚਲਦੇ ਹਨ-ਫੇਰ ਉਂ ਨਿਆ ਵੇ ਖੜੇ
ਰੇਕਾ ਵੇਂਦੇ ਹਨ । 'ਕਰਜੇ [ਰਿਸ, ਰਿਸ਼ਟ] । 'ਰੋਕ ਕੇ । 'ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਵੇ ਰਾਹ । 'ਪਿਛੇ ।

* ੧੪-- ਵਾਝਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੇਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ੧੫-- ਉਂਗੀ ।

ਜਿਨ ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਸਨੇਹ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਹੋਨਹਾਰ ਅਸ ਦੇਖ ਉਪਾਇ ਸਦਨ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਤੁਸਨਿ ਮੁਖ ਤੇ ਅੰਗੁ ਦਮਾਦ ਮਿਲਨੇ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਬਿਸਮਤਿ
ਕਹਤਿ 'ਬਾਜ਼ ਕਿਨ ਚੋਟੇ ? ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਖੜਗ ਸਮੇਤ ਉਠਾਇ। ਨਹੀਂ
ਸਦਨ ਮੈਂ, ਕੋ ਨਰ ਤਸਕਰ, ਕੋ ਅਸ ਪਹੁੰਚਨੇ ਲਿਯੇ ਚੁਗਾਇ' ॥ ੧੪ ॥
ਸੁਨਿ ਦਮਾਦ ਤੇ ਦੁਖੀ ਅਧਿਕ ਮਨ ਤਾਜ਼ਿਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲਤਿਬਾਤ। ਪਤਿ
ਮੇਰੀ ਮਹਿ ਰਖਨਾ ਪਾਇਵ, ਕਰੀ ਹਟਾਵਨ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਤਿ। ਤਉ ਨ ਬਾਜ਼
ਨਿਕਟਿ ਰਖਿ ਸਾਕਸੇ, ਦਿਨ ਮਹਿ ਚੁਰਿਵਾਇਵ ਲਖਿ ਘਾਤ। ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਗੁਰੁ
ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਇਸੁ ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਮੋਹਿ ਹਤਿ ਲਾਤਿ' ॥ ੧੫ ॥ ਕਹਿ
ਦਮਾਦ 'ਨਹਿ ਚਿੰਤਾ ਧਰੀਯਹਿ ਤੁਝ ਬਲ ਜਾਨਤਿ ਜਗ ਬਖਸ਼ਾਤ'। ਸ਼ਾਹੁ
ਜਹਾਂ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵੈਂ ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਦੇ ਹੋ ਦਾਤਿ'। ਲਲਕਰ ਸੰਗ
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਲੈ ਕੇ ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਹਮ ਚਢਿ ਕਰਿ ਘਾਤ'। ਕਿਧੋਂ ਪਕਰਿ
ਕਰਿ ਲੇ ਗੁਰ ਚਲਿ ਹੋਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਢਿਗ, ਤੋ ਸੁਭ ਬਾਤ ॥ ੧੬ ॥ ਬਾਜ਼
ਚੁਗਾਯੋ ਪਿਖਨੇ ਨ ਦਿਗ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕੁਸ਼ਲ ਸਹਿਤ ਤਹਿ ਜਾਇ।
ਕੈਸੇ ਹੋਤਿ ਅਨਿਕ ਭਰ ਸੰਗੇ, ਮਾਰਿ ਖੜਗ ਦੇਤੋ ਉਬਲਾਇ। ਸੁਪਤਿ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ ਸਮਸਰ ਕਹੀਯਤਿ, ਕਹਾਂ ਕਰੋਂ ਕੁਛ ਕਹਨੇ ਨ ਜਾਇ। ਅਬ
ਪਲਟਾ ਲੈਬੇ ਕਹੁ ਸਮਰਥ, ਦਿਨ ਬੋਰਨ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਧਰਹੁ
ਖਾਨ ਜੀ ਧੀਰਜ ਉਰ ਮੈਂ, ਤਨਾਗੇ ਚਿੰਤਾ, ਏਕ ਨ ਧਾਰਿਡੀਲ ਬਝੋ ਅਰੁ
ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਦੀਰਘ, ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਰਣ ਬਿਖੈ ਸਹਾਰ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਨ ਬਿਸਾ-
ਰਹੁ ਚਿਤ ਤੇ ਉਦਮ ਧਰਹੁ ਲੇਹੁ ਰਿਪੁ ਮਾਰਿ। ਕਰਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਬਸਨ
ਸੁਭ ਪਹਿਰੋਂ ਜਹਿ ਕਹਿ ਨਿਜ ਹਾਨੀ ਨ ਉਚਾਰਿ' ॥ ੧੮ ॥ ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
'ਮੁਝ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨ ਪਰਿ ਹੈ, ਕਰਕਤਿ ਰਿਦੇ ਪਰੀ ਤਨ ਮਾਰ। ਅਧਿਕ
ਅਨਾਦਰ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ, ਮਰਨੇ ਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਈ ਸਹਾਰ। ਜਬਿ ਲੋ
ਪਲਟਾ ਲੇਉਂ ਨ ਅਪਨੋ, ਧਿਕ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਸੰਸਾਰ। ਦਿਵਸ ਆਜ ਕੇ
ਬਿਸਰੈ ਨਾਹੀ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੋਤ, ਕਰਨੇ ਨਿਰਧਾਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਰਿ
ਬਾਤ ਪਰਸਪਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ਨਾਨ ਪੈਂਦਖਾਂ ਬਾਰਿ'। ਨੀਠ ਨੀਠ ਤੇ ਖਾਨਾ
ਖਾਯਹੁ, ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਭਨਨੇ ਬਹੁ ਬਾਰ। ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਮੁਖ
ਬਿਨ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿਏ ਇਮ ਟਾਰਿ। ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਮਹਿ ਬਿਦਾਤ
ਫਰਕ। 'ਨੇਤੀ ਮਾਰਫੇ'। 'ਪ੍ਰਾਜੀਵਕਾ' ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਇਗਾ। 'ਬੜ੍ਹਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਮਾਰ
ਲਵਾਂਗੇ'। 'ਮੈਂ' ਸਮਝਿਆ ਹੈ। 'ਪਾਣੀ ਨਾਲ'। *ਪਾ:-ਤੁਝ ਬਲ ਕੇ ਜਾਨਤਿ ਬਖਸ਼ਾਤਰ।

ਭਈ ਗਤਿ 'ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ' ਕਿਤਿਕ ਉਚਾਰ* ॥ ੨੦ ॥ ਬਸੀ ਨਾਮ,

*ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਵਾਨੇ ਵੰਗ ਬਾਬਤ ਦੁਰਕ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਜੋ ਵੇਤਕ ਚਾਨੇ ਚਲੇ ਗਏ ਉਹ ਏਸ ਤਲਬ ਵਾਨ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੁਬਾ ਕਿ ਫੌਜੀ ਵੇਰ ਹਾਕਮ ਵੇਸ਼ ਵੇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਵੇਤ ਤਕ ਮਿਲੇ ਸਦੇ ਵੇਖਕਾ ਵੇ ਹਾਲਾਤ ਵੇ ਪੱਕਾ ਸੁਬਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਦਾ ਵੁਆਈ ਵਸੀਲਾ ਸੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਦੀ ਵਿਗੜੇ, ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵੇ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੇਸ ਦੀ ਅਰਥਾਤੀ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਪਏ । ਪੈਂਦਾ ਭੇਡੀ ਹੈ, ਇਸ ਵੇ ਵਸੀਲੇ ਭੇਤ ਪਤਾ ਨੌਕਰੀ । ਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇ ਤ੍ਰੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ । ਇਸ ਗਲ ਵੇ ਇਛਾਵੇ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੧੬ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ ਪੈਂਦੇ ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਬੀ ਇਸ ਰਾਜਨੇਤਕ ਚਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਗਲ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵੇ ਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਵੇ ਵਿਦਰ ਵੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਜੰਗ ਵੇ ਜੋ ਕਾਰਨ ਪੈਂਦੇ ਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਵੇ ਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੀ ਸਾਰੀ ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਵੇ ਹੈ ।

ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੇਸ ਦਾ ਇਕ ਤੋਨਾਪਤ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬ ਨੂੰ ਉਹ ਜੇਉਂ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਭਿਆਨਕ ਵੇ ਨੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪ ਇਕ ਵੁਕਨ ਹੈ ਵੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇ ਉਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਨਾਕਿ ਨਿਜ ਦੀ । ਗੁਰੂ ਵੇ ਪੱਖ ਲਈ ਲੜਨਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਨਾਕਿ ਗੁਰੂ ਵੇ ਉਂਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾਉਣਾ, ਦੁਕਾਉਣਾ ਬੁਠਵੇਲਣਾ । ਉਸ ਵੇ ਬੁਠ ਵੇਲਣ ਵੇ ਵਾਰੀਬੁਠੀ ਕਸਮ ਦਰਬਾਰਵਿਚ ਖਾ ਜਾਣ ਪਰ (ਵੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੩੧ ਤੇ ਖਾ: ਤਥਾ: ਪੰਨਾ ੧੦੫੯), ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨਿਕਲ ਆਣ ਵੇ ਪੈਂਦੇ ਦੀ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲੀ, ਅੰਗ ਪਾਲਨਾ ਵੇ ਸੁਮੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਡਾਦਾਰੀ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਦ ਵੇ ਗਏ । ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵੇ ਵੇਰ ਸਾਮਾਨ ਵੇਰੀ ਵੇਰ ਬੀ ਓਸ ਵੇ ਘਟੇ ਨਿਕਲੇ । ਜੇਸਾ ਆਦਮੀ ਵੇਰ ਦਲਾਂ ਦਾ ਤੋਨਾਪਤ ਵੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੇਗ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭੀਰੂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਮਾਮਲਾ ਬਾਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਆਲ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਕ ੨੯ ਪਿੱਛਲੇ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੁਠ ਨਾ ਬੋਲ, ਜੇ ਬਾਬ ਦਾ ਹੀ ਲੋਭ ਹੈ ਤਾਂ ਮੱਚ ਕਹਿ ਵੇ, ਬਾਬ ਦਿਖਾ ਵੇ, ਵੇਰ ਬਾਬ ਵੇਨੂੰ ਹੀ ਵੇ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਵੇਕੇ ਉਸਦਾ ਵੇਰੀ ਬਣਨਾ ਵੇ ਲੜਨ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰ ਹੈ । ਇਸੇ ਵੇਖ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਵੇਰ ਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਵੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵੇਸ ਛਾਕ ਉਸ ਨੇ ਯਾ ਉਸਦੀ ਪਿਠ ਪਿਛਲੇ ਪੱਖ ਵੇ ਕੀਤੀ ਵੇ ਗਏ ਆ ਪਿਆ । ਜੇ ਮਜ਼੍ਹਰੀ ਜੰਗ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੇ ਗਲੇ ਪਿਆ ਵੇ ਉਹ ਬਰਨਾ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਂਦੇ ਦੀ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਰੁੱਖ ਵੇ ਜੰਗ ਦਾ ਬੇਦ ਸਹਿਕੇ ਬੀ ਕਦ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਵੇ ਪੈਂਦਾ ਭਿਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੇਤ ਪਰ ਪਸੀਜਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਮੱਥਰੂ ਕੇਰਦੇ ਹਨ, ਅਪਣੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਭਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਵੇ ਉਸਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂ ਹਨ ।

ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕਲ ਪਠਾਨਨਿ ਲੀਨਿ ਬਸਾਇ^੧ । ਸਭਿ ਮਹਿ
ਫਿਰਜੈ ਸਲਾਹ ਕਰਤਿ ਇਮ 'ਹਿੰਦੂ ਗੁਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦੁਖਦਾਇ । ਸਨੈ ਸਨੈ
ਛੀਨਹਿ ਘਰ ਤੁਮਰੇ, ਨਹਿ ਜਾਨਹੁ^੨, ਕੁਛ ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ । ਮਿਲਹੁ
ਸਕਲ, ਬਲ ਧਰਹੁ ਬਿਸਾਲਾ, ਮਹਾਂ ਸ਼ੰਤ ਕੋ ਲੇ ਜਿਮ ਘਾਇ ॥੨੧॥ ਗੁਰ
ਮਾਰੇ, ਹਜ਼ਰਤ ਉਰ ਹਰਖੈ, ਮਨਸਬ ਸੋਭਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਸਵਾਇ । ਸੈਚਨੈ
ਦਰਬ ਧਰਨੈ ਜਿਸ ਬਲ ਮੈਂ ਸੋ ਜਾਨੈਂ ਮੈਂ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ । ਲਾਖਹੁ ਲੁਟ
ਕਰਹੁ ਸੁਖ ਭੋਗਨ, ਕਿਮ ਹਿੰਦੂ ਫਿਗ ਰਹਿਬੋ ਪਾਇ । ਸੈਨਾ ਸਾਥ ਲਰਹੁ
ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਰਣ ਲੈਹੋਂ ਘਾਇ ॥੨੨॥ ਬੋਰੇ ਜਤਨ ਦਰਬ ਬਡ
ਪਾਵਹੁ ਪੁਨ ਹਜ਼ਰਤਿ ਬਖਸ਼ਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ ਬਾਰਤਾ
ਜਾਨੈ ਕਰੈ ਨ ਲੇਹੁ ਧਨ ਅਰੁ ਜਸੁ ਪਾਇ^੩ । ਸਭਿ ਬਸੀਅਨਿ ਸਹਿ ਕਹਿ
ਕਹਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗੀ ਕਰੇ ਬਨਾਇ । ਲੋਭ ਲਗੇ ਧਨ ਕੇ ਸਭਿ
ਮਾਨੀ^੪ 'ਕਰਿ ਉਦਮ ਤੁਮ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ' ॥੨੩॥ ਜੇ ਅਫਗਾਨ ਖਾਨ
ਪਰਧਾਨੈ^੫ ਮਿਲੇ ਪੰਚਮੈ ਕਰੀ ਸਲਾਹ । ਕਿਤਿਕ ਕਹਨੈ 'ਇਹ ਨਿਮਕ
ਹਰਾਮੀ, ਪਾਰਨੈ ਜਿਨਹੁ ਹੋਤਿ ਸਮੁਹਾਇ' । ਫੁਲਜੈ ਮੁਰਖਲਏ-ਗਹੈ ਗੁਰ-
ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ । ਪੁਨ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਸੋ ਬੋਲੈ
'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਬਿਲਮਹੁ ਨਾਹਿ ॥੨੪॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਚਚਾ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਮਮ, ਸੂਬਾ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਮਾਨਿ । ਦਿਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ
ਪਾਯੋ ਭਲੇ ਬਸਹਿ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਪੂਰਬ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਹ ਸੋ ਬਹੁਰ
ਸੰਗ ਸੰਗ ਗੁਰ ਕੇ ਠਾਨਿ । ਭਏ ਪਠਾਨ ਸਹਾਇਕ ਇਹ ਸਭਿ ਕਾਰਜ
ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਧ ਮਹਾਨ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਉਚਾਰਿ ਕਰਿ ਸੰਗ ਚਵਾਯੋ ਅਪਰ
ਪੰਜ ਸੈ ਚਢੇ ਪਠਾਨ।ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਗਏ ਜਲੰਧਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਉਤਰੇ ਬਾਗਨਿ
ਮੈਂ ਰੁਚਿ ਠਾਨਿ।ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋ ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ਿ ਖੁਸ਼ੀ
ਮਹਾਨ । ਕਹਿ ਸੁਭ ਬਾਤਨਿ ਕਰਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ
ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ 'ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਹਮ ਸਗਰੇ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੁਝ ਫਿਗ ਅਏ

^੧ਪਠਾਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤੇ ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸੀ (ਪਠਾਨਾਂ ਦੀ)
ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਹੋਕੀ), ਬਸੀ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਬਸਤੀ ਹੈ, ਵੇਖੋ ਅੱਗੇ ਅੰਕ ੨੩ । ^੨ਦੁਸ਼ੀ (ਇਸ
ਰੋਲ ਨੂੰ) ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ । ^੩ਸਭਿ ਨੇ ਮੰਨ ਲਈ । ^੪(ਉਦਮ) ਉਦਮ ਕਰ, (ਅਸੀਂ) ਭੀ ਮਦਦ
ਕਰਾਂਗੇ । ^੫ਖੁਸ਼ੀ । ^੬ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਲੋਨਿ ਕੇ ਸੰਗ । ਲਖਿ ਲਾਇਕ ਕੋ, ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ ਸਭਿ ਤੇ ਤੋਕਹੁ
ਜਾਨਿ ਉਤੰਗ' । ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੋਲੈ 'ਤੁਮ ਕਿਤ ਕੋ ਭਏ ਏਕਠੇ ਚਏ
ਤੁਰੰਗ ? । ਮਝ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਹੁ ਕਿਸ ਬਲ, ਕੋ ਤੁਮ ਕਾਰਜ
ਭਯੋ ਕੁਢੇਗ? ॥੨੭॥ ਗਰਾਢਗ ਰਹਤਿ ਮਹਿਦ ਨਿਤ ਹਰਖਤਿ ਅਬਿ ਕੈਸੇ
ਕਹੁ ਭਈ ਬਿਚਾਰ'। ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਕੀਨੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਉਚਾਰਿ । 'ਬਿਗਰ ਪਰਜੋ, ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਿਰਸ ਭਾ, ਸਭਾ ਬੀਚ ਪਤਿ ਦੇਈ
ਉਤਾਰਿ । ਅਪਰ ਕਰੀ ਜਬਰੀ ਕਮਾ ਉਚਟੋ, ਪਰਜੋ ਬੈਰ ਅਬਿ ਰਿਸ ਉਰ
ਧਾਰਿ ॥੨੮॥ ਸਭਨ ਰਚਜੋ ਜਿਮ, ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਸੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋ ਮਿਲਿਹੋ
ਜਾਇ । ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਭੇਦ ਬਿਲੇਦੈ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਦੇਹੋ ਸਮੁਝਾਇ ।
ਭਈ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਹਾਰ ਤੀਨ ਰਣ ਸੋ ਪਲਟਾ ਅਬਿ ਲੈਹੋ ਪਾਇ ।—ਪ੍ਰਕਰਿ
ਗੁਰੂ ਕੋ ਮੈਂ ਵਿਗਲਾਵੈ—ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਧੀਰ ਧਰਾਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਜਸੋ
ਕਰੈ ਕਰਿ ਬਡ ਲਬਕਰ ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇ । ਕਰੋ
ਘਾਤ ਕੋ ਪਕਰੋ ਬਲ ਸੋ ਤਬਿ ਮੇਰੇ ਤਨ ਮਨ ਸਿਤਲਾਇ । ਤੁਮ ਭੀ
ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਗਮਨਹੁ, ਲਾਇਕ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਇ । ਸਮਾ
ਪਾਇ ਅਸ ਕਾਰਜ ਪਰਿਹੈ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੁਇ ਨਹਿ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੩੦ ॥
ਏਹਗ ॥ ਭੀਰ ਪਰੇ ਰੱਖਸਕ ਬਨੇ, ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੁਭ* ਕੈ ਮੀਤ । ਤਿਮ ਦਾਤਾ
ਦੁਰਭਿੱਛ ਮਹਿ ਤੀਨਹੁ ਲੈਂ ਜਸੁ ਨੀਤ ॥ ੩੧ ॥ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ
ਜੈ ਜਿਮ ਧਨ ਸੈਚਜੋ ਹੋਤ । ਪਰੇ ਭੀਰ ਦਾਰਿਦ ਜਬੈ ਸਭਿ ਸੰਕਟ ਕੋ ਖੋਤਿ
॥ ੩੨ ॥ ਰਾਜਨੀਤਿ ਜਾਨਤਿ ਭਲੇ ਮਿਲਨਿ ਲਰਨਿ ਕੇ ਘਾਤਾਦਾਨਸ-
ਵੇਦ ਬਿਲੇਦ ਤੂੰ ਕਰੀਅਹਿ ਮਸਲਤ ਬਾਤ' ॥ ੩੩ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ
ਬਿਸਮ ਮਨ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਬੁਰਾ ਹੋਨਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲਖਨੈ ਕ੍ਰਿਤ-
ਘਨ ਜਾਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੪ ॥

ਲਿਖਿਹੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਸ੍ਰੀ ੬ ਅਯਤਮ ਚਮੇ 'ਪੈਂਦ ਖਾ' ਪੁੰਛ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿਕਾਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ] ।

ਏਹਗ ॥ ਪੈਂਦ ਚਚਾ ਕੋ ਸੁਤ ਹੁਤੋ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਤਰਕਤਿ
ਬੋਲਨੈ ਭ੍ਰਾਤ ਸੋ ਬਿੱਪੈ* ਜਾਨ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਫੇਦ ॥ 'ਬਾਜ

*ਬਾਜ ਨੂੰ ਤਮੇਲੀ ਵੇਕੇ । *ਕਾਲ । *ਉਲਟੀ ਗਲ, ਮਾਫੀ ਗਲ ।

*ਪਾ:—ਸਭ, ਸੁਤ ।

ਬਸਨ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰੇ ਗਰ ਨਿਜ ਪੁਨ ਲੀਨੇ^੧। ਬਡ ਪੁਰਖਨਿ ਕੈ ਬਹੁ ਮਤੇ
ਕੈਸਿਹੁ ਰਿਸ ਕੀਨੇ। ਉਤਮ ਵਸਤੁ ਤੋਹਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਾ। ਪ੍ਰਤਿ-
ਪਾਰਨੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਸਭਿ ਦਾਰਿਦ ਹੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਦਈ ਵਸਤੁ ਅਪਨੀ
ਲਈ, ਤੈਂ ਕਰੈਂ ਰਿਸ ਧਾਰੀ^੨। ਲਰਨਿ ਹੋਤੁ ਕਹੁ ਕੌਨ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਦੁਖ
ਭਾਰੀ। ਜਿਨਹੁ ਹਾਥ ਤੇ ਤਨ ਵਧੈ ਸੁਖ ਲਹੇ ਘਨੇਰੇ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਰੁ
ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩ ॥ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਨਾਮ ਇਮਾਮਰਿ
ਦੋਲਕ ਜਾਵੈ। ਬੈਠਹਿ ਉਮਰਾਵਨ ਬਿਖੈ ਅਪਜਸ ਕੋ ਪਾਵੈ। ਬਨਹਿ ਕ੍ਰਿਤ-
ਘਨੀ ਲਵਨ ਅਚਿ, ਉਚਿਤ ਨ ਇਹੁ ਤੇਰੇ। ਕਿਧੈ ਦਿਵਸ ਪਹੁੰਚੈ ਬੁਰੇ
ਜਮ ਕੋ ਘਰ ਹੋਰੇ^੩ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਅੰਸੇ ਘਟ ਕਜਾ ਲਖਨੈ ਜੋ ਰਣ ਤੇ ਹਾਰੇ।
ਬਡੈ ਬਹਾਦੁਰ ਜੰਗ ਮੈਂ ਅਰਿ ਬੰਦਨਿ ਮਾਰੈ। ਕਿਮ ਜਾਨਤਿ ਅਨਜਾਨ
ਭਾ, ਭਾਵੀ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਾ। ਜਿਧਨਿ ਚਹਤਿ ਸਰਨੀ ਪਰਹੁ, ਮਾਨਹੁ, ਹਿਤ
ਤੇਰਾ^੪ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਵਾ। ਕਰਨੈ ਭਲੈ,
ਮਾਨਨੈ ਬੁਰੈ, ਭਾਵੀ ਬਿਚਲਾਵਾ। ਕਹਨੈ 'ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਗੁਰ ਕੇਰ
ਕਰਾਹੁ'। ਸੋ ਬੋਲਤਿ-ਮਿਟਿ ਦੀਨ ਤੇ-ਜਾਨੀ ਮਨ ਮਾਂਹੁ^੫ ॥ ੬ ॥ ਮਾਰਨੈ
ਕੈ ਬੰਧਨੈ ਚਹੈਂ ਜਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਾਵਾ^੬। ਨੀਮਿ ਬਨੈਂ ਅਬਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ, ਇਹੁ
ਸੀਖ ਸਿਖਾਵਾ। ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਨ ਕਰਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਰੀ। ਨਹਿ
ਮਾਨੈ, ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ ਨਹਿ, ਕੁਲ ਕਾਨ ਹਮਾਰੀ^੭ ॥ ੭ ॥ ਮੁਸਕਾਨਨੈ ਸੁਨਿ
ਕੁਤਬਖਾ 'ਇਹੁ ਠੀਕ ਬਖਾਨੀ। ਪਾਰਨੈ ਦੇ ਦੇ ਗ੍ਰਾਸ ਮੁਖ, ਜਗ ਬਿਦਤ ਸੁ
ਜਾਨੀ। ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਪਾਇ ਕਰਿ ਲਾਇਕ ਕੋ ਹੋਵਾ। ਅਬਿ ਤਿਨਕੀ
ਮਹਿਮਾ ਸੁਨੈ ਜਨੁ ਸੁਲ ਪਰੋਵਾ ॥ ੮ ॥ ਮੇਰੇ ਉਦਰ ਕਰਾਹੁ ਹੈ ਕੈ ਅੰਤਰ
ਤੇਰੇ। ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਇਹੁ ਸਭਿ ਲਖਹਿ ਬਹੁ ਬਰਖਨਿ ਹੋਰੇ। ਹਿਤ ਕੋ
ਬਾਕ ਨ ਮਾਨਤੋ ਕਹਿ ਤੁਰਕ ਸੁਨਾਵੈ^੮। ਗਾਰਨੈ ਲਸਕਰ ਸਾਹੁ ਕੋ, ਤਿਸ
ਕੋ ਤੂੰ ਘਾਵੈ^੯ ॥ ੯ ॥ ਅੰਸੀ ਹੀ ਬੁਧਿ ਠਾਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਾ।
ਲਘੁਤਾ ਬਡਿਤਾ^{੧੦} ਨਹਿ ਲਖਹਿ ਉਰ ਵਧਿ ਹੋਕਾਰਾ। ਦੀਨ ਬਨਤਿ ਆਗੈ
'ਭਾਵ ਮੇਤ ਲੋਭਦਾ ਹੈ'। ^੧(ਇਸ ਵਿੱਚ) 'ਰਾ ਭੋਲਾ ਹੈ'। 'ਭਾਵ ਕੜਾਹ'। 'ਉਹ (ਕੜਾਹ)
ਏਲਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਮੈਂ) ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਵਾਂ, ਇਹ ਗਲ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਹੈ। (ਅ) 'ਤੂੰ
ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਉਹ ਕੜਾਹ ਏਲਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਲਈ ਹੋ। 'ਤੁਰਕਾਂ ਦੁਕ ਉਂਦਾ ਹੈ।
^੮(ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਦੇ) ਸਾਹ ਦਾ ਲਸਕਰ ਗਾਲ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਰਿਆ (ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
^{੧੦}ਛੁਡਿਆਈ ਛੁਡਿਆਈ। *ਵੇਖੋ ਅਗੇ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਦੋਲੀ ਟੁਕ ੧੫੫-ਬਿਸ।

ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੁਇਹੀ ਬਾਤ ਆਛੀ ਲਖੀ, ਖਾਵੈਦ ਕੋ ਮਾਰੂ।
 ॥੧੦॥ ਘਨੀ ਬੱਕਤਾ ਗਿਰਾ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਨੀਚ ਗੀਵ ਲੱਜਿਤਿ
 ਭਯੋ ਕੁਛ ਬੋਲ ਨ ਆਯੋ। ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਜੈ ਕੁਤਬ ਖਾਂ—ਸਭਿ ਮਿਲੇ
 ਪਠਾਨਾ। ਸਭਿਹੂੰ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਹਜ਼ਰਤ ਫਿਗ ਜਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਬੁਰਾ ਨ ਭਲਾ ਬਿਚਾਰਿਓ ਮੁਝ ਫਿਗ ਚਲਿ ਆਏ। ਭਯੋ ਸਮਾਂ ਇਨ
 ਗਾਰਕੀ ਅਸ ਜਾਨੀ ਜਾਏ। ਕਜੈਂ ਸਭਿ ਕੀ ਕਹਿਵਤਿ ਸਹੈਂ ਹਿਤ ਕੀ
 ਕਹਿ ਬਾਨੀ। ਜਿਮ ਮਤਿ ਹੈ ਸਗਰੇਨਿ ਕੋ ਤਿਮ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨੀ—॥ ੧੨ ॥
 ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਿਤ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਪੈਂਦ ਉਚਾਰੀ। ਲਖਿ ਲਾਯਕ ਕੋ ਭਾਤ
 ਹਮ ਫਿਗ ਆਇ ਤੁਮਾਰੀ। ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਧਰਿ ਮਾਨ ਕੋ, ਏਂ ਕਰਿ
 ਅਪਮਾਨ। ਭਾਤਨਿ ਕੀ ਤਜਿ ਕਾਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ੧੩ ॥
 ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਹਿ 'ਸਾਚ ਤੂੰ, ਪਰ ਲਹੁ ਬਿਚਾਰੀ। ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਪਛਾਨਿ
 ਕੈ ਮੈਂ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਜਿਨਹੂੰ ਦਿਯਾ ਖਾਵਤਿ ਰਹਜੈ ਤਿਨ ਮਾਰਨ ਚਾਹ।
 ਕਹੁ ਇਮਾਨ ਤਬਿ ਕਿਤ ਰਹਜੈ, ਉਰ ਦੀਨਿ ਭੁਲਾਹ' ॥੧੪॥ ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
 'ਸੁਨਿ ਭਾਤ ਜੀ ! ਤਸਾਰੋਂ ਨ ਇਮਾਨ। ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੀ ਬਾਤ ਪਰ ਹਮ
 ਹੈਂ ਸਵਧਾਨ। ਛੀਨ ਵਸਤੁ* ਗੁਰ ਸਰਬ ਹੀ ਕੀਨਸਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ।
 ਹਿੰਦੁ ਗਾਰ ਉਚਾਰਤੇ ਮੁਝ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰ ॥੧੫॥ ਲਾਖਹੁ ਭਾਤਨਿ ਭਾਤ
 ਮੈਂ। ਕਿਮ ਜਾਇ ਸਹਾਰੇ। ਜਾਵਦ ਕਰਿ ਕੈ ਜੰਗ ਕੋ ਗੁਰ ਲੇਹੁ ਨ ਮਾਰੇ। ਪੁਨ
 ਦੁਸਮਨ ਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸੁਭ ਘਾਤ ਬਿਚਾਰੀ। ਖਾਨ ਪੀਚ ਸੇ ਮਿਲਿ ਗਏ ਅਥਿ
 ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥੧੬॥ ਇਹੁ ਉਤਸਾਹੁ ਸਹਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਘਾ
 । ਜਿਸ ਤੇ ਲਛਕਰ ਲੇ ਬਛੋ ਠਾਨੋਂ ਬਹੁ ਜੰਗਾ'। ਇਮ ਪੈਂਦਾ ਜਥਿ ਦੀਨ
 ਭਾ ਪਿਖਿ ਕੁਤਬ ਉਚਾਰਾ। 'ਨਹਿੰ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਾਂਹਿ ਧਰਹੁ ਬਨ ਕਾਜ
 ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਨੋਂ ਸਹਾਇਕ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਬਲ ਜੋਤਿਕ ਮੋਹੀ। ਹਜ਼-
 ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਮਹਿਮਾ ਤੋਹੀ। ਤੁਮ ਸਭਿ ਗਮਨਹੁ
 ਅੰਗੁ ਅਥਿ ਮੈਂ ਆਇ ਪਿਛੋਰੇ। ਸ਼ਾਹੁ ਮਾਨਿ ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ, ਦੇ ਸੈਨ ਬਛੋਰੇ ॥
 ੧੮॥ ਕਰਜੈ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਗੁਰ ਮਾਰੇ ਉਮਰਾਉ। ਬਾਜ ਰੁ ਬਾਜੀ ਰਖੇ

*ਹੈ ਮੁਆ ਘਾਤਕ। *ਗਾਰਕ ਹੋਣ ਦਾ। *ਲਖੀ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਭਾਈ ਜੀ ਹਾਂ। *ਏੜੇ।

*ਪੈਂਦਾ ਇਥੇ ਭੀ ਬੁਨ ਏਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫੁੱਠਾ
 ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਾਕੇ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਛੀਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿ
 ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਛ ਭੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਸੱਚ ਕਹਿ ਦੇ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੁ ੧੦ ਅੰਛ ੨੪।

ਲਰਿ^੧ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ਸਭਾਉ । ਯਾਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਤਿ ਹੈ ਦੇ ਲਸਕਰ ਸੰਗਾ ।
 ਬਨਹਿ ਬਡਾਈ ਤੋਹਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਸਨਮਖ ਜੰਗਾ^੨ ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ
 ਆਨੰਦ ਲਹਿ ਤਿਹ ਕਰੀ ਬਡਾਈ । ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੂੰ ਕੁਤਬਖਾਂ ਇਮ ਹੀ
 ਬਨਿਆਈ। ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਮਹਿ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈਂ ਸਭਿ ਕੀ ਤੁਹਿ ਲਾਜਾ । ਲਾਯਕ
 ਹੈਂ ਸਭਿ ਬਾਤ ਕੇ ਅਸ ਕਰਿਬੇ ਕਾਜਾ’ ॥ ੨੦ ॥ ਦੀਨੀ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੀ
 ‘ਆਵਹੁ ਸਹਿਸਾਈ। ਸਰਹਿ ਨ ਕਾਰਜ ਤੁਝ ਬਿਨਾ ਕਰਿ ਬੁੱਧਿ ਉਪਾਈ’
 ਬਾਂਧਿ ਅਹਿਦ^੩ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੋ ਪੈਂਦੇ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੰਗ ਖਾਨ ਲੈ
 ਪੰਚ ਸੈ ਹਿਤ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ^੪ ॥ ੨੧ ॥ ਮਸਲਤ ਠਾਨਿ ਦਮਾਦ ਸੋ ‘ਹੁਇ
 ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਭਾ ਪੱਖ ਹਮਾਰੇ’। ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
 ਮਾਰਗ ਪਰੇ ਨਿਸ ਠਾਨਹਿ ਡੇਰਾ । ਜਥਾਕ੍ਰਮ^੫ ਸਭਿ ਉਲੇਖ ਕਰਿ ਪਿਖਿ
 ਨਗਰ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਉਤਰੇ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਪਿਖਜੇ ਬਿਸਰਾਮਤਿ ਹੋਏ ।
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕੋ ਰਚਤਿ ਭੇ ਰਲ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਕੋਏ । ‘ਕਿਮ ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਹਮ ਸ਼ਾਹੁ ਢਿਗ’ ਚਿੰਤਾ ਬਡ ਧਾਰੀ । ਅਰਜੀ ਕਿਸ ਉਮਰਾਵ ਨੇ ਤਿਹ
 ਨਹੀਂ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੩ ॥ ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਸੁਧ ਭਈ ‘ਗੁਰ ਪਰ ਸੁ ਪੁਕਾਰੁ ।
 ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਬਨਿ ਗਯੋ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੁ’। ਬਰਜਨੇ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ
 ਕੋ ‘ਅਰਜੀ ਨ ਉਚਾਰੋ’ । ਯਾਤੇ ਸਭਿ ਹਟਿ ਕਰਿ ਰਹੇ ਉਰ ਮਹਿ ਝਰ
 ਧਾਰੋ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਢਿਗ ਪੈਂਦਾ ਗਯੋ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਹਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਾਂ
 ਅਸਮਾਨ ਬਹੁ ਕੀਨੇ ਉਪਚਾਰਾ । ਏਕ ਮਾਸ ਲਗਿ ਬਹੁ ਢਿਰੇ ਕਰਿ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ ਕੋ, ਬਸ ਚਲਜੈ ਨ ਵੇਕਾ ॥ ੨੫ ॥
 ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਬਿਲੇਦ ਦੁਖ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਬਾਢੀ । ਰਿਦੈ ਬਿਸਰਤਿ ਸੁਲ
 ਲਗਿ ਗਾਢੀ ਨਹਿ ਕਾਢੀ^੬। ਕਰਕਤਿ ਉਠਤਿ ਬੈਠਿਤੇ ਬਡ ਪੀਰ ਉਪਾਵੈ
 ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬਸ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਬਿਰਥਾ ਸਭਿ ਜਾਵੈ^੭ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਕਜਾ ਮਖ
 ਲੈ ਘਰ ਕੋ ਚਲੈਂ ਵੇਜੀ ਨਿਤ ਖੇਈ। ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਸੈਠਿ ਕਰਿ ਜਬਿ ਮਿਲਿ
 ਸਭਿ ਕੋਈ। ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਰਿਬੋ ਭਲੇ, ਧਿਕ ਖਾਨਾ ਖਾਨੇ।—ਘਰ ਕੋ ਰਹੇ ਨ
 ਘਾਟ ਕੇ—, ਇਮ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ’ ॥ ੨੭ ॥ ਨਿਸਚਾਰਹਿਬੇ ਚਲਨ ਕੋ ਠਹਿਰਤਿ

^੧ਇਕਰਾਰ [ਅ.; ਅਹਦ । । ^੨ਜੇ (ਪੈਂਦੇ ਦਾ) ਹਿਤ ਉਚਰਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ^੩ਹੋਲੀ
 ਹੋਲੀ । ^੪ਪਾਲਿਆ ਹੋਯਾ । ^੫ਤਕੜੀ ਸੁਲ ਲੋਗੀ ਜੋ ਕੋਈ ਨਾ ਗਈ । ^੬ਸਾਰੇ ਜਤਨ ਬਿਅਰਥ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੭ਪਾ.—ਲਹਿ । ^੮ਪਾ.—ਦਸੇ ਇਸ, ਦੁਸਾਬ ਜੋ ।

ਨਹਿ ਕੋਈ^੧। ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਖਾਨਾ ਖਾਇ ਨਹਿ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਨ ਹੋਈ।
 ਕਰਤਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਬਕਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਸਰਜੇ ਸੁਕਾਜਾ^੨ ਦਰਬ ਸਰਬ ਕੋ ਖਰਚ
 ਕਰਿ ਭਾ ਛੀਨ^੩ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੮ ॥ ਏਕ ਮਾਸ ਬੀਤੈ ਜਬੈ ਇਮ ਭਏ
 ਬਿਹਾਲਾ। ਕੁਤਬਖਾਨ ਆਗਵਨ ਕਿਯ ਲਵਪੁਰਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ। ਕਰਜੇ
 ਸੁਨਾਵਨ ਕਿਸੂ ਨਰ 'ਜਾਲੇਧਰ ਸੁਖਾ। ਉਤਰਜੇ ਆਨਿ ਸ ਸੈਨ ਕੇ ਕਜਾ
 ਹੁਇ ਮਨਸੁਖਾ^੪ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਪੈਂਦਖਾ ਜਨੁ ਤਰੁ ਕੁਮਲਾਯੇ।
 ਸੀਂਚੈ ਜਲ ਕਿਨ ਆਨਿ ਕੈ ਇਸਿ ਬਿਧਿ ਟਹਿਕਾਯੋ। ਚਤਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
 ਦਿਨ ਰਹਜੇ ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਛੇਰੇ। ਜਾਇ ਤਮਾਮ ਸਲਾਮ ਕਿਯ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਬਝੇਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਜ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਹਾਰੇ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਕਰਿ ਕੁਛ ਭੇਵ ਨ ਪਾਯੋ। ਅਬਿ ਲੈ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਨ
 ਦ੍ਰਿਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੀ। ਮੇਲ ਕਰਨਿ ਸਨਮਾਨ ਸੋ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਧਾਰੀ^੫ ॥ ੩੧ ॥
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਨਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦਨਿ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੋ ਦੇਬੋ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ
 ਕੇ ਸਦਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਤ ਜੈਬੋ। ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਜੈ ਨ ਸ਼ਾਹ ਸੋ ਹਮ ਸਭਿ^੬
 ਕਰਿ ਲੀਨੇ। ਦ੍ਰਿਗ ਵਜ਼ੀਰਖਾ ਰਹਨ ਤੇ ਭਰਪਹਿ ਧ੍ਰਿਤ ਹੀਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਰਹੈ
 ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੋਹਿ ਕਹੁ, ਨਾਤੁਰ ਘਰ ਜਾਤੇ। ਧਨਕੋ ਦੀਰਘ ਖਰਚਹੈ, ਮੁਝਤੇ
 ਸਭਿ ਖਾਤੇ। ਮਮ ਕਾਰਜ ਸਗਰੇ ਬਿਖੈ ਤੁਮ ਬਨਹੁ ਜਹਾਜੂ। ਸਭਿ ਭਾਤਨਿ
 ਕੀ ਰਾਖਿ ਹੈਂ ਪਤਿ ਦੀਰਘ ਲਾਜੂ^੭ ॥ ੩੩ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ 'ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਖਾ
 ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੈ ਜਾਨੀ। ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਸਭਿ ਭਰੇਂ ਹੋਹਿ ਨ ਸਮੁਹਾਨੀ। ਮੁਝ
 ਤੇ ਭੀ ਤਿਸ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਇਹੁ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ। ਯਾਂਤੇ ਕਾਰਜ ਕਠਨ ਹੈ,
 ਕੈਸੇ ਬਨਿ ਆਈ^੮ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸਚੀਤ ਪੈਂਦਾ ਭਯੋ ਤੂਠੀ ਸਭਿ ਆਸਾ
 ਜਨੁ ਮਲਾਹ-ਵਿਚ ਧਾਰਕੇ^੯ ਤਜਿ ਤਰੀ^{੧੦} ਨਿਰਾਸਾ। 'ਦਾਨਸ਼ਵੈਦ ਬਿਲੈਦ
 ਤੂੰ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਤਾਵੇ। ਜਿਸ ਬਿਧ ਕਾਰਜੁ ਇਹੁ ਸਰਹਿ ਸੋ ਜਕਤਿ
 ਬਨਾਵੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਮ ਵਾਕਫ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਜੀਕੇ। ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਜਾਇ ਪੁਕਾਰ ਤਹਿ, ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਨੀਕੇ। ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਸੁਜਾਨਾ। ਲਖਜੇ ਅਲੰਬ ਬਿਸਾਲ ਉਰ ਆਵਨ ਤਬਿ ਠਾਨਾ^{੧੧} ॥ ੩੬ ॥

^੧ਕੋਈ ਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੨ਨਾਸ਼। ^੩ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੋਮਕਰ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
 ਬੱਝਾ (ਅਸੀਂ ਤਕ)। ^੪ਸਾਰੇ ਉਪਾਏ। ^੫ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਬਿਧਾਰ ਵਿਚ। ^੬ਦੇਭੀ।

ਕਹਤਿ ਕੁਤਬਖਾ ਸਤਨ ਸੁਨਿ ਲਿਹੁ ਬੇਨੁ ਉਤੀਗਾ । ਮੁਰਗੀ ਬੈਧਿ ਬੁਲਾਈਏ
ਉਚੀ ਤਿਹ ਸੀਗਾ । ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਲੇ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ।
ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਈਏ, ਮੈਂ ਬਨੈਂ ਸਹਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਉਪਾਇ ਬਿਨ
ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੀਸਹਿ ਤਤਕਾਲਾ । ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਪੈਂਦ ਖਾਂ ਲਖਿ
ਜਤਨ ਸੁਖਾਲਾ । ਨਿਬਧੈ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਉਠੈ ਗਾ ਅਪਨੇ ਭੇਰੇ । ਸਭਿ
ਸਾਥੀਨ ਸੁਨਾਇਕੈ ਹਰਖੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਅੰਕ ੮ । ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਭਿੰਨ ਅਭਾਸ
ਭਾਗ ੮ ਪੰਨਾ ੪੪੬੧ ਤਕ ਦੁਆਰਾ ਮੇਲ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਫਿਰਾਦ ਪੜਾਈ ।]

ਵੇਹਗਾ ॥ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇਰੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਮੁਰਗੀ ਮੇਲ ਮੰਗਾਇ । ਦੀਰਘ
ਬੇਨੁ ਸੀਗਾ ਤਿਹ ਉਪਰ ਭਲੇ ਬੈਧਾਇ ॥੧॥ ਚੋਖਈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ ਮਸਾਲ
ਬੈਧਾਈ । ਸੀਗਾ ਸਨੈਹ* ਬਿਸਾਲ* ਭਿਗਾਈ । ਬੀਤੀ ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਜਬਿ
ਜਾਨੀ । ਅਗਨਿ ਲਗਾਇ ਜਗਾਵਨਿ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਸੀਗ ਪਠਾਨ ਪੀਚ ਸੈ
ਕਰੇ । ਗਮਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਲ ਕੇ ਤਰੇ । ਕਰੈਂ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ ।
ਕਰਤਿ ਰੋਰ ਕੋ ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ ॥੩॥ ਐਰਾਵਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਝ ਮੀਦਿਗ ਸ਼ਾਹੁ
ਜਹਾ ਸੁਪਤੀ ਤਿਸ ਅੰਦਰ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਭੇਦ ਪੁਛਿ ਸਭਿ ਲੀਨਾ । ਤਿਸੀ
ਸਥਾਨ ਪਧਾਨੇ ਕੀਨਾ ॥ ੪ ॥ ਐਰਾਵਤੀ ਤੀਰ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਸੈ ਮਸਾਲ
ਮੁਰਗੀ ਫਿਗ ਕਰੇ । ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਾਬੇ ਚੀਕਤਿ ਉਚੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ
ਸੈ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੀ ॥ ੫ ॥ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ ਫਿਰਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਨੇਰੇ । ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ
ਚੀਕਤਿ ਉਚ ਬਝੈਰੇ । ਸਭਿਨਿ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ । ਇਮ ਰੋਰਾ
ਕੀਨਸਿ ਜਬਿ ਭਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਅਰੁ ਮਸਾਲ ਕੋ ਭਯੋ ਪੁਕਾਸ਼ਾ ਜਾਗੀ ਬੇਗਮ
ਜਨੁ ਲਹਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾ ਕੋ ਸੁਪਤੀ ਸੀਗਾ । ਸੈ ਭੀ ਜਾਗੈ ਹਾਲਤਿ
ਮੀਗਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹਿ ਬੇਗਮ 'ਕੋ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲ ?' । ਕਿਸਨੈ ਕੀਨਸਿ ਕੈਨ
ਬਿਹਾਲ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਸੁਨਹੁ ਨ ਨਰਨ ਪੁਕਾਰਾ । ਇਸ ਹਿਤ ਤੇ ਰੋਰਾ
ਨਿਸ ਭਾਰਾ ॥ ੮ ॥ ਕਹਤਿ ਸ਼ਾਹੁ 'ਪ੍ਰਾਤੀ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਸੁਨੈਂ ਪੁਕਾਰ
ਸਮੀਪ ਬੁਲਾਇ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਪਹਿਰੁ ਦੌਰਿ ਉਚਾਰਾ । 'ਕੋ ਗਵਾਰ ਤੁਮ
ਰੋਰ ਉਚਾਰਾ ?' ॥ ੯ ॥ ਜਾਗੈ ਹਜ਼ਰਤ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹਕਾਗ ਅਬਿ ਨਹਿ ਬੋਲਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸੈ ਹੋਪਠਹਿ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰ
ਕਰੈ ਹੈ' ॥ ੧੦ ॥ ਪੈਂਦਾ ਹੁਇ ਅਨੰਦ ਤਬਿ ਚਾਲਾ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ
'ਉੱਚਾ ਬੀਸ, ਲੰਮਾ ਥਾਮ । ਤੇਲ । 'ਮੰਗ (ਜਾ ਸਰੀਰ) ਫਿਲਣੇ ਕਰ । *ਪਾ:-ਮਸਾਲ ।

ਪਕਾਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਹੁਇ ਨਜਾਵ ਹਮਾਰਾ' । ਇਮ ਭਾਖਤਿ
 ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਧਾਰਾ ॥੧੧॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੁਤਬਖਾ ਪਾਸ । ਨਿਜ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ । 'ਤੇ ਮਤਿ ਤੇ' ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਜਾਇ । ਜਬਹਿ
 ਹਕਾਰਹਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ' ॥ ੧੨ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ ਓਰ ਧਾਰਹੁ ਧੀਰ । ਮੈ
 ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਤੀਰਾਜੇਤਿਕ ਮੇ ਤੇ ਤਹਿ ਬਨਿਆਵੈ । ਕਹੈ ਸਹਾਇ
 ਕਾਜ ਹੁਇ ਜਾਵੈ' ॥ ੧੩ ॥ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਜੈ ਕਹਿ ਸੋਇ । ਨਗਰ
 ਜਲੰਧਰ ਸੁਬਾ ਜੋਇ । ਰਚਿਰ ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਇਸਥਾਨ । ਚਾਮੀਕਰ ਤੇ
 ਲਿਪਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਤਰੁਵਰੁ ਲਿਖੇ । ਅਨਿਕ ਬਿਹੰਗ
 ਚਿੱਤ੍ਰ ਜਿਨ ਬਿਖੇ । ਜਹਿ ਖੁਸ਼ਬੋਇ ਮਹਾਂ ਮਹਿਕਾਈ । ਮਨਹੁ ਨਰਨ ਕੇ
 ਲੇਤਿ ਬੁਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਆਇ ਤੁਰਕਪਤਿ ਬੈਠਜੈ ਬੀਚ । ਖਸ ਟਾਟੀ
 ਪਰ ਜਲ ਬਹੁ ਸੀਚ । ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਪੁਸ਼ਪ ਬਖੇਰੇ । ਲਰਕਾਈ
 ਮਾਲਾ ਬਹੁਫੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬੈਠਿ ਤਖਤ ਪਰ ਲੇਤਿ ਸਲਾਮ । ਚਲਿ ਆਇ
 ਉਮਰਾਵ ਤਮਾਮ । ਬਹੁਰ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਕੁਤਬ ਸਲਾਮ
 ਕਰੀ ਮੁਦ ਪਾਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਬੋਲਜੈ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੈਨ ਹੁਤੇ
 ਅਸ ਨਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ?' । ਜਾਰ ਮਸਾਲੈ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾਕਿਸ ਕੋ ਛੀਨਜੈ ? ਕੋ
 ਕਿਨ ਮਾਰੁ ॥੧੮॥ ਦਈ ਨੀਂਦ ਉਚਰਾਇ ਹਮਾਰੀ । ਨਹਿ ਪੁਨ ਆਈ,
 ਰਹੀ ਖੁਮਾਰੀ' । ਮਹਾਂ ਦੁਖਿਤਿ ਨਰ ਬਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਸੇ
 ਹਰਕਾਰੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਸ ਪਾਯੋ ਅਵਕਾਸ ਸੁਖਾਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
 ਕੁਤਬ ਉਚਾਰੇ । 'ਪੈਂਦਖਾਨ ਜੋ ਬਲੀ ਬਿਲੀਦ । ਚਾਕਰ ਢਿਗ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ॥੨੦॥ ਗੁਰ ਕੁਛ ਜਬਰੀ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਰੀ । ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਵਸਤੁ
 ਸਭਿ ਹਰੀ । ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੇ ਫਿਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰੁ । ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ਨ ਪਹੁੰਚੀ
 ਸਾਰੁ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੀ ਸ਼ਾਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਗਬ ਜਬੈ । ਖਾਵਜ਼ੀਰ ਦਿਸ਼ ਦੇਖਜੈ
 ਝਬੈ । ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਪਿਖਹੁ ਸਮਾਂ ਕਸ
 ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੇ ਭ੍ਰਮੈਦਸਮੀ ਸਦੀ' । ਹੋਵਹਿ ਨਰ ਖੋਟੇ ਕਰਿ
 ਬਦੀ । ਸੋ ਅਬ ਲੋ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਭਈ । ਆਗੇ ਹੀ ਲੱਛਨ ਬਿਦਤਈ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਕਹੈ ਬੱਖਜਾਤ।

'ਤੇਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ । 'ਖਸ ਦੀ ਟੋਟੀ । 'ਆਲਸ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ । (ਅ) ਮਸਤੀ ਟਿਕੀ ਰਹੀ।
 'ਤੇਰਵੀ' ਸਦੀ (ਹਿਜਰੀ ਇਨ ਈ)।

ਮਾਦਰ ਪਦਰ ਹੀਨ ਇਹ ਰਹਜੋ। ਰੁਲਤਿ ਫਿਰਤਿ ਕਿਤ ਥਾਉਂ ਨ ਲਹਜੋ^੧
 ॥ ੨੪ ॥ ਦਸਾਲੁ ਸੁਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਹੋਰਾ । ਰਾਖਜੋ ਨਿਕਟਿ ਜਬਾ ਹੁਇ
 ਚੋਰਾ । ਭੀਲ ਬਿਲੈਦ ਬਲੀ ਇਹ ਜਾਨਾ । ਪਾਰਜੋ ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਸਮਾਨਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਦੇਤੇ ਰਹੇ ਗਿਰਾਸ^੨ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਰਾਖਜੋ ਪਾਸ ।
 ਜਬਿ ਇਨ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸੰਭਾਰਾ । ਆਸਹੁ ਤਿਨ ਪਰ ਕਰਨਿ ਪੁਕਾਰਾ
 ॥ ੨੬ ॥ ਲਵਨ ਖਾਇ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਬਧਾਈ । ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਦਾਦ^੩
 ਉਠਾਈ । ਯਾਤੇ ਸਮਾਂ ਜਾਨਿਯਤਿ ਖੋਟਾ । ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਹਿ ਬਡ ਕੋ
 ਛੋਟਾ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁੱਤੁ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਪਤਿ ਕੋ ਹਤਿ ਰਾਹਤਿ
 ਚਿਤ ਦਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਪਰ ਬੁਰਾ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਨੇ ਨ ਪਿਖੇ ਜਾਇ ਅਸ
 ਹਾਲ^੪ ॥ ੨੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਸ਼ਨੀ ਭਯੋ । ਕੁਛਕ ਸਮਾਂ ਜਬਿਹੂੰ
 ਬਿਤਿ ਗਯੋ । ਪੁਨ ਅਸ ਕਾਜ ਆਨ ਕਰਿ ਪਰਜੋ । ਖਾਂਵਜੀਰ ਕੋ ਪਠਵਨ
 ਕਰਜੋ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਜਾਇ ਸੁਧਾਰਹੁ ਬਿਗਰੈ ਨਾਂਹੀ । ਤੁਝ ਬਿਨ ਬਨੈ ਨ ਬੁਧਿ
 ਬਹੁ ਚਾਂਹੀ’ । ਗਯੋ ਵਹਿਰ ਉਠਿ ਖਾਨਵਜੀਰਾਹਰਖੇ ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਜਿ
 ਭੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤ ਪੈਂਦਾ ਲੇ ਸੰਗ ਦਮਾਦਾਪਹੁੰਚਜੈ ਪੈਰ ਪੁਰਾਵਨ ਦਾਦਾ
 ਸੰਗ ਪਠਾਨ ਪੰਚ ਸੈ ਭਯੋ । ਸਭਿ ਇਕ ਥਾਨ ਬੈਠਤੇ ਭਯੋ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਪਾਹਰੁ ਜੋਇ । ਆਯੋ ਪੈਰ ਬਲੋਕੇ ਜੋਇ^੫ । ਜਾਨੇ ਪੁਕਾਰੁ
 ਬੂਝਨ ਕੀਨੇ । ‘ਰੋਰ ਕਰਜੋ ਤੁਮ ਹੂੰ ਨਿਸ ਚੀਨੇ?’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪੈਂਦਖੀ
 ਉਠਿ ਸਹਿਸਾਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਿਰ ਅਗੁਵਾਇ । ‘ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤ ਨੇ
 ਰਾਤਿ ਉਚਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ਨਜਾਵ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਜੇ ਅਥਿ
 ਸਿਮਰਨ ਦੇਹੁ ਕਰਾਇ । ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ ਹਮ ਤੇ ਪਾਇ’ । ਕਹਤਿ ਪਾਹਰੁ
 ‘ਨਜਾਵ ਤੁਮਾਰਾ । ਕਰਿਬੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਨਿਸ ਕੀ ਬਾਤ
 ਹੋਇ ਜੇ ਸਿਮਰਨ । ਤੁਮਹੁ ਹਕਾਰਨ ਕਰਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ’ । ਲਾਲਚ
 ਲਗੇ ਪਾਹਰੁ ਗਯੋ । ਮੇਲ ਸਲਾਬਤ ਖਾਂ ਸੇਂ ਕਿਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਨਿਸ ਮਹਿ
 ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ ਪੁਕਾਰ । ਕਹਜੋ-ਨਜਾਵ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸਕਾਰ-। ਸੋ ਅਥਿ
 ਆਇ ਪੈਰ ਪਰ ਬੈਸੇ । ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇ ਦੀਜੀਯਹਿ ਐਸੇ’ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹੀ
 ਸਲਾਬਤ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਾ ‘ਨਿਸ ਕੇ ਅਏ ਪੁਕਾਰੁ ਪੈਰਾ ਹੁਕਮ ਜਬਾ ਹੁਇ

^੧ਕਿਧਟੇ (ਕੋਈ) ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ । ^੨ਗੁਰੂਗੀਆ । ^੩ਡਰਿਆਵ । ^੪ਦੁਧੀ ਬਹੁਤੀ
 ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਵਿਚ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਠਾ ।

ਭੈਸੇ ਕਰੈ'। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਧਰੈ ॥੨੭॥—ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਭਏ
 ਚਣ ਜੈਸੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਲਖਹਿ ਸੁਨਿ ਤੈਸੇ । ਥੇਰੇ ਸੁਭਰਨਿ ਬਹੁਤ
 ਖਪਾਏ । ਅਦਭੁਤ ਭਈ ਲਖੀ ਨਹਿ ਜਾਏ ॥੨੮॥ ਇੱਤਨਾਇਕ ਸਭਿ ਸੁਨਿ
 ਹੋ' ਬਾਤੀ । ਜਾਨਹਿ ਸਕਲ ਭੇਦ ਬੱਖਸਾਤੀ—ਦਯੋ ਹੁਕਮ 'ਆਨਹੁ ਹਮ
 ਪਾਸ'। ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਹਰਖ ਪਕਾਸ ॥੨੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਜਾਇ ਹਕਾਰਾ
 'ਚਲੋ ਹੋਇ ਹੈ ਨਜ਼ਾਵ ਤੁਮਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਨੰਦ ਕੋ ਸਾਬ । ਨਿਸ
 ਦਮਾਦ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਹਾਬ ॥ ੪੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ
 ਅੰਤਰ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਜਾਇ । ਆਗੇ ਖਰੇ ਸਲਾਬਤ ਹੋਰਾ 'ਗਮਹੁ ਅੱਗੂ,
 ਧਨ ਦਿਹੁ ਕੁਛ ਮੇਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਨਾਹਿ ਤੁ ਦੈਹੋਂ ਬਾਤ ਕੁਲਾਇ' । ਦਰਬ
 ਪੰਚ ਸੈ ਲਿਯ ਠਹਿਰਾਇ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਤਬਹਿ ਲੈ ਗਯੋ । ਜਾਇ
 ਕਚਹਿਰੀ ਦਾਖਲ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰੰਗ ਅਭਟਮ ਰਾਸਿ 'ਪੈਂਦਖਾਨ' ਸੁਰ
 ਭਾਗਣੇ ਨਾਮ ਦੁਵਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥

੧੪. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ।]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਨਿਵ ਨਿਵ ਕਰਤਿ ਸਲਾਮ । ਅੱਗੂ ਜਾਇ
 ਠਾਵੇ ਭਯੋਜਿਹ ਠਾ ਸਭਾਤਮਾਮ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁੰਦਰਭੀਲਥਿਲੇਦ ਨਿਹਾਰਾ
 ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਬਡੇ ਬਲਵਾਰਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਦਤਿ ਭਨੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ 'ਤੈ'
 ਕਿਮ ਕੀਨਿ ਪੁਕਾਰ ਮਹਾਨੀ? ॥੨॥ ਕਜਾ ਤੁਮ ਛੀਨਜੈ ਕੈ ਕਿਨ ਮਾਰਾ? ਹੈ
 ਅਸ ਕੌਨ ਦਿਯੋ ਦੁਖਭਾਰਾ? 'ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਹਰਿ
 ਗੁਵੰਦ ਮਮ ਜੋਤੁ ਮਹਾਨਾ ॥੩॥ ਕਰਤਿ ਰਾਕਰੀ ਰਿਪੁ ਬਹੁ ਹਨੇ। ਠਾਨਤਿ
 ਜੇਗ ਕੀਨਿ ਬਲੋ ਘਨੇ । ਮਮ ਬਾਹਨ ਕੋ ਹੋਇ ਅਲੰਬ । ਤੁਮਰੇ ਲਬਕਰ
 ਹਨੇ ਕਦੰਬ ॥ ੪ ॥ ਬਡੀ ਬਡੀ ਮੈਂ ਜੋਖੋਂ ਖਾਇ' । ਲਈ ਫਤੇ ਬਹੁ ਜਸੁ
 ਉਪਜਾਇ । ਭਿਸ ਕੋ ਇਹ ਇਨਾਮੁ ਮੁਬ ਦੀਨੋ । ਆਯੁਧ ਬਸਤ੍ਰ ਛੀਨ
 ਕਰਿ ਲੀਨੋ ॥ ੫ ॥ ਜਾਟ ਗਵਾਰਨਿ ਤੇ ਮਰਿਵਾਯੋ । ਤੁਮਰੇ ਰੁਸ ਤਨਕ
 ਨਹਿ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਦਈ ਦੁਹਾਈ । ਸੁਨਿ ਬਹੁਤੀ ਤਬਿ
 ਮਾਰ ਕਰਾਈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਤਿਕ ਚਮ੍ਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈ । ਮਮ ਸਮ ਅਪਰ
 ਨ ਬਲ ਮੈਂ ਅਹੈ' । ਸੁਨਤਿ ਕੁਝਬਖਾਂ ਕਹਤਿ ਬਨਾਇ । 'ਇਸ ਕੋ ਨਾਮ
 ਰਹਜੋ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਣ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਰੇ ਬਡੇਰੇ। ਖੜਗ ਖਤੀਗਨਿ

‘ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈਕੇ [ਪੰ, ਜੋਏਂ=ਬਡੇ ਫਸਟ ਯਾ ਵਿਪਤਾ ਦੇ ਦੌਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਨਾ, ਖਤਰਾ]’

ਹੁਤੇ ਘਨੇਰੇ । ਅਬਿ ਹਜ਼ੂਰ ! ਇਸ ਡੀਲ ਨਿਹਾਰਹੁ । ਅਪਰ ਮਨਿੰਦ ਨ
ਕੋਇ ਬਿਚਾਰਹੁ ॥ ੮ ॥ ਆਯੁ ਬਿੰਦਨਾ ਜਾਨਤਿ ਸਾਰੀ । ਨਿਜ ਬਚਾਇ
ਦੇ ਰਿਪੁਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਨਰ ਉਠਾਇ ਪਟਕੈ ਛਿਤ ਮਾਂਹੀ । ਇਹ ਕਿਮ
ਅਰਨ ਦੇਹਿ ਬਲ ਬਾਂਹੀ* ॥੯॥ ਰਣ ਬਾਤਨਿ ਤੋ ਹਜ਼ਰਤ ਵਰਨੈਬਹੁਰ
ਬੁਝਿਬੋ ਹਸ ਕੈ ਕਰਨੈ*ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕਹੁ ਜੰਗ ਪਰੇ ਹੈਂ? ਕਿਮ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਹੈਂ? ॥ ੧੦ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ*ਮੁਗਲਸਖਾਂ
ਸੈਨਾ ਯੁਤਿ ਘਾਏ । ਗੁਰਪੁਰਿ* ਮਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰੇ । ਤਹਿ ਮੈਂ ਜੀਤ
ਲੀਨਿ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਪੁਨਹਿ ਰੁਹੇਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ । ਲੇ ਦਲ
ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸਿਧਾਰਾ*ਤਹਾਂ ਜੁਧ ਐਸੇ ਕੁਛ ਭਯੋਹਟਿ ਜੀਵਤਿ ਕੋ ਗ੍ਰਿਹ
ਨਹਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਤਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੀਨ ਘਨੇਰਾ* । ਫਤੇ ਲਈ ਜਸੁ
ਪਸਰਨੈ ਮੇਰਾ । ਪੁਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਤੁਰੰਗ ਚੁਰਾਏ । ਲਲਾਬੇਗ ਜੁਤਿ ਕੰਬਰ
ਧਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਿ ਮੈਂ ਕਰੀ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰਾ* । ਕਾਟਨੈ ਰਾਵਰਿ ਕਟਕ
ਬਡੇਰਾ । ਫਤੇ ਲਈ ਇਮ ਭੀਨਹੁ ਬਾਰੀ । ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਅਬਿ ਚਿੰਤ
ਬਿਸਾਰੀ ॥੧੪॥ ਕਰਿ ਮੇਰੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਨਿਕਾਰਾ । ਦਰਬ ਚਾਕਰੀ ਜਾਨਿ
ਉਦਾਰਾ* । ਚਾਕਰ ਹੁਤੋ, ਅਦਬ ਮੈਂ ਰਾਖਾ । ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਕੁਛ ਉੱਤਰ
ਭਾਖਾ ॥ ੧੫ ॥ ਨਤੁ ਗੁਰ ਹੁਤੋ ਅੰਗ ਮਮ ਐਸੇ । ਤੋਰਤਿ ਗੀਵ ਕਾਕਰੀ
ਜੇਮੇ* । ਦੇਤਿ ਬਗਾਇ ਨ ਲਾਵਤਿ ਬਾਰੀ*ਗਿਰਤਿ ਸੀਸ ਜਿਮ ਫਲ ਟੁਟਿ
ਭਾਰੀ* ॥ ੧੬ ॥ ਕਜਾ ਬਲ ਗੁਰ ਕੋ ਮੋਰਿ ਅਗਾਰੀ । ਜਿਸ ਕੋ ਲੋਕ ਕਹੈ
ਭੁਜ ਭਾਰੀ । ਅਬਿ ਆਵਨ ਕੋ ਹੇਤੁ ਬਤਾਵੈ* । ਭੁਮ ਸਹਾਇ ਤੇ ਬਦਲਾ
ਪਾਵੈ ॥ ੧੭ ॥ ਇਕ ਤੁਰੰਗ ਰਾਵਰ ਕੋ ਮਰਨੈ । ਦੂਸਰ ਅਹੈ ਭਿਨਹੁ
ਢਿਗ ਖਰਨੈ । ਹਯ ਸਮੇਤ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈ* । ਪੀਛੈ ਰਹਨਿ ਜੀਵਕਾ
ਪਾਵੈ* ॥੧੮॥ ਅਬਿ ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਹੁ ਲਸਕਰ ਸੰਗ । ਕਰੋ ਜਾਇ ਮੈਂ ਦੀਰਘ
ਜੰਗ । ਗੁਰ ਕੇ ਗਰ ਦੁਪਟਾ ਗਹਿ ਪਾਵੈ* । ਐਚਿ ਆਪਕੇ ਨਿਕਟਿ
ਲਿਆਵੈ ॥੧੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਤਬਿ ਨਾਮ ਕਹਾਉ* । ਨਤੁਰ ਆਇ ਮੈਂ ਮੁਖ ਨ
ਦਿਖਾਉ* । ਸੁਨਿ ਬਹਾਦੁਰੀ ਕੇ ਬਚ ਸ਼ਾਹੁ । ਮਹਾਂ ਅਨੰਦਤਿ ਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹੁ

*ਕਵੇਂ ਅਜਨ ਵੇਦਾ ਹੈ ਬਾਰੰ ਦੇ ਬਲ ਠਾਲ । *ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ । *ਬਹੁਤਾ । *ਖਯੋ ਵਾਧੁ ।

*ਭਾਲੋਂ ਟਟਕੇ ਢਲ । *ਪਿੱਛੇ (ਆਪ ਪਾਸ) ਰਹਿਕੇ ਵੇਜੀ ਪਾਵਾਂਗਾ ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰੇ ਖਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੁਠ ਏਲ ਚਿਹਾ ਹੈ ।

॥ ੨੦ ॥ 'ਅਪਨੀ ਸਿਫਤ ਜਬਾ ਤੈਂ ਬਰਨੀ। ਅਬਹਿ ਲਾਯਕੀ ਸਚਇਹ
ਕਰਨੀ। ਡੀਲ ਬਿਲੇਦ ਬਲੀ ਬਛ ਬਾਹੁ। ਤਿਮ ਦਿਖੀਯਤਿ ਮਨ ਕੋ
ਉਤਸਾਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਲਬਕਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਹਮ ਦੇ ਹੈਂ ਤੁਵ
ਸੰਗ ਚਢਾਇ। ਚਮ੍ਹੁ ਚਮ੍ਹੁ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲਰੈ। ਤੁਮ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਹਿ ਗੁਰ
ਬਿਰ ਅਰੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਗੁਰ ਕੇ ਬਲਵੇਤੇ। ਤੁਝ ਵਿਗ ਪਹੁੰਚਿ
ਨ ਦੇਹਿ ਕਦੀਤੇ'। ਤੇਰੇ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ ਰਣ ਦੇਵ। ਜੁਟਹੁ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਾਹੁ
ਬਿਲੇਦ ॥ ੨੩ ॥ ਜੇ ਬਲ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ। ਮਨਸਬ ਮਨ
ਸਭਿ ਥਾਂਛਤਿ' ਪਾਵੈਂ। ਹਯ ਦਿਲਬਾਗ ਸੰਗ ਲੈ ਆਉ। ਬਿਨਾਂ ਬਿਲੇਬ
ਲੇਹੁ ਸਿਰੁਪਾਉ' ॥ ੨੪ ॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਜੋ 'ਹਜ਼ੂਰ ਅਗਾਰੀ। ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ,
ਨ ਕੂਰ ਉਚਾਰੀ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਗਲਖੋਂ ਡੀਲ ਬਲ ਜੋਤਿਕ
ਅੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਰਹੇ ਬਧਾਵਤਿ'। ਮੈਂ ਦਬਿ ਜਾਤਿ ਜਿ ਓਜ
ਲਗਾਵਤਿ'। ਰਾਵਰ ਹਾਥ ਧਰਹੁ ਸਿਰ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਲਜਾਵੈਂ ਗਹਿ ਗੁਰੁ
ਅਗੋਰੇ' ॥ ੨੬ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਸਾਹੁਦਈਕਰਸਾਰਤਾ 'ਤੁਸਨਿਰਹੁ' ਸਮੁਝਾਇ
ਬਿਚਾਰਤ'। ਬਿਰ ਉਮਰਾਵ ਹੁਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹੁਨਿ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੨੭ ॥ 'ਨਗਨ ਤੇਗ ਅਰੁ ਪਾਨਨ ਬੀਰਾ। ਧਰਹੁ ਆਨਿ ਕਰਿ
ਬਿਚ, ਬਡ ਬੀਰਾ। ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਜੰਗ ਕੋ ਧਰੈ। ਹਰਿਗੁਰਿਦੇ ਪਰ ਚਵਿਬੈ
ਕਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਯੈ। ਕਰਿ ਬਹਾਦੁਰੀ ਅਰਿ ਕੋ
ਮਾਰੈ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਉਦਾਰਾ। ਜੋ ਉਮਰਾਵ ਚਢਜੈ ਸੋ ਮਾਰਾ ॥
੨੯ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੇ ਬਲ ਕਰਿ ਜੀਤਾ। ਅਬਿ ਕੇ ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਦੇ ਭੀਤਾ'।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਜਬਿ ਸਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥
੩੦ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਭ੍ਰਾਤ ਇਕ ਅਹੈ। ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਜਗ ਕਹੈ'।
ਸੂਬਾ ਪੁਰਿ ਪਿਸ਼ੋਰ ਕੋ ਭਾਰਾ। ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਪਚਾਸ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਤਿਨ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ। ਭ੍ਰਾਤ ਮਰੇ ਕੋ ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਾ।—ਤਿਸ ਕੋ
ਪਲਟਾ ਮੈਂ ਨਹਿ ਲੀਨੋ। ਖਾਨ ਬੰਦ ਸਭਿ ਭਾਖਹਿ ਹੀਨੋ ॥ ੩੨ ॥ ਅਬਿ

'ਕਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ (ਸਾਫ਼ ਸੁਰਮੇ) ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ। 'ਅਹੁ ਦਾ ਤੇ
ਮਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣ ਸਭਿ (ਭੁਭ) ਪਾ ਲਵੇਂਗਾ। 'ਬਧਾਵਦਾ ਰਹਿਆ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੋਸਲਾ)।
'ਜਦੋ' (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਬਲ ਲਗਾਵਦੇ ਮੈਂ (ਜਾਣਕ) ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। 'ਹੁਣੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫੜ
ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। (ਅ) (ਆਪਣੇ) ਅਗੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। 'ਦੋਬ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਦਿਤਾ (ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਹੁਣ) ਦੁਪ ਰਹੁ (ਇਸ ਨਾਲ) ਮਾਨੋ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ (ਇਹ) ਸਮਝਾਇਆ
ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਵਕਾਸੁ ਭਲੇ ਮੁਖ ਪਾਵੈ। ਗਹੈ ਗੁਰੁ ਕੋ, ਸਾਹੁ ਪਠਾਵੈ। ਇਕ ਤੋ
ਹਜ਼ਰਤ ਕਾਰਜ ਅਹੈ। ਦੁਝੀਏ ਜਸੁ ਮੇਰੇ ਜਗ ਰਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਝੀਏ
ਪਲਟਾ ਮੁਗਲਸਖਾਨ। ਇਮ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ—। ਉਠਿ ਕਰ
ਸੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਸੋਇ। ‘ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਕਮ ਮੋਹਿ ਕਉ ਹੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਸੈਨਾ ਸਕਲ
ਸੀਗ ਕਰਿ ਘੋਰੈ। ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀਵਤਿ ਗਹਿ ਲੈਹੈ। ਨਿਕਟਿ ਆਪ ਕੇ ਜਦ
ਹਮ ਲਾਵੈ। ਭਾਤ ਮਰੇ ਕੀ ਕਰਕ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਭਰਜੈ ਰਿਦਾ ਰਿਸ ਸੁਲ
ਪ੍ਰਕਾਸੀ। ਸੈ ਸਭਿ ਗੁਰ ਪਰ ਕਰਵ ਨਿਕਾਸੀ। ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੁਪਤੈ ਨੀਂਦ
ਸੁਖਾਰੀ। ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗਹਿ ਲੈਹੁ ਕਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਸਨਤਿ ਸਾਹੁ ਤਬਿ
ਹਰਖ ਵਧਾਵੈ। ‘ਕਾਲੇਖਾ। ਇਮ ਹੀ ਬਨਿਆਵੈ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੀਗ ਸਿਧਾਵਹੁ।
ਸਜਹੁ ਸੈਨ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਵਹੁ’ ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾ ਹਰਖਾਯੋ।
ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ। ਨਗਨਤੋਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਉਠਾਈ। ਪਾਨਨ
ਬੀਰਾ ਲੀਨਿ ਚਬਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਪਿਖਿ ਉਤਸਾਹ ਸਾਹੁ ਤਿਸਕਾਲਾ। ਸਿਰੋਪਾਉ
ਮੰਗਵਾਇ ਬਿਸਾਲਾ। ਜ਼ਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁੰਦਰ ਮੁਦਧਾਰੇ। ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ
ਜਿਨਹੁ ਪਰ ਧਾਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਕੈਕਨ ਕੈਚਨ ਹੀਰਨ ਜਰੇ। ਦੈ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ
ਬਖਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਕੈਠਾ ਬਭ ਕੀਮਤ ਮੁਕਤਨ ਕੋ। ਉਂਜਲ ਗੋਲ ਦਿਯੋ
ਪਹਿਰਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥ ਸਵਾ ਲਾਖ ਕੋ ਖਿਲਤ ਕਹਾਵੈ। ਲੈ ਕਾਲੇਖਾ ਉਰ
ਹਰਖਾਵੈ। ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜੋਬਿ ਦੀਨਾ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਹੋਰਨ
ਕੀਨਾ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਤੋ ਮੀਤਇਕ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ। ਖੋਸਾ ਅਨਵਰ ਨਾਮ ਬਖਾਨਿ।
ਤਿਨ ਭੀ ਦੇਖਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਈ। ਚਹੀ ਗੁਰੁ ਪਰ ਕਰਨ ਚਢਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਦੈ
ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤਨ। ਕੋ ਮਾਲਿਕ। ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਿ ਖਰਜੇ ਤਤਕਾਲਕ। ਜਿਤੇ
ਵਕੀਲ ਸਾਹ ਕੇ ਜਾਨੈ। ਤਿਨ ਸਭਿ ਕੋ ਸਿਰਮੌਰ ਪਛਾਨੈ ॥ ੪੩ ॥ ‘ਹਜ਼ਰਤ !
ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਪਾਉ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੀਗ ਸਿਧਾਉ। ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ ਮੀਤ
ਮਮ ਮਾਰਾ। ਅਹੈ ਕਰਜ ਸਿਰ ਕਰੈ ਉਤਾਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਦਾਵ ਭੇਤ ਬੁਧਿ ਕੇ
ਉਪਜਾਇ। ਕਾਲੇਖਾ ਕੋ ਬਨੈ ਸਹਾਇ। ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਸਿਰਪਾਇ।
ਹਰਖ ਸਾਹੁ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਦਿਵਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ‘ਜਨੈ ਕਰੈ ਕਰਿ ਗੁਰਿ ਕੋ
ਗਹਿ ਆਨੈ। ਲਰਤਿ ਬਾਹਨੀ ਰਨ ਕਰਿ ਹਾਨੈ’। ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਸੁ
ਪੈਂਦਖਾਨ। ਸਿਰੋਪਾਉ ਤਿਨ ਦੇਵਨ ਠਾਨਿ ॥ ੪੬ ॥ ਦੈ ਸਨਮਾਨ ਬਿਦਾ

ਕੋਵਾਂਗਾ। ‘ਮੋਡੀਆ ਦਾ।’ ਸੈਨਾ [ਮਿਸ, ਪ੍ਰਿਥਾ]।

ਸਭਿ ਕਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ ਮੋਦ ਉਰ ਭਰੋਸਥਿ ਅਪਨੇ ਬੀਰੇ ਮਹਿ ਗਏ
 'ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ' ਹੁਕਮ ਕੋ ਦਾਏ ॥ ੪੭ ॥ ਅੰਕ ੧੫ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਵਿਚ ਅਥਵਾ ਕਾ
 'ਉਮਰਾਜ' ਚੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰੰਤੂ 'ਬਲਨੇ' ਨਾਮ ਦੇਵਤੀ ਐਸਾ ॥ ੧੩ ॥

੧੫. [ਲਸਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

ਦੇਹਭਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੈਠਨੇ ਪਿਖਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਪਨੇ ਭੀਰ । 'ਤੂੰ ਭੀ ਕਰਿ
 ਪਸਥਾਨ ਕੋ ਸੁਮਤਿਵੰਤ ਬਭ ਬੀਰ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਨਗਰ ਸਲੰਧਰ ਤਾਲਖ
 ਤੇਰੇ' । ਦਿਹੁ ਲਸਕਰ ਉਤਸਾਹ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲਿਹੁ ਦੇਖਹੁ
 ਸੀਗ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਪੈਂਦੇ ਸੀਗ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਰਹਨਿ ਤੇ ਫੁੰ ਸਭਿ
 ਜਾਨਹਿ । ਗਹਜੇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਤਿਮ ਬਿਧਿ ਠਾਨਹਿ । ਅਪਨਿ ਚਮੁ ਸਭਿ
 ਸੀਗ ਰਲਾਵੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕਾਸ ਕਰੇ ਇਤ ਆਵੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਤਿ
 ਕੁਤਬਖਾ ਕਹਿ ਕਰ ਬੀਦ । 'ਨਿਸਰੈ ਗਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਪੈਂਦਖਾਨ
 ਜੋਬਿ ਤੇ ਉਠਿ ਆਵਾ । ਤਬਿ ਕੋ ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਉਪਾਵਾ ॥੪॥ ਪੁਨ ਲਸਕਰ
 ਅਬਿ ਚੜ੍ਹੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਮ ਗੁਰ ਬਚਹਿ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕਾਲਾ । ਜਾਇ
 ਸੀਗ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਗਹਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਕੋ ਸੀਗ ਮਿਲਾਇ' ॥੫॥ ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
 ਪੁਸ਼ੀਨ ਬਭ ਹੂੰ ਕੈ । ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਸਿਰੁਪਾਉ ਸੁ ਦੇ ਕੈ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ
 ਦੀਨਸਿ ਵਿਦਾ । ਹਰਖਤਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਤਦਾ ॥ ੬ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
 ਸੀਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ । ਚਢਿਨਿ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਭਲੇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਤੇ
 ਆਇਕ ਕਹੈ । 'ਲੂਟਹਿ ਗੁਰ' ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਲਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਭਿ ਜਾਨਤਿ
 ਮੈਂ ਭੇਦ ਬਤਾਵੈ' । ਕਰ ਗਹਿ ਕੈ ਗੁਰ ਕਉ ਲੈ ਆਵੈ' । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਏ ॥ ੮ ॥ ਗਨ ਗੁਲਕਾ
 ਬਾਰੂਦ ਘਨੇਰੀ । ਬਰਤਾਈ ਲਸਕਰ ਬਹੁਤੇਰੀ । ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ ਅਪਰ
 ਬਰਤਾਏ । ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਮਨ ਸਭਿਨਿ ਵਧਾਏ ॥ ੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ
 ਅਸੂਦੀ ਕਰਿ ਕੈ । ਪੰਚਹੁ ਬੀਰ ਚਵੇ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ
 ਭਏ ਸ਼ਰਾਬੀ । ਬੋਲ ਅਟਪਟੇ ਚਹਤਿ ਖਰਾਬੀ ॥ ੧੦ ॥ 'ਗੁਰ ਕਜਾ ਵਸਤੁ
 ਹਮਾਰੇ ਆਗੇ । ਚਢਹਿ ਇਰਾਨ ਵਲਾਇਤ ਭਾਗੇ' । ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੀ
 ਬਿਲਮ ਹਮਾਰੀ । ਇਕ ਹਮਲੇ' ਰਿਪੁ ਦੇ ਹੋਂ ਮਾਰੀ' ॥੧੧॥ ਸੂਬਾ ਕਾਲੇ-

੧੦ਵੇਂ ਅਧੀਨ ਹੈ [ਸ੍ਰੀ, ਤਮੋਲਕ] । 'ਲਵਾਂਗੇ' । 'ਸਾਏ' ਉਤ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ (ਕਿ ਧਨ
 ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਉਹ) ਵੰਸ਼ਗਾ । 'ਸਾਏ' ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਈਰਫ ਵਲੋਂ ਬੀ ਵੱਜ ਜਾਵੇਗੀ । 'ਇਕ
 ਹਮਲੇ' ਵਿਚ ।

ਖਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੁਤਿਯ ਕੁਤਬਖਾਂ ਚਵਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ
 ਭਯੋ ਅਰੁਢਨ । ਪ੍ਰੋਰਤਿ ਕਾਲ ਸਭਿਨਿ ਹੂੰ ਮੁਢਨਿ ॥੧੨॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨਾ । ਪੰਚਹੁ ਜੋਧਾ ਠਾਨਿ ਗੁਮਾਨਾ । ਪਾਪ ਥਿਥੈ ਰਤਿ ਜੋ ਬਡ
 ਪਾਪੀ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ਸੁਰਾਪੀ* ॥ ੧੩ ॥ ਬਾਦਿਤ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਬਜਵਾਏ । ਸਕਲ ਅਰੁਢੇ ਦਲ ਸਮੁਦਾਏ । ਮਨਹੁ ਟੀਡਗਨ^੧ ਗਮਨੇ
 ਐਸੇ । ਹਿਮ ਮਹਿ ਗਰਨ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਜੈਸੇ^੨ ॥੧੪॥ ਮਨਹੁ ਮਕੋਰਨ^੩ ਲਾਗੇ
 ਪੰਖ । ਸਮੁਖ ਬਿਹੰਗਨ ਚਲੇ ਅਸੰਖ^੪ । ਅਪਰ ਭਾਵ ਕਵਿ ਕੇ ਮਨ
 ਮਿਲਜੈ । ਜਨੁ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਉਛਲਤਿ ਚਲਜੈ ॥੧੫॥ ਪਰਤਿ ਕੁਲਾਹਲ
 ਮਾਰਗ ਮਾਂਹੀ । ਉਡੀ ਧੁਲ ਰਵਿ ਢਾਂਪਜੈ ਤਾਂਹੀ । ਧਰਾ ਹਲਾਵਤਿ ਗਮਨੀ
 ਸੈਨਾ । ਮਾਨਹੁ ਆਪ ਚਲੀ ਸਮ ਐਨਾ^੫ ॥ ੧੬ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਵੇ ਉਤੰਗ
 ਮਤੰਗਨਿ । ਕਿਤਿਕ ਨਚਾਵਤਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਨਿ । ਗਜਗਾਹਨ ਬੰਧੇ ਬਡ
 ਬੀਰਗਾਹਿ ਕਮਾਨ ਭਰਿ ਤਰਕਸ਼ ਭੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਤੁਰੰਗਨ ਹਾਥ
 ਉਠਾਵੈ । ਹਯਨਿ ਭਗਾਇ ਨਚਾਇ ਦਿਖਾਵੈ* ॥ ੧੮ ॥ ਦੀਰਘ ਭੋਮਰ ਹਾਥ
 ਉਭਾਰੇ । ਬੰਬਲਿਆਲੇ ਖਰ ਅਨਿਯਾਰੇ^੬ ॥ ੧੯ ॥ ਖਰ ਖੰਡੇ ਤੇਰੀ ਦਰ-
 ਮਜਾਨੀ^੭ । ਸੈਫ, ਸਰੋਹੀ, ਸਾਂਗ ਮਹਾਨੀ । ਇਮ ਲਵਪੁਰਿ ਤੈ ਚਵਿ ਕਰਿ
 ਚਾਲੇ । ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਲਰਨ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੨੦ ॥ ਪੰਦ੍ਰਹ ਕੋਸ ਸਾਇ
 ਕ੍ਰਿਯ ਫੇਰਾ । ਨਿਸ ਬਿੰਸਾਮ ਕਰਨਿ ਬਲ ਹੋਰਾ ਮੋਜੂਦਾਤ^੮ ਲੀਨਿ ਸਭਿ-
 ਹਿਨਿ ਕੀ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਬਨਾਇ ਭਏਨਿ ਕੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸਭਿ ਕੋ
 ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿ ਲੀਨਾ । ਜੋ ਜਿਹ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਲਸਕਰ ਸੁਪਤ ਜਬਾ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡੀ
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੋ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਜੋਧਾ ਉਠੇ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਨਾਰੇ ਪਾਇ ਹਯਨਿ ਪਰ
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਜੀਨ । ਤੁਰਨ ਤਬਹਿ ਅਰੁਢਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੩ ॥ ਬਡ ਮਤੰਗ
 ਪਰ ਪਾਇ ਅੰਬਾਰੀ । ਲਾਗੀ ਜ਼ਰੀ ਸੰਤਾਰਨ ਸਾਰੀ । ਚਵਿ ਕਾਲੇਖਾਂ
 ਮਾਰਗ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੇ ਲਸਕਰ ਸੰਗ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੪॥ ਦੁੰਦੁਭਿ ਬਜਹਿ

* ਸੁਰਾਬੀ । * ਟਿੱਡੀ ਦਲ । * ਬਰਫ ਵਿਚ ਗਲਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । * ਮਕੋਰਿਆਂ
 ਨੂੰ । * ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੰਖ ਹੀ ਚਲੇ ਹਨ (ਪੰਛੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ) । * ਜਮ ਦੇ ਘਰ । * ਬਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਤਿੱਠੇ ਤੇ ਨੇਕਦਾਰ । * ਮਿਆਲੀ ਵਿਚ ।
 (ਅ) ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਵੇ । * ਹਾਜ਼ਰੀ । * ਪਾਪ—ਦਿਖਾਇ ਚਲਾਵੇ ।

ਸਿੰਕਰੇ ਆਗੇ । ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸਿੰਘਰ ਅਨੁਰਾਗੇ । 'ਮਾਰਹਿ, ਗਹਹਿ' ਕਰਤਿ
 ਬਕਬਾਦਾ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਅਹਿਲਾਦਾ ॥ ੨੪ ॥ ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ
 ਕੇ ਤਟ ਆਏ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਕੇਵਟ ਬੁਲਿਵਾਏ । ਕਰੀ ਸਮੁਹ ਏਕ ਬਲ
 ਤਰਨੀ । ਤੁਰਨ ਪਾਰ ਸੈਨ ਸਭਿ ਕਰਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਲਗੇ ਉਤਾਰਨਿ ਭਰਿ
 ਭਰਿ ਪੂਰ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਖਤਾ ਉਤਰੇ ਸੂਰ । ਪੀਰਹੁ ਜੋਧਾ ਲਸਕਰ ਸਾਰੇ ।
 ਭਏ ਪਾਰ ਨਹਿ ਲਗੀ ਅਵਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੇ ਆਗੇ ।
 ਚਲੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਮਗ ਲਾਗੇ । ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਕਰਨੈ ਸਭਿ ਭੇਰ । ਛਾਪਾ
 ਸਹਿਤ ਥਾਨ ਜਹਿ ਹੋਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤੈਬੁ ਬਿੰਦ ਲਗੇ ਚਹੁ ਫੇਰੇ । ਮਨਹੁ ਸਮੁੰਦ
 ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੇਰੇ । ਦੀਪ ਸਮਾਨ ਨਗਰ ਦਿਸ਼ਟਾਵਤਿ । ਹਯ ਹਿਰੇਖ ਜਹਿ
 ਕਹਾ ਉਠਾਵਤਿ ॥ ੨੮ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕੇਰੀ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਰਿਵਾ-
 ਇ ਘਨੇਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤਾ । ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
 ਦੇਤਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਿਸ ਬਿੰਸੁਮ ਕਰਨੈ ਸਭਿ ਕਾਹੁ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਨੀ
 ਮਿਸਲਨਿ ਮਾਹੁ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੁਰਕ ਜੁ ਉਮਰਾਵ । ਚਿਤਵਹਿ ਚਿਤ
 ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ॥ ੩੦ ॥ ਭਏ ਏਕ ਬਲ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿਬੇ । ਗੀਦੀ
 ਭਰਤਿ, ਲਖਤਿ, ਹੁਇ ਮਰਿਬੇ । ਕੀਨਸਿ ਕਾਲਖਾਨ ਬਖਾਨ । 'ਕੁਤਬ-
 ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਤੂੰ ਮਤਿਵਾਨ ! ॥ ੩੧ ॥ ਆਗੇ ਜੰਗ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਕਰੇ । ਗਨ
 ਉਮਰਾਵ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਰੇ । ਸੇ ਬਿਧਿ ਹੋਇ ਨ, ਕਹੈ ਉਪਾਇ । ਨਿਕਰਿ
 ਰਹਹਿ ਤੂੰ ਜਾਨਹਿ ਦਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਤਿ ਕੁਤਬ 'ਜੋਧਾ ਗੁਰ ਬਲੀ ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰਹਿ ਲਰਹਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ । ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕੋ ਪਾਵਹੁ ਜੋਰ ।
 ਮਿਲਿ ਕੇ ਸਿੰਘਰ ਕੀਜਹਿ ਘੋਰ ॥ ੩੩ ॥ ਅਪਰ ਭੇਦ ਮੈਂ ਲਖੈ ਨ ਕੋਈ ।
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਗੁਰ ਸੇਂ ਕਬਿ ਹੋਈ । ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਹੋਇ । ਤੋ ਬਸ
 ਚਲਹਿ ਨ ਹਮਰੇ ਕੋਇ' ॥ ੩੪ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ 'ਵਹਿਮ ਕਸਾ ਕੀਜੈ । ਮੈਂ
 ਗੁਰ ਪਕਰੈਂ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਕਹਹੁ । ਸਭਿ ਛਿਤ
 ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਹੁਇ ਲਹਹੁ' ॥ ੩੫ ॥ ਕਹਿ ਕਾਲੇਖਾਂ 'ਨਿਸਚੈ ਅਹੈ । ਤਉ
 ਲਰਨ ਕੋ ਭੇਦ ਜਿ ਲਹੈ । ਤੋ ਅਛੇ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੇ ਪਾਵੈ ਗਾਢਲ ਹੋਇਹਾਰ
 ਸੇ ਜਾਵੈ ॥ ੩੬ ॥ ਦਾਵ ਪਾਵ ਜੇ ਜਾਨਹਿ ਨਾਹੀ । ਤਿਨ ਕੀ ਫਤਹ ਨ ਹੈ
 'ਹੁਧ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿਚ । 'ਹੋੜੀਆਂ । 'ਸਥਿਆਂ ਵਿਚ । 'ਗੀਦੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਫਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ॥' (ਤਾਂ ਇਹ) ਜਾਣ ਲਓ (ਕਿ ਓਹ) ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ।

ਰਣ ਮਾਂਹੀ । ਰਿਪੁ ਕੋ ਬਲ, ਦਲ, ਦੁਰਗ, ਸੁ ਕੋਸ਼ਾਸਖਾ ਸਹਾਇਕ ਜਾਹਿ
ਭਰੋਸ ॥ ੩੭ ॥ ਲਖਿਬੇ ਉਚਿਤ ਅਹੈ ਇਹ ਸਾਰੇ । ਬਹੁਰ ਆਪਨੇ
ਹੋਰਿ ਬਿਚਾਰੇ । ਅਧਿਕ ਸੋਤੁ ਮਹਿ ਜਾਨਹਿ ਜੋਇ । ਤਿਹ ਕੋ ਜਤਨ
ਕਰਹਿ ਬੁਧਿਸੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਯਾਂਤੇ ਗਰਬ ਬਾਤ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ । ਕਰੋ ਬਿਚਾਰ
ਨੀਤ ਮਗ ਲਾਗਹੁ । ਅਨਵਰ ਕੋ ਅਬਿ ਭੋਜਨਿ ਕੀਜੈ—ਆਏ ਲਰਨ—
ਭੇਦ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਪਰਖਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸਗਰੀ ਬਾਤ । ਦਲ ਬਲ
ਆਇ ਪਾਇ ਹੈ ਘਾਤ । ਇਸ ਆਏ ਤੋ ਪੁਨ ਰਣ ਮੰਡਹਿ ॥ ਖੜਗ ਖਰਨ
ਤੇ ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡਹਿ ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਗ ॥ ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਖਾਨ ਸੁਨਿ
ਕੀਨਿ ਸਰਾਹਨਿ ਬਾਤ । ਇਮ ਹੀ ਆਛੀ ਕਰਨਿ ਹੈ ਜਾਨਿ ਲੀਜੀਐ
ਘਾਤਿ ॥ ੪੧ ॥ ਅਸ ਮਸਲਤ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰੀ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਭਯੋ
ਤਜਾਰ ਤਬਿ ਚਲਨ ਕੋ ਅਨਵਰ ਜਾਕੋ ਨਾਵ ॥ ੪੨ ॥

ਨਿਯੰਤ੍ਰੇ ਅਸਟਮ ਗਾਏ 'ਭਾਸ਼ਣਰ ਚਰਨ' ਪੁਰੰਗ ਬਲਨਨੇ ਨਾਮ ਖੰਡਲਸੀ ਅੰਗੁ ॥ ੧੭ ॥

੧੬. [ਅਨੰਤੋ ਦਾ ਸੁਪ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਬਖਸ਼ਵਾਇਆ । ਤਸਵੀਰ ਚਿੱਤ੍ਰੀ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ] ।
ਏਹਗ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਇਮ ਪੈਦ ਕੋ ਭਾਖਜੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀਯਾ ੬੯ ॥ ਲਾਇ ਬਿਸਾਲ
ਸੁਧਰਮਾ ਕੋ ਸਮਾਇਪਤਿ ਸਭਾ ਗੁਰਇੰਦ੍ਰ ਮਨੀਦਾਰਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੰਗਤਿ
ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਦਰਸਹਿ ਪੁਜਹਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ । ਸੁਰ ਸਮਸਿਖ ਕੀ ਭੀਰ
ਨਿਕਰਿ ਬਹੁ ਅਰਪ ਅਨੇਕ ਅਕੋਰਨਿ ਬੰਦ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੂ ਕੇ
ਜਸੁ ਉਚਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਨਹੁ ਬਿਬਨ
ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਸੁ ਕਰੈ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੋਇਤਉ ਮਾਨਵੀ ਲੀਲਾ ਧਾਰੈ ਰਾਮਚੰਦ
ਕੋ ਸਮਸਰ ਸੋਇ* । ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਿਯ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ
ਉਪਮਾ ਤਬਿ ਹੋਇ* । ਕਰਹਿ ਭੋਗ ਮਹਿ ਜੋਗ ਅਨੰਦਤਿ ਰੋਗ ਸੋਗ

*ਵੇਰੀ ਦਾ ਬਲ, ਫੌਜ, ਕਿਲਾ ਖਛਾਨੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਦਦਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਨਨੇ
ਭਾਗੀਵੇ ਹਨ ਸਾਰੇ । *ਵੇਰੀ ਪਾਸ ਜੋ (ਕਿਲ੍ਹ, ਸੈਨਾ ਅਦਿ ਭੀਜ) ਬਹੁਤ ਜਾਣੇ । *ਤਿਸ
ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਸੋ ਏਧੀਵਾਨ ਹੈ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਤ ਨਾ ਵੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜਨ ਆਏ
ਹਾਂ । *ਫਿਰ ਜੁਧ ਕਰਾਂਗੇ । *ਤਿੱਖੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਟੇ ਵੇਟੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ । *ਵੇਵੇ
ਸਭਾ । *ਗੁਰੂਸਬ ।

*ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋ ਵਡਾ ਵੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਾਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮਾ ਤੋ ਵਡੇ ਤੇ
ਪਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਨਾ: ਪ੍ਰਾ: ਪ੍ਰਾ: ਅਧਯਾਯ ੧ ਅੰਕ ੪ । ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਲੀਲਾ
ਮਾਤ੍ਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਰਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਖੋਇ॥੩॥ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ
ਸਤਿਨਾਮ ਕਿ ਗਿਆਨ । ਠਾਂਢੀ ਰਹੈ ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਾਂ ਆਇਸੁ ਮਾਨਹਿ
ਜੋਰਤਿ ਪਾਨ। ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਾਇ ਸੰਤਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਨਹਿ ਨ ਜਨਾਵਹਿ,
ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਿਵਸ ਪੁਰਬ^੧ ਕੇ ਦਰਸਹਿ
ਆਨਿ॥੪॥

ਕੁੱਕੇ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਕੇ ਪਠਨ ਸ਼੍ਰਵਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਮਹਾਨ। ਤਿਹ ਸੁਤ ਨਾਮ ਅਨੰਤਾ ਜਾਨਹੁ ਗੁਰਮੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹਿ ਸਵਧਾਨ।
ਸੁਪਕਾਰ ਕਹਿ^੨ ‘ਦੋਗਥਾਨ ਢਿਗ ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਹਤਿ ਬਾਇਸ ਤਾਨਿ’ ।
ਨਿਕਟਿ ਨ ਵੇਨ ਦੇਹੁ, ਗਨ ਆਵਤਿ^੩, ਇਸੀ ਕਾਜ ਪਰ ਰਹੁ, ਸਿਖ
ਮਾਨਿ^੪ ॥ ੫ ॥ ਗੁੰਧ ਚੁੰਨ^੫ ਪਿਖਿ ਬਾਇਸੁ ਆਯੋ, ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਤਿਹ ਦਯੋ
ਭਰਾਇ। ਪੁਨ ਆਵਤਿ, ਹਠਕਾਵਤਿ ਪੁਨ ਪੁਨ, ਜਬਿ ਚਤ ਲਖਜੋ-ਨਹੀਂ
ਇਹੁ ਜਾਇ-। ਤਾਨ ਗੁਲੇਲਾ ਫਰ ਮਹਿ ਮਾਰਜੋ^੬ ਲੰਗਰਾ ਭਯੋ ਕਾਗ ਦੁਖ
ਪਾਇ। ਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚੇ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾ-
ਇ ॥ ੬ ॥ ਗਨ ਕਾਗਨਿ ਕੇ ਟੁਕਰਾ ਪਾਏ ਤਤਛਿਨ ਮਿਲੇ ਖਾਇ ਸਮੁ-
ਦਾਇ। ਤਿਨ ਮਹਿ ਲੰਗਰਾ ਦੁਖ ਤੇ ਬਿਚਰਤਿ, ਪਿਖਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਇਮ ਸੁਪ
ਅਲਾਇ । ‘ਜਾਇ ਰਸਾਤਲ’^੭, ਕਿਨ ਇਹ ਮਾਰਜੋ^੮ ਤਬਿ ਬਾਇਸੁ ਕੀ ਪੀਰ
ਨਸਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਤਾ ਚਿੰਤ ਅਨੰਤਾ^੯ ਜਾਇ ਪਿਤਾ ਸੋਂ ਕਹੀਂ ਸੁਨਾਇ
॥ ੭ ॥ ਸੁਤ ਪਿਤ ਜੁਗ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ ਚਿੰਤਾ ਦੁਖਤਿ ਸ਼ੋਕ ਤੇ
ਦੀਨਿ। ਦੁਰਬਲ ਭਯੋ ਅਨੰਤਾ ਅਤਿ ਸ਼ੈ, ਕੁੱਕੇ ਦੇਖਿਦੇਖਿ ਨਿਤ ਛੀਨ^{੧੦} ।
ਬਿਨੈ ਕਰੀ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਆਰੋ। ‘ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਮਮ ਸੁਤ ਸੁਖ ਹੀਨ’। ਤਿਨਹੁ
ਕਹਜੋ ‘ਬਿਧੀਏ ਢਿਗ ਗਮਨਹੁ, ਉਪਕਾਰੀ, ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ’ ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਜਾਇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਗ ਪਕਰੇ ਭਾਖਜੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ ।
‘ਗੁਰ ਬਖ ਕਹਜੋ ਰਸਾਤਲ ਜਾਵਹਿ, ਇਹ ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਜਤਨ ਉਪਾਇ ।
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ ਬਿਨ ਹਮ ਕੋ ਬਾਇਨ ਕਾਇ’ ।
ਬਿਨੈ ਸੁਨੀ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹਜੋ ਕਿ ‘ਚਿੰਤਾ ਦੇਹੁ ਗਵਾਇ ॥ ੯ ॥

^੧ ਮਾਸਆ ਆਇਕ । ^੨ ਰਸਾਤਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਠੇਠਿਆ ਮੀ । ^੩ ਕਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ । ^੪ ਬਹੁਤੇ
(ਕਾਂ) ਅੰਢਰੇ ਹਨ । ^੫ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਨਕੇ । ^੬ ਗੁੰਠਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਟਾ । ^੭ ਖਿੱਚਕੇ (ਕਮਾਨ)
ਗੁਲੇਲਾ (ਕਾਂ) ਬਾਣੂ ਵਿਚ (ਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਕੇ) ਮਾਰਿਆ । [ਹਿੰ ਫਰ=ਸਾਹਮਣੇ । ਫਪ,
ਫਰ=ਖੰਡ, ਖੰਡ ਵਾਲਾ ਬਾਣੂ] । ^੮ ਠਰਜਾਂ ਨੂੰ । ^੯ ਟੁਕਕੇ ਅਨੰਤਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਚਿੰਤਾਵਲ
ਨੂੰ ਕੇ । ^{੧੦} ਲਿੱਸਾ (ਜਾ ਉਦਾ) ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ।

ਜਨੈਂ ਕਜੈਂ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕਰਿ ਹੋਂ ਸਮਾਂ ਕਹਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਬਨ ਜਾਇ' ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਗਮਨੈ ਸੁਤ ਪਿਤ ਸੁਨਤਿ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋ ਚਲਨੈ ਸੰਗ ਹਯ ਜੀਨ ਪਵਾਇ* ।
 ਬਹਿਰੀ, ਬਾਜ, ਕੁਹੀ, ਬਹੁ ਸ਼ਿਕਰੇ, ਚੀਤੇ ਬਲੀ, ਸ੍ਰਾਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧੦॥
 ਬਨ ਬਿਚਰਤਿ ਬਨ ਜੀਵਨ ਘਾਵਤਿ ਕਰੇ ਮੁਕਤਿ ਜੇ ਨਿਜ ਕਰ ਘਾਇ ।
 ਹਟਿ ਕਰਿ ਟਿਕੇ ਆਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਟਾਇ ।
 ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਅਵਕਾਸ ਬਿਲੋਕਨੈ ਸਿਖ ਸੁਤ ਕੀ' ਸਤਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਇ 'ਦੇਹੁ
 ਰਸਾਤਲ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ! ਅਬਿ ਸਿਸ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਹੁ ਸੁਖਦਾਇ' ॥੧੧॥
 ਕਹਨੈ ਗੁਰੂ 'ਸਿਸ ਕੋ ਨ ਰਸਾਤਲ, ਤੂੰ ਮਮ ਪ੍ਰਿਯ ਹੈਂ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ।
 ਛੋਟਾਮੀਰ ਰਸਾਤਲ ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾਂ ਬਸਾਹੈ ਨਰ ਕੁਟਿਲ ਕੁਚਾਲ†' । ਇਮ
 ਕਹਿ ਸਿਖ ਸੁਤ ਬਖਸ਼ਨ ਕੀਨਸਿ ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਸੁਪ ਕੁਚਾਲ । ਚੰਦ
 ਆਏ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਪੁਨਿ ਬੈਠੇ ਸੇਧਨਾ ਸਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੧੨ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸੋਂ ਪਿਤ ਸੁਤ ਦੋਨਹੂੰ ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਪਰ ਕੀਨਿ।ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਚਰਲਾ-
 ਮਿਤ੍ਰ ਦਾਨੈ ਸਿਖ ਸੁਤ ਪਾਨ ਕਰਨੈ ਦੁਖ ਹੀਨ । ਤਨ ਮਨ ਸੰਕਟ
 ਸਕਲ ਨਾਸ ਕਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ ਭਯੋ ਪਲਾ ਪੀਨ" । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੁਛ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਸਿੱਖਨਿ ਦੀਨਾ ॥੧੩॥ ਮਾਸ ਅਸਾਢ
 ਪ੍ਰਵਿਰਤਨੈ ਜਗ ਮਹਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚਢੇ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਰਣ ਸੁਪੈਦ
 ਤੁਰੰਗਮ ਕੋ ਸੁਭ ਜਿਮ ਰਵਿ ਬਾਹਨ" ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰ । ਜਾਮਾ ਗਰ
 ਅਭਿਰਾਮ ਝੀਨ ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਸੁਤ ਦਿਪਹਿ ਤਨ ਚਾਰੁ । ਸਿਰ ਉਸਨੀਕ"
 ਨੀਕ ਬਿਧਿ ਬੰਧਨ ਹੀਰੇ ਸੁਤ ਜਿਗਾ ਦੁਤਿਕਾਰ ॥ ੧੪ ॥ ਮੁਕਤਾ ਗੋਲ
 ਮੋਲ ਬਹੁ ਜਿਨ ਕੋ ਉੱਜਲ ਮੋਲਾ ਦਿਪਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ
 ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠਨੈ ਮਨਹੂੰ ਮਾਨਸਰ ਆਇ ਮਰਾਲ" । ਚੰਦ, ਕੁੰਦ, ਮਾਨੀਦ,

*ਸਿਖ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ । "ਮਾਸ ਮੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ । "ਤੁਰਜ ਦਾ (ਚਿੱਟਾ) ਘੋੜਾ । "ਦਸਤਾਰ ।
 "ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਹੀਸ ਆਇਆ ਹੈ ।
 *ਪਾ:-ਉਪਾਇ ।

†ਇਥੇ ਅਨੰਤ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨੂੰ ਅਕਾਰਣ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਪ ਨਹੀਂ
 ਹੈ, ਅਜਲੀਅਤ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਦੇ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਵੇ ਸਮਾਨ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਜੂਦ
 ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਤੇ ਕੁਟਿਲ ਨੇਕ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਸਾਤਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਹਨ ।
 ‡ਪਾ:-ਬਲ ।

ਸੁਧਾ ਨਹਿ ਸਜਤਿ ਸ੍ਰੋਤਤਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਨਾਲ' । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਅੰਗੁ
ਸਿਧਾਵਤਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਪਾਛੈ ਚਾਲਿ ॥ ੧੫ ॥ ਬੀਕੇ ਬੀਰ ਬਿੰਦ ਬਲ-
ਵੰਤੇ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਚਢੇ ਬਾਜ਼ੀਨਿ'। ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਤੁਫੰਗ ਸੰਭਾਰਤਿ ਪੀਛੇ
ਗਮਹਿ ਬੀਰ ਰਸ ਭੀਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਬਾਗ ਗਹੀ ਕਰ, ਸੁੰਦਰ
ਸੁਭਤਿ ਤੁਰੰਗਮ ਪੀਨ । ਜਨੁ ਐਰਾਵਤ ਬਤਸ', ਚਪਲ ਅਤਿ, ਚਲਤਿ
ਚਾਲ ਚੋਰਤਿ ਚਿਤ ਚੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਮਨਹੁ ਦੁਗਧ ਕੋ ਉਦਧਿ ਮਥਨ ਕਰਿ
ਸਾਰ ਸੇਤਤਾ ਲਈ ਨਿਕਸਿ' । ਕਮਲਾਸਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੁਇ ਸਿਰਜਨੇ
ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਮਨਹੁ ਕਾਮ ਕਾਰੀਗਰ ਕਰ ਸੋ ਆਕ੍ਰਿਤ-
ਕਰੀ', ਰਹੀ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਕਿਧੈ ਤੁਰੰਗਮ ਰਚਿ ਕਰਿ ਤਨ ਸਭਿ ਲੇਪਨ
ਕੀਨਿ ਸੁਧਾ ਪੁਨ ਤਾਸ' ॥ ੧੭ ॥ ਅੰਗੁ ਨਾਸਕਾ ਤੀਖਨ ਸੁੰਦਰ ਉਚੀ ਗੀਵ
ਚਲਤਿ ਬਲ ਸੰਗ । ਦੋਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਲਘੁ ਤੀਖਨ ਉਚੇ', ਰੁਚਿਰੁ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੁਛਕੁ ਉਤੰਗ । ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਅਗਲੇ ਪਾਇਨਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਿਸ ਕੇ
ਸਰਬੰਗ । ਸਟਕਾਰੀ ਲਾਗੁਲ' ਬਹੁ ਫੋਰਤਿ, ਮਨ ਸੋ ਲੀਨ ਹੋਤਿ ਇਕ
ਰੰਗ' ॥ ੧੮ ॥ ਰਹਜੈ ਜਾਮ ਇਨ ਗਮਨਤਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੋਇ ਸਿੱਖ ਆਏ
ਅਗੁਵਾਇ। ਪਹੁੰਚੇ ਅਗੋਰੇ ਕਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ, ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰ ਠਾਢੇ ਤਿਸ
ਥਾਇ । ਬੁਝਨ ਕਰੀ 'ਕਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਹੋ ? ਕਜਾ ਤੁਮ ਕਾਜ ਕਰਤਿ ਸਤਿ
ਭਾਇ ? ਕਿਤ ਕੋ ਗਮਨੇ ? ਕਜਾ ਚਿਤ ਇੱਛਾ ?' ਸੁਨਿ ਦੋਇਨ ਮੁਖ ਥਾਕ
ਅਲਾਇ ॥ ੧੯ ॥ 'ਕਰਤਿ ਚਿਤੋਰੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੁੰਦਰ ਜਾਤਿ ਹਮਾਰੀ ਲਖਹੁ
ਤਿਖਾਨ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਆਏ, ਦਿਵਸ ਬਹੁਤ ਕੀ ਚਾਹ
ਮਹਾਨ । ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ ਕ੍ਰਿਤ ਆਪ ਕੀ, ਸੋਪਿ ਕਰਹਿ ਹਮ ਇੱਛਾ
ਠਾਨਿ' । ਸਤਿਗੁਰ ਦਈ ਨ ਤਬਿ ਕੁਛ ਆਇਸੁ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੋ ਮਨ ਕੀ
ਜਾਨਿ ॥ ੨੦ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ' ਅਬਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਜੈਸੀ ਬਾਜ਼ੀ ਬਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਸੁਹਾਇ।

'ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ, ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਵੱਲ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਗੋ ਦੁੱਲ) ਨਹੀਂ, ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁਢੇਈ ਸਜ
ਰਹੀ ਹੈ । 'ਘੋੜਿਆ ਤੇ । 'ਐਰਾਵਤ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਬੱਚਾ । 'ਮਾਨੋ' ਦੁੱਧ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਕੇ
ਉੱਜਲਤਾ ਰੂਪ ਸਾਰ ਕੋਢ ਲਿਆ ਹੈ । 'ਤੁਰਤੀ ਮਾਨ ਕੀਤੀ । 'ਤਿਸ (ਉਤੇ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ
ਲੇਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । 'ਦੋਵੇਂ ਭੀਨ ਛੋਟੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਉੱਚੇ ਹਨ । 'ਚਪਲਮਈ ਪੂਛ । 'ਇਕ ਵੇਰ
ਹੋਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮਨ ਅਨੁਸਾਰੀ ਗੱਦਦਾ ਹੈ ।

*ਸ੍ਰੋਤਤਾ ਦੇ ਰੂਪਕੰਨ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਇਹ ਮੂਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੇ ਕਹੁ ਲਿਖਿ ਦੀਜਹਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
 ਕਰਹੁ ਸੁਫਲ ਅਪਨੀ ਸਭਿ ਵਿੰਦਾ ਹਾਥ ਬਿਲੋਚਨ ਕੇ ਸਫਲਾਇ ।
 ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਚਿੰਤਤਿ ਕਰਿ ਆਛੇ ਇਹੁ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹੁ ਮਨ
 ਲਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੈ ਨਕਾਸ਼ ਭਨੈ ਜੁਤਿ ਬਿਨਤੀ 'ਸ਼ੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼
 ਸਾਰਦਾ ਮਾਇ । ਪਾਰ ਨ ਪਾਇ ਸਕਹਿ ਜਿਨ ਕੇਰਾ ਸੇ ਮਮ ਪਾਸ ਲਿਖੇ
 ਕਿਮ ਜਾਇ । ਨਿਸ਼ਚੇ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਇਕ ਐਸੇ:-ਗੁਰ, ਕੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਿੰਧੁ
 ਤਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੈ ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਸਕਿਹੋ, ਅਲਪ ਜੀਵ ਕੇ ਬਨਹਿ
 ਸਹਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਲਿਖਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਮ' ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਿਹ
 ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ । 'ਹੇ ਸੁਤ ! ਲਿਖਹੁ ਸਹਾਇ ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ
 ਮਮ ਹਿਤ ਲਾਇ'। ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਦੇਨਹੁ ਤਹਿ ਬੈਠੇ ਲਿਖਨ ਲਗੈ ਮਨਪ੍ਰੇਮ
 ਉਪਾਇ । ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ ਹਯ ਕੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਜਥਾ
 ਸੁਹਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਖੇਰ ਗਏ ਬਨ ਜੀਵ ਅਨਿਕ ਕੇ ਮੁਕਤੀ
 ਦੀਨਿ । ਤੁਰੰਗ ਪਲਾਇ ਫੰਦਾਇ ਚਲਾਇ ਸੁ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਬੀਨ । ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹਜੇ ਜਾਨਿ ਹਟਿ ਆਏ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਸਗਰੀ
 ਲੀਨ । ਸਿੱਖ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਇਕ ਆਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਿ ॥
 ੨੪ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰ ਸੁਨੀਯਹਿ, ਸੈਨਾ ਆਨ ਪਰੀ ਸਮੁਦਾਇ
 ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਚਹੁੰਗਿਰਦੇ, ਦਿਢ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਜੰਗ ਬਨਾਇ
 ਪੈਂਦਖਾਨ ਭੀ ਅਹੈ ਇਨਹੁ ਸੰਗ, ਕੋਕੋਕਹੈ:-ਇਹੀ ਦਲ ਲੜਾਇ-। ਭੇਤ
 ਨ ਦੇਤਿ ਕਪਟ ਕਿਯ ਚਾਹਤਿ ਸੁਨ ਮੈਂ ਸੁਧ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੈ ਧਾਇ' ॥ ੨੫ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੈ 'ਧੀਰ ਧਰਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨਹੀਂ ਚਿਤ ਕੋਇ
 ਚਢਿ ਆਵਹਿ, ਜਮ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵਹਿ ਜਗ
 ਸੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਭਲੀ ਕਰਹਿ ਸਭਿ, ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ
 ਖੋਇ' । ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿ ਉਤਰੇ ਆਇ ਸੁ ਬਾਗ ਬਿਖੈ ਤਰੁਵਰ
 ਬਹੁ ਜੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਯੋ ਫਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਤਿਹ ਛਿਨ, ਸੋ ਨਕਾਸ਼ ਮੂਰਤਿ
 ਲਿਖ ਲੜਾਇ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੇ ਕੀਨਿ ਦਿਖਾਵਨ ਦੇਖਤਿ ਰਹਜੇ ਰਿਦੈ
 ਹਰਖਾਇ । ਤਿਨ ਤੇ ਲੋ ਗੁਰ ਅੰਗੁ ਧਰੀ ਜਬਿ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਮੁਸਕਾਇ । ਲਿਖੈ ਤੁਰੰਗ ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਸੁੰਦਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬਚਨ
 ਅਲਾਇ ॥ ੨੭ ॥ 'ਆਛੀ ਕਰੀ ਹਰੀ ਭਵ ਪੀਰ, ਕਜੇਂ ਨ ਲਿਖਹੁ, ਬਿਖਿ ਹੋ

ਬੁਧਿਵਾਨ” । ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਉਪੀਨਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਦੁਖ ਭਾ
ਹਾਨ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਤਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਠਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਿਲੋਕਨ ਕਰਿਕੈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਲੇ
ਗੁਰ ਬਖਸਿਸ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਅਦਬ ਸਾਬ ਫਿਗ ਰਾਖਨਿ ਕੀਨਿ ।
ਅਬਿਲੋ ਤਿਸ ਕੀ ਕੁਲ ਜੋ ਉਪਜੈ ਤਿਨ ਕੇ ਫਿਗ ਸੁੰਦਰ ਸੋ ਚੀਨਿ* ।
ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵਹਿ ਆਕ੍ਰਿਤ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਪ੍ਰਬੀਨਾਦੈਬੇ
ਲਗਯੋ ਚਿਤੋਰਨਿ ਕੋ ਧਨ, ਭਏ ਦੀਨ ਮਨ ਤਿਨਹੁ ਨ ਲੀਨ ॥ ੨੯ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਬਿਲੀਦ । ਕਰਤਿ
ਬਿਲਾਸ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਸੈਕਟ ਦਾਸ ਨਿਕੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਉਠੇ ਬਾਗ ਤੇ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚੇ ਮੰਦਿਰ ਜਾਇਆਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਜਥਾ ਹੁਚਿ ਸੁਪਤਿ ਭਏ
ਸੁਖ ਪਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਇੰਝ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਤਾਮ ਬਰਸਮੇ
ਅੰਕ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਏਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ । ਪਠਯੋ ਹੁਤੋ
ਖੋਜਾਨਵਰ* ਸੂਬੇ ਕਾਲੇ ਖਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪੂਰਬ ਕਈ ਬਾਰ ਸੋ
ਆਵਾ । ਕਹਿ ਵਜ਼ੀਰਖਾ ਜਬਹਿ ਪਠਾਵਾ । ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਯੋ ਬਹੁਬਾਰੀ ।
ਯਾਤੇ ਭੋਜਯੋ ਜਾਨਿ ਚਿਨਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਨਗਰ ਜਲੀਧਰ ਕੋ ਤਜਿ ਆਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਯਰਾਯੋ । ਤਿਹ ਛਿਨ ਮਨ ਮਹਿ ਕਪਟ ਬਿਚਾਰਾ ।
—ਅਬਿ ਮੈਂ ਪਰਖੋਂ ਕਰਿ ਨਿਰਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਕਿ ਨਹੀ ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲਧਰਿ ਮਾਂਹੀ* । ਪ੍ਰਥਮ ਆਵਤੋ ਮਸਲਤ ਕਰਨੇ । ਅਬਿ
ਕੈ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਨ ਹਮ ਹਰਨੇ—॥ ੪ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੁਇ ਦੀਨਾਰ ।
ਦੋਨਹੁ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਤਬ ਧਾਰਿਤਰੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਏਕ ਛਪਾਈ । ਇਕ ਕਰ
ਉਪਰ ਦੋਹਿ ਦਿਖਾਈ ॥ ੫ ॥—ਜੇ ਅਜਮਤ, ਲੋਂ ਦੋਨਹੁ ਜਾਨ । ਅਪਨੀ
ਭੋਟ ਧਰਾਇ ਬਖਾਨਿ—। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਸੁਨੇ । ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੀਦੀ

*ਦਫੀਵਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । *ਦਖੀਦੀ ਹੈ । *ਮੁਰਤੀ । *ਏਜਾ ਅਨਵਰ । *ਕਰਾਮਾਤ
ਧਾਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਲ ਹਨ (ਕਿ ਨਹੀਂ) । *ਆਪਣੀ ਭੋਟ ਧਰਾ ਛੇਤਰੀ ਕਹਿਕੇ ।

*ਮੁਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਤ ਅਜੇ ੧੮ ਿਘਿ ਪਿੰਡ (ਮਾਝੇ) ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ
ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਖਣੇ ਤੇ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਦਾ ਅਵਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਗੱਦੀ
ਬੀ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ।

ਤਰਕਤਿ ਘਨੇ॥੬॥ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ॥ਤਿਮ ਦੀਨਾਰ ਹਾਥ
ਪਰ ਧਾਰੀ । ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਨਜ਼ਰ ਦਿਖਾਈ॥ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਭਨਯੋ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੭ ॥ ‘ਆਵਹੁ ਖਾਨ ! ਸੁਮਤਿ ਬਿਪਰੀਤੀ । ਕਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਅਪਰ ਅਨੀਤੀ’ । ਕਹੇ ‘ਸੁ ਅਬਿ ਲੋ ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ ਨ । ਕਹਾਂ ਕੁਮਤਿ
ਕਿਯ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਵਨ’॥੮॥ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰਯੋ, ‘ਜਬਿ ਜਗ ਵਟੈ’ । ਤਿਸ
ਕੋ ਸੋਤੁ ਤੁਰਤ ਹੀ ਕੂਟੈ । ਘਰ ਲਗਿ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਸੁਜਾਨ॥ਪਹੁੰਚਹਿ
ਤੁਰਤ ਕਰਹਿ ਤਿਸ ਹਾਨ’ ॥ ੯ ॥ ‘ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਕੋ ਭਯੋ ਕੁਸੈਨ ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਭੋਨ’॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ ਅਗਮ’॥ਇਹਾਂ ਨ
ਚਲਹਿ ਸੋਤੁ ਕੋ ਛਦਮ’ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬੱਖਸ਼ਾਤੀ’॥ਤਿਸ ਕੋ
ਦੇਨਿ ਕਹਿਰੋ ਸੱਖਸ਼ਾਤੀ’ । ਜੇ ਗੀਦੀ ਚਿਤ ਚਾਹਹਿ ਕੋਇ’ । ਜਲ ਕਨ
ਉਦਧਿ ਨ ਘਾਟੋ ਹੋਇ’ ॥ ੧੧ ॥ ਤੁਰਕ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਯੋ ।
ਛਿਮਾ ਹੋਤੁ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ । ‘ਧੈਨ ! ਧੈਨ ! ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਹੋ । ਸਭਿ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਜਾਨਤਿ ਅਹੋ ॥੧੨॥ ਹੁਈ ਸੁ ਬਿਤੀ ਛਿਮਹੁ ਅਪਰਾਧੁ ।
ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ਸਦਾ ਸਮ ਸਾਧੂ’ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਅੱਗੂ ਹਟਾਯੋ ।
ਇਕ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ ਬਿਠਾਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੁਛਕ ਤਬਹਿ
ਚਲਿ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਭੇਟ ਬਹੁ ਲਯਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਅੱਗੂ ਚੜਾਵੈ । ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ ॥੧੪॥ ਸਸਤੁ ਬਸਤੁ ਭੂਖਨ
ਨਗ ਜਰੋ । ਅਨਿਕ ਤੁਰੰਗਮ ਕੀਨਸਿ ਖਰੋ । ਜਬਹਿ ਅਕੌਰਨ ਲਗੇ

‘(ਧੋਜਾ) ਬੋਲਿਆ (ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ) ਅਜੇ ਆਕੇ ਪੁਜਾ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਮਤੀ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ? ਦਸ
ਤਾਂ ਦਿਓ ?’ ਇਸ ਵਿਚ ਤੇ ਭਾਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਚੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ
ਜੋੜੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਫੁਟੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਬਲ ਹੋਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਨਰਦੀ ਜੋਟੇ ਛੁੱਟਣ
ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਸਲ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਤੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਤੁਸਾਡੀ ਹਾਨੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਖੌੜਿਆ ਹੈ ਇਹ
ਕੁਸ਼ਗਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇਂਗਾ ।’ ਅਰੀਮ-ਰੰਮਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ
ਨਾਂ ਜਾਣੀਏ ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਏਅੰਤ । ‘ਛਲ ।’ (ਇਹ ਘਰ) ‘ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਚ ਕਾਮਲ’
ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ । ‘ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਦੇਣਾ ਕਹਰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ।’ ਜੇ ਕੋਈ ਗੀਦੀ (ਕਰਾਮਾਤ
ਲੋਣੀ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਰ ਨੂੰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਭਾਵ ਸੱਦ ਰਿਹਾ ਹੈ)।
‘(ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਦਾ ਉਹ) ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਇਕ ਬੂੰਦ ਦੇਣ ਨਾਲ ਘਟ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਲੋਣ ਵਿਚ ਦੋ ਅਨਵਰ ਤੋਰੀ ਹੀ ਹਾਨੀ ਹੈ ।

ਅੰਬਾਰੁ । ਉਰ ਬਿਸਮਾਨੈ ਤੁਰਕ ਉਦਾਰ ॥੧੫॥—ਸਾਹੁ ਮੁਲਖ ਮਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਹੈ । ਏਤੋ ਧਨ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਹਿ ਲਹੈ । ਜਬਰੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ
ਲੇਤਿ । ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਜੇਤਿਕ ਨਰ ਦੇਤਿ ॥੧੬॥ ਧਨੀ ਕਿ ਰੰਕ ਇਹਾ ਧਨ
ਲਗਾਵੈ । ਅਰਪਿ ਅਨੇਦਤਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਪੁਨ ਥਿਨੈ
ਬਖਾਨੈ । ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਧਨ ਆਇ ਮਹਾਨੈ—॥ ੧੭ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਤਿਜੇ ਬਿਚਾਰਾ । ਤਬਿ ਲੈ ਏਕ ਸਿੱਖ ਸੁਨਿਆਰਾ । ਅਚਰਜ ਚੌਪਰ ਧਰਜੈ
ਅਗਾਰੀ । ਬਸਤੁ ਬਚਿਤੁ ਰਚਜੈ ਚਿਤਕਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਡਲਾ ਕੰਚਨ ਕੇ
ਨਗ ਵਿਚ ਜਰੇ । ਅਨਿਕ ਦੀਗ ਕੇ ਦੀਪਤਿ ਖਰੇ । ਚਾਮੀਕਰ ਕੀ ਨਰਦ
ਬਿਸਾਲਾ । ਚੁਨੀ ਜਰੀ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਜਾਲਾ ॥੧੯॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਨਜੈ
ਅਜਾਇਬ । ਅਰਪਜੈ ਆਨਿ ਅੰਗੁ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ । ਸੇ ਦੇਖਤਿ ਇਕਠੇ
ਕਰਿਵਾਯੋ । ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੁ ਤਰੇ ਟਿਕਾਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜਬਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ । ਸਰਬ ਅਕੋਰ ਅਰਪਿ ਕਰਿ ਦੀਨਿ । ਬੈਠੇ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਇ । ਤਬਿ ਅਨਵਰ ਬੋਲਜੈ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ! ਕਜਾ
ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਯੋ । ਬੇ ਰੁਖ ਤੋਰ ਹਮਹਿ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਮਿਲਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਸਮੇਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਕਰਿਕਾਰ ਅਸ਼ੋਸ ॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਕੇ ਲਈ
ਨਜਰ ਭੀ ਨਹੀਂ । ਅਪਰ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਕਿਤ ਰਹੀ । ਗਨ ਟਿਕਨਿ ਕੀ
ਵਿਸ਼ ਰੁਖ ਕਰੋ । ਲੇ ਲੇ ਨਜਰ ਸੰਭਾਰਨ ਧਰੋ ॥ ੨੩ ॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਜਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ! ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ’ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀ
ਸਮ ਪੈ ਪਾਨੀ’ ਮਿਲਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਏਕ ਸਮਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਮੇਲਹਿ ਕੇ
ਕਪਟ ਖਟਾਈ’ । ਲਗਹਿ ਨ ਬਿਲਮ ਤੁਰਤ ਬਿਲਗਾਈ’ । ਬਹੁਰ ਨ
ਮਿਲਹਿ ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਤੇਤਬਾਫਰਕਪਰਿਹੈ ਮਨਮਨ ਤੇ ॥੨੫॥ ਪੈ ਪਾਨੀ
ਨ ਖਟਾਈ ਸਹੈ । ਤਬਾ ਕਪਟ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਰਹੈ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਜੈ
ਮੋਨ । ਨਤੁ ਉਘਰਤਿ ਜੈ ਹੈ ਛਲ, ਜੋਨ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਸੇ
ਤਜਜੈ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਬਹੁਰ ਮਿਲਨ ਹਿਤ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਸੰਗ’ ।—ਬੈਠੇ ਬੋਲਤਿ

‘ਦੋ ਪੜ ਦੇ ਪਾਸੇ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਨਰਦਾਂ) ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੂਨੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਹਨ । ‘ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਰੀਤ ਦੁੱਖ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗੂ ਹੈ । ‘ਕਪਟ ਰੂਪੀ ਖਟਾਸ । ‘ਛੋਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । [ਬਿਲਗਨਾ=ਅਲੋਗ ਹੋ ਜਾਣਾ]
‘ਅਗਲੀਆਂ ਦੇ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਨਵਰ ਜੀ ਛਿੱਤ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਵੱਸੀ ਹੈ ਤੇ ੨੭ ਅੰਕ ਦੇ ਬਾਦ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਗਲ ਕਰਨ ਲਗਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇਤਿ । ਭੁਸ਼ਨਿ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕੁਛ ਦੇਤਿ^੧—॥੨੭॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ਜੀ !
 ਚੌਪਰ ਚਾਰੁ । ਜਾਨੂੰ ਤਰੇ ਧਰਮੈ ਸੰਭਾਰੁ । ਅਦਭੁਤ ਬਨੈ ਪਿਖਿਨਿ
 ਲਲਚਾਵੈ । ਤੁਮ ਸੋ ਬਾਜੀ ਖੇਲ ਮਚਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਧਰਿਯਹਿ ਧਨ ਨਿਜ
 ਦਾਵ ਵਿਚਾਰੀ । ਖੇਲਤਿ ਜੈ ਲਿਹੁ ਕੈ ਦਿਹੁ ਹਾਰੀ’। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਉਚਾਰੀ । ‘ਇਹ ਤੋ ਖੇਲਹਿ ਜੁਪ ਜੁਆਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਹਮ ਅਲਾਹ ਕੈ
 ਫਕਰ^੨ ਬਿਸਾਲੇ । ਭਲ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਭਲੇ ਸੰਭਾਲੇ । ਜੇ ਕਰਿ ਚਿਤ ਪਰਚਾ
 ਤੁਮ ਧਰੇ । ਬਿਨਾ ਦਾਵ ਧਨ ਖੇਲਨ ਕਰੇ^੩’ ॥ ੩੦ ॥ ਅਨਵਰ ਭਨੇ ‘ਛੁਛ
 ਨਹਿ ਆਛੈ । ਕੁਛ ਧਰਿ ਕਰਿ ਖੇਲਨ ਚਿਤ ਬਾਂਛੈ’ । ਜਾਨਿ ਖਾਨ ਕੀ
 ਅਧਿਕ ਖੁਟਾਈ । ਕਹੈ ਗੁਰੁ ‘ਹਮ ਚਾਹਿ ਨ ਕਾਈ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰਹੁ ਆਪ
 ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਾਰ, ਜੀਤ ਨਹਿ ਪਾਵੈ^੪’ । ਅਸ ਕਹਿ ਚੌਪਰ
 ਅੰਗੁ ਬਿਛਾਯੋ । ਬੈਠੈ ਸਮੁਖ ਮੁਢ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਚਿਤਵਹਿ—ਖੇਲਨ
 ਵਿੰਦਸਾ ਮੇਰੇ^੫। ਚਹੈ ਸੁ ਲਜਾਵੈ ਭਲ ਕੋ ਗੋਰੇ^੬’ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਜੀਤਤਿ
 ਰਹੈ । ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਧਨ ਮੈਂ ਬਹੁ ਲਹੈ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਅਪਰ ਬਾਤ ਮੈਂ
 ਦਾਵ ਨ ਖਾਵੈ । ਚੌਪਰ ਖੇਲਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਵੈ’। ਉਠੈ ਜੀਤ ਕਰਿ ਜੇ ਧਨ
 ਸੰਗ । ਤੈ ਲਖਿ ਹੋ ਗੁਰ ਹਾਰਹਿ ਜੰਗ—॥ ੩੪ ॥ ਦਾਵ ਪੰਚ ਸੇ ਦਰਬ
 ਲਗਾਇਵਾਤਾਬ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਲ ਡਾਰਿਰਿਤਾਇਵਾਰਮਕਤਿ ਚੁੰਨੀ ਕੰਚਨ
 ਜਰੇ। ਪੁਨ ਲੇ ਖਾਨ ਗੋਰਬੈ ਕਰੇ॥੩੫॥ ਸਭਾ ਲਗੀ ਸੁਭਟਨਿ ਕੀ ਹੋਰਹਿ।
 ਚਲਹਿ ਨਰਦ ਨਿਜ ਭਲ ਕੋ ਗੋਰਹਿ’ । ਦਾਉ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰੁ ਤਬਿ
 ਲਜਾਵੈ। ਤੁਰਕ ਨਰਦ ਕੋ ਮਾਰਿ ਹਟਾਵੈ॥੩੬॥ ਪੁਨ ਕਾਚੀ ਹੁਇ ਵਹਿਰ
 ਨਿਕਾਸੇ^੭। ਆਨੈ ਫੇਰਤਿ ਚਾਰਹੁ ਪਾਸੇ^੮। ਅੰਤਰ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਥੇ ਪਾਵਾਤ।
 ‘ਮਾਰੈ’ ਕਹਿ, ਗੁਰ ਮਾਰ ਹਟਾਵਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਅਪਨੀ ਆਠਹੁ
^੧‘ਏਠਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭੇਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਰੂਪ ਕੀਤਾ (ਕੋਈ) ਕੁਛ (ਵੇਦ) ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।
^੨‘ਫਕੀਰ’ । ‘(ਏਠੁ) ਹਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਹੋਵੇਗੀ) ਜਿੱਤਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ’ । ‘ਮੇਰੇ (ਯਾਦ ਹੈ)’ ।
^੩‘ਪਾਸੇ ਸੱਟ ਕੇ ਜੋ (ਦਾਉ) ਚਾਹੀ ਪਾ ਲਵੀਗਾ’ । ‘ਦੋਰ ਗੱਲੇ ਦਾਉ (ਗੁਰੂ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਪਰ
 ਦੋਪੜ ਖੇਲਦਿਆਂ ਧਨ ਹਾਰੇਗਾ’ । ‘ਪਾਸਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਠਰਦਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ
 (ਅਨਵਰ)’ । ‘ਤੁਰਕ ਦੀ ਠਰਦ ਨੂੰ’ । ‘(ਅਨਵਰ ਦੀ ਠਰਦ ਨੂੰ) ਕੱਢੀ ਕਰਕੇ ਕਢ ਦੇਣ’ ।
^੪‘(ਅਨਵਰ) ਚਾਹੋ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਫੇਰ ਕੇ ਠਰਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ’ ।

*ਇਹ ਵਾਕ ਕਹਿਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੋਪੜ ਖੇਲਣਾ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ । ਸਮੁਸ ੮। ੧੫
 ਮੈਂ ਰਪਏ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਆਉਣਾ ਥੀ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ ।

ਨਰਦ ਪਕਾਈ। ਰਾਖੀ ਤਿਸ ਕੀ^੧ ਚਾਰ ਕਚਾਈ। ਹਾਰਨੈ ਦਰਬ ਪੀਚ ਸੈ
ਮੂੜਾ। ਸਰਬਰ ਹੁਯੋ ਚਹਤਿ ਹੈ ਕੂੜਾ॥੩੮॥ ਲੋਜਿਤਿ ਭਯੋ ਕਛੁਕ ਪੁਨ
ਚਪਨੈ^੨ ਦਾਵ ਪੀਚ ਸੈ ਧਨ ਤਬਿ ਥਪਨੈ^੩। ਬਾਜੀ ਪ੍ਰਥਮ ਹਰਾਇ ਸੁ ਚਾਹਾ।
—ਅਬਿ ਕੈ ਦਰਬ ਲਹੋਂ ਇਨ ਪਾਹਾ—॥੩੯॥ ਚੁਨੀ ਰਮਕਤਿ ਹੋਮ ਲਪੇਟੀ।
ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨ ਸਮੇਟੀ। ਤਿਨ ਪਰ ਨਵ ਗ੍ਰੇਹ ਜਨੁ ਬਿਰ ਕਰੇ।
ਅਸ ਡਲ ਨੋਭਤਿ ਹੈਂ ਦੁਤਿ ਭਰੇ॥੪੦॥ ਬਹੁਰ ਦੁਸਰੀ ਬਾਜੀ ਖੇਲਤਿ।
ਗੁਰ ਕਰ ਕਮਲਨਿ ਤੇ ਡਲ ਮੇਲਤਿ। ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਿੰਦਨਾ ਬਹੁਤੋਰੀ।
ਗੁਰ ਕੀ ਨਰਦ ਨ ਮਰਿ ਇਕ ਬੇਰੀ॥੪੧॥ ਤਿਸ ਕੀ ਨਰਦ ਆਇ
ਜਬਿ ਆਗੇ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਮਾਰਹਿ, ਜਨੁ ਸਰ^੪ ਲਾਗੇ। ਚਪਨੈ ਤੁਰਕ ਬਿਧਿ
ਕਰਤਿ ਅਨੇਕਾ। ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਅਬਿਬੇਕਾ^੫॥੪੨॥ ਬਾਜੀ ਜੀਤ
ਲਈ ਜਨੁ ਜੀਗ। ਬੇਧਹਿ ਬਾਕ ਬਾਨ ਕੇ ਸੰਗ। ਬੈਠਨੈ ਦਰਬ ਹਰਾਇ
ਹਜ਼ਾਰ। ਦੁਖ ਚਿੰਤਾ ਬਹੁ ਰਿਦੇ ਗਵਾਰ॥੪੩॥ ਨਹਿ ਉਚੇ ਸਨਮੁਖ
ਕਰਿ ਨੈਨ। ਬੋਲਿ ਨ ਸਕਹਿ ਗਰਬ ਕੇ ਬੈਨ। ਚਪਨੈ ਲਾਜ ਤੇ ਪੁਨ
ਚਹਿ ਖੇਲਾ। ਅਹਿ ਤੇ ਗਰਬ ਡਰਾਇ ਸਪੇਲਾ^੬॥੪੪॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਇੰਞ ਅਨਵਰ ਭਸੇ 'ਚੋਪਰ ਅਨਵਰ ਏਭਰ' ਪ੍ਰੰਯੋਗ ਭਾਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਰ ਦਸਸੇ ਐਸੁ॥੧੭॥

੧੮. [ਖੋਜੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਰ]।

ਏਹਗਾ॥ ਬੇਰ ਤੀਸਰੀ ਫੇਰ ਜਬਿ ਬਾਜੀ ਦਈ ਲਗਾਇ। ਬਸ ਨਹਿ ਮੁਰਖ
ਕੋ ਚਲਹਿ ਦੁਖ ਜੁਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਇ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ
ਪ੍ਰਥਮ ਡਲ ਡਾਲਾਤੇ। ਨਿਜ ਨਰਦਨਿ ਕੇ ਜੁਗ ਕਰਿ ਚਾਲਤਿ^੭। ਤੁਰਕ
ਗੋਰਤੇ ਜੁਗ^੮ ਨਹਿ ਆਵੈ। ਰਾਖੇ ਦਾਵ ਸੁ ਉਠਨਿ ਨ ਪਾਵੈ॥੨॥ ਜਹਾ
ਨਰਦ ਤਿਸ ਕੀ ਮਿਲਿ ਜਾਇ। ਆਨਹਿ ਦਾਵ ਹਭਹਿ ਤਿਸ ਬਾਇੰ।
ਪੋਥਾਰਾਂ, ਕੈ ਆਨਿ ਅਠਾਰਾ। ਖੋੜਸ, ਪੰਦ੍ਰਹਿ, ਕੈ ਦਸਚਾਰਾ॥੩॥ ਤੁਰਕ
ਤੀਨ ਕਾਨੇ ਕੈ ਚਾਰ। ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਕੋ ਨੌ^੯ ਨਿਰਧਾਰ। ਕਬਿ ਜੁਗ ਚਲਨ^{੧੦}
ਤੁਰਕ ਢਿਗ ਆਵੈ। ਨਾਹਿ ਤ ਬਿਛਰੀ ਨਰਦ ਚਲਾਵੈ॥੪॥ ਪੁਨ ਘਰ
ਬਾਵ ਚਲਨਿ ਕੋ ਲਾਗਾ। ਡਲ ਤੇ ਜੀਤ ਚਹਨਿ ਅਨੁਰਾਗਾ। ਜਬਾ ਹਲੀ

^੧ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਦੀਆਂ। ^੨ਬਾਪਿਆ (ਦੁਸੀ ਵੇਰ)। ^੩ਮਾਨੋ ਤੀਰ। ^੪ਮੁਰਖ। ^੫(ਮਾਨੋ) ਸਪਾਧਾ
ਸਪ ਨਾਲ ਗਰਬ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ^੬ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਜੋਟਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ^੭ਫੰਟਾ। ^੮ਨੌਕ ਦੇ ਤੇ
ਤਿੰਨ ਜਿਸ ਚੋਪੜ ਦੇ ਦਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ। ^੯ਕਦੇ ਕਦੇ ਜੋਟੇ ਦੀ ਢਾਲ।

ਰੁਕਮੀ ਸੰਗ^੧ ਅਰਜੇ । ਖੇਲਤਿ ਕੂਰ ਘਾਤ ਸੋ ਕਰਜੇ^੨ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ਚਹੈ
 ਮੂਰਖ ਕਰਿਵਾਈ । ਲਗਹਿ ਦਾਵ ਘਟ, ਬਾਛ ਚਲਾਈ । ਤਉ ਛਿਮ-
 ਨਿਧਿ ਛਿਮਾ ਧਰੰਤੇ । ਜਹਾਂ ਧਰਹਿ ਤਹਿ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ ॥ ੬ ॥ ਪੁਨ
 ਪੌਥਾਰਾ ਰਾਖਜੇ ਦਾਵ । ਕਰਤਿ ਉਪਾਵ ਨ ਸਕਜੇ ਉਠਾਵ । ਅਨਿ ਦੁਕੀ
 ਬਾਜ਼ੀ ਤਬਿ ਨੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਕੀ ਨਰਦ ਅਗੋਰੇ^੩ ॥ ੭ ॥ ਚੌਦਹਿ ਦਾਵ
 ਤੁਰਕ ਕੋ ਪਰਜੇ । ‘ਪੌਥਾਰਾ’ ਕਹਿ ਉਠਿਬੋ ਕਰਜੇ । ਗੁਰ ਡਾਲੇ ਡਲ
 ਆਇ ਸਤਾਰਾਂ । ਲਗੇ ਉਠਾਵਨਿ ਗ੍ਰਹ ਮਝਾਰਾ^੪ ॥ ੮ ॥ ਗਈ ਤੀਸਰੀ
 ਬਾਜ਼ੀ ਜਾਨਿ । ਤੁਰਕ ਕੂਰ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਭਏ ਕੁਫਰ ਕੇ ਪੀਰ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਚੌਪਰ ਖਿਲਤਿ ਕੁਫਰ ਹੀ ਚਾਲੇ’ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਹਮਰੇ ਨ
 ਦਰੋਗ’ । ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ^੫ ਲਖਿਬੇ ਜੋਗ।ਤੁਵ ਸਮਛਲੀ ਦਰੋਗ ਉਚਾਰੇ।
 ਬਸਹਿ ਦਰੋਗ ਨਿਕੋਤ ਤੁਮਾਰੇ’ ॥ ੧੦ ॥ ਜਬਿ ਜਾਨੀ-ਬਾਜ਼ੀ ਅਬਿ
 ਗਈ-।ਗਹਿ ਕਰਿ ਸੋ ਚੌਪਰ ਉਲਟਈ।ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਿ ਲਗਜੇ ਮਤਿਮੰਦ।
 ‘ਤੁਮਰੇ ਸਦਨ ਦਰੋਗ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੧ ॥ ਜੈਸੇ ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ ਬਨੇ ।
 ਸਭਿ ਜਗ ਜਾਨਤਿ, ਗੁਨ ਤਿਮ^੬ ਭਨੇ । ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਸੰਗ ਕਰਜੇ ਬਸ ਭਾਰੀ।
 ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਸੁਮਤਿ ਬਿਗਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੂਰੇ ਕਪਟ ਕੁਢਾਲ।
 ਚੰਦੁ ਗਹਜੇ ਦਿਵਾਨ ਬਿਸਾਲ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਰਸਾਇ ਸੰਘਾਰਾ ।
 ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਮ, ਜਾਨਹਿ ਜਗ ਸਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਕਾਜ਼ੀ ਕੀ ਸੁਤਾ ਲੁਭਾਇ।
 ਬਸਿ ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਕਰਿ ਲਈ ਭਜਾਇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਲੇ ਪੁਨ ਬਾਜ਼ ।
 ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਕਰਜੇ ਰਣ ਸਾਜ਼ਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਮਨੀਂਦ । ਕਾਰਨ ਕੂਰੇ ਕਰਨਿ’ ਬਿਲੇਦਾਮੋਨ ਠਾਨਿ ਸਨਮੁਖ ਤਿਸਹੇਰੇ।
 ਸਮ ਸਿਸਪਾਲ ਸੁ ਬੋਲਤਿ ਬੇਰੇ^੭:-॥੧੫॥ ‘ਰਾਖਨ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰਨ।
 ਕਰਨਿ ਅਖੇਰਨਿ ਜੀਵ ਸੰਘਾਰਨਿ । ਭੋਗਹੁ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕੇ ਭੋਗ ।
 ਕਹਤਿ ਦਰੋਗ ਠਗਹੁ ਬਹੁ ਲੋਗ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਛਿਮਾਨਿਧਿ ਛਿਮਾ
 ਧਰੰਤੇ । ਜਾਨਿ ਵਕੀਲ ਨ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ । ਸੋ ਮੂਰਖ ਲਖਿ ਲਸਕਰ ਜੋਗ।
 ਬੋਲਤਿ ਕਰਤਿ ਤੁਰਕਨਾ ਘੋਰ:॥੧੭॥ ‘ਪੁਨ ਘੋਰਜ ਭਗਵਾਨ’ ਸੰਘਾਰਜੇ।

^੧ਬਲਭੋਦਰ ਰੁਕਮਣ ਦੇ ਛਾਈ ਨਾਲ । ^੨ਖੇਡਦਿਆਂ ਝੂਠਾ ਦਾਉ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ । ^੩ਪਹਿਲੇ
 ਹੀ । ^੪ਘਟੇ (ਨਰਦ ਨੂੰ) । ^੫ਝੂਠ [ਢਾਂ, ਦਰੋਗ] । ^੬ਰਬ ਦੇ ਡਕੀਰ । ^੭ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ
 ਵੇਰ । ^੮ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘੋਰਜ ।

*ਪਾ:-ਡਿਸ ।

ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਾਰੈ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਹਯ ਚੁਰਿਵਾਏ ।
 ਲਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸੁਭਟ ਖਪਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਦੇ, ਚਢਹੁ ਤੁਰੰਗ ।
 ਬਰਤਹੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਸਾਲ ਅਨੰਗਜਗ ਕੇ ਲੋਕ ਅਪਰ ਹੈਂ ਜੈਸੇ । ਤੁਮਰੇ
 ਕਰਮ ਦਿਖਤਿ ਸਭਿ ਐਸੇ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਦਰੋਗਾ ਕੇ ਫਕਰ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਨ ਕਬਹੁ ਸਮਾਲੇ । ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ ਨਿਰਦਾਵੇ । ਫਕਰ
 ਅਲਾਹੀ ਸੁਊ ਕਹਾਵੇ ॥ ੨੦ ॥ ਤੁਮਰੇ ਮਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਲਖੇ ਗਏ
 ਪੁਰਬ ਗੁਰ ਤੈਸੇ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਇ ਜੁ ਸਾਰੇ । ਜਾਨੇ ਪਰੇ ਕੁਰ ਮਤਿ-
 ਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਗੁਰੁ ਕਹਾਇ ਠਗਤਿ ਜਗ ਰਹੇ । ਕਿਨਹੁ ਨ ਭੈਤ ਤੁਮਾਰੇ
 ਲਹੇ । ਨਾਮ ਸੁਨੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰੋਧ ਘਨੇਰਾ ॥
 ੨੨ ॥ ਪਿਖਿ ਸੁਭਟਨ ਦਿਸਿ ਉਚ ਉਚਾਰੇ । ‘ਜੈ ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਨਹੀ
 ਮਾਰੇ । ਤਿਸ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਲਾਤ ਮੁਝਟ ਕੀ ਮਾਰ ਬਡੇਰੀ’
 ॥ ੨੩ ॥ ਰਿਸ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਮੁਖ ਦੇਖਿਉਠੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਬਲੀ ਬਿਸੇਖਾ
 ਬਿਧੀਏ ਗਹਿ ਕਰਿ ਪਾਗ ਉਤਾਰੀ । ਉਚੀ ਲਾਤਿ ਉਭਾਰਿ ਪਹਾਰੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਲਿਯੋ ਖਰੋ ਕਰਿ ਨਰ ਤੇ ਨਜਾਰੋ । ਲਗੇ ਜੁਤ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰੋ ।
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹੈ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਜਿਸ ਮੁਖ ਕੀਨੀ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੀ ॥
 ੨੫ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਪਨਹੀ ਅਨਗਨ ਮਾਰਹੁ । ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਕੇਰਿ
 ਉਭਾਰਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਭਟ ਬਡੇ ਭੀਲ ਬਲਵਾਰੇ । ਉਚ ਉਭਾਰਤਿ ਜੁਤ ਪਹਾਰੇ
 ॥ ੨੬ ॥ ਹੋਵਨ ਲਗੀ ਮਾਰ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਜਨ ਬਾਸਨ ਕੇ ਘੜੀਓ ਠਠੇਰੇ ।
 ਸਰਬ ਅੰਗ ਪਰ ਮਾਰ ਪਰੰਤੀ । ਇਕ ਰਹਿ ਖਰੇ ਨ ਥਾਉਂ ਦਿਖੰਤੀ ॥ ੨੭ ॥
 ਜਬਿ ਅਨਗਨ ਹੀ ਬਰਖੇ ਜੁਤ । ਧਰੀ ਮੈਨ ਲਖਿ ਮਹਾਂ ਕਸੂਤ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਬਨੀ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਪਰ ਚੋਟਾ ਘਨੀ ॥ ੨੮ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੇ ਪਾਰੋਉਠਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਬਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਗਨ ਸਿੱਖਨਿ
 ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਜਾਨਤਿ ਭਾ-ਆਬ ਹੂੰ ਨ ਬਚਾਈ-॥ ੨੯ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਦੇਹਿ ਗਿਰਜੇ ਤਬਿ ਧਰਨੀ । ਪਾਪਤਿ ਢਲ ਜਸ ਕੀਨਸਿ ਕਰਨੀ । ਪਿਖਿ
 ਕਾਰੇ ਸਿਖ ਗਨ ਚਰਨ ਪਹਾਰੈ । ਤਰਸਤਿ ਗਾਰੀ ਸਗਲ ਨਿਕਾਰੈ ॥
 ੩੦ ॥ ਪਰਜੇ ਬਿਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਕੋਈ । ਕੋਤਿਕ ਕਹਤਿ ‘ਮੁੜੁ ਇਸ
 ਹੋਈ’ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਧਾਇ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਫਿਰਾ ਠਾਵੈ ਭਯੋ ॥
 ‘ਦੁਨੀਆਂ ਭੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਵਾਢੇ ਲਹਿਰ (ਜੈ ਹੋਵੇ) ।

੩੧॥ ‘ਮਹਾਰਾਜ ਪੈਂਦਾ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਲਾਖ ਗਿਨਨ ਤਕ ਸੈਨਾ ਲਗਾਯੋ ।
ਹੇਤੁ ਭੇਤ ਇਹ ਪਠਨੋ, ਗੁਸਾਈਂ । ਸਮਤਾ ਕਰਤਿ ਮਾਰ ਬਡਖਾਈ॥੩੨॥
ਅਬਿ ਫੁਰਾਇ ਦਿਹੁ ਸਭਟ ਹਟਾਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਾਰੈ ਇਹ ਮਰਿ ਜਾਇ ।
ਜੀਤਨੋ ਦਰਬ ਫੇਰਿਕਰਿ ਦੀਜੈ । ਆਪ ਜੁਪ ਕੇ ਨਾਹਿ ਨ ਲੀਜੈ॥੩੩॥ ਬਿੱਪੁ
ਬਿਨੈ ਸੁਨਿ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਦਿਯੋ ਫੇਰਿ ਸਗਰੋ ਤਤਕਾਲ । ਪੰਦ੍ਰਹ ਸਦ
ਬਖਸ਼ੈ ਧਨ ਜਬੈ ਲੋਕਰਿ ਪਹੁੰਚੈ ਦਿਜਬਰ ਤਬੈ॥੩੪॥ ਸਭਟ ਪਹਾਰਤਿ
ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਦਈ ਧੀਰ ਸਿਰ ਪਾਗ ਬੰਧਾਏ । ‘ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ
ਰਾਵਣ ਬਲੀ । ਜਿਨਹੁ ਜੀਤ ਲੀਨਸਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥੩੫॥ ਜਰਾ ਸਿੰਧੁ ਗਨ
ਚਮੁ ਬਟੋਰਿ । ਆਇ ਅਨੇਕ ਬਾਰਿ ਕਰਿ ਜੋਰ । ਜੀਤ ਨ ਸਕੈ ਮਰੈ
ਬਲਵੰਤ । ਤਿਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਤੂੰ ਕਯਾ ਜੀਤ?’॥੩੬॥ ਦੇ ਖਾਨੀ, ਮੁਖ ਪਾਨ
ਪਖਾਰੇ । ਬੈਠੈ ਸਗਰੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰੇ । ਦਰਬ ਸਰਬ ਜਬਿ ਧਰੈ
ਅਗਾਰੀ । ਪਿਖਿ ਹਰਖਤਿ ਭਾ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਬਾਰ ਪਿਛੋਰ ਭਲੇ
ਕਰਿਵਾਇ* । ਮੈਨ ਧਰੇ ਗਮਨੈ ਸਹਿਸਾਇ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁੜ ਸੀਗਲੇ ਦਾਸ ।
ਗਯੋ ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਜਹਾਂ ਸੁ ॥ ੩੮ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
-ਮਮ ਗਤਿ ਅੰਧਾਰੀ । ਲਖ ਨਹਿ ਸਕਹਿ, ਇਹਾ ਬਿਧਿ ਕੈਸੀ* । ਮੇ ਕਹੁ
ਤਿਮ ਕਰਨੀ ਬਨਿ ਆਵੇ । ਹਤੋ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਲਟਾ ਪਾਵੇ ॥੩੯॥ ਨਿਸਾ

‘(ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ) ਬਰਾਬਰੀ (ਭਾਵ ਬੇ ਅਦਬੀ) ਕਰਦਿਆਂ । *ਤੂੰ ਬਾਤ ਭਾਵ
ਮਾਰ ਛੁਟ ਚੰਗੀ ਭਟ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ । *ਜਿਥੇ ਹੈ । *ਇਥੇ (ਮੇਰਾ) ਕੀ ਹਾਲ (ਹੋਇਆ ਹੈ) ।

*ਗੁਰਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਿਤਨੀ ਮਾਰ ਏਥੇ ਵਰਣਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਰ,
ਹੁਣ, ਹਿੰਦ ਦਾ ਹੁੰਜ ਜਾਣੀ, ਲਹੁ ਸਿੰਮ ਪਿਣ, ਨੀਲ ਪੇ ਜਾਣੇ, ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਹੈ; ਪਰ
ਏਜਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਹੋਥ ਹੋਕੇ ਇਸ ਹੇਤਕ ਨੂੰ ਲਕਾਕੇ ਆਪਣੀ ਮੋਠਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਥੋਂ
ਹੀ ਜਾਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰ ਛੁਟ ਕੋਈ ਬੜੀ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੇ ਬੀ ਆਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਵੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ । ਅਪਣੀ ਹੇਤਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸਹਜਸੀਲਤਾ
ਨਾਲ ਸਹਾਰੀ ਹੈ ।

ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅਨਵਰ ਬੇਗ ਤਿੰਨ ਥਾਈਆਂ ਹਾਰਕੇ ਅਪਣੀ ਹਾਰ
ਸਮਝਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾਕੇ ਤੂਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਾ ਕਰੇ, ਪਰ
ਹਿੰਦ ਖਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੱਖੀ ਸਮਝਿਆ । ਗੁਰੂ ਕੀ ਟਿੱਛਾ ਤੇ ਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਧੀਰ
ਮਲ ਵਲ ਜਮ੍ਹੂਸ ਪੱਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਠਹੇੜਿਆ ਤੇ ਅਪਣਾ ਪੱਖੀ ਤੇ ਹੁੰਗਿਆ
ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਫ਼ਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਸੀ । †ਪਾ:-ਮੇਰਾ ਮਹਿ ।

ਪਰੀ ਅਬਿ ਹਇ ਅਧਿਕਾਰੇ। ਆਇ ਨ ਜਾਇ ਨ ਕੋ ਇਸ ਬਾਰੇ। ਅਸ
ਬਧਿ ਬਲ ਤੇ ਕਰੋਂ ਓਪਾਇ। ਕਾਲੇਖਾਨ ਸੁਨਤਿ ਚਢਿ ਜਾਇ ॥ ੪੦ ॥
ਪਰਹਿ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ। ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਲੇ ਘਾਈ। ਪੁਰਿ
ਕਰਤਾਰ ਲੁਟ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ। ਗੁਰ ਬਾਹਨੀ ਸਭਿ ਹਨਿ ਦੇ ਹੈਂ ॥ ੪੧ ॥
ਮਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੈ ਘਮਸਾਨ। ਕੈ ਰਾਰ ਭਾਜਹਿ ਡਰ ਉਰ ਮਾਨਿ। ਰਖਨਾ
ਪਰਜੇ ਆਬਰ ਮੇਰੀ। ਨਹਿ ਬਿਦਤਹਿ—, ਇਮ ਗਿਨ ਕਰਿ ਹੋਰੀ ॥ ੪੨ ॥
ਸੰਧਯਾ ਸਮੇਂ ਸੁ ਓਤਰਜੇ ਜਾਇ। ਅਪਰ ਬਸਤੁ ਤਨ ਪਰ ਬਦਲਾਇ।
ਕਾਲੇਖਾਨ ਪਾਸ ਚਲਿ ਗਯੋ। ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੩ ॥
ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਕਾਰਨ। ਬਾਤ ਮਿਦੁਲਾਢਿਗੈ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਨ। ਸੇਵਾ
ਹੋਤ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੈਸਾ। ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਤੈਸਾ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਰਿੰਦ ਅਰਟਮ ਰਸੇ ੧੧ ਪਰ ਢੋਲੇ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. ਲਿਖਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ।

ਏਹਗ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ ਵਿਚਾਰਿਕੈ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਜਾਇ। ਕਹਜੇ 'ਗਯੋ
ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਭੇਤ ਪਾਇ ਸੁਧ ਲਯਾਇ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਅਬਿ ਲੈ ਸੁਧ
ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਹੋਈ। ਕੀਨਸਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤੀ* ਕੋਈ। ਲਰਹੁ ਜਾਮਨੀ
ਮਹਿ ਕਰਿ ਹੋਲ। ਕਰਿ ਲੈਹੋ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੨ ॥ ਕੁਛ ਥੋਰੀ ਸੀ
ਚਮ੍ਹ ਨਿਹਾਰੀ। ਪਰਹੁ ਬਿਖਬਰੀ ਕੀਜਹਿ ਮਾਰੀ। ਕਾਜ ਸੁਗਮ ਹੀ ਜੇ
ਬਨਿ ਜਾਇ। ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਨ ਬਿਲਮ ਲਗਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਹੋ
ਅਧਿਕ ਜਵਾਪੀ। ਸੱਤ ਨ ਗਿਨੀਅਹਿ ਅਲਪ ਕਵਾਪੀ। ਕਨਕਾ ਪਾਵਕ*
ਸੁਗਮ ਬੁਝੰਯਤਿ। ਬਨੈ ਲਗਿ ਬਧਹਿ* ਨ ਕਿਮਹੁ ਮਿਟੰਯਤਿ* ॥ ੪ ॥
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਲੈ ਲਰਹੁ ਨ ਜਾਈ*। ਬਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਲੋਹਿ ਸੁਧ ਪਾਈ।
ਦੀਰਘ ਲਰਹਿ ਕਿ ਜਾਵਹਿ ਭਾਜਿ। ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਬਨਿ ਹੋ ਕਾਜ* ॥ ੫ ॥
ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਭਲੇ ਸਰਾਹ। 'ਇਮ ਹੀ ਬਨਹਿ, ਹਨਹਿ ਚਣ ਮਾਂਹ।
ਕਾਰਜ ਹੋਇ, ਸੁ ਕਰਿ ਹੀ ਲੇਹਿ। ਮਿੰਗ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ਜਾਨ ਨਹਿ ਦੇਹਿ ॥ ੬ ॥
ਫਤੇ ਕਰਹੁ ਲਿਹੁ ਸੁਜਸੁ ਬਡਾਈ। ਹਜ਼ਾਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਖਾਈ।
ਸਭਿ ਕੇ ਮਨਸਬ ਹੋਇ ਸਵਾਏ। ਹਯ ਸਮੇਤ ਗੁਰ ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਏ' ॥ ੭ ॥

ਇਥੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰੋਖਿਆ ਫੋਲ (ਫੋਨਾ)। *ਤਕੜਾਈ। *ਤੀਲੇ ਨੂੰ ਲਗੀ ਮੋਗ। (ਅ) ਮੋਗ ਦਾ ਕਿਸਕਾ। *ਬਨ ਤਕ (ਅੱਗ) ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ। *ਜਾਏ ਜੇ ਨਾ ਲਵੇਗੇ।

*ਪਾ:—ਜਰੋ ਬਿਲੰਦ ਨ ਬੁਝੈ ਲਖੰਯਤਿ।

ਕਾਲਿਖਾਨ ਕਹੈ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । 'ਕਹਾਂ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਮਸਲਤ ਤੇਰੀ ? ਜੀਗ
ਜਾਮਨੀ ਕੇ ਦਿਨ ਕੋਰਾ । ਗਹੈ ਜਾਇ ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਬਢੇਰਾ ॥੮॥ ਅਸ ਨ
ਹੋਇ ਜਨੋ ਪ੍ਰਥਮ ਲਰਾਈ । ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ । ਸੇਵਤਿ
ਅਬਿ ਲੋ ਪਾਇ ਪਸਾਰੇ । ਕਾਰਜ ਸਰਜੇ ਨ, ਰਲ ਮੈਂ ਹਾਰੇ ॥੯॥ ਯਾਂਤੇ ਮਿਗ
ਮਾਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਤਨਿ* ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਮਾਜਾ । ਇਮ ਕਹਵਤਿ
ਲੋਕਨਿ ਤੇ ਸੁਨੀ । ਪਰਖਨ ਕੀਨਿ ਬਾਤ ਹੈ ਘਨੀ' ॥੧੦॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ
ਖਾਂ 'ਨਿਸਚੇ ਐਸੇ । ਆਪ ਕਰੀ ਫਰਮਾਵਨ ਜੈਸੇ । ਤਉ ਦੇਖੀਏ ਭਲੇ
ਬਿਚਾਰੇ । ਗੁਰੂ ਸਰਮਾ ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰੇ ॥੧੧॥ ਵੇਕਾ ਵੇਕੀ ਗਹੈ ਨ ਜਾਇ
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸਭੁ ਠ ਗਿਰਾਇ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨਾ ਸਵਧਾਨੀ' ।
ਇਹੁ ਨੀਕੀ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਭਾਨੀ ॥੧੨॥ ਪਾਛਲ ਰਾਤਿ ਪਰੇ ਕਰਿ ਹੋਲਾ
ਕਰੋ ਚਮ੍ਹੁ ਹਤਿ ਰੇਲ ਰੁ ਪੋਲਾ । ਪੈਂਦਾ ਸਨਮੁਖ ਤਿਨ ਕੇ ਜੈ ਹੈ । ਬਲ
ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਗਹਿ ਗੁਰ ਲੈ ਹੈ ॥੧੩॥ ਅਲਪ ਬਾਹਿਨੀ ਮਾਰਨ ਕਹਾ' ।
ਹਤਹਿ ਤੁਰਤ ਹਮ ਲਬਕਰ ਮਹਾ'। ਇਮ ਠਾਨਤਿ ਮਸਲਤ ਜਿਸ ਕਾਲਾ
ਚਹਤਿ ਚਵਨ ਕਹੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ॥੧੪॥ ਤਬਿ ਲੋ ਪੀਰਮਲ ਕੀ ਪਾਤੀ ।
ਪਹੁੰਚੀ ਤਿਨ ਢਿਗ ਕੁਮਤਿ ਕੁਬਾਤੀ'। ਅਪਨਾ ਆਪ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ† ।
ਪਿਤ ਗੁਰ ਤਜਾਗ ਤੁਰਕ ਅਨੁਸਾਰਨ† ॥੧੫॥ ਖੋਲਿ ਪਠੀ ਸਭਿ ਮਹਿ
ਬੱਖਜਾਤ । 'ਲਿਖਤੁਮ ਪੀਰਮਲ ਨਿਜ ਬਾਤ । ਪੈਂਦਖਾਨ! ਮੈਂ ਪੱਖੀ ਤੇਰਾ
ਨਹਿ ਅਪਮਾਨ ਸਹੈ ਮਨ ਮੇਰਾ ॥੧੬॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਆਉ ਬਿਲੰਬ ਨ
ਧਾਰੇ । ਬਾਹੁ ਸੰਗ ਕਰਿ ਮੇਲ ਹਮਾਰੇ । ਮੈਂ ਨ ਬਿਰੋਧ ਕਮਾਵਨ ਕਰੋ' ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰੇ' ॥੧੭॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਹਰਖਤਿ ਹੋਏ ।
ਪਰਜੇ ਭੇਦ' ਘਰ ਮੈਂ ਇਮ ਜੋਏ । 'ਉੱਤਰ ਲਿਖਹੁ-ਦੇਤਿ ਸੁਧ ਰਹੇ ।
ਜਿਮ ਹੁਇ ਢੁਭੇ ਹਮਾਰੀ ਕਹੋ- ॥੧੮॥ ਤੁਰਕਨ ਤੋਲਿਖਾਇ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ ।
ਪੀਰ ਮੱਲ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪੁਚਾਯੋ। ਸਭਿ ਲਬਕਰ ਤਜਾਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨਿ। ਜਹਿ

*.....ਸਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ ਭਾਵ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ । 'ਵੇਰੀ ਵੇਜ ਦਾ (ਸਾਥੇ ਨਹੀਂ)

ਮਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ । 'ਖੋਟੀ ਮਤਿ (ਨਾਲ ਲਿਖੀ) ਖੋਟੀਆਂ ਗਲਾਂ ਵਾਲੀ (ਪ੍ਰੀਕਾ) । 'ਵੁੱਟ ।

'ਤੁਰਕਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਕਹਿਆ ।

*ਪਾ:-ਹਰਣ ।

†ਇਕ ਲਿਖਤੀ ੨ ਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵੇਰੋਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਚਉਪਈ ਦੇ ਹੀ ਚਰਨ
ਹਨ । ਇਕ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:- ਚਲਿ ਕਰਿ ਦੂਤ ਗਏ
ਲਿਖਨਾ ਹੀ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਹਿ ਸਭਿ ਸਮੁਦਾਈ ।

ਕਹਿੰ ਤੇ ਰਕਾਰਿ ਨਰ ਲੀਨ॥੧੯॥ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈ॥ ਕਹੈ "ਸੁ
 ਰੋਪੜ ਕੋ ਚਲਿ ਜਾਵੈ" । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਸਾਯ ਭਿਹ ਦੇਨੀ* । ਨਿਜ ਮੁਰਾਦ
 ਹਾਸਲ ਕਰਿ ਲੇਨੀ॥੨੦॥ ਪੀਰਸਖਾਲਤ* ਵਲੀਬਿਸਾਲ॥ ਲਸ਼ਕਰ ਸਹਿਤ
 ਤਹਾਂ ਕੋ ਚਾਲਾ* । ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਜਬਿ ਕੇ ਇਤ ਚਾਲੇ॥ ਭੇਤ ਨ ਦੇਤਿ ਕਹਤਿ
 ਇਸ ਢਾਲੇ॥੨੧॥ ਜੋਤਿਕ ਦੁਆਬੇ ਬਿਖੇ ਪਠਾਨ । ਕਰੇ ਇਕੱਠ ਹਕਾਰਨ
 ਠਾਨਿ॥ ਅਧਿਕ ਬਾਹਿਨੀ ਕਰੀ ਬਟੋਰ॥ ਕਿਤਿਕ ਆਇਮਿਲਿਲੂਟਨ ਲੋਰ*
 ॥ ੨੨ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਸਭਿ ਕੋ ਸਨਮਾਨੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੇ ਮਿਦੁਲ ਬਖਾਨੈ ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਬਡੇ ਦੇਖਿਕਰਿਫੁਲ॥ ਜੰਗਕਰਨਿਕੋਚਿਤ ਅਨਕੂਲ॥੨੩॥ ਚਵਜੈ
 ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਪਾਏ ਜ਼ੀਨ ਕਿਕਾਨ । ਗੁਲਕੀ
 ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ । ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਬਿਰ ਬਾਈ* ॥ ੨੪ ॥
 ਅਰਧ ਲਾਖ ਅਰੁ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ* । ਕਾਲੇਖਾਨ ਸਾਬ ਅਸਵਾਰ ਸੈਨਾ ਸਹੱਸੁ
 ਇਕਾਦਸ ਆਨਿ* । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪਯਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਦੁਆਬੇ
 ਤੇ ਕਰੀ ਬਟੋਰਿ । ਚਮ੍ਹ ਸਹੱਸੁ ਦੋਇ ਦਸ ਔਰ* । ਸਗਰੀ ਭਈ ਪਝੱਤੁ
 ਹਜ਼ਾਰ । ਅਪਰ ਸਿੰਕਰੇ ਮਿਲਿ ਅਸਵਾਰ॥੨੬॥ ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਤੇ ਤੁਰਕ । ਏਰੇ ਕਾਲ ਹੋਨਿ ਕੋ ਗਰਕ । ਕਿਤਿਕ ਉਨ ਭਾ ਲਸ਼ਕਰ
 ਲਾਖ* । ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਬ ਜੰਗ ਅਭਿਲਾਖ॥੨੭॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲਨਿ ਬਸੇ
 ਨਗਾਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਨਗਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਤਜਾਰੇ । ਪੀਵਤਿ ਮਿਲਿ ਸ਼ਰਾਬ
 ਮਤਵਾਰੇ । ਬਾਕ ਅਟਪਟੇ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ ॥੨੮॥ ਸਾਗਰ ਮਨਹੁ ਉਛਲ
 ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੋ ਲਸ਼ਕਰ ਏਵ ਬਿਸਾਲ॥ ਉਝੀ ਧੁਲ ਛਾਦਜੈ ਅਸ-
 ਮਾਨਾ । ਕਰਨਿ ਨੈਨ ਮਹਿ ਪਰਹਿ ਮਹਾਨਾ* ॥ ੨੯ ॥ ਉਝਗਨ ਚੰਦ ਨ
 ਪਰਹਿ ਦਿਖਾਈ । ਮਨਹੁ ਘਾਟਾ ਚਹੁੰਦਿਬਿ ਘਿਰ ਆਈ । ਚਲਜੈ ਸ਼ਲਭ
 ਦਲ* ਬੰਦ ਮਨੀਂਦ । ਸਿੰਧੁ ਅਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ*
 ਸਗਰੇ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈ* । ਬਿਰ ਹੋਵਨਿ ਕੋ ਬਾਂਵ ਨ ਪੈਹੈ* । ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗ ਲਏ
 ਇਮ ਸਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਂ ਗਮਨਜੋ ਮੁਦ ਧਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਭਏ ਕੁਸ਼ਗਨ ਸੁ
 ਮਰਨ ਜਨਾਰੈ* । ਬਾਮ ਬਿਲੋਚਨ ਸਭਿ ਫਰਕਾਂਵੈ* । ਸਿਵਾ ਅਸ਼ਿਵਾ* ਸਮੁਖ

*ਭੋਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਹੈ । *ਚਾਹ ਕਰਕੇ । *ਬਦੰਜ ਹਜ਼ਾਰ । *ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । *ਬਾਰਾਂ
 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । *ਲਖ ਤੋਂ ਕੁਛਕੁ ਘਟ । *ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਨੇੜੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ (ਦੂਜ) ਧੰਦੀ ਹੈ । *ਟਿੱਡੀ
 ਦਲ । *ਭੁੱਬ ਭੁੱਬ ਕੇ । *ਅਲੁਭ ਰਿਵਝੀਆਂ ।

*ਪਾਸ-ਸਖਾਵਤ ।

ਕੋ ਧਾਵੈ । ਮੁਖ ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਮਤਿ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਉਲਕਾਪਾਤ ਹੋਤਿ
 ਬਹੁਤੋਰੇ । ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ ਉਲੁਕ ਚਹੁਫੇਰੇ । ਮਰਜੈ ਹੁਤੋ ਕੋ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ ।
 ਰੁਦਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬਲਵਾਨ ॥
 ਲੀਨੋ ਸੰਗ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨਾ । ਮਸਲਤ ਕਰਤਿ ਲਰਨ ਕੀ, ਚਾਲੇ ॥ ੩੪ ॥
 ਮਾਰਗ ਅਰਧ ਗਏ ਚਲਿ ਜਬੈ ਮਿਲਜੈ ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ ਸੁ ਤਬੈ । ਕੁਛਕ
 ਸੈਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਅੰਗ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਿ ਸਲਾਮ
 ਕੋ ਬੂਝਤਿ ਖਰਜੋ । ‘ਕਿਤ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਪਯਾਨਾ ਕਰਜੋ ?’ ਕਾਲੇਖਾ ਬੋਲਜੈ
 ਗਰਬਾਇ । ‘ਕੇਹਰਿ ਬਲੀ ਰਹੈ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੩੬ ॥ ਬਹੁਤ ਜੀਵ
 ਸੰਘਾਰਨਿ ਕਰੇ।ਕੋ ਬਲ ਧਾਰਿ ਨ ਆਗੇ ਅਰੇ । ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਸਿਕਾਰ ਕੋ
 ਚਾਲੇ । ਅਬਿ ਸੰਘਾਰਹਿ ਖੋਜਿ ਬਿਸਾਲੇ’ ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਹਰਖ ਕਰੀਤੇ । ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ ਚੌਪ ਧਰੀਤੇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰਗਾਮ ਲੋ ਗਏ।
 ਜਾਇ ਸੁ ਲਸਕਰ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ॥ ੩੮ ॥ ਭਰਜੈ ਧਰ ਤੇ ਸੋਤਬਿ ਗਾਮ।
 ਲੂਠ ਪਰੀ ਵਹਿਗੇ ਸਭਿ ਧਾਮ । ਨਿਸਾ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਹਿ ਪਛਾਨੇ ।
 ਮਿਲਜੈ ਗਰਦ ਮੈਂ ਭਾ ਸਭਿ ਹਾਨੇ ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਕ ਸਾਚ ਸੋ ਬਯੋ।ਉਤਰੇ
 ਜਬਹਿ ਉਚਰਿ ਜੋ ਦਯੋ’ । ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
 ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਥਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ, ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ । ਮਿਲਿ
 ਮਸਲਤ ਕੋ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰ । ‘ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਅਬਿ ਚਲਿ ਪਰੀਯਹਿ ।
 ਸਕਲ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਰੀਅਹਿ’ ॥ ੪੧ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ ‘ਜਾਉ ਮੈਂ
 ਤਹਾ’ । ਗੁਰ ਕੋ ਪੌਰ ਨਿਕਸਿਬੇ ਜਹਾ । ਨਿਕਸਤਿ ਅੰਕ ਭਰੋਂ ਬਸਿ ਕਰੋਂ।
 ਜੀਵਤਿ ਗਹੋਂ, ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਰੋਂ ॥ ੪੨ ॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਲੂਠ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਐਨ ।
 ਹਤਹੁ ਤੁਰਤ ਗੁਰ ਕੀ ਲਘੁ ਸੈਨ । ਕਾਰਜ ਸੁਗਮ ਭੁਲੇ ਬਨਿ ਜਾਇ ।
 ਇਹੀ ਰੀਤਿ ਹਮਰੇ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥

‘ਭਯਰ ਚਹਿ ਅਥਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਠੇ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨਚਿਓਲੀ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਜੰਗ ਅਦੰਭ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਬਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਧੀਰ । ਮਾਰ ਨਿਕਾਸਜੋ
 ਖਾਨ ਕੋ ਲਖਿ ਨਿੰਦਕ ਬੇਪੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਯਕੀ ਵੰਦ ॥ ਕਰਿ ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਸਵਾਨ ਬੀਰ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਭੀਰ । ‘ਹੁਇ ਸਨਧ
 ਬੋਧ ਭਟ ਅਰਧ ਜੋਇ । ਬਿਸਰਾਮ ਹੋਤੁ ਲਿਹੁ ਅਰਧ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥ ਤੁਰਕਾਨ
 ‘ਜਦੋਂ ਉਤਰੇ ਸਨ (ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਦੋਂ) ਜੋ ਵਾਕ ਉਚਾਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

ਸੈਨ ਤੇ ਬਨਿ ਸੁਚੇਤ। ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਹੁ ਸਭਿ ਜੰਗ ਹੇਤੁ। ਗੁਲਕਾਂ
ਬਰੂਦ ਲੀਜਹਿ ਸੰਭਾਲ'। ਸੁਨਿ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਲਿ ਬਿਸਾਲ॥ ੬॥
ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਹੈ ਕੈ ਸੁਚੇਤ। ਗਰਜੇ ਬਿਲੰਦ ਬਡ* ਜੰਗ ਹੇਤੁ। ਗਹਿ
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕਟ ਕਸਨਿ ਕੀਨਿ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਪਾਇ ਜੀਨ
॥੪॥ ਹੁਇ ਸਨਧਬੰਧ ਫਿਰਤੇ ਚੁਫੇਰ। ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ ਰਣ ਚਹਿ ਬਡੇਰੇ।
ਜਥਿ ਸਵਾ ਜਾਮ ਰਹਿ ਗੀ ਸੁ ਰਾਤਿ। ਗੁਰਗਿਰਾ' ਪਵਤਿ ਸਿਖ ਫਿਰਤ
ਜਾਤਿ'॥ ੫॥ ਧੁਨਿ ਉਠਤਿ ਉਰ ਮੁਨਿਯੋਤਿ ਦੂਰ। ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਚਹੁ
ਗਿਰਦ ਭੂਰ। ਜਥਿ ਸੁਨੀ ਆਨਿ ਤੁਰਕਾਨ ਕਾਨ'। ਉਰ ਭਯੇ ਸੁਧ ਕਰਿ
ਕਪਟ ਹਾਨਿ॥੬॥ ਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਬੋਲੈ ਸੁਨਾਇ। 'ਅਬਿ ਭਯੇ ਨੇਰ ਜਾਨੈ
ਸੁ ਜਾਇ। ਸਮ ਕਾਤੂਰ ਦੁੰਦਭਿ ਨਹਿ ਬਜਾਇ'। ਇਹੁ ਅਨੁਚਿਤ ਗਤਿ,
ਨਹਿ ਮੁਹਿ ਸੁਹਾਇ॥ ੭॥ ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਕਪਟ, ਭਾ ਜੰਗ ਭੇਰ। ਪੈਂਸਨਿ
ਬਜਾਇ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨੇਰ'। ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਪੈਂਦਖਾਨ। 'ਇਹੁ
ਆਪ ਜਿ ਮਰਜੀ ਇਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨ॥ ੮॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਇ
ਕਾਲ। ਇਕਥਾਰ ਪਰਹੁ ਹਮਲਾ ਬਿਸਾਲ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁਇ ਕਰਹੁ
ਮਾਰ। ਨਹਿ ਅਰਨ ਦੇਹੁ ਸੈਨਾ ਅਗਾਰ'॥੯॥ ਜਥਿ ਕਰੈ ਹੁਕਮ ਦੁੰਦਭਿ
ਬਜਾਇ। ਤਬਿਦਈ ਚੋਬਦੁਹਰੀ ਲਗਾਇ। ਧੁਨਿਪਰੀ ਕਾਨਜੋਧਾਨਿ ਆਇ
। ਸਵਧਾਨ ਹੁਤੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਫਿਰਾਇ॥੧੦॥ ਇਸ ਮਲਕਜਾਤਿ ਤਿਨ ਮਹਿ
ਫਿਰੇਤਿ। 'ਹੁਜਹਿ ਤਯਾਰ' ਸਭਿ ਕੈ ਕਹੰਤਿ। 'ਸੁਧ ਕਰੈ ਗੁਰੂ ਫਿਗ,
ਜਾਇ ਧਾਇ। ਸਵਧਾਨ ਬਨਹੁ ਹਿਤ ਲਰਨ ਆਇ'॥ ੧੧॥ ਹਯ ਕੈ
ਭਜਾਇ ਪਹੁੰਚੈ ਤੁਰੰਗ। ਉਤਰੈ ਸੁ ਪੋਰ ਅੰਤਰਿ ਬਰੇਤਿ। ਗੁਰ ਅੰਗੁ ਸੈਚ
ਕਰਿ ਕੈ ਸ਼ਨਾਨ। ਥਰ ਰੂਪ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਧਸਾਨ॥੧੨॥ ਤਬਿ ਗਯੋ ਬਿੱਪ੍ਰ
ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ। 'ਦਲ ਤੁਰਕ ਆਇ ਪਹੁੰਚੈ ਮਹਾਨ। ਜਿਮ ਹੋਇ
ਹੁਕਮ ਕੀਜਹਿ ਉਪਾਇ। ਚਵਿ ਚਲਹਿ ਬੀਰ, ਜਿਸ ਲੇਹੁ ਨਾਇ'॥ ੧੩॥
ਸੁਧ ਭਾਖਿ ਬਿੱਪ੍ਰ, ਰਹਿ ਠਾਂਢਿ ਤੀਰ। ਫੀ ਹਰਿਗੁਵੰਦ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਪੀਰ।
ਜਪ ਕੀਨਿ ਪਾਠ। ਚਤ ਏਕ ਹੋਇ। ਪੂਭੁ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਸੋਇ॥
੧੪॥ ਪਠਿ ਅੰਤ ਕੀਨ ਸਿਰ ਕੈ ਨਿਵਾਇ। ਤਬਿ ਸੁਨੀ ਤੁਰੰਗਾਨ ਧੁਨਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ। *ਤੁਰੇ ਫਿਰੇ। *ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਖੁਣੀ (ਬਾਣੀ ਦੀ ਧੁਨਿ)। *ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ (ਜੇ
ਅਸੀਂ) ਪੈਂਸੇ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਂਦੇ।

*ਪਾ:-ਸਭਿ।

ਉਠਾਇ । ਸਵਧਾਨ ਬੀਰ ਜੇ ਅੰਗੁ ਠਾਂਵੈ । ਰਣ ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਤਹਿ ਰੋਸ
 ਥਾਵੈ ॥੧੫॥ ਜਿਮ ਭਾਠ ਬਿਖੈ ਭੁਜਿਯੋਤਿ ਧਾਨ । ਸੁਨਿਯੋਤਿ ਤਥਾ ਬਹੁ
 ਸ਼ਬਦ ਕਾਨ । ਤਬਿ ਭਨੈ ਬਿੱਪੁ ਸੋ 'ਛਿੱਪੁ ਜਾਇ । ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਦੀਜੈ
 ਚਵਾਇ' ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਰਣ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਂਹਿ । ਕਿਯ ਸੈਨਪਤੀ
 ਲਖਿ ਸੁਭਟ ਤਾਂਹਿਗੁਰ ਕਹਨੈ 'ਪੀਚ ਸੈ ਸੈਨ ਸੇਗ। ਤੁਰਕਾਂਨ ਹਾਨ ਹਿਤ
 ਰਚਹਿ ਜੰਗ ॥ ੧੭ ॥ ਭਟ ਮਿਹਰ ਚੰਦ, ਅਮੀਆਂ ਸੁ ਦੋਇ । ਦਲ ਸੰਗ
 ਚਾਰ ਸੈ ਲੇਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਸ ਕੀ ਸਹਾਇ ਮਹਿ ਸਾਵਧਾਨ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਾ
 ਰਹਹਿ ਰਿਪੁ ਕਰਹਿ ਹਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨੈ ਸੈ ਸਊਰ' ਹੈਂ ਸ਼ੇਖ ਜੋਇ । ਪੁਰਿ
 ਕਰਹਿ ਵੱਛ ਚਹੁਦਿਸ਼ਿਨਿ ਸੋਇ' । ਭਟ ਹੁਤੇ ਅਸ਼ਟ ਦਸ ਸੈ' ਤੁਰੰਗਾਜੋ
 ਬਚੇ ਕਰਤਿ ਜੰਗਲ ਸੁ ਜੰਗ ॥੧੯॥ ਸਿਖ ਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਨਿ ਆਇ ।
 ਸਭਿ ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਾਇ । ਦਿਜ ਮਲਕਜਾਤਿ ਸੁਨਿ
 ਹੁਕਮ ਧਾਇ । ਲੱਖੁ ਪ੍ਰੇਡ ਦੀਨਸਿ ਚਵਾਇ ॥੨੦॥ ਪਸ਼ਚਾਤ ਸੈਨਪਤਿ
 ਜੁਗ ਸੁਚੇਤ । ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਚਵੇ ਬਡ ਜੰਗ ਹੋਤੁ । ਬਹੁ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ
 ਸਗਲ ਥਾਨ । ਚਲਿ ਜਾਲਾ ਬਮਣੀ' ਸ਼ਬਦ ਠਾਨਿ ॥੨੧॥ ਸੂਰਨਿ ਅਨੰਦ,
 ਕਾਤੁਰ ਡਰੀਤਿ । ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਚੇ ਬਜੀਤਿ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਨਿਕਟਿ ਆਇ । ਹੁਇ ਸਨਧਬੰਧ ਰਿਪੁ ਲਰਨਿ ਚਾਇ ॥੨੨॥ ਪਿਤ ਕੀ
 ਨਿਦੇਸ਼ ਚਾਹਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਕਰ ਧਰਨੈ ਧਨੁਖ ਨਿਸ਼ਨੁਰ' ਕਰਾਲ ।
 ਮਿਲਿ ਸੁਭਟਨ ਮਹਿ ਪੂਰਬ ਕਹੀਤਿ' - 'ਰਨ ਸਮੈ ਨ ਪਿਤਕੋਵਿਗ ਰਹੀਤਿ
 ॥ ੨੩ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਲਹਿ ਮੁਦਤਵਾਨ' - ਲਖਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ
 ਗੁਰ ਬਖਾਨਿ । 'ਜਬਿ ਲਗਿ ਸੁ ਨਿਸਾ ਰਹਿ ਅੰਧਕਾਰ । ਪਰ ਅਪਰ
 ਨਰਨਿ ਨਹਿ ਪਰਿ ਚਿਨਾਰ ॥੨੪॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਨਗਰ ਮਹਿ ਰਹੁ ਫਿਰੀਤਿ ।
 ਸਵਧਾਨ ਸਭਿਨਿ ਜੋਧਾ ਕਰੀਤ । ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ, ਲਰਹਿ ਤਬਿ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ ।
 ਗਨ ਤੁਰਕ ਆਇ, ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਾਂਹਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਕੋ
 ਸੀਸ ਧਾਰਿਹਯ ਚਵਨੈ ਫਿਰੀਤਿ ਸੂਰਨਿ ਮਝਾਗ ਜਿਤ ਗੋਲ' ਤੁਰਕ ਕੋ
 ਆਇ ਜੋਰ । ਤਿਤ ਜਾਤਿ ਸੂਰਮੇ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ॥ ੨੬ ॥ ਤਜਿ ਤੁਪਕ ਤੁੰਡ

'ਖਲੋਤੇ ਸੀ । 'ਓਥੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹੋਸ ਨਾਲ ।' (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਕਿਹਾ । 'ਸਵਾਰ ।' ੧੮੦੦ ।
 'ਦੂਕਾਂ ।' ਕਰੜਾ । 'ਕਹਿੰਦਾ ਦੂਦਾ ਸੀ । 'ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਮੈਂ । ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ (ਕਏ) ਨਹੀਂ
 ਹੋਇਆ, ਚਿਤ ਚਾਉ ਨਾਲ (ਪਾਸ ਹੋਣਾ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । 'ਸੁੰਡ ।

ਕੋ ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ । ਕਰਿ ਘੋਰ ਜੰਗ, ਦੋ ਮੋਰਿ ਮੋਰਿ । ਤੀਖਨ ਖਤੰਗ ਤਬਿ
 ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸ਼ੱਤੁਨਿ ਸਰੀਰ ਗਨ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ॥ ੨੭ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕ ਜਿ
 ਹੋਲਾ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਹਯ ਸੂਰ ਮਾਰਿ ਛਿਤ ਛਾਲਿ ਛਾਲਿ । ਘਮਸਾਨ ਘਨੋ
 ਕਰਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ । ਜੇ ਪਰਹਿ ਆਇ ਤਿਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ* ॥ ੨੮ ॥
 ਪ੍ਰਮਾਣਕਾ ਛੰਦ ॥ ਤੁਫੰਗ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ਕੈ । ਖਤੰਗ ਚਾਂਪ^੧ ਜੋਰਿ ਕੈ । ਪ੍ਰਹਾਰਿ
 ਸ਼ੱਤੁ ਗੋਰਤੇ । ਪਰੇ ਬਹਾਲ ਟੋਰਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਫੰਗ ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੂੰ । ਗਿਰੰਤਿ
 ਸੂਰੋ ਸੰਗ ਹੂੰ । ਤਜੰਤਿ ਫੇਰ ਧਾਇ ਹੈਂ । ਪਰੰਤਿ ਏਕ ਆਇ^੨ ਹੈਂ ॥ ੩੦ ॥
 ਕੁਲਾਹਲੇ ਹਲਾ ਹਲੀ । ਬਲੀਨ ਮੈਂ ਚਲਾਚਲੀ । ਸੁ ਜੋਰ ਪਾਇ
 ਆਵਤੇ । ਬਿਰੰਤਿ ਲਾਗਿ ਘਾਵ ਤੇ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਨ ਤੀਰ^੪ ਹੋਨਿ ਪਾਵਤੇ । ਸੁ ਚਾਰ
 ਓਰ ਧਾਵਤੇ । ਪਰੰਤਿ ਹੁਹ ਦੇਸ ਕੈ । ਮੁਰੰਤਿ ਘਾਵ ਖੇਸ ਕੈ^੫ ॥ ੩੨ ॥
 ਬਿਲੰਦ ਕੋਪ ਧਾਰਿ ਹੀ । ਉਚਾਰਿ^੬ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ^੭ ਹੀ । ਲਗੇਂ ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ ਹੀ ।
 ਗਿਰੰਤਿ ਧੀਰ ਬੀਰ ਹੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪਰੇ ਤੁਫੰਗ ਸੂਰਮਾ । ਮਿਲੰਤਿ ਜਾਤਿ
 ਧੂਰ ਮਾ^੮ । ਦਿਖੰਤਿ ਨਾ ਅੰਧੇਰ ਮੈਂ । ਧਵਾਇ ਜੋ ਦਰੇਰ ਮੈਂ^੯ ॥ ੩੪ ॥
 ਗਿਰੰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਉਪਰੇ । ਬਿਨਾ ਹਤੇ ਸੁ ਭੂ ਪਰੇ । ਦਰੰਤਿ ਪਾਇ ਸੰਗ ਤੇ ।
 ਪਲਾਇਕੇ ਤੁਫੰਗ ਤੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਫੰਗ ਕੇ ਤੜਾਕ ਹੂੰ । ਖਤੰਗ ਕੇ ਸੜਾਕ
 ਹੂੰ । ਮਚਨੇ ਘਮੰਡ ਘੋਰ ਹੀ । ਮਰੇਂ, ਨ ਤੁੰਡ ਮੋਰਿ ਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਿਤੇਕ
 ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਕੈ । ਨ ਹੋਤਿ ਸਾਮੁਹਾਇਕੰ । ਟਰੰਤਿ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ।
 ਪ੍ਰਹਾਨ ਕੈ ਗੁਮਾਨ ਕੋ^{੧੦} ॥ ੩੭ ॥ ਬਜੇ ਜੁਝਾਊ ਬਾਦਿਤਾ । ਉਤੰਗ ਜੰਗ
 ਨਾਦਤਾ^{੧੧} । ਪ੍ਰਚਾਰ^{੧੨} ਬੀਰ ਆਵਤੇ । ਮਰੇਂ ਤੁਫੰਗ ਘਾਵ ਤੇ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਲੰਬ
 ਨਾ ਲਗੰਤਿ ਹੈ । ਚਟਾਪਟੀ ਜੁਝੰਤਿ ਹੈਂ । ਬਿਸਾਲ ਸ਼ੋਰ ਮਾਰਿਓ । ਲਹੁ ਸੁ
 ਧੁਲਿ ਰਾਚਿਓ ॥ ੩੯ ॥ ਏਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇਘਰ ਮਚਨੇ ਤਿਮਰ ਜਾਮਨੀ
 ਮਾਂਹਿ । ਧੁਖਹਿ ਪਲੀਤੇ ਬੰਦ ਹੀ ਉਠਹਿ ਬਬਦ ਬਭੁ ਜਾਂਹਿ ॥ ੪੦ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਭਟਕ ਰਾਜੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਗਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿਸਥੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਗਤ ਦਾ ਜੰਗ] ।

ਏਹਰਾ ॥ ਲਿਏ ਬਾਹਨੀ ਲਰਤਿ ਭਾ ਲੱਖੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਿਤ ਦਿਬ
^੧ਤੀਰ ਧਨੁਖ ਵਿਚ । ^੨(ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ) ਨਾਲ ਹੀ ਡਿਗਦੇ । ^੩ਇਕ (ਹੋਰ) ਆਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ।
^੪ਘਾਉ ਲਗਣ ਨਾਲ ਅਟਕਦੇ (ਅ) (ਜੋ) ਠਹਿਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮ ਲਗਦੇ । ^੫ਨੇੜੇ । ^੬ਮੁਢਦੇ
 ਹਨ ਜ਼ਖਮ ਖਾ ਕੇ । ^੭ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ । ^੮(ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ) ਵੇੜਾਵਣ ਵਿਚ ਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੯ਗੁਮਾਨ
 ਦਰ ਕਰਾਕੇ । ^{੧੦}ਸ਼ੋਰ ਹੋਇਆ । ^{੧੧}ਵੰਗਾਰ ਕੇ । ^{੧੨}ਪਾ:—ਬਾਰ ਬਾਰ ।

ਆਵਹਿ ਟੋਲ ਰਿਪੁ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਕਰਾਲ ॥ ੧ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦਾਨਹੀਂ
ਨੇਰ ਢੁਕੇ ਕੁਪਜੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਸੁ ਓਰੈ ਉਚਾਰਜੈ ਕਠੌਰੀ ਬਿਸਾਲਾ ।
‘ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਜੈ ਖਰੇ ਦੇਰ ਲਾਵੈ ? ਕਰੈ ਕਜੈ ਨ ਹੋਲਾ ਸੁ ਆਪਾ
ਬਚਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਬੋਰੀ ਜਥਾ ਲੈਨ ਆਟਾਪਰੈ ਏਕ ਬਾਰੀ ਅਸੀਂ
ਕਾਢਿ ਕਾਟਾ । ਚਢੈ ਸੁਰ ਜੈ ਲੋੜ, ਫਤੇ ਲਹੁ ਪਾਈ’ । ਜਬੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਖਾਨ,
ਬਾਨੀ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩ ॥ ਹੁਤੇ ਬੀਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਓਜ ਧਾਰੇ । ਚਮ੍ਹ ਸੋਂ ਕਹਜੈ
ਕੁਰਠਾਵੈ ਨਿਹਾਰੇ । ‘ਚਲੈ ਕਜੈ’ ਨ ਆਗੈ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪਜਾਰੇ । ਪਰਜੈ
ਸੋਹ ਕੇ ਕਾਜ ਕੀਜੈ ਸੁਧਾਰੇ’ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੀ ਖਾਨ ਕਾਨੈ ਜੁ ਬੀਸੈ ਹਜ਼ਾਰਾ
ਦਲੀ ਚਾਲਿ ਆਗੈ ਚਹਜੈ ਜੰਗ ਭਾਰਾਹਕੈ ਹਾਕ ਬਾਜੀ, ਤੁਰੰਗੀ ਧਵਾਏ।
ਕਰੈ ਤਜਾਰ ਹਾਥੈਂ ਤੁਫੰਗੈਂ ਉਠਾਏ ॥ ੫ ॥ ਹਲਾ ਹਾਲ ਬੰਲੈਂ ਧਕਾਧੱਕ ਹੋਏ।
ਅੰਧੇਰਾ ਮਹਾਂ ਧੂਰ ਦੀਖੈ ਨ ਕੋਏ । ਗਿਰੈ ਬੀਰ ਕੇਤੇ ਮਰੇ ਸੋ ਅਟੈਕੈ । ਪਰੈ
ਉਪਰੈ ਨਾ ਉਠੈ ਹੋ ਅਤੈਕੈ’ ॥ ੬ ॥ ਸੰਭਾਰੈਂ ਕਿਤੇ, ਹਾਥ ਝਾਰੀ ਤੁਫੰਗੈਂ।
ਕਿਤੇ ਛੂਟਿ ਕੈ ਛੂਛ ਦੋਰੈ ਤੁਰੰਗੈਂ । ਬਿਨਾ ਮਾਰ ਕੀਨੈ ਮਰੇ ਸ਼ੱਤ ਕੇਤੇ। ਤਰੈ
ਉਪਰੈ ਹੋਤਿ ਭੈ ਕੇ ਸਮੇਤੇ ॥ ੭ ॥ ਸਹੈਸੈ ਜੁ ਬੀਸੈ ਢੁਕੈ ਵੇਇਓਂ ਸੋ।
ਇਤੇ ਬੀਰ ਲੱਖੁ ਲਿਏ ਸੰਗ ਨੌਸੀ। ਭਯੈ ਠਾਂਢਿ ਆਗੈ ਤੁਫੰਗੈ ਚਲਾਈ। ਦਸਾ
ਦਾਸ ਗੋਰੇ ਲਗੀ ਬੋਗ ਜਾਈ ॥ ੮ ॥ ਜਿਤੀ ਛੋਰਿ ਗੋਰੀ ਸਭੀ ਲਾਗਿ ਬੀਰੀ।
ਨਹੀਂ ਛੂਛ ਕੋਈ ਗਈ ਹੋਇ ਤੀਰੀ’ । ਇਕੈਵਾਰ ਮੈਂ ਸੁਰ ਨੌਂ ਸੈ ਗਿਰਾਏ।
ਪੁਨੈ ਪਾਇ ਬਾਰੁਦ ਤਜਾਰੀ ਕਰਾਏ ॥ ੯ ॥ ਛਟੈਕਾਰ ਹੋਵੈਂ ਗਜੈ ਕੋਰ ਭਾਰੇ।
ਦੁ ਗੋਰੀ ਸੁ ਪਾਵੈਂ ਠੁਕੈਂ ਛਿੱਪੁ ਝਾਰੇ । ਪਲੀਤਾਨਿ ਬਾਰੁਦ ਮੇਲੈਂ ਜਮਾਵੈਂ।
ਕਲਾ ਪੈ ਜਜੈਂ ਮੇਸ਼ ਤੋੜੇ ਰਿਕਾਵੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰੈਂ ਹਾਥ ਪੈ, ਸਾਮ੍ਹਰੈ
ਸ਼ੱਤ ਬੰਦਾ । ਚਲਾਵੈਂ, ਲਗੀਂ ਜਾਇ ਜੋਧੇ ਨਿਕੰਦਾ । ਪ੍ਰਕਾਸੈਂ ਪਲੀਤੇ,
ਸੁਭੈਂ ਜੰਗ ਬਾਨੇ। ਅੰਧੇਰੀ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਮ੍ਹਰੈ ਟਨਾਣੈ ॥ ੧੧ ॥ ਮਨੈ ਬਾਰਿ-
ਧਾਰੀ ਗਿਰੈ ਗਾਂਜ ਭਾਰੀ’ । ਇਮੈਂ ਹੋਤਿ ਨਾਦੈ ਤੁਫੰਗੈਂ ਛੁਟਾਰੀ । ਦੁਹੈ ਓਰ
ਧੌਂਸਾਨਿ ਪੁੰਕਾਰ ਗਾਵਾ । ਮਨੈ ਮੇਘ ਗਾਜੈ ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਬਾਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਪਰੈਂ
ਬੰਦ ਗੋਰੀ, ਵੁਠੈ ਖੇਤ ਓਰੈ’ । ਕ੍ਰਿਪੀ ਬੀਰ ਏਕੈ ਸੁ ਬੋਰੈ ਨ ਤੋਰੈ’ ।
‘ਤਲਵਾਰ’ । ‘ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ । ‘ਘੋੜੇ ਟਿੱਕਣ ਦੀ ਵਾਜ । (ਅ) ਹਾਕ ਤੇ ਹਾਕ ।
‘ਭਰ ਕਰਕੇ । ‘ਵਜਾਕੇ । ‘ਕੋਲ ਦੀ ਹੋਕੇ । ‘ਮਾਨੋਂ ਬੰਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰੀ ਬਿਲਲੀ ਗਿਰਦੀ
ਹੈ । [ਮਿਸ, ਵਾਰਿਧਰ=ਬਦਲ] । ‘(ਮਾਨੋ) ਖੇਤ ਤੇ ਗੜੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ । ‘ਏਤੀ (ਰੁਪ) ਬਾਂਕੇ
ਸੂਰਮੇ ਬੋੜੇ ਨਹੀਂ (ਬਹੁਣੇ) ਤੋੜੇ ।

ਤੁਫੰਗਾਨ ਦੁਸੇ ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਸੁ ਵਾਰਾਗਿਰੇ ਸੁਰ ਗੋਰੇ ਭਯੋ ਝਾਸ ਭਾਰ॥੧੩॥
 ਜੁਆਲਾ ਬਮੰਤੀ ਤਬੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਆਵੈ । ਅੰਧੇਰਾ ਸੁ ਦੂਰੈ ਨ ਵੇਖੀਨ ਪਾਵੈ ।
 ਸੁ ਹੋਏ ਬਿਹਾਲੀ ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਚੀ॥ਹਯੈ ਸੁਰ ਕੇ ਸ਼ੋਣ ਸੋਂ ਭੁਮਿ ਰਾਚੀ॥੧੪॥
 ॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਮਾਰੇ ਘਮੰਸਾਨ ਮਲਾ । ਭਰੁ ਬੀਰ ਮੇਰੇ ਜਬੈ ਘਾਲਿ ਹੇਲਾ ।
 ਫਟੈ ਤੁੰਡ ਆਗੈ ਮਿਟੇ ਜਾਹਿ ਪਾਛੈ । ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਆਵੈਨ ਕੋ
 ਚੀਤ ਬਾਛੈ ॥ ੧੫ ॥ ਇਸਾ ਦੁਸਰੀ ਕੋ ਪੁਰੈ ਕੋਰੈ ਜਾਵੈ । ਤਹਾਂ ਔਰ ਬੀਰੈ
 ਤੁਫੰਗੈ ਚਲਾਵੈ । ਨਹੀਂ ਹੋਨਿ ਦੇਂ ਨੇਰ, ਹੇਲਾ ਜੁ ਘਾਲੈ । ਕਰੈ ਮਾਰ ਗੋਰੀ
 ਤਤੀਕਾਲ ਡਾਲੈ ॥੧੬॥ ਫਿਰੈ ਆਲਬਾਲੈ, ਚਲੈ ਚੁੰਗ ਹੋਏ।ਜਿਤੇ ਜੋਰ
 ਘਾਲੈ ਸਕੈ ਨਾ ਖਰੋਏ । ਪਰੈ ਮਾਰ ਗੋਰੀਨ ਕੀ ਏਕ ਬਾਰਾ । ਸਹਾਰੈ ਨ
 ਸੋਤੁ ਗਿਰੈ ਹੂੰ ਸੁਮਾਰਾ ॥ ੧੭॥ ਕਿਤੇ ਪਾਨ ਹਾਨੇ ਕਿਤੇ ਭਾਜ ਜੈ ਹੈਂ ।
 ਕਿਤੇ ਦੇਖਿ ਕੈ ਮੁਰਛਾ ਤੇ ਗਿਰੈ ਹੈਂ।ਪਰੈ ਭੁਮ ਅੰਧੈ ਬਹੈ ਸ਼ੋਣ ਅੰਗਾ ।
 ਭਏ ਅੰਧ ਜੈਸੇ ਬਡੀ ਧੁਲ ਸੰਗਾ ॥ ੧੮॥ ਚਢੀ ਸ਼ਾਸ ਸੋਂ ਸੀਸ ਸੋਂ ਨਾਸਕਾ
 ਮੈਂ । ਗਏ ਕਾਨ ਪੂਰੇ ਤਬਾ ਬਾਹਿਕਾ ਮੈਂ । ਧਕਾ ਧੱਕ ਹੋਈ ਧਵਾਏ
 ਤੁਰੰਗਾ । ਗਿਰੇ ਖੰਡ ਜੋਧਾ ਮਲੈ ਪਾਇ ਸੰਗਾ ॥ ੧੯ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਅਰੇ
 ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਸੁਰਮੇ ਮਰੇ ਤੁਰਕ ਗਾਨ ਜਾਨਿ।ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋਂ ਰਿਸੁ ਕਹਨੈ
 ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਕਾਲੇਖਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਦੈ ਘਟਿਕਾ ਮੈਂ ਫਜਰ ਹੂੰ ਸਰਨੈ ਨ
 ਕਾਰਜ ਕੋਇ।ਪੁਰਿ ਸਮੀਪਤਾ ਨਹਿ ਭਈ,ਕਹਾਂ ਮਾਰਿ ਲੁਟਿ ਹੋਇ’॥੨੧॥
 ਪਾਘੜੀ ਫੇਦ ॥ ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਧਾਰੰਤਿ ਧੀਰ । ‘ਤਮ ਧੁਰ ਅਧਿਕ ਤੇ
 ਕਸ਼ਟ ਬੀਗਲਰ ਸਕੇ ਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੁਛ ਦਿਖਾਇ।ਨਹਿ ਸੋਤੁ ਅੰਗੁ ਜਾਨੈ
 ਸੁ ਜਾਇ॥੨੨॥ਜਬਿ ਕਰਹਿ ਹੋਲ ਹਯ ਮੇਲਿ ਪੇਲਿ’। ਭਿਰੋ ਪਰਹਿ ਆਪ
 ਲਾਗਤਿਧਕੇਲਾਂਗਿਰ ਮਰੈਂਬੰਦ ਉਠਨੇ ਨ ਪਾਇ। ਦਰੜੇਤਿ ਜਾਤਿ ਉਪਰ
 ਧਵਾਇ॥੨੩॥ਬਹੁ ਲਰੇ ਬੀਰ, ਨਹਿ ਸਰਹਿ ਕਾਰਾ।ਅਬਿ ਹੋਇ ਫਜਰ ਤਬਿ
 ਲੇਹੁ ਮਾਰ।ਲਸਕਰ ਨ ਬਾਦ ਦੀਜੈ ਮਰਾਇ।ਪੁਰਿ ਸਨੈ ਸਨੈ ਲੈਹੈਂ ਫੁਰਾਇ’
 ॥ ੨੪ ॥ ਫਿਗ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕਹਿ ‘ਨੀਕ ਬਾਤ । ਸਵਧਾਨਿ ਕਰਹੁ ਅਬਿ

‘ਗੁਰੁ (ਜੀ ਵੇ) ਤੁਰਮਿਆਂ ਟੇ ਜਦੋਂ ਵੇਲਾ ਕਰਕੇ (ਵੇਰੀ ਵੇ ਤੁਰਮਿਆਂ ਵੇ ਮੂੰਹ) ਮੋੜ ਦਿਤੇ ।

‘ਪਿਛੇ ਹਟੇ ਜਾਣ (ਕਿਉਂਕਿ) ਅਗੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ ਤੁਰਮੇ ਵੇਰੀ ਵੇ) ਮੂੰਹ ਭੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

‘ਨਗਰ ਦੀ ਦੁਜੀ ਤਰਫ ਨੂੰ । ‘ਛੁਫੇਰੇ । ‘ਦਖਮੀ ਵੇ ਰੋਕੇ । ‘ਮੁਧੇ । ‘ਤਵੇਂ ਹੀ (ਪੇੜਿਆਂ ਵੇ)

ਵੇਕਣ ਢਾਲਿਆਂ ਵੇ । ‘ਮਟੇ ਗਏ । ‘ਪੋੜੇ ਮੇਲਕੇ ਵਧਕੇ ਜਮੇਂ ਵੇਲਾ ਕਰਕੇ ਹਾਂ *ਪਾ:-੩੫।

ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਾਤ । ਮੈਂ ਮਿਲੋਂ ਸੰਗ ਹੋਲਾ ਕਰਾਇ। ਇਕਬਾਰ ਗਹੋਂ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ
ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇੱਤ੍ਰਾਇ ਖਰੇ ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਬੈਨ । ਬਡ ਜੰਗ ਹੋਤਿ
ਚਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਨੈਨ । ਕਿਮ ਅਰੇ ਬੀਰ ਬੋਰੇ ਅਗਾਇ । ਬਿਸਮਾਇ ਰਿਦੈ
ਲਸਕਰ ਲਰਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਨਮਸਕਾਰਨੀ^੧ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸੁਭਟਨਿ
ਸਰੀਰ ਕੋ ਢੋਰਿ ਢੋਰਿ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਛਿਤ ਛਾਲਿ ਛਾਲਿ। ਗਨ ਲੋਥ
ਪੋਥ ਹਯ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ ॥ ੨੭ ॥ ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਤੁਰੰਗ ਅੰਬਾਰ ਲਾਗ ।
ਰਣਖੇਤ ਪਰੇ ਤਨ ਤਜਾਗਿਤਜਾਗਿ। ਇਕ ਮੁਖ ਕਰਾਹਤੇ^੨ 'ਹਾਇ ਹਾਇ'।
ਦੁਖ ਮਹਾਂ, ਘਾਵ ਗਨ ਖਾਇ ਖਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਸੂਰ ਬੋਰਹੂੰ ਲਾਗ
ਘਾਇ। ਪ੍ਰਭ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਵਤਿ ਸਹਾਇ। ਤੁਰਕਨਿ ਹਜ਼ਾਰ ਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ।
ਮਿਲਿ ਧੂਰ ਪਰੇ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਬਹੁ ਭਯੋ ਪੰਕ ਸ਼੍ਰੋਣੀਤਿ ਚਾਲਿ ।
ਇਮ ਲਰਤਿ ਮਰਤਿ ਰਲ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਬਿਤਿ ਗਈ ਜਾਮਨੀ ਤਮ
ਸਮੇਤ । ਨਭ ਚਵਯੋ ਦਿਨੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਤੁ^੩ ॥ ੩੦ ॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਦਿਖਨ ਭਰ
ਆਪ ਮਾਂਹਿ । ਤਕ ਤੀਰ ਤੁਢੇਗਨਿ ਹਤਹਿ ਤਾਂਹਿ । ਤੋਮਰ ਬਿਲੇਦ
ਉਚੇ ਉਭਾਗਿਕਿਨ ਕਰਾਚੋਲ ਲੀਨੇ ਨਿਕਾਰਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜੁਟ ਪਰੇ ਕਾਟਿਬੇ
ਸੁਭਟ ਅੰਗ । ਖੰਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੁਇ ਧਾਰ ਸੰਗ। ਬਹਿ ਚਲਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ
ਲਾਲ । ਜਨੁ ਕੁਸਮਤ ਕ੍ਰਿਸਕ ਤਰੁ^੪ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੨ ॥ ਕੈ ਰੰਗ ਪਤੰਗੀ^੫
ਪਾਇ ਪਾਇ। ਭਟ ਫਾਰ^੬ ਖੇਲਤੇ ਧਾਇ ਧਾਇ । ਕਹਿ 'ਮਾਰ' ਗੀਤ ਜਨੁ
ਗਾਇ ਗਾਇ । ਮਿਲਿ ਜਾਹਿ ਬੀਰ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਇ ਜੂਥ
ਜੰਬੁਕਨਿ^੭ ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ । ਉਰ ਅਨੰਦ ਅਧਿਕ ਆਮਿਖ ਅਹਾਰ । ਬਹੁ
ਫਿਰਤਿ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪਾਨ । ਭਰਿ ਭਰਿ ਕਪਾਲ^੮ ਤ੍ਰਿਪਤੈ^੯ ਮਹਾਨ ॥ ੩੪ ॥
ਨਿਜ ਉਦਰ ਪੂਰਿ ਲੇਤੀ ਡਕਾਰ । ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਪਾਵਤਿ ਧਮਾਰ^{੧੦}। ਗਨ
ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੂਕੈਂ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਮਿਲੀ ਗਿੱਝ ਭੱਖਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੫ ॥
ਬਡ ਭਯੋ ਭੀਮ ਰਣ ਖੇਤ ਹੋਰਿ । ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਮਹੇ ਧਰ ਪਰ ਘਨੇਰ ।
ਦਾਰੁਨ ਮਹਾਨ ਕੂਕਰ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ। ਮਿਲਿ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਬਿਹੰਗ ਜਾਲ ॥ ੩੬ ॥
॥ ਕਹਕਹ ਹਸੈਤਿ^{੧੧} ਕਾਲੀ ਕਰਾਲ । ਕਰ ਰਕਤ ਖਪਰ^{੧੨} ਲਟਕੈਤਿ

^੧ਬੰਦੂਕਾਂ । ^੨ਖੰਡੇ ਹੋਏ ਟੁੱਟੇ ਹਨ । ^੩ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਚੱਕ੍ਰ ਆ ਚਾਨਣੇ ਵਾਸਤੇ । ^੪ਕੇਸੂ
ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਇੱਛ ਫੁੱਟੇ ਹਨ ਮਾਨੋ । ^੫ਲਾਲ ਰੰਗ [ਮਿਸ: ਪਤੰਗ । ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ = ਵਕਮ, ਲਾਲ
ਚੰਦਨ] । ^੬ਟੋਲੀ । ^੭ਰਿਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ । ^੮ਖੇਪਰੀਆਂ । ^੯ਨਾਚ । ^{੧੦}ਘੋੜ ਖਿੜ ਹਸਦੀ ਹੈ ।
^{੧੧}ਟੱਥਾਂ (ਬਿਚ) ਲਟਕਾ ਦਾ ਖੇਪਰ ।

ਬਾਲ । ਪੈਅੰਤਿ ਮੁੰਡ ਮਾਲਾ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਬਹੁ ਨਚਹਿ ਜੋਗਨੀ ਬਜਹਿ
ਤਾਲ^੨ ॥ ੩੭ ॥ ਛੁਟਕੰਤਿ ਤੁਪਕ ਫਟਕੰਤਿ ਦੇਹਿ । ਲਟਕੰਤਿ ਗਿਰਤਿ
ਮਿਲਿਯੰਤਿ ਖੇਹ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਦੀਪਕ ਮਨੀਦ । ਜਨੁ ਤੁਰਕ ਪਤੰਗ
ਸੁ ਪਰਤਿ ਫਿੰਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਨ ਬਿਲਮ ਮਰੇ ਲਾਗੇ ਸੁ ਢੇਰ । ਜਿਤ ਕਿਤ
ਦਿਖੰਤਿ ਪੁਰਿਕੇ ਚੁਫੇਗਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾ ਉਮਰਾਵ ਜੋਇ।ਲਸਕਰ ਸੁ ਮਰਜੇ
ਬਹੁ ਨੈਨ ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥—ਇਹ ਭਯੋ ਕਹਾਂ—ਮਨ ਮੈਂ ਹਿਰਾਨ ।—ਨਹਿ
ਲਗਜੇ ਕਾਲ^੩ ਭੁਟ ਨਾਸ ਪ੍ਰਾਨ । ਰਹਿ ਸ਼ੇਖ ਅਰਧ, ਜਾਨੇ ਸੁ ਜਾਇ—।
ਮਨ ਪਾਇ ਤ੍ਰਾਸ, ਮੁਖ ਨਹਿ ਅਲਾਇ ॥੪੦॥ ਲਿਖਿ ਈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਚਿ ਅਭਲਮ
ਵਾਸਿ 'ਨਿਸ ਜੰਗ' ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੇਖ ਖਿੰਸੀ ॥ ੩੯ ॥

੨੨. [ਇਨ ਦਾ ਜੋਗ] ।

ਏਹਗ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਲਸਕਰ ਹਤਿ ਭਾ ਬਿੰਦੁ । ਕੁਤਬ,
ਪੈਂਦ, ਅਨਵਰ ਅਪਰ ਲਖਿ ਕੈ ਬਲੀ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਡੇਲ।
'ਰਿਸਜੇ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਇਨੋ ਤਾਤਕਾਲਾ । ਕਹਜੇ ਕੋਪ ਫੰਗਾ' । 'ਨ ਕੋਟੈ
ਉਤੰਗਾ ॥੨॥ ਨਹੀਂ ਦੀਹ' ਖਾਈ । ਲਰੇ ਦੂਰ ਆਈ । ਮਰੇ ਬੀਰ ਆਏ ।
ਨਹੀਂ ਸੱਤੁ ਸਾਧੇ ॥ ੩ ॥ ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਹੋਈ । ਕਰੋ ਕਜੇ ਨ ਢੋਈ ? ਪਰੇ
ਬਿੰਦੁ ਹੋਲਾ । ਰਿਪੁ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ ॥੪॥ ਜਿਤੀ ਦੇਰ ਧਾਰੋ। ਤਿਤੋ ਹੂੰ ਬਿਗਾਰੋ ।
ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ । ਕਰੋ ਏਕ ਬੈਰਾ ॥ ੫ ॥ ਏਹਗ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ! ਪੁਰਬ
ਦਿਸ਼ਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਸੈਨ । ਪੁਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਹੋਲ ਕਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਹੁ
ਬਿਨ ਚੈਨ ॥੬॥ ਅਨਵਰ ਅਰੁ ਅਸਮਾਨ ਖਾ ! ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਓਰ ।
ਪੁਰਿ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਿਕੈ ਕਰੀਐ ਸਿਘਰ ਘੇਰ ॥ ੭ ॥ ਮੋਰਠਾ ॥ ਦਸ
ਹਜ਼ਾਰ ਲਿਹੁ ਸੰਗ ਜਬਿ ਹੋਲਾ ਸਗਰੇ ਕਰਹਿ । ਕਰਾਚੋਲ ਕੈ ਜੋਗ
ਲਰਤਿ ਲਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਰਹਿ ॥੮॥ ਮੈਂ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਠਾਂਵਿ ਇਤਿ
ਤੇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੋ । ਹਤਹਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਾਢਿ ਅਰਹਿ ਜੁ ਆਇ ਅਸ਼ੇਸ਼
ਕੋ ॥੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬਲਵਾਨ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਿ ਲਰਿ ਕੈ ਪਰਹਿ' । ਲਿਹੁ
ਜਿਜਲਾਇ ਮਹਾਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿਕੈ ਬਰਹਿ' ॥੧੦॥ ਇਮ ਮਸਲਤ
ਦੇ ਧਾਰਿ ਲੈ ਲੈ ਦਸੈ ਹਜ਼ਾਰ ਦਲ । ਚਾਰ ਓਰ ਹੁਇ ਚਾਰ ਭਨਤਿ ਪਰਸ-
^੧ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੈ (ਕਟੇ ਹੋਏ) ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਮਾਲਾਂ । ^੨ ਤਾਲੀਆਂ । ^੩ ਸਮਾਂ । ^੪ (ਕਾਲੇ ਖਨ ਨੇ)
ਦੁਰਕਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਕੁਤਬ ਖਾ ਪੈਂਦਾ ਅਨਵਰ ਆਦਿਕ) ਨੂੰ ਗੁੱਟੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ । ^੫ ਫੁੰਘੀ ।
^੬ ਮਾਰਿਆਂ ਨੂੰ । ^੭ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲੋਂ ਪੈਕੇ ਲੜੇ । ^੮ ਵੜੀਏ (ਨਗਰ ਵਿਚ) ।

ਪਰ ਅਪਨ ਬਲ ॥੧੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਬਜਾਏ ਨਗਾਰੇ। ਚਲੇ ਚੌਪ ਧਾਰੇ।
 ਸੁਦੀ ਸੈਨ ਕੀਨੀ। ਨਿਜੇ ਸੰਗ ਲੀਨੀ ॥੧੨॥ ਸੁਰਾ^੧ ਪਾਨ ਕੀਨੇ। ਰਣੇ
 ਰੰਗ ਭੀਨੇ। ਬਡੇ ਚੁੰਗ^੨ ਹੋਏ। ਚਹੈਂ ਸੱਤੁ ਢੋਏ ॥੧੩॥ ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ।
 ਬਿਸਾਲੇ ਨਿਸ਼ੇਕੇ। 'ਗੁਰੁ ਥਾਨ ਕੋਨੇ ?' ਪਿਥੇ ਕਜੇਂ ਨ ਤੋਨੇ ॥੧੪॥
 ਬਲੀ ਜੋ ਕਹਾਵੈ। ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਖਾਵੈ। ਗਹੇ ਕਜੇਂ ਨ ਜੈ ਕੈ। ਕਿਧੈਂ ਮਾਰਿ
 ਧੈਕੈ' ॥੧੫॥ ਇਮੰ ਉਚ ਭਾਖੈਂ। ਬਿਸਾਲਾਭਿਲਾਖੈ^੩। ਭਏ ਚਾਰ ਓਰੈ।
 ਕਰਜੇ ਜੰਗ ਘੋਰੇ ॥੧੬॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ। ਤੁਰੰਗੈਂ ਧਵਾਈ। ਮਹਾ ਨਾਦ
 ਹੋਵਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਚਹੂੰ ਓਰ ਹੋਰਾ। ਜਥਾ ਪਾਇ ਘੋਰਾ।
 ਸਭੀ ਭੇਤ ਜਾਨਾ। ਜਥਾ ਸੱਤੁ ਠਾਨਾ ॥੧੮॥ ਪੁਰੀ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ। ਫਿਰਜੇ
 ਬੀਰ ਹੋਰੇ। ਜਥਾ ਚਾਰ ਥਾਈਂ^੪। ਰਿਪੁ ਸੈਨ ਆਈ ॥੧੯॥ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਜੈਕੈ।
 ਸੁਨਾਈ ਸਬੈ ਕੈ। 'ਬਧੇ ਚਾਰ ਗੋਲੈ'। ਬਕੈਂ ਉਚ ਬੋਲੈ ॥੨੦॥ ਚਹੈਂ
 ਬੀਚ ਆਏ। ਬਡੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਏ। ਸੁ ਕੀਜੈ ਉਪਾਈ। ਰਿਪੁ ਲੋਹੁ ਘਾਈ' ॥੨੧॥
 ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ। ਗੁਰੁ ਯੈਂ ਉਚਾਰੀ। 'ਜਤੀ ਸੈਨ ਭਾਰੀ। ਕਰੈ ਥਾਉਂ
 ਚਾਰੀ' ॥੨੨॥ ਦੇਹਗ ॥ ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਲੇ ਦਲ ਸੰਗ
 ਸਮੁਹਾਇ। ਮਿਹਰਚੰਦ ਅਮੀਆਂ ਦੁਤੀ ਦੱਖਣ ਦਿਸਿ ਕੈ ਜਾਇ ॥੨੩॥
 ਲੱਖੁ ਪਸ਼ਚਮੁ ਦਿਸਿ ਲਰੈ ਲੈ ਸੈਨਾ ਸਵਧਾਨ। ਰਹਹਿ ਪੀਨ*ਕਰਿ ਪੁਰਿ
 ਨਿਕਟਿ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਮਹਾਨ ॥੨੪॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੰਗ ਚਮ੍ਹੁ ਕੇ ਉਤਰ
 ਦਿਸਾ ਪਧਾਰਿ। ਵਧਹੁ ਅੱਗੂ ਨਹਿ ਅਧਿਕ ਤੁਮ, ਵਿਗ ਰਿਪੁ ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਮਾਰ' ॥੨੫॥ ਰਸਾਵਲ ਚੰਦ ॥ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਸ਼੍ਰੋਨੈ^੫। ਲਏ ਮਾਨਿ ਤੋਨੈ^੬। ਕਰੀ ਸੰਗ
 ਸੈਨਾ। ਚਲੇ ਬੀਰ ਭੈ ਨਾ ॥੨੬॥ ਜਹਾਂ ਖਾਨ ਕਾਲਾ। ਬਡੈ ਹੋਲ ਘਾਲਾ। ਗਯੋ
 ਬੀਰ ਲੱਖੁ। ਮਹਾਂ ਓਜ ਰੱਖੁ ॥੨੭॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ। ਕਿ ਨੌਜੋ ਭੂਮਾਈ।
 ਬਡੇ ਥਾਨ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਲੋਹਾ ਕਰਾਰੇ ॥੨੮॥ ਕਿਤੇ ਸਾਂਗ ਮਾਰੈਂ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ। ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਮੇਲਾ। ਲਿਯੋ ਬਾਲਿ ਹੋਲਾ ॥੨੯॥ ਖਰੇ ਬੰਡ
 ਜੈਸੇ। ਹਲੇ ਸੇ ਨ ਕੈਸੇ। ਅਰੇ ਹੋਇ ਸੋਹੈ^੭। ਕਰੀ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥੩੦॥ ਦੜਾ
 ਦਾੜ ਗੋਰੈਂ। ਤੁਰੰਗੈਂ ਘਨੇਰੈਂ। ਉਬਲੈਂ ਪਬਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈ ॥੩੧॥
 ਮਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਏ। ਰਿਪੁ ਬੰਦ ਘਾਏ। ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ। ਪਰੀ ਭੂਰ
 'ਸ਼ਰਾਬ'। 'ਟੋਲੇ'। 'ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ'। 'ਟੋਲੇ'। 'ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ'। 'ਤਕੜਾਈ ਕਰਕੇ
 ਰਹੇ'। '(ਤਏ) ਮਾਰੇ'। 'ਸੁਣੇ'। 'ਤਿਨ੍ਹ (ਸਾਰਿਆਂ) ਨੇ'। 'ਸਾਹਮਣੇ'। *ਪਖ-ਪੀਠ।

ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲੇ ਖੰਗ ਖੰਡੇ । ਵਧਾਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ । ਕਟੇ ਖੰਡ ਖੰਡੇ । ਘਨੇ ਹੀ
 ਘੁਮੰਡੇ ॥ ੩੩ ॥ ਭਏ ਰੰਡੇ ਮੁੰਡੇ ॥ ਕਿਨੁ ਜੰਗ ਛੰਡੇ । ਕਟੀ ਗ੍ਰੀਵ ਬਾਹੂ ।
 ਪਰੇ ਭੁਮਿ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸੁ ਸੀਸ ਕਾਟਾ । ਕਿਨੁ ਕੋਇ ਡਾਟਾ ॥
 ਰਿਪੁ ਨੇਰ ਹੋਏ । ਸੁ ਨੇਜ ਪਰੋਏ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਛੇਗਾਨਿ ਛੋਰੀ । ਕਿਸੁ ਮਾਰਿ
 ਗੋਰੀ । ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਭਜੇ ਭੀਰੁ ਭਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਮਹਾਂ ਲੋਹ ਮਾਚ ॥
 ਲਹੂ ਧੂਲ ਰਾਚਾ । ਕਿਸੁ ਤੁੰਡ ਖੰਡਾ । ਕਿ ਸੀਸੇ ਬਿਹੰਡਾ ॥ ੩੭ ॥ ਹਥ-
 ਵੱਥ ਹੋਏ । ਰਿਪੁ ਕੀਨਿ ਵੋਏ । ਚਲੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖਾਜੁ ਸਰਪੰ ਸਰੀਖੇ ॥ ੩੮ ॥
 ਭਯੋ ਭੂਰ ਨਾਈ । ਕਰੈਂ ਸੂਰ ਬਾਈ । ਗੁਰੂ ਤਜਾਰ ਹੋਏ । ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਜੋਏ
 ॥ ੩੯ ॥ ਧਰੇ ਜੁੱਧ ਚੀਰੇ । ਸੁਭੰਤੋ ਸ਼ਰੀਰੇ । ਬਡੇ ਖੰਗ ਭਾਰਾ । ਗਰੇ ਬੀਚ
 ਧਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਲਈ ਢਾਲ ਚੋਰੀ । ਹੁਤੀ ਭਾਰ ਗੋਰੀ ॥ ਲਗਾਈ ਪਿਛਾਰੇ ।
 ਮਹਾਂ ਸੋਭ ਧਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਭੇ ਭੂਰ ਭਾਬਾ । ਭਰਜੇ ਬਾਨ ਸਾਬਾ । ਲਗਜੇ
 ਹੋਮ ਜਾਂਹੀ । ਦਿਪੈਂ ਹੀਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁ ਮੋਤੀਨਿ ਗੁੱਛੇ । ਭਲੇ ਗੋਲ
 ਸੁਛੇ ॥ ਸਜਜੇ ਅੰਗ ਸੇਗਾ । ਗਹਜੇ ਚਾਂਪ ਚੇਗਾ ॥ ੪੩ ॥ ਕਠੈਂ ਬਿਸਾਲਾ
 ਮਹਾਂ ਭਾਰ ਵਾਲਾ । ਹਯੇ 'ਜਾਨ ਭਾਈ' । ਸੁ ਲੀਨੇ ਮੰਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਬਡੇ
 ਚੌਰ ਹੋਵਾ । ਚਹੂੰ ਓਰ ਜੋਵਾ । ਮਚਜੇ ਜੰਗ ਭਾਰਾ । ਸੁ ਲੋਹਾ ਕਰਾਰਾ ॥ ੪੫ ॥
 ਗੁਰੂ ਕੋਟ ਤੀਰੇ ॥ ਖਰੇ ਸੇਧਿ ॥ ਤੀਰੇ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤੁ ਹੋਰੇ । ਲਰੰਤੇ ਘਨੇਰੇ
 ॥ ੪੬ ॥ ਤਿਨ੍ਹੇਂ ਤਾਕਿ ਮਾਰਾ । ਚਲਜੇ ਸ਼ੁਕ ਮਾਰਾ ॥ ਡਸੇ ਸ਼ੱਤੁ ਜਾਈ ।
 ਜੁ ਆਯੋ ਅਗਾਈ ॥ ੪੭ ॥ ਬਿਧਜੇ ॥ ਏਕ ਦੋਉ । ਤ੍ਰਿਤੀ ਚੌਥ ਸੇਉ ॥ ਜੁਉ
 ਆਇ ਆਗੇ । ਗਯੋ ਬੀਧ, ਲਾਗੇ ॥ ੪੮ ॥ ਪਰਜੇ ਪਾਰ ਜਾਈ । ਰਿਪੁਨਾ
 ਅਗਾਈ ॥ ੪੯ ॥ ਮਰੇ ਬੀਰ ਘੋਰਾ । ਇਕ ਬਾਨ ਛੋਰਾ ॥ ੫੦ ॥ ਜਥਾ ਪੈਨ
 ਕੋਲੇ । ਗਿਰਾਵੈ ਧਕੋਲੇ । ਤਥਾ ਏਕ ਬਾਰੀ । ਗਿਰੇ ਸ਼ੱਤੁ ਬਾਰੀ ॥ ੫੧ ॥
 ਪੁਨੀ ਔਰ ਜੋਰਾ । ਧਨੁ ਅੰਚਿ ਘੋਰਾ ॥ ਲਗਜੇ ਕਾਨ ॥ ਪਾਨ ॥ ਕਰੇ ਤਾਨ
 'ਬਡੇ ਰੰਕਾਰ ਵਾਲੇ । 'ਸਿਰ ਬਿਨਾਂ ਧੜ । 'ਧੜ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ । 'ਬੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਨੇ
 ਛੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । (ਅ) (ਮਾਨੋ) ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਜੰਗ' = ਜੰਗਲ ਛਾਂਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ । (ੲ) ਕਈਆਂ
 ਨੇ ਜੰਗ ਛੰਡ ਦਿੱਤਾ [ਛੰਡਾ = ਛੰਡ ਦਿੱਤਾ । ਵੇਖੋ ਅੰਸੂ ੨੪ ਵਾ ਅੱਕ ੧੯] । (ਸ) ਪਰ
 ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਜੰਗ' ਨਹੀਂ 'ਜੰਘ' ਸੀ, ਅਰਥ:- ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਤਾਂ ਕਟੀਆਂ
 ਗਈਆਂ । 'ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਾਟਦਾ ਹੈ । 'ਕਥਾਇਰ । (ਅ) ਭੀੜ । 'ਕਟਿਆ ਗਿਆ ।
 'ਬਹੁਤੀ ਭਾਰੀ । 'ਸ਼ੁੱਛ, ਸੁਧ । 'ਟੋਟ ਦੇ ਪਾਸ । 'ਜੋੜ ਕੇ । 'ਪਿਪ(ਵਾਂਕ) । 'ਵਿਨਿਆਂ ।
 'ਛੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਔਰੇ (ਜਾਂ ਪਿਆ) । 'ਬਹੁਤ । 'ਛਿਆਨਕ । 'ਦੁੱਥ ਕੰਨ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗਾ ।

*ਮਾ-ਛੰਡ ਪੰਡੇ ।

†ਪਾ-ਅਪਾਈ ।

ਭਾਨਾ^੧॥੫੧॥ਤਜਰੇ,ਨਾਦ ਹੋਵਾ। ਰਿਪੂ ਚੈ ਪਰੋਵਾ। ਨਹੀਂ ਸਾਇ ਜਾਨਾ॥
 ਪਰੈ ਪਾਰ ਬਾਨਾ॥੫੨॥ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਛੋਰੇ। ਫਿਰੇ ਚਾਰ ਓਰੇ। ਜਹਾਂ
 ਜੋਰ ਘਾਲੈਂ। ਤਹਾਂ ਛਿੱਪ ਚਾਲੈਂ॥੫੩॥ਹਤੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਜੁ ਸਰਪੀ
 ਸਰੀਖੇ। ਮਰੈਂ ਸੂਰ ਘੋਰੇ। ਪੁਰੈ ਚਾਰ ਓਰੇ॥੫੪॥ਬਡਾ ਹੋਲ ਮੋਲਾ^੨।
 ਚਹੈਂ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ। ਪਰੈ ਮਾਰ ਆਗੇ^੩। ਗਿਰੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਗੇ॥੫੫॥ਪਿਛੈ
 ਪਾਇ ਘਾਲੈਂ।ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਚਾਲੈਂ।ਡਰੈਂ-ਹੋਰਿ ਮਾਰੈਂ-।ਨਹੀਂ ਧੀਰ ਧਾਰੈਂ॥
 ੫੬॥ਤੁਢੇਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਲਗੈ ਅੰਗ ਫੋਰੀ।ਪਰੈਂ ਝੂਮ ਘੂਮੈ^੪। ਮਿਲੈਂ ਧੂਲਿ
 ਭੂ ਮੈਂ॥੫੭॥ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਆਵੈਂ। ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਵੈਂ।ਗੁਰ ਬਾਨ ਲਾਗੈਂ।
 ਤਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈਂ॥੫੮॥ਚਹੁ ਓਰ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਲਾਗੇ ਅੰਬਾਰੇ। ਤੁਰੀਗੇ
 ਕਿ ਬੀਰਾ। ਪਰੈ ਹੁੈ ਬਿਖੀਰਾ^੫॥੫੯॥ਪਰੈਂ ਦੌਰ ਕੈ ਕੈ।ਫਿਰੈਂ ਮਾਰ ਖੈਕੈ।
 ਤਬੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ। ਹਿਰਾਨੈ ਬਿਸਾਲਾ॥੬੦॥

ਇਹ ਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜੀ ਚਿੰ-ਏ ਅਸਟਮ
 ਵਸੈ 'ਜੋਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਨੇ ਨਾਮ ਚੌਥ ਬਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੨੩ ॥

੨੩. [ਖੇਜਾ ਅਨਵਰ ਬੱਝ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮੈਂ ਗੋਲ ਦਲ ਸੰਗ ਲਿਏ ਸਰਦਾਰ। ਚਹਤਿ
 ਬਰਨ* ਕੋ ਜੋਰ ਤੇ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ॥੧॥ਮੋਰ ਛੰਦ॥ਗਹਿ ਤੀਰ
 ਤੋਮਰ ਵੇਗਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਹਤਿ ਗੋਰ। ਮਿਹਰਾ ਮਹਾਂ ਬਰ ਬੀਰ। ਅਮਿਯਾਂ
 ਸਹਾਇਕ ਧੀਰ॥੨॥ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲ। ਕਰਿ ਜੰਗ ਕੋਪ
 ਕਰਾਲ। ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਠਾਂਢਿ ਮਾਰਤਿ ਬਾਨ॥੩॥ਜਿਹ
 ਸੰਗ ਦੂਤ^੧ ਸਹਾਇ। ਜਿਨ ਮਾਰ ਪੂਰਬ ਖਾਇ। ਬਿਨ ਲਾਜ ਮੁਰਖ ਫੋਰ।
 ਗੁਰ ਸੈਂ ਚਹੈ ਭਟ ਭੋਰ^੨॥੪॥ਦਿਸ਼ ਦੋਨ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ। ਬਹੁ ਕੋਪ ਤੇ
 ਭਟ ਚਾਰ। ਗਨ ਸੈਨ ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ। ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਕਿਯ ਜੰਗ॥੫॥
 ਦਿਸ਼ਿ ਦੱਖਨੀ ਘਮਸਾਨ। ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਹਾਏ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨ। ਗੁਲਕਾਨ ਕੋ
 ਬਰਖਾਇ। ਕਰਕਾ^੩ ਮਨੋ ਘਨ ਪਾਇ॥੬॥ਸਿਰ ਫੂਟਿ ਹਾਡਨਿ
 ਜੈਸ^੪।ਉਰ ਫੋਰਿ ਮਾਰਤਿ ਹੋਸ^੫।ਤੁਰਕਾਨਿ ਹੋਲ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਕਰ ਅੰਚਿ
 ਕੈ ਕਰਵਾਲ^੬॥੭॥ਗੁਰ ਸੈਨ ਪੈਂ ਚਲਿ ਆਇ।ਮਿਲਿ ਗੋ ਤਬੈ ਸਮੁਦਾਇ।
^੧(ਐਡਾ) ਬਲ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ। ^੨(ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਵੱਡਾ ਹੋਲਾ ਕੀਤਾ। ^੩ਅਗੇਂ ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
^੪ਝੂਮ ਕੇ ਘੇਰਨੀ ਥਾ ਕੇ ਡਿਗ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ^੫ਖਿੱਛੇ ਪਏ ਹਨ [ਹਿੰ: ਬਿਖੇਰਨਾ=ਖਿੰਡਾਉਣਾ]।
^੬ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਖਾਂ। ^੭ਕਾਬਲ। ^੮ਨਾਬ। ^੯ਗੜੇ। ^{੧੦}ਹਾਂਡੀਆ ਵਤ। ^{੧੧}ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
^{੧੨}ਡਲਵਾਰਾਂ। *ਪਾ:-ਫਤਨਿ।

ਮੁਖ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ' ਉਚਾਰਿ । ਗਹਿ ਤੋਮਰੈਂ ਤਰਵਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮਿਹਰੈ
ਰੁਪਨੈ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਧਨੁ ਐਚਿ ਮਾਰਤਿ ਤੀਰ। ਸੁਭਟਾਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ।
ਤੁਪਕਾਨਿ ਗੋਰਿਨਿ ਮਾਰਿ ॥ ੯॥ ਖਰ ਸਾਂਗ ਮਾਰਿ ਧਸਾਇ । ਤਰਵਾਰ ਤੇ
ਕਰਿ ਘਾਇ । ਗਨ ਤੁੰਡ ਮੂੰਡ ਬਿਹੰਡ'। ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡ ਘਮੰਡਿ ॥੧੦॥
ਨੁਟਿ ਆਪ ਮੈਂ ਤਿਸ ਬਾਰ । ਇਕਸਾਰ ਹੋਵਤਿ ਮਾਰਿ। ਕਟਿ ਅੰਗ ਸ਼੍ਰੋਤ
ਭੀਸ । ਰਣ ਥੇਤ ਮੈਂ ਜਨੁ ਥੀਸ' ॥੧੧॥ ਬਹੁ ਬੀਰ ਘਾਇਲ ਹੋਇ। ਮਰਿ
ਭੁਮ ਪੈ ਪਰਿ ਕੋਇ । ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਖਤੀਰ । ਗੁਰ ਬੀਰ ਬੇਧਤਿ ਅੰਗ ॥
੧੨ ॥ ਕਿਹ ਸੀਸ ਪੈ ਤਰਵਾਰ । ਕਿਹ ਕੰਧ ਕੋ ਕਟਿ ਛਾਰਿ । ਮੁਖ ਡੇਦ
ਕੀਨਸਿ ਕਾਹਿ । ਕਟਿ ਜੰਘ ਕੋ ਚਲਿ ਨਾਹਿ' ॥੧੩॥ ਦਿਸ ਦੱਖਣੀ ਬਢ
ਸ਼ੇਰ । ਤੁਰਕਾਨ ਦੀਨਸਿ ਸ਼ੇਰ । ਗੁਰ ਤੀਰ ਧਾਇ ਸੁਨਾਇ । 'ਢਿਗ
ਆਇਗੇ ਸਮੁਦਾਇ' ॥੧੪॥ ਬਿਧੀਆ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਤੀਰ। ਤਿਹ ਸੰਗ ਬੋਲਤਿ
ਧੀਰ' :- 'ਉਤ ਜਾਹੁ ਬੀਰ ! ਬਿਤਾਬ । ਦਲ ਸ਼ੱਤੁ ਲੀਜਹਿ ਦਾਬ ॥੧੫॥
ਹਤਿ ਆਯੁਧਾਨਿ ਹਟਾਇ' । ਦਿਹੁ ਕਾਠ ਜੋ ਸਮੁਹਾਇ' । ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ
ਹਰਿਖਾਇ । ਤੁਤਕਾਲ ਬਾਜ ਧਵਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਅਮਿਯਾਂ ਘਿਰਨੈ ਜਹਿ
ਬੀਰ । ਰੁਪ ਮਾਰਿਤੋ ਗਨ ਤੀਰ । ਮਿਹਰਾ ਸਹਾਇ ਕਰੰਤਿ । ਲਲਕਾਰ
ਕਾਟਿ ਗਿਰੰਤਿ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਆ ਗਯੋ ਜਿਮ ਸ਼ੇਰ । ਨਿਜ ਬੀਰ ਦੇਤਿ
ਦਲੇਰ'। 'ਗੁਰ ਓਜ ਕੋ ਉਰ ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ' ॥੧੮॥ ਤਜਿ
ਤੀਰ ਆਪ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਬੇਧਿ ਕੈ ਰਿਪੁ ਸਾਲ'। ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਅਗਵਾਇ।
ਸਮ ਬੰਭ ਕੇ ਬਿਰ ਬਾਇ ॥੧੯॥ ਤੁਰਕਾਨ ਆਇ ਜਿ ਹੇਲ। ਸਭਿ ਮਾਰਿ ਕੋ
ਤਿਹ ਬੋਲਿ। ਤਿਨ ਮੋਰਿ ਪਾਛਲ ਪਾਇ। ਰੁਪਿ ਕੈ ਰਹਨੈ ਅਗਵਾਇ ॥੨੦॥
ਪਾਯੀ ਡੇਢ ॥ ਤਬਿ ਅਨਵਰਖਾਨ ਬਿਲੋਕਿ ਸੈਨ । ਕਿਮ ਸੁਭਟ ਹਟਤਿ ਰਣ
ਲਗਤਿ ਹੋ ਨ । ਕੋ ਅਰਨੈ ਆਇ ਨਹਿ ਜਾਨਿ ਦੇਤਿ । ਗਮਨੈ ਅਗਾਇ
ਬਿਰ ਜੰਗ ਬੇਤ ॥ ੨੧ ॥ ਲੈ ਬੀਰ ਕਿਤਿਕ ਕਰਿ ਰੋਲ ਪੇਲ । ਬਿਰ ਬਰਨੈ
ਆਇ ਬਕਿ' 'ਹੇਲ ਹੇਲ'। ਪਿਖਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਲਲਕਾਰ ਤਾਂਹਿ। ਮਿਲਿ ਪਰੇ

'ਨਾਸ਼ ਕੀਤਿ । 'ਸੰਗ (ਰੂਪ) ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੱਟ ਹੋਏ ਅੰਗ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਖਣੇ ਮਠੋਂ ਬੀਜ
(ਖਿਲਰੇ ਹਨ) । (ਅ) ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਪਈ ਹੈ । 'ਕਿਮੇ ਦੀ ਜੰਘ ਕੱਟੀ ਗਈ ਹੈ (ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ)
ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । 'ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ । 'ਬਸਤੂ ਮਾਰਕੇ ਹਟਾਓ । 'ਦੌਰੀ । 'ਦੁੱਖਵਿੰਦਾ
ਨੈ (ਤੀਰ) ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ । 'ਕਹਿ ਕੇ ।

ਬੀਰ ਤਬਿ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਕੀਨਸਿ ਚਿਨਾਰਿ ਤਬਿ ਖਾਨ ਦੇਖਿ ।
 -ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਧਿਕ ਰਹਿਵਿਗ ਵਿਸ਼ੇਖ-ਇਹਕਾਰਦਾਰ ਸ੍ਰੀਹਰਿਗੁਵਿੰਦ।
 ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਮਿਲਹੁ ਚਹੁ ਓਰ ਬਿੰਦੈ ॥ ੨੩ ॥ ਅਸਮਾਨਖਾਨਕੇ ਸੰਗਲੀਨਿ।
 ਚਹੁ ਓਰ ਓਰਕੇ ਜੋਰ ਦੀਨਿ । ਬਡ ਪਰਜੇ ਰੋਰ ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੇਗ । ਇਤਿ
 ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲਿ ਏਕ ਸੰਗ ॥ ੨੪ ॥ ਹੱਥਯਾਰ ਹਾਥ ਲੈ ਸਾਵਧਾਨ। ਤਬਿ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋਪਯੋ ਮਹਾਨ । ਧਨੁ ਐਚਿ ਐਚਿ ਤਜਾਰੀਤਿ ਤੀਰ। ਤੁਰਕਾਨਿ
 ਭਾਕਿ ਬੇਧਤਿ ਸਰੀਰ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਸ ਲਗਹਿ, ਨਹੀਂ ਜਾਚੇਤਿ ਨੀਰ ।
 ਪਰਿ ਪਾਰ ਸੁਭਕ* ਗੇਰੇਤਿ ਬੀਰ । ਤਬਿ ਅਰਜੋ ਆਇ ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ।
 ਬਹੁ ਕੋਪ ਸੰਗ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ 'ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਮਾਰ
 ਮੋਹਿ । ਬਿਚ ਸਭਾ ਆਬਰੁ ਖੋਇ ਤੋਹਿ । ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਕਰਿ
 ਵਿਨਾਸ। ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਸਰਬ ਜੀਵੰਨਿ ਆਸ ॥ ੨੭ ॥ ਤਵ ਮਾਰ, ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਹਹਿ
 ਜਾਇ। ਤਬਿ ਰਹੇ ਮੋਹਿ ਪਤਿ, ਪੁਰਿ ਲੁਟਾਇ । ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭ੍ਰਾਸ ਕੋ ਤਨਕ
 ਕੀਨਿ । ਲਸਕਰ ਤਮਾਮ ਵਿਗ ਨਹਿ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਨਹਿ ਕਰਨ
 ਉਚਿਤ ਕਰਿ ਮੋਹਿ ਸੰਗ* । ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਬੀਚ ਜੰਗ* । ਸੁਨਿ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨਿ। 'ਬਲਵਾਨ ਕੋਹਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰੇ ਅਨੇਕ । ਜਿਨ ਕੋ ਗਿਨੰਤਿ ਨਹਿ ਹੁਇ ਬਿਬੇਕ* । ਅਰ
 ਬਡੇ ਮਸਤ ਬਲ ਜੁਤਿ ਮਤੰਗ । ਸੋ ਲਲਾਬੇਗ ਕੰਥਰ ਜਿ ਅੰਗ ॥ ੩੦ ॥
 ਹਤਿ ਮੁਗਲਸਖਾ, ਅਵਦੁਲ ਪਠਾਨ । ਪਰਿ ਕੈ ਨਿਚਿਤ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ।
 ਜੇ ਸੁਪਤਿ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਜਗਾਹਿ* । ਤੋ ਜੀਵਨ ਤਿਸਕੋ ਹੋਤਿ ਨਾਹਿ*
 ॥ ੩੧ ॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਜਗਾਵਨ ਤੁਮਹੁ ਆਇ । ਬਲਧਾਰ ਆਸ ਦੇ
 ਸਭਿ ਖਪਾਇ । ਨਹਿ ਤਜਹਿ, ਕਰਹੁ ਕੋਤਿਕ ਉਪਾਇ । ਜੇ ਜਿਯਨਿ
 ਚਾਹਿ, ਅਬਿ ਤੋ ਪਲਾਇ* ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਮਨ ਰਿਸ ਅਧਿਕ
 ਧਾਰਿ । ਧਨੁ ਐਚਿ ਤਾਕਿ ਕਰਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰਲਗਿ ਜੀਨ ਮਾਂਹਿ ਅਟਕਯੋ

*ਸੁਕਾ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਲਹੁ ਵਿਚ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਤੀ ਤਿਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) । ਐਸੇ ਨਾਲ
 ਉਹ ਕੀਤੀ ਸਾਈ ਜੋ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । *ਭਾਵ ਜੋ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ।

*ਭਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਦੋਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਇਹ ਦੀ ਥਾਵੇਂ
 ਇਹ ਪਾਠ ਬੀ ਹੈ:- ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਹਨ ਚਾਹਤਿ ਗਵਾਚ । ਬਿਨ ਹੋਤਿ ਚਹੈ ਗੁਰ ਮੈਂ ਜੁ ਫਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥

ਮਝਾਰ। ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੈਦ ਹਧ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ॥ ੩੩॥ ਇਤਿ ਉਤ ਧਵਾਇ
 ਚੈਗਿਰਦ ਫੇਰਾਗਨ^੧ ਮਹਿ ਅਏਪਿ ਖਪਰਾ ਬਝੇਗ ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ
 ਰਿਸ ਮਹਾਨ। ਰਿਪੁ ਤਾਕਿ ਲੱਛੈ ਛੋਡੈ ਸੁ ਬਾਨ॥ ੩੪॥ ਸਮ ਸਰਪ ਸ੍ਰੀਕ
 ਚਾਲੈ ਬਿਸਾਲ। ਬਡ ਬੋਗ ਸਹਿਤ ਲਗਿ ਸੋਤੁ ਭਾਲ^੨। ਪੰਖਨਿ ਸਮੇਤ
 ਧਸਿ ਹੋਇ ਪਾਰ। ਕੁਛ ਰਹੈ ਦਿਖਤਿ ਬਾਗਰ ਅੰਕਾਰ^੩॥ ੩੫॥ ਜੁਕ
 ਭੋਹ ਬੀਚ ਸੋ ਅਸੁ ਸੁਹਾਇ। ਜਨੁ ਤਿਲਕ ਲਾਲ ਸੇਦਰ ਲਗਾਇ।
 ਕਿਹ ਜਤਨ ਸੰਗ ਕੈ ਗਲ ਅਨਾਰ। ਬਹੁ ਸਜਹਿ, ਭਾਲ ਰਾਖੈ ਸੁਪਾਰਿ^੪
 ॥੩੬॥ ਜਨੁ ਬੈਠਿ ਨਿੱਛਰ ਮਹਿ ਸਿਰ ਨਿਕਾਰਿ। ਇਹੁ ਬਤਸ ਸਾਰਕਾ
 ਮੁਖ ਪਸਾਰਿ^੫। ਜਨੁ ਬਿਧੀਚੈਦ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧ ਲਾਲ^੬। ਬਿਰ ਭਯੋ ਜਾਇ ਤਕਿ
 ਸੋਤੁ ਭਾਲ^੭॥੩੭॥ ਗਿਰ ਪਰੈ ਭੂਮਿ ਪਰ ਭ੍ਰਮ ਸੋਇ। ਲਗਿ ਬਾਧੁ ਬੋਗ ਜਨੈ
 ਬਿਛੈ ਕੋਇ। ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਤਾਸ ਕੋ ਪਾਇ ਭੁਰ। ਤਜਿ ਚਲੇ ਜੰਗ ਪਿਖਿ
 ਸੋਰ ਸੂਰ॥ ੩੮॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਅਧਿਕ ਹਮਲਾ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਪੁਨ ਪਰੇ ਰਿਪੁਨਿ
 ਪਰ ਬਰ ਕਰਾਲ। ਅਸਿ ਕੋ ਨਿਕਾਸਿ ਚਮਕਾਇ ਹਾਥ। ਕਰਿ ਤਛਾ
 ਮੁੱਛ ਬਡ ਬੋਗ ਸਾਥ॥ ੩੯॥ ਭਾਜਤਿ ਕਟੀਤਿ ਨਹਿ ਟਿਕਤਿ ਪਾਇ।
 ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਬਹੁਕਰਿ ਉਪਾਇ। ਜਬਿ ਲਖੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਬਿਨਾਸ।
 ਤਜਿ ਸਾਮੁਹਾਇ^੮ ਟਰਿ ਹੋਇ ਪਾਸ^੯॥ ੪੦॥ ਗੁਰ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਕੇ ਪਗ
 ਜਮਾਇ। ਭਟ ਕਰੇ ਠਾਂਢਿ ਰਣ, ਲੇਤਿ ਨਾਇ^{੧੦}। ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੈਦ ਇਮ ਜੀਤ
 ਪਾਇ। ਗੁਰ ਖਰੇ ਲਰਤਿ ਚਲਿ ਨਿਕਟਿ ਆਇ॥੪੧॥ ਸਭਿ ਕਹੀ ਗਾਥ
 ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ^{੧੧}। ਰਣ ਲਰਤੋ ਪਲਟੇ ਹਿਤ ਮਹਾਨ। ਪਹੁੰਚਾਇ ਭਿਸਤ
 ਨਿਜ ਦਲ ਟਿਕਾਇ। ਤੁਪਕਾਨਿ ਤਜਾਰਾ ਤਰਕਾਨਿ ਘਾਇ॥ ੪੨॥
 ਬਹੁ ਲਰਤਿ ਸੁਭਟ ਘਮਸਾਨ ਘਾਲਿ। ਇਮ ਦਿਸਾ ਦੱਖਣੀ ਰਣ ਕਰਾਲ।
 ਗੁਰ ਫਤੇ ਭਈ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ। ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਸ਼ਬਦ ਜੈਕਾਰਵੇਤਿ॥੪੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ ਨਿੱਚੋ ਅਛਟਮ ਗ੍ਰਾਂਥ 'ਬੰਸਾ ਅਨਵਰ ਬੰਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੩ ॥

^੧ਚੋਣੇ। ^੨ਨਿਸ਼ਾਨਾ। ^੩ਏ ਵਿਚ। ^੪ਬਾਗੜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ [ਪੰਜਾ; ਬਾਗੜ, ਤੀਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ
 ਹਿੱਸਾ]। ^੫ਯਾ ਕਿ ਜਤਨ ਨਾਲ ਅਨਾਰ ਦਾ ਫੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿਕਾਕੇ ਦੇ ਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮ ਰਿਹਾ
 ਹੈ ਮੰਦੇ ਤੇ। ^੬ਇਹ ਮਾਨੋ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਵੇਠਕੇ ਮੈਨਾ ਦੇ ਵੰਚੇ ਨੇ ਸਿਰ ਕੇਢ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਸਾ-
 ਰਿਆ ਹੈ। ^੭ਲਾਲ ਰੱਸ। ^੮ਸਾਮੁਹਿਓ। ^੯ਲਭਿ ਨੂੰ ਟਲ ਗਿਆ। ^{੧੦}ਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਮੇ
 ਖੜੇ ਕੀਤੇ। ^{੧੧}ਅਨਵਰ ਪਠਾਣ ਦੀ। *ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ।

੨੪. [ਜੰਗ ਜਾਗੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਛੋਰਤਿ ਤੀਛਨ ਬਾਨ । ਕਰਹਿ ਏਕ
ਤੇ ਨਾਸ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਤੁਰਕ ਤਸਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧ ॥ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥ ਲਰਿਤੇ
ਸੁ ਥੀਰ । ਬਿਧਿਤੇ ਸਰੀਰ । ਹੁਇ ਅੰਗ ਧੀਰ । ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੀਤਿ ਤੀਰ ॥ ੨ ॥
ਤੁਪਕੈਂ ਤਜਾਕ । ਗੁਲਕੈਂ ਸਜਾਕ । ਲਗਿ ਅੰਗ ਫੋਰ । ਉਕਸੈਂ ਨ ਬੋਰੈ ॥
੩ ॥ ਗਿਰਤੇ ਬਿਹਾਲ । ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਲਾਲਾਛਟਕੇ ਤੁਰੇਗ । ਅਸਵਾਰ ਭੇਗ ॥
੪ ॥ ਗੁਰ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਰਿ । ਬਹੁ ਬਾਨ ਮਾਰਿ । ਟਿਕਨੇ ਨ ਦੇਤਿ । ਬਛ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੫ ॥ ਉਤ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਮੁਚਕੈਤਿ ਬਾਨ । ਲਗਿ ਕਾਹੁ ਨਾਹਿ ।
ਨਿਫਲੇ ਸੁਜਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਾਲ ।—ਕਿਤ ਜਾਹਿ ਜਾਲੈ—। ਗੁਰ
ਬੀਰ ਬੰਦ । ਬਿਰਤੇ ਬਿਲੇਦ ॥ ੭ ॥ ਨਹਿ ਘਾਵ ਖਾਹਿਤਿਮ ਹੀ ਦਿਖਾਹਿ ।
ਤੁਰਕਾਨ ਨਾਸ । ਦਿਖਤੇ ਰੁਪਾਸ ॥ ੮ ॥ ਰਦੈ ਪੀਸ ਪੀਸ । ਦਲ ਬੰਦ
ਈਸੈ । ਸੁਭਟਾਨਿ ਪ੍ਰੇਰਿ । ਹੁਇ ਕੈ ਦਲੇਰਾ ॥ ੯ ॥ ਜਬਿ ਹੋਤਿ ਮਾਰ । ਗਿਰਤੇ
ਸੁਮਾਰੈ । ਠਟਕੈਤਿ ਹੋਰਿ । ਨਹਿ ਹੂੰ ਅਗੋਰ ॥ ੧੦ ॥ ਦਿਸਿ ਪ੍ਰਾਰਿ
ਮਾਹਿ । ਕੁਤਬਾ ਲਗਾਹਿ । ਜਿਸ ਅੰਗ ਬਿੱਪ੍ਰ । ਸਰ ਛੋਰਿ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੧ ॥ ਚਹਿ
ਬੀਰ ਜਾਨਿ । ਪ੍ਰਾਰਿ ਕੈ ਸਥਾਨਾਜਬਿ ਦੇਲ ਘਾਲਿਤਸਿ ਸੋਤੁ ਜਾਲਾ ॥ ੧੨ ॥
ਏਹਗਾ ॥ ਬਿਰ ਹੂੰ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦਿਜ ਮਾਰਤਿ । ਕਸਿ ਕਸਿ ਬਾਨ । ਸੋਧਦ
ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥
ਗੁਰ ਸੂਰ ਬੰਕੇਸੁ ਹੂੰ ਕੈ ਨਿਸ਼ੀਕੋਕਬੈ ਸਸਤੁ ਲਾਗੈ । ਕਉ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈ ॥
੧੪ ॥ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ । ਮਿਲੈਂ ਸੋਤੁ ਹਾਨੈਂ । ਸਭੀ ਬੀਰ ਬਿੱਪ੍ਰ । ਤਜੈ
ਤੀਰ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੇ ਆਨਿ ਹੋਲਾ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਮੇਲਾ । ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਨਾਦੈ ।
ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬਾਦੈ ॥ ੧੬ ॥ ਰੁਪੈਂ ਢਾਲ ਹਾਥੇ । ਦੁਤੀਂ ਖੰਗ ਸਾਥੇ । ਸਰੋਹੀ
ਸੁ ਖੰਡੈ । ਦਧਾਰੇ ਪੁਚੇਡੈ ॥ ੧੭ ॥ ਕਟਾਕਟ ਕਾਟੈਂ । ਮਨੋ ਮਾਸ ਬਾਟੈਂ ।
ਭਏ ਖੰਡ ਖੰਡਾ । ਪਰੇ ਭੁਮਿ ਮੰਡਾ ॥ ੧੮ ॥ ਕਿਸੂ ਕਾਟਿ ਤੁੰਡਾ । ਪਿਖੇ ਭੀਰੁ
ਪੰਡਾ ॥ ਚਲੇ ਜੰਗ ਛੰਡਾ ॥ ਨਚੇ ਨੰਗ ਖੰਡਾ ॥ ੧੯ ॥ ਫਟੇ ਬਸਤੂ ਝੰਡਾ । ਭਯੋ
ਬੀਸ ਖੰਡਾ ॥ ਬਡੋ ਜੁਧ ਮੰਡਾ । ਪਰੀ ਮਾਰ ਚੇਡਾ ॥ ੨੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ
੧੬੩ ਬਾ ਨਹੀਂ ਉਕਸੈ । ੧੬੪ (ਤੀਰ) ਕਿਥੇ ਜਾਵੇ ਹਨ । ੧੬੫ ਦੈ । ੧੬੬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ । ੧੬੭ ਮੀ
ਹੋਕੇ । ੧੬੮ ਪੁਰਬ । ੧੬੯ ਜਾਤੀ ਮਲਕ । ੧੭੦ ਦ੍ਰੋਣ (ਦੋਬ) ਨਾਲ । ੧੭੧ ਦਬਾ ਮੋਟ ਕਟਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਲਕ
ਨੂੰ ਕਟਦੇ ਹਨ ਕਟਾ (=ਵਾਰ) ਨਾਲ । ੧੭੨ ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ (ਮੁਖ) ਪੀਲੇ । ੧੭੩ ਛੋਰਕੇ [ਛੋਰ=
ਛੋਰਕੇ] । ੧੭੪ ਵਾਂਸ (ਬੰਨੇ ਦਾ) ਟੁਟ ਗਿਆ ।

ਜਾਗੇ ਮਲਕ ਲਰਤਿ ਕਰਤਿ ਘਮਸਾਨ। ਦੁਹੈ ਦਿਸਿਨਿ ਕੇ ਸੁਰਮਾ ਲਗਿ
ਅਧ ਹਤਿ ਪਾਨ ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੋਯਾ॥ ਯੋਂ ਚਹੁ ਉਰ ਤੇ ਮਾਰ ਮਚੀ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਕੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਮਰਿ ਕੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤੀਰਨਿ ਤੇ ਬਹੁ ਬੀਰ ਸਰੀਰ
ਪਰ ਬਰਕੈ*। ਬੇਧਤਿ ਪਾਰ ਪਰੈਂ ਅਸੁ ਕੈ ਨਰ ਨਾ ਅਟਕੈ ਖਪਰੇ ਬਰਿ
ਕੈ। ਬੇਧਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਸਰਕੈ ਪਿਖਿ ਕਾਤੁਰ ਹੀ ਧਰਕੈ ਡਰਿ ਕੈ ॥
੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪੰਨਗ ਕੇ ਸਮ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈ।
ਬਿੰਦ ਪਹਾਰਤਿ ਸ਼ੱਤਨਿ ਡਾਰਤਿ, ਛੁਛ ਨਿਖੰਗ ਹੈਐਰ ਮੰਗਾਵੈ। ਲਾਘਵਤਾ
ਕਰਿ ਛੋਰਤਿ ਹੈਂ ਇਕਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰ** ਮਹਾਂ ਬਰਖਾਵੈ। ਏਕ ਕੋ
ਬੇਧਤਿ ਦੂ ਪੁਨ ਤੀਨਹੁ, ਚਾਰ ਕਿ ਪੰਚ, ਛਠੈਂ ਸੁ ਗਿਰਾਵੈ ॥੨੩॥ ਜਾਹਿ
ਸਥਾਨ ਲੋ ਸ਼ੱਤ ਖਰੇ ਹੁਇ ਸੁਰ ਬਲੀ ਕਿ ਸਮੂਹ ਤਰੇਗਾ। ਜਾਇ ਤਹਾ
ਤਕ ਬੇਧਤਿ ਤੀਰ ਗਿਰੈਂ ਤਤਕਾਲ ਫੁਟੈਂ ਜਿਨ ਅੰਗ। ਮੋਟ ਬਡੇ ਅਰੁ
ਦੀਰਘ ਦਾਹੁਣ ਆਸੁਤਹੈਂ ਖਪਰੇ ਸੁਖਤੰਗਾ। ਤੀਖਣ ਲੋਹ ਪੁਲਾਦ ਕਰੇ
ਤਨ ਪਾਰ ਪਰੇ ਕਰਿ ਪਾਨਨਿ ਭੰਗਾ ॥੨੪॥ ਧਾਂਕ ਪਰੀ ਦਲ ਜੀਵਤਿ ਮੈਂ
‘ਨਰ ਕੋਨ ਬਲੀ ਅਸ ਬਾਨ ਪਹਾਰੈ। ਕੋਨ ਕੁਦੰਡ ਕਠੋਰ ਖਿਚੈ ਇਸ
ਲਾਇਕ ਨਾ ਜਗ ਬੀਚ ਨਿਹਾਰੈ। ਬੇਧਤਿ ਬੀਸ ਕ ਲੋ ਚਲਿ ਜਾਤਿ, ਪਰੈਂ
ਭਜਿ ਪਾਨਨ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰੈ’। ਤੀਰ ਕੋ ਘਾਵ ਸਰੀਰ ਬਿਲੋਕਿ ਅਧੀਰਜ
ਬੀਰ ਹੈਂ ਭੀਰੁ ਪਧਾਰੈ ॥੨੫॥ ਸ਼ੁਕਤਿ ਜਾਤਿ ਸਬੰਗ ਸਪੰਖਨ ਜਜੈਂ ਚਲਿ
ਘਾਵਤਿ ਤੋਪ ਕੋ ਗੋਰਾ। ਉਟ ਬਚੈ ਨਹਿਂ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਤੇ, ਲੋਟਤਿ ਭੂਮ
ਪਰੈਂ ਤਨੁ ਘੋਰਾ। ਪਾਨ* ਨ ਹਾਲਤਿ, ਪਾਨ* ਨ ਜਾਚਤਿ, ਤੁਰਨ ਪਾਨਨਿ
ਦੇਤਿ ਹੈ ਛੋਰਾ। ਜਾਘ ਕਟੇ ਕਿ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਜਾਤਿ, ਫੁਟੈ ਸਿਰ ਭਾਲ ਕਿ ਦੇਂ
ਉਰ ਫੋਰਾ ॥੨੬॥ ਜਾਂ ਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ ਤੀਰ ਸੁ ਆਵਤਿ ਧਾਵਤਿ ਤਾਂ
ਦਿਸਿ ਤੇ ਟਹਿਕੈ ਘਾਵਤਿ ਪਾਨ ਗਵਾਵਤਿ ਨਾਹਕ ਨਾ ਸਮੁਹਾਵਤਿ ਹੈਂ
ਅਰਿ ਕੈ। ਕਾਹਿ ਨ ਭਾਵਤਿ ਹੈ ਲਰਿਬੈ, ਪਛੁਤਾਵਤਿ ‘ਕਜੈਂ ਗਮਨੋ ਚਰਿ
ਕੈ’। ਕੇ ਸਮਝਾਵਤਿ ਦੁਸਰ ਕੋ, ‘ਇਤ ਕਜੈਂ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ਨਾ ਡਰਿਕੈ’
‘ਕੰਝਦੇ ਹਨ।’ ‘ਦਿੰਦੈ (ਮੇਰੇ ਤੀਰ) ਸਰਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਵੇਖਕੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ
ਹਿਰਦੇ ਧੜਕਦੇ ਹਨ।’ (ਮਾਨੋਂ) ਲਗਾਤਾਰ ਲੇਹੇ (ਦਾ ਮੀਂਹ)। ‘ਕੋਰਾਂ ਜਤਨ ਕਰ ਕਿਸੇ
ਆਸਨੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਰਦਾ।’ ‘ਦੋਬ।’ ‘ਪਾਲੀ।’ ‘ਸਾਮੁਣੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।’ ‘ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹ ਆਏ।’ ‘ਡਰ
ਕੇ ਇਧਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ? (ਜਾਂ) ਕਿਉਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ?।

*ਪਾ.-ਮਾਰ।

†ਪਾ.-ਛੁਟੈਂ।

‡ਪਾ.-ਖਰ ਹੈਂ ਸੁ ਖੰਗਾ।

॥੨੭॥ ਛੇਰਿ ਤੁਫੇਗ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ, ਗੁਲਕਾਂ ਘਨ ਓਰਨਿ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ।
 ਵੇਰ ਬਰੁਦ ਉਤਾਇਲ ਡਾਲਤਿ, ਕੋ ਗਜ ਕਾਵਤਿ ਠੋਕ ਉਠਾਵੈ। ਪਾਇ
 ਦੁਗੋਰਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਸੂਰ ਪਲੀਤਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਜੋਰ ਮਿਲਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਡਾਭੈ
 ਉਠਾਵਤਿ ਨਾਦ ਤਸ਼ਾਭਜ ਯੋਂ ਇਕ ਬਾਰ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਨੈ
 ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਮਿਲਿ ਹੋਲ ਕੋ ਘਾਲਤਿ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਏ। ਬਿੰਦ ਤੁਫੇਗ
 ਖਤੀਗਨ ਕੋ ਹਤਿ ਬੇਧਤਿ ਅੰਗ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ। ਤੋਮਰ ਤੁੰਗੀ ਮੁਮਾਏ
 ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ, ਯੋਂ ਤੁਰਕਾਨਿ ਪਰੇ ਤਹਿ ਆਏ। ਰੈਨ ਮੈਂ ਵੈ ਲਾਗ ਕਾਨ ਕੋ
 ਬਿਹ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗ ਮਰੈਂ ਜਨੁ ਆਏ ॥ ੨੯ ॥ ਕਾਲਖਾ ਪ੍ਰਗਤਿ ਟੇਗਤ ਹੋ
 ਪੁਰਿ ਘੇਰਤਿ ਹੋਰਤਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ। ਆਗੇ ਤੁਫੇਗਨਿ ਤਸਾਰ ਕਰੀ,
 ਜਥਿ ਨੇਰ ਪਰੈ, ਗੁਰ ਸੂਰ ਚਲਾਈ। ਪੈਂਦ ਪਠਾਨ ਪਰੈ ਦਿਸਿ ਦੁਸਟ,
 ਤੀਸਰ ਪਾਸ ਮੈਂ ਤਹਿ ਜਮਾਈ। ਓਰਜਿ ਯੋਂ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਕਰਿ ਜਰ ਕੋ
 ਸ਼ੋਰ ਲਰੈਂ ਸਮੁਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਤ ਜੋਰ ਪਰੈ ਭਟ ਘੋਰ ਮਹਾ ਤਿਤ ਓਰ
 ਬਿਧੀਸਸਿ ਸਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰੈ। ਗੁਰ ਸੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਪ ਕਿਧੈ ਤਜਿ
 ਬਾਨ ਕਠੋਰ ਕੋ ਸ਼ੋਤ ਨਿਵਾਰੈ। ਪਿਖਿ ਈਛਨ ਤੇ ਰਣ ਭੀਛਨ ਕੋ ਬਹੁ
 ਤੀਛਨ ਐਚਤਿ ਕਾਨ ਲੋ ਮਾਰੈ। ਕਾਰੇ ਭੰਗ ਤੁਫੇਗਨਿ ਸੂਰਨਿ ਅੰਗਨ
 ਜੰਗ ਮੈਂ ਰੇਗ ਸੁਰੰਗ ਪਸਾਰੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਾਦ ਤੁਫੇਗਨ ਹੋਤਿ ਘਨੋਂ ਨਭ
 ਧੁਮ ਮਹਾ ਪਸਰਜੈ ਦੁਸ਼ਟਾਵੈ। ਮਾਨਹੁ ਖਸਮ ਘਟਾ ਘਨ ਕੀ ਗਨ
 ਗੋਰਨਿ ਓਰਨ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਹੋਤਿ ਬਰੁਦ ਭਖੈ, ਤੀਜਤਾ ਸਮ
 ਦੀਖ ਮਹਾ ਰਮਕਾਵੈ। ਧੁਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਰਹਜੈ ਪੁਰਿ, ਤੁਰਨ ਮੁਰਾਨ
 ਹੁਰ ਲਿਜਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਚਾਵੇਡ ਚੀਕੀਤ ਮਾਸ ਅਚੈ, ਬਹੁ ਬਾਇਸੁ
 ਕੰਕ ਅਘਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਕੁਕਰ ਜੇਬੁਕ ਕੁਕਤਿ ਹੈਂ ਗਨ ਆਮਿਖ ਐਚਤਿ
 ਖਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਸ਼੍ਰੋਤ ਪੀਵਤਿ ਆਨੰਦ ਥੀਵਤਿ ਜੋਗਨ। ਨਾਰਤਿ ਗਾਵਤਿ
 ਹੈਂ। ਦੁੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਟੇ ਤੁਰਰੀ ਗਨ ਨਾਦ ਉਠਾਏ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥ ੩੩
 ॥ ਪੁਰਿ ਆਵਨਿ ਕੋ ਗੁਕ ਪੰਥ ਗਯੋ ਬਭ ਵੇਰ ਡਗਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘੋਰਨ ਕੋ।
 ਗਨ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਤਨ ਬੀਚ ਪਰ, ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਤ ਚਲਜੇ ਦੁਹੂੰ ਓਰਨ ਕੋ। ਜਨੁ

*ਅੱਗ ਲਾਕੇ। *ਉੱਚੀ। *ਬਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਿਆਂ। *ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਈ। *ਬਿਧੀਦੇ। *ਜੰਗ
 ਵਿਚ ਦੰਗ ਹੀ ਦੰਗ ਵੇਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। *ਬਰੁਦ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ। *ਢੋਲ।

ਗੋਰੂ ਕੇ ਸੈਲ ਸ਼੍ਰਵੇਂ ਬਹੁ ਬਾਨਨ^੧*, ਹੋਤਿ ਨਦੀ ਲਘੁ ਬੋਰਨ ਕੋ^੨। ਜਨੁ
ਦੁਸਰ ਕੋਟ ਰਚੇ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਓਟ ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਮੋਰਨਿ ਕੋ॥੩੪॥ ਭੈਰਵ^੩
ਬਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ: ਆਮਿਖ ਹਾਭ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਚਾਲਾ। ਹਾਥ ਕਟੇ,
ਕਿਯ ਮੰਡ ਪਰਜੇ ਕਟਿ, ਜਾਘ ਕਟੀ, ਗਨ ਰੰਡ ਕਰਾਲਾ॥ ਆਇ ਸਕੈ ਨ
ਉਲੇਖ ਕੈ ਤਾਂਹਿ ਗਿਰੈਂ ਹਯ ਹੋਰਿ ਕਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲਾ। ਛੇਰਿ ਤੁਢੇਗਨਿ
ਅੰਗਨ ਭੰਗਤਿ ਦੇਗ ਸੁਰੇਗ ਬਨੈਂ ਤੁਤਕਾਲਾ॥੩੫॥ ਸੂਰ ਤੁਰੇਗ ਸਰੀਰ
ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਸੈਲ ਮਨੀਦ ਪਰਜੇ ਦਿਸ਼ਟਾਵੈਂ। ਮੰਡ ਕਟੇ ਜਨੁ ਪਾਬਰ ਕੇ
ਗਨ, ਜਾਘ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਕਾਠ ਲਖਾਵੈਂ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇ ਬਰਨੇ ਸੁ ਬਰੈਂ, ਮਿਸ਼
ਬਿੰਦ ਪਰੀ ਜਨੁ ਫੇਨ^੪ ਉਠਾਵੈਂ। ਲਾਗੁਲ ਗੀਵਨ ਕੇਸ ਪਵੇਗਮ^੫ ਬਿੰਦ
ਖਰੇ ਤਿਨ ਸੇ ਮਨ ਭਾਵੈਂ॥੩੬॥ ਹੋਰ ਹਿਰਾਨ ਭਏ ਤੁਰਕਾਨ-ਕਹਾਂ
ਇਨ ਕੀ ਅਬਿ ਕਸਾਮਤ^੬ ਆਈ। ਹੋਇ ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਕੋਨ ਹਤੇ ਇਹ
ਸ਼੍ਰੋਣਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਜੰਗ ਕਰਜੇ ਮਿਸ ਕਾਲ^੭ ਬਿਸਾਲ, ਲਖੀ
ਇਹੋ ਜਾਇ, ਹਨੇ ਤਿਨ^੮ ਆਈ-। ਮੁਢ ਭਏ ਪਚਿ, ਮੋਨ ਧਰੀ ਮੁਖ,
ਸੋਚਤਿ ਹੈਂ, ਕੁਢ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ॥੩੭॥

ਅੰਸੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ੮ ਅਸਟਮ ਚਾਲੀ
‘ਮਿਸ਼ ਪਵੇਗਮ’ ਭਾਵਨੇ ਨਾਮ ਭਤ: ਸਿੰਘੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੫ ॥

੨੫. [ਜੰਗ-ਜਾਈ]।

ਦੇਹਗਾ॥ ਅਧਿਕ ਗਈ ਮਰਿ ਸੈਨ ਜਾਬ ਰਹੀ ਅਲਪ ਸੀ ਆਇ। ਕਰਿਬੇ
ਹੋਲ ਸਮੁੱਥ ਨਹਿ ਭੇ ਘਾਇਲ ਸਮੁਦਾਇ॥੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦ॥ ਰਹੇ ਦੂਰ
ਠਾਂਢ। ਮਹਾਂ ਚਿੰਤ ਬਾਢੇ। ਨਹੀਂ ਨੌਰ ਆਵੈਂ। ਖਰੇ ਦੂਰ ਥਾਵੈਂ॥੨॥ ਤਬੈ
ਖਾਨ ਕਾਲੇ। ਬਿਚਾਰਜੇ ਬਿਸਾਲੇ।-ਰਹੀ ਸੈਨ ਬੋਰੀ। ਬਿਰੀ ਚਾਰ ਓਰੀ
॥੩॥ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਠਾਨੈਂ। ਰਿਦੈ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ। ਕਰੈ ਕੈ ਨ ਹੋਲਾਜ਼। ਭਯੋ
ਜਾਨ ਮੇਲਾ^੧॥੪॥ ਨਹੀਂ ਓਜ ਧਾਰੈਂ। ਨ ਆਗੈ ਪਧਾਰੈਂ। ਚਮੁ ਲਜੈਂ
ਬਟੋਰੀ^੨। ਲਰੇਂ ਏਕ ਓਰੀ॥੫॥ ਕਰੇਂ ਜੋਰ ਸਾਰੇ। ਅਰੈ, ਤਾਂਹਿ ਮਾਰੇਂ।

‘ਮਾਨੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੋਰੂ ਦਾ ਪਰਬਤ ਸਿੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।’ ‘ਭੈਰਵ ਨੂੰ।’ ‘ਭਜਾਨਕ।
‘ਬੋਗ।’ ‘ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਛਾਂ ਤੋਂ ਗਲੇ ਦੇ ਵਾਲ।’ ‘ਪਰਲੋ।’ ‘ਕਾਲ ਨੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ।
‘ਭਾਵ ਕਾਲ ਨੇ ਮਾਰ ਹਨ।’ ‘ਮਾਨੇਂ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਨਿਰ ਸਾਹਸ
ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਹੋਵੇ ਹਨ । ਵੇਂ ਵੇਹ ਖੜੇ ਹਨ)। (ਅ) ਭਾਵ (ਸਭ ਨੂੰ) ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
‘ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਵਾਂ।’

*ਪਾ:-ਬਾਰਨ ਜਲ।

†ਪਾ:-ਕਦੇ ਨੂੰ ਨ ਹੋਲਾ।

‡ਪਾ:-ਮਏ ਯੋ ਬਿਥਾਰੇ।

ਚਲੈ ਸੱਤ ਸੋਹੈ । ਰਿਸੈ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਲਾਵੈ । ਅਹੈ ਤੋ
ਗਹਾਵੈ । ਬੰਗਾਰੈ ਸੁ ਪੈਦਾ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੈ ਦਾ ॥ ੭ ॥ ਬਿਲੋਕੈ ਤਮਾਸਾ
ਲਰੈ ਮੋਹਿ ਪਾਸਾ—। ਰਿਦੈ ਏਵ ਧਾਰੀ । ਚਮ੍ਹੈ ਸੋ ਹਕਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਕਹਜੈ
ਸਾਇ ਸਾਰੇ । ਸਭੈ ਹੀ ਹਕਾਰੇ । ਕਹੇ ਬਾਕ ਕਾਲੇ । ਮਿਲੈ ਆਨਿ ਜਾਲੇ ॥
੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਚ ਸ੍ਰੋਨ ਮਹਿ* ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਮੁਦਾਇ ।
ਗਮਨੈ ਕਾਲੇਖਾ ਨਿਕਟਿ ਹਤਹਿ ਤਪਕ ਪਿਛਵਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਪਾਧਰੀ ਛੇਦ ॥
ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਪਹੁੰਚੈ ਸੁ ਧਾਇ । ਜੋ ਬਚੀ ਬਾਹਨੀ ਸੰਗ ਲਾਇ ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ ਹਾਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋ ਭਿਗੋ ਅੰਗ ਸ੍ਰੋਣਤ ਸੁ ਰੰਗ ॥ ੧੧ ॥
ਉਤਸਾਹ ਹੀਨ, ਜੈ* ਤੇ ਨਿਰਾਸ । ਮੁਖ ਮਲਿਨ ਬੀਰ, ਉਰ ਭੂਰ ਤਾਸ ।
ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਵਿਸ਼ਿ ਅਪਨਿ ਛੋਰ । ਚਲਿ ਫਿਰਜੈ, ਬਿਰੇ ਸਭਿ ਜਾਹਿ
ਓਰ ॥ ੧੨ ॥ ਜੋ ਬਚੇ ਲਰਤਿ ਸਭਿ ਲੀਨਿ ਸੰਗ । ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ
ਨਾਦਤਿ ਉਤੇਗਾਜਿਮ ਗਿਰ ਬਿਸਾਲ ਹਜ਼ੂ ਰੋਕ ਲੀਨਿ ਟੋਕਰ ਸੁ ਖਾਇ
ਹਟਿਬੈ ਸੁ ਕੀਨਿ ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਜਾਤਿ ਸੈਨ ਬਡ ਘਾਇ ਖਾਇ । ਸੁਨ
ਪੈਦਖਾਨ ਬੀਰਨਿ ਬੁਲਾਇ । ਨਿਜ ਵਿਸਾ ਛੋਰਿ ਗਮਨਜੈ ਸੁ ਬੀਰ ।
ਉਮਰਾਵ ਸੁ ਕਾਲੇਖਾਨ ਭੀਰ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਮ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਸਿਮਟਿ ਨੀਰ ।
ਇਕ ਥਾਨ ਹੋਤਿ ਸਰੁਵਰੁ ਗਹੀਰ । ਤਿਮ ਭਈ ਸੈਨ ਇਕਠੀ ਬਿਸਾਲ ।
ਮਸਲਤਿ ਕਰੇਤਿ ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਜਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ਜਿਮ ਭਈ ਪ੍ਰਥਮ ਰਣ,
ਹਾਰ ਪਾਇ । ਤਿਸ ਰੀਤਿ ਹੋਇ, ਜਾਨੀ ਸੁ ਜਾਇ । ਅਬਿ ਲਰਹੁ ਏਕ ਥਲ
ਜੋਰ ਘਾਲ । ਤਜਿ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ ਕਰਾਲ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਪਕਰ ਲੇਹੁ
ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਿੱਧਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੁ ਕਰਹਿ ਸੁਨ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿੱਧਾ । ਅਬਿ ਪੈਦਖਾਨ
ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ । ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਕਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਜੋਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸਿਰੁਪਾਉ
ਦੋਹਿ ਹਜ਼ਰਤ ਬਿਸਾਲ । ਬਡ ਬਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਲਿਹੁ ਸੇਭਾਲਿ । ਨਤੁ
ਮਰਨ ਨੀਕ ਮਨ ਲੇਹੁ ਜਾਨ । ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਬਾਕ, ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ:—
॥ ੧੮ ॥ ਇਮ ਕਰਨਿ ਉਚਿਤ ਇਸ ਥਲ ਸੰਭਾਰ । ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਗੁਰੂ ਅਬਿ
ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੈਨ ਜੁਝੈ ਜੁਝਾਰ । ਇਮ ਲਰਨ ਬਿਖੈ
ਪੈਦ ਖਾ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਾ (ਅ) ਪੈਦਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੰਗਾਰੇ । *ਸਾਰੇ । *ਨੇਕੇ । *ਫੜੇ । *ਖੜੇ ਸੀ
ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ । *ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਪਾਈ । *ਛੁੰਘੇ ਤਲਾਉ ਵਿਚ । *ਸ਼ਾਹ ਵੱਡਾ ਕਰ ਵੇਵੇ
ਭਾਵ ਉੱਚਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇ ਵੇਵੇ । *ਦੋਥੇ ਸੰਭਾਲਕੇ (ਕੰਮ) ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ । (ਅ) (ਮੌਕਾ) ਮਿਭਾਲੇ।

*ਪਾ:—ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਰਨ ਸ੍ਰੋਨ ਸਭਿ ।

†ਪਾ:—ਨਾਚਭ ।

ਨਹਿ ਪਾਇ ਹਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਿ ਲਾਗਿ ਲਰਹੁ, ਸਭਿ ਘਾਤੁ ਹੋਇ ਸਾਭ
 ਬਾਦ ਜਾਹਿ, ਪਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲੈ ਗ਼ਰੂਰ । 'ਮੈਂ
 ਰਹੈ ਪਿਖਤਿ ਗੁਰ ਰਹਹਿ ਦੂਰ ॥ ੨੦ ॥ ਅਬਿ ਜੋਰ* ਪਾਇ ਪਹੁਚੈ
 ਨਜ਼ੀਕ । ਤੁਮ ਦਿਖਹੁ ਖਰੇ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਠੀਕ । ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਿਖੈ ਆਨਹੁ
 ਉਠਾਇ । ਭਟ ਅਪਰ ਜਿ ਪਹੁਚਹਿ ਨਿਕਟਿ ਧਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਤਿਨ ਲੇਹੁ
 ਰੋਕਿ ਤੁਮ ਹੇਲ ਘਾਲਾਤਬਿ ਤੁਰਤ ਸਿੰਧ ਕਾਰਜ ਬਿਸਾਲ। ਅਸਮਾਨਖਾਨ
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਖਾਨ । 'ਮੈਂ ਹਨੈ' ਬਾਨ ਤਕਿ ਤਾਨ ਤਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਨਹਿ
 ਕਰਹੁ ਬਿਲਮ ਗੁਰ ਮਾਨ ਹਾਰ। ਨਹਿ ਲਰੈ ਦੂਰ ਐ ਕੈ ਜੁਝਾਰ। ਇਮ
 ਕਰੈ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ ਮੂਢ ਖਾਨ । ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਕਾਲ, ਵਿਗ ਮਿੱਤ੍ਰ ਜਾਨਿ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਕਠੇ ਸਮੂਹ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ । ਘੋਰਾ ਜੁ ਕੀਨਿ ਤਮਾਗਜੈ
 ਤਦਾਇ । ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਸੰਭਾਰਿ । ਤਮਾਗਤਿ ਤੀਰ ਰਿਪੁ
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਤ ਪਰਹਿ ਜਾਇ ਅਮਸਾਨ ਮੇਲਿ । ਗੋਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਹਤਿ ਸੁਭਟ ਗੋਲਿ* । ਸਰ ਹੋਹਿ ਪਾਰ ਬਲ ਧਾਰਿ ਮਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿੰਦ
 ਇਮ ਛਾਰਿ ਛਾਰਿ ॥ ੨੫ ॥ ਹਯ ਕੋ ਕੁਦਾਇ ਚਹੁ ਗਿਰਦ ਫੇਰ । ਪੁਰਿ
 ਰੱਛ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ । ਜਹਿ ਤੁਰਕ ਜੋਰ ਘਾਲੰਤਿ ਆਇ । ਸੁਨਿ
 ਜੋਰ ਜਾਤਿ ਉਭਲੇਤਿ ਧਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਬਿ ਪਿਖਹਿ ਬੀਰ, ਗੁਰ ਪੁੱਤ
 ਆਇ । ਵਧਿ ਅਧਿਕ ਹਤਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਹਾਇ । ਤੁਰਕਨਿ ਪਲਾਇ
 ਮਾਰੇਤਿ ਪਾਛ । ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਜੰਗ ਬਾਛ ॥ ੨੭ ॥ ਕੋਤਿਕ
 ਨਿਖੰਗ ਛੁਛੇ ਕਰੇਤਿ । ਸਰ ਖਰ ਮੰਗਾਇ ਪੁਨ ਲ ਭਰੇਤਿ । ਨਹਿ ਨਿਫਲ
 ਤੀਰ ਤਮਾਗਤਿ ਕੋਇ । ਹਯ ਭਟਨਿ ਅੰਗ ਲਾਗ ਪਰਤਿ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਪੁਨ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਧਨੁ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ । ਕਰਿ ਚੌਪ ਸੁ ਛੋਰਤਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਸ੍ਰੀ
 ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਫਿਰਤਿ ਮਾਂਹਿ। ਬਰਜੰਤਿ ਬਹੁਤ, ਘਰ ਹਟਤਿ ਨਾਹਿ ॥
 ੨੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਫਿਰਤੇ ਧਵਾਇ । ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਹਾਇ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਜਾਇ । ਸੂਰਨਿ ਦਲੇਰ ਕਰਤੇ ਬਡੇਰ । ਕਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ
 ਦੋਤਿ ਰੰਗ ॥ ੩੦ ॥ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਅਟਾਰੀ ਜਹਿ ਉਤੰਗ । ਤਹਿ ਚਢੀ
 ਨਾਨਕੀ । ਪਖਾਹ ਜੇਗ । ਨਿਜ ਨੁਖਾ ਸਹਤਿ ਸੁਨਿ ਅਧਿਕ ਰੋਰ । ਨਰ
 *ਬਿਅਰਬ ਜਾਣਗੇ (ਜਤਨ) । *ਗੁਰੂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਜਾਏਗਾ । * (ਗੁਰੂ) ਤੁਰਮਾਂ ਦੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆ ਕੇ
 ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ । *ਭੇਗਦਾ ਹੈ ਮਾਰਕੇ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ (ਚਾਂਬੂ) । * (ਜੰਗ) ਵਿਚ ।

*ਪਾ-ਨੇਰ ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਯਨਿ ਲਖਿ ਠੌਰ ਠੌਰ॥੩੧॥ ਚਵਿ ਕਰਿ ਮਰਵਾਹੀ ਉਚ ਥਾਨ।
 ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਦੇਖਤਿ ਮਹਾਨ। ਪਰਵਾਰ ਗਰਨਿ ਚਵਿ ਚਵਿ ਨਿਹਾਰ।
 ਕੜਕਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਬਾਰ ਬਾਰ॥੩੨॥ ਗੁਰਦਿਸ਼ਾ ਦਿਖਹਿ ਜਹਿ ਕਰਤਿ
 ਜੰਗ:-‘ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਅੰਗ’। ਸਿਮਰੇਤਿ ਨਾਮ ਡਰ ਧਾਰਿ
 ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਫੌਜ ਬਹੁਤੀ ਨਿਹਾਰਿ॥੩੩॥ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਨੇਹ ਉਰ ਅਧਿਕ
 ਆਇ। ਚਿਤ ਚਹਿ ਹਟਾਇਬੇ ਨਰ ਪਠਾਇ*। ਮਾਨਹਿ ਨ ਸੋਇ ਨਹਿ
 ਮੁਰਤਿ ਬੀਰ। ‘ਹਮ ਬਸਤੁ ਧਰਤਿ ਛੱਤੀ ਸਧੀਰ॥ ੩੪॥ ਰਣ ਤਜਾਗਿ
 ਦੇਨਿ ਇਹੁ ਧਰਮ ਨਾਹਿ। ਗਨ ਰਿਪੁਨਿ ਹਨਹਿ ਹਮ ਜੰਗ ਮਾਹਿ। ਗੁਰ
 ਪਿਤ। ਜਥਾ ਹੱਥਾਰ ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਅਨਗਨ ਸੰਘਾਰਿ॥੩੫॥
 ਹਮ ਹਤਹਿ ਤਥਾ, ਨਹਿ ਹਟਹਿ ਜੰਗ’। ਇਮ ਭਾਖਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸਰ
 ਨਿਸ਼ੰਗ। ਜਥਿ ਲਖੇ ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ਧਾਇ। ਇਕ ਬਲ ਸੁ ਭਏ ਸਭਿ
 ਸਿਮਟਿ ਆਇ॥੩੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮੇਤ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਧੀਰ। ਅਰੁ ਬਿੱਪ੍ਰ
 ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਸੁ ਬੀਰ। ਇੱਤਯਾਦਿ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਇ ਆਇ। ਸਿਤ ਬਸਤੁ
 ਛੀਰ ਛੋਲਤ ਲਗਾਇ॥ ੩੭॥ ਰਿਪੁ ਸਮੁਖ ਬਾਧਿ ਕਰਿ ਟੋਲ ਬੰਦ।
 ਹੁਇ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬੰਦ। ਤੀਰਨ ਮੰਗਾਇ ਭਰਿ ਕਰਿ ਨਿਖੰਗ।
 ਜਨੁ ਗਨ ਬਟੋਰ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਭੁਜੰਗ॥ ੩੮॥ ਗੁਲਕਾਨਿ ਬਹੁਤ ਬਾਰੂਦ
 ਦੀਨਿ। ਮਨ ਭਾਇ ਜਿਤੀ ਸੁਭਟਾਨਿ ਲੀਨਿ। ਜਲਪਾਨ ਕੀਨਿ ਸਵਧਾਨ
 ਹੋਇ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਅੰਗੁ ਰਣ ਮੈਂ ਖਲੋਇ॥੩੯॥ ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੂਰ ਗਨ
 ਦੂਰ ਦੂਰ। ਦੰਦਭਿ ਬਜੰਤਿ ਧੁਨਿ ਉਚ ਭੂਰ। ਹੈ ਕੈ ਸੁਚੇਤ ਪੁਨ ਲਰਨ
 ਚਾਹਿ। ਸਰਦਾਰ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਹਿਤ ਉਮਾਹਿ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬਿਰ ਬਾਧਿ ਕੈ* ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਵਧਾਨ। ਲਰਨ ਮਰਨ ਅਰਿ ਸੋਂ ਅਰਨ
 ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ ਮਹਾਨ॥ ੪੧॥ ਚਢ੍ਹੈ ਜਾਮ ਦਿਨ ਲਰਤਿ ਤਬਿ ਤੁਰਕ
 ਸ਼੍ਰਮਭਿ ਬਹੁ ਹੋਇ। ਬਿਤੇ ਸਵਾ ਦੇ ਪਹਿਰ ਜਿਨ ਕਰਤੇ ਜੰਗ ਖਰੋਇ॥
 ੪੨॥ ਸਵਾ ਜਾਮ ਨਿਸਰਹੇ ਤੇ ਪਰਜੇ ਜੰਗ ਘਮਸਾਨ। ਦਿਵਸ ਜਾਮ ਇਕ

*ਤੀਰ। *ਇਕੋ ਠੇ ਹੋ ਗਏ। *ਸੱਪ। *ਪਰ੍ਹੇ ਵੇਖੋ ਕੇ।

*ਕਾਵਜ ਵੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਭੂਮੀ (Back ground) ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਪੁੱਰ੍ਹ ਦੀ ਨਿਰਵੋਤਾ ਤੇ ਸੁਰਬੀਰਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਟਾਰੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਰੁੱਧ ਵੇਖਣਾ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਚਢੇ ਲਗਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਗਨ ਹਾਨਿ॥੪੩॥ਪੀਥ ਚਲਤਿ ਕਛੁ ਸੁਮਤਿ ਭੈ
ਸਹਰੈ ਜੇਗ ਬਿਸਾਲ।ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ ਬਡ ਨਾਸ ਕੀਨਿ ਰਿਪੁ ਜਾਲ
॥੪੪॥

ਅਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੇ ਆਦਿਮ ਰਾਜੇ 'ਜੇਗ' ਪਾਠ ਭਰਨ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਦੀ ਅੰਤ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਛਾਈ ਲੱਖੁ ਬੰਧ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਪਰੇ ਬੰਧਿ ਦਲ ਦੋ ਖਟੇ ਛਟੇ ਤੁਫੰਗ ਰੁ ਤੀਰ । ਜੋਧਾ ਵਧਹਿ
ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨ ਨਿਜ ਬਿਰੈ ਹੂੰ ਤੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧਰੀ ਛੇਦ ॥ ਤਬਿ
ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਪ੍ਰੇਰੈ ਤੁਰੰਗ । ਗਹਿ ਧਨੁਖ ਐਚਿ ਬਡ ਓਜ ਸੰਗ ।
ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਗੁਨ ਮਹਿ ਅਰੋਪਿ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਰਲ ਕੀਨਿ
ਚੌਪ ॥ ੨ ॥ ਤਕਿ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਬਾਨ ਛੇਰਿ । ਬੇਧਤਿ ਸੁ ਬੇਗ
ਭਟ ਗੁਰਨਿ ਓਰ॥ ਬਜਿਯੀਤਿ ਰਾਗ ਮਾਰੁ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਦਿਖਯੋਤਿ ਬੀਰ
ਜਝਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੩ ॥ ਬਿਰ ਬਾਹਿਨੀ ਸੁ ਗੁਰ ਸਥਿਤ ਹੋਇ । ਅਵਿਲੋਕ
ਜੇਗ ਜਿਮ ਲਰਤਿ ਦੋਇ । ਦਹਿ ਦਿਸਨਿ ਦੀਹ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ ।
ਉਤ ਖਾਨ ਸੁ ਕਾਲਾ ਰਨ ਦਿਖੀਤਿ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਸੁਭਟ ਬਲੀ ਲੱਖੁ ਸੁ
ਨਾਮ । ਹਯ ਕੋ ਵੇਦਾਇ ਕਰਿ ਜੰਗ ਧਾਮ । ਪਹੁੰਚੈ ਸਮੀਪ ਜਹਿ
ਕੁਤਬਖਾਨ । ਭਰਿ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤਾਨ ਤਾਨ॥ ੫ ॥ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ
ਐਰ ਉਮਰਾਵ ਬੀਰ । ਹੁਇ ਅੱਗ ਚਾਪ ਐਚਤਿ ਸਧੀਰ । ਗੁਰ ਸੁਭਟ
ਵਧਹਿ ਜਬਿ ਸਮੁਖ ਆਇ । ਤਕਿ ਤਾਨ ਬਾਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਘਾਇ ॥ ੬ ॥
ਤਨ ਦਿਪਹਿ ਬਿਬੁਖਨ ਹੇਮ ਜਾਹਿ । ਜਰ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਿ ਜੋਬ ਮਾਹਿ ।
ਤਿਸ ਕੋ ਸਮੀਪ ਲੱਖੁ ਸਿਧਾਇ।ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ਰਿਸਾਇ॥੭॥
ਭਰਿ ਬਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਤਾਨਿ ਭੂਰ । ਤਜਾਗੈ ਸਬੰਗ ਰਿਪੁ ਪੈ ਗਰੂਰ ।
ਲਗਿ ਰਿਦਾ ਫੋਰ ਪਰਿ ਪਾਰਿ ਜਾਇ।ਉਥਲਾਇ ਦੀਨਿ ਹਯ ਤੇ ਗਿਰਾਇ
॥ ੮ ॥ ਉਮਰਾਵ ਸਕਲ ਤਬਿ ਦੇਖਿ ਤਾਹਿ । ਲਲਕਾਰ ਬੰਗਾਰੈ ਜੇਗ
ਮਾਹਿ । ਪਿਖਿ ਕੁਤਬਖਾਨ, ਸਨਬੰਧਿ ਜਾਹਿ । ਫਿਗ ਹੁਤੋ, ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਧ
ਅਲਪ ਨਾਹਿ ॥੯॥ ਲੱਖੁ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰੇਰੈ ਤੁਰੰਗ । 'ਕਿਤ ਚਲੈ ਮਾਰਿ ?
ਬਿਰ ਹੋਇ ਜੇਗ । ਪਲਟਾ ਸੁ ਦੇਹ, ਲੈ ਕੈ ਨ ਜਾਇ'।ਤਬਿ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰੈ
ਗਾਯ ਮਾਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਲਾਗ ਬਾਮ ਕੇਧ ਮੈਂ ਦਿਖਤਿ ਪਾਰ । ਤਨ ਘਾਇ
ਲਾਗ ਹੈ ਕੈ ਸੁਮਾਰ॥ ਰਿਸ ਖੜਗ ਨਿਕਾਸੈ ਦਹਨਿ ਹਾਥ।ਪ੍ਰੇਰੈ ਤੁਰੰਗ
'ਕੁਤ ਨਕਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ । 'ਪਹੁੰਚੈ ਨ ਕੋ, ਭਾਵ ਵੇਲੇ ਹੋਨ ਕੋ । 'ਪਹੁੰਚੈ ਮਿਸਲ ।
'ਹਿਲੇ ਵਿਚ ਹੋਕੇ । 'ਹੁੰਦੁ ਜੀ ਵਲ ਦੇ ਪੁਰਮਿਆਂ ਨੂੰ । 'ਕੱਸ ਕੱਸ ਕੈ । 'ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਕੇ ਬੀ ।

ਬਡ ਬੇਗ ਸਾਬ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਰਹਿ ਗੋ ਸੁ ਦੁਰਾਬਿਚ ਪਰਜੈ
ਆਇ ਭਟ ਇਕ ਸਉਰ । ਲਿਖ ਰੋਕਿ ਅੰਗੁ ਭਾ ਸਮੁਖ ਬੀਰਾਨਹਿ ਦਿਯੋ
ਜਾਨਿ, ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਭੀਰ^੧ ॥ ੧੨ ॥ ਅਤਿ ਹੁਤੋ ਕ੍ਰੋਧ ਦਿਯ ਨਹਿ ਸੰਭਾਰ^੨ ।
ਸੈ ਖੜਗ ਤਾਹਿ ਪਰ ਤਮਕ ਬਾਰਿ^੩ । ਕਟਿ ਮੁੰਡ ਗੀਵ ਤੇ ਆਇ ਭੁਮ ।
ਪੁਨ ਗਿਰਜੈ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਰੁੰਡ ਬੁਮਿ ॥ ੧੩ ॥ ਜਹਿ ਕੁਤਬ ਹੁਤੋ ਤਿਤ ਕੋ
ਸਿਧਾਇ । ਤਿਹ ਚਹਤਿ ਹਤਨ ਭੋਹਨਿ ਚਵਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨ ਬਿਲੋਕਤਿ,
ਦੋਇ ਮਾਰ^੪ । ਆਵਤਿ ਸੁ ਬੇਗ ਕੁਤਬਾ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਹ ਖੜਗ
ਹਾਥ ਦਾਰੁਨ^੫ ਬਿਸਾਲ । ਸਭਿ ਰਹਜੈ ਭੀਜ ਬਹੁ ਸੁਣ ਨਾਲ। ਮੋਢੇ ਖਡੰਗ
ਬੀਧਜੈ ਦਿਖੀਤਿ । ਨਹਿ ਰਹਤਿ ਬੀਰ ਸਨਮੁਖ ਅਵਤਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ
ਐਰਿ ਬਾਨ ਖਰ ਕੁਤਬਖਾਨ । ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਹੋਤਿਹਾਨ^੬ । ਛੁਟਿ
ਲਗਜੈ ਜਾਇ ਹਯ ਕੇ ਬਿਸਾਲ । ਗਿਰ ਪਰਜੈ ਤਬਹਿ ਨਹਿ ਅੰਗੁ ਚਾਲਿ ॥
੧੬ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਉਤਰਜੈ ਤੁਰੰਤ । ਕਹਿ ‘ਰਹੋ ਠਾਂਢ ਤੋ ਕੋ ਹਨੀਤਿ’ ।
ਪਗ ਸੰਗ ਬੇਗ ਕਰਿ ਸਮੁਖ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਬਿੰਦ ਤੁਰਕ ਘੇਰਜੈ ਸੁ ਆਇ ॥
੧੭ ॥ ਕੋ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ, ਕੋ ਬਾਨ ਮਾਰਿਸਭਿ ਤੇ ਬਚਾਇ ਮਾਰੀਤਿ ਛਾਰ^੭ ।
ਕੇਤਿਕ ਤੁਰੰਗ ਕੇ ਬਦਨ ਕਾਟਾਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੀਤਿ ਕਿਹਭਰਨਿ ਭਾਰਿ
॥ ੧੮ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਕੁਤਬ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨਿ । ਬਹੁ ਪਹੁੰਚਿ ਬੀਰ ਰੋਕਜੈ
ਮਹਾਨ । ਬਚ ਆਪ ਖੜਗ ਕੇ ਘਾਇ ਘਾਲ । ਹਤਿ ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਕੇਤਿਕ
ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਉਮਰਾਵ ਕਹਤਿ ‘ਇਕ ਬੀਰ ਏਹੁ । ਕਜੈ ਭਰਤਿ
ਜਾਤਿ, ਸੰਘਾਰ ਲੇਹੁ’ । ਤਬਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਰਿਸ ਕੈ ਬਿਸਾਲ । ਪ੍ਰੇਰਜੈ ਤੁਰੰਗ
ਸਰ ਕੋ ਨਿਕਾਲਿ ॥ ੨੦ ॥ ਤਕਿ ਭਾਲ, ਘਾਵ ਕੋ ਘਾਲਿ ਦੀਨ^੮ । ਬਿਧਗਜੈ
ਤੁਰਤ, ਛਿਤ ਗਿਰਨ ਕੀਨਿ । ਢਿਗ ਦੁਕਿ ਮਲੇਛ, ਮੁਰਛਾ ਨਿਹਾਰਿ । ਸਿਰ
ਦਿਯੋ ਕਾਟ ਅਸਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਇਮ ਮਰਨ ਕੀਨਿ ।
ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਕਰਿ ਪਾਨ ਦੀਨ । ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਹੂਰ ਤਤਛਿਨ
ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਭਨ ਦਿਖਾਇ ਲੀਨਸਿ ਚਵਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ
ਖਾਨ ਜਸ ਲੀਨਿ ਪਾਇ । ‘ਖਰ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਰਿਪੁ ਇਨਹੁ ਘਾਇ’ । ਇਮ
ਲਗੇ ਲਹਨ ਦਹਿਦਿਸਿ ਸੁਭੱਟਾ ਤਰਵਾਰ, ਭੀਰ, ਤੁਪਕਨਿ ਦਬੱਟ^੯ ॥ ੨੩ ॥
^੧‘ਤੇਰੇ’ । ^੨ਭਾਲ ਨਾ ਰੋਕ ਦਿਤੀ । ^੩ਗੁੱਟੇ ਨਾਲ ਬਢੀ । ^੪(ਇਸ ਨੇ) ਵੇ ਮਾਟੇ ਹਨ । ^੫ਭਜਾਨਕ ।
^੬ਫੋਡਣ ਲਗਾ । ^੭ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ । ^੮ਜ਼ਖਮ ਕਰ ਦਿਤਾ । ^੯ਦੁਕਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਕੇ ।

ਏਹਗਾ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਿ ਦੇਖੈ ਕਾਲੇਖਾਨ॥ ਅਬਿ ਤੇ ਆਫੇ ਕੇ
 ਸਮੇਂ ਗਹੇ ਰੁਰ ਬਲ ਠਾਨਿ॥੨੪॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦ ॥ ਸੁਨੀ ਪੈਂਦਖਾਨਾ॥ ਮਹਾਂ
 ਕੋਪ ਠਾਨਾ॥ 'ਅਬੈ ਜਾਇ, ਹੋਰੇ' । ਜਥਾ ਓਜ ਮੇਰੇ ॥੨੫॥ ਗਹੇਂ ਏਕ
 ਬਾਰੀ॥ ਹਯੇ ਤੇ ਓਤਾਈ॥ ਸੁ ਲਜਾਵੈ ਓਠਾਈ॥ ਨ ਦੇਰੇ ਲਗਾਈ॥੨੬॥
 ਪਿਖੀਜੈ ਤਮਾਸ਼ਾ॥ ਬਲੇ ਮੇ ਬਿਸਾਸਾ॥ ਨਹੀਂ ਸਿਸਾ ਕੀਜੈ॥ ਕਹੇ ਪੈ ਪਤੀਜੈ॥
 ॥੨੭॥ ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲੇ॥ ਸਰਾਹਜੈ ਬਿਸਾਲੇ॥ 'ਜਥਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸੀ॥
 ਗਿਰਾ ਤੇ ਪਕਾਸ਼ੀ॥੨੮॥-ਗਹੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮੈਂ॥ ਬਚੈ ਨਾਹਿ ਭੁਮੈਂ-ਕਰੋ
 ਬਾਤ ਪੁਰੀ॥ 'ਚਲੇ ਲੇ ਹਜ਼ੂਰੀ' ॥੨੯॥ ਭਨੈ ਫੇਰ ਪੈਂਦਾ॥ 'ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ
 ਕੈਂਦਾ'॥ 'ਜਥੈ ਜਾਉਂ ਆਗੈ॥ ਗੁਰੂ ਜੀਗ ਲਾਗੈ॥੩੦॥ ਲਿਜੈ ਰੋਕਿ ਔਰੀ॥
 ਭੁਰੇਂ ਜਾਇ ਕੋਰੀ'॥ ਦਿਖਾਵੈਂ ਤਮਾਸ਼ਾ*॥ ਜੁ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ*॥੩੧॥ ਕਰੋਂ
 ਓਜ ਅੰਸੇ॥ ਬਸੀ ਹੋਇ ਜੈਸੇ॥ ਨਹੀਂ ਆਨ ਆਵੈ॥ ਗੁਰੂ ਨਾ ਛੁਡਾਵੈ॥੩੨॥
 ਬਨੈ ਸਾਵਧਾਨਾ॥ ਦਿੜ੍ਹੈ ਚੰਗ ਥਾਨਾ'॥ ਸੁਨੀ ਖਾਨਕਾਲੇ॥ ਜੁ ਬੀਰੈ ਬਿਸਾਲੇ
 ॥੩੩॥ ਲਏ ਬੀਨ ਬੀਨੀ'॥ ਜੁਦੇ ਬਿੰਦ ਕੀਨੀ॥ ਸਭੀ ਕੋ ਸੁਨਾਈ॥ 'ਅਬੈ
 ਪੈਂਦ ਜਾਈ॥੩੪॥ ਬਨੀਜੈ ਸਹਾਈ॥ ਰਹੇ ਘਾਤ ਲਾਈ॥ ਗੁਰੂ ਬੀਰ
 ਜੋਤੇ॥ ਰਖੇ ਰੋਕਿ ਤੋਤੇ॥੩੫॥ ਪਹੁੰਚੈਂ ਨ ਜਾਈ॥ ਨ ਲੇਵੈਂ ਛੁਟਾਈ'॥
 ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਕਾਨਾ॥ ਭਏ ਸਾਵਧਾਨਾ॥੩੬॥ ਤੁਫੈਰੀਂ ਕਿ ਚਾਪੁ॥ ਗਹੇ
 ਧਾਰਿ ਦਾਪੁ'॥ 'ਰਖੈਂ ਰੋਕਿ ਸਾਰੇ॥ ਲਰੈਂ ਦੇਹਿ ਮਾਰੇ'॥੩੭॥ ਏਹਗਾ॥ ਸਭਿ ਮੈ
 ਤਬਿ ਅਸਮਾਨਖਾਂ ਲਖਜੈ ਬਹਾਦਰ ਭੂਗਕਰਜੈ ਮੁਖਜੈ'॥ ਤਿਨ ਕੇ ਬਿਖੈ
 ਪੁਰਨ ਸੁਰ ਗਾਰੁ॥੩੮॥ ਬਿਧਿ ਟੋਲ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ਬੀਨੇ ਭਟ ਜੇ ਜਾਲਾ॥
 ਇਕ ਦਿਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੁੰ ਪੁਰਨ ਕੀਨਸਿ ਕਾਲ ॥੩੯॥ ਨਿਮਕ
 ਹਰਾਮੀ ਭੁਰਕ ਬਨ ਮਰਿ ਹੈ ਅਪਸਸ ਪਾਇ॥ ਲਖਿ ਕਰਿ ਵੀਰਘ ਬਲ
 ਅਪਨਿ ਰਹਜੈ ਮੁਢ ਗਾਬਾਇ॥੪੦॥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਜਾਨਿ ਕੈ
 ਚਪਲ ਕਾਦਾਇ ਚੁਟੇਗਾ॥ ਭਏ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬਲ ਕਰਨਿ ਕੋ ਭਟੇ ਬਰਜੈ ਨਿਜ
 ਮਿਗ ॥੪੧॥ 'ਰਹਹੁ ਸਥਿਰ ਰਣ ਸਮੁਖ ਹੁੰ ਹਭਹੁ ਚੁਫੇਗ ਕਰਾਲ'॥

੧੨੬। 'ਮੇਰੇ ਬਲ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ'। 'ਸਿਸਾ'। 'ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ'। 'ਕਿਸੇ ਦਾ'। 'ਫੌਜੀ'। 'ਗਾਵ
 ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਹੋਣੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ'। 'ਚੁਰ ਚੁਰ'। 'ਫੌਜਦਾਰ
 ਨਾਲ'। 'ਮੁਖੀਆ'। *ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਤੁਸੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਕ
 ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਏਂ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੈ:-ਅੰ. ਤੇ ਓਤਾਵੇਂ। ਸਵੈ ਮੈ ਨਿਹਾਵੇ।

ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਟ ਬੰਦ ਜੁਤਿ ਠਾਂਢੇ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੨ ॥ 'ਹਮਲਾ ਕਰਿ
ਤੁਰਕ ਨ ਪਰੈ' ਵੇਖਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ । ਇਤ ਹਮ ਢਿਗ ਜੋ ਆਇ ਹੈ
ਕਰਹਿ ਸੱਤ ਕੇ ਹਾਨ' ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਗਰੇ ਬਿਰੇ ਤੀਰ ਤੁਢੇਗ
ਪ੍ਰਹਾਰ । ਵਧੋਹਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ ਕੇ ਹਤਹਿ ਆਪ ਵਧਹਿ ਅਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੪੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਗਹੇ ਸਰ ਖਰ ਕੇ ਬਰਖਾਇ । ਸੱਤਨਿ ਕੇ ਸਨਮੁਖ
ਬਿਰਜੈ ਰਣ ਮਹਿ ਗਨ ਉਥਲਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ਝੰਦ ਤੁਹੰਗ ਬਿਲੋਦਕਰਿ ਅਰਿ
ਕੈ ਅੰਗ ਪਰੋਇਲਰਹਿ ਮਰਹਿ ਭਟ ਭਵ ਤਰਹਿ ਸਗਰੇ ਕਲਮਲ ਖੰਦਿ
॥ ੪੬ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਨੋ ਜੇਗ ਜਿਮ ਕੀਨਿ । ਦੁਹਿਦਿਸਿ
ਭਟ ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਜਾਨੇ ਜੁਗ ਬਲ ਪੀਨ ॥ ੪੭ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਇ
ਜਿਸੇ 'ਬੰਧੁ ਬੰਧ' ਪੁਸਤਕ ਕਲਨੇ ਨਾਮ ਖਾਣਡਿਸਤੀ ਖੰਡੁ ॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਪੈਂਦਖਾਨ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਤੇ ਉਧਾਰ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਏਕਲ ਪਿਖੇ ਚਿਤ ਕੀ ਚੋਪ ਬਧਾਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਹਯ
ਚਪਲ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਜੈ ਚਲਜੈ ਢੰਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਪਿਖੇਂ ਸੈਨ ਦੋਉ ।
ਲਖੇਂ-ਜੰਗ ਹੋਉ-। ਲਗੇਂ ਡੇਕ ਘਾਉ । ਸੁ ਬਾਜੇਂ ਜੁਝਾਉ ॥ ੨ ॥ ਵਰੋਲਾ
ਤੁਰੇਰੀ ॥ ਬਡੇ ਬੰਗ ਸੰਗੀ । ਹੁਤੇ ਕੋਟ ਛੋਟਾ । ਭਟੇ ਕੀਨਿ ਓਟਾ ॥ ੩ ॥
ਤਹਾਂ ਬੀਚ ਠਾਂਢੇਗੁਰੂ ਕੋਪ ਗਾਵੇ। ਪਿਖੇ ਪੈਂਦਖਾਨਾ । ਕੁਦਾਯੋ ਕਿਕਾਨਾ ॥
੪ ॥ ਪਰਜੈ ਪਾਰ ਜਾਏ । ਨਹੀਂ ਪੈਰ ਛਾਏ । ਪਿਖੀਤੇ ਹਿਰਾਨਾ । ਬਡੇ
ਓਜ ਠਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਭਯੋ ਲਾਖ ਮੋਲਾ। ਸੁ ਨਾਮ ਵਰੋਲਾ। ਚਲਾਕੀ ਦਿਖਾਈ ।
ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਜਾਈ ॥ ੬ ॥ ਲਿਖੇ ਖੰਚਿ ਖੰਡਾ । ਤ੍ਰਿਖੀ ਧਾਰ ਚੰਡਾ । ਹਟੇ
ਅੰਰ ਹੋਰੇ । ਨਹੀਂ ਹੋਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੭ ॥ ਸਭੈ ਚੋਪ ਸੰਗਾ । ਦਿਖੇਂ ਦੁੰਦ ਜੰਗਾ ॥
ਭਯੋ ਪੈਂਦ ਨੇਰੇ । ਕਹਜੇ ਬਾਕ ਟੇਰੇ ॥ ੮ ॥ 'ਗੁਰੂ ਜੀ! ਸੰਭਾਰੋ। ਜਬਾ ਓਜ
ਧਾਰੋ । ਕਰੋ ਨਾਹਿ ਟਾਰਾ । ਚਿਤੋ ਮੋਹਿ ਮਾਰਾ' ॥ ੯ ॥ ਦੇਹਰਾ ॥ ਸੋ ਪਲਟੇ
ਕੇ ਸਮੇ ਅਥਿ, ਲੈ ਹੋਂ, ਪਕਰੋਂ ਤੋਹਿ । ਬਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਨਕਟਿ ਲ ਤਿਹਠਾਂ
ਛੋਰਨਿ ਹੋਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਜੋ ਜੀਵਨ ਚਹੁ ਆਪਨਾ ਚਲੀਆਹ ਆਗੈ
ਹੋਇ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ੧੧ ॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਨਹੀਂ ਤੋ ਸੰਭਾਰੇ । ਜਿਤੋ ਓਜ ਧਾਰੋ । ਕਰੋ ਵਾਰ ਖੰਡਾ ।

'ਤੁਰਕ ਨਾ ਪੇਣ' । 'ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ' । 'ਵਰੋਲਾ' ਨਾਮ ਵਾਲਾ (ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਹੇਠਲਾ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦਾ ਭਖਸਿਆ) ਘੋੜਾ । 'ਜਾਏ ਕਰੇ (ਜੋ ਤੁਸਾਂ) ਮੇਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ' ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ।

(੩੪੧੨)

ਭਾਸਿ ੮ । ਅੰਸੁ ੨੭.

ਬਨੈ ਦੋਇ ਖੰਡਾ^੧ ॥੧੨॥ ਗੁਰੁ ਕੰਪ ਧਾਰੇ । ਸੁ ਵਾਕੈ ਉਚਾਰਾ^੨ ਜੁ ਗੀ ਦੀ
ਸੁ ਤ੍ਰਾਸੈ । ਤਕੈ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸੈ ॥੧੩॥ ਹਮੈ ਜੇਗ ਭਾਵੈ । ਰਿਪੁ ਬਿੰਦ ਘਾਵੈ ।
ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਠਾਨੈਂ । ਹਨੈਂ ਆਧੁਧਾਨੈਂ^੩ ॥੧੪॥ ਕਰੈਂ ਤੋਰ ਹਾਨਾ । ਲਿਜੈ
ਸਾਚ ਜਾਨਾ । ਅਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਧਾਰੈਂ । ਨ ਧਾਮੈ ਸਿਧਾਰੈਂ^੪ ॥੧੫॥ ਪਰਜੈ ਕਾਲ
ਬੁੰਡਾ^੫ । ਬਨੈਂ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡਾ । ਤਉ ਬਾਤ ਜੈਸੈ । ਸੁਨੈ ਕਾਨ ਤੈਸੈ ॥੧੬॥
-ਨਹੀਂ ਵਾਰ ਕੀਨੈ- । ਰਹੈ ਚਿੰਤ ਭੀਨੈ ।-ਭਯੋ ਓਜ ਬਾਦੈ- । ਬੁਰੈਂ ਧਾਰਿ
ਧਾਦੈ^੬ ॥੧੭॥ ਡੋਫਕ ਫਿਦ ॥ ਇਸ ਤੇ ਹਮ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਲ
ਆਪਨ ਤੇ ਗਰਬਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਹੈ-ਬਲ ਮੋਹਿ
ਬਡੈ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਗਹੈਂ-॥੧੮॥ ਇਸ ਤੇ ਅਬਿ ਪੁਰਬ ਵਾਰ ਕਰੈ^੭ ।
ਬਲ ਐ ਬੁਧਿ ਜੋ ਬਪੁ ਬੀਚ ਧਰੈ । ਚਿਤ ਹੋਸੈ ਨ ਰਾਖਹੁ ਆਪਨ ਕੀ^੮ ।
ਕਰਿ ਲੋਹੁ ਬਿਧੀ ਸਭਿ ਪਾਪਨਿ ਕੀ^੯ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਖਾਨ ਬਿਚਾਰਤਿ
ਮੂਢ ਬਲੀ ।-ਅਧਿ ਫੋਰ ਤੁਰੇਗਮ, ਘਾਤ ਭਲੀ । ਫਿਰਿ ਪਾਇਨ ਸੋ^{੧੦} ਨਿਜ
ਵਾਰ ਕਰੈਂ । ਹੁਇ ਤੀਰ, ਕਿਧੈਂ ਕਰ ਮਾਂਹਿ ਧਰੈ^{੧੧} ॥੨੦॥ ਬਸ ਕੋ ਕਰਿ
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਰੈਂ । ਚਿਰਕਾਲ ਇਹਾਂ ਅਬਿ ਮੈਂ ਨ ਬਿਰੈਂ । ਸਭਿ ਸੈਨ
ਰਹੀ ਰੁਕਿ ਮੂਰਨ ਤੇ । ਸੁਭ ਕਾਜ ਬਨੈ ਅਬਿ ਤੂਰਨ ਤੇ ॥੨੧॥ ^{੧੨}ਹਯ
ਉਪਰ ਮੇ ਬਲ ਲਾਗ ਨਹੀਂ । ਮਿਲਿ ਦੋਇ ਤੁਰੇਗ ਲਰੀਤਿ ਸਹੀ^{੧੩} -ਚਿਤ
ਬੀਚ ਬਿਚਾਰ । ਸ਼ਤਾਬ ਕਰੀ । ਬਲਵਾਨ ਤਜੈ ਹਯ ਤਾਂਹਿ ਘਰੀ ॥
੨੨॥ ਬਲ ਤੇ ਪਕਰਜੈ ਖਗ ਵਾਰ ਕਰਜੈ । ਨਿਜ ਹਾਥ ਉਭਾਰਤਿ ਨੇਰ
ਧਰਜੈ । ਗੁਰ ਪੀਨ ਉਰੁ ਤਕਿ ਮਾਰਤਿ ਭਾਵਿਗ ਹੋਇ ਸੁ ਬਾਹੁ ਪਸਾਰਤਿ
ਭਾ ॥੨੩॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਤਿ ਧੀਰ ਧਰੀ । ਪਗ ਸਾਥ ਸ਼ਿਤਾਬ
ਰਕਾਬ ਕਰੀ । ਦਹ ਸੇਰ ਸੁ ਝੋਲ ਬਿਖੈ ਜੁਗ ਤੇ^{੧੪} । ਬਲ ਦੀਰਘ ਸੰਗ ਤਹਾ
ਲਗਤੇ ॥੨੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੁਤੀ ਭਰਤ^{੧੫} ਕੀ ਪੀਨ ਬਡ ਪੜਗ ਲਗਜੈ
ਤਿਹ ਸੇਗ । ਸਰਜੈ ਨ ਕਾਰਜ ਕੁਛ ਤਬੈ ਨਿਫਲਜੈ ਵਾਰ ਕੁਢੇਗ ॥੨੫॥
^{੧੬}ਤਸਾਡਾ ਖੰਡਾ ਦੇ ਹੁਕਮੇ ਹੋ ਜਾਇਗਾ । ^{੧੭}ਸਸਤੁ ਮਾਰਾਂਗਾ । ^{੧੮}ਘਰ ਨੂੰ ਨੀ ਜਾਇਗਾ (੨੬) ।
^{੧੯}ਕਾਲ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ (੨੭) ਪਿਆ ਹੈਂ । ^{੨੦}ਜਾਦ ਕਰਕੇ ਬੁਰੇਂਗਾ । ^{੨੧}ਗਰਬਦਾ ਹੈ । ^{੨੨}ਵਾਰ
ਕਰ । ^{੨੩}ਚਾਹ ਜੋ ਪੂਰੀ ਨ ਹੋ ਸਕੇ । [ਫਾ:; ਹਵਸ=ਆਰਜ਼ੁ, ਇਛਾ] । ^{੨੪}ਆਪਣੇ (ਬਲ) ਦੀ ।
^{੨੫}ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰਕੇ । ^{੨੬}ਜਾਂ ਨੇੜ ਹੋਕੇ ਫੜ ਲਵਾਂ । ^{੨੭}ਦੇਵੇਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ (ਹੋਣ ਵੇਰ)
ਮਿਲਕੇ ਲੜਾਈ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ) ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ^{੨੮}ਦੇਵੇਂ (ਰਕਾਬਾਂ) ਦਸ ਸੇਰ ਝੋਲ ਵਿਚ ਸਨ । ^{੨੯}ਕਾਂਸੀ ਨਾਮੇ ਧਾਤ ਦੀ
ਥਿਕ ਥਿਸਮ ।

*ਪਾ-ਬਲਾਹੇ ਹੋਹਿ ਮੰਡਾ ।

ਪਾਸੀ ਛੇਦ ॥ ਪੁਨ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੁਪਿ ਕੈ ਪ੍ਰਚੇਡ । ਖੰਡਾ ਉਭਾਰਿ ਬਲ ਬਾਂਹੁ
 ਦੇਡ । ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਕੂਦਨੋ ਉਤੰਗ । ਚਿਤ ਚਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ
 ਸੁ ਅੰਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕਾਰ । ਢਾਲਾ ਬਿਲੇਦ
 ਕਰ ਲੀਨਿ ਧਾਰਿ । ਰਿਪੁ ਖੜਗ ਆਵਤੋ ਨਿਕਟਿ ਦੇਖਿ । ਤਿਹ ਸੇਗ ਟੋਕ
 ਕਰਿ ਬਲ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੨੭ ॥ ਕਰਿ ਨਿਫਲ ਸ਼ੱਤੁ ਕੋ ਵਾਰ ਫੇਰ । ਧਰਿ ਧੀਰ
 ਖਰੇ ਤਿਸ ਕੇ ਅਗੋਰ । ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਿਤਪਾਇ—ਨਹਿੰਸਰਨੋ
 ਕਾਜ ਸਭਿ ਬਾਦ ਜਾਇ—॥੨੮॥ ਪੁਨ ਛਿੱਪੁ ਉਛਲ ਇਤ ਉਤ ਤਕਾਇ ।
 ਖਰ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਕਰਤਿ ਦਾਇ । ਹੁਇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰੀ ਰਿਸ
 ਬਿਸਾਲ । ਕਰ ਕੋ ਉਭਾਰਿ ਮਾਰਨੋ ਕਰਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ
 ਧੀਰ ਸਾਥ । ਕਰਿ ਛਿੱਪੁ ਤਾਂਹਿ ਦਿਸ਼ ਕੀਨਿ ਹਾਥ । ਬਡ ਸਿਖਰ ਸਵਾਸਿਰ
 ਫੁਲ ਜੋਇ । ਤਿਹ ਲਗਨੋ ਖੜਗ ਬਲ ਅਧਿਕ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਖੰਡਾ
 ਦੁਖੰਡ ਟੁਟਨੋ ਪ੍ਰਚੇਡਾਰਹਿ ਹਾਥ ਮੁਸਟ ਬਡ ਬਾਂਹੁ ਦੇਡ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਅਵਿਲੋਕ ਤਾਂਹਿ । ਅਬਿ ਹਤਨ ਹੇਤੁ ਕਿਯ ਵਾਰ ਨਾਂਹਿ ॥ ੩੧ ॥ ਹੀਰੋ
 ਲਚਾਰ^੧, ਨਿਜ ਚਿਤ ਵਿਚਾਰ । ਬਲ ਬਾਂਹੁ ਕਰਨਿ ਗੁਰ ਸੇਂ ਜੁਝਾਰਾਦਿਸ
 ਬਾਮ ਜਾਇ ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਗਹਿ ਡਾਰਿ ਪਾਨ^੨ ॥
 ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਹੁਤੋ ਤੰਗ^੩ ਇਕ ਹਾਥ ਪਾਇ । ਪੁਨ ਦੁਤਿਯ ਹਾਥ ਉਪਰ
 ਉਠਾਇ । ਭਰ ਕਰਿ ਸੁ ਕੌਰ ਜੁਗ ਕਰਨ ਮਾਂਹਿਬਲ ਤੇ ਉਠਾਇ ਗੋਰੰਨਿ
 ਚਾਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸਮਰਥ ਉਚਾਇ ਸਾਕਹਿ ਸੁਮੇਰੁ^੪ । ਤਿਸ ਤੇ ਨ ਉਠਾਹਿ
 ਗੁਰ ਗੁਰ ਬਡੇਰ^੫ । ਬਲ ਅਧਿਕ ਕਰਤਿ ਭਾਰਿ ਕੌਰਿ ਮਾਂਹਿ । ਟਿਕ ਰਹੇ
 ਤੁਰੰਗ ਹਾਲਨੋ ਸੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਕਰਤਿ ਜਾਨਿ^੬ । ਹਥ
 ਕੋ ਛੁਟਾਨ ਹਿਤ ਜਤਨ ਠਾਨਿ । ਦੌਨਹੁ ਰਕਾਬ ਮਾਰੀ ਸੁ ਜੋਰਿ । ਚੇਚਲ
 ਤੁਰੰਗ ਕਿਯ ਚਲਨਿ ਜੋਰ ॥ ੩੫ ॥ ਹਲਿਥੇ ਨ ਦੀਨਿ ਬਲ ਖਾਨ ਠਾਨ^੭ ।
 ਰਾਖਨੋ ਟਿਕਾਇ ਚਹੁ ਚਰਨ ਥਾਨ । ਬਲ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਰੁਹ ਕੋ ਕਿਕਾਨ ।
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਤਿਹਾਵਲ ਕਰਤਿ ਖਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋ ਸਰਥ ਅੰਗ ਤਨ ਕਾਰ

^੧ਹੁਣ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਾਰ ਨ ਕੀਤਾ । ^੨ਵੇਵਸ । ^੩ਦੱਬ ਪਾਇਆ । ^੪ਤੰਗ ਕਾਠੀ ਨੂੰ ਕੱਸਣ ਵਾਲੀ ਪੋਟੀ । ^੫ਜੇ (ਕੋਈ) ਸਮਰਥ (ਪੁਰਖ) ਸੁਮੇਰੁ ਨੂੰ ਬੀ ਚੁਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ । ^੬(ਪਰ) ਉਸ ਤੇ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ) ਵਡੇ ਤੇ ਭਾਰੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ । ^੭ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਕੇ (ਘੋੜੇ ਦਾ ਤੰਗ) । ^੮ਖਾਨ ਨੇ ਬਲ ਛਰਕੇ ।

ਬਿਸਾਲ । ਸ਼ਾਰਤ ਕਰੰਤਿ ਚਲਿ ਛਾਰ ਚਾਲ^੧ । ਗੁਰ ਬਾਗ ਸੰਗ ਅਲਪੈ
ਜਨਾਇ^੨ । ਜਿਮ ਚਹਤਿ ਕਰਤ ਚਲਿਥੈ ਕਿਧਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਖਾ ਰਕਾਬ
ਬਿਰ ਭਾ ਸਥਾਨ । ਅਸ ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਭਟ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਗੁਰ ਲਖਨੈ
ਤੁਰੰਗ ਨਹਿ ਚਲਨ ਦੀਨਿ । ਕਰ ਜੋਰ ਪਾਇ ਬਸ ਅਪਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥
ਖਰ ਖੜਗ ਪੁਹਾਰ ਸੁ ਲਗਹਿ ਨਾਹਿ । ਦਿਸ ਬਾਮ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਨਿਕਟਿ
ਆਹਿ । ਚਿਤਵੰਤਿ ਗੁਰੁ ਰਿਪੁ ਹਤਨ ਹੇਤੁ । ਕੋ ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਰਹਿ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੩੯ ॥ ਤਤਕਾਲ ਗੁਰਵ^੩ ਢਾਲਾ ਸੰਭਾਲਿ ਕਰਿ ਕੋ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਬਲ
ਬਿਸਾਲ । ਸਿਰ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਹਤਨ ਕੀਨਿ । ਨਹਿ ਸਕਿ ਸਹਾਰ, ਕਰ
ਛੋਰ ਦੀਨਿ^੪ ॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰ ਭਯੋ ਕਛਕ ਬਹੁ ਘੁਮਿ ਘੁਮਿ ਗਿਰ ਪਰਨੈ ਭੁਮ
ਬਹੁ ਝੁਮਿ ਝੁਮਿ ਜਾਨੁਨ ਭਾਰ^੫ ਹੈ ਕੋ ਬਿਹਾਲਾ ਛਿਤ ਪਰ ਸੁ ਪਰਨੈ ਮੁਰਛਾ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੧ ॥ ਤਨ ਸੁੰਦ ਸਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਹਾਰਿ । ਸੁਧ ਬਿਨਾ
ਭਯੋ ਨਹਿ ਕੀਨ ਵਾਰ^੬ । ਤਤਕਾਲ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ ਦੀਨਿ । ਤਰ ਉਤਰਿ
ਗੁਰੁ ਰਣ ਧਰਮ ਚੀਨ ॥ ੪੨ ॥ ਜਬਿ ਛੁਟੀ ਮੁਰਛਾ ਸੁਧ ਸਰੀਰ^੭ । ਦੁਹਿ
ਦਿਸਨਿ ਸੈਨ ਕੇ ਪਿਖਤਿ ਬੀਰ । ਗੁਰ ਕੇਰ ਜੁ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ^੮ ਬਿਸਾਲ ।
ਚਢਿ ਤੁੰਗ ਅਟਾਰਨਿ ਤਤਕਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਅਵਲੋਕਿ ਝਰੋਖਨਿ ਮਹਿ ਸ
ਝਾਸ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਨਾਇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਬਿਸਾਸ^੯ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਇ ਹੋਵਹੁ
ਸਹਾਇ । ਸਮੁਦਾਇ ਤੁਰਕ ਤੇ ਲਿਹੁ ਬਚਾਇ^{੧੦} ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਮ ਅਪਰ
ਨਗਰ ਕੀ ਬਾਲ ਜਾਲ^{੧੧} ਬਨਕਨਿ ਸਮੇਤ ਪਿਖਿ ਤਤਕਾਲ ਅਤਿ ਝਾਸ
ਪਾਇ ਬਰਹਰ ਕਰੰਤਿ । ਭਗਵੰਤ ਅਰਾਧਤਿ ਜਗਤ ਕੰਤ ॥ ੪੫ ॥ ‘ਪ੍ਰਭੁ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਖਹੁ ਸੁ ਲਾਜ । ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ, ਕੈ ਜਾਹਿ ਭਾਜੈ’ ਸਭਿਹੁਨਿ
ਰਿਦੈ ਕੀ ਗੁਰ ਪਛਾਨਿ । ਭਾ ਤਪਤ ਤੇਜ ਬਿਦਤਨੈ ਮਹਾਨ ॥ ੪੬ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਹਾਨ ਕੋ ਜਤਨ ਕੀਨਿ ਤਬਿ ਖਰੇ ਭਯੋ ਪੈਂਦਾ ਸੁ ਚੀਨ । ਬੋਲੇ
ਬੰਗਾਰ ‘ਸੁਨ ਰੇ ਪਠਾਨ ! । ਮਮ ਵਾਰ ਦੇਹੁ ਬਨਿ ਸਾਵਧਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਕਰਿ
ਲੀਨ ਤੀਨ, ਤੈਂ ਬਲ ਲਗਾਇ’ ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲਨੈ ਰਿਸਾਇ ‘ਕੜਾ

^੧ ਜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ (ਸੰਕੇਤ) ਕਰਨ ਨਾਲ ਛੋੜ ਦਲ ਪੈਂਦਾ ਦੰਦਾ ਸੀ, [ਛੋੜ-ਘੋੜੇ ਦੀ ਇਕ ਟੋਚ ਚਲ
ਹੈ] । ^੨ ਭਾਰੀ । ^੩ ਹਥ ਛੱਡ ਦਿਤੇ । ^੪ ਗੋਠਿਆਂ ਭਾਰ । ^੫ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਵਿਚ ਨਾ
ਤੇ ਬੇਸੁਧ ਰੋਖਰੇ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । (ਕਿਤਨੀ ਭਾਰੀ ਸੁਰਮਗਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਿਤੀ ਹੈ) ।
^੬ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਆਈ । ^੭ ਮਹਿਲ । ^੮ ਭਰੋਸਾ ਧਰਕੇ । ^੯ ਸਮੂਹ ਇਸਤੀਆਂ ।

ਕਰੇ ਵਾਰ ? ਗਹਿ ਲੇਉਂ ਅੰਗੇ । ਅਬਿ ਕੇ ਨ ਛੁਟਹੁ ਗਹਿ ਹੋਂ ਕੁਵੰਗ ॥
 ੪੮॥ ਲੈ ਹੋਂ ਉਠਾਇ ਬਸ ਕਰਿ ਮਹਾਨਾਕਰਿ ਲਿਖੈ ਓਜ ਦੇ ਹੋਂ ਨ ਜਾਨਾ
 ਨਹਿ ਗਹੜੇ ਗਯੋ ਛੁਟਿ ਗਾ ਸੁਖੈਨ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਤੇ ਲਾਲ ਨੈਨ ॥
 ੪੯ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੀਤਿ । ਕਰਿ ਸਿਪਰ ਖਾਨ ਆਗੇ
 ਕਰੀਤਿ' । ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਏਕ ਹੀ ਵਾਰ ਸੰਗ । ਚੀਰਹਿ ਸਰੀਰ ਕਰਿ ਪਾਨ
 ਭੰਗ॥੫੦॥ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਾਹਿ ਧਾਰਿ ।—ਗੁਰ ਗਹੋਂ ਅਬਹਿ ਕੰਰੀ
 ਮਝਾਰ । ਲੇ ਚਲੋਂ ਵਹਿਰ ਨਹਿ ਕੋ ਛੁਰਾਇਦਲ ਖਰੇ ਮਹਦ ਸਭਿ ਧਾਇ
 ਆਇ—॥੫੧॥ਇਵ ਚਿਤਵਿ' ਰੋਕਿਬੇ ਢਾਲ ਤਯਾਗਿ॥ਕਰਿ ਫੁਰਤਿ ਤੁਰਤ
 ਗੁਰ ਗਹਿਨ ਲਾਗ' । ਅਵਕਾਸ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਖਰ ਖਗ
 ਪ੍ਰਚੰਡ ਤਜ਼ਿਤਾ' ਮਨੀਦ ॥ ੫੨ ॥ ਬਲ ਤੇ ਉਭਾਰਿ ਸ਼ੱਤੁ ਸਰੀਰ । ਕੀਨੋ
 ਪ੍ਰਹਾਰ ਦੀਨੋ ਸੁ ਚੀਰਾਕਲਵੰਤੁ ਮਨੋ ਲੈ ਕੈ ਤੁਖਾਨ । ਜਿੰਮ ਕਰਤਿਦੋਇ
 ਕਾਬਟ ਮਹਾਨ ॥ ੫੩ ॥ ਜਿਮ ਸਣੁਨੀਗਰ ਲੈ ਲੋਹ ਤਾਰ' । ਸਾਬੁਨ
 ਦੁਖੰਡ ਕਰਿ ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਸਬਿ ਗਿਰਨ ਲਾਗ ਕਹਿ ਗੁਰ ਉਦਾਰਾ'ਤੁਵ
 ਤੁਰਕ ਜਨਮ, ਕਲਮਾ ਉਚਾਰ' ॥ ੫੪ ॥ ਏਹਗ ॥ ਗਿਰਨ ਲਗੜੇ ਪੈਂਦਾ
 ਕਹੈ, 'ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਤੁਵ ਤੁਰਵਾਰ।ਭਈ ਰੂਪ ਕਲਮਾ ਅਬਹਿ, ਕਰੀਯਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਧਾਰ' ॥ ੫੫ ॥

ਲਿਖੀ ਅੰਸੁ ॥੨੭॥

੨੮. [ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਬੱਧ] ।

ਏਹਗ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਬਿ ਦੀਨ ਹੈ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ਕੀ ਮਿਸਰੀ'ਕਲਮਾ ਜਾਨ'॥੧॥ਚੋਪਈ॥ਸੁਨਤਿ ਸਨੇਹ ਰਿਦੈ
 'ਤੁਸੀਂ ਕੀਹ ਵਾਰ ਕਦੇਗੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਫੜ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜੋਫੀ ਵਿਚ ਅਬਕਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ । [ਸੋਸ਼,
 ਅੰਕ=ਅੰਗ, ਸਰੀਰ, ਜੋਫੀ] । 'ਹਥ ਦੀ ਢਾਲ ਖਨ ਨੇ ਅਰੇ ਕੀਤੀ । 'ਜੇ ਢਾਲ
 ਵਾਰ ਦੇਕਣ ਲਈ (ਅਗੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ) ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਨੂੰ ਫੜਨ ਲੱਗਾ । 'ਬਿਸਲੀ । 'ਜਿਵੇਂ ਸਾਬੁਣਗਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਲੈਕੇ । 'ਤਲਵਾਰ ।
 ਮਿਸਰ ਇੱਕ ਵੇਸ਼ ਹੈ, ਮਿਸਰੀ=ਜਮਾਈ ਖੰਡ, ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਕਲਮ ਤ੍ਰੇ ਮਿਸਰ ਨਾਲ
 ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਸਰੀ ਕਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਿਸਰ ਅਰਬੀ ਪਦ ਹੈ । ਵੇਰੇ ਰੋਬ
 ਦੀ ਮਿਸਰੀ (=ਤਲਵਾਰ) ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਲਮਾ ਜਾਨਿਆਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਧੁਨੀ ਇਹ ਹੈ, ਕਲਮਾ
 ਸਾਢੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । ਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਮੰਨੀਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਿਸਰੀ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ
 ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਕ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਵੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਖਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਕਰਕੇ
 ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ । ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਹਥੋਂ ਮਰਨਾਹੀ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਹੈ, ਕਲਮੇਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੁਛ
 ਨਹੀਂ ਸਾਢਨਾ ।

ਹਇ ਆਯੋ । ਪਤਿਪਾਰਜੋ* ਪੁਰਬ, ਅਪਨਾਯੋ । ਨਿਜ ਕਰ ਗੁਸ ਪਾਇ
 ਮਖ ਮਾਂਹੀ । ਓਤਮ ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਜਾਂਹੀ॥੨॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਪੋਸਿਸ
 ਪਹਿਰਾਇ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਅਸਨ ਅਚਾਇ । ਪੁਨਹਿ ਬਿਲੋਕਿ
 ਜਿਸਹਿ ਹਰਖਾਵੈ । ਦਾਨ ਮਾਨ ਦੇ ਨਿਤ ਤਿਪਤਾਵੈ॥੩॥ ਤਿਸਕੀ ਦਸ਼ਾ
 ਦੇਖਿ ਦਖਵਾਲੀ । ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨਿ ਤੇ ਤਜਿ ਵਾਰੀ । ਬਦਨ ਸ੍ਰੇਸ਼
 ਜਿਸ ਕੇ ਬਹੁ ਹੋਵਾ । ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੋ ਘਾਮੀ ਮਹਿ ਜੋਵਾ॥੪॥ ਸਿਪਰ ਸਾਬ
 ਕੀਨਸਿ ਤਬਿ ਛਾਯਾ । ਹੋਤ ਬਦਨ ਪਰ ਘਾਮੀ ਮਿਟਾਯਾ । ਦੇਖਤਿ ਖਰੇ
 ਅਸੁ ਦਿਗ ਝਰੈ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਮੁਖ ਪਰ ਪਰੈ॥੫॥ ਜਿਮ ਕਾਸਟ ਕੋ ਪਾਰ
 ਬਧਾਵੈ । ਅਪਨਿ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਜਲ ਨ ਭੁਬਾਵੈ ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੋ ਛਿਨਕ
 ਮੈਂ ਮਰਜੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਹੁ ਅਧਿਕ ਉਰ ਕਰਜੈ ॥ ੬ ॥ - ਤਨਾਗਹਿ
 ਸਸਤ੍ਰ-ਮਨੋਰਥ ਧਾਰਾ । - ਹਤੇ ਹਮਹੁ ਨਰ ਤੁਰਕ ਹਜ਼ਾਰਾ । ਪ੍ਰਤਿ-
 ਪਾਰਜੋ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਘਾਯੋ-। ਇਤਨਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੋਸ ਉਪਾਯੋ ॥ ੭ ॥

*ਜਲ । *ਉੱਧੇ । *ਜਿਵੇਂ ਕਾਠ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਬਖਾਵਦਾ ਹੈ (ਜਲ) । *ਪਾ:-ਬਹੁ ਧਰਜੈ ।

†ਇਥੇ ਮਹਾਂਬੀਰ, ਮਹਾਂ ਜੋਧੀ, ਰਣ ਤੋੜੇ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ, ਦੌਦ ਰਸ ਤੇ ਬੀੜਤਸ
 ਰਸ ਦੇ ਦੁਵੇਟੇ ਛਾ ਰਹੇ ਪੁਛਾਵ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਮੰਦਰਲੀ ਦਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕਦਮ
 ਕੁਟਾਰਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ । ਮਾਲੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਲਵਲੇ ਤੇ
 ਸੋਗੁਣੀ ਭਾਵ ਕਦੇ ਨ ਉਪਜਦੇ, ਉਸਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦੌਦ ਰਸੀ ਦੰਗ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾ ਪੱਥਰ ਹੈ
 ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਥੇ ਵੇਦੀ ਅਸਲਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਆਪ ਦਾ ਸਦਪ ਹੈ, ਹੁਰ ਅਵਤਾਰ
 ਹਨ, ਆਤਮ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ
 ਵੇਲੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਨੁਹੀਅਤ ਵੇਗ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ । ਪਹਿਲੀ
 ਡਿਗਵੇ ਪੇਂਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਪੜ ਕਲਮ' । ਉਸ ਬੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਦੋਯਾ ਸੀ, ਮੋਤ ਆਈ
 ਵੇ ਭੈ ਵੇਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁੰਗ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕਰਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕਲਮ
 ਹੋਛਾਈ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਮੁੜ ਜੋਗਾਸਾ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਦੋਂ ਪਿਆਰ
 ਦਾ ਉਬਾਲ ਖਾਧਾ ਹੈ ਏ । ਇਧਰ ਗੁਰ ਜੀ ਮਿਹਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਮਨ ਦੂਰ ਤਾਂ ਹੀ ਦੂਸਰੇ
 ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਬਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਮੰਦੋਂ ਦੂਰ ਕੇ ਰੁੜ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ
 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਜੋਵੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੇਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਮੋਥਰ ਕੇਵੇ ਹਨ, ਹਥ ਨਾਲ
 ਢਾਲ ਦੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਇਉਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਲੜਨਾ
 ਫਰਜ਼ ਮੁਰਮਗਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਮਰਨ ਲਗੇ ਸਿੰਨ੍ਹ ਤੇ ਵੇਰੀ ਦੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਨੀ ਵਰਜ਼

[ਭਾਈ ਵ੍ਰਥ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪੈਰ] ॥੭॥

ਤਜਿ ਅਬਿ ਦੋਤਿ ਤਉ ਕਠਨਾਈ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਸੈਨਾ ਸਮੁਹਾਈ। ਸਕਲ
ਕਹੈ—ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਤਜਿ ਦਏ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸਗਤਿ ਭਏ॥ ੮॥
ਜਬਿ ਪੈਂਦਾ ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸਿ ਧਾਯੋ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸੰਗ ਹੀ ਆਯੋ। ਗੁਰ-
ਦਿੱਤੇ ਤਿਹ ਅਟਕਾਯੋ। ‘ਕਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਤ ਰਹਹੁ’ ਅਲਾਯੋ॥ ੯॥ ਤਾਨਿ
ਧਨੁਖ ਕੋ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਇਨਹੁ ਪਰ ਮਾਰਾ। ਦੋਨਹੁ ਸੁਭਟ
ਅਰੇ ਰਨ ਮਾਂਹੀ। ਧਰਿ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੇ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ॥ ੧੦॥ ਫੇਰਹਿ
ਤੁਰੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਹੂੰ ਦੁਰ ਕਬਿ ਹੋਵਹਿ ਨੀਰ। ਧਨੁ ਬਿੰਦਸਾ
ਅਪਨੀ ਦਿਖਰਾਵੈ। ਕਰਿ ਤੁਰਨਤਾ ਤੀਰ ਚਲਾਵੈ॥ ੧੧॥ ਲਗਜੈ ਨ
ਕੋਉ ਇਤਿ ਉਤ ਟਰੈ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਅੰਗ ਬਚਾਵਨ ਕਰੈ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ
ਰੋਧ ਤਬਿ ਕੀਨਾ। ਤੀਛਨ ਅਹਿ ਸਮ ਭੀਛਨ ਲੀਨਾ॥ ੧੨॥ ਜੋੜਿ ਜੋਹ
ਮਹਿ ਜੋਰ ਸਮੇਤ। ਛੋਰਜੈ ਬਾਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਲਗਜੈ ਜੀਨ ਮੈਂ ਜਾਇ

‘ਨਾਂ ਤਿਆਗੋ ਬਸਤੁ।’ ਫਰਕੇ (ਰੋਵੇ) ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ। ‘ਨੇੜੇ।’ ‘ਭੀਰਮੀਦਾਜੀ।’
‘ਮਾਰਨ ਲਈ।’

੮੬ [ਪਿਛੇ ਪੈਂਦੇ ਦੀ ਥਾਂ ੩੪]

ਦਿੱਤੀ ਬਰੀ ਦਾ ਸੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਦਿ ਨਿਬਾਹੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ ਉਪਜਈ ਹੈ ਕਿ ‘ਅਸਾਂ ਰੋਬੀਂ ਪਾਲਿਆ ਸੀ, ਆਦਿਕ ਆਪਣੇ ਤੇ ਜੋ ਵੇਸ਼ ਅਵੇਪੇ
ਹਨ, ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ’, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਬੇਨੇ ਪੈਰੋਖਾਨ ਦੀ
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ, ਪਲ ਰੋਸ, ਖਾ ਪੀ, ਕਮਾਲ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇਕੇ ਵੱਧ ਰਚਾਉਣੇ ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ
ਦੇ ਲਈ ਮੋਦਨ ਮੰਡਣੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਪਜ ਰਹੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦਇਆ ਦੇ
ਭਾਵ ਵੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਆਪ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਿਆਣ
ਕਰਨੀ। ‘ਅਵਰੁਣ ਕੀਤੇ ਹਰਿ ਨ ਚਿਤਾਏ’ ਦੇ ਆਲ ਮੁਜਬ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਲ
ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ, ਸਦਾ ਅਵੇਸ਼ ਰੁਣ ਜੀ ਉਹ ਖਿਆਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚਿਤਵਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਮਿਟ੍ਰ ਨਾਲ ਮਨ ਵੇਧ ਤੇ ਵੱਧ ਵੇਦੇ ਤੇ ਤੋਠ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਵੇਵੇ, ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ
ਆਨ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਲ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਜੋ ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਵਾਰ ਚਲ
ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਛੁਡਦਾ? ਅਸੇ ਨੂਨ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਾਰਨ ਦਾ
ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਧਿਕ ਸ਼ੇਹ ਵਿਚ ਆਕੇ ਤਬ ਵੇਦਾ ਰੁਹਾਨੀ ਬਲ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੇ ਆਤਮ
ਵ੍ਰਣਣਾ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਉਚਿਆਈ ਹੈ।

ਜੇ ਰੋ ਦੇਲਕੇ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੀ ਵ੍ਰਣਦੇ ਹਨ,
ਇਹ ਬੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵੇ ਆਤਮ ਬਲ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ,
ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮੋਦਨ ਜੰਗ ਵਿਚ
ਕਟੋਰ, ਈਦਾਹੀਨ ਤੇ ਪੱਥਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਨ। ਨਿਛਲਜੋ ਵਾਰ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਜੁਧਾ
 ਲਿਯੋ ਬਾਨ ਖਪਰਾ ਇਕ ਸੁੱਧਾ। ਤਾਨਿਕਾਨ ਲਗ ਤਾਨਮਹਾਨਾ^੧ । ਛੁਟਜੋ
 ਸ ਬੇਗ ਜੁ ਸਰਪ ਸਮਾਨ॥੧੪॥ ਲਗਜੋ ਖਾਨ ਕੇ ਛਾਲ ਬਿਸਾਲ॥ ਜਨੁ ਨਿਧਿ
 ਦੇਖਤਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਬਜਾਲਾ^੨ । ਸਿਰ ਕੋ ਫੇਰਿ ਪਾਰ ਤਬਿ ਪਰਜੋ ਖਾ ਅਸਮਾਨ
 ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਿਰਜੋ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੋ ਨਿਕਟਿ ਬਾਬਾ ਚਲਿ ਗਯੋ। ਜਾਨਿ ਸਖਾ
 ਸਮ ਤਬਿ ਰੁਦਨਯੋ। ਬਿਧੀਚੈਦਪਿਖਿਕੈ ਤਤਕਾਲਾਹਯਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਪਹੁੰਚਿ
 ਉਤਾਲਾ॥੧੬॥ ‘ਤੁਰਕ ਭੀਰ! ਤੁਮ ਠਾਢੇ ਕਹਾ? ਦੇਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਉਮਝਜੋ
 ਮਹਾਬਨਹੁ ਸਚੇਤ ਲਰਨਕੇ ਹੋਤਾਕੈ ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਾਇ ਨਿਕੇਤ’॥੧੭॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕਹੈ । ‘ਹਮ ਸੋ ਨਿਬ ਖੇਲਤਿ ਇਹ ਰਹੈ। ਈਸ
 ਬਰੋਬਰ ਧਰਤਿ ਸਨੇਹੁ । ਮਿਲਵਤਿ ਬਿਹਸਤਿ ਨਿਤਪੁਤਿ ਏਹੁ ॥ ੧੮ ॥
 ਬੋਲਤਿ ਵਹਿਰ ਅਰੂਢ ਸਿਧਾਰਤਿ। ਮਿਲਿ ਹਮ ਸੋ ਬਨ ਮਿਗਨ ਸੰਘਾਰਤਿ।
 ਅਬਿ ਨਹਿ ਉਠਤਿ ਨ ਬੋਲਤਿ ਕੈਸੇ । ਹਮ ਢਿਗ ਖਰੇ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਅੰਸੇ’
 ॥੧੯॥ ਬਿਧੀਚੈਦ ਕਹਿ ‘ਇਹ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਤੁਮਰੇ ਕਰ ਤੇ ਸੁਭ ਪਦ ਲਹਜੋ।
 ਜੀਵਤਿ ਇਹਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਹੁ ਧਾਰਹੁ । ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਵ ਤੇ ਅਬਿ ਤਾਰਹੁ’॥
 ੨੦॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਸਮਾਯੋ ।—ਬਸਤੁ ਧਰਨ ਕੋ ਇਹੁ ਢਲ
 ਪਾਯੋ। ਰਨ ਕੇ ਲਰਨ ਤਨਕਨਹਿੰਦਯਾ^੩। ਹੁਤੋ ਸਖਾਸਮਹਮਹਤਿ ਦਯਾ—
 ॥੨੧॥ ਏਥੁ ਬਿਸੁਰਤਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਦਨ ਕੁਮਲਾਯੋ।
 ਹੋਰਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ ਦਸਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦਈ ਬਿਸਾਲੁ ॥ ੨੨ ॥
 ਸੰਗ ਸੁਭਰ ਦੇ ਕਰਿ ਤਬਿ ਦੋਇਘਰ ਅੰਤਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਸੋਇ। ਕਰਿ ਚਿਤ
 ਸ਼ਾਂਤਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਰਹੈ । ਭਏ ਤੁਸ਼ਨੀ ਸੁਨੇ ਨ ਕਹੈ॥੨੩॥ ਜਬਿ ਦੋਨਹੁ ਖਾ
 ਸਸੁਰ ਜਵਾਈ । ਸੰਘਰ ਘਨੇ ਘੋਰ ਮਹਿ ਘਾਈ^੪ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਕਾਲੇ
 ਖਾਨ । ਤਜਾਰੀ ਆਸਾ ਬਿਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥—ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ
 ਚਢਾਯੋ । ਹੁਕਮ ਬਾਹੁ ਕਰਿ ਹਮਹਿ ਪਠਾਯੋ। ਸੋ ਬਾਜੀ ਸਭਿ ਹੋਈ ਨਾਸ।
 ਗੁਰ ਪਕਰਨ ਕੋ ਛੁਟਜੋ ਬਿਸਾਸ—॥ ੨੫ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਖਾਨਤਿ ਖਰੋ ।
 ‘ਕਹੋ ਕੁਤਬਖਾ ਅਬਿ ਕਜਾ ਕਰੋ ?’ ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਜੰਗ ਮਰਿਵਾਇ । ਗੁਰੁ
 ਮਵਾਸ ਰਹਹਿ ਇਸ ਬਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਹਠਿ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਓਰ ਸਿਧਾਟੈ।

^੧ਤਿੱਖਾ । ^੨ਬੜੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਕੰਠ ਤਕ ਤਾਣ (ਖਿੱਚ) ਕੇ । ^੩ਮਾਨੇ ਮੱਧ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ ।
 (ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ) । ^੪ਕ੍ਰਿਪਾ । ^੫ਮਾਰ ਦਿਤਾ । ^੬ਮਾਏ ਗਏ ।

ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਬਦਨ ਦਿਖਾਰੈ ?। ਆਰਕੇ ਗਹਿਰਿਕ ਮਾਰਹਿ ਜੰਗ-।
 ਇਮ ਕਹਿ ਚਢੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਦੋਨਹੂੰ ਮਹਿ ਇਕ ਭੀ ਨਹਿ ਬਨੀ।
 ਹਸਹਿ ਕਚਹਿਰੀ ਹਮ ਕੇ ਘਨੀ। ਲਾਖਹੂੰ ਧਨ ਕੇ ਦੈ ਸਿਰੁਪਾਉ।
 ਬਛਿਆਏ ਦੇਖਤਿ ਉਮਰਾਉ* ॥੨੮॥ ਕਹਾਂ ਉਪਾਇ ਕਰਹਿ, ਕਹਿ
 ਦੇਹੂ ?। ਨਾਤੁਰ ਮਰਨ ਮੂੰਭ ਪਰ ਲੇਹੂ। ਲਸਕਰ ਲਰਤਿ ਗਯੋ ਮਰਿ
 ਘਨੈ। ਕਬਿਹੂੰ ਜਨਨੀ ਜਨੈ ਨ ਮਨੈ ॥੨੯॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨਿ। 'ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰ ਆਪ ਬੁਧਿਵਾਨ। ਗਹਹੁ ਗੁਰੁ ਕੈ ਲੀਜੈ ਮਾਰਿ।
 ਇਸ ਬਿਨ ਮਸਲਤ ਅਪਰ ਨ ਸਾਰ ॥੩੦॥ ਲਰਿਬੈ ਬਿਨਾ ਉਪਾਇ ਨ
 ਔਰ। ਮਾਰਹੁ ਕੈ ਮਰੀਅਹਿ ਇਸ ਠੌਰ। ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕੋ ਕਰਿ ਇਕ-
 ਥਾਇ। ਸਮੁਖ ਚਲਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਇ ॥੩੧॥ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗਿਰੇ ਸੋ
 ਖੇਤ*। ਜੀਵਤਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਹੋਹੁ ਸੁਚਤਾ। ਕੈ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਕਿ ਘੋਰਹੁ ਗਹੈ।
 ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਨ ਲਹੈ ॥੩੨॥ ਸਵਾਜਾਮ ਨਿਸ ਤੇ ਰਣ
 ਲਰੈ। ਬਾਸਰ ਡੇਢ ਜਾਮ ਅਥਿ ਚਰੈ। ਭਏ ਬਕਤਿ ਸਭਿ ਹਯਨਿ ਸਮੇਤ।
 ਅਥਿ ਕਰਿ ਹੋਲ ਜੀਤੀਐ ਖੇਤ ॥੩੩॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬਿ ਕਾਲੇ ਖਾਨਾ।
 'ਬਜਹਿ ਜੁਝਾਉ' ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ। ਨਰ ਪਠਿ ਸਭਿ ਭਟ ਲਿਏ ਬਟੈਰ।
 ਬੰਧਨੋ ਟੋਲ ਭਨਨੋ ਤਿਨ ਓਰ ॥੩੪॥ 'ਜੋ ਅਥਿ ਪ੍ਰਾਨਾਨਿ ਪਸਾਰੈ ਕਰੈ।
 ਸੁਤ ਬਾਨਿਤਾ ਘਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਰੈ। ਸੇ ਹਟਿ ਜਾਹੁ ਸਸਤ੍ਰ ਕੋ ਤਸਾਗਹੁ। ਅਪਰ
 ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਬੈ ਲਾਗਹੁ ॥੩੫॥ ਜਿਸਨੋ ਕਰਨ ਹੋਇ ਬਛ ਜੰਗ।
 ਸੋ ਬਾਨਿ ਸੁਭਟ ਚਲੈ ਹਮ ਸੰਗ। ਜੀਤ ਲੇਹੁ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਪਾਵਹੁ। ਭੋਗਹੁ
 ਸੁਖ ਜਗ ਜਸੁ ਸੁ ਬਢਾਵਹੁ ॥੩੬॥ ਮਰਹੁ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਰਹੁ।
 ਦੁਹ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸੁਖ ਨਿਰਧਾਰਹੁ। ਭਰਾਹ ਜੁ ਮਰਿਬੈ, ਸੋ ਹਟਿ ਰਹੈ।
 ਮਿਹਨਤ ਕਰਹਿ ਮਜੂਰੀ ਲਹੈ ॥੩੭॥ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਕਿ ਸੱਯਦ ਨੰਦ*।
 ਤੁਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਲੰਦ। ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼। ਰਹੈ
 ਭੋਗਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਸੇਸ਼ ॥੩੮॥ ਅਥਿ ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਲਖਿ ਕਾਜਾ ਦੁਭੀਐ
 ਕਰਹੁ ਬੰਸ ਕੀ ਲਾਜ। ਕਰਿ ਉਤਸਾਹੁ ਪਰਹੁ ਇਕਬਾਰੀ। ਗਹਹੁ ਕਿ
 ਗੁਰ ਕਹੁ ਲੀਜਾਹ ਮਾਰੀ ॥੩੯॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਪੈ ਕੈ ਸਵਧਾਨ। ਕਹਨੋ

*ਉਮਰਾਵਾ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ। *ਕਹਿ ਦਿਓ ਕੀ ਉਪਾਉ ਕਰੀਏ। *ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ:--।

*... ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ।

*ਪਾ:--ਮਏ ਜਾਹਿ ਰਹੇ ਸੋ ਖੇਤ।

ਕੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ।

(੩੪੨੮)

ਗੀਤ ੮ । ਅੰਸੁ ੨੯.

‘ਦੇਖੀਏ ਅਥਿ ਘਮਸਾਨਾਟਣ ਮਾਟਰਹੈ’ ਕਿ ਮਾਰਹਿ ਦੋਗਕੈ ਗਹਿ ਆਨੈ
ਗੁਰ ਇਸ ਠੋਰ’ ॥੪੦॥ ਇਮ ਲਸਕਰ ਕਰਿ ਉਤ ਉਤਸਾਹੁ। ਪੁਰੇ ਕਾਲ
ਮਰਣ ਰਣ ਮਾਂਹੁ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕੇਰ ਸਮੇਤ। ਉਮਡੈ ਅੱਗੁ ਬੀਚ
ਬਡ ਖੇਤ ॥੪੧॥ਹੇਨ। ਕਾਰਥੇ ਮਸਲਤ ਕਰੀ। ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੈ ਪਹੁੰਚੈ
ਅਰੀ। ਭੀਰਾਨੈ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਭਰਜੈ ਹੈ। ਸਾਵਧਾਨ ਦਲ ਅਪਨਿ ਕਰਜੈ
ਹੈ ॥੪੨॥ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਹਤਜੈ ਲਸਕਰ ਅਰਿ’ ਘਨੈ। ਬਚੈ, ਹੇਲ ਇਕ ਤੇ
ਅਥਿ ਹਨੈ। ਮਰਹਿ ਸੁਰਗ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇ। ਜੀਵਤਿ ਮੁਖ ਭੋਗਹਿ
ਧਨ ਪਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਇਕ ਬਲ ਸਭਿਨਿ ਬਟੋਰੇ। ਕਰੇ
ਸੁਚੇਤ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਓਰੇ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਇ। ਭਏ ਸਕਲ
ਤੁਰਕਨਿ ਸਮੁਹਾਏ ॥੪੪॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦ ਅਸਟਮ ਰਾਮੋ ‘ਅਗਮਾਨ ਆਨ ਰੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨੈ ਨਾਮ ਅਸਟਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੯ ॥

੨੯. [ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੰਧ]।

ਦੰਗਾ ॥ ਬਿਧੀ ਦੇਦ ਸੋ ਗੁਰ ਕਹੈ ‘ਲੇਹੁ ਸਗ ਅਸਵਾਰ। ਪਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਤੇ ਅਬਹਿ, ਲੀਜੈ ਤੁਰਕ ਸਿਘਾਰਿ’ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦ ॥ ਕਰੇ
ਸਾਵਧਾਨਾ। ਸਭੈ ਮੇਲ ਠਾਨਾ। ਇਤੇ ਮਹਿ ਆਏ। ਮਹਾਂ ਸੋਰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥
ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਛੋਰੀ’। ਚਲੀ ਬਿੰਦ ਗੋਰੀ। ਬਡੈ ਦੇਲ ਘਾਲਾ। ਬਮੇ ਪੁੰਜ ਜਾਲਾ’
॥ ੩ ॥ ਮਨ ਮੇਘ ਆਨਾ’। ਉਝਾਯੋ ਸੁ ਪੈਨਾ। ਬਰੂਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ। ਛਟਾ ਜੈਸ
ਭਾਸੈ ॥ ੪ ॥ ਕੜਕਾਰ ਉੱਠੈ’। ਮਨੈ ਜ਼ੋਰ ਵੁੱਠੈ’। ਕ੍ਰਿਪੀ ਧੀਰ ਕੁੱਠੈ’।
ਪਰੇ ਭੁਮ ਲੁੱਠੈ’ ॥੫॥ ਪਰੀ ਮਾਰ ਗੋਰੀ। ਕਸੈ ਪੁੰਜ ਛੋਰੀ। ਧਵਾਵੈ ਤੁਰੇਰੀ।
ਚਲਾਵੈ ਤੁਫੰਗੀ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਸੁਰ ਮੇਲਾ। ਮਨੈ ਫਾਗ ਖੇਲਾ। ਪਤੰਗੀ’
ਸੁਰੰਗਾ। ਭਏ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸੰਗਾ ॥ ੭ ॥ ਪਰੇ ਦੇਕ ਬਾਰੀ। ਬਕੈ ਮਾਰ ਮਾਰੀ।
ਹਲਾਹੁਲ ਰਲੈ। ਪਰੀ ਨਾ ਪਿਛੇਲੈ’ ॥੮॥ ਗਰੇ ਬੀਰ ਮਾਨੀ। ਬਡੈ ਸਸਤ੍ਰ
ਪਾਨੀ। ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰਾ। ਵਧਾ ਧੂਮ ਧਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਉਡੀ ਧੂਲ ਛਾਈ।
ਦਨਸ ਛਪਾਈ’। ਬਜ ਰਾਗ ਮਾਰੂ। ਜੂਝੈ ਜੁਝਾਰੂ’ ॥੧੦॥ ਦਿਸਾ ਦੋਨ
ਮੂਰੇ। ਰਦ ਕ੍ਰਧ ਪੂਰੇ। ਕਰੇ ਲਾਲ ਨੰਨਾ। ਬਕੈ ਬਕ ਬੈਨਾ ॥ ੧੧ ॥

‘ਦੇਵ’ ਦਾ। ‘ਇਕ’ = ਲੰਨਾ। ‘ਆਏ’ (ਤੁਰਕ)। ‘ਸਥਾਂ’ (ਤੇ)। ‘ਬਡੀ’ ਜੱਗ ਨਿਕਲੀ
ਭਾਵ ਬੇਕੁਕਾਂ ਚਲੀਆਂ। ‘ਮਾਨੈ’ ਆਉਂਦੇ ਬਦਲ ਨੂੰ। ‘ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਰਖਾ ਦੇ ਟਹੀ ਹੈ।
‘ਜੁਝਮਿਆਂ’ ਰੂਪ ਏਤੀ ਕੋਹੀ ਰਈ। ‘ਛੁਛੇ’ ਹਨ। ‘ਲਾਲ ਵਕਮ ਦੀ ਲਕੜੀ ਦਾ ਰੰਗ।
‘ਪਿਛੇ (ਨਿੱਧੀ) ਨ ਪਈ। ‘ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ। ‘ਸੁਰਜੇ’।

‘ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਗਾਵੈ’ । ਕਹਾਂ ਆਪ ਠਾਵੈ ? ਚਲੈ ਤਾਂਹਿ ਤੀਰੈ । ਦਿਖੈ ਕੈਸ
ਧੀਰੈ ॥ ੧੨ ॥ ਗਹੈ ਮੇਲ ਕੈ ਕੈ ਕਿਧੈ ਪਾਨ ਘੈ ਕੈ ਕਰੈ ਜੀਤ ਭਾਰੀ । ਨ
ਕੀਜੈ ਅਵਾਰੀ ॥ ੧੩ ॥ ਕਹੈ ਸੱਤ ਖੋਟੇ । ਜਬੈ ਲੈ ਨ ਹੋਟੇ । ਵਧੈ ਅੱਗ
ਆਏ । ਤੁਰੰਗੇ ਧਵਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਵੇਰਾ ॥ ਮਾਰ ਮਾਰ । ਇਵ ਕਰਤਿ ਰਿਪੁ
ਜਬਿ ਘਾਲੈ ਘਮਸਾਨ । ਓਰੜ ਆਏ ਤੁਰਕ ਗਨ, ਸਕਲ ਮੇਲ ਕੈ
ਠਾਨਿ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਗਨ ਬੀਰ ਸਹਾਰ ਸਕੈ ਨ
ਜਬੈ ਰਿਪੁ ਆਏ । ਚੰਗ ਕੈ ਬਾਂਧੈ ਨਿਸੇਗ ਗਏ ਵਧਿ ਆਗੇ ਤੁਫੈਗ ਸਮੁਹ
ਚਲਾਏ। ਜੋ ਗੁਲਕਾਂ ਛੁਟਿ ਸ਼੍ਰੀਕਗਈ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ਸਭੀਲਗਿ ਜਾਏ।
ਭੂਮ ਵੜਾਵੜ ਦੀਖਤਿ ਯੈ ਦਲ, ਬਿਛ ਹਲੇ ਫਲ, ਸੁਰ ਗਿਰਾਏ ॥ ੧੬ ॥
ਤੁਰਨ ਬੰਦ ਬਰੁਦ ਕੋ ਭਾਲਤਿ, ਅੰਚਿ ਨਿਕਾਲਤਿ ਹੈਂ ਗਜ ਸੂਟੇ । ਵੈ
ਗੁਲਕਾਨਿ ਕੋ ਠੋਕਤਿ ਹੈਂ, ਹਿਤ ਟੋਕਨ ਕੇ ਰਿਸ ਮੈਂ ਉਰ ਪੂਰੇ । ਹਾਥ
ਰਵਾਂ ਕਰਿ ਛੋਰਤਿ ਸੰਮੁਖ ਮਾਰਤਿ ਗੋਰਤਿ ਨੌਰ ਕਿ ਦੂਰੇ। ਫੈਗ ਕੋ ਖਾਇ
ਮਲੰਗ ਪਰੇ ਜਨੁ ਯੈ ਰਲ ਖੇਤ ਪਰੇ ਭਟ ਰੂਟੇ ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ ਮਰਿਗੇ ਸੁ
ਪਰੇ ਧਰ ਪੈ ਭਟ ਜੀਵਤਿ ਆਨਿ ਮਿਲੇ ਇਕ ਥਾਰੀ । ਦੋਨਹੂੰ ਬੀਰ ਲਏ
ਦਲ ਕੋ ‘ਅਮਿਧਾਂ, ਮਿਹਰਾਂ’ ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਧਾਰੀ । ਵੇਰਿ ਵਈ ਇਕਾਰ
ਤੁਫੈਗਨਿ ਵੇਰ ਨਿਕਾਰਿ ਜੁਟੇ ਤਰਵਾਰੀ । ਯੈਂ ਚਮਕੀ, ਜਨੁ ਬੰਦ ਛੁਟਾ
ਘਨ ਮੈਂ ਦਮਕੈ, ਬਹਿਰੈਂ ਕਰਿ ਸਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਕਾਟਤਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਭਟ
ਅੰਗ ਨਿਸੰਗ ਭਏ ਮਨ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ । ਮੋਵਨਿਕੋ, ਕਟਿ ਕੋ ਕਟ ਵੇਤਿ,
ਕਿਨੁ ਅਸਿ ਭੁਭ ਕਿ ਮੁੰਡ ਪੇ ਝਾਰੀ ॥ ਹਾਥ ਕਟੇ, ਕਿਹ ਗੀਵ ਕਟੀ ਕਿਸ
ਜਾਘ ਕਟੀ, ਬਡ ਤੁਰਨ ਧਾਰੀ । ਚੰਗ ਲਈ ਅਸਿ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਸੈਂ, ਮ੍ਰਿਤੁ
ਚਾਬਤਿ ਪਾਨ ਜਜੈ ਜੀਤ ਨਿਕਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਨਹੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ
ਬਨਜੈ ਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਜਗ ਓਰ ਵਰੋ। ਸੁਰਨਿ ਕੇ ਪਿਖਿ ਨੂਰਨਿ ਕੋ ਕਰਿ
‘ਗੁਰੁ ਬਜਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈ’ । ‘ਦਿਖੈ ਕੈਸਾ ਧੀਰਜਵਾਨ ਹੈ’ । ‘ਕੋ ਨੇ ਵੇਕੇ’ । ‘ਜਦ ਤਕ (ਮੇਰੀ)
ਨਾ ਮੜੇ’ । ‘ਵੇਦਕੇ ਆਏ’ । ‘ਭਾਵ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਆਉਣਾ, ਇਹ ਰੋਲ ਨ ਮਹਾਰ
ਸਕੇ’ । ‘ਮਲੈਨੁ ਕੇ’ । ‘ਫਿਛ ਦੇ ਹਿਲਾਇਆਂ ਜਿਵੇਂ ਫਲ ਵਿਗਏ ਹਨ ਤਿਉਂ ਮਰਮੇ
ਗਿਰਾਏ’ । ‘ਹੱਥ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੋਧ ਵੇ, ਸ਼ਿਸਤ ਵੇਨੁ ਕੇ’ । ‘(ਇਉਂ) ਵਧਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ
ਵੇ (ਤਲਵਾਰਾਂ) ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ’ । ‘ਕੋਈ ਮੋਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨੂੰ ਠੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ’ ।
‘ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਲਵਾਰ (ਕਿਸੇ ਵੇਰੀ ਦੇ) ਮੂੰਹ ਤੇ ਅਥਵਾ ਸਿਰ ਤੇ ਝਾੜ ਦਿਤੀ’ । ‘ਮੋਤ ਨ
(ਮਾਨੋ) ਪਾਨ ਚਬਦਿਆਂ ਜੀਭ ਕੰਢੀ ਹੈ’ ।

ਤੁਰਨ ਹੁਰਨਿ ਆਨਿ ਬਰੇ। ਬਾਦਤਿ ਬਾਜਤਿ 'ਮਾਰ' ਉਚਾਰਤਿ, ਗਾਵਤਿ
ਗੀਤ ਜੁ ਮੋਦ ਭਰੇਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹੁ ਮਿਲੇ ਪਟ ਰੰਗਤਿ ਰੇਗ ਸੁਰੰਗ
ਖਰੇ॥੨੦॥ ਤੁਰਕਾਨਿ ਸਮੂਹ ਜਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤਿਨ ਬੀਚ ਘਿਰਨੇ ਮਿਹਰਾ
ਅਰਿ ਕੈ। ਚਖ ਲਾਲ ਕਰੇ ਮੁਖ ਓਠਨਿ ਚਾਬਤਿ ਭੋਹ ਚਵੀ ਅਰਿ ਸੈ
ਲਰਿ ਕੈ। ਕਰ ਵੇਰਤਿ ਧੋਪ ਚਹੂੰ ਦਿਸਿ ਮੈਂ, ਭਟ ਫੁਕਤਿ ਨੇਰ ਗਿਰੈ
ਮਰਿ ਕੈ। ਹਯ ਘਾਤ ਭਯੋ ਭਯਿ, ਪਾਇਨ ਸੇ ਉਛਲੇਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੇ
ਫਿਰਿਕੈ॥ ੨੧॥ ਮਾਰਿ ਸਮੂਹਨਿ ਸੋਤਨਿ ਕੋ, ਸਹਿ ਘਾਵ ਅਨੇਕ ਭਯੋ
ਭਕਰੇ। ਭੁਮਿ ਪਰਨੇ, ਨ ਤਉਰਣ ਛੋਰੇਤਿ, ਅੰਗਨ ਸੇ ਓਛਰੈ ਅਕਰੇ। ਹੋਰਿ
ਤਥੈ ਅਮਿਯਾਂ ਮਨ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਪੁੰਜ ਰਿਪੁ ਸਮਥੈ ਟਕਰੇ। ਘਾਲਤਿ ਭਾ
ਘਮਸਾਨ ਘਨੋ ਕਰਿ ਸੇਘਰ ਘੋਰ ਅਸੀ ਪਕਰੇ॥੨੨॥ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਬਲੀ ਤਿਨ ਹਾਨਤਿ ਘਾਵ, ਘਨੇ ਘਰ ਘਾਲਤਿ। ਫੇਰ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵਤਿ
ਘਾਵਤਿ, ਆਪਨਿ ਦੇਹੁ ਅਛੇਹਨਿ ਝਾਲਤਿ। ਅੰਗ ਤਛਾਮੁਛ ਤੁਰਨਤਾ
ਕਰਿ ਆਇ ਅਰੇ ਰਿਪੁ ਕਾਟਤਿ ਝਾਲਤਿ। ਹੋਤਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਯੋ ਰਣ ਮੈਂ,
ਰਿਝ ਦੇਵ ਬਧੁ ਤਿਹ ਜੁਧ ਨਿਹਾਲਤਿ॥ ੨੩॥ ਏਧਾ॥ ਕੁਛ ਦਲ ਸੇਂਦ੍ਰ
ਦਲਪਤੀ ਜੁਝੇ ਜੰਗ ਮਝਾਰ। ਸਨਮੁਖ ਜੇ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਤਰਵਾਰਨਿ ਸੇ
ਮਾਰ॥ ੨੪॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਯੋ ਘਮਸਾਨ
ਘਨੋ ਸਥਿ ਹੋਰੇ। ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਚਾਪ ਮੈਂ ਧਾਰਤਿ ਤਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ
ਭਿਸ ਬਰੇ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਹਾਂ ਰਿਪੁ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਬੀਧਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਘੋਰ
ਘਨੇਰੇ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੈ ਭਟ ਅੰਗਨਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਅਵਲੀ ਪਰ ਗੋਰੇ॥
੨੫॥ ਏਕ ਪ੍ਰਹਾਰ ਅਨੇਕ ਸੰਘਾਰਤਿ ਯੋਂ ਸਰ ਮਾਰਤਿ ਸੋਤੁ ਨਿਬੇਰੇ।
ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਅਰੁ ਘੋਰਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਘਾਵ ਮਰੇ ਜੁ ਲਗੇ ਤਿਨ ਫੇਰੇ। ਏਕ
ਕਰਾਹਤਿ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਜਲ ਏਕ ਦਲੇ ਹਯ ਪਾਇਨ ਕੋਰੇ। ਔਧੋ ਪਰੇ,
ਇਕ ਦਾਬੇ ਭਰੇ, ਇਕ ਹਾਕ ਹਕਾਰਤਿ ਵੀਰਘਿ ਟੇਰੇ॥੨੬॥ ਯੋਂ ਖਪਰੇ
ਗੁਰ ਕੋਰ ਚਲੇ, ਭਟ ਮਾਰਿ ਕੈ ਪਾਰ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
(ਲਹੂ ਦੇ) ਟੰਗ ਨਾਲ ਟੰਗੇ ਦੇਏ ਢੰਗੇ ਟੰਗ ਦੇ ਹੋ ਗਏ। 'ਤਲਵਾਰ [ਸਿਸ, ਧੁਰਵਾ]। 'ਟੋਟੇ
ਟੋਟੇ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਆਬੜ ਕੇ। 'ਜਾ ਟੱਕਰਿਆ। 'ਤਲਵਾਰ। 'ਕਈ ਘਰ ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਭਾਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਘਰਾਣੇ ਉਜੜਦੇ ਹਨ। 'ਆਪਣੀ ਦੇਹ
ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ (ਸਸਤ੍ਰ) ਚੱਲਦਾ ਹੈ। 'ਇਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ। 'ਫੇਰ ਲਗ ਗਏ। 'ਹਾਕਾ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲਕੇ।

ਢਿਗ ਕੇ ਨਹਿ ਆਵਨ ਦੀਨਿ ਰਿਸੇ ਮਨ ਤੇ । ਰੋਕ ਲਿਏ ਜਿਮ ਹੋਤਿ
ਨਦੀ ਵਧ, ਸੈਲ ਅਰੈ, ਠਹਿਰੈ ਤਿਨ ਤੇ । ਘਾਵ ਲਗੇ ਗਿਰਤੇ ਪਰਤੇ, ਉਰ
ਤੇ ਧਿਤ ਕੇ ਹਰਤੇ ਤਨ ਤੇ ॥੨੭॥ ਖਾਂ ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਜੈ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਰ
ਤੁਰੰਗ ਭਯੋ ਸਮੁਹਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੀਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਥਿਰੇ, ਬਹੁ ਥਾਨ
ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੁਰਨਿ ਘਾਈ ॥ ਆਨ ਮਰਜੈ ਲਲਕਾਰ ਪਰਜੈ ਉਚਰਜੈ 'ਅਥਿਠਾਵ
ਰਹੇ ਅਗੁਵਾਈ' । ਯੈਂ ਕਹਿ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਬੀਰ ਅਧੀਰਜ ਚਾਪ ਕੇ
ਐਂਚਿ ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਤਾਹਿ ਬਚਾਇ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਤੁਰਨ ਤੀਰ ਨਿਖਗ
ਤੇ ਭੀਮ ਨਿਕਾਰਾ । ਜਨੈਂ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਅੰਗ ਕੁਦਾਵਤਿ ਸੈਧਿ ਝੁੰਦੇਝ ਸੈਂ
ਐਂਚਤਿ ਮਾਰਾ । ਲਾਗਿ ਗਯੋ ਉਰ ਸੈਂ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੈ, ਬਰਮੀ ਜਿਮ ਮਾਰਾ
ਬਰਜੈ, ਤਿਮ ਮਾਰਾ । ਬੇਗ ਤੇ ਬੀਧਿ ਤੁਰੰਗਮ ਕੇ ਤਤਕਾਲ ਪਿਛਾਰੀ
ਦਿਸਾ ਪਰਿ ਪਾਰਾ ॥੨੯॥ ਜਨੈਂ, ਜਲ ਬੇਗ ਤੇ ਕੂਲ ਗਿਰੈ, ਤਿਮ ਚਾਜ
ਪਰਜੈ, ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਫੇਰਾ ॥ ਸੰਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਤਬਿ ਧਾਇ ਪਰਜੈ
ਗਹਿ ਕੇ ਖਗ ਘੇਰਾ । ਆਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਜੈ ਹਯ ਕੇ ਮੁਖ ਲੀਨਿ ਬਚਾਇ
ਲਗਜੈ ਕੁਛ ਬੇਰਾ । ਆਪ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਐਂਚਿ ਕੇ ਮਜਾਨ ਤੇ ਬੇਗ ਸਮੇਰ
ਚਲਾਇ ਸੁ ਜੋਗ ॥੩੦॥ ਘਾਵ ਕੇ ਦਾਵ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਅਨੇਕ
ਪੈ ਨਾਹਿ ਬਚਜੈ ॥ ਗੀਵ ਪੈ ਲਾਗ ਗਯੋ ਖਗ ਭੀਖਨ, ਭੀਖਨ ਧਾਰਬਿਸਾਲ,
ਤਚਜੈ ॥ ਦੂਰ ਕਰਜੈ ਸਿਰ ਕੇ ਤਤਕਾਲ, ਰਹਜੈ ਧਰ ਪੈ ਪਰ ਭੀਖ ਨਚਜੈ ॥
ਫੇਰ ਗਿਰਜੈ ਕਟਿ ਜਨੈਂ ਕਦਲੀ ॥ ਬਰਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਧੁਲਕੇ ਸੰਗ ਰਚਜੈ ॥੩੧॥
ਖਾਂ ਨੁਤਖਾ ਜਬਿ ਮਾਰਿ ਲਯੋ ਤਿਸ ਤੀਰ ਕੇ ਬੀਰ ਪਰੇ ਅਰਿਗਈ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ
ਬਿਲੋਕਿ ਤਬੈ ਬਿਧੀਆ ਭਟ ਸੰਗ ਲਿਏ ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਪਾਵਕ
ਮਾਂਹਿ ਪਤੰਗ ਪਰੈਂ ਜਿਮ, ਧਾਵਤਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਤੀਰ
ਤੁਰੰਗਨਿ ਤੋਮਰ ਤੇ ਤਰਵਾਰਨਿ ਤੇ ਖਰਸਾਂਗ ਧਸਾਈ ॥੩੨॥ ਮੇਲਤਿ ਹੋਲ,
'ਧਨੁ ਖ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਖਿਚ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ।' (ਘੋੜੇ ਦੀ) ਛਾਤੀ ਵਿਚ । 'ਮੱਪ । [ਫ਼ਾ, ਮਾਰ] ।
'ਐਸ਼ਾ ਮਾਰਿਆ । 'ਪਾਰ ਪੈ ਗਿਆ । 'ਤਿਵੇ' ਘੋੜਾ ਡਿਗ ਪਿਆ । 'ਭਾਵ ਕੁਤਬਦੀਨ ਨਾ
ਬਚਿਆ । 'ਝਿੱਖੀ ਤਦਵਾਰ ਗਿਚੀ ਤੇ ਲਗ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਝਿੱਖੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿਤਾ ।
[ਸਿੰ, ਤਕ, ਟੇ=ਟੇਦਾ ਕਰਨਾ । ਟਿੰਦੀ, ਤਚਣਾ=ਤਪਨਾ । ਪੰਜਾ, ਤੋਛਣਾ=ਕੱਟਣਾ] । 'ਧੜ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ । (ਜਦ ਸਰਜੇ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਅਤੰਤ ਰੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਕੱਟਣੇ ਪਰ
ਧ: ਇਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਦਾ, ਪਰ ਦੋ ਚਾਰ ਕਦਮ ਉਸੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗੂੰ ਤੁੱਪ ਤੁੱਪ ਕੇ
ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ) । 'ਕਦੇ ਰੋਵੇ ਕੋਲੇ ਵਾਂਗੂੰ (ਧੋਂ ਕਰਕੇ) ।

ਧਕੋਲਤਿ ਪੋਲ, ਮਨੋ ਮਿਲਿ ਖੇਲਤਿ ਬਾਲਕ ਬਿੰਦਾ। ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਲਹੁ
ਸੇਗ ਭੀਜਤਿ ਲੈ ਕਰਿ ਆਯਧ ਸੋਤ ਨਿਕੰਦਾ। ਜੇਬਕ, ਜੋਗਨਿ, ਬਾਇਸ
ਕੁਕਰ ਭਾ ਮਨਿ ਭਾਇ ਬਿਲੋਦ ਅੰਨੰਦਾ। ਆਮਿਖ ਖਾਇ ਅਘਾਇ
ਰਹੇ ਗਨ ਸੋਣਤ ਪੀਵਤਿ ਹੋਤਿ ਸੁਛੰਦਾ ॥੩੩॥ ਕੋ ਲਗਿ ਮੈਂ ਬਰਨੈਂ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿਨਿ ਜਨੈਂ ਤਰਕਾਨਿ ਕੋ ਮਾਰਿ ਨਿਬੇਰਾ। ਭੁਮ ਦੜਾਦੜ ਬੀਰ ਗਿਰੈ,
ਤਜਿ ਪਾਨ ਪਰੈਂ ਨ ਉਠੈਂ ਗਨ ਵੇਰਾ। ਦਾਰੁਨ ਥਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ,
ਹੋਰਤਿ ਭੀਰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ। ਝੰਡਨਿ ਤੁੰਡਨਿ ਮੰਡਨਿ ਕੋ, ਭਟ ਝੰਡਨਿ
ਰੰਡਨ ਕਾਟਿ* ਸੁ ਗੋਰਾ ॥੩੪॥ ਏਹਾ ॥ ਮਰੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਭਟ ਘਨੇ, ਹਨੇ
ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ। ਅਵਨੀ ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਬਹੁ ਹੋਰਤਿ ਹੀ ਹਹਿਰਾਇ* ॥
੩੫॥ ਕਾਲੇਖਾ ਕੁਛ ਭਟਨਿ ਸੋਂ ਰਹਸੇ ਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਸ ਬਾਰ। ਜੀਤ ਆਸ ਕੋ
ਛੋਰਿ ਕੋ ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਧਾਰਿ ॥੩੬॥

ਇਤਿ ੧) ੬੪ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਨਿਭੇ ਅਭਿਮਾਨ ਰਾਜੇ 'ਲੁਭਾਖਾਨ
੩੭' ਪੰਛ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਉਨਤਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੨੯ ॥

੩੦. [ਜੋਗ-ਜਾਰੀ]।

ਏਹਾ ॥ ਸੂਰ ਹਜ਼ਾਰਨਾਂ ਬਚੇ ਜਬਿ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਿਚਾਰਿ।—ਲਰੈਂ ਆਪ
ਗੁਰੁ ਸਿੰਗ ਮੈਂ ਮਰੈਂ ਕਿ ਲੈਹੈਂ ਮਾਰਿ—॥ ੧ ॥ ਫੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦਾ। ਬਚੇ ਬੀਰ
ਜੇਤੇ ਭਏ ਏਕ ਥਾਈਂ। ਰਿਦੇ ਧੀਰ ਖੋਈ ਪਿਖੇ ਤੇ ਲਰਾਈ। ਨਹੀਂ ਦੇਰ
ਲਾਗੀ ਇਤੀ ਸੈਨ ਜੜੀ। ਹਨੀ ਆਨਿ ਕੋਨੈ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਬੁਝੀ* ॥ ੨ ॥
ਉਡੈਂ ਗਿੱਧ ਬਿੰਦੈ, ਰੜੈਂ ਕੇਕ ਬੇਕੇ। ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਗੋਮਾਧ ਵੇਖੇ ਅਤੀਕੇ*।
ਸਿਵਾ ਉਚ ਟੇਰੈਂ : ਮਿਲੈਂ ਸਾਨ ਭੋਂਕੇ। ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਖਾਏ ਨੁਨੈਂ ਨਾਏ,
ਚੋਂਕੇ* ॥੩॥ ਮੁਖੰਭੇ ਮਲੀਨੈਂ ਨਹੀਂ ਜੋਗ ਚਾਹੈਂ।—ਲਰੈਂ ਜੋ ਅਥੇ ਜੀਵਤੋ
ਕੋਨ ਜਾਹੈ—। ਤਉ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਬਿਲੋਕੈ। ਲਰੈ ਨਾਹਿ ਕੈਸੇ, ਕਹੈ
ਕੋਨ ਰੋਕੈ* ॥੪॥ ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਬਚੇ ਪਾਨ ਸੇਗਾ। ਕਹੈਂ ਉਤਸਾਹਿ ਸੁਹੈ
ਕੋ ਨਿੰਗਾ। ਕਹੈਂ ਉਚ ਟੇਰੈਂ 'ਹਨੇ ਝੰਡੇ ਸਾਰੇ'। ਬਜੈਂ ਜੀਤ ਲੇਕੈ ਗੁਰੁ ਕੇ

*ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਗਲੋਂ ਛ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਅੰਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਝੰਡੇ ਮੂੰਹ' ਦਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਲਾ
*ਕਿਸ ਨੇ ਆਠੇ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। *ਏਲਦੇ ਹਨ। *ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਭਰ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ। *ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਖਾਧੇ ਹੋਏ (ਪਏ ਹਨ) ਰਿਦੜੀਆਂ ਕੁਤਿਆਂ ਦੀ) ਆਵਾਜ਼
ਮੁਠਕੇ ਤ੍ਰਾਕਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਕਿਤਨੇ (ਮਰੇ) ਜੋ ਛੰਡ) ਸ਼ਖਮੀ ਹਨ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮੁਠ ਕੇ
ਮੁਠਕੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ... *ਉਹ ਮੌਣੇ ਹਨ ਤੇ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। *ਕਹੋ ਕੋਠ ਰੋਕੇ
(ਕਾਹੇ ਖਾਂ ਨੂੰ) ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜੇ ਨਾ। *ਪਾ:—ਚੰਡ।

ਨਗਾਰੇ ॥੫॥ ‘ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਸਾਹੂ, ਪਠੈ ਸੈਨ ਜੋਉ । ਜਰੀਈਸ ਸੇਰੀ ਚਹੈ
ਪੁਰ ਹੋਉ । ਜਿਨ੍ਹੇ ਦੇ ਮਗਾਰੀ ਏਨੈਂ ਹਾਥ ਜੋਰੇ । ਤਿਨ੍ਹੇ ਸਾਥ ਲੋਹਾ ਡਰੈ
ਧਾਇ ਜੋਰੇ ॥੬॥ ਚਮ੍ਹੇ ਫਿਦ ਵੇਖੀ ਵ ਈ ਬਾਰ ਮਾਰੀ । ਤਉ ਮਢ ਨਾਹੀ
ਕਰਜੇ ਭਾਉ ਭਾਵੀ । ਕਰੈਂ ਮਾਪੁ ਜੋ ਈਦ ਬੀਕੇ ਦੁਝਾਰੈ । ਤਫੇਗਾਨਿ
ਤੀਰਾਨਿ ਕੇ ਹਾਥ ਧਾਰੇ ॥ ੭ ॥ ਉਦੈ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਕਰਜੇ ਚੀਤ ਗਾਵਾ ।
-ਗੁਰੁ ਸਾਥ ਜੁਝੈ-ਰਿਦੈ ਚਾਵ ਬਾਛਾ ।-ਅਬੈ ਜੇਗ ਤਜਾਗੈ ਚਲੈ
ਮੈਂ ਪਲਾਈ । ਨਹੀਂ ਬਾਤ ਆਛੀ, ਰਹੈਂ ਫੋਨ ਬਾਂਈ ॥ ੮ ॥ ਲਜੈ ਬੈਸ
ਖਾਨਾਨਿ ਨੀਦਾ ਉਚਾਰੈ । ਮਰੈਂ ਹੋਇ ਗੀਦੀ, ਸਭੇ ਹੀ ਧਿਕਾਰੈ ।
ਜਸੇ ਹੀਨ ਹੈ ਕੈ ਮੁਖੀ ਹੀਨ ਜੀਵੈ । ਪਰੈਂ ਵਜ਼ਕੈ ਮੈਂ ਜਬੈ ਮਿੱਠੁ ਬੀਵੈ ॥
੯ ॥ ਸਦਾ ਕੋਨ ਜੀਵੈ, ਮਰੈ ਬੈਸ ਬੀਤੇ । ਭਲੇ ਜੀਵ ਸਿਈ ਜਸੇ
ਜਾਂਹਿ ਲੀਤੇ-। ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਫੂਰੀ ਰਿਦੈ । ਚੀਤ ਕੈ ਕੈ । ਭਯੋ ਸਾਖੀ
ਸੁਰਤਾ ਚੀਤ ਲੈ ਕੈ ॥੧੦॥ ਜਿਤੈ ਬੀਰ ਬਾਰੇ ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ । ਖੜੀ ਧੀਰ
ਹੈ ਕੈ ਲਏ ਸੰਗ ਸਾਰੇ । ‘ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਹੇ ਬਿੰਦ ਹੁ ਕੈ ਨਜੀਫੈ । ਯਾਹਨ ਜੇ ਨ
ਜਾਈ ਹਤੋ ਤੋ ਭਿ ਨੀਕੈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਇਹੀ ਕਾਜ ਪੂਰੈ ਖੁਬ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ।
ਚਲੈਂ ਸਾਹੁ ਕੇ ਤੀਰ, ਸਾਰੀ ਸੁਨਾਵੈ । ਲਹੈਂ ਮੌਜ ਭਾਗੈ ਧਨ, ਚੀਰ, ਪੰਗ
ਗਜੈ, ਪਾਲਕੀ ਆਦਿ ਸੋਭਾ ਨ ਬੋਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਸਖੀ ਭੁੰਗਿ ਸਾਰੇ ਘਰੈ ਬੈਠਿ
ਫੇਰੀ । ਕਰੈ ਕਾਜ ਕੋ ਓਜ ਤੇ ਏਕ ਬੇਰੀ। ਪੁਨੈ ਬੈਸ ਸਾਰੀ ਜਸੈ ਭੁਰ ਪਾਵੈ
ਸ਼ਰਾਬਾਨਿ ਪੀਵੈ ਕਬਾਬਾਨਿ ਖਾਵੈ’ ॥ ੧੩ ॥ ਇਮੰ ਭਾਖਿਕੈ ਸੰਗ ਲੀਨੇ
ਜੁਝਾਰੇ । ਨਵਾਲਾਨਿ ਪਸਾਲਾਨਿ ਮੇਲੀ ਉਦਾਰੈ । ਸਵਾਧਾਨ ਹੁ ਕੈ ਕਰੈਂ
ਸਸਤੁ ਤਜਾਰੀ । ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਤੀਰਾਨਿ ਸਾਂਗੈਂ ਸੰਭਾਲੀ ॥ ੧੪ ॥ ਲਏ ਦੀਹ
ਨੇਜੇ, ਕਰਾਚੋਲ, ਭਾਲੇ । ਬਿਸਾਲੇ ਜੁ ਢਾਲੇ ਉਛਾਲੇ ਉਤਾਲੇ ਕਸੈਂ ਦੇਇ
ਗੋਰੀ, ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਾਵੈ । ਧਰੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜਾ ਕਲਾ ਪੈ ਟਿਕਾਵੈ ॥ ੧੫ ॥
ਲਏ ਖਾਨ ਪੈਣੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਾਂਪ ਧਾਰੇ । ਹਯੈ ਪ੍ਰੇਰਿ ਕੈ ਧਾਇ ਚਾਲੇ ਅਗਾਰੇ ।
ਹਲਾਹੁਲ ਹੋਈ ਪਰਜੇ ਰੋਰ ਭਾਰੇ । ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਬੀਕੇ ਖਟੇ, ਧੀਰ ਧਾਰੇ ॥
੧੬ ॥ ਗੁਰੁ ਓਜ ਕੇ ਆਸਰੇ ਮੋਦ ਧਾਰੇ । ਕਹੈਂ ‘ਆਇ ਆਗੈ ਤਬੈ ਲੇਹਿ

੧(ਮਿੱਠ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰੇਗਾ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਵੰਸ਼ ੩ (ਗੋਰੀ) ਨੀਦਾ ਕਰਨਗੇ । ੨ਤਾਂ ਭੀ ਵੇਗੀ
(ਗਲ) ਹੈ । ੩ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਓ ੪ ਕਬਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖਾਓ । ੫ਪਿਆਣੇ ੬ ਨਵਾਲੇ ਦੇ (ਇਕੱਠੇ ਖਾਲੇ ੭
ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵੇ) ਬੜੇ ਮੇਲੀ । ੮ਤਲਵਾਰਾਂ । ੯ਫਿਓ । ੧੦(ਗੁਰੁ ਕੋ ਮੁਰਮੇ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਾਰੈ। ਤੁਫੰਗਾਨ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ ਮਿਲਾਏ। ਧਨੁਬਾਨ ਕੋ ਸੰਧਿ ਚਾਹੈ
 ਚਲਾਏ॥੧੭॥ ਜਬੈ ਨੇਰ ਢੁਕੇ ਮਿਲੈ ਤੁਝ ਵੇਨਾ। ਤਬੈ ਏਕ ਬਾਰੀ ਹਨੇ
 ਜੈਨ ਕੋਨਾ। ਦੜਾਦਾੜ ਗੋਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਮੰਭਾਰੈ। ਤਛਾਮੁਛ ਕਾਟੈ ਜਬਾ
 ਕਾਠ ਆਹੈ॥੧੮॥ ਫਿਰੈ ਦੇਤਿ ਬਾਰਦ ਗੋਰੀ ਖਤੀਗਾ। ਦਏ ਦੀਹ ਨੇਜੇ
 'ਹਨੇ ਸੱਤ ਅੰਗ'। ਗੁਰੁ ਬੀਚ ਠਾਵੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੀਰੈ। ਖਰੇ ਬਿੱਪੁ ਜਾਤੀ
 ਧਨੁ ਸੰਧਿ ਤੀਰੈ॥੧੯॥ ਕਰੈ ਨੈਨ ਸੋਹੈ, ਪਿਖੈ ਸੱਤ ਆਵੈ—ਹਨੇ ਏਕ
 ਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਛ ਜਾਵੈ। ਲਈ ਮਾਰਿ ਸੈਨਾ, ਰਹੀ ਸ਼ੇਖ ਬੈਰੀ। ਲਖੀ
 ਜਾਇ ਭਾਜੈ ਅਬੈ ਸ਼ਾਹ ਓਰੀ—॥੨੦॥ ਦਿਸਾ ਵੇਨ ਅੰਸੇ ਭਏ ਤਮਾਰ ਦੁੱਧੀ।
 ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲਾ ਰਿਦੈ ਭੂਰ ਕ੍ਰੋਧੀ। ਬਡੇ ਮੇਲ ਕੇਰਾ ਤੁਟੀਰੀ ਚਲਾਯੋ। ਦਲੇ
 ਹੋਲ ਘਾਲਨੈ ਹਲਾਹਲ ਘਾਯੋ॥੨੧॥ ਕਰਜੈ ਹੋਰ ਉਦੈ, ਮਹਾਂ ਸੋਰ ਮਾਚਨੈ।
 ਚਲਾਚਾਲ ਬੀਟੈ, ਰਿਦੈ ਰੋਸ ਰਾਚਨੈ। ਪਰੇ ਹੂਹ ਦੇ ਕੈ ਜਬੈ ਨੇਰ ਆਏ।
 ਪਲੀਤੇ ਉਘਾੜੇ ਸੁ ਤੋੜੇ ਧੁਖਾਏ॥੨੨॥ ਚਲੇ ਆਇੰ ਸੀਧੇ ਢੁਕੈ ਢੋਇ
 ਕੀਨੀ। ਦੁਹੀ ਓਰ ਗੋਰੀ ਤਕੀ ਛੋਰਿ ਦੀਨੀ। ਮਲੇਛਾਨਿ ਕੋ ਵਾਰ ਕੰਧੈ
 ਮਝਾਰਾ। ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਬਾਰੇ ਨ ਬੀਕੋ ਸੁ ਬਾਰਾ॥੨੩॥ ਇਨ੍ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰੀ
 ਲਗੀ ਜਾਇ ਸਾਰੀ। ਗਿਰੇ ਸੰਗ ਮੈਂ ਅੰਗ ਭੀਰੋ ਸੁ ਮਾਰੀ। ਫੁਟਨੈ ਸੀਸ
 ਤੁੰਝੈ, ਟੁਟੀ ਜੰਘ ਬਾਂਹੂ। ਬਿਧੇ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਕਿਸੂ ਪੇਟ ਮਾਂਹੂ॥੨੪॥ ਹਯੈ
 ਸੰਗ ਕੋਤੇ ਗਿਰੇ ਜੁੱਧ ਮਾਂਹੀ। ਮਰੇ ਭਾਤਕਾਲੈ ਉਠੇ ਫੇਰ ਨਾਂਹੀ। ਗੁਰੁ
 ਬਾਨ ਮੇਧੈ ਧਨੁ ਅੰਚਿ ਮਾਰੈ। ਜਿਤੇ ਹੋਤਿ ਆਗੇ ਸੁ ਪਾਟੈ ਪਧਾਰੈ॥੨੫॥
 ਭਿੜਨੈ ਭੇੜ ਗਾਵੈ, ਦੜਾਦਾੜ ਭਾਰੇ। ਬਚੇ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਸੁ ਆਏ ਅਗਾਰੇ। ਹੁਤੈ
 ਖਾਨ ਕਾਲਾ ਹਕਾਰੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਢੁਕਨੈ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧੈ ਕਰਾਲਾ॥੨੬॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਦਨ ਕੋ	ਅਰਥ—(ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਦੇਖਿ ਬੁੱਧਿ ਬਿਧ* ਸੁੱਧ।	(ਜੀ ਦੇ) ਮੁਖ (ਦੁਪੀ) ਵੇਦਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਦੁੱਧੀ
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਬਿਰੁੱਧ ਕੇ	ਵਾਲਾ (ਭਾਈ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਰਕ
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧ।	ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ।

*ਜੋੜ ਕੇ। *ਕਾਠ ਨੂੰ ਆਗਾ। *ਪਾਸ। *ਢੁਕ ਢੁਕਾ ਕੀਤੀ, ਭਾਵ ਅਗੇ ਵਧੇ। *ਤੋੜ ਕੇ।
 *ਵਾਲ ਬੀ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। *ਵੇਦਮਾਂ। ਬਿਧ ਬਦਨ ਕੇ=ਵੇਦਮਾਂ ਦੁਪੀ ਮੁਖ ਨੂੰ [ਸੰਸਾਰ,
 ਬਿਧੁ=ਵੇਦ]। *ਬੁੱਧਿ ਸੁੱਧ=ਸੁੱਧ ਦੁੱਧੀ ਵਾਲਾ (ਬਿਧੀ ਚੰਦ)। *ਵੇਦੋਧ ਕਰ ਕੇ। ਵਿਰੁੱਧ
 ਭਟਕੇ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆਕੇ।
 *ਪਾ:—ਦ੍ਰਿਧ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ* ਧਰ ਕ੍ਰੋਧਧ*,
ਧਨੁਕਰਿ ਉੱਧਧਿ*, ਧਾਰੋ ਸਰ
ਸੰਧਧ†। ਧਰ ਮਨ ਬੁੱਧਧ*,
ਧਿਰ ਜਿਸ ਮੱਧਧ‡, ਧਿਰ
ਅਰਿ ਮੱਧਧ⁴। ਧਰਾ⁵ ਸੁ
ਸੁੱਧਧ⁶, ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ⁷,
ਧਰਿ⁸ ਰਿਪੁ ਬਿੱਧਧ⁹॥

ਧਸਕਤਿ ਜੋਧਧ, ਧਰਕਤਿ
ਬੋਧਧ⁴ ਧਿਧਕਧ⁵ ਕ੍ਰੋਧਧ
ਧਮਕਤਿ⁶॥ ੨੭ ॥

(ਹਾਂ ਉਸ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ
(ਇਖਲਾਕੀ) ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ ਧਰੁਖ
ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ (ਤੇ ਚਿੱਲੇ ਤੇ ਵਿਚ) ਤੀਰ ਧਰਕੇ
ਮੰਨਿਆ। (ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ) ਮਨ
ਧਰਮ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ, (ਹਾਂ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ
ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਧੀਰਜ ਨੂੰ, (ਤੇ ਜੋ) ਵੇਰੀ ਨੂੰ
ਦਲ ਸਿੱਟਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ ਹੈ, (ਉਸ ਨੇ) ਜੁੱਧ
ਧਰਮਨੂੰ ਧਰਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ ਜੁੱਧਵਿਚ ਉੱਮਲ
ਪਿਆ (ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁਲਤਾ ਦੀ
(ਬੀ) ਪੂਰੀ ਸੁਧ ਹੈ (ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਚੁਣ
ਦੁਣ ਕੇ) ਵੇਰੀ ਦੇ ਸਿਰਕਰਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟੇ।
(ਅਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ) ਜੋਧਿਆਂ ਵਚ ਧਸਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਠੀਲੇ (ਸੁਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ)
ਧਰਕਾਉਂਦਾ, ਕੋਪਵਾਨ (ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਧਰ-
ਲਦਾ ਤੇ ਧਮਕਾਉਂਦਾ (ਜਾ ਰਿਹਾ) ਹੈ।

*ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਇਖਲਾਕੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ। [ਧਰ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ
(ਸਮਾਨ)]। ਕ੍ਰੋਧ ਕੋਪਵਾਨ। ਧ=ਧਰਮ, ਇਖਲਾਕ। (ਅ) ਗੁੱਸਾ ਧਾਰ ਕੇ। *ਧਰੁਖ।
*ਉੱਚਾ। ਉਲਾਟ ਕੇ। ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ [ਮਿਸ, ਉਦ੍ਭੂਤ]। *ਦੇਖ ਕੇ, ਧਰਕੇ। *ਮੰਨਿਆ, ਜੋੜਿਆ।
*ਧਰਮ। *ਰਾਜਨ ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਰਾਜਾਨੀ [ਬੋਧ+ਧ]। *ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਧੀਰਜ [ਧਿਰ=ਧੀਰਜ। ਮੱਧ=ਹਿਰਦਾ। ਧ=ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ]। *ਧਰੇ ਵਾਲਾ। ਧਰੇ ਦਾ
ਪੱਕਾ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ। *ਮਿਧ ਦੇਣਾ, ਦਲ ਸੁੱਟਣਾ। *ਧਾਰਿਆ, ਕੀਤਾ। *ਜੁੱਧ ਧਰਮ [ਜੁੱਧ=
ਜੰਗ+ਧ=ਧਰਮ]। (ਅ) ਜੁੱਧ ਫੁੱਲੀ ਵਿਚ (ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ)। *ਧਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ
ਯਾ 'ਧਿਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇ ਮੰਦਾਜ਼ਾ ਨਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭਾਵ
ਬਹੁਲਤਾ। ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ= (ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁਲਤਾ ਦੀ ਸੁਧ ਹੈ। *ਧੁੱਧਧ=
ਸੰਪੂਰਨ ਸੁਧ ਹੈ [ਧੁੱਧ=ਖਬਰ। ਧ=ਸੰਪਤੀ, ਪੂਰਣਤਾ]। (ਅ) ਸੁਧ ਸੁਰ ਧਾਰ ਕੇ=ਉੱਚੀ
ਬੋਲ ਕੇ, ਲਲਕਾਰ ਕੇ। (ੲ) ਪਾ:- ਧਰਿ ਸਰ ਸੁਧਧਿ=ਸੁਧ ਤੀਰ ਧਾਰ ਕੇ। *ਧਰ ਲੈਣਾ।
ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਮਾਰਨਾ, ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ। *ਧਰੇ ਖੜੇ, ਸਿਰਕਰਦੇ। *ਧੇਧ=ਧੀਰਜ। ਧ=
ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ=ਧੀਰਜ ਧਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਠੀਲੇ। (ਅ) ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ। *ਧਿਧਕਧ=
ਧਿਧਕਤਿ=ਧਕੇਲਦਾ ਹੈ। *ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। *ਭਾਪੇ ਵਿਚ ਇਹ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪਦ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਲਿਖਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਬਿਧਿ' ਏਏ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦਾ
ਪ੍ਰਯਾਜ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੈ। *ਯੋਧਿ:-ਬਿਧਿ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ। †ਪਾ:-ਧਰ ਸੁ ਮਿਧ ਧਧ।

‡ਪਾ:-ਧਰ ਮਨ ਬੁੱਧਧ ਧਰਜ ਸਮਧਧ। (ਅ) ਧਿਰਜ ਸਮਧਧ। §ਪਾ:-ਬਿਧਧ=ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।
॥ ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਮੁਜਬ ਇਹ ਪਦ ਇਥੇ ਚਾਹੁ ਹੈ। *ਧਿਧਕਧ ਕ੍ਰੋਧਧ ਦੀ ਥਾਵੇਂ
'ਧਮਕਤਿ ਕ੍ਰੋਧਧ' ਕ੍ਰੋਧ ਪਾਠ ਸਾਖਦਾ ਹੈ। ਪਾ:-ਧਰ ਧਰ ਧਰਿ ਧਮਕਤਿ-ਬੀ ਹੈ।

ਚਾਰਗੀ ਛੰਦ ॥ ਤੁਫੰਗੀਂ । ਉਤੀਗੀਂ । ਉਠਾਈ । ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕਮਾਨੈਂ ।
 ਸੁ ਤਾਨੈਂ । ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਸੰਘਾਰੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਝਾਰੈਂ । ਪ੍ਰਚਾਰੈਂ । ਉਭਾਰੈਂ । ਦੁਧਾਰੈਂ
 ॥ ੩੦ ॥ ਪ੍ਰਚੰਡੇ । ਉਮੀਡੇ । ਘਮੀਡੇ । ਸੁ ਖੰਡੇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਾਨੇ ।
 ਪ੍ਰਹਾਨੇ । ਭਯਾਨੇ । ਪਲਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਸਾਥਸਵੰਦ ॥ ਚਲਤਿ ਖਤੰਗਹਿ ।
 ਭਟ ਤਨੁ ਭੰਗਹਿ । ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ । ਗਿਰਤਿ ਤੁਰੰਗਹਿ ॥ ੩੩ ॥
 ਗਹਿਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਹਿ । ਖਿਚਕਰਿ ਮਸ਼ਾਨਹਿ । ਬਲ ਕਰਿ ਬਾਹਤਿ । ਰਨ ਤਿਰ
 ਯਾਹਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਹਤਿ ਹਤਿ ਗੋਰਨਿ । ਮਰਿ ਜੁਗ ਓਰਨਿ । ਧਰ ਪਰ
 ਡਾਰਤਿ । ਫਰ ਫਰ ਮਾਰਤਿ ॥ ੩੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਤਿ । ਹਯ ਨਿਸ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ।
 ਕਰਖਤਿ ਚਾਂਪਹਿ । ਕਰਿ ਬਲ ਆਪਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਰਕ ਨਿਬੇਰਤਿ । ਗਿਰਿ
 ਗਿਰ ਟੇਰਤਿ । ਪਰਤਿ ਕਰਾਹਤਿ । ਜਲ ਕਹੁ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਨਭ
 ਮਹਿ ਹੁਰਨਿ । ਪਿਖਿ ਬਰ ਸੁਰਨਿ । ਚਖ ਜਿਨ ਚੰਦਲਾਨਚਤਿ ਦਿਰੀਚਲ ॥
 ੩੮ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸੁ ਅੰਜਨ १੦ । ਕਰਿ ਮਨ ਰੰਜਨ । ਨਚਤਿ ਸੁ ਖੰਜਨ १੧ ।
 ਕਰ ਜਨੁ ਕੰਜਨ १੨ ॥ ੩੯ ॥ ਭਟ ਬਰ ਟੋਲਤਿ १੩ । ਚਰਬ ਤਮੋਲਤ १੪ ।
 ਹਾਸੇ ਹਾਸੇ ਬੋਲਤਿ । ਹਰਖਾਤ ਢੋਲਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਤਿ ਬਧਾਇਨਿ १੫ । ਬਹੁ
 ਚਿਤ ਚਾਇਨ । ਕਰ ਮਹਿਦੀ ਜੁਤਿ । ਬਰ ਨਹੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ १੬ ॥ ੪੧ ॥
 ਦਹਗ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁਗ ਸੈਨ ਕੇ ਰਣ ਮਾਰਸੇ ਘਮਸਾਨ । ਨਿਬਾਰਿ ਗਏ
 ਬਹੁ ਸੂਰਮਾ ਆਪਸ ਮੈਂ ਲਰਿ ਹਾਨ ॥ ੪੨ ॥ ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਗਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ
 ਲਾਗੇ ਬਡ ਅੰਬਾਰ । ਭੀਖਨ ਭਯੋ ਸਥਾਨ ਸਭਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਧਾਰਿ ॥
 ੪੩ ॥ ਆਮਿਖ ਆਤੁਨਿ ਮਿੱਥ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇਰ ਪ੍ਰਵਾਹ । ਭਈ ਅਧਿਕ
 ਦੁਰਗੰਧਤਾ ਗਨ ਹਾਡਾਨ ਜੁਤਿ ਤਾਂਹਿ ॥ ੪੪ ॥ ਐਂਚਤ ਮਾਸ ਗੁਮਾਇ ਗਨ
 ਲਰਿ ਆਪਸ ਮਾਹਿ ਸਾਨ : ਚਾਟਾਤ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਮੀਥ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਤਿ ਕਾਰ
 ਖਾਨ ॥ ੪੫ ॥ ਕੰਕ ਬੰਕ ਢੋਲਤਿ ਉਭਾਤ, ਕਾਕ ਖਾਹਿ ਬਹੁ ਟਰਿ । ਗਿੱਧ
 ਬਿੱਧ ਕੁਰਮਹਿ ਟਿਕਹਿ ਮਾਨਵ ਹਯਾਨ ਉਧੇਰ १੭ ॥ ੪੬ ॥ ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ

੧੦ ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ । ੧੧ ਤ੍ਰਿਖੇ (ਤ੍ਰਿਖੇ) ਉਮਡ ਆਏ । ੧੨ ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ (ਲਗੇ) । ੧੩ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਏ ।
 ੧੪ ਜੇ ਡਰੇ ਸੋ ਵੇੜ ਗਏ । ੧੫ ਗੋਲੀਆਂ । ੧੬ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਵੇਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ (ਦਿਆਂ) ਨੂੰ । ੧੭ ਢਿਚਦੇ ਹਨ
 ਧਨੁਖ ਨੂੰ । ੧੮ ਪਲਕਾਂ । ੧੯ ਸੂਰਮਾ । ੨੦ ਮਮੋਲ ਵਰਗੇ (ਨੇੜ) । ੨੧ ਵੇਬ ਮਾਨੋਂ ਕਵਲ ਹਨ ।
 ੨੨ ਸੂਰਮੇਂ ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲਦੀਆਂ ਹਨ । ੨੩ ਚਬਦੀਆਂ ਹਨ ਪਲ । ੨੪ ਵਧਾਈਆਂ ਵਿਦੀਆਂ ਹਨ ।
 ੨੫ ਨਹੀਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਜਾ ਸ਼ੋਭਾ ਬੜੀ ਹੁਣਦੀ ਹੈ । ੨੬ ਉਧੇੜ ਕੇ ।

ਲਗਿ ਜੇਗ ਕੋ ਲੜਤਿ ਬਾਹਿਨੀ ਦੇਇ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ ਕੁਛ ਬਚ ਰਹੇ ਨਰ
ਗਿਨਤੀ ਕੇ ਜੋਇ ॥ ੪੭ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਅਰੁ ਰੁਰੁ ਕੋ ਭਯੋ ਸਮੁਖ ਜਿਮ
ਜੁੱਧ । ਸੁਨਹੁ ਸੈਤ ਮਨ ਦੇ ਸਭੈ ਕਰਿਕੈ ਸੁੱਧਿ ਸੁ ਬੁੱਧਿ ॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਸਟਮ ਰਾਮੋ 'ਜੇਗ' ਪੁੰਨ ਭਗਨਨੇ ਨਾਮ ਹਿੰਸਰੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੦ ॥

੩੯. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੋਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਗੀ ਸੈਨ ਸੋਂ ਸੈਨ ਤਬਿ ਹੋਥਨਾਰਨ ਕਹੁ ਮਾਰਿਕਾਲੇਖਾਂ ਸਨ-
ਮੁਖ ਗਯੋ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚੇਚਲ ਕਰਤਿ ਤੁੰਦੀਤ
ਨਚਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਨਮੁਖ ਆਯੋ । ਪਹੁੰਚੈ ਨਿਕਟਿ ਧਨੁਖ
ਸੰਭਾਰਤਿ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਗੁਨ ਮਹਿ ਸੰਚਾਰਤਿ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰਨਿ ਬੰਗਾਰਤਿ
ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੁਮਹੁ ਬਹੁ ਖਾਨ ਸੰਘਾਰੈ ਜੋ ਤੀਰਨ ਕੋ ਅਧਿਕ
ਚਲਾਵਤਿ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨ ਕਹਾਵਤਿ ॥ ੩ ॥ ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਤੁਮ ਓਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਲਖਿ ਮੋਰਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਪਕਰਾਨ
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਾਯੋ । ਬਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਲੇ ਚਢਿ ਮੈਂ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋ ਪਲਟਾ
ਰਣ ਲੈ ਹੋ । ਨਾਹਿ ਤ ਪ੍ਰਾਨ ਆਪਨੇ ਦੇ ਹੋ । ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਸਹੁ
ਮਮ ਬਾਨਾ । ਹਭੋਂ ਮਹਾਂ ਤੀਖਨ ਹਿਤ ਹਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ । 'ਜਿਸ ਮਗ ਪੁਰਬ ਤੁਰਕ ਪਠਾਏ । ਸੋ ਅਬਿ ਬੰਦ ਨਹੀਂ
ਕੁਛ ਭਯੋ । ਸਭਿਨਿ ਆਇ ਭਟ ਰਣ ਕਰਿ ਲਯੋ ॥ ੬ ॥ ਨਾਸਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਬਾਹਿਨੀ ਸਾਰੀ । ਹਮ ਠਾਂਢੇ ਅਬਿ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਜਸੁ ਬਿੰਦਾ ਤੀਰਨਿ
ਕੀ ਪਾਈ । ਸੋ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੭ ॥ ਪੁਰਬ ਸਹੈ ਵਾਰ
ਸਰ ਤੋਰਾ । ਪੀਛੇ ਕਰਹੁ ਬਿਲੋਕਨ ਮੋਰਾ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿਤੋ ਸੂਤਿ ਲਉ ਧਨੁ
ਤਾਨਾ ॥ ਬਲ ਤੇ ਤਜਾਗੈ ਤੀਖਨ ਬਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਫੇਰਤਿ ਬੋਲੈ ਕਾਲੇ-
ਖਾਨਾ । 'ਲੇਹੁ ਪਤਾ ਜਿਮ ਵਿੰਦਾਵਾਨਾ । ਮਾਰਾ ਹੀ ਜਾਨਹੁ ਧਰੋ
ਗਿਰਜੈ' । ਆਵਤਿ ਸਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਰਜੈ ॥ ੯ ॥ ਮਸਤਕ ਛੁਵਤਿ ਸੁ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੇ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਕੁਛ ਮਾਸ ਉਤਾਰੇ । ਬੁੰਦ ਰਕਤ ਕੀ ਨਿਕਸੀ ਲਾਲਾ
ਮਨਹੁ ਤਿਲਕ ਜੈ ਕੋ ਲਗਿ ਭਾਲਾ ॥ ੧੦ ॥ ਰਿਦੈ ਰੂਪ ਤਬਿ ਦੂਨ

१ ਚੇਚਲ ਵਿਚ ਜੋੜਦਾ ਹੈ । २ ਵੇਰ ਮਾਰਾ ਤੀਰ(ਚਲਦਾ) : ਸੀਂ ਵੇਖੋ । ३ ਫੰਨਾਂ ਤਕ ਧਨੁਖ ਖਿੱਚਿਆ ।
४ ਧਰਤੀ ਤੇ । ५ ਮਾਨੋਂ ਮੱਥੇ ਤੇ ਜੈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ (ਫੰਸੀ ਉਪਮਾ, ਕਮਾਲ ਦੀ
ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਾਮਲ ਕਵਿ ਨੇ) ।

ਚਉਨਾ । ਕਰਜੇ ਨਿਕਾਸਨ ਸਰ ਖਰ ਤੁਨਾ^੧ । ਤੁਰਨ ਪੁਰਿ^੨ ਕਾਨ ਲਗਿ
ਮਾਰਾ । ਪਿਖਿ ਸਰੂਪ ਕੇ ਡਰ ਬਹੁ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਤਾਨਤਿ ਧਨੁ ਕੇ ਟਰਿ
ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਬਾਜੀ^੩ ਬਹੁ ਬਲਵਾਲਾ । ਛੁਟਜੇ ਤੀਰ ਗੁਰ ਕਰ ਤੇ
ਐਸੇ । ਬਿਖਧਰ^੪ ਰਿਸ ਧਰਿ ਉਡਿਗਾ ਜੈਸੇ ॥ ੧੨ ॥ ਤੁਰਕ ਗਯੋ ਬਚਿ,
ਤੁਰੰਗ ਸੰਘਾਰਜੇ । ਲਗਜੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਪਾਰ ਪਧਾਰਜੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
ਉਤਰ ਕਰਿ ਖਰਜੇ । ਅਪਨਾ ਆਪ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰਜੇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ^੫ ਅਥਿ
ਹੋਤਿ ਅਨੀਤੀ । ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਜੀਗ ਕੀ ਗੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਖਰੋ ਧਰਾ
ਪਰ ਮੈਂ ਹਧ ਬਿਨਾ । ਤੁਮ ਚਢਿ ਰਹੋ ਬੇਗ ਜਿਸ ਘਨਾ^੬ । ਜੇ ਕਰਿ ਸਮ
ਹੁਇ ਰਣ ਕੇ ਕਰਹੁ । ਤਜਹੁ ਤੁਰੰਗ ਚਰਣ ਪਰ ਬਿਰਹੁ ॥ ੧੫ ॥ ਤੋ ਮੈਂ
ਕਰੋਂ ਖੜਗ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ । ਤਕਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ਦਹਿਨ ਅਰੁ ਬਾਮਾ^੭ । ਜੇ ਨਹਿ
ਮਾਨਹੁ ਚਹੁ ਸੰਘਾਰਾ । ਤੋ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨੋ ਵਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਜਥਾ ਪ੍ਰਥਮ
ਭਾ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਤਥਾ ਖੜਗ ਕੇ ਚਹੀਯਹਿ ਜੇਗ । ਹੋਇ ਬਰਾਬਰ
ਹੋਰਹੁ ਵਾਰ । ਅਪਨੋ ਕੀਜੈ ਬਲ ਸੰਭਾਰਿ^੮ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੇ-
ਖਾ ਬੈਨ । ਤਜਜੇ ਤੁਰੰਗ ਜਿਨਹੁ ਕੁਛ ਭੈ ਨ । ਕਹਜੇ 'ਤੋਹਿ ਚਿਤ ਹੋਸ
ਨ ਰਹੈ' । ਲਰਹਿ ਤਥਾ ਜਿਮ ਅਥਿ ਤੂੰ ਚਹੈਂ ॥ ੧੮ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਦੋਨਹੁ
ਕਰ ਧਾਰੀ । ਭਏ ਸਮੁਖ ਦੋਨਹੁ ਭਟ ਭਾਰੀ ॥ ਦੁ ਦਲ ਕੇ ਦੋਨਹੁ ਸਰਦਾਰਾ
ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਉਤਸਾਹ ਉਦਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਦੋਨਹੁ ਬੀਰ ਬੀਰਰਸ ਵਰੇ ।
ਦੋਨਹੁ ਦਾਵ^੯ ਜੀਗ ਕੇ ਕਰੇਂ । ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਆਨਨ ਪਰ ਲਾਲੀ । ਦੋਨਹੁ
ਵਿੰਦਨਾਵਾਨ ਬਿਸਾਲੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਨਹੁ ਜੀਤਨ ਕੇ ਅਭਿਲਾਖੀ । ਦੋਨਹੁ
ਕੇ ਦਲ ਦੇਖਤਿ ਆਖੀ । ਦੋਨਹੁ ਇਭ ਉਤ ਬਿਚਰਨ ਲਾਗੇ । ਦੋਨਹੁ
ਬਾਮ ਦਾਇੰ ਹੁਇ ਆਗੇ ॥ ੨੧ ॥ ਦੋਨਹੁ ਪਟੇਬਾਜ਼ ਕੀ^{੧੦} ਵਿੰਦਨਾ । ਕਰਿ
ਕਰਿ ਦੋਨਹੁ ਚਾਹਤਿ ਵਿੰਦਨਾ^{੧੧} । ਦੋਨਹੁ ਚਰਨ ਚਲਾਕੀ ਕਰੇਂ । ਵਾਰ
ਰੋਕ ਦੋਨਹੁ ਢਿਗ ਅਰੇਂ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿਪਰ ਸਿਪਰ ਸੇਂ ਦੋਨਹੁ ਭੇਗ ਕਰੇਂ^{੧੨}
ਦੋਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ^{੧੩} । ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਦੋਨਹੁ ਸਮ ਸੇਰ । ਜਨੁ ਦੋਨਹੁ

^੧ਭੋਭੇ ਵਿਚੋਂ (ਸਿਸਾ, ਤੁਰਕ=ਭੋਭਾ) । ^੨ਖਿਚ ਕੇ । ^੩ਪੋਤਾ ਵੇਰ ਲਿਆ । ^੪ਝੋਪ । ^੫ਬੜੇ ਵੇਗ
ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ) ਤੇ । ^੬ਸਜਿਓਂ ਖੋਬਿਓਂ । ^੭ਹਵਾਸ ਨ ਰਹਿ ਜਾਏ । ^੮ਗੋਤਕੇ ਦੀ । ^੯ਕੋਟਿਆ ।
^{੧੦}ਹੱਥ ਵਿਚ ਵੇਹਾ ਦੇ । ^{੧੧}ਤਲਵਾਰਾਂ । ^{੧੨}ਪਾ:—ਢਾਕ ।

ਬਲਿ ਬਿਖਭੁ ਬਢੇਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਮਿੰਗ ਖੜਗ ਤੇ ਦੋਨਹੂੰ ਅਰੇ* । ਮਨਹੁ
ਮਸਤ ਦੇ ਕੰਜਰੇ ਭਿਰੇ । ਕੁਜਵੰਡਨ ਹੈਂ ਸੁੰਝਾ ਜਿਨ ਕੇ । ਤੀਛਨ ਦਸਨ
ਅਸਿਨਿ ਬਝ ਜਿਨ ਕੇ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਲੇਖਾਂ ਓਛਰੇ ਬਲ ਧਾਰੇ । ਖੜਗ ਓਭਾਰਿ
ਰਹੁ ਲਲਕਾਰੇ । ਰਹੁ ਠਾਂਢੇ ਮਾਰੇ ਅਬਿ ਜਾਨਿ । ਨਹਿ ਜੈ ਹੈਂ ਅਬਿ
ਲੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰੀ । ਕਰਤਿ
ਚਲਾਕੀ ਸਿਪਰ ਅਗਾਰੀ । ਰੋਕਿ ਵਾਰ ਨਿਜ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ
ਤਬੈ ਬਲ ਧਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਲਿਯੋ ਖੜਗ ਪਰ ਖੜਗ ਜੁ ਮਾਰਾ । ਨਿਕਸਤਿ
ਭਈ ਬਿੰਦ ਚਿਨਗਾਰਾ । ਮਾਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਰੈਨ ਟਨਾਨੇ । ਟੁਟੇ ਨ ਦੋਨਹੂੰ
ਬਚੈ ਮਹਾਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਗਯੋ ਫਰਕ ਕਰਿ ਕਾਲੇਖਾਨ । ਭਯੋ ਨਿਫਲ ਦੇ
ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ । ਬਕਤਿ ਨ ਦੋਨਹੂੰ ਜਧਾ ਭਾਰੀ । ਪੁਨ ਅਭਿਲਾਖਤਿ
ਕਰਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥ ਲਾਇ ਘਾਤ ਪੁਨ ਫੁਕੈ ਨੇਰ । ਦੋਨਹੂੰ ਕੀਨਿ
ਭੀਮ ਭਟ ਭੋਰੇ । ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਹੋਰਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰਾ । ਬ੍ਰਾਸ ਬੁਰਕ ਬਿੰਦਨਿ
ਤੇ ਧਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਅਰੁ ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਾਢੇ । ਰਣ ਹੋਰਤ ਸੀਸ
ਚਿਤ ਰਾਢੇ । ਅਰਜੇ ਤੁਰਕ ਨਹਿ ਮਾਰੇ ਗਯੋ । ਘਾਤ ਖੜਗ ਕੋ ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਕੀਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਧੀਓਦ ਆਦਿਕ ਬਡ ਜੋਧਾ । ਪਿਖਹਿ ਤੁਰਕ
ਉਰ ਬਾਢਹਿ ਕ੍ਰੋਧਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਚਾਹਤਿ ਭਏ
ਕਰਨਿ ਰਿਪੁ ਹਾਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਆਇ ਪਰਜੈ ਕਰਿ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ਕਾਲੇਖਾਨ

*ਬੜੇ ਬਲੀ ਵੇਲ ਹਨ ਮਾਨੇ । *ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪੀ ਮਿੰਗਾਂ ਨਾਲ । *ਹਾਥੀ । *ਕੁਜਵੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
(ਮਾਰੇ) ਮਿੰਡਾਂ ਹਨ । *ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪ ਤਿਓ ਦੇਦ ਹਨ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ । *ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰ
ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਲਈ ਤਾਂ... । *ਵਿੱਥ ਕਰ ਗਿਆ । *ਦੋਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ (ਵੋਰ) ਡਿਆਨਕ
ਭੇੜ (ਮੁਕਾਬਲਾ) । *ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੀ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੱਥੇ ਤੇ
ਤੁਰਕ ਜੋ ਬਚ ਰਹੇ ਸਨ, (ਸਾਰੇ) ।

*ਦੋ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਤੁਲਵੇਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਪਕ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼ਜ਼ੂਪਮਾਂ ਦਾ
ਦੁਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇੱਥਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਰੀ
ਸਰੀਰਕ ਸਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਗੋਇਆ ਉਸ ਪਰ ਫਤਹ ਪਾਉਣੀ ਇਕ
ਭਾਰੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਹ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਭਾਵ ਦੱਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਣਖੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ;
ਤੇ ਉਪਮਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬੀ ਚਾਹੇ ਪਸ਼ੁਆਂ ਦੀ ਥੀ ਵੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਨ ਤੇ ਡਿੜਨ
ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂਤੇ ਦੁਸ਼ਨ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਾਲ ਸੈਭਾਲਿ । ਵੇਕਿ ਵਾਰ ਕੋ
ਮਾਰੀ ਭਾਲ^੧ ॥ ੩੨ ॥ 'ਬਲ ਤੇ ਹਨੀ, ਗਿਰਨ ਲਗਿ ਪਾਛੇ । ਕਰਾਚੋਲ
ਜਾਹਨੋ ਤਬਿ ਆਛੇ' । ਬਿਹਬਲ ਤੇ ਨ ਬਚਾਯੋ ਗਯੋ । ਲਗਨੋ ਸੀਸ ਚੀਰਤਿ
ਸਪ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਏਕੈ ਆਖ ਏਕ ਹੀ ਸੁਨਾਇਕ ਕਰ, ਇਕ ਪਗ, ਖੰਡ
ਸੁਦੋਨ^੨ । ਅਰਧੋ ਅਰਧ ਸੁ ਚੀਰਨ ਕਰਤੀ । ਪੁਨ ਤਰਵਾਰ ਬਰੀ ਕੁਛ
ਧਰਤੀ ॥ ੩੪ ॥ ਹੁਇ ਜੁਗ ਖੰਡ^੩ ਪਰੇ ਤਰਫੇਤੇ । ਗਯੋ ਭਿਸਤ ਕੋ ਭਾ
ਖਵੇਤੇ । ਦੇਖਤਿ ਜੈ ਜੈ ਬਾਕ ਉਚਾਹਾਬਜਨੋ ਫਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕ ਨਗਾਰਾ ॥
੩੫ ॥ ਬਢੇ ਤੁਰਕ ਕੁਛ ਚਲੇ ਪਲਾਈ । ਭੁਪ ਬਿਨਾ ਕੋ ਕਰੈ ਲਰਾਈ ।
ਤਜਿ ਰਣਖੇਤ ਨਿਕੋਤ ਸਿਧਾਰੇ । ਦਈ ਸਭਿਨਿ ਕੀ ਸੁਧ 'ਰਣ ਮਾਰੇ'
॥ ੩੬ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਧਵਾ ਗਨ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਸਿਰ ਮੁਖ ਪੀਟਤਿ ਦੁਖੀ
ਮਹਾਨੀ । ਉਤ ਕਾਬਲ ਅਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇਸ਼ । ਚਾਕਰ ਗੁਮਨਿ ਨਗਰ
ਅਸ਼ੋਸ਼ਾ ॥ ੩੭ ॥ ਸ਼ੋਕ ਬਾਸ ਕਰਿ^੪ ਬਿਚ ਤੁਰਕਾਨੇ । ਭਾਤ ਪਿਤਾਇ ਬੰਧੁ ਜਿਨ
ਹਾਨੇ^੫ । ਕਿਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਭਤੀਜਾ ਕਾਂਹੁ । ਭਏ ਮੰਘਾਰਣ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੮ ॥
ਗੁਰ ਖੀਰਤਾ ਜਾਹਰ ਭਾਰੀ । ਬਚਨੋ ਕੋਨ ਜੋ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ
ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਓਕ^੬ । ਕੀਨ ਅਖਾਰੋ ਕੰਜਰ ਸ਼ੋਕ^੭ ॥ ੩੯ ॥ ਨਾਇਣ ਦੇਤਿ
ਤਲੀਮਨ ਨਾਚਤਿ^੮ । 'ਹੈ ਹੈ ਓਹ' ਗਾਇਬੋ ਮਾਚਤਿ^੯ । ਸਿਰ ਮੁਖ ਕੋ ਪੀਟਤਿ
ਇਕਬਾਰੀ । ਉਠਹਿ ਤਾਲ ਜਨੁ ਮਿਲਮਿਲਭਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿਕੀ ਗਤਿ
ਲਹਿ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਭਨਹਿ ਸਿਆਨੇ 'ਭਾ ਬਹੁ ਹਾਨਾ' । ਚਾਰ ਜੰਗ ਮੈਂ

^੧ ਵਾਰ ਨੂੰ ਢਾਲ ਤੇ ਰੋਕ ਕੇ (ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ) ਢਾਲ (ਉਸ ਦੇ) ਮੱਥੇ ਤੇ ਕੱਢ ਮਾਰੀ । ^੨ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਗਣ ਲਗਾ, ਤਦ ਤਲਵਾਰ ਚੋਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀ । ^੩ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ । ^੪ ਦੋ ਟੋਟੇ (ਵੱਖ) ਹੋਏ । ^੫ ਸ਼ੋਕ ਨੇ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ । ^੬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣੇ ਗਏ । ^੭ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਨ । ^੮ ਸ਼ੋਕ ਰੂਪੀ ਕੰਜਰ ਨੇ (ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ) ਅਖਾੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਓਹੋ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅੱਗੇ ਵੇਸਵੇ ਹਨ ਕਿ:- । ^੯ ਨਾਇਣ ਜੋ ਤਲੀਮ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਸੋ (ਸ਼ੋਕ ਦਾ) ਨਾਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਨਾਇਣ ਇਕ ਟਪਾ ਅੱਗੇ ਵੱਲਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਤਾਰ ਤੇ ਮਗਰ ਪਿਟਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਲਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਨਾਇਣ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਵੇਦੀ ਹੈ । ਭਾਵ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਵੇਦੀਆਂ) । ^{੧੦} 'ਹੈ ਹੈ, ਓਹ ਓਹ', (ਜਾਂ 'ਹਾਇਓ ਹਾਇਓ' ਆਦਿ ਪਦ ਜੋ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉਠਦੇ ਹਨ), ਸੋ ਗਾਉਣ (ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਦਿਯੋ ਖਪਾਈ । ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੧॥ ਅਬਿ ਭੀ ਪਠਹਿ
ਸਾਹੁ ਜੇ ਲਸ਼ਕਰ । ਸਰਬ ਨਿਏਰਹਿ ਰਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ।ਨਹੀਂ ਚਾਕਰੀ
ਜੋ ਅਬਿ ਕਰਿਹੈ । ਪ੍ਰਾਨ ਸਹਿਤ ਸੋ ਤੁਰਕ ਉਬਰਿਹੈ ॥ ੪੨ ॥ ਨਾਹਿ ਤ
ਦੈ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਖਪਾਇ । ਸਾਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਪਠਾਇ । ਇਸ ਤੇ ਆਇ
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਮਿਲਿ, ਸੰਕਟ ਛਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੰਖਾਂ ਜਬਿ ਹਯੋ । ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਦਿਨ ਤਬਿ ਰਹਿ ਗਯੋ।ਚਹੁ
ਦਿਸਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਦਾਰੁਨ ਥਾਨ । ਧੁਕਿ ਧੁਕਿ ਉਠਿਬੇ ਲਗੇ ਮਸਾਨ ॥੪੪॥
ਜੰਬੁਕ ਬੋਲਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈਂ । ਮਾਸਖਾਇ ਖਗ^੧ ਬੰਦਿ ਕ੍ਰਮਾਵੈਂ । ਕੁਛਕ
ਉਨ ਲਛ^੨ ਤੁਰਕ ਮੰਘਾਰੈ । ਰੁਰ ਕੇ ਸਾਤ ਸੈ ਮਾਰੈ ॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਮ । ਜਿਯਤਿ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਲਹੰਜੈ ਅਰਾਮ ।
ਕਮਰਕਸਾ ਤਿਮ ਹੀ ਸਵਧਾਨਾ^੩ ਸੁਮਤਿ ਜਿ ਪਾਂਚ ਜਾਮ ਰਣਠਾਨਾ^੪ ॥੪੬॥

ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਸਟਮ ਭਾਗੇ 'ਕਾਲੰਖਾਨ' ਦਾ ਪੁੰਨ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅੰਸੁ ॥ ੩੧ ॥

੩੨. [ਵਿਸੈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੇਲ ਤਿਆਗ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਚਹੁਦਿਸਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਜਧਾ ਬੰਦਿ ਤੁਰੰਗ । ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੇ ਭੀਮ ਥਾਨ ਤਿਨ ਸੇਗ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਸੋ ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਕਹੰਜੈ । 'ਲੱਖੁ ਆਇ ਪੁਲੋਕ ਜਿ ਲਹੰਜੈ । ਪਠਹੁ ਦਾਸ ਤਿਨ ਲੋਥਨਿ
ਲੇਯ । ਰਚਹਿ ਚਿਤਾ ਸਭਿ ਦਾਹ ਕਰੇਯ' ॥੨॥ ਸੁਨਿ ਆਗਯਾ ਬਹੁ ਦਾਸ
ਪਠਾਏ । ਅਮੀਚੇਦ ਮਿਹਰਾਦਿਕ ਲਜਾਏ । ਕਾਸਟ ਸੰਚਿ ਦਾਹਿ ਸਭਿ
ਕਰੇ । ਲਜਾਇ ਉਠਾਇ ਜਿ ਘਾਇਲ ਪਰੇ ॥੩॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੈ ਨਿਸਾ ਹੁਇ
ਆਈ । ਸਜਾਲ^੫ ਪੁਕਾਰ ਕੀਨਿ ਚਹੁ ਘਾਈ । ਕੂਕਰ ਬੋਲਤਿ ਭੱਖਨਤਿ
ਮਾਸ । ਘਾਇਲ ਤੁਰਕ ਕਰਾਹਤਿ ਰਾਸ' ॥ ੪ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ

^੧ਮਾਰਿਆ । ^੨ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਲਗੇ ਮਸਾਣ ਉੱਠਣ । ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ, ਮਸਾਣ
ਉੱਠਣਾ=ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਦੇ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਉੱਠਣ ਲਗੇ । ਖਿਆਲ ਹੈ ਮਸਾਣਾਂ ਦੇ
ਬੇਤਾਲ ਇਹ ਏਡਾਂ ਮੁਰਦਾ ਲੋਥ ਨਾਲ ਕਰਵੇ ਹਨ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਭਾਰੀ ਧੁੱਧ
ਵਿਚ ਮਰੇ ਪਏ ਲੋਗਣ ਵਾਲੇ ਮੁਰਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਣਾਂਤ ਰੋਣ ਵੇਲੇ ਛੋਕੜਲੀ
ਨਸ਼ਟਨ ਹੋਕੇ ਉੱਛਲ ਕੇ ਰਫ ਕਰਤਰ ਬੀ ਕਰਦੇ ਡਿੱਗ ਫੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੩ਮਾਸਾਹਾਰੀ
ਪੰਛੀ । ^੪ਰੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘਟ । ^੫ਚਾਹੇਪੰਜ ਪਕਿਰ ਦੇ ਰਣ ਵਿਚ ਜੇਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਢਕਾਨ
ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਕਮਰ ਕੱਟੇ (ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਸਾਵਧਾਨ ਹਨ । ^੬ਗੋਦੜਾਂ ਨੇ । ^੭ਕੁਰਲਾਂਦੇ
ਹਨ ਬਹੁਤੇ ।

ਨਰ ਮਿਲਿ ਬੈਸੇ । ਬਿਤੀ ਜਥਾ ਬਾਤਨ ਕਰਿ ਤੈਸੇ । ‘ਅਸ ਸੰਘਰ ਨਹਿ
 ਭਯੋ ਕਦਾਈ । ਪੰਚ ਪਹਿਰ ਮਹਿ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥ ਦੋਨਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ
 ਲਰਿ ਲਰਿ ਮਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨਾ ਕੌਨ ਅਸ ਕਰੇ । ਕਈ ਮਾਸ ਲੋ ਮਾਸ
 ਰਹੇ ਹੈ’ । ਅਸਥੀ ਬਿੰਦ ਪਰੇ ਦਿਸ਼ਟੈ ਹੈ’ ॥ ੬॥ ਮਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਭਈ
 ਗਿਲਾਨ ।—ਬਹੁ ਬਦਬੋਇ ਪਾਤਿ ਲੋ ਠਾਨਿ’ । ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਨਗਰ
 ਕੇ ਮਾਹੀ । ਕੁਛ ਉਪਾਇ ਇਸ ਕੋ ਹੁਇ ਨਾਹੀ—॥ ੭ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ
 ਕਾਰਨ ਮਨ ਜਾਨਾ । ਦੁਤੀਏ ਬੁਢਲ ਸ਼ਾਹੁ ਪਛਾਨ—ਅੰਤ ਸਮਾ ਪਹੁੰਚਜੈ
 ਤਿਸ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ—॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਆਸਾ
 ਪੂਰਨ ਹੋਤੁ । ਚਵਨ ਚਹਜੈ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ—ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਜੇਡਿਕ ਗ੍ਰਾਮ
 ਸਮੀਪ । ਹੁਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਥਾਨ ਮਹੀਪ ॥ ੯ ॥ ਲਰਤਿ ਜੰਗ ਮਹਿ ਸੋ
 ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਸਨਬੰਧੀ ਤਿਨ ਕੋਰ ਪਿਛਾਰੇਰਚਹਿ ਦ੍ਰੋਸ ਬਲ ਫਲ ਕੇ ਸੰਗ
 ਮਰੇ ਬਿੰਦ ਤੇ ਹੁਇ ਮਨ ਭੰਗ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਕਾਰਨ ਕੁਛ
 ਐਰ । ਚਿਤਵਤਿ ਤੇ ਸੋਈ ਸਿਰਮੋਰ । ਬਿਧੀਦੇ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ ।
 ਕਹਤਿ ਭਏ ‘ਹਮ ਕੀਨਿਸਿ ਤਜਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਈ । ਜਾਹੁ ਸਦਨ ਤੂੰ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਈ । ਸੰਦਨ ਝੋਰੇ
 ਤਜਾਰਿ ਕਰੀਜੈ । ਬਹਿਲਨਿ ਵਸਤੁ ਸਕਟ*ਭਰਿ ਲੀਜੈ ॥੧੨॥ ਕਰਹੁ ਨ
 ਲਾਲਚ, ਪ੍ਰਿਯ ਵਸੁ ਲੀਜੈ । ਅਪਰ ਸਰਬ ਹੀ ਤਜਾਰਨਿ ਕੀਜੈ । ਵਹਿਰ
 ਗੰਗ ਸਰ ਪਰ ਹਮ ਖਰੇ । ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਹਿ ਬਿਰਤਾ ਕਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਜਥਾ
 ਜੋਗ ਦੀਜਹਿ ਅਸੁਵਾਰੀ । ਆਨਹੁੰ ਸੰਗ ਸਰਬ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ’।ਬਿਧੀਦੇ
 ਸੁਨਿ ਗਮਨਜੋ ਭੂਰਨ । ਕਰਜੈ ਸੁਨਾਇ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ॥ ੧੪ ॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਨਾਨਕੀ ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਿ । ਬਿਧੀਦੇ
 ਕੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਲਾਦੀ ਸਕਟ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਭੋਪਈ ॥ ਖੇਮਕੁਇਰ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਦਾਰਾ । ਨੁਖਾ ਗੂਜਰੀ ਦੁਤੀ ਉਦਾਰਾ।ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਵਾਇ ਹੁਚਿਰ
 ਜੁਗ ਭੋਰੇ । ਨਿਕਸੀ ਵਹਿਰ ਗੰਗਸਰ ਓਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦ੍ਰੋਖਾਸੇ ਇਕ ਪਰ
 ਮਰਵਾਹੀ । ਚਵੀ ਨਾਨਕੀ ਦੂਸਰ ਮਾਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸੰਦਨ ਚਹੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰ ਕਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਦੇ ਸਿਖ ਆਦਿਕ

‘ਰਹੇਗਾ’ । ‘ਸਵੇਰ ਤਕ ਹੋ ਜਾਏਗੀ’ । ‘(ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ (ਸੰਦੇਹੀਆਂ) ਦੇ ਮਰਨ
 ਕਰਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮਨ, ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ ।

*ਪਾ:-ਸਭਿਨਿ ।

ਨਾਰੀ ਸਕਲ ਭਈ ਬਹਿਲਨਿ ਅਸੁਵਾਰੀ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚੰਦ ।
 ਅਲੀਰਾਇ ਹਯ ਚਵੇ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੯ ॥ ਬਾਬਕ ਗੁਰੂ ਰਬਾਬੀ ਦਾਰਾ^੧ ।
 ਤੁਰਤ ਬਹਿਲ ਪਰ ਹੂੰ ਅਸਵਾਰਾ । ਬਿਧੀ ਚਦ ਕੋ ਨੰਦਨ ਸਜਾਨੋ ।
 ਲਾਲਚੰਦ ਚਵਿ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤਾ ।
 ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਜੇ ਨਿਕੇਤਾ । ਜੇ ਰਣ ਮਰੇ ਸੁ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਗਏ ।
 ਘਾਇਲ ਹੁਤੇ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਬਿਏ^੨ ॥ ੨੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਾਟਿ
 ਹਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਸੋਂ ਕਟੁਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਹਾਰੇ॥ ਪੀੜਾ ਹਰੀ ਸਕਲ ਕੀ ਜਬੈ
 ਚਵਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਹੋਤਿ ਭੋ ਤਬੈ ॥ ੨੨ ॥ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਦਲ
 ਜੁਤਿ ਖਰੇ । ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਆਵਨਿ ਕਰੋਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਡ
 ਭਾਰੇ । ਧਰੇ ਤਹਾਂ ਹੀ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੰਗ
 ਲਵਾਯੋ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਕੇ ਵਿਗ ਆਯੋ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ॥
 ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਚਲਿ ਆਏ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਜੇਤਿਕ ਸਕਟਨਿ ਪਰ ਲਾਇ
 ਗਯੋ । ਤਿਤਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਕਰਿ ਲਯੋ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੋ ਕਹਯੋ ਘਨੋਰੇ ।
 ਸੋ ਨਹਿ ਆਇਵ ਰਾਵਰਿ ਨੋਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਹਤਿ ਸੁ-ਤਜੋਂ ਨ ਪੁਰਿ
 ਕਰਤਾਰ-। ਰਹਯੋ ਸਮਾਜ ਸੁ ਲਯੋ ਸੰਭਾਰਿ । ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਸੰਗ
 ਤੁਮਾਰਾ । ਬੱਕ ਬਾਕ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਜ ਮਾਤਾ ਕੋ ਰਾਖਯੋ
 ਪਾਸ । ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਵਾਸ^੩ ।-ਬਡਨਿ ਹਮਾਰੇ ਨਗਰ
 ਬਸਾਯੋ । ਮਿਲ ਤੁਰਕਨਿ ਸੋਂ ਰਹੈਂ ਇਥਾਯੋ^੪ ॥ ੨੭ ॥ ਹਮ ਨਹਿ ਤਿਨ ਸੋਂ
 ਵੈਰ ਕਮਾਵੈਂ । ਤੁਰਕਨਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਿਭਾਵੈਂ-। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਖ
 ਕਰਿ ਲੀਨੋ । ਗੁਪਤ ਛੁਪਾਵਨਿ ਕਿਤ ਹੂੰ ਕੀਨੋ ॥ ੨੮ ॥ ਖੋਜਿ ਰਹੇ ਸੋ
 ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ । ਭਾਰੇ^੫ ਕਠਨ ਕੋਠਰੇ ਲਾਯੋ । ਕਹੈ ਸੁ-ਮੈਂ ਇਹ ਰਾਖਨਿ
 ਕਰੋਂ । ਇਸ ਕੀ ਆਸ ਏਕ ਮਨ ਧਰੋਂ ॥ ੨੯ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਚਲੈ ਮੋਰ
 ਗੁਜਰਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ ਖਰਚ ਮਹਾਨਾ-। ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਹੋਇ
 ਬਖੇਰਾ॥ ਕਹਹੁ ਤ ਲੇ ਆਵਹਿ ਇਸ ਬੇਰਾ^੬ ॥ ੩੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਲਖੀ
 ਖੁਟਾਈ ।-ਅੱਗੂ ਤੁਰਕ ਵਿਗ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਬਹੁਰ ਭਵਿੱਖਤਿ ਕਰਿ^੭

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰਬਾਬੀ ਬਾਬਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ । ^੨ਜੇਯੋ ਸ਼ਾਖੀਂ ਹੋਰ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤਿ ਸਨ । ^੩ਘਰ (ਵਿਚ ਰਹਿਣ) ਦੀ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਿਕੇ । ^੪ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਥੇ ਰਹਾਂਗੇ । ^੫ਜੰਦਗਾ । ^੬ਅੱਗੋਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਟੇਗਾ ਅਪਰਾਧ ।

ਅਪਰਾਧੁ । ਜਥਾ ਸੁ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪ੍ਰਥਮ ਅਸਾਧੂ ॥੩੦॥ ਅਥ ਸਜਾਇ ਜੈ
 ਕਛੁ ਦਿਵਾਵੈ । ਨੀਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੁ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹੋਇ ਅਧਿਕ ਹੀ ਅਵ-
 ਗੁਨਿਆਰੈ । ਤਉ ਅੰਤ ਕੋ ਅਹੈ ਹਮਾਣੈ ॥੩੧॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ
 ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹਹੁ,
 ਚਹਹਿ ਸੋ ਕਰਹਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਸੋ ਇਹੁ ਮੇਲ ਨ ਧਰਹਿ ॥੩੨॥ ਪ੍ਰਥਮ
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਿਮ ਭਯੋ । ਤਿਮ ਇਹ ਰਹੈ ਅਪਰ ਮਗ ਲਯੋ । ਸੁਨਿ
 ਬਿਧੀਏ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਯੋ । 'ਤੁਮ ਅਇਸੁ ਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਯੋ ॥੩੩॥
 ਨਹੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਇ ਲੋ ਭਯੋ । ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਲੋ ਲਿਖਿ ਲਯੋ । ਆਪੋ
 ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ । ਦੇਬੋ ਏਹੁ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕਰੈ ॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਬਹੁਰ ਉਚਾਰੈ 'ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਯਹਿ ਜਗ ਸਾਰੈ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਗੁਮਨ ਘਰ
 ਘਰ ਹੋਇ । ਪਠਾਹਿ ਸੁਨਾਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੩੫॥ ਬਹੁਰ ਸਮੋ
 ਐਸੈ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਜਗਤ ਰਾਜ ਹਮ ਸਿੱਖ ਕਮਾਇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ
 ਬਧਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ । ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਕਹੁ ਜਾਪਹਿ ਜਾਪ ॥੩੬॥ ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿ
 ਗੁਰੁ ਘਰ ਏਹੀ । ਸਭਿ ਅਨੁਸਾਰਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਹੋਹੀ । ਇਹ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋਰ
 ਕੋ ਪਾਇਲੈ ਹੋ ਅਪਨੇ ਨਿਕਾਟ ਮੰਗਾਇ ॥੩੭॥ ਤਿਨ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਹੋਇ
 ਅਧੀਨ । ਕਰਾਹ ਜੀਵਕਾ ਅਪਨੀ ਪੀਨੈ । ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਜਾਰੀ
 ਕੀਨਿ । ਠੀਤੀ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੀਨ ॥੩੮॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਜਰਾਹ ਮਸਾਲ । ਆਇ ਜਾਇ ਬਹੁ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲ ॥੩੯॥ ਗੁਰ ਜਹਿ ਖਰੇ
 ਤਹਾ ਲਾਗ ਸਾਰੇ । ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਦਿਪਾਹਿ ਉਦਾਰੇ ॥੪੦॥ ਤਿਮਰ
 ਬਿਨਾਸੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਜਨੁ ਦਿਨਮਲਿ ਹੀ ਚਢੈ ਅਕਾਸ਼ । ਸਰਬ ਆਨਿ
 ਜਬਿ । ਇਕਠੇ ਭਯੋ । ਕਾਹ ਕਾਹ ਭਲ ਸੇਭਾਗਨ ਕਿਏ ॥੪੧॥ ਸਗਰੋ
 ਗੁਰੁ ਟੁਟੈ ਚਲ ਆਇ । ਸੈਗ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਸਮੁਦਾਇ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
 ਸਭਿ ਏਝ ਨ ਠੀਨੇ । ਪੁਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਹੇਤ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥੪੨॥

ਜਿਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਤਿ ਅਥਵਾ ਗ੍ਰਾਂਥ 'ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਰੂਰ ਭਯਾਰੀ ਪੁਰਿ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਇ ਇੰਸਤੀ ਐ ॥੩੨॥

੩੩. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਪੜ੍ਹੇ । ਏਢਣ ਸਾਹ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਹੁ ਜਰੇ ਸੰਗ ਸਮਾਲ ਅਨੰਕ । ਡੋਰੇ ਸਜੇਦਨ ਸੰਗ
 'ਪ੍ਰਿਥੀ' ਵਾਝੁ (ਇਹ) ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਾ ਹੈ ਯਾ ਨਾਮਾਯ ਹੈ । (ਉਹ ਠਿੰਡਾ ਹੀ) ਬਹੁਤਾ
 ਐਗੁਣੀ (ਕਿਓਂ ਨਾ) ਹੋਵੇ । 'ਫਰ ਬੀ ਓੜਕ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ ।' ਇਹ ਭਾਵ ਧੀਰਮਲ ਕਿਸੇ
 ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਨਹੀਂ । 'ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮੰਡਾਲ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤੇ (ਆਦਮੀ)' । 'ਸੂਰਜ ।

ਕੁਛ ਕੀਨਸਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਿਤਾ ਸਥਾਨ ਗੰਗ
 ਸਰ ਜਾਨਿ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ। ਆਗੇ ਚਲੈ ਮਸਾਲੈ^੨ ਬੰਦ।
 ਕਰਜੈ ਪਸਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਮਗ ਜਾਹੀ।
 ਬਜਹਿ ਨਗਾਰੇ ਬਹੁ ਧੁਨਿ ਤਾਹੀ। ਸੈਨ ਸਕਲ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ
 ਗਰਦਿੰਦੇ ਕੇ ਸੰਗ ਕੀਨਿ ॥ ੩ ॥ ‘ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੀਜੈ। ਸਾਵਧਾਨ
 ਹੋ ਕੇ ਗਮਨੀਜੈ’। ਕਿਤਿਕ ਸਚੂਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨੈ। ਤਜਿ ਮਗ ਬਾਮ
 ਪਸਾਨਾ ਕੀਨੈ ॥ ੪ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਭਈ ਬਿਭੀਤ। ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਰਿ ਸਭਿ
 ਕੇ ਮੁਦ ਚੀਤ। ਅੰਤਹਿਪੂਰਿ ਸੋ^੩ ਚਮੁ ਬਡੇਰੀ। ਗਮਨ ਕਰਤਿ ਰਜ
 ਉਠਤਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੫ ॥ ਸੂਧੇ ਪੈਥ ਚਲੇ ਸਾਭ ਜਾਈ। ਗਾਮ ਨਗਰ ਉਲਘਤਿ
 ਸਮੁਦਾਈ। ਦਿਸਾ ਦਾਹਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਤੇ। ਕਰਤਿ ਜੁਧ ਕੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
 ਬਾਤੇ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਆਵਿ ਜਿ ਸੰਗ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀਰਘ
 ਸੰਗ। ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਜਤਿ ਹੀ ਦਵਿ ਆਯੋ। ਛਾਯਾ ਸਹਿਤ ਕੁਪ ਦਰਸਾਯੋ
 ॥ ੭ ॥ ਉਤਰੇ ਹੋਰਜੇ ਰੇਮ^੪ ਸਥਾਨ। ਨੀਤਲ ਨੀਰ ਕਰਤਿ ਭੇ
 ਪਾਨ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੋ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੮ ॥
 ‘ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਚਮੁ ਅਸ਼ੋਖ। ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਪਾਛੇ ? ਲਿਹੁ ਦੇਖਿ। ਹਮ ਤੇ,
 ਜਬਿ ਆਗੀ ਹੁਇ ਜਾਏ। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਬਾਇ’ ॥ ੯ ॥
 ਬਿਧੀਆ ਚਾਢ ਕਾਰਿ ਤੰਗ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਾਨਿ ਲਗਜੈ, ਸੁਨਹਿ ਧੁਨਿ ਕਾਨ।
 ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਆਗੇ ਚਾਲ ਗਏ। ਬਜਤਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਲਏ
 ॥ ੧੦ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢਜੈ ਨਿਹਾਰਾ। ਉਤਰ ਪਰਜੈ ਸਭਿ ਗੁਰ
 ਪਰਿਵਾਰਾ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ
 ਲਗਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਬਾਬਕ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਨੇ ਲਗਜੈ। ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਿਮਾ
 ਮਨ ਅਨੁਰਾਗਜੈ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਾਨ। ‘ਆਗੇ ਗਏ ਸਕਲ
 ਕਰਿ ਪਸਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਅਗਾਰੀ ਚਲੇ। ਤਿਸ ਥਲ ਕੀ
 ਮਹਿਮਾ ਕਾਹ ਭਲੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੀ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਜੈ ਆਗੇ ਲਗਜੈ
 ਦਿਵਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਗਾਵਾਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਤਿ ਸੁਤ ਸਾਰੇ। ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ

^੧ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। ^੨ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਰਾਹ ਛੋੜ ਕੇ ਟੁਰੇ। ਭਾਵ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚਲਿਆ ਤੇ ਆਪ ਸੱਜੇ ਰਸਤੇ ਟੁਰੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੁੱਠ ਭੇੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। (ਦੇਖ ਅੰਕ ੬)। ^੩ਮਹਿਲਾਂ ਨਾਲ। ^੪ਸੁਹਣਾ। ‘ਇਥੋ’।

ਬਿਲੈਦੈ ਧਾਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਹੋਰੇ ਸਭਿਗੁਰ ਆਏ। ਖਰੇ ਭਏ ਸਨਮਾਨ
 ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਸਕਟਾਦਿਕ ਨਰ ਜਿਤਿਕ ਪਿਛਾਰੀ। ਸਭਿਨਿ ਹੋਤੁ
 ਇਸਬਿਰਤਾ ਧਾਰੀ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ^੧ ਲਖਿਕਰਿ ਬੋਲਾ। ਸਬਦ ਭੋਗਤਬਿ
 ਪਾਇ ਸੁਹੇਲਾ^੨ ॥ ੧੫ ॥ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗਨਿ ਦਈ ਨਿਹਾਰੀ। ਮਾਰਗ ਸ੍ਰਮ
 ਸਗਰੇ ਨਿਰਵਾਰੀ। ਸਾਵਧਾਨ ਬਨਿ ਤੂਰਨ ਸਾਰੇ। ਸਭਿਗੁਰ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨਤਿ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨੇ ਸਾਰਾ। ਤਬਿ ਸਤੁਦੋਵ ਕੋ
 ਕੂਲ ਨਿਹਾਰਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਤਰੇ ਸਭਿ ਪਾਰਾ। ਸਮੁਖ ਨਿਕਟਿ ਜਾਬਿ ਪਿਖੇ
 ਪਹਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਹੋਤੁ ਜਨਾਵਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਬਿਧੀਏ ਬਾਕ
 ਅਲਾਯੋ। ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਹਾ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ? ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਪ੍ਰਭੁ
 ਪ੍ਰਬੀਨ !’ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ। ‘ਜਾਨਹੁ ਬਹੁ ਕਾਰਨ
 ਇਸਬਾਨਾ। ਰਿਖਿ ਬਸਿਸਟ ਤਪ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ। ਸ਼ਤ^੩ ਸੁਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਨੇ
 ਜਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਬੁਝਨ ਲਗਜੋ ਨਦੀ ਇਸ ਮਾਂਹੀ। ਤਪ ਕੋ ਤੇਜ
 ਛੁਥਾਯੋ ਨਾਹੀ। ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਲੀਨੇ। ਸਭਿ ਬਲ ਮਹਿ ਲਘੁ
 ਜਲ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਪਾਸ^੪ ਨਿਜ ਗਰ ਸੇਂ ਛਾਰੀ। ਗਿਰਜੇ
 ਅਪਰ^੫ ਸਲਿਤਾ ਕੋ ਬਾਰੀ। ਤਿਸ ਨੇ ਪਾਸ ਕਟੀ ਰਿਖਿ ਜੋਵਾਨਾਮ ਬਿਪਾਸਾ
 ਤਬਿ ਤੇ ਹੋਵਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਦੇਵੀ ਕੋ ਬਾਨੀ। ਜਗਤ ਈਸਰੀ
 ਅਸੁਰਨਿ ਹਾਨ। ਦਸਮ ਰੂਪ ਧਰਿ ਜਬਿ ਹਮ ਰਹੈ। ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸ
 ਕਰਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਰਣ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੇ^੬। ਸੱਤ੍ਰ
 ਬਿਨਾਸ ਹੋਹਿ ਬਹੁਤੋਰੇ। ਸਿਰਜਹਿ ਪੰਥ ਬੈਠਿ ਹਮ ਇਹਾ। ਜਿਸ ਕੋ ਤੇਜੋ
 ਵਧਹਿ ਜਗ ਮਹਾ ॥ ੨੩ ॥ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਸੰਘਾਰ। ਕਰਹਿ ਰਾਜ
 ਬਡ ਧਰਾ ਸੰਭਾਰਿ^੭। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ। ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ
 ਗੁਰੁ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਜੇ। ਦੋਇ ਕੋਸ
 ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਲਹਜੇ। ਤਹਾ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ। ਉਤਰ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭੁ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਧੀਚੈਦ ਨੇ ਪਕਰਜੇ ਘੋਰਾ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਰੁਖ
 ਸੇ^੮ ਜਲ ਓਰਾ। ਲੇ ਤਿਨ ਆਗੇ ਪਾਨ ਕਰਾਵਾ। ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ

^੧ਭੈਰਵ ਜੇ ਤੋ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਦੀ ਚੋਕੀ ਦਾ। (ਚੋਕੀਆ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨)। ^੨ਸੁਖਦਾਈ। ^੩ਸੌ। ^੪ਫਾਹੀ। ^੫ਦੁਣ ਨਾਲੋਂ ਬੀ ਬਹੁਤੇ ਰਣ ਕਰਾਂਗੇ। ^੬ਉਹ (ਘੋੜਾ)।

^੭ਪਾ:-ਅਲਪ।

^੮ਆਪ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਵੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਦਬਿਸਤਾਨ

ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੀਕੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਅਚਨੈ ਮਨ ਭਾਵਾ॥੨੬॥ਕਰਤਿ ਪਾਨ ਕੋ ਹਧ ਗਿਰ ਪਰਜੈ । ਹੋਰਤਿ ਖਰੇ
ਤੁਰਤ ਈ ਮਰਜੈ।ਰਲ ਮਹਿ ਲਗੇ ਘਾਵ ਗਨਫਾਰੇ । ਗੁਰ ਪਹੁੰਚਾਵਨ ਹੇਤੁ
ਜਿਵਾਰੇ॥੨੭॥ਬਡੇ ਭਾਗ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਰਾਯੋ।ਨਾਮ ਜਾਨਭਾਈ ਜਿਸ ਭਯੋ।
ਲੋਹ ਸਵਾਮਣ ਜਾਹਿ ਸਰੀਰ । ਕਰਤਿ ਜੰਗ ਬੋਧਜੈ ਬਹੁ ਬੀਰ ॥ ੨੮ ॥
ਅਵਰ ਤੁਰੇਗ ਗੁਰ ਚਵਿ ਚਲੇ । ਤਿਸ ਹਧ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਤਿ ਭਲੇ ।
ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤਬਹੀ ਨਿਯਰਾਯੋ।ਪੁਵਿਸੇ ਪਿਖਿ ਕਹਿ‘ਭਲੇ ਵਸਾਯੋ’॥੨੯॥
ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਬੈਠਜੈ ਜਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਕਏ । ਸਿਮਰਤ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰੁਪ । ‘ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਅਬਿ ਆਨਿ ਅਨੂਪ’॥੩੦॥ਕਹਜੈ
‘ਆਇ ਮੈਂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।ਖੋਲਿਬਿਲੋਕਹੁ ਰਖ ਅਰਬਿੰਦ।ਦੇਹੁ ਦਰਸ ਨਿਜ
ਬਾਕ ਸੁਨਾਇ’ । ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਾਨ ਪਰੀ ਧੁਨਿ ਜਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਅਧਿਕ
ਅਨੰਦ ਤੇ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । ਪਰਜੈ ਚਰਨ ਜਸੁ ਰੁਚਿਰ ਉਚਾਰੇ । ‘ਨਮੋ ਨਮੋ
ਤੁਮ ਕੋ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ! ॥ ੩੨ ॥ ਨਮੋ ਨਮੋ
ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਤਾ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਉੱਜਲ ਜਸੁ ਕਰਤਾ । ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ
ਸਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ । ਮੱਛ ਕੱਛ ਬਾਵਨ ਤਨ ਧਾਰਾ* ॥ ੩੩ ॥ ਸੂਕਰ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਰਸਿੰਘ ਬਨੇ ਹੋ*।ਰਾਮਚੰਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਨੇ ਹੋ।ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਗਦ
ਅਮਰ । ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਰਚਿ ਸਮਰ* । ॥ ੩੪ ॥ ਛਟਮ ਰੁਪ ਧਰਿ
ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ । ਮਮ ਕੱਲਜਾਨ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਕੀਨਾ । ਘਾਵ ਸ਼੍ਰੋਣ ਜੁਤਿ

*ਵਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । *ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹਾ (ਗੁਣੂ ਕੇ ਜਿਯੋਅ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੀ ਅਣੇ) ਜੰਗ
ਕਰਵਿਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਗਿਆ ਸੀ । (ਅ) ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ)
ਨਾਲ ਜਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ । *ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਆ—ਭਲੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ । *ਹੋ ਧੁੰਧ
ਵੇ ਰਚਨਹਾਰ !

*ਇਹ ਮਹਿਮਾ ਵੇਈ ਪੌਰਾਣਕ ਪੰਥਿਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੂਫੀ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਛੀ, ਕੱਛੂ, ਆਦਿ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਦ ਵੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਚਾਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ । ਉਸ ਵੇ ਸਿੱਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਕ
ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਂਝੇ ਤਾਂ ਤੋਟੇਤ, ਜਸ਼ਨ, ਕੁਰਾਨ ਵੇ ਸਿੱਕਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਵੇ ਰੁਝ ਮੋਸੀ
ਮਹਿਮਾ ਵੇਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨੀ ਵੇ ਸਿੱਧੇ ਮਤ ਦੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਮੁਰੰਮਦ ਕਹੇ ਜਾ ਮੂਸਾ, ਈਸਾ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਕਹੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਫੁਕ ਪਵੇ । ਇਹ ਅਭੁਕਵੀਂ
ਉਪਮਾ ਜਾ ਰਿਆਸਤ ਵੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦਬਾਉ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਜਾ ਆਪੇਪਕ ਹੈ ।

ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਏ। ਹੁਤਿ ਰਾਵਨ ਜਨੁ ਰਘੁਬਰ ਆਏ' ॥੩੫॥ ਕਹਿ ਜਸੁ ਬਹੁ
 ਬਿਧਿ ਪਗ ਪਰ ਪਰਜੇ । ਗੁਰ ਗਹਿ ਭੁਜ ਗਰ ਲਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸਕਲ
 ਆਸ ਪੁਰਨ ਤਬਿ ਭਈ। ਸਭਿ ਗਯਾਤਾ ਉਰ ਮਹਿ ਬਿਦਤਈ ॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਨਮੋ ਪਰਸਪਰ ਕਰਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਭਨਜੇ 'ਜਾਇੰ ਹਮ ਭੋਰੇ । ਇਹ ਅਬਿ ਬੈਠਹਿੰਗੇ ਫਿਗ ਭੋਰੇ' ॥੩੭॥ ਇਮ
 ਕਹਿ ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਤੀਮਲਕ ਬਿੱਪੁ ਲੋ ਨਾਲਾ । ਉਤਰਿ
 ਸੈਲ ਤੇ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਦਰਸਨ ਦੀਨਿ ਕੁਟੇਬ ਅਸ਼ੋਸ਼ੇ' ॥ ੩੮ ॥ ਕਠ
 ਕਸਿ ਤ੍ਰੋਦਸ ਜਾਮ ਬਿਤਾਏ । ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਅੰਗ ਲਗਾਏ' । ਦੋਇ
 ਘਰੀ ਉਪਰ ਬਿਤੁ ਜਬੈ । ਕਮਰ ਕਸਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗੁਰ ਤਬੈ ॥ ੩੯ ॥ ਸਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਧਰੇ ਉਤਾਰੀ। ਕੀਨਿ ਸਨਾਨ ਲੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਰੀ। ਤੀਰ ਆਵਿ
 ਕੇ ਘਾਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਲਗੇ ਬਹੱਤਰ ਜਬਿ ਰਣ ਘਾਲਾ ॥੪੦॥ ਕਮਰਕਸਾ
 ਖੋਲਤਿ ਗਨ ਗਿਨੇ । ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਸੇਵਕ ਭਨੇ। ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
 ਜਾਮਨਿ ਗਈ । ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦ੍ਰਿਗ ਨਿੰਦਾ ਲਈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਸਰਬ
 ਹੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਖਾਨ । ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਕਰਿ ਚਿੰਤਾ ਹਾਨਿ । ਉਤ ਬੁੱਢਲ
 ਫਿਗ ਬਾਬਾ* ਬਿਰੇ । ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੇ ॥੪੨॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਗੁਨ ਬਰਨਤਿ ਰਹੇ । ਜਿਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਦੁਰਮਤਿ ਦਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
 ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ । 'ਜਿਸ ਫਿਨ ਛੁਟੇ ਸਰੀਰ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੪੩ ॥ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ
 ਇਤ ਹੀ ਬਲ ਆਇ । ਬਨਹਿ ਦੇਹੁਰਾ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਇ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਕੋ
 ਸਮਾ ਪਹੁਚਾ । ਪਾਯੋ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਚਿਤ ਰੂਚਾ' ॥ ੪੪ ॥ ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ
 ਇਸ ਭਾਤਿ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਤੀਨ ਜਾਮ ਤਬਿ ਨਿਸਾ ਖਿਹਾਨੀ। ਗੁਰੁ ਅਰਾਧਨ
 ਕੇ ਹੂੰ ਤਤਪਰ । ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਬੈਸ ਬਡੀ ਧਰਿ ॥ ੪੫॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਖਸ
 ਲਿੰਬੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੀਰਤਪੁਰ ਆਗਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਨੇ ਨਾਮ ਤੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੪. [ਬੁੱਢਲਾਹ ਪ੍ਰਕੋਕ । ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦੀ ਮਖਬਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੀਨੋ ਸੌਚ ਸਨਾਨ । ਪਹਿਚੇ ਬੁੱਢਲ-
 ਸ਼ਾਹ ਫਿਗ ਭਗਤ ਆਪਨੋ ਜਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬੈਦੇ ਪਦ
 ਅਰਾਬੀਦਾ, 'ਧੋਨ ਧੋਨ ਤੁਮਕੋ ਸੁਖ ਕੈਦਾ'। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੁਝ ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ।
 ਕਯੋ ਕ੍ਰਤਾਰਥ ਫੈਕਟ ਹੀਨ' ॥ ੨ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ

*ਸਾਰੇ ਕੁਟੇਬ ਨੂੰ । *ਕਮਰਕਸੇ ਕੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਸਤਰ ਧਰੇ ਰਿਹਾ ੧੩ ਪਹਿਰ ਬੀਤ ਗਏ
 ਸਨ । *ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ । *ਪਾ—ਵੇਨੋ ।

ਉਚਾਰਾ। 'ਜੀਵਨ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਿ ਜਿ ਤੁਮਾਰਾ' *। ਪਿਖਹੁ ਅਪਰ ਕੁਛ ਜਗਤ
 ਤਮਾਸਾ ਕਰਹੁ ਆਪਨੀ ਪੂਰਨ ਆਸਾ ॥੩॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿਤ ਬਿਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।
 'ਬਰਖ ਪੀਚ ਸੈ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ। ਐਸੇ ਸਮਾਂ ਨ ਪਾਪਤ ਫੇਰੀ। ਭਏ ਦਿਸ਼ਟਿ
 ਗੋਚਰ ਤੁਮ ਮੇਰੀ ॥੪॥ ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਜੋਗੀ ਘਨੋਤ ਜਿ ਸੁਖ ਜਗ, ਬੈਰਾਗੀ
 ਬਨੇ । ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ । ਚਾਹਤਿ, ਨਹਿ ਪਾਪਤਿ ਤਿਸ
 ਬਾਰਾ ॥੫॥ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਜਿਸ ਬੇਦ ਪੁਕਾਰੇ। ਸਿੱਖ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰੇ।
 ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਕਟਿ, ਭਾਗ ਬਡ ਮੇਰੇ' । ਇਮ ਕਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ
 ॥੬॥ ਅਵਨੀ ਤਲ ਮਹਿ ਪੌਢਨ ਕੀਨਿ । ਭੋਤਕਾ ਤਨ ਤਤਛਿਨ ਤਜਿ
 ਦੀਨ। ਜਿਮ ਗਜ ਫੁਲ ਮਾਲ ਕੋ ਛਾਰੇ। ਬਿਨ ਸੰਕਟ ਤਿਮ ਤਜਨੇ ਸੁਖਾਰੇ
 ॥ ੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਖੈ ਲੀਨ ਹੁਇ ਗਯੋ । ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਤਿ
 ਭਯੋ । ਆਸਾਵਾਰ ਗਾਇਬੋ ਕੀਨਿ । ਪਾਰਬਹਮ ਸਿਫਤੀ ਸੁਖ ਚੀਨਿ ॥੮॥
 ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕਬਰ ਖਨਵਾਇ । ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਇ ।
 ਬਿਧੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਾਬ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਲਏ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥ ੯ ॥
 ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਨਿਕੋਤ ਕੋ ਆਏ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਬਸ
 ਕਰਿ ਬਹੁਤੇ ਦਿਵਸ ਗੁਜਾਰੇ । ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜਗ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਧੀਰਮੱਲ ਰਹਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਸਭਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੁ ਸਮਾਜ
 ਸੰਭਾਰਾ । ਭਰ ਧਰਿ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ । ਪਾਤੀ ਲਿਖਤਿ ਭਯੋ
 ਤਿਸ ਛਿਨਿ ਮੈਂ ॥ ੧੧ ॥ 'ਹਮ ਹਮੇਸ਼ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਜਥਾ ਅਪਰ
 ਮਲਕਤ ਹੈ ਸਾਰੀ' । ਪਠਨੇ ਦੂਤ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਧਾਯੋ । ਆਗੈ ਸਕਲ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜੇ ਕਾਤੁਰ ਭਾਜੇ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ । ਕਹਨੇ ਜਾਇ ਕਾਲੇ
 ਖਾਂ ਨਾਸ । 'ਕੁਤਬਾ, ਪੈਂਦਖਾਨ, ਅਸਮਾਨ । ਅਨਵਰ ਸਹਿਤ ਚਮ੍ਹੂ
 ਸਭਿ ਹਾਨਿ' ॥ ੧੩ ॥ ਏਨਤਿ ਸ਼ਾਨਿ ਦਹਿਲਜੇ, ਬਿਸਮਾਨਜੇ । ਖਾਂ
 ਵਜ਼ੀਰ ਕੇ ਸੰਗ ਬਖਾਨਜੇ । 'ਹੋਤਿ ਅਚੰਭਾ ਮਮ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਕਾਰਜ
 ਸਰਜੇ ਨ ਕੁਛ ਦਲ ਪਾਂਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਕੁਛਕ ਉਨ ਇਕ ਲੱਛ ਪਠਾਏ । ਸੋ
 ਗੁਰ ਰਣ ਕਰਿ ਛਿਤ ਸੁਪਤਾਏ । ਦਲ ਕੋ ਬਲ ਕੋ ਕਰਿ ਹੇਕਾਰ । ਗਏ
 ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇਸੁ ਹਾਰ' ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਕਾਰ ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਤਬਿ ਏਲਾ। 'ਹਜ਼ਰਤ

* 'ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ (ਜੀਤ) ਵੇਲੇ। 'ਜੀਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। 'ਜਿਸ ਤੁੱਤਕ
 ਸਰੀਰ' ਕੰਬਿਆ * ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਫਕੀਰਦਸਮੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਜੀਵੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਰਿਹਾ ਹੀ ਪਾ:- ਕੋਤਕ

ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਰਿ ਚਿਤ ਭੋਲਾ। ਹੁਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਮ ਬਝੇ ਤੁਮਾਰੇ। ਸੇਵਤਿ ਗੁਰੁ
ਪਰ ਸਿਜਦਾ ਧਾਰੇ॥੧੬॥ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰ ਸਭਿ ਨੇ ਪਾਏ। ਸਕਲ ਸਮਾਜ
ਲਏ ਮਨ ਭਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਬਾਬਰ ਮੇਲਾ॥ ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਰ ਲੀਨਿ
ਸੁਹੇਲਾ॥੧੭॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹਮਾਉਂ ਜਬਹਿ ਨਿਕਾਸਾ। ਪਹੁੰਚੈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੇ
ਪਾਸਾ। ਤਿਨ ਕੇ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਕਰੈ ਰਾਜ ਬਝ ਅਵਿਨੀ
ਮਾਹੀ॥੧੮॥ ਸਮਤਿਵੇਤਿ ਬਝ ਅਕਬਰ ਭਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਰਾਧਨਿ
ਕਿਏ। ਗੁਰੁ ਚਿਤੋੜ ਤਿਨ ਬਚ ਤੇ ਟੂਟੈ*। ਦਾਦਸ ਬਰਖਨਿ ਜੋ ਨਹਿ
ਛੂਟੈ॥੧੯॥ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੇਟ ਪਰਗਣਾ ਕੀਨਿ। ਤਿਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ
ਸੁਖ ਲੀਨ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ। ਮਿਲੈ ਪਦਰ* ਭੁਵ ਦ੍ਰੁ ਕਰ
ਬੰਦਿ॥੨੦॥ ਸਾਵਸਤੀ ਆਦਿਕ ਦੁਖ ਭਾਰੇ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਸਕਲ
ਨਿਵਾਰੇ। ਜਬਿ ਕੀ ਤੁਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ। ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਹੀ ਰਾਰ
ਮਚਾਈ॥੨੧॥ ਬਹੁ ਨਕਸਾਨ ਤੁਮਾਰਾ ਭਯੋ। ਲਾਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਭਹਿ
ਖਪਿ ਗਯੋ। ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਅਰਜ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਭੇਤ ਨ ਕਛੁ ਆਪ ਨੇ
ਲਹੈ॥੨੨॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਜਾਨਤਿ ਉਰ ਮੈਂ। ਲਾਖਹੁ ਹਤਹਿ ਸੁ
ਏਕ ਬਚਨ ਮੈਂ। ਜਿਨ ਸੋਂ ਕਰ ਜੋਰੇ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਤਿਨ ਸੋਂ ਜੰਗ ਕਹਾਂ
ਮਨ ਭਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੁਗਲਸਖਾ ਪੁਨ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ। ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ,
ਸੈਨ ਮਹਾਨ। ਬਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਬਿ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ। ਤੁਮਰੋ ਲਸ਼ਕਰ ਕਰਿ
ਅਨੁਗਾਮੀ॥੨੪॥ ਮਰੈ ਜਾਇ ਕੁਛ ਸਰੀ ਨ ਕਾਰਾ। ਜੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਰੈ
ਜਗ ਸਾਰਾ। ਤਉ ਨ ਜੀਤ ਸਕੈ ਮਰਿ ਰਹੈ। ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਤੁਮ ਲਸ਼ਕਰ
ਅਹੈ॥੨੫॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਬਿ ਕਰਤੇ ਬਾਤੀ। ਡਬਿ ਲੈ ਧੀਰ ਮੱਲ
ਕੀ ਪਾਤੀ। ਦਈ ਦੂਤ ਨੇ ਆਗੈ ਧਰਿਕੈ। ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਗਰੀ ਪਠਿ ਕਰਿ
ਕੈ॥੨੬॥ ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ—ਕਹਾਂ ਇਨ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਪੈਤਾ ਇਮ ਭਯੋ
ਅਧੀਨ। ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਬਨਹਿ ਸੁਨਾਵਨਿ। ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਕਰਹਿ ਨ ਜੰਗ
ਮਚਾਵਨ—॥੨੭॥ ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ‘ਖਤ ਮਹਿ ਲਿਖੈ’—ਮਰੈ ਤੁਰੰਗ
ਅਪਤਾ। *ਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। *ਬਾਵਲੀ ਦਾ ਭੜ ਟੁਟਣ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਫਰੇ

ਦੋਣ ਦੇ ਸੰਮਤ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇ ਇਹ ਰਵਾਜਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ
੧੬ ਦੇ ੩ ਦੀ ਵਰਤ)। ਜਾਂਗੀਰ ਨੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪ
ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਨੋਂ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ
ਸ਼ਾਲਤ ਮੀਂ ਦੇ ਸਿ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਖਦਾ ਰਿਹਾ।

ਦੁਤਿਯ ਰਣ ਬਿਖੇ । ਪੈਨ ਭਟੇ ਖਲਜ਼ ਇਹੁ ਸ਼ਾਸਾਇਨ ਕੇ ਜੀਵਨ ਕਹਾ
 ਬਿਸਾਸ ॥੨੮॥ ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਤੁਮ ਰੋਸ ਨਿਵਾਰੈ ਨੀਮਿ ਹੋਇ ਅਬਿ ਬੰਦਨ
 ਧਾਰੈ । ਜਥਾ ਬਡੇਰੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੇ । ਤਥਾ ਆਪ ਕੇ ਲਾਇਕ ਅਹੇ ॥
 ੨੯ ॥ ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਤੁਮ ਕੋ । ਬਨਹੁ ਸਰਲ, ਤਜਾਗਹੁ ਗਰ
 ਗਮ ਕੋ । ਬਹੁਰ ਕੁਟਿਲਤਾ ਧਾਰਹੁ ਨਾਹੀ । ਸੁਖ ਭੋਗਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ
 ਮਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਫਿਰਜੇ । ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਤ ਲਖਿ
 ਪਛੁਤਾਵਨ ਕਰਜੇ ।—ਬਿਥਾ ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਮਰਾਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਰਜ
 ਸਰਜੇ ਨ ਰਾਈ—॥ ੩੧ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਕਰਿਕੈ । ਸਿਜਦਾ
 ਕੀਨਿ ਧਰਨਿ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕੈ । ‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਦੋਹ ਨ ਤੁਮ ਮੇਗ ਕਰੈ’ । ਜਬਿ
 ਲਗਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਧਰੈ ॥੩੨॥ ਪਾਛਲ ਬਾਤ ਛਿਮਾ ਸਭਿ ਕਰੀਅਹਿ ।
 ਮੇ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਪ ਕੇ ਧਰੀਅਹਿ’ । ਖਾਵਜ਼ੀਰ ਪਾਤੀ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ।ਧੀਰ-
 ਮੱਲ ਪਹਿ ਭੇਸਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਗੁਰ ਘਰ ਸੇਂ ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਗਾਰਹਿ।
 ਬੰਦਨ ਕਰੀ, ਭਯੋ ਅਨੁਸਾਰਹਿ’ । ਲੋ ਕਰਿ ਹਲਕਾਰਾ ਢਿਗ ਆਯੋ।ਪਾਠ
 ਕਰਿ ਧੀਰ ਮੱਲ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਸ਼ਾਹ ਦਿਸ਼ਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਭੀ ਬਾਤੀ ।

ਅਬਿ ਗੁਰ ਕਖਾ ਸੁਨਹੁ ਅਵਦਾਤੀ।ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਅਧਿਕ ਵਸਾਯੋ ।
 ਸਿਖ ਸੰਤਾਨ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਕਬਹੂੰ ਜਾਇ ਗੁਰ ਕਰਹਿ
 ਅਖੇਰੈਂ । ਹੁਇ ਬਿਹੰਗ।ਮ੍ਰਗ ਮੁਕਤਿ ਘਨੇਰੈਂ । ਬਹੁ ਮੇਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ
 ਆਵੈ । ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਦਰਬ ਬਹੁ ਲਜਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਗੁਰ
 ਕੀ ਕਾਰ । ਨਿਤਪਤਿ ਆਵਹਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਹੁਇ
 ਦੀਰਘ ਦੇਗ । ਤਜੈ ਜੇਗ,ਰਹਿ ਬਿਨ ਉਦਵੇਗ ॥੩੭॥ਮੇਲਾ ਲਗਜੇ ਰਹੈ
 ਦਰਬਾਰੇਂ । ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖੇ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
 ਹੋਇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਲਗਾਏ । ਦੁਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਦ੍ਰੈ ਸਿੱਖ ਆਏ । ਤਿਹ ਕੀ ਸੰਗਤ ਲਿਖਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਪਹੁੰਚਾਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥੩੯॥ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਰਿ ਦੋਨਿ
 ਅਗਾਰੀ । ਖੋਲਿ ਸੁਪਨੀ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ! ਤੁਮ ਹੋ ਬਸਿ
 ਪ੍ਰੇਮ । ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਢਿਗ ਦਿਹੁ ਛੇਮ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹੁ ਸਾਂਭੇ ਦੇਸ਼ ਦਾਸ
 ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਚਾਹਤ ਹੈ ਇਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਰਾ । ਅਪਨੇ ਘਰ ਪਾਵਨ ਕੋ
 ‘ਗੁਰੁ ਵਲੈ’ ਫਿਕਰ ਛਡ ਦਿਹ । ‘ਅੰਗਾ ਵਰਤਾਉ’ । ‘ਵਿਅਰਥ’ । ‘(ਜੋਗ ਦਾ) ਉੱਦਮ, ਨੇਸ਼।

ਕਰੈ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਵਨ^੧ ਜਬਿ ਪਰੈ^੨ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਮੁਸਕਾਏ ।—ਦੇਸ ਦੂਰ ਬਹੁ ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਏ—। ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਨਿਹਾਰਾ । ਹਿਤ ਭੇਜਾਨ ਕੇ ਥਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪੨ ॥ 'ਤੋਹਿ ਮੋਹਿ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨ
ਕੇਈ^੩ । ਪਹੁੰਚਹੁ ਤਹਾਂ ਸਿਦਕ ਲਿਹੁ ਜੋਈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਕੇ ਦਰਸਨ
ਦੀਜੈ । ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਿ ਸੁ ਲੀਜੈ' ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਕੋ
ਬਿਲਮ ਨ ਕਰੀ।ਚਲਨ ਹੇਤੁ ਮਨਸਾ ਉਰ ਧਰੀ।ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੇ ਬੰਦਨ
ਕਰਿਕੈ । ਗਮਨੈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ ॥ ੪੪ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ੩੪
ਅਸਟਮ ਭਾਸ 'ਸਾਹੁ' ਪੰਜਵਾਂ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਨ ਤਿਲੀ ਅੰਸੁ ੩੫ ॥

੩੫. [ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਬਿਧੀਚੰਦ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਧੀਆ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ । ਸੱਤਿਨਾਮ
ਸ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਿ ਪਹੁੰਚੈ ਮਗ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰੇਖਈ ॥ ਪੂਰਬ ਵੱਖਣ
ਸੰਧਿ ਜਿ ਅਹੈ^੧।ਅਗਨ ਕੋਨ ਮਹਿਸੇ ਨਰ ਰਹੈ।ਤਿਤ ਕੋ ਅਜਮਤਕੋ ਕਰਿ
ਜੋਰ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਾ ਇਕ ਠੋਰ ॥ ੨ ॥ ਦੇਉ ਨਗਰ^੨ ਇਕ ਤਹਾਂ
ਬਸੈਤਾ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਰਹੈਤਾ । ਤਹਾਂ ਸੁਸ਼ਕ ਤਰੁ ਹੋਰਨਿ ਕਰੈ।
ਬੈਠਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਧਰੈ ॥ ੩ ॥ ਹਰੈ ਹੋਤਿ ਭਾ ਸੈ ਤਤਕਾਲਾ ।
ਪੁਰਿ ਜਨ ਪੇਖਿ ਅਚੇਭ ਬਿਸਾਲਾ । ਆਇ ਸਭਿਨਿ ਸੇਵਾ ਬਡ ਕੀਨਿ ।
ਦੇਖਹਿ ਜਨੁ ਮਹਾਤਮਾ ਚੀਨ ॥ ੪ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਤਹਿ ਕਾਨਨ^੩ ।
ਸੁਨਤਿ ਭਯੋ ਮਹਿਮਾ ਇਹੁ ਕਾਨਨ^੪।—ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਇਕ ਆਵਨ ਕਰੈ ।
ਬੈਠਤਿ ਸੁਸ਼ਕ ਬਿੱਛ ਭਾ ਹਰੈ—॥ ੫ ॥ ਬਿਸਮਤ ਹੁਇ ਹੋਰਨ ਕਹੁ ਚਾਹਾ
ਕੋਹਰਿ ਏਕ ਹਕਾਰੈ ਪਾਹਾ^੫ । ਹੁਇ ਅਰੁਢ ਬਿਧੀਏ ਢਿਗ ਆਯੋ ।
ਅਪਾਨਿ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਚਹਤਿ ਡਰਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਹੁਤਾ ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਰ ਵਡੇਰੇ ।
ਕੋਹਰਿ ਭੀਮ ਆਵਤੋ ਹੋਰੇ । ਭਾਜ ਲੋਕ ਜਾਇ ਪੁਰਿ ਬਰੋ।ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਕ
ਬਿਰਤਾਧਰੇ ॥ ੭ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਿਦਾਣਿ ਜਬਿ ਆਯੋ।ਨਿਜ ਕੋਹਰਿ ਤੇ ਚਹਤਿ
ਗਹਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਿਧੀਏ ਚਖ ਤਾੜਿ^੬ ਬਿਲੋਕਾ । ਆਵਤਿ ਚਲੈ ਦੁਰਤ
ਹੀ ਰਕਾ ॥ ੮ ॥ ਭਯੋ ਸਬੇਭ ਸਿਲਾ ਸਮ ਸ਼ੇਰ । ਚਰਨ ਬਦਨ ਹਾਲਤਿ
ਨਾਹਿ ਫਰ । ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । ਲਾਏ ਰਹੈ ਜੋਤਿਕ ਸੀ

^੧ਚਰਨ । ^੨ਪੂਰਬ ਤੇ ਵੱਖਣ ਦੀ ਸੰਧੀ ਜੋ ਹੈ । ^੩ਨਾਮ ਹੈ ਨਗਰ ਦਾ ਜੋ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਹੈ । ^੪ਬਨ
ਵਿਚ । ^੫ਕੰਨੀ । ^੬ਕੋਲ । ^੭ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾੜਕੇ । ^੮ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਅੰਸੁ ੩੪ ਅੰ: ੨੭ ।

ਪਾਹੂ ॥ ੯ ॥ ਗਰਬ ਸਰਬ ਨਿਜ ਉਰ ਕੋ ਹਰਜੈ । ਬਡੋ ਆਪਨੇ ਤੇ ਲਖਿ
ਪਰਜੈ । ਜਾਇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । 'ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤੁਮ ਹੋ ਤਪਿ ਭਾਰੀ' ॥
੧੦॥ ਛਿਮਹੁ ਅਵੱਗਨਾ ਹਮ ਤੇ ਭਈ । ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਅਥਿ ਇਹੁ ਮੁਕਤਈ' ।
ਤਬਿ ਬਿਧੀਆ ਕਹਿ ਜਤਨ ਗਹੀਰੈ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹਿ ਛਿਰਕਹੁ
ਨੀਰੈ' ॥ ੧੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਜੈ ਜਬਿ ਕਹਜੈ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਕੇਹਰਿ
ਤਬਿ ਲਹਜੈ । ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਸੁੰਦਰ ਹੁਇ ਗਈ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਈ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮਜੈ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੋ ਹੋਂ ਤੂੰ ਕਹੁ ਸਚੁ ਹਮ
ਪਾਹੂ' । ਸੁਨਤਿ ਆਪਨੀ 'ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ' । 'ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਹੁ ਕਿੰਨਰ ਰਾਈ'
॥ ੧੩ ॥ ਦੇਵ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠੈ ਹੁਯੋ । ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਤਹਿ ਆਵਨ ਕਿਯੋ ।
ਮੇ ਕੋ ਉਲੇਖਿ ਅਗਾਰੀ ਜਾਇ ਬੈਠਜੈ ਰਿਖਿਬਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੪ ॥
ਮਮ ਉਪਰ ਕੋ ਉਲੇਖਜੈ ਜਬੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਕੂਰ ਦਿਸ਼ਟਿ ਮੈਂ ਤਬੈ । ਦੁਰ-
ਬਾਸ਼ੇ ਜਬਿ ਮੋਕਹੁ ਹੋਰਾ । ਕੂਰ ਬਿਲੋਚਨ ਬਦਨ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥
ਤਪਨਿਧਿਕ੍ਰੋਧੀ' ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨੈ । -ਮੁਝ ਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨਾਧਰਹੁ
ਜੂਨਿ ਅਵਨੀ ਤਲ ਜਾਇ- । ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਬੂਝਜੈ ਬਹੁ ਭਰ ਪਾਇ ॥ ੧੬ ॥ -
ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤ ਕਬਿ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ- । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬੋਲਜੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । -ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਅਵਤਾਰੇ । ਸੋ ਜਬਿ ਖਸਟਮ ਬਪੁ ਕੋ ਧਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਿਸ
ਕੋ ਸਿਖ ਗਜਾਨੀ ਇਕ ਦੇਖਿ' । ਤਬਿ ਮੁਕਤਹਿ ਗੋ ਸ੍ਰਾਪ ਵਿਸ਼ੇਖ- । ਸੋ
ਇਹੁ ਮਿਲਜੈ ਜੂਨ ਛੁਟਿ ਮੇਰੀ । ਮੈਂ ਅਥਿ ਗਮਨੋਂ ਦਰਸਨ ਹੋਰੀ ॥ ੧੮ ॥
ਭਾਗ ਧੰਨ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ । ਪੂਰਿ ਕਾਮਨਾ ਹੋਇ ਮਹਾਨ' । ਇਮ ਕਹਿ
ਨਭ ਕੀ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਯੋ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰਿ
ਬਿਨਤੀ ਤਜਿ ਗਿਨਤੀ ਆਨਿ । ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਸੁਜਾਨ ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਦੁਬਿਧਾ ਸਭਿ ਹਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਤੀਨ ਇਵਸ ਬਸਿ ਬਿਧੀਆ ਚਾਲਾ । ਹਿਤ ਰਾਖਨ ਕਹਿ ਬਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ।
'ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਗੁਰ' ਦੀਨਸਿ ਗਜਾਨਾ । ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਪ ਕਿਯ ਜੁ ਮਹਾਨਾ ॥
੨੧ ॥ ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਤੁਮਾਰੇ ਬਿਨਾ । ਤਨ ਤਜਿਥੋ ਤੁਮ ਫਿਰਾ,

'ਮੁਕਤੀ' । 'ਭਾਰੀ' । 'ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਅਪਣੀ' । 'ਰੰਧਰਬਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ' । 'ਭਾਵ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਨੇ' ।
'ਵੇਖੇਗਾ (ਤੋਂ ਵੇਲ) । 'ਭਾਵ ਮੁਰਬਦ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਹੈ, ਬਿਧੀਏ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਕਲਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ।

ਚਾਹ ਘਨਾ"। ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਮਮ ਤੁਮ ਬੈਸ ਏਕ ਸਮ
 ਚੀਨ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਸ ਰੁ ਬਾਸਰੁ ਘਟਿਕਾ ਸੋਇ' । ਮੋਰ ਤੋਰ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
 ਹੋਇ' । ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਹੋਵਹੁ
 ਪਾਹੁ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਨਹੁ ਤਨ ਤਜਾਗਹਿ ਇਕ ਕਾਲ । ਗਮਨਹੁ ਲੇ ਪੁਲੋਕ
 ਨਿਜ ਨਾਲ । ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਹੁ । ਆਪ ਤਰਹੁ
 ਅਰੁ ਮੋਕਹੁ ਤਾਰਹੁ' ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਪਸੰਨ । 'ਤਵ
 ਸੰਕਲਪ ਹੋਇ ਨਹਿ ਅੰਨ । ਜਬਹਿ ਸਮਾਂ ਤਨ ਤਜਿਬੇ ਹੋਇ । ਤੁਝ
 ਵਿਗ ਪਹੁਚੋਂ ਲਖਿ*ਮੈਂ ਸੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਮੈਂ ਤਜਾਗਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ।
 ਬੈਠਹੁ ਆਪ ਧਰਹੁ ਗੁਰ ਧਰਾਨ' । ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ।
 ਬੰਦਤਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਦਪਾਹੁ ॥ ੨੬ ॥ 'ਅਬਿ ਮੈਂ ਕਾਜ ਗੁਰੁ ਕੇ ਜਾਵੈ' । ਤਨ
 ਕੇ ਅੰਤ ਸਮੈ ਪੁਨ ਆਵੈ' । ਇਮ ਕਹਿ ਗਯੋ ਦੋਸ਼ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਗੁਰ
 ਸੰਗਤਿ ਪੱਤੀ ਪਠਿ ਜਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਾਗਰ ਟਾਪੂ ਮਹਿ ਅਭਿਰਾਮ । ਪੁਰਿ
 ਮੈਨਾਕ' ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਨਾਮ । ਦਿਯੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰ ਕੇਰਾ ।—ਇਹੁ ਸਿਖ
 ਪਿਖਹੁ ਰੂਪ ਜਿਮ ਮੋਰਾ—॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੇਤਿ
 ਉਪਾਇਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮਨੰਦ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ
 ਮਾਨਹਿ ਬੰਦ ॥ ੨੯ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ । ਜਬਰ ਅਜਾ-
 ਇਬ ਜੇਬ ਸੁ ਜਾਹਰ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਭੋਜਨ ਭਾਵਤਿ । ਪ੍ਰੇਮੁ ਭਾਉ ਤੇ
 ਭਲੇ ਅਚਾਵਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਰੈਣ ਦਿਵਸ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਬਾਂਛਤਿ
 ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਲਹੈ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਾਵਿ ਅਰਥ ਸਮੇਤ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਉਪਦੇਸ਼
 ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ 'ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਸਿਮਰਤਿ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਹਉਮੈ ਤਜਾਗਨਿ
 ਮਨ ਬਿਸਰਾਮੁ । ਦਯਾ ਖਿਮਾ ਸੁਚ ਸੰਜਮ ਧੀਰਜ ਿ । ਧਰਮ ਪਰਾਇਨ'
 ਸਾਚੁ ਸੁ ਬੀਰਜ' ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰਸੱਖੀ ਨਿਰਮਲ ਸੰਤੋਸ਼ । ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਰਹੈ
 ਭਰੋਸ' । ਇੱਤਨਾ ਇਕ ਗੁਨ ਨਕਲ ਬਤਾਏ । ਮਨ ਬਿਕਾਰ ਦੁਬਿਧਾਦਿ
 ਹਟਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ । ਦੁਰਮਤਿ
 ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਮਿਟਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਨੈ ਮਾਸ ਇਕ ਰਾਖਾ । ਅਸਨ
 'ਬਹੁਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । 'ਮਹੀਨਾ ਇਨ ਤੋ ਘੜੀ ਉਹੋ (ਵੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ.....') । 'ਇਕ ਪਹਾੜ ਜੋ
 ਦੇਖਣੀ ਹਿੰਦ ਤੋ ਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਟਿਕਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਅੰਕ ੩੬ ਵਿਚ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜਹਾਜ
 ਚੜ੍ਹਕੇ ਉਰਾਰਆਉ ਦਾਹੈ।' ਆਸਟੋ 'ਬਲਵਾਨ।' ਪਾ:-ਪਲਾ। ਪਾ:-ਧੀਰਾ। ਪਾ:-ਸਦਗੁਨ ਬੀਰ।

ਅਚਾਇ ਮਿਦੁਲ ਬਹੁ ਭਾਖਾ ॥ ੩੪ ॥ ਗਮਨ ਹੋਤੁ ਬਹੁ ਬਾਰ ਉਚਰਜੈ ।
 ਸੰਗਤਿ ਤਬਹਿ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਜੈ । ਅਰਪੇ ਹਯ ਜਿਨ ਕੀਮਤ ਭਾਰੈ ।
 ਸੰਗ ਦਾਸ ਦੀਨਸਿ ਰਖਵਾਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਬਹੁ ਸਮਾਜ ਲੈ ਚਢੈ ਜਹਾਜੂ ।
 ਆਯਹੁ ਉਤਰਿ, ਕਰੇ ਗੁਰ ਕਾਜੂ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
 ਅੱਗ ਉਪਾਇਨ ਕੀਨਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੩੬ ॥ ਪਰਜੈ ਚਰਨ ਪਰ ਬੰਦਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ਦੇਖਿ ਕਹਿ ਬਾਨੀ ॥ ਜਨਮ ਪੈਨ ਜਗ ਭਯੋ ਤੁਹਾਰਾ ॥
 ਰਹਜੈ ਸੁਧਾਰਤਿ ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦੇ । ਪਰਸਿ
 ਪਦਾਰਥਿੰਦ ਕਰ ਬੰਦੇ । 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਜਾਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਕਰਨਾ । ਦਾਸ
 ਦੀਨ ਨੇ ਕਜਾ ਹੈ ਕਰਨਾ' ॥ ੩੮ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਧਨ ਗਨ ਲਜਾਯੋ । ਸ਼੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਅੱਗ ਟਿਕਾਯੋ । ਘੋਰੇ ਚਪਲ ਸਕਲ ਦਰਸਾਇਵ । ਅਰਪੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਲਪਟਾਇਵ ॥ ੩੯ ॥ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਜ ਕੰਠ ਲਗਾਯੋ ।
 ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਮਨ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਢਿਗ ਰਾਖੋ ॥ ਨਿਜ
 ਮਨ ਬਾਤੁ ਭਾਂਹਿ ਸੇ ਭਾਖੋ ॥ ੪੦ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਬਿਤਾਵੈ ॥ ਗੁਰ-
 ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਵੈ ॥ ਤੀਰ ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਜਾਇਨਿਹਾਰੈ ॥ ਜਲਨਿਰਮਲ
 ਕੀ ਸਿਫਤਿ ਉਚਾਰੈ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਵਸ ਰਿਤੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਈ । ਚਹੁ-
 ਦਿਸਿ ਸਘਨ ਘਟਾ ਘੁਰਿ* ਆਈ ॥ ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੇ ਜਲਧਰ ਬਰਖਹਿ ॥
 ਮਿਟੀ ਤਪਤ ਜੇਤੂ* ਜਨ ਹਰਖਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਨੀਰ ਨਵੀਨ ਨਦੀ ਮਹਿ
 ਚਲੈ ॥ ਕੁਲਨਿ ਕੋ ਢਾਹਤਿ, ਜਨੁ ਗਿਲੈ ॥ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸ਼ਟ ਸੇਚਯ ਬਹੁ ਬਹੀ ॥
 ਜਲ ਜੇਤੂ ਉਛਲਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੪੩ ॥ ਘਨਘੋਰਨ ਤੇ ਮੋਰਨ ਸ਼ੋਰ ।
 ਸੁਨੀਅਤਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਚਹੁ ਓਰ । ਬਿਨਾ ਧੁਲ ਤੇ ਸੈਲ ਬਿਸਾਲੇ । ਖਰੇ
 ਤਰੋਵਰ ਢਲਤਿ ਰਸਾਲੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਭਾ ਹੋਤਿ । ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਹੋਰਤਿ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ । ਹਰਿਆਵਲ ਹੋਈ ਸਭਿ ਰਵਨੀ ॥ ਇੰਦੁ ਬਧੂ*
 ਜੁਤਿ ਦੇਖਤਿ ਅਵਨੀ ॥ ੪੫ ॥ ਸਾਵਣ ਅਰੁ ਭਾਦ੍ਰੇ ਜੁਗ ਮਾਸ । ਕੀਰਤ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ । ਬਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇ ਸਦਾਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਈ ॥ ੪੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਭਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ'
 ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਛ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

*ਕਰਕੇ । *ਜੀਵ । *ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦਾ ਮਛੇ ਨਿਗਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਮੈਂ ਬ ਢਲੇ ਵੇਏ ।
 *ਹੰਦਰ । *ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ । *ਪਾ:-ਘਿਰ ।

੩੬. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ ਜਿਵਾਈ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਵਸ ਬਰਖਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਸਰਿਤਾ ਸੈਲਨ ਸੈਲ* । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਬਹੁ ਕਰੈ, ਨੀਚੇ ਉਚੇ ਗੈਲ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਾਵਸ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਬਿਤਾਈ । ਸਰਦ ਸੁੰਦਰੀ ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਆਈ । ਭਏ ਸੋਭ ਘਨ ਜਲ ਕੇ
ਛੇਰਿ । ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ॥ ੨ ॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਚਹੂੰ* । ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਬਿਭਿ ਕੋ ਕਰੈ । ਬਾਂਛਤਿ ਲੇਤਿ ਮੈਗ ਅਸ-
ਵਾਰ । ਬਿਚਰਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਬਿਰਤਾ ਗਹੀ । ਬਹੁਰ ਵਹਿਰ ਬਹੁ ਗਮਨਹਿ ਨਹੀਂ । ਕਰਨਿ ਅਖੇਰ
ਅਰੁਢਨ ਬਾਜ* । ਤਜਨੋ ਰਾਖਬੋ ਸਾਨੁ ਰੁ ਬਾਜ ॥੪॥ ਜੁਗਮ ਸਮੈ* ਸੁਭ
ਸਭਾ ਲਗਾਵੈ । ਬਬਦ ਰਬਾਬੀ ਸੁੰਦਰ ਗਾਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਚਹੂੰਦਿਸਿ ਤੇ
ਆਇ । ਲਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥੫॥ ਅਰਪਹਿ, ਦਰਸ ਕਰਹਿ
ਬਡ ਭਾਗੇ । ਚਰਨ ਸਪਰਸਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ । ਸੁਨਹਿ ਬਚਨ ਸਿਮਰਹਿ
ਸਤਿਨਾਮੁ । ਪਾਇ ਸ੍ਰੇਯ ਕੋ ਗਮਨਹਿ ਧਾਮੁ ॥ ੬ ॥ 'ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਹੋਯਹੁ
ਬਹੁ ਅਰੇ । ਕਾਬਲ ਆਦਿਕ ਕੇ ਨਰ ਮਰੇ । ਉਤ ਦਿੱਲੀ ਆਦਿਕ
ਪੁਰਿ ਬਾਸੀ । ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਏ ਬਿਨਾਸੀ ॥ ੭ ॥ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਾ ਬਿਦਤ
ਜਹਾਨ । ਬਡ ਬਹਾਦੁਰ* ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ । 'ਅਲਪ ਚਮ੍ਰੂ ਜਿਨ ਕੇ ਰਹਿ
ਪਾਸੀ । ਲਾਖਹੁ ਸ਼ੱਤੁਨਿ ਕਰੇ ਬਿਨਾਸੀ ॥ ੮ ॥ ਸਿਰ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ
ਬਿਸਾਲਾ । ਬਡ ਮੀਰਨੋ ਕੇ ਮੀਰ ਸੁ ਚਾਲਾ* । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜਿਨ ਸੋ ਲਰਿ
ਹਾਰੇ । ਅਪਰ ਬਾਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੇ ॥੯॥ ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਖਪਾਏ ।
ਜੀਵਤਿ ਕੋ ਨਹਿ ਸਦਨ ਪਠਾਏ* । ਬਿਦਤਨੋ ਜਗਤ ਬਿਲੰਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜੋਧਾ ਜੰਗ ॥ ੧੦ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਧਵਾ ਤੁਰਕਨਿ ।
ਰੁਦਤਿ ਘਨੀ ਸਿਰ ਛਾਤੀ ਹਨਿ ਹਨਿ* । ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੋ ਪੀਰ ਚੁ ਪੀਰ* ।
ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬਡ ਮੀਰਾ ॥੧੧॥ ਅਰਨੋ ਸੁ ਮਾਰਨੋ, ਬਚਨੋ ਪਲਾਯੋ* ।
ਹਜ਼ਰਤ ਲਸ਼ਕਰ ਬੰਦ ਮਰਾਯੋ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ।
ਸੱਯਦ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਨਿ ॥ ੧੨ ॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸਿਫਤ ਘਨੀ ਕੇ ।

*ਪਹਾੜੀ ਈ ਰੋਰ । *ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ । *ਘੋੜੇ ਤੇ । *ਵੇਨੋ ਵੇਲੇ । *ਸੁਹਾਵੀ ਰੀਤੀ ਵਾਲੇ । *ਛਾਤੀ
ਪਿਟ ਪਿਟ ਕੇ । *ਜੋ ਨੌਸ ਗਿਆ ਸੋ ਬਚਿਆ ।

*ਪਾ:- ਜੋ ਜੰਗ ਪੀਰ । *ਪੁਨ:- ਯਨੇ ਬਿਪੀਰ । *ਪੁਨ:- ਲਖਾ ਰੁਤੁ ਕੇ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ।

ਠਾਨਤਿ । 'ਬਡੇ ਬਹਾਦੁਰ' ਬਹੁਤ ਬਖਾਨਤਿ । ਅਲਪ ਚਮ੍ਹੂ ਜੁਤਿ ਰਹਿਤ
ਹਮੇਸ਼ਾ । ਲਾਖਹੁ ਆਵਤਿ ਹਤਹਿ ਅਸੇਸ਼ਾ ॥ ੧੩ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਤ ਰੋਵਤਿ
ਬਿਲਲਾਵੈ । ਕੋ ਕੁਤਾ ਸਿਮਰਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈ । ਚਚਾ ਭਤੀਜਾ ਕਿਤਿਕ
ਪੁਕਾਰੈ । ਕਿਸ ਕੋ ਪਿਤ ਸੁਤ ਗੁਨਨਿ ਉਚਾਰੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ
ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਾਣੀ । ਕੋ ਆਵਤਿ ਕੋ ਜਾਤਿ ਮੁਕਾਣੀ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਗ੍ਰਾਮ
ਨਗਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਬਦ ਗਨ ਰੁਦਨ ਉਠਾਯਾ ॥ ੧੫ ॥ ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਪੀਟਤਿ ਸਿਰ ਮੁਖ ਛਾਤੀ । ਲੇਹਿ ਨਾਮ ਗੁਨ ਕਰਿ ਬੱਖਸਾਤੀ ਇਮ
ਜਗ ਮਹਿ ਬਡ ਮਾਰਜੈ ਸੋਰ । ਭਨਹਿ ਬੀਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਰ ॥ ੧੬ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹਰਖਾਵੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਤੇ ਚਲਿ ਆਵੈ ।
ਮਗ ਮਹਿ ਸੁਨਤਿ ਆਇ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਮਿਲਹਿ ਕਰਹਿ ਨਰ
ਬਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ । ਚਵੇ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਦੇ
ਚਿੱਤਾ । ਕੇਤਿਕ ਸਾਥ ਚਲੇ ਅਸਵਾਰ । ਚਪਲ ਤੁਰੇਗਮ ਛੀਨਨਿ ਛਾਰਿ
॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਤੁਫੰਗ ਲਈ ਕਸਿ ਗੋਰੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨੇ ਬਨ
ਓਰੀ । ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤ ਸਮੇ ਗਨ ਸੁਕਸ਼ । ਮਿਗਨ ਅਨੇਕਨ, ਲੇ ਸੰਗ
ਕੁਕਰ ॥ ੧੯ ॥ ਗਿਰ ਕੀ ਜਰਨ* ਬਿਖੈ ਬਿਚਰੈ ਤੇ। ਉਚ ਨੀਚ ਬਲ ਚਵਿ
ਉਤਰੈ ਤੇ । ਫਿਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੋਜਤਿ ਬਾਰਨ । ਸਬਲ ਬਿਖਮ ਸਮ* ਕਰਹਿ
ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਚਰਤਿ ਤੇ ਬਨ ਮਾਂਹੀ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤਹੁ
ਅਖੇਰਾ ਨਾਂਹੀ । ਦਿਵਸ ਚਢ੍ਹੈ ਬਡ ਘਾਮ ਉਪੰਨਾ । ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ ਨ
ਕੋ ਮਿਗ ਹੀਨਾ ॥ ੨੧ ॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ ਫਿਰੇ ਸਓਰ । ਖੋਜਤਿ ਗਿਰਨਿ
ਦਰੀ* ਬਲ ਭੂਰ । ਧੋਨੁ ਚਰਤਿ ਹੁਤੀ ਇਕ ਬਨ ਮੈਂ । ਸੰਘਨੇ ਪਾਤ ਸਮੂਹ
ਬ੍ਰਿਛਨਿ ਮੈਂ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ ਫਿਰਤ ਨੇ ਹੋਰੀ । ਜਾਨੀ ਗਈ ਨ
ਦੂਰ ਬਡੇਰੀ । ਉਰ ਮਹਿ ਲਖਜੈ ਸੁ ਪਾਝਾ ਮਹਾਂ । ਸ੍ਰਿਗਨਿ ਸਹਿਤ ਚਰਤਿ
ਹੋਇਹਾਂ ॥ ੨੩ ॥ ਬਨਾਕੁਲ ਹੁਤੈ ਘਾਮ ਤੇ ਸੋਇ । ਬਿਚਰਤਿ ਅਧਿਕ
ਬਕਤਿ ਪੁਨ ਹੋਇ । ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੇ ਨਹਿਨ ਪਛਾਨੀ । ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰਿੰਗ
ਮਿਰਗ ਲਿਯ ਜਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੈ ਨੇਰਾ-ਭਾਜ ਨ
ਜਾਇ ਮਹਿ ਕੋ ਹੋਰਿ-। ਬਿਰਜੈ ਦੂਰ ਤੇ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ। ਲਾਗੀ ਸੀਸ ਬਿਖੈ

*ਕੁਣਾਂ ਨੂੰ । *ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਲ । *ਟੰਢੇ ਛਾਢ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਪਧੇ ਬਾ । *ਰੋਵਰਾ ।

*ਪਾ:-੨ ਹਨ-੨ ਭਾਂ ।

ਭਇ ਜਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਤਤਛਿਨ ਧੇਨੁ ਗਿਰੀ ਉਥਲਾਇ । ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਸ ਹੋਏ
 ਲਗਿ ਘਾਇ । ਤਰੰਗ ਧਵਾਇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੋਰੀ । ਮਰੀ ਗਊ ਉਥਲੀ
 ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਤੋ ਪਾਯੋ ਭਾਖ ।—ਮਝ ਕਰ ਤੋ ਭਾ ਧੇਨੁ
 ਬਿਨਾਸਿ—। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਗਊਅਨਿ ਚਰਵਾਹਾ । ਆਇ ਬਿਲੋਕਨੋ ਪਾਤਕ
 ਭਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਭਟ ਸੰਗ ਲਰਨ ਬਹੁ ਲਗਯੋ । ਉਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੀ
 ਰਿਸ ਪਗਯੋ । ਸ਼ੋਰ ਉਠਾਇ ਸ਼ੋਰ ਕੋ ਜਬੈ ਕਿਤਿਕ ਪਹਾਰੀ ਮਿਲਿਓ ਤਬੈ
 ॥ ੨੮ ॥ ਗਹਿ ਸੋ ਲਿਯੋ ਕਰਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਕਾਰਹਿ
 ਗਾਲੀ । ‘ਧੇਨੁ ਲੇਹਿ, ਤੋ ਛੋਰਨ ਕਰੈ’ । ਨਾਹਿ ਤ ਬੰਧਹਿ ਘਰ ਮਹਿ ਧਰੈ
 ॥ ੨੯ ॥ ਪਰਜੈ ਰੋਹ ਪੁਨ ਔਰ ਸਊਰਾਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਨਿਕਟਿ ਜੇ ਦੂਰ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਤੋ ਜਬਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ । ਗਏ ਤੁਰਤ ਤਹਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ ॥ ੩੦ ॥
 ਪਾਤਕ ਘੋਰ ਬਿਲੋਕਨੋ ਜਾਇ । ਅਧਿਕ ਕੋਹੀਆਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇ । ਹਯ
 ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਭਟ ਕੇ ਗਹਯੋ । ਬਹੁ ਇਰਕਤਿ ਅਪਰਾਧੀ ਲਹਯੋ ॥ ੩੧ ॥
 ਮਿਦੁਲ ਟਾਕ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਬਿਨ ਜਾਨੋ ਬਝ ਦੋਸ਼ ਕਮਾਯੋ। ਸਭਿ
 ਤਜਿ ਦੇਹੁ’, ਲਰੇ ਕਜਾ ਹੋਇ । ਮਿਤਕ ਭਈ ਅਬਿ ਜਿਯੈ ਨ ਕੋਇ’ ।
 ੩੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪਹਾਰੀ ਬਾਕ ਉਚਾਰੈ । ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਸੁਤ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਾਵੋ।
 ਗਊ ਮਰੀ ਕੋ ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ । ਨਿਜ ਚਾਕਰ ਕੋ ਲੇਹੁ ਛੁਡਾਇ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੇ ਬਲ ਕਰੋ ਪ੍ਰਕਾਰੁ ਜੇ ਹੈਂ । ਨਿਸ ਰਾਜੇ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਕਹੈ ਹੈਂ । ਵਧਹਿ
 ਫਸਾਦ ਬਿਸਾਲ ਅਗਾਹੀ । ਇਹੁ ਪਾਤਕ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ’ ॥ ੩੪ ॥
 ਕਠਨ ਬਾਤ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਮਰੀ ਗਊ ਜੇ ਅਬੈ ਜਿਵਾਰੈਂ । ਇਹ
 ਬੀ ਬਾਤ ਨ ਆਛੀ ਹੋਇ। ਪਿਤਾ ਰਿਸੈ ਹੈਂ ਸਨੈਂ ਜਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਕਸਟ
 ਅਨੋਕ ਦੇਹਿ ਪਰ ਬਾਲੈਂ । ਅਜਮਤ ਨਹੀਂ ਜਨਾਇ ਬਿਸਾਲੈਂ’ । ਇਹੁ ਮਤ
 ਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਸਦਾ । ਜਰਹਿ ਅਜਦ, ਬਿਦਤਾਇ ਨ ਕਦਾ ॥ ੩੬ ॥
 ਕਰਾਮਤ ਨਹਿ ਆਪ ਲਗਾਵੇਂ । ਜੋ ਲਗਾਇ ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਿਸਾਵੇਂ । ਜੇ
 ਅਬਿ ਗਊ ਨ ਜੀਵਤਿ ਇਹਾਂ। ਇਕ ਤੋ ਪਾਪ ਹੋਤਿ ਹੈ ਮਹਾਂ ॥ ੩੭ ॥ ਦੁਤੀਏ
 ਜੇ ਹੈਂ ਕਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਅਪਜਸ ਬਿਬਰੰਗ ਸੇਸਾਰ । ਇਸ ਕੇ ਨਾਮ ਨ ਲੈ
 ਹੈ ਕੋਈ । ਹਮਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਅਰੋਪਹਿ ਸੋਈ ॥ ੩੮ ॥ ਰਣ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਿਤੀ
 ਅਬਿ ਭਈ । ਸੁਨਹਿ ਬਿਖੇਰਾ ਤੋ ਰਿਸ ਲਏ—। ਠਾਂਢੇ ਭਏ ਕਰੇ ਬਿਰ

‘ਜ਼ਖਮ ਨੋਗਕੇ ।’ ਪਹਾੜੀਏ । ‘ਪਹਾੜੀਆਂ ਹੈ ।’ (‘ਦੁਮੀ’) ਸਾਵੇ ਵੇਡ ਵਿਓ (ਇਸਨੂੰ) ।

ਲੋਚਨ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ ॥ ੩੯ ॥—ਕਰਹਿ ਕਹਾਂ
ਅਸਮੰਜਸ^੧ ਬਨੋਦੋਨਹੁ ਬਿਧੀ ਕਹਿਰ ਹੁਇ ਘਨੇ^੨। ਸੁਰਭੀ ਮਰੀ ਪਾਪ ਹੈ
ਭਾਖਾ । ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਂ, ਦੇਸ ਉਦਾਰਾ—॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰੇ ਰਹੇ ਤਹਿ ਕੀਤਕ
ਕਾਲਾਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਝਗਰਤਿ ਖਰੇ ਸੰਬੁਹ ਪਹਾਰੀ।
ਅਪਨੇ ਪਰ ਕੇ ਭੇ ਨਰ ਝਾਰੀ^੩ ॥ ੪੧ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਛੰਤਮ ਹਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦਿੱਤਾ' ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਰਨਣੇ ਨਾਮ ੪੪੮ ਤਿੰਨੀ ਅੰਸ ॥ ੩੯ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਉਣਾ] ।

ਦੇ ਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਸੰਗ ਮਾਂਹ ਸੁਭਟ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਹਾਥ ਜਾਂਰ
ਭੰਡ ਸਕਲ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ ! ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਮਰੀ ਗਉ ਤੇ
ਦੋਸ਼ ਘਨੇਰੇ । ਜੇ ਜੀਵਹਿ ਹੁਇ ਕੁਸਲ ਬਡੇਰੇ। ਜਨੈਂ ਕਜੈਂ ਕਰਿ ਦੀਜਹਿ
ਇਸ ਪ੍ਰਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਕਲਹਾ ਹੁਇ ਹਾਨ ॥ ੨ ॥ ਪਾਤਕ ਮਿਟਹਿ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਈ । ਪਸਰਹਿ ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ ਸਦਾਈ । ਨਰ ਆਦਕ ਜੇ
ਅਪਰ ਜਿਵਾਵਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ਰਿਸਾਵਨ ॥ ੩ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕ ਕੋ ਜਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਹੀਂ ਕੰਪ ਕੋ ਠਾਨ^੪ । ਇਤਮਾਦਿਕ
ਸਭਿਹੁਨਿ ਸੁਨਾਯ । ਗੁਰ-ਸੁਤ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੈ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥—ਆਬ
ਤੋ ਆਛੀ ਅਹੈ ਜਿਵਾਵਨ । ਸਹਿਤ ਪੁੰਨ ਅਰੁ ਰਾਰ ਮਿਟਾਵਨ । ਪਤਾ
ਕੋਪ ਕੋ ਲਹਿ ਸਹਾਰਿ । ਜਥਾ ਕਹੇ ਸੋ ਕਾਰਿ ਹੀਂ ਕਾਰ—॥ ੫ ॥ ਇਮ ਉਰ
ਲਜਾਇ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ । ਉਤਰਿ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤੁ ਧੇਨੂ ਓਰ । ਨੀਮ ਤਰੋਵਰ
ਕੀ ਨਵਲਾ ਸੀ^੫ । ਹਾਥ ਗਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਗੋ ਪਾਸੀ ॥ ੬ ॥ ਫਰੀ ਲਗਾਇ
ਗਉ ਕ ਗਾਂਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ 'ਉਠਹੁ ਮਾਤ ! ਆਬ ਨਿੰਦਾ
ਤਜਾਗਹੁ । ਪੂਰਬ ਸਮ ਚਾਰੰਬੇ ਤੁਲ ਲਾਗਹੁ' ॥ ੭ ॥ ਸੁਭਟ ਸਕਲ ਅਰੁ
ਖਰੇ ਪਹਾਰੀ । ਮਰੀ ਧੇਨੂ ਸੋ ਕਰਤਿ ਨਹਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਪੁੰਤ੍ਰ ਜਾਬ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਉਠੀ ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨੇ ॥ ੮ ॥ ਤੁਲਾਨ ਹਰਿਤ ਕੋ
ਚਰਨੇ ਲਾਗੀ । ਦਖਿ ਸਭਿਨਿ ਬੁਧਿ ਬਿਸਮੈ ਪਾਗੀ । ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ ਹਾਕ^੬
ਸੰਭਾਰੀ । ਲੈ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸੁਰਭੀ ਸਾਰੀ^੭ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਕੋ ਸੁਜਸੁ
ਉਚਾਰਤਿ । ਗਏ ਗੁਰੁ ਮਾਂਹਮਾ ਉਰ ਧਾਰਤਿ । ਗੁਰਸੁਤ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਮ
^੧ਅਣਬਣ । ^੨ਦੇਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਕਾਹਰ ਹੈ । ^੩ਆਪਣੇ ਨਰ ਤੇ ਪਰਾਏ (ਪਹਾੜੀ
ਰਲਕੇ) ਬਹੁਤਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ । ^੪ਨੀਮ ਝਿਝ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਛਟੀ । ^੫ਹੱਕ ਕ ।
^੬ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗਉਆਂ ਸਨ ।

ਚਲੇ । ਸੁਭਟ ਸੇਗ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਮਿਲੇ ॥ ੧੦ ॥ ਬਿਸਮਤਿ ਮਤਿ ਕੀਰਤ-
ਪੁਰਿ ਆਏ । ਉਤਰਿ ਤੁਢੀਗ, ਸਥਾਨ ਲਗਾਏ । ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ^੧ ਭਯੋ
ਤਿਹ ਕਾਲਾਭੰਜਨ ਕਰਿ ਮਨਭਾਇ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥ ਟਿਕੇ ਸਥਾਨ ਅਪਨਿ
ਸਭਿ ਜਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਯੋ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਈ । ਗਯੋ ਜੁ ਸੇਗ ਸੁ ਬੀਰ
ਬੁਲਾਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਆਇ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ‘ਆਜ ਕਹਾ
ਤੁਮ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਯੋ’ । ਬਿਚਰਤਿ ਵਹਿਰ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਯੋ । ਸਗਰੀ ਸਾਰੀ
ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਕੂਰ ਕਹੈ ਤੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸੁਭਟ
ਕੰਪਯੋ ਸਭਿ ਗਾਤ । ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਨ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ।—ਕਹੈ ਕੂਰ, ਤੋ ਜਾਨੈ
ਸਾਰੀ । ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਿ ਦੇਹੈ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰੀ—॥ ੧੪ ॥ ‘ਅਚਰਜ ਆਜ, ਗਉ
ਮਰਿ ਗਈ । ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਮਾਰਿ ਭਟ ਦਈ । ਆਇ ਕੋਹੀਆਂ ਸੋਰ ਮਚਾਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸੁਨਿ ਤਬਿ ਆਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਗੋ ਘਾਤ ਪਛਾਨਾ ।
ਭਨੇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਦੋਨਸਿ ਪਾਨਾ’ । ਝਗਰਾ ਪਰਯੋ ਰਹਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
ਯਾਂਤੇ ਆਯੋ ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਧਰ ਕਰਿ
ਮੋਨ । ਰਿਸ ਉਰ ਕੀਨ, ਨ ਜਾਨੀ ਕੋਨ’ । ਚਾਰ ਘਟੀ ਸੁਨਿ ਵੇਰ
ਬਿਤਾਈ । ਡਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਰਹਯੋ ਤਦਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਜਾਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋਨ ਕੋ
ਕਾਲ । ਆਇ ਸਮੀਪ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ ।
ਤੋਰ ਪਿਤਾ ਕੀ ਅਪਰ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਠਟਤਿ ਰਹੇ ਬਿਚਤਾ ਧਰਿ ਅੰਗ ।
ਨੈਨ ਕਮਲ ਸ਼ੇਕਤਿ^੨, ਚਿਤ ਭੰਗ । ਸੁਤ ਬਿਸਾਲ ਪਰ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਦਨ ਦ੍ਰਿਗਾਨ ਕਰਿ ਲਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਬੋਲੇ ‘ਕਰਨਿ ਲਗੇ
ਅਬਿ ਨੀਕੀ’ । ਹਰਿ ਗੁਰ ਸੰਤਨਿ ਲਗੇ ਜੁ ਢੀਕੀ । ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਸੁਜਨ
ਨ ਸਨਮਾਨੈ । ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੦ ॥ ਆਨ ਪਰੇ ਸਭਿ
ਸਹੈ ਮਰੀਰ । ਨਹੀਂ ਛੋਰਤੇ ਧਾਰਾਤ ਧੀਰ । ਸੀਮ ਦੇਹਿ ਪਰ ਨਹੀਂ
ਜਨਾਵੈਂ । ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਗਾਹ ਸੁ ਆਦਰ ਪਾਵੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਅਟਲਗਾਇ ਯਾਂਤੇ
ਤਜਿ ਪ੍ਰਾਨਾ ਤੂੰ ਅਬਿ ਲੈ ਸਮੁਝਯੋ ਨ ਸਯਾਨਾ । ਇਮ ਤੋ ਕਰਨਿ ਸਦਾ ਨਹਿ
ਆਛੀ । ਪੁਨ ਹਮ ਅਛਤ ਕਹਾਂ ਚਿਤ ਬਾਛੀ’ ? ॥ ੨੨ ॥ ਚਹਤਿ ਗੁਰਨ

^੧ ਦੁਪਹਿਰਾ । ^੨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ । ^੩ ਪੁਨ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ^੪ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣੀ । ^੫ ਸ਼ਰਮਹੇ ਹਨ ।

^੬ ਹੁਣ ਵੀਗੀ (ਗਲ) ਕਰਨ ਲਗੇ ਹੋ । ^੭ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਦੁੰਦਿਆਂ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ) ਕਿਉਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹੀ ਜੇ ?

ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਢਾਈ । ਅਜਰ ਨ ਜਰਹੁ ਜਹਾਨ ਜਲਾਈ । ਕਰਿ ਅਜਮਰ
 ਦੇ ਸੁਰਤੀ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਗ਼ਨੀ ਗਰੀਬ ਸੁਨਹਿ ਜਬਿ ਕਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ
 ਕੋ ਹਮ ਢਿਗ ਲਜਾਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਜਾਚਨਾ ਜਬਾ ਜਿਵਾਵਹਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਗ ਮਰਨਾ । ਨਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਬਾ ਇਹੁ ਥਿਰ ਨਾ ॥ ੨੪ ॥
 ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਹਮ ਜੀਵਾਵੈ । ਕਿਸ ਕੀ ਬਯ ਦੇ ਕਿਸਹਿ ਉਠਾਵੈ ?
 ਇਸ ਕੋ ਭੀ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ ? । ਲਿਖੈ ਬਿਚਾਰ ਤ ਕਰੈ ਉਚਾਰਾ ॥
 ੨੫ ॥ ਜੇ ਇਮ ਕਰਨੀ ਹੀ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹਮਰੇ ਅਛਤ ਹੰਟਨੈ ਨਹਿੰ ਜਾਵੈ ।
 ਤੇ ਇਕ ਮਜਾਨ ਜੁਗਮ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰਾ । ਮੇਧ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਝਿ ਲਿਹੁ ਹੇਰਿ ।
 ੨੬ ॥ ਜੇ ਬੁਮ ਰਹਹੁ ਤ ਹਮ ਤਸਿ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਹਮ ਜਿ ਰਹੈ ਬੁਮ ਕਰਹੁ
 ਪਯਾਨਾ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰੈ ਬਿਨਾ ਨਹਿੰ ਬਨੈ । ਇਕ ਰਾਖਹਿ ਇਕਤਜਾਗਹਿ
 ਤਨੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦੇ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਹੁਤੋ ਨ ਹਰਖ ਨ
 ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੰਦ । ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਅਹੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ
 ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਚਿਤ ਰਹੈ ॥ ੨੮ ॥ - ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਸਮਰੱਥ । ਭੰਜਨ
 ਘੜਨ ਸਕਲ ਜਿਨ ਹੱਥ । ਬਚਨ ਅਮੋਰ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸਦਾ । ਬ੍ਰਹਮ
 ਅਸਤੁ ਜਿਮ ਮਿਟਹਿ ਨ ਕਦਾ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿਨ ਸੇਸੈ ਮਾਨਜੈ ਹੀ ਬਨੈ । ਇਸ
 ਮਹਿ ਭਲੈ ਆਪਨੈ ਜਨੈ - ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਨਮੋ । ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੇ ਤਿਹ ਮਮੋ ॥ ੩੦ ॥ ਧਰੇ ਮੌਨ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਾਨਾ* । ਫਰੀ

ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਲਾਵ ਦੇ ਹੋ। ਜਾਂਚਣਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਸੇ (ਕਾਂ ਦੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਜਿਵਾ ਵੇਵਾਏ।
 *ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ। *ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤ੍ਰ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
 [ਮਿਸ਼: ੬੭: ੧੭: ੧੮]। *ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨਾਮ ਰਸੀਏ
 ਤੇ ਸਫਲ ਗਿਆਨੀ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਪਦ ਤੇ ਆਰੂੜ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਬੀ
 ਰਜਾ ਦੀ ਸੁਖਮਗਤੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ
 ਵਿੱਚ ਗਏ ਜਿਵਾਇਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੋਂ ਕਦੇ ਇਹ
 ਵਿਯੋਗ ਨਾਂ ਸਹਾਰ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਤਾ ਨੇਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਜਾ
 ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰੁਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਅਦਬੀ ਤੇ ਦੁਕਮ ਉਨ੍ਹੇ ਪਾਠ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ
 ਦਾ ਕਮ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰੀਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ-ਸਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ
 ਸਿਰਤਾਜ ਸੌਂ-ਤੇ ਪੁਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਹਨ ਅਸੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਪਿਤਾ-
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਆਗਿਆ ਪਾਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਨ ਮੁਠਾਰੇ। ਦੁਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ
 ਧੌਰਜ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਸਮ ਮਨੋਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸਿਖਾਏ ਰਹੇ ਸੇ।

ਧਰੀ ਕਰ ਖਰੀ ਮਹਾਨ^੧ । ਕਿਹ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ਨ ਬੋਲਨ ਕੀਨਿ । ਚਲਨਿ
ਪੁਲੋਕ ਬਿਖੇ ਚਿਤ ਦੀਨਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜੋ ਮਗ ਮਿਲਹਿ ਚਲੇ ਜਿਹ ਸਮੇ^੨ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਰ ਠਾਨਤਿ ਨਮੋ । ਕਿਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਜਾਹਿ ਏਕ ਰਸ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮੈ ਸਭਿ ਕੋਈ ।
ਬਿਤਿ ਉਦਾਸ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਹੋਈ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨੇ ।
ਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚਵਿਥੋ ਠਾਨੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਾਇ ਇਕਾਕੀ, ਦਾਸ ਨ ਸੋਗ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਚਢੇ ਉਤੰਗ । ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸਥਾਨ ਨਿਹਾਰਾ । ਤਿਸ ਤੇ
ਕੁਛਕ ਅੰਤਰਾ ਧਾਰਾ^੩ ॥ ੩੪ ॥ ਛਰੀ ਧਰਾ ਪਰ ਧਰੀ ਗਛਾਈ । ਅਵਲੋਕਤਿ
ਭੇ ਸੁੰਦਰ ਥਾਈਂ । ਉਰ ਕੁਟੋਬ ਕੋ ਰਾਗ^੪ ਨ ਠਾਨਾ । ਨੌਕਾ ਮੇਲ ਸਕਲ
ਜਗ ਜਾਨਾ ॥ ੩੫ ॥ ਅਤਿ ਸਪੁਤ੍ਰ^੫ ਜੋ ਹੈ ਹਰਿਗਾਇ । ਮਿਲਿਨਿ ਹੇਤੁ
ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਮਨ ਲਾਇ । ਸੁਤ ਸਮ ਅਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਸ ਮਾਂਹੁ । ਜਿਸ ਕੋ
ਸਿਮਰ ਮਿਲਹਿ ਕਰਿ ਪਾਹੂ^੬ ॥ ੩੬ ॥ ਆਸਤਰਨ ਕੋ ਅਪਨੇ ਹਾਥਾ ਸੁੰਦਰ
ਕਰਨੋ ਕੁਸ਼ਾ ਕੋ ਸਾਥ । ਤਬਿ ਤਨ ਪਰ ਤੇ ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਾ । ਕਰਿ ਦੁਹਰ
ਸਿਹਜਾ ਤਿਲ ਡਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਤਿ ਸੰਕੋਚ ਬੈਠਿ ਤਬਿ ਗਏ ਨਿਜ ਸਰੁਪ
ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਲਏ ਮੂੰਦਿ ਬਿਲੋਚਨ ਪੌਢੇ ਫੇਰ । ਦੁਤੀ ਬਸਤੁ ਲੇ ਮੁਖ ਪਰ
ਗੇਰਾ ॥ ੩੮ ॥ ਜੋਗ ਸ਼ਕਾਤ ਕਾਰ ਖੈਚੇ ਪ੍ਰਾਨਾ ਸਭਿ ਤਨ ਤੇ ਸਵਧਾਨੀ ਠਾਨਿ ।
ਤਾਤਕਾਲ ਤਨ ਛੋਰਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਿਮ ਪੰਨਗ ਕੰਚੁਰੀ ਨਿਜ ਡਾਰੇ^੭ ॥ ੩੯ ॥
ਗਏ ਸੁਖੈਨ ਤਜੀ ਤਬਿ* ਕਾਯਾਂ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹਿ ਭਯੋ ਕਦਾਯਾ ਨਈ
ਬੈਸ ਮਹਿ ਤਨ ਤਰੁਨਾਈ । ਜਿਮ ਜੋਗੀ ਮਾਯਾ ਤਜਿ ਜਾਈ ॥ ੪੦ ॥

ਭਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਥੇ ਅਸ਼ਟਮਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਮਾਧਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨੇ ਠਾਮ ਸਪਤ ਚਿੰਸਕੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੭ ॥

੩੮. [ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪੁਲੋਕ ਗਮਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਹਿ ਸੁਧ ਤੂਰਨ ਸੁਰ ਸਰਬ ਚਢੇ ਬਿਮਾਨ ਪਯਾਨ । ਗੁਰੁ ਸੁਤ
ਕੋ ਤਨ ਤਜਨ ਤ ਆਏ ਮੰਗਲ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੈ ਜੈ ਮੁਖ ਤੇ
ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ । ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ ਭਰਿ ਭਰਿ ਡਾਰੇ ਅਨਿਕ ਅਪਸਰਾ ਹਰ-
ਖਤਿ ਨਾਚਹਿ । ਗਾਵਹਿ ਗੀਤ ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਰਾਚਹਿ ॥ ੨ ॥ ਸਭਿਨਿ ਸੁਰਨਿ

^੧ਅਤਿ ਸੁਹਣੀ ਛਟੀ ਹੋਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਈ । ^੨ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਢਲੇ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ।

^੩ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਰੱਖਕੇ । ^੪ਪ੍ਰੇਮ । ^੫ਸਪੁਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੀ ਅਤੀ ਸਪੁਤ । (ਅ) ਅਤਿ (ਪਿਆਰੇ)

ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੬ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਪਾਸ (ਦੁਲਾ) ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ^੭ਜਿਵੇਂ ਮੱਧ ਆਪਣੀ

ਝੰਜ ਲਾਹ ਖੁਫਦਾ ਹੈ ।

*ਪਾਮ—ਸਭ ।

ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੀਨਿ। ਕਹੈ 'ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਪ੍ਰਬੀਨ।' ਸਭਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਬਭ ਉਤਸਾਹੁ। ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਜਾਨਿ ਕੈ ਪਾਹੁ ॥ ੩ ॥ ਖਸਟਮ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸਭਟ ਸਪੁਤ। ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਤ ਮਤਿ ਪੁਤ। 'ਪੰਨਜ ਪੰਨਜ' ਕਹਿ
 ਕਰਿ ਲੇ ਗਏ। ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ਵਰਸਤਿ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਸੁਰ ਗਮਨੇ
 ਜਾਇ ਪਿਛਾਰੀ। ਗੁਰ ਸੁਭ ਦਿਪਹਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗਾਰੀ। ਤੇਜ ਸਹਤਿ
 ਸੁਰਜ ਜਨੁ ਜਾਈ। ਗੀਰਥਾਨ^੧ ਉਡਗਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੫ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਰਨਿ ਕੀ ਜਾਵਨਿ। ਤਹਿ ਲੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀਨਿ ਪੁਚਾਵਨ। ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹਟੇ ਪਿਛਾਰੀ। ਗੁਰ ਸੁਭ ਗਮਨੇ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੬ ॥
 ਸਭਿ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਹੋਰਤਿ ਜਾਇ। ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਰਿਦੈ ਸਮਾਇ। ਪੁਨ
 ਗੁਰਪੁਰਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਈ। ਮਿਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੇ ਬੰਦਨ ਗਾਈ ॥ ੭ ॥
 ਅੰਚੁਤ ਪਦ ਮਹਿ ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇ। ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਅਘ ਭਾਜੇ।
 ਇਤ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਦਾਸ। ਸੇਵਾ ਹੋਤੁ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਾਸ ॥ ੮ ॥
 ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਆਵੈ। ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਵੈ।
 ਬੁਝਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਸਹਿ ਕਹਿ ਜਾਇ। ਜਿਨਹੁ ਪਿਖੇ ਤਿਨ ਦੀਨਿ ਬਤਾਇ
 ॥ ੯ ॥ ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਗਏ ਗਿਰ ਓਰ। ਏਕਾਕੀ ਸਭਿ ਸੰਗੀ ਛੋਰਿ।
 ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਧਾਏ। ਹਮਹੁ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹੈਂ ਕਿਤ ਥਾਏ^੨ ॥ ੧੦ ॥
 ਉਤਹੂੰ ਗਏ ਸੁ ਬੁਝਤਿ ਦਾਸ^੩। ਚਵੇ ਉਤੰਗ ਥਾਨ ਤਿਸ ਪਾਸ। ਜਾਇ
 ਬਿਲੋਕੇ ਪੈਵਨ ਕਰੇ। 'ਕਹਾਂ ਕੀਨਿ ਅਵਨੀ ਪਰ ਪਰੇ ?' ॥ ੧੧ ॥ ਸਦਨ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਆਏ। ਹਮ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਸੰਗ ਨ ਲਜਾਏ^੪। ਕਰਿ
 ਝੁਰਨਤਾ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਜਾਇ। ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨ ਸੁਸ ਨ ਆਇ ॥ ੧੨ ॥
 ਬਿਸਮੇ ਬਹੁਰੇ ਹਾਥ ਲਗਾਯੇ। ਚਰਨ ਪਲੋਟਤਿ ਚਹਤਿ ਜਗਾਯੇ। ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਭਈ ਜਥੈ ਉਰ ਮਾਂਹੀ। ਧਾਇ ਆਇ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਹੀ ॥ ੧੩ ॥
 ਉਚੀ ਕੂਕ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਮਾਰੀ। ਨਿਕਸੀ ਨੈਨਨ ਤੇ ਜਲ ਧਾਰੀ। ਬੁਝਨ
 ਕੀਨਿ 'ਕਹਾਂ ਤੁਝ ਭਯੋ ?'। ਕਜੈ ਰੋਦਨ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਿਯੋ ?' ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬੋਲੈ ਤੁਝਿ ਦਾਸ। 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੋ ਬਭ ਗੁਨਰਾਸ। ਉਚੇ
 ਥਲ ਪਰ ਕੁਸਾ ਭਸਾਈ। ਪੈਵੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਬਿਚ ਪਾਈ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ

ਪਵਿਤ੍ਰ ਖੁੱਧੀ ਵਾਲੇ। ^੧ਰੇਵਣੇ। [ਪਿਸ਼, ਗੀਰਾਣ]। ^੨ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਭੀਕਦੇ ਰੋਫ਼ਰੀ।
 ਦਾਸ ਪੁਛੇ ਪੁਛਦੇ ਉਧਰ ਗਏ।

ਕਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਓਠੇ ਤੁਰਤ ਸੇਵਕ ਅਨੁਗਾਮੀ । 'ਚਲਹੁ
 ਕੌਨ ਥਲ ਮੈਂ ਮਿਤ ਹੋਏ?' । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਜੋਏ ॥ ੧੬ ॥
 ਅੰਤਹ ਪੁਰਿ ਗਰ ਕੇ ਸਧਿ ਗਈ । ਸਨਤਿ ਬਾਤ ਸਗਰੀ ਰਦਨਈ । ਪਰਮ
 ਰੌਰ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਸਨਿ ਸਨਿ ਸ਼ੋਕ ਵਧੈ ਲਘ ਨਾਂਹੀ ॥ ੧੭ ॥
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿਕ ਨਰ ਬੰਦ । ਸੰਗ ਲਏ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਉਤਲਾਵਤਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਪਿਖੜੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਢੜੇ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨਰ
 ਅਪਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ ਓਪਾਏ । 'ਕਹੁ ਨੰਦਨ ਕਿਮ ਕਹਾ ਸਿਧਾਏ ? ।
 ਸੁਭਟ ਸਿਖ ਹੈਂ ਸੰਗ ਜਿਤੋਕ । ਰੋਦਤਿ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰ ਅਨੋਕ ॥ ੧੯ ॥
 ਤੁਰਨ ਬੈਸ ਮਹਿ ਕਾਲ ਨ ਕਾਲ' । ਰਾਵਰ ਕਹਾ ਗਏ ਕਰਿ ਖਜਾਲ* ।
 ਸੁਨਿ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਧਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਜ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥
 ਸਭਿ ਰੋਦਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਕਰੈਂ । ਗੁਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਚਿਤ ਧਰੈਂ ।
 ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ ਮਰਵਾਹੀ । ਮੁਖ ਕੇ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਲਲਾਹੀ ॥ ੨੧ ॥
 'ਅਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋਧਾ ! ਸਭਿ ਲਾਇਕ ! । ਗੁਰ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਗਨ ਸੁਖਦਾਇਕਾ
 ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦੀਵ ਬਿਲੋਕੈਂ । ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਗਵਨ ਪਰਲੋਕੈਂ ?
 ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਅਰੁ ਰੋਦਤਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਸੇਖ
 । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਏ । ਕਹੈ ਬਦਨ ਕੁਛ ਬਾਕ ਨ
 ਆਏ ॥ ੨੩ ॥ ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਛਾਰਾ । ਮਨੈ ਸ਼ੋਕ ਕੋ ਛੁਰਮੈ
 ਫੁਹਾਰਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ । ਸਿੱਖ ਸੁਭਰ ਢਿਗ ਰੁਦਤਿ
 ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਹਿਤ ਸਸਕਾਰਨ ਮੋਸ ਮੰਗਾਈ । ਚੰਦਨ ਭਾਰ ਲਜਾਇ
 ਸਮੁਦਾਈ । ਤਿਲ, ਜਵ, ਘਿੱਤ ਆਦਿ ਸਭਿ ਆਨੈਂ । ਕਰਤਿ ਕਾਰ ਸਭਿ
 ਰੋਦਨ ਠਾਨੈਂ ॥ ੨੫ ॥ ਛਰੀ ਖਰੀ ਗੁਰ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੀ । 'ਰਹਨਿ ਦੇਹੁ
 ਇਹ ਤਰੁ ਹੁਇ ਭਾਰੀ' । ਕਹਿ ਕਰਿ ਚੰਦਨ ਚਿਖ ਬਨਵਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਹੇਤੁ ਬਿਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਵੇਖਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਵ ।
 ਨਏ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਮਹਿ ਪਹਿਰਾਇਵ । ਬਹੁਰ ਚਿਖਾ ਪਰ ਦੇਹਿ ਧਰਾਈ ।

* 'ਮੋਤ ਦਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

* ਇਹ ਭਾਵੀ ਜੋ ਮਨੁਖ ਨਾਟ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ ਕਾਵਯ ਰਚਣਾ
 ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਏਸ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਅੱਲ ਹੈ ਸਾਧੂ ਨਾਲ, ਸਿਰਹਾ ਬੇ ਹੈ, ਪਰ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਕਮ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, 'ਨਾ ਕੁਛ ਆਇਓ ਨਾ ਕੁਛ ਜਾਇਓ ਰਾਮ ਕੀ
 ਦੁਹਾਈ' ॥ ਏਸ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਬੀ । ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੋਕਾਧੀਨ ਸਮਝਣਾ ਠੀਕ
 ਨਹੀਂ ।

† ਵੇਖੋ ਅੱਗੇ ਨੰਬਰ ੩੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਪਾਵਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਲਗਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਬਿਧਿ ਸਮੇਤ ਸਸਕਾਰਨ ਕੀਨੇ।
 ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਲੀਨੇ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਕਰਾਹ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਨਰ ਕੋ ਗਨ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਲਯਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿਨਿ ਬਾਪਕਾ
 ਕੀਨਿ ਬਨਾਨ। ਪੁਨ ਏਠੇ ਗੁਰ ਲਗਾਏ ਦਿਵਾਨ। ਪੀਰਾਮਿਤ ਸੁ ਦਯੋ
 ਬਰਤਾਇ। ਸਭਿ ਸੁਨਾਇ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਅਲਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਧਰਹਿ
 ਕਾਮਨਾ ਜੋ ਸਿਖ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਤਿਹਾਵਲ ਇਤ ਅਰਪਾਵੈ। ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ
 ਦਰਸ ਕੋ ਪਾਇ। ਮਨ ਥਾਂਛਤਿ ਪੁਰਵਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਨੀਮ
 ਤਰੋਵਰ ਹੋਇ ਬਿਲੇਦ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੋ ਦਰਸ ਮਨਿਦੇ। ਕਰਹਿ ਬੀਦਨਾ
 ਦੇਖਹਿ ਨੈਨ। ਸਕਲ ਕਾਮਨਾ ਪਾਪਤਿ ਐਨ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਤਪਤਿ ਇਹਾ
 ਤਿਹਾਵਲ ਆਇ। ਤਿਪਤਹਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਖਾਇ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੀ
 ਜੋ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਇਸ ਬਲ ਤੇ ਸੁ ਤਿਹਾਵਲ ਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨ ਆਥਾਨ
 ਮਹਾਨ ਬਨੈ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਬਿਨਸੈ ਹੈ। ਸੇਵੇ ਉਰ ਨਿਰਮਲ
 ਬਨ ਜਾਇ। ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਪਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਬਰਖਾ ਮਹਾ
 ਅੰਧੇਰੀ ਜੋਇ। ਤਉ ਤਿਹਾਵਲ ਇਸ ਬਲ ਹੋਇ। ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ
 ਕਹਿ ਥਾਨ। ਉਠਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਸਟ ਘਾਟ ਸੰਭਾਰਾ
 ਸੈ ਸਿਮਤ। ਅੱਸੁ ਮਾਸ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਬਿਤ। ਕਰਿ ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਯਾ* ਗੁਰੁ ਚਲੇ
 ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਗਉ ਕਿਛੁ ਜਾਇ ਨ
 ਜਾਨੀ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ ਸਭਿ ਤੁਸਨਿ ਠਾਨੀ। ਪੀਛੇ ਆਇ ਚਲੀ ਗਨ
 ਨਾਰੀ। ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਪੁਰਿ ਜੁ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਪ ਕਰਤਿ ਸੋ
 ਆਵੈ। ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਨ ਕੂਕ ਸੁਨਾਵੈ। ਹੋਤਿ ਸਬਦ ਬਡ ਕਰਤਿ
 ਪੁਕਾਰਾ। ‘ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਮਾਤ
 ਸਮੇਤ। ਅੰਤ ਦਰਸ ਨਹਿ ਆਇ ਨਿਕੇਤ’। ਬਿਛਰੇ ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ।
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਹਮ ਸੋਂ ਕਬਿ ਧਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿਆਈ।
 ਵਧੈ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ। ‘ਗੁਰਸੁਤ ਲਾਇਕ ਮਰਜੈ ਅਚਾਨਕ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ, ਜਾਨੈਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸੈ ਸਗਰੇ ਆਇ।

*ਭਾਵ ੧੬੯੨ ਤਿਮਤ, ਘਰ ਆ ਕੇ ਠਾ ਕੀਤਾ।

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਇੱਥੇ ਸਾਰੀ ਵਰਤਨਾਂ ਤੇ

ਗਈ ਹੈ, ਕਰਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਵਰਤਾਉਣਾ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ, ਕ੍ਰਿਯਾ ਸ਼ਬਦੀ ੮. ੧੬੯੧
 ‘ਈ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ’ ਵੇਖੋ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਆਦਿ ਨਾਨਕੀ ਮਨ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਤਿਯ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭੇ ਘਰ ਸਾਰੇ।

‘ਗੁਜਰਨੈ ਅਚਰਜ’ ਹੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੁਰਸ਼ ਨਿਓ ਅਛਟਮ
ਗਾਏ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪੁਰੋਕ ਭਮਨ’ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਛਟ ਤਿੰਨੀ ॥ ੩੮ ॥

੩੯. [ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਠੋਰਤਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸਭਿ ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਰੋਦਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਉਚੇ ਰੋਰ ਉਠਾਇ ॥੧॥ ਥੋਪਈ ॥ ਪੁਰਿਜਨ ਸਗਰੇ
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਬਿਲੋਦ ਲਗਾਏ। ‘ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਅਚਾਨਕ
ਏਹ। ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਇਮ ਤਨ ਤਜਿ ਦੇਹਿ ॥੨॥ ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਬਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸੁਭਾਉ। ਸੁਖਦ ਸਭਿਨਿ ਦੁਖਦਾਯ ਨ ਕਾਉ। ਸਾਦਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਲੋਕ
ਬਸਾਏ। ਬੁਝਤਿ ਕੁਸ਼ਲ ਸਦਾ ਅਪਨਾਏ ॥ ੩ ॥ ਉਰ ਉਦਾਰ ਜਾਚਹਿ
ਜਿਮ ਕੋਈ ਹਟਿ ਕਰਿ ਵੁਡ ਨ ਗਮਨਨੈ ਸੋਈ। ਨਹਿ ਬਿਕਾਰ ਮਨ, ਬਾਤਿ
ਸਰੂਪ। ਮਹਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਨੂਪ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਰਣ
ਠਾਨਤਿ। ਅੰਗੁ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਹਾਨਤਿ। ਜੋਧਾ ਅਧਿਕ ਬਾਨ ਬਝ
ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਅਗਾਰੀ ਸੋ ਨਰ ਹਾਰੇ’ ॥ ੫ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਗੁਨ ਭਨਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਧੀਰ ਬਤਾਵਹਿ। ‘ਹੁਕਮ ਸੋਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ
ਕੋਰਾ। ਕੌਨ ਸਮੋਥ ਦੇਇ ਤਿਸ ਫੇਰਾ’ ॥ ੬ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸਿਰ ਭਾਵੀ
ਬਲੀ। ਸਿਰ ਧਾਰਤਿ ਨਿਤ ਬੁਰੀ ਕਿ ਭਲੀ। ਭਾਲਾ ਮਾਨਹਿ ਹਰਖਤਿ
ਰਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਰਕ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਦਿਸਿ ਕਹੈ ॥ ੭ ॥ ਇਹੁ ਸੇਤਨ ਕੋ ਮਤਿ
ਬੀਚਾਰ। ਗੁਹਲ ਕਰਨੈ ਨੀਕੇ ਨਿਰਧਾਰ’। ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਾਕ
ਗੁਸਾਈ। ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰ ਦੀਨਿ ਹਿਤਵਾਈ’ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ
ਦਾਸ ਪਠਾਏ। ਉਚੇ ਰੋਦਤਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ। ‘ਮਾਨਹੁ ਹਿਤ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ
ਭਾਲਾ। ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਭਿ ਆਵਣ ਜਾਣਾ’ ॥੯॥ ਪੁਨ ਸਗਰੇ ਸਨਬੰਧਨ
ਪਾਸ। ਸੁਧ ਭੈਸੀ ਤੁਰਨ ਗਨ ਦਾਸ। ਧੀਰਮੱਲ ਢਿਗ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਏ।
ਬਿਧ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਦਨ ਪੁਚਾਏ ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਰੂਪੇ ਢਿਗ ਗਏ।
ਆਦਿ ਵਟਾਲੇ ਕਾਹ ਕਰਿ ਦਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ ਜਾਇ।
ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਕੋ ਬੋਲਿ ਪਠਾਯੋ। ਜੇਸਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਚਲਹੁ ਤਤਕਾਲ। ਤੁਮ ਕੋ

ਮੋੜ। ‘ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਏ।’ ਸ੍ਰੀ (ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ) ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ।

ਉਚਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੁਭ ਵਾਲ* ॥ ੧੨ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਚਲਹੁ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਜ
ਸਾਥ*। ਪਾਠ ਕਰਾਵਨ ਚਾਹਤਿ ਨਾਥ। ਬਿਲਮ ਨ ਧਰਹੁ ਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਇਮ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਧੀਰਮਲ ਤਬਿ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।
—ਪਿਤ ਪਹੁੰਚੈ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੀ—। ‘ਕੋ ਕਾਰਨ ਭਾ?’ ਬੁਝੈ ਦਾਸ*।
‘ਸੰਕਟ ਕੌਨ ਭਯੋ ਤਨ ਤਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਤਜੈ ਸਰੀਰ?।
ਭਈ ਕੌਨ ਐਸੀ ਤਨ ਪੀਰ’। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਦਾਸ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਧੇਨੁ
ਜਿਵਾਇ ਸਦਨ ਕੋ ਆਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨੇ ਭਨੇ ਕੁਛ ਗੁਰ ਸੋ ਬੈਨ।
ਤਤਛਿਨ ਗਮਨੈ ਤਜਿ ਕਰਿ ਐਨ। ਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚੜਿ ਕਰਿ ਬਿਰੇ।
ਆਸਤਰਨ ਕੁਝ ਕੇ ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਗਏ ਪਰਲੋਕ।
ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਪਜੈ ਸੋਕ’। ਧੀਰਮਲ ਤਬਿ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨੀ।
‘ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਮੈਂ ਪੂਰਬ ਜਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਭ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਮੋਹ ਨ ਲੇਲਾਜੈ।
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਅਸ਼ੇਸ਼। ਅਟਲਗਾਇ ਕੋ ਤਿਮ ਤਨ ਤਜਾਗਾ।
ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗ* ਬਿਲੇਬ ਨ ਲਾਗਾ ॥ ੧੮ ॥ ਮੇ ਸੋਂ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਰੁਖ ਫੇਰੇ।
ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਭਲ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ*। ਰਹੈਂ ਸੰਗ ਤੋਂ ਨਹਿ ਕੱਲਜਾਨ।
ਯਾਂਤੇ ਤਜਾਗਿ ਰਹੈਂ ਇਸ ਥਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਜੰਗ ਮਝਾਰ।
ਹਤਿ ਸੌਤ੍ਰਨਿ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਅਵਗੁਨ ਕੌਨ ਹੁਤੈ ਤਿਨ ਮਾਹੀ।
ਜਗ ਮੋਂਜੋਯਨਿ ਦਿਯੋ ਜੈ ਨਾਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਧੇਨੁ ਜਿਵਾਇ ਪੁੰਨ ਕੋ ਠਾਨਮ।
ਤਿਨਹੁ ਜਾਨਿ ਤਜਵਾਇਵ ਪ੍ਰਾਨਾ†। ਮੈਂ ਅਬਿ ਜਾਉਂ ਕਹਾਂ ਇਹ ਜੰਗ।
ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਲੋਗ ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬਾਕ ਕਹਿ ਮਮ ਪਿਤ
ਹਤੈ। ਮੇ ਸੰਗ ਕਹਾਂ ਭਲੋ ਅਬਿ ਚਿਤੈ। ਲਰਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਸਕਲ
ਬਿਗਾਰ। ਲਾਖਹੁ ਲਸਕਰ ਤੁਰਕਨਿ ਮਾਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰਾ
ਧਨ ਧਾਮ। ਤਜਿ ਗਮਨੈ ਬਹੁ ਕਰਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਅਪਨੀ ਬੁਧਿ
ਭਲੇ। ਲਿਖਿ ਮੈਂ ਪਠੈਂ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਮਿਲ* ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਤਿ ਉਪਾਧਿ* ਅਨੇਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ। ਕਰੀ ਸੀਧ* ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਾਨਤੁ ਪੁਰਿ ਬਛਿਨਿ ਬਸਾਇਵ
ਜੇਤੋ। ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਅਪਨਾਇ ਸੁ ਲੇਤੋ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਧਨ ਧਾਮ ਨਗਰ ਕੋ

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨੀ ਹੁਣੀ ਤਵੀ। *ਦਾਸ ਤੋਂ। *ਪ੍ਰੇਮ। *ਵਿਖਿਆ ਹੈ (ਮੈਂ)। * (ਮੈਨੂੰ) ਮਿਲਾਪ
ਹੋਵੇ। *ਉਪਦ੍ਰਵ। *ਮੇਲ। *ਵਿਛੋ ਬੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। †ਪਾ:—ਤਿਨਹੁ ਜਾਇ ਤਰਜਾ ਤਜ ਪ੍ਰਾਨਾ।

ਰਾਖਾ । ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕਾਖਾ । ਅਥਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਬਿਗਰ
ਸਭਿ ਜਾਵੈ । ਗੁਰ ਢਿਗ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥ ੨੫ ॥ ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸ
ਦੇ ਹੋਂ ਗਾਈ । ਲੇ ਹੋ ਕੋਨ ਕਰਹਿ ਮੁਦਾ ਸ਼ਾਈ । ਯਾਤੇ ਮੈਂ ਨਹਿ ਜੈਬੇ ਜੋਗ ।
ਬਰਜਹਿ ਮੋਹਿ ਮੁਸਾਹਿਬ ਲੋਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਤਿਸ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ।
ਗਯੋ ਤਬੈ ਜਹਿ ਬੀਚ ਅਵਾਸ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੋ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਹਨੋ ਉਚਰਜੋ ॥ ੨੭ ॥ ਨੇਤੀ ਸੁਨਤਿ ਦਹਲ ਉਰ ਭਯੋ ।
ਰਿਦੈ ਬਿਖਾਦ ਬਹੁਤ ਉਪਜਯੋ ਬੈਠਿ ਭੁਮ ਪਰ ਰੋਦਨ ਠਾਨ । ਪਤਿ ਹਤਿ
ਤੇ ਕਿਯ ਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਪੁਰਿ ਤ੍ਰਿਸ ਪਹੁੰਚੀ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਰੋਦਨ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਈ । ਸਗਰੇ ਮਾਨਵ ਤਬਿ ਬਿਸਮਾਏ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਚਤਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਗਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਗੁਨ ਗਨ ਸਿਮਰਤਿ ਭਯੋ ਜਬਹਿ ਇਕਾਕੀ ਨਿਸ ਮਹਿ
ਹੋਵਾ । ਨੇਤੀ ਜਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੋਵਾ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਹ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕੋ ਤਬਿ
ਕਹਨੋ । 'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਜਾ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਹਨੋ । ਚਲਿਬੋ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਬਨਿ
ਆਵੈ । ਇਹਾਂ ਰਹਨ ਅਥਿ ਕਜੇਂ ਭੁਮ ਭਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਬਿਧਾਨ । ਬਹੁਰ ਪਾਗ ਲੈਬੋ ਮਨ ਜਾਨਿ ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਚਲਿ ਲੀਜੈ ।
ਇਮ ਨੀਕੋ ਨਿਜ ਰਿਦੈ ਲਖੀਜੈ ॥ ੩੨ ॥ ਨਾਹ ਤ ਪਾਗ ਨ ਪਾਵੈਂ ਹਾਥ ।
ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਹੋਰਹੁ ਮਤਿ ਸਾਥ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰ । ਗੁਰਤਾ
ਆਦਿਕ ਲਖਹੁ ਉਦਾਰ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਤੇ ਫੁਛੋ ਹੀ ਰਹਿ ਜੈ ਹੋਂ । ਪੁਨ
ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਕਿਮ ਪੁਜਵੈ ਹੋਂ । ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮਲ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । 'ਮੈਂ ਤੋ
ਉਰ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਜਾਨੀ ॥ ੩੪ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨਹਿ ਐ ਹੈ । ਮੋਪਰ
ਤਰਕਨ ਅਨਿਕ ਉਠੈ ਹੋਂ । ਤਹਾਂ ਗਏ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਗਾਇਤਬਿ ਹਮ ਫੁਛੋ
ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਗੁਰ ਮੈਂ ਅਹੋਂ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਤੇ ਪੂਜਾ ਲਹੈ । ਕਿਯੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਗੁਰ ਨਹਿ ਬਨੈ । ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਾਉਂ ਨ ਮੈਂ,
ਸਚ ਭਨੋ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਵ ਚਿਤ ਮੈਂ ਜੇ ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਹਾਂ । ਗਮਨਹੁ ਪ੍ਰਾਤੀ,
ਮੈਂ ਬਿਰ ਇਹਾਂ । ਕਗਨ ਉਚਿਤ ਅਰੁ ਕਹਿਬੋ ਜੋਗ । ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਨੀਕੋ
ਜਿਮ ਹੋਗ ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਤਯਾਰ ਹੋਈ ਤਬਿ ਨੇਤੀ । ਬਡ ਨੰਦਨ ਕੀ
ਮਸਲਤ ਸੇਤੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੰਦਨ ਜੁਰਿਵਾਯੋ । ਕਰ ਤੁਰਨ ਬਿਚ ਪੰਥ

*ਅਨੇਦ । *ਧੀਰ ਮਲ ਸੀ ਦੀ ਮਤਾ । *ਗੀਤੀ । *ਸਲਾਹ ਨਾਲ ।

*ਪਾ:-ਕੀਰਿ ।

ਚਲਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਗਰੋ ਮਗ ਉਲੰਘਿ ਸੋ ਗਈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਤਿ
 ਭਈ । ਅਧਿਕ ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ^੧
 ਦੁਖਿਆਰਤਿ ॥ ੩੯ ॥ ਜੁਗ ਸਾਸਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰੋਈ 'ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਪਤਿ
 ਨਹਿ ਅਵਲੋਈ' । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਧੀਰਮੱਲ ਕੀ
 ਗਾਥ ਉਚਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਮ ਜਿਮ ਕਹਜੇ ਨ ਆਵਨ ਕੀਨਿ^੨ । ਦਾਸੀ ਕੋ
 ਸੁਨਾਇ ਸਭਿ ਦੀਨਿ । ਸੋ ਚਲਿ ਗਈ ਗੁਰੂ ਕੋ ਤੀਰ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੀ
 ਭਨੀ ਅਧੀਰ^੩ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੁਝਨ ਹੀ ਰਹੇ । ਕੁਟਿਲ
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਮ ਲਹੇ^੪ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਜੁ ਕ੍ਰਿਆ ਸਮੁਦਾਈ । ਸਾਦਰ
 ਸ਼ੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਾਈ ॥ ੪੨ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਟਮ ਗਾਥੇ 'ਧੀਰਮੱਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਆਨੰਦ ਨਾਮ ਵੇਕ ਉਨ ਚਰਚਾਹਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੮ ॥

੪੦. [ਗਾਇ ਜੇਧ ਆਇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਰਿਣਾ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਅਪਰ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਸੁਧ ਗਈ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ।
 ਭਏ ਤਜਾਰ ਆਗਵਨ ਹਿਤ ਸਨਬੰਧੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬਸਹਿ ਗ੍ਰਾਮ
 ਰਮਦਾਸ ਕੋ, ਬਿਧ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਭਾਗ । ਸੁਨਿ ਤਜਾਰੀ ਤੁਰਨ ਕਰੀ ਗੁਰ
 ਦਿਸਿ ਆਵਨ ਲਾਗ ॥ ੨ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਚਲਜੇ ਵਟਾਲੇ ਕੋ ਮਗ ਆਯੋ ।
 ਰਾਮੇ ਸੰਗ ਮਿਲਜੇ ਸਭਿ ਗਾਯੋ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਸੋ ਭੀ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਗਮਨ
 ਕੀਨਿ ਪਿਖਿ ਭਈ ਸਕਾਰ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ । ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਰਾਮੇ ਸਹਿਤ ਬੈਠਿ ਭਬਿ ਗਾਏ । ਬਾਤ
 ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਹਰੀਚੰਦ, ਭਾਗਣ ਅਰੁ ਦਾਰਾ । ਇਹ
 ਸਭਿ ਗੇ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਭੁੱਲੇ ਤੇਹਣ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ੋਕ
 ਕੀਨਸਿ ਜੁਭਿ ਗੋਹਣ^੫ ॥ ੫ ॥ ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਦੋਨਹੁੰ ਚਲੇ । ਸਨੇ
 ਸਨੇ ਮਗ ਉਲੰਘਤਿ ਭਲੇ । ਪੂਰਬ ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਨਿਸਾ ਪਰੀ
 ਲਖਿ ਕੀਨਿ ਉਤਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਧੀਰ ਮੱਲ ਸੋਂ ਮੇਲਾ ਭਯੋ । ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਸਗਲ ਕਹਿ ਦਿਯੋ । 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਗਯੋ ਤਿਨਹੁੰ ਕੇ ਪਾਹੀ' ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਮਿਲਿ
 ਰਹੁੰ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੭ ॥ ਮਿਲੇ ਸੁਨੇ ਬਿਗਰਹਿ^੬ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਕਲ
 ਖਸੋਟਾਹ, ਧਨ, ਪੁਰਿ, ਬਾਲਾ^੭ । ਜਹਾਂ ਜਾਨ ਤੇ ਹੁਇ ਉਤਪਾਤ । ਕਜੈਂ ਕਰਿ

^੧ਪਹੁੰਚੇ । ^੨ਜਿਵੇਂ (ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ) ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਠਹੀਂ ਆਵਣਾ ਕੀਤਾ । ^੩ਅਧੀਰਤਾਈ ।
^੪ਜਾਣਿਆਂ । ^੫ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ । ^੬(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ) ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ, ਇਹ ੬੮ ਕੇ
 (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਨਾਲ ਬਿਗਰਹੁ । ^੭ਘਰ ।

ਸਕਹਿ ਸੁਮਤਿ ਸੋ ਬਾਤ ॥ ੮ ॥ ਉਚਿਤ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਭੀ ਤਹਿ ਜਾਨਾ ।
 ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਧਰਹਿ ਮਹਾਨਾ । ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨੈਂ ਰਹਨਿ ਘਰ ਮਾਹੀ ।
 ਮੁਲਖ ਮਾਲਕੀ ਤੁਰਕਨਿ ਪਾਹੀ ॥ ੯ ॥ ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਕਹਜੈ ।
 ‘ਹਮ ਤੋ ਸੁਨਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਹਟਿ ਰਹਜੈ । ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਜਾਨੀ । ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਹਜੈ ਬਿਦਤ-ਅਬਿ ਤੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ।
 ਬਿਗਰੈਂ ਕਬੀ ਨ* ਕਰਿ ਹੋਂ ਜੰਗ-’ । ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮੱਲ ਤਬਹਿ ਬਤਾਯੋ ।
 ‘ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਤਹਿ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਸੇਧਿ ਕਰਨਿ ਕੋ ਆਸੈ
 ਜਿਸ ਮਹਿ। ਸੁਨਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਰਖਜੈ, ਉਰ ਰਿਸ ਮਹਿ। ਤਉ ਲੋਕ ਜੇ ਅਹੈਂ
 ਨਰੇਸ਼ । ਰਹੀਐ ਇਨ ਤੇ ਛਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ ॥ ੧੨ ॥ ਕਿਤਹੂੰ ਕੀ ਰਿਸ ਕਹੂੰ
 ਨਿਕਾਰੈਂ । ਯਾਤੋ ਰਹਨਿ ਬਨੈਂ ਅਨੁਸਾਰੈਂ’ । ਸੁੰਦਰ ਕਹਜੈ ‘ਨ ਹਮ ਤੋ
 ਬਨੈਂ। ਇਤਿਕ ਗ਼ਮੀ ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ ਨ ਭਨੈਂ’ ॥ ੧੩ ॥ ਵਧੇ ਬਖੇਰੇ ਮਿਲਤੇ ਰਹੇ ।
 ਹਮਹਿ ਕਬਹਿ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਕਿਨ ਕਹੇ। ਆਪ ਗੁਰੁ ਲਰਿ ਕਰਿ ਬਹੁਬੇਰੇ ।
 ਬਸੇ ਬਿਚਰਤੇ ਲਵਪੁਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਕਲਪਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿਤਿਕ ਤੂੰ ਅਬੈ* ।
 ਸੁਨਜੈ ਨ ਦੇਖਜੈ ਪੂਰਬ ਕਬੈ । ਹਮ ਤੋ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜ਼ਰੂਰ । ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਤੂਰਨ ਜਾਇ ਹਜ਼ੂਰ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ, ਤੇ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ । ਗਾਵੈ ਭਾਵ
 ਗੁਰੁ ਮਹਿ ਜੋਯੋ । ਸਰਬ ਭਾਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਿਵਾਈ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਰਚੀ ਅਪਰ
 ਚਤੁਰਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਕੋ ਨਜਾਰੋ ਕਰਿ ਕੈ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਬਹੁ ਰੀਤਿ
 ਉਚਰਿਕੈ । ਕਰਿ ਲਾਨੋ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੇ ਪਾਰਿ*
 ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਟਿਕਾਇ । ਨਹਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਇ । ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਚਲਿ ਆਇ । ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤਾਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਚਲਿਬੇ ਹੇਤੁ।
 ਹੋਇ ਭਜਾਰ ਤਤਛਿਨ ਚਵਿ ਆਯੋ । ਰੂਪਾ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਮੰਗਾਯੋ†
 ॥ ੧੯ ॥ ਭਾ ਪੁਲੋਕ ਸੱਧੁ ਸਿਖ ਕੇਰਾ । ਜੀਤਜੈ ਜਨਮ, ਨ ਭਵਜਲ
 ਫੇਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨ ਕੀਨੋ । ਭੇਰਾ ਵਹਿਰ ਆਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ
 ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਭਰ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਭਾਸਦ ਕਰਿ ਇਕ ਥਾਏ* ।
 ਜਹਿ ਬੈਠ ਜਗਦੀਸ਼ ਗੁਸਾਈ† । ਧਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਨ੍ਰਿਪ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ ।
 ‘ਨਾ ਮਿਓਏ ਨਾ ਪਰਚਾਉਣੀ ਕਰਾਏ । ‘ਜਿਤਨਾ ਕੁ ਭਰ ਤੂੰ ਹੁਣ (ਐਵੇ) ਕਲਪਨ ਕਰ
 ਰਿਹਾ ਹੈ’ । ‘ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਰਮਾ ਨੰਦ ਤੋਂ ਪਯ ਕੇ । *ਪਾ:-ਕਛੁ ਨ । †ਪਾ:-ਮਿਲਾਯੋ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ।

(੩੪੬੩)

ਗ੍ਰੰਥ ੮ । ਮੈਸੂ ੪੦.

॥ ੨੧ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਭੀਰ । ਲਗੈ ਦਿਵਾਨ ਅੰਗੁ ਨਰ ਭੀਰ ।
ਫਰਸ਼ ਦਰਾਜ਼ ਭਯੋ ਅਵਿਲੋਕਾ^੧ । ਦਿਸਿ ਦੋਨਹੁ ਮੈਂ ਭਾ ਵਧਿ ਸੋਕਾ ॥
੨੨॥ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬੰਦੇ । ਬੈਠਾਰੇ ਸਨਮਾਨ ਬਿਲੰਦੇ । ਜੋਧਰਾਇ
ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਨ
ਕੌਨ ਭਯੋ ਦੁਖਿਯਾਰਾ ? ਜਿਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰਾ। ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ
ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ ? ਪੂਰਬ ਸੁਨੀ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੋਈ’ ॥ ੨੪ ॥ ਭਾਨਾ ਆਇ
ਸੁਨਨਿ ਸਭਿ ਬੈਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਉਚਰੈ ਅੰਸੇ । ‘ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੇ
ਕਾਰਨ ਹੈਂ ਨਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ, ਕੀਨਿ ਬਹਾਨਾ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਸ ਪੂਰਬ
ਹੁਇ ਲਿਖਤਿ ਲਿਲਾਰਾ^੨ । ਤਿਸ ਅਨਸਾਰ ਰਹਤਿ ਜਗੁ ਸਾਰਾ । ਜਿਯਬੋ
ਜੇਤਿਕ ਬਰਖ ਮਹੀਨਾ । ਦਿਵਸ ਪਾਂਹਰ ਘਟਿਕਾ ਲਗਿ ਚੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
ਜੇਤਿਕ ਸ੍ਰਾਸ ਲੇਨਿ ਹੈਂ ਲਿਖੇ। ਤੇਤਿਕ ਲੇਤਿ, ਜਿਯਤਿ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਬਹੁਰ
ਨ ਹੋਵੈ ਅਲਪ ਉਦਾਰਾ^੩ । ਕਰਨੈ ਹਾਰ ਨ ਭੁਲਨ ਹਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਨ
ਟਪਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਉਪਾਯਾ। ਕਰਹਿ ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹਤਿ ਮਾਯਾ। ਯਾਤੇ ਲਖਹੁ
ਨ ਕਾਰਨ ਕੋਈ। ਜੋ ਬਿਧਿ ਕਰਤਿ^੪ ਸਹਹਿ ਸਿਰ ਸੋਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰਿਤ ਪਰਮੇ-
ਸੁਰ ਕੀ ਸਭਿ ਜਾਨੈ^੫। ਕਰਹਿ ਅਪਰ, ਇਹ ਮੂਰਖ ਮਾਨੈ^੬। ਦੁਖਾਖ ਦੇਨ-
ਹਾਰ ਕਰਤਾਰਾ। ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਹਤਨ ਜਿਵਾਵਨ
ਅਪਰੈ ਕੌਨ ? ਸਕਲ ਸੰਤ ਜਾਨਤਿ ਹੈਂ ਤੋਨ^੭। ਜਿਸ ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਲਾਠੀ
ਹਾਨਹਿ। ਹਤਨਹਾਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਠਾਨਹਿ^੮ ॥ ੩੦ ॥ ਜੇ ਕੂਕਰ ਕੋ ਮਾਰਤਿ
ਕੋਈ। ਦੋਸ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜਾਨਤਿ ਸੋਈ। ਮੁਖ ਪਸਾਰ ਤਿਸ ਕੋ^੯ ਗਹਿ ਲੇਤਿ।
ਹਤਨਹਾਰ ਕੋ ਤਸਾਰਾ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਇਹੁ ਮਨਮੁਖ
ਧਾਰੈ^{੧੦} । ਕਲਪਹਿ ਨਰਨ ਬਿਖੈ, -ਇਹ ਮਾਰੈ^{੧੧} । ਇਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ
ਸੁਖ ਆਛੈ । ਇਹੁ ਨਰ ਦੁਖਦ ਮੋਹਿ-ਇਮ ਥਾਛੈ ॥ ੩੨ ॥ ਜੇਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਤ ਧਾਰੈ^{੧੨}। ਸੁਖਦ ਦੁਖਦ ਜਾਨਹਿ ਕਰਤਾਰੈ । ਰਾਗ ਦੁਖ ਇਸ
ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਤਿ । ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਦੋਤਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
^੧ਵਿੰਠਾ ਕਿ ਫਰਸ਼ ਵਰਾ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ^੨ਮੋਢੇ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ । ^੩ਘਟ ਵੰਧ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਸਕਦਾ । ^੪ਜੇ ਬਿਧਤਾ ਕਰੇ । ^੫ਪਰਾਂ ਸੁਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਵ ਮੁਖ ਦੁਖ ਜਾਣੇ । ^੬ਮੂਰਖ
ਇਹ ਮੰਨੇ ਹਨ (ਕਿ ਮੁਖ ਦੁਖ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ^੭ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਵਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ
ਕੋਰ ਹੈ । ^੮ਤਸ ਨੂੰ । ^੯ਸ਼ੇਰ (ਤੀ) ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਸਦਾ ਹੈ (ਪਰ) । ^{੧੦}ਭਾਵ ਸੋਟੀ ਨੂੰ ।
^{੧੧}ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । ^{੧੨}ਕੇਸਾ ਉੱਤਮ ਦਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ।

ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰ। ਜਿਨ ਤੋ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਰਹਿ ਸੰਸਾਰ। ਰਾਇ
ਜੋਧ ! ਤਮ ਸਮਝਹੁ ਐਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੀ ਬਿਧਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜਿਮ
ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਹੋਇ ਤਿਮ ਸਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਪਰ ਕੀ ਜਾਨਹੁ ਕਾਰੀ। ਸੁਨਤਿ
ਜੋਧ ਬੋਲੈ ਦਿਗ ਬਾਰੀ। 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਇਹੁ ਸਾਚ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਜਿਸ ਪਰ ਹੋਇ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਕੋ ਬੁਝੈ ਸੋਇ'। ਸੁਨਤਿ
ਸਭਾ ਸਭਿ ਆਸੁ ਗੋਰਤਿ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਿਮਰਤਿ ਧਰਨੀ ਹੋਰਤਿ ॥ ੩੬ ॥
ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲਾ। ਰਹੇ ਮੋਨ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲਾ। ਜੁਗ
ਘਟਿਕਾ ਮਹਿ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰਾ। 'ਅਬਿ ਬਿਸਰਾਮ ਲੇਹੁ ਸੁਖ ਧਾਰਾ' ॥ ੩੭ ॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਕੇ ਹੋਤੁ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਕਰੇ ਮਸੰਦ ਸਚੇਤ। ਤਿਨ ਦਾਨਾ
ਹਯਾ ਹੋਤੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਖਰੇ ਹੋਇ ਲੀਨੀ ਸੁਧ ਸਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਸਭਿ ਡੇਰੇ
ਹਿਤ ਦੇਗਾ ਪੁਚਾਈ। ਕੀਨੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਮੁਦਾਈ। ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਹੁਤੇ ਜੇ
ਦੇਸ। ਲੇ ਲੇ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਅਲੇਸ ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਸੁਧ ਜਹਿ
ਜਹਿ ਗਈ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਵਤਿ ਭਈ। ਗੁਰੁ ਸੁਤ। ਵੀਰੋ ਚਲਿ
ਆਈ। ਰੋਵਤਿ ਉਚੈ ਕਹਿ ਕਹਿ 'ਭਾਈ*' ॥ ੪੦ ॥ ਜੋਧ ਰਾਇ ਕੀ
ਰੋਵਤਿ ਦਾਰਾ*। ਤ੍ਰਿਯ ਗਨ ਸ਼ਬਦ ਭਰਨੈ ਪੁਰਿ ਸਾਰਾ*। ਜਨੁ ਕਰੁਨਾਰਸ
ਕਟਕ ਬਟੋਰਾ। ਘਾਲੈ ਡੇਰਾ ਸ਼ੋਰ ਨ ਬੋਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦੇ
ਧੀਰ ਹਟਾਈ। ਹਿਤ ਬਰਜਨ ਦਾਸੀ ਸੁ ਪਠਾਈ। ਤਉ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਿਯ
ਸਭਹਿਨਿ ਕੋਰਾ। ਦੁਦਤਿ ਸਰਬ ਹੀ ਸ਼ੋਕ ਘਨੋਰਾ* ॥ ੪੨ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੁਰਜ ਵਿਖੇ ਅਭਟਮ ਤਮੇ 'ਜੋਧਰਾਇ ਆਗਯਨ' ਪੁਰੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਚਾਰਿਸੰਤੀ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਵੰਦੀ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਨਏ ਕੀਰਤਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ। ਸਨਬੰਧੀ
ਸਿਖ ਸੰਗਤ। ਰੋਵਤਿ ਸ਼ੋਕ ਬਧਾਇ* ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ
ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਿਤਾ ਹਿਤ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ। ਬੀਨ
ਪੁਸ਼ਪ ਸੁਰਸਰਿ ਪਹੁੰਚਾਇ। ਅਪਰ ਜਬੋਚਿਤ ਬਿਧੀ ਕਰਾਏ ॥ ੨ ॥

*ਪੋਤਿਆਂ। *ਰਸਦ।

*ਗੁਰੁ ਘਰ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਸਲਵੰਧੀਆਂ ਨੇ ਜਗਤ ਚਾਡ੍ਹ ਕਾਹਨੂੰ
ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਬੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ
ਤੋ ਹੈ।

†ਇਥੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਭਾਵ ਬਾਇਦ ਹੋਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਇਥ
ਜ਼ਿਕਰ ਛੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਿਛੋਂ ਗੁਰ ਘਰ ਵਿਚ ਵੇਦਕ ਲੋਕਕ ਗੀਤੀ ਵੰਦ ਹੋ ਚੁਕੀ
ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਗੀਗਾ ਭੇਜਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ,

[ਜਦੀ ਤੁਸ ੬੬ ਘਲੇ ਖੇ ਏ ਏ]।

ਦਿਵਸ ਤੀਨ ਦਸ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ। ਭਯੋ ਸਮਾਜ ਮਨੁਜ ਸਮੁਦਾਏ। ਜਹਿ
 ਲੈ ਪਹੁੰਚਿ ਆਇਥੇ ਕੋਟੀ^੧ । ਮਿਲੀ ਸੰਗਤੈਂ ਆਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩ ॥ ਜੋਧ-
 ਰਾਇ ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ। 'ਸ੍ਰੀਗੁਰਦਿੱਤੇ
 ਕੇ ਜੁਗ ਨੰਦ। ਧੀਰਮਲ ਹੈ ਬੈਸ ਬਿਲੈਦ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਨਹਿ ਚਲਿ ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਆਵਾ । ਤੁਟਯੋ ਸਭਿਨਿ ਤੇ, ਕਯਾ ਲਖਿ ਪਾਵਾ । ਪਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਯੋ
 ਅਸ ਸਮਾਂ । ਆਇ ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਕੀਨਿ ਨ ਸ਼ਮਾਂ ॥ ੫ ॥ ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਅਥੈ
 ਦਸਤਾਰ । ਕੋ ਰਾਵਰ ਨੇ ਕੀਨਿਸ ਵਾਰ^੨। ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਦੇਨਿ ਕੋ ਜਾਇ।
 ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਬਨੈਂ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਛੁਟੇਰੇ ।
 ਧੀਰ ਸ਼ੀਲ ਗੁਨ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰੇ । ਅਸਾ^੩ ਲਖਿਯਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ !
 ਤਉ ਹਮਾਰੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਅਰਜੀ ॥ ੭ ॥ ਅਰੁ ਹਮ ਲਖਯੈ ਚਹੈਂ ਤੁਵ
 ਮਰਜੀ । ਲਘੁ ਪਰ ਹੀ ਪੁਸੈਨ ਹੈਂ ਹਰਿਜੀ^੪ । ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਇਨੈਂ ਦਸਤਾਰ।
 ਬਡਿਆਈ ਕੇ ਉਚਿਤ ਉਦਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮੁਖ ਪੁਸੈਨ ਰਹਿ ਬਿਕਸਯੋ ਸਦਾ
 ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਗਹੀਰ ਸੁ ਰਿਦਾ । ਸਭਿ ਸੋਂ ਬੋਲਤਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਭਾਉ ।
 ਮਤਸਰ ਆਇ ਕੁਤਰਕ ਨ ਕਾਉ^੫ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿਗੁਰ ਦੋਨੋਂ ਸਮੁਝਾਏ
 'ਬਡ ਬਡਿਆਈ ਉਚਿਤ ਸੁਹਾਏ । ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਤੇ ਇਨ ਕੇ ਭਾਗ ।
 ਜਾਨੇ ਪਰੈਂ ਬਡੇ ਅਥਿ ਜਾਗਿ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
 ਦੋਸ਼ੀ । ਨਹਿ ਸੁਧਰਯੋ ਬਧ ਬਿਤੀ ਅਸੋਸ਼ੀ । ਤਥਾ ਧੀਰਮਲ ਮਤਸਰ ਧਰਿ
 ਧਰਿ । ਹੋਹਿ ਅਧੀਰਜ ਹੋਰਹਿ ਜਰਿ ਜਰਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਸੀ ਮਨਿੰਦ ਬੋਰ
 ਬਹੁ ਬੋਵੈ । ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਨਜਾਰੋ ਤਿਮ ਹੋਵੈ । ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਮ ਹੀ ਭਾਵੈ।
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਹਰੀਗਾਇ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੧੨ ॥ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਹੈ ਕੁਛ ਹਾਥ।
 ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ । ਆਜ ਲਗਹਿ ਸਗਰੋ ਦਰਬਾਰ ।
 ਬੈਠਾਰਹੁ ਇਨ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਇਹੁ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਵਨਿ ਕੀਜੈ ।

^੧ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ । ^੨ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਉਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ । ^੩ਰੀਤੀ । ^੪ਭਾਵ
 ਆਪ ਜੀ । ^੫ਜਾਰੇ ਹਨ ਭਾਗ ।

^੬ਭਾਵ [ਪਿਛੜੇ ਪੌਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੁਥ]

ਵੁਲ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਤਨਾਮ ਵਿਚ । ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵਿਚ
 ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੁਲ ਵੇਖੋ ਜਾਓ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜੋ ਤਕ ਥੀ ਅਫੇਕਾਂ ਹਿੱਸੇ ਨੇੜੇ ਜਾਇ
 ਹਨ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, 'ਪਤਾਲ ਪੁਰੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੁਲ ਵੇਖੋ ਵੇਖੋ ਹਾਂ' ।

ਬਭਿਆਵਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ ਦਿਖਰੀਜੈ' । ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਆਇ ।
 ਸਾਦਰ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਬੁਝੈ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਨਹਿ ਆਯੋ ?
 ਕਹਾਂ ਕਾਜ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਿਰਮਾਯੋ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਭਾਵਾ ।
 ਧੀਰਮੱਲ ਜਿਮ ਚਹਤਿ ਹਟਾਵਾ ॥ ੧੫ ॥ 'ਹਮਨੇ ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਹ
 ਲੀਨਿ' । ਕਹਜੋ ਬਹੁਤ ਨਹਿ ਮਾਨਜੋ, ਚੀਨ' । ਨਿਸ ਮਹਿ ਦਾਤੁ ਸੁਤ
 ਸਮੁਝਾਯੋ । ਚਤੁਰਾਈ ਛਲ ਸਾਬ ਹਟਾਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਰਾਖਜੋ
 ਤਹਿ ।—ਮੁਝ ਤੇ ਬਿਨ ਕਿਹ ਕੇ ਫਿਗ ਜਾਹਿ । ਬਡੇ ਪੁੰਨ ਮੈਂ ਉਚਿਤ
 ਬਭਾਈ । ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਲਈ ਗੁਰਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਅਹੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੋਤਿਕ
 ਦਿਨ ਕੇ' । ਮੈਂ ਪੁਜਵਾਵੋ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬਨਿ ਕੇ । ਕੌਨ ਹਟਾਇ ਸਕੈ ਗੁਰਿ-
 ਆਈ । ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਾਬ ਮੈਂ ਪਾਈ—॥ ੧੮ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਾਕਨਿ ਕੋ
 ਕਹੈ । ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੈ ਜਿਸ ਅਹੈ' । ਸੁਨਿ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਇ।
 ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਸ ਤੇ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ੧੯ ॥ 'ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਦੇਸ ਉਪਜਾਯੋ।
 ਮਨਮਤਿ ਤੇ ਨਿਸ ਗੁਰੁ ਬਨਾਯੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਬਰੈ ਸਭਿ
 ਧਾਰਾ । 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਦੇਹਿ ਦਸਤਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪਗਠ
 ਤਬਿ ਭਈ । 'ਬਭਿਆਈ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕਹੁ ਦਈ' । ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਚਵਿਥੇ
 ਲਗਿ ਮਸਲਤ । ਇਮ ਕਹਿ ਉਠੈ ਸੁਨਤਿ ਭੇ ਹਰਖਤਿ ॥ ੨੧ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਬਿ ਕੀਨਿ।ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀਨ'।ਫਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ
 ਠਾਨਤਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੁਧ ਮਸੰਦ ਲਹਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਫਰਸ਼
 ਬਿਸਾਲ ਹੇਤੁ ਛਿਰਕਾਇਵ । ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਸੁਧ ਕਰਿਵਾਇਵ । ਜਾਂਜਮ^੧
 ਅਰੁ ਬਤਿਰੈਜੀ ਸੰਗ । ਅਵਨੀ ਤਲ ਛਾਦਜੈ ਬਹੁ ਰੰਗ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
 ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਰਹਜੈ ਨਿਹਾਰੈ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਰੈ।ਸੋਭਤਿ ਪੈਤ੍ਰ
 ਸਾਬ ਹਰਿਰਾਇ । ਹਾਥ ਗਹੇ ਮ੍ਰਿਦੁ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ
 ਮਸਨੰਦ ਭੁਸਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਿਰੇ ਜਾਇ ਗੋਸਾਈਂ । ਚਮਰ ਦਾਰ ਲੇ
 ਚਮਰ ਢੁਰਾਏ । ਪਠੇਮੇਵਰੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਭਟ ਪੰਚ ਸੈ ਲੋਕਰਿ
 ਸੰਗ । ਆਇਵ ਜੋਧਰਾਇ ਮੁਦ ਅੰਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚਜੈ ਭਾਨਾ॥

^੧ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕਪਟ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ । ^੨ਬੜਾ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਨਾਂ ਮੰਨਿਆ, ਮਦਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ..... । ^੩ਭਾਵ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਬਾਕੀ ਹੈ । ^੪ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ । ^੫ਟੋਕਿਆ ਬਸਤਰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਵਿਛਾਵਣ ਦਾ । [੩੫, ਜਾਜਮ] ।

ਸਕਲ ਸਬੰਧਨਿ ਆਵਨ ਠਾਨਾ ॥੨੬॥ ਰੂਪਾ ਆਇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗਾ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਖਡ ਭਾਗਾ । ਜੇਤਿਕ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ ।
 ਲੇ ਲੇ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬੰਦ ॥ ੨੭ ॥ ਲਗਜੇ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਸਥਾਨਾ ।
 ਖਰੇ ਜਿ ਕੰਚਨ ਦੇਡਨ ਪਾਨਾ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਗਾਵਤੇ ਜਸੁ ਕੋ । ਸਭਿਨਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਇ ਦਰਸ ਕੋ ॥੨੮॥ ਭਾਨਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗੜਾ । ਉਠਤਿ
 ਭਯੋ ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਆਗੜਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੀਸ ਦਸਤਾਰ । ਕਰੀ ਬੰਧਾ-
 ਵਨ ਹਾਥ ਉਭਾਰਿ ॥ ੨੯ ॥ ਸਭਿਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਸੁਧਾਰਤਿ । ਨਭ
 ਮਹਿ ਜੈਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰਤਿ* । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸੁ । ਦਈ ਪਾਗ
 ਸੁੰਦਰ ਅਵਤੰਸੁ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਅਰਪੀ ਸਭਿਹੂੰ । ਜੋਧਰਾਇ
 ਭਾ ਦੇਵਤਿ ਤਬਿਹੂੰ । ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰ । ਅਰਪਤਿ ਸਗਰੇ
 ਲਾਗਜੇ ਵੇਰ ॥ ੩੧ ॥ ਬਾਜਨਿ ਲਗੇ ਪੌਰ ਸ਼ਬਦਿਆਨੇ । ਸਜਸੁ ਕਬਿੱਤਨ
 ਭਾਟ ਬਖਾਨੇ । ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਇ ਕੀਨਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਆਨੰਦ ਭਾ ਸਭਿ ਕੇ
 ਉਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਾਥ ਤੇ ਦਾਨ । ਮੰਗਤਿ ਜਨਿਨਿ
 ਦਿਵਾਇ ਮਹਾਨ । ਬਾਦੇਤ ਸਗਲ ਬਜਾਵਨ ਹਾਰੇ । ਲੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਸੀਸ
 ਉਚਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਹਯਨਿ ਆਇਕਨਿ ਦਾਸ* ਬਿਸਾਲੇ । ਬਸਤੁ ਬਿਬੁਖਨ
 ਲੇ ਧਨ ਜਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਰਾਹੈ । ‘ਗੁਰੁ ਪੋਤੁ ਇਹੁ ਭਾਗ
 ਮਹਾਂ ਹੈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਅਦਭੁਤ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਇ ਰਹੇ ਹੋ । ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਜਨੁ
 ਆਜ ਲਹੇ ਹੋ । ਔਚਕ ਸਭਿਨਿ ਰਿਦੈ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਸਾਨੀ ਪਰੈ ਪਾਇ
 ਗੁਰਿਆਈ—॥੩੫॥ ਇਮ ਮੰਗਲ ਕਰਿ ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਵਾ । ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਵਧਾਵਾ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਧੀਰ ਮਲ ਕੀ ਨਿੰਦ ਅਲਾਇ

॥ ੩੬ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤਿੰਨੇ ਅਧਿਆਇ ਹਨ । ਜਿਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਆ ਪਾਠ ਬੰਧਾਵਨ’ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਰਨਨੇ । ਭਾਮ ਦੇਵ
 ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੯ ॥

੪੨. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪ ਮਾਲਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ । ਸਭਾ
 ਲਗਾਇ ਬਿਰਾਜ ਹੀ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸੰਗਤਿ ਲਿਏ ਮਸੰਦ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਜੁਗ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਹੁਕਮ ਪਾਇ
 ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਰਹੇ । ਦੀਪਮਾਲ ਕੇ ਮੇਲਾ ਲਹੇ ।—ਬੋਰੇ ਦਿਵਸ ਅਹੈ
 ‘ਖਸੀ ਦੇ ਵਾਜੇ । *ਪੌਰਿਆ ਦੇ ਦਾਸ ਆਇਕ ।

*ਪੁਸ਼-ਮੁਕਰਤਿ ।

ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ । ਸੇ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਘਰ ਕੈ ਜਾਂਹਿ-॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਚਵਹਿ ਤੁਰੰਗ । ਦੇਖਹਿ ਸਤ੍ਰੁਵ ਤੀਰ ਤੁਰੰਗ । ਮੰਦ ਮੰਦ ਹਯ
ਪੰਥ ਚਲਾਵੈ । ਕੂਲਹਿ ਕੂਲ^੧ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਤੁੰਗ ਕੋ^੨
ਸੈਲਨਿ ਤਰੇ।ਸੈਲ ਕਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਫਿਰੇ।ਅਲਪ ਉਤੰਗਨਿ^੩ ਬਲ ਕੋ
ਹੋਰਹਿ । ਕਬਿਹੂੰ ਕੰਦਰਾ ਮਾਂਹਿ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ॥ ੫ ॥ ਕਹਿ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਸੰਗ
ਚਢਾਵੈ । ਚਢਹਿ ਜੋਧ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈ । ਕਿਤ ਬੈਸਹਿ ਬਲ ਨੀਕੋ
ਜਾਨਿ । ਲਗਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਤਹਾ ਦਿਵਾਨ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਬਹੁ ਕਾਰ
ਸਭਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਸਦਨ ਕੀ ਠਾਨਹਿ ਸਾਰੀ^੪ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੇਗ ਹੋਹਿ
ਅਧਿਕਾਈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਚਵਹਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੭ ॥ ਆਵਹਿ ਜਾਂਹਿ
ਸਮੂਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਭੋਜਨ ਦੇਗ ਅਸੇਸ।ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਬਨਹਿ ਰਸ
ਸ੍ਵਾਦ । ਮਿਲਹਿ ਸੰਤ ਸਿਖ ਭਨਿ ਸੰਬਾਦ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਵਹਿ
ਜਬਿ ਹੂੰ । ਦਰਸਹਿ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਮਿਲਿ ਸਭਿਹੂੰ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਮੁਖ
ਤੇ ਬੈਨ । ਸੁਨਹਿ ਭਗਤਿ ਆਤਮ ਰਸ ਐਨ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਗਨ ਹੋਇ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪੁਰਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਦੀਪਮਾਲ ਦਿਨ ਨੇਰੇ
ਜਾਨਿ । ਮੇਲਾ ਆਵਨਿ ਲਗਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਸਫਲ ਜਨਮ ਨਿਜ
ਕਰਿਬੇ ਹੋਤੁ । ਲਈ ਉਪਾਇਨ ਤਜੇ ਨਿਕੋਤ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਸੰਚੀ ਗੁਰ
ਕਾਰ।ਕੋਤਿਕ ਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਦਰਬਾਰ॥੧੧॥ਗਾਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਨੀ॥
ਮਗ ਮਾਂਹਿ ਚਲਾਤਿ ਬਿਕਾਰਨ ਹਾਨੀ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਉਮਛੇ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਖੁਰਾਸਾਨ ਅਰੁ ਬਲਖ
ਬੁਖਾਰਾ । ਧੰਨੀ ਘੋਪ ਪਿਸ਼ੋਰ ਉਦਾਰਾ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਆਇ ਕਸ਼ਮੀਰ।
ਸਾਭ ਦੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਇ ਬਹਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਠੱਠਾ ਭੱਖਰ ਪੁਰਿ ਗੁਜਰਾਤ ।
ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਜਸੁ ਅਵਦਾਤ^੫ । ਕਾਂਹੇ ਲਗਿ ਗਿਨੀਅਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ।
ਸੰਗਤਿ ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧੪ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਦਿਨ ਜਬਿ ਆਯੋ ।
ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ।ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਈ॥
ਚਵਰ ਢਗਤ ਚਾਰੂ ਚਪਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਭਾਤ ਸਮੇਤ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ ।
ਬੈਠਨੈ ਬੰਦਨ ਠਾਨ ਸਮੀਪ । ਕੰਚਨ ਦੰਡਧਾਰ^੬ ਤਹਿ ਖਰੇ । ਭਾਰ

^੧ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ । ^੨ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਣ ਨੇਣੀ ਵੇਖੀ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਉਂਚੇ ਨੀਵੇ । ^੪ਸਾਰੀ
(ਕਾਰ) ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੫ਉੱਜਲ । ^੬ਵੇਬਦਾਰ ।

ਨਕੀਬ ਗੁਰੂ ਜਸੁ ਕਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸਗਲ ਦੇਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਅਨਿਕ
ਉਪਾਇਨ ਅਦਭੁਤ ਲਯਾਈ । ਖਰੇ ਮੇਵਰੇ ਹਿਤ ਅਰਦਾਸ । ਲੇਤਿ
ਅਕੋਰਨ ਅਰਪਤਿ ਪਾਸ ॥ ੧੭ ॥ ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਅਜਾਇਬ ।
ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ । ਭੇਟਨ ਕੇ ਅੰਬਾਰ ਅਗਾਰੀ । ਲਗੇ
ਸਕਲ ਵਸਤ੍ਰ ਮੁਲ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਿਗ ਹੋਰੇ ।
ਚਿਤਵਤਿ ਵਧੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧੇਰੇ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਜੁਗਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਬਰਤੀ
ਭਲੇ, ਰਿਪੁਨਿ ਘਰ ਘਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ । ਜਗ
ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ । ਇਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਹੁ ਘਰ ਕੇ । ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਗੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ॥ ੨੦ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਕੋਰੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਤ ਬਿਤ ਆਦਿ ਚਾਹ ਜੇ
ਆਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਾਏ ਸਮੁਦਾਏ । ਇਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੇ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ^੧ ।
ਅਹੈ ਸੰਤ ਜਿਨ ਚਿਤ ਨਿਸਕਾਮ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ਹਿ ਭਗਤਿ
ਉਪਾਵੈ^੨ । ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਸੂਰਸ ਕੇ ਪਾਵੈ^੩ । ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬਿਰੇ ।
ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਸਮੂਹ ਨਰ ਖਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਪਿਖਹਿ ਸਰੂਪ ਹੋਹਿ ਬਲਿਹਾਰੀ ।
ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ ਦੁਖਨ ਬਿਦਾਰੀ^੪ । ਮੁੱਖਸ ਮਸੰਦ ਕਿਧੈ ਸਿਖ ਆਏ ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਹਿਤ ਕੀ^੫ ਬਾਤ ਚਲਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਅਰਪਹਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦਸਤਾਰ ।
ਉਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਾਟ ਬਿਠਾਇਵ ਪੋਤਾ ।
ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਮਹਾਨ ਜਿ ਪੋਤਾ^੬ ॥ ੨੫ ॥ ਬਹੁ ਆਦਰ ਤੇ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹੁ ।
ਜਾਨਹਿ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਏਹੁ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਮਹਿ ਲਖੀਯਤ ਹੈ ਸੁਭ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ ਬੰਦਾ
ਬੰਸ ਅਲਪ ਮੁਖ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ । ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਖ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰੇਤੇ । ਗੁਰਤਾ
ਉਚਿਤ ਬਿਦਤ ਗੁਨਵੰਤੇ ॥ ੨੭ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰਹਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਛੈ । ਤਖਤ
ਬਿਰਾਜਹਿਗੇ ਦੁਤਿ ਆਛੈ । ਕਹਿ ਲਾਗ ਕਹੈ ਮੇਲ ਕੀ ਬਾਤ । ਦਰਸਾਹਿ
ਕਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਅਵਦਾਤ ॥ ੨੮ ॥ ਮਨਭਾਵਤਿ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਰਹੈ ਬਹੁਰ
ਗਮਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੇ ਚਹੈ^੭ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਾਨ ਭਲੇ । ਨਿਜ

^੧ਪ੍ਰਵਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ^੨ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਤਾ^੩ਚੁਕੁ-ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਢਿੱਡ ਦੀ । ^੪ਜਗਜ਼ ।

ਨਿਜ ਦੇਸ ਬਿੰਦੁ ਸਿਖ ਚਲੇ ॥ ੨੯ ॥ ਜਾਨਿ ਜੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਾਖਯੋ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਭਾਨੇ ਕੋ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਦਿਲਾਸਾ ।
 ਰਾਖਤਿ ਭਏ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਪਾਸਾ । ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਹੁ ਰਹੇ । ਜਿਨਹੂੰ
 ਪਰਮਪਦ ਬਾਛਤਿ ਅਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਹਤਿ ਅੰਗਯਾਨ । ਸਿੱਖੀ
 ਉਪਜੈ ਰਿਦੈ ਮਹਾਨ । ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰਨ ਕੋ ਪਰਹਰਿ ਕੈ । ਰਿਦੈ ਮੁਕਰ
 ਕਹੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਸਰੂਪ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਮਨ
 ਕੋ ਰੋਕਤਿ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ । ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੋ ਕੂਰਾ ਜਾਨਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਰਾਗ
 ਦ੍ਰੋਖ ਜੁਗ ਹਾਨਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਦੋਨਹੂੰ ਜਬਿ ਮਨ ਤੇ ਹਨੇ । ਮਤਸਰ
 ਆਇ ਕੌਨ ਤਬਿ ਜਨੇ । ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਸ਼ਾਂਤਿ ਜਬਿ ਨਿਪਜੈ । ਸੁਗਮ ਗਯਾਨ
 ਕੋ ਰਸ ਉਰ ਉਪਜੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿੱਧ ਅਸ਼ਟਦਸ਼ ਔਚਕ ਆਇ । ਬਿਰੈ
 ਅਗਾਰੀ ਮਨ ਬਿਰਮਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਜਨਾਵਹਿ ਸੋਇ । ਜਿਮ
 ਚਾਹਹਿ ਸੋ ਤਤਛਿਨ ਹੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਨਭ ਕੋ ਚਵਨ, ਪਤਾਲ ਸਿਧਾਵਨ ।
 ਮੇਰੁ ਮਨੀਏ ਸਰੀਰ ਬਨਾਵਨ । ਅਨੁ ਤੇ ਅਨੁ ਤਤਛਿਨ ਬਨਿ ਜਾਵਨ ।
 ਗੁਪਤਹਿ ਬਿਦਤਹਿ ਜਿਮ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸਿਖ
 ਨਹਿ ਸਨਮਾਨਹਿ । ਅੰਤਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਠਾਨਹਿ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਠਾਢੀ
 ਰਹਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਸ ਗੁਰਮਾਤਿ ਅਤਿ ਚਿਤ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਹੈ
 ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਡ ਭਾਗੇ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮਹਿ ਪਾਗੇ । ਸੱਤਿਨਾਮੇ
 ਜਾਚਹਿ ਕਰਿ ਅਰਜੀ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਬਰਤਹਿ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ॥ ੩੮ ॥
 ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਅਪਰ ਮੇਲ ਸਭਿ ਗੁਯੋ ਅਵਾਸ । ਪਾਇ
 ਕਾਮਨਾ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਸ਼ਟਮ ਗ੍ਰੰਥ 'ਦੀਪਨਾਥ ਮੇਠਾ' ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਭਟਨਾਨੰਦ ਨਾਮ ਹੋਰਿ ਚਰਚਾਨਿਸ਼ਥੀ ਅੰਕ ੪੩ ॥੪੪॥

੪੩. [ਸ੍ਰੀ ਏਕ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਗੰਢੀਰਤਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਰਹਿ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਹਿ ਬਿਚ ਰਾਗ ਜਿਨ
 ਤੇ ਮਨ ਪਾਵਨ ਬਨੈ, ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਭਗਤਿ,
 ਗਯਾਨ, ਬੈਰਾਗ, ਬਿਬੇਕ, ਨਿਗੁਨ ਸਗੁਨ ਕੀ ਆਤਮ ਟੇਕ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ
 ਚਰਚਾ ਸੰਗ ਭਾਨੈ । ਸੁਨਤਿ ਜੋਧ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਾਨੈ ॥ ੨ ॥ ਰੂਪੇ ਆਇ

ਰਿਦੈ ਰੂਪ ਸੀਮੇ ਨੂੰ । ਬਿਧਾਤਾ ਦੇ ਸਿਸਾਰ ਨੂੰ । ਛਾਵ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ । ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ
 ਦਾ ਪੁਲ ਇਕ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸੁਨੈਂ। ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਿਦੈ ਪੁਨ ਗੁਨੈਂ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੀ
 ਪੰਗਤਿ ਹੋਤਿ। ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਕੋ ਰਿਦੈ ਉਦੋਤਿ ॥ ੩ ॥ ਮੁਕਤਿ ਉਚਿਤ
 ਨਰ ਭਏ ਅਨੇਕ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ। ਬਿਤੀ ਸਰਦ^੧, ਹਿਮ
 ਰਿਤੁ^੨ ਪੁਨ ਆਈ। ਪਾਰਾ ਪਰਹਿ ਜਗਤ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੪ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ
 ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਸੇ। ਭਏ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਸ਼ੋਭ ਤੁਰਕ
 ਲਾਖਹੁ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਆਇ ਸਗਰੇ ਸੇ ਹਾਰੇ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇੰ ਸੰਗ
 ਬਹੁ ਨੇਹੁ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਛੇਹੁ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਨਿਜ ਸਮੀਪ
 ਹੀ ਰਾਖੈਂ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨ ਕੋ ਕਬਹੁ ਨ ਕਾਖੈਂ ॥ ੬ ॥ ਸਦਨ ਬਿਰਹਿ ਤੋ
 ਬੈਠਹਿ ਤੀਰ। ਜੇ ਕਰਿ ਚਾਹਿ ਕਬਹਿ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਹਯ ਚਾਹਾਇ ਕਰਿ
 ਸੰਗ ਲਿਜਾਵੈਂ। ਸਿਵਕਾ ਚਾਵੈਂ ਤ ਸਾਬ ਚਾਵਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਸਤੁਦਾਵ ਕੂਲ
 ਸੈਲ ਕੋ ਜਾਇ। ਕੈ ਸੈਲਨਿ ਕੇ ਸਿਖਰ ਸਿਧਾਇ। ਹੋਰਤਿ ਕਬਹੁ ਕੰਦਰਾ
 ਬਿਚਰਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਰਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੮ ॥ ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ
 ਅਨਿਕ ਪਹਿਰਾਵੈਂ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਭੂਖਨਿ ਬਨਿਵਾਵੈਂ। ਪਹਿਰਾਵੈਂ ਕਰਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰੇ। ਸ਼ੋਭਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਝੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੈਠਹਿ
 ਬਹੁ ਪਾਸ। ਨਾਹਿ ਤ ਅਪਨੇ ਬਸੈਂ ਅਵਾਸ। ਕਬਿ ਕਬਿ ਆਵਹਿ ਤੇਗ
 ਬਹਾਦਰ। ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਇਨ ਬਹੁ ਆਦਰ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਬੋਲਹਿ
 ਬਹੁ ਧਾਰਹਿ ਮੋਨ। ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਕੋਨ। ਅੰਤਰ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਮਸਤ ਕੀ ਨਜਾਈ। ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ,—ਇਹ^੩ ਲਖਹਿ ਨ ਕਾਈ—॥੧੧॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਹੋਇ ਇਕੰਤ। ਕਿਧੈ ਬਹੁਤ ਨਰ ਮਹਿ ਭਗਵੰਤ। ਬਾਸਰ
 ਬੀਸ ਪਚੀਸਨਿ ਬਿਖੈ। ਜਬਿ ਚਿਤ ਹੁਇ—ਪਿਤ ਦਰਸਨ ਪਿਖੈ^੪—॥ ੧੨ ॥
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪਾਇਨਿ ਧਰਤਿ^੫। ਲਾਜ ਸਹਿਤ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਚੇ ਕਰਤਿ।
 ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ ਜਾਇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਗੀਵੇ ਨਿਵਾਇ ॥ ੧੩ ॥
 ਪੁੰਝ ਸਧੀਰਜ ਪਿਖਿ ਗੰਭੀਰ। ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਿਹੁ
 ਜਾਨੁ ਲੇਤਿ ਉਚਾਇ। ‘ਬੈਠਹੁ ਨਿਕਟਿ’ ਸਥਾਨ ਬਤਾਇ ॥੧੪॥ ਕਬਿਹੁ
 ਗਹਿ ਕਰਿ ਭੁਜਾ ਬਿਠਾਵੈਂ। ਸਨਮਾਨਹਿ ਸੁਤ ਕੋ ਦਰਸਾਵੈਂ। ਪਿਖਹਿ
 ਨਾਨਕੀ ਕਬਿ ਘਰ ਮਾਂਹੀ। ਆਦਰ ਦੇਤਿ ਬਿਠਾਵੈਂ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੫ ॥ ਰਿਦੈ

^੧ਸਰਦ ਰਿਤੁ=ਔਂ ਕੋਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ। ^੨ਹਿਮ ਰਿਤੁ=ਮੱਘਰ ਪੋਹ। ^੩ਗਾਥ ਸ੍ਰੀ ਗੋਗ ਬਹਾਦਰ
 ਜੀ। ^੪‘ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾਂ’ (ਤਦ).....। ^੫ਢਰਨ ਧਰਦੇ।

ਬਿਚਾਰੈ-ਇਹ ਸੁਤ ਮੇਰੇ । ਲਖਹਿ ਨ ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਬਡੇਰੇ । ਕਿਹ
ਸੋ ਪਸਾਰ ਨ ਬੈਠਹਿ ਬੋਲਹਿ । ਨਹੀਂ ਚਤਰ ਮਤ ਵੇਕਲ ਡੋਲਹਿ ॥੧੬॥
ਘਰ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਇਕਾਂਕੀ ਰਹੈ । ਕਿਹ ਮਸੈਦ ਸੋ ਮੇਲ ਨ ਲਹੈ । ਪੱਖ
ਪਾਤ ਕਾਹੂ ਸੰਗ ਨਾਹੀ । ਲੈਬੋ ਦੈਬੋ ਕਰੈ ਨ ਕਾਹੀ ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਜਾਨਹਿ ਸਾਰਾ । ਸਭਿ ਘਰ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰ ਸੰਭਾਰਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਆਦਰ
ਨਹਿ ਏਤੋ । ਮਮ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਜੇਤੋ ॥੧੮॥ ਸੋ ਪਰਲੋਕ ਗਏ
ਅਬਿ ਪਾਛੈ । ਸੁਰਜਮਲ ਜਾਨਤਿ ਮਤਿ ਆਛੈ ਘਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਤਿ ਸਭਿ
ਭਾਵਤਿ । ਅਪਨਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਭਲੇ ਰਿਝਾਵਤਿ ॥੧੯॥ ਅਲੀਰਾਇ ਕੀ ਬਾਤ
ਕਹਾਂ ਹੈ । ਜਨਮਤਿ ਹੀ ਜੋ ਮਸਤ ਮਹਾਂ ਹੈ । ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੋਤੁ ਪਰ ਰਹੈ ।
ਨਿਸਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹਿਤ ਹੀ ਲਹੈ ॥੨੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਆਦਰ ਕਰੈ ਕਰੈ ।
ਇਹ ਕੁਛ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ ਪਟੈ- । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਦਿਨਨਿ ਬਿਝੀਤਿ ।
-ਬੁਝਹੁ ਕਬਹਿ ਕੀਤ ਭਗਵੰਤ- ॥੨੧॥ ਇਕ ਬਾਸਰ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ
ਮਾਹੀ । ਬੈਠੀ ਹੁਤੀ ਨਾਨਕੀ ਪਾਹੀ । ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਪਿਤ
ਗਰ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਲਲਚਾਏ ॥੨੨॥ ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨਿ ।
ਬੰਦਨ ਕਰਤਿ ਗਹੀ ਭੁਜ ਪੀਨ । ਏਠੇ ਤਰੇ ਬਿਲੋਚਨ ਕਰੇ । ਪਿਤਾਨਿਕਟਿ
ਨਹਿ ਉਚ ਨਿਹਰੇ ॥੨੩॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ ਇਕਾਂਕੀ ਕੀਤਾ । ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ
'ਸੁਨਿ ਭਗਵੰਤ ! । ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹੁ ਮੇਰੇ । ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਧ ਸੁਭਾਵ
ਬਡੇਰੇ ॥੨੪॥ ਪੁੱਤੁ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਬਡੇਰੇ । ਚਿਤ ਜਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰ ਘਨੇਰੇ ।
ਘਰ ਕੇ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੇ । ਲੇਨਿ ਰੁ ਦੇਨਿ ਜਬੋਚਿਤ ਧਰੇ ॥੨੫॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਚਹਤਿ ਬਡਾਈ । ਮਿਲਹਿ ਮਸੈਦ ਜਿਨਹੁ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਇਹ ਮਮ ਸੁਤ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ ਕੋਈ । ਰਹਤਿ ਇਕਾਂਕੀ ਭੁਜਨਿ ਹੋਈ ॥
੨੬॥ ਭੁਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਤੇ ਘਨੈ । ਕਾਰਨ ਕਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਲਖਿ ਮਨੈ ।
ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਸਦਾਈ । ਰਹੀ ਬਿਚਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਜਾਈ ॥੨੭॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਸਾਚ ਬਡਾਵਹੁ । ਕਿਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਭੇਵ ਬੁਝਾਵਹੁ ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਏ । ਸੁਤ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ॥
੨੮॥ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ । 'ਕਹਾਂ ਭੋਲੀਏ ! ਭੇਵ ਪਛਾਨਾ ।

੧ ਸਮਾਂ । 'ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? (ਕੀਹ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ) ਉਮਤੀ ਮਨ ਵਿਚ ਲਖੀ ਹੈ ।
(ਅ) (ਆਪ ਦੀ) ਉਮਤੀ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ।

ਅਜਰ ਜਰਨ ਓਰ ਧੀਰ ਧੁੰਧਰ* । ਇਸ ਮਨੀਦ ਨ ਅਪਰ ਜਗ ਅੰਦਰ
 ॥੨੯॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ ਗਨ ਮਾਨਨ ਠੋਰ* । ਸਨਹ ਦੁਸਰੋ ਕਾਦਨ
 ਔਰ । ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਹੋਹਿ ਬਲਵੈਡ । ਤੇਜ ਪੁਰੇਡ ਝੰਡ ਖਲ ਖੰਡ* ॥੩੦॥
 ਰੰਡ ਮੰਡ ਬਡ ਸੋਤੁ ਬਿਹੰਡ* । ਘਾਲਹਿ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਘਮੰਡ । ਜਗਤ
 ਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰੋ । ਨਾਮ ਕਰਹਿ ਓਜਲ ਬਹੁਤੇਰਾ ॥੩੧॥ ਮਹਾਂ
 ਪੁਰਖ ਬਡ ਤੇਜ ਅਮੀਦ । ਵੇਗਾ ਤੇਗਾ ਕੋ ਧਨੀ ਬਿਲੇਦ । ਗੁਰਨਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਬਿਸਾਲ ਵਧਾਵਹਿ । ਚਰੁਕੀਟਨਿ ਪਰ ਛਾਯਾ ਛਾਵਹਿ ॥੩੨॥ ਤਿਨ ਕੇ
 ਜਨਮ ਹੋਨਿ ਕਰਿ ਘਰ ਮੈਂ । ਮਾਨਨੀਯ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਰ ਨਰ ਮੈਂ ।
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ ਬਡੋ ਸਭਿਨਿ ਤੋਕਰਿ ਆਦਰ ਮਿਦੁ ਕੋ ਹਮ ਭਨਤੇ*
 ॥੩੩॥ ਸਨਤਿ ਅਨੰਦ ਨਾਨਕੀ ਹੋਈ । ਬੰਦਨ ਕੀਨੇ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਈ ।
 -ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ*ਗੁਨ ਨਿਧ ਹੁਇ-ਸੁਨੈ । -ਬਨਹਿ ਸਾਚ ਇਨ ਕੋ, ਜਿਮ
 ਭਨੈ ॥੩੪॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੁਤਿ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਕਲ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਅਧਿਕ ਬਿਭੁਤਿ ਮੋਹਿ ਘਰ ਆਵਹਿ । ਪੌਤਾ ਸਭਿ
 ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵਹਿ-॥੩੫॥ ਜਬਿ ਤੇ ਸੁਧਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਨਾਈ । ਭਈ
 ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਅੰਗ ਨ ਮਾਈ।ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਖਾਤਿ ਭਈ ਅਨੰਦਾਹੋਹਿ ਪੌਤ ਕਬਿ
 ਬਾਂਹਿ ਬਿਲੇਦ* ॥੩੬॥ ਜਬਿ ਜਨਮੈਂ ਦਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਦੇਖਿ ਅਨੰਦਤਿ
 ਬਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੁ ਪਤਿ ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਤ ਹੀ ਰਹੀ।ਜਨੈਂ ਜਸੈਂ ਵਧਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਭਾ ਮਹੀ* ॥੩੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤਬੈਦੈ ਘਟਕਾ ਬੈਠੇ ਸੁਨਿ ਸਬੈ
 ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਾਨ ਪਧਾਰੇ । ਪੌਵਿ ਕੀਨਿ ਬਿਸਰਾਮ ਸੁਖਾਰੇ ॥੩੮॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਗ੍ਰੰਥ ਅਖਟਮ ਭਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ' ਪੁੰਨਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚਤੁਰਾਂਗਿ ਹੀ ਅੰਸੁ* ॥ ੭੩ ॥

*ਅਜਰ ਨ ਜਰਨ ਵਾਨੇ ਹਿਰੇ ਵੇ ਧੀਰ ਤੇ (ਸਾਰੇ ਬੁਝ ਗੁਣਾਂ ਵੇ) ਧਰਨ ਕਰਨ ਵਾਨੇ । [1] ਸਾ
 ਪੁੰਧਰ=ਭਾਰ ਚਾਣ ਵਾਲਾ । ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਰਨ ਵਾਲਾ] । *ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਣ ਕਰ ਕੇ
 ਸਤਿਕਾਰ ਜੋਗ ਹਨ । *ਸਮੂਹ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । *ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ । *ਪੋਤਾ । *ਮਹਾਂ ਬਲੀ ।
 *ਧਰਤੀ : ।

*ਇਥੇ ਆਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਗ ਆਦਿ ਅੰਤ ਮਿਲਾਏ ਦੇ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਤਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਮੋਲਵਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਇਕ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਵਿਚ
 ਆਇਆ ਹੈ । ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਛਾਪੇ ਵੇ ਅਤੇ ੧੯੧੨ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੰਗ
 ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ; ਜੋ ਬ ਤ ਮਗਰੋਂ ਦਾ ਹੈ,
 ਲ ਰੋ ਸਫਿਆ ਤੇ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧਣ ਵਾਢੀ ਸਾਬਤ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਤੇ ਪਤਰੇ
 ਮਗਰੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਏ ਹਨ; ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖੇਪਕ ਹਨ । ਇਹ ਸਫਿਆ ਤੇ ਮੰਦੀ ਬੀ

(ਭਾਗੀ ੭੩ ਦੇ ਅੰਤ ਪਤੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ)

੪੪. [ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦਿਰਸਾਹ ਪ੍ਰਯੋਕ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਰਾਮਾ ਰਹਜੋ ਪਰਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਭੀਰ । ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ
 ਤਤਬਿਤਾ ਅਪਰ ਕਿਤਿਕ ਸਿਖ ਭੀਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਰੁ
 ਸੁੰਦਰ ਰਹਜੋ । ਗੁਰ ਸਮੀਪਤਾ ਕੋ ਮੁਖ ਲਹਜੋ । ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ਅਨਿਕ
 ਬਿਧਿ ਹੋਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਮਾਨ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ ॥ ੨ ॥ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਕਰੈ । ਸੁਨਹਿ ਭਲੇ ਓਹ ਅਨੰਦ ਧਰੈ । ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਗੁਰੁ ਨੇਵ
 ਕਮਾਵੈ । ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੀ ਸੁਧ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥ ਲੋਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਬਡ
 ਬਿਵਹਾਰ । ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਨਤੋਟ ਅਹਾਰ । ਗੁਰ ਕੇ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਪਹੁੰ-
 ਚਾਵਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਜੋ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ਕੋ ਲਖਿ
 ਇਕ ਬੈਰ । ਤਿਸੀ ਗੀਤਿ ਬਰਤਹਿ ਨਿਤ ਹੋਰਿ । ਲਾਲਚੇਦ ਨਿਜ ਨੰਦਨ
 ਭਾਯੋ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਿਤ
 ਭਵਜਲ ਢੇਰਾ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਚਲਿ ਸਕਲ ਨਿਬੇਰਾ । ਰਣ ਕੋ ਕਰਤਿ
 ਰਿਪੁਨਿ ਕਹੁ ਜੀਤਾ । ਅਨੰਦ ਲਹਜੋ ਮਹਾ ਤਤਬੋਤਾ ॥ ੬ ॥ ਚਿਰੇਕਾਲ ਗੁਰ
 ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ । ਦਰਸਨ ਠਾਨਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ ਸੁਨਤਿ
 ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਦ੍ਰਿਗੁ ਅਰੁ ਕਾਨ ॥ ੭ ॥ ਸਫਲ ਸੀਸ ਪਦ-
 ਬੰਦਨ ਧਰਤਿ । ਤਿਮ ਹਾਥਨਿ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ । ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਇਤ
 ਉਤ ਚਲੇ । ਕੀਨਸਿ ਚਰਨ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਭਲੇ ॥ ੮ ॥ ਸੇਵਤਿ ਸਗਰੀ ਬੈਸ
 ਬਿਤਾਈ । ਧੰਨ ਜਨਮ ਕਰਿ ਕੈ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਭਯੋ ਬਿੱਧ ਗੁਰ ਦਰਸ
 ਨਿਹਾਰਤਿ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
 ਆਦਿਕ ਭਈ । ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਗਤਿ ਮਤਿ ਲਈ । ਸਗਲ ਆਰਥਲ
 ਬਿਤੀ ਪਛਾਨੀ । ਅੰਤ ਗਤੀ ਅਪਨੀ ਮਨ ਜਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸੰਗ ਤਕਰਾਰ । ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਿ । ਚਿਤ ਮੈਂ ਸਮੁਝਿ
 ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇਵ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਅਲਾਇਵ ॥ ੧੧ ॥ ਲਾਲ-

ਪ੍ਰਤਿਭੇ । ਸਿੱਖ ਦੀ ਗੀਤੀ । ਇਕਗਾਰ ।

— [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ]

ਨਹੀਂ ਦਿਓ । ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ੫੫੭ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਆਪੋਪਕ ਬਿਨ ਅੰਗੇ ਅਥੇ
 ਫਿਰ ਅਸਾਧੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ੫੫੮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਕ ਪੱਗਾ ਵੱਟ ਕੇ
 ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ । ਵੱਡੀ ਭਰ ਮਿਸਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪੋਪਕ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਿਸੇ ਯੋਸ਼
 ਨੁਸਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਵੇਖਕੇ ਧੌਂਸ ਨਾ ਖਾਏ ।

ਚੰਦ ਕੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ, ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਆਪ ਲਖਹੁ ਸੁਖਦਾਇ। ਤਉ ਬੁਝਿ ਬੇ
ਹੋਤੁ ਗੁਸਾਈ। ਕਹੈ, ਬੈਸ ਮਮ ਸਕਲ ਬਿਤਾਈ॥੧੨॥ ਅੰਤ ਸਮਾ ਪਹੁੰਚੈ
ਅਥਿ ਆਇ। ਤਜੈ ਦੇਹਿ ਤੁਮਰੇ ਗੁਨੁ ਗਾਇ। ਇਸ ਮਹਿੰ ਏਕ ਹੋਤੁ
ਹੈ ਔਰ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਜਿਸ ਠੋਰ॥੧੩॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੇ ਲੇ
ਤਹਿ ਜਾਉ। ਤਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਉ। ਕਰਿ ਆਯੋ ਤਿਹ ਸੋ
ਤਕਰਾਰ। ਮਿਲ ਦੋਨਹੁ ਇਕ ਬਲ ਨਿਰਧਾਰ॥੧੪॥ ਏਕ ਸਮੈ ਤਜਿ
ਦੋਨਹੁ ਦੇਹਿ। ਗਮਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰੋਹ। ਸੋ ਅਥਿ ਚਹੈ ਕਰੈ
ਮੈਂ ਸਾਰਾ। ਪਹੁੰਚਨਿ ਮਹਿੰ ਤਹਿ ਚਿਤ ਹਿਤ ਰਾਚਾ॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ। 'ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਹਮ ਵਿਗ ਆਏ। ਕਹੈ
ਬਾਕ ਸੋ ਸਾਰ ਕਰੀਜੈ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਹੁ ਸੰਗ ਲੀਜੈ॥੧੬॥ ਇਕਠੇ
ਹਇ ਗੁਰ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ। ਮੁਖਾ ਜਗਤ ਕੇ ਮੇਲ ਬਿਚਾਰੇ। ਬਿਧੀ
ਚੰਦ ਬੰਦਤਿ ਕਰ ਬੰਦਿ। ਲਾਲਚੰਦ ਦੇਖੈ ਵਿਗ ਨੇਦ॥੧੭॥ ਸੋ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਇਨਿ ਪਾਯੋ। ਸੇਵ ਕਰਨਿ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਸਿਖਾਯੋ। 'ਭੁਗਤਿ
ਮੁਕਤਿ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਨਹਿ ਤਜਾਗਹੁ ਨਿਤ ਰਹੈ ਅਵਾਸ॥੧੮॥
ਜੋ ਆਇਸੁ ਦੇ ਤੁਰਨ ਕਰੀਅਹਿ। ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਕੋ ਬਿਲਮ ਨ
ਧਰੀਅਹਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਂਹੁ। ਦਈ ਧੀਰ 'ਤੁਮ ਸਮ
ਇਸ ਚਾਹੁ॥੧੯॥ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਹਿੰ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਰਹੈ
ਅਥਿ ਦੇਈ। ਰੂਪ ਏਕ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਭਯੋ। ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਜ ਬਹੁਤ ਠੈ ਕਿਯੋ
॥੨੦॥ ਆਗੇ ਲਾਲਚੰਦ ਅਥਿ ਸੇਵਹਿ। ਹਮ ਪਾਛੇ ਗੁਰਤਾ ਜੋ ਲੇਵਹਿ।
ਸਦਾ ਸਾਝ ਤੇਰੀ ਪੁਬਤੈਨੀ। ਨਿਬਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਸੁਖੈਨੀ॥੨੧॥
ਇੰਤਜਾਇਕ ਕਹਿ ਕਰੈ ਬਿਸਰਜਨ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਜਨ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਨਮੋ ਕਰਿ ਚਲੈ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਵਲੈ॥੨੨॥
ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਆਇ ਘਨੇਰੇ। ਜੋਧਰਾਇ ਸੋ ਮਿਲਿ ਤਿਸ ਬੇਟੇ। ਲੇ ਕਰਿ
ਖੁਸ਼ੀ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਚਾਲਾ। ਰੋਗ ਨ, ਸੋਗ ਨ, ਬਯੋਗ ਨ, ਰਾਲਾ*॥੨੩॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮੁਰਤਿ ਸੁੰਦਰ। ਕਰੀ ਟਿਕਾਵਨਿ ਤਾਬਿ ਉਰ ਅੰਦਰ।
ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਤਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਭਏ ਗਜਾਨ ਭੀ ਰਹੈ ਬਝੈਰਾ॥੨੪॥

*ਮਿਥਿਆ [ਮਿਸ, ਮਿਖਾ]। *ਪੀੜੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ। *ਕਿਫਕਾ ਛਰ ਬੀ। (ਅ) ਰਲਿਆ।

*ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੋਇਆਂ ਭੀ।

*ਪਾਸ-ਬਯੋਗ ਨਿਰਪਲ-ਵਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬੰਧ ਹੈ।

ਗਯੋ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤੋਨੈ ਦੇਸ਼ । ਜਾਹਿ । ਸਖ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਜਿਮ
ਜੋਗੀਸ਼ਰ ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਰਹਜੋ ਅਰਾਧਿ ॥੨੫॥ ਸਿਮਰਨ
ਸੱਭਿਨਾਮ ਮੁਖ ਅੰਤਰ । ਗੁਰੂ ਪਰਾਇਨ^੧ ਬੈਠਿ ਨਿਰੇਤਰ । ਕਹਨੈ
ਜਾਇ 'ਉਠੀਅਹਿ ਮਮ ਪਸਾਵ ! ਚਲਿ ਆਯੋ ਇਤ ਹੇਤੁ ਤੁਹਾਰੇ ॥੨੬॥
ਜੋ ਤਕਰਾਰ ਤੋਹਿ ਮੰਗ ਕੀਨੈ^੨ । ਪਹੁੰਚੈ ਆਨਿ ਸਮਾ ਸੋਚੀਨੈ^੩ । ਜਬਹਿ
ਸੁੰਨ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਛੁਡੈ ਰਿਦਾ ਜਿਹ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੨੭ ॥
ਕਮਲ ਫਿਲੋਚਨ ਖੋਲ ਵਿਲੋਕਾ । ਆਗੇ ਖਰੋ ਗੁਰੂ^੪, ਹਤਿ ਸ਼ੋਕਾ^੫ । ਪਗ
ਪੰਕਜ ਪਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਧੁਲ ਲੀਨਿ ਮੁਖ ਚਖ ਪਰ ਲਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥
'ਧੇਨ ਭਾਗ ਮੈਂ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ । ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਕਰਜੋ ਸਕਾਰਥਾਰਹਜੋ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੁਮ ਆਗਵਨੁ । ਬਿਟੈ ਧਮਾਨ ਧਾਰ ਮੈਂ ਇਕ ਭਵਨੁ ॥੨੯॥
ਬਚਨ ਸੇਭਾਰ ਆਪ ਹੀ ਆਏ । ਅੰਤ ਸਮੈ ਨਿਜ ਸਾਥ ਮਿਲਾਏ^੬ ।
ਬਠੈ ਬਿਧੀਚੇਦ ਤਬਿ ਭਾਖਾ । 'ਪੂਰਨ ਕੀਨਿ ਤੀਹ ਅਬਿ ਕਾਖਾ ॥੩੦॥
ਭੋਤਕ ਤਨੁ ਅੰਤ ਇਸ^੭ ਹੋਰਾ । ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਮਾ ਮੇਰਾ ਅਰੁ ਭੋਰਾ । ਇਸੀ
ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਆਵਾ । ਚਾਹਤਿ ਤੋ ਕਹੁ ਸੰਗ ਰਲਾਵਾ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਨਾਮੁ । ਰਿਦੈ ਧਰਹੁ ਮੂਰਤਿ ਅਭਿਰਾਮੁ । ਤਨ ਕਹੁ ਤਨਾਗਹੁ
ਚਲਹੁ ਸੁਖੈਨ । ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਨ ॥੩੨॥ ਏਕ ਜਾਮ ਅਬਿ
ਬੈਸ ਹਮਾਰੀ । ਤੈਸੇ ਜਾਨਹੁ ਰਹੀ ਤੁਮਾਰੀ । ਉਠਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨ ਕੁਛ
ਭਾਸਹੁ । ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਗੁਰ ਆਸ ਹੁਲਾਸਹੁ^੮ ॥੩੩॥ ਸੁਨ ਅਨੰਦ ਕਾਰ
ਮੁੰਦਰਥਾ^੯ । ਵਧੀ ਚੰਪ, ਚਾਲਬੇਗੁਰ ਪਾਹੁ । ਉਠਿ ਦੇਨੋ ਤਾਬੀਨ ਰਮਲਪਾਨੀ ।
ਕਾਰ ਸ਼ਨਾਨ ਪਾਵਨਤਾ^{੧੦} ਠਾਨੀ ॥੩੪॥ ਕੁਸ਼ ਕੇ ਆਸਤਰਨ ਜੁਗ ਕੀਨੈ
ਕੁਛਕ ਫਹਕ ਸੇਂ ਦੋਨ ਅਸੀਨੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰਾ^{੧੧} । ਨਜ
ਦਾਸਾਨ ਪਰ ਦਸਾਲੁ ਉਦਾਰਾ ॥੩੫॥ ਲਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ ਭਾਟੇ । ਸਵਕ
ਅਪਾਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਤਾਰ^{੧੨} । ਬਚਨ ਬਲਾਸ ਏਵ ਕੁਛ ਕਰੇ । ਪੁਨ ਦ੍ਰਿਗ
ਮ੍ਰੀਦਧਮਾਨਕੋ ਧਟੇ ॥੩੬॥ ਨਿਜਨਿਜ ਬਦਨਛਾਇ ਪੁਨਲੀਨੈ । ਆਸਤਰਨ
ਪਰ ਪੈਵਨ ਕੀਨੈ । ਤਜ ਸੁਖੈਨ ਪ੍ਰਾਨ ਪੁਨ ਦੋਨ । ਮੰਗਲ ਭਯੋ ਦੇਵਤਾਨ

^੧ 'ਰਹ ਆਸੇ । ^੨ ਸ਼ੋਕ ਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ^੩ 'ਇਸ ਪੰਜ : ਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਤ । ^੪ 'ਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੀ ਆਸ : ਅੰਦ ਕਰੇ । ^੫ 'ਪਵਿਤ੍ਰ । ^੬ 'ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸਿ ਦੇ ਅੰਸੁ ੩੫ ਨੰਬ ਦੇ

'ਗੁਰ' ਪਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ।

† ਪਾ:-ਕੋ ।

ਭੋਨ ॥ ੩੭ ॥ ਹਿਤ ਆਦਰ ਕੇ ਆਗੇ ਆਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੀਨਿ ਬਿਮਾਨ
ਚਢਾਇ। ਜੇ ਜੇ ਸਬਦ ਉਚਾਰਤਿ ਭਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨਗਏ॥
੩੮॥ ਤਪਤ ਸੁਰਨ ਸਮਝਨ ਕੋ ਬਰਨ। ਦਿੱਬ ਬਸਨ ਧਾਰੇ ਆਭਰਨ।
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਇਸਥਿਤ ਭਏ। ਬੰਦਨ ਆਇ ਜਥੇਚਿਤ ਕਿਏ॥ ੩੯॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਭਾਰੀ। ਕਾਯਾਂ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਨਿ ਸੁਖਾਰੀ।
ਦੇਉ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਤਬਿ ਨਰ ਆਏ। ਦੋਨਹੁ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਦਰਸਾਏ ॥ ੪੦ ॥
ਦਫਨ ਕਰਜੇ ਤਿਨ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ। ਪੂਜਨ ਹੇਤੁ ਥਾਨ ਕਰਿ ਤਾਹੁ। ਤੈਸੇ
ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਦਾਹੁ। ਅਬਿ ਲੋ ਮਾਨਹਿ, ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਹੁ*॥ ੪੧॥

ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ ਹਿੰਦ ਅਭਟਮ ਗਾਇ 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਨ ਭਜਨ' ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਤਵਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਟੋਟਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਜੀ ਬਿਰਹ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਏ। ਬਹੁ ਉਦਾਸ
ਉਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ਭੋਵ ਨ ਕਛੁ ਜਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕੋ
ਰਾਖਹਿ ਪਾਸਾ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਨਿ ਤੇ ਦੀਤ ਦਿਲਾਸਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਛੇ ਦਸਤਾਰਾ
ਬੰਧਿਵਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਦੀਨਸਿ
ਬਛਿਆਈ। ਲੇ ਹਰਖਯੋ, ਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਈ। ਕਰਨ ਕਾਰ ਪਰ ਤਿਸਹੀ
ਲਾਯਹੁ। ਬਡੇ ਮਸੰਦਨਿ ਸੇਗ ਮਿਲਾਯਹੁ ॥ ੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ। ਪਹੁੰਚ ਉਪਬਨ ਪਿਖਿਨਿ ਬਿਲੀਦਾਖਰੇ ਜਹਾਂ ਬਹੁ ਤਰਵਰੁ ਜਾਤੀ।
ਚੋਪਕ, ਗਾਂਏ ਬੋਲ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ੪ ॥ ਆਰੁ, ਆਮਰੁਦ, ਤਰੁ ਅੰਬ। ਨਿੰਬੁ
ਕਦਲੀ* ਖਰੇ ਕਦੰਬ*। ਦਾਰਮ*, ਸੋਊ, ਫਾਰਸੇ*, ਖਿਰਨੀ*। ਫੁਲਨ
ਛਾਰੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਰਨੀ ॥ ੫ ॥ ਕਠਲ*, ਬਠਲ*, ਨੌਰੇਗੀ ਸੁੰਦਰ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਰੁ ਉਪਬਨ ਅੰਦਰ। ਰਾਇ ਜੋਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸੇਗਾਵਹਿਰ
ਉਤਰਿ ਤਜਿ ਦਏ ਤਰੇਗਾ॥ ੬ ॥ ਅੰਤਰ ਬਰੇ ਤਰੇਵਰ ਹੋਰਹਿ। ਪੁਸ਼ਪ ਪੁਸ਼ਪ
ਪਰ ਦਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰੇਰਹਿ। ਕਰੈ ਸਰਾਹਨਿ 'ਇਹ ਬਰ ਬਿਕਸਜੇ'। 'ਇਸ ਕੋ
ਟੋਰ' ਉਚੇਰੈ ਨਿਕਸਜੇ ॥ ੭ ॥ 'ਇਸ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਬਰਨ ਬਿਸਾਲਾ'। 'ਇਹ
ਆਛੇ ਸਹੈ ਵਿਚ ਮਾਲਾ'। 'ਚਾਰ ਪਾਂਖੁਰੀ ਇਸ ਕੀ ਸੋਹਤਿ'। 'ਆਕ੍ਰਿਤ'
ਮਹਾਂ ਬਨੀ ਮਨ ਮੋਹਤਿ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁ ਕਛੁਕ ਪਿਛੇਰੇ। ਹੁਤੇ
'ਤਪਾਏ ਹੋਏ ਸੈਨੇ ਵਰਗਾ'। 'ਦੁਹਾਨੀ ਕਪੜੇ ਤੇ ਗਹਿਣੇ'। 'ਕੋਲੇ'। 'ਇਕ ਬਿੰਡ ਜਿਸਨੂੰ
ਗੋਲ ਗੋਲ ਦੇਨੂੰ ਵਰਗੇ ਫੁਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ'। 'ਅਨਾਰ'। 'ਛਾਲਸਾ'। 'ਨਿਮੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ
ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਿੰਡ'। 'ਕਟਹਰ ਜਾ ਕਠਲ'। 'ਦੇਉ'। 'ਮਿੱਟਾ'। 'ਸ਼ੋਭਾ'।

* ਇਕ ਸਮਾਧ ਦੇਉ ਨਗਰ ਤੇ ਇਕ ਦੂਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸੀ ਦੁਨੀਵੀਂ ਹੈ।

ਤੁੰਗ ਪੀਥ ਕੇ ਨਰੇ^੧ । ਰੁਕ੍ਸੇ ਪੈਰੇ ਉਪਬਨ ਕੇ ਤਬੈ । ਕਹਿ ਕਰ ਕੀਨੇ
 ਥਰਜਨ ਸਬੈ॥੯॥ ਸਗਰੇ^੨ ਮਗ ਤ ਦੁਰ ਹਟਾਏ । ਤਬੈ ਪਵੇਸ਼ਨ ਕੇ ਚਲਿ
 ਆਏ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਲਰਹਿ ਨ ਹਯ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਨਿਵਾਰੇ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ਟੱਛਕ ਦਾਸ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸੰਗ । ਹੁਤੇ ਅਵੇਹਨ
 ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ । ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ ਕਹੁ ਦਏ ਹਟਾਇ ਉਤਰੇ ਆਪ ਤਬਹਿ ਹਰਿ-
 ਰਾਇ॥੧੧॥ ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ^੪ ਸੁਖਮ ਜਾਮਾ । ਨਿਤ ਪੁਤਿ ਪਹਿਰਹਿ ਬਹੁ
 ਅਭਿਰਾਮਾ । ਸੁੰਦਰ ਪਰਜੇ ਸਿਕੰਧ ਦੁਕੂਲ^੫ । ਮਨਹੁ ਮਿਦੁਲਤਾ ਕੋ ਤਨ
 ਮੂਲ ॥ ੧੨ ॥ ਮਿਲੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਚਾਲ ਚਲਤਿ
 ਚਪਲਾਈ^੬ । ਬਾਧੂ ਬੈਗ ਚਲਨ ਤੇ ਪਰਸਰੇ । ਸ਼ਤ ਪਾਲਨ ਜਾਮੇ ਕੋ
 ਸਰਸਰੇ॥੧੩॥ ਪਸਰਜੇ ਘਨੇ ਛਿੱਪੂ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਫੁਲ ਹੁਤੇ ਮਗ
 ਮਾਹੀ । ਸੋ ਜਾਮੇ ਲਗਿ ਅਟਕਤਿ ਟੂਟਾ । ਐਚਨ ਕਰੇ ਸ਼ਾਖ ਤੇ ਛੂਟਾ ॥
 ੧੪॥ ਟੂਟਜੇ ਪੁਸ਼ਪ ਰਹਜੇ ਤਹਿ ਪਰਜੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬੈਗ ਤਿਮ ਧਰਜੇ ।
 ਮਿਲਿਨ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਹੀ । ਕਹਾਂ ਰਹੇ, ਜਬਿ ਲਗਿ ਕਹਿ ਨਾਹੀ॥
 ੧੫॥ ਸੰਗ ਦਾਸ ਤਿਮ ਗਮਨਤਿ ਗਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਤਿ ਭਏ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਫਿਰ ਉਪਬਨ ਸੈਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਿਖ ਬਹੁ ਗਲ^੭॥੧੬॥
 ਸੁੰਦਰ ਰਵਸ਼^੮ * ਸਬੰਡਲ^੯ ਘਨੇ ਹਾਥ ਪ੍ਰਬੀਨ ਨਿਕੇ ਲਗਿ ਬਨੇ । ਤਿਨ ਪਰ
 ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸਭਿ ਆਗੇ । ਗਮਨਹਿ ਭੀਰ ਲਾਰ^{੧੦} ਕੋ ਲਾਗੇ ॥੧੭॥ ਪਿਖਜੇ
 ਤਰੋਵਰ ਸੁੰਦਰ ਛਾਯਾ । ਬੈਠਨ ਹੇਤੁ ਰਿਦਾ ਬਿਸਮਾਯਾ । ਹੁਤੀ ਸਘਨ^{੧੧}
 ਬਹੁ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ । ਫਰਸ਼ ਕਰਾਇ ਬੈਠਿਬੈ ਕਰੇ ॥੧੮॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਕੀ ਬਾਤਨਿ ਕਰਤੇ । ਬ੍ਰਿਣ ਸਬਜੀ ਚਹੁ ਓਤ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ
 ਮਹਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥੧੯॥ ਸਨੈ
 ਸਨੈ ਜਿਮ ਆਗੇ ਗਏ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਟਿ ਆਵਤਿ ਭਏ । ਟੂਟਜੇ ਪਰਜੇ
 ਪੁਸ਼ਪ ਜਿਸ ਬਾਈ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਜਗ ਸਾਈ ॥੨੦॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗਏ

^੧ਗਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘੋੜੇ ਸਨ । ^੨(ਤਿਹਾ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਫੁਕਿਆ ਦੇਇਆ ਸੀ ।
^੩ਸਾਏ (ਘੋੜੇ) । ^੪ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ (ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੋਟੀ ਉਮਰਾ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਘੋੜੇ ਪਰੇ ਕਰ
 ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਆਪ ਵਿਚ ਲੜ ਨਾ ਦੇਣ । (ਅ) ਸਾਏ ਘੋੜੇ ਨਾ ਲੜ ਦੇਣ... । ^੫ਮੈਂ ਪੌਲਿਆਂ ਦਾ ।
^੬ਦੁਪਟਾ । ^੭ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । ^੮ਮੈਂ ਪੌਲਿਆਂ ਦਾ ਜਾਮਾ ਫੇਲਿਆ । ^੯ਜਦ ਤਕ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ-
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਇਹ ਨਾ ਕਹਣ (ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ) ਕਿਥੇ ਰਹੇ । ^{੧੦}ਘੋੜੇ ।
^{੧੧}ਬਾਗ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ । ^{੧੨}ਬੜੇ । ^{੧੩}ਕਤਾਰ । ^{੧੪}ਮੰਘਣੀ ਛਾਂ । *ਪਾ:-ਰੋਸ.

ਦੇਖੈ ਬਿਧਿ ਭਲੇ। ਹਭੋ ਸਰਾਹੈ ਸੁੰਦਰ ਖਿਲੇ। ਸਬਹਿ ਬਿਲੋਕੈ ਟਟੇ
ਪਰੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਉਚਾਰਨ ਕਰੈ॥੨੧॥ ‘ਸ਼ਾਖਾ ਲਗੈ ਹਭੋ ਹਮ
ਹੋਰ॥ ਅਬਿਇਹ ਕਿਹੁ ਭੋਰੈ ਛਿਤ ਰੋਰਾ’ ਉਪਮਾ ਮਖ ਪ੍ਰਸੰਨਕੀ ਪਾਵਤਿ।
ਖਿਨੀ ਪਾਖਰੀ ਹਭੋ ਸੁਹਾਵਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਖਾ ਸਹਿਤ ਭਟੋਵਨ ਅਵਨੀ।
ਨਿਜ ਛਬਿ ਤੇ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਰਵਨੀ*। ਅਬਿ ਛਿਨ ਛਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਇਹ ਕਮ-
ਲਾਵਤਿ। ਜੋਕ ਸਹਿਤ ਮਖ ਸਮਤਾ* ਪਾਵਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਜ ਰਹਾ
ਸਰੈ ਇਸ ਭੋਰੇ। ਧਰਨੀ ਪਰੈ ਭਈ ਦੁਤਿ ਹੋਰੇ। ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਬਹੁ ਤਿਸ ਬੋਰੇ। ਬੂਝਨ ਹੋਤੁ ਨਰਨ ਮਖ ਹੋਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਹਭੋ ਸੰਗ ਸੋ
ਕਿਨਹੁ ਨ ਜਾਨਾ। ਟੁਟਨ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਖਾਨਾ॥ ਸਬਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਖ
ਬੂਝਨਿ ਠਾਨੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ, ਦਾਸ ਤਿਨ ਜਾਨੇ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ
ਹੋਤੁ ਮੁਨਾਏ। ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਲਤਿ ਉਤਲਾਏ। ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਅਟਕੈ
ਯਾ ਸੋ’। ਪਰੈ ਟੁਟ ਧਰ ਭੂਰਨਤਾ ਸੋ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਤੇ
ਸੁਮਤਿ ਬਤਾਵੇਂ। ‘ਜੋ ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਗਰ ਪਾਵੈਕਰੈ ਨ ਸੀਕੋਚਿ ਸੰਭਾਰਿ
ਚਲੈ’। ਜਿਹ ਪਸਰਤਿ ਗਨ ਬਿਘਨ ਪਰੇਤੇ*॥੨੭॥ ਸੁਨੀ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ
ਇਮ ਬਾਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ। ਤੁਰਤ ਸੀਕੋਚੈ ਜਾਮਾ
ਗਰ ਕੋ। ਕਰੈ ਸੇਵਾਰਨ ਪਾਇ ਸੁ ਕਰ ਕੋ ॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਤੇ ਮਾਨੈ
ਬਚਨ ਭਲੇ ਹੈ। ਜਬਿ ਲੋ ਜਿਏ ਨ ਫੋਰਿ ਚਲੇ ਹੈ। ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ ਜਾਮਾ
ਪਾਵੈ। ਚਲਨ ਸਮੇਂ ਕਰ ਤੇ ਸੁਕਚਾਵੇਂ॥੨੯॥ ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਨ ਬਿਸਾਰੀ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਧਾਰੀ। ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ। ਗਰ
ਅੰਗਦ ਬਡ ਰੁਜ ਦੁਖਾ ਸਹੇ ॥੩੦॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਸਮਰਥ ਭਏ।
ਰੁਜ ਤਨ ਕੋ ਨ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕਿਏ। ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਤਿਨ ਆਗੇ।
ਦੁਸ਼ਕ੍ਰਿਤ* ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਨਿਤ ਲਾਗੇ ॥ ੩੧ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਗਹਿ ਤਿਨ

*ਇਤ, ਇਤਰਤਾ। *ਜੋਕ ਭਾਲੇ ਮੁਖ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ। *ਇਸ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। *ਹੱਥ ਪਾਏ।
*ਅੱਖੀ।

*ਨਾਲੇ ਮਹਾਨ ਹੋਯਾ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਕਮਾਲ ਦੇ
ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਦੁਲ ਦੇ ਵੱਟਣ ਤੇ ਵਧ ਜਾਣਾ ਰੋੜੀ ਠਰਮ ਦਿਲੀ ਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਵਧਣਤਾ ਹੈ,
ਫਿਰ ਦੁੱਲ ਹੋਵੇ ਦਾ ਪਰਥਾਇ ਹੋਕੇ ਪਿਆਵੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਨੇ ਗੁਰੂ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੋਲਿਆ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਬੜੀ ਹੱਥਮਾਰੀ
ਕੀਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

+ਵੇਖੋ ਗਾਇ ੧ ਅੰਸੁ ੧੬ ਅੰਕ ੧੯ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ।

(੩੪੮੦)

ਗ੍ਰਾਂਥ ੮ । ਮੰਤ੍ਰ ੮੬ ।

ਕੀ ਬਾਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਗਮਨੇ ਮਗ ਮਾਹੀ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬਾਕ
ਕਹੀਤੇ । ਅਪਨਿ ਬਰੋਬਰ ਲਿਯੇ ਚਲੀਤੇ ॥ ੩੨ ॥ ਦੁਤੀ ਬਾਂਹੁ ਲਟਕਤਿ
ਅਰ ਹਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਮਗ ਬਿਖੇ ਚਰਨ ਕੋ ਛਾਲਤਿ । ਏਕ ਬਾਰ ਭੁਜ
ਅਧਿਕ ਹਿਲਾਈ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਤੇ ਭੀ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ
ਦਹਿਲਜੈ ਰਿਦਾਂ ਘਨੇਰਾ ।—ਭਈ ਅਵੱਗਯਾ ਇਹੁ ਕਰ ਮੇਰਾ । ਗੁਰ
ਆਗੇ ਹੋਯੋ ਬਛੁ ਹਾਲਾ । ਉਚਿਤ ਪਿਛਾਰੀ ਰਹਿਬੇ ਵਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥
ਅਬਿ ਇਸਕੋ ਤਜਾਗਨਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਛੇਦਨ ਕਰਿ ਗੋਰਨ ਹੀ ਭਾਵੈ—
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਇਸਿ ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਉਗ੍ਰ ਕਰਮ ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਨ ਧਾਰੇ ॥
੩੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਛੇਦਨ ਸੁਭ ਰੀਤੇ । ਤਜਾਗਨ ਕਰੋਂ ਬਾਂਹਿ ਨਿਜ ਜੀਤੇ ।
ਤਜੋਂ ਅਪਨਪੈ ਇਸ ਤੇ ਅਬੈ । ਕਾਰ ਨ ਕਰੋਂ ਇਸੀ ਤੇ ਕਬੈ ॥ ੩੬ ॥
ਨਹਿ ਅਬਿ ਪੋਖਨ ਕਬਿਹੀ ਕਰੋਂ । ਬਨਹਿ ਸੁਕਾਵਨ ਇਮ ਪਰਹਰੋਂ—
ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਛਾਤੀ ਲਾਇ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਖੀ ਭਹਾ ਟਿਕਾਇ ॥
੩੭ ॥ ਬਿਨ ਹਾਲੇ ਇਕ ਬਲ ਜਬਿ ਰਹੀ । ਸੁਸ਼ਕ ਭਈ ਪੂਨ ਪੋਖੀ ਨਹੀਂ ।
ਇੰਤਜਾਇਕ ਪੂਨ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇਰੇ । ਨਹੀਂ ਨੇਮ ਕਰਿ ਗਿਰੇ ਪਿਛੇਰੇ ॥
੩੮ ॥ ਭਿਮ ਹੀ ਪੂਨ ਧਾਰਜੈ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਜਬਿ ਪਾਇ ।
ਸੁਭਪਾਲਨ ਹੀ ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਮਾ । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥
੩੯ ॥ ਚਲਿਬੇ ਸਮੇਂ ਨ ਕਰ ਤੇ ਛੋਰੇ । ਕਰ ਧਰਿ ਸੁਕਚਾਵਤਿ ਚਹੁ
ਉਰੈ*। ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਾਇ । ਅਪਨ ਸਥਾਨ ਬਿਰਾਜੈ ਆਇ ॥
੪੦ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਬਿਸਰਾਮੇ । ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਕਾਮੇ ।
ਕੇਤਿਕਦਿਨ ਇਮ ਭਏ ਬਿਤਾਇ। ਕਰਹਿ ਓਧਾਰਨ ਜਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੪੧ ॥

ਜਿਉ ਮ੍ਰਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਹਿੰਦੋ ਅਭਟਮ ਰਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ' ਪੰਛ ਚਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਛ ਚਰਚਾਰਿਸਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੪੫ ॥

੮੬. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਾਹਿ ਸੁਮਾਤ ਕਰਿ ਪੂਨ ਠਾਨਜੈ ਹਰਿਰਾਇ । ਬਾਕ
ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਸੁਨੇ ਰਾਖੇ ਰਿਦੇ ਟਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਪੌਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਾ । ਬਚਨ ਆਪਨੇ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਾ। ਜਬਿ ਕਬਿ ਦੇਖਹਿ ਕਰ ਮੇ
ਜਾਮਾ । ਗਮਨਤਿ ਸੈਕੋਚਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨ ॥ ਵੀਰਘ ਛੋਰ ਨ ਕਬਿਹੀ
ਚਾਲੇ । ਪਾਹਰਹਿ ਸੁਖਮ ਜਿਹ ਸੋ ਪਾਲੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਟਿਬੇ ਲਾਗੇ ।

*ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਲੇ । *ਛੁੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਠਾ ।

*ਮਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਦਾ ਤਾੜਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭ ਹੈ ।

ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਓਰ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੩॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਦੁਖ
ਜਾਵੈ । ਮ੍ਰਿਦਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਲਖਿ ਲੀਨਸਿ—ਪੈਤੋ ਪਰ ਕਰਨਾ ਮਨ ਭੀਨਸਿ—॥੪॥ ਸੁਰਜਮਲ ਪਿਤ
ਆਸੈ ਚੀਨਾ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਰਹੈ ਗੁਰ ਕੀਨਾ—। ਨਿਜ ਜਨਨੀ ਸੰਗ
ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ । ‘ਦਈ ਚਹਿਤਿ ਪੈਤੋ ਬਡਿਆਈ’ ॥੫॥ ਤਥਾ ਨਾਨਕੀ
ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਪਾਈ । ਮਰਵਾਹੀ ਜੁਤਿ ਚਿਤ ਦੁਰਿਤਾਈ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰ
—ਕਹਾਂ ਇਹੁ ਭਾਵੈ । ਸੁਤ ਤਜਿ ਪੈਤਹਿ ਕੋ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਨ ਗਨ
ਸਹਿਤ ਸਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਕਛ ਨਹਿ ਹੀਕਾਰੀ । ਪ੍ਰਥਮ
ਗੁਰਨਿ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨ ਦੀਨਿ । ਨਹਿ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੀਨਿ ॥ ੭ ॥
ਸਿਰੀਚੰਦ ਅਰੁ ਲਖਮੀਦਾਸ । ਪਿਤ ਸੇਵਾ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਹੁਲਾਸਾਤਿਮ ਹੀ
ਦਾਸੁ ਦਾਤੁ ਸੁਨੇ । ਪਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹਿ ਨ ਬਨੇ ॥ ੮ ॥ ਮੋਹਨ ਅਪਰ
ਮੋਹਰੀ ਦੋਇ । ਤਿਸ ਬਿਧ ਹੀ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜੋਇ । ‘ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ
ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੈ’ । ਜਗ ਜਾਚਕ, ਗੁਰ ਏਕ ਦਤਾਰੈ ॥੯॥ ਹਮ ਉੱਤਮ ਸਭਿ
ਤੇ ਬਡਿ ਭਾਗੈ । ਇਮ ਹੀਕਾਰ ਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ । ‘ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਰਹੈ
ਬਡਾਈ’ । ਯਾਤੈ ਗੁਰੁ ਗਿਰਾ ਨ ਕਮਾਈ ॥੧੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਭੋਗ ਬਹਾਦਰ
ਨੀਕੈ । ਪਿਤ ਆਗਾਜਾ ਮਹਿ ਉੱਜਲ ਜੀਕੈ । ਰਹਿ ਮਰਜੀ, ਨਹਿ
ਅਰਜੀ ਕਹੈ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਜੈ ਪਿਖਤਿ ਮੁਦ ਲਹੈ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਬਿਕਾਰ
ਆਇ ਹੀਕਾਰ । ਇਨ ਕੇ ਲੋਸ ਨ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ । ਆਪ ਸਰਾਹਤਿ ਤੇ
ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ‘ਹੁਇ ਬਿਸਾਲ ਇਹੁ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ’ ॥ ੧੨ ॥ ਬਹੁਰ ਬਚਨ
ਸੁਤ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਈ । ‘ਇਸ ਕੇ ਸੁਤ ਹੈ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਈ’ । ਰਿਦੈ ਕਹਾਂ
ਅਬਿ ਕੰਤ ਬਿਚਾਰਾਚਹੈ ਦੈਨ ਪਦ, ਪੈਤੋ ਉਦਾਰਾ—॥੧੩॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ
ਤਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਹੀ । ਤਿਮ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਨਿਤ ਮਰਵਾਹੀ ।
ਸੁਰਜਮਲ ਕੋ ਦੇਖਿ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਇਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੰਭਾਰੈ ॥੧੪॥
ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਬਰਤਨ ਹਾਰਾ । ਦੇਸਨਿ ਦੇਸ ਮਸੰਦ ਉਦਾਰਾ ॥ ਲੋਥ
ਦੇਬੋ ਕਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁਮਤਿ ਕੇ ਨਾਲੇ ॥ ੧੫ ॥ ਵੇਗਾ

‘ਚੀਤਾ ਹੋਈ’ । ‘ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਵਿਚਾਰ = ਰਚੀ ਹੈ’ । ‘ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ
ਹੀਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ) ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ’ । ‘ਚਿਤ ਦਾ ਉੱਜਲ’ । ‘(ਗੁਰ) ਮਰਜੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਿਤਾ ਹੈ, ਬੰਨਤੀ (ਤੋਕ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ’ ।

ਅਰਚ ਆਦਿਕ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋਸਕਲ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈ ਬੁਧਿ ਕਰਿਕੇ । ਜਗ
 ਗੁਰ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਨਹਿ ਦੇਖਾ । ਚਹੈ ਪੋਤੁ ਕੋ ਕਰਜੈ ਵਿਸ਼ੇਖਾ—॥੧੬॥
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨ । ਚਿਤਵਹਿ ਗਰਤਾ ਨਿਜਨਿਜ ਭੋਨ ।
 ਸਮੈ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ । ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ ਅਨੰਦ ॥੧੭॥
 ਨਿਜ ਸੁਤ ਹੇਤੁ ਕਹਹਿ ਮਰਵਾਹੀ । ਉਚਿਤ ਬਾਤ ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ।
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਬਛਿਆਈ ਜੋਗ । ਬਛੋ ਪੁੱਤੁ ਇਹੁ ਸੁਮਤਿ ਸੰਜੋਗ^੧ ॥੧੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਹੁਤੋ ਬਛੋਰੋ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਸਭਿਨਿ ਸੁਭ ਹੋਰੋ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਐਥਕ ਤਿਨ ਹੋਵਾ । ਦੀਰਘ ਅਚਰਜ ਨਰ ਗਨ ਜੋਵਾ ॥੧੯॥
 ਅਥ ਸੂਰਜਮਲ ਸੁਮਤਿ ਬਿਲੰਦ । ਅਹੈ ਆਪ ਕੋ ਦੀਰਘ ਨੰਦ । ਤਿਸ ਕੇ
 ਹੋਤਿ ਅਪਰ ਨਹਿ ਲਾਇਕ । ਬਨਹੁ ਆਪ ਬਛਿਆਈ ਦਾਯਕ ॥੨੦॥
 ਜੇਸਰ ਪੋਤੁ ਗ੍ਰਿਥ ਲੇ ਰਾਖਾ ।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਗੁਰ—ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਭਾਖਾ ॥ ਕਪਟ
 ਆਪ ਤੇ ਕਰ ਤਹਿ ਰਹਜੈ । ਤੁਮ ਅਧੀਨ ਹੈ ਨਹਿ ਪਦ ਲਹਜੈ ॥੨੧॥
 ਅੰਸ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਕੀ ਜੋਇ । ਆਵਤਿ ਹੁਤੋ ਆਪ ਢਿਗ ਸੋਇ । ਕਰਿ
 ਸਨਮਾਨ ਕਪਟ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਕਰਜੈ ਸਥਾਪਨ ਤਿਹ ਸੋ ਪਸਾਰਿ ॥੨੨॥
 ਰਾਵਰਿ ਢਿਗ ਨਹਿ ਆਵਨਦੀਨਿ।ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ।ਸੰਗਤਿ
 ਮਹਿ ਕਹਿਵਾਵਨ ਕਾਰਨ^੨ ।—ਧੀਰਮੱਲ ਗੁਰ—ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ ॥੨੩॥
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਛਲ ਬਲ ਬਹੁ ਧਰੈ।ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਪੁਸਵਾਵਨ ਕਰੈ।ਪਾਸਗ੍ਰਿਥ
 ਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਿ ਹੈ । ਬਹੁ ਧਨ ਪੁਜਾ ਕੋ ਤਹਿ ਚਰਿ ਹੈ ॥੨੪॥ ਇਮ
 ਆਪਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਗੁਜਾਰਾ । ਤੁਮਰੇ ਅਛਤ ਰਹਜੈ ਹੁਇ ਨਜਾਰਾ।ਪੋਤੁ
 ਅਲਪ ਅਹੈ ਹਰਿ ਰਾਇ।ਲਘੁ ਬਯ, ਸਮਰਥ ਬਿਨਾ ਲਖਾਇ ॥੨੫॥ ਸੋ
 ਤੁਮ ਪਾਸ ਰਹਜੈ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ । ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੋ ਸੰਗ ਪ੍ਰਹਰਿ ਕੈ । ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇਰੀ । ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਸੁਭਿ ਰੁਖ ਕੋ ਹੇਰੀ ॥੨੬॥
 ਤਿਸ ਪਰ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਧਾਰਤਿ । ਹੋਰਤਿ ਸਗਰੇ ਲੋਕ ਉਚਾਰਤਿ ।
 —ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਦੋਹਿ ਬਿਠਾਇ । ਸਭਿ ਤੇ ਹਰੀਰਾਇ ਬਛਿਆਇ—॥
 ੨੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੩ । ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਬਨਿ ਆਈ^੪ । ਗਾਈ ਉਚਿਤ ਲੇਨਿ ਕੇ ਦੋਹ । ਸੁਤ ਤਸਿ ਕਿਮ ਪੋਤ੍ਰੇ ਕੋ

^੧ ਸੁਮਤਿ ਬਲਾ । ^੨ ਕਹਿਵਾਵਨ ਲਈ (ਦਾ: ਸੁਤ ਜੀ ਪਾਸੋਂ) । ^੩ ਚਿਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੪ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਲਾਇਕ ਸੇਵੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ (ਗੁਰਤਾ) ਬਣ ਆਂਦੀ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੁਰਾਨ।

(੩੪੮੩)

ਗਸਿ ੮। ਅੰਸੁ ੪੭.

ਦੇਹਿ ॥ ੨੮ ॥ ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਯਾਂਤੇ ਬੁਝਤਿ ਹੋਂ ਇਸ
ਕਾਲਾ। ਇੱਤਯਾਦਿਕਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬੈਨ। ਸਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਕਰੁਨ। ਐਨ
॥ ੨੯ ॥ ਕਹਜੇ 'ਨ ਚਿੰਤਾ ਕੀਜੈ ਕੰਈ। ਗੁਰੁ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਕਮੀ ਨ ਹੋਈ।
ਸਭਿ ਜਗ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ। ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਇਨਹੁ ਅਰਪਾਵਹਿ
॥ ੩੦ ॥ ਅਰੁ ਜੋ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕ ਬਛਾਈ। ਪੁਰਬ ਕੀ ਹੁਇ ਜਾਂਹਿ
ਕਮਾਈ। ਉਚਿਤ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਮਸਨੰਦ। ਸੋ ਬੈਠਹਿਗੋ ਭਾਗ ਬਿਲੰਦ
॥ ੩੧ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਕਰ ਮਹਿ ਨਾਹੀ। ਕਰੇ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਾਹੀ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਨਬੰਧੀ ਸਾਰੇ। ਹੋਇ ਸਖਾ ਸੇਵਕ ਉਰ ਪਸਾਰੇ
॥ ੩੨ ॥ ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੋਈ। ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਾਸ ਪਰ ਹੋਈ।
ਛਲ ਬਲ ਆਦਿ ਸੁਮਤਿ ਬਹੁ ਕਰਨੀ। ਜਤਨ ਅਨੇਕਨਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
ਬਰਨੀ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਖੋਟ ਜੋ ਤਸ ਫਲ
ਪਾਵੈ। ਇਸ ਕਹਿਕੈ ਪਤਿਬੂਤਾ ਸੁ ਦਾਰਾ। ਸਮੁਝਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ
॥ ੩੪ ॥ ਤਉ ਇਕਮਨਾ ਭਈ ਨ ਸੋਈ। ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਪੋਈ।
-ਪੌਤ੍ਰੇ ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਕੋ ਲੇਤਿ। ਸੁਤ ਬੈਠੇ ਕਹੁ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਦੇਤਿ-
॥ ੩੫ ॥ ਜਬਿ ਕਾਥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਪਾਇ। ਇਸ ਪਸੰਗ ਕੋ ਦੇਤਿ
ਚਲਾਇ। 'ਮਨ ਮੇਰੋ ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ। ਤਜਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰਾ ਬਝਿਆਵੈ'
॥ ੩੬ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਕਹਿ ਦੇਂ ਗੁਰ ਧੀਰ। 'ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਹੈ ਤੁਮਰੇ'
ਤੀਰ। ਤੁਵ ਸੁਤ ਕੋ ਨ ਕਮੀ ਕਿਸ ਰੀਤਿ। ਨਿਸਚੇਧਰਹੁ ਆਪਨੇ ਚੀਤ
॥ ੩੭ ॥ ਹੋ ਸੁਮਤੇ ! ਨਹਿ ਸੰਸੈ ਧਰੀਆਹ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕੋ ਪੂਜ ਬਿਚ-
ਰੀਆਹ। ਮਾਨਹਿਗੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੇ। ਅਰਪਹਿਗੋ ਸੁਭ ਵਸਤੁ
ਉਦਾਰੇ' ॥ ੩੮ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੁਰਾਨ ਭ੍ਰਿੰਗੇ ਅਧਰਮ ਰਾਸੇ 'ਮਝ ਮਰਵਾਹੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਅਧਰ ਅਧਾਰਿਓਈ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਸ੍ਰੀ ਅੰਦੇਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਬਸਿ ਭਗਤਾਨਿ ਕੋ ਨੀਤਾਇਕ ਦਿਨ
ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਸਿਖ ਮੁਦ ਚੀਤ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕਿਨਹੁ ਖਬਰ
ਆਇ ਤਾਬ ਦੀਨਿ। 'ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਾਸ ਜਿਨ ਕੀਨਿ। ਭੱਲਸਨ ਕੀ

ਮੁਖ ਪਾਵੇਗੀ (ਸਾਹਿਬ ਜਾਇਆਂ ਪਾਸੋਂ) । 'ਜਿਸ ਦੀ ਬਮਾਈ ਪੁਰਬਲੀ ਹੋਵੇ । 'ਇਹ ਭੇਤ
ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਤਾ ਹੋਈ ਸਾਢੇ ਵੇਸ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਪਰ ਦੋਬ ਦੀ ਮਿਹਨ ਹੈ
ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਕੁਲ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸਾ ਸੁਤ ਪੋਤੇ ਨਾਤੀ^੧ ਬਡ ਬੰਸ । ਮੋਹਨ ਅਪਰ ਮੋਹਰੀ
ਜੋਈ । ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਦੇਹਿ ਤਜਿ ਸੋਈ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ
ਬਿਸਾਲਾ ਸੋਭੀ ਪਰਿਚਤਿ ਭਾ ਹਰਿਸਾਲਾ^੨ । ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵੰਦ ।
‘ਹਰਿ ਪੁਰਿ’ ਜਾਇ ਬਸੇ ਇਹ ਬੰਦ’ ॥ ੪ ॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ
ਕਰਜੈ ਹੈ^੩ । ਦੁਚਿਰ ਬਿਲੋਚਨ ਨੀਰ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਪੌਛਤਿ ਹੈ ਰੁਮਾਲ ਕੇ
ਸਾਥ । ਵਹਿਰ ਦਾਰ ਭੇ ਨਿਕਸੇ ਨਾਥ ॥ ੫ ॥ ਬੈਠੇ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸੋਇ ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਗਏ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਥਿਰਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤਬਿ ਗੁਰੂ
ਅਗਾਧ । ਧਰੇ ਮੋਨਤਾ ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ॥ ੬ ॥ ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਆਸਨ ਥਿਰ
ਰਹੇ । ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ ਨ ਤਨ ਸੁਧ ਅਹੇ । ਰਹੇ ਅਡੋਲ ਅੰਗ ਤਿਸ ਕਾਲ ।
ਪੁਨ ਖੋਲੇ ਦ੍ਰਿਗ ਰਚਿਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੭ ॥ ‘ਵਾਹੁਵਾਹੁ’ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਕਹਜੈ ।
‘ਦਾਸ ਮਨੋਹਰ’ ਬਡ ਪਦ ਲਹਜੈ^੪ । ਬੁਝਨ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੈ^੫ ।
‘ਕੌਨ ਕਰਮ ਤਪ ਫਲ ਤਿਨ ਪਾਯੈ ?’ ॥ ੮ ॥ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖਸ
ਬਿਸਾਲਾ ਗੁਰ ਵਿਗ ਰਹੈ ਸੁ ਨਾਮ ਕਮਾਲਾ । ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਹਜੈ ‘ਸੁਨਿ
ਸੁਮੀ ! ਸਾਭ ਕਿਛ ਜਾਨੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਦਾਸ ਕੇ ਗੁਨ
ਬਿਦਤਾਵਨ । ਬੁਝਤਿ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਰੈ ਸੁਨਾਵਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੋ ਲੇ
ਗੇਦ । ਰਹਜੈ ਖਿਲਾਵਾਤ ਪਾਇ ਪਮੋਦ ॥ ੧੦ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ ਸੁਭ ਕਰਮ
ਮਹਾਨਾ । ਅਪਤ ਸਨਹ ਜੇ ਤਸ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਾ । ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਜੀ ਸਵਨ
ਕਹੇ । ਪੁਰਨਮਾਸੀ ਮੇਲਾ ਭਟੇ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਾਹ ਪ੍ਰੀਤ ਧਾਰਿ ਕਰਹਿ
ਅਹਾਰਾ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨ ਕੇ ਕਾਰ ਤਜਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕੋਰ
ਸੰਤਾਨ । ਤਿਨਹਿ ਅਚਾਵਹਿ ਕੀਰ ਕਾਰਿ ਮਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੇ
ਮੋਦ ਪੁਬੀਨ । ਪੁਨ ਪਾਹਰਾਵਹਿ ਬਸਤੁ ਨਵੀਨਾ ਤਿਨ ਕੇ ਸੇਵਾਹਿ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਜਾਇ ਚੁਥਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਹਿ ਬਾਵਲੀ
ਬੈਠਹਿ ਆਇ । ਆਸਾਵਾਰ ਸਬਦ ਜੁਤਿ ਗਾਇ । ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਸੇਤਤਿ ਕੇ
ਪਾਸ । ਕਰਿ ਗੁਰ ਭਗਤ, ਮਨੋਹਰਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਇਨ ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ

^੧ਪੁਤ੍ਰ, ਪੋਤੇ ਤੇ ਰੋਹੇ । ^੨ਸੋਭਾ ਖੰਡ । ^੩ਮਚ ਖੰਡ । ^੪ਇਹ ਸ਼ੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਉੱਚ
ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤਾ ਹੈ; ਜੋ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਵਿਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ^੫ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ ਹੈ ।
^੬(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਪੌਛਣ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ (ਖੋਲੇ) ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਤਬਿ ਗਏ। ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਦੁਰਿ ਅਗਾਰੇ।
 ਤੁਸਨ ਧਰੇ ਹਟਾਇ ਕਹਾਰੇ॥ ੨੭॥ ਅਪਨ ਕੰਧ ਸਿਵਕਾ ਸੁ ਉਠਾਈ।
 ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਚਾਲੇ ਅਗਵਾਈ। ਮਾਨ ਬਢਾਵਨਿ ਹੇਤੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਧਰੇ
 ਕੰਧ ਪਰ ਮਗ ਮਹਿ ਚਾਲਾ॥ ੨੮॥ ਜਾਨੈ ਜਬੈ ਅਨੰਦ ਜੀ ਐਸੇ।—ਭਏ
 ਸੂਤ' ਅਰਜਨ ਕੇ ਜੈਸੇ। ਨਿਮੀ ਹੋਨਿ ਹੋਰਿ ਗਤਿ ਮਨ ਕੀ'। ਇਮ ਹੀ
 ਰੀਤਿ ਪੁਰਾਤਨ ਇਨ ਕੀ॥ ੨੯॥ ਤਬਿ ਹੀ ਕੁਦ ਪਾਲਕੀ ਭਜਾਗੀ। ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੀ। 'ਜਗ ਕੇ ਨਰਨ' ਬੇਚਨਾ ਕਰਿ ਹੋ। ਅਤਿ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਧਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਦੁਰਹੋ*॥ ੩੦॥ ਇਮ ਉਚਰਤਿ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹੁ ਲੇ
 ਆਏ। ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛਾਵਨਿ ਛਾਏ। ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਧੁਰ ਮੁਖ ਬਾਕ ਅਲਾਏ॥ ੩੧॥ 'ਬ੍ਰਿਹਾ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾ ਚਿਰਕਾਲਾ
 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਤਬਿ ਕੇ ਮੇਵਾ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ।
 ਕਬਹੂੰ ਭਈ ਨਹਿ, ਕਾਂਖਾ ਕਿਏ॥ ੩੨॥ ਜਬਿ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਸੁਖ ਨਹਿ ਪਾਇਵਾ
 ਬਾਦ ਦੁੰਦ ਨਿਤ ਤੁਰਕ ਉਠਾਇਵ। ਹਮ ਕੋ ਆਪ ਜਾਨਤੇ ਕੈਸੇ ?
 ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਹੁ ਤੈਸੇ'॥ ੩੩॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ, ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਹੋ ਕਹਤਿ ਉਤਾਲੇ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਰੂਪ। ਤ੍ਰਿਤੀਏ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੂਪ॥ ੩੪॥ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ।
 ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਖਸਰਮ ਤੁਮ ਤਿਨ ਤਨ'। ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਜੋਤਿ ਗਹੀਲਾ।
 ਧਰਿ ਮਾਯਾ ਤਨ' ਠਾਨਤਿ ਲੀਲਾ॥ ੩੫॥ ਕਰਹੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਉਦਾਰੇ।
 ਨਰ ਹੋਰਤਿ ਭਰਮਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰੇ। ਜਿਮ ਨਟ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਇ ਦਿਖਾਵੈ।
 ਅਚਰਜਕੋ ਦਿਖਾਇ ਭਰਮਾਵੈ॥ ੩੬॥ ਪੁਨ ਤਿਹ ਸੇਵਕ ਨਿਕਟ ਜਮੁਰਾ'। ਸੇ
 ਨਹਿ ਭਰਮਾਹਿ ਜਾਨਹਿ ਕੁਰਾ। ਤਨੈਂ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕਰੁਨਾ ਧਰੇ। ਸੇ
 ਜਾਨੈਂ ਜੈਸੀ ਬਿਧਿ ਕਰੋ॥ ੩੭॥ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਮਾਯਾ ਤੇ ਪਰੈ'। ਤੁਮ ਅਲੰਬ

*ਰਬਰਾਹੀ। 'ਮਨ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੇਖੀ।' (ਅਸੀਂ) ਮੈਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ। 'ਲੁਕਦੇ ਹੋ।
 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ। 'ਸਰੀਰ ਧਾਰਕੋ ਮਾਇਆ ਵਾਏ (ਅ) ਮਾਯਾ ਵਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਰ ਕੇ।
 'ਮਦਾਰੀ ਵੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਮੰਡਾ। 'ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ (ਤ੍ਰਿਸੀ)।

*ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ 'ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਪ੍ਰੇਮ' ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਉਧਰ ਅਨੰਦ ਜੀ ਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ
 ਰੋਬੰਦ ਰੂਪ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਾਲਕੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕੇਸਾ
 ਅਦਬ ਹੈ, ਕੇਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਤਕ ਬੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ।

ਹੁਇ ਜਗ ਕੋ ਕਰੈ* । ਨਿਰਬਿਕਾਰ, ਗੁਨਹੀਨ*, ਅਲੋਪ । ਤੁਮਰੇ ਮਹਿ
 ਵਿਸਤਾਰ ਸੇਛੇਪ*॥੪੮॥ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਸਾਪਕ ਸਭਿ ਤੇ ਨਜਾਰੇ। ਸਾਖੀ ਰੂਪ
 ਬਸਹਿ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ ਏਕਾਬਿਧ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੇ*, ਜਲਧਿ
 ਬਿਬੇਕ । ॥ ੪੯ ॥ ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਦਸਰ ਮਾਨੈ* । ਸਭਿ ਕੋ ਜਾਨੈ*
 ਇਮ ਹਮ ਜਾਨੈ। ਅਦਭੁਤ ਕਹਜੇ ਨ ਜਾਇ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਕਹਨਿ ਸੁਨਨ ਤੇ
 ਹੋਇ ਪਵਿਤ੍ਰ* ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਮਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਮ ਅਨੰਦ ਹੋ, ਲਹਜੇ ਅਨੰਦ। ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ
 ਸੰਪੂਰਨ ਚੰਦ’ ॥ ੪੧ ॥ ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਨਰ ਫੇਰਾ । ‘ਸਭਿ
 ਅਕੋਰ ਆਨਹੁ ਇਸ ਬੋਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਕੀ ਪੂਜ ਚਵਾਵਹੁ । ਢਲ ਅਨੰਦ
 ਹੀ ਜਿਸ ਤੇ ਪਾਵਹੁ’ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਕੋ ਸਭਿ ਆਏ ।
 ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਅਰਪਾਏ । ਮਾਯਾ ਬਿੰਦ ਚਵੀ ਕੋ ਹੋਰਿ । ਕਹਜੇ
 ਅਨੰਦ ਭਗਤ ਜੀ ਫੇਰ ॥੪੩॥ ‘ਯਹਿ ਪੂਜਾ ਸਭਿ ਤੁਮਹਿ ਸੁਹਾਤਿ। ਨਹੁ
 ਗੁਰ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਭਿ ਭਾਤਿ । ਰੂਪ ਦਰਿਦ੍ਰ* ਹਮਹਿ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਨਹਿ
 ਕਬਹੂੰ ਕਰ ਛੁਵਨਿ ਕਰੈ’ ॥੪੪॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਭਨਜੇ ‘ਅਬਹਿ ਇਹੁ ਲੀਜੈ ।
 ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸਹੂੰ ਬਖਸ਼ੀਜੈ’। ਤਬਿ ਅਨੰਦ ਨਹਿ ਬਾਕ ਹਟਾਯੋ। ਮਾਨ
 ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਯੋ॥੪੫॥ ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸਮੁਝਾਇ ਸੁਨਾਯਹੁ । ‘ਹੋ
 ਸੁਤ ! ਬਿਤ ਲਿਹੁ ਭੋਗ ਭੁਗਾਯਹੁ । ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਤੁਮ ਲੇਖ ਸੁ ਮਾਥੇ। ਮਨ
 ਭਾਵਤਿ ਭੋਗਹੁ ਧਨ ਸਾਥੇ’ ॥ ੪੬ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਾਖੇ ਪੁਨ ਪਾਸ ।
 ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਕੇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ਸੁਨਿ* ਕਹਿ, ਬਿਦਾ ਭਏ ਜੁ ਅਨੰਦ। ਕਰੇ
 ਪਰਸਪਰ ਮਹਦ ਅਨੰਦ ॥ ੪੭ ॥ ਹਿਤ ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਦੀਨਿ । ਪੁਨ
 ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਸੇਗ ਕੀਨਿ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾਏ । ਸਭਿ ਸੇ
 ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥ ੪੮ ॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਧਰੀ ਪਾਲਕੀ ਸੋਈ† ।
 ਹੋਰਿ ਨਮੋ ਠਾਨਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੀਨਿ ।
 ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਧਰੀ ਦੁਤਿ ਭੀਨ ॥ ੪੯ ॥

*ਆਪ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਕੇ (ਮਾਇਆ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਾਈ ਹੈ । *ਰਜ, ਤਮ, ਸਤਰੁਣ ਤੇ ਰਹਿਤ ।
 †(ਜਗਤ ਦਾ) ਸੇਛੇਪ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ । *ਵਿਧਾਤਾ ਦੇ ਰਚੇ ਪ੍ਰਪੰਚ (ਮੋਸਾਰ) ਹੈ ।
 *ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਹੈ । * (ਇਹ ਮਾਇਆ) ਦਲਿਦ੍ਰ ਦਾ ਰੂਪ । *ਪਾ:- ਪੁਨਿ । †ਜਿਸ ਪਾਲਕੀ ਦੇ
 ਰੁਣ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਹਨ ਉਹ ਹੋਈਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਰ ਚਿਮ ਰੂਰੂ
 ਜੀ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਲਿਆਏ ਸਨ । ਅਨੰਦ ਜੀ ਵਾਲੀ ਪਾਲਕੀ ਦਾ ਰੁਣ ਬਹੁ ਨਹੀਂ ।

‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਤਨਨੋ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਤਾਰੰਸਗੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪੁਨੋਕ ਗਮਨ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਮੈਂ ਬਿਤਾਇ । ਸਿਖ
 ਰੰਗਤਿ ਆਵਹਿ ਅਨਿਕ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਬਾਬਕ
 ਦੁਤੋ ਅਗਾਰੀ ਗਾਵੈ । ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ
 ਰਾਗਨਿ ਸਾਬ । ਕਰਹਿ ਟਿਝਾਵਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਬ ॥ ੨ ॥ ਅੰਤ ਸਮਾਂ
 ਪਰੁਰੈ ਤਬਿ ਆਈਜਾਨਿ ਲਈਤਬਿਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਧਰਾਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਫਿਲ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਬਿਰਤੀਤੁ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ‘ਕਰਹ ਖਸੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਮਨੋ ਮੈਂ ਪਰਲੋਕ ਸੁਖਾਲਾ । ਅਪਨਿ ਸਮੀਪੀ
 ਸਦਾ ਰਖੀਜੈ । ਇਹੀ ਆਸ ਮਮ ਰਿਦੈ ਪੁਰੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਫਿਰਾ ਮਰਦਾਨਾ । ਸਦਾ ਰਾਗ ਕੋ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨਾ । ਇਸ ਜਗ ਮਹਿ ਭਾ
 ਝੜ ਬੱਖਸਾਤ’ । ਪਾਯੋ ਸੁਜਸ ਬਡੇ ਅਵਿਦਾਤ’ ॥ ੫ ॥ ਜਿਮ ਬਾਵਨ ਕੋ
 ਲੇ ਕਰਿ ਸੇਗਾਹਾਬ ਲਸਟਕਾ ਵਧੀ ਉਤੋਗ’ । ਤਿਮ ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
 ਪਾਇ । ਹਮ ਆਦਿਕ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੬ ॥ ਭਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਭੁਏ*
 ਭਲੇਰੇ । ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਬਨ ਹੋਰੇ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ॥
 ‘ਕਰਨੈ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਆਵਨ ਜਾਨਾ ॥ ੭ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਮੈਂ ਪਧਾਨਹਿ
 ਸਾਰੇ । ਅਪਨੀ ਵਾਰੀ ਧੀਰ ਨ ਧਾਰੇ । ਆਵਨ ਧੰਨ ਅਹੈ ਤਿਨ ਕੋਰਾ ।
 ਸਿਮਰਨੈ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਭਿ ਬੇਰਾ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਗੀ ।
 ਕੀਰਤ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹਿ ਬਡਭਾਗੇ । ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਾਲ ਕਾਲਾ
 ਹਰਤਾ ਪਾਤਕ, ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੯ ॥ ਕਲਮਲ ਮਲ’ ਮਨ ਪਟ ਕੋ
 ਲਾਗੀ । ਬਿਸਿਧਨ ਕੀ ਕਾਰਖ ਸੇਂ ਪਾਗੀ । ਚਹੈ ਨਿਵਾਰਨ ਇਸ ਕੋ
 ਜੇਈ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੇਈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਜਲ ਕੋ
 ਤਹਿ ਲੇਧ । ਧੋਵਨ ਕਿਰਤਨ ਭਲੇ ਕਰੇਧ’ । ਉੱਜਲ ਮਨ ਕੋ ਕਰਹਿ
 ਸੁਜਾਨ । ਚੁਫਹਿ ਰੰਗ ਗੁਣ ਤਤੰਗਜਾਨ ॥ ੧੧ ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਉਤਰੈ ਸਦਾ
 ਨਵੀਨ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਬੁਧਿ ਆਧਕ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਯਾਂਤੋ ਬਾਬਕ ਤੂੰ ਚਿਤ
 ਜਾਨਹੁ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਲੋ ਨਾਮ ਖਖਾਨਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਰਹਸੈ ਕਰਤਿ ਕਿਰਤਨ
 ਕੋ ਨੀਤ ਯਾ ਕਲੇ ਤਵ ਨਿ ਸਲ ਚੀਤਾ ਪਤਾ ਤਾਹ ਆਵੀ ਰਾਤਿ ਪਾਈ ॥

੧. ਧਿਧਾ । ਆਜਨਾ । ‘ਗਰੋ’ ਬਾਵਨ ਦੀ ਗਿਤ ਹੋਵੇ (ਇਸ ਕੋ) : ਬ ਦੀ । ੨. ਟੀ ੬੦੨ ਵਧੀ
 ਸ੍ਰੀ । *ਪਾਪ ਦੀ ਮੇਲਾ । (੬੦) ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ (ਇਸ ਮੇਲ ਨੂੰ) ਵੀਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਣ । *ਪਾ:-ਫਲੈ।

ਤਿਮ ਹੀ ਤੁਮ ਕੋ ਹੁਇ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਪਦ
 ਅਰਬੰਦ । ਕਰੇ ਸਪਰਸ਼ਨ ਪੁੰਨ ਬਿਲੰਦ । 'ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ
 ਅਹੋ । ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਲਹੋ' ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਪਾਯੋ
 ਸ਼ਰਣਾਈ । 'ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਹੁ ਮਮ ਸਮ ਇਸ ਤਾਈ । ਹਮ ਰਾਵਰਿ ਕੇ ਅਹੈ
 ਸਦੀਵੇ । ਪਸ਼ਚਨ ਲਗੋਂ ਰਬਾਬੀ ਬੀਵੇ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਨ
 ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਹੋਇ ਇਸੀ ਬਿਧਿ' ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । 'ਰਹੈ ਰਬਾਬੀ ਨੰਦਨ
 ਤੇਰੇ । ਲਹੈ ਰਾਗ ਕੋ ਹੋਵ ਬਝੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਮ ਸਮ ਹੀ ਲਹੈ । ਇਹ ਭੀ ਚਿੰਤ ਨ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰੀਏ ।
 ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰੀਏ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਰ ਚਿਤ ਹੂੰ ਕੈ ਸਦਨ ਪਧਾਰੋ ।
 ਪੋਵਹੁ, ਬਸਨ ਬਦਨ ਪਰ ਧਾਰੋ । ਤਸਾਗਨਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖੈਨ ਸਰੀਰ । ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਬਿਠਾਇ ਆਪਨੇ ਤੀਰ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਚਲਜੈ ।
 ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੰਗ ਪੁਨ ਮਿਲਜੈ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ 'ਪੈਰੀ ਪਾਲਾ । ਮੈਂ
 ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਕਰੋਂ ਪਯਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਹਮਾਰੇ ਭਾਗ ਬਿਲੰਦ । ਜਿਸ ਤੇ
 ਵਿਗ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕਹਜੈ 'ਤੁਵ ਧੰਨ । ਅੰਤ ਸਮੈ
 ਕਰਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਚਲਜੈ ਚਹੈਂ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਜਹਿ ਕੋ ਗਮਨ
 ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਾਰਾ ॥ ਮੈਂ ਤਨ ਤਸਾਗੋਂ ਵੇਰਿ ਨ ਕੋਈ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸਨਿ
 ਆਧੁ ਹੋਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ । ਮਿਲਿ
 ਮਿਲਿ ਭਲੇ ਏਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੇ ਸੁਤ
 ਸੰਗ ਸਦਨ ਕੋ ਚਾਲਾ ॥ ੨੨ ॥ ਆਇ ਭਾਰਜਾ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । 'ਹਮਰੇ
 ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਤ ਗੁਰ ਸਾਈ । ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਅੰਦੇਸ਼ਾ । ਦੁਹ
 ਲੋਕਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ਾ' ॥ ੨੩ ॥ ਵੇਇ ਜਾਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਤਾਏ । ਪੁਨ
 ਮੁਖ ਕੀ ਦੁਤਿ ਕਛੁ ਕੁਮਲਾਏ । ਜਾਨਜੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਅਬਿ ਹੂੰ ਹੈ ।
 ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਨ ਗੈਰੈ ॥ ੨੪ ॥ ਪਰਜੈ, ਬਦਨ ਪਰ ਬਸਨ ਸੁ
 ਪਾਯੋ ॥ ਤਤਛਿਨ ਤਨ ਕੋ ਛੇਰਿ ਸਿਧਾਯੋ ॥ ਅਪਰ ਜਿ ਹੁਤੇ ਭੁਮ ਕੀ ਜਾਤਿ ।
 ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਸੈਨਾ ਮਹਿ ਜੇ ਭੁਰਕ ਹਕਾਰੇ ।
 ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਇ ਬਾਬਕ ਦੁਾਏ । ਕ੍ਰਿਪਾ* ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੀ ਜੇਤਿਕ ਹੋਇ

*ਇਥੇ ਕਵਿ ਜੀ 'ਕ੍ਰਿਪਾ' ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ
 ਮਿੱਖੀ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

ਤਾਕੇ ਸੁਭ ਕਰਿਵਾਈ ਸੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਉਪਰ ਪਾਯੋ ਰੁਚਿਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਲੈ
 ਨਿਕਸੇ ਬਾਹਿਰ ਤਤਕਾਲਾ। ਕਬਰ ਖਨਾਇ ਧਰਜੇ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ।
 ਦਫਨਾਯਹੁ* ਜਸੁ ਭਾਖਹਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਅੰਤ ਸਮੇਂ
 ਇਹ। ਸੁਭਗਤਿ ਪਾਈ ਸੋਸੇ ਕੋ ਨਹਿ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਚਲਾਨ।
 ਪੀਛੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਰਲ, ਨਾਂਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ
 ਮਰੇ। ਤਿਸ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰੇ। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਛੇ ਦਿਨ
 ਜਾਨਿ। ਬਿਨਾ ਕੀਰਤਨ ਰਹਤਿ ਦਿਵਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨ ਦਸਤਾਰ ਬਿਸਾਲ
 ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਦੇ ਕਰਿ ਬਿੱਪੁ ਹਾਥ ਤਬਿ ਘਾਲਾ। ਚਤੁਰ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਦੇਕਰਿ
 ਧੀਰ। ‘ਇਹ ਸਭਿ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ ਸਰੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਅਸਿ ਇਹੁ ਸਿਰੋਪਾਉ
 ਗੁਰ ਦੀਨਾ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਹੁ ਪਾਗ ਨਵੀਨਾ। ਸ਼ੋਕ ਭਜਹੁ ਅਰੁ ਭਜਹੁ
 ਸੁ ਨਾਮ। ਗੁਰ ਕੇ ਸੇਵ ਬਸਹੁ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਲੇਹੁ
 ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਕਰਹੁ ਕੀਰਤਨ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੁਨਿਕੈ ਬਾਕ ਦੇਖਿ ਗੁਰਦਾਸ।
 ਮਨ ਤੇ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿਨਿ ਤਸਿ ਦਾਸ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧੀ ਪਾਗ ਬਨਾਇ।
 ਆਛੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਹਰਿਖਾਇ। ਲੈ ਕਰਿ ਸਾਜ ਪਿਤਾ ਸਮ ਗਏ।
 ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਲਿਏ ॥ ੩੩ ॥ ਖਰੇ ਹੋਇ ਕੈ ਕਰੀ ਕਲਾਨ।
 ‘ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੀਨ
 ਦੁਨੀ ਬੇਭਿ ਭਾਰ ਖਲੋਤਾ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ। ਤੁਰਕ
 ਮਾਰ ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ। ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਕੋ ਬਝ ਬੇਭਾ। ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਸਭਿ
 ਜਗਤ ਅਚੰਭਾ ॥ ੩੫ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਜੰਗ ਕਰਿ ਮਾਰਜੈ। ਅਬਦੁਲ ਖਾਂ
 ਜੁਤਿ ਚਮੁ ਸੰਘਾਰਜੈ। ਲਲਾਬੰਗ ਸਹਿ ਕੰਬਰ ਘਾਤੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
 ਕੀ ਦਾਹਸਿ ਛਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਲੁਣਹਰਾਮੀ ਪੈਂਦਾ ਘਾਯੋ। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ
 ਸੋ ਲਰਿਬੇ ਆਯੋ। ਅਰਜੋ ਨ ਸੁੱਤੁ ਸਕਲ ਹੀ ਮਾਰੇ। ਮੌਨ ਸ਼ਾਹੁ ਭਾ
 ਮਾਨੀ ਹਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਗੁਨ ਗੋਵਰ ਕੇ ਕਹੈ। ਸ਼ੇਸ ਸਾਰਦਾ ਅੰਤ ਨ
 ਲਹੈ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਹਿ ਬੈਠੇ ਦਰਬਾਰ। ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਨ ਉਦਾਰ
 ॥ ੩੮ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਰਾਗਨਿ ਗਾਇ। ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਲਏ

*ਸਾੜ ਦਿਤੀ। *੨: ਰੰਕਾਰੀ। *ਮਰਦਾਨਾ ਸਸਕਾਰਾ ਸੀ। ਸਾਬਕ ਬੀ ਇਸ ਰਸੇ ਗਿਆ
 ਜਾਣੇ। ਬਾਬਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਪੁਰਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੀ, ‘ਲੋਕ ਪੁਨੋਕ ਦਾ ਸਹਾਈ ਗੁਰ ਹੈ’ ਪਿੱਛੇ
 ਕਹਿ ਦੁਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ੩ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ।

ਰਿਬਾਇ। ਕਰੀ ਮੋਜੈ ਤਿਨ ਕੋ ਤਤਕਾਲਾ। ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਭਏ
ਬਿਸਾਲਾ॥੩੯॥ ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਨਜਾਈ। ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ
ਕਰਨਿ ਬਨਾਈ। ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ। ਚੌਂਕੀ ਕਰਤੇ ਸੰਘ
ਸਕਾਰ॥੪੦॥

ਗਿਣਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ। ਗਿਣਿ ਅਭਿਮਤ। ਤਸੇ 'ਬਾਧਕ ਪ੍ਰਭੀ' ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੀਤ
ਪ੍ਰਭਾਤਨੇ ਨਾਮ ਅਭਿਮਤ। ਬਾਧਕਿਸਤੀ ਖੰਡੁ॥੪੧॥

੪੯. [ਜਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਏਹਗ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮਾ ਬਿਭਾਵਨ ਕੀਨਿ। ਨੰਮ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗਾਇ ਪਿਖਿ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹ ਨਵੀਨ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਅਪਨਿ ਸਮੇਂ
ਭਨ ਤਜਨ ਪਛਾਨ। ਬੀਤਤਿ ਬਾਸਰ ਹੁਇ ਨਿਯਰਾਨਾ*। ਗੁਰਤਾ ਦਈ
ਚਹੈ ਨਿਜ ਪੋਤੇ। ਲਖਿ ਕਰਿ ਧੀਰ ਆਇ ਗੁਨ ਪੋਤੇ*॥੨॥ ਇਨ ਪ੍ਰਭ
ਦਾਨ ਦੇਤਿ ਦਿਜ ਦੀਨ। ਦਰਬ ਜਵਾਹਿਰ ਕੀਮਤਿ ਪੀਨ*। ਬਰਨ
ਬਰਨ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨ। ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੀਨ॥੩॥ ਗੁਰ
ਕਰ ਤੇ ਪੁਰਬ ਖਰ ਧਾਰਾ। ਕਰਵਾਰਨ ਕੀ ਬਹੀ ਉਦਾਰਾ*। ਜਿਸਹਿ ਪਾਇ
ਕਾਇਰ ਬਹਿ ਗਏ*। ਤਰ ਕਰਿ ਸੁਰ* ਸੁਰਗ ਕੇ ਗਏ*॥੪॥ ਤਬਾ ਦਲ
ਧਾਰਾ ਗੁਰ ਕਰ ਕੀ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਚਲੀ ਜਾਤਿ ਇਕਸਰ ਕੀ*। ਦੀਨਨਿ ਕੇ
ਦਾਰਿਦ* ਬਹਿ ਗਏ*। ਦਸਹੁ ਦਿਸਿ ਜਸੁ ਤੇ ਭਰਿ ਗਏ॥੫॥ ਅਧਿਕ
ਦਾਰਿਦੀ ਜੇ ਚਲਿ ਆਵੈ*। ਪਹਿਰ ਬਿਭੁਖਨ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵੈ*। ਜਬਿ ਅਪਨਿ
ਘਰਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਾਇਸਨਬੰਧੀ ਜੇ ਹੈ ਸਮੁਦਾਇ॥੬॥ ਤਿਨ ਤੇ ਤੁਰਤ ਕ
ਹੋਇ ਚਿਨਾਰੀ। ਦੇਖਿ ਬੇਸ਼ ਕੇ ਦੇਹਿ ਬਿਸਾਰੀ। ਕੀਤਕ ਸਿਨ ਬਨਾਇ
ਸਿਧਾਵੈ*। ਬਝੇ ਮੇਲ ਪਠ ਤੁਰੰਗ ਲਿਜਾਵੈ॥੭॥ ਤਿਨਹੁ ਹੋਰ ਕਰਿ ਜੇ
ਲਘੁ ਗ੍ਰਾਮਾਭਾਜਹਿ ਤਜਾਗ ਭਰੇ ਧਨੁ ਧਾਮੁ॥ ਤਿਨ ਸੇਂ ਉਚੇ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ
'ਹਮ ਕੇ ਦੇਖਤਿ ਨਹੀਂ ਪਲਾਇ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਧਾ ਭਾਰੀ। ਹਮ
ਤਿਸ ਕੇ ਚਲ ਜਾਹਿ ਭਿਖਾਰੀ*। ਜੋ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਇ ਜਸੁ ਕਹੈ। ਦਰਬ
ਤੁਰੰਗ ਬਸਨ ਕੋਲਹੈ॥੯॥ ਅਵਦੁਲ ਨੋਬਾ ਰਣ ਕੀ ਵਾਰ*। ਕਰੀ ਬਨਾਵਲਿ

*ਬਖਸ਼ਿਸ਼। (ਆਜੂ ਦੇ) ਦਿਨ ਬੀਤ ਰਹੇ ਤੇ ਏਥੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਤਨ ਤਜਨ ਦਾ ਸਮਾ) ਪਛਾਤੀ।
*ਗੁਣਾ ਦੇ ਸਹਾਜ। *ਭਾਰੀ ਮੁੱਲ ਦੇ। *ਰੁਤ੍ਰ ਸੀ ਦੇ ਹਥੇ (ਜਿਵੇਂ) ਪਹਿਲੇ ਭਿਖੀਆਂ
ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਵਹੀ ਸੀ। *ਦੁੜ੍ਹ ਗਏ। *ਸੁਰਮੇ (ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ) ਤਰਕੇ।
*ਇਕ ਸਾਰ, ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ। *ਕੰਗਾਲਤਾ। *ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ।

† ਅਬਦੁਲ ਨੋਬਾ ਢਾਈ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵਾਰ ਬਨਾਈ। ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ,
ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ੍ਰੇਂ ਦੁੱਖਦਾ ਮਸਾਲਾ ਉਸ ਵਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ ਖੋਜ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ।

ਸਕਲ ਸੁਧਾਰਿ । ਜਿਮ ਜਿਘਰ ਘਾਲਨੈ ਘਮਸਾਨ । ਮਾਰੇ ਸੋਧਦ ਮੁਗਲ
 ਪਠਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਫਤੇ ਲਈ ਹਤਿ ਕਾਰੇ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਹਨੇ ਛੇਕ ਰਣਜੀਤ
 ਨਿਸ਼ਾਨਾ । ਗੁਰ ਆਗੇ ਬਿਰ ਹੋਇ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਨਿ ਕਰ ਦਾਨ ਦੀਨ
 ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੧ ॥ ਗਜ ਤੁਰੰਗ ਉਪਰ ਸੁਭ ਜੀਨ । ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਜਟਤਿ
 ਨਵੀਨ । ਸੁੰਦਰ ਬਸਤੁ ਬਰਨ ਬਹੁ ਕੇਰੇ । ਦਿਯੋ ਸੰਗ ਬਹੁ* ਦਰਬ
 ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਫੁਰਮਾਯਹੁ 'ਸਿਖ ਸੇਗਤਿ ਮਾਂਹੀ । ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਮੁਦ
 ਉਪਜਾਈ । ਤੁਮ ਕੋ ਦੇ ਹੈਂ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ । ਸੁਨਹਿ ਪੰਥ ਚਾਲਹਿ ਜਗੁ
 ਮੇਰਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਸਤੇ ਆਇ ਦਾਨ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਕਰਹਿ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ
 ਗੁਰੁ ਮਹਾਨਾ । ਦੂਰ ਦੇਸ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਵੈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਨਿਜ
 ਘਰ ਤੇ ਧਾਵੈ ॥ ੧੪ ॥ ਲੇਤਿ ਦਾਨ ਕੋ ਜਸੁ ਉਪਜਾਇ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਨਿ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਇ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬਿੱਪੁ
 ਗੁਨ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਪ੍ਰੋਹਤ ਅਹੈ । ਆਯੁਧਾਰੀ ਹੈ
 ਢਿਗ ਰਹੈ । ਰਣ ਮਹਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਭਾਰੇ । ਸੱਤੁ ਤੁਰਕ ਅਨੇਕ ਸੇਘਾਰੇ ॥
 ੧੬ ॥ ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਿੰਘਾ ਨਾਮ । ਸੈ ਭੀ ਲਹੈਤ ਰਹਜੇ ਰਣ ਧਾਮ ।
 ਤਿਸ ਪੀਛੈ ਇਹੁ ਭਾ ਸਵਧਾਨ । ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ ॥ ੧੭ ॥
 ਦਯਾ ਰਾਮ ਉਪਜਨੇ ਇਸ ਨੰਦਾਦਸਮ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹੈ ਅਨੇਦ । ਰਣ ਕੋ
 ਕਰਹਿ ਕਥਾ ਤਬਿ ਆਵੈ । ਸੱਤੁ ਪਹਾਰੀ ਲਰ ਕਰਿ ਘਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥
 ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਅੰਤਾਗੌਯੇ ਜਹਾਂ ਬੈਠੇ ਭਗਵੰਤਾਹਾਬ ਜੋਟਿਕਰਿ
 ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਭਨਜੇ ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸੰਗ ॥ ੧੯ ॥ 'ਕਰਹੁ ਖੁਸ਼ੀ
 ਮੇ ਪਰ ਇਸ ਕਾਲ । ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਹੁਇ ਚਹਤਿ ਉਤਾਲ । ਪ੍ਰੋਹਤ ਮੈਂ ਹੈਂ
 ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ । ਚਹੈ ਦਾਨ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ' ਬਡੰਗਾ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
 ਬਹੁਰ ਜਨਮ ਨਹਿ ਧਾਰੈ । ਕਰਮਫਾਸ ਸਗਰੀ ਨਿਰਵਾਰੈ । ਅਸ ਸਰੂਪ
 ਮਹਿ ਦਿਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਜੋਗੀ ਕਰਾਂਤ ਉਪਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ
 ਬਿਸਰਾਮ ਪਾਇ ਨਹਿ ਧਾਵੈ । ਨਿਜ ਅਨੇਦ ਕੋ ਬਿਖੇ ਸਮਾਵੈ । ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ ਆਸੈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰ ਥਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸੈ ॥ ੨੨ ॥ 'ਜਾਤੀ
 ਮਲਕ ! ਧੈਨ ਤੁਮ ਅਹੈ । ਤਨ ਹੇਤਾ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਚਹੈ । ਦੁਬਿਧਾ ਮਹਿ

*ਰਣ ਦੀ ਜਿਤ ਦੇ ਡੰਕੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜਾਕੇ । ਨਾਮ 'ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ' ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਸ੍ਰੀ ੬ ਡੰਕੇ ਦਾ ਸੀ । '(ਉਹ) ਪੰਥ ਜੋ ਮੇਰਾ ਜਗ ਵਿਚ ਚੰਨੇਗਾ ਮੁਟੇਗਾ । *ਪਾ:-ਤੀਨ ।

ਮਨ ਬਿਗਰਨੇ ਸਦਾ । ਇਕਤਾ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ਕਦਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਨਿਜ ਸਰੂਪ 'ਤਨ ਕੋ' ਨਹਿ ਜਾਨਿ। ਜਨਮਤਿ ਅਰੁ ਇਹ ਬਿਨਸਨ ਵਾਨ।
 ਬਾਲਕ ਤਰੁਨ ਬਿੱਧ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਅਹੈ ਪ੍ਰਣਾਮੀ^੧ ਏਵ ਉਪਾਇ^੨ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਸਭਿ ਨਹਿ । ਸਦਾ ਏਕ ਰਸ ਜਾਨਹੁ ਤਹਿ ।
 ਤਨ ਤੇ ਸੁਖਮ ਅਹੈ ਰਿਖੀਕੀ^੩ । ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜਾਨਹੁ ਬਿਧਿ ਨੀਕੀ
 ॥ ੨੫ ॥ ਇਹ ਭੀ ਨਹਿ ਸਰੂਪ ਨਿਜ ਜਾਨਹੁ । ਇਕ ਤੋ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
 ਇਨ ਮਾਨਹੁ । ਸਭਿ ਕੋ ਇਕ ਸੁਭਾਵ ਨਹਿ ਅਹੈ । ਦੇਖਹਿ, ਮੁਨਹਿ,
 ਗੋਧ, ਰਸੁ ਲਹੈ ॥ ੨੬ ॥ ਤਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਕੁਛ ਨਹੀ । ਇਨ
 ਤੇ ਪਰੈ ਲਖਹੁ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਜੋ ਸੈਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਉਠਾਵੈ । ਦੋਰਤਿ
 ਜਾਤਿ ਤੁਰਤ ਹਟਿ ਆਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਹੁ ਰਿਖੀਕ ਤੇ ਸੁਖਮ ਮਨ ਹੈ । ਸੁੱਧ
 ਅਸੁੱਧ ਹੋਤਿ, ਬੁਧਿ ਭਨਿ ਹੈ^੪ । ਮਨ ਤੇ ਬੁਲ ਪਾਨ ਜੋ ਅਹੈ । ਸੋ ਭੀ
 ਆਵਨ ਜਾਨੈ ਲਹੈ ॥ ੨੮ ॥ ਖਟ ਬਿਕਾਰ ਇਹ ਤੀਨਹੁ ਮਾਨੀ^੫ । 'ਜਨਮ
 ਮਰਨ' ਤਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਜਾਨੀ^੬ । 'ਫੁਧਾ, ਪਿਪਾਸਾ' ਪ੍ਰਾਣ ਧਰੰਤੋ^੭ 'ਹਰਖ,
 ਸ਼ੋਕ' ਮਨ ਕੋ ਲਖਿਯੋਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਇਨ ਤੇ ਭੀ ਸੁਖਮ ਤਵ ਰੂਪ । ਖਸ਼ਟ
 ਬਿਕਾਰਨਿ ਪ੍ਰਿਥਕ ਅਨੁਪ^੮ । ਸਦਾ ਅਚਲ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਜਾਇ । ਮਨ
 ਆਦਿਕ ਪ੍ਰੇਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਮਨ ਕੀ ਗਤਾਗਤੀ ਜੋ ਲਖੈ । ਸਭਿ
 ਤੇ ਨਜਾਰੈ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਖੈ । ਜਾਨਨੀਯ ਜੋ ਬੁਧਿ ਤੇ ਅਹੈ। ਬਿਸੈ ਰਿਖੀਕਾਨ
 ਕੋ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸਭਿ ਤੇ ਨਿਕਟਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਦੂਰ । ਸਚਿਦਾਨੰਦ
 ਰਹਜੋ ਭਰਪੂਰ । ਜਿਸ ਅਲੇਖ ਕੋ ਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਜੇਕੁ ਸਭਿ ਜੋ ਚੇਤਨ
 ਹੁਇ ਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥ ਸੋ ਸਰੂਪ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ। ਨਿਰਾਬਕਾਰ ਅਬਿਨਾਸੀ
 ਮਾਨ । ਆਤਮ ਸੋ ਸਬੰਧ ਬੁਧਿ ਪਾਇ । ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ, ਕਲਪਾਤ
 ਗਾਇ^੯ ॥ ੩੩ ॥ ਬੁਧਿ ਸੋ ਮਨ ਸਬੰਧ ਹੁਇ ਜਾਵੈ^{੧੦} । ਮਨ ਸੋ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਤਿਮ ਹੀ ਪਾਵੈ। ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥ ਹੋਇ^{੧੧} । ਜਾਨਨੈ ਪਰੈ ਜਗਤ ਹੈ ਜੋਇ

^੧ਘਟਨ ਵਧਣ ਵਾਲਾ । ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ [ਸਿਸ, ਪ੍ਰਣਾਮ] । ^੨ਇਉਂ ਉਤਪਤੀ (ਤੇ ਵਿਨਾਸ)
 ਵਾਲਾ ਹੈ । ^੩ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ । ^੪ਕਦੇ ਮੇਲਾ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਫ ਹੋਣਾ (ਹਾਲਤ ਬਦਲਦਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦੁਧੀਵਾਨ । ^੫ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ, ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਛੇ ਵਿਕਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ ।
^੬ਜਾਣੇ । ^੭ਛੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਜਨਮ ਮਰਨ, ਫੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ, ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ) ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਪਮ ਹੈ ।
^੮ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਭੁੱਧੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਉਹ ਸਬੰਧ) ਵਾਸਤਵ ਨਹੀਂ ਕਲਪਤ ਹੈ ।
^੯ਦੁਧੀ ਨਾਲ ਮਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^{੧੦}ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

॥੩੪॥ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮਨ ਲੇਹੁ ਹਟਾਇ । ਉਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਾਖ ਟਿਕਾਇ* ।
 ਮਿਟਹਿ ਜਗਤ, ਆਤਮ ਸੋਂ ਮਿਲੈ । ਬਿਰਤਾ ਲਹੈ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਚਲੈ ॥
 ੩੫॥ ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ਵਿਚ ਉਰ ਅੰਤਰ ਕੀਨਸਿ ਧਨਾਨ ।
 ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ । ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਕੋ ਨਾਸਨੇ ਠਾਟ ॥ ੩੬ ॥
 ਦੁਬਿਧਾ ਕੀ ਸਾਂਕਰੀ ਛੁਟਿ ਗਈ ਬਿਤੀ, ਸਰੂਪ ਬਿਖੈ ਬਿਰ ਭਈ । ਅਪਨਿ
 ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਚਰਜ ਜਾਨਾ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਸ ਭਾ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥
 ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ । ਲਖਨੈ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਦਭੁਤ ਖਜਾਲ ।
 ਬਹੁਰ ਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਹੋਰੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਨ ਜਾਨਿ ਬਡੋਰੇ ॥ ੩੮ ॥
 ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ 'ਨ ਤੁਮ ਸਮ ਆਨ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ । ਅਪਨੈ
 ਜਾਨਿ ਗਯਾਨ ਮੁਖ ਦੀਨਿ । ਜਿਸ ਕੋ ਜੋਗੀ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ' ॥ ੩੯ ॥

ਅੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਮ ਇੰਦ੍ਰ ਅਭਯਾਸ 'ਜਗੀ ਮਲਕ' ਪੁੱਛ ਕਰਨਨ ਨਾਮ ਇਹ ਉਨ ਪੰਚਾਸਵੀਂ ਐਸ ॥ ੩੯ ॥

੫੦. [ਜਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਯੋਕ ਗਮਨ । ਸੰਗਤ ਆਉਣੀ] ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਯਾਨ ਕੇ ਅੰਤ ਸਮਾਂ । ਵਗ ਚੀਨਿ ਗਮਨ ਜੋ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਦਯਾਰਾਮ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ 'ਸ੍ਰੀ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਅਥਿ ਤਜੋਂ ਸਰੀਰ । ਦਯਾਰਾਮ ਸੁਤ ਤੁਮਰੇ ਭੀਰ । ਗਹਿ ਭੁਜ
 ਕੇ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਇਸ ਕੀ, ਸੁਖਰਾਸ ! ॥ ੨ ॥ ਇਕ
 ਅਲੰਬ ਰਾਵਰ ਕੇ ਅਹੈ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਜਾਚਨ ਲਹੈ' । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੈ
 'ਹੋਹਿ ਬਛਭਾਗਾ । ਰਹੈ ਸਦਾ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਲਾਗਾ ॥ ੩ ॥ ਦਸਮ ਗੁਰੁ

*ਸੰਗਲੀ । 'ਦੋਰ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਨਾ ਵੇਖੇ ।

*ਇਸ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਵਾਚਨ ਗਯਾਨੀ ਭੁੱਲਕੇ ਮਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਇੰਦ੍ਰ ਅਧੀਨ ਹੋਏ
 ਗਯਾਨ ਦੇ ਢਾਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਟਿਕਾ ਲੈਣਾ
 ਤੇ ਹਿੱਲਣ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਨਾਮ ਜਪੇ ਬਿਨਾਂ ਅਰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਅਭਯਾਸ ਵਿਚ ਲਗੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦਾ । ਇਹ ਘਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਥੇ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੇ
 ਅਭਯਾਸੀ ਸਨ ।

†ਫਿਰ ਪ੍ਰਸਤਾ ਭੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਰ (ਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਕੋਈ
 ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਸਾਨ ਚੜ੍ਹੀ, ਪਰ 'ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ' ਪਰਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ
 ਤੇ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਘਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾਸ ਹੋਏ । ਹਰਿਮੈ
 ਨੂੰ ਜਿਧਰੋਂ ੧੪ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਨੂੰ ਉਲਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਧਰੋਂ ੧੪ ਮਿਲੇ ਉਧਰੋਂ ਨਫਰਤ
 ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਬਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਪਰੰਤੂ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਮ ਅਭਯਾਸ ਤੇ ਈਸ਼ਰ
 ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਲ ।

ਹੋਵੈ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਚਹਿ ਘੋਰ ਸੰਘਰ
 ਭੂਟ ਲਹੈ । ਤਬਿ ਇਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਜੁਧ ਮਹਿ ਕਰੈ ॥੪॥ ਭਿਨਕੇ ਸੰਗ ਸਦਾ
 ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਜਸ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਨਰ ਗਾਵੈ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੁਨਭਿ
 ਹਰਖਾਯੋ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਯੋ ॥੫॥ ਕਰਿ ਸਨਾਨ ਪਾਵਨ
 ਹੁਇ ਗਯੋ । ਕੁਸ਼ ਪਰ ਪੈਛਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ ਦਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ
 ਮਨੁ ਜ ਪਠਾਏ । ਦਾਹਨ ਕੇ ਚੰਦਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥੬॥ ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ
 ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਲਜਾਇ । ਰਚੀ ਚਿਤਾ ਪਿਖਿ ਪਾਵਨ ਥਾਇ । ਦਯਾ ਰਾਮ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਧਾਨ । ਕਰਨੈ ਭਸਮ ਤਨ ਪਿਤਾ ਸੁ ਠਾਨਿ ॥੭॥ ਗੁਰਪੁਰਿ
 ਕੋ ਪਹੁੰਚਨੈ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਗੁਰ ਕੀ ਮਾਹਮਾ ਅਲਖ ਲਖਾਇ । ਜਥਾ ਜੋਗ
 ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਿਛਾਰੀ । ਕ੍ਰਮਕ੍ਰਮ ਤੇ ਤਿਸ ਨੇਦ ਸੁਧਾਰੀ ॥੮॥ ਦਿਨ ਤ੍ਰੈਦਸ
 ਜਬਿ ਹੀ ਬਿਤਿ ਗਏ । ਭੋਜਨ ਦਿਜਨਿ ਬੰਦ ਕੋ ਦਏ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਹੇਤੁ
 ਵਥੁ ਆਨ । ਸੇਜਾਦਿਕ ਦੀਨੀ ਕਰਿ ਦਾਨ ॥੯॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਜੀ
 ਦਸਤਾਰ । ਪਠਨੈ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਮੋਲ ਉਦਾਰ । ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਸੰਘ
 ਪਠਾਯੋ । ਦਯਾ ਰਾਮ ਕੋ ਬਹੁ ਹਰਿਖਾਯੋ ॥੧੦॥ ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਕਰਿ ਆਵਨ
 ਲਾਗਨੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਰਸੁ ਪਾਗਨੈ । ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਭਏ
 ਬਿਤੀਤ । ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚੀਤ ॥੧੧॥—ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ—ਚਹੈ—ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਆਗੇ ਪਾਇ । ਜਿਸਤੇ ਕੋ ਨਹਿ ਕਰਹਿ
 ਬਿਖੇਰਾ—। ਅਲਪ ਬੈਸ ਪੈਤਾ ਨਿਜ ਹੋਰਾ ॥੧੨॥—ਇਕ ਤੋ ਧੀਰਮਲ ਬਛ
 ਖੇਟਾ । ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਛੋਟਾ ਜਿਮ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਲਿਯ ਪਖ
 ਧਾਰੇ । ਤਥਾ ਮਸੰਦ ਨ ਲੋਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ॥੧੩॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਦੇਸ
 ਬੁਲਾਇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ ਬਿਠਾਇ ਹਰਿਰਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਦੇਨੀ ਕਰੈ
 —। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੈ ॥੧੪॥ ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਜੇ ਨਿਕਟਿ

‘ਪਿਤਾ ਦਾ ਤਨ ਦਾਹ ਕੀਤਾ, ਹੋਣੇ ਥਾ’ । [ਸੁ+ਠਾਨ=ਥਾਉਂ] । ‘(ਦਯਾ ਰਾਮ ਨੇ) ਦਾਹ
 ਦਿੱਤੀਆਂ । ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਠਿੱਖ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਆਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦੁਹਮ
 ਗਲਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ । ਅੰਕ ੮ ਵਿਚ ਕਹੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ
 ਪਹੁੰਚਨੈ ਸੁਖ ਪਾਇ’ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਦਗਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੱਪੜ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨ
 ਵੇ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰੇਤ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਾਲ ਵੇਸ
 ਸਵਗਤ’ ਨੂੰ ਟੋਰਨਾ । ਮੌਸਾ ਕਰਨਾ ਅਵੇਗਜਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ।

ਲਿਖਾਰੀ॥ਹੈ॥ ਮਸੰਦ ਗਨ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ॥ਲਿਖਹੁ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ—ਸਭਿ ਆਵੈ
। ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਅਪਨੇ ਲਗਾਵੈ—॥੧੫॥ ਸਨਿ ਆਗਸਾ ਕਹੁ ਦੇਸ
ਬਿਦੇਸ। ਲਿਖਿ ਲਿਖ ਭੇਜੇ ਚਾਰੈ ਅਸੇਸ। ਹੁਤੇ ਦੁਰ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬੁਲਾਏ।
ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਬਿਲੰਦ ਸਬਾਏ ॥੧੬॥ ਜਾਇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਬਿ ਦਏ।
ਪਠਿ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ਕਏ। ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬਿੰਦ। ਅਰ ਲੇ
ਗਰ ਕੀ ਕਾਰ ਬਿਲੰਦ ॥੧੭॥ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਪੰਥ ਓਲੰਘਤਿ ਆਏ। ਕੀਰਤ
ਪਰਿ ਗੁਰ ਜਹਾ ਸੁਹਾਏ। ਬਿੰਦ ਅਕੌਰਨਿ ਅਰਪੈ ਆਗੇ। ਨੰਮੀ ਹੋਇ
ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗੇ ॥੧੮॥ ਬਲਖ ਬਖਾਰਾ ਆਦਿਕ ਪੁਰਿ ਗਨ। ਪਸਰਮ
ਦਿਸਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਰ ਗਨ। ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਲਏ ਮੁਲਤਾਨੀ। ਸਿਖ ਗਨ
ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ॥੧੯॥ ਦੱਖਲ ਦਿਸਿ ਤੇ ਆਦਿ ਓਜੈਨ। ਚਲਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਲੈਨ। ਅੰਗੈ ਬੰਗੈ ਆਦਿਕ ਜੇ ਦੇਸ। ਕੋਨ ਗਨਹਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਸੁ ਅਸੇਸ ॥੨੦॥ ਵਸਤੁ ਅਨੁਠੀ ਮੋਲ ਬਡੇਰੀ। ਦਰਲਭ ਲੇ ਆਏ
ਤਿਸ ਬੇਰੀ। ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ। ਅਰਪਹਿ ਦਰਸ
ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ॥੨੧॥ ਤਿਮ ਪੁਰਬ ਕੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ। ਢਾਕਾ
ਆਦਿ ਦੇਸ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੁਰਿ ਪਟਣੇ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਜੇਈ। ਲਏ ਉਪਾਇਨ
ਪਹੁੰਚੇ ਤੇਈ ॥੨੨॥ ਤਿਮ ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਚਲਿ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ
ਗੁਣਿ ਦਰਸਾਏ। ਕੀਰਤਿ ਪਰਿ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ ਛੋਰੇ। ਆਨਿ ਸੰਗਤਾਂ
ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ ॥੨੩॥ ਬੇਦੀ, ਤੋਹਣ, ਭੱਲੇ ਜੇਈ। ਅਨੁਸਾਰੀ ਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ
ਤੇਈ। ਸੰਗਲ ਦੇਸ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ। ਭਗਤੁ ਗਯੋ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਰੇਗ ॥੨੪॥
ਤਿਮ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਸੰਗ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਲਗਾਯੋ।
ਇਤਨਾਦਿਕ ਜੇ ਗਸਾਨੀ ਭਏ। ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਜੀ ਪਦ ਕੋ ਲਏ ॥੨੫॥ ਸੋ ਸਭਿ
ਆਏ ਗੁਰ ਕੇ ਦ੍ਰਾਹੇ। ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ ਪਰਿ ਪਰਵਾਰੇ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ
ਅਕੌਰ ਚਢਾਵੈ। ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥੨੬॥ ਮੱਦ ਦੇਸ
ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਆਦਿ। ਸਿਖ ਆਏ ਦੇਖੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਤੇ ਮੰਜੀ
ਲਹੇ। ਪੀਰਹੁ ਤੇ, ਜੀਵਤਿ ਜੇ ਰਹੇ ॥੨੭॥ ਸੋ ਸਭਿ ਆਏ ਚਿਤਵਤਿ
ਐਸੇ।—ਗੁਰੁ ਨੈ ਕਰੇ ਏਕਠੇ ਕੈਸੇ?—ਕਿਨਹੂੰ ਕਸੈਹੂੰ ਨ ਜਾਨੀ ਬਾਤ।

੧ ਦੁਤ। ੨ ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਵੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ। ੩ ਵੇਦਯਯਾਤ ਤੋਂ ਉਭੀਸਾ ਤਕ। ੪ ਏਗਲਾ।

੫ ਅਨੋਖੀ। ੬ ਮਾਲਵਾ। ੭ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ। ੮ ਪੰਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ। ੯ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀ।

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਿ ਅਵਦਾਤ॥੨੮॥ ਦੇਸ ਦੁਆਬਾ ੧ ਨਹਿ ਪੁਆਧ॥
 ਪੁਰਿ ਗਾਮਨਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸਾਧ । ਆਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ।
 ਪੁਰਵਹਿ ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਸੀ
 ਸਮੁਝਾਈ । ਪਠੀ ਨੁਖਾ ਵਿਗ ਸਗਲ ਸੁਨਾਈ॥ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ
 ਆਨਹੁ । ਮਿਲਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਹੁ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਗਾਮਨੀ
 ਤਬਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ । ਸੁਤ ਸੋਂ, ਜਾਇ ਮਿਲੀ ਹਿਤ ਧਾਰਿ । ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ
 ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਯੋ॥ਅਬਿ ਗਾਮਨਹੁ ਤੁਝ ਗੁਰੁ ਬੁਲਾਯੋ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ
 ਅਨੁਜ ਹੈ ਤੇਰੈ । ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰ ਕੋ ਦੁਖ ਬਹੁਣੈਰੈ । ਲਖੀ ਜਾਇ ਅਰੁ
 ਬਿਦਤੀਬਾਤ । ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੇਂ ਅਵਦਾਤ॥੩੨॥ ਤੂੰ ਜੇ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈਂ
 ਅਨੁਸਾਰੀ । ਜੇਸਟ ਭਾਤ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਧਾਰੀ । ਉਚਿਤ ਅਹੈਂ ਗਾਵੀ ਪਰ
 ਬੈਠਨਿ॥ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਇਕੈਠਨਿ॥੩੩॥ ਥਕ ਰਹਨਿ ਤੁਝ
 ਕਜੈਂ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਗੁਰ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਕਜੈਂ ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ ?॥ ਇੱਤਸਾਦਿਕ
 ਸਮੁਝਾਇ ਘਨੇਰਾ । ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ‘ਮੋ ਵਿਗ
 ਅਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਬਡਿਆਈ । ਤਿਸੀ ਜੋਰ ਲਜੈਂ ਗੁਰਤਾ ਪਾਈ । ਅਹੈ ਬਡਿਨ
 ਕੀ ਬਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਸ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਨੀ’ ॥ ੩੫ ॥ ਰਹਸੈ
 ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਪ੍ਰਿਥਕ ਇਸੀ ਤੇ॥ਲੇ ਨ ਸਕੇ ਕੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸੀ ਤੇ । ਤੁਰਕੈ ਸੁਰ
 ਸੋਂ ਮਮ ਬਨਿਆਈ । ਪੁਰਿ ਰਾਖੈਂ ਅਸਵਾਰ ਚਢਾਈ’ ॥ ੩੬ ॥ ਵੇਉਂ
 ਨੌਕਰੀ ਇਗਰੈ ਨਾਹੀ॥ ਮੁਖ ਸੋਂ ਬਸੋਂ ਸਦਾ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ’ । ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਪੁਨ ਨੇਤੀ ਸਮੁਝਾਯੋ । ‘ਤੂੰ ਬੁਧਿਵਾਨ ਕਰਹਿ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਤਉ
 ਬਿਚਾਰ ਹੋਰਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਬਿਗਰਹਿ ਕਹਾਂ ਗਏ ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ਗ੍ਰੰਥ ਨ
 ਛੀਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿ ਧਰਿਹੈ । ਨਹਿ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਿਜਾਵਨ ਕਰਿਹੈ ॥ ੩੮ ॥
 ਜੇ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਹਿ ਪਰ ਧਾਰਹਿ । ਗੁਰਤਾ ਗਾਵੀ ਪਰ ਵੈਠਾਰਹਿ॥ਬਨਹਿ
 ਬਾਤ ਤੋ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇਰੀ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੁਜਾ ਹੋਇ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੯ ॥
 ਜੇ ਤੁਵ ਅਨੁਜ ਪਾਇ ਬਡਿਆਈ॥ਤਉ ਫਲੀ ਜਾਨਹੁ ਮਨ ਭਾਈ’॥ਤੋਹਿ
 ਚਚੇ ਜੇ ਗੁਰਤਾ ਪਾਵਹਿ॥ ਰਿਸਹਿ ਗੁਰੁ ਤੋ ਦੁਹਿ ਨ ਬਿਠਾਵਹਿ’ ॥ ੪੦ ॥

‘ਖਰੜ, ਸਮਰਾਲਾ, ਸਿਰਹੰਦ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ । (ਅ) ਪਰਬਤਾਂ ਵੀ ਤਰਾਈ ਦਾ ਵੇਸ਼ ।
 ‘ਵੇਜੀ । ‘ਜੇ ਨਹੀਂ ਯੀਨਗਾ । ‘ਇ) ਵਾਸ । ‘ਪੁਰ ਵਿਚ (ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਘੋੜ ਚੜ੍ਹੇ) ਅਸਵਾਰ
 ਦੇਖਾਂਗਾ । ‘ਤਨਖਾਹ ਦਿਆਰੀ ਜੋ ਅਸਵਾਰ ਵਿਗੜਨ ਨਾਂ । (ਅ) ਖਾਹ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਗੜੇ । ‘ਤਾਂ
 ਬੀ ਫਲੀ ਤੇ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਜਾਵੇ । ‘ਹੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਿਠਾਵਰੇ ।

ਯਾਂਏ ਸਮੁਝਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਅਪਨਾ ਭਲਾ ਕਰੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਅਨਗਨ
ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਚਲਿਆਈ । ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਲੇਹੁ ਪੁਜਾਈ ॥ ੪੧ ॥
ਫੇਰ ਨ ਫੇਰਿ ਸਰੈਗੋ ਕੋਉ । ਅਬਿ ਜੋ ਹੇਰਿ ਲੇਹਿਗੋ ਜੋਉ । ਗਾਵੀ ਵੇਹਿ
ਕਿਧੈਂ ਨਹਿ ਵੇਹਿ । ਨਿਜ ਪੁਜਵਾਵਨ ਬੈਠਿ ਕਰੇਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਹੋਯਹੁ ਤਬਿ ਤਜਾਰ । ਭਈ ਸਕਾਰ ਭਯੋ ਅਸਵਾਰ । ਤੁਰਨ ਮਗ
ਚਲਿ ਆਇ ਪਹੁੰਚਾ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਊਚਾ ॥ ੪੩ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤਿਥੈ ਅਸਟਮ ਕਰੈ 'ਸੰਗਤ ਮੰਚ ਅਥਾਚਰ' ਪੁੰਨ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਮੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਧੀਰਮੱਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਟਿ ਹੈ ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਪਦ ਬੈਠੈ ਮਾਨ ਬਿਲੇਦ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈ
‘ਕੁਸ਼ਲ ਸੋ ਅਹੈ’ ? ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਰਹਨਿ ਸੁਭ ਚਹੈ ? ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਫੇਰ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਤੁਮਰੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਰੱਛਾ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਕਰਿ ਕੈ
ਸੰਧਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੈ ਸੰਗਾਰਿਸ ਨਿਵਾਰ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਰੰਗ’ । ਸੁਨਤਿ ਕਪਟ ਕੀ
ਬਾਤ ਬਡੇਰੀ । ‘ਆਛੇ ਕਰੈ *’ ਕਹੈ ਤਿਸਬੇਰੀ ॥੩॥ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਤਬਿ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਹੁਤੋ ਫਾਗ* ਹੋਰੀ ਨਿਯਰਾਈ । ਨੇਰੇ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ
ਮੇਲਾ । ਆਯੋ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਿਤਿਕ ਲੇ
ਆਏ । ਵਿਗ ਵਿਗ ਕੋ ਮੇਲਾ ਸਮਝਾਏ । ਖੇਲਤਿ ਫਾਗ* ਸੰਗਤਾ ਸਾਰੀ ।
ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ, ਅੰਬੀਰਨਿ* ਝਾਰੀ ॥੫॥ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਥਾਨ ਦਰਬੰਦੈ* । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਗਯਾ ਦੀਨਿ ।
‘ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਮਹਿ ਦਿਨ ਤੀਨ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਹੈ ਹੈ ਦਰਸ ਹਮਾਰਾ ।
ਇਤਨੈ ਕਰਹੁ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰਾ । ਏਕਮ ਦੂਜ ਰਹੈ ਪੁਨ ਮੇਲਾ । ਸਦਨ
ਜਾਇ ਸਭਿ ਫੇਰ ਸੁਹੇਲਾ* ॥ ੭ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੋ ਨਰ ਸਭਿ ਰੋਕੇ ।
ਸੁਨਤਿ ਮੁਦਤਿ ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਬਿਲੋਕੇ* । ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੇ ਮੇਵਰੋ ਸਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਚ ਉਚਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿਕੈ ਚਿਤਵੰਤਾ ।—ਦੁਖ

*ਬੜੇ ਦੰਕਾਰ ਨਾਲ । *ਫਗਣ । *ਦੋਲੀ । *ਦੰਗ=ਪੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਦੰਗ । ਗੁਲਾਲ=ਘੋਲ, ਗੁਲਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਟੰਗਿਆ ਧੜਾ । ਅੰਬੀਰ=ਖੁਸ਼ਦੁਆਰ ਧੂੜਾ । ਕਿਤੇ ਗੁਲਾਲ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਘਸਾਏ ਹੋਏ ਵੰਦਨ ਦਾ ਧੂੜਾ ਗੁਲਾਲ ਤੇ ਕਸੂਰੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ [ਅੰ, ਅੰਬੀਰ] । *ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰ ਬੰਦ ਸੀ (ਕਿਉਂਕਿ) । *ਦੁਖੀ । *ਸੁਣਕੇ (ਹੁਕਮ) ਖੁਸ਼ ਹੋਏ (ਪਰ) ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ ।

*ਇਹ ‘ਆਛੇ’ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੁ ਭਗਵੰਤਾ ਕਿਸੁ ਪੁੱਤ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੇਹੈ। ਕੈ ਮਮ ਅਨੁਜ
ਮਹਾ ਪਦ ਪੈਹੈ ॥ ੯ ॥ ਕਹੇ ਮਾਤ ਕੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ
ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ। ਪੂਜਾ ਅਲਪ ਹੋਇ ਹੈ ਮੇਰੀ। ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਲੇਹਿ ਜਬਿ
ਹੋਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਗੁਰਤਾ ਦੇਹਿ ਤ ਮਮ ਰਹਿ ਆਵੈ। ਦੇਨੀ ਮੋਹੁ ਕਉ ਬਨਿ
ਆਵੈ। ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੋ। ਬਿਦਤ ਬਾਤ ਸਭ ਲਖਹਿ ਘਨੋਰੋ ॥ ੧੧ ॥
ਤਉ ਰਚੈ ਮੈਂ ਕੁਛ ਚਤੁਰਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਲਖਹਿ ਬਡਾਈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਪੁਜਵਾਵੈ*। ਬਿਰਿ ਮੰਜੀ ਪਰ ਹੁਇ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥ ੧੨ ॥
ਗੁਰੁ ਅਛਤ ਜੇ ਲੇਉਂ ਅਕੋਰ। ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਸਿਖ ਬੰਦਹਿ ਕਰਿ ਜੋਗਿਸਦਾ
ਰਹੈਗਾ ਪੁਨ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਸਦੀਵ ਹਮਾਰੀ* ॥ ੧੩ ॥ ਗੁਰੁ
ਨਿਕਸੈਰੋ ਪਰਸੋ ਬਾਹਿਰ। ਮੈਂ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਿਰੋ ਬਿਚ ਜਾਹਿਰ। ਬੰਦ
ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ਸਭੈ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਰਪਹਿਰੋ ਤਬੈ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰੁ ਸਮ
ਬਨ ਕੈ ਦੇਉਂ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੈ ਸਦਾਈ—। ਸੰਗ
ਮਸੰਦਨਿ* ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ। ਤਿਨਹੁ ਸਰਾਹਸੈ 'ਤੂੰ ਮਤਿ ਪੀਨ' ॥ ੧੫ ॥ ਸਦਾ
ਸੰਗ ਤਿਸ ਕੇ ਸੇ ਰਹੈ। ਗੁਰੁ ਬਿਗਰਹਿ ਤਿਮਹੀ ਨਿਤ ਕਹੈ*। 'ਲਾਖਹੁ
ਸੰਗਤਿ ਅਬਿ ਚਲਿ ਆਈ। ਦੇਸਨਿਕੇ ਮਸੰਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਅਬਿ ਕੈ ਦੇਖੈ
ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਪੁਨਹਿ ਭੇਟ ਲੇ ਪਹੁੰਚਹਿ ਆਪੁ'। ਨਿਸ ਮੈਂ ਇਮ ਨਿਸਚੈ
ਕਰਿ ਸੋਏ। ਜਾਗੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਹੋਏ ॥ ੧੭ ॥ ਮੁੱਠਾ ਚਮਰ* ਸੇਵਕਨਿ

*ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਰਬੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਵਣ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ (ਆਪ ਨੂੰ) ਪੁਜ-
ਵਾਵਾਂ। *ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਦੇ ਇਕ) ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ। *ਤੂੰ ਬੜਾ ਬੁਧੀਵਾਨ ਹੈਂ। *ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਵਿਗਾੜ ਹੋਵੇ ਤਿਵੇਂ ਦੀ ਨਿੱਤ (ਮਸੰਦ ਸਲਾਹ) ਦੇਵੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। *ਦੇਰ।

*ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਤੇ ਧੀਰਮਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ 'ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜੇ' ਹੀ ਦਿੱਸਦੀ
ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਦ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਰੋਂ ਮਿਲਣਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਛੇਦ
ਵਰਤਣਾ, ਬਾਹਰ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਦਾਨ ਕਰਨੀ, ਵਿੱਛੁੜੇ ਮੇਲਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਹੁੱਖਾਂ ਹੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਬੁੜਨਾ, ਦੁਖ ਦੁਖ ਆਪਣੇ ਤੇ ਝੱਲਣੇ, ਇਹ ਪਹਿਲੂ
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਸੰਗਤ ਦੁਰਕਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਤਬਾਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਸ ਨਮਿਤ ਵੇਵੇਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰਾ ਜੰਗ ਦੇ ਦੇਦ ਸਹਾਏ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸ ਨੂੰ ਦੁਰਜੀਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦੇ
ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉੱਚਾਪਨ, ਅਣਖ ਤੇ ਨਿਰਭੀਤਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਕੀਤਾ
ਪਰ ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦਬੋਲਗੀ ਮੰਨ ਲੇਣੀ ਮੈਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ
ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਯ ਦੇ ਵਿਦੁੱਧ ਸੀ।

ਦੀਨਿ । ਬਡੇ ਪਖੀਡ ਰਚਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ।ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਫਰਸ਼ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਹੰਗ ਅਨੇਕ ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਯੋ ॥੧੮॥ ਪਹਿਰਜੇ ਆਪ ਗਰੇ ਤਬਿ ਜਾਮਾ ।
 ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਦੀਰਘ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਕੰਚਨ ਦੇਡ ਚਮਰ ਸਿਰ ਫੇਰੈ । ਭੂਖਨ
 ਪਹਿਰੈ ਦਿਪਤਿ ਘਨੇਰੈ ॥ ੧੯ ॥ ਜਿਗਾ ਆਦਿ ਤੋ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਏ । ਗਯੋ
 ਆਪ ਜਹਿ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ । ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਡਸਿ ਮਸਨੈਦ । ਧਰਜੈ ਏਕ
 ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੈਦ ॥ ੨੦ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠਜੈ ਮੇਦ ਉਪਾਇ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
 ਦਾਸ ਬਿਰੇ ਸਮੁਦਾਇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ । ਕਰਹਿ
 ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਹਿ ਕਹਿ ‘ਸਾਮੀ’ ॥੨੧॥ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੰਦੋਆ ਬਨਜੈ । ਰੇਸ਼ਮ
 ਡੋਰੈ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਤਨਜੈ । ਬਿਚਰਤਿ ਇਤ ਉਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਕਰਜੈ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਮੇਲ ਜੁ ਆਏ ॥੨੨॥ ਸਿੱਖਜ ਓਪਰੇ ਅਰੁ ਅਨੁਜਾਨੈ । ‘ਗੁਰ
 ਗੁਰ’ ਕਰਤਿ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੈ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੋਰੈ ਮਹਿ ਤਬਿ ਜਾਇ।ਕਿਤਿਕ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਏ ਧਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵਰੇ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਲੈ ਧਨ
 ਕੋ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਕੋ ਦਿਖਿ ਦੂਸਰ ਲੈ ਆਯੋ । ਅਰਪਹਿ
 ਗੁਰ ਕੋ ਸਮ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥੨੪॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਬਹੁ ਸਿਖ ਆਏ । ਅਰਪਨ
 ਕਰਜੈ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਨਰ ਪਰਵਾਰੇ । ਇਕ
 ਆਵੈ ਇਕ ਜਾਹਿ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਜਬਿ ਲੈ ਚਰਜੈ ।
 ਬੈਠਜੈ ਆਪ ਪੁਜਾਵਨਿ ਕਰਜੈ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਜਿ ਦਰਬ ਸੰਭਾਰੈ । ਮਹਿਮਾ
 ਸਿੱਖਜਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਹਿ ਇਸੈ ਗੁਰਿਆਈ ।
 ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਤਿ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਪੁੰਤ੍ਰ ਕੋ ਪੁੰਤ੍ਰ ਬਡੇਹੈ ਗੁਨ ਗਨ
 ਸਾਹਤ ਉਚਤ ਇਹੁ ਹੋਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੂਜਨੀਯ ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਜਾਨਜੈ ।
 ਨਿਜ ਪਾਛੈ ਯਾਤੇ ਗੁਰ ਠਾਨਜੈ’ । ਸੁਨ ਸਿਖ ਜੋ ਅਨਜਾਨ ਮਹਾਨੈ ।
 ਅਰਪਹਿ ਧਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਬਿਰ ਹੂੰ ਪੁਨ
 ਗਯੋ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਠਾਨਤਿ ਭਯੋ । ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮ ਦੁਪਹਿਰਾ
 ਵਰਜੈ । ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਕਿਨ ਜਾਇ ਉਚਰਜੈ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਧੀਰਮਲ ਮੰਜੀ
 ਕੋ ਲਾਇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ ਭੋਰ ਬਨਾਇ । ਬੈਠ ਪ੍ਰਾਤ ਤੇ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ।
 ਪੁਜਵਾਯੋ, ਧਨ ਚਢ੍ਹਜੈ ਉਦਾਰ ॥੩੦॥ ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਬਿਰ ਭੇ ਪਾਸ। ਲੇਹਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕਾਰ ਅਰਦਾਸ । ਸਵਾਜਾਮ ਲੀਗ ਮੇਲਾ ਰਹਜੈ ।—ਇਹ ਗੁਰ
 ਹੁਇ—ਸਭਿਹਾਨ ਮਹਿ ਕਹਜੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸਜਾਨੈ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਜਿ ਸਜਾਨੈ ।

ਸੋ ਨਹਿ ਗਏ ਹਾਸ ਕੋ ਠਾਨੇ ।—ਤੀਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁ ਪੋਤੇ ਦੋਇ । ਜਿਸ ਗੁਰ
 ਥਾਪਹਿ ਸੋ ਗੁਰ ਹੋਇ ॥ ੩੨ ॥ ਬਿਨ ਥਾਪਹਿ ਹਮ ਮਾਨੈ ਨਾਹੀ—। ਨਹਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਇਮ ਲਖਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ* । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹੋਯੋ ਛੋਭ । ਜਾਨੈ
 ਧੀਰਮੱਲ ਬਡ ਲੋਭ ॥ ੩੩ ॥—ਬੇ ਮਿਰਜਾਦ ਕਰਤਿ ਇਹੁ ਰਹਜੈ । ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕਪਟ ਕਰਿ ਲਹਜੈ । ਅਬਹਿ ਹਕਾਰਜੈ ਕਾਰਨ ਔਰ । ਬਨ
 ਗੁਰ ਬੈਠੈ ਹੈ ਇਸ ਠੋਰ—॥ ੩੪ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਾਸ ਕੈ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ ।
 ‘ਅਬਿ ਕੇ ਜੇ ਬੈਠਾਹਿ ਕਿਸ ਥਾਇ । ਕਰਹੁ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਹੁ ਉਠਾਇ।ਪੁਰਿ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਸਹਿਸਾਇ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਦਾਸਨਿ ਸੋ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ।
 ਰਹੈ ਜਾਮ ਦਿਨ ਭੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਧੀਰਮੱਲ ਪ੍ਰਾਤੀ ਜਿਮ ਬੈਸਾ । ਸਜਿ
 ਤਨ ਬੇਸ ਬਨਾਯਹੁ ਤੈਸਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸੀ ਥਾਨ ਪਰ ਬੈਠੈ ਆਨਿ । ਬਡ
 ਮਸਨੈਦ ਝਸਾਵਨਿ ਥਾਨ । ਨਿਜ ਪਰ ਚਮਰ ਫਿਰਾਵਨ ਕਰਿਹੀ । ਲੋਭ
 ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਰਘ ਧਰਿਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ—ਮੈਂ ਗੁਰ ਬਨੈ ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜੇ ਅਬਿ ਮਨੈ* । ਬਹੁਰ ਨ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਜਾਇ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੋ ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਸਮੁਦਾਇ—॥ ੩੮ ॥ ਇਸਤੇ ਆਦਿਕ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ।ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੋ ਦੇਭ ਪਸਾਰਤਿ।ਇਤਨੈ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੋ ਦਾਸ । ਬੈਠੈ ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਪਾਸ॥੩੯॥ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਅਪਰ ਨਰ
 ਜੇਈ । ਦਈ ਗਾਰ ਅਰੁ ਮਾਰੇ ਤੇਈ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੀ ।
 ਕਿਤਿਕ ਪਲਾਇ ਗਏ ਤਿਸ ਘਰੀ॥੪੦॥ਛੀਨ ਚਮਰ ਸੋ ਦਯੋ ਬਗਾਇ ।
 ਦੂਰ ਕਰੈ ਉਪਧਾਨੁ ਉਠਾਇ । ਤਰਜਿ ਤਰਜਿ* ਬਹੁ ਬਰਜਨ ਕਰੇ ।
 ਮਰਾ ਕਿਤਿਕ ਜਨ ਕੋ ਕਰ ਧਰੇ* ॥੪੧॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ, ਆਪ ਬਨ
 ਬੈਠੇ* । ਠਗਹੁ ਸਿੱਖ ਹਿਤ ਦਰਬ ਇਕੈਠੇ । ਬਹੁਰ ਜਿ ਬੈਠਹੁ ਕਰਹੁ
 ਪਖੰਡ । ਮੁਸਕੈ* ਥਾਂਧਿ ਦੇਹਿ ਬਹੁ ਦੇਭ ॥੪੨॥ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਿਟਿ ਹੈ
 ਨਾਂਹੀ । ਸੇਕਟ ਸਹੁ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੀ* । ਇੰਤਜਾਦਕ ਬਹੁ ਕਾਰੇ
 ਅਪਮਾਨਾ । ‘ਧੀਰਮਲ ਸੋ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ ॥੪੩॥ ‘ਜੇ ਨਿਜ ਭਲਾ ਚਹੈ
 ਚਢਿ ਜਾਵਹੁ । ਨਤੁ ਅਪਮਾਨ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਹੁ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ:—(ਬਰ

*ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ । *ਤਾੜ ਤਾੜ ਕੇ । *ਦਬ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਕਈ ਜਨ ਮਾਰੇ । *ਆਪ ਬਣ ਵੈਰ
 ੨ । *ਪਹਿਲਾ ਸਲੂਕ ਧੀਰਮਲ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਮੰਦੀ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਰਹੀਯਹਿ । ਅਬਿ ਹੀ ਉਠਿ ਮਾਰਗ ਕੋ ਲਹੀਯਹਿ' ॥ ੪੪ ॥

ਭਉ ਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਭਟਮ ਭਾਸੈ 'ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਅਪਮਾਨ' ਘੁੰਮਕ ਬਰਠਣੇ ਨਾਮ ਦੇਵ ਪੰਚਾਨਸੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਾ] ।

ਏਹਰਾ ॥ ਅਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਪਾਇ ਕੈ ਧੀਰਮਲ ਦੁਖ ਹੀਯ । ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤ ਭੇ ਬੇਮਿਆਦ ਜਿਮ ਕੀਯ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸਿੱਖ ਸਜਾਨੇ:-। 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਕੈ ਕਪਟ ਮਹਾਨੇ । ਅਪਨੋ
ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਗੁਰ ਧਰੈਂ । ਇਹੁ ਤਿਨ ਤੇ ਕੁਛ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰੈ ॥ ੨ ॥ ਪਾਤੀ
ਲਿਖਤਿ ਰਿਪੁਨਿ ਸੇਂ ਰਹਜੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਨੈਕ ਨ ਲਹਜੈ।ਬਹੁਰ ਤੰਗ
ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਕੀਨਾ । ਗ੍ਰਿਥ ਦੁਰਾਇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਲੀਨਾ ॥ ੩ ॥ ਤਉ
ਨ ਸਭਿਗੁਰ ਰਿਸ ਉਰ ਭਏ।ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਕਰਿ ਗਏ।ਅਬਿ ਕਜੈ
ਹੂੰ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ । ਨਿਸ਼ਫਰ* ਹੂੰ ਪਖੰਡ ਇਹ ਧਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਕੋ
ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਕਹਾ ਰਜਾਇ।ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਜਾਇ'।ਇੰਤਜਾਇਕ
ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਿਤੰਤ । ਕਹੈਂ ਸੁਨੈਂ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲੰਤਿ ॥ ੫ ॥ ਧੀਰਮਲ
ਇਮ ਲਖਿ ਅਪਮਾਨਾ । ਚਿੰਤਾ ਸਲਿਤਾ ਬਹਜੈ ਮਹਾਨਾ । ਨਹਿ ਅੰਤਰ
ਪੁਨ ਪ੍ਰਵਿਸਜੈ ਆਇ । ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਹਯ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਇ ॥ ੬ ॥ ਚੰਦ
ਏਕਲ ਹੀ ਤੁਰਤ ਪਯਾਨਾ । ਖਰੈ ਜਾਇ ਕੋਸਕ* ਇਕ ਥਾਨਾ । ਸਰਬ
ਸਮਾਜ ਹਕਾਰਨ ਕੀਨਿ । ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਤਹਿ ਮੇਲ ਸੁ ਲੀਨਿ ॥ ੭ ॥
ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਭਾ ਸਲਿਤਾ ਪਾਰ । ਗਿਨਰੀ ਅਨਗਨ ਮਨਹਿ ਮਝਾਰ ।-ਮੈਂ
ਜਨਨੀ ਭਾਖੇ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਾ ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ ॥੮॥ਪੁਰਬ,
ਕੋ ਜਾਨਤਿ, ਕੋ ਨਾਹੀ* । ਭਯੋ ਕੁਜਸੁ ਅਬਿ ਸਭਿ ਦਿਸ ਮਾਹੀ । ਦੁਰ
ਦੁਰ ਕੋ ਹੁਤੇ ਮਸੇਦ । ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਨ ਕੋ ਬੰਦੂ ॥ ੯ ॥ ਭਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ
ਸਕਲ ਨੇ ਜਾਨਾ । ਬਿਗਰਿ ਗਯੋ ਮਮ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਪੁਜਾ ਹੋਇ
ਨ ਮੇਰੀ । ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਰਿ ਕਹੈਂ ਇਸ ਬੈਰੀ*-॥ ੧੦ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ
ਤਿਸ ਕੋ ਪਛੁਤਾਵਾ । ਕਹੈਂ ਕਹਾ ਲਗਿ ਜੋ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤ
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਬਹਜੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਮਝਾਰ ॥ ੧੧ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਲਾਖਹੁ ਦਾਸ । ਸੰਗ ਮਸੇਦ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾਸ । ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਪਟ
ਕੁਢਾਲੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤੀ ਕਿਯ ਜੁ ਕੁਢਾਲੀ†॥੧੨॥ ਤੀਨਹੁ ਸਾਭਿ-
*ਇਕ ਕੋਸ ਤੇ । *ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਫਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । * (ਲੋਥੀ) ਕਿਹਾ ਕਰਨਗੇ
ਕਿ 'ਉਸ ਵੇਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਕੰਢ ਦਿਤਾ ਸੀ' । *ਪਾ:-ਨਿਭਰ । †ਪਾ:-ਕਜਾ ਕਿਯ ਚਾਲੀ ।

ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਤ ਪੀਰਾ ਗੁਨ ਗਨ ਸਹਿਤ ਸੁ ਲਾਇਕ ਬੀਰ। ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਕੀ ਇਸਾ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਨੀਮਤਾ ਧਾਰੈਂ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਦੇਖਹਿ ਗੁਰੁ
 ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੈਂ। ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਸੰਸਾਰੈਂ।’ ਸਭਿਗੁਰ ਕੋ ਦੁਖ ਜਾਨੈ
 ਪੂਰੈ। ਲਘੁ ਪੈਤ੍ਰੇ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਵਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਇਹ ਖਡ ਢੀਠ ਆਪ ਗੁਰ
 ਬਨੈ। ਬਹੁਰ, ਨਿਕਟਿ ਕੁਛ ਨਾਹਿ ਨ ਗਿਨੈ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਅਥਿ
 ਭਯੋ ਨਿਰਾਲਾ। ਰਹੈ ਨ ਮੇਲ ਗੁਰੁ ਘਰ ਨਾਲਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰੈ
 ਬਿਗਾਰ ਉਠੈ ਹੈ। ਗੁਰ ਸੰਗ ਦ੍ਰਿੜ ਅਧਿਕ ਉਪਜੈ ਹੈ। ਤੁਰਕਨ ਸੋ ਮੇਲੀ
 ਬਹੁ ਬਨੈ। ਪਦ ਉਚੈ ਸੁ ਮਨੋਰਥ ਹਨੈ ॥ ੧੬ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ
 ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ। ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਕਹੈ ‘ਧਿਕ ਤਾਹੀ’। ਇਮ ਦਿਨ ਦੋਨਹੁ
 ਬਹੁਰ ਬਿਤਾਏ। ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਮਿਲਿ ਹੁਲਸਾਏ ॥ ੧੭ ॥ ਗਾਵੈ ਸ਼ਬਦ ਮੋਦ
 ਚੁਹੈ ਕੋਦ। ਬਰਸਤਿ ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ ਪਯੋਦੈ। ਢਾਗ ਦਸੋਸ ਕੋ ਕੀਨਸਿ
 ਭਜਾਰੀ। ਨਿਕਸਨ ਕੀਨਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਫਰਸ ਬਿਸਾਲ
 ਕਰਾਯਹੁ ਚਾਰ। ਸੁਭਟ ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਆਯੁਧ ਧਾਰ। ਪੁਨ ਸੁੰਦਰ ਮਸਨੈਦ
 ਬਿਲੇਦ। ਕਰੀ ਭਸਾਵਨ ਰੰਗ ਅਮੰਦੈ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਉਪਧਾਨੁ ਮਹਾਨੈ
 ਆਨਾ। ਗਿਰਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਬਰਣ ਬਰ ਨਾਨਾ। ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਰਾਖਿ
 ਮੈਦਾਨਾ। ਫੁਲਨ ਮਾਲਾ ਰਚਤਿ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਸਦ
 ਮਹਿਦ ਬਪੁ ਪਾਈ। ਨਿਕਸੇ ਚਾਚਰ ਹੇਤੁ ਗੁਸਾਈ। ਕੰਚਨ ਦੇਭ ਧਰੇ
 ਜਿਨ ਹਾਥ। ਇਸ ਦਾਇੰ ਆਗੇ ਕੁਛ, ਨਾਥ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਚਮਰ
 ਵਰਾਵਤਿ ਪਾਛੇ। ਗਹਜੇ ਹਾਥ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਆਛੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ
 ਆਏ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਸਵਾ ਗਿਲਸਤ
 ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਉਚੈ। ਬੋਲਤਿ ਦਿਪਤ ਦਸਨ ਦੁਤਿ ਸੂਚੈ। ਭੁਜਦੰਡਨਿ ਜਨੁ
 ਸੰਭ ਪ੍ਰਚੰਡੈ। ਜਿਨ ਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡ ਰਿਪੁ ਦੇਡੈ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ
 ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਈ। ਬੀਚ ਬੈਠੁਰਜੈ ਬਹੁ ਛਬਿ ਪਾਈ। ਆਯੁਧ ਬਿਨਾ ਆਇ

‘ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ (ਪੀਰ ਮਲ ਨੇ) ਕਿ (ਮੇਰੇ) ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ‘ਗੁਰੁ ਸ਼ਕਤੀ’
 ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹਾਂ।’ ‘ਦੁਰ ਦੋਇਆ।’ ‘ਦੋਲ ਵਤ ਬਰਸਦੇ ਹਨ।’ ‘ਜੁਹਦੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ।’ ‘ਸਿਰਹਾਣੇ
 ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ (ਭਾਵ ਗਿਲਾਫ) ਮੁਸਟ ਤੋਂ ਨਾਲਾ ਰੰਗਾਂ ਦਾ।’ ‘ਸਭਾ ਵਡੀ ਹੈ, ਵਿਚ
 ਦੋਲ ਵੱਧਿਆ।’ ‘ਅਤੀ ਉੱਜਲ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪਾਛੇ।’ ‘ਹੋਲੀ ਵਾਸਤੇ।’ ‘ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ
 ਦੇ ਸਜੀ ਤਰਫ ਤੋਂ ਅਗੇ (ਚੋਬਦਾਰ) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਬ ਵਿਚ ਮੈਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹਨ।
 ‘ਸਵਾ ਗਿੱਠ।’ ‘ਲਸਨੀਆਂ ਨੇ [ਸਿਸਾ, ਵੰਦੂਦਯ] ਵੱਖੋ ਸਵਾ ੩੧੬੨, ਪ੍ਰਯਾਜ ਅੰਕ ੭।

ਬਿਰ ਭਏ । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਨੀਮੀ ਬਿਰ ਬਿਏ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ
 ਸਿਖ ਬਿੰਦ ਮੰਦ । ਆਏ ਧਰੇ ਅਕੋਰ ਬਿਲੇਦ । ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸਨਿ
 ਦੇਸ । ਬਹੁ ਮੇਲੀ ਲੇ ਵਸਤੁ ਅਸੇਸ ॥ ੨੫ ॥ ਅਰਨ ਬਰਣ ਅਰੁ ਪੀਤ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਕੇਤਿਕ ਪਿਚਕਾਰੀ ਜੁਤਿ ਚਾਲੇ । ਅਲਤਾ ਬਿੰਦ ਗੁਲਾਲ
 ਅੰਬੀਰ । ਲੇ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਸਿਖ ਤੀਰ ॥ ੨੬ ॥ ਪ੍ਰਥਮੈ ਚਰਨ ਸਦੇਜਨ
 ਬੰਦਹਿ । ਆਗੇ ਧਰਹਿ ਅਕੋਰ ਬਿਲੇਦਹਿ । ਉਛਤਿ ਗੁਲਾਲ ਘਟਾ ਜਨੁ
 ਹੋਈ । ਰੰਗ, ਬੰਦ ਬਰਖਤਿ ਹੈ ਸੋਈ ॥ ੨੭ ॥ ਜਨੁ ਸੰਧਾ ਮਿਲਿਏ ਕਹੁ
 ਆਈ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਮੁਖ, ਚੇਦ ਸੁਹਾਈ । ਮਿਲਨੇ ਗੁਲਾਬ ਗੁਲਾਲ
 ਉਛਤਾ । ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗਕੰਤਾ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟਤਿ ਅੰਬਰੀਨ ਮੂਠ
 ਬਡੇਰੀ । ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਹੋਲੈ* ਗੋਰੀ । ਹੋਲੀ ਖੇਲ ਛੁਟਤਿ ਪਿਚਕਾਰੀ ।
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਮੂਠ ਸਾਮ੍ਹਰੇ ਛਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿੰਦ ਮੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ । ਖੇਲਤਿ
 ਢਾਗ ਛਾਰਿ ਬਹੁ ਰੰਗ । ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਮਨ ਮੁਦਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਨੈ
 ਬਦਨ ਪਰ ਜਮਨੈ ਗੁਲਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਬਰਣ ਲਾਲ ਹੁਇ ਗਏ ।
 ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਸਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਭਏ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ।
 ਸਿੱਖ ਮੰਦ ਮਿਲੇ ਗਨ ਦਾਸਾ ॥ ੩੧ ॥ ਰਿਦੈ ਮੁਦਿਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਹੁਇ
 ਰਹੇ । ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੇਂ ਕਹੇ । ਬਿੰਦ ਮੰਦ ਜਿ ਸਿਖ
 ਪਰਧਾਨੇ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਨਿਜ ਸ਼ੇਖ ਬਖਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ਲਗਨੈ
 ਦੁਤਿ ਪਾਵਤਿ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਮੁੰਦਰ ਗਾਵਤਿ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਮੇਲ
 ਸੁਹੇਲਾ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਜਹਿ ਮੁਦ ਮੇਲਾ ॥ ੩੩ ॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ
 ਬਲਿਹਾਰੀ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੀ । ਸਵਾਪਹਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿ
 ਬਿਰੇ । ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਾਸਨਿ ਪਰ
 ਛਾਰਤਿ । ਬਹੁਰ ਉਠਨਿ ਕੀ ਵਿੱਛਾ ਧਾਰਤਿ । ਪੁਰ ਕਾਮਨਾ ਕਰਿ ਸਭਿ
 ਕੇਰੀ । ਅੰਤਰ ਸਦਨ ਗਏ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਲ
 ਔਰ । ਬੈਠਤਿ ਭੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ ।
 ਜਾਮ ਰਹੀ ਜਾਗੇ ਗੋਸਾਈ* ॥ ੩੬ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਅਵਰ ਬਿਤਾਯੈ ।
 ਤਿਥੀ ਦੂਜ ਕੇ ਸਮਿਯੈ ਆਯੈ* । 'ਬੀਰ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੇਡਲ' ਉਚੈ । ਰਚਹੁ
 ਫਰਸ਼ ਦੀਰਘ, ਨਰ ਮੁਚੈ ॥ ੩੭ ॥ ਤਨਹ ਚਾਨਣੀ ਚਾਰਹੁ ਕੋਨ । ਤਰੇ
 'ਦੋਲਾ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਕਾਰੇ । 'ਬੜੇ ਪ੍ਰੀਤ' । 'ਬੜੇ । *ਪਾ:-ਸਮਾ ੨ ।

ਚੈਦੋਵਾ ਬਾਂਧਹੁ ਤੈਨ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸੁ ਚਾਰੁ ਨਵੀਨ । ਤਜਾਰੀ ਕਰਹੁ
 ਬਿਲਮ ਤੇ ਹੀਨ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਸਾਥ । ਹੁਕਮ
 ਬਖਾਨਯੋ ਜਗ ਗੁਰ ਨਾਥ। 'ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਭੋਰੇ। ਆਇ ਸੰਪੂਰਨ
 ਸਭਾ ਸ ਹੋਰੇ' ॥ ੩੯ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੀ ਅਸਟਮ ਭਾਸੇ 'ਹਿੰਦੀ ਬਿਲਾਨਿ' ਪ੍ਰੀਤ ਚਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ੬੧੪ ਪੰਚਮਤੀ ਅੰਕੁ ॥ ੫੨ ॥

੫੩. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਫਿਰਜੋ ਨਕੀਬ ਤਬਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਰਾਇਜੋਧ
 ਕੋ ਸੁਧ ਦਈ, ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਪਾਂਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ 'ਆਜ ਲਗਹਿ
 ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਸਗਰੇ ਆਵਹੁ ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਸੇਗਤਿ ਕੇ
 ਸਾਰੇ । ਆਇ ਲਹੈ ਦਰਸਨ ਸੁਖ ਸਾਰੇ' ॥ ੨ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ
 ਭੋਰੇ । ਗਨ ਮਸੇਦ ਜੁਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੁਧ ਕਹੀ
 ਪ੍ਰਕਾਰ । 'ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੰਢਲ
 ਚਾਰੁ । ਉਪਰ ਫਰਸ਼ ਭਯੋ ਦਿਸਿ ਚਾਰੁ । ਸਿਤੁ ਚਾਂਦਨੀ ਕਰੀ ਲਗਾਵਨਿ।
 ਭਨਯੋ ਬਿਤਾਨ ਮਹਾਨ ਸੁਹਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਝਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਝਲਕਤੀ ਝੁਲਤਿ ।
 ਕੁਸਮ ਜ਼ਰੀ ਕੇ ਜਥਾ ਪ੍ਰਵੁਲਤਿ । ਰੇਸ਼ਮ ਭੋਰਨ ਤੇ ਬਹੁ ਭਨਯੋ ।
 ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਬਨਯੋ ॥ ੫ ॥ ਦਿਪਤਿ ਅਮੀਦ' ਦੀਹ ਮਸਲੇਦ'। ਧਰਿ
 ਉਪਰ ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੇਦ । ਲਗਯੋ ਮੋਲ ਬਹੁ ਸੋਭਤਿ ਆਛੇ । ਕਾਰੀਗਰਨਿ
 ਕੀਨਿ ਮਨ ਬਾਂਢੇ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਰਜਾਰ ਸੁਧ ਜਬੈ ਸੁਨਾਈ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭੁ
 ਗਮਨ ਕਰਯੋ ਤਿਸ ਥਾਈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨਿ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ
 ਸਟੁਪ ਸੁ ਬੈਸ ਨਵੀਨ ॥ ੭ ॥ ਮੂਰਜ ਮਲ, ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰਾਕਰੇ ਹਕਾਰਨ
 ਤਿਹਠਾ ਸਾਦਰ । ਅਲੀਗਾਇ ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਾਸ
 ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੮ ॥ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਧ ਕੀ ਅੰਸ਼ । ਜੋ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ
 ਅਵਤੀਸ਼'। ਲੋ ਕਰਿ ਸਾਥ ਨਾਥ ਤਹਿ ਗਏ। ਬੰਦਤਿ ਗਾਦੀ ਬੈਠਤਿ ਭਏ
 ॥ ੯ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਚੋਚਲ ਚਤੁਰਾਈ । ਵੋਰਤਿ ਹੀਸਨਿ ਸਮਭਾ ਪਾਈ ।
 ਸੂਰਜਮੁਖੀ' ਲੀਨਿ ਨਿਜ ਖਰੇ । ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਦੁਸਰ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥
 ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ। ਸੁਭਟ ਸਮੁਹਨਿ ਕੋ ਸੰਗ ਲਜਾਯੋ ।
 ਚਰਨ ਸਟੋਜਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਬੈਠਯੋ ਤਿਹ ਸਮੋ ॥
 ੧੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਗਨ ਭਾਰੇ । ਸਾਂਭ ਚਲਿ ਆਏ ਆਪੁ ਧਾਰੇ ।

^੧ਮੁਦਣੀ । ^੨ਮਸਨਦ, ਹੋਈ [ਮੁ. ਮਸਨਦ] । ^੩ਸਿਖੀ (ਵਿਧ) ਫਿਰੋਮਣ । ^੪ਮੋਖਾ ।

ਜੋ ਜਿਸ ਦੇਸ ਮਸੰਦ ਬਿਲੀਦ। ਸੰਗ ਸੰਗਤ ਲੈ ਕਰਿ ਬੰਦ ॥ ੧੨ ॥
 ਪਹੁੰਚਤਿ ਤੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਥਾਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸੁ ਦਰਸ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਪੁਰਿ ਕੋ ਪੰਚ ਜਿ ਨਰ ਪਰਧਾਨ। ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ॥ ੧੩ ॥
 ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦਤਿ। ਬੈਠੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬੰਦਤਿ। ਚੋਬਦਾਰ
 ਲੈ ਕੰਚਨ ਆਸੇ*। ਖਰੇ ਭਏ ਗਨ ਅੰਗੂਧ ਪਾਸੇ ॥ ੧੪ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ
 ਦਿਵਾਨ ਭਰਿ ਗਯੋ। ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਤਹਿ ਆਵਤਿ ਭਯੋ। ਸ਼ਬਦ ਰਥਾਈ
 ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਗਾਵੈ। ਚਾਰਨ*, ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ੧੫ ॥ ਤੀਨਹੁ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਠਾਏ ਤੀਰਾਸ਼ੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਰ ਬੀਰਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ
 ਏਕ। ਕਹਿ ਮੰਗਵਾਯੋ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥ ੧੬ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਜਾਨੀ। ਪਠਯੋ ਦਾਸ ਤਮਾਰੀ ਨਿਜ ਠਾਨੀ। ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਕੋ
 ਅਸਵਾਇਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਲਈ ਮੰਗਵਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ
 ਬਖਾਨਾ। ‘ਉਠਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਅਬਿ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ!’। ਇਮ ਕਹਿ ਆਪ ਉਠੇ
 ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਪੋਤ੍ਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਰੂਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਦਫਨਾ ਫਿਰ
 ਕਰਿ ਦੀਨਿ। ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ ਲੀਨਿ। ਖਰੇ ਹੋਇ ਧਰਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਕਿਯ ਟੀਕਾ।
 ਕੀਨਸਿ ਕੁਲ ਸੇਵੀ ਮਹਿ ਨੀਕਾ*। ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ।
 ‘ਮਮ ਸਮ ਅਬਿ ਜਾਨਹੁ ਹਰਿਗਾਇ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸਗਲ ਮਸੰਦਨਿ ਪਿਥਿ
 ਸੁਨਿ ਬੈਨ। ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਤੇ* ਢੁੱਲ੍ਹਤਿ ਨੈਨ। ‘ਦੇਹਿ ਅੰਤ ਗੁਰ ਕੋ
 ਪਹਿਚਾਨੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਤਖਤ ਦੇਨਿ ਕੋ ਠਾਨੈ ॥ ੨੧ ॥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੀ
 ਅਚਰਜ ਬਾਤ। ਵੇਖਹੁ ਕਹਾ ਭਈ ਬੱਖਸ਼ਾਤ। ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤੈ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਥਮ ਪਲੋਕ ਪੰਥ ਕੋ ਲਿੱਤਾ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡ ਪੋਤ੍ਰੇ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਤ
 ਖੋਟੇ। ਮਾਲਿਕ ਤਖਤ*, ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਛੋਟੇ। ਤੀਨਹੁ ਸੁਤ ਵਿਗ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਪਰਮਪਦ ਲਹੇ ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਕਲ ਮਸੰਦ ਸੁ
 ਸੰਗਤਿ। ਉਠੇ ਸੁ ਭੇਟ ਦੇਨਿ ਤਜਿ ਪੰਗਤਿ। ਕੀਨਿ ਤਿਲਕ ਕੇਸਰ ਬਰ
 ਚੰਦਨ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਬੰਦਨ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਉਪਾਇਨ
 ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ। ਹੀਰੋ ਜੜਤੀ ਜਿਗਾ ਮਹਾਨਾ। ਮੁਕਤਾ ਗੁੱਛਾਨਿ ਕਲਗੀਸੇਗਾ।
 *ਜੇਨੇ ਵੇ ਵੰਡੇ, ਚੋਬਾ। *ਅਰਥੇ ਪਾਸੇ। *ਵੇਸਾਵਲੀ ਉਚਾਦਨ ਵਾਲੇ। *ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ (ਤਿਲਕ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ)। *ਤਖਤ ਵੇ ਮਾਲਕ ਦੇਵੇ। *ਪਾ:-ਅਦਭੁਤ ਦਰਸਤਿ।

ਧਰੀ ਸੀਸ ਪਰ ਦਿਪਤਿ ਉਤੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਚੇਚਲ ਬਾਜੀ ਬਾਜ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਅਰਪਨ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੇਟਨਿ ਸਭਿ ਦੀਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਨ ਪਟ ਭੁਖਨ ਚਪਲ ਤੁਟੰਗ ।
 ਅਰਪਿ ਅਰਪਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰ ਬੰਦਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਚਲਿਥੋ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਤੇ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਸ਼ੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਅਭਿਖੇਕਨ* ਪਿਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੋਦੈ ਪਾਇ । ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਿ ਸੋਚਤੇ ਸੋਚਨਿ । ਕਰਹਿ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਜੁਗ ਭਵਮੋਚਨ* ॥ ੨੮ ॥ ਤਿਸਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ।
 ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਸੁ ਵਸਤੁ ਉਦਾਰੀ । ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਪੰਚ ਤੁਰੰਗ । ਦਈ
 ਵਸਤੁ ਅਰ ਕੁਛ ਧਨ ਸੰਗ ॥ ੨੯ ॥ ਭਗਤੁ, ਬਹਿਲੋ, ਰੂਪਾ ਆਦਿ । ਗੁਰ
 ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਰਿ ਭਯੋ ਅਹਿਲਾਦ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਉਠਕਰਿ ਗੀਵਨਿਵਾਈ । ਅਰਪਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਨਾ ਮਾਨੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਸਮ ਜਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਜੋਤਿ ਦਿਪੀ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਬਦਨ ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਰਹਨੈ ਸੁਹਾਈ* ॥ ੩੧ ॥ ਅਤਿ ਸਮਰਥਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਭਈ । ਹਤਨਿ ਤਿਲੋਕੀ ਅਰੁ ਉਪਜਈ* । ਇਮ ਦੇ ਕਰਿ ਗੁਰਤਾ ਬਾਛ-
 ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਨੰਦ ਉਪਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮਸੰਦ ਅਰੁ ਸੰਗਤ
 ਬਿਖੈ । ਗੁਰੁ ਬਨਾਇ ਪੋਤ੍ਰ ਦਿਸਿ ਪਿਖੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਵੈ ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਅੰਗੁ ਨਿਵਾਵੈ ॥ ੩੩ ॥ ਭਾਠ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ
 ਕਹੈ । ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਖਸਿਸ ਲਹੈ । ਧਨ ਗਨ ਦੀਨਿ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵਤਿ । ਬਿੱਪੁ ਆਦਿ ਸਗਰੇ ਬਿਤ ਪਾਵਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਇਮ ਉਤਸਾਹਿ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ ।—ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਬਡ ਤਖਤ ਲਿਖੇ ਹੈ—। ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ
 ਹਾਰੰਗੋਬਿੰਦ । ਬਿਦਤ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਦ* ॥ ੩੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ
 ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਨਿਜ ਥਾਨ।ਪੋਤ੍ਰਾ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ਗਹਿ ਪਾਨ । ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਸੁਭ

*ਤਿਲਕ ਵੇਣਾ । *ਸਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਵਣ ਵਾਲੇ ਵੇਹਾਂ (ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਯਰਿਰੋਵਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ । *ਛੋਡਾ ਦਾ ਘਰ (ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ
 ਦਾ) ਮੁਖ ਸੁਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । *ਤਿਲੋਕੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਲਨ ਦੀ ਸਤ੍ਯਾ । *ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ । *ਇਹ ਆਤਮ ਸਤ੍ਯਾ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ
 ਮੰਝਲਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ । ਇਹ ਸਭ ਤਾਕਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਯੋਗਮਲ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਦਿਕ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ ਬਣ
 ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਤਮ ਬਲ ਤੋਂ ਮੋਖਣੇ ਸੀ ।

ਘਰ ਮਾਂਹਿ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਸੈਕ ਬਿਠਾਏ ਪਾਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਮਸੰਦ
ਉਠਿ ਚਾਲੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਉਰ ਛੁਭਤਿ ਬਿਸਾਲੇ । ‘ਸਤਿਗੁਰ ਤਨ
ਭਜਾਗਨ ਕੇ ਚਹਾ । ਤੋ ਇਹ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀ ਸਭਿ ਮਹਾ’ ॥ ੩੭ ॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਹਿ ਬਹੁ ਕਹੈ । ‘ਲਾਘੁ ਪੈਤ੍ਰੇ ਗੁਰਤਾ ਸਭਿ ਲਹੈ । ਤੀਨੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਛੁਭ
ਹੀ ਰਹੈ । ਜੇਬਟ ਪੈਤ੍ਰਾ ਕਛੁ ਨ ਲਹੈ ॥ ੩੮ ॥ ਗੁਰ ਤਨ ਭਜਨਿ ਬਿਲੰਬ
ਨ ਹੋਈ’ । ਆਇ ਕੁਟੰਬ ਲਖੈ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਤੇਜ ਬਿਸਾਲ ਜਿਨਹੁ
ਬਿਰਧਾਯਹੁ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਤਖਤ ਬਨਾਯਹੁ ॥ ੩੯ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਭਾਸ਼ ਵਿਖੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ’ ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਖਣ ਨਾਮ ਸੰਤਪੰਥਾਈ ਘੋਰੁ ॥ ੫੩ ॥

ਪਥ. [ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜ ਮਲ ੩ ਮਾਤਾ ਮਲਵਾਹੀ] ।

ਦੇਹਗਾ॥ ਸੁਧ ਕੇ ਸਨਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਹੋਇ ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ
ਦੁਖੀ ਮਨ ਬਿੱਪੈ ਦੁਹਿਬਿਧਿ ਜੋਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਭਈ ਛੁਭਤਿ
ਉਰ, ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ । ਜਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਹੋਯੋ ਕਿਮ ਨਾਹੀ ।—ਮੋਹ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਉਚਤੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਧਾਰਤ ਗੁਨਾਨਿ ਰਿਦਾ ਅਵਦਾਤ—॥ ੨ ॥ ਲਾਖ
ਅਵਕਾਸ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਈ । ਬੰਠਿ ਆਪਨੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਮੋ ਸੁਤ
ਮਹਿ ਕਜਾ ਅਵਗੁਨ ਜਾਨਾ’ । ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਖੈ ਛੁਭ ਸੁਜਾਨਾ । ॥ ੩ ॥ ਰਾਵਰ
ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਦਾ । ਮਾਨਤਿ ਰਹੈ ਹੁਕਮ ਜਦ ਕਦਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਚਿਤ
ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਅੰਤ ਸਮੇ ਲੋ ਕੁਛ ਨਾਹਿ ਲਹੈ ॥ ੪ ॥ ਕਹਾਂ
ਕਰਹਿਗੇ ਰਾਵਰਿ ਪਾਛੈ । ਕਿਮ ਗੁਜਰਾਨ ਚਲਾਵੈ ਆਛੈ । ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ
ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਅਥਿ ਲੋ ਆਪ ਲੋਤ ਸਭਿ ਸਾਰਾ ॥ ੫ ॥ ਜਗ ਗੁਰ
ਸਭਿ ਤੇ ਅਹੋ ਬੰਢੇਰੇ । ਦੋਤ ਉਪਾਇਨ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕ ਜੋ
ਇਮ ਰਹੈ । ਦੇਖਾਹਿ ਨਰ ਤਬਿ ਕਜਾ ਜਸ ਕਹੈ ॥ ੬ ॥ ਪਰਾਹ ਮੰਦ ਇਨ ਕੀ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਬਿ ਇਹ ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਿ ਕੋ ਠਾਨ । ਅਥ ਲੋ ਸੀਖੇ ਨਾਹਿ ਕੁਛ
ਕਰਿਬੈ । ਪਿਤਾ ਸਮੁੱਥ ਉਦਾਰ ਬਿਚਾਰਥ ॥ ੭ ॥ ਇਹ ਮਾਲਕ ਥ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਤੁਮਾਰੇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਛੁਛੇ ਰਾਖੇ ਲਚਾਰ* । ਕਹਾਂ ਕਰਾਹਿ ਅਥਿ ਦੇਹੁ
ਬੁਤਾਇ । ਜਥਾ ਜੀਵਕਾ ਦੇਹ ਚਲਾਇ ॥ ੮ ॥ ਪੈਤ੍ਰਾ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਨਾਯਹੁ ।

*ਦੇਵ ਗਲਾ (ਭਾਵ ਪੈਤ੍ਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵੇਤੀ ਵੇਤ ਸਮਾਵਣਾ) ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ
ਦੇਖੀਆਂ । *ਜਿਸ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗਲ ਕਿਵੇਂ ਬਾ ਨਾ ਹੋਈ । *ਉੱਜਲ । *ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ
ਸੰਨੇ ਤਕ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਿਆ । *ਗ੍ਰੀਬ [ਫਾ: ਲਾਚਾਰ] । *ਪਾ:—ਪਧਰੇ, ਪੁਨਾ:—ਚਲਾਏ ।

ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਯਹੁ । ਚਰੇ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨਹਿ ।
 ਕਿਮ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਠਾਨਹਿ' ॥੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨੀ ।
 'ਕਜੋਂ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨੀ । ਮਤਸਰ ਆਇ ਤਜਾਗ ਉਰ ਦੀਜੈ ।
 ਨਹੀਂ ਛੋਭ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਕੀਜੈ ॥੧੦॥ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਿ ਸਿਦਕ ਕਮਾਵੈ ।
 ਤਿਨ ਪਰਵਾਹਿ ਨ, ਸਭਿ ਕਿਛ ਪਾਵੈ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਲੇਤਿ ।
 ਕਮੀ ਨ ਕੋਈ ਰਹੈ ਨਿਕੋਤ ॥ ੧੧ ॥ ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਿਛ
 ਲਾਇਕ । ਸਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਚਰਨ ਮਨਾਇਕ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ ਰਹੈ
 ਪਰਵਾਹੁ । ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਦੀਰਘ
 ਬਡਿਆਈ । ਸੇਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਕਰ ਅਹੈ ਸਦਾਈ* । ਜੋ ਲਾਯਕ ਸੋਈ ਇਸ
 ਪਾਵੈ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਤੇ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰੇ ਆਇਕ
 ਪ੍ਰਿਯ ਜੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਮਰਥ ਲੇਖਬੇ ਕੋਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਚਿਤਵੈ
 ਨਾਹੀਂ' । ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਹੁਤੋ ਤਿਨ ਪਾਹੀ ॥੧੪॥ ਦੇਖਜੈ ਉਚਿਤ ਦਾਸ ਕੋ
 ਦਈ । ਪ੍ਰਿਯ ਸਨਬੰਧੀ ਕਿਨਹੁ ਨ ਲਈ' । ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਰਿਸ ਉਰ
 ਭਾਰੀ ।—ਕਰਹਿ ਬਾਰਤਾ ਟਾਰਨਵਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਇਨ ਕੋ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
 ਕੋ ਸਮੈ । ਪਾਛੇ ਕੋਨ ਮਾਨਿ ਹੈ ਹਮੈ' । ਪਤਿ ਪਰ ਹੀ ਹਮਰੇ ਭਰਵਾਸਾ ।
 ਇਨਤੇ ਭੀ ਅਬਿਭਏ ਨਿਰਾਸਾ ॥੧੬॥ ਪਤਿ ਕੇ ਜੀਵਤਿਵਹਿਰ ਸਿਧਾਉਂ । ਕੋ
 ਅਬਿ ਵਸਤੁ ਇਨ੍ਹੋ ਤੇ ਪਾਉਂ—ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ ॥ ਗੁਰੁ
 ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਉਠਿਕਰਿ ਆਈ ॥੧੭॥ ਨਿਜਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਤਜਾਗੀਕੀਨਿ ।
 ਸੁਰਜਮਲ ਬੁਲਾਇ ਢਿਗ ਲੀਨਿ 'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਕਜਾ ਹਮ ਕਾਜੁ ।
 ਕਰੇ ਨਿਰਾਸ ਗੁਰੁ ਮਹਾਰਾਜੁ ॥੧੮॥ ਇਨਕੋ ਤਨ ਜਬਿ ਲਗ ਬਿਰ ਅਹੈ ।
 ਤਬਿਲੋ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਹਮ ਲਹੈ । ਪੁਨ ਹਰਿਰਾਇ ਮਾਲਕੀ ਲੀਨਿ । ਕਿਮ
 ਕੁਛ ਦੇਇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਚੀਨ ॥੧੯॥ ਬਡੇ ਪੋਤ੍ਰ ਨੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ । ਛਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨੋਂ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰ । ਤਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਰਾਖਜੋ । ਨਹੀਂ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ
 ਢਿਗ ਕਾਂਖਜੋ' ॥੨੦॥ ਤੁਮ ਨਿਤ ਨਿਕਟਿ ਰਹੇ ਕਜਾ ਪਾਯੋ? । ਯਾਂਤੇ ਅਬੈ
 ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਭਾਯੋ । ਚਲਹੁ ਜੀਵਕਾ ਕੁਛ ਕਿਤ ਕਰੀਏ । ਇਨ ਤੇ ਆਸ
 ਨ ਉਰ ਕੁਛ ਧਰੀਏ' ॥ ੨੧ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਉਠਿ

* ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । 'ਪਿਤਾਮੇ ਪਾਸ (ਰਹਿਣਾ) ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ ।

* ਇਹ ਹੱਥੀ ਛੇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਾਫ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

ਚਲਿਥੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਤਬਿ ਭਾਯੋ । ਵਸਤੁ ਸਕਟ ਪਰ ਸਭਿ ਲਵਾਈ ।
 ‘ਹਮ ਨਹਿ ਬਾਸਹਿ’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਸਮੇਦਨ ਜੁਰਿਵਾਇ
 ਮੰਗਾਯੋਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਆਯੋਦਾਸੀ ਬਹਿਲ ਬਿਖੈ ਚਢਿਵਾਇ।
 ਸਾਭ ਸਮਾਜ ਨਿਜ ਸੇਗ ਲਵਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਕਸੈ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ
 ਛੋਰਿ । ਦੌਰੇ ਦਾਸ ਗਏ ਗੁਰੁ ਓਰ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ।
 ‘ਕਰਸਿ ਮਾਤੁ* ਸੂਰਜ ਮਲ ਤਜਾਰੀ ॥੨੪॥ ਨਿਕਾਸ ਗਏ ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ
 ਨਿਹਾਰੈ । ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸ ਥਾਨ ਸਿਧਾਰੈ’ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਬਿ
 ਕਹਜੈ । ਭਾਨੈ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਢਿਗ ਲਹਜੈ ॥ ੨੫ ॥ ‘ਗਮਨਹੁ ਤੁਰਨ ਕਰਹੁ
 ਬਹੋਰਨ’ । ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਆਨਹੁ ਕਰਿ ਮੋਰਨ’ । ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਤਛਿਨ
 ਤਹਿ ਭਾਨਾ । ਰੋਕਿ ਅਗਾਰੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੨੬॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਜਬਿ
 ਲਗਿ ਗੁਰ ਤਨ ਹੈ । ਤੁਮਰੋ ਗਮਨ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਬਨਿ ਹੈ । ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ
 ਸਭਿ ਕੁਛ ਹੋਇ । ਅਸ ਪਤਿ ਕੋ ਸੇਵਨ ਸੁਭ ਜੋਇ ॥੨੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਭੀ
 ਤਿਨ ਸੁਤ ਪਜਾਰੈ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਦੈ ਹੈਂ ਰਖੈ ਸੁਖਾਰੈ । ਪ੍ਰਿਯ ਬਾਕਨਿ ਕੋ
 ਕਹਾਤ ਹਮੇਸ਼ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਨਾ ਕਰਤਿ ਵਿਸੇਸ਼ ॥੨੮॥ ਤਿਨ ਸੋ ਰੂਠਨਿ
 ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੇ । ਭੂਤ ਭਵਿਖਜ ਜੁ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਵੈ । ਅਬਹਿ ਵਸਹੁ
 ਪਰਵਾਰ ਕਿ ਬੀਚਾਰ । ਕਜੋ ਮਾਨਤਿ ਹੋ ਰਿਸ ਮਨ ਬੀਚਾਰ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਤ
 ਕੀ ਕੁਸਲ ਬੰਸ ਬਿਰਧਾਵਨ । ਇਹ ਚਿਤ ਚਹੁ ਪਤਿ ਤੇ ਕਰਿ ਪਾਵਨ ।
 ਸਾਭ ਕੋ ਮਨ ਕੀ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਰਾਮੀ । ਫਪਹਿ ਨਹੀਂ ਕੁਛ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਅਬ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੰਸ ਮਹਾਨ ॥
 ਚਹੀਯਾਤ ਗੁਰਤਾ ਇਸ ਕੋ ਲਈਕੋ ਅਵਗੁਨ ਪਿਖਿ ਨਾਹਿਨ ਦਈ ? ॥
 ੩੧॥ ਲਯੋ ਭੂਤ ਬਡ ਕੇ ਸੁਤ’ ਟੀਕਾ ॥ ਪਾਤ੍ਰ ਪੀਛੈ ਵਧਿ ਜਾਇ ਸ਼ਰੀਕ ॥
 ਕਿਮ ਇਹ ਬਸਨ ਦੋਹਿ ਨਿਜ ਨੇਰੇ । ਅਬਹਿ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਭਾਨੈ ਸੁਭ ਬੰਨ ਬਖਾਨੈ । ‘ਪਾਵਹੁ ਨਿਕਟਿ ਕਿ ਦੂਰ
 ਪਯਾਨੈ’ ? । ਰਹਹੁ ਸਮੀਪ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਬਿਨੈ । ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ ਸਭਿ ਹੀ
 ਤਾਬ ਬਨੈ’ ॥੩੩॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਲਜਾਇ ਬਹੋਰਿ

‘ਮੇੜ ਲਿਆਓ ।’ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੇ । ‘ਲੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਵੋਗੇ ਕਿ ਦੂਰ ਗਿਆ (ਪਾਵੋਗੇ) ?
 ਭਾਵ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੀ ਕੁਛ ਮਿਲੇਗਾ । *ਪਾ:—ਕਰਿ ਸਮਾਜ । †ਪਾ:—ਅਬਹਿ
 ਵਸਤੁ ਸਭਿ ਮਾਲਕ ਜੀਤ । ਕਜੋ ਮਲਤ ਹੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਚੀਤ । ‡ਪਾ:—ਮਤਿ ।

ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਗਾਈ। ਮਰਵਾਹੀ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੀ। ਧਰੀ ਵਸਤੁ ਲੇ ਲੇ
ਪੁਨ ਸਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਭਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਨਿਕਟਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਭਾਨੈ ਸਗਰੀ ਬਾਤੁ
ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਛੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਜੀਵਕਾ ਇਹ
ਸਭਿ ਬਾਛੈ’। ਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਸੁਤ ਓਰ ਨਿਹਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਾਕ
ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਕਹੁ ਸੂਰਜਮਲ ! ਕਯਾ ਚਿਤ ਅਹੈ ?। ਗੁਰੁ ਬਨਨ ਕੋ
ਮਨ ਮਹਿ ਚਹੈ ?’। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਰ ਸਮੁਖ ਬਖਾਨਾ। ‘ਮੈਂ ਨ ਮਨੋਰਥ
ਮਨ ਇਮ ਠਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਪਨੀ ਠਾਨਹੁ। ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਨੋ
ਉਚਿਤੈ ਜਾਨਹੁ। ਤੋ ਸਿੱਖੀ ਅਪਨੀ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ ਨ ਸਹੈ
ਲਖੀਜੈ’ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹੋਏ। ਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਸੁਤ
ਅਵਿਲੋਏ। ‘ਸਾਧ ਸਾਧ ਤੈਂ ਸਭਿ ਕਿਛ ਲੀਨਾ। ਗੁਰਤਾ ਆਦਿਕ ਜੇ ਵਥੁ
ਪੀਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਂ ਸਾਰੀ। ਬਧਹਿ ਬੰਸੁ ਬਹੁ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ।
ਗੁਰਤਾ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈ। ਅਧਿਕ ਬਛਾਈ ਕੋ ਤਬਿ ਪੈਂ ਹੈਂ
॥ ੪੦ ॥ ਚਲਹਿ ਪੀਥ ਮੇਰੇ ਜਗ ਭਾਰੀ। ਸੇ ਸਭਿ ਪੁਜਾ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰੀ।
ਕਿਸੁ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਹੋਇ। ਅਸ ਨਿਜ ਬੰਸ ਤੋਹਿ ਜਗ ਜੋਇ ॥
੪੧ ॥ ਸਿੱਖੀ ਜਾਚਨ ਤੇ ਸਭਿ ਪਾਈ। ਤੋਹਿ ਬੰਸ ਕੀ ਵਧਹਿ ਬਛਾਈ’।
ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਨੀਚ ਕਰਿ ਨੈਨ ॥ ੪੨ ॥
ਸਕਲ ਬਾਕ ਜਨਨੀ ਸੰਗ ਕਹੇ। ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਰਿਸ ਉਰ ਹਾਨੀ ਲਹੇ।
—ਨਿਸ਼ਫਲਬਾਕ ਨ ਇਨਕੋਹੋਇ—। ਇਹੁ ਬਿਸਵਾਸਸਦਾ ਮਨਭੋਇ ॥ ੪੩ ॥

ਅੰਗ ੫। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਪਣੇ ਹਾਥੇ ‘ਸੂਰਜ ਮਲ ਮਰਵਾਹੀ’ ਪੁੱਛ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵਤਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

੫੫. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਵੇਨਤੀ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਇਮ ਮਰਵਾਹੀ ਧੀਰ ਕਛੁ ਰਹੀ ਪਾਇ ਘਰ ਮਾਂਹਿ। ਤਉ
ਅਧਿਕ ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ, ਜਰੀ ਜਾਤਿ ਸੇ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੁਰਤਿ:
—ਬਿੱਪੈ ਹੋਵਾ’। ਛੁਛਾ ਅਪਨਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੋਵਾ। ਗੁਰਤਾ ਲਹੀ ਸ਼ਰੀਕ—,
ਬਿਚਾਰੈ।—ਹਮ ਨਿਰਬਲ ਹੁਇ, ਸੇ ਬਲ ਧਾਰੈ ॥ ੨ ॥ ਕੰਤ ਸ਼ਰੀਰ ਕਿਤਿਕ
ਦਿਨ ਕੇਰਾ। ਵਧਹਿ ਉਤਾਇਲ ਪੀਛੈ ਝੋਰਾ—। ਨਿਸ ਦਿਨ ਗਿਨਹਿ
ਗਟੀ ਇੱਤਮਾਦਿ। ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨਿ ਹੁਇ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥ ੩ ॥—ਕਹਾ ਹੁਤੀ,

‘ਹੁਹ ਚਿੰਤਾ। ਉਲਟੀ (ਗਲ) ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਬਿ ਕਾ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈਕੀਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਨ ਕਿਮ ਸੁਖ ਐਵੈ—। ਇੰਤਜਾਇਕ
 ਚਿੰਤਿਤ ਮਰਵਾਹੀ। ਸੁਨਹੁ ਨਾਨਕੀ ਜਿਮ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ॥ ੪ ॥ ਅਤਿ
 ਚਿੰਤਾਤਰ ਭਈ ਬਿਚਾਰੀ—। ਔਚਕ ਕਹਾਂ ਕੀਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰੀ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਰੀਬ
 ਨ ਜਾਨੈ ਕਾਉ। ਸਦਾ ਮਸਤ ਜਿਮ ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ॥ ੫ ॥ ਜਗ ਕੇ
 ਚਤੁਰਾਈ ਬਿਵਹਾਰੇ। ਕਬਿ ਨ ਆਜ ਲਗਿ ਅੰਗੀਕਾਰੇ। ਕਿਸ ਮਸੇਦ ਸੇ
 ਮੇਲ ਨ ਠਾਨਾ। ਆਵਤਿ ਦਰਬ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
 ਕੇ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵੈ। ਮਸਤਕ ਟੇਕਹਿ ਸਮ ਗਰ ਦੇਵ। ਨਾਹਿ ਤ ਏਕਾਕੀ
 ਬਹੁ ਬੈਸੇ। ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਘਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕੈਸੇ—॥ ੭ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਬਹੁ
 ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ। ਗੁਰ ਆਵਹਿ ਜਬਿ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰ। ਚੈਠਹਿ ਬੁਥਿ ਸਮੀਪ
 ਸੇ ਆਇ। ਚਿਤ ਕੇ ਸਿਕਟ ਦੇਤਿ ਸੁਨਾਇ ॥ ੮ ॥ ‘ਹੁਤੋ ਆਸਰਾ ਏਕ
 ਹਮਾਰੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਖਸ਼ਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ। ਕਿਸ ਵਸਤੁ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ
 ਬਯਾਪੇ। ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਦੀਨਸਿ ਆਪੇ ॥ ੯ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ। ਜਿਨਹੁ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਕੁਛ ਕ੍ਰਿਤ ਕੇਰੇ। ਉਦਾਸੀਨ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰਹੈ
 ਇਕਾਕੀ। ਮਿਲਿਬੇ ਮੁਲਾਕਤ ਨਹਿ ਕਾਂਕੀ ॥ ੧੦ ॥ ਲਖਹੁ ਆਪ ਭੀ ਤਾਂਹਿ
 ਸੁਭਾਉ। ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਨ ਕਾਉ। ਛੁਛੇ ਛੋਰਿ ਚਹੁ ਤਮ ਚਾਲੇ।
 ਕਹਹੁ ਸੁ ਕਿਸ ਕੇ ਲਾਗਹਿ ਪਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਦਈ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੇ ਬਡਿਆਈ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਈ। ਇਕ ਪੌਤੇ ਗਰ ਗ੍ਰਿਥ ਸੰਭਾਰਾ।
 ਦੁਤੀ ਆਪਨੇ ਬਲ ਬੈਠਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਈ।
 ‘ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਕਾਈ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਪੁਜਨੀਯ ਜਗ ਕੇਰੇ।
 ਦੇਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਿੱਖ ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਇਨ ਕੇ ਆਸ਼ਿਤ* ਹੋ ਨਰ ਬਿੰਦਾ
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਗੁਜਰਾਨ ਬਿਲੇਦਾ। ਬਹੁਤਨਿ ਕੇ ਦਾਤਾ ਇਹੁ ਹੋਵੈ। ਸੇਵਹਿ
 ਸਿੱਖ ਭਲੇ ਨਿਜ ਜੋਵਹਿ ॥ ੧੪ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮੁਝਾਵੈ।
 ਭਉ ਨਾਨਕੀ ਧੀਰ ਨ ਪਾਵੈ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਗਿਨਤਨੇ ਗਿਨਤੀ। ਚਿਤ
 ਤੇ ਕਰਹਿ ਗੁਣਨਿ ਸੇ ਬਿਨਤੀ ॥ ੧੫ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਈ।
 ਮਮੁ ਸੁਤ ਕੇ ਹੋਵਹਿ ਬਡਿਆਈ। ਅਹੋ ਨਿਮਾਨਨਿ ਕੇ ਤਮ ਮਾਨ। ਸਦਾ
 ਨਿਤਾਨਿਨਿ ਕੇ ਸਭ ਤਾਨ ॥ ੧੬ ॥ ਬਧਿ ਚਤੁਰਾਈ ਕੋਠਿ* ਸਹਾਇ। ਨਿਜ
 *ਕੀਤੀ ਹੈ। * (ਮੇਰਾ) ਪੁੱਤ੍ਰ। * ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ (ਵਿਰਲਾ) ਸਿਖ ਭੇਦ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਮੇਰੇ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ)। * ਆਸਰੇ।
 *ਪਾ—ਕਿਧੋਂ।

ਨਿਜ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਉਪਾਇ । ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਬਾਤਨ ਤੇ ਹੀਨ ।
 ਮਸਤ ਸੁਭਾਵ, ਨ ਕਛੁ ਪ੍ਰਬੀਨ^੧—॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਗੁਰਤਾ ਪਾਏ। ਕਹਤਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਭੁਕੋਸਾਥ।
 ਚਿਤੁਵਿ ਨਾਨਕੀ ਚਿੰਤਾ ਗਾਥ ॥ ੧੮ ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੁਰਤਿ ਰਿਦੈ ਦੁਖਾਰੀ ।
 ਰੁਛ ਬਸ ਚਲੈ ਨ, ਹੋਤਿ ਲਚਾਰੀ। ਉਰ ਤਪਤਾਇ ਅਜੋਗ ਬਿਚਾਰੈ—ਅਸ
 ਗੁਰ ਕੇ^੨ ਸੁਤ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਧਾਰੈ^੩ ? ॥ ੧੯ ॥ ਪੈਤ੍ਰੇ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਬਝਿਆਏ ।
 ਰਖਿ ਛੁਛੈ ਸਭਿ ਨੰਦ ਬਿਠਾਏ^੪—। ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ।
 ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਕੇ ਬਾਹੁ ਬਿਲੀਦ^੫ ॥ ੨੦ ॥ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਚਲਿ ਕਰਿ
 ਆਏ । ਦੀਰਘ ਦਰਸ਼ਨ^੬ ਦੁਤੀ ਸੁਹਾਏ । ਕੰਜਰ ਮਦ ਬਿਲੀਦ ਜੁਤਿ
 ਜੈਸੇ^੭ । ਗਮਨਤਿ, ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੈਸੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੈਠੇ ਆਸਨ ਪਰ ਸੁਭ
 ਥਾਨ । ਬਾਰ ਪਰੋਸੈ ਅਸਨ ਮਹਾਨ । ਸੁਖਮ ਚਾਵਰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ।
 ਸੁਪਕਾਰ ਬੁਧਿ ਸਾਥ ਸੁਧਾਰੈ ॥ ੨੨ ॥ ਮਧੁਰ, ਸਲਵਣ, ਤੁਰਸ਼ ਚਰਪਰੇ^੮ ।
 ਪਾਇਸ ਆਇ ਅਹਾਰ ਜਿ ਕਰੇ । ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਪਾਨਿ ਕੇ ਸਾਥ ।
 ਅਚਵਨ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ ਨਾਥ ॥ ੨੩ ॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਨਾਨਕੀ
 ਆਈ । ਬੈਠੀ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿ ਸਾਂਈ^੯ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਗੁਰ ਅਰਹਿ
 ਅਹਾਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਤਿ ਸਾਥ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ^{੧੦}ਨਹੁ ਗ਼ਰੀਬਨਿਵਾਸ। ਸੁ
 ਅਰਜੀ । ਮੋਹਿ ਬਤਾਵਹੁ ਆਪਨ ਮਰਜੀ । ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹ
 ਮੇਰੇ । ਇਸ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੈਸੈ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਹਾਂ ਭਵਿੱਖਜਤ ਮੈਂ ਇਹੁ
 ਕਰਿ ਹੈ^{੧੧} ? । ਬੁਧਿ ਬਿਵਹਾਰ ਏਕ ਨਹਿ ਧਰਿ ਹੈ । ਕਿਤ^{੧੨} ਇਹ ਜਾਇ
 ਬਸੈ ਕਿਸ ਥਾਨ ? । ਕਿਮ ਠਾਨਹਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨ^{੧੩} ? ॥ ੨੬ ॥ ਦਈ
 ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਦੋਨੋ ਨਗਰੀ । ਪੈਤ੍ਰ ਭਏ ਮਾਲਿਕ ਵਬੁ ਸਗਰੀ। ਸੋ ਗ਼ਰੀਬ
 ਤੁਮ ਜਾਨੈ ਨਾਹੀ । ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਕਰਹਿ
 ਬਿਰੋਧ ਧੀਰਮਲ ਭਾਰਾ । ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨਿ, ਦੇਸ ਨ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਗਾਦੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਦੀ ॥ ੨੮ ॥

^੧ਰਤਾ ਬੀ ਚਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹਨ । ^੨ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ? ^੩ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਾਰੇ
 ਕਿਰਦੇ ਰੱਖ ਬਿਠਾਏ ਹਨ । ^੪ਮਹਾਂਬਲੀ (ਮੁੰਗੂ ਜੀ) । ^੫ਮਹਾਨ ਭੀਲ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ ।
^੬ਹਾਥੀ ਜਿਵੇਂ ਬੜੇ ਮਸਤੀ ਸਮੇਤ ਹੋਵੇ । ^੭ਚਟ ਪਟੇ । ^੮ਅਰੋਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਹੇਗਾ। ^੯ਕਿਧਰ।
^{੧੦}ਪਾ:-ਕੌ । ^{੧੧}ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੱਬ ਵਿਚ ਮਾਤਾਵਾਂ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਅਧੀਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

ਸੁਰਜਮਲ ਕੋ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਰਧਹਿ ਬੰਸ ਮਹਾਨਾ ।—ਗੁਰਤਾ
 ਭੀ ਕਬਹੂੰ ਕਿ ਤੁਵ ਬੰਸ । ਪਾਵਹਿ ਗੋ ਵਾਰਿਦ ਬਿਧੇਸ^੧—॥ ੨੬ ॥ ਮਮ
 ਸੁਤ ਕੋ ਕਿਮ ਦੇਤਿ ਨ ਗੁਰਤਾ ? । ਤੁਮਰੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਿਤ ਬਰਤਾਗਨ
 ਬਿਕਾਰ ਹੀਕਾਰ ਜਿ ਆਇ । ਧਰਹਿ ਨ ਕਬਿਹੂੰ, ਕਰਹਿ ਪੁਮਾਇ^੨ ॥੩੦॥
 ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨ । ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਕੋ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ ।
 ਕੋਨ ਸਿੱਖ ਚਲਿ ਕਰਿ ਫਿਗ ਆਵੈ । ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਭੈਟਨਿ ਕੋ ਲਜਾਵੈ ॥
 ੩੧ ॥ ਮਰੋ ਬਿਸੁਰਤ ਦੇਖਤਿ ਨੰਦਨ । ਬਨਹਿ ਸ਼ਰੀਕੀ ਸਭਿ ਜੱਗ
 ਬੰਦਨ^੩ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਆਵੈ ਹਮ ਬੈਠੇ ਤਿਨ ਓਰ ਤਕਾਵੈ
 ॥੩੨॥ ਅਸ ਸੁਤ ਪਰ ਕਸੈ ਦਯਾ ਨ ਧਰਿਤੇ । ਨਿਜ ਸਮ ਜਗ ਗੁਰੁ ਕਸੈ
 ਨਹਿ ਕਰਤੇ^੪ । ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੁ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਹਿ । ਚਿਤਵਹਿ—ਇਸ
 ਭਰਵਾਸਾ ਨਾਹਿ—॥੩੩॥ ਤਿਪਤਿ ਹੋਇ ਪੁਨ ਪਾਨੀ ਲੀਨਿ।ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ
 ਚੁਰੇ ਕੋ ਕੀਨਿ । ਕਹਨੈ ਬਾਕ ‘ਧੀਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਨਿਰਧਾਰਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰ ਹੀ ਸਮ ਸੋਇ । ਪੂਜਨ ਉਚਿਤ
 ਲਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ^੫ । ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਨੰਨਨਿ ਨੀਰ । ਰਦਤਿ ਬੋਲਤੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ ॥੩੫॥ ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਦੁਖੀ ਬਹੁ ਹੋਈ । ‘ਪਰਲਬਧ
 ਹਮ ਸੁਖ ਨਹਿ ਕੀਈ । ਅਰਲਰਾਇ ਸੁਤ ਜਿਯੋ ਨ ਜਾਨਿ।ਕਹੋ ਆਪ ਕੇ
 ਭਜਾਰੋ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤੈਸੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ
 ਅਬਿ ਦੁਖ ਪਾਇ।ਮੁਖ ਸਮੇਤ ਜਿਯ ਸਕਹਿ ਕਿ ਨਾਹੀ।ਕਰਨੈ ਅਨਾਦਰ,
 ਸਹਜੈ ਨ ਜਾਹੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮਰੇ ਤਨ ਭਜਾਗਨਿ ਕੇ ਆਗੇ । ਮਰਿ ਹੈਂ ਹਮ
 ਦੋਨਹੂੰ ਦੁਖ ਪਾਗੇ^੬ । ਹੁਇ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਅਧੀਨ । ਯਾਂਤੇ ਮਰਿਬੈ
 ਨੀਕੇ ਚੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੁਮ ਪਾਛੇ ਮਰਿ ਹੈਂ ਨਹਿ ਆਛੇ । ਸੰਧਯਾ ਪ੍ਰਾਤਿ
 ਮਰਨ ਅਬਿ ਬਾਛੇ^੭ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਾਇਲ^੮ ਭੇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੩੯॥—ਬਹੁ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਨਿ ਜੰਜਾਰ । ਨਹਿ
 ਸਮਝਤਿ ਇਹ ਰਿਦੈ ਮੰਝਾਰਿ—। ਹੁਤੋ ਰੁਮਾਲ ਪੌਛਤੇ ਹਾਥ । ਸੋ ਇਕਠੋ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥੪੦॥ ਝੋਰੀ ਬਿਖੈ ਡਾਰਿ ਸੋ ਦੀਨਿ । ਕੁਛਕ ਕੋਪ ਤੇ

^੧ਏਵੇਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ । ^੨ਫੁੱਲ । ^੩ਸ਼ਰੀਕ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪੂਜਯ ਬਣਨਗੇ । ^੪ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹੋਏ । ^੫ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ । [ਆ, ਕਾਇਲ=ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ । ਪੰਜਾਬੀ—ਮੰਨ ਲੈਣ, ਕਾਹਲਿਆਂ ਪੈਣ] ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ।

(੪੫੫)

ਰਸਿ ੮ । ਐਸ ਪ੬.

ਬੋਲਨਿ ਕੀਨਿ । 'ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਜਿਹ ਕਹਤਿ ਬਿਸਾਲਾ' । ਸੋ ਗੁਰਤਾ
ਲੀਜਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੪੧॥ ਹਮ ਕੋ ਕਾਇਲ ਕਰਿ ਤੈ ਲੀਨਿ । ਸੇਕਟ
ਸਹਿਤ ਹੋਇ ਜਸੁ ਪੀਨ । ਗੁਰਤਾ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਧਾਰਹਿ । ਅਨਿਕ
ਬਖੇਰੇ ਉਠਹਿ ਨ ਰਾਰਹਿ ॥੪੨॥ ਸਹਿ ਸਰੀਰ ਪਰ ਬਿਘਨ ਅਨੇਕ ।
ਤਵ ਸੁਤ ਰਾਖਹਿ ਗੁਰਤਾ ਟੇਕ।ਪੁਨ ਪੈੜਾ ਤੁਵ ਹੁਇ ਗੁਰ ਭਾਰੀ । ਸਹਹਿ
ਕਸ਼ਟ ਜੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥੪੩॥ ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਝੋਰੀ ਪਾਇ । ਸੋ
ਰੁਮਾਲ ਲੀਨੋ ਤਨ ਲਾਇ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਗੁਰ ਇਸ਼ਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾਨਿ ਸਦੈ
ਕੀਨਿ-ਹੋਇ ਗੁਰ ਨੰਦਨ-॥੪੪॥ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਬੈਠੀ ਜਾਇ । ਸੁਝਿ ਸੋ
ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਨਹਿ ਮਨ ਕੁਛ ਸ੍ਰੀ ਤੋਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਕ ਰਸ
ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨਾਦਰ ਸਾਦਰ ॥੪੫॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ੪੫ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਨੇ ਅਸਟਮ ਰਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨੇ ਰਾਮ ੨੪ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੫੫ ॥

ਪ੬. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ] ।

ਏਹਗ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇ ਕਾਰੇ ਬਰ ਸਾਰ । ਕੀਨਿ
ਬਿਲੇਦ ਅਨੰਦ ਜੁਤਿ ਅਪਨੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੁਰ ਤਨ
ਤਜਿਬੇ ਕੋ ਬਡ ਰੋਗ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ਬੈਠਿ ਬਹੁ ਠੋਗ । ਆਪ
ਅਛਤ ਹੀ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਪਦ ਕੋ ਗਨ ਪਾਏ ॥੨॥ ਰਿਦਾ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਹੋਵਾ । ਤਉ ਚਲਨਿ ਗੁਰ ਕੋ ਢਿਗ ਜੋਵਾਪਰਜੈ ਸਰਬ
ਪਰਿਵਾਰ ਖਭਾਰੂ ॥ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ, ਸੇਕਟ ਭਾਰੂ ॥੩॥-ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਧ
ਕਸਾ ਹੋਇ ਪਿਛਾਰੀ । ਹੁਤੇ ਸਮਰਥ ਲੇਤਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ
ਤਖਤ ਬਿਠਾਯੋ।ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਉ ਬਝਿਅਯੋ॥੪॥ ਬਾਹੁ ਸੰਗ ਨਹਿ ਮੇਲ,
ਬਿਖੇਰਾ ॥ ਸੋ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰਾ-। ਇੰਤਜਾਇਕ ਬਹੁ ਰਹੈ
ਬਿਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਤਕਹਿ ਅਲੇਖ ਉਦਾਰ ॥੫॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨਰ
ਸਰੂਪ ਧਰਿ ਆਏ । ਬੰਦਨ ਗੀਰਬਾਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ਅਗਨਿ, ਪਰੋਗਮ,
ਸੁਰਪਤਿ ਆਇ । ਦਰਬਨ ਦੇਖਿ ਭਏ ਅਹਿਲਾਦ ॥੬॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਇਕਾਕੀ ਸੰਗ ਉਚਾਰੀ । 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਗ ਕੋ ਕਾਜ
ਸੁਧਾਰੇ । ਸੰਤ ਉਬਾਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥੭॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਹਿਤ ਰਣ
'ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਕੇ ਜਿਸ (ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਲੀ) ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । 'ਮੰਨਾ ਲਿਆ । 'ਨਾ ਹਟਾ
ਸਕੇਂਗੀ । 'ਸਾਰਿਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜੋਗਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਾਇਆ । 'ਵੇਡ । 'ਬਖੇਰਾ ਹੈ ।
'ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਈਦਨ ਕੀਤੇ । 'ਆਗੁ ਦੇਵਤੇ । ਅੱਗੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ।

ਘਾਲੇ । ਮਨਮੁਖ ਦੁਖ ਲਹਿ, ਸਿੱਖ ਸੁਖਾਲੇ । ਅਬਹਿ ਸੁਰਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਅਨੰਦ । ਚਲਹੁ ਆਪਨੀ ਪੁਰੀ, ਮੁਕੰਦ ! ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਭਬਹਿ
ਉਚਾਰਾ । 'ਹਮ ਕੀਨੋ ਹੈ ਪੁਰਬ ਤਜਾਰਾ । ਅਬਿ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਬਨਿ
ਆਯੋ । ਗਾਦੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਿਠਾਯੋ ॥੯॥ ਕਾਰਜ ਅਪਰ ਸਰਬ ਕਰਿ
ਲੀਨੇ । ਆਨਿ ਅਬਹਿ ਤੁਮ ਵਰਸਨ ਦੀਨੇ । ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਆਗਵਨ
ਤੁਮਾਰਾ । ਦੈਬੋ ਬਰ ਸਚ ਸੁਪ ਉਦਾਰਾ ॥੧੦॥ ਸਫਲ ਸੁਪਾਵਨ^੧ ਵਰਸ
ਬਿਸਾਲੇ । ਕਰਤਿ ਜਗਤ ਸਭਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ । ਆਸ੍ਰਿਤ ਸਕਲ ਤੁਮਾਰੇ
ਅਹੈ । ਸੇਵਤਿ ਜੋ ਸੁ ਕਾਮਨਾ ਲਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਰ ਗਨ ਅਪਨੀ
ਬਾਝਿਆਈ । ਕਹਨੇ 'ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਰਖਹੁ ਗੁਸਾਈ' ! ਦਈ ਆਪ ਕੀ ਬਹੁ
ਉਚਿਤਾਈ^੨ । ਪਰੇ ਭੀਰ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਬਿ ਕਬਿ ਸਿਕਰ
ਕਟੇ ਹਮਾਰੇ । ਬਲੀ ਬਿਲੇਦ ਸੁ ਦੁਖੀ ਮਾਰੇ । ਨਿਸ਼ਕੰਟਕ^੩ ਕਰਿ ਰਾਜ
ਬਿਠਾਏ^੪ । ਉਸਤਤਿ ਕਰਤਿ ਭਏ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਰੇਵਾਚ ॥ ਫੁੰਗ
ਪ੍ਰਯਾਤ ਫੇਦ ॥ 'ਸਦਾ ਦੇਵ ਪਾਲੇ, ਬਿਨੈ ਆਪ ਮਾਨੇ । ਸਹਾਈ ਬਨੇ, ਬਿੰਦ
ਦੇਖੀਨਿ ਹਾਨੇ । ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਾਨਿ ਰਾਜਾਧਿਰਾਜੇ^੫ ! ਮਹਾ ਤੇਜ
ਧਾਰੀ, ਕਰੇ ਸੰਤ ਕਾਜੇ ॥ ੧੪ ॥ ਜਰੀਨਾਬ ਮਾਧੋ, ਸਰੂਪ ਛਬੀਲਾ । ਕਰੇ
ਲੋਕ ਮੈ^੬ ਮਾਨਵੀ ਚਾਰੁ ਲੀਲਾ । ਨਯੋ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਬਿਬਾਰੀ ਮੁਕੰਦਾ !
ਬਿਕਾਰੀ ਬਿਹੀਨਾ, ਕੁਬੰਧੇ ਨਿਕੰਦਾ^੭ ॥੧੫॥ ਭਈ ਬੁੱਧਿ ਮੰਦੇ ਕਲੀ ਕਾਲ
ਜਾਨੀ । ਲਯੋ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਰਚੀ ਚਾਰੁ ਬਾਨੀ^੮ । ਪਠੰਤੋ ਸੁਨੰਤੋ ਹਨੰਤੋ
ਕਲੰਕਾ । ਲਹੈ ਮੋਖ ਕੋ ਅੰਤਕੈ ਨ ਅਤੇਕਾ^੯ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਬੰਸ ਬੰਦੀ
ਬੰਧੇ ਸੰਤ ਮੰਤਾ^{੧੦} । ਦਿਯੋ ਸੱਤਿਨਾਮੁ ਮਹਾਂ ਮੰਤ ਜੰਤਾ^{੧੧} । ਨਵੇ ਖੰਡ
ਮਾਹੀ ਕਰੀ ਕਿੰਤ ਮੰਡਾ^{੧੨} । ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਹੋਏ ਮਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡੀ^{੧੩} ॥ ੧੭ ॥
ਅਰਜੇ ਕੋ ਨ ਆਗੇ ਕਰਾਮਾਤ ਭਾਰੇ । ਜਸੇ ਚਾਰੁ ਫੈਲਾ, ਜਪੈ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ।
ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਸੋਭਾ^{੧੪} ਰਿਦੈ ਕਾਨਨੋ ਮੈਂ । ਬਡੇ ਬਾਕ ਸ਼ੇਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਜਨੇ
^੧ਪਵਿਤ੍ਰ । ^੨ਵਡਿਆਈ । ^੩ਬੇ ਫਿਕਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਤ । ^੪ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਜੋ
ਰਾਜੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਆਪ) ਮਹਾਰਾਜੇ ਹੋ । ^੫ਸਿੰਘ ਵਿਚ । ^੬ਖੋਟੇ ਵੰਧਨ ਨੂੰ ਖੋਟਣ
ਵਾਲੇ । ^੭ਮੋਖ ਹੋਵੇ ਹਨ ਤੇ ਜਮ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ [ਮੰਤਕ=ਜਮ । ਅੰਕ=ਡਰ] ।
^੮ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮੰਤ ਦਾਤਾ । (ਅ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਮਤੀ ਵਾਲੇ । ^੯ਜੀਵੀ ਨੂੰ । ^{੧੦}ਕੀਰਤੀ ਅਸ-
ਥਾਪਨ ਕੀਤੀ । ^{੧੧}(ਦੇਕਾਰ ਦੇ) ਮਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕੀਤਾ । ^{੧੨}ਹਾਥੀ ।

*੬੬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੬੬ ਦਾ ਭਾਗ ।

ਸੈ॥੧੮॥ ਕਈ ਕੋਟ ਦਾਸਾਨਿ ਕੋ ਪਾਰ ਕੀਨੋ। ਖਟੈ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਭਲੇ ਪੀਥ
 ਵੀਨੋ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਕੇ ਨੇਰ ਸਾਵੈ ਨ ਦੁਝੈ॥ ਧਰੈ ਧਯਾਨ ਕੋ, ਹੋਹਿ ਸੋ ਬੁੱਧਿ
 ਪੂਰੀ॥੧੯॥ ਰਿਪੁ ਸੰਗ ਜੀਰੀ ਕਰੇ ਅੰਗ ਭੀਰੀ। ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਭਾਰੀ ਸੁ ਧਾਰੇ
 ਅੰਤਰੀ॥ ਨਮੋ ਪਾਦ ਕੇਜੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ਸਰੂਪੀ! ਮੁਕੰਦੇ, ਸੁਛੰਦੇ, ਅਨੰਦੇ,
 ਅਨੂਪੀ॥੨੦॥ ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਤੁਮਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਨਮੋ ਹੈ
 ਹਮਾਰੀ। ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰ ਦਾਸਾਨਿ ਕੋਰੀ। ਕਰੋ ਦੇਵਾਈ ਦਾਨ ਰੱਛਾ ਬਝੇਰੀ॥
 ੨੧॥ ਏਹਕਾ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਸੁਰ ਸਰਬ ਕਰਿ ਉਰ ਮਹਿ ਆਨੰਦ
 ਪਾਇ। ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਹੀ ਗਮਨੇ ਪੁਨ ਸਮੁਦਾਇ॥ ੨੨॥
 ਚੰਪਈ॥ ਇਕ ਕੋਸ਼ਠ ਸਭਿਗੁਰੂ ਕਰਾਯੋ। ਨਾਮ ਪਤਾਲਪੁਰੀ ਤਿਸ ਗਾਯੋ।
 ਹੋਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਿਸੀ ਮਹਿ ਚਾਹਾ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਾ
 ॥ ੨੩॥ ਆਪ ਜਾਨਿ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੇ। ਜੁਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਸੰਗ
 ਉਚਾਰੇ। ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪ। ਬੈਠਜੋ ਆਨਿ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ॥ ੨੪॥
 ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨਹੂੰ ਸੁਨਿ ਆਈ। ਛੁਭਤਿ ਰਿਦਾ ਅੰਸੁਨ ਬਹਾਈ। ਬੰਦ
 ਮਸੰਦ ਬਿਲੀਦੇ ਆਏ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਇ॥ ੨੫॥ ਸਭਿ
 ਸੋ ਉਚ ਉਚਾਰਿ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਹਮ ਸੋਂ ਕਹਹੁ ਜਥਾ ਸਿਸ ਭਾਯੋ। ਹਮਰੀ
 ਤੁਮਾਰੀ ਹੈ ਪਰਲੋਕ। ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ, ਨ ਕੀਜਹਿ ਸ਼ੋਕ'॥ ੨੬॥ ਸੁਨਤਿ
 ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਮਨ ਮੁਰਝਾਏ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ। ਬਦਨ
 ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਜਿਮ ਅਗਬੰਦ। ਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਬੰਦ॥ ੨੭॥ ਬੋਲਨਿ
 ਕੇ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਹੋਏ। ਇਕ ਟਕ ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਜੋਏ। ਬਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੂੰ
 ਤੁਸਲਿ ਧਾਰੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਰਿਦੈ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਭਾਰੇ॥ ੨੮॥ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ
 ਦੇਖਿ ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਕਹਨੇ। 'ਇਸ ਮਹਿ ਕਯਾ ਅਚਰਜ ਤੁਮ ਲਹਨੇ?।
 ਸਲਿਤਾ ਸਮ ਜਗ ਕੋ ਪਰਵਾਹ। ਬਿਰਹਿ ਨ ਕੋਉ, ਸਭਿ ਚਲਿਜਾਹ॥ ੨੯॥
 ਜੇ ਅਨਹੋਤ ਹੋਤਿ ਕੋ ਹੋਰੇ'। ਉਚਿਤ ਸੋਚਿਥੋ ਲਖਹੁ ਬਝੇਰੇ। ਇਹੁ ਤੋ
 ਸਦਾ ਹੋਤਿ ਹੀ ਆਈ। ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ, ਬਿਰ ਕਿਹ ਪਾਈ॥ ੩੦॥
 ਮਹਾਂ ਸਮਰਥ ਬੁੱਧਿ ਬਲ ਕੋਰੇ। ਬਿਰਜੈ ਨ ਜਗ ਕੋ, ਭਏ ਘਨੇਰੇ। ਯਾਂਤੇ

‘ਜਨਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਦੁਪੀ ਬਨ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਦੁਪੀ ਹਾਥੀ ਨੂੰ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਵਧੇ ਸ਼ੋਰ
 (ਬਤ) ਹੈ।’ (ਜਮਦਾ) ਦੂਤ। ‘ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦੁੱਧੀ ਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’ ਭਰ। ‘ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਛਰੇਫੀ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖੇ (ਭਵ ਤਾਂ).....’ ਅੰਤਰ੍ਯਾ ਕਿਸ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ।

ਕਹਹੁ ਸੁ ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਾਖਾ । ਅੰਤ ਸਮਾ ਹਮ ਅਪਨੋ ਭਾਖਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਪੁਨ ਕਹਨੇ । 'ਸਥਾਜੋਗ ਕਰਿਬੋ ਜਿਮ ਲਹਨੇ । ਸੇ
 ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ । ਕਾਰਹੁ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੇਰ ਕਲੇਸ ॥ ੪੦ ॥ ਹਮ
 ਸਮ ਜਾਗਹੁ ਪਾਛਲਿ ਰਾਹੀ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਤਿਸ ਭਾਤੀ । ਆਤਮ
 ਗਿਆਨ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਰਾਖਨਿ । ਭਗਤਿ ਉਪਾਸਨ ਕੀਸਹਿ ਭਾਖਨ ॥ ੪੧ ॥
 ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਮਿਰਸਾਦ ਭਲੇਰੀ । ਸੇ ਕਰਬੂਤ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤੇਰੀ । ਅਪਰ
 ਜਿ ਬੁਝਨਿ ਕੋ ਕੁਛ ਚਾਹੈ । ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਹੁ ਹਮ ਪਾਹੈ ॥ ੪੨ ॥ ਧਰਹੁ
 ਧੀਰ ਅਥਿ ਸੋਕ ਨ ਕਰੀਅਹਿ । ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਮੰਸੇਦ ਸੰਤਰੀਅਹਿ ।
 ਬਰਤਹੁ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਸੰਗ । ਮਮ ਸਮਾਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ॥ ੪੩ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ ।
 'ਤੁਰਕ ਮੁਲਖਪਤਿ ਸੱਤ੍ਰ ਹਮਾਰੇ । ਸੈਨਾ ਕੋਸ ਆਇ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੪੪ ॥
 ਤਿਨ ਸੇਂ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੰਖਸਾਤੀ ? ਕੌਨ ਸਥਾਨ ਬਨਹਿ ਰਿਪੁ ਘਾਤੀ ?
 ਇਸਪੁਰਿ ਬਸਿ, ਕੋ ਅਪਰ ਸਥਾਨ ਘਾਲੈਂ ਤੁਰਕਨਿ ਸੇਂ ਘਮਸਾਨ ? ॥ ੪੫ ॥
 ਕਰੋਂ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਹਿ ਜੋਗ, ਰਿਪੁ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ ।
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਸਭਿ ਅਦਭੁਤ ਭਏ ।—ਦੇਖਹੁ ਕਹਾ ਸੁਮਤਿ ਇਨ ਬਿਏ ॥
 ੪੬ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਬਿਧਨਿ ਸਮ ਬੋਲੇ । ਤੇ ਸਮਰਥ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ
 ਲੇ—। ਸਤਿਗੁਰ ਪੋਤ੍ਰੇ ਕੋ ਮੁਖ ਦੇਖਿਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬੀਰ ਪਰੇਖਿ ॥ ੪੭ ॥
 ਕਹਨੇ ਤਬੈ 'ਤੁਮ ਕਬਹੁ ਨ ਲਰੋਂ । ਸ਼ੱਤਨਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਧਰਹੁ ।
 ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਬਿਖੇਰਾ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਹੁ ਬੈਰ ਬਝੇਰਾ ॥
 ੪੮ ॥ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ' । ਰਾਖਹੁ ਸੰਗ ਸੁਰੇਤੀ ਧਾਰਿ । ਨਹੀਂ
 ਕਦਾਚਿਤ ਰਣ ਕੋ ਚਾਹੈ । ਭੋਗਹੁ ਅਨੰਦ ਬੈਠਿ ਘਰ ਮਾਹੈ ॥ ੪੯ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਕਹਨੇ ਸੁਨਿ ਫੇਰ । 'ਜੇ ਰਿਪੁ ਲੈ ਕਰਿ ਸੈਨ ਘਨੇਗਚਵਿਆਵੈ
 ਹਮ ਪਰ ਬਲ ਧਰੈ । ਭਰਹਿ ਗਰਬ ਤੇ ਜੇ ਲਰਿ ਪਰੈ ॥ ੫੦ ॥ ਤਬਿ ਕਸਾ
 ਕਰਹਿ ਹੁਕਮ ਸੇ ਕਰੇ ? ਹੋਇ ਅਵੱਸ਼ਕ ਰਣ, ਉਰ ਧਰੇ' । ਸੁਨਿ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਭ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੇ ਤੁਮ ਪਰ ਚਵਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਨਾ ॥ ੫੧ ॥
 ਸੇ ਨਹਿ ਆਵਨ ਪਾਵਹਿ ਕੈਸੇ । ਨਿਫਲ ਪਰਹਿ ਘਨ ਧੁੰਦਹਿ ਜੈਸੇ' ।
 ਉਹੋ ਸਮ ਗਰਿ ਹੈ' ਮਗ ਮਾਹੀ ॥ ਤੁਮ ਲੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ ਨਾਹੀ ॥ ੫੨ ॥ ਇਹ
 'ਸਤ੍ਰੁਪ । 'ਬਾਈ ਮੈ । 'ਉਦ ਦੇ ਬੰਦਲ ਵਾਝੂ । 'ਫਾਵ ਗਲ ਜਾਵਰੀ ।

ਬਰ ਤੁਮ ਕੋ ਅਨ ਮਿਟ ਜਾਨਹੁ । ਬੈਠੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਕੋ ਠਾਨਹੁ' । ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਨੰਦੇ । ਚਰਨ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਜੁਗ ਬੰਦੇ ॥੪੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਅਘਟਮ ਨਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਰਦੇਨ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਘਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਰੋਵਿੰਦ ਤੱਚ ਖੰਡ ਗਮਨ] ।

ਏਹਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸੋਂ ਕਹੈ 'ਤੁਮ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਆਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸਮੀਪਿ ਰਖਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ
ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ ਤਹਾ ਸੁਖਾਰੇ' । ਰਾਇ ਜੋਧ ਸੋਂ ਬਹੁਰ
ਬਖਾਨਾ । 'ਹਮ ਪਾਛੈ ਅਵਿਲੋਕ ਬਿਧਾਨਾ' ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਜਾਹੁ
ਸੁਖਾਰੇ । ਭੋਗਹੁ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਧਾਰੇ । ਅੰਤ ਸਮੇ ਹਮ ਹੋਹਿ ਸਹਾਇ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਲਿਵਲਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਰੂਪਾ ਨਿਜ ਘਰ ਰਹੈ ।
ਅੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਕੋ ਇਹੁ ਲਹੈ । ਕਰਹੁ ਦੋਗ ਗੁਰ ਹਿਤ ਬਰਤਾਵਹੁ ।
ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਕਮਾਇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ॥ ੪ ॥ ਤੁਮ ਦੋਨਹੁ ਕੀ ਸਿਤਤਿ ਜੋਈ ।
ਮੇਲੀ ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਨਿਤ ਹੋਈ । ਪਹਚਹਿ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ ।
ਮਿਲਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼' ॥੫॥ ਰੁਦਤਿ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਤਨੁਜਾ
ਆਈ । ਪਿਤ ਕੋ ਮੋਹ ਰਿਦੈ ਉਮਗਾਈ । ਦੇਖਿ ਤਾਹਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ ।
'ਕਰੈਂ ਐਸੇ ਹੋਈ ਮਨ ਦੀਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਨਿ ਕੋ ਲਹੈਂ ਸਦੀਵ ।
ਸਿਤਤਿ ਭੋਰ ਬੀਰ ਬਝ ਬੀਵ । ਜਸ ਕੋ ਲੇਹਿ ਰਹੈਂ ਗਰ ਸੰਗ । ਧਰਹੁ
ਅਨੰਦ ਸ਼ੋਕ ਦੁਖ ਭੰਗਿ' ॥੭॥ ਬਿਧੀਦੇਦ ਕੋ ਸੁਤ ਮਤਿਵੇਤਾ । ਲਾਲਚੇਦ
ਕੋ ਕਹਿ ਭਗਵੇਤਾ । 'ਤੁਵ ਹਿਤ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਾਮ' ਮਝਾਰੇ । ਭਾਗਮੱਲ'
ਸੁਭ ਸਦਨ ਸੁਧਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਮੂਰਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੈਂਚੀਆਂ ਲੈ ਕੈ । ਤਹਿ ਮਾਤਾ
ਜਤਿ ਰਹੁ ਸੁਖ ਪੈ ਕੈ' । ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਸੋਂ ਕਹੈ । 'ਸਦਨ ਬਸਹੁ
ਨਿਜ ਸਭਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਬਡਭਾਗੀ । ਅਪਰ
ਛੁਟਹਿ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਲਾਗੀ' । ਬਹੁਰ ਨਾਨਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰੈ
ਹਕਮ ਬਿਧਿ ਸਕਲ ਪਰੇਖਿ ॥੧੦॥ 'ਹਮਰੀ ਜਨਨੀ ਕੇਰਿ ਸਥਾਨ । ਨਾਮ
ਬਕਾਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨ । ਤਹਾ ਬਾਸ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖਾਰੇ।ਸਮਾ ਉਝੀਕਹੁ

¹(ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣ)ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇਖਕੇ ²(ਆਪੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੇਚਾਰੇ)³ਸਾਢੇ ਸੁਖ ਪਾਰਿਗੇ ।

⁴ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਾਝੇ ਵਿੱਚ ਹੈ । ⁵ਬਿਧੀ ਦੇਦ ਜੀ ਦਾ ਭਾਇ । ⁶(ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ (ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਦੇਸ਼ ਆਏ ਯਨ ਕਿ ਬਿਲਾਥਲ ਤੋਕ ਸਨ) ।

ਜਥਾ ਉਚਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਭ ਕੇ ਸੁਭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਤਿ ਦੇਖਿ। ਤਵ ਸ਼ਰੀਰ
ਕੀ ਬੈਸ ਵਿਸੇਖ। ਅਨਿਕ ਦੇਗ ਕੇ ਸਮਾਂ ਨਿਹਤਿਕੈ। ਪਨ ਆਵਹੁ
ਤਨ ਤਸਾਗਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਸੂਰਜਮਲ ਦਿਗ ਜਲ ਛੋਰਾ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਨੈ ਗੁਰ ਓਰਾ। ‘ਮੁਝ ਪੁਤਿ ਹਕਮ ਕਰੇ ਜਿਮ ਰਹੈ’। ਕਿਹ
ਠਾ ਜਾਇ ਬਾਸ ਕੇ ਲਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪੀ ਹੋਹਿ। ਕਿਧੋਂ
ਅਪਰ ਹੀ ਆਗਾ ਮੋਹਿ? ਸੁਨਿ ਸਭਿਗਰ ਸੁਭ ਕੀ ਦਿਸਿ ਹੋਰੇ। ਕਹਨੈ
ਕਿ ‘ਜਥਾ ਭਾਉ ਉਰ ਤੋਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਡ ਬੈਸ ਬਧੈ ਹੈ।
ਫਿਰਤਿ ਘਿਰਤਿ ‘ਗੁਰਤਾ ਕੋ ਪੈ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਤੁਮਰੋ ਬੈਸਾਹੋਹਿ
ਪੁਜ ਸਭ ਕੇ ਅਵਤੀਸ’ ॥ ੧੫ ॥ ਅਣੀਰਾਇ ਰਹਿ ਮਸਤ, ਨ ਬੋਲੇ।
ਬਹਮਗਾਨ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਅਡੋਲੇ। ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੋਏ*। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਨਿੰਮੀ ਸਿਰ ਹੋਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪੁਨ ਸੰਗਤ ਅਰੁ ਬਿੰਦ ਮਸਿੰਦ। ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਨੈ ਬਿਲੇਦ। ‘ਮਮ ਸਰੂਪ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਮਮ
ਸਮਾਨ ਹੁਇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਇਹ ਸਭਿਹਿਨ ਕੇ ਲੇਹਿ ਸੰਭਾਰ।
ਕਰਹਿ ਉਤਾਰਨਿ ਭਵਜਲ ਪਾਰ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ’। ਜੋ
ਤਰਕਹਿ ਸਭਿ ਅਪਨਿ ਗਵਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੁਖੀ ਸੋ ਰਹੈ। ਸੁਖ
ਕੋ ਲੇਖ ਮਾਤ੍ਰ ਨਹਿ ਲਹੈ’। ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਗੁੰਵ ਨਿਵਾਈ। ‘ਆਪ
ਜਥਾ ਆਇਸੁ ਫੁਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਿਤਵਾਰੀ’।
ਮਾਨਹਿ ਸਾਦਰ ਆਨੰਦ ਧਾਰੀ। ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਤੁਮ ਲਖੈ’। ਤਿਮ
ਤੁਮ ਤੇ ਇਨ ਕੇ ਸਭਿ ਪਿਖੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸਪਤਮ ਗੁਰੁ ਸਰੂਪ ਇਹੁ ਹੋਏ।
ਗੁਰਤਾ ਵਈ ਤਬਹਿ ਤੇ ਜੋਏ। ਜਿਸ ਬਲ ਦਿਪਹਿ ਆਪ ਕੀ ਜੋਤਿ। ਤੇਜ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਦਾਰ ਉਦੋਤਿ’ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸਿੰਦ ਬਿਲੇਦ ਬਖਾਨੀ। ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਬੋਲੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ। ‘ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੋ ਕਰਤੱਬ ਜੁ ਸਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪਰਮਗਤੀ ਕੋ ਪਾਵੈ’। ਜਨਮ
ਮਰਨ ਮੋਤਾਪ ਮਿਟਾਵੈ’। ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਾਹਤਿ ਬਿਕਾਰ ਸੁਖ

*[ਫਿਰਤ ਘਿਰਤ ਗੁਰਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਸਲੀ ਗੁਰਪਦ ਦੀ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਪਦਵੀ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਜਾਂਤ ਵੇਲੇ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀਆਂ ਵਰਗੀ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਸਰੀਰੀ ਪਦਵੀ ਅਥਵਾ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ
ਈ। ਇਹ ਪ੍ਰਮੋਗ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਵਗਾ। ‘ਸਿੱਖੋਮਣ’। ‘ਭੁਲੇ ਵਾਲੀ ਹੈ।

*ਪਾਸ-ਸੋਹੇ।

ਲਹੈਂ ਅਜੇਸ਼' ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਨੀ : ਹਿਤ
ਅਪਨੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਧੀਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਕਹਰੇ ਸ਼ਬਦ
ਦੁਆਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ॥ ਮਾਣੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਚਾਂਦਨਾ ਚਾਦਨੁ ਆਂਗਨਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਅੰਤਰਿ ਚਾਦਨਾ ॥ ੧ ॥ ਆਰਾਧਨਾ ਅਰਾਧਨੁ
ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਨੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ
ਕੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ ॥ ੩ ॥ ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿਜਸੁ ਰੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ
॥ ੪ ॥ ਜਾਗਨਾ ਜਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਜਾਗਨਾ ॥ ੫ ॥ ਲਾਗਨਾ
ਲਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਰੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨੁ ਲਾਗਨਾ ॥ ੬ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਾਕੇ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗਨਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਨੀਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭ
ਭੀ ਸਹਨਾਯਨਾ ॥ ੮ ॥ ੧ ॥ ੨ ॥ ੩ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ 'ਜਿਸ ਨਰ ਕੇ ਬਡਭਾਗ ਜਗ ਇਹ ਮਾਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਮਮ
ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਲੇ ਤਸਾਗਹਿ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰੁ । ਕਰਹ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰੁ । ਪਠਹੁ ਸ਼ਬਦ
ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਮੈ ਗਮਨੰ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮੁ ॥ ੨੬ ॥ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
ਓਕ ਮਾਂਹਿ ਕੋਈ । ਬਰੀਅਹੁ ਰੁਰੁ ਪਰਾਇਨ' ਹੋਈ । ਸੋ ਪਸਾਰੋ ਜੋ ਕਹੈ
ਕਮਾਵੈ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਮਮ ਪਦ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਾ ਸਨੇਹ ਕਰਹਿ
ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਆਨੰਦ ਠਾਨੀ । ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਰੰਗ
ਰਾਤੇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਮਨ ਮਾਤੇ' ॥ ੨੮ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ । ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਬਚਨ ਪਤਾਲ ਪੂਰੀ
ਜਹਿ ਕਰੈ । ਚੋਠਾ ਸੁੰਦਰ ਤਹਾ ਸੁਧਰੈ' ॥ ੨੯ ॥ ਚੇਦਨ ਸੰਗ
ਲੀਪਬੈ ਠਾਨਾ । ਸਗਲ ਗੰਧਿ ਤੇ ਬਹੁ ਚਰਚਾਨਾ । ਕੁੰਕਮ ਅਰੁ ਘਨਸਾਰ'
ਮਿਲਾਏ । ਸਗਰੀ ਕੰਧਨਿ ਕੋ ਮਹਿਕਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਫੁਲ ਸੁਗੰਧਤਿ ਚਰਤਿ
ਬਿਸਾਲਾ । ਲਰਕਾਈ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਮਾਲਾ । ਬਹੁ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰੀ ਬਨਾਇ।
ਪੁਨ ਸਗਦੈ ਮਹਿ ਕੁਸ਼ਾ ਡਸਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਿਛੋਨਾ ਭਲੇ
ਕਟਾਯੋ ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਦੀਪਕ ਅਧਿਕ ਜਗਾਯੋ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਿ
ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਿਸ਼ਟਿ ਚੁੰਦਿਸ਼ਿ ਪਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਕੁਟੇਬ ਕੋ
ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ । 'ਸ਼ੋਕ ਨ ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ' । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਨੀਮੀ
ਸਭਿ ਕੋਏ । ਕੋਸ਼ਠ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਏ ॥ ੩੩ ॥ ਜੋਧ ਰੁ ਸਾਹਿਬ ਭਾਲਾ ਨੇਰੇ।

'ਆਸਟੈ । 'ਬਡਭਾਇਆ ਸੀ । 'ਚੇਸਰ ਤੇ ਬਪੂਰ [ਸੰਸਾ, ਘਨਰਸ, ਘਨਸਾਰ] ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਕਰਜੈ ਤਿਸ ਬੇਟੇ । ‘ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਇ।
ਕੋਸ਼ਠ ਕੋ ਦਰ ਖੋਲਹਿ ਆਇ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਨਹਿ ਸਮੀਪ ਕੋ ਆਵੈ ।
ਜੋਧਾ ਗਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਬਿਰਿ ਥਾਵੈ’ । ਨਿਸਦਿਨ ਰਾਖਹਿ ਸਭਿ ਤਕਰਾਈ।
ਕਿਰਤਨ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਈ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਕੋਸ਼ਠ ਮਹਿ
ਬਰਿ ਗਏ । ਦਾਰ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ ਕਿਏ’ । ਸਾਂਕਰ ਲਾਇ’ ਕਰੇ ਦਿਵ
ਸੇਏ । ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕਾਂਕੀ ਹੋਏ ॥ ੩੬ ॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਬੈਸੇ।
ਸਿੱਧ ਜੋਗ ਜੋਗੀ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਇ ਬਨ ਮਾਹੀ ।
ਜਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਲਖਿਯਤਿ ਨਾਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਸਮਾਧਿ ਤਨ ਤਜਾਗਿ
ਸਿਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਿਸੀ ਪਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਜੋ ਮਨ ਰੋਕਨ
ਕੀਨਿ । ਇੰਦ੍ਰ ਗਨ ਸੰਕੋਚਿ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਆਤਮ ਰਸ ਮਹਿ ਬਿਰੇ
ਗੁਸਾਈ’ । ਜਹਾਂ ਦ੍ਰੋਤ ਕੋ ਲੇਸ ਨ ਪਾਈ। ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਲੋ ਸਾਧਿ ਸਮਾਧਿ।
ਬਿਰੇ ਅਚਲ ਹੀ ਰੂਪ ਅਗਾਧ ॥ ੩੯ ॥ ਸਪਤਮ ਦਿਨ ਕੇ ਅੰਮਿਤ
ਵੇਲੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਕੀਨਿ ਸੁਹੇਲੇ । ਲਾਇ ਕੰਧ ਕੇ ਸੰਗ ਪਿਛਾਰੀ’ ।
ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਅਭਿਮਾਨ ਰਸੀ ‘ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਮ’ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਪੰਚਮੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੭ ॥

੫੮. [ਸਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼] ।

ਏਹਗ ॥ ਵਹਿਰ ਖਰੇ ਜੋਧਾ ਰਹੈ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਚਹੁਦਿਸਿ
ਭਜਨ ਅਖੰਡ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਜੁਤਿ ਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚਹੁਦਿਸਿ
ਕੋਸ਼ਠ ਕੇ ਪਰਵਾਰੇ । ਭਈ ਸੰਗਤਾਂ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਭਾਉ ਸਭਿਨਿ’ ਕੇ
ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਆਗਵਨ
ਸੁਰਨਿ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਬ੍ਰਹਮਾਇਕ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ । ਗੀਰਥਾਨ’
ਸਭਿ ਚਵੇ ਬਿਥਾਨ । ਤੁਰਨ ਆਇ ਬਿਰੇ ਅਸਮਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਮਲਾਸਨ
ਆਰੂਢਿ ਮਰਾਲਾ । ਚੰਦ੍ਰ ਚੁੜ ਚਵਿ ਬਿਖਭ’ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੈ ਕਰਿ ਅਪਨੇ
ਗਨ’ ਸਮੁਦਾਯਾ ॥ ਆਵਤਿ ਭੈ ‘ਜੈ’ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਯਾ ॥ ੪ ॥ ਤਬਾ ਪਾਕਸਾਸਨ’
ਚਲਿ ਆਯੋ । ਬਾਧੂ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ਼ ਦਿਨਕਰ’
ਮੁਰਤਿ ਧਰੀ । ਆਇ ਨਿਸਾਖਤ’ ਬਿਰਤਾ ਕਰੀ ॥ ੫ ॥ ਪੌਣ ਉਣੇਜਾ,
ਰੁੰਦੁ ਬਿਕਾਦਸ਼’ । ਬਿੰਦੁ ਅਪਸਰਾਂ, ਨਾਚਤਿ ਹਸਿ ਹਸਿ । ਬਿੰਦੁਜਾਧਰ
‘ਬੰਦ ਕੀ’ । ‘ਗੋਲ ਲਾਕੇ’ । ‘ਪਿਠ’ । ‘ਪ੍ਰੇਮ’ । ‘ਦੇਵਤੇ’ । ‘ਸ਼ਿਵਜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਿਲ ਤੇ’ ।
‘ਗਫ’ । ‘ਵੀਰ’ । ‘੧੨ ਮੂਰਜ’ । ‘੧੦੦ ਮੀ’ । ‘ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ਿਵ’ ।

ਕਿੰਨਰ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੋਰਖ ਆਇ ਸਿੱਧ ਸਮੁਦਾਏ ॥੬॥ ਕਰਤਿ ਮੰਗਲ-
ਚਾਰ ਬਿਲੇਦੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਹੁਇ ਮਿਲਤਿ ਅਨੰਦੈ । ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸਕਲ
ਹੀ ਕਰਤੇ । ਹਿਤ ਪੂਜਨ ਸਾਮਿਗੀ ਧਰਤੇ ॥ ੭ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਇਕ
ਮਹਾਂ ਬਿਮਾਨ । ਆਯੋ ਜਗਮਗ ਕਰਤਿ ਮਹਾਨ । ਮੁਕਤਾ ਕੀ ਝਾਲਰ
ਲਰਕੰਤੀ । ਮਣਿ ਗਣਿ ਜੋਤਿ ਅਧਿਕ ਚਮਕੰਤੀ ॥ ੮ ॥ ਸੀਚਨ ਕੀਨਿ
ਸੁਰੀਧਿ ਮਹਾਨੀ । ਮੁਦਿਤ ਨਾਸਕਾ ਜਿਹ ਤਿਪਤਾਨੀ^੧ । ਪੁਤਲੀ^੨ ਚਮਰ
ਝੁਲਾਵਹਿ ਖਰੀ । ਦੀਪਕ ਗਨ ਮਣਿ^੩ ਦੀਪਤਿ ਖਰੀ ॥ ੯ ॥ ਬਿਚ ਮੰਦਰ
ਸੰਦਰ ਦਰ ਕਰੇ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਚੇ ਸਬੰਡਲ^੪ ਖਰੇ । ਕੰਚਨ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ
ਹੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਚਮਕਹਿ ਚਾਰੁ ਕਲਸ ਉਤੰਗ ॥ ੧੦ ॥ ਲਘੁ ਲਘੁ ਅਹੈ
ਪਤਾਕਾ^੫ ਉਚੇਜਿਤ ਚਾਹਤਿ ਤਿਤ ਜਾਹਿ ਪਹੁਚੇ । ਬੇਗਵੰਤ ਬਹੁ ਰਹਜੈ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸੁਰ ਜਹਿ ਚਹੁ ਪਾਸ ॥੧੧॥ ਤਿਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ
ਭਏ ਅਰੋਹਨਿ^੬ । ਸ਼ੋਭਾ ਅਧਿਕ ਵਧੀ ਮਨਮੋਹਿਨ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਇਕ ਹੁਤੋ
ਡਸਾਯੋ । ਆਸਤਰਨ ਸੰਦਰ ਬਰ ਛਾਯੋ ॥੧੨॥ ਦੀਰਘ ਸੰਦਰ ਹੈ ਉਪ-
ਧਾਨੁ । ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਪਰ ਜਾਇ ਸੁਜਾਨ । ਕਮਲਾਸਨ ਹੁਇ ਪੂਰਬ ਨੇਰੇ ।
ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ^੭ ਫੋਰਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਲਪ ਬਿੰਦੂ ਕੀ ਫੁਲਾਨਿ ਮਾਲਾ ।
ਪਹਿਰਾਈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਮ ਚੰਦਨ ਚਰਚਨੈ ਚਹੁ ਓਰ ।
ਸੁਰ ਗਨ ਆਇ ਮਿਲੇਕਰ ਜੋਰਿ ॥੧੪॥ ਗਾਵਤਿਨਾਚਤਿ ਬਿਬੁਧ ਬਧੂਟੀ^੮ ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਹੁ ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਛੂਟੀ । ਦੀਪਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਹਿ ਧਰੇ । ਬਾਰ
ਬਾਰ ਦਿਖਰਵਾਨ ਕਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਗੰਧਿ ਮਹਿਕਾਵੈ^੯ ।
ਅਭਿਸ਼ੇਕਹਿ, ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈ^{੧੦} । ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਆਪਕੋ ਭਯੋ ਦੇਵਨ ਕੋ
ਅਨੰਦ ਉਪਜਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ । ਭਏ
ਸਹਾਇਕ ਸੰਤਨਿ ਕੰਗੋਤੁਰਕ ਤੇਜ ਰਣ ਕਰ ਦਮਨਾਯੋ^{੧੧} । ਲਾਖਹੁ ਹੀਤਿ
ਕਰਿ ਜਸੁ ਉਪਜਾਯੋ ॥੧੭॥ ਭੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਰਾਵਰਿ ਕੀਰਤਿ ਪਾਵਨ । ਪਠਹਿ
ਸੁਨਹਿ ਜੈ ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਵਨ । ਸੈ ਨਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਜਨਮ
ਮਰਨ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ^{੧੨} ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ ਅਸ਼ੋਖ । ਮ੍ਰਿਦੁ

^੧ਜਿਸ ਟੁਰੰਧੀ ਨਾਲ ਨਾਸਕਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਦੇਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ । ^੨ਪੁਤਲੀਆਂ । ^੩ਮਣੀਆਂ ।
^੪ਬੰਡੇ । ^੫ਝੰਡੀਆਂ । ^੬ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ । ^੭ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁਕ । ^੮ਦੇਵ ਦਿਸਤੀਆਂ । [ਮਿਸ਼ਾ, ਵਿਬੁਧ-
ਦੇਵਤਾ] । ^੯ਭਾਵ ਅਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ^{੧੦}ਦਬਾਇਆ ।

ਬੋਲਤਿ ਦੇ ਧੀਰ ਵਿਸੇਖਾਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਸੁਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਕੇ । ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਹੇਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਮਨ ਕੋ॥੧੯॥ ਸਘਨ ਅਧਿਕ ਘਨ ਲਾਲੀ ਸੰਗ ।
ਪਿਖਤਿ ਸੰਗਤਾਂ ਅਚਰਜ ਰੰਗ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਗਗਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਕੈਤਕ ਹੋਤਿ ਸੁਰਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ ।
ਹੋਰਤਿ ਨਭ ਕੋ, ਸਭਿ ਨਰ ਜਾਨਾ । ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਅਸਮਾਨ ਮਹਾਨਾ ।
ਭਯੋ ਬਿਮਾਨਨਿ ਤੇ, ਪਹਿਚਾਨਾ॥ ੨੧ ॥ 'ਜੈ ਜੈ' ਉਚੇ ਨਾਦ ਬਖਾਨਾ ।
ਸਿਮਰਹਿ ਸੰਤਿਨਾਮ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਪੁਨ ਉਰਧ ਕੋ ਚਲਨੋ ਬਿਮਾਨਾ ਦੇਵਨ
ਉਤਸਵ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਚਲਹਿ ਚਮਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਚਾਰੁ ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਚਿਤ ਮਹਿਕਾਰੁ । ਨਾਰਿ ਅਪਸਰਾ ਗਾਨ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਪਰਵਾਰਤਿ ਸੁਰ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੰਗਲ ਕਰਤਿ ਆਦਿ ਕਮਲਾਸਨਾ
ਬੰਦਤਿ ਗਮਨਤਿ ਧਰਹਿ ਉਪਾਸਨ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਰਧ ਚਲਿ ਜਾਹੀ ।
ਬਿਹਸਤਿ ਬੋਲਤਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਹੀ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਖ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਕੀ
ਧੁਨਿ ਸੰਗ । ਗਮਨਤਿ ਕਰਤੇ ਚਵਹਿ ਉਤੰਗ । ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਭਨਹਿ ਬਹੁ
ਬਾਰੀ । ਸਭਿ ਤੇ ਗੁਰ ਬਿਮਾਨ ਅਰੁਵਾਰੀ ॥ ੨੫ ॥ ਜਹਿ ਲਾਗ ਪਹੁੰਚਨ
ਜਿਹ ਸੁਰ ਸ਼ਕਤਿ । ਤਹਿ ਲੋ ਪਹੁੰਚਿ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਭਕਤਿ* । ਜਹਿ
ਏ ਜਾਇ ਨ ਸਕਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਤਹਿ ਤੇ ਹਾਟਿ ਹਟਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥੨੬॥
ਸਾਦਰ ਇਮ ਉਚੇ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਹਟਨਿ ਲਗੇ ਪੁਨ ਸੁਰ ਸਮੁਦਾਇ । ਤੇਜ
ਬਿਸਾਲ ਦਿਪਾਹ ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗੋਰਾ॥ ੨੭ ॥
ਤਪ, ਜਨ*, ਆਦਿ ਲੋਕ ਕੇ ਫੋਰਿ । ਜਾਤਿ ਬੇਗ ਤੇ ਉਰਧ ਓਰ । ਬ੍ਰਹਮ
ਲੋਕ ਲੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੰਗ । ਪੁਨ ਤਹਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਉਤੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਇ
ਬਿਰੁਠ* ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਨੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁੰਨ ਸੁਰ ਪਹੁੰਚ ਅਸ਼ੇਨੇ । ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਥਾਨਾਪਹੁੰਚੇ ਜੋਤ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ॥੨੯॥ ਨਿਜ
ਕੀਰਤਿ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਸਥਾਰ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਿਦਤਾਇ ਉਦਾਰ । ਦਾਸ
ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨ ਕੀਨਾਦੁਹਿ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖ ਦੀਨ॥੩੦॥ ਸਰਬ
ਬਯਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ* ਜਨ ਕੇ ਜਾਹਰ ਜਗਤਿ ਜਹੂਦੇ ਸਿਮਰ ਹਾਜ਼ਰ*

*ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ । *ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ (ਭਾਵਨਾ) ਸਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ । *ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ।

*ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ [ਹਿੰਸਾ, ਵੈਕੁੰਠ=ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ] । *ਜਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸਰੂਪ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਯਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਹੋਹਿ ਹਜ਼ੂਰ^੧ । ਚਹੁ ਚਕ ਮਹਿ ਸਿਖ ਇੱਛਾ ਪੂਰਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸਦਾ ਭਾਵਿਖਮਤ
ਮਹਿ ਤਿਮ ਰੀਤਿ^੨ । ਹੋਤਿ ਬਿਦਤ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ ਪੀਤਿ । ਮਨਸਾ ਪੂਰਹਿ
ਦਾਸਨ ਕੇਰੀ । ਸਿੱਖਨਿ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ ਬਡੈਟੀ^੩ ॥ ੩੨ ॥ ਅਖਿ
ਸੁਨੀਯਹਿ ਗੁਰ ਪਾਛਲ ਗਾਥਾ । ਸ੍ਰੋਤਾ ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤੀ ਸਾਥਾ । ਸਪਤ ਦਿਵਸ
ਲੋ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵਹੁ । ਕੋਸ਼ਠ ਦੁਰ ਨ ਹਾਥ ਲਗਾਵਹੁ^੪ ॥ ੩੩ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰ ਬਰੇ । ‘ਆਵਹੁ ਪਾਸ ਨ’ ਬਰਜਨ ਕਰੇ ।
ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ॥ ਬੈਠਹਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਪੰਗਤਿ ॥
੩੪ ॥ ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ । ਸਪਤਮ ਪ੍ਰਾਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਭਯੋ ਅਕਾਸ਼ ਅਰਣ ਬਹੁ ਬਰਣ^੫ । ਕੁਛਕ ਪਰੀ ਸਭਿ ਕੋ ਧੁਨਿ
ਕਰਣ^੬ ॥ ੩੫ ॥ ਘਟਿਕਾ ਚਤਰ ਜਾਮਨੀ ਰਹੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਸਰਬ ਹੀ
ਲਹੇ । ਕਲਮਲਾਇ^੭ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੈ । ਕੋਸ਼ਠ ਨਿਕਟਿ ਨ ਪਹੁੰਚਨ
ਪਰੈ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋਧਾ ਸਨਧਬੰਧ ਬਹੁ ਗਾਢੇ । ਬਰਸਹਿ ਸਭਿ ਕੋ ਚਹੁੰਦਮਿ
ਠਾਂਢੇ । ‘ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਵਿਥੇ ਤੁਮੈ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਬਿ ਢਿਗ ਨਿਮੈ
॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਥਮ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਨਿਜ ਕਰ ਦੁਰ ਕਿਵਾਰਿ
ਖੁਲਾਇ । ਤਿਨ ਪਾਛੈ ਦਰਸਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਅਪਰ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ
ਹੋਇ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਬੈਠ
ਕਰਹਿ ਬੱਖਜਾਤਿ । ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਜਬਿ ਚਵਿ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
ਰਿਦੈ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ੩੮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਅਭਟਕ ਕਾਮੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ’ ਜੋਤੀ ਜਤ
ਸਮਾਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਥਨੇ ਨਾਮ ਅਭਟ ਪੰਚਮਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੯ ॥

੫੯. [ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਲਾ ਜੋਧ ਪੁਨ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਸੁਜਾਨ । ਭਾਈ ਰੂਪਾ
ਆਦਿ ਸਿਖ ਆਨਿ ਮਸੰਦ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੌਧਈ ॥ ਬਿਰੁ ਸਮੀਪ ਸ੍ਰੀ ਤੋਗ-
ਬਹਾਦੁਰ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਸਾਦਰ । ਕਹੜੈ ‘ਉਠਹੁ ਅਖਿ

^੧ਪ੍ਰਯਾਜ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਆ ਵੁਕਾ ਹੈ । ^੨(ਨਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ) ਸਦਾ (ਜਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰਾ
ਹਜ਼ੂਰ ਸਨ ਤਿਵੇਂ) ਆਰੋਂ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹੋ ਰੀਤ ਰਹੇਗੀ । ਭਾਵ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ
ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ । ^੩ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ । ^੪ਕੰਨੀਂ । ^੫ਅਬਰਾਹਟ ਨਾਲ । ^੬ਭਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਆਤਮ ਉੱਚ ਪਦ ਤੇ ਆਤਮ ਏਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦੀ
ਵ੍ਰਧਾਨੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਕੇ
ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੁਤਾ ਦਾ ਭੂਭ ਅਨੁਭਵ ਸਾਨੂੰ ਹੋ ਆਵੇ ।

ਏਲਹੁ ਦੁਆਰਾ । ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਅਥਿ
 ਸਪਤਮ ਇਨ ਕੋ । ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਰਨਿ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਕੋ । ਚਤਰ ਘਟੀ ਕੇ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ । ਲਖਿ ਲੀਨੇ ਸਭਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੁਹੇਲੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਾਨ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਨਵੀਨੇ ਪਾਇ । ਜਪੁਜੀ ਪਠਿਕਰਿ ਦੁਆਰ
 ਅਗਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ ॥ ੪ ॥ ਅੰਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਕਰ ਖੁਲ੍ਹ
 ਗਈ । ਵਹਿਰ ਇਨਹੁ ਤੇ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲਈ ॥ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦੁਆਰ ਕਿਵਾਰ ਹਟਾਏ ।
 ਲਗੇ ਕੰਧ ਸੇ ਗੁਰ ਦਰਸਾਏ ॥ ੫ ॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਰਿ ਥਿਰੇ ਗੁਸਾਈ ।
 ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤਿ ਜੋਗੀ ਨਜਾਈ । ਅੰਤਰ ਬਰਿ ਕਰਿ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਸਾਸ ਨ ਆਵਤ ਦੇਹਿ ਮਝਾਰੇ ॥ ੬ ॥ ਜਾਇ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰੀ ।
 ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਸਭਿ ਕੋ ਤਿਸ ਘਰੀ । 'ਚੇਦਨ ਆਦਿ ਸਮਿੱਗ੍ਰੀ ਭਾਰੀ ।
 ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰੀ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਭਾਨਾ ਸਾਦਰ ।
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ । ਰਾਇ ਜੈਧ ਪੁਨ ਮੁੱਖਿ ਮਸੰਦ । ਆਇ
 ਬਿਲੋਕੈਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਬੰਦ ॥ ੮ ॥ ਕੁਸ਼ ਆਸਨ ਪਰ ਗੁਰ ਪੈਛਾਏ । ਸਤਦ੍ਰਵ
 ਕੋ ਸੁਚ ਚੀਰ ਅਨਾਏ । ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰਿਵਾਇਸਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਮੁਖ ਕੀ
 ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਿਯਤ ਸਮਾਨ ॥ ੯ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਮ ਪਟਿ ਪਹਿਰਾਏ । ਨਰ ਬਹੁ
 ਲਾਗ ਬਿਮਾਨ ਬਨਾਏ* । ਛਾਦਿ ਪਟੇਬਰ ਸੇਂ ਪਸ਼ਮੰਬਰ ॥ ਪਾਇ ਬਹੁਰ
 ਜ਼ਰੀਅਨਿ ਕੇ ਅੰਬਰ ॥ ੧੦ ॥ ਸਭਿ ਉਪਬਨ ਕੇ ਫੂਲ ਮੰਗਾਏ । ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਮਾਲ ਬਿਸਾਲੀ ਲਜਾਏ । ਸਭਿ ਬਿਮਾਨ ਕੇ ਚਹੁੰਦੀਸੇ ਮਾਂਹੀ । ਲਰਕਾਵਨ
 ਕੀਨੀ ਦੁਤਿ ਜਾਂਹੀ ॥ ੧੧ ॥ ਪੁਸ਼ਪਨ ਸੇਂ ਛਾਦ੍ਰੇ ਤਬਿ ਸਾਰੇ । ਅਨਿਕ
 ਸੁਗੰਧਨਿ ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ । ਸ਼ਬਦ ਰਥਾਬੀ ਗਾਵਨ ਗਾਵੈ । ਮਾਰੁ ਅਰ
 ਵਭਹੰਸ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਤਬਿ ਆਈ । ਸੰਗ ਨਗਰ
 ਨਾਰੀ ਸਮੁਝਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਨ ਕਰਤੀ । ਅੰਸੂ ਬਿਲੋਚਨ
 ਤੇ ਬਹੁ ਫਰਤੀ ॥ ੧੩ ॥ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸੀਸ ਪਰ ਕੇਸ ਬਿਸਾਲੇ । ਆਨਿ ਥਿਰੀ
 ਤਹਿ ਸਭਿ ਇਕ ਨਾਲੇ ॥ ਸੰਗਤਿ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਖਰੀ । ਇਕ ਇਸ਼
 ਅਖਿਲ ਬਾਹਿਨੀ ਥਿਰੀ ॥ ੧੪ ॥ ਜਧ ਜਧਕਾਰ ਹੋਤਿ ਚਹੁੰਦੇਰੇ । ਪੈਨ ਗੁਰੁ
 ਮੁਖ ਦੇਤਿ ਬਡੇਰੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਤਨਿ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵਹਿ । ਜਿਨ ਮਹਿ

*ਬਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਹ (ਸੰਗਲੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ) ਧੁਨੀ ਸੁਣ ਲਈ । *ਦੇਸ਼ਮੀ ਤੇ ਪਸ਼ਮੀ ਦੇ
 ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ । *ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ, ਭਾਵ ਕਰਤਾਰ ਵਿਚ । *ਪਾ—ਬਿਨਾਏ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ ॥੧੫॥ ਇਕ ਸੁਨਿ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਿਨ ਤਬੈ ।
 ਇਮ ਜਸ ਕੇ ਭਾਖਤਿ ਮਿਲਿ ਸਬੈ । ਸੰਖ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵਨ ਕਰਹਿ ।
 ਬਾਦਤਿ ਬੰਦ ਬਜਹਿ ਧੁਨਿ ਭਰਹਿ ॥੧੬॥ ਆਨਿ ਆਨ ਫੁਲਨ
 ਬਰਖਾਵਹਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿ। ਭੀਰ ਭੂਰ ਹੋਈ ਤਿਹ
 ਸਮੈ। ਬਿਰੇ ਦੂਰ ਕੇ ਤਹਿ ਤੇ ਨਮੈ ॥੧੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਸੀ ਤੈਗ ਬਹਾਵਰ ।
 ਰਾਇ ਜੋਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸਾਦਰ । ਇਨ ਤੇ ਆਵਿਕ ਬੰਦ ਮਸੇਦ । ਲਿਯੋ
 ਉਠਾਇ ਬਿਮਾਨ ਬਿਲੇਦ ॥੧੮॥ ਧਨ, ਗਨ ਕੰਚਨ ਪੁਸ਼ਪ ਬਨਾਏ ।
 ਬਹੁ ਕਰਿ ਗੋਰਤਿ ਸੇ ਬਰਖਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਮਰ ਗਹਿ ਹਾਥ। ਕਰਹਿ
 ਵਰਾਵਨ ਉਚਿਤਾ ਸਾਥਿ ॥੧੯॥ ਆਗੇ ਚਲਤਿ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ । ਧੌੜੀ
 ਲਾਇ ਵਰਬ ਕੇ ਪਾਵਤਿ । ਬਰਖਾਵਤਿ ਪੁਸ਼ਪਨਿ ਕਰਿ ਹੇਮਾਬੰਦਹਿ ਕਰ
 ਬੰਦਹਿ* ਹਿਤ ਛੇਮ ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਬਾਨ ਪਿਖਿ ਜਾਇ ਉਤਾਰੇ । ਚਿਖ
 ਚੇਦਨ ਕੀ ਉਚਿ ਸੁਧਾਰੇ । ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ ਆਨੇ ਸਮੁਦਾਇ । ਕਾਸ਼ਟ
 ਕੇ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਇ ॥੨੧॥ ਬਹੁਰ ਦੇਹਿ ਤਹਿ* ਧਰੀ ਸੁਧਾਰਿ। ਸੂਰਜਮਲ
 ਕਰ ਲਾਂਬੁ ਧਾਰਿ । ਕੂਕ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਦੀਯੋ ਲਗਾਇ । ਗੁਰ ਕੇ ਬਿਰਹਿ
 ਸ਼ੋਕ ਉਪਜਾਇ ॥੨੨॥ ਰੁਦਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬਹੁਰ
 ਕਪਾਲਕ੍ਰਿਯਾ ਤਹਿ ਧਾਰੀ । ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਦ ਗੁਨ ਸੁਖ ਦਾਯਕ ।
 ਰੁਦਤਿ ਸੁਭਟ ਠਾਂਢੇ ਸਭਿ ਪਾਯਕ ॥੨੩॥ ‘ਹੇ ਗੁਰ ! ਤੁਮਰੇ ਬਿਨਾ
 ਹਮਾਰੀ । ਕੋ ਸੁਧ ਲੇਹਿ ਕਰਹਿ ਪਤਿਪਾਰੀ। ਕੋ ਆਯੁਧ ਬੰਦਾ ਸਿਖਰਾਵੈ।
 ਕੋ ਪਰਖੈ ਬਹੁ ਵਰਬ ਦਿਵਾਵੈ’ ॥੨੪॥ ਬਹੁਰ ਮਸੇਦ ਰੁਦਤਿ
 ਖਰੇ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕੋ ਆਦਰ ਹਮ ਕਰੇ ? । ਜਥਾਜੋਗ ਬੈਠਾਵਤਿ ਪਾਸ ।
 ਵਯਾ ਕਰਤਿ ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ’ ॥੨੫॥ ਤਥਾ ਰੁਦਨ ਨਾਰੀ ਬਹੁ
 ਕਰੈ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੌਨ ਸ਼ਕਤਿ ਅਸ ਧਰੈ ? ਲਾਖਹੁ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸੰਘਾਰਾ ।
 ਆਨਜੋ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰਿ ਸਖਾਰਾ ॥੨੬॥ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਜੋਧਾ ਏਲ ਭਾਰੀ ।
 ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਮਹਾਂ ਸੰਭਾਰੀ’ । ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਵੇਦਾਦਿ
 ਹੇ ਪਿਖ ਚਿਖ* ਸਿਖ ਜਾਲਾ ॥੨੭॥ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸੰਬੁਹ ਬਿਲਾਪੁ। ਤਜਹਿ
 ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਬਹੁ ਆਪੁ* । ਜਨੁ ਕਰੁਨਾ ਰਸ ਛਾਯੋ ਡੇਰਾ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਬਿਹੁ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥੨੮॥ ਕਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ । ‘ਕਿਮ
 *ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ । *ਦੋਬ ਜੋੜਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । *ਦਾਸ । *ਵਿਖਾ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ । *ਜਲ
 ਭਾਵ ਅੰਬਰੂ ।

*ਪਾਥ—ਕੋ।

ਨਾਹਕ ਭੁਮ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਏ । ਵੀਨਬੰਧੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਨਿਤ ਜੀਵਤਿ
 ਜਿਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਲੀਵ ॥੨੬॥ ਜੋ ਸਿਮਰੈ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈ । ਬਿਦਤਿ ਹੋਹਿ
 ਮੈ ਦਰਸਨ ਕਰੈ । ਜੋ ਜਾਚਹਿ, ਤਿਸ ਦੇਵਨਹਾਰੈ । ਤਿਨ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਕਹਾ
 ਕੋ ਧਾਰੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਪਰਿਵਾਰ । ਨਹਿ ਕੀਜੈ ਇਮ ਸ਼ੋਕ
 ਉਦਾਰ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਜਗ ਕੇ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀ ਜਾਨਿਯਹਿ
 ਤੈਸੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਸ ਪ੍ਰਥਮ ਉਠਾਏ । ਸੂਰਜਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਨਹੁ ਉਠਾਇ
 ਲਿਖੈ ਕਰਿ ਸਾਦਰ ॥ ੩੨ ॥ ਹਿਤ ਸ਼ਨਾਨ ਸਗਰੇ ਭਬਿ ਚਾਲੇ । ਕਹਤਿ
 ਪਰਸਪਰ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੇ । ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਕੋ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਸ਼ਬਦ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਗਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਇ ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸੇ ਬਰਤਾਇਸਭਾ ਸਬਲਮਹਿਨ ਚਲਿਆਏ। ਬੈਠਿ
 ਬੈਠਿ ਨਿਜ ਥਾਨ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਨਿਪ ਕੋ ਕਹੀਅਹਿ ।
 ਸੈਲਹਿ ਸਹਸ ਚੇਤ ਸੁਦਿ ਲਹੀਅਹਿ । ਪੰਚਮ* ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਰੇ ।
 ਤਨੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸਸਕਾਰਨ ਕਰੇ ॥੩੫॥ ਜੋ ਸਿਖ ਮੁਖਿ ਸਭਿਨਿ ਸਮੁਝਾਵੈਂ ।
 ਕਹਿ ਬਹੁ ਭਾਤਿਨਿ ਸ਼ੋਕ ਮਿਟਾਵੈਂ । ਕ੍ਰਿਯਾ* ਰੀਤਿ ਸੂਰਜ ਮਲ ਸਾਰੀ ।
 ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਬਿਧਿ ਜਥਾ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਸ਼ਪ ਚੁਨਾਵਨ ਆਇਕ
 ਜੋਇ। ਭ੍ਰੋਦਸ ਦਿਵਸ ਬਿਤਨ ਜਬਿ ਹੋਇ। ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਾਇ।
 ਰਈ ਹਜ਼ਾਰਨ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਤੁ ਦਾਨ ਬਹੁ
 ਕੀਨੇ। ਸਿਹਜਾ* ਬਸਤੁ ਸ਼ਸਤੁ ਕੋ ਦੀਨੇ । ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਾਨ ਦਿਏ ਤੁਰੰਗ ।
 ਅਲੇਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ॥੩੮॥ ਜਥਾਜੋਗ ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਿਵਾਇ । ਨਿਜ
 ਨੇਜ ਸਦਨ ਗਏ ਸਮੁਦਾਇ । ਰਾਇ ਜੋਧ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਗਯੋ। ਸੰਗ ਆਪਨੇ
 ਪੁਪਾ ਲਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੇ ਇਕਠੇ ਹੁਤੇ । ਗਮਨੇ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
 ਜੈਤ ਕਿਤੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅੰਗੂ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਗੁਰੂ ਸੁਤਨਿ ਸੋ ਮਿਲਿ
 ਤਹ ਸਮੇਂ ॥ ੪੦ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਗਏ ਸਰਬ ਜੇ ਆਏ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ
 ਬਸਤੀਰਤਿ ਜਾਏ। ਧੀਰਮੋਲ ਸੁਨਿ ਨਾਹਿ ਨ ਆਯੋ। ਗੁਰੂ ਅਨੁਜ ਭਾ ਕੁਛ

੨੩ ਮਈ ਪੰਚਮੀ ਮਿਤ ੧੬੦੦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ । *ਕ੍ਰਿਯਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਸਕਾਰ ਦੇਣਾ
 ਯੀਏ ਹੋਵੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ ।

ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਰਿਦੈ ਨਾਨਕੀ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਾ । ਸਿਮਰੈ ਬਾਕ ਜੁ
ਕੀਤ ਉਚਾਰਾ ।—ਮਮ ਸੁਤ ਭੀ ਪੈ ਹੈ ਬਡਿਆਈ । ਸਮਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹੁ
ਕਿਸ ਥਾਈ* ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਾ ਸ਼ਰੀਕਾ ਵਧਹਿ ਦੁਹੇਲਾ । ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ
ਰਾਖਹਿ ਮੇਲਾ । ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨਿ ਭਲ ਮਾਨਾ । ਗ੍ਰਾਮ ਬਕਾਲੇ ਬਸਨ
ਸਥਾਨਾ॥੪੩॥ ਗੁਰ ਕੀ ਭੀ ਆਇਸੁ ਤਬਿ ਹੋਈ—। ਕਰੈ ਚਹਤਿ ਅਪਨੇ
ਚਿਤ ਹੋਈ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਭਿਰਾਨਿ ਕਰੈ । ਸਦਨ ਬਿਧੈ ਨੇਤ੍ਰਿਕ ਦੇ
ਧਰੈ ॥ ੪੪ ॥ ਮਿਲ ਸਭਿ ਸੇਂ ਬਹੁ ਹੋਇ ਦੁਖਾਰੀ । ਹੋਨਿ ਇਕਾਕੀ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਤ ਕੋ ਲਿਖੋ ਆਪਨੇ ਸਾਥ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਕੈ ਜਗ ਗੁਰ
ਨਾਥ ॥੪੫॥ ਰਹੈ ਹਟਾਇ ਨ ਮਾਨੀ ਕੋਇ । ਤਜਾਰਿ ਕਰਾਈ ਸਜੈਦਨ
ਜੋਇ । ਸਕਟਨਿ ਪਰ ਸਾਮਿਗੀ ਧਰਿ ਕੈ । ਨਿਕਸੀ ਘਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ
ਭਰਿਕੈ ॥ ੪੬ ॥ ਸੁਤ ਕੋ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚੜਾਯੋ । ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਛੋਰਨਿ
ਮਨ ਭਾਯੋ।ਪਰੇ ਪੰਥ ਕੋ,ਗਏ ਬਕਾਲੇ।ਤਹਾ ਸਦਨ ਚਿਨਵਾਇ ਬਿਸਾਲੇ॥
੪੭॥ਕਰੈ ਬਾਸ ਤਹਿ ਸਮੇ ਬਿਭਾਵਨ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਵਨ ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਧੂ ਗੁਜਰੀ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਭੀਨਹੁ ਬਸੈ ਜਾਇ ਤਿਸ ਥਾਇ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਥਵਾ ਭਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਰੀਰ ਸਸਥਾਰਨ' ਪ੍ਰਭੇਦ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਇਹ ਉਨਸਥਈ
ਐਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੬੦. [ਭਾਈ ਭਗਤੂ । ਭਾਈ ਵੇਦੁ] ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਣੇ* ਨਰ ਪਠਨੈ ਅਪਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਕਾਰਿ ਸੁਵਣ ਨਾਮ
ਤਿਸ ਕੋ ਅਹੈ ਬਿਧ ਕੇ ਬੰਸ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਸੈ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਜਸੁ ਭਲੇ ਭਾਖਿ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਾਹੁ
ਪਕਰਾਈ । 'ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਰਖਹੁ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੨॥ ਆਪ ਕਰੀ ਭਾਨੇ
ਪਗ ਨਮੋ । ਗੁਰ ਤੇ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸਮੇ । ਪਹੁੰਚੈ ਅਪਨ ਗ੍ਰਾਮ
ਰਮਦਾਸ।ਕੋਤਿਕ ਸਮੇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬਾਸਿ॥੩॥ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਰਿ ਗੁਰਪੁਰਿ
ਗਯੋ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਕੋ ਜਿਹ ਸੁਖ ਭਯੋ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗਾਇ । ਰਹੈ ਬਿਰਾਜਤਿ ਗੁਰਭਾ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥ ਸੁਰਜਮਲ ਰਹਿ ਨਿਕਟਿ
ਸਦੀਵਾ । ਕਹੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਕਰਿ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਕੋਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤੀਤੇ ਕਬੈ
ਮਰਵਾਹੀ ਤਨ ਤਜਾਰਾਯੋ ਤਬੈ ॥ ੫ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਿਹ ਕੋ ਸਸਕਾਦਾ ।
ਕਰਮ ਕਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਬਿ ਸਾਰਾ । ਦੀਨਸਿ ਦਾਨ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ।

*ਕਿੱਵੇ ਰਹਿਓ (ਉਸ) ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਾਂ । *ਨੂੰਹ । *ਸਰਵਣ ਨਾਮ ਸੀ ।

*ਪਾਠ ਕਿਤੇ

'ਭਾਏ' ਨਿਕਟਾ ਹੈ ਕਿਉਂ 'ਭਾਏ', ਮਤਲਬ ਭਾਈ ਭਾਏ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ।

ਸਾਧ ਦਿਸਨਿ ਤਿਪਤਾਵਤਿ ਜਾਲਾ॥੬॥ ਜੇ ਨਹਿ ਆਏ ਸਿੱਖੜ ਮਸੰਦਾਪੁਨ
 ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਕੇਤਿਕ ਸੰਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲਿ ਆਵਤਿ।ਖਸ਼ਟ
 ਮਾਸ ਮਹਿ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤਿ ॥੭॥ ਸੋ ਸਭਿ ਲਏ ਅਕੋਰਨਿ ਆਏ । ਭਗਤੁ
 ਬਹਿਲੋ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੰਗ ਲਯਾਇ । ਪੂਜੈ
 ਚਰਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਾਇ ॥੮॥ ਵੈਸਾਖੀ ਅਰ ਦੀਪਕ ਮਾਲਾ॥ ਆਨਿ ਮਿਲਹਿ
 ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਜਾਲਾ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ
 ਦਰਸਾਵੈ ॥੯॥ ਸੂਰਜਮਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੁਖ ਰਾਸਾ । ਬੈਠਹਿ ਬਿਕਸਿ ਭਤੀਜੇ
 ਪਾਸਾ । ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ॥ਮਿਲਜੋ ਕਰਤਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨਾ
 ॥ ੧੦ ॥ ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਤਿਮ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਸਿਖ
 ਉਮਭਾਵੈ॥ਕੇਤਿਕ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਬਾਤੀ॥ਪਰਖਨਿ ਹਿਤ ਅਜਮਤ
 ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੧॥ਕਰਾਮਾਤ ਰਤਨਾਕਰ* ਭਰਜੈ। ਕਿਮ ਸੋ ਦੁਰਹਿ ਤਰਨਿ*
 ਜਨੁ ਚਰਜੈ॥ਚਹੁਚੱਕਨਿ ਸੰਸੈ ਜੁ ਅੰਧੇਰਾ॥ਕਰਜੈ ਦੂਰ ਨਹਿ ਲਾਗੀ ਦੇਰਾ॥
 ੧੨॥ ਭਗਤੁ ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਹਿਤ ਧਰੈ॥ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੋ ਕਟੈ॥ਬਿਧੁ
 ਭਯੋ ਬਹੁ ਬੈਸ ਬਿਹਾਈ॥ ਚਹੈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਈ॥੧੩॥ ਬੀਤ ਗਯੋ
 ਕੇਤਿਕ ਜਥਿ ਸਮੇਂ। ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਦਰਸਹਿ ਕਰਿ ਨਮੋ॥ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਥ
 ਜੋਰ ਕਰਿ ਕਹਜੈ । ‘ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਚਿਤ ਚਹਜੈ॥੧੪॥ਬਿਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਬੈਸ
 ਅਕਾਰਥਾਮੈਂ ਨ ਬਿਤਾਵੈਂ ਕਰੈਂ ਸਕਾਰਥ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੈਠਜੋ ਭੀ ਬਿਤ
 ਜਾਵੈ॥ਸਫਲ ਤਿਨੋਂਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ॥੧੫॥ਮਨ ਕੋ ਰਾਖਨ ਸਦ ਗੁਰਸਾਥ।
 ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪਗ ਅਰੁ ਹਾਥਾਭਿਨ ਕੀ ਬਧ ਸਕਾਰਥੀ ਹੋਵੈ । ਜਨਮ
 ਜਨਮ ਕੀ ਮਲ ਕੋ ਧੋਵੈ’ ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਿਧੁ ਕੋ ਦੇਖਿ। ਹਰਖਤਿ
 ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ ਬਿਸ਼ੇਖ**॥‘ਅਬਿ ਸਹੋਰਥੋ ਚਰਖਾ ਚਹੀਅਹਿ’। ਜਿਸ ਤੇ
 ਬਿਰਧਾਪਨ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ’ ॥੧੭॥ ਬਿਗਸਤਿ ਦੇਖਿ ਕਹੈ ਬੰਦਿ ਹਾਥ॥
 ‘ਸਭਿ ਹੁਇ ਰਾਵਰਿ ਮਰਜੀ ਸਾਥ’ । ਨਿਫਲ ਨ ਬਾਕ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹੋਇ॥ਕਿਸ
 ਹਿਤ ਨਿਕਸਹਿ, ਸਾਚੋ ਸੋਇ ॥੧੮॥ ਅਬਿ ਸੇਵਾ ਨਿਜ ਘਰ ਕੀ ਦੀਜੈ ।
 ਸਫਲ ਸ਼ਰੀਰ ਹਮਾਰੋ ਕੀਜੈ’ । ਕਹਜੈ ਗੁਰੁ ‘ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕਰੀ । ਅਧਿਕ
 ਸਫਲਤਾ ਨਿਜ ਤਨ ਧਰੀ ॥੧੯॥ ਸਿੱਖਨਿ ਬਿਖੈ ਰੀਤਿ ਨਿਤਿ ਪਾਵਨਿ ।

*ਸਮੁੰਦ੍ਰ । *ਸੂਰਜ । *ਭਾਵ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ । *ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਰਖਾ ਸਹੋਰਥਾ ਚਾਹੀਏ,
 ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਓ ।
 *ਪਾ:-ਬਿਸਾਲ ਅਸ਼ੇਖ ।

ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਕਰਹੁ ਉਠਾਵਨ। ਕ੍ਰਿਖੀਕਰਾਵੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋਰੀ। ਕਾਮੇ ਹਾਂਖਿ
ਸਿੱਖ ਇਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਅਪਰ ਸਵ ਲਾਇਕ ਨਹਿ ਤੇਰੇ। ਜਿਮੀਦਾਰ
ਤੁਮ ਜਨਮ ਭਲੇਰੇ। ਯਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਖਿ ਕੀ ਟਹਿਲ ਬਝਾਈ। ਸਿਖ ਬਿਸਾਲ
ਤੁਮ, ਲੇਹੁ ਕਮਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਕੀਨੀ ਪਗ ਨਮੋ। ਉਦਮ
ਕੋ ਪਾਰਜੋ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਬਿਖਭ ਸੁ ਕਾਮੇ ਕਰੇ ਤਿਆਰੀ। ਨੀਕੇ ਆਵਨੀ
ਜਾਇ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬੀਜਨੋ ਬੀਜ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ। ਉਗੀ ਸਘਨ,
ਪੁਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰਤਿਪਰਤੇ। ਬਾਰ ਕਰਨ, ਅਰੁ ਦੇਬੋ ਵਾਰਿ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਭਿ
ਕਰਨਿ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੨੩ ॥ ਬੈਠਨੋ ਨਿਸ ਬਾਹਰ ਰਖਵਾਰੀ। ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ
ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਪੁਨ ਕਾਮੇ ਬਾਵਨਿ ਕੋ ਲਾਏ। ਭੋਜਨ ਲੇ ਤਿਨ ਕੇ ਵਿਗ
ਜਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਤੇ ਲੇਯ। ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਸਾਭਹਿਨ
ਕੋ ਦੇਯ। ਇਕ ਦਿਨ ਲੇ ਕਰਿ ਆਪ ਅਹਾਰ। ਗਯੋ, ਕਰਹਿ ਕਾਮੇ
ਜਹਿ ਕਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਖੇਤ ਭੋਰ ਪਰ ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ। ਪਾਤਿ ਬਿਠਾਇ ਸੁ
ਦੀਨਿ ਅਹਾਰੇ। ਸਭਿ ਹੂੰ ਲੈ ਕਰਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ। ਹੋਰਤਿ ਬੋਲੇ ਭਗਤੁ
ਸਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ! ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਾ। ਘ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਬਿਨ
ਆਨਿ’ ਅਹਾਰਾ। ਸਗਰੇ ਬਾਸਰ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਬਿਨ ਖਾਏ ਅੰਧੇ ਹੁਇ
ਜਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਕ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਈਆ ਘ੍ਰਿਤ ਹੋਇ। ਕਰਤਿ ਕਿਰਤ
ਮਹਿ ਬਲ ਦੇ ਸੋਇ। ਸੁਬਕ ਰੋਟਕਾ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ। ਕਹੁ ਭਾਈ! ਕਿਮ
ਕਰਿ ਹੈ ਖਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨੀ ਜਥਾਰਥ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਇਤ ਉਭ
ਭਗਤੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਨਿਕਟਿ ਸਾਭ ਇਕ ਤਹਾ ਬਪਾਰੀ। ਲਵਨ
ਮਿਰਚ ਗੁੜ ਆਇਕ ਧਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਇਕ ਕੁਪੀ ਕਰ ਮਹਿ ਲਰਕਾਈ। ਭਰੀ
ਹੁਤੀ ਘ੍ਰਿਤ ਸੋਂ ਤਹਿ ਜਾਈ। ਪਿਖਿ ਭਗਤੁ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ। ‘ਉਚੇ
ਆਉ ਜੇ ਕਰਹਿ ਵਪਾਰਾ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਵਪਾਰੀ ਚਲਿ ਵਗ ਆਯੋ।
ਵੱਖਰ ਅਪਨਾ ਤਰੇ ਠਿਕਾਯੋ:—‘ਚਹੋ ਸੁ ਲੇਹੁ ਮੇਲ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਨਿਜ
ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਸਾਰਨ ਕੀਜੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਤਾਬ ਭਗਤੁ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
‘ਗੁਰ ਕਾਮੇ ਇਹ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰਾ। ਚਹੈ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸੇਗ ਸੁ ਖੈਬੇ। ਇਹੁ
। ਇਨ ਕੋ, ਪਨ ਕੀਜੈ ਲੇਬੈ’ ॥ ੩੨ ॥ ਤਾਬ ਕੁਪੀ ਧਰਿ ਦੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਇਕ

‘ਕਮਾ ਲਓਗੇ।’ ‘ਬਹੁਤ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇ।’ ‘ਵਾੜ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ।’ ‘ਖੇਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਤੇ।
‘ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋ (ਦੁਸੀਂ)।’ ‘ਭਾਵ ਘ੍ਰਿਤ।’

ਇਕ ਪਲੀ ਭਟੀ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਭਿ ਕੇ ਵਈ, ਖਾਇ ਹਰਖਾਏ । ਲੈ ਲੈ
 ਘਿੱਤ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੁੱਪੀ ਵਿਖੇ ਕੁਛਕ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਬਹੁਰ
 ਵਪਾਰੀ ਗਮਨਤਿ ਭਯੋ । ‘ਸੋਦਾ ਆਜ ਬੋਚ ਮੈਂ ਆਉਂ । ਅਗਲੇ ਦਿਵਸ
 ਮੋਲ ਮੈਂ ਪਾਉਂ’ ॥ ੩੪ ॥ ਸੇਧਨ ਲਗਿ ਫਿਰਿ ਕੇ ਘਰ ਗਯੋ । ਕਿਲਕ
 ਭੀਤ ਮਹਿੰ ਸੈ ਲਖਿ ਲਯੋ । ਕੁੱਪੀ ਤਾਹਿ ਸਾਥ ਲਰਕਾਈ । ਚਿਤ ਮਹਿੰ
 ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ੩੫ ॥—ਤੋਲਨੈ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਥਮ ਘਿੱਤ ਮੇਰਾ ਭਗਤੁ
 ਲੀਨਿ ਜਿਤਿਕ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੇ ਤੋਲਨਿ ਕਰਿਕੈ । ਜਿਤੋ
 ਲਿਯੋ ਸੋ ਲੇਉਂ ਬਿਚਰਿ ਕੈ—॥ ੩੬ ॥ ਇਮਿ ਗਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿੰ ਸੁਪਤਨੈ
 ਰਾਤੀ । ਉਠਤਿ ਭਯੋ ਹੋਈ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤੀ । ਕੁੱਪੀ ਤੋਲਨ ਹੇਤੁ ਉਤਾਰੀ ।
 ਤਿਹ ਮੁਖ ਥੋਲਨੈ ਜਬਹਿ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਭਰੀ ਹੁਤੀ ਜੋਤਿਕ ਤਬਿ
 ਦੀਨੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖਨਿ ਖਾਇ ਸੁ ਲੀਨੈ । ਤਿਤਿਕ ਭਰੀ ਮੁਖ ਲੈ ਤਿਨ
 ਹੋਰੀ । ਰਹੀ ਬੁੱਧ ਬਿਸਮਾਇ ਬਡੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥—ਇਹ ਕਯਾ ਭਯੋ ਨ
 ਜਾਨਨੈ ਜਾਇ । ਤਹਾਂ ਘਿੱਤ ਲੀਨੈ ਤਿਨ ਖਾਇ । ਹੁਤੋ ਅਲਪ ਹੀ ਸੋ ਮੈਂ
 ਆਨਨੈ । ਭਯੋ ਤਿਤੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਨੈ—॥ ੩੯ ॥ ਰਹਨੈ ਬਿਚਾਰਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਸਮੇ । ਲਖਨੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਤਿ ਭਾ ਨਮੋ । ਭਗਤੁ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ
 ਤਤਕਾਲਾਗਹੇ ਚਰਨ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ਰਣ
 ਪਹੁਚਾ । ਤੁਮ ਗਹੀਰ ਆਸੈ ਮਤਿ ਉਚਾ । ਅਨੁਰਾਗਨੈ ਮੈਂ ਤਜਾਗਨੈ
 ਨਾਹੀ’ । ਕਰਹੁ ਸਿੱਖ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਹੀ’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭਗਤੁ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰਾ । ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੇ
 ਰਾਜਾ । ਰਾਜਾਤ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜਾ’ ॥ ੪੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਹਮ ਸਮਾਨ
 ਪਰਧਾਨ’ । ਸਮ ਸੈਨਪ ਕੇ ਸੁਭਟ ਮਹਾਨ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ ਨ ਉਚਿਤ
 ਹਮਾਰੈ । ਸਖ ਬਨਾਇ ਤੁਹਿ ਕਵਾਹੇ ਉਧਾਰੈ* ॥ ੪੩ ॥ ਜਾਹੁ ਸ਼ਰਨ

* ਕਪ ਵਿਚ ਕਿਲੀ । ‘ਮੈਂ ਨੂੰ ਤੁਮ ਦੇ ਆਇਆ ਹੈ (ਤੁਮਾਂ ਮੈਨੂੰ) ਤਿਆਗਣਾਂ ਨਾ; ਭਾਵ ਕਦੁਲ
 ਕਰ ਲੇਣਾ । ‘ਤਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਹਨ । ‘ਤਿਸ (ਮਹਾਰਾਜ) ਦੇ ਅਸੀਂ
 ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹਾਂ । ‘(ਇਕ) ਮਹਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਵਾਂਗ ਹਾਂ ।

* ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼ਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਪਾਉਂਦੇ
 ਸਨ । ‘ਗੁਰੂ’ ਪਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਹਰਿਜਨ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾ ਤੇਤ ਪਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ
 ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਪ ਜਪਦੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇਕੇ ਨਾਮ ਜਪਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
 ਆਪ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਫਖਦੇ ਸਨ, ਦੇਏ ਅਰੇ ਮਿਕ ਪਦ ਤੋਂ ੫੪ ।

ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਮੋਖ ਨਿਜ ਦਾਸ ਬਨਾਇ । ਸੁਨਿ ਕਰ
ਜੋਰਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਮੈਂ ਅਬਿ ਇਕ ਰਾਵਰ ਕੋ ਜਾਨਾ ॥੪੪॥ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਲੈ ਸਾਥਾਧਰੋਂ ਚਰਨ ਕਮਲਨਿ ਪਰ ਮਾਥ । ਕਹਿ
ਕਰਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵਹੁ’ । ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵਹੁ’
॥ ੪੫ ॥ ਭਯੋ ਦਮਾਲ ਭਗਤੁ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਲੈ ਕਰਿ ਚਲਜੋ ਆਪਨੇ
ਨਾਲ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ, ਬੈਠੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ॥
੪੬॥ ਬਿਹਸ ਬਦਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰੀ । ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥
ਆਨਜੋ ਕੌਨ ਆਪਨੇ ਸੰਗ ?’ । ਕੌਂ ਨ ਅਜਾਇਬ ਰੰਗਜੋ ਰੰਗ ?’
॥ ੪੭ ॥ ਭੁਇ ਭਗਤੁ ਕਰ ਬੇਦਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਚੰਦ
ਮਹਾਨਾ । ਕਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਪਰਕਾਸ਼ਹਿ ਤਾਰਾ । ਏਵ ਜਬਦਿਤ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰਾ ॥੪੮॥ ਇਹੁ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਕਰੀਜੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ਹੁ
ਸੁਖ ਦੀਜੈ।ਚਲਿ ਆਯੋ ਹੁਕੈ ਸਰਧਾਲਾਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਨਿਹਾਲੁ’
॥ ੪੯ ॥ ਭਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਨਵਾਇ ਸੁ ਜਲ ਕੋ । ਕਰੈ ਪਖਾਰਨਿ ਚਰਨ
ਕਮਲ ਕੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਹਿਤ ਹੁਇ ਪਾਹੁਲ ਦੀਨਿ । ‘ਕਹਾਂ ਨਾਮ ਤੁਹਿ ?’
ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ॥ ੫੦ ॥ ਬੋਲਜੋ ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਕਰੁਨਾ ਧਾਮ ! ਪਿਤ
ਰਾਖਜੋ ਮਮ ਸੰਗਤ ਨਾਮ । ਲਵਨ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿ ਉਠਾਵਨਿ ਕਰੋ’ । ਇਕ
ਦੁਇ ਗ੍ਰਾਮਨ ਫੇਰਾ ਫਿਰੋ ॥੫੧॥ ਇਮ ਫਿਰਿਤੇ ਮਮ ਜੀਵਾ ਹੋਇ । ਬਿਤੀ
ਆਰਥਲ ਪੂਰਬ ਜੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਅਬਿ ਤੇ
ਹੁਇ ਫੇਰੁ ਤੁਵ ਨਾਇ ॥੫੨॥ ਫੇਰਾ ਕਰਤਿ ਮਿਲਜੋ ਹਰਿਜਨ ਕੋ । ਪਰਜੋ
ਸ਼ਰਨ ਕਰਿ ਸੁਧਾ ਮਨ ਕੋ । ਅਬਿ ਸਭਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਦੇਗ ਚਲਾਵਹੁ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ॥੫੩॥ ਤੇ ਪਰ ਭਗਤੁ ਕੋ ਉਪਕਾਰ ।
ਇਨ ਕੋ ਪਗ ਪਰ ਸਿਰ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਜੋ ਚੇਲੇ ਤੁਵ ਬਨਾਹੋ ਵਿਸੇਸ਼ । ਸੋ
ਮਾਨਹਿ ਇਸ ਬੇਸ ਹਮੇਸ਼’ ॥ ੫੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ।
ਕਦਮ ਪਦਮ ਸਮ ਧਰਿ ਕਰਿ ਭਾਲਾਪੁਨ ਭਗਤੁ ਪਦਬੰਦਨ ਕਾਨਿਭਯੋ
ਨਾਮ ਫੇਰੁ ਜਗ ਚੀਨ ॥ ੫੫ ॥ ਕਾਰ ਦੇਗ ਕੀ ਲਈ ਸੰਭਾਲਿ । ਕਾਰਬੇ
ਲਗਜੋ ਅਹਾਰ ਬਿਸਾਲ । ਅਧਿਕ ਭਾਉ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ

‘ਤਨ੍ਹਾ ਦਾ (ਮੇਨ੍ਹ) ਸਿਖ ਬਣਾਵੇ ।

ਬਹੁ ਖੁਸ਼ੀਯਨਿ ਲੇਤਿ ॥੫੬॥ ਅਥਿ ਲਗਿ ਜਹਿ ਸਮਾਧਿ* ਤਿਸ ਕੇਰੀ।
ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਬਡੇਰੀ। ਚੇਲੇ ਅਨਗਿਨ ਤਿਸਕੇ ਭਏ। ਅਨਿਕ
ਥਾਨ ਮਹਿ ਫੈਲਤਿ ਭਏ ॥੫੭॥ ਵਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਲਗਿ ਜੀਵਾ। ਧਨੀ
ਬਿਸਾਲ ਦੇਗ ਕੇ ਥੀਵਾ। ਕੁਛ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਗੇ ਇਸ ਕਹੈ*। ਜਿਸ ਬਿਧਿ
ਸੁਨਿ ਸੰਤਨਿ ਤੇ ਲਹੈ* ॥੫੮॥ ਇਤਿ ਭੈ ਕੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦਿ ਖਸਟਮ ਰਾਜੇ 'ਭਾਈ ਵੇਰੁ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਖਰਨਨੇ ਨਾਮ ਕਰਿ ਸੰਤਮ ਸਿੰਘ ਬਿਰਥਾਯਾ ਤਾਪਾਯਾ ਨਾਮ ਖਸਟੀ ਅੰਸੂ ॥ ੬੦ ॥

ਅੱਠਵੀਂ ਰਾਸ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਈ।

“ਇਹ ਆਥਾਨ ਚੂਹਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ
'ਵੇਰਾ ਭਾਈ ਵੇਰੁ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੰਦਰ ਵਾਸਤੇ ਜਾਗੀਰ ਭੀ ਹੈ। ਅੱਠੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ (ਰਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦) ਵਿਚ ਇਹਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਕਰ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ।

‘ਭਾਈ ਵੇਰੁ’ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦ ਅੰਕ ੧੩ ਤੋਂ ੩੪।

ਭਾਈ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਪਾਠ ਵਾਧੂ ਹੈ:—ਖਸਟਮ ਗੁਰ
ਜੋ ਕੀਨ ਚਲਿਓ। ਮੇ ਲਿਖ ਦੀਨੇ ਕਵੀ ਬਚਿਓ। ਚਰ ਜੁਧ ਕੀਨੇ ਬਡ ਭਾਰੀ। ਦੁਸ਼ਟ ਮਾਰ
ਲਿਯੋ ਸੰਤ ਉਬਾਰੀ ॥੫੯॥ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਦੀਨੇ ਉਪਵੇਸ਼। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼।
ਪੰਥਮ ਗੁਰ ਲਗ ਪੀਰੀ ਰਹੀ। ਖਸਟਮ ਸੀਰੀ ਪੀਰੀ ਲਹੀ ॥ ੬੦ ॥

॥ ਨੌਵੀਂ ਰਾਸਿ ਚੱਲੀ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ* ॥

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ* ॥

ਅਬ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਲਿਖਸਤੇ ॥

ਅੰਨ੍ਹ ੧. [ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ]

੧. ਇਸ੍ਰੁ ਦੇਵ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ-ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮ ਪਾਲਕ, ਲੇਖ ਨ ਮਾਯਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮਾਧਵ, ਪਾਵਨ, ਪੋਖਕ, ਪ੍ਰੇਰਕ, ਪਾਰ ਨ ਪਾਯਾ ।
ਜੇ ਕਰਿਤਾ ਜਗਦੀਸ਼, ਜਜੇ ਜਗ ਜੀਵਨ, ਜੋਨਿ ਬਿਨਾ, ਜਸ ਛਾਯਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ, ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪਮ, ਭੂਪਨ ਭੂਪ, ਨਮੋ ਹਰਿਗਾਯਾ ॥੧॥

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ-ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰ:

ਪੁਰਖ ਅਧਯਾ ੧ ਅੰਕ ੪)

ਮਾਧਵ=ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ । [ਮਾ=ਮਾਇਆ । ਧਵ=ਪਤੀ]

ਪਾਵਨ=ਪਵਿਤ੍ਰ ।

ਪੋਖਕ=ਖਾਣ ਪੀਣ ਆਦਿ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਪਾਲਿਕ । ਹੋਸਣ ਵਾਲਾ ।

ਪਾਰ=ਅੰਤ ।

ਜਜੇ=ਪੂਜੇ, ਪੂਜਦਾ ਹੈ ।

ਜੋਨਿ=ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ, ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੈਣਾ । (ਅ) ਜੀਵਣਾ ਮਰਨਾ ।

ਸ੍ਰੀਪਤਿ=ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਪਤੀ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।

ਹਰਿਗਾਯਾ=(ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ) ਹਰਿ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ।

(ਅ) ਹਰੀ ਰੂਪ ਰਾਜਾ । ਪ੍ਰਮੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗਾਇ ਜੀ ਦਾ ਚਲ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ 'ਹਰਿ-ਗਾਯਾ' ਲਿਆਏ ਹਨ, ਇਹ

ਕਟਾਖਤ ਹੈ ।

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਸਾਟੇ) ਪੂਰਨ ਹੈ (ਉਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਪਾਲਣ ਹਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਹੈ, (ਫਿਰ ਉਹ) ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਲਿਪਾਇਆ ਨਹੀਂ । ਉਹੀ ਪਰਮ ਈਸ਼ੁਰ ਹੈ,
ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ (ਫਿਰ) ਪੋਖਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ (ਜਿਸ ਦਾ) ਨੀਤ ਕਿਸੇ

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਯਾਯ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵੇ ਮੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਵੇਖੋ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ
ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

ਨਹੀਂ ਲਿਆ। (ਤਿਸ) ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਤੇ ਰੋਵੇ (ਜੋ ਸਾਰੇ ਮਿਸਾਰ ਦਾ) ਕਰਤਾ ਹੈ, (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ) ਜਗਤ ਪੁਜਦਾ ਹੈ, (ਉਹੀ ਜਗਤ ਦਾ) ਜੀਵਨ ਹੈ, (ਅਤੇ ਉਹ) ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ) ਜਸ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ) ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਉਹ ਸਰਸ) ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਸਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਅਨੂਪਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈ (ਜਿਸੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਪੰਨ ਹਰੀ (ਨੂੰ ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਰੋਵੇ।

੨. 'ਕਵਿ-ਨਿਕੇਤ' ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਕੀ ਸਮ ਹੈ, ਕਰ ਬਨਾਪਕ ਹੋਇ ਬਨੀ ਗਨ* ਬਾਨੀ।
ਨੈ ਨਿਧਿ ਦਾ ਸਿਧਿ ਦਾ ਸੁਧਿ ਦੇਤਿ, ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਸੁਖ ਹੇਤੁ ਮਹਾਨੀ।
ਦੇਵਨ ਕੇ ਗਨ ਮਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਜਸੁ ਠਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਬਰਦਾਇਕ ਜਾਨੀ।
ਸਾਰਸੁਤੀ ! ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ ! ਮੁਖ ਦੇਹੁ ਮਤੀ, ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ॥ ੨॥

{ ਗਨ=ਸਾਰੇ। ਸੁਧਿ=ਉੱਜਲਤਾ।
ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ। ਮੁਖ ਹੇਤ=ਮੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ।
ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਬ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਹੈ। }

ਅਰਥ—(ਜਿਸ ਦਾ) ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ ਮੁਖ ਕਵਲ ਵਰਗਾ ਹੈ, (ਅਤੇ ਜੋ) ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਰੋਕੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇ ਨਿਧੀਆਂ (ਅਠਾਰੀ) ਸਿਧੀਆਂ (੬) ਉੱਜਲਤਾ ਦੀ ਢਾਤੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨ ਹੈ। (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਰ ਦਾਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਤੇ) ਸਰਸੁਤੀ ! ਰੋਬਾਂ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ। ਮੇਰੀ (ਇਸ਼ਟ) ਮਤਿ ਦੇਹੁ (ਮੈਂ ਤੇਰੇ) ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੩. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ।
ਦਾਸਨ ਬੰਦ ਅਨੰਦ ਦੇ ਤਿਨ ਪਦ ਬੰਧਨ ਧਾਰਿ ॥ ੩॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਬਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਅਵਤਾਰ (ਹਨ ਅਤੇ) ਸਮੁੱਚੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੪. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦੂਸਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਤੇ ਮੁਖ ਦੇਤਿ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਬੰਦਨਾ ਅਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪ ॥

* ਪਾ:—ਗੁਨਿ।

ਅਰਥ-ਵਸਵੇ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਜੋ) ਵਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਖ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ, ਤੇ (ਜੋ) ਅਨੰਦ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਹਨ ।

੫. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਸੇਵਨ ਲਗੇ, ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਕਰਿ ਮੇਵ ॥

ਬੀਦੋਂ ਜੋ ਇਧ ਅਧਿਕ ਹੈ ਭਏ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ੫ ॥

{ ਅਧਿਕ ਬਿਧ=ਵੱਡੀ ਆਯੂ ਵਿਏ । ਇੱਧ=ਵੱਡੀ, ਬਹੁਤੀ, ਵੱਧ }
{ ਭੀ ਵੱਧ । ਬਿਧ=ਵਧੀਆ; ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ । }

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ) ਬਹੁਤ ਇੱਧ (ਆਯੂ ਵਿਸੇ ਗੁਰੂ ਮੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ ਦੀ) ਮੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗੇ (ਤੇ ਫਿਰ) ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਰ ਵੇਂ ਹਨ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ-੨. (ਜੋ ਫਿਰ) ਬਹੁਤ ਇੱਧ ਅਬਸਥਾ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ਬਣੇ (ਭਾਵ ਗੁਰਿਆਈ ਪਾਈ) ।

੬. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਭਏ ਬਿਸੇਸ਼ਨ ਦੋਇ ।

ਰਾਜਾ ਭਗਤਿ ਸਰੂਪ ਤੇ ਚੰਦ ਦਾਸ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਜੀ ਵੇਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਏ) 'ਰਾਮ' 'ਰਾਮ' (ਤੀ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਹੈ (ਅਗੇ ਇਸ 'ਰਾਮ' ਨਾਮ ਨਾਲ) ਵੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ) ਪਵੇ ਹਨ । ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਤੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਨਾਮ' ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਜੇਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਚੰਦ (ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਭਗਤ (ਸਰੂਪ) (ਹੋਣ ਤੇ ਸਤੋਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਦਾਸ (ਪਦ ਲੱਗਾ), ਇਹ ਜਾਣ ਲਓ ।

ਭਾਵ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਚ 'ਰਾਮ' ਪਦ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ; ਪਰ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਸਨ । ਰਾਜਾ ਦਾ ਬੀ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਚੰਦ ਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਲੱਗਾ । ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਾਸ ਪਦ ਲੱਗਾ । ਦਾਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਅਰਥ ਹੈ=ਵੇਣਾ, ਤੇ ਉਹ ਜੀਅਦਾਨ ਦੇ ਦਾਏ ਸਨ, ਇਸ

* ਮੈਸ਼ਰਿਤ ਧਾਤੂ ਹੈ ਰਾਮ ਦਾਸੀ=ਵੇਣਾ; ਅਤੇ, ਰਾਮ ਦਾਸ=ਵੇਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਦਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰਵੇ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਨ ਕਰੇ ਉਹ, ਬੀ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਮੇ: ਮੇ: ਵਿਲੀ: ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਸ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਐਉਂ ਬੀ ਲਾਇਆ ਹੈ:-ਉਹ ਜਿਸ ਅਗੇ ਤੁਹਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ; ਭਾਵ ਜਿਸਨੂੰ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਸੁੰਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

ਕਰਕੇ 'ਦਾਸ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਭੁਖਤਿ ਹੋਏ।

੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਤਾਂਹਿ ਬਾਨ ਬਾਨੀ ਇਨਹੁ ਛੋਦਤਿ ਲੱਛ ਬਿਕਾਰ।

ਨਾਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ ਜਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭॥

{ ਬਾਨ=ਤੀਰ। ਬਾਨ=ਬਾਣੀ। ਲੱਛ=ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਨਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ=ਸ਼ਬਦ ਇਤੀ ਵੇ ਅਮੂਲੀ ਮੁਸਬ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾ ਤੀਸਾ ਤੇ
ਦੂਸਰਾ ਦੋਬਾ ਪਦ ਲੱਗਣਹੇ, ਯਥਾ:—ਨਾਮ ਇਕ ਦੋਇ ਰੂਪ। ਨਾਮ
ਦੋਇ ਫੇ ਇਕ ਰੂਪ ਜੋੜਨਾ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤੀ ਦੇ
ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕੋ ਹੈ, ਰੂਪ ਦੋ ਪੁਰੋਖ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਵਤਾਰ
ਹਨ, ਤੇ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀਵ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। }

ਅਰਥ—ਉਸ ਦੇ (ਤੀ) ਤੀਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਦੋਵੇਂ ਅਯੋਘ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਤੀਰ) ਨਿਸ਼ਾਨੇ
ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਕੇ ਸਨ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ) ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਦੀ ਹੈ)। ਨਾਮ ਤੀ
(ਦੋਹਾਂ ਦਾ—ਅਰਜਨ) ਇਕੋ ਹੈ ਪਰ ਵਜ੍ਹਾ ਵੇ ਹਨ (ਉਹ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਜਾਨ ਲੈਂਦੇ
ਸਨ, ਇਹ) ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ (ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਦ ਕੇ) ਸੁਖੀ ਦਾ
ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾ—ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਦੇ ਚਲਾਉਣੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਾਮ ਭੀ ਅਰਜਨ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾਮ ਤੀ ਇਕੋ ਹੈ
ਪਰ ਰੂਪ ਵੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਅਰਜਨ ਜੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਟ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼
ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਈਸ਼ਰ ਕੋਟੀ ਹਨ, ਕਾਰਕ ਹਨ, ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੀਅਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਦਾਨ ਇਸ ਵੇਹੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ
ਜੀ ਤੀ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਾਣੀ ਅਯੋਘ ਆਖਦੇ
ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਆਉਂਦਾ
ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਦ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੀ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗਲ ਪੰਚਮ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਢੁਕਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਕੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ ਪੈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ
ਖਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ
ਕਿ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤੀ ਨਿਵੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ
ਵਿਕਾਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵੇ ਦਾਣੇ ਤੇ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ

ਜੀ ਜਾਂ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਬੀ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬੀ ਸਨ; = ਉਪਵੇਸ਼ ਵੇਂਦੇ ਸਨ, ਸੋ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਤੇ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਇਹ ਪਦ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜੇ 'ਜੋਤਿ' ਦੇ ਅਰਥ 'ਰਾਮਦੇਵ' ਕਹੀਏ ਤਾਂ 'ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਵਿਚ 'ਦੁਖਕਾਰ' ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜੀ' ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਤੇ 'ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ' ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਵੇਖੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਵੇਖੇ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਠਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਆਪ ਸਪਸ਼ਟ ਵੇਸ਼ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਵੇਰੋ ਵਿਚ ਬੀ 'ਸਜੀਵ ਤੇ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦਾਤੇ ਅਵਤਾਰ' ਦਾ 'ਜੜ੍ਹ ਅਗਨੀ' ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਵੇਖੇ ਬੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸ਼ਾਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਮਹਾਬੀਰ, ਅਗਨੀ, ਮਨਹੁੰ, ਅਰਿ ਬਨ, ਜਾਰਤਿ ਬੰਦ ।
ਜੋਤਿ ਨਾਮ ਤੇ ਏਕ ਹੈ, ਤਨ ਜੁਗ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥ ੮ ॥

ਮਹਾਬੀਰ=ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਪਦ 'ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ' ਦਾ ਜੋ ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ।
ਹਰਿ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਬੀ ਅਗਨੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਅਗਨੀ ਐਉਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਬੀ ਵਾਚਕ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਬੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਵਿ ਜੀ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਵਾਂਗੂੰ ਆਤਮ ਜੋਤੀ ਦੀ ਮੰਗਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਜੋਤਿ' ਰੂਪ ਵੇਸ਼ ਕੇ ਅਗਨੀ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸ਼ਦੇ ਹਨ।
ਮਨਹੁੰ=ਮਾਨੋ, ਮਾਨਿੰਦ, ਇਕ ਸਮ।
ਅਰਿ=ਵੇਰੀ, ਅਰਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਿਆ ਹੈ 'ਇੰਦ' ਪਦ। (ਅ) ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ; ਲੋਭ, ਮੋਹ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੀ ਅਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਜੋਤਿ=[ਜੋਤਿ] ਅਗਨੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਅ) ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਜੁਗ=ਵੇ, ਭਾਵ ਅਭ ਅਭ।

ਅਰਥ-ਮਹਾਬੀਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਜੀ ਤੇ ਅਗਨੀ ਮਾਨੋ (—ਇਕ ਸਮ ਹਨ); (ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ (ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਨ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਦੇ ਹਨ (ਵੇਰੀ ਦਾ) 'ਜੋਤਿ' ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਵੇ ਹਨ।

ਭਾਵ-ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਗਨੀ ਪਦ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜੁਲੜਾ ਹੋਈ। ਉਹ 'ਗੋਇੰਦ' ਦੀ ਜੋਤ ਤੇ ਉਹ ਆਤਮ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 'ਜੋਤਿ' ਪਦ ਵਿਚ ਜੁਲੜਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬੀ ਸਾਜਨਾ ਹੈ, ਮੇਂ ਬੀ ਤੋਲ ਦੋਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਵੇਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸ਼ੇਖਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ੇਖਰ ਮੈਂਤ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਵੇਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਭਲੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਵੇਣਾ ਤੇ ਵੀਰਨ ਵੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੋਸ਼ ਨੇ ਕਈ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਲਈ 'ਜਯੋਤਿ' ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ, ਅਗਨੀ ਦਾ ਵਰ੍ਹਦ ਤੋਂ ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ: ਕਾਰਬਨ, ਆਕਸੀਜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ, ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਯੋਤਿ ਦੁਹ ਹੈ, ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵੇਤਨ ਹੈ, ਮੁਖਦਾਈ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੈ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਹਰੀ ਰਾਇ ਸਭਿ ਸੁਰਨਿ ਕੋ ਸੋ ਸਰੂਪ ਹਰੀਰਾਇ ।

ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਇਹੁ ਅਧਿਕਤਾ ਬੇਦੋਂ ਪੀਕਸ ਪਾਇ ॥ ੯ ॥

{ ਹਰੀ=ਵਿਸ਼ਨੁ । ਰਾਇ=ਰਾਜਾ ।
ਮੋ=ਉਹ, ਉਵੇਂ, । (ਅ) ਉਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ ਹਰੀਰਾਇ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ । }

ਅਰਥ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਾਰੇ ਵੇਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਬੀ (ਵੇਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ) ਸਰੂਪ ਹਨ, (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ (ਕਿ ਆਪ ਵੇਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ (ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਰ ਬੀ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ) ਮੈਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਂ) ਚਰਨਾਂ ਕਬਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਹਰਿ ਦਾ ਅਰਥ ਇੰਦ੍ਰ ਬੀ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰ ਨਿਰਾ ਸੁਰ ਲੋਕ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬੀ ਹਨ, ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਭਾਟ ਸਾਰੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ 'ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ' ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਜ਼ਲਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਵੇਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ—ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰ ਵੇਦੇ ਵਿਚ ਕਾਂਵ ਜੀ ਮਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਇਕ ਅਰੁ ਜੀਰ ਇਕੁ ਇਸ ਤੇ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ ।

ਕਹੈ ਨਾਮ ਇਕ ਬਾਰ ਵੈ ਗੁਰ, ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧੦ ॥

{ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ=ਪਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ । (ਅ) ਪਛਾਣ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।
ਗੁਰ=ਇਕ ਪਦ ਨੂੰ ਉਂਨੇ ਨਾਲ ਗੁਣਿਆਂ ਜੋ ਬਣੇ ਉਹ 'ਗੁਰ', ਵਰਗ,
ਮੁਦੰਬਾ । ਜਿਵੇਂ, ਨੇਂ ਨਾਇਂ ਇਕਾਸੀ । ੯+੯=੧੮ । ਮੈਂ ਇਕਾਸੀ
ਨੇਂ ਦਾ ਗੁਰ ਯਾ ਮੁਦੰਬਾ ਹੈ ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ='ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ' । ਹਰਿ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ । }

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ।

ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਅੱਠਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ (ਹਰਿ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ), ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦਾ ਹੀ ਵਰਗ (ਮੁਦੋਬਾ) ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਅਰਥ—(ਚਾਹੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਜੀ ਦਾ) ਨਾਮ ਬੀ ਇਕ ਹੈ ਤੇ ਜੋਤਿ ਬੀ ਇਕੋ (ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਪਰ) ਮੁਜਾਨ (ਪੁਰਖਾਂ) ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਛੇ (ਇਕ ਹੋਰ) ਸਮਝ (ਬੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਕਿ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਬਾਰ ਕਿਹਾ (ਉਹੀ) ਗੁਰੂ (ਮੁਦੋਬਾ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ) ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਪਦ ਹੈ) ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹੋ ਨਾਮ—ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ—ਕਿਹਾ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਕੇ (ਗੁਰ=) ਵਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—‘ਹਰਿ’ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਮ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕ ਨਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ । ਫਿਰ ਉਹ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਆਪ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਪਨੇ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਜਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ । ਗਣਤ ਵਿੰਦਿਆ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕੋ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਣ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਵਰ ਨਾਲੋਂ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁਦੋਬਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ $੪ \times ੪ = ੧੬$ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਨ । ਤਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ $\times$ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ = ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਜਿਤੀ ਕੀਮਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁਦੋਬਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਗੁਰ ਪਦ ਤੋਂ ਵੇਖੇ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ । ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਰੋਰਵਤਾ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਏ ਤਾਂ ੮੧ ਹੈ, ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਰੋਰਵਤਾ ਇਸ ਦਾ ਵਰਗ ਮੂਲ* ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ ੯ । ਜੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਰੋਰਵਤਾ ੯ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੋਈ $੯ \times ੯ = ੮੧$ । ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਕਵਿ ਜੀ ਕਿਸ ਪਰਾਯੋਲਭਤਾ ਨਾਲ ਵਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਮੁਰਾਦ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਿਰੰ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ‘ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ’ ਹਨ । ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ।

੧੧ ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਦਰ ਸਿਮਰੇ ਜੀਏ ।

ਹਾਦਰ ਦੇਰ ਬਿਹੀਨ ਹੀਏ, ਬੰਦੋਂ ਤਿਨ ਪਦ ਦੋਇ ॥੧੧॥

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਆਦਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰੇ (ਉਸ ਪਾਸ

*Square root.

ਆਪ) ਬਿਨਾਂ ਵੇਰ ਵੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਪੁਰ ਮੈਂ
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੨. ਇਸੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਪਿਤਾਮੈ ਕੋ ਲੀਯੋ ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨ ।

ਆਗਲ ਪਦ ਪਾਛੇ ਕਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਖਾਨਿ ॥ ੧੨ ॥

ਪਿਤਾਮਾ=ਦਾਦਾ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ।

ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ=ਸ਼ੇਰ, ਸਿੰਘ । ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨਿ=(ਲਫਜ਼) 'ਹਰਿ' ਦਾ

ਅਰਥ 'ਸ਼ੇਰ' ਜਾਂ 'ਸਿੰਘ' ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।

ਬਖਾਨਿ=ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ) ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ) ਲਿਆਂ ਹੀ
(ਪਦ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਐਉਂ ਕਿ) ਪਹਿਲਾ ਪਦ 'ਹਰਿ' ਪਿਛੋਂ
ਕਹਿ ਵੇਈਏ (ਕਿਉਂਕਿ) ਪਦ 'ਹਰਿ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਸਿੰਘ' ਪਦ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।

ਬੁਝਾਵੋ—'ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਪਦ ਨੂੰ ਉਲਟਾਈਏ ਤਾਂ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' ਬਣਦਾ ਹੈ । 'ਹਰਿ' ਦਾ
ਅਰਥ ਹੈ 'ਸਿੰਘ' ਜੋ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' 'ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਹੋ ਗਿਆ । ਇਥੇ ਕਈ ਜੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ
ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਮੂਲ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੂਪ ਮੰਨਣੇ ਦਾ ਹੈ ।
ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਪਰ ਕਟਾਖਰ ਕਵਿ ਦਾ ਵੇਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਦੇ ਬੀਰਰਸੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਹੋ ਜੇ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਗਲ ਹੈ ।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਨਵਮੀ ਬਰਨੈਂ ਰਾਸਿ ਅਬਿ, ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਾਇ ।

ਬੀਸਹੁ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ ਨਜਾਇ ॥ ੧੩ ॥

ਬੀਸਹੁ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ* । (ਅ) ੨੦ । ਕਈ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪਦ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ।

ਮੁਗਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰ ਪਦ ਨੇਸ਼ਾ

ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ੨੦

ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ

ਚਰਣ ਕਵਲ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ਬੀਸ ਹਨ । ਫਿਰ ਬੀਸ ਪਦ

ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਬਿਸੇਸ ਨਾਲ ਵਰਤੀਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਰਤਾਉ

*ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬੀ 'ਬੀਸ' ਪਦ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ; ਅੱਗੇ, ਉੱਤਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ
ਵਰਤਿਆ ਹੈ । ਜਥਾ:—ਤਾਂਕੀ ਜਨੁ ਮਹਿਮਾ ਕਰੀ, ਬੀਸ ਰਾਜ ਤੇ ਬੀਸ । [ਦੇਵ ਸ਼ਾਮੀ]

†ਸਿਵੇਂ ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ 'ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਗੁਰ ਕਾ ਮਨ ਮਯੇ' ।

ੴ ਇਸ ਚਿਤ 'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੈ
ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਅਰਥ—ਸਾਢੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਕੇ (ਦਿਨਾਂ ਵੇ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ॥ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ
ਨਿਵਾਕੇ (ਭਾਵ ਏਵਨਾ ਕਰਕੇ) ਦੁਣ ਮੈਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ੧੬੬
ਰਾਸ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। [ਕਥਾ ਅੰਤ]

ਏਹਗ ॥ ਕਥਾ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਕੀ ਸੁਨਿ ਸੁੰਤਾ ਸਵਧਾਨ ! ਪਾਵਨ ਪੁੰਨ
ਉਪਾਵਨੀ ਗਨ ਪਾਪਨ ਕੀ ਹਨ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ
ਬੈਠੇ ਤਖਤ ਸੁਹਾਇੰ । ਪਦ ਸਾਢੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਤਿਨਹੀ ਕੋ ਬਨਿਆਇ ॥
੧੫ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਜਾਮਨਿ ਜਾਮ ਰਹੇ ਜਬਿ, ਜਾਗਤਿ, ਸੋਚ ਕਰੈ ਪੁਨ ਨੀਰ
ਸ਼ਨਾਨੈਂ। ਗਾਗਰ ਏਕ ਸੋ ਏਕ ਕੇ ਸੰਗ ਮਲੈਂ ਨਿਸ ਅੰਕ ਕੋ, ਸੇਵਕ ਆਨੈਂ।
ਆਸਨ ਪੈ ਬਿਰ ਹੋਇ ਅਗਾਧ ਬਿਲੋਚਨ ਮੰਦਿ ਸਮਾਧਿ ਕੋ ਠਾਨੈਂ। ਆਨੰਦ
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਬਿਖੈ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਤਿ ਟਿਕਾਇ ਬਿਰੈਂ ਇਕ ਥਾਨੈਂ ॥ ੧੬ ॥ ਬੈਠੇ
ਅਭੋਲ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਏ। ਬਾਹਰ ਗਾਇਕ
ਗਾਵਤਿ ਹੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਸੁਖਦਾਏ । ਬਾਦਤ ਬਾਸਤਿ
ਭਾਲ ਮਿਲਾਵਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੇ ਸੁਨਿਬੈ ਚਿਤ ਲਾਏ । ਸੇਵਕ ਬੈਠਿ ਸੁਨੈਂ
ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਜਾਪੁ ਅਲਾਏਂ ॥ ੧੭ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਮਾਧਿ ਛੁਟੈ ਦਿਗ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏਂ । ਚੇਦਨ ਕ੍ਰਿਕਮ ਸੋ ਘਨਸਾਰ
ਮਿਲਾਇ ਘਸਾਇ ਕੈ ਸੇਵਕ ਲਗਾਏਂ । ਭਾਲ ਪੈ ਸੁੰਦਰ ਟੀਕੋ ਲਗਾਇ
ਮਹਾਂ ਦੁਤਿ ਪਾਇ ਮਨੋ ਜਲਜਾਏਂ । ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਮ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਤਬੈ
ਪਹਿਰੈ ਗੁਰ ਅੰਗ ਸਜਾਏਂ ॥ ੧੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਏਕ ਸਤ ਏਕ ਪਾਟ ਜਾਮੇ ਕੋ
ਬਨਾਇ ਠਾਟੈ ਸੁਖਮ ਅਧਿਕ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਸਜਾਵਈ। ਪਾਗ ਪਰ ਜਿਗਾ
ਲਗੇ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਸੋ, ਸ਼ੋਭੈ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕੁੰਡਲ ਛਲਾਵਈ*। ਕੰਚਨ
ਕੇ ਕੰਕਨ ਜਰਾਉ ਜੇਬ ਜਾਗ ਰਹੀ, ਫੁਲਮਾਲ ਕੰਠ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਛਬਿ
ਪਾਵਈ। ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਲਾਇ ਦੀਨਨਿ ਕੋ ਬੰਧੁ ਪੁਨ ਚੋਆ ਅਰੁ ਚੇਦਨ ਤੇ
ਅੰਗ ਮਹਿਕਾਵਈ ॥ ੧੯ ॥ ਉ*ਠਿਕੈ ਚਲਤਿ ਜਬਿ ਜਾਮੇ ਕੋ ਸਮੇਟੇ ਤਬਿ, ਬਾਕ
ਜੋ ਪਿਤਾਮੇਕਹਰੈ ਫੁਲ ਟਟ ਜਾਨਿ ਤੇ। ਉਮਦ ਪ੍ਰਯੋਤ ਮੋਉ ਨੇਮ ਕੋ ਨਿਬਾਹਰੈ

*ਗੁੱਯੇ, ਰਬਾਬੀ । *ਕਪੂਰ । *ਮਰੋ + ਜਲਜਾਏ = ਮਾਨੋ ਕਵਲ ਹੈ । (ਅ) ਮਨੋਜ + ਲਜਾਏ = ਕਾਮ
ਵੀ ਸ਼ਰਮਾਏ । *ਜਾਮੇ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ੧੦੧ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ।

*੧੬੬ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੫ ਅੰਕ ੨੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਆਪ, ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਚੀਰ ਨਹੀਂ ਕਬਿਹੂੰ ਪਸਾਨਤੇ । ਚੈਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
ਆਇ ਬੈਠਤਿ ਦਿਵਾਨ ਵਿਖੈ, ਬਾਸਤਿ ਰਬਾਬ ਸੇ ਮਿਦੰਗ ਧੁਨਿ ਠਾਨਿਤੇ ।
ਸੁਨੈਂ ਮੈਨ ਠਾਨਿਤੇ, ਮਹਾਨ ਸੁਖ ਮਾਨਿਤੇ, ਕਸਰ ਗਨ ਹਾਨਿਤੇ, ਸੁ
ਓਧਰੈਂ ਸਹਾਨ ਤੇ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਸ ਹੇਤੁ ਆਇ ਤਿਹ ਸਮੈ ਸਿਖ,
ਦੇਖਿਬੈ ਤੇ ਭਗਤਿ ਅੰਕੁਰ ਹੋਇ ਆਵਈ । ਪੇਸ ਸੋ ਪੁਤੀਤ ਕਰਿ ਦਰਸੈਂ
ਹਜ਼ੂਰ ਕੋਉ ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਈ । ਬੈਠੇ ਰਹੈ
ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹਾ, ਸਿਗਤਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈਂ ਦਰਸੈ
ਦਿਖਾਵਈ । ਦਾਸ ਉਰ ਭਾਵਈ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਈ, ਬਦਨ ਬਿਕਸਾਵਈ
ਸੁਛਾਥਿ ਤੇ ਸੁਹਾਵਈ ॥ ੨੧ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗ ਆਰਤੀ ਕੋ ਗਾਵੈ
ਜਬਿ, ਕੀਰਤਨ ਭੋਗ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਰਦਾਸ ਕੋ । ਸੁਪਕਾਰ ਆਇ ਏ
ਅਗਾਰੀ ਬਿਰ ਹੋਇ ਪੁਨ 'ਦੇਗ ਭਈ ਤਜਾਰ' ਕਰੈ ਬਾਕਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕੋ ।
ਆਇਸੁ ਲੈ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਕੀ ਸਿਧਾਵੈ ਫੇਰ, ਆਨਤਿ ਹਕਾਰਿ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਸੇ ਦਾਸ ਕੋ । ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸਮੁਦਾਇ ਕੋ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ
ਭੋਜਨ ਕੇ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਸਾਦ ਰਾਸ ਕੋ ॥ ੨੨ ॥ ਜੈਸੇ ਉਠ ਮੰਡਲ
ਮੈਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਬਿਰਾਜੈ ਬਹੁ ਤੇਸੇ ਦੁਤਿ ਹੋਤਿ ਗਨ ਸੰਗਤ । ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੇ ਚੌਕੇ
ਕੀ ਮਿਜਾਦ ਸੰਗ, ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ, ਸ਼ਾਦਲ ਬਿਸਾਲ ਹੋਇ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ । ਆਮਿਖ ਨ ਪਰੈ ਦੇਗ, ਸਗਰੇ ਬਰਸ ਦੀਨ 'ਭਖੈ ਨਹਿ ਕੋਉ'
ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਕੋ ਧਾਰਤੇ । ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਤਨ ਤਜਾਰ ਕੀਨਿ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ
'ਸਾਨੇ ਕਸਰ ਵਰ ਕਰਦੇ ? ਜਗਤ ਤੋਂ ਉਧਾਰਦੇ ।' ਗੁਰੁ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਤੋਂ । 'ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਾਦਲ
(ਅਹਾਰ) ਨੂੰ ਖਾਕੇ ।। (ਅ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦੀਕ ਭੋਜਨ ਖਿਲਾਏ ਤ੍ਰਿਪਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

*ਦੇਖੋ ਭਾਸ ੫ ਅੰਸ਼ ੪੩ ਅੰਕ ੩੫ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਵਕ ।

†ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਫੌਕੇ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੌਕੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਹੈ ।
ਉੱਥੇ ਪਕੀ ਸ਼ੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਗਰਮ ਖਾਧਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਕਲ
ਜੋ ਪਛਮੀ ਫ਼ੀਕਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਤੋਂ ਖਾਣ ਪਾਣ ਦੇ ਫ਼ੀਕੇ ਢੱਲੇ ਹਨ ਇਹ। ਵਿਚ
ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਤੋਂ ਕਦੀ ਮੇਲੇ ਹੋਏ ਵਾਲੇ ਵੇਗ ਗੁਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਡੋਹਾ ਵੇਹੀ
ਨਾਲ ਭਾਕਟਰ ਲੋਕ ਬੀ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੇਲਨਾ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਾਥ ਜੀ ਬੀ
'ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਫ਼ਹਣ ਤਕ ਇਹੋ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਵੇਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਵਿੰਨੁਣੇ ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਹੀਂ । ਨਮੂਨੇ ਲਈ ਹਦੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਏ ਦਰਸਨ ਕਰੋ । ਫਕਣ ਵਾਯੇ
ਅਲੋਗ ਬਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨੰਗਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਹੀਂ ਬਦਾ । ਕਾਰਨ ਫ਼ੁਮ ਨਹੀਂ ਪਰ
ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਲੰਗਰ ਦਰ ਮਤ ਹਰ ਪਾਲੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਉਹ
ਫਿਰ ਨੰਗਰੋਂ ਵਜ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਕਾਰਨ ਰਹਿਤ ਨਾਮੋ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਨੇਮ ਧਾਰਿ ਤਬਿ ਤੇ ਰਹੈਂ ਸੁ ਐਸੀ ਢਾਰ ਤੇ ॥੨੩॥ ਵੇਹਗ ॥ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ
 ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਅਚਿ ਅਹਾਰ ਕਰਿ ਵੇਗਾ ਤੇ,
 ਪਿਥਕ ਹੋਇ ਤਿਸ ਕਾਲ ॥ ੨੪ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਪੋਵਿ ਰਹੈਂ ਸੁਭ ਸੇਜ ਪੈ ਵੇਰ
 ਕਰੈਂ ਸੁਖ ਸੈਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ।ਵੇਰ ਵਰੇ ਦਿਨ ਉਠਤਿ ਹੈਂ ਤਬਿ,ਆਯੁਧ
 ਲੇਤਿ ਸਮੀਪ ਮੰਗਾਇ।ਕੰਚਨ ਮੁਠ ਦਿਪੈ ਸਮਸ਼ੇਰ ਗਰੇ ਪਹਿਰੈਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰ
 ਸੁਹਾਏ । ਹੀਰੇ ਸਮੂਹ ਜਰੇ ਮੁਕਤਾ,ਭਰਿ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਲਗਾਏ
 ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਸਰਾਸਨ ਧਾਰਿ ਕਠੋਰ, ਕਸੇ ਕਟਿ ਕੋ ਘਰ ਪੌਰ ਮੈਂ ਆਵੈਂ ।
 ਚੰਚਲ ਅੰਗ ਤਰੰਗ ਅਰੁਵਤਿ ਜਾਤਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਿਸਾਲ ਕੁਦਾਵੈਂ।ਕਾਨਨ
 ਕੇ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਬਿਹੰਗਮ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ ਨਹੀਂ ਤਿਨ ਘਾਵੈਂ । ਦੇ ਕਰਿ
 ਖੇਦਾ ਗਹੈਂ ਗਨ ਜੀਵਤਿ, ਲਜਾਵਤਿ ਪਾਲਨ ਕੋ ਕਰ ਲਾਵੈਂ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੰਗ ਚਵੈਂ ਭਟ ਆਯੁਧ ਕੇ ਧਰਿ, ਬਿੰਦ ਚਮੁ ਮਹਿ ਰਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਬੋਲਤਿ
 ਅੰਗ ਨਕੀਬ ਚਲੈਂ ਬਡਿ ਧੁਕਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਕਾਨਨ ਤੇ ਗਹਿ
 ਜੀਵਨ ਕੋ ਗਿਹ ਲਜਾਇ ਤਿਨੈ ਸੁਖ ਸਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਬਾਘ, ਬਿਲਾਉ, ਸਸੇ,
 ਮ੍ਰਿਗ, ਰੋੜ, ਝੰਖਾਰਨਿ ਬਿੰਦ ਜਿ ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਰਾ ਤੁਰੰਗ
 ਭਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਹਰਾਵਤਿ ਧਾਇ ਗਹੈਂ । ਆਨਤਿ ਹੈਂ ਗਿਹ ਮੈਂ
 ਪੁਤਿਪਾਲਤਿ ਖਾਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਜਿਤੋ ਜਿ ਚਹੈਂ । ਏਕਠੇ ਹੋਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ
 ਲਾਖਨਿ ਭੀਰ ਮਹਾਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਰਹੈ । ਆਪ ਗਹੈਂ ਕਿਤਨੈਕ ਤਹਾਂ ਬਲ-
 ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ ਪਲਾਇ ਲਹੈਂ ॥੨੮॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਪੁਨ ਆਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ ਕਥਾ ਕਰਿਵਾਵੈਂ । ਸੰਗਤਿ ਸੰਗਮ ਮੈਂ ਬਹੁ ਸ਼ੋਭਤਿ
 ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਸੁ ਰਾਗਨਿ ਗਾਵੈਂ । ਚੌਰ ਦੁਰੈਂ ਜੁਗ ਓਰ ਤੇ ਉਪਰ, ਸਾਧ
 ਐ ਸਿੱਧ ਅਨੇਕ ਹੀ ਆਵੈਂ । ਮਾਨਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਬਰਖੈਂ ਹਰਖੈਂ ਗੁਰਵਾਕ
 ਸੁਨੈਂ ਮਨ ਭਾਵੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਤੇ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਬਿੰਦ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਆਨਿ ਪਿਖੈਂ ਸੁਖ ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ
 ਅਰਪਾਵਤਿ ਹੈਂ।ਮੇਵਰੋ ਹੋਹਿ ਖਰੇ ਤਬਿਅੰਗ ਕਰੈ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ।
 ਲੋਚਨ ਜਨੋਂ ਦਲ ਪੰਕਜ ਕੇ ਸਾਂਭੇ ਹੁ ਪਰ ਦਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈਂ॥੩੦॥
 ਕਬਿੱਤ ॥ ਬ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਅਚਲ ਚਿੱਤ, ਨਿੱਤ ਸੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈਂ ਸੱਤਿਨਾਮ

੧. ਗੁਰਾ ਹੈ ਪੋਰ ਕੇ ੨. ਵੇਕ ਕੇ । ੩. ਬਾਰਾਮੰਗਾ । ੪. ਸੂਰਾ । ੫. ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ । ੬. ਚਿਤ
 ਦੀ ਇਤੀ ਤੇ ਅਚਲ ਹੈ ਇਹ ਨਿਤ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ ।

ਛੱਡ ਝੁਲੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਸੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਸੀਸ ਪੈ ਮੁਕਟ ਸੁ ਆਰਾਜ
 ਰਹਜੇ, ਮੁਜਸੁ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੋ ਚਵਰ ਵੁਰਾਇ ਸੇ । ਆਗਾ ਹੋ ਭਗਤਿ ਫਿਰੈ
 ਸਗਰੇ ਜਗਤ ਬੀਚੈ, ਅਗਤਿਨਿ ਗਤਿ ਦੇਨਿ ਪਰਮ ਪਸਾਇ ਸੇ ।
 ਸਾਰੇ ਸਦਗੁਨ ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ* ਬਿਸਾਲ ਬਲਿ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਰਾਇ ਸੇ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀਯਾ ॥ ਸਾਰਬਿਭੋਮ* ਯਥਾ ਪਹਿਰੈ ਨਵ ਪੋਸ਼ਸ਼ ਕੋ
 ਕਰਿ ਤਜਾਗ ਪੁਰਾਨੀ । ਤਜੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਤਮ* ਰੂਪ ਧਰਜੈ ਇਕ ਜੋਤਿ ਮਹਾ,
 ਸਗਰੇ ਜਗ ਜਾਨੀ । ਸੇਵਕ ਕੋਟਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਗਿਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਹਿ,
 ਨਹੀਂ ਇਹ ਛਾਨੀ* । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਮ ਤੇ ਛੁਟਕਾਇ
 ਸੁ ਦੇਂ ਨਿਰਥਾਨੀ* ॥੩੨॥ ਜਨੈਂ ਇਕ ਰਾਸ ਕੋ ਸੂਰਜ ਭੋਗਿ ਕੈ ਸੰਸੀਦਨ
 ਤਜਾਗ ਲਹੈ ਬਿਤਿ ਆਵੀ । ਐਰ ਅਰੁਢਿ ਕੈ ਭੂਰ ਅੰਧੇਰ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੈ
 ਹੁਇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਦੀ* । ਤਜੈਂ ਗੁਰ ਸਾਤਵੇਂ ਬੈਠਿ ਸੁਭਜੈ, ਦੁਤਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਗੁਰਤਾ ਬਰ ਗਾਵੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਪਕਾਸ਼ ਧਰੈ ਸੁਖ ਗਜਾਨ ਕੋ ਦੇ ਜਗ
 ਕੀਨਿ ਅਥਾਵੀ ॥ ੩੩ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਹੈ 'ਸਤਿਨਾਮ ਭਜੈ,
 ਭਗਤੀ ਉਰਧਾਰੈ । ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਦੁਲੀਭ ਲਹੈ ਬਿਸਿਆਨਿ ਬਿਥੈ ਇਸ ਕੋ
 ਨਹਿ ਹਾਰੈ । ਕੁਰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਨਿ ਅਕਾਰਥ, ਸ੍ਵਾਰਥ ਆਪਨੈ ਨੀਕ
 ਬਿਚਾਰੈ ਗਜਾਨ ਕੋ ਪਾਇ, ਨਿਧਾਨ ਲਹੈ ਜਗ, ਆਪ ਤਰੈ ਪਿਤਰਾਨਿ ਕੋ
 ਤਾਰੈ' ॥ ੩੪ ॥ ਵੇਹਗ ॥ ਸੁਨਹਿ ਮਾਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਚਲਹਿ ਗੁਰੂ
 ਅਨੁਸਾਰਾਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤਿਸੀ ਕੋ ਗਨ ਬੰਧਨ ਦੇਂ ਟਾਰਿ ॥੩੫॥ ਵਰਸਨ
 ਕਰਿਥੈ ਅਘ ਮਿਟੈਂ ਉਰ ਉਜਲ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਬਚਨ ਸੁਨਹਿ ਲਹਿ
 ਗਜਾਨ ਕੋ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ॥੩੬॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਬੈਰਾਗ ਵਿਸ਼ ਕਰਨਿ
 ਜੋਗ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ । ਬਰਤਾਵਤਿ ਹੈਂ ਜਗਤ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਨਿਧਾਨ ॥ ੩੭ ॥ ਬਝੇ ਭਾਗ ਜਿਨ ਕੋ ਹੁਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪਰੈ ਗੁਰ ਚਰਨ ।
 ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭਰਮਤਿ ਹੁਤੇ ਮਿਟੈ ਜਨਮ ਤਿਨ ਮਰਨ ॥ ੩੮ ॥

ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ੩੪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਦ੍ਰ ਅਭਟਮ ਜਾਮੈ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਇੰਡ ਕਰਮ' ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨੈ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

*ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਬਿਚ ਜੋ ਭਗਤੀ (ਫੋਲ ਰਾਹੀਂ ਹੈ ਇਹ) ਆਗਿਆ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹੈ । 'ਨਿਗਤਿਆਂ ਨੂੰ
 ਗਤ ਦੇਣੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹੈ । 'ਫੋਜ' 'ਵੇਦਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ।' 'ਤਵਾਂ' 'ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ' । 'ਮੁਕਤੀ'।

*ਭਾਵ, ਸੂਰਜ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਰਾਸ ਬਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਮੁਢ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਸੂਰਜ
 ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀਤੀ ਇਹੋ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ 'ਅਕਾਸ਼ ਦੂਰ ਕਰਨਾ'
 ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜੀਵਨ ਨਹੇਂ ਸਿਰੇ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਲਖਾਇਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ,
 ਪਰ ਇਹ ਸਿ ਉਹ ਜੀਤੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕੇਵਲ ਜਾਮ ਪਛਣਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੰਮ ਕੀ ਇੰਝੋ ਹੈ ।

੨. [ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ । ਹਰੀੜ] ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੇਦ ॥ ਸੋਭਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਜਗ ਭੀ ਬਿਸਤਾਰੇ । ਸਰਬ
 ਸਿੱਧਿ ਨੇ ਨਿੱਧਿ ਜੇ ਠਾਢੀ ਰਹਿੰ ਦਾਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਤਰੀਫ ਕਰਿ
 ਮਿਲਿ ਕੇ ਹਰਖਾਵੈਂ । ਰਿਦੇ ਕਰਹਿ ਜਿਮ ਕਾਮਨਾ ਸੇ ਤੂਰਨ ਪਾਵੈਂ ॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੜੇਤਾ । ਆਨਿ ਆਨਿ ਦਰਸਹਿ
 ਬਹੁਤ ਜੇ ਚਹਿ ਸੁ ਲਭੇਤਾ* । ਸਾਹਜਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਬਡ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈ ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਤਰੀਫ ਗੁਰ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੨॥ ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸਕੇ
 ਭਏ ਬਡ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹਾ । ਵਲੀਅਹਿਦੇ* ਕੀਨੇ ਤਿਸੇ, ਬਹੁ ਠਾਨਸਿ ਮੋਹਾ ।
 ਸੁਜਾਮੁਹੰਮਦ ਦੂਸਰੇ, ਹੈ ਤਿਤੀ ਨੁਰੰਗਾ । ਚੌਥੇ ਹੁਤੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼, ਰਾਖੇ
 ਨਿਜ ਸੰਗਾ ॥੩॥ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹ ਬਿਸਾਲ ਸੇਂ ਕਰਿ ਕੈ ਉਰ ਦੋਹਾ । ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਤਿਹ ਬੁਰਾ ਕਿਯ ਮਨ ਧਾਰਜੋ ਕ੍ਰੋਹਾ । ਸ਼ੇਰ ਮੁੱਛ ਕਤਰਾਇ ਕੈ ਚਾਵਰ
 ਮਹਿ ਪਾਈ । ਕਹਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕੇ ਦਾਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਸ਼ਾ ਖੁਲਾਈ ॥੪॥ ਭਯੋ
 ਬਡੋ ਬੀਮਾਰੀ ਤਬਿ ਹੋਇ ਨ ਉਪਚਾਰੇ* । ਹੁਤੇ ਨਜ਼ੁਮਿ ਹਕੀਮ ਜੇ ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਸਭਿ ਹਾਰੇ । ਦਿਨਪ੍ਰੀਤ ਦੁਰਬਲ ਹੋਤਿ ਸੇ ਨਹਿ ਮਿਰਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਸਾਹਜਹਾਂ ਚੀਤਾ ਮਹਾਂ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥੫॥ ਗਨ ਹਕੀਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ
 ਕੇ ਨਹਿ ਚਲਜੋ ਉਪਾਈ । ਤਬਿ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਬਿਚਾਰਿਕੇ ਇਮ ਗਿਰਾਅਲਾਈ
 । ‘ਹਰੜ ਆਇ ਬਡਿ ਤੋਲ ਕੀ ਚੌਦੈਂ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੌਂਗ
 ਹੁਇ ਅਨਵਾਵਹੁ ਪਾਹੀ ॥੬॥ ਇਸ ਅੰਤਰ ਮੁਛ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਬਾਹਰ
 ਨਿਕਸੈ ਹੈ । ਤਬਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਇ ਹੈ ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਖੈ ਹੈ* । ਜੇ ਹਕੀਮ
 ਹਿਕਮਤਿ ਮਹਤ* ਸੇ ਸਕਲ ਕਹੰਤੇ । ਸਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਪਠੈ ਨਿਜ
 ਦਾਸ ਤੁਰੰਤੇ ॥੭॥ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਇਹ ਉਪਜਤੀ ਤਹਿ ਲਗਿ ਨਰ ਧਾਏ ।
 ਲੌਂਗ ਹਰੜ ਏਤੀ ਬਡੀ ਸੇ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਏ । ਬਹੁਤ ਵਿਲਾਇਤ ਮੈਂ ਫਿਰੇ
 ਪਰਬਤ ਬਨ ਹੋਰੇ । ਕਰਹਿ ਵਪਾਰ ਜਹਾਜ ਕੇ ਜੇ ਫਿਰਤਿ ਘਨੌਰੇ ॥੮॥
 ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਫਿਰੇ ਕਿਤ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਸਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਹੋਤਿ
 ਨਿਤ ਅਤਿਸੈ ਦੁਰਿਤਾਈ । ਹੋਤਿ ਵਜ਼ੀਰ ਜੁ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਪਾਸੇ* ।
 ‘ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ’ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਹੁਲਾਸੇ ॥੯॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ

*ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । *ਤਖਤ ਦਾ ਹਕਦਾਰ, ਯੁਵਰਾਜ । *ਦਿਲਾਸ । *ਬੜੇ ।
 *ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ (ਉਸ ਨੇ) ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੇ । *ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ—

ਜੀ ਤਿਨ ਸੰਗ ਲਰਾਈ। ਕਰਤਿ ਰਹਜੈ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਕਰੇਹੁ ਨ
 ਬਨਿਆਈ। ਸੋ ਤਨ ਤਜਿ ਬੈਕੁੰਠ ਗੋ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਗੁਰਤਾ ਗਾਵੀ
 ਪਰ ਟਿਕਜੈ ਬਡ ਅਜਮਤਿ ਪੋਤਾ^੧ ॥ ੧੦ ॥ ਅਸ ਅਨਮੋਲੀ ਵਸਤੁ ਬਡ
 ਤਿਨ ਤੇ ਕਰ ਆਵੈ। ਸੇਵਕ ਹੁਇ ਜਾਚਨ ਕਰੇ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਵੈ^੨। ਇਮ
 ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸੁਨੈ ਜਬਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਉਰ ਕੀਨਾ। 'ਠੀਕ ਬਾਤ ਨੀਕੀ ਅਹੈ:-
 ਪੈ ਹੈ ਦੁਖ ਹੀਨਾ'^੩ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਵਜ਼ੀਰ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਹੈ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ।
 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਬੈਠਜੈ ਅਬਿ ਥਾਈਂ। ਪੋਤਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ
 ਬਡ ਅਜਮਤ ਵੇਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਘਰ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਦੀਨਨਿ ਦੁਖ ਹੀਤਾ ॥
 ੧੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਇਹੁ ਵਸਤੁ ਹੈ, ਜਾਚਹੁ ਤਿਨ ਪਾਹੀ। ਬਿਨਤੀ
 ਜੁਤਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜੀਏ ਤਜਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਹੀ^੪। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਹਰਖਜੈ ਸੁਨਤਿ
 ਲਿਖਿ ਅਰਜ਼ ਪਠਾਈ। 'ਹਮ ਪਰ ਤੁਮਰੇ ਬਡੇ ਨਿਤ ਬਹੁ ਕਰਤਿ
 ਭਲਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਾਬਰ ਮਿਲੇ, ਬਖਸ਼ੀ ਬਛਿਆਈ।
 ਅੰਗਦ ਗੁਰੁ ਹੁਮਾਉ ਸੈਂ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਭਲਾਈ। ਅਕਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੈਂ
 ਮਿਲਿ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੈਂ ਮਮ ਬਾਦ^੫ ਭਯੋ ਹੈ। ਲੋਕਨਿ ਪਰਿਕੈ
 ਬੀਚ ਕੋ ਬਹੁ ਬੀਚ ਕਿਯੋ ਹੈ^੬। ਤਉ ਨ ਮੈਂ ਓਰਕ ਕਰਜੈ ਬਡਿ ਬੈਰ
 ਪਰਜੈ ਹੈ^੭। ਅਬਿ ਮੇਰੇ ਕਾਰਜ। ਇਹੀ ਬਡ ਆਨਿ ਪਰਜੈ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ ਬੀਮਾਰ ਹੇ ਤੁਮ ਢਿਗ ਉਪਚਾਰੇ। ਦੁਲਭ ਵਸਤੁ ਖੋਜੀ ਘਨੀ ਨਹਿ
 ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ^੮। ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਠੀ ਭੇਜੈ ਉਮਰਾਉ।
 ਤੁਰਨ ਪੰਥ ਉਲੇਘਿ ਕੈ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਥਾਉਂ ॥ ੧੬ ॥ ਆਇ ਕਰਜੈ
 ਡੇਰਾ ਤਬਹਿ ਨਿਸ ਪੁਰੀ ਬਿਤਾਈ। ਦਿਨ ਅਗਲੇ ਲਾਗੀ ਸਭਾ ਗੁਰ
 ਬੀਚ ਸੁਹਾਈ। ਆਇ ਕਰੀ ਪਦ ਬੰਦਨਾ ਦੀਨਸਿ ਪਰਵਾਨਾ। ਕਰਜੈ
 ਸੁਨਾਵਾਨੇ ਸਕਲ ਪਠਿ ਗੁਰ ਕੇ ਅਗਵਾਨਾ ॥ ੧੭ ॥ 'ਹਰਜ਼ ਏਕ ਬਡ
 ਤੋਲ ਕੀ ਚੈਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ^੯। ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੋਂਗ ਹੁਇ ਸੋ ਸੁਨਿ ਤੁਮ

^੧ਕਰਮਾਤ ਦੇ ਜਹਾਜ਼। ^੨(ਹਰਜ਼ ਆਦਿਕ) ਪਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ^੩ਬਰਜ਼ਾ।
^੪ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਪਾ ਦਿਤਾ। ^੫(ਭਾਵੇਂ) ਬਰਤਾ ਵੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਵੇਰ ਦਾ ਚਿੰਤਕ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ^੬ਸਿਰਸਾਹੀ ਦੇ ਤੋਲੇ (ਕੱਚੀ ਛਟਾਂਕ) ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਹੀ । ਇਕ ਗਜ ਮੋਤੀ^੧ ਭੇਜੀਏ ਤਿਹ ਦੇਖਨਿ ਚਾਹੁ^੨ । ਅਪਰ ਭਨੀ
 ਬਿਨਤੀ ਬਹੁਤ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੁਤਿ ਮਾਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਤਬਿ ਥੇਰੇ ਮੁਸਕਾਇਚਮਕਤਿ ਹੈਂ ਸੁੰਦਰ ਵਸਨ ਕੋਤਿਕ ਦਰਸਾਏ^੩ ।
 ਬੋਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇਕੈ 'ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਭਾਰੇ । ਇਮ ਜੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੈ
 ਤਿਸ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਉਚਿਤ ਦੇਨਿ ਵਸਤੁ ਦੁਲਭ ਪੁਨ ਸੁਤ
 ਬੀਮਾਰੀ । ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਜਾਚਨ ਕਰੀ ਸਰਧਾ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੁ
 ਭਲੇ ਹੈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਸਾਰੇ । ਸੰਤ ਸੰਗ ਅਭਿਲਾਖਤੇ ਪਰਹਰਾਹਿ ਬਿਕਾਰੇ^੪
 ॥ ੨੦ ॥ ਏਤੇ ਕਾਰਣ ਜਾਨਿਕੈ ਤੀਨੋ ਮੰਗਵਾਏ । ਕੋਸ਼ਪ ਕੋ ਆਗਾ
 ਕਰੀ 'ਆਨਹੁ ਇਸ ਥਾਏ' । ਸਗਰੀ ਸਭਾ ਦਿਖਾਈਏ ਤੋਲਹੁ ਪੁਨ
 ਦੀਜੈ । ਸਾਹਜਹਾਂ ਪਤਿਸਾਹ ਕੋ ਕਾਰਜ ਇਹੁ ਕੀਜੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਾਇ
 ਨਿਕਾਸੀ ਕੋਸ਼ਪਤਿ ਆਨੀ ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ਪੁਰਬ ਤੋਲੀ ਹਰੜ ਤਬਿ ਚੰਦਹ
 ਸਿਰਸਾਹੀ । ਪੁਰਨ ਮਾਸੇ ਕੋ ਭਯੋ ਸੋ ਲੋਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਨਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ
 ਤੋਲਿ ਕੈ ਲਾਗੈ ਤਰੁਡਾਲਾ^੫ ॥ ੨੨ ॥ ਗਜ ਮੋਤੀ ਦਿਪਤਾਹਿ ਬਡੇ ਨਹਿ
 ਆਨ ਸਮਾਨ ॥ ਬੁਝਨਿ ਹਿਤ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨੇ ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ! ਗੁਨ ਇਨਹੁ ਕੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਦਭੁਤ
 ਸਭਿ ਬੀਚ ਬਝਾਵੇ' ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਨ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਬਿਚ ਸਭਾ
 ਬਖਾਨੇ । 'ਉਦਰ ਰੋਗ ਜੇਤਿਕ ਅਹੈਂ ਨਰ ਕੀ ਛੁਪ ਹਾਨੇ । ਪਜਹਿ ਨਹੀ
 ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਵਸਤੁ ਦੁਖਦੇਤਿ ਘਨੇਰਾ ॥ ਦਿਵਸ ਮਾਸਕੈ ਬਰਸ ਕੋ ਰੁਜਾਟਿਕਯੋ
 ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਸੋ ਰੋਗੀ ਲੋ ਹਾਥ ਮਹੁ ਲਾਗਹਿ ਅਤਿਸਾਰਾ^੬ । ਸਰਬ ਉਦਰ
 ਤੇ ਝਰ ਪਰਹਿ ਕੁਛ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰਾ^੭ । ਜਾਬਿ ਲਾਗਿ ਅੰਤਰ ਕਸਰ ਹੈ ਤਬਿ
 ਲਾਗ ਕਰ ਧਾਰੈ । ਹੁਇ ਅਰੋਗ ਜਾਗਹਿ ਛੁਪਾ ਸੰਕਟ ਨਿਰਵਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥
 ਤਜਹਿ ਹਾਥਤੇ, ਤਿਹ ਸਮੈ ਅਤਿਸਾਰ ਮਿਟੈਤੋ ॥ ਜਬਹਿ ਧਨੰਤਰਨਿਕਸਿਓ
 ਜਲ ਨਿਧੀ ਮਥੈਤੇ^੮ । ਇਸੀ ਜਾਤਿ ਕੀ ਹਰੜ ਕਰ ਆਨੀ ਨਿਜ ਸਾਥਾ ।
 ਅਪਰ ਜਲਉਕਾ ਰੁਧਰਪਾ^੯ ਗਹਿ ਦੂਸਰ ਹਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿ
 ਰੋਗ ਅਨੇਕ ਜੇ ਹੈਂ ਮੂਲ ਸਿ ਜੇਈ । ਉਦਰ ਰੁਧਰ ਤੇ ਉਪਜਤੇ ਤਿਨ ਕੇ

^੧ ਵਡਾ ਮੋਤੀ । ਹਾਥੀ ਦਾ ਮੋਤੀ । [ਸ੍ਰੀ, ਗਜਮੁਕਤਾ=ਇਕ ਮੋਤੀ ਜੋ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ
 ਮੰਨਦੇ ਆਏ ਹਨ] । ^੨ ਕਈ ਕੁ (ਵੰਦ) ਦਿਸਦੇ ਹਨ । ^੩ ਖੂਬ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗੇ ਸਨ
 (ਹਰੜ ਤੇ ਲੋਗ) । ^੪ ਦਸਤ । ^੫ ਛੁਛ ਵੇਰ ਨਾ ਲਗੇ । ^੬ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰਿਸਕਦਿਆਂ । ^੭ ਜੇਕਰ ਲਛੂ ਪੀਣੀ ।

ਹਿਤ ਸੋਈ। ਰੁਜ ਕੀ ਜਰ ਦੇ ਹਰਨ ਕੇ ਦੋਨਹੂੰ ਉਪਚਾਰ॥ ਲਾਇ ਜਗਤ
 ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਕਿਯ ਬੁਧਿ ਬੈਦ ਉਦਾਰ॥ ੨੭॥ ਬਾਇ ਸੀਤ ਕੇ ਮਿਲਤਿ ਹੀ
 ਹੋਵਤਿ ਸੰਪਾਤਾ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਆਇਕ ਰੁਜ ਅਪਰ ਉਪਜਹਿ ਉਤਪਾਤਾ ।
 ਗਹੇ ਲੋਗ ਇਸ ਕਰ ਜਬੈ^੨ ਸਭਿ ਹੂੰ ਮਿਟਿ ਜਾਵੈਂ । ਸੀਤਬਾਇ ਕੇ ਦੁਖ
 ਕਿਤੇ ਸਗਰੇ ਬਿਨਸਾਵੈਂ* ॥ ੨੮॥ ਤੀਸਰ ਗਜਮੁਕਤਾ ਮਹਾਂ ਇਸ ਕੇ ਸਮ
 ਆਨਾ । ਨਹੀਂ ਕਹੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕ ਮਹਾਨਾ । ਰਚਿਰ
 ਗੁਲਾਈ ਇਸ ਬਨੀ ਲੋਲਕ^੩ ਮਹਿ ਪਾਵੈਂ । ਸੋਭਾ ਭੂਖਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਤਨ
 ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਤੀਨਹੂੰ ਦੁਰਲਭ ਵਸਤੁ ਹੈ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸ਼ਾਹੂ ।
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਤੇ ਲੇਇ ਇਨ ਖੋਜਹੁ ਕਿਤ ਜਾਹੂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ
 ਮਹਾਂ, ਜਹਿ ਕਮੀ ਨ ਕਾਹੂ । ਕਰਹਿ ਜ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਧਰ ਇਛਤ ਲੇ
 ਪਾਹੂ ॥ ੩੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਨ, ਉਮਰਾਵ ਕੇ ਤਤਛਿਨ ਤੇ ਦੀਨੀ॥ ਮਹਿਮਾ
 ਸਭਿਗੁਰ ਕੀ ਸਭਿਨਿ ਪੀਨੀ^੪ ਅਤਿ ਚੀਨੀ । ਹੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗਮਨਜੈ
 ਤਬਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਆਯੋ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਤਬਿ ਦਈ ਦੇਖਤਿ ਹਰਖਾਯੋ ॥
 ੩੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਪਾਇ ਪਦਾਰਥਨਿ ਵਿਗ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ । ਜਾਨੈ-ਅਬਿ
 ਇਹ ਜੀਵਿ ਹੈ ਰੁਜ ਨਾਸਨ ਹੋਹ॥ ਇਕ ਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੇਹ ਤੇ ਪੁਨ ਦੁਰਲਭ
 ਪਾਏ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਮੋਦ ਬਡਿ ਕਛੁ ਕਹਜੈ ਨ ਜਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਮਨ ਮਹਿ
 ਲਗਜੈ ਬਿਚਾਰਨੇ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵੈ । ‘ਮੁਝਕੋ ਬਡ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕੁਛ
 ਕਹਜੈ ਨ ਜਾਵੈ । ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਕੇ ਪਤੀ ਮਮ ਆਗਯਾ ਸਾਰੇ । ਕਿਤ ਤੇ
 ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਖੋਜਤਿ ਨਰ ਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕਾਦਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਬਡ
 ਹਿੰਦੂ ਘਰਿ ਸੋਈ॥ ਜਾਚੇ ਮੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ, ਨਤੁ ਪਾਇ ਨ ਕੋਈ’ । ਇਮ
 ਕਹਿ ਹਿਰਸ ਬਿਸਾਲਕਰਿ^੫ ਲੇ ਦੀਰਘਸ੍ਰਾਸਾ॥ ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰੇ ਬਿਸੁਰਤੈ ਜਨੁ
 ਚਿੰਤਾ ਗ੍ਰਾਸਾ॥ ੩੪॥ ਗਜਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੇ ਲਾਖ ਹਿਰਸ ਮਹਾਨ॥ ਕਹਜੈ
 ਪਿਦਰ ਸੇ ‘ਦੂਰ ਕਰਿ ਅਫਸੋਸ ਜੁ ਠਾਨਾ । ਰਬ ਕੀ ਜਾਤਿ ਫਕੀਰ ਸੇ
 ਬੇਖਾਹਸ਼ ਭਾਰੋ॥ ਕਰਾਮਾਤਸ਼ਾਹਰ ਜਿਨਹੁ ਜਗ ਬਿਦਤੀਸਾਰੇ॥ ੩੫॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
 ਨਾਨਕਸ਼ਾਹ ਕੋ ਘਰ ਮਹਦ ਮਹਾਨਾ । ਲਾਖਹੁ ਅਜਮਤਿ ਜੁਤਿ ਕਰੇ ਦੇ

^੧ ਨਿਪਾਤ=ਕਫ, ਵਾਤ, ਪਿਤ ਦਾ ਇਕੋਠਾ ਵਿਗਾੜ ‘ਨਿਪਾਤ’ ਹੈ । ਸਰਸਾਮ । ^੨ ਇਸ ਲੋਗ
 ਨੂੰ ਹਥ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫੜੇ । ^੩ ਨੇਥ, ਖੁਲਾਕ, ਵਾਲੀ ਆਦਿ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ [ਸਿਸ,
 ਲੋਲ=ਹਿਲਣਾ । ਫਾ:, ਲੋਲੂ=ਮੰਤੀ] । ^੪ ਭਾਠੀ । ^੫ ਬਹੁਤ ਲਾਲਚ ਕਰ ।

*ਇਹ ਵੇਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਕਵਸਕਤੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਗੰਗਾਨ ਨਿਧਾਨ॥ ਕਾਮਲ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਕੈ ਨਹਿ ਸੋਸਾ ਕੀਜੈ । ਕਰਨ
ਜੋਗ ਰੈ ਬੰਦਗੀ ਹਿਰਸੀ ਨ ਬਨੀਜੈ॥੩੬॥ ਤੁਮ ਭੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਤਿਨਹੁ
ਜਾਨਤਿ ਬਭਿਆਈ॥ ਹਮਰੇ ਬਭਿਆਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰੀ ਭਲਾਈ॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਿਨ ਕੇ ਹਿਰਸ
ਨ ਹੀਯਰੇ ਸੇ ਅਹੈ ਮਹਾਨਾ॥ ੩੭॥ ਜਿਨ ਪਰ ਫਜ਼ਲ^੧ ਅਲਾਹ ਕੋ ਦੇ
ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ । ਹਿਰਸ ਬਖੀਲੀ ਤਿਸ ਰਿਦੈ ਕਰਿ ਦੇ ਸਭਿ ਦੂਰੀ ।
ਦੁਨੀਆਂ ਹਿਰਸ ਹਵਾਇ^੨ ਹੈ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਕਦਾਈਂ । ਪੀਤਿ ਪੁਤੀਤ
ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸੇ ਪਾਕ^੩ ਸਦਾਈ॥੩੮॥ ਜਾਨੋ ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ^੪ ਗੁਰ ਕੀ
ਬਭਿਆਈ॥ ਤਉ ਹਿਰਸ ਹੀਕਾਰ ਤੇ ਹੁਇ ਹੈ ਦੁਖਦਾਈ॥ ਅਬਿ ਨ ਕਰੈ
ਕਬਿ ਮੈ ਰਿਦੈ, ਉਤਰੈ ਨਹਿ ਪੁਰਾਸਿ^੫ ਮਾਨੁਖ ਅੰਗਜਾਨ ਦੁਤਿ ਸੇ ਅਲਹ
ਜ਼ਹੂਰਾ^੬॥ ੩੯॥ ਅਦਲਮਤੀ^੭ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਹਿਰਸ ਮਿਟਾਈ ।
ਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕੋ ਨਿਜ ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਤਬਿ ਹਕੀਮ ਹਿਕਮਤਿ
ਮਹਦ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੇ॥ ਲੋਗ ਹਰਜ ਦੀਨਸਿ ਦੇਉ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ
ਧਾਰੇ॥ ੪੦॥ ਬਹੁ ਤਰੀਫ ਸਭਿ ਨੇ ਕਰੀ ‘ਦੁਰਲਭ ਬਹੁ ਪਾਈ’ ।
ਹਿਕਮਤਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹਕੀ ਤਬਿਹੁ ਕਰਿਵਾਈ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਜਿ^੮ ਤਤਕਾਲਹੀ
ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੰਗਲ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਉਪਜੇ ਦਰਹਾਲਾ^੯॥
੪੧॥ ਬੋਪਈ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੋ ਧਨ ਧੰਨ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਸਭਿ
ਕਹੈ ਪ੍ਰਮੰਨ । ਰਾਜ ਜੋਗ ਜੋ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ਾ । ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਵਿਦਤ
ਵਿਸੇਸ਼ਾ॥ ੪੨॥ ਇਹਿ ਭੀ ੩੩ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਅਸਟਮ ਰਸੇ ‘ਹਰਜ ਭੀ’ ਸ਼ਾਹ ਭੀ ਦੀਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ

ਨਾਮ ਦੁਗੰਥ ਅੰਤ ॥ ੨ ॥

੩. [ਇਥੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਭਕਿਆ] ।

ਸ੍ਰੇਯਾ ਫੇਦ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਹੋਵਤਿ
ਬਿਸਤਾਰ । ਆਵਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗਤਿ ਵਰਜਨ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ
ਉਪਹਾਰ । ਮਨ ਬਾਂਝਤਿ ਸਿਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂ ਫਲ ਖਰੇ ਅੰਗੁ ਅਰਦਾਸ
ਉਚਾਰਿ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭੀਰ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਹਿ ਮਿਲੇ
ਹਜ਼ਾਰ॥ ੧॥ ਇਕ ਬਿਰਧਾ ਸਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਰਿਦੈ

^੧(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਆਪ ਕਾਮਲ ਹਨ ਅਥਵਾ ਖੁਦਾ ਹੀ ਹਨ । ^੨ਮਿਹਰ । ^੩ਲਾਲਚ । ^੪ਕਾਮਨਾ ।

^੫ਪਵਿਤ੍ਰ । ^੬ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ । ^੭ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਰੂਪ । ^੮ਨਜਾਇ ਵਾਲੀ ਬੁਧੀ । ^੯ਇਲਾਜ ।

^{੧੦}ਦੁਸਤ । ^{੧੧}ਵੇਤੀ ।

ਲਿਵਲਾਇ।ਧਰਹਿ ਧਰਾਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰਮੂਰਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
 ਬਲ ਬਲਿ ਜਾਇ।ਘਰ ਤੇ ਨਿਰਧਨ ਅਸਨ ਨ ਪਾਵਹਿ ਚਹਹਿ:-ਕਰਵਿ
 ਗੁਰ ਸੇਵ ਬਨਾਇ । ਮਮ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਤਬਹਿ
 ਸਫਲਤਾ ਮੈਂ ਨਿਜ ਪਾਇ-॥ ੨ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕੁਛ
 ਕਰਿ ਕੇ ਟਕਾ ਏਕ ਮਿਹਨਤਿ ਕੋ ਲੀਨਿ।ਅਸਨ ਸਮਿੱਗੀ ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ
 ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ ਲੀਪਬੋ ਕੀਨਿ । ਅਪਨੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰਿ ਕੇ
 ਜਲ ਮੱਜਨ ਤੇ ਹੋ ਮਲ ਹੀਨ।ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੁਚਿ ਤੇ ਇਕਠੀ ਕਰਿਕੈ ਰਿਦੇ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੩ ॥ ਦੋਇ ਰੋਟਿਕਾ ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ ਘ੍ਰਿਤ ਅਰੁ
 ਸਿਤਾ ਉਪਰੇ ਪਾਇ । ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਸੇਂ ਕਰਿ ਤਿਆਰ ਤਿਹ ਬਾਸਨ ਮਹਿ
 ਧਰਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਲਾਇ । ਛਾਇ ਰਮਾਲ ਸਾਥ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ ਨਿਕਸੀ ਘਰ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਇ ।-ਕਿਮ ਪਹੁੰਚੈ ਮੈਂ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੁ ਕੇ-ਮਨ ਮਹਿ
 ਗਿਨਤੀ ਕੋ ਉਪਜਾਇ ॥ ੪ ॥-ਕਿਮਿ ਮੇਰੇ ਕਰ ਤੇ ਲੈ ਅਚਵਹਿ ਲੋਕ
 ਹਜ਼ਾਰਨਕੀ ਸਹਿ ਭੀਰ।ਚਿਰੈਕਾਲ ਕੀ ਮੇਰੀ ਚਿਤਵਨ ਸੇਵੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਹੁਇ ਤੀਰ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨ । ਜਬਾ ਭੀਲਨੀ ਕੀ ਰਘੁਬੀਰ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਨਾ ਹੈ ਗੁਰ ਹਰਿ ਕੋ, ਤੇਦੁਲ ਲਏ ਸੁਦਾਮੇ ਚੀਰ-॥੫॥ ਇਮ
 ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀ ਠਾਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਭਏ
 ਅਰੁਦਿ ਅਖੇਰ ਕਰਨੈ ਮਿਸ, ਤੁਰਨ ਤੇ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਜਾਤਿ । ਚਵੇ ਸੰਗ
 ਅਸਵਾਰ ਸੈਂਕਰੇ ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਆਇ ਪਸ਼ਚਾਤ । ਚੇਚਲ ਕਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਕੁਦਾਵਤਿ ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਧਾਰਤਿ ਅਵਿਦਾਤ ॥ ੬ ॥ ਤਜਾਗ ਸੁ ਪੰਥ ਖਰੀ
 ਹੁਇ ਇਕ ਬਲ, ਮਨ ਤੇ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ।-ਜਾਤਿ ਵਹਿਰ ਕਿਮਿ
 ਅਚਵਹਿ ਮੁਝ ਤੇ ਭਈ ਬਿਫਲ ਸੇਵਾ-ਉਰ ਚੀਨ । ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰ
 ਸਰੂਪ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸੰਮਤ ਬੀਸਕ ਬੈਸ ਨਵੀਨ । ਬਿਰਧਾ ਸਿਖਨੀ ਸਰਧਾ
 ਅਧਿਕਤਿ ਖਰੀ ਭਾਉ ਤੇ ਭੋਜਨ ਲੀਨਿ ॥੭॥ ਗਨ ਅਸਵਾਰ ਭਜਾਵਤਿ
 ਆਵਤਿ ਮਗ ਕੀ ਧੂਰਿ ਉਠੀ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਗਲ
 ਟਿਕਾਏ 'ਰਹਹੁ ਅਟਕ ਨਹਿ ਆਉ ਅਗਾਰਿ' । ਵੇਰਿ ਤੁਰੰਗ, ਨਿਕਟਿ
 ਤਿਸ ਗਮਨੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕਰਨੈ ਉਚਾਰ । 'ਹਮ ਕੋ ਛੁਪਾ ਭਈ ਦਿਹੁ
 ਮਾਈ ! ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ਜੁ ਤੈਂ ਕਰ ਧਾਰਿ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਬਾਹਰ
 'ਪਛਾਣ । 'ਦੁਦਾਮੇ ਵੇ ਪਲਿਓ' । 'ਬੀਸ ਵੇ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ' ।

ਗਮਨੈਂ ਤਹਾ ਛੁਧਤਿ ਹੁਇ ਲਗਹਿ ਬਿਲੇਬ' । ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਰਖੀ ਸੁਧਾ ਸੁ
ਬਰਖੀ, ਪਰਖੀ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਨਹੀਂ ਲੇ ਅੰਬ' । ਹਾਥ ਪਖਾਰਨਿ ਬਿਨ ਲਿਯ
ਭੋਜਨ, ਅਚਵਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖਜ ਅਲੇਬ' । 'ਬਡੇ ਸੁਾਦ ਇਸ ਮਹਿ'
ਕਹਿ ਖਾਵਤਿ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸੈਨ ਕਦੇਬ' ॥ ੯ ॥ ਬਿਰਧਾ, ਅਚਵਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ, ਬਿਨਤੀ ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । 'ਮੈਂ ਅਨਾਥ
ਦਾਸੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੀ ਮਮ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਖੀ ਇਸ ਬਾਰ । ਕਰਮਾ ਬਾਈ'
ਕਰੀ ਖੀਚਰੀ ਜਿਮ ਅਚਵੀ ਤੁਮ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰਿ ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਮੈਂ ਜਤਨ
ਦੇਇ ਦਿਨ ਤੁਮ ਹਿਤ ਆਨਜੈ ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਰਨ ਪੇਮ
ਕਰਜੈ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਦੀਨ ਬੰਧ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਨਾਇ । ਨਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੈ
ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ, ਗਏ ਬਿਦਰ ਘਰ ਭੋਜਨ ਖਾਇ।ਨਿਸ ਦਾਸਨ ਕੀ ਪੁਰਹੁ
ਭਾਵਨਾ ਯਾਂਤੇ ਵਤਸਲ ਭਗਤ ਕਹਾਇ' । ਦੀਨ ਦਸਾਲ ਕੀ ਬਾਨ
ਤੁਮਾਰੀ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਮੇਰੇ ਇਸਿ ਭਾਇ' ॥ ੧੧ ॥ ਘਿੱਤ ਸਿਤਾ ਜੁਤਿ ਦੇਨਿ
ਰੋਟਿਥਾ ਮਹਾ ਛੁਧਤਿ ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ ਖਾਨ । ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ ਇਮ,ਦੇ ਕਰਿ
ਬਰ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਸੁਰ ਸੰਗ ਕੇ
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਭੇ ਬਿਸਮ ਮਹਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਸ਼ੰਕਮਾਨ ਮਨ ਹੋ ਕਰਿ ਸਗਰੀ
ਮਿਲਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਸ ਬਿਰਧਾ ਫਿਰਾ
ਤੇ ਲੇ ਅਹਾਰ ਕੀਨੇ ਮੁਖ ਗ੍ਰਾਸ । ਜਲ ਸੇਂ ਹਾਥ ਨ ਕਰੇ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰੀ
ਨ ਚੁਰੀ ਨੀਰ ਨਹਿ ਪਾਸ । ਚਵੇ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਕੀਨਸਿ ਅਚਵਨ ਇਹੁ
ਕਸਾ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਨਵਤਨ^੧ਜੁਗਤਿ ਆਪਨੈ ਕੀਨਸਿ
ਨਹਿ ਪੁਰਬ ਹੋਈ ਇਹ ਰੀਤਿ । ਸੁਚਿ ਸੇਂ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰ ਆਪ ਤੁਮ
ਅੰਤਰ ਚੈਂਕੇ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਮਨ ਸ਼ੰਕਤਿ,ਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ।ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਬਿਸਮਤਿ ਚੀਤਿ' । ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਸਕਾਨੇ
ਨਹੀਂ ਬਖਾਨੇ ਬਚਨ ਬਿਨੀਤਿ' ॥ ੧੪ ॥ ਕਛੁ ਨ ਉਂਤਰ ਕਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਏ ਖੇਲਿਬੇ ਵਹਿਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਪਕਰਜੈ ਮਿਰਗ ਹਰਾਇ ਦੁਰ ਲਗਿ

^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ । ^੩ਸਾਰੀ । ^੪ਇਕ ਭਗਤਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਰੋਕ
ਖਿਚਤੀ ਟਿੰਟੂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤ ਭਗਤਮਾਲ ਵਿਚ ਹੈ । ^੫ਭਗਤ
ਵੱਡਲ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ । ^੬ਨਵੀਂ । ^੭ਵੇਨਤੀ ਟੁਣਕੀ (ਕੋਈ) ਬਚਨ ਨਾਂ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਛੁੱਪ ਰਹੇ ।

ਦਾਸਨ ਦਾਸੋ ਰਜੂ ਗਰ ਭਾਗਿਪਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਿਹ ਕੋ ਆਏ ਸੈਨ
 ਸਮੁਹ ਤੁਰੰਗ ਅਸਵਾਰ । ਮੰਗਲ ਭਏ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਭਈ ਸਾਮਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ ।—ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਢਨਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਛੁਧਤਿ
 ਕੋ ਚਹਤਿ ਅਹਾਰ । ਸਚ ਸਿਸਮ ਬਿਨ ਅਚਵਨ ਕੀਨਸਿ ਲੇ ਬਿਰਧਾ
 ਤੇ ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰਿ—ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਕਰਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਿੱਖਨਿ
 ਕਰਨੈ ਅਸਨ ਕੋ ਤਸਾਰ ॥ ੧੬ ॥ ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਪੀਥ ਮੈਂ ਗਮਨੇ ਤਬਿ
 ਸੇਵਕ ਹੈ ਕਰਿ ਅਗਵਾਇ । ਕਰ ਧਰਿ ਅਸਨ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਠਾਨੀ, ‘ਪ੍ਰਭੁ
 ਜੀ ! ਲੀਜੈ ਭੋਜਨ ਖਾਇ । ਹੋਹਿ ਆਪ ਕੋ ਛੁਧਾ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਆਨਜੋ ਕਰਿ ਭਾਇ’ । ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਅਚਹੁ
 ਹੋਹੁ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਬਖਾਨੈ ‘ਬੈ
 ਮਿਰਜਾਦ ਬਨਾਇ ਅਹਾਰਾਚਢੇ ਜਾਤਿ ਅਬਿ ਘੋਰੇ ਉਪਰ ਕੌਨ ਸਮੇਂ ਤੁਮ
 ਕਰਨੈ ਬਿਚਾਰ । ਸੁਚ ਤੇ ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ ਅਸਨ ਜਬਿ ਉਚਿਤ ਅਚਨ ਕੇ
 ਰਬਿ ਨਿਰਧਾਰ । ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਹ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੈਂ ਮਾਰਗ ਮੈਂ ਗਮਨਤਿ
 ਇਸ ਬਾਰ’ ॥ ੧੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੇ ਸ਼ਿਕਤਿ ਪ੍ਰਬਮ ਕੀਨਿ
 ਅਰਦਾਸ । ‘ਬਿਰਧਾ ਤੇ ਤੁਮ ਲੀਨਸਿ ਭੋਜਨ ਤਬਿ ਤੋ ਨਹੀਂ ਹੁਤੋ ਜਲ
 ਪਾਸਾਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਮਹਾਂ ਰੁਚਿ ਤੇ ਅਚਿ, ਕਰੀ ਨ ਚੁਲੀ, ਹੋਰਿ ਹਮ ਤਾਸ ।
 ਜਾਨੀ ਛੁਧਾ ਹੋਇ ਹੈ ਇਸ ਛਿਨ, ਕਰਨੈ ਤਸਾਰ ਉਰ ਧਾਰਿ ਹੁਲਾਸ ॥
 ੧੯ ॥ ਸੋ ਕਿਮ ਅਚਰੈ, ਰੁਚਨੈ ਚਿਤ ਉਚਿਤੈ, ਇਹ ਕੌਨ ਨਹਿ ਅਚਵਹੁ
 ਹਿਤ ਧਾਰਿ ? ਇਹ ਸ਼ਿਕਾ ਹੈ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮਹਿ, ਉਤਰ ਦੀਜਹਿ ਕਰਹੁ
 ਉਚਾਰਿ । ਹਮਰੇ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੁਇ ਤਬਿ ਹੀ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੁਛ ਕੁਛ ਕਰਹਿ
 ਬਿਚਾਰ । ਜਾਨਹੁ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੁ ਆਸ਼ਯ, ਸਭਿ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਹੁਇ
 ਨਿਰਧਾਰ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਭਨੈ ‘ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਹੁ ! ਬਿਰਧਾ ਕਰਨੈ
 ਪੁਨੀਤ ਅਹਾਰਾਮਨ ਸੁਧ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਸੰਜੁਗਤੈ ਨੀਮ੍ਰਿਤੁਤ’ ਉਰਪ੍ਰੀਤੀ
 ਧਾਰਿ । ਕਰਿ ਮਿਹਨਤਿ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਦਿਵਸ ਵਿਖੇ
 ਸ਼ੁਭ ਕਾਰ । ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਮੇਲ ਕਰਿ ਆਨਜੋ ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਰਿ ਕਾਰਿ ॥ ੨੧ ॥ ਨਹਿ ਖੇਬੇ ਕਹੁ ਲਾਲਚ ਹਮਰੇ ਰੋਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਹਾ

ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ਨੀਵਿਆਂ ਹੋਕੇ ।

ਅਧਿਕਾਇ। ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤੇ ਸ੍ਵਾਦ ਹੋਹਿ ਮੁਖ ਅਰੋਂ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ ਹੁਇ ਜਿਮ
 ਥਾਇ। ਲਾਜ ਨ ਆਇ ਅਕਰਨ^੧ ਕਰੋਂ ਤਹਿ, ਧਰੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਬਸਿ
 ਸਤਿ ਭਾਇ^੨। ਇਹੀ ਸਨਾਤਨ^੩ ਧਰਮ ਸੁਭਾਇਕ ਸਗਲ ਜੁਗਨਿ ਮਹਿ
 ਕਰਤੇ ਆਇ ॥੨੨॥ ਤੁਝੇ ਜੁਗ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੇ^੪ ਆਸ਼ੁਮ ਪਹੁੰਚੈ ਬਦਰੀ
 ਫਲ^੫ ਕੇ ਖਾਨ। ਜਾਤਿ ਭੀਲਨੀ ਪੁਨ ਤਿਯ ਕੇ ਤਨੁ ਮਹਾਂ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਮੈਂ
 ਸੁਖ ਨਾਨਿ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੈ ਮਿਰਜਾਦ ਨਹੀਂ ਕੋ, ਕਰਨ ਅਕਰਨੋ ਨਹਿ
 ਪਹਿਚਾਨਿ। ਬੇਦ ਰੀਤਿ^੬ ਅਰ ਲੋਕਿਕ ਤਜਿ ਕੈ ਬਰਤਹੁ ਮੈਂ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮੀ
 ਜਾਨਿ ॥੨੩॥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ^੭ ਮੋਹਿ ਕੇ ਪਸਾਰੀ, ਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਜ਼ਾਰੀ
 ਸਾਰ। ਪ੍ਰੇਮ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਅਪਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਨਿਵਾਰ।
 ਧੰਨਾ ਜਾਟ ਛਾਛ ਤਿਨ ਪਸਾਈ, ਨਾਮਦੇਵ ਕੇ ਦੁਧ ਸੁ ਧਾਰਿ^੮। ਦੁਰਜੋਧਨ
 ਆਦਿਕ ਹੀਕਾਰੀ, ਤਸਾਗ ਸਭਿਨਿ ਗੋ ਬਿਦਰ ਅਗਾਰ^੯ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ
 ਕਹਾਨੀ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ, ਸਿੱਖਨਿ^{੧੦} ਮਾਨੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਹਿ। ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ ‘ਤੁਮਰੇ ਚਲਿਤ ਲਖੇ ਨਹਿ ਜਾਹਿ। ਖੇਲ ਆਪ ਕੇ
 ਅਚਰਜ ਦੀਰਘ, ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਹਿ’। ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਤਜਿ ਉਤਮ ਜਾਤਿਨਿ ਜਾਇ ਬਸੇ ਲਾਲੇ ਘਰ ਮਾਂਹਿ’ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੀ ਪਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਗੁਰ ਕੇ ਸੋਇ। ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਜਾਚਤਿ ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਸੁਭ ਮਗ ਵਿਹੁ ਜੋਇ। ਹਲਤਿ
 ਪਲਤਿ ਅਵਿਲੰਬ ਆਪ ਕੇ ਰੱਛਹੁ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ। ਲਾਜ ਬਿਰਦ
 ਕੀ ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਹੁ ਸਿੱਖਨ ਨਾਮ ਭਾਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ
 ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਮਗ ਗਮਨੇ ਗਏ ਅਖੇਰ ਮਹਾਂ ਬਨ ਮਾਂਹਿ। ਨਿਕਸੈ
 ਮ੍ਰਿਗ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੀਠ ਜਿਸ^{੧੧} ਸ੍ਰਿੰਗ ਬਿਸਾਲ ਬਧੇ ਸਿਰ ਜਾਂਹਿ। ਅਪਰਨ ਕੋ
 ਤਜਿ ਤਿਸ ਕੇ ਪੀਛੇ ਕਰਨੇ ਪਲਾਵਨ ਜਵ ਤੇ ਵਾਹਿ^{੧੨}। ਕੂਦਤਿ, ਕਰਤਿ
 ਚੋਂਕਰੀ^{੧੩} ਚੱਕ੍ਰਿਤ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਰਹੇ ਹਰਖਾਹਿ ॥੨੭॥ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ
 ਗਏ ਪਸ਼ੁਚਾਤੀ ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਲੀਨਿ ਹਰਾਇ। ਹੋਇ ਬਰੋਬਰ
 ਗਹਿ ਬਿਖਾਨਕ^{੧੪} ਰਾਖਨੇ ਤਿਸ ਹੀ ਥਲ ਅਟਕਾਇ। ਆਇ ਸੇਵਕਨਿ
^੧ਨਾਂ ਕਰਨੇ ਯੋਗ। ^੨ਮੋਚਾ ਪਿਆਰ। ^੩ਆਈ। ^੪ਮੋਚਾਂ ਦਾ। ^੫ਭਾਵ ਭੀਲਨੀ ਵੇ। ^੬ਬੋਲੀ ਵੇ ਫਲ=ਵੇਰ।
^੭ਭਾਵ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ। ^੮ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਿਦਕ। ^੯ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ। ^{੧੦}ਭਾਵ ਹੀਰਾ
 ਮ੍ਰਿਗ। ^{੧੧}ਤੇਜ ਚਾਲ ਨਾਲ ਘੋੜਾ। ^{੧੨}ਵੇਕੜੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ^{੧੩}ਮਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ।

*ਪਾ:-ਬਿਪਨ। ਪੁਨ:-ਨਿਪਨ-ਦੇਖਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।

ਰੱਜੂ ਪਾਈ ਰਿਹੁ ਕੇ ਹਟੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਪਰ ਸਮੇਂ ਗਹਿ ਕੇਤਿਕ
ਆਨੇ ਬਨ ਪਸੁਗਨ ਮਹਿ ਦਿਯੇ ਮਿਲਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੁਧ ਸਤਿਗੁਰ ਲੇਤਿ । ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਦੇਖਹਿ
ਤਿਨਾਹਿ ਬਿਗਸਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੯ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਖੇ ਨਵਮਿ ਰਾਮੇ
‘ਐਸ ੮’ ਪੁਸਤਕ ਅਠਨੌਂ ਰਾਮ ਤਿਹੀਓ ਐਸੁ ॥ ੮ ॥

੮. [ਅਜਗਰ ਟੁਕਤ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸਨ ਕੇ ਕਰਹਿ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਫਲ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਏਸ
ਬਿਦੇਸ਼ ਬਿਸੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ ਅਸੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਆਇ । ਜਹਿ ਕਹਿ
ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਦ ਜਗ ਪੂਰਨ ਮਨਹੁ ਚਾਂਦਨੀ ਬਡਿ ਦਿਪਤਾਇ । ਕਰਮਾਤ
ਸਾਹਿਬ ਉਪਕਾਰੀ ਜਥਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਤਿਮ ਹੁਇ ਜਾਇ।ਰਿਸਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ
ਸਫਲ ਤੁਰਤ ਜਿਨ ਦੇਂ ਬਰ ਸੁਪ ਨਹੀਂ ਨਿਫਲਾਇ ॥ ੨ ॥ ਚੌਰ
ਦੁਰਤਿ ਦੁਹੰਦਿਸ਼ ਫਥਿ ਪਾਵਤਿ ਚੇਆ ਅਤਰ ਗੰਧ ਮਹਿਕਾਰ । ਇਕ ਸੋ
ਇਕ ਪਟ ਜਾਮਾ ਗਰ ਮਹਿ ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਭੂਖਤਿ ਚਾਰੁ । ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ
ਅਰਦਾਸ ਅਗੇਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲੇਤਿ ਨਿਹਾਰ । ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਸਥਿਤ
ਗਨ ਯੋਧਾ ਚਹੂੰ ਕੇਦਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ॥ ੩ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
ਬੋਲੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਤੁਮ ਨਾਥਿ ਅਨਾਥ । ਕਿਵ ਸੇਵਾ ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰਿ
ਹੈ ਜੇ ਨਿਰਧਨ ਸਿਖ ਪਾਇ ਨ ਆਥਿ’ ? ਹੋਇ ਦਾਰਿਦੀ ਕਰੈ ਜਤਨ ਭੀ
ਤਉ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤ ਧਨ ਹਾਥਿ।ਸੋ ਕਰਾ ਕਰੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਿ ਕੇ ਜਿਸ
ਤੇ ਹੋਵੈ ਜਨਮ ਸਕਾਥ ? ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੋਲੇ ‘ਮੇ ਸੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਤਿ ਸਿਖ ਦਾਸ । ਸੋ ਮੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸਿਮਰੈ ਜਿਨ ਕੇ
ਉਰ ਮੇਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਅੰਨ ਦਰਬ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਅਰਪਹਿ ਤਿਨ ਕੇ
ਦਾਰਿਦ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ਼।ਇਸ ਪਰ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਨੀਜਹਿ ਭਯੋ ਜਥਾ
ਉਰ ਧਾਰਹੁ ਤਾਸ:- ॥ ੫ ॥ ਇਕ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਿਖ ਬਸਾਹੇ ਸੁ ਨਿਰਧਨ
ਅੰਨ ਦਰਬ ਘਰ ਮਹਿ ਕੁਛ ਨਾਹ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਉਦਰ ਪੂਰਨਾ,
ਦਾਰਦ ਕੇ ਦੁਖ ਸਦਾ ਸਹਾਹਾਰਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੋਰਾ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਰਹਿ ਪ੍ਰਥਮ
ਜਨਮ ਸਿਖ । ਸਖਨੀ ਆਹ । ਸਾਹਿਤ ਗਜਾਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਮਹਾਤਮ’ ਕਿਸੁ

‘੧੦੧ ਕਲੀਆਂ ਦਾ । ‘ਮਾਇਆ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਸੇ ।

ਕਰਮ ਤੇ ਖਗ ਤਨ ਵਾਹਿ^੧ ॥ ੬ ॥ ਨਿਰਧਨ ਅਪਦਾ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
ਅਤਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਬਿਲਖਾਇ^੨। ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਿਪਤਾ ਹਰਿਬੇ
ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਸਹਾਇ। ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਲੈ ਅੰਨ ਚੁੰਚ ਭਰ ਗੁਰ
ਅਹਾਰ ਮੈਂ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਭਈ ਸੰਪਦਾ ਧਨ
ਅਰੁ ਅੰਨ ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੭ ॥ ਕਰਿ ਮਿਹਨਤ ਕੇ ਆਨਿ ਮਜ਼ਰੀ
ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਲਯਾਇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਂਹਿ। ਸੁਸ਼ਕ ਕਰਨ ਕੇ ਪਾਇ ਅਜਰ^੩ ਮਹਿ,
ਕੂਟਹਿ ਪੀਸਹਿ, ਪੁਨ ਸੋ ਖਾਹਿ। ਤਹਿ ਤੇ ਚੁੰਚ ਬਿਖੈ ਕੁਛ ਲੇ ਕਰਿ ਮਮ
ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਪਾਹਿ। ਸਿੱਖਯਨਿ ਜੁਤਿ ਮੈਂ ਭੋਜਨ ਕਰਿਹੋ^੪ ਯਾਤੇ ਭਯੋ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਹਿ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਭਯੋ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਭਈ ਸੰਪਦਾ
ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਬਹੁ ਧਨ ਅੰਨ ਭਯੋ ਤੇ ਤਿਸ ਨੇ ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ
ਆਪਨੀ ਥਾਇ। ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਚਿਨਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਬਸਹਿ ਤਹਾ
ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ। ਚਿਰੀ ਚਿਰਾ ਤਬਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਆਲੁਨ।
ਬਿੰਛ ਬਸਾਇ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ ਸੰਪਦ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਸਨੈ ਸਨੈ ਹੋਈ
ਬਿਨਸਾਇ। ਲੰਗਰ ਅੰਸ ਪਰਨ ਤੇ ਹਟਿ ਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਢਲ ਕੈਸੇ ਪੁਨ
ਪਾਇ। ਭਯੋ ਅਧੀਨ ਦਾਰਿਦੀ ਹੋ ਕਰਿ ਆਇ ਪਰਜੈ ਹਮਰੀ ਸ਼ਰਨਾਇ।—
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਰੱਖਯਕ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ।
੧੦ ॥ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਕਹਿ ਇਸ ਕੀ ਲਾਜ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ।
ਦਾਰਿਦ ਤੇ ਸੰਪਤਿ ਬਡ ਬਿਰਧੀ ਅਬਹਿ ਬਿਨਾਸ਼ਵਾਨ ਬਨਿਸੈਇ^੫। ਅਪਦਾ
ਆਨਿ ਪਰੀ ਨਿਰਵਾਰਹੁ ਅਸ ਸਮਰਥ ਜੁਤਿ ਅਪਰ ਨ ਕੋਇ। ਜਥਾ
ਚਹੁ ਤੁਮ ਤਥਾ ਰਚਹੁ ਪ੍ਰਭੂ! ਰਾਖਹੁ ਕਿਸੇ, ਕਿਸੇ ਦਿਹੁ ਖੋਇ—॥੧੧॥
ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਹਮ ਨੇ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਹੋਨਿ ਸੰਪਦਾ ਕਾਰਨ ਜੋਇ—ਗੁਰ ਕੀ
ਦੇਗ ਅੰਸ ਭਵ ਘਰ ਤੇ ਲਯਾਵਤਿ ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੇ ਦੋਇ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ
ਅਚਵਨ ਤੇ ਜਾਨਹੁ ਭੋਹਿ ਸੰਪਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਇ। ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ ਗਏ ਸੋ
ਅਨਤੈ^੬ ਨਹਿ ਅਬਿ ਕੁਨਕਾ^੭ ਆਵਨ ਹੋਇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਸਕੇ ਚਾਹ ਸੰਪਦਾ
ਹੋਵਹਿ^੮ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਇ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਥੋਰੇ ਮਹਿ ਥੋਰੇ, ਦੇਕਾਰ

^੧ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀ ਤਨ (ਪਾਇਆ) ਸੀ। ^੨ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਸਨ। ^੩ ਵੇਹੜੇ। ^੪ ਭਾਵ
ਦੁਣ ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ^੫ ਛੱਪਰੀ ਫੜਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਥਾਂ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ^੬ (ਅੰਨ ਵਾ)
ਕਿਛਕਾ। ^੭ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਹੋਵੇ (ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ) ਵੇਲਕ (ਬਹੁਤੀ) ਦੇਵੇ ਉਹ।

ਸੇਵਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਇ । ਤਿਸ ਕੇ ਜਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਦਾਰਿਦ ਦੁਖਦਾ^੧
 ਸਭਿ ਬਿਨਸਾਇ। ਸੋ ਤੂੰ ਕਰਿ ਅਬਿ, ਅੰਨ ਔਰ ਧਨ ਹੋਇ ਅਧਿਕ, ਸੁਖ ਕੇ
 ਲਿਹੁ ਪਾਇ—॥੧੩॥ ਯਾਂਤੇ ਕਿਰਤ ਧਰਮਕੀ ਕਰਿਕੈ ਨਿਜ ਅਹਾਰ ਤੇ ਅੰਸ
 ਚੁਥਾਇ । ਜੋ ਹੁਇ ਰੰਕ ਸੁ ਅਰਪੈ ਗੁਰ ਹਿਤ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਪਦ ਗ੍ਰਿਹ
 ਬਿਰਧਾਇ । ਹੈ ਸਰੂਪ ਮੇਰੇ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ* ਸੋ ਅਚਵਹਿ ਮੁਖ ਕੇ
 ਪਹੁੰਚਾਇ। ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸੁਧਰਹਿ ਤਿਸ ਸਿਖ ਕੇ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਕੇ ਸਿਖ
 ਅਚਵਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ ‘ਕਰਹੁ ਸਦਾ
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਾਰ । ਜੋ ਮੁਖ ਅਰਪਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰਧਰਿ, ਹੋਇ ਸਹੇਸ
 ਗੁਨ। ਬਿਸਥਾਰ । ਬੋਰੇ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰ ਨ ਕਾਈ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮ
 ਮਝਾਰ* । ਇਸ ਮਹਿ ਭਲੇ ਆਪਨੇ ਜਾਨੈ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਿਹ ਭਾਗ
 ਉਦਾਰ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਾ ਧਰੀ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ
 ਹਰਿਗਾਇ’। ਜੋ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ ਅਲਪ ਭਾਉ ਜੁਤਿ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਤਿ ਸਮਿੱਧੈ
 ਬਨਾਇ । ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤਬਿ ਗੁਰ ਕੇ ਲੰਗਰ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਚਿਤ
 ਕਰਿ ਚਾਇ । ਬੋਰੇ ਦੇਨਿ, ਲੇਨਿ ਅਤਿ ਬਹੁਤੋਂ ਅਸ ਬਿਵਹਾਰ ਤਜਨੈ
 ਕਿਮ ਜਾਇ† ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਬਡੇ
 ਸਭਿ ਜਾਨਿ । ਲੋਚਨ ਗੋਚਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਪੁਨ ਸਿੱਛਨਾ ਸੁਭ ਕਰਹਿ
 ਬਖਾਨ। ਸੇਵਕ ਲਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹਮਕੋ, ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਦਾਨ।
 ਦਰਸਹਿ ਚਰਨ ਸਪਰਸਹਿ ਹਰਖਹਿ ਪਰਖਹਿ ਅਪਨੀ ਲਬਧਿ ਮਹਾਨ”
 ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਦੇਹਿ
 ਸਜਾਇ । ਅੰਗ ਬਿਭੁਖਨ ਭੁਖਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਲੋਚਨ ਬਿਕਸਾਇ ।

^੧ਦੁਖਦਾਈ ਦਵਿਦੂ । “ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਨ, ਔਰਤ ਵਾਲਾ, ਸਾਮਾਨੀ ਵੇਲਤਾਂ ਵਾਲਾ, ਰਾਜੀ ਤੇ
 ਵੱਜਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ।” ਮੁਸ਼ਟ ਪਰਾਲਬਧ । *ਇਥੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਆਤਮ
 ਨਿਯਮ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (Parable) ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ,
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਯਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮਾਹ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ
 ਨਾਲ ਖੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਬਹੁਤ ਬੰਨੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ । ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੇਵੇ
 ਤੇ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦੇਵੇ, ਤੇ ਵੇਵੇ ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ।

†ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਇਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤੁਕ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਵਾਧੂ
 ਹੈ:—ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਗੁਰ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਅਪਦਾ ਸੇਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਇ ॥

ਭੁਜ ਪੁਲੰਬ ਕਰ ਧਰਜੋ ਸਰਾਸਨ^੧ ਬਹਰ ਕੰਧ ਧਰਿ ਲੀਨਿ ਟਿਕਾਇ।
 ਮਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਜਰਜੋ ਜਰਾਓ ਤੀਖਨ ਤੀਰ ਨਿਖੰਗ ਸਹਾਇ॥੧੮॥ ਕਟਿ
 ਸਮਸ਼ੈਰ ਮਸ਼ਟ ਜਿਸ ਹਾਟਕ^੨, ਦੇਸਮ ਜ਼ਰੀ ਗਾਤਰਾ ਪਾਇ। ਆਇਸੁ
 ਕਰਿ ਕੈ ਅਸੁ ਮੰਗਾਇਵ ਧਰਤਿ ਚਪਲਤਾ ਜਤਿ ਛਿਤਿ ਪਾਇ। ਹੀਰੋ ਜਰੋ
 ਅੰਗੁ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਦਰ ਜੀਨ ਜ਼ਰੀ ਦਿਪਤਾਇ। ਭਏ ਅਰਵ ਰਾਵ
 ਗਨ ਜਿਨ ਕੇ ਗਹੀ ਬਾਗ ਗਮਨੋ ਅਗਵਾਇ ॥੧੯॥ ਕਹਿ ਮੁਖ ਸਬਦ
 ਤੇਜ ਅਸੁ ਕੀਨਸਿ, ਪਦ ਲਘੁਤਾ ਤੇ ਕਵਿਤਿ^੩ ਬਿਸਾਲ। ਜਨੁ ਘਨ
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਗਨਿ ਮੁਦ ਕਰਿ ਗੀਵ ਮੋਰਿ ਕਰਿ ਮੋਰ ਉਤਾਲ^੪।
 ਨਾਚਤਿ ਜਾਤਿ ਸੁਭਤਿ ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਗਰ ਕੰਚਨ ਚੌਂਕੀ ਇਸ ਢਾਲ। ਮਨਹੁ
 ਚੇਚਲਾ ਬਰਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰ ਲਪਤ ਰਹੀ ਇਕ ਬਲ ਹਿਤ ਨਾਲ^੫ ॥੨੦॥
 ਕਾਨਨ ਗਮਨੋ ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਕੇ ਸਕਲ ਬਾਹਨੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ। ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗਨਿ ਸਮ^੬ ਸੇ ਬਿੰਦੁ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤ ਧਵਾਇ। ਸਘਨ ਬਿਛਨਿ
 ਮਹਿ ਸੈਲ ਸਮੀਪਹਿ ਨਿਕਸਹਿ ਬਨ ਪਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਹਾਇ। ਇਤ ਉਤ
 ਬਿਚਰਤਿ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੇਖਤਿ ਸੁਕਰ ਸਸੇ ਰੋੜ ਗਨ ਧਾਇ ॥੨੧॥
 ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਪਰਬਤ ਕੇ ਗਮਨਤਿ ਖਗ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਜਾਤਿ
 ਪਲਾਇ। ਚਮੁ ਚਲਹਿ ਪਸ਼ਚਾਤ ਬਿੰਦੁ ਸ਼ਭ ਆਈ ਸਰਪ ਚਲਜੋ ਇਕ
 ਆਇ। ਅਜਗਰ^੭ ਸੰਗਯਾ ਕਹੈ ਲੋਕ ਜਿਸ ਬਹੁ ਪਪੀਲਕਾ^੮ ਕਾਟਤਿ
 ਖਾਇ। ਪਟਕਤਿ ਪੁੰਛ, ਸੁ ਫਟਕਤਿ ਫਨ ਕੇ, ਤੜਫਤਿ, ਲਿਟਤਿ ਬਿਕਲ
 ਅਕੁਲਾਇ ॥੨੨॥ ਬਡੋ ਲੰਬੁ ਅਰ ਮੋਟੇ ਭਨ ਕੋ ਪਾਪਤ ਜਿਸ ਕੋ ਕਸ਼ਟ
 ਬਿਸ਼ਾਲਾਕਾਟਤਿ ਕੀਟੀ ਉਲਟ ਪਲਟ ਹੋ ਭਏ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਛਿੰਦੁ ਕਰਾਲ^੯।
 ਕੁਛ ਨ ਉਪਾਓ ਬਚਾਉ ਹੋਨਿ ਕੋ ਲਾਖਹੁ^{੧੦} ਖਾਇ ਮਹਾਂ ਬਿਕਰਾਲ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਕਰਿ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਲਿ ॥

^੧ਧਨੁਖ। ^੨ਮੋਨੇ ਦੀ। ^੩ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਕਦਮ ਪੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ
 ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ^੪ਮਾਨੋ ਦੌਲਤ ਵੇ (ਸ਼ਬਦ) ਨੂੰ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਮੋਰ
 ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਗਰਦਨ ਘੋੜਦਾ ਹੈ। ^੫ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਬਿਜਕਨ ਤੋਂ ਟਿਕ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਕ ਥਾਂ
 ਲਪਟ ਗਈ ਹੈ। ^੬ਹਰਨਾਂ ਵਰਗੇ। ^੭ਇਕ ਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਪਰ ਮਹਾਂ ਸੁਸਤ ਸੱਪ,
 ਜੋ ਬੱਕਰੀਆਂ ਹਿਰਨ ਆਦਿ ਫੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਜਿਸ: ਅਜ = x ਗਰ।
 ਅਜ = ਬਕਰੀ x ਗਰ = ਜੋ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੇ]। ^੮ਕੀੜੀਆਂ। ^੯ਭ੍ਰਜਾਨਕ ਜ਼ਖਮ। ^{੧੦}ਲੱਖਾਂ (ਕੀੜੀਆਂ)।

੨੩॥ ਤਰਕਸ ਤੇ ਸਰ ਕਰਜੈ ਨਿਕਾਸਨਿ ਅਰਧ ਸੁ ਚੰਦਾਕਾਰ ਮਹਾਨ^੧ ।
 ਜੇਹ^੨ ਬਿਖੈ ਆਰੋਪਨ ਕਰਿ ਦਿਓ ਹਾਥ ਭਾਨ ਤੇ ਕੋਭਿਕ ਭਾਨਿ^੩ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਜੋ ਕਾਟਿ ਦੀਨਿ ਸਿਰ ਕੀਨਸਿ ਹਾਨ ।
 ਮਿਤਕਭਯੈ ਸੁਭਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਮਨਜੋ ਉਰਧ ਅਰੁਧਿ ਬਿਮਾਨ॥੨੪
 ॥ ਕੋਭਿਕ ਦੇਖਿ ਚਮ੍ਹੰ ਚਿਤ ਚੰਕ੍ਰਤਿ ਬੁਝਤਿ ਭਯੈ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਪਾਸ। 'ਕੋਨ
 ਹੁਤੋ, ਪ੍ਰਭ! ਕਰਹੁ ਬਭਾਵਨ, ਕੋਨ ਪਾਪ ਕੋ ਫਲ ਭਾ ਤਾਸ? । ਆਮਿਖ
 ਕਾਟਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਕੀਟੀ ਕੀਨੋ ਛਿੰਦੁ ਪਾਇ ਦੁਖ ਰਾਸਿ। ਤਰਫਤਿ ਕੋ
 ਬਿਲੋਕ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਆਪ ਬਾਨ ਤੇ ਕਰਜੈ ਬਿਨਾਸ^੪ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਅਰਦਾਸ ਸੇਵਕਨਿ ਕੇਰੀ ਸਰਬ ਬਿਝੋਤ ਗੁਰੁ ਸਮੁਝਾਇ। 'ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ
 ਮੈਂ ਪੀਛਿਤ ਦਿਸ ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਕਹਾਵਤਿ ਨਰ ਸਮੁਝਾਇ। ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ
 ਅਫਰਜੈ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਭਾਇ। ਮਤਿ ਬਿਦਾਤ,
 ਕੋ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਜਿ, ਕਰਤਿ ਪਖੀਝ ਰਹਜੈ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੨੬॥—ਅਹੰ-
 ਬ੍ਰਹਮ—ਕੋ ਬਦਨ ਬਖਾਨੈ, ਰਿਦੈ ਨ ਲੇਸ ਭਯੈ ਪਰਿਵੇਸ਼। ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
 ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਿਬਾਹਕ, ਸਭਿ ਤੇ ਧਨ ਲੇ ਕੀਨਿ ਵਿਸੇਸ਼। ਸੰਤਨਿ ਆਗੈ
 ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਹਿ, ਅਭਿਮਾਨੀ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਸਭਿ ਤੇ ਬਡੋ-
 ਬਿਚਾਰਤਿ,—ਮੈਂ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਪਠਿ ਲੀਨਿ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਲੋਕ
 ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਨਹਿ ਜਾਨੈ, ਤਿਨ ਸੋ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਬਨੈ ਕਿਸ ਭਾਇ। ਲਘੁ ਮਤਿ ਹੈ,
 ਆਸੈ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ, ਮੈਂ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੰਥ ਬਭਾਇ—। ਸਿੱਖ ਕਰੈ ਬਹੁ,
 ਸੇਵ ਨ ਠਾਨੈ ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ ਸੋ ਬਚਨ ਅਲਾਇ। ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਰਿਦੈ
 ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੋ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਮਹਿ, ਮੰਦ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਭਯੋ ਕਾਲ
 ਬਸਿ ਅਹੰਕਾਰ ਜੁਤਿ, ਸਰਪ ਜੁਨਿ ਪਾਈ ਬਿਕਰਾਲ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਗਤਿ
 ਕਰਿ ਨ ਸਕੈ ਕੁਛ ਸੋ ਪਪੀਲਕਾ ਹੈ ਕਰਿ ਜਾਲ। ਜਿਨ ਤੇ ਧਨ ਲਿਯ
 ਭਲੋ ਨਹੀਂ ਕਿਯ, ਸੋ ਕਾਟਤਿ ਹੈਂ ਮਾਸ ਕਰਾਲ। ਭੁੱਖਨ ਕਰਤਿ ਦੇਤਿ
 ਬਡ ਸੰਕਟ ਪਲਟੈ ਅਪਨੋ ਦੇਤਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਤਿ ਅਬਿ
 ਦੁਖ ਕਰਾਲ ਤੇ, ਮੇਰੇ ਦਰਸਨ ਪਾਵਨ ਕੀਨਿ। ਸੁਭ ਗਤਿ ਕੋ ਇਹ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ, ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਭਯੈ ਅਘ ਹੀਨ। ਬਿਨਾ ਗਯਾਨ ਜਗ ਗੁਰੁ

^੧ਜੇ ਬੜਾ ਚੌੜਾ ਤੇ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਵੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਤੀਰ ਹੋ। ^੨ਛਿੱਲੇ। ^੩ਦੋਖਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ
 ਕੁਝ ਖਿੱਚਕੇ।

ਕਹਾਵਤਿ ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਲਹੈ ਸੁਖ ਛੀਨ। ਕਾਚੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਂ ਜਗ ਮੈਂ
ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਬਾਦ ਤਿਨ ਚੀਨ ॥ ੩੦ ॥ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗੁਰੁ ਗਿਆਨ
ਬਿਨ, ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਅੰਤ ਕੋ ਪਾਇ । ਤਾਂਤੇ ਭੋ ਸੰਗਤਿ ! ਸਭਿ ਸੁਨੀਅਹਿ,
ਪੂਜਾ ਅੰਸ ਨ ਲਿਹੁ ਕਬਿ ਖਾਇ । ਹੋਇ ਦੁਖਦ, ਕੋ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਨ,
ਬਹੁਤ ਬਿਸਰਹਿ ਜਮ ਬਸਿ ਪਾਇ । ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕਰਿ ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਹਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਮੈਂ ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਹਾਇ*॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਦੇ ਕਰਿ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼
ਕੋ ਕਾਨਨ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ । ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਹੁਇ ਕਹਤਿ ਭੇ 'ਧੀਨ ਗੁਰੁ
ਹਰਿਰਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੱਖੇ ਲੇਖਾ ਹਾਸੇ 'ਅਸਥਾ' ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵਨੇ ਨਾਮ
ਚਰਨੇ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੫. [ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਦਾ ਧਨਨ ਮਗਨ ਚਰਨੀਂ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਧਨਨ । ਦਰਸਹਿ
ਦਰਸਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਸਦਾ ਨੇਮ ਇਮ ਜਾਨਿ ॥੧॥ ਭੰਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਪੂਰਨ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਸੇਵ ਕਮਾਇ । ਭੰਦੇ ਪਸਿਨ
ਏਕ ਦਿਨ ਹੋਰਾ । ਕਹਜੋ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਿਸ ਬੋਰਾ ॥ ੨॥ 'ਕਾਬਲ' ਕੋਰ
ਵਲਾਇਤ ਜੋਇ । ਤਹਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਤਹਾਂ ਰਹਹੁ
ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲੇਹੁ । ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇਹੁ ॥ ੩ ॥ ਤਹਿ ਕੀ ਜੋ
ਗੁਰ ਕਾਰ ਅਸੇਸ । ਕਰਹੁ ਸਕੇਲਨਿ ਸਗਰੇ ਦੇਸ । ਸੰਤ, ਅਥਿਤ,
ਸਿੱਖਜਨਿ ਅਚਵਾਵਹੁ । ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਸਾਲ ਚਲਾਵਹੁ ॥ ੪ ॥ ਸੋ
ਮੁਸਰੇ ਸਗਰੀ ਪਰ ਜਾਇ । ਅਪਰ ਦੇਗ ਜੇਤਿਕ ਸਮੁਦਾਇ* । ਸਕਲ
ਹਜ਼ੂਰ ਪਠਾਵਨ ਕਰੇ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਜੇਤਿਕ ਧਰੇ* ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਿ

*ਸਫਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ । *ਦੇਗ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜੋ ਵਧੇ । *ਲਵੇ ।

*ਉਰੂ । ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਵੇਦਾਂਤ
ਵੇ ਮਸਲੇ ਪਤਰੇ ਵੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਆਦਿਕ ਰੰਗਾਂ ਵੇ ਮਸਲੇ ਘੋਟ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵਾ, ਬਿਨਾਂ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ, ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਅੰਭੁਜਾਸ, ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਤੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਤਿਆਗ ਦੇ
ਬਿਨਾਂ ਭਗਵੰਤ ਦੇ ਹੋਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਵੇ ਆਰੁ ਤੇ ਵਡੇ ਹੋਰੇ ਬਾਓ, ਉਪਦੇਸ਼ ਜਿਹੇ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੋਂ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਿਤੇ
ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ । ਨਿਰੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਘੋਟਾ ਘਾਟੀ ੧-ਮੈਂ
ਦੁਹਮ-ਦੀਆਂ ਬੀਗਾਂ ਵਿਹਤ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਚਮ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾਨ੍ਹੇ ਦਾ ਵਾਕ
ਕਿਉਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਬ ਕਰ ਵੇਦੇ ।

ਆਗਾ ਕੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਬਿਦਾ । ਬੈਦਨ ਕਰਿ ਗਮਨੈ ਸੋ ਤਦਾ । ਜਾਇ
 ਵਲਾਇਤ ਮੈਂ ਤਬਿ ਰਹੈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਤੇ ਧਨ ਕੋ ਲਹੈ ॥ ੬ ॥ ਸਿੱਖ
 ਅਥਿਤਨਿ ਜਿਤਿਕ ਅਚਾਵਹਿ । ਸੋ ਸਗਰੀ ਗੁਰ ਮੁਜਰੇ ਪਾਵਹਿ । ਧਰਮ-
 ਸਾਲ ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ । ਤਹਿ ਕੋ ਛੁਧਿਤ ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਦੀਨਸਿ ॥
 ੭॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਨਿਤ ਮਾਤਾ^੧ । ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਸੁਖਦਾਤਾ^੨ ।
 ਧਰਮ ਪਰਾਯਨ ਰਹਿ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਚਿਰ ਰਾਖਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿ
 ਟਿਕਾਈ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਬਛਿ ਜਾਣੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਣੀ । ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਬਖਾਣੀ । 'ਗੋਦਾ ਸੇਵਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਮਹਾਣੀ ॥ ੯ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਧਰੈ ਧਰਮ ਗੁਰ ਮੁਰਤਿ । ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੰਗ
 ਜਥਾ ਸੁਭ ਸੁਰਤਿ।ਨੇਮ ਕਰਤਿ ਸੋ ਜਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਕੋ । ਧਰੈ ਧਰਮ ਗੁਰ
 ਚਰਨਨਿ ਸੋ ਕੋ ॥੧੦॥ ਇਕ ਦਿਨ ਗੋਦੇ ਮੰਜਨ ਠਾਨਾ । ਪ੍ਰਥਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ
 ਪਾਠ ਬਖਾਨਾ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਲਾਯਹੁ ਧਰਮਾ । ਬਢੈ ਅਨੰਦ ਬਿਭੀ
 ਠਹਿਰਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਧਰਮ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਜ ਹਾਥ । ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ
 ਗਹੈ ਰਤਿ ਸਾਥ^੩ । ਇਸ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਲੈ ਹੁਇਗਯੋ । ਨਿਰਬਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ^੪
 ਬਿਤ ਠਯੋ ॥੧੨॥ ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧ ਕੁਛ ਰਹੀ । ਨਿਸ਼ਚਲਤਾ ਅੰਸੀ
 ਭਿਨ ਗਹੀ । ਸੁਨਹਿ ਨ ਦੇਖਹਿ; ਪਰਸ ਨ ਜਾਨੈ। ਰਸਨਾ, ਘ੍ਰਾਨ^੫ ਬਿਸ਼ਯ
 ਨਹਿ ਮਾਨੈ ॥੧੩॥ ਟਿਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਮਹਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦ। ਕਰ ਮਹਿ ਗਹਿ ਗੁਰ
 ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ। ਅਚਲ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬੈਠੈ ਰਹੈ । ਅਪਰ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਭਿਨ
 ਕੁਛ ਕਹੈ ॥੧੪॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਸਮਾਇ। ਸਾਗਰ ਬਿਖੈ ਬੂੰਦ ਕੇ
 ਭਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬਿਰੇ ਸੁਹਾਇ
 ॥੧੫॥ ਦੋਨੋਂ ਚਰਨ ਇਕੱਤ੍ਰਹਿ ਕਰੇ। ਬੈਠਿ ਰਹੈ ਨਹਿ ਹਲਿਬੋ ਧਰੇ । ਭਈ
 ਭੈਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ । ਜਬਿ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਦਿਨ ਗਯੋ ॥੧੬॥ ਗੁਹਜ
 ਬਾਤ ਨਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਜਾਨੀ । ਬਿਰੇ ਸਮੀਪ ਮੋਨਤਾ ਠਾਨੀ । ਤਸਾਰ ਅਹਾਰ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਆਨਿ ਰਸੋਈਆ ਖਰੇ ਅਗਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ। ਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨ ਬੋਲੇ ਬਾਨੀ। ਪਿਖਿ ਸੁਭਾਇ ਕੋ ਬਿਸਮੈ
 ਹੋਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਨਹਿ ਜੋਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲੀਲਾ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ

^੧ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਰਨ ਵਿਚ ਨਿਤ ਮਸਤ ਰਹੇ । ^੨ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ^੩ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਜਿਥੇ ਵਿਚ ਗਸ਼ਤਾ ਤੇ
 ਗਜੇਯ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨਾ ਰਹੇ । ^੪ਸੁਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

ਕੀ ਸ੍ਰਾਮੀ* । ਕੌਨ ਲਖੈ ਬਿਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਬਿਤ ਗਏ
 ਪਿਛਾਰੀ । ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀਂ
 ਕਹੈ ਕਛੁ ਢੇਰੇ । ਬੈਠਿ ਰਹੈ ਸਭਿ ਬਿਸਮ ਬਡੈਰੋਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੀਤੇ ਪੁਨ
 ਦਾਸ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੨੦ ॥ 'ਸਿੱਧ' ਅੰਨ ਸਭਿ ਸੀਤਲ
 ਭਯੋ । ਰਾਵਰਿ ਬਿਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਖਯੋ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੈ ।
 ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਕਿਧੋਂ ਇਮ ਧਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੁਸਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ । ਰਹੈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅਚਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹੈ ਸੁ
 ਜਾਇ* । ਕਹੈ ਬਹੁਰ ਸੇਵਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੨ ॥ 'ਗੁਰੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਲੀਲਾ ਤੁਮਰੀ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਕਜਾ
 ਜਾਨੈ' । ਬਿਨਾ ਆਪ ਕੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਰਬ ਦੁਨੈਸ ਬੈਠੈ ਸੁ
 ਬਿਤਾਯੋ । ਰਾਵਰ ਨੇ ਪਗ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਯੋ।ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਭੋਜਨ ਸਭਿਤਜਾਗ
 ਧਰੈ ਰਹੈ ਸੋ ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋਰ ਸੇਵਹ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਜਾ ਕਾਰਨ ਭਾ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ' । ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਰਦਾਸ ।
 ਬਿਕਸਤਿ ਮੁਖਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੫ ॥ 'ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਗੋਂਦਾ ਸਿਖ ਰਹੈ
 ਧੰਦੇ ਧਜਾਨ ਦੋਨੋ ਪਦ ਗਹੈ । ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਤੇ ਚਰਨ ਛੁਟਾਵੈ' । ਬਿਨਾ
 ਛੁਟੇ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਜਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਰਹੈ ਉਡੀਕਤਿ ਛੋਰਹਿ ਮੋਹੀ । ਦਿਵ
 ਗਹਿ ਰਾਖੈ ਤਜਾਗ ਨ ਹੋਹੀ' । ਜਬਿ ਸੰਧਯਾ ਹੋਈ ਦਿਨ ਗਯੋਤਬਿ ਗੋਂਦਾ
 ਜਾਗਤਿ ਤਹਿ ਭਯੋ ॥ ੨੭ ॥ ਛੁਟੀ ਸਮਾਧਿ ਦੇਹਿ ਸੁਧ ਹੋਈ । ਤਜੈ ਚਰਨ
 ਗੁਰ ਕੇ ਤਬਿ ਦੋਈ । ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸਿ
 ਜਿਨਹੂੰ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਿਖ ਬਿਸਮਾਦ ਰਹੈ ਸੁਨਿ ਦੇਖਿ । ਜਾਨੈ ਸਿਖ
 ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਸ਼ੇਖ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧੁ ਲੰਗਰ ਮਹਿ ਆਏ । ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬੂਤਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਗਤਿ, ਸੇਵਕ, ਸਿੱਖਨਿ, ਸੁਰਨਿ* । ਕਰੈ ਅਹਾਰ ਛੁਪਿਤ
 ਸੰਪੂਰਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਜਾਨੈ
 ਬੰਖਜਾਤ ॥ ੩੦ ॥—ਨਿਰਨੈ ਕਰੈ ਜਿ ਗੋਂਦਾ ਆਵੈ । ਮਿਲਿ ਬੁਝੈ ਸੋ ਸਕਲ
 ਬਤਾਵੈ—। ਕੇਤਿਕ ਦੁਨੈਸ ਬਹੁਰ ਬਿਤਿ ਗਏ । ਗੋਂਦਾ ਬਝ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
 ਲਏ ॥ ੩੧ ॥ ਜਿਤੇ ਵਿਲਾਇਤ ਕੇ ਸਿਖ ਬਿੰਦੁ । ਲੇ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗ
 'ਸ੍ਰਾਮੀ ਦੀ । 'ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ । 'ਤਿਧ ਪੱਕਾ । 'ਜਾ ਦੇ ਘੜੀ ਦਿਨ ਰਹਿਆ
 ਛਾਯ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ । 'ਸੁਰਮਿਆਂ ਨੇ ।

ਬਿਲੈਦ । ਚਲਿ ਕਾਬਲ ਤੇ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ । ਆਵਤਿ ਕਰਤੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਚਾਰਨ ॥ ੩੨ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬਹੁ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਨਹੁ
ਮਨ ਰੂਚੇ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਸੰਗਤਿ ਬਿੰਦ ਅਕੌਰ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਤ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ।ਦਰਸਨ ਕਰਨੈ ਆਨਿ
ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਿ ਬਹੁ ਸੇਤੈ । ਉਛਹਿ ਮਰਾਲ
ਤਥਾ ਛਬਿ ਦੇਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗ ਅਨੇਕ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ
ਬਿਸਾਲ ਬਿਬੇਕ । ਜੋਧਾ ਬਿੰਦ ਸਭਾ ਸਭਿ ਭਰੀ । ਛਰੀਦਾਰੈ ਕੰਚਨ ਕੀ
ਜਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਤਿ ਮੇਵਰੇ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪਾਸ । ਕਾਬਲ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਦਰਸਤਿ ਭੇ ਧਰਿ ਭੇਰ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਗੋਂਦਾ ਮੁੱਖਜ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਆਇ ਮਿਲੇ ਬੈਠੇ
ਪੁਨ ਪਾਹਿ । ਖੁਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਰਬ ਪਰ ਕਰੀ । ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਜਸ ਜਸ
ਪੁਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਤਬਿ ਸਿੱਖਜਨ ਸੇ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । ‘ਕਿਮ ਸਮਾਧਿ ਗੋਂਦੇ ਸੁ
ਲਗਾਈ ?’ ਸੁਨਿ ਕਾਬਲ ਕੇ ਸਿੱਖਜ ਅਲਾਵੈਂ । ਜੋ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਤ ਪਾਸ
ਰਹਾਵੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ‘ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਨੈ ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਮੂੰਦਿ ਬਿਲੈਚਨ
ਲਾਯਹੁ ਧਨਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਯੋ ਬਿਤ ਬੈਸਾ । ਨਾਂਹਿ ਸੁਧਿ ਤਨ
ਕੀ ਲਘੁ ਗਿਰ ਜੈਸਾ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਹੀਂ ਕਹਨੈ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਢਾਤੀ ।
ਬਿਨ ਅਹਾਰ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ । ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਭਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਤਬਿ
ਹੋਯੋ ਤਨ ਸੁਧ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਹੋਈ ਇਕ ਦਿਨ ਧ੍ਰਮਸਾਲ ।
ਚਾਰਹੁ ਜਾਮ ਸਮਾਧਿ ਬਿਸਾਲ । ਕੁਮ ਕਿਮ ਬੁਝਰਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ ? ।
ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਧ ਇਹ ਠਾ ਆਈ’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕੇ ਤਿਨ ਸਭਿ ਕਹਨੈ
ਬਿਤਾਂਤ । ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਬੱਖਜਾਤ । ‘ਚਾਰ ਜਾਮ ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹੇ।
ਕਹਿਤ ਭਏ-ਹਮਰੇ ਪਦ ਗਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਮਾਂਹਿ ਕਰਹਿ
ਪਯਾਨਾ-। ਬਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ’ । ਸੁਨਿ ਦੁਹਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਸਭਿ
ਬਿਰਤਾਂਤ । ਬਿਸਮੇ ਹੋਏ ਲਾਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ॥ ੪੩ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ
ਮਹਾ ਮਹਾਨੇ । ਕਜਾ ਅਲਪੰਗਜ ਜੀਵ ਹਮ ਜਾਨੈ’ । ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਕੀ
ਬਡਿਆਈ । ਭਈ ਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧੀਨ

‘ਵਿਟਾ । ‘ਚੇਬਦਾਰ । ‘ਤਨ ਦੀ ਏਜ਼ੀ ਬੀ ਮੁਧ ਨਾਂ ਸੀ (ਤੇ ਅੱਢੀ ਅੱਢਿਲ ਏਠਾ ਰਿਹਾ)
ਜਿਥੇ ਪਰਬਤ ।

ਪ੍ਰੇਮਸੁਰ ਜਾਨਾ। ਨਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇ ਬਸੀ ਮਹਾਨਾ। ਅਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਜੋ ਮਨਹੁ
ਬਿਸਾਰੇ। ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਜਗਤ ਸੇ ਹਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਜਿਹੀ ਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਹਿੰਦੇ
ਲਖਮ ਰਾਮੇ 'ਓ' 'ਏ' 'ਏ' ਪੁੰਛਿਓ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਛਮੇ ਐਉ ॥ ੫ ॥

੬ [ਸਿੱਖਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਵੇਹਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਗੁਰ ਨਮਿੱਤ
ਲੰਗਰ ਕਰਹੁ ਹੁਇ ਕੱਲਜਾਨ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਇਮ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਜਾਵੈਂ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵੈਂ। ਭੁਖਾ
ਰਹਨਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ। ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਦੇਂ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪੁਰਿ
ਗਾਮਨਿ ਮਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਜਹਾਂ। ਛੁਧਿਤ ਸੁ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਹਾਂ।
ਨਿਰਧਨ, ਰੋਕ, ਅਨਾਥ ਮਹਾਨੇ। ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੁਇ, ਮਿਲੈ ਨ ਖਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਸੋ
ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ। ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰਾ। ਜਿਨ ਕੇ
ਬਹੁ ਧਨ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ ਨਾਹੀ। ਸੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ ਆਪਸਿ ਮਾਹੀ ॥ ੪ ॥
ਇਕ ਬਲ ਦੇਗ ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਕਰੈਂ। ਛੁਧਿਤ ਹੋਤਿ ਸੋ ਉਦਰ ਸੁ ਭਰੈਂ। ਗੁਰ-
ਸਿਖ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਪੈ ਜਾਇ। ਤਿਹ ਸਨਮਾਨਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥ ੫ ॥
ਏ ਭੋਜਨ ਕੋ ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ। ਭੁਖਾ ਸਿਖ ਕੋ ਰਹਨਿ ਨ ਪਾਵੈ। ਪ੍ਰੀਤਿ
ਧਾਰਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵੈਂ। ਸਾਦਰ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜੇਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਇਹ
ਸਤਿ ਵਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਆਨਿ ਆਨਿ ਠਾਨਹਿ ਅਰਦਾਸ।
‘ਅਮੁਕੇ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਅਮੁਕੇ ਗ੍ਰਾਮੁ। ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਮੁਕੇ ਸਿਖ ਧਾਮੁ’ ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਭਾਖਹਿ ‘ਧੰਨ’।
ਦੇਗ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ। ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਮਹੀਆਨ ॥ ੮ ॥
ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਉਚ ਨੀਚ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰਾ। ਜੋ
ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਕੇ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਹੁਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਝਾਵੈਂ ॥ ੯ ॥ ‘ਮਮ
ਸਿਖ ਹੋਇ ਜੁ, ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਨੀਵੈਂ ਮਨ ਭਗਤੀ ਕੋ ਧਰੇ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ
ਉਰ ਧਾਰੇ। ਕਿਸਹੂੰ ਕੀ ਨਹਿ ਨੀਵ ਉਚਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਨਹੀਂ
ਬਿਸਾਰੇ। ਉਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਰਿਦੇ ਸੰਭਾਰੇ। ਕਿਰਤ ਧਰਮ ਕੀ ਸਦਾ ਕਮਾਵੇ।
ਸੇਵੈ ਸਿੱਖਾਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ ॥ ੧੧ ॥ ਏਕ ਬੇਰ ਬੈਸਾਖੀ ਮੇਲੇ। ਦੇਸ਼
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕੋਲੇ। ਗੁਰਸਿੱਖਨਿ ਚਿਤ ਚਾਉ ਬਿਸਾਲੇ। ਚਲਿ ਆਏ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਨਾਲੇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਥਾਜੋਗ ਉਪਹਾਰਨਿ ਲੀਨੇ। ਆਇਸਭਿਨਿ

ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੀਨੇ। ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਉਰ ਭਯੋ ਅਨੰਦ। ਗਨ ਚਕੋਰ ਜਿਮ
ਪੂਰਨ ਚੇਦ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਨਦਰੀ ਆਏ। ਲੋਚਨ ਕਮਲ
ਸਭਿਨਿ ਬਿਕਸਾਏ। ਜਿਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਹੁਇ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਖਾਏ। ਬੂੰਦ* ਗੁਰੂ
ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਏ। ਸੁਧਾ
ਸਮੁੰਦ ਮਿਲਜੈ ਹਰਖਾਏ। ਮਨਹੁ ਭੌਰ ਗਨ ਭ੍ਰਮਤਿ ਬਿਲੀਦਾਭਏ ਸਥਿਰ
ਪਿਖਿ ਪਗ ਅਰਬੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਿ, ਦੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰ। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ ਧਾਰਿ। ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਵਾਰਜੈ*। ਜਥਾ ਚੇਦ੍ਰਮਾ
ਉਡ ਦਿਸਿ ਚਾਰਜੈ ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ ਬਾਤ ਚਲਾਈ। 'ਅਮਕੇ
ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਗ ਬਨਾਈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਹੀ। ਦੇਤਿ ਅਹਾਰ
ਭਾਉ ਕੋ ਧਰਿਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਸੁ ਭਯੋ। ਨਿਤ ਲੰਗਰ
ਕੋ ਸਿੱਖਜਨਿ ਦਯੋ। ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵੈ*। ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਹਾਰ
ਅਚਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਾਕ ਜਬਿ ਸੁਨੈ। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਸਭਿਨਿ
ਸੋ ਭੁਨੈ। 'ਸਿੱਖ ਕੌਨ ਸੋ ਹਮੈ ਬਝਾਵਹੁ। ਦੇਗ ਦੇਤਿ, ਤਿਨ ਕੋ
ਦਿਖਰਾਵਹੁ ॥ ੧੯ ॥ ਸੇਵ ਭਗਤਿ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ*। ਹਮ ਬੁਝਹਿ
ਤਿਨ ਕੋ ਇਸ ਕਾਲਾ*। ਤਬਹਿ ਸਿੱਖ ਉਠਿ ਕਰਿ ਦੁਇ ਫਿਰੇ* ਜਹਿ
ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਗੁਰ ਢਿਗ ਲੇ ਆਏ।
ਖਰੇ ਸਮੁਖ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਹੇਰਿ ਤਿਨ ਓਰੇ। ਖਰੇ
ਅਗਾਰੀ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੁਝਨਿ ਕਰੇ 'ਕੌਨ ਬਿਧਿ ਸੇਵਾ ? ਤੁਮ
ਨੋ ਕੀਨਸਿ ਹਿਤ ਗੁਰਦੇਵਾ ?' ਤਬਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸਭਿ ਭੈਦ ਸੁਨਾਯੋ।
'ਦਯਾ ਧਾਰ ਜੋ ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਵਾ।
ਸਭਿਨਿ ਪਿਛਾਰੀ ਤੇ ਹਮ ਖਾਇਵ। ਜਿਤਿਕ ਅਤਿਓਬ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
ਆਵੈ*। ਲੰਗਰ ਤੇ ਅਹਾਰ ਸਭਿ ਖਾਵੈ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਜ ਸੇਵਾ ਕਰਤੇ ਜਿਮ
ਰਹੇ। ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਸਮੂਹਨਿ ਕਰੇ। ਸੁਨਤਿ ਖਿਮਾਂ ਕਰਿ ਰਹੇ ਗੁਸਾਈ*।
ਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਛੁ ਅਲਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ 'ਕੀਨਸਿ
ਬਿਨਤੀ। 'ਰਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਹਮ ਉਰ ਗਿਨਤੀ। ਜਥਾ ਆਪ ਕੀ ਆਗਾ
ਹੋਇ। ਤਥਾ ਕਰੈ ਸੁਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਤਿ-

* (ਸੁਤੀ) ਫੁੰਦ। *ਘੋਰਾ ਪਾਕੇ। *ਛਾਨੋਂ ਤਰਫੀ ਤੋਂ ਭਾਰਿਆਂ ਨਾਲ (ਪੋਰਿਆ ਹੋਇਆ)।

*ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵੀ ਸੁਝਾਈ ਮੋਢਾਵੇ।

ਗੁਰ ਬੋਲੇ। ਜਗਤ ਭਗਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਅਮੋਲੀ। ਸੁਨਹੁ ਸਿੱਖਸ੍ਰੀ ਤੁਮ ਅਤਿ
 ਪਿਯ ਮੋਰੇ। ਕਰਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਿਤ ਉਰ ਲੋਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਭ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵੈ। ਜਮ ਸੈਕਟਿ ਤੇ ਤੁਮਹਿ ਛੁਟਾਵੈ। ਨਿਸਦਿਨ ਚਿਤਵਨ
 ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮੈਂ। ਮਮ ਸਿਖ ਪਾਪਤਿ ਹੁਇ ਸੁਭ ਗਤਿ ਮੈਂ ॥ ੨੭ ॥
 ਸਮੇਂ ਚੁਕੇ ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਆਇਵ। ਤਿਹ ਭੀ ਕਿਨਹੁ ਅਹਾਰ ਖੁਲਾਇਵ ?
 ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਉਤਮ ਇਹ ਜਾਨੋ। ਅੰਨ ਦਾਨ ਸਮ ਦਾਨ ਨ ਮਾਨੋ ॥
 ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਬੁਝਤਿ 'ਇਹੁ ਕਿਮ ਲਹੀਐ ? ਸਮੇਂ ਚੁਕੈ ਕਿਹੁ ਕੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਹੀਐ'। ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਹਿ ਪੁਨ ਤੈਸੇ। ਹਿਤ ਕੋ ਕਰਨਿ
 ਆਪ ਕੋ ਜੈਸੇ ॥ ੨੯ ॥ ਵੇਹਰਾ ॥ ਵਰਮਾਇਵ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਤੇ 'ਬੀਤੈ
 ਸਮੇਂ ਅਹਾਰ। ਛੁਪਿਤ ਸਿੱਖਸ੍ਰੀ ਆਯੋ ਭਬਹਿ, ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਕਰਿ ਭਜਾਰ ॥
 ੩੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ। ਕਰੈ ਭਜਾਰ ਪੁਨ ਦੇ
 ਹਿਤ ਨਾਲ। ਚੁਕੇ ਸਮੇਂ ਅਤਿਥਿ ਸਿਖ ਆਵੈ। ਭਾਉਭਗਤਿ ਸੇਂ ਤਿਸ
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰੈ ਪ੍ਰਮਾਨ। ਮੁਝ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸੁ ਕਰੈ
 ਮਹਾਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੈਂ ਤਿਸ ਪਰ ਹੋਵੈ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਸੈਕਠ ਖਵੈ
 ॥ ੩੨ ॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੈਂ ਰਹੈ ਸਹਾਇਕ। ਰੋਛੈ ਦੇ ਕਰ ਬਿਘਨ
 ਨਸਾਇਕ। ਇਮ ਸੇਵਤਿ ਸਿਮਰਤਿ ਹਰਿਨਾਮੁ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਤੇ ਪਾਵਨ
 ਧਾਮੁ ॥ ੩੩ ॥ ਸੋਈ ਸਿੱਖ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਜਾਰੈ। ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸਮਾਰੈ।
 ਬਸੀ ਰਹੈ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਇ। ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਸ ਤੇ ਐਂਚਤਿ ਜੋਇ ॥ ੩੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ। 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹੈ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ।
 ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਨ ਜਾਨਿ। ਤਿਸ ਕਉ ਦੇਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾਨ ॥ ੩੫ ॥
 ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਸੈਕਟ ਟਰਨੀ' :-
 'ਗਿਰਾ ਗੁਰੁ ਭਵ ਸਾਗਰ ਭਰਨੀ'। ਮਥਨ ਗਯਾਨ ਅੰਗਨੀ ਕਹੁ ਅਰਨੀ'
 'ਸਮਾ ਚੁਕਿਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਵੇ ਪ੍ਰਭੂ। 'ਜਿਵੇ' ਆਪ ਨੂੰ (ਸਾਡਾ) ਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ
 (ਵਿਕਲਪ ਵਰਿਆ ਹੈ)। 'ਘਰ ਪਵਿੰਦਾ ਹੈ'। 'ਟਾਰਨ ਵਾਲੀ'। 'ਰੁਚੀ ਜੀ ਬਾਣੀ ਦੀ
 ਮਹਿਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਵੇਡੀ ਰੂਪ'। 'ਗਿਆਨ ਅਣਨੀ (ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੇ ਲਈ ਰੁਚਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ
 ਵਿਚਾਰਨਾ ਆਦਿ) ਅਰਣੀ ਮਥਨ ਤੁੱਲ ਹੈ [ਸਿਸ਼, ਅਰਣੀ=ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਕੜੀ ਦਾ
 ਧੀੜ ਜੋ ਯੋਗ ਅਗਨੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਧਨਾ ਤੇ ਉੱਚਾ।
 ਅਧਨਾ ਵਿਚ ਛੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਉੱਚਾ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਵੇਸੀ ਨਾਲ ਮਥਦੇ ਹਨ, ਛੋਕ ਹੇਠਾਂ
 ਛੁਪਾਹ ਦੇਖਦੇ ਹਨ 'ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗ ਉੱਠਦੀ ਹੈ]।

॥ ੩੬ ॥ ਸੱਤਸਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਨੁ ਪਰਨੀ^੧ । ਤਿਸ ਨਿਪਜਾਵਨਿ
 ਦੇ ਸੁਭ ਧਰਨੀ^੨ । ਤਿਹ ਲਖਿ ਅਰਥ, ਕਰੀ ਜਿਨ ਕਰਨੀ^੩ । ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ
 ਅਘ ਜਤਿ ਤਿਨ ਦਰਨੀ^੪ ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਰ ਜਨ^੫ ਆਚਰਨੀ^੬ ।
 ਰਿਦੇ ਬਿਕਾਰਨਿ ਤਿਨ ਕੇ ਫਰਨੀ^੭ । ਪੁੰਮ ਪੁੰਮੇਸਰ ਕੀ ਇਹ ਘਰਨੀ^੮ ।
 ਮਿਲੀ ਰਹੈ ਨਿਤ ਸਵਰਨ ਬਰਨੀ^੯ ॥ ੩੮ ॥ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਕੈਵਲ
 ਕਰਨੀ^{੧੦} । ਸਿੰਘਨਿ ਸਮ ਹੈ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਰਨੀ^{੧੧} । ਮਹਦ ਅਥਿੰਦਾ
 ਚੇਚਲ ਹਰਨੀ। ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲਕੇ ਤਤਛਿਨ ਹਰਨੀ^{੧੨} ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਭ ਬਾਣੀ
 ਕੀ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ । ਜੋ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਨਾਸ਼ਨਿ ਸੰਸਾ । ਸੰਗਤਿ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਗੁਰ ਹੋਏ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਸੇਂ ਸਗਰੇ ਜੋਏ ॥ ੪੦ ॥ ਭਗਤਿ ਅੰਕੁਰ
 ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਗਰੇ। ਤਜਿਬਿਸ਼ਯਨਿ ਮਨਸਿਮਰਨ ਲਗਰੇ। ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ
 ਸੁਭ ਮਗ ਪਾਇ । ਲਖੀ ਗੁਰੁ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਲਾਖਹੁ
 ਸਿੰਘਨਿ ਸੁਭ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਕਹਿ ਲਗ ਕਥਹਿ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ। ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਕਰਹਿ ਚੇਸਟਾ^{੧੩} ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋਇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਸੋਯ^{੧੪}
 ਹੋਇ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ । ਦੇਂ ਉਪਹਾਰ ਲਗਾਇ
 ਅੰਬਾਰਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਬਡ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਹੋਵਾ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿਗੁਰ

^੧ਇੱਛ [ੲਿਸ:, ਪਸ਼ਿੰ=ਇੱਛ] । ^੨ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰੂਪ ਇੱਛ ਦੇ ਉਪਜਾਵਣ ਦੀ ਸੁਭ
 ਧਰਤੀ ਹੈ । ^੩ਤਿਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣ ਭੇ ਜਿਨ (ਚੰਗੀ) ਕਰਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ^੪ਨਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ ਪਾਪਾਂ ਸਣੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਗੁਰਬਾਣੀ) । ^੫ਤ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਨੀ ਦੇ । ^੬ਧਰਨ ਠਰਨੇ
 ਲੋਗ ਹੈ, [ੲਿਸ:, ਆਚਰਣੀਯ] । ^੭ਇਨ੍ਹਾਂ/ਧਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਿਦੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਛਲ
 ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ । ^੮ਪੁੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਘੜਨ ਵਾਲੀ) । (ਅ) ਇਸਤ੍ਰੀ । ^੯ਸ+ਵਰਨ+
 ਅਵਰਨੀ=ਭਾਵ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਠਰਕੇ ਵਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵ
 ਮੰਦਰ ਦ੍ਰਿਤਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਅਵਰਨੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਰੂਪ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲ
 ਮਿਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ
 ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ । ^{੧੧}ਸੋਰਨੀ ਵਤ ਹੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਹਰਨੀ ਨੂੰ । ^{੧੨}ਅਥਿੰਦਿਆ
 ਹਰਨੀ ਸਮਾਨ ਬਤੀ ਚੇਚਲ ਹੈ (ਜੋ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ, ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਕੇ
 ਆ ਹੋਂਦੀ ਹੈ), ਉਸ ਹਰਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਰਨੀ ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪਣਾ ਬਲ ਕਰਕੇ ਬਟ ਪਟ
 ਹਰ ਹੋਂਦੀ ਹੈ (ਮਾਧ ਹੋਂਦੀ ਜਾ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ) । ^{੧੩}ਲੀਲ੍ਹਾ । ^{੧੪}ਮੁਕਤੀ । ੬੪ ।

ਜੋਥਾ । ਕੀਰਤ ਪਰਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ ਪਰੇ । ਬਡਭਾਗੀ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕਰੇ ॥੪੪॥
 ॥ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਮੰਗਤਾਂ ਕਰਿਹੀ । 'ਪੈਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਇ' ਓਚਰਿਹੀ । ਜਿਸ
 ਕੋ ਬਾਕ ਜਬਾ ਹਇ ਜਾਇ । ਸੋ ਨਰ ਤਤਛਿਨ ਫਲ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੪੫ ॥

ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਸ ਬਿੰਦੋ ਨਬਖ ਰਾਸੇ 'ਸਿਖਨ ਏਖਦੇ' ਘੰਗ ਬਛਾਨ ਨਾਮ ਖਛਦੇ ਐਸੁ ॥ ੫ ॥

੭. [ਗਜੇਹਾਥੀ ਮੰਗਣ ਆਏ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਇ ਜੀ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇਂ ਦਾਨ । ਨਿਤ
 ਅਨੇਕ ਹੀ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਸਹਿਤ ਕੱਲਜਾਨ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਨਿ
 ਬੰਦ ਅਕੋਰ । ਅਰਪਤਿ ਕਹਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਜੋਰਿ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ
 ਕਾਰਜ ਮੋਹਾਸਿਧ ਭਯੋ ਹਤਿਬਿਘਨ ਸੇਵੇਹੁ' ॥੨॥ ਗਾਵਰ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਬਲ
 ਪਾਇਤਤਛਿਨ ਹੋਏ ਮੋਹਿ ਸਹਾਇ । ਕੋਇਕ ਕਹਤਿ 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੁਖ ਦੀਨਸਿ
 ਪ੍ਰਥਮ ਅਵੇਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਲੀਨਸਿ' ॥੩॥ ਕੋ ਭਾਖਤਿ 'ਮਮ ਦਾਇਵ ਬੋਵਾ
 ਇਹ ਵਸਵੇਹ ਆਪ ਕੋ ਹੋਵਾ' । ਕੋਚਿਤ ਕਹਤਿ 'ਪੁਰਹੁ ਮਮ ਆਸ ।
 ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਆਨਜੋ ਧਨ ਪਾਸ' ॥੪॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ।
 ਆਨਿ ਚਵਾਵਤਿ ਹੈਂ ਉਪਹਾਰਨਿ । ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਲਖਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ।
 ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਿੱਖਜਨਿ, ਸ੍ਰਾਮੀ ॥੫॥ ਕੋਤਿਕ ਨਰ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨਿ ।
 ਉਪਹਾਰਨਿ ਅਰਪਾਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ । ਰਿਦੇ ਸੁੱਧ ਹਿਤ, ਦਰਸਨ ਦੇਖੈ ।
 ਦੁਖਦ ਬਿਕਾਰਨਿ ਹਰਹਿ ਅਸ਼ੈ ॥ ੬ ॥ ਦੁਰ ਦੇਸ ਤੇ ਇਕ ਗਜ
 ਆਇਵ । ਕਾਂਹੁ ਨਿਪੁ ਨੇ ਭੇਟ ਚਵਾਇਵ । ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਬਿਸਦ ਜਿਸ ਰੰਗ
 ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਸਹਿਤ ਮਤੰਗ ॥੭॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਬਲਵੰਤ ॥
 ਤਿਸ ਗਜ ਕੋ ਭਾ ਬਿਦਤਿ ਇੰਤੰਤ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨੈ ਗਾਨੈ ਗੁਨਨੀਕੋ ।
 ਕੋਚਤਿ ਆਵਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਤਿਸੀ ਕੋ ॥੮॥ ਬਿਦ ਕਹਿਲੂਰ, ਹੁਤੋ ਬਡਰਾਜ ॥
 ਰਹੈ ਸੇਗ ਬਹੁ ਸੈਨ ਸਮਾਜ । ਦੁਤਿਯ ਹੰਡੂਰੀ ਮਿਲੈ ਨਰਿੰਦ । ਕਰਤਿ
 ਪਰਸਪਰ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ॥ ੯ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਸਹਿ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ । ਤਿਨ
 ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਮਤੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਤੇ ਦੇਵਹਿ ਕੋਊ । ਚਢਿ ਕੈ
 ਚਲਹੁ ਮਾਂਗ ਲੈਂ ਸੋਊ ॥ ੧੦ ॥ ਭੇਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਆਵੈ । ਮੇਲਾ
 ਭਰਜੈ ਰਹੈ ਅਰਪਾਵੈ । ਅਬਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਤੇ ਕਛੂ ਨ ਲੀਨੈ । ਹਮਰੇ ਦੇਸ
 ਬਾਸ ਚਿਰ ਕੀਨੈ' ॥੧੧॥ ਇਮ ਮਸਲਤ^੧ ਜੁਗ ਰਾਜੇ ਕਰਿ ਕੈ । ਮੰਦਮਤੀ
^੧ਸਾਏ [ਮੋਸਾ, ਮੰਦੋਹ] । ^੨(ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਈ) ਇਹ ਭੇਟਾ ਪਹਿਲੇ ਮੈਂ ਕਹਿ ਲਈ ਸੀ (ਜਿ ਚਜਾਸੀ) ।
^੩ਹਾਥੀ । ^੪ਸਲਾਹ ।

ਲਾਲਚ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ । ਸੈਨ ਸਕੋਲਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਲੋ ਕਰਿ ਚਵੇ,
 ਨ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਨ ॥ ੧੨ ॥ ਵਰਸਨ ਕੇ ਮਿਸਿ ਕਰਿ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਹਰਖਾਏ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਡੇਰਾ ਕਟਜੋ ਸੁਬਾਸੇ । ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਗੁਰ ਪਠਜੋ ਸੁ ਪਾਸੇ ॥ ੧੩ ॥ ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਹੈ ਸਵਧਾਨਾ । ਵਰਸਨ ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ ।
 ਸਭਟ ਸੰਗ ਬਡ ਭੀਰ ਸੁ ਲਜਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਆਗੈ ਸਤਿਗੁਰ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ
 ਕੈ । ਸਭਾ ਲਗਾਈ ਮਹਾ ਫਰਸ਼ ਕੈ । ਜੋਧਾ ਸਨਧ-ਬੱਧ ਹੁਇ ਸਾਏ। ਬਸਤ੍ਰ
 ਸਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਕੰਚਨ ਖਚੇ । ਧਨੁ
 ਇਖਧੈ ਸੰਦਰ ਬਿਧਿ ਰਚੇ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ ਰਾਗੇ । ਜਿਨ ਕੋ
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਗੁਨ ਅਨੁਗਾਗੇ ॥ ੧੬ ॥ ਖਰੋ ਨਕੀਬ ਅਵਾਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਿ ।
 ਗੁਰੁ ਸੁਜਸੁ ਤੇ ਰਿਦਾ ਹੁਲਾਸਤਿ। ਰੋਬਦਾਰ ਕੋ ਗਨ ਹੈ ਖਰੋ। ਕੰਚਨ ਦੇਡ
 ਸੁਹਾਵਤ ਖਰੋ ॥ ੧੭ ॥ ਖਰੋ ਮੇਵਰੇ ਭੂਖਨ ਸਨੇ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸਨਿ
 ਭਨੇ । ਕੇਤਿਕ ਮਖਮਲ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਵਾ । ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਰੂਚਿਰ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਬਿਛੇ ਗਲੀਚੇ । ਚੋਆ ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਉਲੀਚੇ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਮਹਿਕਾਰ ਉਠੇਤੀ । ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਗਾਈ ਦੁਤਿਵੇਤੀ ॥
 ੧੯ ॥ ਬਡ ਉਪਧਾਨੁ ਧਰੇ ਇਕ ਓਰੇ । ਗੁੰਫੇ ਜ਼ਰੀ ਸੁ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰੇ ।
 ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਕਾਵੇ ਕਹੈ ਬਨਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਸਹਤਿ ਸੁਰ ਗਨ ਪਰਵਾਰਤਿ । ਬੈਠੇ ਬਿਸਨੁ ਮਨਹੁ ਦੁਤਿ ਧਾਰਤਿ ।
 ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟੈ ਗਰ ਜਾਮਾ । ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਸ਼ੋਭਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੧ ॥
 ਕੁੰਡਲ ਕਰਨ ਦਿਪਤ ਹੈ ਮੋਤੀ । ਕਟਕ ਜਰਾਓ ਜੋਤਿ ਉਦੇਤੀ ।
 ਨਵਰਤਨੇ^੧ ਸਹਿਤਿ ਇਸਭਾਂਤੀ। ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਜਨੁ ਪਾਂਤੀ ॥ ੨੨ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਅਮੋਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਰਸਰਿ^੨ ਜਲ ਧਾਰਾ ਜਨੁ ਚਾਲਾ ।
 ਪਾਗ ਪੇਚ ਬਾਂਧੇ ਬਿਚ ਖਰੀ। ਉਪਰਿ ਜਿਗਾਜਰਾਉਨਿ ਜਰੀ ॥ ੨੩ ॥^੩ ਸਬਜੇ
 ਸਭਿ ਜੇ ਹੀਰਨ ਸੰਗ । ਸਾਂਸ ਡਕਰੇ ਜਨੁ ਉੱਜਲ ਰੰਗ^੪ । ਚਮਰ

^੧ਧਨੁਖ । ^੨ਛੱਬਾ । [ਸ੍ਰੀ, ਇਸੁਧੀ] । ^੩ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੪ਚੰਦਰ ।

^੫ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਕੇਸਰ ਕਸਤੂਰੀ ਮਰਮੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਿਆਰ ਦਾ ਝੁਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਟੋਕ ਨਾਲ ਚੁਆਈ
 ਸੁਰੰਧੀ । ^੬ਛਿੜਕਿਆ ਹੈ । ^੭ਇੰਦ੍ਰ । ^੮ਪੌਣੇ ਦਾ । ^੯ਕੜੇ । ^{੧੦}ਨੌਰਤਨ ਜੜਤ ਬਹੁੰਦੇ । ^{੧੧}ਰੰਗਾ ।

^{੧੨}(ਜਿਸ ਵਿਚ) ਚੰਦ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਜਲ ਹੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਢੇ ਪੰਨੇ ਜੜੇ ਹਨ ।

ਚਾਰੁ ਉਪਰ ਕੋ ਫਿਰਿਹੀ । ਬਿਸਦ ਮਰਾਲਨਿ ਕੇ ਸਮਸਰ ਹੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਗੁਰ ਧਾਰਨਿ ਕਰਜੇ । ਨਿਕਟਿ ਸਰਾਸਨ ਇਖਧੀ ਧਰਜੇ ।
 ਇਤ ਰਾਜੇ ਦੋਨਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭੇ ਮਸਲਤ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ ॥
 ੨੫॥—ਜੇ ਕਰਿ ਜਾਰਜੇ ਦੇਹਿ ਨ ਹਾਥੀ । ਸੁਭਟ ਸੈਨ ਬਭ ਦੋਨੋ ਸਾਥੀ ।
 ਬਲ ਕਰਿ ਛੀਨ ਲੇਹਿ ਲੇ ਚਲਿ ਹੈਂ । ਕਹਾਂ ਗੁਰੁ ਕਜਾ ਹਮਰੇ ਤੁਲ ਹੈ—॥
 ੨੬ ॥ ਇਹ ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਭੁਪਤਿ ਅੰਗਸਾਨੀ । ਆਏ ਨਿਕਟਿ ਰਾਜ ਮਦ
 ਮਾਨੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਜੋ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਇ ॥
 ੨੭ ॥—ਨਾਸ ਕਰੈਂ ਇਨ ਕੋ ਹੰਕਾਰ । ਬੇਮੁਖ ਮਤਿ ਕੋ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ—॥
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਈ । ਤਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਆਏ ਭਟ ਸਮੁਦਾਈ ॥
 ੨੮॥ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿਕੈ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ* ।
 ਭਟ ਸਭਿ ਸਚਿਵ* ਪਹਾਰ ਪਤੀ ਕੈ* । ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸਭਾ ਬਿਤ ਨੀਕੇ
 ॥ ੨੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਿਤਿਕ ਬਾਰਤਾ ਅਪਰ
 ਚਲਾਇ । ਬਹੁਰ ਕਹਜੇ ‘ਮੱਲਸਨਿ ਕੋ ਘੁਰਿਬੈ । ਭੈ ਭੁਪਤਿ ! ਤੁਮ ਕਰਹੁ
 ਨਿਹਰਿਬੈ’ ॥ ੩੦ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੱਲਸ ਬੁਲਾਏ । ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ
 ਸੈ ਚਲਿ ਆਏ । ਜਿਨ ਕੋ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲ ਭਾਰੇ । ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਮੱਲ ਭਿਰੈ ਅਥਿ ਆਇ* । ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ
 ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਇ । ਡਰਤਿ ਨ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵਹਿ ਕੋਈ । ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ
 ਪਰਸਪਰ ਦੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਆਨਿ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਠਾਨੀ । ਦੇਖਿ ਦੁ-
 ਹਨਿ ਦਿਸ਼ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ । ‘ਭਿਰਹੁ ਪਰਸਪਰ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜੋਰ
 ਆਪਨੋ ਸਕਲ ਜਨਾਵਹੁ’ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ, ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਦੋਉ ।
 ਭਿਰੈ, ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਭੁਜਨਿ ਠੋਕਤੇ ਸਬਦ ਉਠਾਵੈ । ਨਰਨ
 ਪਹਾਰੀ ਰਿਦੇ ਡਰਾਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਉਪਰ ਤਰੇ ਦਾਵ ਬਹੁ ਕਰੈਂ । ਧਰਤੀ
 ਗਰਤ* ਭਯੋ ਜਿਤ ਫਿਰੈਂ ॥ ਇਤ ਉਤ ਹੋਤਿ ਅੰਕ ਭਰਿ ਪਰੈਂ । ਕਥਿ ਉਪਰਿ
 ਕਥਿ ਹੋਵਸਿ ਤਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਭੁਖ ਭਯਾਨਕ ਭੂਰ ਭਏ ਹੈਂ । ਮਹਾਂ ਓਸ ਤੇ
 ਰੋਜ ਤਏ ਹੈਂ* । ਦ੍ਰੈ ਘਾਟਕਾ ਲਾਗ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਭਿਰਤਿ ਦਾਵ ਨਾਨਾ
 ਦਿਖਰਾਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਨੋਂ ਸਮ ਬਲ ਧਾਰਤਿ ਰਹੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੁ

*ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ । *ਵਜੀਰ । *ਪਹਾਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ । *ਭਾਰ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਆ ਕੇ ਘੁਰੇ । *ਟੋਆ । *ਤੇਜ ਨਾਲ ਤੋੜੇ ਹੋਏ ।

ਬਚ ਕਹੇ । ‘ਅਪਰ ਮੱਲ ਨਹਿ ਬਿਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹੋਰਤਿ, ਰਹੇ ਤ੍ਰਾਸ
ਕਾਰੇ ਭਾਰੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮ ਸਮ ਹੋ, ਕਮ ਬਲ ਨਹਿ ਕੋਉ’ । ਦੇਖੇ ਸਭਿਨਿ
ਭਿਰਤਿ ਅਬਿਦੋਉ । ਨਿਰਨੇ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ ਕਹੀਆਹਿ ਕਿਤਿਕ ਧਰਤਿ
ਹੋ, ਹਮ ਤਿਸ ਲਹੀਆਹ’ ॥ ੩੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਲੋ ਤਿਹ ਸਮੈ । ‘ਕ੍ਰਿਪਾ
ਆਪ ਕੀ ਕੋ ਬਲ ਹਮੈ’ । ਕੁਰ ਨ ਕਹੈਂ ਸਭਾ ਮਹਿ ਅਥੈ । ਨਿਜ ਬਲ
ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਸਥੈ ॥੩੯॥ ਤੁਮ ਵਿਗ ਰਾਜੇ ਜੋ ਇਨ ਰਾਜ । ਸਕਲ
ਬਾਹਨੀ ਸਹਤ ਸਮਾਜਾਇਨ ਦੀਇਨ ਕੋ ਸੈਲ ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਤੇ
ਦੇ ਉਲਟਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਗਿਰ ਕਹਿਲੁਰ ਹੰਡੁਗਨ ਜਾਇ । ਦੋ ਹਮ ਕਰੈਂ
ਉਚਾਵਾਨ ਦੋਇ’ । ਕਹਹੁ ਪਰਸਪਰ ਦੀਹਿ ਭਿਰਾਇ । ਚੁਰਨਿ ਹੋਇ ਪਰਹਿ
ਧਰ ਜਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕਰਿਬੈ ਕੀ ਦੇਰਿ । ਕਹੈ ਕਰਹੈ, ਨਹਿ
ਬਿਲਮਹਿ ਫੇਰਿ । ਕਹੈ ਹਮਾਰੇ ਕੁਰ ਨ ਜਾਨਹੁ । ਲਖਹੁ ਕੁਰ, ਪਤੀ-
ਆਵਨ ਠਾਨਹੁ’ ॥੪੨॥ ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਤੇ ਰਾਜੇ ਉਰ ਭਰੇ । ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਰੇ ।—ਹਮਰੇ ਮਨ ਕੀ ਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ । ਯਾਂਤੇ ਇਹ ਲੀਲਾ ਅਬਿ
ਠਾਨੀ—॥ ੪੩ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਬ ਬਛ ਜਾਨੈ । ਰਾਜ ਹੰਕਾਰ ਆਪਨੈ
ਹਾਨੈ । ਉਠਿ ਦੋਨਹੁ ਤਬ ਚਰਨੀ ਪਰੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਕਰੇ ॥
੪੪॥ ‘ਹਮ ਅੰਗਸਾਤ ਰਾਜ ਹੰਕਾਰੀ । ਖੁਧੀ ਭੁਲਨਹਾਰ ਹਮਾਰੀ । ਬਖਸ਼
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਕਾਰਕੇ । ਦਾਸ ਆਪਨੇ ਰਦੇ ਬਿਚਾਰਕੇ’ ॥ ੪੫ ॥
‘ਬਕਸੇ ਸਾਤਿਗੁਰੁ ਪਿਖੇ ਨਦੇਸ਼ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਕੀਨਸਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ‘ਗੁਰ
ਘਰ ਸੇਂ ਹੰਕਾਰ ਨ ਕਰੀਆਹਿ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੋ ਆਧਕ ਬਿਚਰੀਆਹਿ’ ॥
੪੬ ॥ ਏਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਨੇਮੂ ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਬਿਦਾ
ਹੋਇ ਗਮਨ ਸਦਨ ਰਾਜੇ ਜੁਗਮ ਉਦਾਰ ॥ ੪੭ ॥

ਨਰਮ ਰਾਜੇ ‘ਪਰਮਹੰਸ’ ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਖੰਡੇ ॥ ੭ ॥

੮. [ਭਗਤ ਭਗਵਲ] ।

ਏਹਰਾ ॥ ਸੇਨਾਸੀ ‘ਭਗਵਾਨ ਗਰ’ ਬਿਚਰਜੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਆਵਤਿ
ਭਯੋ ਪੰਜਾਬ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਭਾਗ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜਾਹਿ ਕਹਿ
ਮਾਹਮਾ ਸਾਤਿਗੁਰ ਕੋਰੀ ਸਾਭਾਹਨ ਤੇ ਸੁਨ ਸੁਨ ਘਨੰਗੀ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗ

‘ਤੁਸੀਂ (ਦੇਵੇਂ) ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੋ । ਕੋਈ ਬਲ (ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ) ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ‘ਅਸੀਂ
ਦੇਵੇਂ (ਦੇਵੇਂ) ਪਹਾੜ ਉਠਾਕੇ । ‘ਅਜਮਾ ਲਓ । ‘ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਜ (ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੇ) ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ।
ਦੂਜੇ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ ‘ਨੇਮੂ, ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਜਾਗਿਬੇ ਲਾਗਾ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਭਾ ਵਡਭਾਗਾ ॥ ੨ ॥ ਸੰਨਾਸੀ ਕੇ
ਪੰਥ ਮਝਾਰਾ । ਧਨ ਕੁਲ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿਵਾਰਾ । ਧਨ ਲਾਲਸ ਦਰਸਨ
ਕੋ ਆਵਾ । ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਏਵ ਉਠਾਵਾ ॥ ੩ ॥—ਜੇ ਕਰਿ ਪਰਮੇਸੁਰ
ਅਵਤਾਰੁ । ਅਵਨੀ ਪਰਿ ਠਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਤੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦਰਸਨ ਇਮ
ਦੇਵੈ । ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਕੋ ਧਰਿ ਲੇਵੈ ॥ ੪ ॥ ਮੈਂ ਪੁਨ ਬਨੈ ਸਿੱਖ ਇਨ
ਕੇਰਾ । ਜਿਨ ਕੋ ਪਸਰਜੈ ਜਸੁ ਬਹੁਤੇਰਾ—। ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਾ ।
ਬਨੈ ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਾਮਲ ਅਲਸੀ ਕੁਸਮ ਮਨੋ
ਹੈ । ਦ੍ਰਿਗ ਬਿਸਾਲ ਦਲ ਕਮਲ ਬਨੈ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਗਦਾ ਧਰਿ ਪਦਮ ਚੱਕ੍ਰ
ਕੋ । ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਸੁਠ ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਬੱਕ੍ਰ ਕੋ ॥ ੬ ॥ ਪੀਤਾਬਰ* ਸੋਭਤਿ
ਬਨਮਾਲਾ* । ਕੋਕਵਿ ਬਰਨ ਸਕੈ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ* । ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰੈ ਨੈਨ ਰਸੀਲੇ ।
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮੰਦ ਛਬੀਲੇ ॥ ੭ ॥ ਸਰਿਤਾਪਤਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਾਰ* ।
ਸੋਭ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰ । ਆਇ ਕਰਜੈ ਦਰਸਨ ਜਬਿ ਅੰਸੈ ।
ਅਨੰਦ ਨਿਮਗਮ ਨ ਤਨ ਸੁਧਿ ਕੈਸੈ ॥ ੮ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੇ ਮੈਂ ਜਬਿ ਸੁਧਿ
ਪਾਈ । ਪਰਜੈ ਦੇਭਵਤ ਗੁਰੁ ਅਗੁਵਾਈ । ‘ਸ਼ਰਨਿ ਸ਼ਰਨਿ ਰਾਖਹੁ ਦੇ
ਹਾਥਿ । ਮੁਝ ਅਨਾਥ ਕੇ ਕਰਹੁ ਸਨਾਥ ॥ ੯ ॥ ਸਿੱਖਜ ਆਪਨੋ ਕੀਜਹਿ
ਸੁਆਮੀ । ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ* । ਦਿਨ ਦਜਾਲ ਹੈ ਬਿਰਦ ਤੁਮਾਰਾ ।
ਭਵਸਾਗਰ ਤੇ ਲੋਹੁ ਉਧਾਰਾ* ॥ ੧੦ ॥ ਬੇਸ ਪਲਾਟ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
‘ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਤੁਮ ਇਹ ਠਾਂ ਪਾਯੋ । ਸਿਰੀਚੰਦ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨੰਦ ।
ਤਿਨ ਅਨੁਕੰਪਾ* ਕੀਨਿ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੧੧ ॥ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਪਰ ਸੇ ਅੰਬ ਤਹਾਂ ।
ਬੇਈ ਬੈਸ਼ ਵਿਖੇ ਜਸੁ ਮਹਾਂ । ਤਿਹ ਕੋ ਮਿਲਹੁ ਸੁ ਪੂਰਾਹ ਆਸਾ* ।
ਦਰਸਹੁ ਜਾਇ ਧਰਹੁ ਬਿਸੁਆਸਾ ॥ ੧੨ ॥ ਇਹ ਠਾਂ ਉਹ ਠਾਂ ਭੇਦ ਨ ਕੋਉ* ।
ਏਕਹਿ ਰੂਪ ਜਾਨਿਯੋ ਦੇਉ* । ਤਬਿ ਭਗਵਾਨ ਦੇਹਰੇ ਗਯੋ । ਮਿਹਰਚੰਦ
ਪਗ ਪਰਸਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਮਿਲਿ ਕਾਰਿ ਭੇਸ ਉਦਾਸੀ ਲੀਨਿ* । ਸੱਤ੍ਰਜ-
ਨਾਮ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁ ਦੀਨਿ* । ‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ’ ਨਾਮ ਤਬਿ ਪਰਜੋਲੇ ਆਗਸਾ
ਪੁਨ ਜਗ ਮੈਂ ਫਿਰਜੈ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿਚਰਤਿ ਜਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਜਾਇ । ਗੁਰ

*ਅਲਸੀ ਦੇ ਫੁਲ ਵਰਗਾ ਸ਼ਾਮਲ ਦੰਗ (ਧਾਰਿਆ) । *ਦੇਵੇ ਭਰਵੱਟੇ । *ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ । *ਦੇਵੀਤੀ
ਮਾਲਾ । *ਸੁੰਦਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ । *ਕਿਰਪਾ ।

*ਦੇਵੇ ਪੰਨਾ ੩੫੭੫ ਦੀ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟੁਕ ।

ਮਾਰਗ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਇਰੁਚਿ ਕਰਿ ਲੋਕ ਮਿਲਹਿਤਿਸ ਨਾਂਹੀ॥ਦੇਖਤਿ
ਅਚਰਜ ਹੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੫ ॥ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ ਫਿਰਜੇ ਅਕੁਲਾਯੋ।
ਬਾਬੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਵਿਗ ਆਯੋ। ਜਗਤ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ।
‘ਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕਿਸ ਲੀਨਿ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋ
ਜਾਨੈ॥ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਠਾਨੈ’॥ਮਿਹਰਚੰਦ ਤਬਿ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ।
‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਗਮਹੁ ਤਿਸ ਥਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਜਿਨ ਵਿਗ ਗੁਰਤਾ ਰਹੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਸੋ ਪੁਰਹਿਗੇ ਤੁਮਰੀ ਆਸ। ਤਖਤ ਹੁਕਮ ਲੇ ਕਾਰਜ ਕੀਜੈ।
ਤਬਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਗਤ ਕਉ ਦੀਜੈ ॥੧੮॥ ਬਹੁਰੇ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੁਮਾਰੀ।
ਨਰ ਮਾਨਹਿ ਜਿਮ ਕਰੇ ਉਚਾਰੀ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਿਖੀ ਤੈਂ ਮਹਿਮਾ ਭਾਰੀ।
ਕਜੈਂ ਨਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਧਾਰੀ?’ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗਮਨਜੇ ਤਹਿ
ਭਗਵਾਨ। ਚਾਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਮਹਾਨ। ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤ:-ਮੈਂ ਬਡ
ਭੁਲਾ। ਨਹੀਂ ਰਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲਾ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ, ਭੇਖ
ਮੈਂ ਪਾਇਵ। ਪੁਨ ਦਰਸਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਸਿਧਾਇਵ। ਸਕਲ ਘਟਨਿ ਕੇ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਮੋਹਿ ਪਤਿਤ ਕੋ ਜਾਨਸਿ ਖਾਮੀ’ ॥ ੨੧ ॥ ਹਰਿ ਬਨਿ
ਦਰਸਨ ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਇਵ। ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇਵ। ਮੈਂ ਨਹਿ
ਲਖਜੈ, ਭਯੋ ਅਪਰਾਧੀ। ਰਹੈ ਸਮੀਪ ਨ, ਸਵ ਨ ਸਾਧੀ ॥੨੨॥ ਸਤਿਗੁਰ
ਨੇ ਮੁਹਿ ਅਪਨੇ ਕੀਨਿ। ਕਰਜੇ ਸੁ*ਦਰਸਨ ਭਾ ਬੁਧ ਹੀਨ-। ਅਪਨਿ ਆਪ
ਕੋ ਅਧਿਕ ਧਿਕਾਰਤਿ। ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਕੇ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰਤਿ ॥੨੩॥ ਉਮਗਜੈ
ਪ੍ਰੇਮ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਜਲ ਛਾਵਾ। ਗਦਗਦ ਗਿਰਾ ਅਧਿਕ ਬਿਕੁਲਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਬਿਬਸਿ ਹੁਇ ਮਗ ਨਹਿ ਬੁਝੈ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਹੀ ਸੁਝੈ ॥੨੪॥
ਕਬਹੂੰ ਉਚੇ ਬੋਲਤਿ ਦੋਹੇ। ਕਬਹੂੰ ਰੁਦਤਿ ਬੈਠ ਬਨਿ ਬੈਰੇ। ਚਲੈ ਨ
ਜਾਇ, ਬਰਜੈ ਨਹਿ ਜਾਈ। ਮੇਨ ਨ ਰਹੈ, ਨ ਬੋਲ ਸਕਾਈ ॥ ੨੫ ॥
ਕਬਿ ਘੁੰਮਤਿ ਜਿਮ ਅਮਲੀ ਹੋਇ। ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਬਿਸਰਜੈ ਸੋਇ।
ਪੰਥ ਨ ਸੁਝੈ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਰੁਕਜੈ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋ ਇੰਦ੍ਰੈ ਬਕਜੈ ॥੨੬॥ ਇਮ
ਬਜਾਕੁਲ ਬਹੁ ਦਨ ਮੈਂ ਆਵਾ। ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਮਗਨ ਹੁਇ ਦ੍ਰਾਰੇ ਆਇਵ। ਚਰਨ ਪੂਰਿ ਲੇ ਮਸਤਕ ਲਾਇਵ ॥ ੨੭ ॥
ਅੰਤਰ ਜਾਇ ਦਰਸ ਜਬਿ ਪਾਵਾ। ਭਯੋ ਮੁਕਤਿ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੁਲਾਵਾ।

*ਕਚਿਅਈ ਜਾਣ ਲਈ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਨ।

‘ਆਗੇ ਆਉ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ । ਅਬਿ ਤੋ ਵਰਗਹਿ ਭਾ ਪਰਵਾਨ’ ॥
 ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਚਰਨਨਿ ਪਰਿ ਰਹਜੇ । ਇੰਦ੍ਰੈ ਬਕਤਿ ਜਾਤਿ ਨਹਿ
 ਕਹਜੇ । ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਾਸ । ਦਿਯੋ ਰਿਦੈ ਹਰਿਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* ॥
 ੨੯ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਨਿਜ ਹਾਥ ਲਗਾਯੋ । ਸਿਰ ਉਠਾਇਕੈ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ‘ਅਬਿ ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ ਪੁਰਬ ਦੇਸ਼ । ਮਮ ਬਚ ਤੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼* ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਸਗਰੇ ਧਾਰਹਿ । ਮਿਲਹਿ ਜਿ ਤੁਮਹਿ ਅਦੇਸ਼
 ਉਚਾਰਹਿ’ । ਗੁਰ ਆਗਾ ਕੋ ਲੇ ਤਬਿ ਗਯੋ ਪੁਰਬ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਕਯੋ

*ਇਥੋਂ ਇਥੋਂ ਦੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਚਲਿਆ ਤੇ ਪਲਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਵੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੋਪੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਭਿਹਾ
 ਇਕ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ
 ਮਗਰੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹੇ, ਜੰਗ ਬੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ।
 ਭਾਵ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੋਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ,
 ਫੂਲ, ਗੋਦਾ, ਅਲਮਸਤ ਚਾਰ ਜੋਲੇ ਬਨਾਕੇ ਵਿਰਕੂ ਵੱਖਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੇਸ਼
 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤਿਆ । ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ:ਗੁ:ਪ੍ਰ:ਨੁ: ਗਾਥ ੧ ਅੰਸੁ ੬ ਅੰ: ੪੫। ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ
 ਜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮਿਹਰ ਵੰਦ ਜੀ (ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੋਤੇ) ਪਾਸ ਘੱਲ ਕੇ ਵੇਖ
 ਦਿਵਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਰੁਚੀ ਭੇਖ ਨੌਂਦ ਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿਥਾ ਵਿਰੋਧੀ
 ਪ੍ਰਿਥਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ । ਜਦ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੇਹਰ ਵੰਦ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰਕਤ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪੱਲਦੇ
 ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰੋ’ । ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਦਿੰਦਾ
 ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਵੰਦ ਜੀ ਇਹ ਵਾਕ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਤਖਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤਸਲੀਮ
 ਕਰਦੇ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦਿੱਤਾ । ਆਤਮ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ,
 ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਤੇ ਬਰਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ । ਮੈਂ ਜੋ ਉਦਾਸੀ ਆਪਣੇ ਮਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਘਰ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ
 ਬਣਿਆ ਵੇਸਦੇ ਹਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੋਧ ਦੁਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ਾ ਵੇਸਦੇ
 ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਰਦੇ ਹਨ । ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਦਾ ਮਿਲੇ
 ਰਹੇ ਹਨ, ਵਰਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨਿੰਦੇ ਤਯਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿਣੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਜਿਵੇਂ ਬੁਧ ਭਿਕਸ਼ੂ ਵ੍ਰਧਮਤ ਦਾ ਤੇ ਮਾੰਕ (monks) ਈਸਾਈ ਮਤ
 ਦਾ ਵਿਰਕੂ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ
 ਮੇਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਦਸਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ । ਉਦਾ-
 ਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਹਾਲ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

॥ ੩੧ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਹਰੇ । ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਚਰਨੀ ਪਰੇ । ਜਹਾ
 ਠਹਿਰ ਤਰ ਕਟੀ ਬਨਾਵੈ । ਧਰਾਨ ਗਰ ਹਰਿਗਾਇ ਲਗਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਏਵ
 ਕੁਗਾਤ ਕੁਗਵਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਕੀਨਸਿ ਪੁਰਬ ਦੇਸ ਨਿਹਾਲਾ । ਨਰਨਿ
 ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਕੱਲਜਾਨ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸੁ
 ਦੇਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਭੇਟ ਅਰਪਾਈ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
 ਰਹਿ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪੁਨ ਇਮ ਅਰਦਾਸ ॥ ੩੪ ॥ 'ਨਾਮ ਧਰੀਕ'
 ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ । ਕਰਚਿ ਬਿਨਾਸਨਿ ਸਿਸੇ ਉਰ ਕੇ । ਪਾਠ ਕਰੈਂ ਹਮ
 ਨਿਤ ਗੁਰਬਾਨੀ । ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਰੀਤਿ^੧ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੫ ॥ ਜੋ
 ਮਾਰਗ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਇਵ । ਸੋ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਮਾਇਵ । ਪਾਠ
 ਕਰਨ ਕੇ ਨੇਮ ਨਿਬਾਹੈਂ । ਪਵੈਂ ਸਦਾ ਬਾਨੀ ਅਵਗਾਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਕਜਾ ਹੋਵੈ
 ਗਤਿ ਅੰਤ ਹਮਾਰੀ ॥ ਇਹ ਸੰਦੇਹ ਨਿਤ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੀ ॥ ਅਸ ਉਤਰ ਬੁਝੈਂ
 ਅਤਿ ਬਾਵੇ^੨ । ਕਹਿ ਸਭਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਭੇ ਠਾਵੇ ॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
 ਕਛੁ ਨਹਿ ਕਹੌ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸੇਸੇ ਰਹੌ ॥ ਤਿਹ ਛਿਨ ਹੋਇ ਵਟੇਗ
 ਅਸਵਾਰ । ਗਮਨੇ ਬਾਹਰ ਹੋਤੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਬਰਖਾ ਹੋਇ ਹਟੀ
 ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਸਰਜ ਨਿਕਸੌ ਦੌਤੁ ਬਿਸਾਲਾ^੩ । ਮਗ ਮਹੁ ਹੰਡੀ ਪਰਾਤਨ
 ਹੋਰੀ । ਤਹਾ ਠੀਕਰੀ ਚਮਕ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੯ ॥ ਘ੍ਰਿਤ ਬਾਸਨ ਕੀ ਫੁਟੀ
 ਪਰੀ । ਬਿਤ ਹੁਇ ਗੁਰੁ ਮੰਗਵਨਿ ਕਰੀ । ਨਿਜ ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਬਾਕ
 ਬਖਾਨਾ । 'ਬਾਨੀ ਪਾਠ ਪ੍ਰਸਨ ਤੁਮ ਠਾਨਾ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਉਤਰ
 ਲੀਜਹਿ ਸਾਰੇ ॥ ਜੋ ਗਰ ਸ਼ਬਦ ਕਮਾਵਹਿ ਪਸਾਰੇ ॥ ਸੋ ਜਨੁ ਕੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ
 ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਚਲਹਿ ਪੰਥ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਵੈ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਠ ਸਧਾਰਨਿ ਜੋ
 ਨਿਤ ਕਰੇ ॥ ਨੇਮ ਨਿਬਾਹਨਿ ਮੈਂ ਅਨੁਸਰੇ ॥ ਪਾਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰੈ ਗਤਿ ਐਸੀ ।
 ਸੁਨਹੁ ਸੁਨ ਹਮ ਭਾਖਹਿ ਜੈਸੀ ॥ ੪੨ ॥ ਜਿਮ ਠੀਕਰੀ ਬਹੁ ਬਰਖ ਬਿਤਾਈ ।
 ਲਗੇ ਤੇਜ ਨਿਕਸੀ ਚਿਕਨਾਈ । ਤਿਮ ਜੇ ਪਠਹਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ।
 ਅੰਤ ਦੇਤਿ ਕੱਲਜਾਨ ਮਹਾਨੀ ॥ ੪੩ ॥ ਰਹੀ ਚਿਕਨਤਾ ਠੀਕਰਿ
 ਮਾਹਿ । ਤਰੈ ਬਾਨੀ ਗੁਨ ਰਹਿ ਮਨ ਤਾਹਿ । ਅੰਤਕਾਲ ਫਲ ਕਰਹਿ

^੧ ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਹੋਰ ਪੁ: ਜਨਮ ਸਾਖੀ) । ^੨ ਪਰਮਾਰਥ (ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਾਨੀ ਦੇ)
 ਅਰਥ ਦੀ ਰੀਤ । (ਅ) ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵ ਦੀ ਰੀਤ । ^੩ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਬਹੁਤ (ਦ੍ਰੋਮ) ਵਧਿਆ ਹੈ ।
 (ਅ) (ਮਿਸਾ) ਵਧਿਆ ਹੈ । ^੪ ਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਯਾ ।

ਪ੍ਰਕਾਸੇ।ਜਥਾ ਕੁਸਮ ਤਿਲ ਪਾਇ ਸੁ ਬਾਸੇ॥੪੪॥ ਪਾਠਕ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਕਰਿਹੀ । ਅੰਤਕਾਲ ਪੀੜਾ ਪਰਹਰਿਹੀ । ਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸਨਿ
ਕਰਿ ਕੈ । ਦਈ ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਰਿਦੈ
ਵਧੀ ਸੁ ਪੁਤੀਤ । ਬਾਨੀ ਪਵਿਬੈ ਕੀ ਬਛ ਪੀਤਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ
ਬੰਦੇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਭਾਗ ਬਿਲੰਦੇ॥ ੪੬ ॥ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਜਾਨੀ ਸੁਖ
ਕਾਰਨ। ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਹੁ ਪਤਿਤਿ ਉਧਾਰਨ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਵਿ ਕਰਿ ਗਤਿ
ਲਹੈ।ਜੌਂ ਕੌਂ ਪਵਨਿ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚਹੈ॥੪੭॥ਅਰਥ ਸਮੁਝਿ,ਕੈ ਸਮਝੇ
ਬਿਨਾ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਘਨਾ । ਪਠਨਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਰੈ ।
ਘਟਿਕਾ, ਜਾਮ ਕਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ॥ ੪੮ ॥ ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਨ ਖੇਲ
ਸ਼ਿਕਾਰੇ।ਦਖਤਿ ਪਾਲਤਿ ਮਿਗਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ।ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਕੱਲਜਾਨੇ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ ਗੁਰ ਠਾਨੇ ॥ ੪੯ ॥ ਇਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦੇ ਭਰਮ ਭਸੇ 'ਅਛਰਿ
ਭਰਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਣ ਨਾਮ ਅਛਰਸੇ ਖੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੯. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ ਆਖੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅੰਬ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਕਛੁਕ ਸੁਨਹੁ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਕਰੇ ਬੋਰ
ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੋਯਾਤੇ ਕਰੈ ਬਖਾਨ॥੧॥ਬਿਨਾ ਕਹੈ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਸੁਨਿਤੇ
ਸੰਸੈ ਹੋਇ । ਯਾਤੇ ਸੁਨੀਏ ਬਿਤੀ ਜਿਮ ਗੁਰ ਸੋ ਬਾਦਤੈ ਸੋਇ॥ ੨ ॥
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਕੇ ਸੁਤ ਉਪਜਤਿ ਭੈ ਚਾਗਕਰਤਿਰਾਜ ਸਭਿ ਦੇਸਕੋ
ਬਧੌ ਸਮਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੩ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦੌਕਵਰਤਿ ਇਮ ਰਾਜ ਭਯੋ ਹੈ ।
ਚਾਰ ਚੱਕ ਇਕ ਹੁਕਮ ਥਿਯੋ ਹੈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਦੇਸਨਿ ਬਿਖੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ।
ਦੋਹੀ ਸੁਨਿਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੪ ॥ ਜਿਤੇ ਨਿਪਤਿ ਸਭਿ ਆਗਜਾ ਕਾਰੀ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ।ਰਜਪੂਤਨਿ ਤਨੁਜਾ ਕੋ ਡੋਰੇ । ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ
ਲੇਵਤਿ ਕਰਿ ਜੋਰੇ ॥ ੫ ॥ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ ਮਹਾਂ ਕਲੰਕ । ਜਥਾ ਅੰਕ
ਲਾਗਜੇ ਸੁ ਮਯੰਕ । ਜਿਨ ਤੇ ਭਯੋ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਏ । ਧੀਰ ਸੂਰਤਾ ਫੋਰਿ
ਖਲੋਏ ॥੬॥ ਤੁਰਕ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਆਇ ਛਿੱਪੂ, ਸਬਿ ਲੇਤਿ
ਹਕਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਪਠਾਵਹਿ ਤਹਿ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਸ਼ਕਤਿ ਹੀਨ ਹੁਇ ਰਹਿ
'ਚੁਰੀਧਿਤ' ਹੋ ਜਾਏ ਹਨ । ਤਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਹਰ ਦੋਸ਼ ਗੁਲਾਬ ਵੰਝੇਲੀ ਆਇ ਫੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ
ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਫੁੱਲ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਿਲ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਢਿਆ ਤੇਲ
ਵੁਲੇਲ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਫੁੱਲ ਦਾ ਤਿਲਾਂ ਨੇ ਸੰਗ ਕੀਤਾ ਦੋਸ਼ ਉਸੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇਲ ਵਿਚ
ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । 'ਖਗੜਦਿਆਂ' । 'ਬਲ ਠਾਲ' ।

ਅਗਵਾਹੀ ॥੭॥ ਕਿਸ ਪਰ ਕਿਮ ਜੋ ਰਿਸ ਹੁਇ ਜਾਏ । ਬਿਕਟ ਮੁਹਿੰਮ
ਪਠਹਿ ਮਰਿਵਾਏ^੧ । ਤਨਕ ਹੁਕਮ ਜੋ ਮੋਰਨਿ ਕਰਿਹੀ । ਲਰਹਿ, ਕਰਹਿ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਰਹੀ ॥੮॥ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਹਿਰ ਅਜ਼ਾਹਰ^੨ ਲਾਇ । ਰਿਸ ਕਰਿ
ਕਿਸ ਕਹੁ ਦੇਂ ਪਹਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਝੰਘਾਰ, ਨ ਜੀਵਤਿ ਛੋਰਹਿ । ਹੁਇ
ਮਵਾਸ ਚੜ੍ਹ ਤਿਸ ਕੋ ਤੋਰਹਿ ॥੯॥ ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼ ਦੁਰਗ ਬਡ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਕੋ ਪੱਧਤਿ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰੇ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ । ਦਿੱਲੀ
ਆਨਿ ਭਰਹਿ ਨਰ ਹਾਲਾ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ਬੀਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਮਹਿਪਾਲਾ । ਜੋ
ਰਜਪੂਤ ਕਹਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਨ ਕੀ ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਜਬਿ ਐਸੇਸੁਤਾ ਦੇਨਿ
ਲੋ ਬਰਨੀ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਹਿੰਦੁਵਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ
ਅੱਗੁ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਨਤੀ । ਛੀਨ ਧਰਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਹੋਵਾ^੪ ਸਮੁਖ
ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਕੋ ਨ ਖਰੋਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਰਾਜ ਕਰਜੇ ਚਿਰ ਕਾਲ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਬਲੀ ਭਯੋ, ਪੁਰਬ ਤਪ ਘਾਲਾ । ਜੇਠੋ ਨੰਦਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ^੫ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ
ਤਿਹ ਸੰਗ ਮੋਹਾ ॥੧੩॥ ਜਾਨੈ ਨੇਕ ਨਿਕਟਿ ਸੇ ਰਾਖਾ ।—ਤਖਤ ਬਿਠਾਵੇਂ
ਇਸ—, ਅਭਿਲਾਖਾ । ਵਲੀਅਹਿਦ^੬ ਕੀਨਿਸ ਤਿਸ ਤਾਈਂ । ਸੁਭ ਗੁਨ
ਪੂਰਨ ਉਚਿਤ ਬਡਾਈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੁਤਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸ ਤੋ ਲਘੁ ਜਾਨਾ ।
ਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਹ^੭ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਬੰਗਾਲਾ । ਦੀਨਿ
ਪਠਾਇ ਕੀਨਿ ਮਹਿਪਾਲਾ ॥੧੫॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭੀਸਰੋ ਹੁਤੋ ਨਰੰਗਾ । ਦੁਰਮਤਿ
ਲਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭੰਗਾ^੮ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ
ਕਰਿ ਬਨਜੈ ਨਰੇਸ਼ ॥੧੬॥ ਚਤੁਰਥ ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਢੋਟਾ^੯ । ਨਾਮ ਮੁਰਾਦ-
ਬਖਸ਼ ਸੇ ਢੋਟਾ । ਦਿਯੋ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਕੋ ਗੁਜਰਾਤ । ਕੀਨਸਿ ਰਾਜ ਤਹਾਂ
ਬੱਖਸ਼ਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਜਾਇ ਟਿਕਾਨੇ । ਕਰੇ ਭੋਗ ਜੈਸੇ ਮਨ
ਭਾਨੇ । ਕਿਤੇ ਬਰਖ ਬੀਤੇ ਇਸ ਰੀਤਿ । ਸੈਨ ਦਰਬ ਕਹੁ ਸੰਚਤਿ ਨੀਤਿ
॥ ੧੮ ॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਥੇ ਸਰਬ ਲੁਭਾਵੇਂ । ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਬਿਤ ਦਾਵ
ਤਕਾਵੇਂ । ਯਾਂਤੇ ਫਿਕਰ ਕਰਤਿ ਰਹਿ ਭਾਰੀ । ਸੰਚਹਿ ਦਰਬ ਚਮ੍ਹੂ ਕਰਿ
ਤਜਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਅਵਾਸਨਿ^{੧੦} ਬਾਸੇ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ
ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਰਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

^੧ਕਰੜੀ ਮੁਹੰਮ ਫੇਜ਼ਕੇ ਮਰਵਾ ਵਿੱਚੋ ਸੀ । ^੨ਰੁਖੀ ਚਿਹ । ^੩ਮਾਮਲਾ । ^੪ਫੁਵਰਾਜ । ^੫ਸ਼ਜਾ
ਮੁਹੰਮਦ । ^੬ਬੋਟੀ ਝੁਧੀ ਵਾਲਾ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਨ ਚਹਿ ਗਿਆ । ^੭ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੮ਘਰਾਂ ਵਿਚ ।

ਰਖਜੋ ਸਤ ਪਾਹਿ ॥੨੦॥ ਚਿਰਕਾਲ ਸਥਿ ਥੀਤ ਗਯੋ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤਨ
 ਰੋਗ ਭਯੋ ਹੈ। ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਬਲ ਬਧੀ ਥੀਮਾਰੀ। ਜੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੋ ਜਾਇ
 ਨ ਟਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਉ ਬਡੇਰੇ। ਹੋਕੇ ਸਕਲ ਹੋਤਿ ਨਹਿ
 ਨੇਰੇ। ਜੇ ਸਮੀਪ ਨਿਤ ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ। ਸਭਿ ਕੋ ਬਰਜਨੋ ਰਹਤਿ
 ਇਕਾਤ ॥ ੨੨ ॥ ਬਜ਼ਾਕੁਲ ਕੀਨਸਿ ਰੋਗ ਮਹਾਂਨੇ। ਕਛੁ ਨ ਆਛੇ ਮਨ
 ਮਹਿ ਮਾਨੇ। ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਪਹੁੰਚੈ ਤਾਸ। ਕੈ ਹਕੀਮ ਦੇ ਅੰਖਧਿ ਰਾਸ
 ॥ ੨੩ ॥ ਵਹਿਰ ਬਾਤ ਪਸਰੀ ਬਿਪਰੀਤਿ। ‘ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਯਨਿ ਮਹਿ ਸੰਸੇ
 ਚੀਤਿ। ਘਨੇ ਦਿਵਸ ਦੇਖਜੋ ਨਹਿ ਕਾਹੀ’। ਯਾਂਤੇ ਲਖੀਯਤਿ ਜੀਵਤਿ
 ਨਾਹੀ ॥੨੪॥ ਕਰਜੋ ਛੁਪਾਵਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ। ਬੰਦ ਖਸਤੁ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ
 ਕੋਰੇ’। ਕਰਤਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਲੋਕਨਿ ਬਿਖੇ ਰੋਰ ਪ੍ਰਸਤਾਰਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਸਤਰੀ।—ਮਰਜੋ ਸ਼ਾਹੁ, ਪਰ ਤੁਸਨਿ
 ਕਰੀ—। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚੋਰ ਧਾਰਵੀ ਬਲੀ। ਲੁਟਨਿ ਲਗੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥
 ੨੬॥ ਨਿਬਲਨਿ ਕੋ ਬਲਵਾਨ ਬਡੇਰੇ। ਹਤਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਲੇ ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ।
 ਮਚ੍ਹਰੇ ਫਤੁਰ ਦਰ ਅਰੁ ਨੇਰੇ। ਨਾਸ ਹੋਨਿ ਲਗਿ ਦੇਸ਼ ਚੁਢੇਰੇ ॥ ੨੭ ॥
 ਵਾਰਸਕੋਹੁ ਤਬੈ ਇਮ ਜਾਨਾ। ਕਬਲਾ ਕਰਨਿ ਆਪਨੋ ਠਾਨਾ। ਜੋ ਖਤ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਹਿਰ ਕੇ ਆਵੈ। ਆਪ ਸੁ ਲੈਬੇ ਲਗਜੋ ਪਜ਼ਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਮੁਖਹਿ
 ਸੁਨਹਿ, ਹੁਕਮ ਕੈ ਦੇਤਿ। ਕਿਸਹੂੰ ਗਹੇ ਕੈਦ ਕਰਿ ਲੇਤਿ। ਕੇਤਿਕ ਕੋ
 ਕਰਤੋ ਬਖਸ਼ੀਸ਼। ਆਇ ਵਕੀਲ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ ॥੨੯॥ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰ’
 ਹੋਤਿ ਭਾ ਮੋਈ। ਤਿਸੇ ਸਲਾਮ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਬਿਨਾ
 ਬਿਲਕੋਨਿਕਠਿ ਜਾਨਿ ਕੋ ਜਾਬ ਕੇ ਰੋਕੇ॥੩੦॥ ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਲੋਕ ਉਰ
 ਲਹੈ।—ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜੀਵਤਿ ਅਥਿ ਅਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਮੁਰਦਾ ਭਯੋ—ਜਾਨੈ।
 —ਘਰ ਅੰਤਰ ਹੈ—ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਯਾਂਤੇ ਪਰਜੇ ਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਰੋਰਾ।
 ਸੂਬੇ ਸਭਿ ਆਕੀ ਨਿਜ ਠੋਰਾ। ਛੀਨਿ ਛੀਨਿ ਧਨ, ਧੁਜਨੀ’ ਰਾਖੀ।
 —ਕਰਹਿ ਜੰਗ—ਇਮ ਭੇ ਅਭਿਲਾਖੀ॥੩੨॥ ਪੀਥ ਚਲਨ ਤੇ ਨਰ ਹਠਿ ਰਹੇ।
 ਲੇਤਿ ਖਸੋਟਿ ਫਿਰਤਿ ਜੋ ਲਹੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਬ ਭਾ ਅੰਧਕਾਰਾ। ਕੋ
 ਨਹਿ ਸੁਨਿ ਹੈ ਕਿਨਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮੈਂ ਗਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ।

‘ਕਿਸੇ ਨੇ।’ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਢੁਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਭਾਵ ਮਬਰ ਲੁਕਾ ਲਈ
 ਨੇ। ‘ਦੇਣ ਲਗੇ।’ ਕੰਮ ਚਲਾਵਣ ਵਾਲਾ। ‘ਇਹ (ਕਹਿਣਾ) ਕਿ ‘ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੈ’ ਨਹੀਂ
 ਮੰਨਦੇ।’ ਠੀਕ।

ਸੁਨਤਿ ਸਜਾਦੇ ਭਏ ਨਿਸ਼ੀਗ । ਹੁਤੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਜੋ ਤਾਤ । ਤਿਸ
 ਕਾਇਮ ਕੀਨਸਿ ਗੁਜਰਾਤ ॥ ੩੪ ॥ ਕਾਰ ਦਾਰ, ਬੇਗਮ ਕ ਤਹਾ । ਗਹਿ
 ਲੀਨਸਿ ਛੀਨਸਿ ਧਨ ਮਹਾ । ਕਹਿ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਈ ।
 ਗਾਢਨੈ ਕਾਇ ਦਿਯੋ ਅਗੁਵਾਈ ॥੩੫॥ ਬੇ ਤਕਸੀਰ ਜੁ ਅਪਨਿ ਦਿਵਾਨ ।
 ਤਿਸ ਕੋ ਹੁਤਨੈ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ । ਨਿਜ ਕਬਜੇ ਮਹਿ ਸਭਿ ਕੁਛ ਕਰਨੈ ।
 ਨਿਕਟਿਨਿਕਟਿ ਜੋ ਦੇਸ ਨਿਹਰਨੈ ॥੩੬॥ ਲੁਟਿ ਸਰਬ ਕੋ ਗਰਦਮਿਲਾਯੋ ।
 ਲਸਕਰ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਬਨਾਯੋ ॥੩੭॥ ਤੁਪਕ ਬਾਰੂਦ ਸੁ ਗੋਰੇ ਸਸਤ੍ਰ ਬੰਦਾ
 ਬਹੁ ਦੀਨਸਿ ਘੋਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕਰੀ ਹੈ । ਕੀਕਨੈ
 ਜਿਗਾ ਜਰਾਵ ਜਰੀ ਹੈ । ਜਬਿ ਇਹ ਗਾਢੇ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਜੋ ਹੁਤੇ ਬੰਗਾਲੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਤਿਸਨੇ ਤਹਿ ਕੀਨੈ ।
 ਨਿਕਟਿ ਜੁ ਦੇਸ ਛੀਨ ਕਰਿ ਲੀਨਾਧਨ ਦਿਲੋਸ ਕੋ ਹੁਤੇ ਜੁ ਨੇਰੇ । ਲੀਨਿ
 ਖਸੇਟ ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੋਰੇ ॥੪੦॥ ਬੰਦੁਬਸਤ ਕਰਿ ਲੇ ਧਨੁ ਰਾਸੀ । ਪਟਨੇ
 ਹੁਇ ਪੁਨ ਆਵਾ ਕਾਸ਼ੀ । ਕਬਜਾ ਅਪਨ ਕਰਨੈ ਤਹਿ ਸਾਰੇ । ਆਨ ਜੁ
 ਮਿਲੇ ਤਿਨਹਿ ਸਤਿਕਾਰੇ ॥੪੧॥ ਸਸਤ੍ਰ ਸੁਭਟ ਘੋਰਾ ਗਜ ਭਾਰੇ । ਦੇ ਕਰਿ
 ਦਰਬ ਸਰਬ ਸ਼ੀਗਾਰੇ । ਜੋਰ ਜੋਰ ਅਪਨੈ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਕਾਸ਼ੀ ਲਗਿ ਸਭਿ
 ਰਾਜ ਦਬਾਯੋ ॥੪੨॥ ਹਰਖ ਮੁਹਿਮਦ ਸੁਜਾ ਬਿਲੀਦਾ ਸੈਨ ਸਕੇਲਨਿਕੀਨਸਿ
 ਬੰਦਾ ਅਪਰਦੇਸ ਮਹਿ ਰੋਰਾ ਮਹਾ ॥ ਲੁਟਹਿ ਬਲੀ ਨਿਬਲ ਜਹਿਕਹਾ ॥੪੩॥

ਗ੍ਰੰਥ ੬ । ਅੰਸ਼ ੧੦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ (ਸ੍ਰੀ ੬ ਨਵਮ ਭਾਸ਼ੇ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ਵਰ' ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਨਵਮ ਅੰਸ਼ ॥ ੬ ॥

੧੦. [ਸੁਜਾ ਮ ਮੁਹਿਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਨੈ ਰੋਰ ਸਭਿ ਠੋਰ ਮਾਹਿ ਮਗ ਅਟਕੇ ਚਹੁ ਓਰ । ਨਰ ਨਾਰੀ
 ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾ ਜਬਾ ਪੋਤਜਲ ਘੋਰਾ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ
 ਸਾਰੀ । ਸਾਹੁਜਹਾ ਕੇ ਤੀਰ ਉਚਾਰੀ । 'ਗਰਦਸ਼' ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ ਅਸੇਸ਼ ।
 ਗੁਮ ਨਗਰ ਭੇ ਦੁਖੀ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੨ ॥ ਸਹਜਾਦਨਿ ਬਝ ਧੁਮ ਮਚਾਈ ।
 ਸਰਕਸ਼ਾ ਹੁਇ ਆਵਾਤਾ ਉਠਾਈ ॥ ਨਿਕਸਹੁ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਕੁਛ ਗਮਨ ।
 ਇਤ ਉਤ ਦੇਖਤਿ ਹੈ ਹੈ ਦਮਨਾ ॥ ੩ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਲਸਕਰ ਪਰੇ

'ਗਡਿਆ ਹੋਇਆ (ਧਨ) ਅਗੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ । '(ਆਪਣੇ) ਸਿਪਾਹੀਆ ਨੂੰ [ਫਾ., ਸਸਤ੍ਰ, ਏਕ-
 ਹਥਿਆਰ ਏਨ੍ਹਣੇ ਵਾਲਾ] । 'ਕਸ਼ੋ' ਬਲੀ ਹੋਇਆ ਬੜਾ । 'ਜਿਵੇ' ਡਿਆਨਕ ਸਲ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 'ਹਿਲ ਦੁਲ । ਹੋਲਾ । [ਫਾ., ਗਰਦਸ਼=ਚਕਰ; ਧੁਮਾਉ] । 'ਆਕੀ । 'ਬਿਪਤਾ ।
 'ਦਬ ਜਫਰੇ ।

ਪੈਠਾਵਹਿ । ਬੰਧਹਿ ਜਾਲਮਨਿ, ਹਤਹਿ, ਪਲਾਵਹਿ । ਆਵਤਾਬ ਸਮ ਉਦੇ
ਨ ਹੋਵਹਿ । ਸੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਹੁ ਕਿਮ ਜਗ ਜੋਵਹਿ ? ॥੪॥ ਚੋਰ, ਉਲੂਕ
ਸ਼ਿੰਗਲਾ ਅੰਧੇਰਾ । ਦਬਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇਖਿ ਇਕ ਬੇਰਾ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ
ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਤ ਬਾਤਿ । ਭਯੋ ਲਚਾਰ, ਮੈਨ ਪਛੁਤਾਤਿ ॥੫॥ ਤਨ ਮਹਿ ਰੁਜ,
ਉਤ ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੇ । ਦੋਨਹੁ ਕਠਨ ਪਰੀ ਗਰ ਫਾਸੇ । ਸਲਿਤਾ ਸੋਚ ਬਿਖੈ
ਮਨ ਬਹਿਉ । ਨਹਿ ਅਲੰਬ ਬਿਰਤਾ ਕਿਤ ਲਹਿਉ ॥੬॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਦਾ
ਰਹੈ ਸਭਿ ਸਾਥ । ਕਹਾਂ ਰੋਕ ਅਰੁ ਅਵਿਨੀ ਨਾਥ । ਗਿਨਤੀ ਠਾਨਤਿ
ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ । ਹਠ ਤੇ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ
ਜਲ ਮਹਿ ਕਲ ਤਰਨੀ । ਦਿਛਿ ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਬਰਨੀ । ਤਿਸ ਪਰ
ਜਾਇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਟਿਕਾਵਾ । ਘਟਾ ਟੋਪ ਉਪਰ ਕਰਿ ਛਾਵਾ ॥੮॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਭਿਹ ਫੈਰਿ ਚਲਾਵਾ । ਤੀਰ ਤੀਰ ਬਝਿ ਕਟਕ ਸਿਧਾਵਾ । ਜਹਾਂ ਅਕਬਰ-
ਬਾਦ ਸਥਾਨ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੈ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨ ॥੯॥ ਕਰਨੈ ਨਿਵੇਸ
ਅਸ਼ੇਸ ਸ ਸੈਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤੈ ਰੈਨਾ । ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਭੂਪ ਚਲਿ
ਆਏ । ਲਾਖਹੁ ਧੁਜਨੀ ਭੀ ਇਕ ਥਾਏ ॥੧੦॥ ਟੋਪ, ਜੰਬੂਟੇ, ਬੰਦੇ ਜੰਜੈਲਾ
ਛੁਟਤਿ ਬਿਦਾਰਹਿ ਜੈ ਬਝ ਸੈਲ । ਭਹਿ ਭੀ ਨਹਿ ਯਕੀਨ ਨਰ
ਕਰੈ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰੈ ॥੧੧॥ -ਕਰਨੈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਵਕਾ
ਮਾਂਹਿ । ਮਰਨੈ ਸ਼ਾਹ ਜੀਵਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹਿ- ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਨਿਪ ਉਮਰਾਵ ।
ਬਿਰੇ ਸਾਥ ਸਭਿ ਤਿਸ ਹੀ ਥਾਵਾ ॥੧੨॥ ਪੁਨ ਜਸੁਸ ਸੁਧ ਦੇਸਨਿ ਲਜਾਏ ।
ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਾ ਪੂਰਿ ਦਿਸਿ ਰਾਏ । ਬੰਗਲਾ ਜੁਤਿ ਦੇਸ ਘਨੇਰੇ ।
ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਿ ਦਿਛਿ ਭਯੋ ਬਡੇਰੇ ॥੧੩॥ ਪਰਨੇ ਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
ਲਸਕਰ ਜੰਗੀ ਸੰਗ ਸੁਹਾਯੋ । ਜੰਗ ਅਰਾਧਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲੰਦ । ਛੀਨ
ਲੀਨਿ ਧਨ ਕੀਨਸਿ ਬੰਦੇ ॥੧੪॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਰਿਸ ਭਰਨੇ ।
ਨਿਜ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਢਰਨੇ । ਜੈ ਸਿੰਘ ਭੂਪ ਹੁਤੋ ਕਛਵਾਹਾ ।
ਤਿਹ ਬੁਲਾਇ ਸਾਦਰ ਬਚ ਪ੍ਰਾਹਾ ॥੧੫॥ ਲਸਕਰਲਿਹੁ ਤਮਾਮਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ।
ਭੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ ਜੇਤਿਕ ਚਾਹੀ । ਫੀਲ ਤੁਰੰਗ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੈਕੈ । ਮੋਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਸਕਰ ਘਲਣਾ, ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਨਸਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
[ਪਰੇ=ਪਜ਼ੇਗਾ, ਪਵੇਗਾ] । (ਅ) ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਚਿਹ ਸਹਜਾਏ) ਲਸਕਰ ਦੇ ਟੋਲੇ ਘਲਣਗੇ ।
(ਪਰਜਾ ਨੂੰ) ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣਗੇ, ਜੁਲਮ ਕਰਨਗੇ, ਮਾਰਨਗੇ ਤੇ ਭਜਾ ਦੇਣਗੇ । [ਪਰੇ=ਪਰ੍ਹੇ=ਟੋਲੇ] ।
(ਆਪ) ਦੁਰਜ ਵਾਝੂ ਚੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਛਾਵ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇ ਹੈ । ਰਿਏਲ । ਸਲਾਹੀਆਂ
ਛਾਵ ਆਪ ਸਲਾਹ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ।

ਲਿਹੁ ਸਾਬ ਮਿਲੈਕੈ ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਹੁ ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਾ ਸਮੀਪ। ਬਰਜਹੁ
 ਤਿਹੁ ਫਤੂਰ, ਅਵਨੀਪ^੧। ਜੈਸੀਘ ਜੈ ਕਰਤਾਰੁ ਭਾਰੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ
 ਪਠਜੈ ਬਿਚਾਰੀ^੨ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਚਢਜੈ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰਾ। ਲਸਕਰ
 ਚਲਜੈ ਸੰਗ ਜਿਸ ਭਾਰਾ। ਗੋਰੇ ਬਹੁ ਬਰਦ ਲੇ ਸਾਬ। ਗਮਨ ਕੀਓ ਜੈ
 ਸੀਘ ਨਰ ਨਾਥਾ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਸੀਘ ਉਲੈਘਿ ਕਰਿ ਗਏ। ਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ
 ਲਸਕਰ ਭਏ। ਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਜੰਗ ਮਝਾਰੇ। ਗਾਫਲ, ਗਰਬ
 ਗਰਬ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਾਜੀ ਨਿਕਟਿ ਬਹਾਦਰ ਪੁਰਾ। ਤਹਾਂ ਮੁਹੰਮਦ
 ਸੁਜਾ ਉਤਰਾ। ਤਬਿ ਸਸੁਸ ਸੁਧ ਹੋਤ ਪਠਾਏ। ਆਇ ਤਿਨਹੁ ਅਸ ਘਾਤ
 ਬਤਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਸੁਪਤਿ ਪਰਜੈ ਅਬਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤ’। ਜੈਸੀਘ ਚਢਜੈ
 ਜੁੱਧ ਕੇ ਹੋਤ। ਜਾਇ ਪਰਜੈ ਡੇਰੇ ਪਰ ਭਾਰੇ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਤੀਰਨਿ
 ਤਰਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ। ਕਟੇ ਬੀਰ ਸ਼੍ਰੋਤਿਤ ਛਿਤ
 ਗੋਰਾ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਬਹੁ ਤਰਫਤਿ ਗਿਰੇ। ਚਟਪਟ ਸੁਭਟ ਸੁ ਕਟਿ ਕਟਿ
 ਮਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬਛ ਰੋਰ ਮਚਾਵਾ। ਸੁਨਤਿ ਸਾਹੁ ਫਰਜੀਦ
 ਡਰਾਵਾ। ਚੜ੍ਹਿ ਤਰਨੀ^੩ ਪਰ ਚਲਜੈ ਪਲਾਈ। ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਜੈ ਕਰੀ
 ਲਰਾਈ^੪ ॥ ੨੩ ॥ ਸ਼ਹਿਰ ਮੂੰਗੇਰ ਪਹੁਚਜੈ ਜਾਇ। ਡੇਰਾ ਲੁਟਤਿ ਭਯੋ
 ਸਮੁਦਾਇ। ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਤਹਿ ਭੀ ਠਹਿਰ ਸਕਜੈ ਸੇ
 ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੪ ॥ ਗਯੋ ਬੰਗਾਲੇ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਦੌਰਿਜਾਇ ਮੰਭਾਰੀ ਪੁਰਬ ਠੌਰ।
 ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੀਨਸਿ ਤਕਰਾਈ। ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਪੁਨ ਭਲੇ ਬਨਾਈ ॥ ੨੫ ॥
 ਪਟਣਾ ਨਗਰ ਮੂੰਗੇਰ ਮਹਾਨਾ। ਜੈਸੀਘ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਯੋ ਥਾਨਾ^੫। ਸਰਬ
 ਨਰਨਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ। ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਕੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਕੋ ਉਮਰਾਵ। ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ ਨਹਿ ਭਾਜਨਿ ਪਾਵ। ਤਿਨਹੁ
 ਸਮੇਤ ਫਤੇ ਕੀ ਬਾਤ। ਲਿਖਿ ਭੋਜੀ ਜੈਸੀਘ ਬੱਖਸਾਤ ॥ ੨੭ ॥ ਤੂਰਨ-
 ਗਾਮੀ^੬ ਦਏ ਪਠਾਇ। ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਸਾਹੁ ਜਿਸ ਬਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਫਤੇ
 ਸੁਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੀਹੁ। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਹੋਹੁ ॥ ੨੮ ॥ ਜੋ ਪਕਰੇ
 ਸੇ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ। ਤਿਨ ਕੋ ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬਿਗਸਾਇ। ‘ਕਹਾਂ
 ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਾ ਤੁਮਾਰਾ। ਭਾਜ ਗਯੋ ਪਟ ਲਾਜ ਉਤਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਜਿਸ ਅੰਸੇ
 ਕੋ ਤੁਮ ਉਮਰਾਵ। ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਡਰ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵ। ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ
 ‘ਤਿਸਨੂੰ ਫਤੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜੇ ਹੋ ਗਯਾ।’^੭ ਭੋਜੀ। ‘ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ।’
^੮ ਚੋਕੀ। ‘ਭੋਜੀ ਤੂਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਲਕਾਏ।’

ਬੰਗਾਲੇ ਫੇਰ । ਦੇਹੁ ਮੁਮਾਰਖ ਜੀਵਤਿ ਹੋਰਿ* ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਨ ਕਰਹੁ
ਕਾਮ ਕਥਿ ਐਸੇ । ਪਾਓਂ ਕੁਹਾਨੀ ਮਾਰਨ ਜੈਸੇ। ਅਸ ਕਹਿ ਤਿਨ* ਕਉ
ਦੀਨਸਿ ਫੇਰਿ । ਗਮਨੇ ਤੁਰਣ ਬੰਗਾਲੇ ਓਰ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ
ਖਬਰ ਬਤਾਈ । 'ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਤੇਰੇ ਬਛ ਭਾਈ।-ਕਰਨੇ ਕੁਕਾਜ
ਨਿਲਾਜ ਬਿਸਾਲੇ। ਇਮ ਪੁਨ ਨਹੀਂ ਕਰਹੁ ਕਿਸ ਕਾਲੇ-’ ॥੩੨॥ ਪੁਨਹਿ
ਪਠਾਯੋ ਲਿਖਿ ਪਰਵਾਨਾ। 'ਜੈ ਸਿੰਘ ! ਸਮੁਖ ਰਹੋ ਤਿਸ ਬਾਨਾ। ਬੰਦੁਬਸਤ
ਇਸ ਦੇਸਨਿ ਕਰਹੁ । ਉਤਰਹੁ ਤਹਾ ਕਾਲ ਕੁਛ ਬਿਰਹੁ’ ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਦੇਸ । ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਪਸੰਗ ਅਲੇਸ । ਰਹਨੇ
ਅਕਬਰਾਬਾਦ ਮਸ਼ਾਰ । ਆਗੇ ਅਪਰ ਸੁਨਹੁ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ੩੪ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਾਮ ਭਾਸੇ 'ਦਾਗ ਸ਼ਬੰਧ' ਪੁੰਨ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਗ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੱਖਣ ਅਰੁ ਗੁਜਰਾਤ ਹਿਤ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮਾਹਿ । ਹੁਤੈ
ਜੋਧਪੁਰ ਕੋ ਨਿਪਤਿ ਤਿਸ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਾਦਰ
ਕਹਨੇ ਦੇਖਿ ਸੁਭ ਨੈਨ । 'ਭੋ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ! ਸੁਨਿ ਬੈਨ । ਕਰਹੁ ਕਾਜ
ਗੁਜਰਾਤ ਸਿਧਾਰਹੁ । ਜੋ ਅਨੁਸਾਰਿ ਨ ਹੋਇ ਸੰਘਾਰਹੁ ॥੨॥ ਜੋਧਾ ਮਹਾਂ
ਬਲੀ ਤੂੰ ਅਹੈ । ਰਜਪੂਤਨਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤਨੇ ਰਹੈ । ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਕਰਿ
ਤਕਰਾਈ । ਰੋਕਹੁ ਸੈਨ ਜਿ ਨੌਰੰਗ ਆਈ ॥੩॥ ਜੇ ਨੌਰੰਗ ਰਹਿ ਅਪਨੇ
ਦੇਸ । ਜਾਹੁ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੇ ਪੇਸ਼* । ਤਿਸ ਕੋ ਲਰਿਕੈ ਦੇਹੁ ਨਿਕਾਸਿ ।
ਕੈ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ ਹਮਰੇ ਪਾਸ* ॥੪॥ ਇਮ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼।
ਹਟਖਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਈਸ਼* । ਗਜ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਨਿ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਕੰਚਨ ਭੀਨ ॥ ੫ ॥ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕੋ ਕੀਨਿ ਖਿਤਾਬ । ਲਿਏ
ਭੁਪ ਤਬਿ ਸਾਬ ਅਦਾਬ । ਅਪਨੇ ਕਾਸਮਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਦੀਯੋ ਸੰਗ ਕਰਿ
ਲਰਨਿ ਬਨਾਵ ॥੬॥ ਤੋਪ, ਤੁਪਕ, ਜੇਬੂਰ, ਜੇਜੈਲਾ ਚਲੈਂ ਸੰਗ ਕੁੰਦਰ ਜਨੁ
ਸੈਲ । ਮਹਾਂ ਬਾਹਨੀ ਓਰੜ ਚਲੀ । ਮਨਹੁ ਲੋਹ ਘਟ ਬਛ ਕਲਮਲੀ* ॥
੭॥ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਲਵੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਉਜੈਨ ਆਇ ਦਿਫ ਕਏ ।
ਪੁਨਹਿ ਨਰਬਦਾ ਕੋ ਦਰੀਆਉ । ਬੰਦੁਬਸਤ ਕੋ ਕੀਨਿ ਬਨਾਉ ॥ ੮ ॥
ਮਾਰਗ ਘਾਟ ਰੋਕਿਬੋ ਕੀਨੇ । ਬੰਦ ਸੈਨ ਕਹੁ ਭੇਰਾ ਦੀਨੇ । ਕਾਸਮ ਖਾਂ
*ਦੇਖਏ । *ਸਾਫ਼ਏ । *ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ । *ਮਾਨੋਂ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਬਗੀਆਂ ਕਾਪੜੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ।

*ਪਾ:-ਤਿਸ ।

ਤਿਸ ਹੀ ਬਲ ਛੋਰਾ। ਚਲੈ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਕੀ ਓਰਾ ॥ ੯ ॥ ਬੀਸਾਪੁਰ
ਮਹਿ ਆਦਲ ਖਾਨ। ਹੁਤੈ ਮਵਾਸਿ ਦੁਰਗ ਬਝ ਬਾਨ। ਨਿਕਸਿ ਮਿਲੈ
ਸਾਹਸ^੧ ਕੋ ਛੋਰਿ। ਦੀਏ ਰਜਤਪਣ ਆਨਿ ਅਕੋਰ^੨ ॥੧੦॥ ਏਹਾ ॥ ਜਸ-
ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਤਿ ਸੋਧਪੁਰਿ ਰਿਦੇ ਬਿਖੇ ਹਰਖਾਇਲਿਖਿ ਕੈ ਖਤ ਪਠਵਨਿ
ਕਰਨੈ ਸਾਹਜਹਾ ਜਿਸ ਬਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਏਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਧਿ ਸਗਰੀ
ਬਿਗਸਾਈ^੩। ਫਾਹਿਸਹਾ ਭਬਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ।—ਇਹਾ ਆਗਰੇ
ਨਗਰ ਮਬਾਰੇ। ਹਵਾ ਮਾਛਕਤਿ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਤੋ ਦਿੱਲੀ
ਚਲਿਓ ਬਨਿ ਹੈ। ਬਧਤਿ ਜਾਤਿ ਬੀਮਾਰੀ ਤਨ ਹੈ—। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਵਰੋਬਨਿ ਭਨਿ ਕੈ। ਕਰੇ ਟਿਕਾਵਨ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਕੈ ॥੧੩॥ ਪੁਨਹਿ ਦਸੈਸ
ਇਕ ਕੀਨਸਿ ਭੁਜਾਰੀ। ਗਮਨੈ ਰਜਧਾਨੀ ਨਿਸ ਪਜਾਰੀ। ਸਨੇ ਸਨ
ਸਮੁਨਾ ਜਲ ਮਾਂਹੁ। ਨਵਕਾ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿ ਕਰਿ ਨਰਨਾਹੁ ॥੧੪॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗਮਨੇ ਦਿਨ ਭੀਨ। ਕਿਰਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਭੀਰਾ ਕੀਨਿ। ਇਰਨੇ ਮਹਿ ਸੁਧਿ
ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ। ‘ਲਰੈ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਖਲ ਪਾਇ ॥੧੫॥ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਭਾਜ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਸਿਵਰ ਲੁਟਿਓ ਤਿਸ ਨੈ ਕਿਯੋ^੪। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸਬਿ
ਕਾਨ। ਛੁਟਿ ਕਮਾਨ ਜਨੁ ਲਾਗੈ ਬਾਨ ॥੧੬॥ ਪੁਨ ਬੁਝੈ ਹਲਕਾਰਨਿ
ਸਾਥ। ‘ਕਿਮ ਕਿਯੈ’ ਸੰਗ ਸੋਧਪੁਰਿ ਨਾਥ ?। ਕਿਤ ਪਲਾਇਕੈ ਗਮਨੈ
ਸੋਧੈ ?। ਕਹਾ ਸਜਾਏ ਹੈਂ ਅਬਿ ਦੋਧੈ ? ॥੧੭॥ ਸੁਨਤਿ ਚਾਰ ਨੇ^੫ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਹਿ ਪਰੀ ਲਰਾਈ। ‘ਦੋਨੋ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ।
ਬਰਖਤਿ ਲੋਹ ਮਨਹੁ ਘਨ ਦੋਏ ॥੧੮॥ ਭੁੱਪਨ ਕੀ ਪੀਕਤਿ ਕਰਿ ਠਾਢੀ।
ਗੋਰਨਿ ਮਾਰ ਕਰੀ ਦਲ ਗਾਈ। ਤੁਪਕ, ਤੀਰ, ਤੋਮਰ, ਤਰਵਾਰੀ^੬। ਤਕਿਤਕਿ
ਤਨ ਬੀਰਨਿ ਸੰਘਾਰੀ ॥੧੯॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬੋਲਤਿ ਲਲਕਾਰਹਿ। ਸਮੁਖਸਸਤ੍ਰ
ਖਾਵਹਿ ਅਰ ਮਾਰਹਿ। ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਕੀ ਭਈ ਲਰਾਈ। ਜਸਵੰਤ ਪਰਨੈ
ਰਿਪੁਨਿ ਪਰ ਧਾਈ ॥੨੦॥ ਖੈਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ ਭੀਬੁ ਸਟੋਹੀ^੭। ਰੁੰਡ ਮੁੰਡਕੀਨੇ
ਨਿਸ ਦੋਹੀ। ਜਿਤ ਜਿਤ ਧਾਵਹਿ ਹੋਲਾ ਮੇਲਾ^੮। ਲਲਕਰ ਲਰਿਓ ਅਧਿਕ
ਧਕੇਲਾ ॥੨੧॥ ਗਿਰੇ ਤੁੰਦੀ ਬੀਰ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਮੁਗਲਖਾਨ ਜਨੈ ਪਰੇਮੁਨਾਰੇ।
ਕੜਾ ਕੜੀ ਕਰਵਾਰਨਿ ਮਾਰੀ। ਸ਼ੇਰਤ ਬਹਨੈ ਧੁਲਿ ਛਿਤਿ ਰਾਚੀ ॥ ੨੨

^੧‘ਸਾਹਸ’ ਤਣ। (ਅ) ਹਠ। ^੨‘ਅਕੋਰ’ ਦੇ। ^੩‘ਕੀਤਾ’। ^੪‘ਦੂਤ ਨੇ’। ^੫‘ਤਲਵਾਰ’। ^੬‘ਦੋਲਾ ਪਾ ਕੇ’।

*ਪਾ:- ਬਿਸਰਾਈ।

†ਪਾ:- ਬਹੁ।

॥ ਫੌਜ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਕਰੀ ਪਲਾਵਨਿ ਰਣ ਇਕ ਬਾਰੀ॥ਫਿਰੇ
ਹੋਇ ਕਾਇਰ ਬਝ ਬੀਰਾ । ਲਰਤਿ ਲਰਾਈ ਧਰਹਿ ਨ ਧੀਰਾ ॥ ੨੩ ॥
ਲਖਨੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਇਮ ਜੀਗ । ਗਿਰੇ ਅਨੇਕ ਕਟੇ ਜਿਨ ਅੰਗ । ਦਿਸ
ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਪਹੁੰਚਨੋ ਜਾਇ । ਸਾਹਸ^੧ ਧਾਰਿ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਆਇ ॥ ੨੪ ॥
ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਰੁ ਸੈਨ ਤੁਮਾਰੀ । ਲੁਟਤਿ ਮਾਰਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਤੋਪੈਂ
ਕਰੀ ਬਦੋਬਰ ਸਬੈ । ਅਨਿਕ ਘਾਤਨੀ^੨ ਫੋਰੀ ਤਬੈ ॥ ੨੫ ॥ ਦੁਹੁ ਦਿਸਿ
ਤੋ ਤੋਪੈਂ ਧਮਕਾਈ । ਅਵਨੀ ਰਨ ਕੀ ਸਰਬ ਹਿਲਾਈ । ਮਹਾਂ ਸ਼ਬਦ
ਜਨੁ ਨਭ ਪਟਿ ਗਿਰਾ^੩ । ਕੈ ਕਜਾਮਤਿ ਕੋ ਦਿਨ ਤਬਿ ਕਰਾ ॥ ੨੬ ॥
ਬਧੇ ਜਾਤਿ ਰਜਪੂਤ ਸੁਜੋਤੇ । ਗੋਰੇ ਲਗੇ ਉਡੇ ਸਭਿ ਤੋਤੇ । ਜੇ ਅਭੀਤ
ਜੋਧਾ ਤਿਸ ਬਾਇ । ਭਏ ਘਾਤਿ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਪਾਇ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਨਹੁ
ਸੰਘਾਰਿ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤੀ । ਧਰਧਰਾਤਿ^੪ ਕਾਤੁਰ ਨਰ ਛਾਈ॥ਮਰੇ ਜੀਗ ਤੇ
ਪਰਹਿ ਨ ਰੋਕੇ । ਭਾਜਤਿ ਲਾਸ ਤਸੀ ਅਵਿਲੋਕੇ^੫ ॥ ੨੮ ॥ ਜਸਵੰਤ
ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਗਾ ਹਾਰਿ । ਭਾਜੇ ਸੈ ਨ ਹਟੇ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਦੇਖਿ ਬਾਹਨੀ
ਕੇਰਿ ਹਵਾਲ । ਨਿਸ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਧੀਰਸ ਤਜਾਗਿ
ਪਲਾਯਨਿ ਹੋਵਾ । ਜਸਵੰਤ ਰਨ ਮਹਿ ਨਹੀਂ ਖਲੋਵਾ॥ਕਿਯੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼
ਤਬਿ ਹੋਲਾ ।—ਮਾਰਹੁ ਧਰਹੁ—ਰੋਰ ਬਹੁ ਮੇਲਾ॥੩੦॥ਸਿਵਰ ਬਿਖੀ ਭੀ ਬਿਰ
ਨਹਿ ਰਹਜੈ । ਪਾਛੇ ਆਵਤਿ ਹੋਲਾ ਲਹਜੈ । ਕਟਤਿ ਜਾਤਿ ਜੇ ਰਹਿਤ
ਪਿਛਾਰੀ । ਪਾਇ ਨ ਸਮੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਭਾਰੀ॥੩੧॥ਰਜਪੂਤਨਿ ਜਬਿਛੋਰਾ
ਛੁਟਜੈ । ਆਨਿ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਸਭਿ ਲੁਟਜੈ । ਰਹਜੈ ਠਹਿਰ, ਨਹਿ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੀ । ਉਤਰਿ ਪਰਜੈ ਤਹਿ ਹਰਖਜੈ ਭਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਫਤੇ ਹੋਨਿ ਕਹੁ
ਦਿਯੋ ਨਗਾਰਾ । ਸ਼ਲਖੈਂ ਕਰਿਵਾਇਵ ਬਹੁ ਬਾਰਾ॥ਸੁਭਟਨਿ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ
ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਖੁਦਾਇ ਨਿਵਾਇਵ ਸੀਸ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕੈ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਇਵ । ਇਤ ਆਵਨ ਕਹੁ ਕੂਚ ਕਰਾਇਵ । ਚਮ੍ਹ ਜੋਰ ਬਹੁ
ਤੋਪਨਿ ਤਜਾਰੀ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਕੀਨਿ ਜਿਨਿ ਭਾਰੀ ॥੩੪॥ ਲੋਹਾ ਦੇਹ^੬
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਆਵਤਿ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਨਿ ਸੁਭਰ ਬਧਾਵਤਿ । ਕੇਭਿਕ ਦਿਨ
ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਨੋ ਜਾਨਹੁ । ਰਾਵਰਿ ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਜਿਮ ਠਾਨਹੁ^੭ ॥ ੩੫ ॥ ਸੁਧਿ

^੧ਬਲ । ^੨ਸਲਾ । ^੩ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਵ ਤੋਪ । ^੪ਮਾਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਪਾਟ ਕੇ ਡਿੱਗਿਆ
ਹੈ । ^੫ਘੋਰਕਨ ਲਗ ਪਈ । ^੬ਨੌਜਾਂ ਤਜਕੇ ਫੌਜਦੇ ਦੇਖੇ । ^੭ਲੈ ਦੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ।

ਸੁਨਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਚਿੰਤਾ । ਪਦਰ ਸਮੀਪ ਬਖਾਨਿ ਬਿਭੀਤਾ । ਨੌਰੀਗ
 ਦਿਸਿ ਤੇ ਭ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨੇ । ਸੁਤ ਪਿਤ ਚਿਤ ਮਹਿ ਨਿਤ ਅਤਿ ਠਾਨੇ ॥੩੬॥
 'ਸੋ ਅਥਿ ਹਾਦਰ ਬਿਦਤੈ ਹੋਵਾ' । ਤਿਹ ਮੋਟੈ ਕਿਮ, ਸੁਤਨ ਨ ਜੋਵਾ ॥ ਭੋਰਾ
 ਹਟਹਿ ਆਗਰੇ ਹੋਹਿ' । ਇਮ ਠਹਿਰਾਇਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ॥੩੭॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਕੇ ਮਨ ਨਹਿ ਭਾਈ । ਤਉ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਹਟੇ ਅਕਬਰ-
 ਬਾਦ ਨਗਰ ਕੇ । ਤੋਪਾਦਿਕ ਲੇ ਚਮ੍ਹ ਸਗਰ ਕੇ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਨ ਦਿਵਸ
 ਮਹਿ ਪੁਨਿ ਚਲਿ ਆਇ । ਟਿਕੇ ਆਗਰੇ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ । 'ਸੁਦਾਤਿ' ਲੀਨਿ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਰਾਉ ਸੁ ਧਨ ਕੀ ॥ ੩੯ ॥ ਜਿਸ ਪਹਿ
 ਜੋ ਨਹਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਸਿ । ਆਰਾਸਤ^੧ ਲਸਕਰਿ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ । ਮਿਲੇ
 ਆਨਿ ਜੋਤਿਕ ਉਮਰਾਵ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਪਛਾਵ ॥ ੪੦ ॥

ਇਹਿ ਤੀ ਹੁਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭਿੰਨੇ ਨਾਮ ਹਾਏ 'ਦਾਰਾ ਭਕੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਗਨੀ ਨਾਮ ਹਿਸਾਬਸੇ ਅੰਕੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਦਾਰਾਭਕੋਹ ਤੇ ਨੌਰੀਗਭੋਬ] ।

ਏਹਾ ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਕਹਤਿ ਭਾ 'ਇਮ ਆਵਤਿ ਮਨ ਮੋਹਿ । ਰੋਕਹੁ
 ਨਵਰੀਗ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹੁ ਚਵਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਹੋਹਿ' ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਤ ਕੇ
 ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਹਿਤ ਕਹਨੈ । 'ਨੌਰੀਗ ਦੁਰਬੁਧੀ ਬਭ ਲਹਨੈ । ਕੁਟਿਲ ਮਹਾਂ
 ਹਠ ਕਰਨਿ ਅਰੁਢਾ । ਫਲ ਬਲ ਬਿਖੇ ਅਧਿਕ ਮਤਿ ਮੁਢਾ ॥੨॥ ਤੋਹਿ^੨
 ਸੁਭਾਵ ਸਰਲ ਮ੍ਰਿਦੁ ਰੂਰਾ । ਤਿਹ ਸੰਗ ਉਤਰਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਪੁਰਾ ॥ ਯਾਤੈ
 ਟਰੇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਜਾਹੁ ॥ ਆਇ ਤ ਆਵਨ ਦਿਹੁ ਉਤ ਰਾਹੁ' ॥੩॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਨਹਿ ਮਾਨੀ । ਪਦਰ ਸਾਥ ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਬਾਨੀ । 'ਇਹਾਂ ਆਇ
 ਜੋ ਕਰਹਿ ਕੁਚਲਾ । ਪੁਨਹਿ ਚਲਹਿ ਕਜਾ ਬਸ ਤਿਸ ਨਾਲਾ ॥ ੪ ॥ ਅਥਿ
 ਮੈਂ ਜਾਇ ਅਗਾਰੀ ਭਹਾਂ । ਰੋਕਵਿ ਚੋਬਲ ਸਲਿਤਾ^੩ ਜਹਾਂ' । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
 ਸੁਨਿ ਰਹਨੈ ਹਟਾਇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਲਜਾਇ ॥੫॥ ਬਜਵਾਇਵ
 ਕਹਿ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਰਿ ਕੇ ਭਜਾਰਾ । ਗਜ ਬਾਜਨਿ
 ਪਰ ਪਾਖਰ^੪ ਛਾਰੀ । ਪੈਦਲ ਜੁਗਤਿ ਬਾਹਨੀ ਭਾਰੀ ॥੬॥ ਚਲਨੈ ਉਮਭ
 ਕਰਿ ਲਸਕਰ ਐਸੇ । ਕਜਾਮਤ ਮਹਿ ਸਲਿਤਾਪਤਿ^੫ ਜੈਸੇ । ਤੋਪ ਨਕਰ

^੧ਬਹਤਾ (ਭਰ) ਵੱਖਰੇ ਹਨ । ^੨ਉਹ ਤਾਂ ਨੌਰੀ ਆਇਆ ਹੀ ਵਿੱਸਦਾ ਹੈ । ^੩ਹਾਜ਼ਰੀ । ^੪ਤਿਆਰ
 ਵਰਤਿਆਰ । [ਭਾ: ਆਰਾਸਤਹ] । ^੫ਵੰਬਲ ਨਾਮੇ ਨਦੀ (ਵੇ ਕਿਨਾਹੇ) । ^੬ਕਾਠੀਆਂ ।
^੭ਸਮੁੰਦਰ । ^੮ਪਾ:—ਹੁੰ ।

ਜਨੁ ਬਦਨ ਪਸਾਰਾ^੧। ਤੋਮਰ ਗਨ ਪੰਨਗ ਆਕਾਰਾ^੨ ॥੭॥ ਕਹਾਂ ਲਗੋ
ਬਰਨੈਂ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ। ਚੰਬਲ ਸਲਿਤਾ
ਕੂਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਡੇਰਾ ਸਭਿ ਘਾਲਾ ॥੮॥ ਨਿਜ ਬਸਿ ਨਵਕਾ
ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ। ਪਾਇ ਆਬ ਵਿਗ ਧੁਜਨੀ ਛਾਈ। ਬੰਦੁ ਬਸਤ ਸਲਿਤਾ
ਕਹੁ ਠਾਨਜੇ।—ਰੋਕਹਿ ਇਹਾਂ ਨ ਦੇਂ ਤਿਸ ਜਾਨਜੇ—॥ ੯ ॥ ਇਮ ਤਹਿ
ਰਹਜੇ 'ਠਾਨਿ ਤਕਰਾਈ। ਰਿਤੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਕੀ ਬਹੁ ਤਪਤਾਈ। ਦੁਸਹਾ
ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਤੇਈ^੩। ਰਹਤ ਸਰਦ ਖਾਨਹਿ ਮਹਿ ਜੇਈ ॥੧੦॥ ਦੁਖੀ
ਹੋਇ ਬਸ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਈ। ਤਉ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਇਰਖਤਿ^੪ ਹੋਈ। ਇਮ
ਇਨ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਬਿ। ਰਹਜੇ ਆਗਰੇ ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਤਬਿ ॥੧੧॥
ਆਗੇ ਤਿਨ ਕਹੁ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਿਲਜੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨੌਰੰਗ। ਏਕ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਧੁਜਨੀ ਪ੍ਰੇਰੀ। ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਦਿਢ ਸੋਜ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਤਪ
ਤਪਕ ਰਹਕਲਾ ਜੇਜੈਲਾਬੰਦ ਜਮੂਰੇ ਤੋਰਹਿ ਸੈਲ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਆਸੂਦੇ^੫
ਕਰਿਕੈ। ਸਭਿ ਜੋਧਾਨਿ ਧੀਰ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
ਜਬਿ ਆਏ। ਸਲਿਤਾ ਕੀ ਸੁਧ ਕੇ ਸੁਨਿ ਪਾਏ। ਫਿਕਰਵੰਦ ਬਹੁਤੇ ਰੁਇ
ਰਹੇ। ਉਤਰਨਿ ਘਾਟ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਲਹੇ ॥ ੧੪ ॥ ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਠਾਨਤਿ
ਮਨਿ ਮਾਂਹਿ। ਉਤਰਨਿ ਸਲਿਤਾ ਪਾਵਤਿ ਨਾਂਹਿ। ਬਸਨ ਹਾਰ ਤਿਹ
ਗ੍ਰਾਮ ਜੁ ਨੇਰੇ। ਕਰੇ ਹਕਾਰਨ ਸੁਮਤਿ ਜਿ ਹੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਿਨ ਸੋ ਬੁਝਨ
ਕੀਨਸਿ ਰਾਹੁ। ਬਖਸ਼ਜੇ ਦਰਬ ਅਧਿਕ ਨਰਨਾਹੁ। ਤਿਨਹੁ ਖੋਜ ਕੇ
ਆਨਿ ਜਨਾਇਵਾ^੬ ਬੀਸ ਕੋਸ ਇਸ ਤੇ ਮਗ ਪਾਇਵਾ^੭ ॥੧੬॥ ਬਿਨ ਤਰਨੀ
ਤੁਮ ਚਢੇ ਚਢਾਏ। ਹੋਵਹੁ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਬਿਲਮਾਏ^੮। ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੇ
ਨੌਰੰਗ ਚਢਿ ਪਰਜੇ। ਤਹਾਂ ਨਦੀ ਕੇ ਜਾਇ ਉਤਰਜੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੈਨਾ ਸਾਂਭ
ਸੁਖੈਨ ਉਤਰਾਈ। ਤਪ ਰਹਕਲਾ ਲੀਨਿ ਲੰਘਾਈ। ਆਇ ਉਰਾਰ ਸਿਵਰ
ਕਹੁ ਘਾਲਾ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੇ ਸੁਚੇਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਰਸਕੋਹੁ
ਜਬਹਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ। ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਬਹੁਤ ਬਿਸਮਾਈ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ
‘ਤੇਪਾਂ ਮਾਨੇ’^੯ ਦੁਆ ਨੇ ਮੂੰਹ ਟੋੜਿਆ ਹੈ। ‘ਤੋਮਰ (ਮਾਨੇ)’ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਹਨ।
‘ਕਠਨ ਸੀ ਉਮਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਟੁੱਟ’। ‘ਉਡੀਕ (ਜੇਕ ਦੋ) ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ [ਅਃ,
ਇਰਖਦ=ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ] (ਅ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ [ਮਿਃ, ਈਰਖਤ]।
^੫ਤਕੜੇ। ‘ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਕੋਹ ਤੇ ਰਾਹ ਹੋਂਦਾ ਹੈ’।

*ਪਾ:—ਆਗਾਰਾ।

†ਪਾ:—ਹਰਖਤਿ।

ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਮਸਲਤ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥੧੯॥ ਭਈ ਭੋਰ ਕਰਿ
 ਕੁਚ ਨਗਾਰਾ। ਚਢੈ ਬਜਾਇ ਬੇਬ ਬਲ ਭਾਰਾ। ਤੁਰੰਗ ਬਾਹਨੀ ਪੈਦਲ
 ਸਾਰੀ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਕੀ ਕਰਿ ਬਹੁ ਤਾਰੀ ॥੨੦॥ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਨੋ
 ਹੋਏ। ਬਾਂਧੇ ਪੰਗਤਿ ਬਿਬਰਿ^੧ ਖਰੋਏ। ਰਚੀ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨਾ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਹਤਨਿ ਹਿਤ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਸੈਨਾ ॥੨੧॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਪ ਕਰਿ ਖਰੀ।
 ਛੋਟੀ ਬਡੀ ਬਰੋਬਰ ਕਰੀ। ਹਾਥਿਨਿ ਕੇ ਹੋਦਨਿ ਪਰ ਰਾਇ ਗਾਢੇ ਹੋਇ
 ਦਾਢੇ ਉਮਰਾਇ ॥੨੨॥ ਤੇਜ਼ ਤੁਰੰਗ ਤੁਰਾਏ ਭਾਜੀ। ਢਾਂਦਤਿ ਮਨਹੁ ਪਾਇ
 ਨਟ ਬਾਜੀ। ਪੈਦਲ ਦਿਵ ਪਿਖਿ ਤ੍ਰਾਸ ਗ਼ਾਨੀਮ^੨। ਜੇ ਨੌਕਰ ਪੁਸ਼ਟੇਨਿ
 ਕਦੀਮ^੩ ॥੨੩॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਸਕੋਲਿ ਕਠੋਰ। ਗਹਿ ਗਹਿ ਸਸਤ
 ਕਰੇ ਰਨ ਰੋਰ। ਦੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਣਵ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੂਰਨੋ ਸ਼ਬਦ ਗਗਨ
 ਗਰਜਾਏ ॥੨੪॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਮਾਨੀ। ਦਿਢ ਰਚਨਾ ਪੁਜਨੀ
 ਸਭਿ ਠਾਨੀ। ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕਾਰਿ ਗਾਢੇ। ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਜਮੂਰੇ
 ਠਾਢੇ ॥੨੫॥ ਲਰਨ ਲਗੇ ਦੋਨਹੁ ਦਲ ਐਸੇ। ਗਰਜਤਿ ਭਰੇ ਮਹਾਂ ਘਨ
 ਜੈਸੇ। ਗੋਰੀ ਅਰੁ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਮਾਰ। ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ^੪ ਇਕਸਾਰ ॥
 ੨੬॥ ਆਤਸ਼^੫ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਕੇ ਮੇਲ। ਧੂਮ ਧਾਰ^੬ ਪਰਸਤਿ ਨਭ ਗੈਲ।
 ਮਨਹੁ ਘਟਾ ਬਡ ਸ਼ੋਰ ਉਠਾਵਹਿ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਅਵਨਿ ਗਗਨ^੭ ਕਹੁ
 ਛਾਵਹਿ ॥੨੭॥ ਤੋਪ ਤੁਰੰਗ ਮਹਾਂ ਕਰਕੰਤੀ^੮। ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨੁ ਗਾਜ^੯
 ਗਿਰੀਤੀ। ਧੌਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੀ। ਜਨੁ ਘਨ ਗਰਜਹਿ ਘੁਮਡਤਿ
 ਘੋਰੀ ॥੨੮॥ ਸੁਭਟ ਗਿਰਹਿ ਘਾਇਲ ਤਰਫੇਤੇ। ਸ਼੍ਰੋਲਤ ਬਮਤੇ ਕਿਤਿਕ
 ਮਰੇਤੇ। ਗੋਰੇ ਲਗਹਿ ਉਡਹਿ ਨਰ ਬਾਜੀ। ਦੁਹਿੰਦਸ਼ਿ ਭਿਰਹਿ ਸੈਨ,
 ਨਹਿ ਭਾਜੀ ॥੨੯॥ ਗੁਲਕਾ ਲਾਗੇ ਫੂਟਹਿ ਅੰਗਾ। ਫੂਟਹਿ ਅਸਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਲਤ
 ਰੇਗਾ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਆਦਿਕ ਗਰਜੇਤਿ। ਮਾਰ ਮਾਰ ਜਨੁ ਸੁਭਟ ਭਜੇਤਿ
 ॥੩੦॥ ਕਰਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਬਾਜੀ ਘਨੇ। ਗਜ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਤ੍ਰਾਸਨ ਸਨੇ।
 ਆਮਿਖ ਸ਼੍ਰੋਲਿਤ ਕਰਦਮ ਹੋਵਾ। ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੀਖਨ ਬਲ ਜੋਵਾ ॥੩੧॥
 ਜਾਇ ਪਰਹਿ ਗਨ ਕਰਿ ਕਾਰਿ ਹੋਲਾ। ਜੁਲਾਬਮਣ^{੧੦} ਤਜਿ ਤਿਸ ਬਲਾ

^੧ਢੋਲ ਫੇ। ^੨ਦੋਰੀ ਦਾ। ^੩ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਵੇ। ^੪ਗੜਿਆਂ ਦੀ। ^੫ਘੋਰ। ^੬ਧੁੰਦੇ ਦੀ ਧਾਰਾ।
^੭ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼। ^੮ਕੜਕਦਿਆਂ ਹਨ। ^੯ਬਿਜਲੀ। ^{੧੦}ਫੰਦੂਕੀ।

ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਵੈਰਤਿ ਇਮ ਗੋਰੀ^੧। ਮਨਹੁ ਗੁਲੇਲਨਿ ਹੰਡੀਅਨਿ ਵੋਰੀ^੨॥
 ੩੨॥ ਦੁਹੰਦਿਸਿ ਤੋਪਨਿ ਚਲਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਅਵਿਨੀ ਕੰਪਤਿ ਜਨੁ ਭਰ
 ਭਾਰੋ। ਪਰਜੈ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਰੋਰ ਮਹਾਨਾਕਹੀ ਬਾਤ ਜਨੁ ਸੁਨਿਯ ਨ ਕਾਨ।
 ॥੩੩॥ ਅੰਧ ਪੁੰਧ ਬਾਰੂਦ ਉਠਾਯੋ। ਧੂਮ ਧੂਮ ਜੁਤਿ^੩ ਚਹੰਦਿਸਿ ਛਾਯੋ॥
 ਮਨਹੁ ਮੇਘ ਸਗਰੋ ਇਕ ਥਾਇੰ। ਛਿਤ ਪਰ ਫਿਰਿ ਛਾਏ ਇਕ ਭਾਇੰ^੪॥
 ੩੪॥ ਭੁੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ॥ ਬਡੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਕਰੈਂ ਜੁਧ ਸੁਧੈ। ਬਧਜੈ ਬੰਧੁ-
 ਬੈਰੈ^੫ ਬਲੀ ਬੋਲਿ ਕ੍ਰੋਧੈ। ਪਹਾਧਾਹਿ ਤੋਪੈਂ ਛੁਟੈਂ ਬਿੰਦ ਗੋਰੇ। ਪਲੀਤੇ ਪੁਖੈਂ
 ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਦੌਰ ਘੋਰੇ॥ ੩੫॥ ਭਜੇ ਜਾਹਿ ਐਸੇ ਨ ਥਾਂਭੇ ਬੰਭੇ ਹੈਂ। ਮਹਾਂ
 ਨਾਦ ਤੇ ਛੋਭ ਕੁੰਡੀ ਛੁਭੇ ਹੈਂ^੬। ਕਿਤੇ ਧੀਰ ਛੋਰੀ ਭਏ ਭੀਰੁ ਭਾਰੀ। ਭਜੇ
 ਜਾਤਿ ਮਾਰੇ, ਨ ਹੋਸੈ ਸੰਭਾਰੀ॥੩੬॥ ਮਰੇ ਸੁਰ ਕੇਈ ਮਹਾਂ ਰੋਰ ਮਾਰਾ।
 ਬਹਜੈ ਸ਼੍ਰੋਣ ਐਸੇ ਰਜੇ ਰੰਗ ਰਾਚਾ^੭। ਪਰੇ ਬੀਰ ਚੀਰੇ ਭਯੋ ਲਾਲ ਰੰਗੀ।
 ਉਝੇ ਸੰਗ ਗੋਰਾਨਿ ਜੋਧਾਨਿ ਅੰਗੀ॥ ੩੭॥ ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਘਾਏ ਘਨੇ ਘੰਰ
 ਘੁਮੀ। ਝਟਾਪੱਟ ਜੁਝੈ^੮ ਜੁਝਾਰੇ ਤ ਝੁਮੀ^੯। ਉਲੱਥੇ ਪਲੱਥੇ ਫੁਲੱਥੇ-
 ਖਿਲਾਰੀ^{੧੦}। ਹਥਾਵੱਥਹੋਏ ਮਥੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਾਰੀ^{੧੧}॥੩੮॥ ਜਮ੍ਹਰੇਨਿ ਗੋਰੇਨਿ ਸੂਰੇ
 ਖਪਾਏ। ਪੁਲੈ ਕਾਲ ਜੈਸੇ ਗਿਰੇ ਭੂਮ ਛਾਏ। ਮਨੋ ਲਾਗ ਦਾਵਾ ਬਨੈ ਬੰਸ
 ਕੋਰਾ^{੧੨}। ਪਤੰਗਾਨਿ ਜੋਧਾ ਅਪੇ ਆਪਿ ਗੋਰਾ^{੧੩}॥੩੯॥ ਛੁਟੇ ਜਾਤਿ ਹਾਥੀ
 ਗਏ ਟੂਟ ਹੋਦਾ। ਮਨੋ ਹੁੰ^{੧੪} ਵਪਾਰੀ ਚਲੇ ਬੇਚਿ ਸੋਦਾ। ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਹੋਯੋ
 ਦਿਸ਼ਾ ਪੂਰ ਸਾਰੀ। ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰੀ ਉਡੈ ਧੂਰ ਭਾਰੀ॥ ੪੦॥ ਕਈ ਲਾਖ
 ਜੋਧਾ ਜੁਟੇ ਅੰਗ ਮਾਂਹੀ^{੧੫}। ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮਰੇ ਘਾਇ ਘੁਮੇ ਤਹਾਂ ਹੀ। ਪਰੀ ਮਾਰ
 ਐਸੀ ਭਯੋ ਮੇਲ ਸੱਤ੍ਰੇ। ਸੁਭੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰੇ ਮਹਾਂ ਰੰਗ ਚਿੱਤ੍ਰੇ॥੪੧॥ ਬੰਧੇ
 ਟੋਲ ਬੋਲੈਂ ਉਪਾਯੋ ਕਰੇਤੋ। ਤਜੈਂ ਏਕ ਬਾਰੀ ਤੁਫੇਰੀ ਹਨੇਤੋ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ
 ਲਈ ਅੰਚਿ ਮਜਾਨੈਂ ਤਰੇਗੀ^{੧੬}। ਮਨੋ ਚਮਕਤੀ ਚਾਰੁ ਸ਼ਜਾਮੈ ਭੁਜੇਗੀ^{੧੭}॥

^੧ਗੋਲੀਆਂ। ^੨ਮਾਨੇ ਗੁਲੇਲਾਂ ਨੇ ਹੰਡੀਆਂ ਦੇੜੀਆਂ ਹਨ। ^੩ਧੁੰਧੀ ਦੇਲੇ ਸਮੇਤ। ^੪ਇਕ ਸਾਰ।
^੫ਭਗਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰ। ^੬ਭਾਢੇ ਸ਼ਰ ਨਾਲ ਘਾਬਰੇ ਹੋਏ (ਉੜੇ) ਕੁੰਡੀ(ਲਗਾਮ ਦੀ ਖਿਚ)ਨਾਲ ਹੋਰ
 ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹਨ। (ਦੋੜਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਸੀਂਦੀ ਹੈ)। (ਅ) (ਜਿਵੇਂ) ਕੁੰਡੀ
 (ਨਾਲ) (ਸੱਭੀ) ਦੁਖਦੀ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ^੭ਧੂੜੀ ਵਿਚ ਦੰਗ ਰਚ ਗਿਆ। ^੮ਮਟੋ। ^੯ਭੂਮਕੇ।
^{੧੦}(ਜਿਵੇਂ) ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਖਿਲਾੜੀ ਉਬਲਦੇ ਪਛੋਲਦੇ (ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ) ਹਨ।
^{੧੧}ਮੱਥਮਿੱਟੇ ਛੇਤੀ ਵੱਲਕੇ। ^{੧੨}ਬਾਸਾ ਦੇ ਬਨ ਨੂੰ। ^{੧੩}ਦੁਰਮਿਆਂ (ਦੁਪ) ਪੰਗਿਆਂ ਨੇ ਅਪਣੇ
 ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ। ^{੧੪}ਅੰਗ ਵਿਚ ਥਾਵ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੀ। ^{੧੫}ਛੇਤੀ। ^{੧੬}ਕਾਲੇ ਸੇਖ *ਪਾਵੀ।

੪੨ ॥ ਮਿਲੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ ਸੁ ਢਾਲੈ ਢਮਕੈ । ਤਕਾ ਤੱਕ ਤਾਜੈਂ ਸੁ ਤੇਰੀ
ਤਮਕੈ । ਕਟੈਂ ਗੀਵ, ਬਾਹੁ, ਮਿਟੈਂ ਪੈਰ ਨਾਂਹੀ । ਅਧੇ ਆਧ ਚੀਰੇ ਪਰ ਭੁਮ
ਮਾਂਹੀ ॥੪੩॥ ਕਥੈ ਕੌਨ ਕੇਤੇ ਭਯੋ ਜੁਧ ਘੋਰੈ । ਸੁਨੈ ਨਾਂਹਿ ਵੀਸੈ ਮਚਰੈ
ਸ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰੈ । ਗਿਨੈ ਕੌਨ ਏਤੇ ਮਰੇ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ । ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਬੋਲੈਂ ਭਕਾ-
ਭੁੱਕ ਤਾਂਹੀ ॥ ੪੪ ॥ ਇਹੀ ਭੀ ਭੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਭਾਸ਼ ਜਿੰਥੇ ਨਰਮ ਰਸ 'ਦਾਨਾਭਿਰੋਰ ਨੇਰੇਰ ਸੰਗ' ਪੁੰਨ
ਬਲਨਨ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੨ ॥

੧੨. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ । ਦਾਰਾ ਨੌਸਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਚਰੈ ਜੰਗ ਭੀਖਨ ਮਹਾਂ ਤਬਿ ਹਾਂਡੈ ਰਾਠੌਰੈ ਪਰੈ ਨੁਰੰਗੇ ਸੈਨ
ਪਰ ਰੌਰ ਮਚਾਇਵ ਦੌਰ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਜੋ ਹਾਂਡੈ ।
ਭਿਰੋ ਜੁਧ ਜਨੁ ਰਨ ਬੇਭ ਗਾਡੈ । ਕਤਲ ਕਰਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ।
ਚਲੀ ਸਰੋਹੀ ਬਾਢ ਸੁ ਪੈਨਾ ॥੨॥ ਨਿਭੈ ਬੀਰ ਡੋਲੇ ਰਣ ਮਾਂਹੁ । ਖੇਲਹਿ
ਗਨ ਚਾਚਰੈ ਚਿਤ ਚਾਹੁ । ਤੁਪਕੈ ਚਲਤਿ ਰੁਚਿਰ ਪਿਚਕਾਰੀ । ਸ਼ੂਲਤਿ
ਭਿਗਤਿ ਰੰਗ ਬਹੁ ਡਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਚਲਹਿ ਜਬੂਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਗੌਰੇ । ਸੈ
ਕੁਮਕੁਮੈ ਲਰਤਿ* ਦੁਹੈ ਓਰੇ । ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਗੀਤਨਿ ਗਾਵਹਿ ।
ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਤਿ ਉਮਗ ਬਢਾਵਹਿ ॥੪॥ ਤਬਿ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਗਾ ।
ਨਹੀਂ ਰਠੌਰਾਨ ਕੋ ਲਿਧ ਆਗਾ । ਕਾਤੁਰ ਹੋਇ ਪੀਠ ਦਿਖਰਾਈ ।
ਤਮਕ ਰੇਗਾ ਕੀ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਈ ॥੫॥ ਛੋਰ ਲਾਜਭਾਜੇ ਜਾਬਿ ਹੋਰੈ ਨੌਰੰਗ
ਪਹੁੰਚਿ ਤੋਪ ਗਨ ਨੇਰੇ । ਭਰਿ ਬਰੂਦ ਫਰਰੇ ਫੁਟਵਾਏ । ਦਈ ਦਲੋਰੀ ਸੁ
ਦਿਲ ਬਧਾਏ ॥੬॥ ਜਬਹਿ ਤੋਪਖਾਨਾ ਬਝ ਛੂਟਜੈ । ਰਾਠੌਰਨਿ ਕਹੁ ਕਰ
ਜਨੁ ਟੂਟਜੈ । ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਮਰਿ ਗਏ । ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਯਨ
ਹਏ ॥ ੭ ॥ ਰਹਿ ਗਏ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਉਮਰਾਵ । ਸਰਦ ਘਰਨਿ ਜੋ ਬੈਠਹਿ
ਛਾਵਾਸਭਾ ਬਿਖੇ ਜੋ ਬਨਿ ਠਨਿ ਆਵਹਿ । ਜੋ ਸਿਕਟ ਕੁਛ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾ-
ਵਹਿ ॥੮॥ ਕਿਭਿਕ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇ ਢਬਦਾਰੈ । ਸੋ ਕੈਸੇ ਠਹਿਰੈਂ ਬਿਚ ਰਾਰੈ । ਪਾਸਾ
ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਾਬਿ ਸੋਇ । ਧੀਰਸ ਤਬਿ ਕਰਿ ਸਕਿਹੈ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਲਸ਼-
ਕਰ ਹਰਜੈ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇਰਾ । ਜਬਹਿ ਸਥਲ ਸ਼ੰਕੂ ਦਲ ਹੋਰਾ । ਮਾਰ ਮਾਰ
ਕਰਿ ਛੁਟੀ ਤੁਢੇਗਾ । ਪਰੈ ਦੌਰਿ ਸਨਮੁਖ ਬਿਚ ਜੰਗ ॥ ੧੦ ॥ ਭਾਜ ਪਰੀ

* (ਤਮਕ=) ਜੇਸ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਹਨ । * ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ । * ਭਿਖੀ ਧਰ ਵਾਲੀ ।
* ਹੋਲੀ । * ਲਾਖ ਜਾ ਕਾਗਤ ਦੇ ਗੁਲਾਲ ਨਾਲ ਢੇਰੇ ਖੋਲ [ਅਃ, ਕੁਮਕੁਮ] । * ਰੰਗ ਦੀ ਜੇਸ
ਭਰੀ ਮਾਰ । * ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਕੜ ਮਾਨੋ ਟੁੱਟਾ । * ਤਰਫ ਦੇ । * ਲੜਾਈ ਵਿਚ । * ਮੁਜਿਆ
(ਸਿੰਗ ਬਲੈ) । * ਚਿੱਲਾ ।
* ਪਾਸਾ—ਸਿਲਤਿ ।

ਪੁਜਨੀ ਗਨ ਇਤ ਕੋ । ਠਹਿਰ ਨ ਸਕੀ ਧੀਰ ਤਜਿ ਚਿਤ ਕੋ । ਕੇਤਿਕ
 ਨੌਰੀਗੋ ਫਿਗ ਮਿਲੇ । ਸੰਘਰ ਬਿਖੇ ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਖਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਕੁਸੁਤ
 ਪਿਖਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ । ਭੇਦ ਸੈਨ ਕੋ ਜਾਨੈ ਦੋਹ^੧ ।—ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਮੁੜਿ
 ਦਿਹਿ ਪਕਰਾਈ । ਇਹ ਨੁਟੰਗ ਹੈ ਦੁਖ ਟ ਬਝਾਈ—॥ ੧੨ ॥ ਇਤਨਾਇਕ
 ਗਨ ਤਰਕ ਬਿਚਾਰਿ । ਸਰਲ ਸੁਭਾਵ ਤੁਸ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਚਲੈ ਭਾਜ ਭੇਰੇ
 ਲਗਿ ਆਇਵ । ਤਹਿ ਕੁਛ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਇਵ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਤੁਰਤ
 ਤਹਾਂ ਤੇ ਆਗੇ ਚਲੈ । ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਭੀ ਨਹਿ ਮਿਲੈ । ਦਿੱਲੀ ਦਿਸਿ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਦੋਰਾ । ਸਭਿ ਕੁਛ ਭਜੈ, ਹੁਤੋ ਜਿਹ ਠੇਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ
 ਸੰਗ ਸਉਰ ਸੁ ਆਇ । ਬਡ ਮੰਜਲ ਕਰਤੇ ਸ਼੍ਰਮ ਪਾਇ । ਦੇਖਹੁ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇ-
 ਸੁਰ ਭਾਨੇ । ਜੋ ਸਮਾਜ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨੇ ॥ ੧੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਤਿਸ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ । ਨਿਕਟਿ ਤਜਾਗ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਦਿੱਲੀ
 ਦੁਰਗ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ॥ ਅਤ ਚਿਤਾਤੁਰ ਭਜੈ ਅਸੇਸ਼ਾ ॥ ੧੬ ॥ ਉਤ ਨੌਰੀਗ
 ਕਰਿ ਫਤੇ ਲਰਾਈ ॥ ਅਨਿਕ ਦੁੰਦਭੀ ਮਹਦ ਬਜਾਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਿਵਰ
 ਜਹਿ ਘਾਲਾ । ਆਇ ਠਾਢਿ ਤਹਿ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ
 ਸਕੇਲੈ ਤਹਾਂ । ਭਈ ਨਿਸਾ ਕਰਿ ਬਾਸਾ ਰਹਾ । ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਦੇ
 ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਹੀਰਨਿ ਮੁਕਤਾਗਨ ਦਿਪਤੀ ਸੁ ॥ ੧੮ ॥ ਤਾਤੇ^੩ ਕਰੈ ਨੌਰੀਗੋ ਕੁਛ
 ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਆਨਿ ਪਹੁਚ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਆਇ । ਭੇ
 ਅਨੁਸਾਰਿ ਜੋਰ ਇਸ ਪਾਇ^੪ ॥ ੧੯ ॥ ਸ਼ਾਹਿਸਹਾਂ ਤਹਿ ਪਰੈ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਨਜਰ ਬੰਦ ਕੀਨਸਿ ਦਲ ਭਾਰੀ^੫ । ਪਿਤਾ ਸਾਨਿ ਨਹਿ ਰਾਖਿ ਬਝਾਈ ।
 ਕਰਨ ਕੈਦ ਉਰ ਬਡ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨ ਕੁਪੇਚ ਚਿਤਵਨੈ ਮਤਿ
 ਮੰਦ ।—ਭ੍ਰਾਤ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਦਲ ਬੰਦ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੰਗ ਇਕ ਹੋਇ ।
 ਬਿਗਰ ਪਰਹਿ ਨਹਿ ਮੁੜ ਸੋਂ ਦੋਇ—॥ ੨੧ ॥ ਕਪਟ ਠਾਨਿ ਤਿਸ ਕੋ
 ਗਹਿ ਲਯੋ । ਜੋ ਇਸ ਕੋਰ ਸਹਾਇਕ ਭਯੋ^੬ । ਦੋਨਹੁ^੭ ਗਹਿ ਲੀਨਸਿ
^੧ਮੈਨਾ ਦੇ ਦਰੀ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਣਿਆਂ । ^੨ਭਾਲੀ । ^੩ਉਥੇ । ^੪ਇਸਦਾ ਬਲ ਪਿਆ (ਜਾਣਕੇ) ।
^੫ਭਾਰੀ ਦਲ ਨਾਲ (ਨੌਰੀਗੋ ਨੇ) । ^੬ਜੋ (ਭਰਾ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼) ਕਿ ਇਸ (ਨੌਰੀਗੋ) ਦਾ ਸਾਥੀ
 ਬਣਿਆਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੌਰੀਗੋ ਬ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ
 ਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਖਤ ਬਿਠਾਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜੰਗ ਤੇਰੇ
 ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਕੇ
 ਦੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ । ^੭ਪਿਉ ਤਾਂ ਆਗਰੇ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ
 ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਕੇ ।

ਕਰਿ ਗਾਵੇ । ਸੁਸਥੁ ਗਾਹੇ ਗਾਨ ਭਰ ਰਹਿ ਠਾਵੇ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਰੇ ਦਲ ਤੀਨੇ^੧ । ਪੁਨਹਿ ਕੁਚ ਦਲ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨੇ^੨ । ਦਿੱਲੀ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਗਮਨਾ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਨਿ ਕੇ ਜਹਿ ਬਹੁ ਭਵਨਾ ॥ ੨੩ ॥
—ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਕੇਲੀ ਸੈਨ । ਯਾਤੇ ਭ੍ਰਾਂਸ ਧਾਰਿ ਇਨ ਰੈਨ।ਲੀਘੁ ਬਾਹਨੀ
ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਿੱਲੀ ਗਹੈ ਜਾਇ ਬਝ ਭਾਈ—॥ ੨੪ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸੁਨੈ ਕਰਿ ਭ੍ਰਾਂਸਾ । ਜਿਹ^੩ ਉਮਰਾਵਨਿ ਨਹਿ ਭਰਵਾਸਾ ।—ਨਹੀਂ
ਗਹਾਇ ਦੇਹਿ ਮਿਲ ਸਾਰੇ—।ਯਾਤੇ ਨਿਕਸਿ ਚਲੈ ਭਰ ਧਾਵੇ॥੨੫॥ ਬਿੰਦ
ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜੋਤਿ । ਚਹੁਇਸ਼ਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਨ ਹੋਤਿ । ਸਰਬ
ਨਿਕਾਸਿ ਸੰਗ ਲੇ ਚਲੈ।ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਭਟ ਗਨ ਮਿਲੈ ॥੨੬॥ ਕਰੇ
ਕੁਚ ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਿ ਗਯੋ।ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੁਛ ਠਹਿਰਤਿ ਭਯੋ । ਗਿਰਨ ਬਿਖੈ
‘ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ’ ਜੁ ਪੁਰਿਜ ਹੈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ ਇੱਛਾ ਧਰਿ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥
ਲੇ ਸੈਨਾ ਤਹਿ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ।ਦੁਰਗ ਚੁਗਿਰਦੇ ਗਿਰ ਗਨ ਉਚੇ।ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਤਹਿ ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸ । ਸੁਖ ਸੋ ਰਹੈ ਛੋਰਿ ਉਰ ਭ੍ਰਾਂਸ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਗਰੇਸੁਰ ਤਬੈ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਬਰਾਬਾਦ ਹੁਇ ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪੀ ਉਸਾ—

^੧ਆਪਣਾ, ਮੁਰਾਦ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਾ । ^੨ਸੈਨਾ (ਇਕੱਠੀ) ਕਰਕੇ ਕੁਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ^੩ਜਿਸਨੂੰ ।

^੪ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਅਖੀਰ ਮੋਹੰਗੇਬ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ, ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਬਣ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਗ ਪਗ ਦੋਵੇਂ ਯੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਕਫੀ ਓਨ੍ਹੀ
ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵੰਗਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ
ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਰੋਸ਼ਨ ਆਰਾ ਵੰਗਮ ਲਿਖ ਕੇ
ਘੋਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੋਗਦਾ ਤੇ ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤਾ
ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਦੂਸਰੇ ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੇ ਮੁਰਾਦ ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇਕ-
ਰਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੇਂ ਤਾਂ ਮੇਂ ਕੋ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੇਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਰੋਈ ਬਿਠਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਬੁੱਤੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਦੀ ਭਾਕਤ ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ; ਜਦੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਆਗਰਾ ਕਾਬੂ
ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਖਾਣੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੁਰਾਦ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਗਿਆ
ਤੇ ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੇ ਨਾਂ ਪੀਤੀ । ਬਦਮਸ਼ਤ ਰੋਵੇ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਗੁਲੀਅਰ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ । ਇਸ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

ਮੁਲੇਮਾਨ ਸ਼ਕੋਹ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਬੀ ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੇ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ ।

ਰਹਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਸਾਰੇ। ਉਜਰਿ ਜਾਹਿ ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥
 ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਤਰੰਗਮ ਪਰਜੈ। ਗਜ ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਆਨਿ ਉਤਰਜੈ। ਪ੍ਰਸਾ
 ਭਈ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਦੁਖਾਰੀ। ਕੋਤਿਕ ਹੋਏ ਗ੍ਰਾਮ ਉਜਾਰੀ—॥ ੩੦ ॥ ਇਸ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗਿਰਪਤਿ ਨੇ ਕਹਜੈ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਜੈ, ਮਨ ਲਹਜੈ।—ਨਹਿ
 ਹੋਵਹਿ ਇਸ ਥਾਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ—। ਉਤਰਨ ਚਾਹਜੈ ਦੇਸ ਮਝਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥
 ਸਿਵਰ ਕੂਚ ਤੇ ਕੀਅਸਿ ਪਯਾਨਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਮਗਗਿਰ ਥਾਨਾ।
 ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਜਹਾ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ। ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾ ਜਹਿ ਚਲਿ
 ਜਾਹੀ। ਮਨੇ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹੋਇ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ ਕੋਇ
 ॥ ੩੩ ॥ ਘਨੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਤਹਿ ਹੋਵੈ। ਆਇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ
 ਜੋਵੈ। ਅਨਿਕ ਆਨਿ ਉਪਹਾਰ ਚੜ੍ਹਾਵੈ। ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੇ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਆਨੈ। ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਸੈ ਗੁਰ ਪਗ
 ਮਾਨੈ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪਹੁੰਚੈ ਆਇ। ਪਿਖਿ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ
 ॥ ੩੫ ॥ ਤੇਥੁ ਸਮਿਆਨੇ ਗਨ ਤਾਨੇ। ਝੰਝਾ ਗਾਢੈ ਉਚ ਮਹਾਨੇ। ਸਕਲ
 ਬਾਹਨੀ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ। ਛਾਯਾ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ ਜਹਿ ਚੀਨਸਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਸਾਹਿਜਹਾ ਸੁਤ ਬੈਠੈ ਤਬੈ। ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕੋ ਤਬੈ। ਦੂਬਨਿ
 ਲਗੈ ਨਿਕਟਿ ਉਮਰਾਵ। ‘ਕੌਨ ਬਸੈ? ਪਤਿ ਕੋ ਇਸ ਥਾਵ?’ ॥ ੩੭ ॥
 ਵਲੀਅਹਿਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨ। ਹੁਤੇ ਸੰਗ ਕੋ ਸਿਖ ਤਿਸ ਥਾਨ।
 ਸਰਬ ਬਾਰਤਾ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਈ। ‘ਪ੍ਰਥਮ ਭਏ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਪੀਰ ਮੀਰ ਸਿਧਿ ਸਾਧਿਕ ਜੋਤੇ। ਅਜਮਤ ਬਲ ਨੰਮੀ ਕਿਯ ਤੋਤੇ। ਐਸੇ
 ਭਯੋ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਹਿ ਜੋਈ ॥ ੩੯ ॥
 ਬਿਦਤਿ ਭਯੋ ਦਸ ਚਾਰ ਤਬਕ ਮਹਿ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਬਕ ਮਹਿ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਾਮਾਤ ਜਿਨਿ ਪਾਈ। ਤੇ ਭੀ ਯਾ ਜਗ ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਈ
 ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਹ ਗਾਈ ਪਰ ਸਪਤਮ ਥਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਜਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬੀਂਦ ਬਲ ਧਾਮਾ। ਮਹਾ ਸੁਭਟ ਇਨ ਕੋਰਿ
 ਪਿਤਾਮਾ ॥ ੪੧ ॥ ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਸੋ ਬਿਗਰਿ ਪਰੇ ਹੈ। ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਉਜ

‘ਭਾਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਤੇ’। ‘ਦੋਹਾਂ ਤਬਕਾਂ ਵਿਚ’। ‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਥਿਆ ਸਤਿਨਾਮ ਦੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੀ’। ‘ਤੇਹੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ’।

ਲਹੇ ਹੈਂ । ਲੱਲਾ, ਕੰਥਰ ਲਸ਼ਕਰ ਸਨੇ । ਜੰਗਲ ਬਿਖੈ ਜੰਗ ਕਰਿ ਹਨੇ ॥
 ੪੨ ॥ ਅਬਹਿ ਬਿਰਾਜਤਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
 ਪੋਤਾ । ਜਿਨ ਮਿਲਿਨੇ ਕਹੁ ਫਲ ਹੁਇ ਭਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਹੈ ਨ
 ਸੰਸਾਰਾ^੧ ॥ ੪੩ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਡਭਾਗੇ^੨ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ,
 ਆਵਹਿ ਅਨੁਗਾਰੇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਸਾਗਰ ਦੀਪ । ਆਇੰ ਸਮੀਪਹਿ
 ਰੰਕ ਮਹੀਪ ॥ ੪੪ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਵਰਿ । ਅਬਿ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਇਸ ਪੁਰਿ ਦਰਸਾਵਹਿ^੩ । ਦਾਦਸਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਨ ਕੈ । ਹਰਖ
 ਭਰਜੈ ਉਰ, ਨਿਜ ਭਲ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥

^੧ਦਾਗਬੰਦ, ਪੁੰਨਭ ਬਨਨੇ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਦਾਦੇ ਦਾ ਨੋਕ ਨਾਮ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ ਦਾਦਸਕੋਹ ਕੋ ਦੇਉ ਪਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਲਿਖਨੋ ਪਠਨੋ
 ਮਤ ਸੁਧ ਲਈ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਦਸਕੋਹ
 ਮਹਾ ਸਤਿਸੰਗੀ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਮੰਗੀ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਪੀਰ
 ਇਕ ਪੂਰੇ । ਆਤਮਗਜਾਨ ਲਹੇ ਮਨ ਰੂਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸਕੋ ਖਾਦਮ^੪ ਦਾਦ-
 ਸਕੋਹ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੋਹੁ । ਕਰੀ ਪੀਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁਨਾਇਵ
 । ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਕੇਰਿ ਜਨਾਇਵ ॥ ੩ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮਹਿ ਰੀਤਿ
 ਫਕੀਰੀ । ਮਿਹਰ ਪੀਰ ਕੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ਨਿਸ ਦਿਨ
 ਆਤਮ । ਮਿਲਿ ਸੰਤਨਿ ਖੋਜਹਿ ਪਰਮਾਤਮ ॥ ੪ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਉੱਤਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੰਤ । ਕਰਹਿ ਮੇਲ, ਚਰਚਾ ਭਗਵੰਤ । ਪਿਤ ਨੇ ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਾਰ
 ਸੁਨਾਵਾ । ਬਰਿਆਈ^੫ ਕਰਿ ਤਖਤ ਬਿਠਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਤਉ ਮੇਲ ਸੰਤਨਿ
 ਸੋ ਰਾਖੈ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਨਿਸਚੈ ਅਭਿਲਾਖੈ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਇਕ
 ਦਿਨ ਮੈਂ । ਬੈਠਨੋ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੬ ॥ ਅਪਰ ਸੰਤ ਕੇਤਿਕ ਤਹਿ
 ਬੈਸੇ । ਚਰਚਾ ਕਰਹਿ ਗਜਾਨ ਲਹਿ ਜੇਸੇ । ਕਰੀ ਬਾਰਤਾ ਕਾਹੂੰ ਸੰਤ ।
 ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵੰਤ ॥ ੭ ॥ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ।
 ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ ਨ ਆਇ ਸੁਮਾਰੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈ । ਜਨਮ
 ਮਰਨ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਤੇ ਗਾਈ ਪਰ ਪਾਛੇ ।
 ਗਿਨਹਿ ਕੌਨ ਗੁਨ ਸੇਤਿਕ ਆਛੇ । ਅਬਿ ਸੋਹਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ।

^੧ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੨ਵਡੇ ਭਾਗ ਵਾਲੇ । ^੩ਮੁਰੀਦ । ^੪ਜੋ ਜੋਗੀ ।

ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਿਖ ਬੰਧੁ ਮਿਟਾਇ^੧ ॥੯॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੇ ਹੋਂ ਬਡ ਦਾਨੀ ।
 ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨ ਲਾਭ ਅਰੁ ਹਾਨੀ^੨ ॥ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਕਹਨੇ । ‘ਸੋ
 ਤੋਂ ਤਨ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਅਹਨੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰਿਬੇ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਕੱਲਜਾਨ ।
 ਧਰਿ ਸਰੂਪ ਭੇ ਬਿਦਤਿ ਜਹਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਿਨਹੁ ਪਿਤਾਮਾ ।
 ਆਯੁਧ ਧਰਿ ਕੀਨੇ ਸੰਗਾਮਾ ॥੧੧॥ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤਿਨ ਸਾਥ ਹਮਾਰੀ । ਭਈ
 ਹੁਤੀ ਸੁਖ ਕਰਨੇ ਹਾਰੀ । ਬੰਧੇ ਸ਼ਰਾ ਤੁਰਕ ਮਤਿਮੰਦ । ਤਰਕਤਿ ਕੀਨੇ
 ਸ਼ੇਰ ਬਿਲੇਦਾ ॥੧੨॥ ਪਾਕ ਅਲਹਿ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਅਹੈਂ । ਜਿਨਕੇ ਗੁਨ ਕੋ ਪਾਰ
 ਨ ਲਹੈਂ । ਦਰਸਨ ਉਚਿਤ ਸਦਾ ਤਿਨ ਕੇਰਾ ॥ ਸਿਮਰੇ ਨਾਮ ਅਨੰਦ ਬਝੋਰਾ^੩
 ॥੧੩॥ ਸੁਨਨੇ ਸੁਜਸੁ ਅਸ ਦਾਰਸ਼ਕਹੁ । ਚਿਤਵਤਿ—ਕਿਮ ਦਰਸਨ ਤਿਨ
 ਹੋਹੁ । ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਕੇ ਕਾਜ ਬਝੇਰੇ । ਪੁਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੁਇ ਰਹੇ ਘਨੇਰੇ ॥
 ੧੪॥ ਯਾਤੋ ਅਵਸਰ ਮਿਲਨਿ ਨ ਭਯੋ—ਰਿਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿਰਧਯੋ ।
 ਖਤਮਹਿ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਠਾਇਵਾ^੪ ॥ ਮਿਲਨਿ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ ਉਪਜਾ ॥ ਏਵ
 ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚਾਯਹੁ^੫ । ਕਾਸਦ^੬ ਗਯੋ ਬੰਦਗੀ
 ਗਾਯਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨਤਿ ਭਏ ਖੁਲਵਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ^੭ ॥ ਜੁ ਪਵਾਇ^੮
 ॥੧੬॥ ਬੈਠਾ ‘ਵਲਾਇਤ ਵਲੀ’ ਅਹਿਲ ਆਰਥ ਕਮਾਲ^੯ ॥ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਕੇ ਮਿਲੇ
 ਰੱਬ ਪਾਈਅਹਿ ਜਮਾਲ^{੧੦} । ਆਰਥ ਫਕਰ ਰੱਬ ਕੀ ਪਾਕ ਸ਼ਾਤ^{੧੧} । ਜਿਨ੍ਹੋਂ
 ਕੀ ਮਿਹਰ ਸੇਗ ਹੋਯਹਿ ਨਿਜਾਤ^{੧੨} ॥੧੭॥ ਕਾਦਰ ਪਿਖਿਨਿ ਇਕ ਸ਼ਕਲ
 ਦਰਮਿਆ^{੧੩} ॥ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਪੈ ਮਿਹਰ ਤੁਮ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਇਹੁ ਲਿਯਾ^{੧੪} ॥ ਮਿਲੈ ਆਪ ਕੇ
 ਸੰਗ ਅੱਲਹੁ ਕਰਮ^{੧੫} । ਹਾਸਲ ਮੁਰਾਦੈਂ, ਮਿਟਾਵੇ ਭਰਮ ॥੧੮॥ ਮਿਲਿਨਿ
 ਸ਼ੋਕ ਮੋਕੇ ਬਿਲੋਕੇ ਦਰਸ । ਲਗੀ ਆਨ ਕਦਮਨਿ ਹੁਵੈ ਦਿਲ ਹਰਸ^{੧੬} ॥
 ਨ ਔਸਰ ਮਿਲੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹਤਿ ਜੰਜਾਲ^{੧੭} ॥ ਸੁ ਮਾਹੀ ਮਾਨੀਏ ਵਸੇ ਮਜਾਨ

^੧ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ । ^੨ਹਾਨ ਲਾਭ ਵਿਚ ਬ੍ਰਤੀ ਸਮਾਨ ਹੈ । ^੩ਮਿਲਾਪ (ਦੀ ਰੁਚੀ)
 ਉਪਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹਕਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਈ । [ਨ੍ਰ: ਲੋਕ ਨਾਮਹ—
 ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹਕਾ] । ^੪ਹਲਕਾਰਾ । ^੫ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹਕਾ ਪੜ੍ਹਾਈ । ^੬ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ।
^੭ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ । ^੮ਰਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ । ^੯ਤਤਵੇਤਾ ਤੇ ਰਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੂਪ । ^{੧੦}ਮੁਕਤਿ।
^{੧੧}(ਸਾਰਿਆਂ) ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਦਰ ਦੇ ਮੂਰਤ ਦਾ ਦੇਖਣਾ । ^{੧੨}ਇਹ ਪਦਵੀ ਲਈ ਹੈ । ^{੧੩}ਪਰ-
 ਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । ^{੧੪}ਦਿਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਵੇ । ^{੧੫}ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜੰਜਾਲੀ ਤੇ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ
 ਮਿਲਦੀ । ^{੧੬}ਇਹ ਲੋਕ ਨਾਮਾ ਖੰਡੇ ਕਰਕ ਨਾਲ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਆਇਆ ਹੈ

ਜਾਲ^੧ ॥ ੧੯ ॥ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਮੋਹੁ ਕਹਾ । ਸੁਨੀਦਮ ਸਿਫਤ ਬਛ
ਸੁ ਦੀਦਨ ਚਹਾ^੨ । ਸਬ ਰੋਜ਼^੩ ਦੀਦਾਰ ਕੋ ਨੋਕ ਹੈ । ਜੋ ਭਾਲਬ ਫਕਰ
ਕਾ ਤਿਸੇ ਜੋਕ ਹੈ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਹਰ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪ ਰਾਖੇ ਕਮਾਲ । ਕਿ
ਖਾਹਸ਼ ਭਈ ਮੋਹਿ ਦਰਸਨ ਜਮਾਲ^੫ । ਪਦਰ^੬ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਵਈ
ਬਹੁ ਕਹੀ । ਦਿਲੇ ਮੇ ਫਜ਼ੀਹਤ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀ^੭ ॥ ੨੧ ॥ ਕਿ ਲਾਚਾਰ
ਹੋਕਰਿ ਸੁ ਕੀਨੀ ਕਬੂਲ । ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਮੈਂ ਨ ਕਰਿ ਸਕ ਅਦੁਲ^੮
। ਕਰੋ ਮਿਹਰ ਸਾਹਬ ਮਦਦ ਆਪ ਏਹੁ^੯ । ਕਿ ਦੋਜ਼ਖ ਅਗਨਿ ਸੇ
ਮੁਝ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ^{੧੦} ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਤਿਸ ਆਸ਼ੈ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਿ: ਸਿਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ॥
੨੩ ॥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਿਖੇ ਦਿਲ ਮੈਂ ਸੋਕ ਬਿਲੇਦ। ਤਬਿ ਲਿਖਵਾਇ
ਜਬਾਬ ਦਿਯ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਮਨੀਦ^{੧੧} ॥ ੨੪ ॥ ਬੈਤਾ^{੧੨} ਤੁਮ ਪਰ ਫਜ਼ਲ^{੧੩}
ਰੱਬ ਕਾਦਰ ਭਯਾ । ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਜੁ ਆਰਫ਼ ਕਰੀ ਹੈ ਦਯਾ । ਬਡੀ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਕੀ ਨ ਸੋਕ^{੧੪} । ਲਖਨੋ ਆਪ ਮੈਂ ਅਪਨ ਆਪਾ ਸੁ
ਜੋਕ^{੧੫} ॥ ੨੫ ॥ ਤੁਮੈ ਸੋਫ਼ ਦੋਜ਼ਕ ਨਹੀਂ, ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ ਕਿ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਸੈਂ
ਲਾਗਜ ਸਨਹੁ। ਜੁ ਗਾਫਲ ਬਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸੁ ਪਾਇ । ਪਰੈਂ ਬੀਚ ਦੋਜ਼ਕ
ਨ ਲਾਗੋ ਹਵਾਇ^{੧੬} ॥ ੨੬ ॥ ਖਤਰਾ ਨ ਕੀਜੈ ਪਤੀਜੈ ਸਦੀਵ^{੧੭} । ਨ
ਦੋਜ਼ਖ ਬਹਿਸਤੈ, ਭਯੋ ਏਕ ਸੀਵ^{੧੮} । ਕਰੋ ਦੀਨਕੀ^{੧੯} ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਅਟੋਲ ।
ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਜੁਗੋ ਮੈਂ ਰਹੀਗੇ ਅਚੋਲ ॥ ੨੭ ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਪਗਜੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਰੰਗ । ਜੁ ਮੇਲਾ ਮਿਲਜੇ ਬੇ ਨਮੂਨਾ ਬਿਰੇਗ^{੨੦} । ਸਦਾ ਆਫਰੀ^{੨੧} ਜੋ ਕਮਾਈ
ਭੈਂ ਕੀਨ । ਮੁਰਸ਼ਦਾਂ ਨਿ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲੀਯੋ ਰੂਪ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਰਹੋ ਅਨੰਦ

^੧ਮੰਡੀ ਵਾਂਗ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆਂ ਹੋਇਆਂ। ^੨ਮੈਂ ਬੜੀ ਸਿਫਤ ਵੱਡੀ (ਆਪ ਦੀ) ਤੇ ਦਰਸਨ
ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ^੩ਰਾਤ ਦਿਨ। ^੪ਜੇ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ (ਦੀਦਾਰ ਦੇ) ਮੁਆਦ
ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ^੫ਜਮਾਲ ਵਾਲੇ ਦਰਸਨ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਈ ਹੈ। ^੬ਪਿਤਾ ਨੂੰ। ^੭ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
(ਇਸ) ਖੁਆਰ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ। ^੮ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਮੱਕਿਆ। ^੯ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ (ਬਖਸ਼ੋ)। ^{੧੦}ਉਸ
ਵਰਗੇ। ^{੧੧}ਮਿਹਰ। ^{੧੨}ਏਣ ਦਾ ਹੋਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ^{੧੩}ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ (ਨਿਜ
ਸਰੂਪ) ਦਾ ਮੁਆਦ ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ। ^{੧੪}(ਜਿਥੇ) ਹਵਾ (ਤਕ) ਨਹੀਂ ਲਗਣੀ। (ਅ)
(ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ) ਦੋਜ਼ਖ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਕੀਰੀ ਦੀ) ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।
^{੧੫}ਸਿਦਕ ਦੇ ਬੇ ਸਦਾ। ^{੧੬}(ੳ) ਇਕ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ [ਸ਼ਵ]। ^{੧੭}ਧਰਮ ਦੀ।
^{੧੮}ਅਦੁਤੀ ਤੇ ਅਦੁਪ। ^{੧੯}ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

ਮਾਤੇ ਨਹੀਂ ਖੋਫ ਕੋਇਡਈ ਖੇਰ ਤੁਮਰੀ ਜਿਤਾ^੧ ਜਨਮ ਜੋਇ । ਖਲਕ
 ਚਿਹਲਬਾਜੀ^੨ ਨ ਕੀਨਾ ਸਨੇਹਾਫਨਾਹ, ਚੰਦਰੋਜਾ^੩, ਨ ਕਾਇਮ ਰਹੇਹੁ^੪
 ॥੨੯॥ ਚੰਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਲਿਖਿ ਪਠੈ ਜਥਾਬ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁ ਗਯੋ
 ਜਿਤਾਬ।ਪਢਿ ਕਰਿ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਯਹੁ । ਮਨਹੁ ਰੋਕ ਸੁਰਤਰੁ ਕਰ
 ਆਯਹੁ ॥੩੦॥—ਜਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਸਦਾ ਹੈਂ ਸਾਚੇ।ਹਮਰੇ ਬਛਿਅਨਿ ਸੰਗ
 ਉਬਾਰੇ । ਭਏ ਤਬਾ ਨਹਿ ਮਿਠਹਿ ਕਦਾਈ । ਜਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਖਹੁ
 ਪਤਿਆਈ ॥ ੩੧ ॥ ਦੀਨਸਿ ਦੀਨ ਸਲਤਨਤ ਮੇਹੁ^੫ । ਅਵਚਲ ਪਦ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹੁ । ਅਥ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ
 ਭੁਨੇ ਜਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਯੋ ਰੋਗ ਜਬਿ ਮਮ ਤਨ ਮਾਹੀ । ਪਠੀ ਹਰਜ
 ਚੰਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਲੋਗੁ ਰੁ ਮੁਕਤਾ ਦੀਨਸਿ ਐਸੇ । ਬੇਜਿਯ ਜਗ
 ਪਈਅਹਿ ਨਹਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਸਤਿ ਕੀਰਤਿ ਦਿਸਿ ਚਾਰੀ ।
 ਸੰਤ ਮਹੇਤਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨੀ ਨ ਛਾਨੀ^੬ ਅਹੈ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਰਸਾਨੀ ਜਿਨ ਕੇ ਜਸੁ ਕਹੈ ॥੩੪॥ ਮੋਲਾ ਪਾਕ ਮਿਹਰ ਜਬਿ ਧਰੇ ।
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰੈ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਬੀਤਨੈ ਚਿਰਕਾਲ।
 ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਭਾ ਨੌਰੰਗ ਨਾਲ ॥੩੫॥ ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ।
 ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਛਾਯਹੁ । ਪੁਰਬਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਿਤਆਏ ।—ਮਿਲੈ^੭
 ਅਬਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸ ਥਾਏ—॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸਿੱਖ ਜੋਤਹਾਂ ।
 ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਇ ਬੁਝਿਬੈ ਚਹਾਂ^੮ ਕੌਨ ਦੇਖ ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਬਿਰਾਜੈ^੯ ?। ਕਬਿਕੇ
 ਕਾਏ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜੈ^{੧੦} ? ॥੩੭॥ ਹਮਰੇ ਮਿਲ ਹੋਹਿ ਕੈ ਨਾਹੀ ? ਕਹਹੁ ਸਕਲ,
 ਸੁਧਿ ਹੁਇ ਤੁਮ ਪਾਹੀ^{੧੧} । ਤਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਤਿ ਕਹਨੈ ਸੁਝਾਈ । ‘ਬਿਤੇ
 ਇਵਸ ਬੁਝ, ਗੁਰੁ ਚਢਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ।
 ਮਾਝੇ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਗੁਰ ਦਸਾਲੁ । ਆਪ ਮਿਲਿਨਿ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਰੇ । ਨਰ
 ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਅਭਿਲਾਖਾ ਸੋ ਕਹੈ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੁਧ
 ਪਾਵਹਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੀ^{੧੨} ਰਹੈ ਟਿਕੇ, ਨਹਿ ਇਤ ਉਤ ਹੋਇ।ਖੰਮ ਆਪ
 ਕੋ ਪਰਖਹਿ ਸੋਇ^{੧੩} ॥ ੪੦ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸਿਖ ਬਾਨੀ । ਕੀਨਿ
^੧ਜਿਤ ਲਿਆ । ^੨ਤਿਲਕਭਾਜੀ [ਫਾ:, ਚਿਹਲਬਾਜੀ । ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਤਿਲਕਣ ਦਾ ਡਰ
^੩ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਿਲਕਣ ਬਾਜੀ । ਪੰਜਾ, ਚਲੁ—ਦਲਦਲ । ਪਤਲੇ ਚਿਕੜ ਦਾ ਥਾਂ] । ^੪ਨਾਸ
^੫ਇਕ ਵਾਲਾ ਹੈ ਫੌਜ ਦਿਨ ਦਾ ਹੈ । ^੬ਧਰਮ ਦੀ ਪਤਸ਼ਾਹੀ । ^੭ਭਿਪੀ ।

ਸਰਾਹਨਿ, ਨੀਕੇ ਮਾਨੀ। ਮੁੱਖਤ ਪਾਸ ਕੋ ਮਨੁਖ ਪਠਾਵਾ^੧। ਸਕਲ ਹਕੀ-
ਕਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ ॥ ੪੧ ॥ ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਦਰਸਨ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਮੇਕਹੁ
ਦੇਹੁ, ਲਾਲਸਾ ਧਾਰੀ’। ਤੁਰਨ ਗਮਨਜੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਗਯੋ। ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ੨੩ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਚਿੰਤਾ ਨਵਮ ਕਾਮੇ ‘ਦਾਰਾ ਭਯੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਗਨ
ਨਾਮ ਚੌਦਸਮੇ ਅੰਗ ॥ ੧੫ ॥

੧੫. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਦਵਾਲ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆਏ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਕੋ ਛੇਰਿ। ਨਿਜ
ਬਡਿਅਨਿ ਗੁਰ ਬਾਨ ਕੋ^੨ ਦੇਖਨਿ ਮਾਝੇ ਓਰ॥੧॥ ਰੋਪਈ॥ ਪਤਿਛਾਹਿਤ
ਮੈਂ ਰੋਰਾ ਪਰੇ। ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਕੋ ਸੁਭ ਜਬਿ ਲਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਕੋ
ਤਰਿ ਕੈ। ਸੈਨਾ ਸੇਗ ਸਕੇਲਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੨ ॥ ਦੇਸ ਦੁਆਬਾ ਉਲਘੇ
ਸਾਰੇ। ਬਾਜਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੇ। ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲੇ ਚਾਰੁ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਫਹਿਰਤਿ ਆਰੋ, ਚਲਹਿ ਕਿਕਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਵਕਾ ਚਢਿ
ਚਾਲੇ। ਕਬਹੂੰ ਤੁਰੇਗ ਅਰੁਵਿ ਬਿਸਾਲੇ। ਕਬਿ ਮਤੇਗ ਪਰ ਹਇ ਅਸ-
ਵਾਰ। ਸੇਗ ਵਾਹਿਨੀ ਕਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੪ ॥ ਸੁਭਟ ਕੁਦਾਵਤਿ ਚਲਹਿ
ਤੁਰੇਗ। ਗੁਰੁ ਦਿਖਾਵਹਿ ਮਨਹੂੰ ਕੁਰੰਗ। ਇਮ ਗਮਨਤਿ ਰੋ ਪਾਸ
ਬਿਪਾਸਾ। ਸਿੰਧੁ ਗਮਨੀ ਸੁਜਲ ਬਿਲਾਸਾ^੩ ॥ ੫ ॥ ਨੌਕਾ ਕਰੀ ਸਕੇਲਨਿ
ਸਾਰੀ। ਚਢਿ ਸੈਨਾ ਗਨ ਉਤਰੀ ਪਾਰੀ। ਅਹੈ ਭੀਰ ਪਰਗੋਇਦਵਾਲ।
ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੬ ॥ ਨਮੋ ਕਰੀ ਦੁਰਹਿ ਤੇ ਹੋਰਿ। ਗਏ
ਬਾਪਕਾ ਪਰ ਗੁਰ ਢੇਰ। ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਕੋ ਨੀਰ ਸ਼ਨਾਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਪੁਨ
ਕੀਨਸਿ ਪਾਨੇ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਬ ਮਹਾਤਮ ਕਹਾ। ‘ਮੁਕਤਿ ਸਥਾਨ
ਕਹਜੇ ਗੁਰ ਮਹਾਂ’। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੰਤਤਿ ਸਾਰੀ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ
ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੀ ॥੮॥ ਸਿੱਖ ਆਇ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਭਲੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੇਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ। ਕਿਰਤਨ ਕੋ ਕਰਿਵਾਇ ਅਗਾਰੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਪਧਾਰੇ ॥੯॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਸੁਨਿਣੇ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਭੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਲ
ਬਸੇ ਮਹਾਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਚੰਬਾਰੇ। ਜਹਾਂ ਬਸੇ ਬਹੁ ਬਰਖ
ਗੁਜ਼ਾਰੇ ॥੧੦॥ ਤਹਾਂ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ। ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਪਾਨ ਬਾਨ॥

^੧ਪਾਠ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪੁਰਸ਼ ਵੇਜਿਆ ਆਪਣੇ ਵਡ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਮੁਸ਼ਟ ਜਲ ਵਾਲੀ। ^੨ਪਹਿਲੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਵੇਂ।

ਸਿਰ ਨਾਇ। ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਮਸਤਕ ਪਰ ਲਾਈ। ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਬਖਾਨਿ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੧੧ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਇਸ ਥਾਨ। ਇਹ ਰਜ ਕਰਤਿ
ਪੁਨੀਤ ਮਹਾਨ’। ਭਏ ਸਥਿਤ ਆਗੈ ਚੌਥਾਰੇ। ਦੀਪ ਸੁ ਧੂਪ ਕੁਸਮ
ਬਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲ ਭਯੋ ਬਝਿ ਆਇ। ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ,
ਥਾਇ ਨ ਪਾਇ। ਬੈਠਿ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦ੍ਰਿਫ ਆਸਨ। ਹੋਤਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰ-
ਤਨ ਭਾਸਨ’ ॥ ੧੩ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਹੁ ਮਠਿਆਈ। ਕਰਜੋ
ਤਿਹਾਵਲ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ। ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸਭਿਨਿ ਬਰਤਾਯੋ। ਤੂਸਨਿ ਧਰੇ
ਬਬਦ ਮਨ ਲਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੰਤਤਿ ਆਈ। ਇਕਠੀ
ਹੁਇ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ। ਗੁਰ ਨੈ ਨਿਜ ਗਰ ਸੰਗ ਲਗਾਈ। ਕਰਿ
ਆਦਰ ਨਿਜਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਕੀਨੋ।
ਸੁਖਮ ਬਸਤੁ ਪਹਿਰਿਥੇ ਦੀਨੋ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੋਸਿਸ ਪਹਿਰਾਈ। ਦਰਬ
ਮੰਗਾਇ ਦਿਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰਿ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਧਿਕ ਸਨਮਾਨੋ।
ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨਿ ਤਿਸ ਥਾਨੋ। ਵਹਿਰ ਆਇ ਭੇਰੇ ਮਹਿ ਗਏ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸੁਪਤਏ ॥ ੧੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਪੁਨ ਜਾਗੇ।
ਸਗਰੀ ਸੌਚ ਕਰਿਨਿ ਗੁਰ ਲਾਗੇ। ਨੀਰ ਬਾਵਲੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਏ। ਇਕ ਸੋ
ਇਕ ਗਾਗਰ ਭਰਿ ਲਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਤਿਨ ਸਭਿ ਸੇ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ।
ਹੁਇ ਏਕਾਕੀ ਠਾਨਜੋ ਧਾਨ। ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤੀ ਟਿਕਾਈ।
ਆਨੰਦ ਮਗਨ ਭਏ ਗੋਸਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਕਸੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਮਿਲਿ ਸੇਵਕ ਪੁੰਜ। ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟ ਕੋ ਜਾਮਾ। ਸੁਖਮ
ਬਹੁਤ ਸੰਤ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪਹਿਰਨਿ ਤਨ ਮਹਿ ਤਬਿਹੂ ਕਰਜੋ।
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕੋ ਆਗੈ ਧਰਜੋ। ਤਰਕਸ਼ ਧਨੁ ਜੁਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਚਾਰੁ ਸਭਿ ਦਯਾਲਾ ॥ ੨੧ ॥ ਤਹਿ ਤੇ ਪੁਰਿ ਦਿਸਿ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਯਹੁ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਾਯਹੁ। ਅਸੁ ਅਰੁਵਿ ਹੁਇ ਚਲੇ
ਅਗਾਰੀ। ਦੰਦਭਿ ਬਜਰੇ ਭਈ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਕਛੁ ਤੋਪਨਿ ਕੀ
ਸ਼ਲਖ ਚਲਾਈ। ਚਲਜੋ ਨਕੀਬ ਏਲਤਿ ਅਗਵਾਈ। ਚਲੇ ਤੁਰੰਗਮ ਭਟ
ਗਮਨੇਤੇ। ਖੁਰ ਮੇਂ ਅਵਿਨੀ ਸ਼ਬਦ ਉਠੇਤੇ ॥ ੨੩ ॥ ਉਲੇਘੇ ਪੰਥ ਸਗਲ
ਤਤਕਾਲ। ਮੁਹੁਚੇ ਜਾਇ ਖਡੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾਗ੍ਰਾਮ ਵਹਿਰ ਭੇਰਾ ਕਰਿਵਾਇ।
‘ਕੀਰਤਨ ਏ ਫਿਰਾਰ।’ ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਪੋਲੇ ਢਾ।

ਉਤਰੀ ਸੈਨ ਬਿਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਆਪ ਉਤਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗਾਇ । ਗਏ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕੀ ਥਾਇ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਜੋ ਨਿਤ ਨਿਰਬਾਨ^੧ ।
 ਮਕਤਿ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪਥਮੈ ਜਾਇ ਪ੍ਰਦਖਨਾ ਕਰੀ ।
 ਕਰ ਸੈਂ ਲਈ ਧਰਿ ਸਿਰ ਧਰੀ । ਦੀਪਕ ਬਿੰਦ ਘਿੱਤ ਕੇ ਬਾਰੇ । ਧੂਪ
 ਧੁਖਾਇ ਸੁਰੀਧਤਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਮਨਸ ਮਾਲਾ^੨ ਤਹਿ ਲਰਕਾਈ ।
 ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਸੁ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਸਨਮਾਨਤਿ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਅੰਸ । ਕਰੀ
 ਹਕਾਰਨਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸ ॥ ੨੭ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਗਰੇ ਲਗਾਏ । ਪਥਮੇ
 ਦਯੋ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀ ਬਹੁ ਕੀਨਿ । ਪੋਸਿਸ਼
 ਬਹੁ ਪਹਿਰਨਿ ਕੋ ਦੀਨਿ ॥ ੨੮ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਛ ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮਾਨ^੩ ।
 ਬਹੁਰ ਮੰਗਾਯੋ ਬਹੁ ਪਕਵਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਬੈਠਾਇ ਅਚਾਵਾ ।
 ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਤਿਨ ਖਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਕੋ ਸਗਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ।
 ਬੁਝਨ ਕੀਨਸਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸਗਰੀ ਨਿਗਤਿ ਸੋਭਿਕ ਆਈ ।
 ਸਭਿਨਿ ਦੇਗ ਤੇ ਭੋਜਨ ਖਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਲਗਿ ਸਭਿ ਪੋਸੈ^੪ ।
 ਦਾਨਮਾਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸੇਤੋਸੈ^੫ । ਭੁਮਾਸਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ। ਖਾਨਪਾਨ ਕਰਿ
 ਕੈ ਤਿਸ ਥਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਇਸਥਾਨ ਅਗਾਰੀ । ਬੈਠੇ ਸਗਰੀ ਨਿਸਾ
 ਗੁਜਾਰੀ । ਕਿਰਤਨ ਭੋਜਨ ਅਖੰਡ ਭਯੋ ਹੈ । ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਮੇਲ
 ਬਿਯੋ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਇਕ ਸਿਮਰਨ ਦੂਜੇ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ । ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ
 ਉਰ ਹਰਸਨ^੬ । ਰਹੀ ਜਾਮਨੀ ਜਬਿਹੂੰ ਜਾਮ । ਉਠੇ ਗੁਰੂ ਆਨੰਦ ਕੇ ਧਾਮ
 ॥ ੩੩ ॥ ਨਿਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਇਸ਼ਨਾਨੇ । ਇਕ ਸੈਂ ਇਕ ਗਾਗਰ ਜਲ
 ਆਨੇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਚਵਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ । ਸੈਨਾ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ
 ॥ ੩੪ ॥ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਾਵਨਿ ਲਾਗੇ । ਭਟ ਭੇ ਸਨਧ ਪਹਿਰਿ ਤਨ
 ਬਾਰੇ^੭ । ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ਗੁਰੁ ਭਏ ਅਰੁਢਾਕੋਨ ਲਖੈਜਿਨ ਆਸੈ ਰੁਢਾ ॥ ੩੫ ॥
 ਦਾਰੇ ਕੀ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ । ਹਟਿਬੇ ਤਜਾਰ ਕਰੀ ਅਸਵਾਰੀ । ਇਤਨੇ
 ਮਹਿ ਸਉਰ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੩੬ ॥
 ਦਿਯੋ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ^੮ ਤਿਨ ਫੇਰਿ । ਲਿਖਯੋ ਭਾਉ ਤੇ ਹੁੰਮ ਘਨੇਰ^੯ :- “ਤੁਮ

^੧ ਮੁਕਤ, ਅਤੀਤ, ਫੁਲਾ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ । ^੨ ਰਜਾਏ । ^੩ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀ । ^੪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਹੋਣੇ । ^੫ ਸੁਰਮੇ
 ਪੁਸ਼ਾਏ ਪਰਿਨਫੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣੇ । ^੬ ਭਾਵ ਹੁੰਮ ਹੋਣਾ (ਜਿਸ ਵਿਚ) ਸੁਰਮੇ ਤੇ ਹੁੰਮ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ।

ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਿਤ ਉਮਗਾਯੋ। ਚਾਹਤਿ ਰਹੈ ਨ ਅਵਸਰ ਪਾਯੋ ॥੩੭॥ ਮੈਂ
ਅਥਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ ਇਸ ਦੇਸ । ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸੇਸ । ਘਾਟ
ਬਿਪਾਸਾ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਨਹੀਂ ਬਿਲਮੁ ਮੁਝ ਕੋ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥
ਇਤ ਉਤ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਜੇ ਹੋਹੁ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮੇਹੁ । ਲਾਰ
ਲਗਜੇ ਨੌਦੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ । ਆਵਤਿ ਉਮਝੈ ਜਨੈਂ ਬਡ ਜਲਧਰ ॥
੩੯॥ ਨਾਹਿ ਤ ਮੈਂ ਆਵਤਿ ਜਿਤ ਹੋਤੇ। ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਤੇ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤੇ ।
ਸੁਨੈ ਸੋਕਨਾਮਾ ਹਟਿ ਚਲੇ । ਗੋਇਦਵਾਲ ਪੰਥ ਜੋ ਭਲੇ ॥੪੦॥ ਦਾਰ-
ਸਕੋਹ ਜੁ ਦੂਤ ਪਠਾਵਾ । ਗਮਨਤਿ ਬੁਝਨਿ ਹੋਤੁ ਅਲਾਵਾ । ‘ਕਿਹ ਬਲ
ਵਲੀਅਹਦ ਕੋ’ ਛੋਰਿ ? । ਆਇ ਪਹੁੰਚੈ ਹਮਰੀ ਓਰ ?’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ
ਤਿਸ ਨੈ ਸਭਿ ਕਹੈ ਬਨਾਏ। ‘ਤਜਿ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਤਟੇ ਉਤਰਾਏ। ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ
ਰਾਵਰਿ ਇਸਥਾਨੇ । ਨਿਸ ਬਿੰਸਾਮਤਿ’ ਕੂਚ ਪਯਾਨੇ ॥ ੪੨ ॥ ਲਗਜੇ
ਅਨੁਵਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਬੰਗ ਕਰਿ ਮੈਂ ਇਤਿ ਆਯੋ । ਮਮ ਪੀਛੇ
ਹੀ ਆਵਤਿ ਸੋਇ । ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਦੇਰਿ ਨ ਕੋਇ ॥੪੩॥ ਇਤ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰੇ ਤੁਮ ਚਾਲੇ । ਉਤ ਤੇ ਆਇ ਮਿਲੈ ਸੁਖ ਨਾਲੇ’ । ਇਮ ਬੁਝਤਿ ਗਮਨੇ
ਮਗ ਜਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹਰਿਖਾਇ ॥ ੪੪ ॥ ਆਇ ਪਹੁੰਚੈ
ਗੋਇਦਵਾਲ। ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਚਮੁੰ ਬਿਸਾਲ । ਉਤਰੇ ਕੁਲ ਬਿਪਾਸਾ ਹੋਰੇ ॥
ਜੁਤਿ ਬਿਸਤਾਰ ਸੈਨ ਕੇ ਡੋਰੇ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਢਿਗ
ਲੀਨੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ। ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਸੁਰਮੇ ਦਾਸ ਭਏ ਸਮੁਦਾਇ ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਇੰਦ੍ਰ ਨਾਮ ਭਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੋਇਦਵਾਲ ਗੋਇਦਵਾਲ ਪਹੁੰਚ ਆਗਠ’ ਪੰਥ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ੧੯ ਦਫ਼ਤੇ
ਐਸੁ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. [ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਡੋਰਾ ਕਿਯੋ ਜਸੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ । ਉਰ ਹਰ-
ਖਨੈ ਸੁਖ ਕੋ ਲਹੈ ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥ ਭੋਪਈ ॥ ਅਪਨੇ ਉਮਰ-
ਵਨਿ ਕੋ ਸਾਥ । ਬੋਲੈ ਤਬਹਿ ‘ਸੁਨੀ ਮੈਂ ਗਾਥ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਪੀਰਨਿ
ਪੀਰ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ॥੨॥ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਮਾਨ। ਕਰੇ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ । ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਨ ਤੇ ਪਸਚਾਤ,
ਜੋ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਜਸੁ ਅਵਿਦਾਤ’ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਅਨੇਕ ਬੇਸ ਕੇ ਮਿਲੇ । ਜਹੁ

‘ਨਾਲ ਨੋਗਾ। (ਅ)(ਪਿਛੇ) ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ । ‘ਦੋਦਲ । (ਅ) ਸਮੁੰਦ੍ਰ । ‘ਦਰ ਸਕੋਹ ਨੂੰ । ‘ਅਰਾਮ
ਕਰਕੇ । ‘ਉੱਜਲ ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਨਹੁੰ ਕਾ ਚਲੇ । ਤਹਿੰ ਤਹਿੰ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ ਨੇ ਕਹਜੇ । ਬਹੁ
ਲੋਕਨਿ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਲਹਜੇ ॥੪॥ ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਕੋਰੇ । ਹੁਤੇ ਪੀਰ
ਅਜਮਤੀ ਬਡੇਰੇ । ਇਸ ਘਰ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਬਡਿਆਈ । ਮਿਲਿ ਮੁਰੀਦ
ਸਮ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ ॥ ੫ ॥ ਰੱਜੂ ਸ਼ਰਾ^੧ ਜਿਨਹੁੰ ਗਰ ਪਰੀ ਮੁਢ ਮੁਲਾਨਿ^੨
ਸੁ ਚਰਚਾ ਕਰੀ । ਬਨੇ ਅਸੂਯਕ^੩ ਗਜਾਨ ਬਿਹੀਨੇ । ਜਥਾ ਅੰਧ ਕਰ
ਮਾਣਿਕ ਲੀਨੇ ॥੬॥ ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਚਲੈਂ ਅਗੇਰੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੁਨਿ ਹੈਂ
ਥਾਕ ਭਲੇਰੇ । ਸੰਤਨਿ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਸੁਖਦਾਨੀ । ਜਗ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਕੋਨ
ਸਮਾਨੀ^੪ ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਨਿਸਾ ਬਾਸ ਕੀਨਸਿ
ਤਿਸ ਥਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ । ਭਈ ਬਿਡੀਤ ਜਥਾ
ਸੁਖ ਰਾਤੀ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠਜੇ ਕਰਿ ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨਾ । ਕਛੁ ਉਪਨਿਖਦ
ਪਾਠ ਮੁਖ ਠਾਨਾ ਸਗਲ ਨੇਮ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਤ ਕੋਰੇ । ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਅਚਜੇ
ਜਲ ਫੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਕਰੇ ਕੂਚ ਸਤੋਦ੍ਰਵ ਕੋ ਭਰਜੇ । ਬੁਰਨ ਪੰਥ ਪਯਾਨਾ
ਕਰਜੇ ਪਾਰ ਬਿਪਾਸਾ ਉਤਰਜੇ ਤੀਰਾਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਲਸਕਰ ਭੀਰਾ ॥੧੦॥
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸੁਧਿ ਨਿਜ ਮਿਲਿਬੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਈ ।
ਬੁਝੈ ਸੁ ਤਜਾਰਿ ਆਪ ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਲੇ ਕਰਿ ਦਿਪਤਿ ਜਵਾਹਰ ਆਛੈ ॥੧੧॥
॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ । ਚਲਜੇ ਸੁ ਸ਼ੀਲ^੫ ਜਾਂਹਿ ਅਧਿਕਾਏ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮੇਂ ਪਗ ਧਾਰਿ । ਪਹੁੰਚਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਥਾਰ ॥ ੧੨ ॥
ਦੇਇ ਰਕੇਬੀ ਕੋਰ ਮਥਾਰ । ਧਰੇ ਜਵਾਹਰ ਅਰੁ ਦੀਨਾਰ । ਕਛੁਕ ਨੀਮ੍ਹਿ
ਹੁਇ ਬੈਠਜੇ ਪਾਸ । ਪਹਿਰੇ ਭੁਖਨ ਰਹਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਦੀਰਘ ਸ਼ਮਸ
ਬਦਨ ਪਰ ਸ਼ਜਾਮੂ^੬ । ਸਿਰ ਪਰ ਕੁਲਹਿ ਦਿਪਹਿ ਅਭਿਰਾਮੂ । ਅਪਨ
ਸਰੂਪ ਸਮੁਝਿਬੇ ਹੇਤੁ । ਬੋਲਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਚੇਤ ॥੧੪॥ ‘ਬਹੁ ਸੰਤਨਸੇਂ
ਗੋਸ਼ਠ ਮੇਰੀ । ਲਖਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕਉ ਇੱਛ ਅਛੇਰੀ । ਸਤਿਹਿਨਿ ਮੇਕਹੁ
ਭਲੇ ਬਤਾਯੇ । ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਜਿਸ^੭ ਛੁਵਨਿ ਨ ਪਾਯੇ ॥੧੫॥ ਸਭਿ ਕੇ ਬੀਚ,
ਅਲੇਪ ਸਭਿਨਿ ਤੇ । ਪਦਮਪੱਤ੍ਰ ਜਿਮ ਰਹਤਿ ਜਲਨ ਤੇ’ । ਸਭਿ ਸੁਖਮ
ਤੇ ਸੁਖਮ ਜੋਇ । ਦੁਰਜੇ ਅਗੋਚਰ ਲਖਜੇ ਨ ਕੋਇ ॥੧੬॥ ਜੋ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਤਿ
ਮਹੀਯਾਨੇ । ਬਿਦਤਹੁ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਦਤ ਬਖਾਨੇ । ਫੁਰਨ ਪਲਕ ਕੋ ਜਿਸ

^੧ਸ਼ਰਾ ਦੀ ਦੋਸੀ ^੨ਮੁਰਖ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੇ । ^੩ਇੰਦਕ । ਈਰਖਾਲੂ । ^੪ਟੋਕੀ, ਧਰਮ ਭਾਵ । ^੫ਕਲਾ
ਵਾਜ਼ਾ । ^੬ਭਾਵ ਜਿਸ ਰੂਪ ਨੂੰ । ^੭ਜਿਵੇਂ ਕਵਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਪਾਛੀਆਂ ਤੋਂ (ਅਯੋਮ) ਗਿੰਦ ਲਏ ।

ਬਿਨ ਨਾਹੀ। ਦੀਨਸਿ ਚੇਤਨਤਾ ਸਭਿ ਮਾਹੀ॥੧੭॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਜਿਸ
 ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। ਇਕਰਸ ਸਦਾ ਸੁ ਗਗਨ ਸਮਾਨੇ। ਸੁਭਾਤਿ, ਸਜਾਤਿ,
 ਬਿਜਾਤੀ ਭੇਦ ਨ^੧। ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਜੁ ਪੁਛੇਦ ਨ^੨॥੧੮॥ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦ
 ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਤਾਵਨਿ। ਜੋ ਉਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦੈਂ ਪਾਵਨ^੩। ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
 ਸਭਿ ਲਿਖਵਾਈ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਲੈ ਨੀਕ ਬਨਾਈ॥ ੧੯॥ ਸਕਲ ਪਠੀ
 ਮੈਂ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰੀ। ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਜਨਾਵਤਿ ਸਾਰੀ। ਭੇਟੇ^੪ ਬਹੁ ਉਤਮ
 ਸੈਨਜਾਸੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਭਾਖੈ ਮੁਖ ਪਾਸੀ॥ ੨੦॥ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੀਆ-
 ਮੀਰ ਮਹਾਨਾ। ਜਿਸ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹਤੈ ਅੰਗਮਾਨਾ। ਤਿਨ ਕੋ ਸੇਗ ਭਯੋ
 ਮੁਖ ਨੀਕਾ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟੈ ਦੁਖ ਜੀਕਾ॥ ੨੧॥ ਤਿਨ ਢਿਗ ਮੈਂ
 ਅੰਤਜਾਸ ਕਮਾਵਾ। ਅੰਤਰ ਬਿਤੀ ਮੋਹਿ ਮਨ ਲਾਵਾ। ਕੀਨਸਿ ਬਹੁ
 ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੇਗਤਿ। ਬੈਠਤਿ ਰੋਹੈ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਪੰਗਤਿ॥ ੨੨॥ ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਇਮ ਮੁਖ ਕੋ ਸਭਿ ਜਾਨੈ। ਮਿਲਿ ਤੁਰਕਨਿ ਰੋਰ ਬਹੁ ਠਾਨੈ।
 -ਦੀਨ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਾਹਰ-। ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰੈ ਮੁਲਾਨੇ ਜਾਹਰ॥੨੩॥
 ਭਬਿ ਨੁਰੀਗ ਬਾਦੀ ਜੁ ਕੁਸ਼ੀਲ^੫। ਹਿਤ ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਪਠੈ ਵਕੀਲ।
 ਜੀਵ ਨਰਕ ਮਹਿ ਜਨੈ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਨਿਕਸੈ ਕੋ ਨ, ਰਖੈ ਸਮੁਝਾਵੈ॥੨੪॥
 ॥ ਤਿਮ ਮੁਖ ਕੋ ਕਹਿ ਬੁੱਧਿ ਬਤਾਵੈ। ਮੈਦ ਮਝੀ ਕੁਛ ਨਹੀ ਲਖਾਵੈ।
 ਮੈਂ ਤਿਨ ਕਉ ਗਹਿ ਗਹਿ ਕਹਿ ਮਝੀ^੬। ਦਿਏ ਭੋਰਿ ਪੁਨ ਮੁਰਖ ਅਝੀ
 ॥ ੨੫॥ ਨੀਦਾ ਕਰਹਿ ਸਗਲ ਤੁਰਕਾਨਾ। ਬੰਧੈ ਸ਼ਰਾ ਵਾਸਿ, ਬੁਧਿ
 ਹਾਨਾ। ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੀ ਕਬਿ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ। ਕੁਮਤਿ ਨਾਰਕੀ ਤਨ ਅਭਿ-
 ਮਾਨੀ॥੨੬॥ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਕਟੁਨਾ ਮੁਖ ਹੋਈ। ਐਸੇ ਬਿਖਨ ਛੁਵੇ ਨਹਿ
 ਕੀਈ। ਬਧੈ ਲਾਲਸਾ ਨਿਤ ਅਧਿਕਾਈ। ਹੁਇ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚਲਰਾਈ
 ॥ ੨੭॥ ਮਿਥਨਾ ਜਗ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਜੋਈ॥ ਅਯਨੀ ਸਮ ਦਹੀਯਤਿ
 ਸਭਿ ਕੋਈ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਸ ਹੋਹੀ। ਤਿਨ ਕੀ ਆਚ ਨ
 ਲਾਗਹਿ ਮੋਹੀ॥ ੨੮॥ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਚਤਾ ਪਾਵਉ^੭। ਜਿਸ ਤੇ
^੧ਏਥੇ ਰਾਸ ੫ ਅੰਸੁ ੪੧ ਅੰਕ ੨੮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ। ^੨ਦੇਸ਼, ਕਾਲ ਤੇ ਵਸਤੂ ਤੇ ਜੋ ਭੇਦਿਆ ਨਹੀਂ।
^੩ਜੋ ਉਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਨ। ^੪ਮਿਲਿਆ ਹੀ। ^੫ਬਜ਼ਤਾਲੂ ਤੇ ਖੋਟੇ ਫੁਫਾਉ ਵਾਲਾ
 ਨੁਰੀਗਾ। ^੬ਜਿਵੇਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ (ਭਿੰਨ) ਜੀਵ (ਬੜਾ ਹੀ) ਦੁਖ ਪਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ
 ਨਾ (ਕਰਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾ ਨੂੰ ਬੀ ਵਿੱਚ) ਦੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਝਾਵਣਾ। ^੭ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ
 ਯਕੂਨ ਕੀ ਮੱਤ ਕਹੀ (ਪਰ ਅੰਤ)। ^੮ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਈ।

ਜਨਮ ਰੁ ਮਰਨ ਮਿਟਾਵਉ^੧। ਉਪਜੈ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਖੈ ਬਿਸਵਾਸ। ਕਟਹਿ
ਪੁਰਾਤਨ ਦੁਬਿਧਾ ਫਾਸ॥ ੨੯॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬਿਤ ਹੋਇ। ਤਨ
ਹਉਮੈ ਤਜਿ ਲਹਿ ਸੁਖ ਸੋਇ। ਮਿਟਹੁ ਅਨਿਕਤਾ^੨ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕੀ।
ਹੋਹਿ ਸਫਲਤਾ ਤੁਮ ਹੋਰੇ ਕੀ॥ ੩੦॥ ਅਪਰ ਜਾਚਨਾ ਕਰੋਂ ਨ ਕੰਈ।
ਆਇ ਰੁ ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਤਜਿ ਹੋਈ^੩। ਨਾਨਕੀਤ ਜੋ ਸੁਖ ਜਗ ਕੇਰੇ। ਜਿਸ
ਜਾਚਨਿ ਕੇ ਨਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ॥ ੩੧॥ ਤਨ ਧਰਿਬੈ ਕੇ ਜੋ ਬਿਵਹਾਰਾਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ। ਤਿਨਕੋ ਜਤਨ ਕਰਨਿ ਹੈ ਬਾਦ। ਹਾਨ ਲਾਭ
ਸ਼ੋਕਦ ਅਹਿਲਾਦ^੪॥ ੩੨॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਸ਼ਕ ਜਿਮ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਹਰਖ ਸੋਗ
ਬਿਨ ਤਥਾ ਬਿਤਾਵੈ। ਕਰਨਿ ਉਪਾਇ ਲਖਨੇ ਮੈਂ ਨੀਕੇ। ਜਿਸ ਤੇ
ਕਟ ਹ ਕਸਟ ਨਿਤ ਜੀ ਕੇ॥ ੩੩॥ ਯਾਂਤੇ ਲਾਲਸ ਅਹੈ ਹਮਾਰੀ। ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਵਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਬਹੁ ਬਰੁਸਾਏ। ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿ
ਜਸ ਜਿਨ ਕੋ ਛਾਏ॥ ੩੪॥ ਤਿਸ ਗਾਈ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈ। ਨਿਸ
ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕੇ ਕਹੈ। ਜਿਸ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਬੇਦ ਬਤਾਵੈ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਮਨ
ਇਸਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ॥ ੩੫॥ ਪੰਚਹੁੰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੈ। ਜਿਸ ਕੇ ਇਹ^੫
ਅਲੇਖ ਹੁਇ ਬਿਰੈਂ। ਅਖਿਲ ਤੇਜ ਕਹੁ ਦਾਸਕ ਤੇਜ। ਸਭਿ ਕਉ ਸੱਤਾ
ਦੋਇ ਅਮੋਗ^੬॥ ੩੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ^੭ ਠਾਨਿ ਕੇ ਤਹਿ ਮਨ
ਦੇਹੁ ਰਿਕਾਇਾਰਾਗ ਦ੍ਰੈਸ਼ਨਹਿ ਫੈ ਸਕਹਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤ ਸਹਾਇ^੮॥ ੩੭॥

ਸਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਨਿੰਦੇ ਨਾਨਕਿ ਰਾਸੇ 'ਬਾਹ ਬੀਰ' ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਲਨ ਨਾਮ ਖੇਸਸਿ ਐਸੁ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ ਗਾਇ ਜੀ ਕੁਗਾਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇ ਦਾਨ। ਰਿਦਾ
ਨੁੱਧ ਦੇਖਾਨ ਕਰਨੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ॥ ੧॥ ਚੰਪਈ॥ 'ਤੁਰਕੋਸ਼ੁਰ'^{*} ਕੇ
ਬੀਸ ਮਝਾਰੇ। ਸੁਭ ਮਤਿ ਉਪਜਨੈ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰੇ^੧। ਮਰੂ ਦੇਸ਼ ਜਿਮ
ਸੁਰਤਰੁ ਹੋਵਾ। ਜਿਮ ਕਾਕੀਨ ਕੇ ਕੀਕਲ ਜੋਵਾ^੨॥ ੨॥ ਬਕੀਨ ਬੀਸ
ਕਲਹੀਸ^੩ ਉਪੰਨਾ। 'ਕੋ ਖੁਦਾਇ ਦਰਵਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਨਾ। ਪਰਮਾਰਥ ਮਹਿ

^੧ਭਾਵ ਹੈਤ। ^੨ਪਹਿਲੇ ਯਾ ਪਿਛੋਂ ਤਿਆਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ^੩ਹਰਖ ਏਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

^੪ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰਿਯ। ^੫ਇਕ ਰਸ, ਮਿਲ ਕਰਕੇ। ^੬ਆਪਣੀ। ^੭(ਇਹ) ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ।

(ਅ) (ਤਤ ਮੋਬਿਆ ਹੈ) ਵਿਚਾਰ (ਆਇ) ਗੁਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਨ। ^੮ਵੇਤਲੇ। ^੯ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵੇਂ
ਕੰਦਿਲ ਵੇਖੀਏ ਹੈ। ^{੧੦}ਰਾਸ ਦੰਸ। (ਅ) ਇਕ ਦੰਸ। ^{੧੧}ਕਿਸੇ ਦੁਦਾ ਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੇ
ਪ੍ਰਾਨ (ਦੇਖੋ) ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਿਚ।

*ਪਾ.—ਤੁਰਕੋਸ਼ਨ।

ਸੁਮਤਿ ਲਗਾਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਖੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੧ ॥੩॥ ਬਿਖੈ ਬਾਸਨਾ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸੀ । ਕਰੀ ਨਿਕੰਦ^੨ ਸਰਾ ਗਰ ਫਾਸੀ।ਉੱਤਮ ਪੰਥ ਚਲਿਨਿ
 ਚਿਤ ਚਹੌ । ਪਰਬ ਬਡਭਾਗਨਿ ਤੇ ਲਹੌ ॥ ੪ ॥ ਭੋਗਨਿ ਰਾਜ
 ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲ । ਇਸਤੀ ਆਦਿ ਬਿਸਨਨਿ ਜੇਜਾਲ । ਨਾਸਵੇਤ ਇਹ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਕੇ । ਛਿਨ ਭੋਗਰ ਜਿਮ ਓਸਨਿ ਕਨਕੇ^੩ ॥ ੫ ॥ ਫਸਿ ਫਸਿ
 ਇਨ ਮਹਿ ਕਸਟ ਲਹੰਤੇ । ਸੱਤਨਾਮ ਕਉ ਨਹਿ ਸਿਮਰੰਤੇ । ਸਾਧੁ
 ਸਾਧੁ ਯਾਂਤੇ ਮਤਿ ਤੇਰੀ । ਛੁਟਨਿ, ਪਰਯੋ ਬਿਸਿਯਨਿ ਕੀ ਏਰੀ^੪ ॥ ੬ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਮੈਂ ਬਿਤ ਚਾਹਤਿ । ਅਨੰਦ ਹੋਨਿ ਕੋ ਮਹਦ ਉਮਾਹਤਿ ।
 ਤਿਹ ਸਾਧਨ ਸਾਧਤਿ^੫ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।ਜਿਸ ਤੋ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਬਾਤੀ॥੭॥
 ਕਰਿਬੈ ਲਗਹਿ ਜੁ ਕਾਰਜ ਰਾਸ । ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਕ ਚਹੀਅਹਿ ਪਾਸ ।
 ਜਗ ਮਹਿ ਉੱਚਾਵਚ ਜੇ ਕਾਜ^੬ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਸਾਜ^੭ ॥ ੮ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਸਹਾਇਕ ਬਿਨ ਨਹਿ ਹੋਤਿ। ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਇ ਅਰੰਭ ਉਦੋਤ^੮।
 ਕੇਤਿਕ ਹੈਂ ਦੁਹਸਾਧਨ^੯ ਮਹਾਨ । ਕਰਿ ਸਕਿ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰਥਵਾਨ ॥ ੯॥
 ਜਿਨ ਕਉ ਮਿਲੇ ਸਹਾਯਕ ਭਾਰੇ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਹਿ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਨਹੀਂ ਸਹਾਇਕ, ਸਮਰਥ ਨਾਂਹੀ । ਸੇਸੈ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾਰਜ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਹੋਇ ਸਹਾਇਕ ਸਮਰਥ ਭਾਰੇ । ਤਬਿ ਕਾਰਜ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਸੁਧਾਰੇ । ਜੋ
 ਕਾਰਜ ਬ੍ਰਹਮਗਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੱਤਨਾਮ ਤੇ ਪੁਰਹਿ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੧॥
 ਸੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸ । ਜਿਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਹਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਤਿਸ
 ਕੋ ਸਭਿ ਸੁਖੈਨ ਹੁਇ ਜਾਵੈਂ । ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਦੇ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈਂ ॥ ੧੨ ॥
 ਏਹਗਾ ॥ ਮਾਰਗ ਇਹ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੁਸ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅਤਿ ਜਾਨ । ਗੁਰੁ
 ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਕਹੌ ਸੁਭ ਸੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ^{੧੦} ॥੧੩॥ ਮਃ ੧ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ॥ ਵੁਟੇ ਤਿਲ ਬੁਝਾਯ ਜਿਉ
 ਹੋਵੇ ਅੰਦਰਿ ਓਤ ॥ ਖੈ ਅੰਦਰਿ ਵੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ॥ ਫਲੀ-
 ਅਹਿ ਵੁਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ ॥ ੩ ॥ ਪੁਨ:-॥ ਜੋ ਤੇ ਤਾਰੁ

^੧ਦੁਬਿਧਾ ਜਾ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕੀਤੀ । ^੨ਨਾਸ ਕੀਤੀ । ^੩ਫੁਲ ਦੇ ਰੂਪਕੇ । ^੪ਜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਏਤੀ
 ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣ ਲਈ । ^੫ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਦਾ ਹੈਂ । ^੬ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ (ਪੰਗਜ,
 ਖੂਹ, ਤਾਲ ਆਦਿ ਸੁਭ ਕਰਮ)।(ਅ) ਵੁਟੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ [ਸੰਸਾਰ, ਉਚਾਵਚ]। ^੭ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਮਾਨ
 (ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜੋ)ਅਵੇਭ ਕਰਨਾ ਹੈ। ^੮ਕਠਨ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ। ^੯ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੰਨੀ ਸੁਣੇ।

ਪਾਣਿ^੧ ਤਾਨੁ ਪੁਰੁ ਤਿਨੈ ਕਲ^੨ ॥ ਤਾਨੁ ਖਰੇ ਸੁਜਾਣ ਵੇਵਾਏਨੀ ਕਪਰੀ^੩ ॥੧॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਪਠਿ ਪਠਿ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਇ ਸਵਧਾਨ ॥ ਚਾਹਤਿ ਆਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ॥
 ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਰੁਫਲ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਾਮ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਲ ਬੁਝਾਝ ਜਸੋ ਰਾਖ ਮਝਾਰ^੪ ॥ ਅੰਤਕਾਲ ਤਿਮ
 ਹੁਇ ਨ ਸੰਭਾਰ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ ॥ ਨਿਰੁਚੈ ਬ੍ਰਹਮ-
 ਗਿਆਨ ਕਹੁ ਪਾਇ ॥ ੧੫ ॥ ਜੋ ਸਾਗਰ ਕੇ ਤਰਿਬੈ ਚਾਹੈ ॥ ਪਾਰ ਪਰਨਿ
 ਕਉ ਬਲ ਭੁਜ ਮਾਰੈ ॥ ਤਉ ਜਿ ਕੇਵਟ ਤਹਿ ਕੇ ਹੋਇ ॥ ਤਿਨ ਸੋ ਬੁਝਤਿ
 ਰਹਿ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥ ੧੬ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਕਪਰ ਜਿ ਸਾਗਰ ਮਾਹੀ ॥ ਤਿਨ ਕਉ
 ਭੇਦ ਲਖਿ ਸਕੈ ਨਾਹੀ ॥ ਤਰਤਿ ਜਾਤਿ ਕਹੁ ਥੰਚ ਸੁ ਲੇਰੇ ॥ ਰਾਖਹਿ
 ਬੀਚ ਨ ਉਬਰਨਿ ਦੇਤੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਰਤਿ ਜਿ ਨਰ ਤਿਨ ਗਿਨਤੀ ਕਉਨ ॥
 ਉਪਰ ਉਡੇ ਜਾਹਿ ਖਗ ਜੋਨ ॥ ਤਿਨਹੁ ਅੰਚਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਭੁਝਾਈ ॥
 ਕੇਵਟ ਬੁਝੇ ਦੇਤਿ ਬਤਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਹਨ ਬਾਮ ਬਿਚਾਰ ਬਚਾਵਉ ॥ ਸੁਧੇ
 ਪਾਰ ਉਤਰਿ ਕਰਿ ਜਾਵਉ ॥ ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਭੇਦ ਬਤਾਵੈ ॥
 ਕਾਮਾਦਿਕ ਸਭਿ ਤੇ ਸੁ ਬਚਾਵੈ ॥ ੧੯ ॥ ਸਿਮਰਨ ਸੋਤਿਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ॥
 ਜੀਵਤਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਿ ਸੰਗ ॥ ਜਸ ਜਸ ਭੀਰ ਜਹਾ ਜਹਿ ਹੋਈ ॥ ਸੁਖਦ
 ਸਹਾਇਕ ਤਹਿ ਤਹਿ ਹੋਈ ॥ ੨੦ ॥ ਸੋਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਹੀਨ^੫ ॥
 ਸ਼ੁਵਣਾਦਿਕ ਜੁ ਕਰਹਿ ਹਿਤ ਚੀਨ^੬ ॥ ਤਿਨ ਕਹੁ ਗਿਆਨ ਹੋਨਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾ
 ਕੇ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਸਕਲ ਬਿਧੁਸੈ ॥ ੨੧ ॥ ਫੁਟਹਿ ਨ ਤਿਨ ਕੀ ਆਵਾਗਉਨ ॥
 ਬਿਨ ਸਹਾਇ ਬਪੁਰੇ ਨਰ ਜੋਨ ॥ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈ ॥ ਕਜਾ ਸੋ
 ਕਰਹਿ ਅੰਤ ਬਿਲਲਾਵੈ ॥ ੨੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨਿ ਹਮਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ਸਭਿ ਸੁਖੇਨ
 ਹੀ ਮਿਟੈਂ ਕਲੇਸ਼ ॥ ਕਰਹੁ ਅਰਾਧਨਿ ਸਭਿ ਜਗ ਨਾਇਕ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਾਲ,
 ਹੁਇ ਦਾਸ ਸਹਾਇਕ ॥ ੨੩ ॥ ਇਕ ਮੇਵਾ ਦੁਤੀਯੋ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ^੭ ॥ ਇਸ ਕੋ

^੧ਆਪ [ਸਿੰਧੀ, ਪਾਣ=ਆਪ] । (ਅ) ਰੋਬਾ ਦਾ । (ਏ) ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ । ^੨ਤਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ।
^੩ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਿਆਣੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋਰ ਘੋਰਾਂ ਨੇ । ^੪ਵਿਚ ਉਆਹ ਹੋਈ
 ਹੈ । ^੫ਸ਼ੁਵਣ, ਆਦਿਕ ਜੋ (ਆਤਮਾਂ ਨੂੰ) ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^੬ਕਿਸੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫੇ
 (ਸ਼ੁਵਣਾਈ) ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੭ਕਵਿ ਜੀ ਭਾਵੇਗਾ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਵੇਖੋ
 ਪ੍ਰਾ ੬, ਖੰਡ ੨, ਮੰਤ੍ਰ ੧, ਅਸਲ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ:—ਏਕ ਮੇਵਾ ਦ੍ਰਿਤਜਮ-ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਇਕ
 ਦ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਭਾਵ ਮੋਤਿ ਵਸਤੂ ਇਕ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

^੮ਵਸਤੂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਕਾਲ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਆਸਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਸ਼੍ਰਵਨ ਕਰਹਿ ਤਸਿ ਭਰਮ। ਸੁਭਟ ਰਬੀ ਸਮ ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਇਕ ਸੋ
 ਲਰਹਿ^੧ ਜੁ ਦੁਇ ਸਵਧਾਨ॥੨੪॥ ਰਿਪੁ ਗਨ ਜੁਟੇ ਜੁ ਰਹੇ ਸਹਾਇ। ਸ਼੍ਰਵਣ
 ਸਹਾਇਕ ਚਹਿ ਇਸ ਭਾਇ^੨। ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹੁ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਬੇ। ਹਭਹਿ
 ਬਿਕਾਰ ਕਾਮ ਜੁਤਿ ਸਰਬੇ॥੨੫॥ ਅਯੈ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ^੩ ਸੁ ਜੋਇ। ਮਨਨ
 ਕਰਨ ਨਿੱਧਾਸਨ ਸੋਇ। ਮਹਾਰਬੀ ਸਮ ਬਲ ਕਹੁ ਧਰੈ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ
 ਸੰਗ ਏਕਹੁ ਲਰੈ॥੨੬॥ ਅਨਿਕ ਰਿਪੁਨਿ ਸੋ ਜਬਿ ਇਹ ਜੁਟੇ। ਚਹਤਿ
 ਸਹਾਇਕ ਭਬਿ ਬਲ ਖੂਟੇ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੋ ਲਿਵਹਿ ਲਗਾਵਨਿ। ਸਭਿ
 ਬਿਕਾਰ ਅਭਿ ਕਰਹਿ ਭਜਾਵਨਿ॥੨੭॥ ਜਬਿ ਸੱਖਾਤਕਾਰ ਉਰ ਭਯੋ।
 ਭਰਮ ਭੇਦ ਸਭਿ ਹੀ ਛੁਟਿ ਗਯੋ। ਇਹ ਅਤਿਰਬੀ ਸਹਾਇ ਨ ਚਾਹਤਿ।
 ਏਕਾਕੀ ਰਿਪੁ ਲਾਖਹੁ ਗਾਹਤਿ॥੨੮॥ ਫੁਰਹਿ ਦ੍ਰੋਭ ਨਹਿ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰਾ।
 ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਲਖਿ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ। ਵਸਤਾਦੁਤਿਯ ਭਾਸਿ ਹੈ ਜਬੈ। ਮਨ
 ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੈ ਤਬੈ॥੨੯॥ ਸ਼੍ਰਵਣ ਸੁ ਦਾਵਾਗਨਿ ਬਨ ਬਾਰ^੪। ਬੁਝਤਿ
 ਬਾਰ ਬਿਨ ਬਰਖੇ ਬਾਰ^੫। ਮਨਨ ਕਰਨਿ ਨਿੱਧਾਸਨ ਦੋਇ। ਬਿਸਰੀ ਕੀ
 ਅਗਨੀ ਸਮ ਸੋਇ॥੩੦॥ ਕਬਿ ਸਾਰੈ ਕਬਿ ਹੀ ਛਿਪ ਜਾਇ। ਨਾਸ ਵਾਸ-
 ਭਵ ਹੁਇ ਨ ਸਕਾਇ। ਅਰੁ ਸਾਖਾਤਕਾਰ ਜਬਿ ਭਯੋ। ਬੜਵਾਗਨਿ^੬
 ਕੀ ਸਮਤਾ ਲਯੋ॥੩੧॥ ਸਦਾ ਅਚੱਲ ਰਹੈ ਅਬਿਨਾਸੀ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
 ਸਾਗਤਿ ਹੈ ਜਲ ਰਾਸੀ। ਸਿੰਧ ਅੰਗਾਨ^੭ ਬਿਨਾਸਨਿ ਸੋਇ। ਹੁਣਿ ਬਿਕਾ-
 ਰਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਕੋਇ^੮॥੩੨॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨੀਅਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ^੯। ਸੱਤਿਨਾਮ
 ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਹੁ। ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਇ। ਨਿਸਚਾ ਨਿਜ ਸਰੂਪ
 ਟਿਕ ਜਾਇ॥੩੩॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਨ ਹੀਤਾ ਤਜਾਗਹੁ। ਨਾਸਵੈਤ ਲਖਿ ਨਹਿ
 ਅਨੁਰਾਗਹੁ। ਭਾਣਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਲਾਗਹਿ ਮੀਠਾ। ਦੇਖਹੁ ਸੱਤਿ ਸਰੂਪ
 ਅਭੀਠਾ॥੩੪॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਜੋ ਵਸਤੁ ਨਾਹੀ। ਮੱਧ ਕੁਭੋ ਸਾਚੀ ਠਹਿਰਾਹੀ।
 ਤਨ ਰਿਖੀਕ ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਪਰੈ। ਸੋ ਸਰੂਪ ਤਵ ਨਿਸਚਾ ਧਰੈ॥

^੧ਇਕ ਸੋ ਨਾਲ ਇਕ ਲੜੇ। ^੨ਸ਼੍ਰਵਣ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ^੩ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਤਮਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। ^੪ਅਨੇਕ ਵੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜਦ ਜੁਟੇਗਾ ਤੇ ਬਲ ਖੁੱਟਣ ਲੱਗੇਗਾ ਤਦ ਸਹਾਯਕ ਦੀ ਲੋੜ (ਪਵੇਗੀ) ਉਸ ਵੇਲੇ) ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਵੇਵੇਗੀ। ^੫ਸ਼੍ਰਵਣ ਦੇ ਅਗਨੀ ਹੈ ਬਣ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ। ^੬ਜਲ ਬਰਖੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ^੭ਸੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ। ^੮ਅੰਗਾਨ ਦੁਪੀ ਸੰਦਰ। ^੯ਸਭਿ ਕਿਸੇ ਵੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੨੫॥ ਸਾਧਨ ਤੋਹਿ ਬਝਾਵਨਿ ਕੀਨਿ॥ ਕਰਤਿ ਜਿਸੇ ਆਤਮ ਲੇ ਚੈਨ^੧ ।
 ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਹੁ ਅਨਿੱਤਮ । ਇਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗਹੁ ਚਿੱਥ
 ॥੨੬॥ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰੀ ਏਹੁ ਮਿਲਿ ਬਿਛਰਨਿ ਇਨ ਬਿਖੈ ਅਛੇਹੁ^੨ ।
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੀਅਹਿ ਨਜਾਰੈ । ਸੋਤਿ ਆਤਮਾ ਏਕ ਬਿਚਾਰੈ ॥
 ੨੭॥ ਜਿਸਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੋਇ । ਜਿਸ ਜਾਨੈ ਜਗ ਬੰਧਨ ਥੋਇ ।
 ਜਿਸ ਨਿਬਰੈ ਕਰਿ ਜਨਮ ਨ ਮਰੈ । ਸਗਲ ਕਲੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਪਰਹਰੈ ॥ ੨੮
 ॥ ਇਹ ਤੋ ਪਰਮਾਰਥ ਕੀ ਬਾਤ । ਕਹੇ ਸੁਨੈ ਉਪਜੈ ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ । ਅਬਿ
 ਭਾਖਹੁ ਅਪਨੈ ਬਿਵਹਾਰੈ ਕਿਤ ਤੇ ਆਏ ਕਹਾਂ ਪਧਾਰੈ ? ॥੨੯॥ ਮਨ ਕੀ
 ਬਿਖੈ ਇਰਾਦਾ ਕੌਨ ? ਕਿਸ ਬਲ ਬਿਰਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁਖ ਭੋਨ ? ਸੋਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
 ਕਹੈ ਤੁਖ ਚਾਹਤਿ । ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਉਮਾਹਤਿ^੩ ॥ ੩੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਭਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇ ੯। ਸ਼੍ਲੋ ੧੮ ਤੋਂ ੩੦ ਤੱਕ ਦੇ ਸ਼੍ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਗਏ ਹਨ।
 ੧੮. [ਦਾਰਾ ਬਿਦਾ, ਨੁਟੇਰੇ ਨਾਲ ਜੰਗ]।

ਏਹਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਰਤਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਜਾਨ । ਸੋਤਿਨਾਮ
 ਸਿਮਰਨਿ ਲਗੈ ਬਾਂਛਤਿ ਬਹਮ ਗਿਆਨ ॥੧॥ ਕਹੀ ਕਥਾ ਬਿਵਹਾਰ
 ਕੀ ਜਿਮ ਦਲ ਜੁਟੇ ਜੰਗ । ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਉਮਰਾਵ ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਨੌਰੰਗ
 ਸੰਗ^੪ ॥ ੨ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਈ । ਕਿਤਿਕ
 ਦਿਵਸ ਬਸਿ ਗਿਰ ਕੇ ਬਾਂਈ । ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਅਗਾਰੀ । ਜੁੱਧ
 ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਨਹਿ ਦਲ ਭਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਸਰਬ ਦੇਸ਼ ਰਾਜੇ ਰਜਪੂਤ । ਮਿਲਿ
 ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕੀਨਹੁ ਸੂਤ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਸਕਲ ਸਮਾਜੁ । ਨਿਜ ਕਬਜ਼ੇ
 ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ ਰਾਜੁ ॥੪॥ ਤੋਪ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ । ਨਿਪ ਸਭਿ
 ਕਰਹਿ ਅਗਾਰੀ ਬਿਨਤੀ । ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਤੇ ਬਧੈ ਸਮਾਜਾ । ਲਰਿਬੇ
 ਹਿਭ ਅਨਯਨ ਦਲ ਸਾਜਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਪਿਤ ਕੋ ਗਹਿ ਲੀਨਾ ।
 ਭਾਭਾ ਏਕ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਦੇ ਕਰਿ ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਿਨ ਬੋਰਾ । ਇਨ
 ਪ੍ਰੀਤਿ ਦੇਤ ਕਸ਼ਟ ਕਹੁ ਘੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਨੌਰੰਗ ਐਸੇ ।
 ਨਿਤ ਫਲ ਬਲ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਤੈਸੇ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਜਾਇ ਪੁਨ
 ਕਰਿਹੋਂ ਜੇਸੇਬਨਿ ਆਇ^੫ ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਧੀਰ

^੧ਜਿਸ (ਸਾਧਨ) ਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਲਵੇ। ^੨ਇਕ ਰਸ ਹੈ, ਭਾਵ ਚਤੁਰੀ ਹੈ।

^੩(ਮਰੇ) ਵੇਖਦਿਆਂ ਨੁਟੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ।

ਦੇਨਿ ਹਿਤ ਕਹਿ ਤਿਸ ਸਾਥ ॥ ‘ਭੂਪਨ ਕਹੁ ਇਹੁ ਧਰਮ ਮਹਾਨ ॥ ਸਸਤ੍ਰ
ਗਹਨਿ ਸੰਘਰੁ ਘਮਸਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਮਾਰਨ ਅਰੁ ਮਰਨੈ ਰਿਪੁ ਜੰਗ ॥ ਧਨ
ਅਵਿਨੀ ਹਿਤ ਕਰਿਬੈ ਜੰਗ ॥ ਅਬਿ ਦਿਵ ਹੈ ਕੈ ਸੈਨ ਸਕੈਲਿ ॥ ਮਿਲਹਿ
ਨਿਪਤਿ ਸੋ ਲੋਵੈ ਮੋਲਿ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ ॥ ਪਾਵਹੁ
ਫਤੇ ਮਚਾਇ ਲਰਾਈ ॥ ਹਮ ਤੇਰੀ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਲਰੈ ॥ ਜਿਤਿਕ ਸੈਨ ਸਭਿ
ਸਨਮੁਖ ਕਰੈ ॥ ੧੦ ॥ ਹਿੰਮਤ ਕੋ ਹਿਮਾਇਤੀ ਹਰਿ ਹੈ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਜੇ
ਤਿਹ ਮੁਖ ਮੁਰਿ ਹੈ ॥ ਰਾਜੇ ਅਨਿਕ ਮਿਲੈਂ ਤੁਝ ਆਇ ॥ ਜਾਨੈਂ ਤੇਰੇ ਭਲੇ
ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਹੈ ਦਲ ਚਵੈ ਹਜ਼ਾਰ ਅਢਾਈ ॥ ਹਮਰੇ ਸਾਥ ਸਦਾ ਸੁਖ-
ਦਾਈ ॥ ਅਬਿ ਲਰਿਬੈ ਹਿਤ ਰਾਖੈਂ ਔਰਾਕਰਹਿ ਜੰਗ ਬਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਠੋਰ
॥ ੧੨ ॥ ਤਹਿ ਤੇਰੇ ਹਮ ਬਨੈਂ ਸਹਾਇਕ ॥ ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਗਨ
ਘਾਇਕ ॥ ਬਿਨਾਂ ਜੁਧ ਤੇ ਅਪਰ ਉਪਾਇ ॥ ਨਹਿ ਤੇਰੇ ਢਿਗ ਕੋ ਬਨਿ
ਆਇ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਤ ਦੂਰ ਲਗੋ ਗਨ ਦੇਸ਼ਾਦਿਲੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਯੋਧ
ਰਹਿਬੈ ਕੀ ਬਿਧਿ ਬਨੈਂ ਨ ਕਤਹੂੰ ॥ ਸਭਿ ਅਪਨਾਇ ਲੋਹਿ ਜਿਤ ਤਿਤਹੂੰ
॥ ੧੪ ॥ ਜਾਵਦੈ ਸਗਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਹਾਈ ॥ ਫੇਰਹਿ ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਬਰਿਆਈ ॥
ਤਾਵਦ ਹੈ ਉਪਾਇ ਕੇ ਜੰਗ ॥ ਲਰਿਬੈ ਹੇਤੁ ਸਕੈਲਹੁ ਲੋਗੁ ॥ ੧੫ ॥
ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਨ ਕੇ ਹੋਵਹਿ ॥ ਤਬਿ ਹਮ ਆਇ ਤੋਹਿ ਕਉ ਜੋਵਹਿ ॥
ਸਿੱਖ ਸਖਾ ਸਭਿ ਲੋਹਿ ਹਕਾਰਾਤਵ ਸਹਾਇ ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਦਾਰ ॥ ੧੬ ॥
ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ਹੈ ਅਧੀਨ ਮਨ ਕਰਤਿ ਨਿਹੋਰੇ ॥
‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੇ ਮਾਹੂੰ ॥ ਤੁਮਰੀ ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੂੰ ॥ ੧੭ ॥

‘ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਹਮੇਤੀ ਹੋਬ ਹੈ ਭਾਵ ॥ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਖੁਦਾ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ॥ ‘ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ॥ ‘ਜਦ
ਤਕ ॥ ‘ਬੜੀ ॥ ‘ਵਨਤੀ ॥ *ਪਾ:—ਕੋ ॥

†ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਵਾਕ ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹੇ ਗਏ ਕਿਵੇਂ
ਜੀ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵੇਹ ਸੋਚੀ ਹੋਈ ਜੰਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹੇ
ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੇਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ,
ਫਿਰ ਔਰੋ ਜਾਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਆ ਪਈ ਤੇ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ
ਰਾਇ ਜੀ ਲੜੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਿਹਾ ਕਿ ‘ਸਾਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਭੋਲੇ ਪਿੱਛੇ ਹਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਆਪੇ ਕੋਈ ਕਰੇਗਾ’ ॥ ਇਤਨਾਂ ਹੁਕਮ ਮਿਲਣ ਵਾਏ ਕੰਦ ਸਹਿਜਾ ਨੂੰ ਕਹਿ
ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤੇ ਵੇਰੀ ਥਾਵੇਂ ਲੜਾਂਗੇ ॥ ਪਰ ਇਹ ਯਾਂ ਪਰਤਾਏ ਹੇ
ਵਾਕ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲਤ ਸੇ ਮਿਲੀ ਹੈ ਯਾ ਆਖੰਪਕ ਹਨ ॥

ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕਹੁ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ । ਇਸ ਮਹਿ ਕਸਾ ਕਰਨੋ ਭਰਵਾਸਾ ।
 'ਸਗਲ ਪਦਾਰਥ ਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ । ਹੋਵਤਿ ਪਰਾਰਥਧ ਕੇ ਭੋਗ' ॥ ੧੮ ॥
 ਅਰਜੋ ਗਯੋ ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਿਪੁ ਸੰਗ । ਲਸਕਰ ਮੇਲਿ ਮਚਾਵੋਂ ਜਗ । ਜਹਿ
 ਲਗਿ ਹੁਇ ਮੁਝ ਤੇ ਉਤਸਾਹੁ । ਕਰੋਂ ਮਹਦ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਲ ਗਾਹੁ ॥ ੧੯ ॥
 ਰਚਿ ਰਾਖੀ ਜੈਸੇ ਕਰਤਾਰ । ਹੁਇ ਸੋਈ ਸੋ ਕਰਹਿ ਨ ਟਾਰ' । ਇੰਤਜਾ-
 ਵਿਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਾਥ । ਭਯੋ ਬਿਦਾ ਬਹੁ ਨਮਤਾ ਸਾਥ ॥ ੨੦ ॥
 ਭੋਰੇ ਬਿਖੈ ਰੈਨ ਪੁਨ ਰਹਜੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿੰਦਾ ਮੁਖ ਲਹਜੈ । ਭੋਰ ਭਈ
 ਪਹੁੰਚੇ ਹਲਕਾਰੇ । ਸੋਭ ਭੇਦ ਕਉ ਸਰਬ ਉਚਾਰੈ ॥ ੨੧ ॥ 'ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ
 ਸੈਨ ਚਵਿ ਧਾਈ । ਤੁਰੰਤ ਤੁਰਤਿ' ਤੁਮਰੇ ਪਰ ਆਈ* । ਨੌਟੰਗ ਬਹੁ
 ਭੇਜੇ ਉਮਰਾਵ । ਧਾਏ ਤੁਮ ਪਰ ਤਾਕਤਿ ਦਾਵ ॥ ੨੨ ॥ ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ
 ਲੈਨ' ਬਝੇਰੀ । ਧਾਵਤਿ ਆਇ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਝੇਰੀ । ਸੁਧਿ ਹਮ ਸੁਨਤਿ
 ਆਪ ਵਿਗ ਆਏ । ਪੀਛੈ ਲਸਕਰ ਚਢਜੇ ਰਿਸਾਏ' ॥ ੨੩ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਕਿਯ ਤਜਾਰੀ । ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਲਾਖਹੁ ਸੈਨਾ
 ਅਬਿ ਚਵਿ ਆਈ । ਬੀਚ' ਨ ਬਝੇ ਰਹਜੈ, ਨਿਯਰਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਮੈਂ ਲਵ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ ਬਰਜੈ । ਲਸਕਰ ਆਨਿ ਨੇਰ ਬਝ ਕਰਜੈ । ਜੇ ਪੁਰਿ
 ਵਹਿਰ ਪਲਾਇਤ ਜਾਵੋਂ । ਨਹਿ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਹ, ਦੁਰ ਸਿਧਾਵੋਂ ॥ ੨੫ ॥
 ਲਵਪੁਰਿ ਪ੍ਰਵਿਸਨਿ ਮਤ ਹੈ ਮੇਰੇ । ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਜਿ ਲਸਕਰ ਨੇਰੇ ।
 ਇਤੀ ਮਦਤ ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀਜੈ । ਚਮੁ ਸਕਲ ਅਟਕਾਇ ਸੁ ਦੀਜੈ ॥ ੨੬ ॥
 ਜਬਾ ਫਰਕ ਮੁਝ ਸੋਂ ਪਰ ਜਾਇ । ਤੈਸੇ ਆਪ ਰਖਹੁ ਅਟਕਾਇ' । ਸੁਨਿ
 ਸੰਮਤਿ' ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੈ । 'ਕੁਝੋ ਤੁਸ ਤੁਮ ਏਤੋ ਲਹਜੈ ?' ॥ ੨੭ ॥
 ਇਹਾਂ ਠਹਿਰ ਹਮ ਲਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹਮਰੇ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ।
 ਨਹਿ ਤ ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੇ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੮ ॥
 ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਤਖਤ ਚਹਿ ਜੋਈ । ਹਮ ਸਮਰਥ, ਜਾਚਹੁ, ਦੇਂ ਸੋਈ । ਰਲ
 ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦਿਵਾਵੇਂ । ਸਭਿ ਚੇਸਨ ਕੇ ਰਾਜ ਕਮਾਵੇਂ ॥ ੨੯ ॥
 ਨਤੁਰ ਦੀਨ ਕੋ ਹੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਅਚਲਤਖਤ ਪ੍ਰਪਤਿ ਤੁਮ ਪਾਹੁ' । 'ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ' ਤੁਮ ਤੇ ਜਗ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਾ ਕੋ ਦਿਨ ਕੀ ਕੁਰੀ ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੦ ॥

*ਪਰਬਧ ਦੇ ਭੋਗ (ਅਨਸਾਰ) ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਾ ਹੈ । 'ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ
 ਵਰਦੀ । *ਦੀ ਥਤਾਰ [ਸੰਸਾਰ, ਲਾਈਨ Line] । *ਵਿੱਥ, *ਸਲਾਹ । *ਦਾਰਾ ਏਲਿਆ:—

*ਪਾ—ਤੁਰਤ ਤੁਰ ਤੁਰ ਤੁਮ ਪਰ ਆਈ । *ਪਾ—ਦਿਖਾਵੇਂ । *ਦਿਖਾਵੇਂ ।

ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਬਿਚ ਪਰਲੋਕ। ਨਿਤ ਅਨੰਦ ਜਹਿ ਹੋਇ ਨ ਸੋਕ।
 ਕਹੈ ਪਦਰ ਕੋ ਮੈਂ ਇਹੁ ਮਾਨਾ। ਹਰਖ ਸੋਗ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਮਹਾਨਾ ॥੩੧॥
 ॥ ਕੁਛ ਮੇਰੀ ਨਾਹਿਨ ਅਭਿਲਾਖਾ^੧। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਹੁਰ ਬਚ ਭਾਖਾ।
 ‘ਤਖਤ ਦੀਨ ਕੋ ਤੁਮਰੇ ਭਾਗਸਦਾ ਆਵਰੀ’^੨ ਤਹਿ ਲਿਵ ਲਾਗ ॥੩੨॥
 ਅਬਿ ਤੂੰ ਗਮਨਹੁ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨਾ। ਹਮ ਲਸਕਰ ਅਟਕਾਇ ਮਹਾਨਾ^੩।
 ਸੁਨਤਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿ ਜਬਿ ਗਯੋ। ਪੰਚ ਸਹੱਸ੍ਰ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਲਯੋ ॥੩੩॥
 ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਤਬਿ ਆਇਵ। ਤੋਪ ਜੈਬੁਰਨਿ ਕੋ ਗਨ ਲਜਾਇਵ।
 ਤਰੀ ਸਕੋਲਨਿ ਸਕਲ ਕਰਾਇ। ਸਾਵਧਾਨ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਿਜ ਦਲ ਸਕਲ ਤੋਪ ਬਲ ਭਰੇ^੪। ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ। ਇਕ
 ਦ੍ਰੈ ਸਲਖ ਸਕਲ ਕਰਿਵਾਈ। ਧੁਨਿ ਤੇ ਅਵਨੀ ਨਭ ਗਰਜਾਈ ॥ ੩੫ ॥
 ਧੂਮ ਉਭਰੈ ਅੰਧੇਰਾ ਭਯੋ। ਜਨੁ ਸਾਵਨ ਕੋ ਘਨ ਉਮਝਯੋ। ਨਦੀ ਤੀਰ
 ਪਰ ਕਰਿ ਬਿਸਤਾਰੋ। ਖਰੇ ਕਰੈ ਅਪਨੋ ਦਲ ਭਾਰੋ ॥੩੬॥ ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲਾ
 ਬੰਦ ਨਿਸ਼ਾਨ। ਬੀਚ ਚਮ੍ਰੁ ਕੋ ਦਮਕ ਮਹਾਨ। ਬਹੁ ਧੌਂਸੈ ਧੁੰਕਾਰਤਿ
 ਅੰਸੈ। ਘੋਰਤਿ ਘਟਾ ਘੋਖ ਬਝ ਜੈਸੈ^੫ ॥ ੩੭ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਬਿ
 ਆਵਾ। ਜਾਨੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਿਰਾਵਾ। ਨਹੀਂ ਪਾਰਖਾ^੬ ਤਿਨ ਤੇ ਹੋਈ।
 ਟਿਕੇ ਤਹਾ, ਨਹਿ ਗਮਨੇ ਸੋਈ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਧਿ ਲੈਬੇ ਕੋ ਪਠਿ ਹਲਕਾਰੇ।
 ਤਰਿ ਸਲਿਤਾ ਕੋ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ। ਜਾਇ ਤਹਾ ਦਲ ਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਉਮਝੈ ਲਰਨਿ ਹੋਤੁ ਬਲਿ ਭਾਰਾ ॥੩੯॥ ਸਰਬ ਭੇਦ ਸੈ ਲੇ ਕਰਿ ਆਏ।
 ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਗਯੋ ਅਗਵਾਏ। ਇਹੁ ਤੋ ਗੁਰੁ ਕੀ ਚਮ੍ਰੁ ਖਰੀ ਹੈ। ਅਪਨੇ
 ਹਿਤ ਸਵਧਾਨ ਕਰੀ ਹੈ’ ॥ ੪੦ ॥ ਭੁੱਤ ਪਾਇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਾਏ। ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸੈ ਆਏ। ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ। ‘ਇਮ
 ਨੌਰੰਗ ਉਮਰਾਵ ਉਚਾਰੀ ॥੪੧॥ ਤੁਮ ਕਰੋ ਲਰਨਿ ਹੋਤੁ ਭੇ ਖਰੇ। ਬਿਨ
 ਕਾਰਨ ਕਰੋ ਮਗ ਮੈਂ ਅਰੇ’। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ। ‘ਅਪਨ
 ਹੋਤੁ ਹਮ ਹੈਂ ਸਵਧਾਨਾ ॥੪੨॥ ਪਤਿਸਾਹਿਤ ਮੈਂ ਰੋਰਾ ਅਹੈ। ਯਾਤੇ ਹਮ
 ਭਰੋਸ ਨਹਿ ਲਹੈਂ। ਪ੍ਰਥਮ ਕੂਚ ਕਰਿ ਹਮ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ। ਪੁਨ ਪੀਛੇ ਕੋ
 ਉਤਰਨਿ ਪਾਵੈ ॥੪੩॥ ਅਪਰ ਹਮਾਰੇ ਹੋਤੁ ਨ ਕੋਈ। ਮਗ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ

^੧ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ^੨ਆਪਣਾ ਸਾਗ ਬਲੀ ਦਲ ਤੋਪਾਂ ਨੂੰ ਭਰਕੇ। ^੩ਜਿਵੇਂ ਘਟਾ ਬਗ਼ਾ ਬਬਦ ਕਰਕੇ
 ਗਰਜਾਈਆਂ ਹਨ। ^੪ਪ੍ਰੀਤਿਆ।

ਨ ਸੈਨਾ ਦੇਈ' । ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਨੇ ਆਨਿ ਬਖਾਨਾ । ਹਿਤ ਕਰਿ ਇਨ
 ਭੀ ਲੀਓ ਮਾਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਟਿਕੇ ਰਹੈ ਸਰਿਤਾ ਤੇ ਪਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ
 ਬਹੁਰ ਅਸਵਾਰ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਕਰਿ ਕੂਚ ਪਯਾਨਾ । ਸਲਖ ਬੰਦੂਕਨਿ
 ਕਰਤਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਲਸਕਰ ਕੋ ਅਟਕਾਵਾ ॥ ਸਲਿਤਾਬਾਰ
 ਨ ਉਤਰਨਿ ਪਾਵਾ ॥ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਕੇ ਮਗ ਚਲਿਆਏ ॥ ਪੁਨ ਨੈਕਾ ਤਜਾਰੀ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪੬ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਉਤਰੇ ਪਾਰੀ । ਜੋ ਲਸਕਰ ਨੌਰੇਗ
 ਕੇ ਭਾਰੀ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਖੈਨ ਪਯਾਨਾ । ਲਸਕਰ ਅਪਨੈ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨਾ
 ॥ ੪੭ ॥ ਭੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਤੇ ਉਠਿ ਗਯੋ । ਲਵਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕਿਯੋ ।
 ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਮੈਂ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੇਤਿਕ ਹੋਰਾ ॥ ੪੮ ॥
 ਕੋਸ ਬਿਖੈ ਤੇ ਸਭਿ ਨਿਕਸਾਇਵ । ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਤਜਾਰ ਕਰਾਇਵ ।
 ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਭਹਿ ਕੀਨਿ ਮੁਕਾਮੁ । ਕਰਨੈ ਸੁ ਸ਼੍ਰਮ ਬਿਨ ਦਲ ਅਭਿ-
 ਰਾਮੁ ॥ ੪੯ ॥ ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਬ ਆਵਾ । ਕਈ ਲੱਛ ਭਟ, ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ । ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ' ਤੁਰਤ ਭਹਾ ਤੇ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲੀਏ
 ਮਹਾਂ ਤੇ ॥ ੫੦ ॥ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਕੀਨਸਿ ਪਯਾਨਾ । ਚਲਨੈ ਪੰਥ ਜਹਿ ਪੁਰਿ
 ਮੁਲਤਾਨਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਉਲਘਨੈ ਸਭਿ ਦੇਸ । ਪੀਛੈ ਲਸਕਰ ਚਲਨੈ
 ਅਸੇਸ ॥ ੫੧ ॥ ਕਈ ਕੋਸ ਸੋ ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਦਲ ਪਰਜੈ
 ਪਿਛਾਰੀ । ਜਾਇ ਬਰਨੈ ਮੁਲਤਾਨ ਮਝਾਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲੀਏ
 ਉਦਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਮੁਕਾਮ ਨਗਰ ਤਿਸ ਕਰਿ ਕੈ । ਚਢਿ ਪੁਨ ਚਲਨੈ
 ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ । ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ ਨਿਰੇਤਰ ਕੀਨੈ । ਵੱਠੇ ਭੱਖਰ* ਕੋ ਮਗ
 ਲੀਨੈ ॥ ੫੩ ॥ ਜਨੈ ਜਨੈ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ਧਾਯੋ । ਤਨੈ ਤਨੈ ਕਟਕ ਪਿਛੈ
 ਉਮਡਾਯੋ । ਚਲਤਿ ਚਲਤਿ ਉਲਘਨੈ ਸਭਿ ਦੇਸ । ਤਾਜਿ ਦੌਲੀ ਕੋ ਰਾਜ
 ਅਸੇਸ ॥ ੫੪ ॥ ਭਯੋ ਨਿਚਿਤ ਰਹਨੈ ਤਹਿ ਜਾਇ । ਸੈਨ ਸਕੇਲੀ ਪੁਨ
 ਸਮੁਦਾਇ । ਵੱਠੇ ਭੱਖਰ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੇ । ਕੋਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਵਨਿ ਕਰੇ ।
 ੫੫ ॥ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਸੀਮਾ ਜਹਿ ਅਹੀ । ਤਹਿ ਨੌਰੇਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ਰਹੀ ।

*ਤਿਅਰੀ ਕੀਤੀ (ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੇ) । ੧੮੮੯ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਕਫੀ

ਬੀ ਬਿਲਕਲ ਨੀਕ ਹੈ ।

ਨੌਰੇਗਜੇਬ ਦੇ ਮੁਲਤਾਨ ਨੌਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਰਾ ਦੁੱਖ
 ਕਰ ਚਕਾ ਸੀ, ਉਧਨੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੰਗਲ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਸ
 ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਨੌਰੇਗਜੇਬ ਮੁੜ ਗਿਆ ਦਿਲੀ ਨੂੰ, ਪਰ ਇਕ ਦਸਤਾ ਦਾਰਾ ਦੇ ਮਗਰ ਚਿਹਾ ।

ਅੰਤਰ ਕਿਤਿਕ ਪਾਇ ਤਿਸ ਬਾਨ । ਬਸਤਿ ਭਏ ਨਿਜ ਦੇਸ ਮਹਾਨ ॥
 ੫੬॥ ਪੁਨ ਚਢਿ ਗਮਨੈ ਦਾਰਸਕੋਹ । ਤਿਤ ਕੇ ਦੱਖਣ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਹੁ
 ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾਂ ਦੇਸ ਗੁਜਰਾਤ । ਲੂਟਿ ਕੂਟਿ ਲੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਾਤਿ ॥੫੭॥
 ਲਸਕਰ ਸਮੁਖ ਜਾਇ ਪੁਨ ਹੋਵਾ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਢੋਵਾ ।
 ਦਾਰੁਣ ਸੰਘਰ ਰਚੈ ਮਹਾਨਾ । ਛੁਟੇ ਸਸਤ੍ਰੁ ਹਤਿ ਭੇ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨਾ ॥
 ੫੮॥ ਭਈ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਘਨੇਰੀ । ਗਰਜੀ ਤੋਪੈਂ ਤੁਪਕ ਬਢੇਰੀ ।
 ਮਾਰੇ ਸੁਭਟ ਗਹੇ ਹੱਥਮਾਰਨਿ । ਬਿਜੈ ਕਰਨਿ ਨਿਜ ਸੁਆਮੀ ਕਾਰਨ
 ॥੫੯॥ ਬਾਜੀ ਚਢੇ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ । ਛਿੱਪੁ ਛੁਟਤਿ ਹੈਂ ਤੁਪਕ ਮਹਾਨ ।
 ਹਨਹਿ ਫੇਰ ਕਰਿ ਤੋਮਰ ਤੀਛਨ । ਹਲਾਹਲੀ ਰਣ ਮਾਚੈ ਭੀਖਨ ॥
 ੬੦॥ ਛੁਟਿ ਛੁਟਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬੀਰ ਗਨ ਗਿਰੇ । ਕੋਤਿਕ ਤਰਵਤਿ ਘਾਇਲ
 ਪਰੇ । ਧੌਂਸੈ ਧੀਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੇ । ਚਲਹਿ ਬੰਗ ਤੇ ਗੋਰੀ ਗੋਰੇ ॥੬੧॥ ਲੋਥੈਂ
 ਜੁਥਪੋਥਨਾ ਭਈ । ਵਾਹਨ ਪਗਨਿ ਧੂਲ ਤੇ ਛਈ । ਸੁੰਦਿਤ ਗਿਰਹਿ
 ਰਕਤ, ਰਣ ਠੌਰ । ਬਧਹਿ ਬੀਰ, ਰਣ ਮਾਚੈ ਰੋਰ ॥੬੨॥ ਜਬਿ ਜਾਨੈ
 -ਨੌਰੀਗ ਦਲ ਘਨੇ । ਜੁੱਧ ਕਰਨਿ ਇਨ ਸੇਂ ਨਹਿ ਬਨੇ-। ਦਾਰਸਕੋਹ
 'ਬਿਲੋਕਿ ਬਿਚਾਰ ॥ ਲੋ ਦਲ ਅਪਨੋ ਕੀਨਿ ਕਿਨਾਰਾ ॥੬੩॥ ਟਲਿ ਕਰਿ

*ਸਮੂਹ ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਵੇਰ ਹੋਗਿਆ । *ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਧੂੜ (ਲੋਥਾਂ) ਤੇ ਛਾ ਗਈ । *ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

*ਪਾ:-ਟੌਰ । †ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਾਰਾ ਨੇ ੨੦
 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਜ ਵੋੜ ਲਈ, ਉਧਰ ਵੱਖਣ ਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲ ਰੰਝ ਰੂਪ ਰੂਝ ਕੀਤੀ । ਇਧਰ
 ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰੰਝਣ ਲਈ ਦਾਰਾ ਵੋਧ ਪੁਰ ਤੋਂ ੫੦ ਕੁ ਮੀਲ ਉਰੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ
 ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਮੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੋਟੇਗਥੇਬ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਕਾਰਨ ਇਹ
 ਸੀ ਕਿ ਮੋਟੇਗੇ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਰੰਝ ਲਿਆ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਨੇ
 ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੱਪੜ ਕੇ ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਏਨ੍ਹੇ ਲਿਆ । ਮੋਟੇਗਥੇਬ
 ਆਪ ਵੱਥੇ ਵੋਜ ਏਕੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ । ਜੇ ਜੰਗ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਵੇਸਿਆ ਹੈ ਸੇ ਇਸ ਮੌਕੇ
 ਦਾ ਵੱਧ ਹੈ । ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਜੰਗ ਬਾਦ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਿਲ ਵੈੜ ਕੇ
 ਅਹਿਮਦਾ ਬਾਦ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ । ਉਥੋਂ ਵੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ । ਦਾਰਾ
 ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਤੇ ਬੇਹਾਲ ਕੋਛ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਕੋਛ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ
 ਤਾਂ ਦਾਰਾ ਨੂਨ ਪੁਜਾ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਅਫਗਾਨ ਹਾਕਮ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲੇ ਬੜੇ ਹਿਸਾਨ ਵੇਰ ਸੀ। ਦਾਰਾ
 ਦੀ ਉਸਨੇ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਦਾਰਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਜਰ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਜਦ ਦਾਰਾ

[ਭਾਗੀ ਰੂਪ ਵੇਖ ਅਥਨੇ ਪੱਨੇ ਦੇ ਕੇਸ] ੬੩

ਗਯੋ ਨ ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ। ਫਰਕ ਸਾਥ ਨਿਜ ਡੇਰਾ ਕਿਯੋ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਸਿ ਰਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੬੪ ॥

ਇਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਜਿਉਂ ਨਿਰਮਲ ਰਾਮ 'ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ' ਪੁਸਤਕ ਅਨੰਤ ਰਾਜ ਅਧਰ ਚੌਥੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਤਕੀਏ ਵਿਚ ਕੋਏ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਇਮ ਲਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਹੁ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰਨੈ ਵਿਚਾਰ ॥—ਕੂਰ
ਪਦਾਰਥ ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਕਜਾ ਕਜਾ ਕਿਯ ਉਪਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨੀਕੋ ਹੈ
ਇਨ ਕੋ ਹਿਤ ਤਜਾਗਨਿ। ਬੁਰੇ ਬਹੁਤ ਜੁਤਿ ਜਤਨ ਅਰਾਧਨਿ*। ਕਰੇ
ਉਪਾਵ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਵਹਿ। ਪਰਾਲਬਧ ਪਰ ਮਨ ਸੁ ਟਿਕਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥
ਸਤਨ ਅਤਮਾ ਕਰੇਂ ਬਿਚਾਰਨਿ। ਜੋ ਸਭਿ ਬੰਧੁ ਬਿਨਾਸਨਿ ਥਾਰਨ।
ਸਲਤਨ* ਹਿਤ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਇ। ਪਰਾਲਬਧ ਬਿਨ ਕਿਮ ਕਰਿ ਆਇ
॥੩॥ ਅਬਿ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਇ ਮੈਂ ਫਿਰੇ*। ਕੈ ਗਿਰ ਮੈਂ ਬਸਿ ਤਪ ਕੋ ਕਰੈ—
ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤਜਾਗਾ। ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਸੰਗ
ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੇ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰ। ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਬਲੀ
ਸੁ ਬੀਰ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇ ਮੇਦਾਇਏ ਖਿਛਾਇ ਚਾਰਹੀ ਕੋਏ ॥ ੫ ॥
ਏਕ ਨਫਰ ਕੋ ਰਾਖਨੈ ਸੰਗ। ਤਜਾਗਨੈ ਬਾਹ ਬੇਸ ਜੋ ਅੰਗ। ਚਾਹਨੈ
—ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਹੋਇ। ਭੋਗਹਿ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਜੋਇ—॥੬॥ ਚਲਿ ਬਹੁ
ਦੋਸ ਉਲੰਘਨਿ ਕਰਨੈ। ਆਨ ਪੁਆਧ* ਬਿਖੈ ਪੁਨ ਬਰਨੈ। ਹੁਤੋ ਦਾਇਰਾ*
ਪਿਖਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ। ਉਤਰਨੈ ਤਹਾਂ ਕਰਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੭ ॥ ਹਯ ਲਗਾਇ

*ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ। *ਪਹਾੜ ਦੀ ਝੁਈ ਦਾ ਵੇਸ਼। (ਅ) ਖਰੜ ਸਰੰਦ ਆਇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ।

*ਤਕੀਆ।

*ਪਾ—ਬਿਸਾਰਨਿ।

*ਫੁਲਾਹਿ[ਪਿਛੋਂ ਪੈਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਫੁਲਾਹਿ]

ਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਪਠਾਣ ਹਾਕਮ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਵਧੇਗੀ ਲਈ, ਪਰ ਮਕਾਨੇ ਅਪਣੇ
ਭਰਾ ਨੂੰ ਘੋਲਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਕੋਏ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਘੋਲ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਬੇਤਰਸ ਜੇਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ
ਉਸ ਦੀ ਅਤਿ ਬੇ ਸਤਿਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿਵਾਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਦੀਨ ਤੋਂ ਨਮੁਕਰ ਹੈ, ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਹੋਰ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਢੁਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲ ਸ਼ਰਾਫ਼ ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ।
ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਰਵਾਜ਼ਦਾਰ
ਚਲੇ ਆਏ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਢੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਦਫ਼ਤਰ
ਬਾਬਤ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਤਜਾਰੀ । ਕਰਤਿ ਭਏ ਆਨਰੈ ਵਿਗ ਬਾਰੀ^੧ । ਪਾਵਕ ਦਈ
 ਸਾਰਿਥੇ ਕਾਰਨ । ਨਫਰ ਸੁ ਈਧਨ ਲਗਨੈ ਨਿਹਾਰਨ ॥੯॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਫੁਕ ਜਬਿ ਮਾਰੀ । ਪਰੀ ਰਾਖ ਉਪਰ ਮੁਖ ਦਾਰੀ^੨ । ਜਾਰੀ ਗਈ, ਨ
 ਜਾਨਤਿ ਸਾਰਨਿ^੩ । ਤਹਿ ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਰਨੈ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੯ ॥—ਅਤਿਸ਼ੈ
 ਭਾਗਵਾਨ ਨਰ ਕੋਈ । ਦੀਰਘ ਮਸਤਕ ਦੀਪਤਿ ਜੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਜਾਨਨੈ
 ਜਾਇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ । ਰੂਪ ਛਬੀਲਾ, ਰਿਦਾ ਗਹੀਲਾ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਨੋ ਬਿਖੇ
 ਨਫਰ ਸੋ ਆਵਾ । ਭਸਮ ਬਸਮ ਪਰ ਪਿਖਿ ਮੁਰਝਾਵਾ । ਦੁਖਨੈ ਅਧਿਕ
 ਹੀ ਗਿਨਤਿ ਦੁਹੇਲਾ^੪ । ਅਖਿਲ ਬੈਸ ਜੋ ਰਹਨੈ ਸੁਹੇਲਾ ॥੧੧॥—ਸਕਲ
 ਮੁਲਖ ਕੀ ਸਲਤਨ ਵਾਰੋ । ਗਨ ਅਵਨੀਪਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁਹਾਰੋ^੫ । ਜਹਿ
 ਕਹਿ ਹੁਕਮ ਜਾਹਿ ਕੋ ਮਾਨੈ^੬ । ਕਹੈ ਕਹਾ ਲਗਿ ਮਹਦ ਮਹਾਨੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੋ ਏਕਾਕੀ ਪਾਵਕ ਜਾਰਤਿ । ਬਦਨ ਸਮੀਪ ਫੁਕ ਕੋ ਮਾਰਤਿ । ਦੀਰਘ
 ਬਸਮ ਭਸਮ ਪਰ ਰਹੀ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥
 ਕਰਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੰਗਤਿ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਬਹੁ ਬੈਠਹਿ ਪੰਗ-
 ਤਿ । ਬਰਜਿ ਰਹੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਨਰ ਸਜਾਨੈ । ਹਾਨ ਲਾਭ ਲਖਿ ਕਹਨੈ ਨ
 ਮਾਨੈ ॥ ੧੪ ॥ ਅਪਨੋ ਕਰਮ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਨ ਬਿਸੁਰਤਿ ਦੁਖ
 ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਇਸ ਤੇ ਛੋਭ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਮੇਰੇ—। ਨਫਰ ਚਿਤਵ ਇਮ ਕਹਿ
 ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਬਸਮ ਹਾਲ ਕਰੈ ਦੇਖਤਿ ਨਾਹੀ ? ਪਰੀ ਭਸਮ
 ਉਭ ਕਰਿ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁ ਰਹਨੈ ਫਕੀਰਨਿ । ਪੂਜਤਿ
 ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਸਮ ਪੀਰਨਿ ॥ ੧੬ ॥ ਸਲਤਨ ਕਾਜ^੭ ਨ ਚਿਤ ਕਰਿ ਕਰੈ ।
 ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਉਰ ਫਿਕਰ ਨ ਧਰੈ । ਅਪਨੇ ਸਮ ਸਾਧਨ ਸਿਖਰਾਯੋ ।
 ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਅਬਿ ਅਸ ਫਲ ਪਾਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਸੀਖ ਦੇਤਿ ਸਗਰੇ ਹਿਤ-
 ਕਾਰੀ । ਮੈਂ ਏਥਿ ਕਹਤਿ ਰਹਨੈ ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਹੀਂ ਏਕ ਕੀ ਮਾ-
 ਨੀ । ਸਹਹੁ ਕਸ਼ਟ ਆਪਦਾ ਮਹਾਨੀ^੮ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਜਾਨਾ । ਹੋਰਿ ਨਫਰ ਕੋ ਝਿਰਕਨਿ ਠਾਨਾ । ‘ਸੁਨਿ ਮੁਰਖ^੯ ਤੇਂ ਕਛ ਨ
 ਜਾਨੀ । ਮਹਿਮਾ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਦੇਖਹੁ ਗੁਨ ਮੁਝ ਕੋ ਜਿਮ
 ਭਯੋ । ਇਤੋ ਸਮਾਜ ਸ ਸਲਤਨ^{੧੦} ਗਯੋ । ਦੇਸ, ਕੋਸ ਕੁਛ ਗਿਨਤੀ
^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਦਾਰੀ । ^੩(ਅਗ)ਜਲਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਮੀ ਜਾਣਦਾ । ^੪ਦੁਖਦਾਈ (ਸਮੇਂ ਨੂੰ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ ।
^੫ਨਮਸਕਾਰੀ ਕਰਦੇ । ^੬ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਕੰਮ । ^੭ਸਮੇਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ।

ਨਾਂਹੀ। ਸਭਿ ਜਗ ਕੀ ਪ੍ਰਿਯਤਾ^੧ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ॥੨੦॥ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਖ ਕੋ ਸ਼ੋਕ
ਨ ਬਝਾਪਾ। ਨਹਿ ਕਿਹ ਸਮੈਂ ਰਿਦੈ ਸੰਤਾਪਾ। ਇਕ ਇਰਾਟਕਾ ਜਾਇ
ਗਵਾਈ। ਤਿਹ ਸਮਸਰ ਭੀ ਨਹਿ ਦੁਖਦਾਈ॥ ੨੧॥ਲਾਭ ਹਾਨ ਜਗ
ਰਾਜ ਮਹਾਨਾ^੨। ਰਹੀ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਿਭੀ ਸਮਾਨਾ। ਇਹ ਸੰਤਨ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਹਰਖ ਨ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਝਾਪੁ^੩॥ ੨੨॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਨਫਰ ਨ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੈ। ਤਉ ਤਰਕਬੋ ਤਿਸ ਕੋ ਠਾਨੈ। ਗਜ ਮੁਕਤਾ
ਕੀ ਜਥਾ ਬਡਾਈ। ਚਿਰਮਰ^੪ ਗਾਹਕ^੫ ਲਖਿ ਨ ਸਕਾਈ॥ ੨੩॥ ਹੁਤੋ
ਦਾਇਰੇ ਮਹਿ^੬ ਦਰਵੇਸ਼। ਜਿਸਕੋ ਨਿਸ਼ਚੇ ਗਯਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਬੋਲਨਿ ਸੁਨਿ
ਬਿਲੋਕਬੋ ਕੀਨਿ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਚੀਨਿ ਤਿਨ ਲੀਨਿ॥੨੪॥-ਜਿਸ ਖੋਜਨ
ਹਿਤ ਚਮੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਫੈਲੀ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼। ਗਹਜੇ ਚਹੈ ਨੌਰੀਗ
ਮਭਿ ਮੰਦ। ਸੋ ਇਹ ਜਾਨਜੋ ਪਰੈ ਬਿਲੇਦ॥੨੫॥ ਸਤਿਸੰਗੀ ਬਡ ਸੁਨਜੈ
ਅਗਾਰੇ। ਭਲੇ ਜਾਨਿ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਨਿਹਾਰੇ-। ਆਇ ਫਕੀਰ ਸੁ ਬੈਠਜੈ
ਪਾਸ। ਸਾਦਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥ ੨੬॥ ਘੋਨ ਭੋਹਿ ! ਜਨਨੀ
ਬਡ ਧੋਨ ! ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਕਰੈ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰੇ।
ਕਹਾ ਸ਼ੋਕ, ਤੁਮ ਕੋ ਇਹ ਧਾਰੇ॥ ੨੭॥ ਅਬਿ ਜਹਾਨ ਤੇ ਫਾਰਕ ਹੋਹੁ।
ਡਜਾਗਹੁ ਸਿਤਿਕ ਬਾਸ਼ਨਾ ਮੋਹੁ। ਬਨਹੁ ਨਿਸ਼ੀਗ ਭ੍ਰਾਸ ਕੋ ਝਾਰਿ^੭। ਜਿਤ
ਕਿਤ ਅਪਨੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਿ॥੨੮॥ਤਨੁ ਕੀ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਿ ਜੋਇ। ਸੰਕਟ
ਪਰਹਿ ਕਿ ਸੁਖ ਕਿਤ ਹੋਇ। ਭੋਗਹੁ ਆਵੇਸ਼ਕ ਸੋ ਜਾਨਿ। ਮਿਟੈ ਨ ਕਜੋ-
ਹੂੰ ਛੂਟਜੋ ਬਾਨ॥ ੨੯॥ ਰੂਪ ਅਭੁਗਤਾ ਸਦਾ ਅਕਰਤਾ। ਤਾਹਿ ਸੰਭਾਰਹੁ
ਰਿਦੈ ਬਿਰਤਤਾ^੮। ਉਚ ਅਵਸਥਾ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਤੇਰੀ। ਠਹਿਰੀ
ਸੇਤਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਡੇਰੀ॥੩੦॥ਸਦਾ ਅਸੰਗ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਤਨ ਕੇ ਹਾਨ
ਨਹੀਂ ਤੁਵ ਹਾਨ। ਤਵ ਤਨ ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਭੀ ਨਾਂਹਿ। ਕਹਾ ਪਦਾਰਥ ਤੇ
ਸੁਖ ਪਾਹਿ॥ ੩੧॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾ ਸੁਖ ਬਡ ਅਭਿਨਾਸੀ। ਅਹੰਬ੍ਰਾਹਮਿ
ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਬਾਸੀ। ਤਜਹੁ ਉਪਾਧਿ ਬਿਚਾਰਹੁ ਰੂਪ। ਮਿਲਜੋ ਅਨੰਦ
ਸਮੁੰਦ ਅਨੂਪ॥ ੩੨॥ ਜਿਸ ਪਦ ਯੋਗੀ ਸਦਾ ਅਰਾਧਹਿ। ਕੋਟਿ ਜਤਨ

^੧ਪਿਆਰ। ^੨ਜਗ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨ ਵਿਚ। ^੩ਲਾਲਾ। ਦਾ ਗਾਹਕ। [ਦੇਸ਼:
ਚਿਰ ਨਿਠੀ-ਦੇ ਤਿਕਪੁਲਾਲੜੀਆਂ]। ^੪ਤਕੀਏ ਵਿਚ। ^੫ਦੂਰ ਕਰਕੇ। ^੬ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਣੇ ਹੋਏ ਹੋਏ।
^੭ਪਾ:-ਚਿਰਮਨਿ। ^੮ਜਿਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ-ਬਿਰਤਤਾ-ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਦਿਲ ਟਿਕਾ ਕੇ।

ਕਰਿ ਕਰੈ ਹੀ ਲਾਧਹਿ । ਸੋ ਤੇਰੇ ਹਸਤਾਮਲ* ਹੋਯੋ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕਰਨਾ
 ਤੇ ਜੋਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸਾ । ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ
 ਅਭਿਮਾਨ ਬਿਨਾਸਾ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਸਤ ਸੁਨਿ ਹੋਯੋ । ਅੰਨੈ ਮਨੋਰਥ
 ਉਰ ਤੇ ਖੋਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਜੈਬੋ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ਤਜਾਗੈ । ਅੰਤਰ ਬਿਤਿ ਕੇ
 ਰਸ ਮਹਿ ਪਾਗੈ ।—ਦੁਸ਼ਮਨ ਗਹੋ ਆਜ ਹੀ ਆਇ । ਕਰੈ ਜਿ ਰਹੈ
 ਵੇਹਿ ਮਰਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਅੰਤ ਵੇਤ ਤਨ ਕਹਾਂ ਸਨੇਹੁ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਿਨ-
 ਸਨ ਗਤਿ ਕਬਿ ਲੇਹੁ*—। ਦਿਝੁ ਸੇਕਲਪ ਜਬਹਿ ਇਮ ਕੀਨਿ । ਸਕਲ
 ਸਮਾਜ ਨਫਰ ਕੇ ਦੀਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਸਾਰੇ । ਸਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਹਯ ਸਹਿਤ ਉਦਾਰੇ।ਦੇ ਸਰਬੰਸ ਕਹੈ ‘ਅਬਿ ਜਾਹੁ । ਬੈਠਿ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੇ ਖਾਹੁ’ ॥ ੩੭ ॥ ਵੇਖਿ ਕਚਾਲ ਨਫਰ ਦੁਖ ਪਾਇ । ਦੁਦਤਿ
 ਆਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇ । ਨਿਭੈ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ । ਬੈਠੈ ਬਿਨਸੇ
 ਮਾਨ ਰੁ ਮੋਹੁ ॥ ੩੮ ॥ ਹਿਤ ਦੇਰਨਿ ਨਰ ਮਿਲੇ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੋਲਿ
 ਉਠੈ ਤਿਸ ਬੋਧੇ*ਇਹੁ ਤਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਹਾਰੇ । ਆਇ ਗਹਹੁ ਰਿਪੁ !
 ਚਹੈ ਕਿ ਮਾਰੈ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲੋਕ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਏ ।—ਕਰੈ ਨਹਿ
 ਦੁਰੈ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਏ—। ਕੋਝਕ ਗਏ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਜੋ ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਫਿਰ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੪੦ ॥ ਨੌਦੰਗ ਕੇ ਉਮਰਾਵ ਬਡੇਰੇ । ਖੋਜਤਿ
 ਲਸਕਰ ਫਿਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਤਿਨ ਸੋ ਕਹੈ ਜਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਦੌਰੇ ਕੀਨਿ ਉਭਾਲਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਮਸਰ ਪਰਮਹੰਸ ਜਹਿ ਬੈਸਾ । ਨਿਭੈ
 ਤਿਲੋਕੀ ਪਤਿ ਹੈ ਜੈਸਾ ॥ ਆਨਿ ਬਿਲੋਕੈ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਧਾਇ । ਗਹਿ ਕਰਿ
 ਲੀਨਿ ਮਤੰਗ ਚਵਾਇ* ॥ ੪੨ ॥ ਲੋਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਏ । ਦੁਸ਼ਮਨ
 ਦੁਸ਼ਟ ਹਰਖ ਜੁਤਿ ਭਏ । ਪਾਪ ਆਤਮਾ ਨੌਦੰਗ ਮਹਾਂ । ਕਰਿ ਕੈ ਕੈਦ
 ਬਿਠਾਯਹੁ ਤਹਾਂ ॥ ੪੩ ॥

ਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਤਿੰਨੇ ਨਵਮ ਗਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਬਰੋਹ’ ਪੁੰਜ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
 ਵੇਦਉਨਖਿੰਸਰੀ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਕਤਲ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਰਖੈ ਨੌਦੰਗ ਦੁਰਮਤੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਫਾਸ ਗਰ ਜਾਂਹਿ । ਚਾਹਤਿ
 ਹਉ ਬਡ ਭਾਤ ਕੋ ਲੇ ਮਸਲਤ ਸਭਿ ਪਾਂਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਹਿ ਦਰ-
 *ਪ੍ਰੇਖ । *ਦੋਰ । *ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰੇ ਨ ਕਰੇ ਨਾਸ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਲਵੇਗਾ । *ਇਹ ਬੀ ਦੁਸਤ
 ਹੈ, ਜੋ ਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧਾ ਦਾਰਾ ਵੇਦੋ ਬਿਨਾਂ ਹਾਥੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆਂਦਾ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ
 ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਵੇਸ, ਕਿ ਨਿਪੁਨ ਮੁਲਾਨੇ । ਚਲਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ, ਜੋ ਬਹ ਮਾਨੇ । ਸਭਿਕੇ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰਜੈ। ਲੋ ਕਾਗਦ ਭਾਤਾ ਜਿਮ ਧਰਜੈ । ੨। 'ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ
ਮੈਏ ਇਹ ਚਲਜੈ । ਅਬਿ ਲੋ ਫੰਕਟ ਨਹਿ ਕੋ ਮਿਲਜੈ । ਮਾਰਨਿ ਉਚਿਤ
ਲਖਹੁ ਬੁਧਿ ਸਾਬ* । ਲਿਖਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ' ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਸੁਲ ਮੁਲਾਨੇ । ਮੁਢ ਜਿ ਨਹਿ ਖੁਦਾਇ ਭੋ ਜਾਨੇ । 'ਮਾਰਨਿ
ਉਚਿਤੈ' ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਡਰ ਉਰ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ॥ ੪ ॥
ਜੇ ਲੋਭੀ ਲੇਪਟ ਰੁਝਿਆਏ । ਲਿਖਜੈ ਸਭਿਨਿ 'ਦੀਸਹਿ ਇਸ ਮਾਰੇ' ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਾਰੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਿ ਦੀਨੇ ਹਲਕਾਰੇ
॥ ੫ ॥ 'ਅਹੰਬੁਹਮ ਬੋਲਨਿ ਇਨ ਕੀਨਿ । ਬਨਜੈ ਖੁਦਾਇ ਆਪ ਕੋ ਚੀਨਿ ।
ਇਸ ਕੀ ਅਪਰ ਸਜਾਇ ਨ ਕੋਇ । ਹਭਿ ਸਮਸ਼ੇਰ ਪਾਨ ਦਿਹੁ ਖੋਇ'
॥ ੬ ॥ ਅਰਬੀ ਗਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਮੁਲਾਨੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਮਾਨੇ ।
ਜੇ ਨਿਸ਼ੀਗ, ਮਗ ਲਖਜੈ ਖੁਦਾਇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਪਾਇ

*ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵੇਲਣ ਵਾਲੇ ਬੁਰ ਮੁੱਲਾ : ਬੁਰੀ ਮਨਤਾ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਨ । 'ਭਰਾ
ਜਿਵੇ' ਪਕ'ਕਾ ਸੀ, ਕਾਗਜ਼ ਲੋ ਕੋ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ । 'ਮਤਲਬੀ ।

*ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਲੋਂ ਮੋਰੰਗਜ਼ਬ ਨੇ ਨਾਮ ਇਕ ਹੁੱਕਾ ਮੌਜ :ੌਕ ਕਿਤਾਬੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ
ਹੈ:—“ਬਰਾਦਰੇ ਮਨ ! ਪਦਸ਼ਾਦੇ ਮਨ ! ਖਿਆਲੀ ਸਲਤਨਤ ਅਸਲਨ. ਦਰ ਦਿਲ ਨ ਮਾਂਦਹ,
ਹੁਮਾ ਓ ਫਰਜ਼ਦੀਨਿ ਹੁਮਾ ਰਾ ਮੁਬਾਰਿਕਬਾਦ । ਯਕ ਖਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਯਕ ਮਕਾਨ ਮੁਖਤਸਰ
ਏਰਾਏ ਸਨੁਨਤ ਅਤਾ ਬੁਰਮਾ, ਤਾਕਿ ਬਰੋਸ਼ਾਇ ਆਫੀਯਤ ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਬਰਆਏ ਰੋਲਤ
ਮੋਵੁਬ ਬਾਜ਼ਮ” । ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ—‘ਮੋਰੇ ਭਰਾਤਾ ਜੀ ! ਮੋਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਬਦਸ਼ਾਹੀ
ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੋਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਤੁਹਾਥੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ । ਬਾਰਕ
ਦੇਵੇ, ਇਕ ਖਾਸ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਕਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਖਸ਼ੋ ਤਾਂ ਮੇ
ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰੋਠਾ :ਹਾਵੇ ਲਈ ਹੁਮਾ ਕਰਦਾ ਰਹੀਂ । ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੋਰੰਗਜ਼ਬ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਕਿ “ਕਤਲੇ ਦੁਨੀ” ਮੁਲਹਿਦ ਕਿ ਦਰ ਰਸਾਇਲ ਨਵਿਸ਼ਤਾਇ ਖੁਦ ਕਢਦੇ ਇਸ-
ਲਾਮ ਰਾ ਬਰਾਦਰਿ :ਮ ਖਾਂਦਹ ਵਾਸਿਏ ਅਨਸਬ” । ਅਰਥਾਤ—‘ਮੋਰੇ ਜਹੇ ਬੇਦੀਨ—ਜਿਸ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਰਿਸਾਲਿਆਂ (ਪਸਤਕਾਂ) ਵਿਚ ਕਢਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜਹਿਜ਼ੇ ਭਰਾ ਲਿਖਤਾ ਦੇ—
ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ।” [ਵਿ: ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਾਥ ਜੀ: ਸ: ਸ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ]
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੱਕਾ
ਫਕੀਰੀ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਜਾ ਰਵਾਯਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ।

॥ ੭ ॥ ਤਿਨਹੂੰ ਸਾਚ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਪਠੇ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਦੁਖੀ ਭਯੋ ਜਿਨ
ਪਠੇ । 'ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ ॥ ਪੁਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਜਾਨ ॥
੮॥ ਜੋ ਜਿਸ ਕੇ ਹੋਵਹਿ ਰੁਖਦਾਈ । ਸਗੋ ਬੀਚ ਸੋ ਉਚਿਤ ਸਜਾਈ' ।
ਇਮ ਲਿਖਿ ਵਿਰਲੇ ਸੇਵਾਨਿ ਭੋਜਾ । ਜਿਸ ਪਵਿ ਦੁਖ ਜਨੁ ਫਟਤਿ
ਕਰੇਜਾ ॥ ੯ ॥ ਲਿਖਤਿ ਭੀਨ ਸੈ ਅਪਰ ਬਹੱਤਗਜਹਿ ਕਹਿੰ ਤੇ ਭੋਜੇ ਕਹਿ
ਉਤਰ । ਬੇ ਮੁਹਤਾਯੋ ਸੰਤ ਜਿ ਪੂਰੇ । ਤਿਨਹੂੰ ਨ ਲਿਖਯੋ ਕਹਯੋ ਤਿਸ
ਕੂਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹੋਯਹੁ ਚਹਿ ਸਾਚਾ । ਲਿਖਯੋ ਸਰੀਅਨਿ ਕੇ ਸਭਿ
ਬਾਚਾ । ਜਿਨਹੂੰ ਜਾਬਾਰਬ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । ਪੱਖੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨੇ ॥ ੧੧ ॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਬ ਬਿਰੋਧ ਬਧਾਯੋ । ਕੇਤਿਕ ਕੇ ਗਹਿ ਗਹਿ ਮਰਿਵਾਯੋ ।
ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਏਕ ਦਰਵੇਸ਼ । ਰਹਹਿ ਪੂਰੀ ਮਹਿ ਮਸਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥ ੧੨ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਰੰਗ ਰਚਯੋ ਨਿਤ ਰਹੈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਮੌਜ ਆਪਨੀ ਕਹੈ ।
'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸਾਹ ਹਮ ਕੀਨਿ । ਸਲਤਨ ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਸ ਦੀਨਿ' ॥
੧੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ, ਅਵਰੰਗ ਕੇ ਨਰ ਕਹੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਜਰੈ ਅਧਿਕ ਦੁਖ
ਸਹੈ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਮਹਾਨੇ । ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿ ਭਾਤ ਜਸੁ
ਕਾਨੇ ॥ ੧੪ ॥ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੇ ਚਿਤ ਰਿਸ ਭੀਨਾ । ਤਬਿ ਦੁਰਮਤੀ ਹੁਕਮ
ਕਰਿ ਦੀਨਾ । 'ਰਾਸ਼ਭ' ਪਰ ਰਢਾਇ ਲੇ ਜਾਵਹੁ । ਚਹੁ ਇਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਬਿਦਤ ਫਿਰਾਵਹੁ' ॥ ੧੫ ॥ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਆਇ ਜੇ ਲੋਕ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਬਿਸਮੇ ਧਰਿ ਉਰ ਸੋਕਾ ਕਹਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਅਧਿਕ ਭਰ ਧਾਰੈ । ਮਹਾਂ ਕੂਰ
ਦੁਰਮਤੀ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ੧੬ ॥ ਤਉ ਕਿਨਹੂੰ ਸਾਹਸ' ਕਰਿ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ
ਜੋਰ ਕਰਿ ਅਰਜ ਉਚਾਰੀ । 'ਸਾਹੁਨਿ ਕੇ ਸੁਤ ਜੋਗ ਨ ਐਸੇ । ਹੁਕਮ
ਦਿਯੋ ਰਾਸ਼ਭ' ਕੇ ਜੈਸੇ ॥ ੧੭ ॥ ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਇਹ ਭਈ ਅਗਾਰੀ । ਬੇ ਮਿਰ-
ਜਾਦਾ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਸਜਾਨਨਿ ਤੇ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ । 'ਜਾਇ ਚਢਾ-
ਵਹੁ ਕਰੀ' ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਜੇ ਦ੍ਰਾਵਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ । ਸਭਿ ਪਰ ਫੇਰ
ਕਰਹੁ ਬਿਨ ਲਾਜੇ । ਪੁਨ ਸਰਮਦ ਬਾਸਾਹਿ ਜਿਸ ਬਾਨਾਤਾਹਿ ਲੇ ਜਾਵਹੁ
ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ ॥ ੧੯ ॥ -ਦੇ ਸਲਤਨ ਜੋ ਕਾਹਤ ਸਦੀਵ । ਆਜ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ (ਸੱਚ ਮੁੱਚ) ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨੌਵੀਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਨ !
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਕਾਗਤ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਘੱਲ ਦਿੱਤੇ । 'ਭਾਵ ਨੌਵੀਂ ਨੂੰ । 'ਗਯੋ । 'ਦੋਸਲਾ । 'ਹਾਥੀ।

ਕਰਹਿ ਬਿਨ ਯਾਕੋ ਜੀਵ^੧—। ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਚਾਕਰ ਗਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ ॥ ੨੦ ॥ ਹਰਖ ਨ, ਸੋਕ ਨ, ਮਨ ਮਹਿ ਕੋਈ। ਦੁਖ ਸੁਖ
 ਬਿਖੈ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮ ਹੋਈ। ਤੋਰੀ ਤਨ ਹੀਤਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਾਸ। ਜਿਸ ਕੋ ਮਰਿਬੇ
 ਕੋ ਨਹਿ ਭ੍ਰਾਸ ॥ ੨੧ ॥ ਹੋਏ ਸਹਿਤ ਤਬੈ ਗਜ ਆਯੋ। ਕਹਿ ਕੇ ਤਿਸ
 ਉਪਰਿ ਚਢਵਾਯੋ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਿ ਸੋਹਰਾ ਦੀਨ। ਮਾਰਨਿ ਹੁਕਮ
 ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਅਧਿਕ ਸੋਕ ਤੇ
 ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ। ਡਰਤਿ ਨ ਉਚੇ ਕਹੂੰ ਸੁਨਾਵੈਂ। ਅਵਰੇਗ ਮਹਾਂ ਕੂਰ
 ਲਾਖਿ ਪਾਵੈਂ ॥ ੨੩ ॥ ਸੇਭਨਿ ਕਰੁਨਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ। ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਨਿੰਭੈ
 ਉਰ ਹੋਹੁ। ਗਜ ਢੇਰਜੇ ਦ੍ਰਾਦਸ ਦਰਵਾਜੇ। ਲੇ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸਰਮਦ
 ਰਾਜੇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਵਰੇਗ ਕੋ ਤਬਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਕਰ
 ਤੁਮ ਆਯੋ। ਬਖਸ਼ਾਤ ਸਲਤਨ ਜਿਸਹਿ ਹਮੇਸ਼। ਸਾਭ ਮਹਿ ਬਡ
 ਕਹਾਇ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਬੋਲਤਿ ਕੂਰ ਲਾਜ ਨਹਿ ਆਵਤਿ। ਸਲਤਨ
 ਕਿਤਹੁ, ਪ੍ਰਾਨ ਅਬਿ ਜਾਵਤਿ’। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਸਤਿਸੰਗੀ ਜਾਨਿ। ਹੁਇ
 ਆਸਹੁ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂਨ ॥ ੨੬ ॥ ਪਿਖਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ।
 ਨਹਿ ਸਨੇਹ ਤੇ ਬੋਲਨੇ ਜਾਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ। ਟਾਰਿ
 ਸੋਹਰਾ ਬੋਲਨੇ ਏਮ ॥ ੨੭ ॥ ‘ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਭਾਖਨਿ ਕਰਨੇ।
 ਅਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਉਰ ਨਿਸਚੈ ਧਰਨ ॥ ਏਸੀ ਸਮੇਂ ਕੇ ਕਾਰਜ ਦੰਤੁ। ਲਖਹੁ ਸੰਤ
 ਜੀ ! ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ॥ ੨੮ ॥ ਕਜ ਡੋਲਹੁ ਤਨ ਹੀਤਾ ਮਾਂਹ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ
 ਕੀ ਤੇ ਮਟ ਜਾਹੈ’। ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਆਜ ਕੇ ਕਾਲੀ। ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ
 ਕਹਾਂ ਬਿਸਾਲੀ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਸਰਮਦ ਬੋਲਾ। ‘ਹਮ ਨੇ
 ਮਲਤਨ ਦੀਨ ਅਡਲਾ। ਜੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਏ ਨ ਛਾਨੀ। ਅਖੈ ਸਦੀਵ
 ਬਾਵ ਦੁਖ ਹੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸਲਤਨ ਕੂਰ ਪਾਇ ਗਰਬਾਏ। ਸੇ ਕੀਚਤ ਦਿਨ
 ਮਾਹੇ ਖਪ ਜਾਏ। ਅਲਪ ਕਾਲ ਮਾਹੇ ਹਮ ਤਨ ਤਜਾਗ। ਆਵਹਿ ਚਲੇ
 ਤੋਹ ਸੰਗ ਲਾਗੇ’ ॥ ੩੧ ॥ ਇਮ ਕਾਹ ਕਰਨੇ ਪਰਸਪਰ ਹੋਗਨ।
 ਚਲਨੇ ਮਹਾਵਤ ਕਰਿ ਗਜ ਪ੍ਰੇਰਾਨ। ਜਾਏ ਉਤਾਰਨੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ। ਸੰਤ
 ਸਰੂਪ, ਨ ਜਿਸ ਕ ਮੋਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਨਿਰਦੁਸ਼ਾਲੂ ਜਿਹ ਨਰਕ ਸਥਾਨ’। ਬਹੁ

^੧ਜੀਵ : ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰਾਂਗਾ। ‘ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਹੰਤਾ ਮਮਤਾ)। ‘ਦਇਆਹੀਨ (ਜਲਾਦ ੮), ਜਿਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਰਕ (ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ)।

ਤੀਖਨ ਲੈ ਹਾਥ ਕ੍ਰਪਾਨ । ਮਾਰ ਉਤਾਰਜੈ ਸਿਰ ਧਰਹੁ ਤੇ^੧ ਨਿਕਸਜੈ
 ਸ਼ਬਦ ਤਬਹਿ ਉਰ ਹੂੰ ਤੇ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਅੰਹੈ ਬ੍ਰਹਮ’ ਹੀ ਲੋਕਨਿ ਸੁਨਜੈ ।
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਪਾਕੋ ਸਭਿ ਨੈ ਗੁਨਜੈ । ਬਡੋ ਭ੍ਰਾਤ ਇਮੰ ਗਹਿ ਕੈ ਮਾਰਜੈ । ਕਰੈ
 ਪਾਪ ਪਰਲੋਕ ਬਿਗਾਰਜੈ ॥ ੩੪ ॥ ਅਪਰ ਭ੍ਰਾਤ ਦੁਇ ਛਲ ਕਰਿ ਮਾਦੈ ।
 ਰਾਜ ਹੋਤੁ ਕੀਨਸਿ ਅਘ ਭਾਰੈ । ਜਹਿੰ ਕਹਿ ਕਰੀ ਕੁਮਤਿ ਬਡ ਪਾਪੀ ।
 ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਅਰੁ ਸੰਤ ਸਹਾਪੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਥਾ ਸੁਨਤਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਵਧਾਨ ।
 ਸਰਮਦ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਜਬਿ ਕਾਨ । ਬੂਝਨਿ ਕਰਜੈ ‘ਕੌਨ ਇਹ ਭਯੋ ? ।
 ਕਿਮ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਮਾਰਗ ਲਯੋ ?’ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਰਮਦ ਕੀ ਜਿਮ ਕਥਾ ਰਸਾਲਾ । ਕਰੀ ਸੁਨਾਵਨਿ ਜਿਸ ਬਿਧ
 ਭਯੋ । ਜਿਮ ਅਵਰੰਗ ਮਰਿਵਾਵਨਿ ਕਿਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਸੰਤਪਨੋ ਸੰਤਨਿ ਕੋ
 ਜਿਸ ਮਹਿੰ । ਪਾਪਨਿ ਕੋ ਬਡ ਪਾਪ ਅਹੈਂ ਜਹਿੰ^੨ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਭਲੋ
 ਉਰ ਧਾਰੈਂ । ਨਹਿੰ ਸਾਧਨ ਕੋ ਕਬਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੈਂ ॥ ੩੮ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਇੰਦ੍ਰ ਨਵਮਿ ਭਾਸੇ ‘ਚਾਰਚਰੰਹ’ ਪੁੰਨ ਭਰਨਨੈ ਨਾਮ ਚਿੰਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਸਰਮਦ] ।

ਏਹਾ ॥ ਸਰਮਦ ਕੀ ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਹੁ ਰਸਾਲਾ । ਆਤਮ ਕੋ
 ਬੱਖਸਾਤ^੩ ਭਾ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਧਨਾਢ
 ਬਡੇਰ । ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮਜੈ ਤਿਨ ਕੇਹੇਬਹੁ ਦੁਲਾਰਿ ਤਿਨ ਪਾਰਨ ਕੀਨਾ
 । ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਨ ਮਾਹੰਆਨਿ ਭਈਤਰੁਨਾਈ^੪ ।
 ਬੀਸਕ ਬਰਸਨਿ ਬੰਸ ਬਿਤਾਈ । ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਮਾਤ ਪਿਤ ਕੇਰਾ । ਰਹਜੈ
 ਇਕਾਕੀ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩ ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਾਗ ਬਡ ਜਾਗੇ । ਸਾਤ-
 ਸੰਗਤਿ ਕਹੁ ਕਰਿਬੈ ਲਾਗੇ । ਸੰਤ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਉਤਰਨਿ ਹੋਤੁ । ਦਰਬ
 ਲਗਾਯਹੁ ਰਚੇ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤਹੂੰ ਤੇ ਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵੈ । ਚਾਪ
 ਪਾਵ ਨਿਸ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਵੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਲੈ ਆਛੈ । ਦੋਤ ਪ੍ਰਯੋਕ
 ਸੁਪਤਿ ਚਿਤ ਬਾਛੈ^੫ ॥ ੫ ॥ ਸਰਬ ਭਾੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ । ਚਾਪਹਿ ਚਰਨ

^੧ਥੜ ਤੇ । ^੨ਜਿਸ (ਦੇ ਮਾਠੇ ਜਾਣ) ਵਿਚ ਮੌਤ ਨੂੰ ਤਿਆਪ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦਾ
 (ਅਤਿ) ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਅ) ਤਿਆਪਨਾ ਸਰਮਦ ਵਿਚ ਤੇ ਅਤਿ ਪਾਪ ਨੂੰ ਚਿੰਤੀ ਵਿਚ ।
^੩ਜਵਾਨੀ । ^੪ਮੌਣ ਲਈ ਪਈਘ ਵੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚਿੰਤ ਦੀ ਚਾਹੁਨੀ (ਨਾਲ ਮੌਣ) ।

^੫ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦਾਰਾ ਦਾ ਮਾਰਨ ਆਇਆਂ ਨਾਲ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ-
 ਦਿਆ ਮਰਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । †ਪਾ॥-ਸੰਤਾਪੀ । ‡ਪਾ॥-ਆਤਮ ਜਾਂ ਕੋ ਖਜਾਤ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਧਰੈ ਸੁੰਦ ਭਏ^੧ ਪੰਖਾ ਕਰਿ ਬਾਧੂ । ਸੀਤ ਲਗੇ ਪਾਵਕ ਦਿਪਤਾਧੂ
 ॥੬॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਕੇ ਆਨੰਦ ਦੇਤਿ । ਟਹਿਲ ਕਰਨਿ ਪਰ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤਾ
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜਬਿ ਸੰਤ ਪਧਾਰੈ । ਹੋਤ ਬਿਸਰਜਨ^੨ ਸੇਗ ਸਿਧਾਰੈ ॥ ੭ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਤਿਸ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਹਟਨਿ ਲਗਹਿ ਨਿਜ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਇਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੈ^੩ 'ਜੇ ਤੁਮ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਾਨੈ'
 ॥ ੮ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਮੁਖ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਲਿਹੁ ਮੋਹਿ
 ਮਿਲਾਇ । ਦੀਨ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਦਯਾ ਕਰੀਜੈ । ਦੀਨਦਸਾਲ ਕੀ ਸੁਧਿ ਮੁਖ
 ਦੀਜੈ^੪ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੰਤ ਸਾਧ ਉਪਦੇਸ਼ੈ । 'ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਸੁ ਪਾਕ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੀਜੈ । ਸੇਵਹੁ ਨਿਰਹੰਕਾਰ
 ਬਨੀਜੈ' ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਲਤਿ ਨ ਭਯੋ । ਇਮਹੀ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤ
 ਦਿਨ^੫ ਗਯੋ । ਨਗਨ ਸਾਧ ਕੇ ਬਸਨ ਬਨਾਵੈ ਪਨਹੀ ਆਦਿ ਦੇਖਿ ਪਹਿ-
 ਨਾਵੈ ॥੧੧॥ ਸਭਿ ਕੋ ਬੂਝੈ ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ । ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਰਾਤ ਦਿਨ
 ਜਾਇ । ਤਹੀਂ ਸੰਤ ਨਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਕਰਿ ਖਿਜਮਤ ਸਭਿਹੂੰਨਿ
 ਰਿਝਾਵੈ ॥੧੨॥ ਬਿਦਾ ਕਰਤਿ ਜਬਿ ਜਾਇ ਅਗੇਰੇ । ਬੂਝੈ ਮਗ ਖੁਦਾਇ
 ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਸ਼ਾਹੁਸੈਨ ਕਿਧੋਂ ਕੋ ਔਰ^੬ । ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਆਇ ਤਿਸ ਠੌਰ
 ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਸੇਵਾ ਤਿਸ ਕੀ ਕਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਦ ਚਾਖੀ ਭਰੀ ।
 ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਧਿਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ । ਭਜਾਰ ਭਯੋ ਉਠਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ਮਾਂਹਿ ॥੧੪॥
 ਗਯੋ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਨਿ^੭ ਅਗਾਰੀ । ਜਾਇ ਦੂਰ ਅਭਿਲਾਖ ਉਚਾਰੀ ।
 'ਕਹਹੁ ਸੰਤ ਜੀ ! ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ । ਜੇ ਤੁਮ ਜਾਨੈ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥੧੫॥
 ਕਰਹੁ ਦੀਨ ਪਰ ਦਯਾ ਉਦਾਰਾ । ਹੁਇ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਯਾਲ ਦਤਾਰਾ^੮ ।
 ਜਾਨਿ ਘਾਲ ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕੇਰੀ । ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੬॥
 ਹਿਤ ਪਰਖਨਿ ਕੇ ਸੰਤ ਅਲਾਇ । 'ਪੰਚ ਰਜਤਪਟ ਖਰਚਹੁ ਜਾਇ ਮਮ
 ਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਪਨਹੀ ਲਜਾਵਹੁ ਅਬਿ ਹੀ ਗਮਨਹੁ ਗਹੁਰ^੯ ਨ ਲਾਵਹੁ' ॥
 ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੈ । 'ਠਾਹਰਹੁ ਲਖਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ
 ਆਨੈ^{੧੦} । ਇਮ ਕਹਿ ਤੁਰਤ ਬਜ਼ਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ । ਜਸ ਚਾਹੈ ਤਸ
 ਤਤਾਛਿਨ ਲਜਾਯਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਤਬਿ

^੧ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਆਇਆ ਨੂੰ । ^੨ ਟੋਰਨ ਹਿਤ । ^੩ ਯਾ ਕੋਈ ਟੋਰ । ^੪ ਵਿਦਿਆ ਕਰਨ । ^੫ ਢੇਰੀ । ^੬ ਢੇਰੀ
 ਹੀ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ । ^੭ ਪਾ-ਮਿਲ ।

ਦਰਵੇਸ਼ ਕਹੈ ਸੁਭ ਚੀਨ । 'ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਖਾਹਿਬ ਤੋਹਿ । ਇਹਾਂ
ਬਿਰਹੁ ਆਵਨ ਲਗਿ ਮੋਹਿ' ॥੧੯॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਲੈ ਗਯੋ ਕਿਤ ਸੰਤ ।
ਸਰਮਦ ਠਾਂਢੇ ਰਹੈ ਇਕੰਤ । ਕਰਤਿ ਪੁਤੀਖਨਿ ਕੋ ਬਿਰ ਭਯੋ । ਲਯੋ
ਕਸਟ ਪਰ ਕਿਤਹੁ ਨ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਤਬਿ
ਆਯੋ । ਦੇਖੈ ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ ਬਿਰਾਯੋ । ਅਪਰ ਕਸੋਟੀ ਕੋ ਇਕ ਦੀਨਾ ।
ਸੰਕਲ ਰੀਤਿ ਤੇ ਪਰਖਨਿ ਕੀਨਿ ॥੨੧॥ ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੈ ਗਰੇ ਲਗਾਯੋ ।
ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਤੁਰਤ ਬੜਾਯੋ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭਯੋ ਮਨ ਪੀਨ ।
ਤਿਸ ਹੀ ਰਸ ਮੈਂ ਹੈ ਗਯੋ ਲੀਨ ॥੨੨॥ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ ਅਲਹਿ ਸੋ ਮਾਤਾ ।
ਚਢੈ ਨਵੀਨ ਰੰਗ ਮਨ ਰਾਤਾ । ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਧਨ ਸਰਬ ਲਗਾਯੋ ।
ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਖਾਨਾ ਖਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਬੋਚੈ ਘਰ ਜੇਤਿਕ ਧਨ ਲੀਨਿ ।
ਹਿਤ ਸੰਤਨਿ ਸਭਿ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਪਰ ਜਿ ਵਸਤੁ ਹੁਤੀ ਅਸੇਸ ।
ਅਰਪਨ ਕਰੀ ਹੋਰਿ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥ ਭਯੋ ਮਸਤ ਸੁਧਿ ਤਨ ਕੀ ਬੋਰੀ ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਮਤਿ ਬੋਰੀ । ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਬਜ਼ਾਰ ਮਹਿ ਪਰੈ । ਭਯੋ
ਮੁਢੇਦ ਤਿਸੀ ਪੁਰਿ ਫਿਰੈ ॥੨੫॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਚਢਹਿ ਸਵਾਈ ।
ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਆਨਿ ਬਿਰੀ ਅਗਵਾਈ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਦਰ ਨਹੀਂ
ਕਰੀਤਾ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੀਤਾ ॥ ੨੬ ॥ ਹੁਇ ਬੋਤਮਾ ਜਗਤ ਕੀ
ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ । ਪ੍ਰਭੁ ਰਸ ਤੇ ਬਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮਸਤੇ । ਬਾਹਿ ਰੰਕ ਏਕੈ ਕਰਿ
ਜਾਨਾ । ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ॥੨੭॥ ਇਕ ਦਿਨ ਠਾਂਢੇ ਬੀਚ
ਬਜ਼ਾਰ । ਹੁਤੋ ਨਗਨ, ਕੋ ਬਸਤੁ ਨ ਧਾਰਿ ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਸੈ ਚਢਿ ਕਰਿ
ਹਾਥੀ ਚਾਕਰ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਾਥੀ ॥੨੮॥ ਲੋਕ ਹਟਾਵਨ ਹਾਰ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ । ਸਰਮਦ ਸੋ ਤਿਨ ਆਨਿ ਉਚਾਰੀ ।
'ਨਗਨ ਬਿਰਹੁ ਨਹਿ, ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤਿਸ
ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਬਸਤੁ ਦੀਨਿ ਦੇ ਗਜ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ । ਕਹੈ ਸੁ
'ਨਗਨ ਛਾਦਬੋ ਕੀਜੈ । ਬਿਨ ਛਾਦੇ ਨਹਿ ਵਹਿਰ ਬਿਰੀਜੈ' ॥੩੦॥ ਇਮ
ਕਾਹ ਗਮਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੇ । ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਪੁਟਿ, ਫੇਟੇ ।
ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਮੁਰ ਕਰਿਆਯੋ ਤਹਿ ਠਾਂਢੇ ਸਰਮਦ ਦਰਸਾਯੋ ॥੩੧॥

‘ਕੋਈ ਇਕ (ਦੋਰ) ਕੀਟੀ ਥੀ ਦਿਤੀ ।’ ੧. ਤਿਰ ਦੋਰ ਉਸੇ (ਦਿਲੀ ਕਬ) ਹੀ ਪਿਆ ਫਿਰੇ ।

‘ਨਿਸ਼ਨਾ ਰਹਿਤ ।’ ਮਸਤ ਮਨ ਬਣ ਕਰਕੇ । ‘ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਰਕੇ, ਫੇਟਾ ।’

ਬਾਂਧਣੈ ਸਿਰ ਪਰ ਦਿਯੋ ਸੁ ਚੀਰਾਖਰੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮ ਨਗਨ ਸ਼ਰੀਰ।ਨੌਰੰਗ
ਨੇਰੇ ਕੀਨਸਿ ਹਾਥੀ । ਕੁਛ ਰਿਸ ਕਰਿ ਬੁਝੈ ਤਿਹ ਸਾਥੀ ॥ ੩੨ ॥
‘ਕਹਾ ਮਕਰ ਕੋ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਿ ? ਲਾਸ ਜਹਾਨ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਦੀਨਿ ।
ਦੁਰੈ ਬਸਤੁ ਤੈ ਲਖਿ ਹਮ ਦਯੋ । ਕੜੇਂ ਨਹਿ ਨਗਨ ਛਾਦ ਕਰਿ
ਲਿਯੋ’ ॥੩੩॥ ਡਰ ਕੋ ਪਰਿਹਰਿ ਕਰਿ ਉਰ ਭਾਯੋ । ਕੜੇਂ ਕੁਚਾਲ ਕਰਿਬੈ
ਚਿਤ ਲਾਯੋ’ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਬਿ ਉੱਤਰ ਵੀਨਿ।‘ਤੇ ਕਹੁ ਪਿਖੜੈ ਬੁੱਧਿ
ਤੇ ਹੀਨ ॥੩੪॥ ਇਸੀ ਅਕਲ ਤੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ । ਲੋਕਨਿ ਮੈਂ ਬਝ
ਜਸੁ ਕੋ ਚਾਹਤਿ । ਤੈਂ ਬਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ । ਸਾਥ ਅਦਾਬ ਧਰੀ
ਹਮ ਸੀਸ ॥ ੩੫ ॥ ਰਿਦੈ ਨ ਜਾਨੀ ਇਹ ਬਛਿਆਈ । ਉਲਟੀ ਹਮ ਸੋ
ਸ਼ਿਦਤ’ ਉਠਾਈ । ਜੇ ਲੋ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਡਿਹਾਰੀ । ਧਰਤਿ ਲੀਗ ਪਰ
ਕਰਤਿ ਖੁਆਰੀ ॥੩੬॥ ਤੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵਤਿ ਲਖਿ ਆਛੀ । ਇਮ ਬਿੱਪੀਤੁ
ਬੁੱਧਿ ਤੇ ਬਾਛੀ । ਇਸੀ ਅਕਲ ਪਰ ਸਲਤਨ ਕਰਤਾ ? ਤੁਰਕ ਹਿੰਦ ਕੋ
ਨਜਾਉਂ ਨਿਬਰਿਤਾ’ ॥੩੭॥ ਸੁਨਿ ਨੁਰੰਗ ਸਰਿਬਰਿ ਉਰ ਗਯੋ।ਉੱਤਰ
ਨਹੀਂ ਆਵਤੈ ਭਯੋ । ਲੋਜਿਤਿ ਹੋਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਾ । ਰਿਸਤਿ ਆਪਨੇ
ਸਦਨ ਸਿਪਾਵਾ ॥ ੩੮ ॥ ਰਿਦੈ ਈਰਖਾ ਅਧਿਕ ਉਠਾਈ । ਮਹਿਮਾ
ਦਰਵੇਸ਼ ਨ ਲਖਿ ਪਾਈ’ ।-ਸਮਝੈਂ ਵੇਰ’-, ਕੁਤਰਕ ਉਠਾਈ ।-ਕਿਸੀ
ਖੁਨਾਮਹਿ’ ਜਬਿ ਇਹੁ ਆਈ-॥੩੯॥ ਸਰਮਦ ਖਰੋ ਰਹੈ ਤਿਸ ਬਾਨ ।
ਰਹੈ ਨਗਨ ਹੀ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ।‘ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਬੁਲਤਿ ।
ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਬੁਲਤਿ ॥ ੪੦ ॥

ਗਾਏ ‘ਸਰਮਦ’ ਪੁੰਨਿ ਬਲਨੇ ਨਾਮ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਅੰਤੁ ॥ ੩੨ ॥

੨੨. [ਸਦਮੇਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਸਰਮਦ ਮਨ ਮਸਤ ਹੋ ਬਿਰਹਿ ਬਛਾਰ ਮਝਾਰ । ਇਕ

‘ਨੇਰੇ ਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਢਕਿਆ ।’ ਸਮਝੀ । ‘ਨਾ ਲਖੀ (ਨੇਰੇ ਗੇ ਰੇ) ।’ ‘ਵੇਰ ਸਮਝਾਗੇ (ਇਸ
ਨਾਲ) ।’ ‘ਕੋਈ ਭੰਮ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇ (ਖੁਟ+ਨਾਮੀ) ।’ *੨੨ ਸ਼ਿਅਰ ਸਰਮਦ ਨੇ
ਉਸ ਵਕਤ ਕਹੈ, ਇਹ ਹਨ:--ਅੰ ਸ਼ਾਹ ਕਿ ਤੁਰਾ ਡਾਕੇ ਜਹਾਂਬਾਨੀ ਦਾਦ । ਮਾਰਾ ਹਮੀ ਅਸਬਾਬੈ
ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾਦ । ਪੋਸ਼ਾਨਦ ਲਿਬਾਸ ਹਰ ਕਿਰਾ ਜੋਬੈ ਦੀਦ । ਏ ਜੋਬੈ ਰਾ ਲਿਬਾਸੈ ਉਰਿਯਾਨੀ
ਦਾਦ । ਅਰਬਾਤ--‘ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨੇ ਨੂੰ ਜਹਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਜ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ
ਸਾਮਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋਬ ਤੋਕਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪੁਆਉਂਦਾ
ਹੈ, ਤੇ ਬੇ ਜੋਬਾਂ ਨੂੰ ‘ਵੀਰਪਾਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ’ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ।

ਮੁਦਾਇ ਸੰਗ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਦੁਸਰ ਸੋ ਨ ਚਿਨਾਰੈ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕਬਿ
 ਕਬਿ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨ ਕਰੈਤਾ । ਇਕ ਚਿਤ ਬਿਤੀ ਕਰਤਿ ਮਤਿਵੇਤਾ ।
 ਆਨਿ ਵੇਹਿ ਜੋ ਭੋਜਨ ਕੋਈ । ਤਿਪਤ ਰਹੈ ਥੈ ਵੇ ਮਖ ਜੋਈ ॥੨॥ ਏ-
 ਮਾਹਸ ਬਨ ਸਮਾ ਬਿਭਾਵੈ । ਏਠ ਇਕਾਕੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ
 ਕਰਤਿ ਭੰਗ ਕੋ ਪਾਨਾ । ਵਿਗ ਮਹਿਸਿਦ ਕੋ ਪਿਖਤਿ ਮੁਲਾਨਾ ॥੩॥
 ‘ਸਰ੍ਹਾ ਵਹਿਰ ਇਹ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨਿ’ ਕਰੈ ਕਰਤਿ, ਨ ਭਰ ਕੋ ਮਾਨਿ’ ।
 ਸਰਮਦ ਕਹੈ ‘ਭੋਰ ਹਮ ਭਾਰੀ’ । ਇਹ ਫਾਸੀ ਹੈ ਰੀਵ ਤੁਮਾਰੀ ॥੪॥
 ਮਨ ਕੋ ਖੋਟਾ ਸੁਨਤਿ ਮੁਲਾਨਾ । ਜਾਇ ਸੰਗ ਨੌਰੰਗ ਬਖਾਨਾ । ‘ਪੁਰਿ
 ਮਹਿ ਭੀ ਨ ਸਰ੍ਹਾ ਪਰਪਾਕੀ’ । ਬਹੁਰ ਬਾਰਤਾ ਕਹੀਅਹਿ ਕਾਕੀ ॥੫॥
 ਦੁਇ ਭੋਰੇ ਭੋਰੇ ਰਾ ਹੁਦਾਰਾ । ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਿ ਹੈ ਦੀਨ ਬਿਗਾਰਾ । ਸਰ-
 ਮਦ ਮਸਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਭੋਰੀ’ । ਭੋਰਾ ਭਰਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਭੋਰੀ ॥੬॥
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਇਦਤਿ ਭੰਗ ਕੋ ਪੀਵੈ । ਕਹੈ ਕਿ ਰਾ ਫਾਸ ਤੁਮ ਬੀਵੈ’ ।
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਪ੍ਰਥਮ ਭੰਗਾਰੀ । ਟੋਕਰਾਨਿ ਸੋ ਰਿਦਾ ਉਚਾਟੀ ॥੭॥
 ‘ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਪਗ ਪਾਵਹੁ ਏਰੀ । ਵੇਹੁ ਫੈਦਖਾਨੇ ਮਹਿ ਚੋਰੀ । ਜਬਹਿ
 ਸਰ੍ਹਾ ਸਮੁਝੇ ਅਰੁ ਮਾਨੈ । ਭਬਹਿ ਖਲਾਸੀ ਕਰਹੁ’ ਬਖਾਨੈ ॥੮॥ ਤਾਤ-
 ਕਾਲ ਤਿਨ ਪਕਰੈ ਜਾਇ । ਵਈ ਚਰਨ ਮਹਿ ਬੋਰੀ ਪਾਇ ਰਹੈ ਕੈਦ
 ਮਹਿ ਰਿਦੈ ਅਣੀਦ । ਸਿਮਰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਇਲੀਦ ॥੯॥ ਮਨ ਮੈਂ ਗਨੀ
 ਨ ਕਛੁ ਕਠਨਾਈ । ਵੇਖੈ ਲੋਕਨਿ ਜਾਇ ਬਭਾਈ । ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ
 ਬਖਾਨੈ ਜਾਇ । ‘ਤਹਾ ਮਸਤ ਚਿਤ ਗਮੀ ਨ ਕਾਇ ॥੧੦॥ ਗਹਿਬੇ ਤੋ
 ਰੁਛ ਦੁਖ ਨਹਿ ਮਾਨਾ । ਬੋਲਹਿ ਬੈਠਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨਾ’ । ਕਹੈ ਸ਼ਾਹਿ
 ‘ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਖਲਾਸ । ਆਗੇ ਕੋ ਉਪਜਾਵਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ॥੧੧॥ ਚਲਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਮੈਂ ਤਉ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ । ਨਾਹਿ ਤ ਬਹੁਰ ਕੈਦ ਮਹਿ ਆਵੈ’ । ਸੁਨਿ ਕੋ
 ਆਗਾ ਆਨਿ ਛੁਡਾਯੋ । ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ ॥੧੨॥ ਤਬਿ

੧ ਪਛਾਣ । ੨ ਵੰਗ । ੩ ਮਸੀਤ । ੪ ਭਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ । ੫ ਅਸੀ (ਸਰ੍ਹਾ) ਭੋਰ ਹੁਣੀ ਹੈ । ੬ ਸਰ੍ਹਾ
 ਪੱਕੀ ਹੋਏ ਨਾਂ ਵਰੀ । ੭ ਵੰਗ-ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ । ੮ ਭੋਰੇ । ੯ ਸਰ੍ਹਾ ਦਾ ਭਰਾ ਨਹੀਂ
 ਸਾਫਦਾ, ਤਾਂਭੇ ਭੋਰੀ ਸੁ । [੧੦, ਭੋਰਾ=ਚੋਲਣ, ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਮਨਵਾਇਆ ਜਾਣਾ] । (ਅ)
 ੧੧ ਜਿਸ (ਕਰਜ਼ਾਈ ਨਾਲ) ਸਰ੍ਹਾ ਭੋਰੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਭੋਰਾ (ਚੋਲਣ) ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ

ਸਰਮਦ ਮਨਿ ਬਿਖੈ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੋ ਬੰਧਨੋ ਤਿਸ ਬੰਧ ਮਹਾਨਾ' । ਬਿਰਲਾ-
ਪਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ ਸੋਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਬਿਨ ਛੁਟਹਿ ਨ ਕੋਈ ॥ ੧੩ ॥
ਹੱਕ ਮਿਹਰ ਤੇ 'ਜੋ ਛੁਟਿ ਗਏ ਬਹੁਰ ਨ ਬੰਧਨ ਮੈਂ ਜੇ ਪਏ । ਜਾਨੈ ਪਰੇ
ਅਲਹ ਦਰਗਾਹ । ਕੋ ਬੰਧਨੋ ਕੋ ਛੁਟਨੋ ਜਾਹਿ' ॥ ੧੪ ॥ ਗਯੋ ਬਜ਼ਾਰ
ਜਾਇ ਕਰਿ ਰਹਨੇ । ਜਿਸ ਨ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਲਹਨੇ । ਕਰਹਿ ਨ ਕਾਨ
ਕਾਹੁ ਕੀ ਕੈਸੇ । ਰਹੈ ਮਸਤ ਮਨ ਅਮਲੀ ਜੈਸੇ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਗਹਨੇ ਜਬਿ ਆਯੋ । ਬਾਤਿ ਕਰਤਿ ਤਿਨ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ
ਤਬਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਹਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ
ਸਲਤਨ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਸਚੈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਝ ਹੋਹੁ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਨ
ਬਿਖੈ ਉਚਾਰੈ । ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਕਾਨਨਿ ਛਾਰੈ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੀਰ
ਨਿਕਟਿ ਬਤਾਵੈ । ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਅਧਿਕ ਜਰ ਜਾਵੈ ।—ਕਰੈ ਕਹਾਂ ਬਕ-
ਬਾਦ ਅਜਾਨਾਇਸ ਕੇ ਪਾਨ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਹਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਸਲਤਨ ਪਟ
ਕਹਾਂ ਬਿਠਾਵੈ ਖੋਜਨੋ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਵੈ ਬਝੋ ਕਹਾਵਤਿ ਹੈ ਦਰਵੇਸ਼ ।
ਬੋਲਹਿ ਕੂਰੇ ਬਾਕ ਅਸੈਸ ॥ ੧੯ ॥ ਬਿੰਦ ਸਾਧ ਪਾਖੰਡ ਕੋ ਧਾਰੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੇ । ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਉਂ ਤਿਦਾਰਕ* ਫੇਰਾਸਨੇ ਸਨੇ ਗਹਿ ਕੈ ਬਹੁ
ਬੀਰ ॥ ੨੦ ॥ ਇਮ ਨੌਰੀਗ ਬਝ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਚਾਰੈ । ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਾ ਨਹਿ ਭਲਾ
ਉਚਾਰੈ* । ਅਪਨੇ ਤੋਰਾ* ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲਾ ਸਭਿਨਿ ਚਲਾਵੈ ਸ਼ਰਾ ਕੁਚਾਲ
॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੰਤ ਗਨ ਜੋਈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਰਾਹਹਿ ਤੇਈ । ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਵੇਹ ਸਹਹਿ ਨਹਿਕੈਸੇ ਸੁੰਦਰਚੰਦ ਚਕਵਾ* ਚਿਤ ਜੈਸੇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਈ
ਬਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ ਗਹਨੇ । ਬਹੁਬਿਧਿ ਤੇ ਸੁ ਝਾਵਨਿ ਚਹਨੇ । ਨਹੀਂ ਸਰਾ
ਕੀ ਮਾਨਹਿ ਕਾਨ । ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਵੈਠਿ ਬਹੁਤ
ਮਹਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੈ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' । ਵੈ ਹੈਂ ਸਲਤਨ
ਅਚਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਕੀਨਸਿ ਮਿਹਰ ਖੁਦਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ

*ਜੋ ਬੰਧਨਾ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਛਾਰੀ ਦੇਖਨ ਹਨ ਗਵ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਬੰਧੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਬੱਝਣਗੇ
ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿਰ ਛੋਟੀ ਨਿਸ਼ਾਪਾਪ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਅੱਗੇ ਵੱਸਦੇ
ਹਨ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੈ । *ਪ੍ਰਭੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । *ਕਣੋਭ । *ਸਜਾ । *ਸ਼ਰਾ (ਮੰਨੇ)
ਬਿਨਾ (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਭਲਾ ਨਾ ਕਰੇ । *ਚਾਲਾ (ਦੁਕਮ) । *ਹਿੰਦੂ ਵੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਕਵਾ ਜਿਵੇਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ (ਝੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ।

*ਪਾ—ਚਕੋਰ ।

ਕੈ ਲੋਕ ਨਰੈਗ ਸੇ ਕਹੈ । ਇਰਖਾ ਤੇ ਦੀਰਘ ਦਿਲ ਵਹੈ । ਅਪਰ ਕਹੈ
 ਲਗਿ ਕਹੈ ਕਹਾਨੀ । ਕਈ ਬਾਰ ਗਹਿ ਭਾ ਦੁਖਦਾਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਏਕ
 ਦਿਵਸ ਆਯੋ ਚਲਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਮਹਿਜਿਦ ਜੁਮਾ ਕਹਤਿ ਹੈਂ ਜਾਹੁ^੧ । ਅੰਤਰ
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼੍ਣੋ ਕਰਨਿ ਨਿਮਾਜ਼ । ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਸੰਗ ਸਮਾਜ ॥ ੨੬ ॥ ਖਰੇ
 ਭਏ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹਇ ਸਾਰੇ।ਕਾਜੀ ਠਾਵੈ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਏ।ਤਬਿ ਲੋ ਸਰਮਦ
 ਭੀ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਕਿਸ ਕੋ ਜਿਸ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੨੭ ॥ ਖਰੇ ਭਯੋ
 ਮਹਿਜਿਦ ਕੇ ਆਗੇ । ਬੀਰ ਨਿਵਾਜ ਕਰਨਿ ਸੋ ਲਾਗੇ । ਤਬਿ ਕਾਜੀ ਨੇ
 ਥਾਂਗ ਪੁਕਾਰੀ । ਉਚੀ ਕੂਕ ਅਧਿਕ ਮੁਖ ਮਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥ ਸਰਮਦ ਵਹਿਰ
 ਪੁਕਾਰ ਉਚੇਰੇ । ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਾ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ‘ਭੈ ਕਾਜੀ ! ਅੰਧੇ
 ਮਭਿਮੰਦ । ਕਿਸਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਕੂਕ ਬਿਲੇਦ ॥ ੨੯ ॥ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਤੇਰੇ
 ਅੰਤਿ ਪਸਾਰੇ । ਸੋ ਮਮ ਪਾਇਨ ਤੇਰੇ ਨਿਹਾਰੇ।ਕੂਕ ਕੂਕ ਨਿਤ ਫੁਛੇ ਰਹੈ ।
 ਬਿਨਾ ਬਤਾਏ ਹਾਥ ਨ ਲਹੈ’ ॥੩੦॥ ਕਿਤਿਕ ਖਰੇ ਉਮਰਾਵ ਸੁਨੈਤੇ ।
 ਅਪਰ ਲੋਕ ਗਨ ਮਿਲਿ ਚਿਤਵੇਤੇ । ‘ਕਹਹਿ ਕਹਾ ਸਰਮਦ ਤੂੰ ਬੋਲਾ’ ।
 ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਲਾ ॥੩੧॥ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਹੋਰਹਿ ਕੈ ਸੁਨੈ ।
 ਰਿਸ ਕਰਿ ਤਾਤਕਾਲ ਤਿਹਿ ਹਨੈ । ਭਲੈ ਬੁਰੈ ਲਖਹਿ ਨ ਦਰਵੇਸ਼ ।
 ਅਜਮਤਕੋ ਜਾਨਹਿ ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼’ ॥੩੨॥ਕਹਿ ਸਰਮਦ‘ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ॥
 ਕਹਾ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਬਿਗਾਰਾ । ਤਨ ਆਦਿਕ ਕੀ ਮਮਤਾ ਨਾਸੀ ।
 ਦੇਡ ਉਚਿਤ ਕਛੁ ਰਖਹਿ ਨ ਪਾਸੀ ॥੩੩॥ ਤਦ ਨੌਰੰਗ ਨਿਗਸਨੈ ਬਰ
 ਪੋਰ । ਕਰਨੈ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੋ ਤਿਸ ਠੋਰ । ‘ਪੈਰਨਿ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾਇ ਬਤਾਵੈ ।
 ਤੁਮ ਤੇ ਤਨਕ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਪਾਵੈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਹੁਕਮ ਕਠੋਰ ਕੀਨਿ ਮਭਿ
 ਅੰਧ । ‘ਗੋਰਹੁ ਕੈਦ ਪਾਇ ਬਹੁ ਬੰਧਾਪਾਇਨ ਅਰੁ ਹਾਥਨਿ ਮਹਿ ਪਾਵਹੁ।
 ਗੀਵ ਤੋਕ ਕਰਿ ਤਰੈ ਬਿਠਾਵਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਇਸ ਜੈਸੇ ਨਰ ਦੇਭਨਿ ਧਾਰੈ ।
 ਬਿਗਾਰ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਅਪਰ ਬਿਗਾਰੈਂ । ਜਬਿ ਸਜਾਇ ਕੋ ਲਹੈ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਹਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈ ਦੁਖਾਲਾ ॥ ੩੬ ॥ ਕੈ ਦੇਹੋਂ ਸਿਰ ਕੋ ਕਟਿਵਾਇ ।
 ਨਹਿ ਬਿਗਾਰਹਿ ਨਰ ਝਰ ਉਰ ਪਾਇ’ । ਗਯੋ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਕਹਿ ਇਮ
 ਸ਼ਾਹੁ । ਸਰਮਦ ਗਹੜੇ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੭ ॥ ਨਹੀਂ ਖੇਦ ਕੋ ਮਨ
^੧ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਮਿਆਂ ਮਸਜਦ (ਵੱਡੀ ਮਸੀਤ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਜਿਸ ਮਸੀਤ (ਵਿਚ) ਦੁਮੈ
 (ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼) ਕਹਿੰਦੇ (ਪੜ੍ਹਦੇ) ਹਨ । ^੨(ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੇ ਰਾਹ) ਦਸੇ ਬਿਨਾਂ (ਖੁਦਾ ਨੂੰ) ਨਹੀਂ
 ਪਾ ਸਕੇਂ ਗਾ । ^੩ਬਾਵਲਾ ।

ਮਹਿ ਠਾਨਾ । ਆਤਮ ਗਾਨ ਮਹਿਦ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਜਿਮ ਛੁਟਨੈ, ਤਿਮ
ਬੰਧਨ ਮਾਂਹਿ । ਕਹੈ ਨਿਸ਼ੰਗ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸ ਨਾਂਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਦੁਰਕ ਕੂਰ ਬਹੁ
ਦੇਤਿ ਸਜਾਇ । ਨਹਿ ਮਨ ਗਨਹਿ ਏਕ ਲਿਵਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਡਿ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਤਾਵਹਿ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਜਨਾਵਹਿ ॥ ੪੦ ॥ 'ਮਾਨਤਿ
ਨਹੀਂ ਸ਼ਹਾ ਕੀ ਬਾਤ । ਕਿਧੈਂ ਕਰਹੁ ਭਨੁ ਤਿਸ ਕੇ ਘਾਤ । ਬੋਲਤਿ ਹੈ
ਆਨਨ ਜਿਮ ਆਵੈ' । ਸੁਨਿ ਨਰੰਗ ਉਰ ਕੋਪ ਉਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥

ਗਿਣਿ ਕੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਿਥੇ ਨਾਮਿ ਰਾਮੇ 'ਸਰਮਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਉਪਿਸਥੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੩ ॥

੨੩. [ਸਰਮਦ ਕਤਲ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਦਿਵਸਨਿ ਮਹਿ ਦੂਤ ਇਕ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੇਂ ਆਇ । ਰੁਮ
ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦਿਯੈ ਪਠਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ 'ਸ਼ੁਕਰ
ਸਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੁ ਕਹੈ' । ਕਹਾਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ ਕੋ ਅਹੈ ? । ਬੁਝਨਿ ਹੋਤੁ
ਨਰੰਗ ਪਾਸ । ਹੋਇ ਸਥਾਰਥ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ੨ ॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ
ਤੇ ਆਵੈ । ਤੈ ਸਰਮਦ ਇਕ ਸੈਤ ਕਹਾਵੈ ਤਿਸ ਤੇ ਬੁਝਹੁ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਿ ।
ਲੋਹੁ ਮਾਇਨਾ ਜੋ ਹੁਇ ਸਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਮਾਹ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
ਭੋਰਾ ਕੀਨਸਿ ਪਿਖਨੈ ਅਸ਼ੋਕਾ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਾ । ਮੁਲਾ-
ਕਾਤ ਕਰਿ, ਹੋਤੁ' ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ 'ਹਫ਼ਰਤ ਜਸੁ ਤੁਮਰੇ ਬਹੁ ਭਾਖੈ-ਚੋਦਾ
ਸੈ ਉਲਮਾਵਾਨ ਰਾਖੈ-। ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਤ ਮੋਹਿ ਪਠਾਵਾ ॥ ਹੋਤੁ ਮਾਯਨੈ
ਬੁਝਾਨ ਆਵਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੁ ਦੋਇ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ
ਮਾਯਨਾ ਹੋਇ । ਸੋ ਮੇਕਹੁ ਦੀਜੈ ਸਮੁਝਾਇ । ਦਾਨਸ਼ਵਦਨਿ ਤੇ ਕਰਿ-
ਵਾ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨ ਨਰੰਗ ਉਮਰਾਵ* ਬੁਲਾਏ । ਅਨਿਕ ਮੁਲਾਨੈ ਤਬਿ
ਚਲ ਆਏ । ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਉਚਾਰਹਿ ॥ ੭ ॥ ਖਾਤਰ ਜਮਾਨ ਤਿਸ ਕੀ ਹੋਇ । ਅਨਿਕ ਦਲੀਲ
ਉਠਾਵਾਤਿ ਸੋਇ । ਦਿੱਲੀ ਮਾਹ ਜੈਤਿਕ ਮਤਿਵਾਨ । ਸਕਲ ਸਕੋਲੇ
ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ
ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਚਾਰ । ਭਉ ਨ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤਿਸ ਕ ਹੋਵਾ । ਕਰਹਿ ਦਲੀਲਾ

* (ਅ ਵੱਡ ਦਾ) ਕਾਰਨ ।

* ਇਥੇ ਦੁਹ ਪਾਠ-ਉਲਮਾਵ-ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,
। ਲਖਾਰ ਦੀ ਉਲ ਨਾਲ ਉਮਰਾਵ ਹੈ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਉਲਮਾਵ=ਦਸਲਾਮ ਦਾ ਪੀਛਿਤ ।
ਉਮਰਾਵ=ਅਮੀਰ, ਹੁੰਦੇਦਾਰ ।

ਸੋਧੋ ਪੋਵਾ ॥ ੯ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਲੋ ਚਰਚਾ ਰਹੀ । ਖਾਤਰਜਮਾ^੧ ਭਈ
 ਕਿਮ ਨਹੀਂ । ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਥੈ । ਸਰਮਦ ਕੋ ਸਿਮਰਨੋ ਤਿਨ
 ਭਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਬੁਝਨੋ ਲੋਕਨ ਤੇ 'ਕਿਤ ਰਹੈ ?' । ਮਹਦ ਵਿਦਤ ਦਰਵੇਸ਼
 ਜੁ ਅਹੈ^੨ । 'ਪਰਨੋ ਕੈਦ ਮੈ' ਤਿਨਹੁ ਬਤਾਵਾ । 'ਸ਼ਰਾ ਬਹਿਰ ਚਲਿਥੈ
 ਅਟਕਾਵਾ' ॥ ੧੧ ॥ ਰੂਮ ਸ਼ਾਹਿਕੋ ਦੂਤ ਸੁਨੀ ਜਥਿਜਾਨਨੋ^੩ ਨੌਰੇਗ ਕੁਟਿਲ
 ਬਡੋ ਤਬਿ । ਗਯੋ ਕੈਦਖਾਨੋ ਮਹਿ ਦੇਖਾ । ਤਨ ਜਿਹ ਬੰਧਨ ਪਰੇ ਵਿਸ਼ੇਖਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ ਕੀਨਿ । ਬੇਠਨੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਜਾਨਿ
 ਪ੍ਰਬੀਨ । ਅਪਨੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਾ । 'ਰੂਮ ਵਲਾਇਤ ਤੇ ਚਲਿ
 ਆਵਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਾ ਨਾਮ ਸੁਭ ਸੁਨਨੋ ਤੁਮਾਰਾ । ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਜਸੁ ਬਡੋ
 ਉਚਾਰਾ । ਇਹਾ ਆਇ ਅਸ ਗਤਿ ਜੁਤਿ ਹੋਰਾ । ਤਉ ਮਾਇਨਾ ਕਹਹੁ
 ਭਲੇਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਜੇ ਆਖਹਿ ਦੋਇ । ਕਿਸ ਕੋ ਕਹੈ ? ਬਖਾਨੋ
 ਸੋਇ^੪ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਿਹ ਸੋਂ ਤਬਿ ਕਹਨੈ । 'ਲੋਨਿ ਮਾਯਨਾ ਜੇ ਚਿਤ
 ਚਹਨੈ ॥ ੧੫ ॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਦਲਿ ਕਰਿ ਆਵਹੁ । ਜਲ ਕੀ ਮਸ਼ਕ ਸੰਗ
 ਕਰਿ ਲਜਾਵਹੁ । ਤਹਮਦ^੫ ਨਯੋ ਏਕ ਤਬਿ ਆਨਹੁ । ਲੋਹੁ ਮਾਇਨਾ
 ਜਥਾ ਬਖਾਨਹੁ' ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੂਤ ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ । ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ
 ਤਜਾਰ ਭਾ ਫੇਰੇ । ਤਹਮਦ ਹਿਤ ਲੋ ਦ੍ਰੈ ਗਜ ਚੀਰ । ਮਸ਼ਕ ਲੀਨਿ ਭਰਿ-
 ਵਾਇ ਸੁ ਨੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਸਰਮਦ ਨਿਕਟਿ ਜਾਇ ਕਰਿ ਖਰਨੈ । ਤਹਮਦ
 ਜਲ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰਨੈ । ਦੇਖਤਿ ਉਠਨੈ ਕਰਨੈ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਨਿਜ
 ਸਰੀਰ ਪਾਵਨਤਾ ਠਾਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਤਹਮਦ ਕੀਨੋ ਤੇਰ^੬ ਨਵੀਨ । ਖਰੋ
 ਰਹਨੈ ਦਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਕਹਨੈ ਦੂਤ ਸੋਂ ਹੁਇ ਕਰਿ ਖਰੋ । 'ਪਿਖਹੁ ਬਿਲੋ-
 ਚਨ ਮੁੰਦਨ ਕਰੋ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਠਾਵੈ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ^੭ ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੰਦੁਤ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਬਾਰੀ । ਸਰਮਦ ਹਾਥ ਸੀਸ ਪਰ ਧਰਨੈ । ਅਚਰਜ ਬਡੋ
 ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਰਨੈ ॥ ੨੦ ॥ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋਂ ਲਾਖੋਂ ਖਲੇ । ਪੁਰਿ ਸਗਰੋ ਨਿਜ
 ਹਾਥਨਿ ਧਰੇ । ਸਰਮਦ ਬਦਨ ਦਿਸ਼ਾ ਸਭਿ ਹੋਰੈ^੮ । 'ਹਮ ਕੋ ਆਗਜਾ ਦੇ
 ਕਿਸ ਬੇਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਗਰਹਿ ਉਖਲਾਇ । ਸਭ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ
 ਕੋ ਬਿਨਸਾਇ' । ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਸਭਿ ਸਜਾਇ ਸਹਿ

^੧ ਤੇਜੇ (ਨਾਲ) ਭਰਿਆ । ^੨ ਤਾਲੀ । ^੩ ਸ਼ਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਲਣ ਕਰਕੇ ਕੈਦ ਪਾਇਆ ਹੈ । ^੪ ਤੇਜੇ
 ਵੱਲਣ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣਾ (ਤਹਮਤ) । ^੫ ਤੇਜੇ । ^੬ ਸਰਮਦ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਸਭ ਫੇਰੇ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਤਨ ਪਰ ਲੋਭ ॥੨੨॥ ਸਗਰੇ ਘਰ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਧਰੇ । ਲਾਖਹੁ ਸ਼ਕਤਿ-
 ਵੇਤ ਹੈ ਖਰੇ । ਇਹ ਦਿਖਾਇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਤਾਰਾ । ਬਹੁਰ ਦੂਤ ਪ੍ਰਤਿ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ‘ਲਹਜੇ ਮਾਇਨਾ ਕੈਧੋਂ ਨਾਹਿ ? । ਖਾਤਰਜਮਾ
 ਭਟੀ ਚਿਤ ਮਾਹਿ?’ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹਜੇ ‘ਆਖ ਮੂੰਦਿ ਜੋ
 ਅਚਰਜ ਲਹਜੇ ॥ ੨੪ ॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਸਮੁਝਜੇ ਕੋਈ । ਨਿਰਨੈ ਕਰਹੁ
 ਬਤਾਵਹੁ ਸੇਈ’ । ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕਹਿਕੈ ਸਮੁਝਾਵਾ । ‘ਹੇਤੁ ਮਾਇਨੇ
 ਮਹਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ॥ ੨੫ ॥ ਵੇਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਮੋਹਿ ਕੋ ਦੀਨਿ । ਕਰੀ ਮਿਹਰ
 ਜਾਨਜੇ ਬਹੁ ਦੀਨ । ਯਾਂਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਰੱਬ ਕੋ ਘਰ ਕੋ । ਕਰਜੇ ਅਲਪ ਤੇ
 ਏਤਿਕ ਬਰ ਕੋ’ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁਰ ਮੋਹਿ ਦਿਸਿ ਦੇਖਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਇਤੀ
 ਸਮਰਥ ਸਮੇਤ ਬਿਚਰੀਅਹਿ । ਤਉ ਸਬਰ, ਮੈਂ ਉਰ ਮਹਿ ਧਾਰਜੇ । ਨਹਿ
 ਕੁਬਾਕ ਭੀ ਕਿਸੁ ਉਚਾਰਜੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸਰਥ ਸਜਾਇਨਿ ਸਹੋਂ ਸਰੀਰ ।
 ਵੇਹਿ ਕਿਤਿਕ ਹੀ ਮੋਕਹੁ ਪੀਰ’ । ਸਿਰ ਜਾਨੇ ਲਗਿ ਸਬਰ ਧਰੋਂ ਮੈਂ ।
 ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਨਹੀਂ ਕਰੋਂ ਮੈਂ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਪਦ ਬੰਦਨ
 ਕਰੀ । ਖਾਤਰਜਮਾ ਅਧਿਕ ਪਿਖਿ ਧਰੀ । ਪਾਇ ਮਾਇਨਾ ਗਮਨਜੇ ਦੇਸ ।
 ਅਵਰੋਗ ਕੀ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੯॥ ਪੀਛੇ ਕੈਦ ਰਹਜੇ, ਕੁਛ ਕਾਲ ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨਹਿ ਮਸਤ ਬਿਸਾਲ । ਸ਼ਰਾ ਨ ਮਾਨਹਿ, ਰਚਜੇ ਖੁਦਾਇ’ ।
 ਨਰ ਬਪੁਰਾ ਕਜਾ ਅੰਗੂ* ਲਖਾਇ’ ॥੩੦॥ ਫਿਗ ਔਰੰਗ ਜਾਇ ਕਾਰਿ ਕਹੈ ।
 ‘ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਨ ਲਹੈ । ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾ ਨ ਚਾਲਹਿ ।
 ਜਿਮਚਿਤ ਚਾਹੈ ਚਲਹਿ ਕੁਚਾਲਹਿ’ ॥੩੧॥ ਸੁਨਤਿ ਪਾਪਕਰਮਾ^੧ ਰਿਸ
 ਭਰਜੇ । ਕਤਲ ਸੀਸ ਕੋ ਹੁਕਮ ਉਚਰਜੇ । ਚਲੀ ਧੌਂਸ ਬਾਜਤਿ ਤਿਸ
 ਤੀਰ । ਦੁਇ ਤੋਮਰ ਦੀਰਘ ਧਰਿ ਥੀਰ ॥੩੨॥ ਬਿਦਤ ਹੁਕਮ ਪੁਰਿ ਸਭਿ
 ਮਾਹਿ ਭਯੋਂ । ਸਰਮਦ ਸਿਰ ਕਾਠਨਿ ਕੋ ਕਿਯੋਂ । ਹੇਤੁ ਬਿਲੋਕਨਿ ਲੋਕ
 ਸਿਧਾਏ । ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਏਂ ॥੩੩॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ
 ਹੀ ਬੋਲਾ । ਧਨਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਭੋਲਾ । ਫਿਗ ਮਹਿਜਿਦ ਕੋ ਤਿਸੈ
 ਬਿਠਾਇ । ਹਨੀ ਤੇਗ ਸਿਰ ਦਾਓ ਗਿਰਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਲਗਿ
 ਧਰ ਸੋ ਜੀਵਾ । ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਤਥਾ ਬਿਰ ਬੀਵਾ । ਨਿਜ ਸ੍ਰੋਣਤ ਸੋ ਅੰਗੁਰੀ

^੧ਯੇਥਾ ਬਲ ਵਾਲਾ, ਮੈਸਟਰ ਵਾਲਾ । ^੨ਪੀੜ । ^੩ਦੇਸ ਵਿਚ ਰੇਤਾ । ^੪ਤਿਸਦੇ ਅਗੇ ਕੀਹ
 ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ । ^੫ਪਾਪੀ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) । *ਪ:-ਪ੍ਰਭੂਮ ਕਜਾ ਤਿਸ ਅੰਗੂ ।

ਭਰਿ ਭਰਿ।ਭੀਤ ਮਸੀਤ ਤਿਸੀ ਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ॥੩੫॥ਲਿਖੀ ਬੈਂਤ*ਆਛੀ
ਸੁ ਬਨਾਇ । ਜਿਸ ਕੋ ਪਠਿ ਬੈਰਾਗ ਉਪਾਇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ
ਮਾਰਾ । ਦੋਹੀ ਸਾਹੁ ਮਹਾਂ ਕੁਰਿਆਰਾ॥੩੬॥ ਕਰਤਿ ਘਾਤ ਪਾਤਕ ਨਹਿ
ਜਾਨਹਿ । ਰਾਜ ਤੇਜ ਨਿਜ ਸੁਖ ਕੋ ਹਾਨਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਭ੍ਰਾਤ ਮਰ-
ਵਾਏ । ਤਿਸ ਤੇ ਪੰਦ੍ਰਾ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ॥੩੭॥ ਸਰਮਦ† ਬਡ ਦਰਵੇਸ਼

*ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:—

ਸਰ ਦਹੇ ਰਾਹੇ ਦਿਲਦਾਰ ਅਦਾ ਹੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਹੁਦ ।

ਈ ਬਾਠੇ ਗਿਰਾਂ ਹੁਦ ਅਦਾ ਹੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਹੁਦ । [ਉਕਠਾਠ: ਪ੍ਰ

ਅਰਥਾਤ—“ਸਿਰ ਪਿਆਰੇ ਵੇ ਰਾਹ ਕਿਚ ਡੇਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

ਇਹ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਸੀ, ਅਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

†ਸਰਮਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਮੁਵੱਸਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਖਾਫੀਖਾਂ ਆਦਿਕ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ । ਮੁਢਲੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤਾਂ,
ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੁਰੇ ਰਹੇ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਘਟਦੇ ਗਏ । ਜਦੋਂ
ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਇਕ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ
ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਵਾਜ ਹੋਣੇ ਲੱਗੇ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ, ਮੁਢਲੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਮਸ਼ਰਬ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ
ਵੇ ਹਾਲ ਕਹੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੁਢਲੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਤਜਕਰੇ ਬੀ ਦੁਰ ਪਏ, ਉਸ ਡਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਵਿ
ਜੀ ਨੇ ਦੱਸੇ ਹਨ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੱਖੀ ਨਿਖਕ ਦੀ ਲਿਖੀ ‘ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ’ ਤੇ ‘ਰਿਆ-
ਦੁਲ ਸੁਅਰਾ’ ਆਦਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:—ਸਰਮਦ ਯਹੂਦੀ
ਯਾ ਅਰਮੀਨੀਆ ਅਸਲ ਦਾ ਦੀਰਲੀ ਸੀ । ਮਬਹਬ ਯਹੂਦੀ ਯਾ ਦੀਸਾਈ ਸੀ ਫਿਰ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਹੋਇਆ; ਫੰਮ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਦੀਰਲ ਤੋਂ ਮਲ ਨੌਵ ਕੇ ਦਿੱਸਤਾਨ ਆਯਾ ।
ਸਿੰਧ ਦੇ ਠੱਠੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਜਾਗਿਆ । ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹਰੀ ਫੇਰ ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵੱਲ
ਪਲਟ ਗਿਆ।ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿੱਲੀ ਆਇਆ; ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਹੋ ਗਿਆ । ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਦ ਦਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਦਾਰਾ ਦਾ ਪੱਖੀ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੇ ਪਹਿਲਾ ਬਹਾਨਾ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਹ
ਸ਼ੇਅਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ—‘ਮੁਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਮਾਨ
ਗਿਆ, ਸਰਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ।’ “ਮੁਲਾਂ
ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਬਰ ਵਲਕ ਸੁਦ ਅਹਮਦ, ਸਰਮਦ ਗੋਯਦ ਤਿ ਵਲਕ ਬਅਹਿਮਦ ਦਰ ਸਦ ।”
ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਭਵਰ ਹੈ । ਫਿਰ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਵਧੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਰਮਦ ਦੇ ਨੀਰੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੁੱਛਣ ਘੋਲਿਆ ਤੇ ਜਵਾਬ
ਮਿਲਿਆ:—ਉਸ ਉੱਚੇ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਮੇਨੂੰ ਠੀਕੀ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀ ਮੋਰੇ ਹਥੋਂ ਪਜਾਲਾ
[ਯਹੀ ਦੁਕ ਠੀਕੀ ਦੇਖ ਅਸਮਾਨ ਪੰਨਾ]

ਸੰਘਾਰਨੈ। ਨਰਕ ਪਰਨ ਕੋ ਭਾਸ ਨ ਧਾਰਨੈ। ਅਪਰ ਭੁਰਕ ਕੈ ਹਿੰਦੁ
ਕੋਇ। ਗਹੈ ਸ਼ਰਾ ਹਿਤ ਮੁਰਖ ਸੋਇ॥੬੮॥ ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਮਰਿ-
ਵਾਵੈ। ਨਤੁਰ ਸ਼ਰਾ ਕੋ ਮੱਧ ਚਲਾਵੈ। ਹੁਤੋ ਕੈਦ ਮਹਿ ਪਿਦਰ ਵਿਚਾਰਾ।
ਤੇਜ ਸੁ ਰਾਜ ਅਧਿਕ ਜਿਹ ਧਾਰਾ॥੬੯॥ ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਨੀਰ ਕੋ ਦੇਤਿ।
ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇ ਛੁਪਿਤ ਤ੍ਰਿਖ ਹੋਤੁ*। ਗਹਨੈ ਇਕਾਕੀ ਰਾਖਿ ਬਿਠਾਇ।
ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੇ ਬਹੁ ਤਰਸਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਮੁਰਖ ਹੋਵਾ।

—ਛੁਪਾਇ (ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਭਾਈ ਵ੍ਰਥ)

ਏਹ ਲੋ ਗਈਆਂ, ਓਹ ਮੋਰੀ ਬਗਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚੁੰਭ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਅਜੀਬ ਵੇਰ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਟੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:—“ਏਸ ਬਾਲਾਏ ਕਰਦਹ ਦੁਨੀ ਪਸਤ ਮਰਾ। ਚਸਮੇ ਬਦੇ ਜਮ
ਦੁਰਦਹ ਅਸ ਦਸਤ ਮਰਾ। ਓ ਦਰ ਬਗਲੇ ਮਨ ਅਸਤੋ ਮਨ ਦਰ ਤਲਬਸ। ਦੁਬਦੇ ਅਜਬੇ
ਦੁਹਿਲਹ ਕਰਦਹ ਅਸਤ ਮਰਾ”। ਗੁੱਸੇ ਵੇਲੇ ਕਾਬੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੋਰ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵੀਆਂ
ਹੋਸਨ। ਆਖਰ ਮੋਲਾਵੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਮਦ ਮੋਇਆ ਗਿਆ, ਜੋਦਗਵੇਬ ਵੀ ਮੋਨੁਦ
ਸੀ। ਫਿਰ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਕ ਰਬਾਈ ਇਥੇ ਇਕ ਪਿੱਛੇ ਸਰਮਦ
ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਵੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਲ ਕੋਈ ਵੇਰਦਾਰ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ ਤਾਂ
ਮੁਲਾਕਿਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’ ਸਰਮਦ ‘ਲਾ ਇਲਾ’ ਤੇ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਇਸ
ਵੇ ਅਰਥ ਹਨ:—‘ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਲਾ’ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਹੈ। ਅਰੀ ਕਲਮਾ ਹੈ ‘ਇਲ ਲਿਲਾ’—
‘ਸਿਥਾ ਅਲਾ ਵੇ’, ਇਕਰਾਰ ਹੈ। ਕਾਬੀਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਸਾਰਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’। ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
‘ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹਾਂ ਅਸਬਾਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪੁੱਜਾ। ਬਠ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ’।
ਇਸ ਪਰ ਫਤਵਾ ਕਤਲ ਦਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਜਲਾਦ ਆਇਆ ਤੇ ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ—
‘ਏਥੇ ਸਦਕੇ। ਆ ਆ ਕਿ ਜਿਸ ਮਰਤ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖੂਬ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ’।
“ਫਿਦਾਏ ਤੇ ਬਵਮ, ਬਿਆ ਬਿਆ ਬਹਰ ਤੇ ਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਆਈ ਮਨ ਤੇਰਾ ਖੂਬ ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ-
ਸਮ”। ਫਿਰ ਏਹ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਿਰ ਬਕਾ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਹਸਦਿਆਂ ਸਹਕੇ ਜਨ
ਵੇ ਦਿੱਤੀ:—‘ਦੇਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਅਰਦੋਦ ਦੀ ਠੀਂਦ ਤੇ ਮੱਖ ਦੁਹਲੀ, ਪਰ ਛਿੱਠਾ ਕਿ
ਫਿਤਨੇ ਦੀ ਰਾਤ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਸੇ ਫੇਰ ਸੋ ਗਏ’। “ਫੇਰੇ ਮੁਏ ਅਬ ਖਾਬੇ ਅਦਮ ਚਸਮ
ਕਦੁਵੇਮ। ਦੀਦਮ ਕਿ ਬਾਕੀਸਤ ਸਬੇ ਫਿਤਨਾ ਗਦੁਵੇਮ।” ਸਰਮਦ ਵੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸੇਠ
“ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ” ਤੇ ੧੦੭੨ ਹਿ: ਜੋਦਗਵੇਬ ਵੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਾਲ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਮਦ ਦੇ ਕਤਲ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਗਈ ਤੇ
ਨੋਕ ਕਰਦੀ ਸੀ। *ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੱਕਾ ਜੋਦਗਵੇਬ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਅੱਜ
ਹੱਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:—“ਬਾਬਾਏ ਮਨ। ਬਹਾਦੁਰੇ ਮਨ। ਦੀ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਿਬੇ ਲਕ ਸਵਾਰ
(ਭਾਈ ਵ੍ਰਥ ਦੀ ਖਾਨਕੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ)

ਤਿਸੀ ਪਿਦਰ ਕੋ ਸੁਖ ਤੇ ਖੋਵਾ । ਕੈਦ ਬਿਖੈ ਹੀ ਮਾਰਨਿ ਕਰੈ ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਪਾਪਨਿ ਗਨ ਧਰੈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਕੁਚਾਲੀ ਕੀਨਿ
ਅਨੋਕ । ਅਤਿ ਮਤਿਮੰਦਾ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ । ਜੋ ਨਿਜ ਪਿਦਰ ਸੰਗ
ਇਮ ਖੋਟਾ । ਭਰੇ ਸਰਬ, ਪੁਨ ਕਿਨਹੁ ਨ ਹੋਟਾ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਕਹਾ
ਲਗਿ ਕਹੈ ਖੁਟਾਈ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪਾਤਕ ਸਮੁਦਾਈ । ਕੁਛਕ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਹੈ ਸਜਾਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਸਲਤਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਾਨ ॥ ੪੩ ॥

ਇਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਨਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸਫਾਰ ਮਰਨ' ਪੁੰਡ ਬਲਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਭੰਸਰੀ ਅੰਧ ੨੪ ॥

੨੪. [ਮੋਹਿਗਵੇਸ਼ ਦਾ ਵੇਸ਼ਵਾ ਤੇ ਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ]

ਏਹਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੋਹਿਗ ਨੇ ਹਥੇ ਪਿਤਾ ਅਰੁ ਭ੍ਰਾਤ । ਦੁਸ਼ਟ, ਪਾਪ
ਕਰਮਾ ਮਹਾਂ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਦਾਤ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥—ਸ਼ਰਾਬੀਚ ਸਭਿ
ਜਗਤ ਚਲਾਵਹੁ । ਜੋ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਤਿਸੇ ਮਰਾਵਹੁ—ਅਸ ਸੰਕਲਪ ਕੀਨਿ
ਦ੍ਰਿੜ ਮਨ ਮੈਂ । ਅਤਿ ਬਾਦੀ ਤੁਰਕਨਿ*ਕੇ ਗਨ ਮੈਂ ॥ ੨ ॥ ਹਠ ਕਰਤਾ
ਜਿਦ ਮੇ ਜੁ ਮਹਾਨੇ । ਜਿਨਹੁ ਮਾਇਨੇ ਅਰਬੀ ਜਾਨੇ । ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
ਨਿਪੁਨ ਸੁਜਾਨੇ । ਅਸ ਰਾਖੇ ਬਹੁ ਨਿਕਰਿ ਮੁਲਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਆਦਰ ਦਰਬ
ਏਇ ਬਹੁਤੇਰਾ ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰਾ ਪਰਮੇਸਰ ਪਾਪਤਿ ਮਗ
ਅੰਧੇ ਗਾਵੇ ਸ਼ਰਾ ਢਾਸ ਮੰਗ ਬੰਧੇ ॥ ੪ ॥ ਅੰਧਨਿ ਸਾਬ ਅੰਧ ਮਿਲਿ ਜੈਸੇ ।

*ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਪੁਪਤੀ ਵੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ।

*ਪਾ:—ਸਭਿਹਿਨਿ ।

੨੪. [ਪਿਤਾ ਪੰਨੇ ਦੀ ਫਕੀਰ ਤੁਰ]

ਦੁਦਮ; ਇਮਹੋਜ ਮਹਤਾਨੇ ਯਕ ਕਾਸਾ ਆਬਮ । ਦਰੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਮਰਾਦੁਰ ਨ ਬਾਇਦ ਦੁਦ,
ਦਰ ਹਿੰਦੋ ਸਿਤਾਨ ਚਿਹ ਹਿੰਦੂ ਚਿਹ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਮਾਂ ਵੇਈਮਾਨ ਵਰਾਏ ਨਾਨੇ ਪਾਰਚਾ ਦੀਨੇ
ਨੁਦ ਗ ਮੇ ਵੇਸ਼ੇਦ ।

ਦੁਬਾਈ:—ਆਫਰੀਂ ਬਾਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹਰ ਬਾਬ, ਮੁਰਦਹ ਰਾ ਮੇ ਦਿਹੰਦੇ ਦਾਇਮ ਆਬ ।

ਅੰ ਪਿਸਰ । ਤੂੰ ਅਜਬ ਮੁਸਲਮਾਨੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਾਨਮ ਬ ਆਬ ਨ ਰਸਾਨੀ ।"

ਅਰਥਾਤ:—"ਹੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਮੇਰੇ ਬਹਾਦਰ ! ਕੱਲ ਮੈਂ ਲੇਖ ਸਫਾਰ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸਾਂ, ਅੱਜ
ਇਕ ਪਾਣੀ ਵੇ ਪਿਆਨੇ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਹਾਂ, ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ,
ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਢੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਵੋਟੀ ਕਪੜੇ ਵਾਸਤੇ
ਆਪਣੇ ਦੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਹਨ । (ਦੁਬਾਈ) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ
ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਤੂੰ ਅਣੇਖਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਓਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪੀਣ ਵੇਗਾ
ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਵੇਂਦਾ ।" ਜਿਸ ਵੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਹੁੱਕਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਨੇ ਵੇ ਵੇਬੀਂ ਕਹਿ ਵੇਜਿਆ
ਕਿ "ਜਿਸ ਦਵਾਤ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁੱਕਾ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵਸ ਲਓ ।"

[ਵਿਰਧ ਨਾਮ: ਘੁੰਦਾ ਹੁੱਕਾ ਲਿਆਉਂਦਾ]

ਗਜਾਨ ਦੁਪ ਕੋ ਹੋਹਿ ਨ ਕੈਸੇ। ਤਥਾ ਸ਼ਰਾ ਸਭਿ ਅੰਧੈਕਰੇ। ਮਗ ਮੁਚੁਇ
 ਕਰੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਰੇ ॥ ੫ ॥ ਰਿਦੈ ਨੁਰੈਗੇ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ। ਬੇਸਜਾ ਬਿੰਦ
 ਬਜਾਰ ਮਝਾਰ। ਸਭਿ ਹਰਾਮ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵੈਂ। ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਦੇ ਨਹਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈਂ—॥੬॥ ਸਗਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਹੁਕਮ ਹਕਾਰੀ। ਆਈ ਬਿੰਧ, ਤੁਨ
 ਅਰੁ ਬਾਰੀ। ਕਹਰੈ 'ਕਾਰ ਅਪਨੀ ਦਿਹੁ ਤਨਾਗਿ। ਇਕ ਇਕ ਖਸਮ
 ਸੰਗ ਲਿਹੁ ਲਾਗ ॥੭॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੋਲਕ ਮੈਂ ਦੁਖ ਪਾਵਰਿ। ਬਹੁ ਸੈਂ ਮਿਲੈ
 ਹਰਾਮ ਕਮਾਵਉ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੇਸਜਾ ਬਹੁਤ ਪੁਕਾਰੀ। 'ਇਹੀ ਕਈਮੀ
 ਕਾਰ ਹਮਾਰੀ ॥੮॥ ਬਰਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ। ਬਛੇ ਬਛੇ ਪਤਿ-
 ਸ਼ਾਹੁ ਭਏ ਹੈਂ। ਕਿਨਹੁ ਨ ਹਮ ਕੋ ਟੋਕਨਿ ਕੀਨਿ। ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਨਿਸ਼
 ਕਾਰ ਧਨੀਨ' ॥੯॥ ਹਮ ਕੈਸੇ ਅਬਿ ਤਨਾਗਨਿ ਕਰੈਂ। ਜਬਰੀ ਕਰਹੁ ਬੈਠਿ
 ਦਰ ਮਰੈ'। ਨੌਰੰਗ ਸੁਨਿ ਖੁਨਸਰੈ, ਨਹਿ ਭਾਈ'। ਨੌਕਾ ਪਰ ਗਨ ਬੋਲਿ
 ਚਢਾਈ ॥੧੦॥ ਸਮਨਾ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੈਂ ਜਾਇ। ਗਹਿ ਗਹਿ ਸਗਰੀ ਦਈ
 ਝੁਬਾਇ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਹੋਵਾ। 'ਇਹ ਦੁਰਮਤਿ ਕੁਲ ਕੋ ਜਸੁ
 ਖੋਵਾ' ॥੧੧॥ ਕਰਮਾਤ ਕੁਛ ਸੈਂ ਇਕ ਪੀਗਤਿਸ ਵਿਗ ਗਈ ਬੇਬਿਯਨਿ
 ਭੀਰ। ਬ੍ਰਿਥਾ' ਅਪਨੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਇਹ ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ ਦੁਖ-
 ਦਾਈ ॥੧੨॥ ਇਸ ਤੇ ਟੋਛਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ। ਨਾਹਿ ਤ ਨਾਸਹਿ
 ਸਭਿ ਇਕ ਬਾਰੀ'। ਸੁਨਤਿ ਪੀਰ ਕੇ ਕਰੁਨਾ ਆਈ। ਗਵਨ ਮਹਿ
 ਦਿਯ ਖਜਾਲ ਬਨਾਈ ॥੧੩॥ 'ਗਾਵਹੁ ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਪਿਛਵਾਰੇ।
 ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰੇ'। ਆਗਜਾ ਪਾਇ ਸੀਖ ਕਰਿ ਆਈ।
 ਮਿਲਿ ਬੇਸਾ ਹੋ ਕੈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੪॥ ਜਹਿ ਕੀ' ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਾਨ
 । ਤਹਾ ਜਾਇ ਉਥੇ ਕਰਿ ਗਾਨ। ਪੀਰ ਬਨਾਵਟ ਮਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿ।
 ਹੁਕਮ ਸਾਹਿ ਨੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ ॥੧੫॥ 'ਜੇ ਤਿਸਕੀ ਮਰਛੀ ਹੈ ਅੰਸੇ।
 ਹਮ ਨਹਿ ਕਰਹਿ, ਕਰਹੁ ਝੁਤ ਤੈਸੇ। ਪੀਰ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਬਿ ਨ ਹਠਾਵੈਂ।
 ਜਿਸ ਆਗੇ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੇ ਬੇਸਜਾ ਹਰਖਾਇ
 ਬਚ ਕਰਿ ਰਹੀ ਬਸੀ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਜਥਾ ਸਰਪ ਘੇਰੇ ਸੈਂ ਹੋਇ।
 ਝੁਸਿਬੇ ਤੇ ਬਚਿ ਹੈ ਬਿਧਿਕੋਇ ॥੧੭॥ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿਇਕ ਹੋਤਿ ਫਕੀਰ।

ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਦੁਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 'ਬਾਲਕੀਆਂ'। 'ਇਸ਼੍ਰੀਆਂ'। (ਅ)
 ਯੁਵਾਨਾਂ ਲਈ। 'ਵੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ'। 'ਪੀੜਾ'। 'ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ'। 'ਦੇ ਹਨ'।

ਟੂਢੀ' ਕੇ ਪਾਹਿਰੈਂ ਸੁਭ ਚੀਰ । ਵੋਲਕ ਬਜਤਿ ਚਵਹਿ ਜਿਨ ਹਾਲ । ਸਿਰ
 ਭਰਮਾਇ, ਬਿਸੁਧ ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਸੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ । ਸਭਿ ਇਕਠੇ ਕਿਯ ਭਏ, ਘਨੇਰੇ ।
 ਬੁਝਨਿ ਲਗਯੋ ਤਿਨਹੁਂ ਕਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੨੦ ॥ 'ਤੁਮ ਕੈਸੇ ਬੇਸੁਧ ਹੁਇ ਜਾਵਹੁ ?
 ਆਪਨ ਪਰ ਕਾ ਨਹੀਂ ਲਖਾਵਹੁ । ਰਿਦੇ ਤੁਮਾਰੇ ਮਹਿ ਕਯਾ ਹੋਇ ? ।
 ਬੇ ਇਖਤਜਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕੋਇ ॥ ੨੦ ॥ ਇਹੁ ਤੋ ਬਹੁ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਬਾਤ ।
 ਲਖੀਅਤਿ ਜਾ ਤੇ ਦੇਭ ਕਮਾਤਿ' । ਸੁਨਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਉੱਤਰ ਦੀਏ ।
 'ਏਵ ਸਿਰਫ਼' ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੀਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤੁਮ ਕਯਾ ਕਹਤਿ, ਕਰੈ ਕਿਮ
 ਕੋਈ' । ਜਥਾ ਫਕੀਰਨਿ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈ । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਜੇ ਨਰ ਚਾਲੇ
 ਮਨ ਬੰਧ ਜਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲੇ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੁਰਤਿ ਟਿਕੀ ਜਿਨ
 ਰਹੈ । ਇਕ ਦਰ ਕੇ ਆਸ਼ਿਕ ਨਿਰ ਅਹੈ' । ਵੋਲਕ ਆਇ ਬਜਾਵਨਿ
 ਕਰਿ ਕੇ । ਗੁਨ ਖੁਦਾਇ ਗਾਵਨਿ ਸੰਗ ਸੁਰ ਕੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਬਿ ਤਿਨ ਰਿਦੈ
 ਚੋਰ ਸੀ ਲਾਗੇ । ਬੇਇਖਤਜਾਰ ਹੋਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਬਿਸਰਿ ਜਾਤਿ ਸੁਧਿ
 ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰਾਧੀਰਸ ਕਹਾਂ ਸਿਭਾਰਨਿ ਚੀਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਗ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਾ-
 ਵਹਿ ਮਨ ਕੇ । ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਮੇਤ ਬਿਸਾਰਹਿ ਤਨ ਕੇ । ਜਥਾ ਚੋਟ ਕੋ 'ਮੁਰਛਾ
 ਪਾਇ । ਐਸੇ ਖਜਾਲ ਤਿਨਹੁਂ ਬਨਿ ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਬਰਨੀ । 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹੁ ਸਚ ਕਰਨੀ । ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਮੈਂ ਪਰ-
 ਖਾਨਿ ਕਰਿਹੋ' । ਕੂਚੇ ਨਹੀਂ ਬਹੁਰ ਉਰ ਧਰਿਹੋ ॥ ੨੬ ॥ ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ
 ਹੋਹੁ ਸਮੁਦਾਇ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਮੋਹਿ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
 ਨਿਹਾਰਨਿ ਕਰੋ' । ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਪਤਿਆਉ ਨਿਹਰੋ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਤੁਮ ਕੋ
 ਨਹਿ ਕਿਤ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ । ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਸਚੁ ਮੁਖ ਪਾਸ' । ਸਭਿ ਫਕੀਰ
 ਚਲਿ ਬਾਹਰ ਆਏ । ਇਕਠੇ ਜਹਿ ਤਹਿ ਭੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਰਿਦੇ
 ਬਿਚਾਰਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ 'ਇਹ ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ ਬਲਵਾਨ । ਬਿਨ ਪਰਖੇ
 ਨਹਿ ਤਜਾਗਹਿ ਕਾਹੁ । ਬਕਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਲੋਹੁ ਨਿਜ ਮਾਹੁ' ॥ ੨੯ ॥ ਚਿੰਤਾ
 ਬਸਿ ਸੁਪਤੇ ਨਿਸ ਨਾਹੀ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜਾਗਬੇ ਮਾਹੀ' । ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਇਕ ਥਾਨ ਬਨਾਇਵ । ਉਚੇ ਤੇ ਫਿਸਲਨ ਗਤਿ ਪਾਇਵ' ॥ ੩੦ ॥ ਤਰੇ
 'ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸਤ ਦਾ ਇਕ ਫਰਕਾ । 'ਸਿਰ ਮਾਰਨਾ, ਹਾਲ ਖੋਡਾ । 'ਹਠ । 'ਛੱਦੀ ਕਿਵੇ'
 ਕਰੇ । 'ਛੱਟ ਕਰਕੇ । 'ਜਥਾਇਆਂ ਹੀ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ ।' (ਨਿੱਛੇ) ਉੱਚੀ ਥਾਉਂ ਡਿਲਕ ਕੇ
 ਹੋਈ ਜਾ ਪਵੇ ।

ਤੰਦੁਰ ਲੋਹ ਕੋ ਧਰਨੈ । ਅਗਨਿ ਤਪਾਇ ਲਾਲ ਸੋ ਕਰਨੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਖਤਿ
ਉਪਜਾਇ ਰਾਸ । ਵਾਹਤਿ ਹੈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਪਾਸ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਬੈਠਕ ਭਲੀ
ਬਨਾਇ । ਗਾਇਕ ਦੀਏ ਤਹਾ ਬਿਠਾਇ । ਤਬਿ ਸਭਿ ਸੁਫੀ ਕੋਰ ਫਕੀਰ ।
ਕਰੇ ਹਕਾਰਨਿ ਅਪਨੇ ਭੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਤਹਿ ਬਿਠਾਇ ਫੋਲਕ ਬਜਿ-
ਵਾਈ । ਸੁਰ ਅਲਾਪ ਕੈ ਤਾਨ ਬਸਾਈ । ਪਿਖਿ ਫਕੀਰ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ।
ਕਿਸਹੁ ਨ ਚਵਨੈ ਹਾਲ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਇਕ ਨੇ ਤਬਹਿ
ਬਿਚਾਰਾ । —ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਇਸ ਵਖਤ ਹਮਾਰਾ— । ‘ਪਰਵਦਗਾਰ !
ਨਾਮ ਪਰ ਬੇਸ’ । ਰਾਖੇ ਲਾਜ ਨਿਜ, ਤਵ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੩੪ ॥ ਹਮ ਬੁਠੇ ਭੀ
ਤਬਿ ਤੁਮ ਨਾਮ । ਰਾਖਹੁ ਪਤਿ ਖੁਦਾਇ ਸੁਖ ਧਾਮ’ । ਸਭਿਨਿ ਅਰਾਧਨੈ
ਪੀਰਨ ਪੀਰ । ਭਨੀ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਰਿ ਭੈ ਭੀਰ ॥ ੩੫ ॥ ਤਬਿ ਫਕੀਰ ਇਕ
ਹਾਲ ਚਵਨੈ ਹੈ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਬਢਨੈ ਹੈ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੇਸੁਧ ਹੋਇ । ਫਸਲਨੈ ਪੈਰ ਨ ਠਹਿਰਨੈ ਸੋਇ ॥ ੩੬ ॥ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ
ਤਪਤ ਤੰਦੁਰਾਗਿਰਨੈ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਸਭਿਨਿ ਹਜ਼ੂਰਾਜਬਿ ਫਕੀਰ ਕੋ ਪਰਸਨੈ
ਗਾਤ । ਸੀਤਲ ਭਯੋ ਸੁ ਅਚਰਜ ਬਾਤ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਸਭਿ
ਬਿਸਮਾਏ । ਸਾਰੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰਾਗ ਨਿਬਹਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕਹਨੈ ‘ਜਾਹੁ ਨਿਜ ਓਰੇ ।
ਬਾਛਤਿ ਕਰਹੁ, ਨ ਅਬਿ ਕੋ ਫੋਰੇ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਫਕੀਰ ਸੇ ਛੁਟਿ ਕਰਿ
ਆਏ । ਸਿਮਰ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ ਕੋ ਦੇਂ ਗਾਰੀ ।
‘ਅਗਹ ਮੁਢ ਦਰਵੇਸ਼ ਅਗਾਰੀ’ ॥ ੩੯ ॥ ਅੰਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਜਿੰਦੀ ਰਾਮ
ਭਸੇ ‘ਨੁਕਸ਼ੀਸੁਰ’ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਠਨੇ ਰਾਮ ਚਰਚ ਚਿੰਤੀ ਅੰਧ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. [ਬੇਨਵਾ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਬੇਨਵਾ^੧ ਸਭਿ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਵਾਜ^੨ । ਕਿਤਿਕ
ਮੁਲਾਨਾਨਿ ਸੰਗ ਭੀ ਕਰਹਿ ਤਰਕਨਾ ਸਾਜ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਸਭਿਨਿ
ਮੁਲਾਨੇ ਮਤੇ ਮਤਾਏ ॥ ਕਹਿ ਨੌਰੰਗ ਸੇ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਰੇ ਸਮੂਹ
ਏਕਠੇ ਸੋਇ । ਚਲਿ ਆਏ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰ
ਬੁਝਨਾ ਕਰਾ । ‘ਸ਼ਰਾ ਵਾਹਰ ਤੁਮ ਕਨ ਮੀਤ ਧਰੀ ?’ । ਸਾਦਰ ਕਿਸਾਹ

^੧ ਪਰਵਰਦਗਾਰ । (ਤਿਹੈ) ਨਾਮ ਤੇ (ਸਾਡਾ) ਵੇਖ ਹੈ । ^੨ ਵੇਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਂ । ‘ਕੋਈ ਨਾ
ਹਟਾ ਗਾ ।’ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫਕੀਰ । ‘ਸਭ ਤੇ ਅਵਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਫਸ ਪਏ ਹੋ) ।

ਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਹੁ । ਹਾਸ ਸਮੇਤ ਤਰਕਨਾ ਠਾਨਹੁ ॥ ੩ ॥ ਕੜਾ ਤਮ ਨੈ
 ਅਪਨੇ ਮਨ ਜਾਨੀ ? । ਮਹਦ ਹੋਹਿ ਕਿਮ ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨੀ^੧ । ਤੜਾਗਹੁ
 ਸਗਲ ਨ ਮਨਮਤਿ ਕੀਜੈ।ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕਹੁ ਮਾਰਗ ਲੀਜੈ ॥੪॥ ਨਹਿ
 ਤ ਦੋਲਕ ਮਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹੁ । ਤਹਿ ਬਚਾਵਹਿ ਤਿਸਹਿ ਮਨਾਵਹੁ^੨ ।
 ਸੁਨਤਿ ਬੇਨਵਨਿ ਕਹਨੈ ਨ ਮਾਨਾ । ਖੋਟਾ ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ ॥ ੫ ॥
 ‘ਹਮ ਪਰ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਈ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਹਮ ਬੋਲਹਿ ਸੋਈ । ਚੋਰ
 ਧਾਰ ਕਰਨੀ ਬਟਪਾਰੀ । ਤਿਸੈ ਸਜਾਇ ਦੇਹੁ ਹਿਤ ਧਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਹਮ
 ਫਕੀਰ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਰੀਤਿ । ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ ਦੇਸ਼ ਨਹਿ ਚੀਤ^੩ । ਹਮ
 ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ^੪ ਅਹੈਂ । ਤੁਝ ਕਹਿਬੇ ਮਹਿ ਕਸੈਂ ਕਰਿ ਰਹੈਂ ॥ ੭ ॥
 ਕਿਨਹੁ ਨ ਕਬਿ ਕੈਸੇ ਕਿਤ ਕਹਨੈ । ਨਿਭੈ ਸਦਾ ਹਮ ਭੈ ਨਹਿ ਲਹਨੈ ।
 ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਜਿਮ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਸਿਰ ਧਾਰਿ ਚਲਹਿ ਤਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰੇ^੫ ॥
 ੮॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਰਿਸ ਉਰ ਆਈ । ਸਭਿ ਨੌਕਾ ਪਰ ਦੀਏ ਚਵਾਈ।
 ਕਹਨੈ ‘ਨਦੀ ਕੇ ਬਝ ਪਰਵਾਹ।ਜਾਇ ਡੁਬਾਵਹੁ ਬਾਚਹਿ ਨਾਹਿ’॥੯॥ਬਹੁ
 ਮਾਨੁਖ ਹੈ ਕਰਿ ਰਖਵਾਰੇ । ਲੇਕਰਿ ਨੌਕਾ ਤਿਤਹਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਇਤਨੈ
 ਮਹਿ ਇਕ ਬੇਨਵ ਔਰ । ਆਇ ਪੁਕਾਰਨੈ ਉਚੇ ਠੋਰ ॥੧੦॥ ‘ਮੈਂ ਦਮਾਦ
 ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਖਰੋ । ਇਸ ਕੋ ਤੜਾਗਨਿ ਕੈਸੇ ਕਰੇ।ਇਨ ਸੰਗ ਮੋਹ ਚਵਾਇ
 ਸਿਧਰੀਅਹਿ।ਇਸ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਬਿਧਵਾ ਕਰੀਅਹਿ’॥੧੧॥ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਦਿਏ ਛੁਟਾਇ । ‘ਇਹ ਤੋ ਬਡੇ ਢੀਠ ਸਮੁਦਾਇ । ਮਾਰਬ ਮੈਂ ਬਲੀਬ
 ਅਬਿ ਨਹੀਂ । ਤਉ ਨਿਧਰਕ ਬਾਤ ਇਨ ਕਹੀ ॥੧੨॥ ਮਰੇ ਨ ਸਮੁਬਹਿ
 ਪਾਛਲ ਰਹੈ’ । ਹਠ ਤੇ ਅੰਰਹਿ, ਪੰਥ ਅਸ ਅਹੈ^੬।ਇਨ ਕੋ ਤੜਾਗਹੁ ਕਛੁ
 ਨਹਿ ਕਹੈ । ਢੀਠ ਮੁਢਭਾ ਮੈਂ ਬਝ ਲਹੇ॥੧੩॥ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਹ ਚਲਿ
 ਆਇ । ਹੋਹਿ ਸਮੁਹ ਫਤੂਰ ਉਠਾਇ’ । ਬਚੇ ਬੇਨਵਾ ਇਮ, ਚਲਿ ਗਏ
 ਮਨਹੁ ਕਾਲ ਤੇ ਛੁਟੀਤ ਭਏ ॥ ੧੪ ॥ ਇਤਨਾਇਕ ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ
 ਬਾਦਸਾ^੭ । ਨੌਰੰਗ ਮਹਾਂ ਮੁਢ ਪਰਮਾਦਸਾ^੮ । ਪੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਤਰਕ

^੧ਥੋੜੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ ਹੋ ? (ਦੱਸੋ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ । (ਅ) ਵੱਡੇ ਹੇਠਲੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ
 ਹੋ । ^੨ਤਿਸ (ਸ਼ਰਾ) ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜੇ ਓਥੇ (ਦੋਲਕ ਤੋਂ) ਬਚਾਵੇ । ^੩ਸਜਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਧੰਗ ਨਾ ਚਿਤਵੇ ।
^੪ਭਾਵ ਅਲੋਗ [ਅਃ,ਫਾਰਗ] । ^੫(ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇ) ਮਰਿਆ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ (ਬਾਕੀ ਵੇ) ਨਹੀਂ ਸਮਝਫਰੀ ।
^੬‘ਬ (ਮਤ) ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ । ^੭ਬਗੜਾ ਕੀਤਾ । ^੮ਭੌਲਿਆ ਹੋਇਆ ।

ਬਢਾਈ । 'ਬੁਝ ਪੂਜਤਿ ਇਨ ਸਮੁਝਿ ਨ ਕਾਈ॥੧੫॥ ਥਾਨ ਥਾਨ ਮੰਦਰ
ਬਹੁ ਕਰੇ । ਘਰ ਘਰ ਪਾਥਰ ਘਰ ਘਰਿ' ਧਰੋਚੇਦਨ ਫੁਲ ਲਾਇ ਘਨ-
ਸਾਰਾ । ਬਾਰਿ ਪਖਾਰਿ ਬਾਰੇਬਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਧੋਇ ਬੁਝਨ ਕੇ ਪੀਵਹਿ
ਪਾਨੀ । ਝੂਠਹੁ ਅੰਨ ਧਰਹਿ ਅਗਵਾਨੀ । ਪੁਨਹਿ ਉਠਾਇ ਆਪ ਲੇ
ਖਾਹਿ । ਇਸ ਤੇ ਕਹੈਂ ਭਿਸਤ ਹਮ ਜਾਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਮਿਲ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ
ਸਮੁਦਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ 'ਆਲਮਗੀਰ ਅਹੈਂ ਤੂੰ ਏਕਾ
ਤੁਝ ਕਹਿਥੇ ਮਹਿ ਖਲਕ ਅਨੇਕ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਭਲੇ ਚਲਾਵਨਿ
ਚਹੀਅਹਿ । ਸਭਿ ਪਰ ਹੁਕਮ ਅਪਨਿ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ । ਸ਼ਰਾ ਦੀਨ
ਬਿਰਧਾਵਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਚਿਰੇਕਾਲ ਜਸੁ ਜੁਤਿ ਜਗ ਬਿਰੀਅਹਿ ॥ ੧੯ ॥
ਮਹਾਂਦੀਨ' ਕੇ ਹੈ ਅਤਿ ਪਸਾਰੇ । ਜੋ ਸੁਖ ਦੇਇ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਭਾਰੇ । ਕੇ ਨ
ਦੀਨ ਮਹਿ ਤੁਝ ਸਮ ਭਯੋ । ਹੈ ਹੈ, ਨਹਿ ਹੈ, ਕਬਹੂੰ ਨ ਹੁਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜੋ
ਕਛੁ ਕਰਜੈ ਚਹੈਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਸੋ ਹੁਇ ਸਾਰ ਅੰਨਥਾ' ਨਾਂਹੀ । ਨਦੀ
ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਬਝ ਬਹੇ । ਹੋਹਿ ਪਗਾਰ ਤੋਹਿ ਕੇ ਲਹੇ' ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਤ
ਇਸ਼ਿ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਰਹਿ ਚਢਾਈ । ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ* ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ
ਸਕਾਈ' । ਪਾਇਨਿ ਪਰਹਿ ਉਪਾਇਨਿ ਆਨਹਿ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੇ ਸਿਰ
ਪਰ ਮਾਨਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ੱਤੁ ਹੈ ਨ ਸਕੈ ਜਗ ਕੋਈ । ਹੋਇ ਜੁ, ਖੰਭ ਖੰਭ
ਤਨ ਸੀਈ । ਦੁਰਗਮ' ਥਾਨ ਦੁਰਗ ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਤਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਸੁ
ਫੈਲੈ ਸਾਹੇ ॥ ੨੩ ॥ ਦੇਸ, ਦੁਰਗ, ਦਲ, ਦਰਬ ਰੁ ਦਾਨ । ਪੰਚ ਦਕਾਰੀ'
ਭੁਪ ਪ੍ਰਧਾਨ । ਸੋ ਤੁਵ ਸਦਨ ਪਾਯਤੇ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਨ ਕੋ ਸਮਤਾ ਕਿਮ
ਧਾਰੇ' ॥ ੨੪ ॥ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਪਿਕੰਬਰ ਤੋਹਿ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹਿਰਦੇ
ਹੋਹਿ । ਸੋ ਇਕ' ਕਾਰਣ ਤੇ ਮਨ ਜਾਨ:- ਕਰਨਿ ਖਲਕ ਮਹਿ ਦੀਨ
ਮਹਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਏਹੁ । ਬਾਛਤਿ ਕਰਹੁ ਕਜੇਂ ਨ ਜਸੁ
ਲੋਹੁ । ਚਲਹਿ ਸੁ ਮਾਰਗ ਕਲਮਾ ਗਾਇ । ਪਠਿ ਕੁਰਾਨ ਕੋ ਲਖਹਿ
'ਘੜ ਘੜ ਕੇ । 'ਜਲ ਨਾਲਾ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ । 'ਵਿਅਰਥਾ । 'ਭਾਵ ਗਿੱਟੇ ਗਿੱਟੇ ਹੈ ਜਾਵੇਗਾ
ਤੇਨੂੰ ਵੇਖਕੇ । ਪਗਾਰ=ਏੜਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੀ ਪੋਦਲ ਨੰਘਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । * (ਬਹਿਰ=)
ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ (ਬਹਿਰ=) ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਅਟਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । 'ਕਠਨ, ਆਕੀ । 'ਦੀਵ ਦੋਏ
ਵਾਲਾ । 'ਦੇਰ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ । 'ਇਕ (ਇਕੋ) ।

*ਪਾ:-ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ, ਪੁਨਾ: ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ । ਛਾਇਦ ਅਸਲ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੋਸੀ:-
ਬਹੈ ਬਹਿਰ ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਵਧਸੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ:-ਬਹੈਬਹਰ=ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ।

ਖੁਦਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਚਲਹਿ ਕੁਮਰ ਦਖ ਪਾਇ। ਕਮਾਮਤ ਦੋਸ਼ਕ
 ਲਹੈਂ ਸਜਾਇ। ਨਹਿ ਪੈਕੰਬਰ ਹਾਮੀ ਭਰਿਹੀ। ਅਪਰ ਨ ਰਾਖਾ ਤਹਾ
 ਨਿਹਰਿਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਇਸ ਲਾਇਕ ਤੁਮ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ। ਸਕਲ ਖਲਕ ਪਰ
 ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਭਾਤ ਜੋ ਤੇਰੈ। ਸੰਗ ਕਾਫਰਨਿ ਕਰਤਿ
 ਬਡੇਰੈ ॥ ੨੮ ॥ ਹਜੋਂ ਭਈ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇਰੀ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਿ ਤੇ
 ਖਾਰਜ ਹੋਰੀ। ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਤੁਮ ਮਰਿਵਾਵਾ। ਯਾ ਤੇ ਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਜਗ
 ਪਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਵ ਬਿਨ ਸਰੈ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਕਾਰੀ। ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ
 ਖਿਲਕਤ ਸਾਰੀ। ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਸਕਲ ਚਲਾਵਹੁ। ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੇ ਪੁਰਖ
 ਸਮੁਝਾਵਹੁ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨ ਲਾਲਚ ਦੀਸੈ ਜਿਸ ਚਾਹੁ। ਮਾਨਹਿ ਜਥਾ ਸ਼ਰਾ
 ਕੇ ਰਾਹੁ। ਭਗਨੀ ਕੇ ਤਨਿਯਾ ਨਿਜ ਦੇਹੈ। ਜਸੋਂ ਕਸੈਂ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ
 ਸੁ ਲੈਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਜਿਸ ਤੇ। ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨੈ ਜਥਿ
 ਕਿਸ ਤੇ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਮਹਿ ਸਮਰਥ ਤੁਮ ਹੈ। ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਠਾਨਹੁ
 ਬਿਧਿ ਤਿਮ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਬੁਤ ਪੁਜਨ ਤੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰੀਅਹਿ। ਸਭਿ ਤੇ
 ਕਲਮਾ ਅਪਨਿ ਉਚਰੀਅਹਿ। ਅਪਨੇ ਵਿਗ ਇਕ ਮਥੁਰਾ ਪੁਰੀ। ਤਹਿ
 ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਕਰਤੇ ਬੁਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਏਹਾ ॥—ਇਹਾ ਖੁਯੋ ਹਮਰੈ ਬਝੈ—ਤਿਸ
 ਕੀ ਕਥਾ ਬਤਾਇ।—ਸਾਥ ਅਨਿਕ ਇਸਤ੍ਰੀਨਿ ਕੇ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਬਨਾਇ
 —॥ ੩੪ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੇ ਸੋ ਚਲਿਤ ਬਨਾਵਹਿ। ਕਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ
 ਨਾਚਹਿ ਅਰੁ ਗਾਵਹਿ। ਬਕਹਿ ਕੁਵਰ ਕੁਛ ਸੁਨੈ ਨ ਜਾਈ। ਬਿਗ-
 ਸਹਿ ਖੇਲਹਿ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਹਿ ਪਾਪ ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਜੋਕ।
 ਇਮ ਕਰਿ ਚਾਹਤਿ ਸੁਖ ਪਰਲੋਕ। ਤਿਸ ਕੇ ਬੁਤ ਬਨਾਇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ।
 ਪੂਜਹਿ ਬਿਬਿਧ ਦਿਵਸ ਅਰੁ ਰਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਬਾਰਹਿ ਦੀਪਕ ਪੁਸ਼ਪ
 ਚਢਾਵਹਿ। ਚੰਦਨ ਚਰਚੈਂ ਬਾਜ ਬਜਾਵਹਿ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ
 ਘਨੇਰੇ। ਖੋਟ ਪਰਸਪਰ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੈ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੈਂ ਬੁਤ
 ਕੇ ਮੰਦਰ। ਲਾਇ ਦਰਬ ਰਚਿ ਰਾਖੇ ਸੰਦਰ। ਸਭਿ ਹਿੰਦੂ ਇਨ ਮਾਨਤਿ
 ਅਹੈਂ। ਧਰਮ ਆਪਨੇ ਕੇ ਨਿਰਬਹੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਬੁਤ ਦੇਹੁ
 ਫੁਰਾਇ। ਮੰਦਰ ਦਿਹੁ ਬਿਦਾਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਤੁਸ ਉਪਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੇ
 'ਨਿੰਦਿਆ। 'ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤ੍ਵਾ ਹਿੰਦੂ, ਤੁਰਕ ਬਣਨ। 'ਕਈ ਤ੍ਵਾ। 'ਤ੍ਵਾ ਦਿਓ। ਫੇਨਾ
 ਤੇ ਫੁਸਵਾਓ।

ਮਾਂਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਨਹਿ ਦੇਹੁ ਸੁਖ ਤਾਂਹੀ ॥੩੯॥ ਓਤਮ ਬਾਨ ਹਿੰਦੂ-
ਅਨਿ ਕੇ ਜਹਿ । ਸਭਿਹਿ ਬਿਦਾਰ ਮਸੀਤ ਰਚਹੁ ਤਹਿਹਿੰਦੂ ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਹੁ,
ਤੁਰਕ ਬਛਾਈ । ਬਿਨਾਂ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨ ਜਾਈ ॥੪੦॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਵਾ । ਬਾਦੀ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ
ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ‘ਚਲਹਿ ਭੋਰ ਕੋ ਚਢਿ ਕਰਿ’ ਭਾਖਾ ॥ ੪੧ ॥

ਜਿਹਿ ਭੀ ਤੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੂ ਨਾਮ ਵਾਸੇ ‘ਨੌਰੰਗ’ ਪੁੰਡਰ ਭਗਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਗੀ ਭੰਗੁ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਮਥਰਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਭਈ ਭੋਰ ਨੌਰੰਗ ਚਢੈ ਮਥਰਾ ਕੇ ਸਮਹਾਇ । ਬਾਦ ਕਰਨਿ
ਹਿੰਦਵਾਨ ਸੋ ਮਹਾਂ ਮੁਢ ਦੁਖਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਚਢਿ ਅਸਵਾਰੀ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਯੋ । ਮਥਰਾ ਆਇ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਯੋ । ਹੋਰੇ ਮੰਦਰ ਖਰੇ
ਹਜ਼ਾਰੋਂ । ਮੂਰਤਿ ਅੰਦਰ ਬਿਬਿਧ ਪਕਾਰੋ ॥ ੨ ॥ ਬਛ ਘੰਟਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਠੈ । ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਉਤਸਾਹ ਕਰੈ ਤੇ । ਪਿਖਤਿ ਨੁੰਦਗਾ ਜਰ ਬਰ
ਗਾਯੋ । ਮੁੱਖਸ ਮਨੁੱਖ ਹਕਾਰਤਿ ਭਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਬਿੱਪੂ ਬਿਰਾਗੀ ਜਬਿ ਚਲਿ
ਆਏ । ਸਭਿਨਿ ਸਾਥ ਬਰ ਦੁਖਦ ਅਲਾਏ । ‘ਕੜਾ ਤੁਮ ਦੇਭ ਕਮਾਵਨਿ
ਕੀਨਸਿ ? । ਮਗ ਮੁਦਾਇ ਮਿਲਿਬੋ ਨਹਿ ਚੀਨਸਿ ? ॥੪॥ ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ
ਅਪਰਾਧਮਹਾਨ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰਹੁ ਅਸਾਨ ॥ ਪਾਬਰ ਮਹਿਮੁਦਾਇ
ਕੋ ਮਾਨਿ । ਲੋਕਨਿ ਠਗਹੁ, ਦੇਹਿ ਧਨ ਆਨਿ ॥੫॥ ਬੁਤ ਪੂਜਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਹਟਾਇ । ਨਹਿ ਵੇਜਕ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ ਸਜਾਇ । ਕਲਮਾ ਪਠਹੁ ਦੀਨ ਮਹਿ
ਆਵਹੁ । ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜਾਵਹੁ । ६ ॥ ਭਿਸਤ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚਨਿ
ਕਹੁ ਰਾਹੁ । ਅਨਤ ਭ੍ਰਮਤਿ ਦੇਜਕ ਮਹਿ ਜਾਹੁ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ
ਸਮੁਝਾਏ । ਸਭਿਨਿ ਕਹੈ ‘ਹਮਰੇ ਧਮ ਜਾਏ ॥੭॥ ਜੇ ਆਗੇ ਭੇ ਬਛੇ ਬਛੇ ।
ਤਿਨਹਿ ਬਤਾਯਹੁ ਮਰਾ, ਜਿਨ ਹੋਰੇ’ । ਤੁਮਰੇ ਹਮਰੇ ਦੀਰਘ ਅੰਤਰ ॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੮ ॥ ਕੜੇ ਕਰਿ ਧਰਮ ਆਪਨੋ
ਛੋਰੇ । ਨਰਕ ਪਰਨਿ ਕਹੁ ਕੜੇ ਕਰਿ ਲੋਰੇ । ਧੇਨੁ ਘਾਤ ਲੋ ਕਰਹੁ
ਅਧਰਮ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਚਹਿ ਭਰਮੇ ਭਰਮ ॥ ੯ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਹਿ ਸੋਚ
ਵਿਹੀਨੇ । ਤੁਮਰੇ ਨਰਿ । ਗਲਾਨ ਕਿਮ ਚੀਨੇ । ਗਮਨ ਭਿਭਤ ਕੋ ਜਾਨੈ

‘ਦੇਰ ਯਾਏ ਹਰਮਣੇ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾਯੋ ।’ ਜਿ. ੧ (ਵੇਡਿਆ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੀ ਨੂੰ)
ਵੇਖਿਆ ਸੀ । ‘ਫੇਦ, ਫਰਕ’ ਇਸ (ਅਧਰਮ) ਤੋਂ ਸੁਖ ਲੋਚਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਭਰਮ ਵਿਚ
(ਭ੍ਰਮਣਾ) ਭਟਕਦਾ ਹੈ ।

ਜੋਇ। ਗਿਰੈ ਨਰਕ, ਬਿਨ ਸੇਸੈ ਸੋਇ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ
ਪੂਜਾ। ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਦੂਜਾ। ਸੋ ਹਮ ਮੂਰਤਿ ਬਿਖੈ ਅਰੋਪਿ।
ਮਾਨਤਿ ਸਕਲ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚੌਪ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਤੁਮਰੇ ਮਤਿ ਗਮਨਿ
ਅਧੋਗਤਿ^੧। ਕਹਿ ਹਮਰੇ ਸੁਭ ਸਾਧ ਸੁਧੇ ਚਿਤ। ਅਵਿਨੀ ਸਕਲ
ਰਾਜ ਤਮ ਭਯੋ। ਤਿਮਰਲਿੰਗ ਆਦਿਕ ਤੇ ਬਿਯੋ॥੧੨॥ ਕਿਸਹੁ ਨ ਕਬਿ
ਇਹ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ। ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ ਜੁ ਤੁਮ ਅਥਿ ਠਾਨੀ। ਆਪ
ਆਪਨੇ ਮਤ ਸਭਿ ਰਹੇ। ਕਰਿ ਸੁਭ ਕਰਮ ਉਚ ਪਦ ਲਹੇ॥ ੧੩ ॥ ਬਿਨ
ਕਰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਕਮਾ ਤੁਰਕ। ਸੁਖ ਨਹਿ ਪੱਧਤਿ ਪਰਤੇ ਨਰਕ^੨। ਇੱਤਯ-
ਦਿਕ ਕਚਕਸ ਬਚੈ ਕਹੇ। ਤੁਨਤਿ ਨੁਰੰਗੋ ਕੋ ਮਨ ਦਹੇ॥ ੧੪ ॥
ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਇਮ ਮੂਢ ਗਵਾਰ। ‘ਤਬਿ ਜਾਨਹਿ ਜਬਿ ਸਿਹ ਹੁਇ ਮਾਰ’।
ਹੁਕਮ ਦੀਓ ‘ਮੰਦਰ ਦਿਹੁ ਗੋਰਿ। ਮੂਰਤਿ ਭਗਨਹੁ ਅੰਗ ਬਖੇਰਿ॥੧੫॥
ਹੋਇ ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਕੋਈ। ਕੈਦ ਕਰਹੁ ਗਹਿ ਮਾਰਹੁ ਸੋਈ। ਵੰਡ
ਦੇਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਜਬਰਾਈ। ਬਾਜਹਿ ਸੰਖ ਨ ਫਿਰਹਿ ਦੁਹਾਈ॥ ੧੬ ॥
ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਇ। ਮੁਝ ਫਿਗ ਹੋਤੇ ਦੇਹੁ ਫਹਾਇ। ਜਹਿ
ਜਹਿ ਮੰਦਰ ਖਰੇ ਬਡੇਰੇ। ਤਹਿ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਰੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ॥ ੧੭ ॥
ਜਹਿ ਜਹਿ ਰੀਦੁਨਿ ਕੋ ਅਸਥਾਨ। ਇਨਹਿ ਜੋਜਵਾ^੩ ਲਗਹਿ ਮਹਾਨ।
ਸਗਲ ਠੌਰ ਬਹੁ ਦੇਭ ਕਮਾਵਾ। ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕੋ ਇਨਹਿ ਨ ਭਾਵਾ॥
੧੮ ॥ ਇਹੁ ਸਜਾਇ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿਨਿ ਇਨੈ। ਤਬਹਿ ਪਠਨਿ ਕਲਮਾ
ਮਨ ਮਨੈ। ਜਿਸ ਕੋ ਝਗਰੇ ਦੇਹੁ ਜਿਤਾਇ। ਤਿਸਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਲੇਹੁ
ਚਲਾਇ॥੧੯॥ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਕਰਿ ਰਹੈ ਨਿਤਾਣੇ। ਹੀਨ ਜੀਵਕਾ ਕੁਇ ਤਬਿ
ਜਾਣੈ। ਜਬਿ ਇਮ ਹੁਕਮ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਦੀਨਾ। ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਹੰਕਾਰ ਮਲੀਨਾ
॥ ੨੦ ॥ ਧਾਏ ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਘਨੇਰੇ। ਕਰਤਿ ਬਿਦੀਰਨਿ ਮੰਦਰ
ਗੇਰੇ। ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਹਿ ਹੋਵਾ। ਕੋ ਕਜੇਹੂੰ ਨਹਿ ਸਮੁਖ
ਖਰੋਵਾ॥ ੨੧ ॥ ਦੁਰੇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਪੀਛਿਤ ਰੋਏ। ਬ੍ਰਿਥਾ ਅਟਲ^੪* ਮਹਿ
ਰਿਦਾ ਪੁਰੋਏ। ‘ਰਾਮ ਰਾਮ’ ਕਹਿ ਭਏ ਲਚਾਰ। ਨਹਿ ਮਨ ਆਵਹਿ ਕੋ

^੧ਕਿਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਤ ਨੀਚ ਗਤੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ। ^੨ਖਰੂਦੇ ਬਚਨ। ^੩ਜੋੜੀਆ, ਕਰ ਜੋ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਠੌਰ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ^੪ਅਟਲ ਪੀੜਾ। *ਪਾ:-ਅਨਲ।

ਉਪਚਾਰ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਮ ਹਰਨਾਮਸ ਕੀਨਿ ਕਚਾਲੀ । ਛੀਨਿ ਧਰਮ ਤੇ
 ਕਰੇ ਕੁਢਾਲੀ । ਜਿਮ ਸਤਿਜੁਗ ਮਹਿ ਬੈਠ ਮਹੀਸਾ^੧ । ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ ਕੋ
 ਕੀਨਸਿ ਖੀਸਾ^੨ ॥ ੨੩ ॥ ਪੁਨ ਤੇਤੇ ਰਾਵਨ ਬੁਰਿਆਰੀ । ਸਭਿ ਦੇਵਨਿ ਕੀ
 ਪੂਜਾ ਟਾਰੀ । ਅਪਨ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨਿ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
 ਦੁਖ ਦਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਨ ਦ੍ਰਾਪੁਰਿ ਮਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ । ਕੇਸ ਆਦਿ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨੇ ਪੇਰੇ । ਧਰਮ ਲੇਪ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਮਰੇ^੩ । ਛੀਨ ਓਜ ਹੈ ਛਿਤ
 ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਮ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ਮਹਾਂ ਮਲੇਛ ਚਹਤਿ
 ਧੂਮ ਏਵਾ । ਵਿਦਿਨਿ ਦੁਪਰ ਅਨਿਕ ਉਪਾਧਿ । ਵੇਤਿ ਭਯੋ ਦੁਖ ਸਾਧ
 ਅਸਾਧਿ^੪ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਨਾ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ ਹੀਨ
 ਬਿਬੇਕ । ਮਥੁਰਾ ਮਹਿ ਜੋਤਿਕ ਸੁਭ ਮੀਦਰ । ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਜੋ
 ਮੀਦਰ ॥ ੨੭ ॥ ਲਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਮਹਤ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਕੀ
 ਜਰਹਿ ਉਪਾਰਹਿ^੫ । ਰੋਚਨ ਕਲਸ ਚਿਨੇ ਰੰਗ ਚੁਨਾ । ਫੋਰੇ ਸਗਲ ਕਰਮ
 ਜਨੁ ਦੁਨਾ^੬ ॥ ੨੮ ॥ ਲੈ ਲੈ ਮੂਰਤਿ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਹਾਥ ਪਾਵ ਰੀਵਾ
 ਕਟਿ ਛਾਰਹਿ । ਦੂਰ ਬਗਾਵਹਿ ਨਦੀ ਮਝਾਰਾ । ਕਰਿ ਬਹੁ ਖੰਭ ਦੇਹਿ
 ਛਿਤ ਛਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਭਏ ਦੇਵਤਾ ਬਯਾਕੁਲ ਸਯੋ । ਲਖਿ ਰੁਪ ਤੁਰਕ ਨ
 ਕੋ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਮੀਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ । ਪ੍ਰਤਿਮਾ^੭ ਤੋਰਿ ਢੇਰਿ
 ਕਰਿ ਮਹਾਂ ॥ ੩੦ ॥ ਕਿਤ ਕਿਤ ਬਲ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਾਈ । ਦੇਤਿ ਬਾਂਗ
 ਉਚੇ ਕਿਲਕਾਈ । ਵੇਜਾ ਈਦ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ । ਹਿੰਦੂ ਪਿਖਤਿ
 ਝਿਰਕਿਥੋ ਧਾਰਹਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਵਤਿ^੮ ਮੂਰਤਿ ਮੀਦਰ ਸਾਰੇ । ਤੋਰਿ ਢੇਰਿ
 ਕਰਿ ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ । ਤਾਵਤ^੯ ਨੌਰੰਗ ਰਾਖਸੇ ਭੇਰਾ । ਵੇਤਿ ਹਿੰਦੂਅਨਿ
 ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਬਗਰਾ ਜਿਤ ਜਾਵਹਿ^{੧੦} । ਸਕਲ
 ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰਧਾਵਹਿ । ਕਿਸਹੂੰ ਦਰਬ ਦੇਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੁ । ਆਨਹਿ
 ਅਪਨ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਮਾਹੁ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸ ਹੂੰ ਕੋ ਤਨਿਆ ਦੇ ਆਪਨਿ । ਜਨੈਂ
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਮ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਆਪਨਿ । ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦੂਨਿ ਮਹਿ ਭਾਰੀ ।

^੧ਬੇਣ ਰਾਜਾ । ^੨ਨਾਮ ਕੀਤੇ [ਮੀਸਾ, ਕਿਸ਼ੂ । ਰਿੰ, ਖੀਸ] । ^੩ਧਰਮ ਲੇਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਮਰ
 ਗਏ । ^੪ਸਾਧਣੇ ਤੇ ਅਸਾਧ ਦੁਖ (ਅ) ਅਸਾਧਾਂ ਨੂੰ (ਅਸਾਧ=)ਕਠਨ ਦੁੱਖ । ^੫ਜਸ਼ਾਂ ਪੁੱਟ ਰਹੇ
 ਹਨ । ^੬ਦੂਰ, ਦੂਜਾ ਛਾਵ ਨਾਸ਼ । ^੭ਮੂਰਤੀਆਂ । ^੮ਜਦ ਤਕ । ^੯ਤਦ ਤਕ । ^{੧੦}ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਹੋ ਜਾਵੇ ਬਗ਼ੈਰ (ਮੁਕੱਦਮਾਂ) ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ।

ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਰਾਰੀ॥੩੪॥ ਜੈ ਕਜੈਹੂੰ ਲਰਿ ਪਰਿ ਹੈ ਕੀਏ।
 ‘ਬਨਿਹੈ’ ਤੁਰਕ’ ਉਠਹਿ ਕਹਿ ਸੋਇ। ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਂ ਤਤਕਾਲ ਮਿਲਾਇ।
 ਚਿਤ ਇਛਾ ਕੇ ਦੇਤਿ ਪੁਜਾਇ॥ ੩੫॥ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਤਾੜਹਿ ਨਾਹੀ।
 ਕੁੰਧਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਨ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ। ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਿਨ ਕਰੀ।
 ਅੱਸ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਅਪਦਾ ਪਰੀ॥੩੬॥ ਇਮ ਥਿਗਾਰ ਕਰਿ ਨੌਰੋਗ ਹਰਖਨੈ।
 ਮਨਹੁ ਕਸ਼ਟ ਕੇ ਬਾਦਰ ਬਰਖਨੈ। ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕੀਨਿ ਤਪ ਘੋਰਾ।
 ਅਤਿਸੈ ਤੇਜ ਭਯੋ ਜਿਹ ਜੋਰਾ॥੩੭॥ ਬਰਜਨਹਾਰ ਨ ਦੀਖਤ ਕੋਊ। ਸਿਮ
 ਇਛਾ ਚਿਤ ਕਰਿ ਹੋ ਸੋਊ*। ਮਥਰਾ ਮਹਿ ਇਮ ਓਜ ਦਿਖਾਇ। ਦਿਜ
 ਆਦਿਕ ਹਿੰਦੁਨ ਦੁਖਦਾਇ*॥੩੮॥ ਕਰਿ ਕੇ ਸਗਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਥਾਨਾਰੋਕਨੈ
 ਪੁਜਨਿ ਪਠਨਿ ਮਹਾਨ। ਚਿਤਵਹਿ—ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਾਰੇ। ਪਾਇ
 ਕਸ਼ਟ ਹੁਇ ਸ਼ਰੁ ਮਝਾਰੇ॥੩੯॥ ਬਿਨਾ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨਿ ਜਾਇ। ਜਬਹਿ

*ਜੋਹੀਗਜ਼ੋਬ ਦੇ ਦੁਲਮੀ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਹਾਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ,
 ਮੈਥੇਪ ਮਾਤ੍ਰ ਕੁਛ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ:—

੧. “ਮ: ਨੋਲਵਿਨਸਟੋਨ” ਆਪਣੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ” ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ
 ਵਿਖੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

Aurangzeb's vexatious treatment of the Hindus.

He appointed a Mullah, with a party of horse attached to him, to suppress all drinking and gambling houses, and to check all ostentatious display of idol worship. Not long afterwards, he abolished all taxes not expressly authorised by the Mahomedan law, and all duties on goods sold at the great Hindu fairs, which he considered as polluted by their original connection with idolatry..... The custom and road duties, which were by much the most vexatious of all, were rather increased than diminished. Some years later he forbade fairs on Hindu festivals altogether; and about the same time he issued an edict against music, dancing, and buffoons, and discharged all the singers and musicians attached to the palace. He likewise forbade astrology, and dismissed the astrologers previously attached to the court. He also discountenanced poets, who used to be honoured and pensioned, and abolished the office and salary of royal poet..... (Pages 491-92.)

..... The revival of jizya excited the utmost discontent among the Hindus. Those at Delhi and the neighbourhood assembled in crowds, and besieged the King's palace with their complaints and clamours. No attention was paid to these remonstrances. On the next Friday, when the king was going in procession to the mosque, he found the streets completely choked by the crowd of suppliants. He waited some time in hopes that a passage might be opened by fair means; but as the mob continued to hold their ground, he ordered his retinue to force their way through; and many persons were trampled under foot by the horses and elephants. (Pages 493-94.)

He cordially detests the Hindus, and has very little more good will towards the Shias, but he lays out no money on mosques or endowments, shows no signs of being under the influence of the recognised clergy, and often expresses his contempt for the assumed sanctity of Fakirs and dervises. (Pages 552-53.)

[ਜਦੀ ਨੂਰ ਕਰੀ ਦੇਖੇ ਅਸਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੋਣਾ]

ਜੀਵਤਾ ਹਾਥ ਨ ਆਇਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਖੈ ਹੋਹਿ ਧਨਵਾਨਾਚਲਨਿ ਸਰ੍ਹਾ ਕੇ
ਲੇ ਮਨ ਮਾਨਿ—॥ ੪੦ ॥ ਵੇਹਗਾ ॥ ਇਸ ਮਥੁਰਾ ਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਿ ਦਸ਼ਟ

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

੨. “ਲਾਲਾ ਦੁਸ ਨੌਂਡ ਆਇਰਿਸ ਮੋਲੋਡੀਜ਼” ਕ੍ਰਿਤ ‘ਬਾਮਸ ਮੁਰ’ ਦੇ ਨਿ ੨੧੮
੩ “ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹਿੰਦੂ ਸਤੀ” ਰਚਿਤ “ਡੋ” (Dow) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

Religion of which Aurangzeb was a munificent protector

This hypocritical Emperor would have made a worthy associate of certain Holy Leagues.—“He held the cloak of religion (says Dow) between his actions and the vulgar; and impiously thanked the Divinity for a success which he owed to his own wickedness. When he was murdering and prosecuting his brothers and their families, he was building a magnificent Mosque at Delhi, as an offering to God for his assistance to him in the Civil Wars. He acted as high priest at the consecration of this temple; and made a practice of attending divine service there, in the humble dress of a Fakir. But when he lifted one hand to the Divinity, he, with the other, signed warrants for the assassination of his relations.” (History of Hindostan, Vol. III P. 355.)

੪. “ਈ. ਮਾਰਸਡਨ ਬੀ. ਏ.” ਆਪਣੀ “ਈਜੀ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਦੁਸ ਇੰਡੀਅਨ
ਹਿਸਟਰੀ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—

Aurangzeb put his trust only in Muhammadans. He dismissed from his service many Hindus. He put on them a tax which was allowed by Muhammadan law, but which Akbar had wisely dropped. He pulled down a famous temple in the Hindu holy city of Benares, and on the site he built a lofty mosque. All this made the Hindus very angry. The Rajputs would not help him as they helped Akbar and the next two kings. One by one they left him (Page 109.)

੫. “ਏਂਟੋਸਰ ਮਨਮੋਹਨ ਐਮ. ਏ. ਏ ਪ੍ਰੋ: ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਐਮ. ਏ.” ਆਪਣੀ
“ਤਾਰੀਖੇ ਹਿੰਦੂ ਉਰਦੂ” ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—

ਐਂਟੋਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ—ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸਖਤ ਮੁਆਨਤ ਕੀ ਗਈ, ਜੋਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗਿਰਾ ਕਰ ਉਸ ਪਰ ਵੇਕ ਮਸਜਿਦ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਮੁਲਕ ਕੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਮੈਂ ਮੰਦਰਾਂ ਕੇ ਤਹਿਰੀਬਾਲਾ ਕੀਆ ਗਿਆ, ਜੋਰ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਤੂਤ, ਜਿਨ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਵਾ ਮਾਨੇ ਹੈਂ ਜਾਇਆ ਕੀਏ ਗਏ, ਹਰ ਏਕ ਕਿਸਮ ਕੇ ਮੰਦਰ ਏਕ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ। ਸ਼ਿਅਰ ਖਾਨੀ ਜੋਰ ਇਲਮਿ ਮੋਮੀਕੀ ਕੇ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੋਏ, ਹਕਾਯਤ ਕਰਤੇ ਹੈਂ:—ਕਿ ਜਬ ਗਾਨੇ ਬਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਨੌਰੋਂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਮੈਂ ਦੁਵਾਬ ਮਿਲਾ ਜੋਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਗੋਂ ਵੰਗ ਏਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ ਸਭ ਨੌਰੋਂ ਨੇ ਏਕ ਬਜਾ ਜਨਾਜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਆ ਜੋਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਮਦੌਲਾਤ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਹੋਏ ਪੀਟਤੇ ਗੁਜ਼ਰੇ, ਐਂਟੋਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ “ਯਹ ਕਿਸ ਕਾ ਜਨਾਜਾ ਹੈ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਾ ਕਿ “ਇਲਮੇ ਮੋਮੀਕੀ ਕਾ।” ਕਹਾ ਕਿ “ਦੂਬ, ਇਸੇ ਮੋਮੀ ਰਹਿਰੀ ਕਬਰ ਮੈਂ ਦਫਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਫਿਰ ਨ ਉਠ ਸਕੇ।” ਤਾਰੀਖ ਦਾਨੋਂ ਕੇ ਭੀ ਦੁਕਮ ਮਿਲਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਰੀਖ ਨਾ ਲਿਖੇ.....ਖੁਫੀ ਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਛ ਹਾਲ ਇਸ

[ਅਜੇ ਵੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਧਾਰਿ ਹੰਕਾਰ। ਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿਥੋ ਚਹੁ ਲੋਪਨਿ ਧਰਮਉਦਾਰੈ ॥੪੯॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੇ ਨਵ । ਗਾਇ 'ਤਰਕੀਬ' ਪੁਰਾ ਬਰਨੈ ਨਾਮ ਖਸਟਹਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਜੇਪੁਰ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਤਿਹ ਥਲ ਕਿਸਤੁ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਨੌਦੇਗ ਕੋ ਸਮੁਝਾਇ । 'ਬੁਤ
ਪੁਜਨਿ ਕੀ ਅਧਿਕਤਾ ਜੈ ਪਰਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਥਾਇ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਤਹਿ ਜੈ-
ਮਿੰਘ ਸਵਾਈ ਰਾਜਾ*। ਕਰੇ ਬਹੁਤ ਹਿੰਦਾਨ ਕੇ ਕਾਜਾ। ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੰਦਿਰ
ਬਨਵਾਏ । ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥ ੨ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬਿਲੋਕਤਿ

ਜਿੰਦੁ ਧਰਮ ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਹੋਕੇ ।

*ਜੇਥੇ ਗਾਇ ੧੦ ਅੰਸੁ ੩੨ ਨੰਕ ੧੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਭਾਗੁ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਅਹਦ ਕਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਫਰਤੇ ਫਰਤੇ ਮੇਰੇ ਖੁਫੀਆ ਤੋਰ ਪਰ ਲਿਖਾ ਹੈ । [ਪੰਨਾ ੩੧੨

੫. "ਮੁਨਹਿ ਕ੍ਰਿਮਰੀ ਮੇਰੇ ਗਜੇਬ ਵਿਰਦੁ" ਉਲਥਾ 'ਸਟੇਨਲੀ ਨੇਨ ਪੋਲ ਸਾਹਿਬ ਬੀ.
ਵ.' ਦਾ, ਅਨੁਵਾਦਿਕ ਮੋਲਵੀ ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਸਾਹਿਬ ਬੀ. ਵ. ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਹੈ:-

ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਸ ਹਾਈਏ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਸਭ ਮੁਬਜ਼ਾਤ ਕੇ ਹਾਕਮੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਫਰਮਾਨ
ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੀਏ ਕਿ ਪੂਰੇ ਤੋਰ ਮੈ ਮੁਸਤਅਦ ਹੋ ਕਰ ਕਾਫਰੋਂ ਕੇ ਸਭ ਮਦਰਸੇ ਮੇਰੇ ਮੰਦਰ
ਮਿਸਮਾਰ ਕਰ ਛਾਲੇ, ਮੇਰੇ ਸਖਤ ਤਾਕੀਦ ਦੁਈ ਕਿ ਖੁਤਪੁਸਤੀ ਕੇ ਤ੍ਰੀਕਾ ਕੀ ਤਾਲੀਮੇ
ਤਲਕੀਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੰਦ ਕਰਦੀ ਜਾਏ"..... ਇਸੀ ਗਰਜ ਮੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀਕਾ ਮੰਦਰ ਮਿਸਮਾਰ
ਕੀਆ ਗਿਆ, ਮਦੁਰਾ ਕਾ ਰੋਕ ਨਵੀਸ ਮੰਦਰ ਜਮੀਨ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦੀਆ ਗਿਆ ਮੇਰੇ
ਉਸ ਕੀ ਜੰਗ ਵੇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਸਜਿਦ ਤਾਮੀਰ ਦੁਈ । ਇਨ ਮੰਦਰੋਂ ਮੇਂ ਤੇ ਬੁਤ ਮਿਲੇ ਵੇਹ
ਆਗਰਾ ਪਹਿਚਾ ਦੀਏ ਗਏ ਮੇਰੇ ਵਹਾਂ ਮਸਜਿਦੋਂ ਕੀ ਤੇੜੀਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਦਫਨ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ
ਤਾਕਿ ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨਕੋ ਅਪਣੇ ਪਾਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਪਾਮਾਲ ਕਰਕੇ ਅਪਨਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼
ਕਰੇ । [ਪੰਨਾ ੨੦੭-੨੦੮

.....: ਰੀਖ ਲਿਖਨੇ ਕੀ ਕਤਅਨ ਮੁਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ । [ਪੰਨਾ ੨੧੧

੬. ਉਰਦੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਇਕਲਤ ਕਰਤਾ ਸ੍ਰ: ਗੁਰਮੁਖ ਮਿੰਘ ਜੀ ਦੀਵਾਨ
ਪਟਿਆਲਾ, ਵੇ ਪੰਨਾ ੧੯ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਫਰੋਬੀ (ਮੇਰੇ ਗਜੇਬ) ਨੇ
ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ:-

“ਸਲਤਨਤ ਰਾ ਇੰਜਤ ਮੰਦਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?
ਮਾ ਗਦਾਯਾਨੇਮ ਮਾਰਾ ਅੇਸ਼ ਮੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?
ਈਂ ਦਿਲੇ ਦੀਵਾਨਹਰਾ ਗੁਫਤਮ ਕਿ ਆਕੁਲ ਮੇ, ਨ ਸੁਦ ?
ਆਏ ਆਏ ਤਿਫਲ ਰਾ ਮੇਲੇ ਸਬਕ ਖਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?”

ਅਰਥਾਤ:- 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਅਸਾਰ ਮਿਸਾਰ ਵਿਚ ਇੰਜਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਭਾਵ ਹੈ ਨਹੀਂ।

[ਥਾਂ ਟੁਕ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪੇਂਡੇ]

ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗੈ। ਮੂਢਨਿ ਕੇ ਭੀ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੈ। ਬਹੁਤ ਜੀਵਕਾ ਤਿਨਹੁ
ਬਨਾਈ। ਜੇ ਬੁਝ ਪੁਜਤਿ ਹੈਂ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥੩॥ ਰੁਚਿਰ ਸੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਚਤੁਰ
ਚਿਤੋਰੇ। ਰਚੀ ਚੌਪ ਚਿਤ ਰੁਚਿਰ ਘਨੇਰੇ। ਕੰਚਨ ਅਲੰਕਾਰ ਘਰਵਾਏ।
ਮੁਕਤਾ ਝਾਲਰ ਦਰ ਲਰਕਾਏ॥ ੪॥ ਚਾਰੁ ਚੁਕੌਨ ਚੌਕੀਅਨਿ ਰਚੀ।
ਸੁਭਤਿ ਜਤਾਇ ਖਚਨ ਤੇ ਖਚੀ*। ਚੌਰ ਚਮਕ ਜਨੁ ਚਿਕਨੇ ਚੀਨਸਿ।
ਦੌਰਤਿ*, ਝੌਰਤਿ ਬਿਜਨੋ ਲੀਨਸਿ*॥ ੫॥ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਨਏ ਕਰਤਿ
ਉਤਸਾਹ। ਬਾਦਿਤ ਬਜਹਿ ਅਧਿਕ ਧਨਿ ਜਾਂਹੁ। ਦੁੰਦਭਿ ਖਿਝਾਝਾਝਨ-
ਕੰਤੋ। ਮਿਲ ਕਬਿ ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਠੇਤੋ॥ ੬॥ ਬੁਝ ਆਗੇ ਨਿੰਮੀ ਬਹੁ
ਹੋਵੈ। ਹਾਥਨਿ ਜੌਰਹਿ ਸਮੁਖ ਖਰੋਵਹਿ। ਜੈਸੀਘ ਆਪ ਜਾਇ ਧਨ ਦੇਵੈ।
ਭਏ ਧਨੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਲੇਵੈ॥ ੭॥ ਤੀਰਥ ਪੁਜਨਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਨਾ। ਇਹ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਬੇਭ* ਮਹਾਨਾ। ਇਨ ਕਹੁ ਜਗ ਤੇ ਕਰਹੁ ਬਿਨਾਸ। ਹੁਇ
ਸੁਖੇਨ ਪੁਨ ਚੁਰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ॥ ੮॥ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਧੀਰਜ ਨਹਿ ਰਹੈ। ਕਲਮਾ
ਬਹੁਰ ਚਾਹ ਕਾਰ ਕਹੈ*। ਇਮ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ਬਹੁ ਬਾਦੀ। ਕਹਿ ਨੁਰੰਗ
ਕੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਮਾਦੀ*॥ ੯॥ ਚਵਿ ਮਥੁਰਾ ਤੇ ਜੈਪੁਰਿ ਗਮਨਜੈ। ਗਜ ਬਾਜੀ
ਸਾਜਜੈ ਦਲ ਰਵਨਜੈ*। ਘੰਟਨ ਕੇ ਨਠਕਾਰ ਉਠੇਤੋ। ਕੁਦਹਿ ਤੁਰੰਗ
ਹਿਰੇਖ ਕਰੇਤੋ॥ ੧੦॥ ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਸ਼ਲਥੈਂ ਬਹੁ ਚਲੀ। ਉਠੈ ਸ਼ਬਦ

*ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। * (ਵੇਰ) ਚੁਰਾਵਦੇ ਸਨ। *ਪੱਖਾ ਲੋਕੇ ਸੁਲਾਭਦੇ ਧਨ।

*ਆਸਰਾ। *ਫੁਲਾਵਣਾ। *ਉਂਦਰ।

*ਫੁਲਾਵਣਾ (ਪਿਛੇ ਪੈਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ)

ਅਸੀਂ ਮੰਗਤੇ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ, ਇਸ ਸੁਦਾਈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਪਰ ਨਹੀਂ ਧਣਦਾ, ਹਾਂ, ਹਾਂ, (ਠੀਕ ਹੈ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਏਣ ਦੀ ਕਿੱਥੇ
ਦਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਸ ਦੇ ਵੁਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ
ਹੋਈ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:—

ਬੇ ਤਕੌਲਵ ਦਰਬਾਰ ਗਰਦੀ ਤੁਰਾ ਸਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਉ ਤੋ ਮੁੰਦਰੇ ਦਿਗਰ ਦਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਜ ਬਰਾਏ ਸਲਤਨਤ ਮੁਨੇ ਬਰਾਦਰ ਦੇਖਤੀ,

ਬਾਜ ਮੇ ਗੋਈ ਕਿ ਮਾਰਾ ਐਸੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਰਥਾਤ—‘ਬਿਨਾ ਬਿਜਕ ਵੀ ਕੁਥੀ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇਹੇ ਜਿਹਾ ਰੂਜਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
ਤੇਹੇ ਵਰਗਾ ਹਤਿਆਰਾ (‘ਦਸ) ਅਸਰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਰੂਸਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਪਾਤਸ਼ਾਹਤ ਵਾਸਤੇ
ਤੇ ਫਰਾ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀਟਿਆ ਤੇ ਵੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ ?’

ਅਵਿਨੀ ਕਲਮਲੀ^੧। ਫਰਰੇ ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੁੰਦਭਿ
ਅਨਿਕ ਪੁੰਕਾਰੋ ॥੧੧॥ ਆਸੁਦੈ^੨ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇਰਾ। ਚਲਤਿ
ਕੁਲਾਹਲ ਉਠੈ ਘਨੇਰਾ। ਕੁਖਨ ਜਟਿਤਿ ਸੁਭਟ ਬਮਕੇਤੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ
ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭੇਤੇ ॥੧੨॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਰਿਪੁ ਰਹਜੈ ਨ ਕੋਈ। ਨੌਰੰਗ ਕੇ
ਅਨੁਸਾਰੇ ਹੋਈ। ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੇਖਨਿ ਕਰਜੈ। ਪਹੁੰਚੈ ਜੈਪੁਰਿ
ਨਗਰ ਨਿਹਰਜੈ ॥੧੩॥ ਥਾਨ ਥਾਨ ਜਹਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੋ। ਜਿਨ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸ਼ੋਭਤਿ ਸਾਰੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੀ ਬਨੀ ਪਤਾਕਾ^੩। ਸਭਿ ਮੰਦਰਿ
ਪਰ ਠਟ ਸੁਠ ਜਾਂਕਾ^੪ ॥੧੪॥ ਸਹੁ ਸੰਖਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਉਠੇਤੇ। ਗਾਇ
ਬਿਜਨਪਦ ਹਰਖ ਕਰੇਤੇ। ਪੁਰੀ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ। ਪਿਖਿ
ਸਮਾਜ ਕੋ ਰਿਸ ਮਨ ਭੀਨਸਿ ॥੧੫॥ 'ਬੁਤ ਕੇ ਪੂਜਤਿ ਹੋਵ ਅਜਾਨਾ।
ਦਿਖੀਅਤਿ ਦੇਭ ਸਕਲ ਹੀ ਥਾਨਾ। ਕੜਾ ਬਾਲਕ ਸਮ ਬਾਲਕ ਮਹਾਂ^੫।
ਖੇਲ ਸਕੇਲਤਿ ਜਸੋਂ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥੧੬॥ ਮੁਖ ਆਏ ਕੋ ਜਾਨੈ ਸਭਿ
ਹੂੰ। ਕਾਫਰ ਸੇਖ ਬਜਾਵਤਿ ਅਬਿਹੂੰ। ਗਮਨਹੁ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਹੁ।
ਲੋਹ ਦੇਹ ਭੰਗਨਿ ਕਰਿ ਦੇਹੁ' ॥੧੭॥ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਤੇ ਹੂੰ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗਮਨੇ ਤੁਰਤ ਲੋਹ ਘਨ^੬ ਲਜਾਇ। ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਭਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲੈ ਗਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਰੇ ॥੧੮॥ ਦਾਦ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਹਿ ਜੇ ਕੋਉ। ਗਹਿ
ਲੀਜਤਿ ਕੇਦਹਿ ਕਰਿ ਸੋਉ। ਦੇਖ ਦੇਖਿ ਤਬਿ ਚਲੇ ਪਲਾਈ। ਨਿਜ
ਜੀਵਨਿ ਤੇ ਮਨ ਸੰਕਾਈ ॥੧੯॥ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਸਾਰੇ।
ਕੇਤਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਵਿਗ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ। 'ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਆਨਿ ਪਰਜੈ ਦੈਮਹਾਂ
ਉਪਦ੍ਰਵ ਨਗਰ ਕਰਜੈ ਹੈ ॥੨੦॥ ਢਾਹਨਿ ਲਾਗਸਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ।
ਗਹਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਕੇ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰੇ। ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ ਸਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲਤਿ ਗਹਿ ਕੇਵ ਕਿ ਮਾਰੇ' ॥੨੧॥ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ। ਭਾ
ਦਿਲਗੀਰ ਬਧੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਜਾਨਾ। ਮਿਲਿਬੇ
ਕੋ ਮਤ ਨਿਜ ਠਹਿਰਾਨਾ ॥੨੨॥ ਸਭਿ ਸਚਿਵਨਿ ਸਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪਕਾਯੋ।
'ਮਿਲਿਬੇ ਬਿਨਾ ਨ ਕਛੁ ਬਨਿਆਯੋ' ਨਿਕਸਜੈ ਲੇ ਮਾਨਵਪਰਧਾਨ। ਬਹੁਤ
ਉਪਾਇਨ ਲੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥੨੩॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ।

^੧ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ। ^੨ਸੁਖੀ, ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ। ^੩ਬੰਡੀਆਂ। ^੪ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦਰ ਬਣਾਉ। ^੫ਕੀ
ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਤ। ^੬ਲੋਹੇ ਦੇ ਵਦਾਣ।

ਲਈ ਧਰਤ ਮਹਰੈਂ ਉਚਵਾਇਦੇ ਮਜੰਗ ਕੇਹਲ ਕੇ ਜੈਦਾਸ ਲਜ ਦਾਰ
 ਲੁਲਟੇ ਮੇਦਾ ॥ ੨੪ ॥ ਕਰੇਂ ਤਰੇਗ ਇਕਾਹਸ ਤਮਾਰਾ ਜਾਂਦੁਨਦੇ ਕੇ ਜੀਨ
 ਉਦਾਰ । ਚਪਲ ਚਲਾਕ ਚਤਰ ਰੁਚਿ ਚਾਰੁ । ਚਮਕਤਿ ਚਲਤਿ ਚੌਪ
 ਬਰਿਆਰ ॥ ੨੫ ॥ ਪਸਮੀਏਹ ਧਾਰੁ ਮੇਲੇ ਨਲੇ । ਭਯੋਂ ਤਮਾਰ ਦਾਦੇ
 ਨਿਕਸਏਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਦੀਨਬਿਸਾਲ ॥ ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਦਰਹਿ ਭੇ ਚਾਲਾ
 ॥ ੨੬ ॥ ਸਨਮਖ ਗਯੋਂ ਸਮੀਪ ਖਰੋਵਾ । ਬਿਨਤੀ ਨਾਨਿ ਘਾਧੀਨੈ ਰੋਵਾ ।
 'ਤੁਮ ਏਤੀ ਕਸੋਂ ਏਚਲ ਕਰੀ ? । ਕਾਰਜ ਅਲਪ ਹੁਭੋ ਇਸ ਪੁਰੀ ॥
 ੨੭ ॥ ਆਪ ਜਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜਤਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਮੈਂ ਚਾਕਰ ਦਮਰੋ ਇਤ
 ਬਾਨਾ । ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਦੇਤਿਸੁਖਾਟੋਦੇਜਿ ਢਹਾਇ ਜਿ ਠਾਕਰ ਦਾਰੇ
 ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਪਕਾਰ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਹੋਈ । ਸੋ ਮੈਂ ਕਰਹਿ ਨ ਮਿਟਿ ਹੈ ਕੋਈ ।
 ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨੈਦੰਗ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਤਾਬੋਲਨੈ ਮੂਢ ਮਹਾਂ ਕੁਖ ਦਾਤ ॥ ੨੯ ॥
 'ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਤੁਮਰੋ ਜ਼ਿਕਰ । ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਕੀਜੈ ਤੁਮ ਫਿਕਰ ।
 ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਏਠੇ ਰਹਹੁ ॥ ਬਿਨ ਹਮਰੀ ਮਰਜੀ ਕਿਮ ਕਹਹੁ ॥ ੩੦ ॥ ਜੋ
 ਜਗ ਮਹਿ ਚਲਿ ਰਹੀ ਕੁਚਾਲੀ । ਮੇਟਹੁ ਮੈਂ ਇਹੁ ਰੰਡ ਬਿਸਾਲੀ । ਵਟਬ
 ਲੋਨਿ ਕਹੁ ਦੇਭ ਕਮਾਵੈ । ਭਹਿੰ ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਪ ਨਿਜ ਘਰ ਆਇਵਾਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤਿ ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਇਵੈ ।
 ਸਗਰੀ ਭੋਟ ਦਈ ਤੁਰਕੇਸ਼ । ਏਠਿ ਰਹੈ ਲਖਿ ਬਲੀ ਜਿਸੇਸ ॥ ੩੨ ॥
 ਚਿੱਪੁ ਬਿਰਾਗਨਿ ਕੋ ਕਹਿ ਐਸੇ । 'ਇਹ ਰਿਗ ਮੇਰੇ ਬਲ ਨਹਿੰ ਕੈਸੇ ।
 ਜਿਮੇ ਠਾਕੁਰ ਕੀ ਮਰਜੀ ਅਹੈ ਹੋਇ ਸੁ ਸਾਚੁ ਮਿਟਨਿ ਕਿਮ ਲਹੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਪੂਜਕ ਠਾਕੁਰ ਕੇਰ । ਮਹਾਂ ਅਨੀਤਿ ਬਿਬਸ ਕਹੁ ਹੋਰਿ । ਲੈ ਲੈ
 ਪਤਿਮਾ ਗਏ ਪਲਾਈ । ਘਰ ਅੰਤਰ ਘਰ ਦੂਰੇ ਸੁ ਜਾਈ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਵੇਰਤਿ ਗਹਿ ਗਹਿ ਲੀਨੈ ॥ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜਨਿ ਪਤਿਮਾ ਛੀਨੈ ॥ ਅੰਗ ਭੰਗ
 ਘਨ ਸੰਗ ਕਰਾਏ । ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਪੂਜਨਿ ਕੋ
 ਬਾਸਨ ਸਭਿ ਲੀਏ । ਮੀਦਰ ਬਡੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਕੀਏ । ਸਗਲ ਪਤਾਕਾ
 ਦਈ ਗਿਰਾਇ । ਪੂਜਕ ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਤਿ ਬਿਕੁਲਾਇ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਨ
 ਸੋਂ ਕਹੈ:- 'ਸਰੁ ਮਹਿ ਆਵਹੁ । ਕਲਮਾ ਪਵਹੁ ਤੁਰਕ ਬਨਿ ਜਾਵਹੁ ॥ ਬਡੀ

१ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ । २ ਹੋਨੇ । ३ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ । ४ ਕੁਛ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲਿਆ । ५ ਸਾਮਾਨਾ ਸਣੇ ਮੂਰਤੀ ਖੋਹ
 ਲਈਆਂ । ६ ਹਫ਼ੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ।

ਮਸੀਤ ਦੇਹਿ ਬਨਵਾਇ। ਤਿਨ ਮਹਿ ਬੈਠਹੁ ਧਨ ਬਹੁ ਪਾਇ॥ ੩੭॥
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਤੇ ਪਟੇ ਲਿਖਾਵਹੁ। ਰਾਮ ਜਮੀਨ ਲੇਹੁ ਹਰਖਾਵਹੁ। ਮੁਖ
 ਪਾਵਹੁ ਇਸ ਲੋਕ ਮਝਾਰ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਭਿਸਤ ਲਹੇ ਹਿਤ ਧਾਰਿ॥ ੩੮॥
 ਅਪਰ ਖਿਝਾਵਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ। ਕਹੈ ਮਲੇਛ ਕਸ਼ਟ ਉਪਜਾਤਿ। ਕੁਛ
 ਬਸ ਦਲਹਿ ਨ ਉਤਰ ਦੇਇੰ। ਮਨ ਮਹਿ 'ਰਾਮ ਰਾਮ' ਕਹਿ ਲੇਇੰ॥
 ੩੯॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਤਹਿ ਖਰਜੇ। ਤੁਰਤ ਬਿਦਾਰਨਿ ਸਭਿ ਕੋ
 ਕਰਜੇ। ਦਿਏ ਉਜਾਰ 'ਨ ਪੁਨ ਕੋ ਕਰੈ। ਕਰੈ ਦੂ, ਵੰਡ ਹਮਾਰੇ ਭਰੈ'॥
 ੪੦॥ ਇਮ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਾ। ਜੈ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭਾਹਾਕਾਰਾ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੈ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਹੈ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕਹੈ ਨ ਬਾਤੈ ਕਹੈ॥ ੪੧॥

ਇਹਿ ਹੀ ਦੂਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਹਿੰਦੋ ਨਾਮ ਹਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਤੇ 'ਗੁਰਮਤਿ' ਨਾਮ ਸਭਾ ਵਿਸਥੀ ਅੰਤੁ॥ ੪੨॥

੨੮. [ਪੁਸ਼ਕਰ]।

ਏਹਗਾ॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਮਹਦ ਜੈਪੁਰਿ ਤੇ ਢਹਿਵਾਇ। ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾ-
 ਇਵ ਹਿੰਦ ਕੋ ਦੁਰਕ ਤੇਜ ਤਪਤਾਇ॥ ੧॥ ਰੋਪਈ॥ ਭਈ ਪਾਤਿ ਜਬਿ
 ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਕਾਜੀ ਅਰੁ ਮੁਲਾ ਸਮਾਦਾਈ। ਜਿਦ ਕੋ ਬਾਦੇ ਕਰਤਿ
 ਜੇ ਗਾਵੇ। ਅਪਰ ਅਨਿਕ ਆਇ ਹੁਇ ਠਾਵੇ॥ ੨॥ ਸਭਿਨਿ ਜੰਗ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਕਹਜੇ। 'ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮੀਦਰ ਗਨ ਵਹਜੇ। ਆਗੈ ਨਹੀਂ ਬਨਾਵੈ
 ਕੋਈ। ਇਮ ਸਜਾਇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਹੋਈ॥ ੩॥ ਭਗਨਿ ਕਰੇ ਬੁਤ
 ਮੀਦਰ ਗਿਟੇ। ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਲੇਦ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਧਰੇ। ਅਪਨਿ ਧਰਮ ਤੇ ਧੀਰਜ
 ਛੂਟੇ। ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਇਸਟ ਜਿ ਫੂਟੇ॥ ੪॥ ਅਬਿ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ
 ਜਹਿ ਜੋਰ। ਚਲਿ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਬਤਾਵਹੁ ਠੋਰ। ਜਹਿ ਇਕ ਥਲ ਸਜਾਇ
 ਕਹੁ ਦੇਬੈ। ਉਤਮ ਅਪਨੇ ਮਤੇ ਦਿਖੇਬੈ॥ ੫॥ ਬਾਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਨਹਿੰ
 ਅਰੁ ਹੋਰੇ। ਉਪਜਹਿ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੈਰੇ। ਆਵਹਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਬਿਖੈ ਬਨ
 ਕਰੇ। ਉਤਮਤਾ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੀ ਲਹੇ॥ ੬॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਬੀਚ ਦਿਓ
 ਜੇਈ। ਹਦਖ ਬਧਾਵਤਿ ਬੋਲੇ ਤੇਈ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਹਜੇ।
 'ਕਰਤਿ ਕਾਜ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਲਹਜੇ'॥ ੭॥ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹੁ ਬਤਾਵਹਿ ਸੋਊ।

'ਜਿਦ ਕਰਕੇ ਤੇ ਭਾਗੀ ਸਗਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।' 'ਜਿਥੇ ਇਕ (ਮੁਖੀ) ਸਥਾਨ (ਦੇਵੇ ਤੇ ਮੈਂ) ਸਜਾ
 ਦੇਵਾਂ।' 'ਦਿਖਾਵਾਂ।' 'ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਨਾਂ।' 'ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ
 ਸਾਡੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓਹੋ ਕਰਦੇ ਹੋ।'

ਕਰਹਿੰ ਏਕ ਸੋ, ਭਰ ਬਹੁ ਹੋਉ* । ਜਸ ਤੀਰਥ ਮਥੁਰਾ ਮੁਖਿ ਮਾਨਾ । ਤਸ
ਪੁਸਕਰ ਹੇ ਨਿਕਟਿ ਸਥਾਨਾ ॥ ੯ ॥ ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਕਰਹਿੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ।
ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੇ ਦੇ ਬਹੁ ਦਾਨ । ਦਰ ਦੁਰ ਤੇ ਹਿੰਦੁ ਆਵੈ* । ਬੁਭ ਪੂਜਹਿ
ਅਰ ਦਰਬ ਚਢਾਵੈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੋ ਸਥਾਨ ਜੇ ਹੋਇ ਹਮਾਰੇ । ਬਨੈ* ਤੁਰਕ ਜੇ
ਕਹੈ* ਹਜ਼ਾਰੇ* । ਤਹਿ ਭੀ ਮੰਦਿਰ ਉਚੇ ਖਰੇ । ਇੰਦਰ ਬਿੰਦੁ ਹਿੰਦੁਵਨਿ
ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸਹਤਿ ਬੁਭਨਿ ਕੇ ਭੰਗ ਕਰੀਜੈ । ਪੂਜਕ ਗਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ
ਦਿਖੀਜੈ* । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕਰਹੁ ਤਯਾਰੀ । ਸਾਜਿ ਹਕਾਰਹੁ ਸਭਿ
ਅਸਵਾਰੀ' ॥ ੧੧ ॥ ਬਜੇ ਸੈਂਕਰੇ ਦੁੰਦਭਿ ਤਬੈ । ਬਾਦਿਭ ਅਪਰ ਬਜਾਏ
ਤਬੈ । ਗਜ ਬਾਜੀ ਸਿੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ । ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਪਯਾਨੇ ਕਰੇ ॥ ੧੨ ॥
ਪਦੁਚਰੈ ਪੁਸ਼ਕਰ ਚਟ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਇ ਤਹਾ ਭੇਰਾ ਨਿਜ ਘਾਲਾ ।
ਤੀਰਥ ਰੁਚਿਰ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕਰਜੈ, ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਮੰਦਿਰ ਗਨ ਖਰਜੈ ॥
੧੩ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰ ਸੋਹੈ* । ਬੁਖਨ ਬਸਨ ਧਰੇ ਜਨ ਮੋਹੈ* ।
ਗਾਇ ਬਿਬਨਪਦ ਭੰਗ ਲਗਾਵਹਿ । ਕਰਹਿੰ ਆਰਤੀ ਮੇਦ ਬਢਾਵਹਿ ॥
੧੪ ॥ ਲਖਜੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਆਯੋ ਭੇਰਾ । ਦੁਰੇ ਪਲਾਏ ਤ੍ਰਾਸ ਬਢੇਰਾ । ਲਘੁ
ਲਘੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਲਈ ਉਠਾਇ । ਪੁਨਹਿ ਤੁਰਕ ਨੇ ਦਏ ਹਟਾਇ ॥ ੧੫ ॥
ਏਕ ਜਾਮਨੀ ਤਹਾ ਬਿਭਾਈ । ਉਠਿਓ ਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਖਦਾਈ । ਫਿਰਜੈ
ਦੁਫੇਰੇ ਹੋਰੇ ਮੰਦਿਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜੁਗਤਿ ਬਿਰਾਜੈ ਸੁੰਦਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਇਕ ਠਾਕੁਰ
ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਉਚੇ । ਅਪਰ ਨ ਸਮਸਰ ਜਾਸ ਪਹੁਚੈ । ਸ੍ਰੀ ਬਰਾਹ ਕੀ
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਤਹਾਲੋਕ ਸਕਲ ਤਿਸ ਮਾਨਹਿ ਮਹਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਭ ਉਚੇ ਮੰਦਿਰ
ਤਿਸ ਕੇਰਾ । ਗਜ ਪੰਚਾਸੀ ਮਿਲ ਕਰਿ ਹੋਰਾ । ਅਨਖਜੈ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ
ਕੇ ਦੀਨਸਿ । 'ਇਸਹਿ ਵਹਾਵਹੁ ਤੁਰਨ ਕੀਨਸਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪੁਨ ਅਪਰਨਿ
ਕੇ ਦੇਹੁ ਵਹਾਇ । ਭਗਨਹੁ ਬੁਭ ਲੇ ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਜੇ
ਲੇਹੁ ਬਨਾਇ । ਦਿਹੁ ਕਲਮਾ ਤਤਕਾਲ ਪਢਾਇ' ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨਤਿ
ਹੁਕਮ ਕੇ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ । ਬੋਲਹਿ ਜੋ, ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਨਿ । ਤਿਸ
ਗਹਿ ਲੇਹਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰੈ* । ਕਿਧੋਂ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦਿਢ ਤਿਹ ਧਰੈ* ॥ ੨੦

*ਇਕ ਬਾ ਨਾਲ(ਜੋ ਸਨੁਕ)ਕਰੇਰੀ ਤਿਸ ਦਾ ਭਰ ਬਹੁਤੀ ਥਾਵੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । *ਕਰੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ
ਤੁਰਕ ਬਣ ਜਾਣਗੇ (ਅ) (ਉਪਰੋਕਤ)ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ " " " ਤਿਸ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣਾ ।

॥ ਮੰਦਰ ਮੰਦਰ ਪਾਥਰ ਕੋਰਾ। ਮਿਲਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਬਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸੁ ਗੋਰਾ।
 ਜਥਾ ਲੁਹਾਰ ਘਰਹਿ ਬਰ ਆਏ। ਤਥਾ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਏ ॥੨੧॥
 ॥ ਲੇ ਲੇ ਪਾਥਰ ਦੁਰ ਬਗਾਵੈ। ਤੁਰਕ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਰਖ ਉਪਾਵੈ। ਮੂਰਖ
 ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਇਹ ਥਾਤ।—ਮੇਰੇ ਤੇਜ ਨਾਸ ਹੁਇ ਜਾਤਿ—॥ ੨੨ ॥
 ਅਪਰ ਅਲਪ ਜੇ ਠਾਕੁਰਦਾਰੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਫੋਰਿ ਬਿਗਾਰੇ। ਪ੍ਰਤਿਮਾ
 ਕੇ ਕਰ ਪਗ ਭਗਨੈਤੇ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰੈਤੇ ॥ ੨੩ ॥ ਪੂਜਨ
 ਸੋਜ ਖਸੋਟਨਿ ਕਰੈ। ਯਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਛਪਾਇ ਸੁ ਧਰੈ। ਬਸ ਨਹਿ ਚਲੈ
 ਬਿਮੁਰਤਿ ਬੈਸੇ। ਕਹੈ ‘ਕੁਯੋ ਹਰਨਾਖਸ ਜੈਸੇ’ ॥ ੨੪ ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਗਰੇ
 ਭਏ ਦੁਖਾਰੇ। ਤਪ ਮਲੋਛ ਤਪਿਥੇ ਤੇ ਹਾਰੇ। ਜਨ ਤੇ ਬਨਹਿ ਉਪਾਇ
 ਨ ਕੋਉ। ਸਾਮ ਦਾਮ ਭੇਦਾਦਿਕ ਜੋਉ ॥ ੨੫ ॥ ਤੀਰ ਤੀਰ ਤੀਰਥ ਕੇ
 ਖਰੇ। ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ ਥਲ ਸਮ ਕਰੇ। ਮਨ ਭਾਵਾਤ ਨੌਰੇਗ ਕਰਿਵਾਇ।
 ਬੈਠਜੇ ਦੇਖੇ ਤਰਕ ਉਠਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਮੰਦਿਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ ਬਿਗਾਰੀ
 ਇਹ ਤੀਰਥ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਡਬਾਰੀ’। ਇਸਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਰੈ।
 ਬਹੁਰ ਕਥਹੁ ਨਹਿ ਕੋ ਕਿਮ ਕਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਮਥੁਰਾ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਰਿਤਾ
 ਭਾਰੀ। ਸੇ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਟਾਰੀ। ਗਾਂਢ ਦਿਵਸ ਜਹਿ ਜਲ
 ਸਮੁਦਾਇਨਿਤ ਨਵੀਨ ਆਵਾਤਿ ਉਮਡਾਇ ॥੨੮॥ ਸੇ ਤੇ ਆਇ ਨ ਮਿਟ
 ਹੋ ਬਾਰੀ। ਹਾਰ ਪਰਹਿ ਕਰਹਿ ਜੁ ਉਪਚਾਰੀ। ਇਹ ਤਲਾਉ ਮੈਂ ਜਲ
 ਚੋਭਾਰ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਭਾਰ ਸੁਕਾਵੈ ਨੀਰ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਹਿੰਦੂਨਿ ਥਲ ਹੋਇ
 ਬਿਨਾਸ। ਕਾਰਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਇਸਹਿ ਪਰਕਾਸ਼। ਸੁਨਿਕੋ ਬਾਕ ਸਭਾਸਦ
 ਸਾਰੇ। ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ‘ਜੇ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੋਇ
 ਤੁਮਾਰੀ। ਪੁਰਵਹੁ ਸਗਲੀ ਬਿਨਾ ਅਵਾਰੀ। ਜੇ ਜਮਨਾ ਕਉ ਚਹਿਤ
 ਹਟਾਈ। ਸੋਪਿ ਲੋਭ ਕਰਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਈ ॥ ੩੧ ॥ ਅਰੁ ਇਹ ਤਾਲ
 ਅਲਪ ਹੈ ਥਾਤ। ਕਰਹੁ ਪੁਰਾਵਾਨ ਅਬਿ ਬੱਖਸਾਤ। ਰਾਵਾਰੇ ਹੁਕਮਦੀਨ
 ਕੀ ਦੋਰੀ। ਪੁਰਨ ਹੋਇ, ਆਪ ਲਿਹੁ ਹੋਰੀ ॥੩੨॥ ਇਸ ਕੇ ਪੁਰਨ ਬਿਨਾ
 ਕਰਾਏ। ਹੋਵਹਿ ਪੁਨ ਮੰਦਰ ਸਮੁਦਾਏ। ਬਡੇ ਹਿੰਦੂਆਨ ਕੋ ਇਹ ਬੰਭਾ,
 ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਜਲ ਮਾਨਿ ਅਚੰਭਾ’ ॥੩੩॥ ਜੁ ਕਿਛੁ ਮਨੋਰਥ ਰਾਵਰ ਕੋਰਾ।

‘ਥਲੇ ਨਾਲ।’ ‘ਮਲੋਛ ਦੇ ਭਪ ਤਪਦੇ ਤੇ’ (ਹਿੰਦੂ) ਹਾਰ ਗਏ। ‘ਬਹੁਤਾ ਜਲ ਹੈ।’ ‘ਜਲ (ਦੀ
 ਵੀਧਯਾ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਚੰਭਾ।’

ਸੋ ਖੁਦਾ॥੬॥ ਪੁਰਹਿ ਬਿਨ ਦੋਰਾ' । ਇਸ ਨਰੋਗ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਏ ।
 'ਡਾਰਹੁ ਮ੍ਰਿਤਕਾ' ਹੁਕਮ ਅਲਾਏ ॥ ੩੪ ॥ 'ਇਸ ਬਿਨ ਪੁਰੇ ਮੈਂ ਨਹਿ
 ਜਾਨਾ' । ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਰੋਂ ਇਸਥਾਨ॥ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਏ ।
 ਆਧਕ ਮਜ਼ੂਰੀ ਤਿਨਹਿ । ਦਵਾਏ॥੩੫॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤੇ ਜਾਂਬ ਹੈ ਹੈ ਪੂਰਨ ।
 ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਤੇ ਬਲ ਸਮ ਤੂਰਨ । ਅਪਨੇ ਡੇਰਾ ਬੀਚ ਲਗਾਏ । ਏਕ
 ਨਿਸਾ ਬਸਿ ਕੇ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥੩੬॥ ਪੁਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿ ਜੈ ਹੋਂ ।
 ਬੁਤ ਭੀਰਥ ਸਗਰੇ ਮਿਟਵੈ ਹੋਂ । ਸਭ ਜਗ ਕਰੋਂ ਏਕ ਤੁਰਕਾਨਾ ।
 ਧਰਮ ਹਿੰਦਾਨਿ ਕਰੋਂ ਸਭਿ ਹਾਨਾ' ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਕਹਿ ਨਰੋਗ ਸਭਿ ਸੋ
 ਬਾਨਿ* । ਕਰੀ ਤਗੀਦ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾਵਾਨ' । 'ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਲਾਇ ਮਜ਼ੂਰਾਨਿ ਜ
 ਨਿਜ ਦਿਸਿ ਤੇ ਕੀਜਾਹਿ ਪੂਰ' ॥੩੮॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਰ ਸਭਿਨਿ ਬੁਲਾਏ ।
 ਦੇਵੇ ਦਰਬ ਕਾਰ ਤਿਸ ਲਾਇ ਪਰਹਿ' ਟੋਕਰੀ, ਪੂਰਨ ਕਰਹਿ॥ਇਤ ਉਭ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਫਿਰਹਿ ॥੩੯॥ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹ ਕੇ 'ਕਰਨਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ । ਕਰਹੁ
 ਤਾਲ ਸਕਲੇ ਬਿਨ ਆਬੀ' । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਿਸਿ ਸੂਬ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਕਾਰ
 ਕਰਾਵਹਿ ਤੂਰਨ ਕਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਾਨ ਅਧਿਕਤਾ ਕੈ ਦਿਖਰਾਏ । ਚਹੈ
 ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸ਼ਾਹੁ ਉਪਾਏ । ਲਗੇ ਮਜ਼ੂਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਾਰ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਭਾਰਿ ॥ ੪੧ ॥ ਇਹਿ ਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ੩੬੫੨ ਰਾਸਿ 'ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰਾਣ' ਪੰਨਾ ੧੮੮
 ਰਾਮ ਅਸਟ ਅੰਸੁ ॥ ੨੯ ॥

੨੯. [ਪੁਸ਼ਕਰ] ।

ਏਹਗ ॥ ਪੁਸ਼ਕਰ ਕੇ ਪੂਰਨ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕੀਨਿ ਉਪਾਏ । ਲਗੇ
 ਮਜ਼ੂਰ ਸਹੇਸ੍ਰਹੀ ਪੁਰਾਹੇ ਹੋਰ ਮਚਾਏ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਇਕ ਪਾਟੈ, ਇਕ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਆਨੈ । ਇਕ ਉਠਾਏ, ਇਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨੈ । ਇਕ ਲ ਛੱਟੀ
 ਕਹਨਿ ਪਰ ਖਰੇ । ਇਕ ਧਨ ਦਾਹ ਕਰੈ ਲਹੁ ਭਰੇ ॥ ੨ ॥ ਭੀਰਥ ਭੀਰ
 ਖਰੇ ਇਕ ਹੋਰੈ॥ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਏ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਇਕ ਪੈਰੀ॥ਜਲ ਮਾਹਿ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ
 ਗਰੈ' । ਉਛਲਹਿ ਆਧਕ, ਫਨ' ਬਹੁ ਕਰੇ ॥ ੩ ॥ ਚਹੈ ਓਰ ਪੁਸ਼ਕਰ
 ਕੇ ਭੀਰ । ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਬਿਲੋਕਾਤ ਭਾਰੇ । ਤਿਨ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਲਜਾਵਤ
 ਧਾਏ । ਪਾਏ ਪਾਏ ਪੁਰਾਤ ਸਮੁਦਾਏ ॥੪॥ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਲੇ ਹੁਇ ਜਾਏ
 ਤਿਨ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਆਨਹਿ ਪਾਏ' । ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਭਯੋ ਨਰਾਨ ਮਾਹੇ ।
 'ਬਾਣੀ । 'ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । '(ਤਲਾ ਵਿਚ) ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ । 'ਪਾਣੀ ਥਿਨਾ । 'ਗਲ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ । 'ਭੋਗ । 'ਲਿਆ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । *ਪਾ-ਥਾਨ ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਹਿ, ਪੂਰ ਨ ਹੋ ਰਹਿ ॥੫॥ ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚ ਕਰਿ-
 ਵਾਇਵ । ਦੇਤਿ ਮਜ਼ੂਰੀ ਸਭਿਨਿ ਬੁਲਾਇਵ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ
 ਮਹਿ ਸਾਰੋਧਾਇ ਧਾਇ ਪਹੁਚਹਿ ਬਲਵਾਰੇ ॥੬॥ ਅਧਿਕ ਮਜ਼ੂਰੀ ਪਾਵਨਿ
 ਕਰਿਹੀਂ । ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਦਰਬ ਨਿਕਰਿਹੀਂ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਧਯਾ ਕਉ
 ਸਭਿ ਲੋਤਿ । ਬਹੁ ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਗਿਨ ਗਿਨ ਦੇਤਿ ॥੭॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਵਸ
 ਬਿਤੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਰਿਦੈ ਕੰਤੂਹਲ ਸਭਿਨਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ
 ਕਰਤਿ ਹੀ ਹਾਰੇ । ਤ੍ਰਿਣ ਮਿਤਕਾ ਕਾਸ਼ਟ ਗਨ ਛਾਰੇ ॥੮॥ ਕਹਾਂ
 ਪਰਹਿ ਖਪ ਜਾਹਿ ਕਿਥਾਈਂ ਕਿਧੋਂ ਉਠਾਵਹਿ ਕੋ ਲੋ ਜਾਈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਨੁਮਾਨੇ । ਖਰਚ ਸੰਬੁਹ ਦਰਬ ਕੋ ਜਾਨੇਂ ॥੯॥ ਤਉ ਕਰਤਿ
 ਹਠ ਮੂਢ ਕੁਪੌਤੇ । ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਪ੍ਰੇਰੇ ਚਵਗੌਤੇ* । ਲਾਖਹੁ ਨਰ
 ਅਕੁਲਾਇ ਰਹੇ ਹੈਂ । 'ਭਰਹੁ ਭਰਹੁ' ਮੁਖ ਬਾਕ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥੧੦॥ ਫਿਰਹਿ
 ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਚਹੂੰ ਓਗਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਉਠਾਵਹਿ ਸ਼ੋਗਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
 ਗੁਜ਼ਰੇ ਇਮ ਜਥੈ । ਇਕ ਦੁਇ ਬਲ ਉਚੇ ਦਿਖਿ ਤਥੈ ॥੧੧॥ ਹਰਖ
 ਭਰਜੈ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਕਹਜੇ ਅਪਾਨ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਪਾਹਿ ਸ਼ਮਿਧਾਨੋ
 ਤੇਬੂ ਮਮ ਭੋਰਾ । ਦਿਹੁ ਲਗਾਇ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਦੇਰਾ ॥੧੨॥ ਕਰੋਂ ਸੈਨ
 ਕੋ ਰੈਨ ਮਝਾਰ । ਪੁਰਵੋਂ ਪੈਜ ਅਪਨਿ ਇਸ ਬਾਰ* । ਬਹੁਰ ਕੁਚ ਕਰਿ ਹੈਂ
 ਹਮ ਕਾਲੀ । ਪੁਰਵਾਵਹੁ ਇਹੁ ਤਾਲ ਉਤਾਲੀ* ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਫਰਾਸ਼* ਨੇ
 ਲਾਯਹੁ ਭੋਰਾ । ਜਰੀਦੋਲ* ਸੁਠ ਮਖਮਲ ਕੇਰਾ । ਸੁੰਦਰ ਲਗੀ ਕਨਾਤ
 ਬਨਾਤੀ । ਤਾਨਿ ਬਿਤਾਨ* ਰੰਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥੧੪॥ ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਦੀਰਘ
 ਗਨ ਭੋਰੇ* । ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਚਹੂੰ ਓਰੇ* । ਉਪਰ ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਬਨਾਏ ।
 ਚਮਤਕਾਰ ਚਹੂੰਦੀਸ਼ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥੧੫॥ ਚਾਰ ਘਟੀ ਜਬਿ ਦਿਵਸਿ
 ਲਹਜੇ ਹੈ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਜਾਇ ਰਹਜੇ ਹੈ । ਅਪਰ ਸਮਾਜ ਸਮੀਪੀ ਕੇਰੇ ।
 ਲੋ ਕਰਿ ਸਕਲ ਧਰੇ ਵਿਚ ਭੋਰੇ ॥੧੬॥ ਫਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰੇ ।
 ਕੰਚਨ ਰਜਤ ਸੁ ਬਾਸਨ ਧਰੇ । ਭਈ ਸੰਝ ਖਾਨੇ ਕਹੁ ਖਾਇ । ਪਰਜੇ
 ਮੰਦਮਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਇ ॥੧੭॥ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤ੍ਰਜੇ ਨਿਸ ਕੋ ਪਾਇ ।

*ਭਰਦੇ ਹਨ (ਤਲਾ) ਪਰ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ । *ਉਠਾਕੇ । *ਟੁਰੀਗੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਦੇਣੇ । *ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭ
 ਇਸ ਵਾਲੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂ । *ਫਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ । *ਫਰੀਦਾਰ । *ਚੰਦੇਆ ।

ਗਾਵੇ ਅੰਧਕਾਰ ਜਗ ਛਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਰੇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਹਿੰਦੁ
ਮਿਲੇ ਭਜਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥ ੧੯ ॥ ਅਰਧ ਜਾਮਨੀ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਈ ।
ਉਮਡਨੇ ਜਲ ਪਸਰਨੇ ਸਭਿ ਥਾਈਂ । ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਉਛਾਲਾ* ।
ਲੋਨਿ ਨ ਦੀਨਸਿ ਕਿਸਹਿ ਸੰਭਾਲਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪੂਰਬ ਨੌਰੰਗ ਸੁਪਤਨੇ ਜਹਾਂ ।
ਪਸਰ ਗਯੋ ਇਕਬਾਰਹਿ ਤਹਾਂ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਚੇ ਫਰਸ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਸਭਿ ਪਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਚਾਲਾ ॥ ੨੧ ॥ ਜਾਗਤਿ ਨਰ ਨੇ ਨੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ।
ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਧੁਨਿ ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । 'ਜਲ ਬਹੁ ਚਵਨੇ ਜਾਇ ਚਲਿ
ਆਵਤਿ । ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਉਠਹੁ ਉਤਲਾਵਤ' ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਤੇ ਤੁਰਤ
ਮਤੰਗ ਅਰੁਢਾ । ਭਾਗ ਚਲਨੇ ਬਿਹਬਲ ਮਤਿ ਮੂਢਾ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ
ਬੁਝ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕਿਨ ਹੂੰ ਕਿਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ
ਭਾਗਤਿ ਬੀਬੀ* । ਨਹਿ ਸੁਧ ਰਹੀ ਬੇਧਿਬੇ ਨੀਬੀ* । ਦਾਸੀ ਖਾਸੀ* ਚਲੀ
ਪਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਮਸਾਲੇਂ ਲਈ ਜਰਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਬੰਦ ਮਤਾਬੀ ਆਗ
ਲਗਾਈ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਕੀ ਨਜਾਈ* । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਬਲ ਉਚੇ ਗਏ ।
ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਪਰਪੁਲਤੈ ਭਏ* ॥ ੨੫ ॥ ਹਾਥੀ ਪਰ ਹੋਦਾ ਨਹਿ ਪਰੇ ।
ਬਹੇ ਜਾਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਧਰੇ । ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੇ ਬਹਿ ਚਾਲੇ । ਸਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੨੬ ॥ ਕੂਕ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ ਮਾਰਨੇ ਰੋਗ । ਖਰੇ
ਹੋਇ ਨਹਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੋਰਾ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਭੀਰਬ ਰਿਸ ਬਹੁ ਕੀਨਸਿ ।
ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕਉ ਸਿਕਰ ਦੀਨਸਿ ॥ ੨੭ ॥ ਐਸੇ ਨੀਰ ਉਛਾਰਨੇ । ਨਜ
ਤੇ । ਬਜਾਕੁਲ ਭਏ ਤੁਰਕ ਗਨ ਭਜਤੇ । ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਕੇ ਬੁਝੇ ਘਨੇ ।
ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਨ ਨਿਕਸਨਿ ਬਨੇ ॥ ੨੮ ॥ ਅੰਨ ਲਵਨ ਮਿਸ਼ਟਾਨ
ਮਹਾਨ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੋਜਨਿ ਕਰਿ ਹਾਨਿ । ਕਹਿ ਲੈ ਗਨੋਂ ਸਮਾਜ
ਬਿਸਾਲਾ । ਬਾਹੁ ਸੈਨ ਕੋ ਬਹਿ ਕਰਿ ਚਾਲਾ ॥ ੨੯ ॥ ਬਡ ਅਪਦਾ ਤੁਰਕਨਿ
ਪਰ ਆਈ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਬਿਕੁਲਾਈ । ਭੀਰਬ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਤਮ

*ਪਾਣੀ । * (ਜਲ) ਪਸਰ ਗਿਆ । * ਭਾਵ ਏਕਾਮ । * ਨਾਲਾ ਬੰਦੂਕ ਦੀ [ਮਿਸ਼; ਨੀਵਿ] ।
* ਖਾਸ ਦਾਸੀ (ਅ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਾਸੀਆਂ [ਮਿ: ਖਾਸੀ=ਬਹੁਤੀ] * ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਭਰ ਗਏ (ਪਾਣੀ
ਨਾਲ) [ਮਿਸ਼; ਪਰਿਪੂਤ] । (ਅ) ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਥਾਂ ਉੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ (ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ
ਨਾਲ) ਉਹ ਬਲ ਨੀਵੇਂ ਪੈਕੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ [ਮਿਸ਼; ਪੁਲਿਨ=ਉਹ ਚਿੱਕੜ ਵਾਲਾ
ਥਾਂ ਜੋ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪਾਣੀ ਪੈਣ, ਜਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵੱਟਣ ਨਾਲ ਦਬਦਬਾ ਜਿਹਾ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ] ।
* ਪ੍ਰਾ-ਜਲ ਚਵਨੇ ਉਛਾਲਾ ।

ਮਹਾਂਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪਵੰਤ ਅਘ ਦਹਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੂਰਬ ਸਤਿਜੁਗ ਕੇਰ ਮਥਾਰ।
ਕਮਲਾਸਨ ਸੁਭ ਰਚਨੇ ਉਦਾਰ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਸੁਜਸੁ ਹੈ।
ਜਿਹ ਸਨਾਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਨਸਿ ਹੈਂ ॥ ੩੦ ॥ ਤੁਰਕ ਅਵੱਗਯਾ ਕੀਨਸਿ
ਭਾਰੀ। ਦਿਯੋ ਦੰਡ ਨਹਿ ਸਕਜੋ ਸਹਾਰੀ। ਬਹੁ ਬਿਹਾਲ ਲਸ਼ਕਰ ਕਉ
ਹੇਰਾ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੁਨਜੋ ਤਿਸਬੇਰਾ ॥ ੩੧ ॥—ਸਹਤ ਸਮਾਜ ਨਾਸ ਕਹੁ
ਪਾਵੈਂ ਜਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਹਿ, ਕਿਤ ਜਾਵੈਂ—। ਇਮ ਨੌਵੰਗ ਚਿਤਵਤ ਚਿਤ
ਮਾਹੀ—ਕੋ ਉਪਚਾਰ ਬਨੈ ਅਬਿ ਨਾਹੀ ॥ ੩੨ ॥ ਦਿਵਸ ਨਹੀਂ, ਮੁਸ਼ਕਲ
ਅਬਿ ਯਾਤੇ। ਸੁਧ ਨ ਸੰਭਾਰਿ ਸਕਹਿ ਨਰ ਜਾਤੇ। ਕਿਮ ਦਲ ਸੰਕਟ ਸਕਲ
ਬਿਦਾਰਉਂ। ਕਿਤ ਮਜੂਰ ਲਾਵਉਂ ਜਲ ਟਾਰਉਂ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਉਛਰਜੋ
ਪਸਰਜੋ ਜਾਈ। ਸੋ ਬਲ ਨਿਸ ਮਹਿ ਲਖਜੋ ਨ ਜਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ
ਹੁਇ ਇਸ ਕਾਲਾ—। ਖਰੋ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥ ਲਖਜੋ
ਮਹਾਤਮ ਤੀਰਥ ਕੇਰਾ—। ਜਲ ਉਛਾਲਿ ਡੋਬਤਿ ਮਮ ਓਰਾ। ਕਰਨੀ ਬਿਨੈ
ਅਬਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਹੁਇ ਪਸੰਨ ਦਲ ਮੋਰ ਬਚਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤਵਾਨ
ਮਹਾਨ ਸੁਜਾਨ—। ਭਯੋ ਦੀਨ ਜੋਰਤਿ ਜੁਗ ਪਾਨਾ। ‘ਫਿਮਹੁ ਅਵੱਗਯਾ
ਮੈਂ ਨਹਿ ਜਾਨਜੋ। ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਸਹਤਿ ਪਛਾਨਜੋ ॥ ੩੬ ॥ ਸਤਿ
ਤੀਰਥ ਮੈਂ ਤੁਵ ਬਛਿਆਈ। ਬਿਦਤ ਮਹਦ ਅਬਿ ਹੋਹਿ ਸਵਾਈ। ਜਿਤੋ
ਬਿਗਾਰ ਆਨਿ ਮੈਂ ਕਰਜੋ। ਗਨ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖਰਜੋ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਰਚਨਾ
ਅਬਿ ਵੇਰ ਬਨਾਵਉਂ। ਮਿਤਕਾ ਗੋਰੀ ਸੋ ਕਢਿਵਾਵਉਂ। ਤਵ ਨਮਿਤ
ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦੇਵੋਂ। ਜੀਵਤਿ ਰਹੋਂ ਸੁ ਤਾਵਦ ਸੇਵੋਂ ॥ ੩੮ ॥ ਭਯੋ ਦੀਨ
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਹਿ। ਗਜ ਤੇ ਉਤਰਿ ਨਮੋ ਕਿਯ ਮਹਿ ਮਹਿ’। ਪੁਨ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਲ ਬੋਰੋ ਕੀਨਸਿ। ਸਿਮਟਜੋ ਭਯੋ ਆਇ ਬਿਚ ਲੀਨਸਿ ॥ ੩੯
॥ ਹੜ ਕੇ ਜਲ ਸਮ ਉਤਰਿ ਗਯੋ ਹੈ। ਪੁਨ ਲਸ਼ਕਰ ਟਿਕ ਸਥਲ ਭਯੋ
ਹੈ। ਭੀਗੋ ਗਹਿ ਗਹਿ ਬਸਤੁ ਨਿਚੋਰਤਿ। ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਫਿਰ ਸ਼ਸਤੁਨਿ
ਟੋਰਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੰਕਟ ਦਲ ਕੋ। ਟਿਕੇ ਸਕਲ ਪਿੱਖਿ
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ। ਬਡੇ ਕਸ਼ਟ ਸੋ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ। ਜਾਗਤਿ ਹੀ
ਪਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਕਲ ਦਰੋਗੇ ਸਾਹੁ ਹਕਾਰੇ। ਤੁਰਨ ਤਿਨ
ਪ੍ਰਤਿ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰੇ। ‘ਆਗੇ ਤੇ ਦਿਹੁ ਦੁਗਨਿ ਮਜੂਰੀ। ਨਿਕਸਾਵਹੁ

‘ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਮਜਰ ਲਾਕੇ। ‘ਧਰਤੀ ਤੇ।

ਮਿਤ੍ਰਕਾ ਕਰਿ ਦੂਰੀ ॥੪੨॥ ਮੀਵਰ ਬਿਸਦ ਬਿਲੀਵ ਬਿਦਾਰਜੋ। ਜਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਹਾਰਜੋ। ਉਸਰਾਵਹੁ ਤਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਤਜਾਵੀ।
ਅਪਰ ਚਿਨਾਵਹੁ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਤਹਿ ਕੇ ਇੰ ਪ੍ਰ
ਬਲਾਏ। ਇਸੇ ਦਾਨ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਏ। ਕਾਰ ਕਾਰ ਪਰਕਰਿ ਨਰ ਖਰੇ।
ਸੋਪਿ ਕਹਜੋ 'ਬੂਰਨ ਲਿਹੁ ਕਰੇ ॥੪੪॥ ਰਚਨਾ ਤੈਸੀ ਵਿਹੁ ਬਨਵਾਇ।
ਇੰਦ ਮਜੂਰਨਿ ਅਥਿ ਲਗਵਾਇ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਯੁਤਿ ਜਾਨਾ।
ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਪਈਡ ਕਛੁ ਛਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰੀ
ਅਸਵਾਰੀ। ਗਮਨਜੋ ਮਾਟਗ ਇਲਮ ਬਿਸਾਰੀ। ਜਹਿ ਅਜਮੇਰ ਸਮੀਪ
ਸਥਾਨਾ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਉਤਰਜੋ ਦਲ ਨਾਨਾ ॥ ੪੬ ॥

ਹਿੰਦੂ ਨਾਮਿ ਹਜੇ 'ਪੁਸ਼ਕਰ' ਪੁਸ਼ਕਰ ਅਰਥ ਨਾਮ ਉਨਤਿਸੀ ਅੰਗ ॥ ੨੯ ॥

੩੦. [ਅਜਮੇਰ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਆਜ ਲਗੀ ਪਸ਼ਕਰ ਬਿਖੈ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹ। ਪ੍ਰਗਟ
ਮਹਾਤਮ ਜਗਤ ਮਹਿ ਕਰਜੋ ਤੁਰਕਪਤਿ ਛਿੰਨ* ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭੋਰੋ

* (ਨੋਟਸ) ਹਿੰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ : ਆਦਮੀ ਖੜੇ ਕਰਕੇ 'ਫੁਡ ਪਾਡ' ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। 'ਲੋਲਪੁਰ' ਜਿਤ।

* ਇਸਦੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਵੀ ਜੀ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪ ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਾਏ। ਇਸ
ਤਵਾਯਤ ਵਰਤਨ ਬਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਪੁਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਰਬਤਾ ਮੌਰਗਵੇਸ਼ ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅੰਤਿ ਦਾ ਤਾਅਸਬੀ
ਗ ਦਿਲ ਸੀ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਇੱਕ ਰੁਦਰਤੀ ਅਥਾਹ ਜਲ ਦੀ ਬੀਲ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜਾਣਾ
ਭੋਈ ਮੌਲ ਨਹੀਂ। ਉਸਦੇ ਉੱਥੇ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਬਰਖਾ ਲਹਿਰੇ ਲਾਗੇ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਜਲ ਹੜ੍ਹ
ਦਿੱਕ ਆ ਜਾਣਾ, ਪਾਈ ਿੱਟੀ ਦਾ ਵੇਠ ਜਾਣੇ ਪੁਲਿਨ ਬਨ ਜਾਣਾ, ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਲਾਂ ਤੇ ਸਕਦੀਆਂ
ਹਨ। ਮੌਰਗਵੇਸ਼ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਕਤ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣੇ ਦੀ ਬੀ ਰੋਕ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਅੱਰਖਾਂ ਤੇ ਇੱਥੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਲ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਇੰਦੇ ਹੋਣੀ ਹੋਈ
ਹੈ, ਉੰਦੇ ਰਵਾਯਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਘਟਕੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਕਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ,
ਰਵਾਯਤਾਂ ਇਸਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੌਰਗਵੇਸ਼ ਵਰਕੇ ਕੇਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਆ ਜਾਣਾ ਕਿ ਤੀਰਥ ਨੇ ਕੋਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਮਾਨ ਨੇ ਆਵੇ ਅਨਹੋਣੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ
ਅੰਦਰੋਂ ਦੀਨਦਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਦੀਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪਰੇ ਬਨਾਏ
ਹੋਏ ਸਨ ਆਪਣੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ
ਰਾਜਸੀ (ਪੁਲੀਟੀਕਲ) ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮਿਘਠਣ ਕਰਨ ਲਈ। ਉਸਦੇ ਬਰਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ
ਤਾਂ ਇਕ ਜਾਮਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਿਰਬਲਤਾ ਦਾ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਜਬਰੀ ਦੀਨ

[ਜਦੀ ਹੁਕਮ ਦੇਖੋ ਅਰਥ ਹਨੇ ਦੇ ਯੋਗ]

ਜਾਇ ਕਰਜੋ ਅਜਮੇਰ*। ਉਤਰਜੋ ਲਸਕਰ ਜਾਇ ਬਡੇਰ । ਏਕ ਜਾਮਨੀ
ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸਾ । ਮਾਰਤੀਝ ਜਬਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥ ੨ ॥ ਸਕਲ ਮੁਜਾਵਰ
ਤਬਹਿ ਹਕਾਰੇ । ਹਿਤ ਬੂਝਨਿ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । ‘ਤੁਮ ਨੇ ਕੜਾ ਇਹ
ਦੰਭ ਕਮਾਯੋ ? ਕਰਿ ਬੰਚਕੜਾ’ ਧਨ ਉਪਜਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਮੋਰ ਕਮਾਨ
ਚਢੀ ਨਹਿ ਕੈਸੇ ? ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਕੇਰਿ ਕਿਯ ਜੈਸੇ । ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਕੇ ਸਾਬ
ਬਖਾਨੀ ।—ਤਵ ਬਡ ਸੁਤ ਕੀ ਚਢੀ ਕਮਾਨੀ—॥੪॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਿ ਤਿਸ
ਪਰ ਖਾਜਾ* । ਮਿਸ ਕਮਾਨ ਕੇ ਬਿਦਤ ਨਿਵਾਜਾ* । ਤੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੜੋ
ਨਹਿ ਪਈ* । ਭੁਮਤਿ ਮਰਜੋ ਕਿਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥੫॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਬੋ
ਮੋਹਿ ਨ ਆਯੋ । ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਜੋ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹੜੋ* । ਅਬਿ ਮੈਂ ਸਭਿ ਪਤਿ-
ਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ । ਇਹ ਕੜਾ ਭਯੋ ਦੇਹੁ ਬਤਲਾਈ ? ॥੬॥ ਯਾਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਤਿ
ਹੈਂ ਐਸੇ । ਤੁਮ ਹੀ ਕਰਹੁ ਦੰਭ ਕਿਛ ਕੈਸੇ । ਕੈ ਤੁਮ ਦੀਜੈ ਸਾਚ
ਬਤਾਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮੈਂ ਦੇਖਵ ਪਤੀਆਇ* ॥੭॥ ਸਕਲ ਮੁਜਾਵਰ ਇਕਠੇ
ਭਏ । ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਉਤਰ ਦਏ । ਕਹੈਂ ਕਿ ‘ਅਸ ਖੁਦਾਇ ਕੀ
ਮਰਜੀ । ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਿਸਹਿ ਸੁਨਹਿ ਤਿਸ ਅਰਜੀ ॥੮॥ ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਮੈਂ
ਹਮਰੋ ਚਾਰਾ । ਕਹਾਂ ਚਲਹਿ, ਚਿਤ ਲੋਹੁ ਬਿਚਾਰਾ’ । ਸਮੁਝੋ ਨੌਰੰਗ
—ਬੋਲਹਿ ਪਾਜ* । ਹੈ ਇਨ ਦੰਭ ਲੇਨਿ ਧਨ ਕਾਜ—॥੯॥ ਬੋਲਦਾਰ ਗਨ*
ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਹੋ ‘ਸਥਾਨ ਉਖਾਰਹੁ ਜਾਇ’ । ਇਕ ਦੁਇ ਸੰਗ ਕਰੇ
ਉਮਰਾਵ । ‘ਪਿਖਹੁ ਜਾਇ ਕੜਾ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਥਾਂਵ’ ॥੧੦॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ

*ਠੱਗੀ। ਮੋਰੀ ਕਮਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ (ਕਮਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਆਵੇਗਾ)।

*ਦੀ ਜਿਵੇਂ (ਚੜ੍ਹਨੀ) ਥੀਤੀ ਸੀ । *ਖਾਜੇ ਦੀ ਖਾਨਕਾਹ ਹੈ ਇਹ ਇਥੇ । *ਕਮਾਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ
ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਵਡਿਆਇਆ ਸੀ (ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ) । *ਭਾਵ (ਦਾਰਾ ਸ਼ਨੋਹ ਨੇ) । *‘(ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਸਾਬ
ਤੋਂ) ਮੇਰੇ (ਭਾਗ ਵਿਚ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤਖਤ ਤੇ ਵੈਠਣਾ, (ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਸੀ
ਨਿਵਾਜਿਆ, (ਇਹ) ਸਭ ਤੋਂ ਵਿੱਠਾ ਹੈ (ਪਰ ਵੇਖੋ ਕਿ ਕਿਉਂ) । *ਫੂਠ । *ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਵਾਲੇ ।

*ਇਥੇ ਚਿਸ਼ਤੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੇਰਾ ਹੈ ।

*ਫੂਠ । ਖਿਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਭਲੀ ਟੁਕ ।

ਵਿਚ ਨੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜਧੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬੀ ਪਾਠਿਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਮੋਢ ਮੰਨ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਏਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਰਾਏ । ਬਲ ਅੰਤਰਿ ਕੋ ਬੋਧਤਿ ਭਾਏ । ਹਭੋ ਪਾਸ ਕਛੁ ਤਨਕ
 ਓਖਾਰਾ । ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਪੋਲਾੜ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਖਨਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ
 ਤਿਸਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਦੀਰਘ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੁਰੰਗ ਨਿਹਾਰੀ । ਤਿਸ ਕੋ
 ਪਾਟਤਿ ਜਬਿ ਕਿਛੁ ਗਾਏ । ਘਰ ਮਜਾਵਰਨਿ ਕੋ ਜਹਿ ਬਿਏ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਨ
 ਮਹਿ ਗਈ ਸੁਰੰਗ ਅਗਾਰੇ । ਛਪਯੋ ਜੁ ਪਰਦੇ ਕਰਯੋ ਉਘਾਰੇ । ਕਹੂੰ
 ਮਹਿੰਮ ਚੜ੍ਹਹਿ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁਕੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਦੇਨੀ ਕਾਹੂ ॥ ੧੩ ॥ ਇੰਤਜਾ-
 ਦਿਕ ਜੇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ । ਦਿੱਲੀਪਤ ਆਵਤਿ ਇਸ ਥਾਨ । ਕਰ ਜੋਰਹਿ
 ਬਡ ਦਰਬ ਚੜ੍ਹਾਇ । ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਮੈਂ ਸੇਸੈ ਪਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਹਿਤ
 ਅੰਤਰ ਧਰਹਿ ਕਮਾਨ । ‘ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਹੀ’ ਸਿਕਲਪਹਿ ਠਾਨਿ । ਸੁੰਦਰ
 ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਧਰਹਿ । ਪੁਨਹਿ ਕਪਾਟ ਅਸੰਜਤਿ ਕਰਹਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ
 ਗਾਏ ਦੇਂ ਕੁਲਫ ਲਗਾਇ । ਦਰ ਪਰ ਪਹਿਰੂ ਰਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਨਿਜ ਘਰ
 ਤੇ ਸੁਰੰਗ ਕੋ ਰਾਹੂ । ਸਾਇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੰਦਰ ਮਾਹੂ ॥ ੧੬ ॥ ਅੰਦਰ ਦੇਹਿ
 ਕਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਾਖੀ ਬਣਤ ਬਨਾਇ । ਕਰਹਿ ਮੰਨਤਾ
 ਸ਼ਾਹਿ ਘਨੇਰ । ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਮਾ ਗਿਨਤੀ ਫੇਰ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਅਜਮਤ
 ਕੋ ਤਹਾਂ ਜਨਾਵੈਂ । ਸਿਦਕ ਸਹਿਤ ਪਿਖਿ ਦਰਬ ਚੜ੍ਹਾਵੈਂ । ਜਬਿ ਸੁਰੰਗ
 ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸੀ ਜਾਇ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਜਿਮ ਬਨਤ ਬਨਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਪਰਦਾ
 ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਇ ਸੁ ਗਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਛਲ ਲਯੋ । ਚੜ੍ਹੇ ਕਮਾਨ
 ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਵੈਂ । ਜਾਨਿ-ਖੁਆਜੋ ਆਨਿ ਚੜ੍ਹਾਵੈ-॥ ੧੯ ॥ ਸਿਦਕ
 ਸਾਹਤ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਆਇਹਾਰ ਜੀਤ ਇਸ ਤੇ ਪਤੀਆਇ । ਇਮ ਸ਼ਾਹਨਿ
 ਕੋ ਸਿਦਕ ਨਿਹਾਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪੂਜ ਹੇਂ ਸਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਸੋ ਪਰਦਾ
 ਨੌਰੇਗ ਉਘਾਰਾ । ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਕਿਮ ਨਹਿ ਪਤਿਆਰਾ । ਇਸ ਆਰੇ
 ਨਹਿ ਅਟਕੈ ਦੇਭਾ । ਤਿਸ ਮਾਨੈ ਜੋ ਕਰੈ ਅਚੇਤਾ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ
 ਉਰ ਹਰਖ ਬਢਾਇ । ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੋਲਯੋ:- ‘ਕਮਾ ਛਲ ਲਾਇ । ਚਾਂਤੁਰ ਮੁਰਖ
 ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਜਾਨੀ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਗਨ ਸਭਿਹਿਨ ਮਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥ ਮਹਦ
 ਪਖੰਡ ਕਰਤ ਇਹ ਰਹੇ । ਮਰਮ ਇਨਹੁੰ ਕਹੁ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਲਹੇ । ਕਰਯੋ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਨੀਕੇ ਆਜੂ । ਚਿਰਕਾਲ ਕੋ ਉਘਰਯੋ ਪਾਜੂ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਕਟਿ
 ਮੁਜਾਵਰ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਆਏ ਸੁ ਦਾਇ । ਕਰੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੌਰੇਗ

‘ਤਖ਼-ਏ-ਏ ਕਰ ਦੇਣ ।

ਤਬਿ ਬੋਲਾ । ਸਨਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਅੰਤਰ ਹੋਲਾ ॥ ੨੪ ॥ 'ਇਹ ਕਰਾ ਕੀ-
 ਨਸਿ ਤੁਮ ਬਡ ਦੇਭਾ ?' । ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਰਹੇ ਅਚੇਭਾ । ਛਲ ਕਰਿ
 ਦਰਬ ਹਰਨੈ ਸਭਿ ਕੋਰਾ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨਿ ਸਕਸੈ ਕਿਸ ਬੋਰਾ ॥ ੨੫ ॥
 ਬਹੁਤ ਖਤਾ ਤੁਮ ਨੇ ਨਿਤ ਕਰੀ । ਕਿਤੀ ਪੁਸਤ ਕੀ ਦੋਲਤ ਹਰੀ । ਬਡੇ
 ਤੁਮਾਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁ ਰਹੇ । ਸਾਹੁ ਅਚਰਿਤ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਲਹੇ ॥ ੨੬ ॥ ਪਾਨ
 ਹਾਨਿ ਕੇ ਦੰਡ ਬਿਸਾਲਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਿਯਤਿ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲਾ' । ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਾਰੇ । ਕੂਰੇ ਕਰੇ ਮੁਜਾਵਰ ਸਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਨ
 ਸਮਾਜ ਬੇਸ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਲੀਨਿ ਧਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਾਰੇ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਦੇਡ ਛੋਰਿ ਸਭਿ ਦੀਨੇ । ਪੁਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਬਰਜਨਿ ਕੀਨੇ ॥ ੨੮ ॥
 'ਤੁਮਾਗਿ ਦੇਹੁ ਇਹ ਕਪਟ ਕਮਾਵਨਿ । ਇਮ ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁ
 ਖਾਵਨਿ । ਜੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੋ ਕਰਹੁ ਕਮਾਈ । ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਦੇਹੁ ਮਾਰੇ-
 ਵਾਈ' ॥ ੨੯ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦੀਨਸਿ ਤ੍ਰਾਸੁ । ਕੂਰ ਛਰੇ ਨ ਉਕਾਸਹਿ
 ਸ੍ਰਾਸੁ' । ਛੁਟਿ ਕਰਿ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਗਏ । ਦੂਰੇ ਨ ਬਦਨ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਏ
 ॥ ੩੦ ॥ ਕਰਿ ਕੈ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਅਜਮੇਰ । ਚਢੈ ਹਰਖ ਕਰਿ ਰਿਦੈ
 ਬਝੈਰ । ਸੁਨਹਿ ਕਹੂੰ ਜਬਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ । ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਤਹਿ ਢਾਹ
 ਬਿਦਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਹਿ ਤੇ ਲੇ ਕਰਿ ਦੂਰ
 ਗਿਰਾਵੈ । ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਹਿ ਜਹਿ ਪਿਖਹਿ ਪੁਜਾਰੀ । ਬਿਰਕਹਿ ਦੇਭਹਿ ਕਾਰਿ
 ਕਰਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਲਿਖਤ ਭਯੋ ਪਰਵਾਨੇ । ਜੇ ਸਬੈ ਉਮਰਾਵ
 ਮਹਾਨੇ । ਆਮਿਲ ਮੁਲਖਨਿ' ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
 ਸੁਧ ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩੩ ॥ 'ਬੁਤ ਪੁਸਤੋ ਕਿਤ ਹੋਨਿ ਨ ਪਾਵੈ । ਮੰਦਿਰ
 ਭਗਨਹੁ ਕੋ ਨ ਚਿਨਾਵੈ । ਭੁਰਕ ਜੁ ਬਨਹਿ ਲੋਭ ਕਰਿ ਕੋਈ । ਲੇਹੁ
 ਬਨਾਇ ਵਸਤੁ ਦਿਹੁ ਸੋਈ' ॥ ੩੪ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰਵਾਨੇ ।
 ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਨੇ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਮਹਿ ਹਿੰਦੂ ਤ੍ਰਾਸੇ ।
 ਗਹੈ ਓਜ ਤੇ' ਧਰਮ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੫ ॥ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ ਭਗਨ ਕਰੇਤੈ ।
 ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਵਰਹਿ ਕਿਤਹੁ ਗਿਰੇਤੈ । ਨਹਿ ਬਸਿ ਚਲਹਿ ਰਹਹਿ ਪਛੁਤਾਈ ।
 ਮੋਨ ਧਰਹਿ ਘਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸਾਈ ॥ ੩੬ ॥

ਭਾਸੈ 'ਨੌਰੰਗ' ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਰਨਨੇ ਠਾਕੁਰ ਜਿਥੀ ਐਸੁ ॥ ੩੦ ॥

'ਕਿਸੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਇਸ) ਕੰਤਕ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾਣਿਆ । [ਇਸ, ਅਚਰਿਤ-ਅਨੋਖਾ, ਕੰਤਕ] ।
 'ਸਾਹੁ ਨਾ ਕਢਿਆ । 'ਮੁਲਖ' ਦੇ ਹਾਕਮ । 'ਬਝੈਰ' ਬਲ ਨਾਲ ।

੩੧. [ਕਾਂਸ਼ੀ]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਾਵੇ ਬਡੇ ਜੁ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਮਾਨੀ ਮੁਖ ਗਵਾਰ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ
ਸਿਖਰਾਵਹੀਂ ਕਰਿ ਨਿਜ ਦੀਨ ਹੰਕਾਰ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ‘ਕਿਨਹੁ ਨ ਇਨ
ਕੋ ਪਾਜ ਉਘਾਰੇ। ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਦੇਤੇ ਧਨ ਸਾਰੇ। ਮਤਿ ਖੁਦਾਇ ਤੁਮਰੇ ਅਸ
ਪਾਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਛਾਨਾਂ^੨ ਬਾਤ ਨ ਕਾਈ ॥ ੨ ॥ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਪਰ ਹੋਯਹੁ
ਦੰਡ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਾਵਰਿ ਹੁਕਮ ਪੂਰੇਡਾ। ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦਵਾਨ ਬਿਸਾਲੇ।
ਆਇ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈਂ ਸੁਖਾਲੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ ਆਪ ਕਹੁ
ਹੋਵਾ । ਤੇਜ ਪੂਰੇਡ ਸਭਿਨਿ ਥਲ ਜੋਵਾ । ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ਜੇ ਤੁਰਕ ਬਨੈਂਗੇ।
ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਹੋਂਗੇ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਮਕਾਨ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ ਭਾਰੋ ।
ਕਾਸ਼ੀ ਨਾਮ ਮਹਿਦ ਬਿਸਤਾਰੋ । ਖਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਠਾਕੂਰ ਦਾਰੋ । ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ
ਨਰ ਕਰਤਿ ਅਪਾਰੋ ॥ ੫ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਭਹਿ ਪਿਖਹੁ ਪਖੰਡ । ਮੋਟਹੁ
ਦੀਜੈ ਦੇਝ ਪੂਰੇਡ । ਤਹਿ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਨਾਸਹੁ । ਚਲਾਨ ਸ਼ਰਾ
ਮਹਿ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸਹੁ ॥ ੬ ॥ ਸੋ ਮਕਾਨ ਜੇ ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰ । ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ
ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹਾਰ’ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵਾ । ਤਹਾਂ ਚਲਨਿ
ਕਹੁ ਕਰਜੇ ਉਪਾਵਾ ॥ ੭ ॥ ਗਜ ਬਾਜੀ ਪੈਦਲ ਸੰਗ ਘਨੇ । ਲਸਕਰ
ਚਲਜੇ ਦੀਹ, ਕੋ ਗਨੇ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਮਾਰਗ ਉਲੇਘਜੈ ਸਾਰੇ। ਕਾਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚਜੈ
ਸਿਵਰ ਉਤਾਰੇ’ ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ
ਧਰਿ ਧਾਰੇ ਬਿਕੁਲਾਯਾ । ਦੁਰਿ ਦੁਰਿ ਜਾਹਿ ਸਦਨ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ।—ਹੋ
ਪ੍ਰਭੁ ! ਇਸੈ ਦਿਖਾਉ ਨ ਸੁਪਨੇ—॥ ੯ ॥ ਘਰ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੇ ਹੋਤਿ ਬਧਾਈ ।
ਮਿਲ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ‘ਦੀਨ ਬਿਰਧਾਈ । ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਗਾਵੇ ।
ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਬਾਵੇ’ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਨਿਸਾ ਕਾਰ ਕੈ ਬਿਸਰਾਮੁ ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੈ ਅੰਤਰ ਪੁਰਿ ਅਭਿਰਾਮੁ। ਬਾਨ ਬਾਨ ਜਹਿ ਪੁੰਜ ਸ਼ਿਵਾਲੇ । ਬਾਜੈਂ
ਘੋਟੇ ਸੰਖ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਹਿ ਆਰਤੀ ਕੇਰ ਉਤਾਰਾਨ । ਪੁਸ਼ਪ ਪੱਤ੍ਰ
ਪੂਜਾ ਬਿਸਥਾਰਾਨ । ਗਾਇ ਬਿਸ਼ਨਪਦ ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਾਹਿ । ਗਨ ਮੰਦਿਰ
ਉਤਸਾਹਨਿ ਸਾਜਹਿ ॥ ੧੨ ॥ ਕੋਤਿਕ ਬਾਨ ਪੁਰਾਨਾਨ ਬਾਜਾਹਿ । ਸੁਨਿ
ਸੁਨ ਨਰ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਜਾਹਿ । ਬੇਦ ਘੋਖ ਪਾਵਨ ਕਹੁ ਕਰਿਹੀਂ^੪ ।

^੧। ਪਣੇ ਦੀਨ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ । ^੨ਛਪੀ । ^੩ਕੋਣ । ^੪ਉਤਰਿਆ । ^੫ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦੇ ਦੁਨੀ
ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਹਾਥਨਿ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਵ ਉਸਰਹੀਂ॥੧੩॥ਇਸ ਬਾਹਜ ਬਹੁ ਬੈਸ ਸੁਦ੍ਰਗਨ।
ਹੀਂਦੁ ਧਰਮ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਮਨ^੧ । ਬਿੱਸੁਨਾਬ^੨ ਸਰਬੋਤਮ ਜਹਾਂ ਪੂਜਾ
ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਆਇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ । ਬੰਦੀਤ
ਪੂਜਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ॥ ਬਿੱਲ ਪੱਤੁ ਅਰੁ ਅਰਕ ਵਲਨਿ^੩ ਤੇ।ਕਨਕਪੱਤੁ^੪
ਬਹੁ ਫੁਲ ਵਲਨਿ ਤੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੋਗਾ ਜਲ ਅਤਿਸੈ ਪਾਵਨ । ਭਰਿ
ਭਰਿ ਲੋਟੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪਾਵਨਿ । ਦੇਵਹਿ^੫ ਧੂਪ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ।
ਅਜ ਸਮ ਬੋਲਹਿ ਮੁਖ ਪਰ ਕਰ ਧਰਿ^੬ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਸੁਭ
ਸਿਰ ਮੋਰ । ਜਿਹ ਠਾਂ ਤੁੰਗ ਲਿੰਗ ਸਿਰ ਮੋਰ^੭ । ਪ੍ਰਥਮ ਨੁਰੰਗਾ ਤਹਿ ਚਲਿ
ਗਯੋ । ਬੰਦ ਨਰਨਿ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਤਬਿ ਸੋ ਲਿੰਗ ਉਖਰ
ਕਰਿ ਉਛਰਜੋਗਸ਼ਾਨ ਕੂਪ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਪਰਜੋ^੮ । ਤੁਰਕ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਜਾਨੇ
ਕਰਿ ਕੈ । ਲਖਿ ਤਪ ਤੇਜ ਰਹਜੋ ਨਹਿ ਬਿਰ ਕੈ ॥ ੧੮ ॥ ਜਿਮ ਰਾਵਣ
ਤੇ ਟਰਿ ਕਰਿ ਰਹੇ । ਬਹੁਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਆਇ ਜੇ ਅਹੇ । ਜਬਹਿ ਸਮੇਂ ਤਿਸ
ਨਾਸਨਿ ਹੋਵਾ । ਰਾਮਚੰਦ ਤਨ ਧਰਿ ਸੋ ਖੋਵਾ ॥੧੯॥ਤਿਮ ਮਲੇਛ ਨੌਰੰਗ
ਕੈ ਗਏ । ਬਿੱਸੁਨਾਬ^੯ ਬਲ ਤਮਾਗਤਿ ਭਏ । ਅਪਰ ਜਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ
ਬਿਦਾਰੀ । ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਕਿਤ ਕਿਤ ਡਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਹਿ ਭੈਰਵ ਕੋ
ਹੁਤੇ ਸਥਾਨੇ । ਲਠ ਠਾਂਢੀ ਗਾਢੀ ਜਨ ਮਾਨੇ^{੧੦} । ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਭਨਜੈ ਨੁਰੰਗੀ
ਸੰਗਾਇਹ ਕਸਾ ਪਾਥਰ ਖਰੇ ਉਤੇਗੀ^{੧੧} ॥੨੧॥‘ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ’ ਸਕਲ
ਬਖਾਨੇ।‘ਹੀਂਦੁ ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਬਹੁ ਮਾਨੇ । ਆਪ ਕਰਹੁ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਠੋਰ ।
ਉਚਿਤ ਭਗਨਿ ਕੇ ਲਖਿ, ਵਿਹੁ ਫੋਰਿ’॥੨੨॥ ਸੁਨਿ ਤੁਰਕੋਸ਼ ਗਯੋ ਤਿਸ
ਥਾਨ । ਲਠ ਅਵਿਲੋਕੀ ਖਰੀ ਮਹਾਨ । ਉਚੀ ਅਧਿਕ ਸੁ ਗਾਢੀ ਠਾਂਢੀ ।
ਬਹੁਤ ਮਹਾਤਮ ਮਹਿਮਾ ਬਾਢੀ ॥ ੨੩ ॥ ਜਰ ਨਹਿ ਸਕਜੈ ਜਰਜੈ ਮਤਿ
ਮੰਦਾਤਤਛਿਨ ਦੀਨਸਿ ਹੁਕਮ ਬਿਲੀਦਾ^{੧੨} ਖੰਡ ਖੰਡ ਇਸਕੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ।
^੧ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣਾ । ^੨ਇਕ ਵਡੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ । ^੩ਅੱਕ ਦੇ ਪੱਤੇ । ^੪ਧੂਰੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ।
^੫ਧੂਹ ਤੇ ਹੋਥ ਦੇਖ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਜੂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ । ਸ਼ੇਵੀ ਸਿਖ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕੁਰ ਕਰਨਾ ਪੁੰਨ
ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ^੬ਵਡਾ ਸਿਰਮੜੀ ਨਿੰਗ । ^੭ਇਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ।

*ਪਾ:-ਧੂਪਵਹਿ । ਪੁਨਾ-ਖੇਵਹਿ ।

†ਸ਼ੇਵੀ ਅੱਜ ਤਕ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਵਿ ਜੀ ਅੰਕਿਤ
ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਰੰਗਜੀਬ ਆਉਂਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਤੋਂ
ਫਰੇ ਬਿਵਲਿੰਗ ਆਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰੂਪ ਰਾਪ ਮੂਹ ਵਿਚ ਸੌਟ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ।

ਢੇਰਿ ਢੇਰਿ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ॥ ੨੪ ॥ ਜਰੈ ਖਨਵਾਵਹੁ ਜਹਿ
 ਲਗਿ ਅਹੈ । ਕਰਹੁ ਉਖਾਰਨਿ ਢੇਰ ਨ ਰਹੈ । ਇਸ ਭਨਿ ਨੌਰੇਗ ਪੁਨ
 ਬੀਚਾਰੈ । ਕਹੈ 'ਤੋਪ ਸੰਗ ਗੋਰੇ ਮਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਟੁਟ ਪਰੈ ਜਬਿ ਅਵਨੀ
 ਮਾਹਿ । ਪੁਨ ਖਨਵਾਹਿ ਜਹਾਂ ਲਗਿ ਜਾਹਿ । ਹੁਕਮ ਸੁਨਤਿ ਤੂਰਨ
 ਤੂਰਕਾਨਾ । ਗਏ ਧਾਇ ਕਰਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਦੀਦਖ ਤੋਪ ਤਹਾਂ
 ਲੈ ਆਏ । ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਸਾਹੁ ਜਿਸ ਥਾਏ । ਬਹੁ ਬਰੂਦ ਕੀ ਭਰਿ ਭਰਿ
 ਬੈਲੀ । ਗਜ ਸੇਂ ਠੰਕਿ ਤੋਪ ਮਾਂਹ ਮੇਲੀ ॥ ੨੭ ॥ ਅਧਿਕ ਭਾਰਿ ਅਯਮਯ
 ਬਡ ਗੋਰਾ । ਭਰਜੈ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲਠ ਮੁਖ ਓਰਾ । ਲਈ ਜੂਲਤਿ ਜੁਤਿ
 ਅਗਨਿ ਮਤਾਬੀ । ਭਰਜੈ ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਤਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟੀ
 ਗਰਜ ਜਨੁ ਗਾਜ ਪਰੀ ਹੈ । ਧਰਕਤਿ ਉਰ ਜਿਸ ਸ਼੍ਰਵਨ ਕਰੀ ਹੋਇਕ
 ਗੋਰਾ ਜਬਿ ਲਠ ਕੋ ਮਾਰਾ । ਦੂਸਰ ਕਰਜੈ ਤਜਾਰ ਬਡ ਭਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਰ
 ਸਿਘੰਟ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਠੋਰ । ਪਿਖਹਿ ਖਰੇ ਇਕ ਨਿਕਸਜੈ ਭੋਰ । ਸਾਹ
 ਸਮਾਜ ਸਾਥ ਜਹਿ ਠਾਢੇ । ਕਰਾਹ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜੁ ਗਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥
 ਗੁੰਜਾਰਤਿ ਕਰਿ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਯੇ ਨੁਰੰਗੀ ਨਿਕਟਿ ਕਰਾਲਾ । ਲਠ
 ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਉਡਤਿ ਭਾ ਐਸੇ । ਛੁਟਹਿ ਬਾਨ ਧਨੁਖ ਤੇ ਜੇਸੇ ॥ ੩੧ ॥
 ਤੁਹਕੇਸ਼ੁਰ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਗਯੇ । ਲਗਜੈ ਬਦਨ ਪਰ ਬਾਵਨਿ ਕਯੋ । ਬੁਰਕ
 ਭਰਜੈ ਤਿਸ ਅਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜੈ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥
 ਬਲ ਤੇ ਹਤਜੈ ਹਾਥ ਤਿਸ ਤਾਈ । ਲਗਨਿ ਨ ਪਾਯੇ ਉਡਜੈ ਪਲਾਈ ।
 ਮੁਖ ਸਗਰੇ ਪਰ ਸੇਜ ਬਢੀ ਹੈ । ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ਬਿਥਾ ਬਢੀ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਬਡ ਗੋਰਾ । ਛੁਟ ਕਰਿ ਗਯੇ ਸੁ ਲਠ ਕੀ ਓਰਾ । ਲਗੇ
 ਸ਼ਬਦ ਭਾ ਅਤਿਸ਼ੈ ਗਾਜਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਧਰਕਜੈ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਾ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ
 ਤਿਸ ਲਠ ਸੇ ਨਿਕਸੇ ਭੋਰ । ਠੋਰ ਠੋਰ ਦੌਰਤਿ ਕਰਿ ਰੋਗਾਥਾਵਹਿ ਨਰਨ
 ਤੇਦਯੇ । ਫਰੈ । ਸੁਜਹਿ ਮੁਖ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਭਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਕੁਛ ਉਪਚਾਰ
 ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਦੌਰੇ ਫਿਰੇ ਤੁਸੀਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਭਿਰੜ ਤੇਦਯੇ ।
 ਬੰਦ ਫਰੈ ਤੇਲ ਸਕਰ ਪਰ ਦੌਰੇ ਮੁਖ ਹੋਏ ॥ ੩੬ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾ ਉਛ ਕਰਿ

੧ ਜੜ੍ਹ । ੨ ਲੋਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲਾ । ੩ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਮਤਾਬੀ । ੪ ਬਿਜਲੀ । ੫ ਕਪੜਾ
 ਵੇਹਮੂ । ੬ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ । ੭ ਪੀੜਾ । ੮ ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ [ਪੁਰਾਣੀ ਢੰਗ] ।
 ੯ ਪੀਲੇ ਵੇਹਮੂ । ੧੦ ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ । ੧੧ ਫੰਗ ਮਾਰਦੇ ।

ਭਾਸਿ ਲੇਤਿ । ਧੂਜੇ ਮਖ ਬਹੁ ਅੰਗ ਸਮੇਤ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕਪਤਿ ਕੀ
ਰਖਵਾਨੀ । ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਸਾਥ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਟਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਦਾਸ ਸੈਂਕਰੇ ਹਾਥ
ਭੁਮਾਵੇਂ । ਮਾਰਹਿ ਦੌਰਹਿ ਰੋਰ ਮਚਾਵੇਂ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰਪਰੀ ।
ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕੀ ਸੁਧ ਨ ਸੰਭਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਲਲਕਰ ਕੇ ਨਰ ਰੋਰਾ ਕਰਜੇ ।
‘ਦਲ ਤੇਵੰਧਨਿ ਆਇ ਸੁ ਪਰਜੇ’ । ਅਜਮਤ ਲਠ ਕੀ ਲਖੀ ਮਹਾਨਾ ।
ਕੁਛੁਕ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਮਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਬਿਸਮਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜਾ ।
—ਕਿਤ ਤੇ ਭੇ ਉਤਪਤਿ ਇਹ ਆਜਾ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਫਿਰਤਿ ਅਸੰਖ
ਨਿਹਾਟੇ—। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹਇ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕਬੁਲ ਜੁ
ਨਮਾਜ ਘਨੇਰੀ । ਅਜਮਤ ਕੇ ਸਮੇਤ ਲਿਹੁ ਹੋਰੀ’ । ਕਰਹੁ ਅਵਗਾਜਾ
ਨਹਿ ਇਮ ਫੇਰੀ । ਬਾਟਿ ਸ਼ੀਰਨੀ ਦੇਹੁ ਬਢੇਰੀ ॥ ੪੧ ॥ ਫਿਰਮਾ ਕਰਾਵਹੁ
ਹਾਥਨਿ ਜੋਗਿਨਹਿ ਕਰਨੈ ਕਿਸ ਹੂੰ ਬਿਧਿ ਜੋਰ’ । ਤਤਫਿਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ
ਸਭਿ ਹੂੰ । ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਨੁਰੰਗਾ ਹੋਯਹੁ ਜਬਿਹੂੰ* ॥ ੪੨ ॥ ਇਹੀ ਥੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ
ਭਾਸਿ ਰਾਸੇ ‘ਕਾਫੀ ਹੈ’ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੇਰਵੇਸ਼ੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੧ ॥

‘ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ (ਮੇਂ) ।

*ਇਹ ਥੀ ਗਾਲਬਨ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬਨਾਰਸ ਜਾਕੇ ਉਪਾਸਕੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾਤ ਹੁਣੀ ਹੈ ।
ਵਿਸ਼ਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਵਾਹ ਕੇ ਮਸਜਦ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖੜੀ ਹੈ । ਇਹ ਗਲ ਦੂਸਰੇ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ੨੬ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।
ਤੇ ਇਸੇ ਮਸਜਦ ਦੀ ਿੱਠ ਿੱਛੇ ਸਮੇਂ ਪਏ ? ਦਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਵਾ ਲਿਆ
ਹੋਯਾ ਹੈ । ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਜਬਰੀ ਹਟਾਈ ਹੋਈ ਵਤਪੁਸਤੀ ਵੇਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ
ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਤਪੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢ ਸਕਿਆ । ਤੇ ਹੁਣੇ ਬੁਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਕਲਾ ਕੌਸਲ
ਵਾਲਿਆਂ ਹਨਰ ਦਿਖਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਹੁਣ ਵੱਟ ਵੱਟ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਖਿਲਪ ਵਿਖਿਆ ਗਿਰ ਜਾਣ
ਕਰਕੇ ਵਤਪੁਸਤੀ ਜੋ ਵੇਰ ਹੁਤ ਬਣਾਏ ਉਹ ਖੁਬਾਰਤ ਤੇ ਹਨਰ ਵਾਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ । ਤੇ ਸਿਵਾ
ਹਨਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਆਪਣੇ ਇੰਦੀਏ ਵਿਚ ਵੁਰੀ ਤਦ੍ਰਾਂ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
ਪੁਰਾਣੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਫੂਫਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੁਣੇ ਤੇ ਨਿਕਲਣੇ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ
ਸੱਚ ਮੁਚ ਕਰਾਮਾਤ ਮੰਦਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਢਹਿੰਦੇ ਨੇ । ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਥ ਜੋੜ, ਪੁਰਾਂ
ਬਾਲ ਤੇ ਹਿੰਦਰੀਆਂ ਭੇਟ ਦੇ ਵੇਕੇ ਸਮਾਂ ਬਿ-ਇਆ ਸੀ । ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿੰਦੂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੇ
ਢਹਿਕੇ ਮਸੀਤ ਬਣਨੇ ਪਰ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਤਰੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:—“ਬਥੋਂ ਕਰਾਮਤੇ ਬੁਤਖਾਨਾਏ ਮਰਾ
ਸੇ ਮੇਖ ! ਕਿ ਚੂੰ ਮਰਾਬ ਸ਼ਵਦ ਖਾਨਾਏ ਖੁਦਾ ਗਰਦਦ” । ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਮੇ
ਸ਼ਾਹ ! ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਬੁਤਖਾਨੇ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ (ਢੇ ਗਿਆ) ਤਾਂ (ਹੋਵੇ)
ਹੋਥ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ।

੩੨. [ਕਾਂਸ਼ੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ]

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਭੋਰ
 ਭਿਰਜ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਗਏ ਅਕਾਸ਼ ਬਿਲਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਜ਼ਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਨੀ ਸਭਿਨਿ ਚਵਾਏ। ਅਜ਼ਮਤ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਏ। ਬਹਿਨਿ ਲਗੇ
 ਤਾਰੀਫ ਬਡੇਰੀ। ਮਹਿੰਮਾ ਅਬਿ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਹੋਰੀ ॥ ੨ ॥ ਭੋਟ, ਭਿਰਜ,
 ਤੇਦੱਧਾ ਘਨੇ। ਸਭਿ ਕੇ ਭਸਮ ਡੰਗ ਦੁਖ ਸਨੇ। ਲਸਕਰ ਮਹਿ ਪਾਯੋ
 ਬਝ ਰੋਰਾ। ਫਿਰਤਿ ਉਝਤਿ ਜੋਤਿਕ ਦਲ ਠੋਰਾ ॥ ੩ ॥ ਜਬਿ ਕੀ ਨਜ਼ਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਨੀ ਦਈ। ਤਬਿ ਕੀ ਇਨਹੁ ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਈ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ,
 ਨਹਿ ਪਾਏ। ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਰੇ ਕਿਸ ਥਾਏ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤੁ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ?
 ਲਠ ਨਹਿ ਪੋਲੀ। ਮਨਹੁ ਕਿਨਹੁ ਇਨ ਬੋਲੀ ਖੋਲੀ। ਏਕਹਿ ਬਾਰ
 ਨਰਨਿ ਪਰ ਪਰੇ। ਮਨਹੁ ਤੀਰ ਕਿਨ ਛੋਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੫ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਅਨੇਕਕਹਿ ਬਾਤਾਲਠ ਕੀ ਅਜ਼ਮਤ ਭੀ ਬੱਖਜਾਤ। ਕੀਨਸਿ ਕੂਚ ਨੁਰੀਗੇ
 ਭੋਰਾ। ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ ਕਉ ਕਿਧ ਫੇਰਾ ॥ ੬ ॥ ਵੈ ਗੋਰੇ ਲਾਗੇ ਲਠ
 ਬੀਚ। ਰਹੇ ਚਿਨ੍ਹ ਪਿਖਿ ਉਚ ਰੁਨੀਚ। ਚਿਰੰਕਾਲ ਪੁਨ ਪੀਛੋਰਹੀ। ਘਾਬਾ
 ਪਰੇ ਵੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੀ ॥ ੭ ॥ ਪੁਨਹਿ ਅਠਾਰਹਿ ਸੈ ਅਰੁ ਸਾਂਠ*। ਭਯੋ
 ਬਿਘਨ ਤਿਸ ਭੈਰਵ ਲਾਠ। ਹਿੰਦਵਾਇਨ ਅਰੁ ਬਹੁ ਝੁਰਕਾਨ। ਬਧੈ
 ਪਰਸਪਰ ਬਾਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪੁਰੀ ਸਪਰਧਾ ਬਾਢੀ। ਦੁਹਿ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਉਪਜੀ ਗਾਢੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਲਿ ਸੰਬੁਹ ਬਲ ਭਾਰਾ। ਦਾਹਜੋ
 ਜਹਿ ਅਮਾਮ ਕੋ ਬਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਾਵਕ ਜੁਲਤਾਈ। ਹਨਜੋ
 ਤੁਰਕ ਤਬਿ ਅਰਜੇ ਜੁ ਆਈ। ਪਿਖਿ ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਝੁਰਕਾਨ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰਿ ਭਏ ਸਵਧਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰੇ ਮਿਲੇ ਹਿਤ ਕ੍ਰੋਧ।
 ਮਾਰਹਿ ਮਰਹਿ ਬਢੈ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ। ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘੋਰੀ।
 ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਤੁਰਕ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਈਧਨ ਬਹੁ ਸਫੇਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨਸਿ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਲਠ ਕੋ ਸਭਿ ਧਰਿ ਦੀਨਸਿ। ਲੋ ਕਰਿ ਅਗਨੀ ਦਈ
 ਜਲਾਇ। ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਦਾਰ* ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਭਸਮ ਦਈ ਕਰਿ
 ਸਗਰੀ ਲਾਠ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਬਹੁ ਪਾਯੋ ਕਾਠ। ਭਈ ਭਸਮ ਸਮ, ਤਿਸ

*ਏਡਾਂ ਵੇ ਪੇ ਗਈਆਂ ਸਫ਼ਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀਆਂ। *ਮਿਸਤ ੧੮੬੦। *ਅਮਾਮ ਵਾੜਾ, ਸ਼ਈਆਂ
 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਦਿਕਾਵਾ। *ਲਕਸ਼ੀ। *ਪਾਸ-ਪਾਸ।

ਤੈ ਪਾਛੇ । ਨੌਦੰਗ ਕਥਾ ਸਨਹੁ ਪਨ ਆਛੇ ॥੧੩॥ ਵਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਸੁ ਆਇ
ਪਵੇਸ਼ਾ । ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਸੋਂ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਰਿਤਵਤਿ ਨਿਤ ਓਪਾਇ ਰਿਤ
ਮਾਂਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਗਤ ਸਭਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਜਾਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ
ਜਭਨ ਬਨਾਵਹਿ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਹਕਮ ਪਠਾਵਹਿ । ਬਾਰਬਹੁ
ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਜੇਤੀ। ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰਨਿ ਬਰਜੀ ਤੇਤੀ॥੧੫॥ ਕਰੀ ਪਠਾਵਨਿ
ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਧਿ ਠਾਨੀ।—ਹਿੰਦਨੀ ਬੇਸ਼ਜਾ
ਨਹਿ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਰਮਹਿ ਤੁਰਕਨੀ ਹਿੰਦੁ ਜੋਇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਤਛਿਨ
ਅਪਨੋ ਧਰਮ ਨਸਾਵੈ। ਤੁਰਕ ਮਤੇ ਇਮ ਬਧਤੋ ਜਾਵੈ। ਕਾਮ ਕੋਲ ਕਰਿਬੇ
ਤੈ ਪਾਛੇ । ਪੁਨ ਕੈਸੇ ਹਿੰਦੁ ਰਹਿ ਆਛੇ—॥ ੧੭ ॥ ਰਜਕ^੧, ਕੂਜਰੇ^੨,
ਪਾਨੀਹਾਰ^੩ । ਸਗਰੇ ਤੁਰਕ ਕਰੇ ਤਿਸ ਬਾਰ। ਇੰਤਜਾਇਕ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਹਿ
ਸੇਈ । ਹਿੰਦੁ ਕਰੇ ਹਟਾਵਨਿ ਸੇਈ ॥ ੧੮ ॥ ਸਗਲੇ ਬਲ ਮਹਿ ਤੁਰਕ
ਬਿਠਾਏ । ਇਮ ਸਭਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਿਲਿ ਜਾਏ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਤਿ ਛੁਏ
ਪਰਵਾਨੇ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੂਬਨਿ ਕੋਰ ਟਿਕਾਨੇ ॥ ੧੯ ॥ ਪੂਰੀ ਸਦ੍ਰਿਦ ਲਹੌਰ
ਪਠਾਏ । ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਬਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਿੰਦੁ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਛੁਵੇ ॥੨੦॥ ਲਿਖਿ ਪੁਰਬ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ।
ਕੋਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ ਪੁਰਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਜਿਸ ਜਿਸ ਬਲ ਤੁਰਕਨਿ
ਕਹੁ ਰਾਜ । ਤਹਿ ਤਹਿ ਕਰਨੈ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਕਾਜ ॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੁਨੀ
ਬਾਰਬਹੁ ਸਭਿ ਬਰਜੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਕਰੀ ਬਾਹਿ ਲਖਿ ਮਰਜੀ । ਅਪਰ
ਕਾਰਖਾਨੇ ਸਭਿ ਜੇਈ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਸਾਂਭੇ ਤੇਈ ॥੨੨॥ ਬਗਰਤਿ
ਰਿਸ ਕਰਿ ਸੰਗ ਜਿ ਭ੍ਰਾਤਾਜੇ ਸਭਿ ਤੇ ਲਖੁ ਪਰਿ ਮੰ ਜਾਤ^੪। ਸੋ ਤਤਕਾਲ
ਤੁਰਕ ਮਤ ਧਰੈ । ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਪਰੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਭਿ
ਤੈ ਜੀਤਹਿ ਬਗਰਾ ਸੋਇ । ਹਾਰਹਿ ਹਿੰਦੁ ਰਹੈ ਜਿ ਕੋਇ । ਦਰਬ ਲੋਭ ਤੇ
ਕੋਤਿਕ ਬਨਿ ਹੋਂ । ਕੋ ਬਜਾਹਨਿ ਕੋ ਬਗਰੇ ਮਨ ਹੋ^੫ ॥ ੨੪ ॥ ਇਸੀ
ਗੀਤਿ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ਨਿ ਬੀਚ। ਹਿੰਦੁ ਧਾਰਹਿ ਮਤੇ ਜੁ ਨੀਚਾਲੋਭ ਪਦਾਰਥ ਕੋ
ਉਰ ਧਰਿ ਕੈ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੁਇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿ ਕੈ ॥੨੫॥ ਜਾਸਤੁਨਿ ਤੇ
^੧ਚੋਈ । ^੨ਗਾਈ, ^੩ਕੰਜੜੇ । ^੪ਮਹਿਰੇ । ^੫ਭਾਵ ਹੈ ਵੇ ਭਰਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਦੋਹੇ । ਕੇ
ਬਗਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਹਾਰ ਜਾਵੇ । ^੬ਪਵੇਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਗਰ ਕਰ
(ਤੁਰਕ ਮਤ ਨੂੰ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਸ ਜੀਵਕਾ ਹਟੀ । ਪਠਾਨ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਸਭਿ ਮਤਿ ਨਟੀ । ਪਵੈ ਪਾਰਸੀ
ਹਿੰਦੁ ਜੋਇ । ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਲਖਿ
ਕੈ ਹਿੰਦੁ ਧਨੀ । ਲਗੇ ਪਾਰਸੀ ਪਵਿਥੇ ਘਨੀ ॥ 'ਸਲਾਮਾਲੈਕਮ*' ਮੁਖਹੁ
ਅਲਾਵੈ† । ਬੈਠ ਮਸੀਤੇ ਸਬਕ ਪਕਾਵੈ‡ ॥ ੨੭ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਅਰੁ ਬੰਦਨ
ਕਰਨੀ । ਸਭਿਨਿ ਪਰਸਪਰ ਕੀਨਸਿ ਹਰਨੀ । ਮਿਲਤਿ ਸਲਾਮ ਕਰੈ
ਸਭਿ ਕੋਇ । ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਿੰਦਨਾ ਨਿੰਦਨਾ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਹੈ 'ਡਕੋਤੀ
ਪਵਨੈ ਏਹੁ' । ਹੇ ਸੁਤ ! ਕੜਾ ਇਸ ਪਠਿ ਕਰਿ ਲੇਹੁ । ਨਿਜ ਸਿਸ ਤੁਰਕ
ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈ । ਕਹੈ 'ਪਠਹੁ ਇਸ ਤੇ ਧਨ ਪਾਵੈ' ॥ ੨੯ ॥ ਕਹੈ ਸਲਾਮ
ਲੈਕਮ ਘਨੀ । ਭੰਗਨ ਕਰੀ ਮਿਯਾਦਾ ਘਨੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਸੋ ਮਿਲਿ
ਦਰਬ ਉਪਾਵੈ । ਬਿੰਨਿ ਅਪਨੈ ਧਰਮ ਨ ਭਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਛੱਤੀ ਪਠਹਿ
ਪਾਰਸੀ ਇਲਮ । ਤਜਾਗਤਿ ਧਰਮ ਨ ਲਾਵੈ ਬਿਲਮ । ਧਨੀ ਹੋਇ ਪੁਨ
ਗਰਬਹਿ ਘਨੇ । ਬਿਨਾ ਇਲਮ ਲਖਿ ਹਸਿ ਹਸਿ ਭਨੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਕੋ
ਦੇਖਤਿ ਦੁਤੀਯੋ ਪਵੈ । ਤੁਰਕ ਤਰੀਫੈ ਤਉ ਧਨ ਬਵੈ । ਧਰਮਾਧਰਮ
ਨ ਕਛੁ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਲੋਭੀ ਭਏ ਦਰਬ ਅਨੁਸਾਰਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਏਕ ਬਾਰ
ਜਗ ਬਿਗਰਨੈ ਧਰਮ । ਭਰਮ ਭਰਮ ਹੁਇ ਤੁਰਕ ਬਿਸਰਮ । ਬੈਸ ਸੂਦ੍ਰ
ਕੀ ਕੜਾ ਹੈ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਆਗੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ॥ ੩੩ ॥ ਇਜ
ਬਾਹਜ ਅਰੁ ਬੈਸ ਮਹਾਨੇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਤਨ ਠਾਨੇ । ਤੇਥੇ ਤੇਰ
ਪਾਇ ਕਰਿ ਜਾਇ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਿੰਪੈ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਰਕਨਿ
ਮੇਂ ਬੈਠੈ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਕੈ । ਮੁਖ ਪਰ ਲਗੈ ਸ਼ਾਸ ਤਿਨ ਚਲਿ ਕੈ ।

* (ਸ਼ਾਸ: ਵਿਦਿਆ ਦਾ) ਪੜ੍ਹਨਾ ਡਕੋਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਨੀਵਾਂ ਕੰਮ ਹੈ । ਡਕੋਤ ਇਕ
ਜਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਛਾਯਾ ਪਾਤ੍ਰ, ਸਿਰ ਵਾਰਨੇ, ਛਨਿਛਰ ਪੂਜਾ
ਆਦਿ ਦਾ ਧਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਧਰਕੀ ਨੀਵੇਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । † ਜੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ
ਕਰਨ, ਤਾਂ । ‡ (ਧਰਮ) ਡੋਲ ਡੋਲ ਕੇ ਏਸ਼ਰਮ (ਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਸਾਰੇ
ਉਲਟੇ ਹੋ ਗਏ ।

* ਪਾ:—ਸਲਾਮਾਲੈਕ । † ਪਾ:—ਪਵਾਵੈ ।

‡ ਏ ਲਿਖਤੀ ਤੁਸਖਿਆ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਪਈ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ
ਹਨ, ਵੇਪਈ ਦੇ ਟਵਲ ਵੇ ਚਰਨ ਹੀ ਹਨ, ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਤੁਸਖੇ ਵਿਚ
ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:— ਧਰਮ ਖੀਨ ਇਨ ਇਨ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਇ ।
ਤੁਰਕ ਮੁਦਿਤ ਯਾ ਭਿਧਿ ਅਵਿਲੋਇ ।

ਗੇਦੰਧੁਮ^੧ ਨਿਕਾਸਹਿ ਆਨਨਾਛਾਇ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਮੁਖ ਚਖ ਕਾਨਨਿ^੨ ॥੩੫॥
 ਬੈਠ ਰਹੈ ਅਨੰਦ ਕੇ ਮਾਨਿ । ਮੂਢ ਸਕੁਚਿ ਨਹਿ ਕਰੈ ਗਿਲਾਨ । ਬਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਸੇ ਭਲੇ ਮਿਲਾਇ । ਅਤਿਸੈ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਿ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥ ੩੬ ॥
 ਮੀਆਂ ਆਦਿਕ ਤੁਰਕ ਬਡਾਈ । ਲੇ ਲੇ ਹਿੰਦੂ ਉਰ ਗਰਬਾਈ^੩ । ਅਪਨੇ^੪
 ਧਰਮ ਨ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਧਨ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਾਰਹਿ ॥
 ੩੭ ॥ ਜਿਮ ਰਾਵਨ ਗਨ ਧਰਮ ਹਟਾਏ । ਤਪਸੀ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ
 ਦੁਖਾਏ । ਤਿਮ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਚਵਗੋਤਾ^੫ । ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਮੋਤਾ^੬
 ॥ ੩੮ ॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਜੈ ਜਗ ਮਹਿ^੭ । ਤੁਰਕ ਸਰ੍ਹਾ ਬਿਰਧਾਵਨਿ
 ਕਉ ਚਹਿ^੮ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਰਾਜ ਬਿਸੇਸ਼ਹਿ । ਔਰੰਗ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁ ਕਰਤਿ
 ਅਸੇਸ਼ਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਪੁਰਬ ਤਪ ਕੇ ਬਲ ਕੇ ਪਾਇ । ਜਗ ਮਹਿ ਬਹੁਤਨਿ
 ਕੇ ਦੁਖਦਾਇਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਹਿੰਦੂ ਅਨਿਕ ਧਰਮ ਗੇ
 ਹਾਰ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੂ ਨਾਮ ਭਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪੁਰੰਗ ਚਰਨੇ ਨਾਮ ਓਇਤਿਸਤੀ ੪੦ ॥ ੩੩ ॥

੩੩. [ਮੁੱਲਾਂ, ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨੁੰਗੇ ਨੂੰ ਪੈਰਨਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂਨਿ ਸੰਗ ਬਦ ਬਰ^੧ ਭਯੋ ਇਮ ਨੁਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼ਾ ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਏਕ ਹੁਇ ਰਚਹਿ ਉਪਾਇ ਬਿਸੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਭੁਮਿ
 ਭੈਨ ਕੇ ਧਨ ਕੇ ਝਗਰੇ । ਸਾਕ ਕਰਨਿ ਆਦਿਕ ਜੇ ਸਗਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ
 ਤੁਰਕ ਬਨ ਜਾਇ । ਤਿਸ ਕੇ ਸਭਿ ਤੇ ਦੇਹਿ ਜਿਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਕਿਧੈ
 ਵਧਾਤੁਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ । ਕੈ ਦਾਹਿੰਦੀ ਧਨ ਚਹਿ ਕੋਇ । ਤਿਸ ਤੇ ਆਦਿ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਜਿਮ ਕਿਮ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਚਹਿੰ ਸੁ
 ਦੇਹਿ, ਦੀਨ ਮਹਿ ਆਵੈ^੪ । ਪੁਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਤਾਂਹਿ ਬਨਾਵੈ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ
 ਮਹਿ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ । ਰਾਖਾ ਦੁਤਿਯ ਨ ਦੀਸਤਿ ਕੋਈ ॥ ੪ ॥ ਜਹਿ
 ਜਹਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋਰੀ । ਤਹਿ ਤਹਿ ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੋਰੀ^੫ ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਮਤ ਕਿਛੁ ਦਿਖਰਾਈ । ਤਿਸ ਤੇ ਹਟਕ ਰਹਜੈ ਪਛੁਤਾਈ ॥
 ੫॥ ਬਨਜੇ ਨ ਤੁਰਕ, ਕਰਜੇ ਹਠ ਜਾਹੀ । ਅਰੁ ਅਜਮਤ ਦੀਨਸਿ ਕਿਮ
 ਨਾਹੀ । ਤਤਛਿਨ ਤਿਸੈ ਗਹੈ ਸੰਘਾਰੈ । ਅਰੁ ਤਿਸਕੋ ਪੱਖੀ ਗਹਿ ਮਾਰੈ ॥

^੧ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਧੂਆਂ । ^੨ਮੂੰਹ ਅਖਾਂ ਤੇ ਫੰਨਾਂ ਵਿਚ । ^੩ਮੁਗਲ ਜਾਤੀ । ^੪ਏਟੀ ਮਤੀ । ^੫ਬਹੁਤ
 ਬੁਰਾ । ^੬ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਸੇ ਵੇਂਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਦੀਨ ਵਿਚ ਆਵਦੇ ਹਨ । ^੭ਨੀਵੇਂ ਕੀਤੇ ।

*ਪਾ:—ਜਗ ਮੇਂ ।

†ਪਾ:—ਮਗ ਮੇਂ ।

੬॥ ਮਹਾਂ ਕੂਰ ਕਰਮਾ ਮਤਿ ਮੰਦ। ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਮੂੜ ਬਿਲੇਦ। ਜਿਮ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰੋਹੁਇ ਕਠਨਾਈ। ਤਿਮ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਦੋਤਿ ਸਿਖਾਈ॥ ੭॥
ਪੁਰਬ ਸੇ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਦੋਹੀ। ਕਹਤਿ ਸੁ ਮੰਦ ਬਾਤ ਜਿਮ ਹੋਹੀ। ਸ਼ਾਹੁ-
ਜਹਾਂ ਬਿਗਰਜੇ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ। ਠਾਨਤਿ ਅਧਿਕ ਦ੍ਰੋਖ-ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ॥ ੮॥
ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੂਰੇ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਵੈਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਸੇ ਬੈਰ ਬਧਾਵੈਂ। “ਸੁਨਹੁ
ਸ਼ਾਹੁ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਏਕ। ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨਹਿ ਦੇਸ ਅਨੇਕ॥੯॥ ਕਰਾਮਾਤ
ਕੋ ਧਨੀ ਕਹਾਵੈਂ। ਜੋ ਜਿਮ ਚਾਹੈਂ ਤਿਮ ਦਿਖਰਾਵੈਂ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਾਹੁ
ਜੁ ਤੁਰ ਦਾਦਾ। ਤਿਨਹੁ ਹਕਾਰੇ ਹਿਤ ਅਹਿਲਾਦਾ॥ ੧੦॥ ਗੁਲੀਏਰ
ਕੇ ਦੁਰਗ ਮਝਾਰੇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਸੇ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਰੇ। ਰਹਜੇ ਤਹਾਂ
ਸਾਧਜੇ ਚਾਲੀਸਾ। ਕਰਜੇ ਕਾਜ ਜਿਮ ਚਹਜੇ ਮਹੀਸ਼ਾ॥ ੧੧॥ ਤਿਸ
ਪਸ਼ਚਾਤ ਸਾਬ ਬਹੁ ਰਹੋਜਹਿ ਲਾਗ ਸ਼ਾਹ ਜੀਅਨਿ ਜਗ ਲਹੋ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
ਹੋਯੋ ਤਿਸ ਪਾਛੇ। ਰਹੋ ਸੇਗ ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਾਧ ਆਛੇ॥ ੧੨॥ ਬਿਗਰ
ਪਰਜੇ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੋ। ਲਸ਼ਕਰ ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਚਢਾਯੋ। ਤਿਨ ਕੋ
ਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਾਨ। ਚਾਢ ਤੁਰਨ ਤਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥ ੧੩॥ ਬਡੋ
ਜੈਗ ਅੰਸੇ ਤਹਿ ਭਯੋ। ਲਸ਼ਕਰ ਬੰਦ ਲਰਤਿ ਹੀ ਭਯੋ। ਗਨ ਸੁਭਟਾਨਿ
ਅਰੁ ਹਯਾਨ ਖਪਾਯੋ। ਜਿਯਾਤ ਰਹਜ ਦਲ ਤ੍ਰਸਾਤ ਭਜਾਯੋ॥ ੧੪॥
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਰਿਸਜੇ ਬਿਸਾਲਾ। ਪਠਾਨ ਲਗਜ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਛਾਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੋ ਤਾਬ ਗਏ। ਜੇਗਲ ਦੇਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਤ ਭਯਾ॥੧੫॥ ਪੁਨ ਤਹਿ
ਜਾਇ ਤੁਰੰਗ ਕਾਢਵਾਏ। ਦਾਰਿਆਉਨ ਤਾਰ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਏ। ਲੱਲਾ
ਕੰਬਰ ਸੂਬੇ ਦੋਇਕਰੇ ਪਠਾਵਨਿ ਰਿਸ ਮੇਂ ਹੋਇ॥੧੬॥ ਜੇਗਲ ਦੇਸ ਜੰਗ
ਕਰਿ ਭਾਰੇ। ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਦਲ ਜੁਤਿ ਮੇਘਾਰੇ। ਪੁਨ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ
ਲਰਿਓ। ਤਹਿ ਭੀ ਲਸ਼ਕਰ ਲਰ ਬਹੁਮਾਰਿ॥੧੭॥ ਆਬ ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਸ
ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੀਰਘ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਿਲਜੇ ਤਿਸ ਜਾਈ।
ਅਪਾਨਿ ਹਕੀਕਤਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥ ੧੮॥ ਦੋਤਿ ਰਹਜੇ ਤਿਸ ਕੋ
ਉਪਦੇਸ਼ਾ—ਕਰਿ ਭ੍ਰਾਤਾਸੇ ਜੁਧਾਵਸ਼ੇਸ਼ਾਹਮਸੰਗੀ ਤੁਵ ਲਰਬ ਮਾਂਹਿ। ਸੇਵਕ
ਸੋਨ ਸਕਲਾਹ ਪਾਹ॥੧੯॥ ਅਪਰ ਭੂਪ ਲੇਂ ਸੇਗ ਮਿਲਾਇ। ਜਜੇਂ ਤਜੇਂ
‘ਭਾਰ ਕਾਜੀ ਆਦਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ‘ਠਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ‘ਦਰੀਆਵੀ ਦੇ ਏਰਨ (ਆਰੀ) ਭਰੁਤੇ
ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ)। ‘ਜਯਾਜ਼।

ਤੁਝ ਕੋ ਕਰੈ ਸੁ ਰਾਇ^੧ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈ । ਤੇਰੇ ਸਾਥ
ਸਦਾ ਨਿਰਬਹੈ^੨ ॥੨੦॥ ਅਸ ਮਸਲਤ ਬਹੁਤੀ ਸਿਖਲਾਈ। ਚਹਤਿ ਭਯੋ
ਤੁਮ ਸੰਗ ਲਰਾਈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸਾਥ ਕਰਿ ਪਸਾਰਾ । ਬੈਰ ਠਾਨ ਚਹ
ਤੁਮਹਿ ਬਿਗਾਰਾ ॥੨੧॥ ਤੁਮਰੇ ਭਯੋ ਖੁਦਾਇ ਸਹਾਈ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਸਭਿ
ਸੰਗ ਕੀ ਪਾਈ । ਅਖਿ ਸੋ ਦੇਸ ਤੁਮਾਰੇ ਰਹੋਭਲੇ ਆਪ ਕੋ ਜੋ ਨਹਿ ਚਹੇ
॥ ੨੨ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਧਨੀ ਕਹਾਵੈ । ਹਿੰਦੂ ਭੇਟ ਅਸੰਖ ਰਚਾਵੈ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੇ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼। ਸੇਵਕ ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ ਅਸੇਸ ॥੨੩॥ ਅਖਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੋ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਲਾਨ ਉਚਾਰੋ । ਜੋ ਕੁਛ
ਕਹੋ ਸੁ ਦੇ ਦਿਖਰਾਇ । ਹਰਖ ਉਪਾਵਹੁ ਅਚਰਜ ਪਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਹਿ
ਤ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਲੈ ਆਵਹੁ । ਬੰਢਤਿ ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਪਾਵਹੁ । ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ
ਅਲੇਖ ਬਡ ਭਾਰੇ । ਇਸ ਬਿਨ ਸੋ ਹੁਇ ਤੁਰਕ ਸੁਖਾਰੋ^੩ ॥ ੨੫ ॥ ਲਾਖਹੁ
ਇਨ ਕੋ ਕਹੇ ਮਸ਼ਾਰ । ਜਿਮ ਇਹ ਕਹਿਤ ਕਰਾਤ ਤਿਮ ਕਾਰ । ਦੀਨ
ਲੈਨਿ ਕਹੁ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ । ਆਇੰ ਸ਼ਰਾ ਮਾਹਿ ਹਿੰਦੂ ਅਸੇਸਹਿ ॥੨੬॥
ਅਪਨਿ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰੁ ਕਹਾਵੈ । ਸਾਭਹਿਨਿ ਤੇ ਨਿਜ ਚਰਨ ਪੁਜਾਵੈ ।
ਰਾਹੁ ਸ਼ਰਾ ਇਹੁ ਮਾਨਹਿ ਜਬੈ । ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਤੁਰਕ ਸੁ ਹੁਇ ਸਬ ॥੨੭॥
ਦੋ ਮਹਿ ਭਲੀ ਬਾਤ ਇਕ ਹੋਇ । ਅਜਮਤ ਕਹੇ ਦੀਹਿ ਗੋ ਸੋਇ । ਕਿਤੀ
ਬਿਧਿਨਿ ਅਨਬਨ ਬਨਿਵਾਵਹੁ^੪ । ਅਦਭੁਤ ਦੇਖਹੁ ਉਰ ਹਰਖਾਵਹੁ ॥
੨੮॥ ਨਾਹਿ ਤ ਅਲਪ ਜਤਨ ਤੇ ਸਾਰ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ ਇਕ
ਬਾਰੇ । ਇਸ ਤੇ ਨੀਕੀ ਬਾਤ ਨ ਔਰ । ਪਠਹੁ ਹਕਾਰਾਨਿ^੫ ਹੈ ਜਿਸ ਠੋਰ ॥
੨੯॥ ਵਸਤੁ ਜੁ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ । ਤਿਹ ਕਹਿ ਦੇਵਹੁ ਤੁਰਤ
ਮੰਗਾਵੈ । ਜਾਬਿ ਕੁਛ ਸੁਧ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤ ਲੀਨੀ । ਤਬਿ ਤੁਮ ਕਹੋ, ਕਰਾਹਿ
ਸੋ ਦੀਨੀ^੬ ॥੩੦॥ ਇਮ ਕਾਜ਼ੀ ਮੁਲਾ ਉਲਮਾਉ^੭ । ਕਾਹ ਕਹਿ ਬਹੁਬਾਧ
ਬਾਕ ਪ੍ਰਭਾਉ^੮ । ਭਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧੈ ਲਾਭ ਦਿਖਾਵਾਹਿ । ਫਲਾਹਿ ਮਨੋਰਥ ਤੀਹ
ਜਨਾਵਾਹਿ^੯ ॥੩੧॥ ਅਜਮਤ ਸੋ ਹੋਵਾਹਿ ਭਰਪੂਰ । ਕਿਧੈ ਪੁਰਖ ਸਾਹਬ

^੧ਰਾਜਾ । ^੨ਇਸ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਬਿਨਾ (ਸ=) ਉਹ (ਅਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । (ਅ)
ਇਸ (ਅਨੇਕ) ਦੇ ਦੋਟਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ^੩ਕਿਤਨੀਆਂ ਅਣ ਬਣ ਗੀਤੀਆਂ (ਦਿਨਾਂ
ਪਾਸੋਂ) ਬਨਵਾਵੇ । ^੪ਬੁਲਾ ਭੇਜੇ । ^੫ਮੇਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ । ^੬ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਅਸਰ) ਵਾਲੇ
ਵਾਕ । ^੭ਦੋਨੂੰ (ਉਹ ਗਲ) ਦੋਸਦੇ ਹਾਂ (ਅਸੀਂ ਕਿ) ਜਿਸ ਠਾਲ ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਮਿਲੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

^੮ਦੋਹੇ ਬਿਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਮੰਸ ੧੮ ਅੰਕ ੧੬ ਦੀ ਹੋਠਲੀ ਝੁਕ ।

ਸਾਹੁਰੈ॥ ਕਿਧੈ ਇਲਮ ਕੈ ਹੋ ਉਲਮਾਉ॥ ਕੈ ਖੁਦਾਇ ਕੈ ਸੁਮਗ ਜਨਾਉ॥
 ॥ ੩੨ ॥ ਸਾਹ ਆਪ ਤੁਮ ਦਾਨਸਵੇਦ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਸਮਝਹੁ ਮਗਜ਼
 ਬਿਲੰਦ॥ ਤਉ ਹਮੈ ਕਹਿਬੈ ਇਮ ਬਨੈ॥ ਜਿਸ ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਹਿਤਸਨੈ॥
 ॥ ੩੩ ॥ ਇਕ ਤੋ ਪਾਛਲ ਬੈਰ ਮੰਭਾਰਹੁ॥ ਅਜਮਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਹਾ-
 ਰਹੁ॥ ਜੇ ਨ ਹੋਇ ਤੋ ਮੁਸਕਲ ਕਰੈ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਧਰਮ ਜੋਰ ਤੇ ਹਰਹੁ॥
 ੩੪॥ ਸੁਨਤਿ ਸਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ॥ ਮਿਲਿ ਮੁਵਨਿ ਜੋ ਬਾਤ ਬਤਾਈ॥
 -ਰਾਜ ਤੇਜ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਹਾਨੀ-॥ ਮੁਰਖ ਨੈ ਇਹ ਬਾਤ ਨ ਜਾਨੀ॥ ੩੫॥
 -ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਜੇ ਨਰ ਹੋਂ॥ ਚਿਤ ਬਾਛਨਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਕਰਿ ਹੋਂ॥
 ਤਿਨ ਸੋਂ ਬਨਹਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ॥ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖਦਾ ਇਮ ਬਰਨੀ-
 ॥ ੩੬ ॥ ਪਤਿਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੇ ਗਰਬਾਨਿਜ ਕੋ ਬਡੇ ਲਖਹਿ ਲਖੁ ਸਰਬ
 -ਮੋਹਿ ਸਮਾਨ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਆਨ॥ ਬਲ ਜੁਤਿ ਦਾਨਸਵੇਦ ਮਹਾਨ-
 ॥ ੩੭ ॥ ਪਦਰ ਜਿ ਦਾਦਾ ਤਿਨ ਲਖੁ ਜਾਨੈ॥ ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਬਾਤ
 ਬਖਾਨੈ॥ -ਮੁਝ ਸਮ ਅਕਲ ਨ ਤਿਨ ਸਿੰ ਹੋਈ॥ ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ, ਮੈਂ ਕਰਿ
 ਹੋਂ ਜੋਈ-॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਲਖਿ ਕਰਿ ਅਫਰਜੈ ਹੀਕਾਰੀ॥ ਸਭਿਨਿ ਸੰਗ ਬਿਗਾਰਜੈ
 ਬੁਧਿਹਾਰੀ॥ ਜਿਨ ਕੋ ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ ਹੋਵੈ ਏਤੋ ਬਨਜੈ ਕਹਤਿ ਹੀ ਖੋਵੈ॥ ੩੯॥
 ਤੁਛ ਪਦਾਰਥ ਜਗ ਕੋ ਪਾਇਤਿਨ ਸੋਂ ਅਰਨਿ ਚਹਜੈ ਚਿਤ ਚਾਇਕਜਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਫਲਹੈ, ਨਹਿ ਜਾਨੈ॥ ਸਕਲ ਹਾਨ ਲਹਿ, ਇਮ ਨ ਪਛਾਨੈ॥ ੪੦॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ੬ ਭਾਗਿ ਗਾਏ 'ਨੌਰੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਗਨੰ ਭਾਗ ਭੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੪. [ਔਰੰਗਜ਼ਬ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਠੀ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਿਲਿ ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ ਜੋ ਬਹੁਰ ਮੁਲਾਨੇ ਬਿੰਦ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੋ
 ਸਮੁਝਾਵਹੀਂ ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਦ੍ਰੋਹਿ ਬਿਲੰਦ॥ ੧॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਦਾਰਲਕੌਹ
 ਸਹਾਇਕ ਭਏ॥ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਿਏ॥ ਜਿਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ਭਾ ਸੋਤੁ ਹਮਾਰੈ
 । ਡਥਾ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਚਾਰੈ॥ ੨॥ ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਉਰ ਬਿਖੈ ਚਿੰਸਾਯੋ॥
 ਮਕਰ ਫਰੇਬਨਿ ਕੋ' ਲਿਖਵਾਯੋ॥ ਕੇਤਿਕ ਉਪਾਲੰਭ ਇਸ ਭਾਏ॥ 'ਘਰ
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਕਰ ਸਦਾਏ॥ ੩॥ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਖੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥ ਮਿਤ੍ਰ ਸੋਤ੍ਰ
 ਕਿਸਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਨੈ॥ ਦਾਰਾ ਕੀ ਰੁਮ ਕਰੀ ਹਿਮਾਇਤ॥ ਸਲਤਨੈ

੧ ਅਕਲਮੰਦ [ਅਃ, ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹਿਰ]। ੨ ਲੇਖਿਆਂ ਕਰੇ (ਉਦਾ ਨੂੰ)। ੩ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬਚਨ
 ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ (ਜੋ ਕਹਿਣ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਅਰ) ਇਤਨਾਂ ਬਣਿਆਂ (ਸਮਾਜ) ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ
 ਖੁਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ। ੪ ਮਕਰ ਤੇ ਫਰੇਬ (ਦੀ ਚਿਠੀ)।

ਦੀਨਸਿਦੇਸ਼ ਵਲਾਇਤ॥੪॥ਸੈ ਮੈਂ ਪਕਰਿਦਿਯੋ ਮਰਿਵਾਇ।ਕਛੁਨਤੁਮਰੀ
 ਭਈ ਸਹਾਇ। ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਬੀਤ ਸਭਿ ਗਈ। ਅਥਿ ਮਨ ਕਰਹੁ
 ਸਵਾਈ ਨਈ॥੫॥ ਹਮ ਸੇਂ ਮਿਲਹੁ ਆਨਿ ਅਥਿ ਆਪ। ਸਥਿਰ ਤਖਤ
 ਪਰ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਮਿਲਿਥੇ ਕੀ ਬਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਲਾਲਸ। ਤੁਮ ਭੀ
 ਆਵਹੁ ਕਰਹੁ ਨ ਆਲਸ' ॥ ੬ ॥ ਲਿਖਨੈ ਸੋਕਨਾਮਾ ਇਸ ਰੀਤਿ। ਅਤਿ
 ਮਤਿਮੰਦ ਕਪਟ ਧਰਿ ਚੀਤ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਗ ਆਯੋ। ਪਠਿ
 ਕਰਿ ਸਗਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ॥੭॥ਸ੍ਰੀ ਅੰਤਰਸਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੀ।-ਕਪਟ-
 ਮਤੀ ਤੁਰਕੋਸ਼ੁਰ ਠਾਨੀ-। ਤਿਸ ਮੂਰਖਤਾ ਲਖਿ ਬਿਗਸਾਏ।-ਸੰਤਨਿ
 ਸੇਂ ਇਹ ਦੋਹ ਕਮਾਏ-॥ ੮ ॥ ਤਬਿ ਜਥਾਬ ਖਤ ਕੋ ਲਿਖਵਾਯਹੁ। 'ਹਮੇ
 ਜੁ ਮਿਲਨੈ ਹੋਤੁ ਬੁਲਾਯਹੁ। ਤੇ ਸੰਗ ਨਹਿ ਕੁਛ ਕਾਮ ਹਮਾਰਾ। ਨਹੀਂ
 ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਉਦਾਰਾ॥੯॥ ਤੇਰੇ ਦਾਮ ਨਹੀਂ ਹਮ ਦੇਨੈ। ਅਰੁ ਨਹਿ
 ਖਾਹਿਸ਼ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨੈ। ਪੀਰ ਮੁਰੀਦੀ ਨਾਹਿਨ ਕੋਈ। ਕੋਨ ਹੋਤੁ ਕਰਿ
 ਮਿਲਿਥੇ ਹੋਈ॥ ੧੦ ॥ ਅਰੁ ਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਸਲਤਨ ਦੇਨਿ
 ਲਿਖਨੈ ਹਮ ਸੰਗ। ਅਟਲ ਸੁ ਛੱਤ੍ਰ ਤਖਤ ਤਿਸ ਦੀਨੈ। ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੋ
 ਦੁਖੀ ਨ ਲੀਨੈ'॥੧੧॥ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਦੁਨੀ ਲਖਿ ਢਾਨੀ'। ਤਜਾਗੀ,ਲੈਬੇ
 ਕਹੁ ਨਹਿ ਮਾਨੀ। ਕਰਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਸਦ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਅਚਲ ਬਿਸਾਲ
 ਚਲੈ ਕਬਿ ਨਾਹੀ॥੧੨॥ ਜਿਸ ਪਰ ਮਿਹਰ ਰੱਬ ਕੀ ਹੋਇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਮਨਿੰਦੈ ਸੋਇ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਲੀਨੀ। ਲਈ ਦੀਨ ਕੀ
 ਸਲਤਨ ਪੀਨੀ'॥੧੩॥ਜੇ ਦਿਲ ਸੁਭੈ' ਤੁਮਾਵੇਲਹੈ।ਦਾਰ। ਸਲਤਨਨਹੀਂ
 ਕਿ ਅਹੈ'। ਤੋ ਤੁਝ ਖਾਬ ਬੀਚ ਦਿਖਰਾਵੈ'। ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਦੈ
 ਟਿਕਾਵੈ॥੧੪॥ਜਬਿ ਸੁਪਤਹੁ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਰਨਾ।ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਧਰਾਨ ਉਰ
 ਧਰਨਾ।ਕਰਹੁ ਸੈਨ ਹੈ ਖਾਬ ਤੁਮਾਰੇ'।ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸਭਿ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੇ॥੧੫॥
 ਕਰਹੁ ਕਪਟ ਘਟ ਦੇਹੁ ਮਿਟਾਇ'। ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਵੇਕ ਖੁਦਾਇ'।
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਗੁਰੁ ਪਠਾਯੋ।ਕਾਸਦ'ਲੈ ਅਵਰੰਗ ਪਹਿ ਆਯੋ॥੧੬॥
 ਲੈ ਕਰਿ ਪਠਨੈ ਤਬੈ ਬਦਸ਼ਾਹ।ਦਾਰਾ ਕੀ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਸਲਾਹੁ।ਸਰਜੈ ਰਿਦੈ

੧/ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ) ਖੁਦਾਈ (ਰਾਜ) ਨਹੀਂ ਲਿਆ। 'ਨਾਸ਼ਮਾਨ। 'ਭਾਰੀ ਰਾਜ।
 'ਸ਼ੌਂਕ। 'ਦਾਰਾ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। 'ਤੇਰੇ ਸੁਪਨਾ ਆਵੇਗਾ। 'ਜੇ ਕਪਟ ਕਰਦੇ ਹੋ
 ਸੋ ਦਿਲੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿਓ। 'ਹਲਕਾਰਾ।

ਰਿਸ ਕਰਤਿ ਬਝੈਰੀ। ਬਸ*ਕਛੁ ਚਲਹਿ ਨਹੀਂ ਤਿਸ ਬੈਰੀ॥੧੭॥—ਅਬਿ
ਭੀ ਮਝ ਕੋ ਕਛੁ ਨ ਜਾਨਾ। ਸਭਲ ਸਗਤ ਕੋ ਭਾ ਸਲਭਾਨਾ। ਲਿਖੀ
ਸਿਫਤ ਦਾਰਾ ਕੀ ਫੇਰ। ਸੁਰਾ ਵਹਿਰ ਲਿਖਿ ਮਾਰਜੈ ਗੋਰਿ—॥੧੮॥ ਇਮ
ਗਿਨਤੀ ਮਨ ਗਿਨਤਿ ਬਿਸਾਲਾਨਿਸਾ ਭਈ ਭਾ ਸੁਪਤਨਿ ਕਾਲਾ। ਦਾਰਾ
ਕੋ ਚਿਤਵਤਿ ਰਿਸ ਧਰੇ। ਦਰਿਰ ਪਯੋਕ ਪੈਵਿਥੈ ਕਰੇ॥੧੯॥ ਭਯੋ ਨੀਂਦ
ਬਸਿ ਸੁਪਨੋ ਆਯੋ। ਦਾਰਸਕੋਹ ਨਰ ਦਰਸਾਯੋ। ਬੈਠਜੋ ਤਖਤ ਛੱਤ੍ਰ ਸਿਰ
ਦੁਰੇ। ਮਹਾ ਜਲੁਸ* ਚਹੀ ਦਿਸਿ ਕਰੇ॥ ੨੦॥ ਹੁਰਾਂ ਅਨਿਕ ਸਰੋਦਨਿ*
ਗਾਵੈ। ਅਨਿਕ ਭਾਵ ਕਰਿ ਤਾਨ ਰਿਬਾਵੈ। ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਚਹੀ ਦਿਸਿ
ਚਲ ਚਾਲਾ*। ਚਮਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹੈ ਉਜਾਲਾ॥ ੨੧॥ ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਖਰੇ
ਕਰ ਜੋਰੇ। ਆਇਸੁ ਦੇਇ, ਕਰਤਿ ਸੋ ਵੋਰੇ। ਵੁਲ ਅਜਾਇਬ ਕੀ ਭਾਰ
ਮਾਲਾ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਬਿਬਰੀ ਜੋਭ ਬਿਸਾਲਾ॥ ੨੨॥ ਚੋਆ ਚਾਰੁ ਅਤਰ
ਖੁਲਬੀਏ। ਮਹਿਕਤਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਆਨੰਦ ਹੋਇ। ਕੀਚਨ ਕੋ ਮੀਦਰ ਮਨਿ
ਖਰੇ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਖਗ ਮਿਗ ਮੀਦਰ ਰਚੇ॥ ੨੩॥ ਨੌਬਤ ਨਾਦ ਹੋਤਿ
ਮੁਦਕਾਰੀ। ਬੀਨਾ ਬਜਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਬਹੁ
ਖਰੇ। ਦਾਰਸਕੋਹ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰੇ॥ ੨੪॥ ਬਹੁਤ ਬਾਹਨੀ ਭਟ
ਬਰਿਆਰੇ*। ਵਾਹਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਗਾਰੇ। ਭਨੈ ਬਿਤਾਨ ਦੇਖਿ
ਮਨਮੋਹਤਿ। ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸੋਭ ਤੇ* ਸੋਹਤਿ॥੨੫॥ ਆਪਨਪੋ ਪੁਨ ਪਿਖਿ
ਬਿਕਰਾਲਾ। ਬੇਸ ਮਲੀਨ ਰੂਪ ਚੰਡਾਲਾ। ਭਰਜੈ ਟੋਕਰਾ ਬਿਬਟਾ ਸਾਬ।
ਰਹੈ ਉਠਾਇ ਆਪਨੇ ਮਾਥ॥੨੬॥ ਉਪਟ ਸੋ ਬਰਖਾ ਜਲ ਪਰੇ। ਚਖ
ਮੁਖ ਪਰ ਸੋ ਬਿਬਟਾ ਵਰੇ। ਦੇਇਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਵੋਰਤਿ ਆਏ। ਮਾਰਿ
ਲਛਟਕਾ ਦਯੋ ਹਟਾਏ॥ ੨੭॥ ਹਟੈ ਤਹਾਂ ਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਰੈ।
ਫਿਸਲਤਿ ਮੀਦਮੀਦਪਦ ਧਾਰਜੋ। ਪੁਨ ਸੋ ਮਾਰਤਿ ਕਰਤਿ ਪਲਾਇਨ। ਦੀਨ
ਨਿਬਲ ਤੇ ਭਾਜੈ ਜਾਇ ਨ॥ ੨੮॥ ਭੇਸ ਭਯਾਨਕ ਭੈ ਧਰਿ ਭਾਰੀ।
ਭਾਜਤਿ ਗਮਨਜੋ ਗਿਰਜੈ ਅਗਾਰੀ। ਤਬਿਹੀ ਖੁਲੇਬਿਲੋਚਨ ਜਾਗਾ। ਸ੍ਰੀਗੁਰ
ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਨਿ ਲਾਗਾ॥੨੯॥—ਲਿਖ ਜੋ ਪਠੈ, ਸੁ ਮੁਝ ਸੋਂ ਰਯੋ—। ਬਹੁਤ
ਬਿਸਰਤਿ ਸੇਕਟ ਕਯੋ। ਦਾਰਾ ਕੋ ਜਲਸ* ਬਛ ਵੇਖਾ। ਓਰ ਅਫਸੋਸਤਿ
*ਮਾਰ [ਟਿਆ ਦਾਰਾ ਨੂੰ। *ਦਰਬਾਰ [ਆ, ਜਲੁਸ=ਤਖਤ ਛਾਹੀ ਪਰ ਬੈਠਣਾ]। *ਗਾਗ।
*ਚੋਚਲ। *ਬਲਭਾਨ। *ਜੋਭਾ ਨਾਲ। *ਪਾ—ਭਾਬ।

ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥੩੦॥—ਇਹ ਕਰਾ ਭਯੋ ਨ ਜਾਨੈ ਗਯੋ। ਸਿਹਰ^੧ ਕਿਧੋ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਰੁਰ ਕਿਧੋ—। ਦੁਬਿਧਾ ਬਿਤ ਮਹਿ ਭਾ ਮਨ ਭੰਗ। ਕਹਿ ਨ
ਸਕਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਹ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਧਾਇ।
ਸਮਝੈ ਨਹਿ ਮੁਰਖ ਇਸ ਭਾਇ^੨।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੰਗ ਕਰਿ ਵੈਸ਼।
ਤਿਨਹੁ ਕੀਨਿ ਇਹ ਸਿਰਰ^੩ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੩੨॥ ਮੋਹਿ ਦਸਾ ਕੀ ਸੀਦੇਖਰਾਈ।
ਦਾਰਾ ਕੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਬਨਾਈ। ਪਠੋਂ ਸੈਨ ਗਹਿਵਾਇ ਮੰਗਾਵਉਂ। ਮੈਂ
ਅਪਨੀ ਅਬਿ ਸਕਤਿ ਦਿਖਾਵਉਂ—॥੩੩॥ ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਮੁਰਖਮਾਨੀ
। ਕੀਨਿ ਬਾਹਨੀ ਤਜਾਰ ਮਹਾਨੀ। ਇਕ ਉਮਰਾਵ ਪਠੈ ਕਹਿ ਐਸੇ।
‘ਗੁਰ ਕਉ ਲਜਾਵਹੁ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਕਰੈ ਅਰ ਪਰੈ।
ਸਨਮੁਖ ਲੋਹ ਤੁਮਹੁ ਸੋ ਕਰੈ। ਤੂਰਨ ਲਿਖਹੁ ਮੋਹਿ ਦਿਸਿ ਫੇਰਿ। ਬਹੁ
ਲਸਕਰ ਭੇਜਉਂ ਬਿਨ ਵੇਰਿ ॥੩੫॥ ਕਰਹੁ ਮੰਘਾਰਨਿ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ।
ਨਹਿ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵਹੁ’। ਸੰਗ ਸਮੰਗੀ ਲੈ ਕਰਿ ਸਭੈ।
ਕ੍ਰੋਧ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਤਬੈ ॥ ੩੬ ॥ ਗਮਨੈ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਕਰਿ ਕੂਚ।
ਏਕ ਮਜਲ ਉਮਰਾਵ ਪਹੁਚਿ। ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਕੀਨਸਿ ਝੋਰਾ। ਖਾਨ
ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤਿ ਬਸੇਰਾ ॥੩੭॥ ਫੁਛ ਕਾਰੈ ਅਮਿਖ ਰਹਿ ਗਯੋ। ਭੱਖਨਿ
ਕੀਨਿ ਸੁਪਤਿ ਸੋ ਭਯੋ। ਬਿਨਾ ਹਾਜ਼ਮੇ, ਹੋਜਾ ਹੋ ਕੈ। ਸੋ ਮਰਿ ਗਯੋ ਤਹਾ
ਦੁਖ ਪੈ ਕੈ ॥੩੮॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਈ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਯੋ। ਲਿਖਿ ਅਵਰੰਗ ਕੋ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਯੋ। ਤਹਿ ਤੇ ਸੋਲਸਕਰ ਹਟਿ ਗਯੋ। ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਕ ਤਿਨ ਹੋ ਮੈਂ
ਭਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਫੇਰ। ਨਹਿ ਮੁਰਾਦ^੪ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਰਿ। ਅਪਰ ਕੀਨਿ ਤਜਾਰੀ ਉਮਰਾਵ। ਦੇ ਕਰਿ ਲਸਕਰ ਸੰਗ
ਬਨਾਵ ॥੪੦॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਰੁਖਸਤ ਹੋਇ। ਗਮਨੈ ਮਗ ਆਵਨਿ
ਕੋ ਸੋਇ। ਕਿਤਿਕ ਮਜਲ ਜਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ। ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਜੰਜੈਲਨਿ
ਲਜਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਭਯੋ ਰੋਗ ਇਸ ਭਾਤੀ। ਜਲਿਬੇ ਲਕੀ
ਅਚਾਨਕ ਛਾਤੀ। ਅਸਵਾਰੀ ਪਰ ਚਵਜੋ ਨ ਜਾਇ। ਜਨੋਂ ਹਾਲਹਿ ਤਜੈਂ
ਹਾਛ ਫੁਟਾਇੰ ॥੪੨॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਗ ਮਹਿ ਪਰਿ ਰਹਜੈ। ਨੀਠ ਨੀਠ

^੧ਜਾਦੂ। ^੨ਇਸ ਦਾ (ਅਸਲੀ) ਭਾਵ। ^੩ਮੈਂ ਵੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਓਹ! ਨ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ ਕਰ
(ਵਿਖਾਈ ਹੈ) [ਅਃ, ਮੋਰ=ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ]। ^੪ਮੁਰਾਦ [ਅਃ, ਮੁਰਾਦ=ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]।

*ਸੁਧ ਪਾਠ ‘ਸਿਹਰ’ ਹੋਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਮਗ ਲਹਜੇ। ਸੁਨਿ ਅਵਰੰਗ ਰਿਸਹਿ ਅਕੁਲਾਇ।—ਤਹਿ ਲੋ
ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ—॥੪੩॥ ਪੁਨ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਸਬੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸਿਮਰਿ ਕਰਿ ਤਬੈ। ਤ੍ਰਿਤਿਯੋ ਪੁਨ ਉਮਰਾਵ ਚਵਾਯੈ। ਹੁਇ
ਦੁਖਸਦ ਮਾਰਗ ਗਮਨਾਯੈ ॥੪੪॥ ਸੋ ਭੀ ਕੁਛ ਦੁਖ ਤੇ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਕਈ
ਬਾਰ ਇਮ ਭੈਜਤਿ ਭਯੋ। ਆਧੋ ਪੰਥ ਨ ਉਲੰਘਯੋ ਕੋਈ। ਹੋਤਿ ਬਿਘਨ
ਪੀਛੇ ਹਟਿ ਸੋਈ ॥੪੫॥ ਸੰਗਤਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਆਈ। ਬੰਦਨ ਕਰਿ
ਅਕੋਰ ਅਰਪਾਈ। ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੀ !
ਸਭਿ ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ॥ ੪੬ ॥ ਭਾਹੁ ਸੈਨ ਬਹੁ ਬਾਰ ਪਠਾਈ। ਭਏ
ਬਿਘਨ ਤਮ ਲਗਿ ਨਹਿ ਆਈ’। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ।
‘ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਨੈ ਬਾਕ ਫੁਰਿ ਹੋਤਾ।
—ਜੇ ਤੁਮ ਕੋ ਰੋ ਬਿਘਨ ਉਦੋਤਾ। ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਹਟਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ।
ਅਗਨਿ ਨਿਕਟਿ ਓਰਾ ਗਰ ਜਾਵਹਿ’ ॥ ੪੮ ॥ ਤੁਮਹੋ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ
ਕੋਈ। ਉਦਮ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸਨਿ ਹੋਈ—। ਤਿਨ ਕੋ ਬਾਕ ਸਹਾਇਕ
ਸਦਾ। ਦੁਬਟ ਬਿਨਾਸਕ ਹੋ ਜਦ ਕਦਾ’ ॥ ੪੯ ॥ ਕਹਨੈ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ। ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਭਾਖਹਿ ‘ਤੁਮ ਤੁਖ ਭਾਇ। ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਨ
ਸੋਤੁ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੋ ਸਮਰਥ ਜੋ ਸਕਹਿ ਨਿਹਾਰਿ’ ॥੫੦॥ ਉਤਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕੋ
ਕਹੰਤਿ ਮੁਲਾਨੇ। ‘ਲਿਖਹੁ ਸਾਮਤਾ ਸਾਥ ਮਹਾਨੇ। ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ
ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਚਹੁਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਜਬਹਿ ਇਤ ਆਇ ॥ ੫੧ ॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ
ਹਰਫ ਨ ਲਿਖੀਅਹਿ ਕੋਈ। ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਹਕਾਰਹੁ ਸੋਈ। ਏਕ ਬਾਰ
ਲਿਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬਲਾਇ। ਪੁਨ ਬਰਤਉ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਆਇ’ ॥ ੫੨ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦਿੱਤੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਜੈਰੰਗ ਬੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਠਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੀਸਤੀ ਅੰਤੁ ॥ ੫੩ ॥

੩੫. [ਜੈਰੰਗਜੇਬ ਦਾ ੬੩ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਨਨੋ ਸਕਲ ਤਿਨਕੋ* ਕਹਨੋ ਨੌਰੰਗ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਦ*। ਤਿਨਕੀ
ਅਕਲ ਸਰਾਹਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਮਹਿਦ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥
ਤਤਛਿਨ ਲਿਖਵਾਇਵ ਪਰਵਾਨਾ। ‘ਹਾਮ ਦਾਸ ਕੇ ਤੁਮ ਬਝ ਥਾਨਾ।
ਮਾਨਹਿ ਜੁਗ ਸਗਰੇ ਗੁਰ ਲਹੈ’।—ਅਜਮਤ ਧਨੀ—ਲੋਕ ਸਭਿ ਕਹੈ

*ਗੜੇ (ਵਾਝੂ) ਗਲ ਜਾਂਗ ਹੈ। *ਕੋਕ ਸਕੇ। *ਭਾਵ ਸਰਈ ਕਾਜੀ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ। *ਕੁਮਾਰੀ
ਨਾਲ।

*੫।—੬੩ਜੇ ਸਰੀਅਤ ਬੇ।

॥੨॥ ਆਵਤ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ । ਮਿਲੇ ਬੋਲਨੇ* ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।ਮਿਹਰ-
ਬਾਨਗੀ ਅਥਿ ਭੀ ਕਰੀਅਹਿ । ਦਰਸਨ ਦਿਹੁ ਸੇਸੈ ਸਭਿ ਹਰੀਅਹਿ ॥੩॥
ਮੇ ਕਹੁ ਅਜਮਤ ਆਇ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ' ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਬਿਨੈ ਸਹਿਤ ਅਰੁ ਨਿਜ ਬਲਨਾਨਾ
॥ ੪ ॥ ਦੇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਨੇ ਤਤਕਾਲਾ । 'ਦੇਰ ਨ ਕਰਹੁ ਲਜਾਉ
ਦਰਹਾਲਾ' । ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਘਰ ਜਿਸ
ਪੁਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਤੂਰਨ ਗਮਨਨੇ ਮਾਰਗ ਸਾਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਉਲੰਘਿ
ਗਯੋ ਹਿਤ ਧਾਰਾ । ਰੋਪਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਚਲਿ ਅਗਵਾਇ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚਨੇ
ਤਬਿ ਜਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਜਹਿ ਕਰਾਤ ਬਸੇਰਾ।ਦੈ ਸਹੇਸ੍ਰ ਦੇ ਸਹਸ' ਤਰੰਗ । ਉਤਰਨੇ ਪਰਨੇ ਰਹਿਤ
ਨਿਤ ਮੰਗ ॥ ੭ ॥ ਵਾਹਨ ਪੁਸ਼ਟ ਖਰੇ ਬਹੁ ਮੱਲੇ । ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਤਿ
ਸੁਨੀਅਤਿ ਬੋਲੈ।ਟੇਗ ਰੰਗ ਕੇਸੁੰਦਰ ਘਰੇ।ਬਹੁ ਕੁਦਾਤਿਚੈਚਲ ਤਨ ਜੋਟੇ' ॥
੮॥ ਸੁਭਟ ਅਲੇਕੁਤ ਦਰਬ ਸਮੇਤਾ' । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ, ਸਸਤ੍ਰ ਸੇਂ ਹੇਤਾ ।
ਮਚ ਜੁੱਧ ਮੁਖ ਮੋਰਹਿ ਨਦੀ । ਅਸੇ ਦਲ ਉਤਰਨੇ ਪੁਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੯ ॥
ਕਿਤਿਕ ਮਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਰਹੇਂ । ਦਰਸਹਿ ਗੁਰੂ ਚਾਕਰੀ ਲਹੇਂ । ਕਿਤਿਕ
ਲੋਹੰ ਧਨ ਨੌਕਰ ਰਾਖੇ । ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਨਿਤ ਰਨ ਅਭਿਲਾਖੇ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਰੀ
ਸੁਹਾਵਨ ਹੋਰੀ ਦੂਤ । ਲਸਕਰ ਪਰਨੇ ਬਨਜੇ ਸੁਭ ਸੂਤ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਗੁਰੂ ਸੁਖਕਾਰੀ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਸੁਧ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ
ਸੁੰਦਰ ਸਭਾ ਲਗਾਇ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਰਾ ਪਠ ਬਿਛਵਾਇ । ਚੋਬਦਾਰ ਬਹੁ
ਖਰੇ ਢਲੈਤ' । ਕੈਚਨ ਵੰਡ ਕਰਨਿ ਮਹਿ ਲੈਤ' ॥ ੧੨ ॥ ਚਾਰੁ ਚੋਦੋਵਾ
ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਜ਼ਰੀ'।ਨਗ ਬਿਚ ਜਸਤੀ ਮੁਕਤਨਿ ਲਰੀ।ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਢੋਰੇ' ਸਠ
ਤਾਨੀ । ਬਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਬੁਲਡਿ ਛਬਿ ਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਦ ਮੰਦ
ਚਲਿ ਆਇ । ਬੈਠਿ ਮਿੱਘਾਸਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁਹਾਇ । ਮਨੋ ਸ਼ਾਂਤਿਰਸ ਧਰਨੇ
ਸਰੀਰਾ । ਗਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਭਰੇ ਉਰ ਧੀਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੀ । ਬਿਜਨਾ' ਚਮਕਤਿ ਰਵਿ ਅਨੁਹਾਰੀ।ਅਨਿਕ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ

*ਛੋਤੀ । ੨.੨੨੦੦ । "ਬਲ ਬਾਲੇ । "(ਸਭ) ਸਾਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰਮੇ' ਭੁਸਤ ਹਨ । "ਸੁਹਣੀ
ਮਿਰਜਾਵਾ । "ਸੁਰਮੇ' । "ਟੋਥਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਹੋਏ । "ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਿਆ ਟੋਇਆ । "ਪੱਖਾ ।

*ਪਖ-ਮਿਲਦੇ ਕੇ ਸਦ ।

ਆਇ। ਬਡੇ ਧਨਾਢ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭ ਪਾਏ॥੧੫॥ ਜੇ ਨੌਕਰ ਜੋਧਾ ਸਵਧਾਨਾ॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਸਜਿ ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਕੈ ਸਭਿ
 ਆਏ। ਪੰਗਤਿ ਲਾਇ ਬੈਠਿ ਸਮੁਦਾਏ॥੧੬॥ ਗਨ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
 ਜੋਈ। ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਉਤਰੀ ਪੁਰਿ ਸੋਈ। ਸਭਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗੁਰ^੧ ਭੋਰ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚੀ ਤਤਕਾਲਾ॥੧੭॥ ਦਰਸਨ ਪਿਖਤਿ ਹੋਹਿ
 ਅਰਦਾਸ। ਬੰਦਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੁਖਰਾਸ। ਕੇਤਿਕ ਘਟਿਕਾ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਈ। ਪਠਿ ਜਨ ਲੀਨਸਿ ਦੁਤ ਬੁਲਾਈ॥੧੮॥ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੈ
 ਸਭਾ ਅਨੰਦਾਤਿ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਪੂਜਤਿ ਬਰ ਬੰਦਤਿ^੨। ਹੋਰਤਿ ਨੰਮਿ
 ਭਯੋ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਬੈਠਨੈ ਜਹਾਂ ਬਤਾਇਵ ਨੌਰੇ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਆਗੇ ਧਰਿ
 ਕਰਿ ਪਰਵਾਨ। ਨੌਰੀਗ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ। ਯਾਦ ਕਰਨੈ ਤੁਮ ਕੋ
 ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ। ਮੋ ਕਹੁ ਪਠਨੈ ਛਿੱਪੂ ਨਿਜ ਪਾਹੁ^੩॥੨੦॥ ਬਨਹਿ ਆਪ ਕੋ
 ਚਲਿਬੈ ਤੁਰਨ। ਇਹੁ ਦਰਸਨ ਤਿਹ, ਗੁਨ ਗਨ ਪੂਰਨ^੪। ਅਜਮਤ
 ਜਾਹਰ ਜਾਇ ਇਖਾਵਹੁ। ਕਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਜ ਓਰ ਬੁਕਾਵਹੁ^੫॥੨੧॥
 ਕਰਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ। ਨਿਤ ਅਭਿਲਾਖਾ ਵਧੀ ਵਿਸ਼ੇਖਾ। ਬਿਨ
 ਦੇਖੇ ਸੋ ਕਜੋਂਹੀ ਨ ਟਰੈ। ਬਿਦਤਿ ਹਠੀ ਅਤਿ ਹਠ ਕੋ ਧਰੈ^੬॥੨੨॥ ਗੁਰ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਖਿ ਮਤਿ ਬਿਰਮਾਈ। ਭਨੈ ਦੁਤ ਬਰ ਮਾਧੁਰਤਾਈ। ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਭੋਰਾ ਕਰਵਾਇਵ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਇਵ॥੨੩॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਦਾਨਸਿ। ਪੁਰ ਕਾਮਨਾ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨਸਿ।
 ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਕੋ ਗੁਰ ਗਾਏ। ਸੋ ਸਰਵਰੀ^੭ ਬਿਭਾਵਤਿ ਭਏ॥੨੪॥
 ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਸਰਬ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰੇ ਭਦਾਈ। ਮੁਖ
 ਸਭਿਨਿ ਮਾਹਿ ਬੇਦੀ ਆਏ। ਤੋਹਲ ਕੁਲ ਭੋਲ ਬੁਲਵਾਏ॥੨੫॥ ਸੋਈ
 ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ਹਕਾਰੇ। ਆਇ ਸਕਲ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਵਾਰੇ। ਪਰਮ ਜੋਤਿ
 ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰਾ। ਰਹਨੈ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਮੂਹ ਮਸ਼ਾਰਾ^੮॥੨੬॥ ਮੋਹ ਤਪਤ
 ਅਤਿਸੈ ਜਰ ਖੇਵਾ^੯। ਰਸਾਨ ਕਲਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਵਾ। ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ

^੧ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਮਸਕਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੨(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ। ^੩ਹੋ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰ
 ਪੂਰਨ। ^੪ਰਾਤ। ^੫ਇਥੋਂ ਤਾਈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੂਪਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਚੰਦ ਦਾ।

^੬ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਤਪਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦੂਰ ਕੀਤੀ।

^੭ਪਾਸ-ਪੁਨ। ਪੁਰ।

^੮ਪਾਸ-ਓਜ ਲਗਾਵਹੁ। ਓਜ ਬੁਕਾਵਹੁ।

ਚੈਦ੍ਰਿਕਾ ਚਾਰੂ। ਅਸ ਰਾਂਕਾਪਤਿ^੧ ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰੂ॥ ੨੭॥ ਅਜਮਤ
ਸਹਿਤ ਸਭਾਸਦ ਸਾਰੇ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਉਭਗਨ ਪਰਵਾਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਥਾਕ ਅਬਿੰਦਨਾ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ^੨। ਕਰਹਿ ਉਥਾਰਨਿ ਸਿਖ ਕੋ ਹਿਤ ਤੇ॥ ੨੮॥
ਦੇਵਰਾਜ^੩ ਦੇਵਨ ਮਹਿ ਜੈਸੇ। ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਗੁਰ ਐਸੇ। ਸਭਿਹਿਨਿ
ਮਹਿ ਗੁਰ ਥਾਕ ਬਖਾਨਾ। ‘ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਪੂਜਨਿ ਅਸਥਾਨਾ॥ ੨੯॥
ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਿਸਾਲੇ। ਬਿਦਤ ਸਰੋਵਰ ਮਹਦ ਉਜਾਲੇ^੪।
ਬਿਮਲ ਕਮਲ ਤਿਨ ਮਹਿ ਤੁਮ ਭਏ। ਸੋਰਭ^੫ ਸੁਜਸੁ ਸਹਿਤ ਦੁਤਿਮਏ॥
੩੦॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਹਤਹੁ ਬਿਘਨ ਜਿਮ ਸੁਰਜ
ਰਾਤੀ^੬। ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਤੁਰਕ ਦੀਨ ਮਹਿ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥ ੩੧॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਤਿਨ ਸੁਨੀ। ਸਭਿ ਜਗ ਬਿਦਤ
ਅਨੇਕਨਿ ਭਨੀ। ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ। ਪਠਨੈ ਦੂਤ ਅਭਿਲਾਖ
ਵਿਸ਼ੇਖਾ॥ ੩੨॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਜੋ ਰਾਖਹਿ ਲਾਜ। ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੋਤ
ਇਹ ਕਾਜ। ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ ਉਰ ਧੀਰਜਧਾਰੀ। ਸੁਗੁਨ ਸਹਿਤ^੭ ਹੁਇ ਸਭਾ
ਮਝਾਰੀ^੮॥ ੩੩॥ ਜਾਨਿ ਹੋਤੁ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਪਾਹੂ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਜੁ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੂ। ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ। ਬਧਨੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ
ਦਰਪ^੯ ਦਬਾਵੈ॥ ੩੪॥ ਸੋ ਅਬਿ ਤਨਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਜਾਨੈ^{੧੦}। ਸਭਾ ਬਿਥੈ
ਇਮ ਥਾਕ ਬਖਾਨੈ। ਸੁਨਨੈ ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਾ।—ਨੌਰੰਗ ਹਠੀ
ਮਹਦ ਕੁਰਿਆਰਾ॥ ੩੫॥ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਕਿਤਨੇ ਮਰਿਵਾਏ। ਲਖਿ ਪੂਰਬ
ਤਪ ਨਹੀਂ ਰਿਸਾਏ। ਹਠ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਭਏ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਨ। ਅਸ ਬਦਬਰ^{੧੧}
ਹੈ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ॥ ੩੬॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮਥੁਰਾ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ। ਤੀਰਥ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੇਰ ਬਿਗਾਰੇ। ਸਭਿ ਜਗ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ। ਧਰਮ
ਬਿਸਾਲ ਕਾਲ ਜਿਮ ਦਾਹਤਿ^{੧੨}॥ ੩੭॥ ਸਭਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਜਹਿ ਗੁਨੀ ਹਜ਼ਾਰ। ਇਲਮ ਏਕ ਤੇ ਏਕ ਮਹਾਨੈ^{੧੩}। ਬਹਸ

^੧ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ। ^੨ਅਵਿਦਨਾ ਰੂਪ ਮੋਤ ਤੋਂ। ^੩ਇੰਦ੍ਰ। ^੪ਵਧੇ ਗਰੀ ਦੋ ਵੰਸ਼ ਸਰੋਵਰ ਵਾਛ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ^੫ਸੁਰੰਧਿ। ^੬ਰਾਤ ਨੂੰ (ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ)।
^੭ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗੁਣਾ ਸਹਿਤ। ^੮ਦੇਵਾਰ, ^੯ਉਥੇ ਜਾਣ ਲਈ। ^{੧੦}ਐਸਾ ਬੁੱਤ ਫੈੜਾ। ^{੧੧}ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਧਰਮ
ਨੂੰ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ਦਾ ਹੈ। ^{੧੨}ਇਲਮ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ। ^{੧੩}ਪਾਪ-ਹਮਾਥੀ।

ਪਰਸਪਰ ਗਨ ਬੁਧਿਵਾਨੇ^੧॥੩੮॥ਕੇਤਿਕ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ^੨।ਨੌਰੰਗ
ਕੇ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤੀ । ਜਹਾਂ ਹੋਤਿ
ਹੈ ਬਾਸਰ ਰਾਤੀ-॥੩੯॥ ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਤੂਸਨਿ ਹੋਏ । ਨੰਮਿ
ਨਾਰ ਕਰਿ^੩ ਉਚ ਨ ਜੋਏ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਰਹਿ ਕੇ ਮੋਨ । ਤਕਹਿ
ਪਰਸਪਰ, ਭਾਖਹਿ ਕੋਨ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਰਿਚੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਮੀ' ਹਰਿਗੋਬਿ
ਚਕਾਰਨ^੪ ਪੰਜਵੇਂ ਚਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

੩੬. [ਵਿਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਸਭਿ ਹੀ ਸਭਾ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਬੋਲੇ ਮੁਖਜ ਜਿਤੋਕ । 'ਨੌਰੰਗ ਢਿਗ
ਜਾਨੈ ਕਠਨ ਅਵਗੁਨ ਗਿਨੈ' ਕਿਤੇਕ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਲੈ
ਜਹਿ ਕਠਨਾਈ । ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਦੋਹੀ ਬਿਦਤਾਈ । ਕਿਸ ਕੀ ਜਹਿ
ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਹੀ । ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਮ ਪੱਧਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ^੧॥੨॥ਨਹੀਂ ਉਬਾਰ
ਸਕੈ ਜਹਿ ਕੋਈ । ਅਪਾਨ ਪੱਖਜ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਹੋਈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਨਾਹਿਨ ਲਖੀਅਤਿ ਹਮ ਸਭਿ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩ ॥ ਉਚਿਤ
ਜਾਨਿ ਕੇ ਹੋ ਆਬ ਆਪੁ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਰਤਾਪੁ । ਐਸੈ ਜਗ
ਮਹਿ ਦਿਖਤਿ ਨ ਦੂਜੇ । ਤੁਮਰੀ ਸਮਸਰਤਾ ਕਹੁ ਪੂਜੇ ॥ ੪ ॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਬੋ ਕਾਰਬੋ । ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ ਹਰਿਬੋ । ਸੋ ਤੁਮ
ਆਪ ਜਹਾਂ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਕਾਜ ਸੰਪੂਰਨ ਸਗਲ ਬਨਾਵਹੁ ॥੫॥ਦੁਸ਼ਟ
ਦਰਪ ਕਹੁ ਦਮਨਹੁ ਜਾਇ^੨ । ਰਾਵਰਿ ਵਾਕ ਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਗਾਇ ।
ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਦੋਹੀ ਮਦ ਮੱਤਾ । ਦੀਰਘ ਹੰਕਾਰੀ ਵੈਗੱਤਾ ॥ ੬ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਬਿਨਾ ਥਾਨ ਜੋ ਆਨ । ਜਹਿ ਪਠਵਹੁ ਤਹਿ ਕਰੈ ਪਯਾਨ । ਬੁਧਿ ਬਲ
ਤੇ ਕੈ ਅਜਮਤਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਕਾਰਜ ਆਨਹਿ ਸਕਲ ਸੁਧਰਿ ਕੈ ॥ ੭ ॥
ਰਾਵਰਿ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰੱਥ । ਜਿਸ ਕੇ ਸੀਸ ਧਰਹੁ ਨਿਸ ਹੱਥ । ਸੋ
ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਸਕੈ ਜੁ ਚਹੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਅਰਜੈ ਨ ਰਹੈ ॥ ੮ ॥
ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਹਿ ਸੁਰਪਤਿ ਸੁਰ ਭੋਨ^੩ । ਤਿਸ ਆਗੇ ਇਹ ਬਪੁਰਾ ਕੋਨ ।

^੧ ਸਮੂਹ ਤੁਧੀਮਾਨ ਪਰਸਪਰ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ^੨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ
ਵਕੀਰੀ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਤਾਂ ਦੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰਭੈਤਾ ਪਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅੱਖੜੇ ਹੋਏ । ^੩ ਨੀਵੀਂ
ਪੈਂਠ ਕਰਕੇ । ^੪ ਭਾਵ ਵਿਲੀ ਵਿਚ । ^੫ ਜਾਕੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ । ^੬ ਵੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ (ਓਹ)
ਇੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਹਾਂ ਜੋਗਤਾ ਰਾਵਰਿ । ਅਪਰ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹੋਤਿ ਭਰਾਉਰਾ ॥
 ੯ ॥ ਸਰਬ ਸਭਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜਿਨਹੁ ਕਿਤੁ ਭੈ
 ਨ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਸਧੀਰ ਬਖਾਨੈ । 'ਹਮ ਨੈ ਪੁਨ ਪੁਰਬ ਹੀ ਠਾਨੈ ॥
 ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਮਲੇਛ ਕਹੁ ਦਰਬਨ ਦੇਨ । ਨਹਿ ਕਥਿ ਤੁਰਕ ਪਤੀ ਕੇ
 ਲੇਨ । ਯਾਤੇ ਹਮਰੇ ਹੋਇ ਨ ਜਾਨੈ । ਮਿਲਹਿ ਨ ਬੋਲਹਿ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨੈ ॥
 ੧੧ ॥ ਇਸੀ ਧਰਮ ਕੇ ਕਰੈਂ ਨਿਬਾਹਨਿਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹਿਨ ।
 ਇਕ ਤੇ ਜਨਮ ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਯੋ । ਦੁਭੀਏ ਸਗ ਸੇਂ ਦੋਹ ਮਚਾਯੋ ॥
 ੧੨ ॥ ਤਿਭੀਏ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਾਤ ਸਿੰਘਾਰੇ । ਚਤੁਰਥ ਸਿਭ ਕਰੈ ਦੁਖਿਆਰੇ ।
 ਪੰਚਮ ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਜਿਸ ਹੋਵਾ । ਤਿਸ ਕੇ ਹਤਿ ਪੁਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਸੋਵਾ ॥
 ੧੩ ॥ ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਕਰੈਂ ਜਿਸ ਕੇਰਾ ॥ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਸੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਬਝੇਰਾ ॥
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਗਨ ਪਾਪਨਿ ਪੁਸ਼ਟ । ਕੋਨ ਸਿਭ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ॥
 ੧੪ ॥ ਕਿਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ਨ ਏਹੀ । ਅਧਮ ਅਘੀ ਅਤਿ ਦੁਰਮਤਿ
 ਤੇਹੀ । ਪੱਖ ਬਾਦ ਮੈਂ ਹਠੀ ਕੁਪੱਤਾ । ਕੁਲ ਦੁਖਕ ਉਪਜੈ ਚਵਗੱਤਾ ॥
 ੧੫ ॥ ਇਤ ਤੇ ਗਯੋ ਨ ਕੋ ਰਿਸ ਤੀਰ । ਕਰਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਮੂਢ
 ਅਧੀਰ । ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਨਿਜ ਸੈਨ ਪਠਾਵੈ । ਬਲ ਦਿਖਾਇ ਆਪਨਿ
 ਗਰਬਾਵੈ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰੈਂ ਜੋਗ ਤਿਹ ਸੀਗ ਨਿਸੰਗੀ । ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ ਤਬਰ
 ਤੁਢੀਗੈ ॥ ਤੋਰਿ ਮੋਰਿ ਮੁਖ ਲਬਕਰ ਕੇਰਾ ॥ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਕਰਹਿ ਚਲਿ ਝੇਰਾ
 ॥ ੧੭ ॥ ਰਹੈਂ ਤਹਾਂ ਸਭਿ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈਂ । ਜਿਸ ਬਲ ਇਨ ਕੋ ਬਸ ਨ
 ਬਸਾਵੈ । ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸੁਭ ਮਤਿ ਸਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੇਂ ਪੁਨ ਬਚਨ
 ਉਚਾਰੇ ॥ ੧੮ ॥ 'ਆਪ ਕਰੈਂ ਸੋਈ ਸੁਭ ਸਨੈ' ॥ ਹੁਇ ਜੁ ਅਮੰਗਲ ਮੰਗਲ
 ਬਨੈ । ਤਦਪਿ ਹਮਾਰੇ ਮਨ ਇਮ ਆਵੇਰਾਖਹੁ ਸੁਤ' ਇਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥

‘ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਇਲ ਵਿਚ ਰੋਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ । (ਐਂਟੀਗੋ) ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਜਨਮ
 ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਇਆ ਹੈ । ‘ਦੂਜੇ ਜਗਤ ਵੇਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੀਨਦਾਰ
 ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ । ਦਰਬਨ ਵੇਰਾ ਤੇ ਲੇਣਾ ਮਲੇਛ
 ਦਾ--ਇਹ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਲੇਛਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ, ਇਸ ਲਈ
 ਕਿ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਰਨਾਗਤ ਸਾਧੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮਿਲਦੇ ਚੰਦੇ ਹਨ । ‘ਸਮ-
 ਰੋਥ । ‘ਭੁਲ ਦੂਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ‘ਮੁਸ਼ਟਤਾ ਸਹਿਤ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਵਿਗੜੇ ਨਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ

੧੯॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਜਹਿ ਡੇਰਾ। ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਜਹਾ ਬਸੇਰਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਭਜੈ ਸਰੀਰ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧੀਰ॥ ੨੦॥
 ਇਸੀ ਸਥਾਨ ਬਿਖੈ ਸਸਕਾਰੈ। ਆਪ ਬਸਹੁ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੁਖਾਰੈ।
 ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਕੂਲ ਰਚਿਰ ਇਹ ਦੇਸ਼ਾਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਗਨ ਸੈਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼॥ ੨੧॥
 ਤਿਉ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਵਾਹਨ ਕਾਰਨ। ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ ਬਾਰ ਬਿਸਤਾਰਨ।
 ਕਿੰਮ ਤਜਾਗਨਿ ਇਹ ਚਹੁ ਗੁਸਾਈ। ਬਹੁ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿ ਬਧਹਿ
 ਲਰਾਈ॥ ੨੨॥ ਯਾਤੇ ਹਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ ਮਰਜੀ। ਸਿਖ, ਸੇਵਕ, ਸੁਭਟਨਿ
 ਕੀ ਅਰਜੀ। ਰਾਖਹੁ ਸੁਭ, ਨ ਤਜਾਗਹੁ ਦੇਸ਼। ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼॥ ੨੩॥ ਸਥਾ ਰਿਦੈ ਰੁਚਿ ਭਥਾ ਕਰੀਤੇ। ਤੁਮ ਸਭਿਹਿਨ
 ਸਿਰਮੋਰ ਮਹੀਤੇ*। ਇਮ ਪਰਬਿਰਤ ਰਹੈ ਬਿਰਤਾਂਤ। ਆਯੋ ਰਾਮਰਾਇ
 ਬਡ ਤਾਤ॥ ੨੪॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬੈਠੋ ਆਇ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਕੜਾ ਹੁਇ ਅਹਿਲਾਦੈ?'। ਆਨਿ
 ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ॥ ੨੫॥ ਬੇਦੀ ਤੋਹਣੁ ਭੋਲੇ ਬੰਸ। ਸੋਈ ਇਕਠੈ
 ਭੈ ਜਨੁ ਹੋਸ। ਕਰਨੈ ਹੈ ਅਸ ਕਾਰਜ ਕੌਨ?। ਸਕਲ ਮਿਲੇ ਕਹਿ ਕੈ
 ਇਕ ਭੌਨ*?॥ ੨੬॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਕ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਹੈ। 'ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ
 ਅਤਿ ਭਧ ਰਹੈ। ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਰਨਿ ਕੈ ਕਾਰਨ। ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਹਕਾਰਨਿ॥ ੨੭॥ ਦੋਹੀ ਸਭਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੈ ਜੋਇ। ਅਪਨੈ
 ਦੀਨ ਬਧਾਵਹਿ ਸੋਇ। ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਤਰਕ ਘਨੇਰੇ। ਮੁੱਲਾ ਕਾਫ਼ੀ
 ਗਨ ਜਿਸ ਹੋਰੇ॥ ੨੮॥ ਕਰਹਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਸਭਾ ਸਕਲ
 ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਇਕਸਾਰ। ਕੈ ਅਜਮਤ ਅਥਿ ਜਾਇ ਦਿਖਾਵੈ। ਅਪਨਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਤਾਹਿ ਦਬਾਵੈ॥ ੨੯॥ ਸੀਤੈ ਸਭਾ, ਕਰਾਵੈ ਮੌਨ। ਤਿਸੇ
 ਬਿਚਾਰਤਿ, -ਹੋਇ ਸੁ ਕੌਨ?-'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹੈ 'ਕੜੇ
 ਨ ਜਾਹੁ ਜੈਬੋ ਜਹਿ ਲਹੈ'?॥ ੩੦॥ ਬਿਨਾ ਗਏ ਜਹਿ ਬਨਿ ਨਹਿ
 ਆਵੈ। ਤਹਾ ਬਿਚਾਰਹੁ ਚਲਨਿ ਸੁ ਭਾਵੈ। ਕੜਾ ਸਜਾਨਪ ਹੋਵਹਿ ਇਸ
 ਮਾਂਹੀ। ਜਨੈਂ ਕੜੇ ਕਰੇ ਮਿਟਹਿ ਜੋ ਨਾਂਹੀ॥ ੩੧॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਸਕਲ ਅਕਲ ਕੈ ਬੈਨਾਬੋਲਤਿ ਭਏ ਚਪਲ ਕਰਿ ਨੈਨਾਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ

* ਪੁਨੀਕ। 'ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਏ ਇਕ ਘਰ ਫੇਰੇ ਦੇਣ ਦੇ'। 'ਜਿਹੋ ਜਾਣਾ (ਬਣਦਾ) ਸਮਝਿਆ
 ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ?'

ਧੀਰ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਜੇ ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਰੇ ? ॥ ੩੨ ॥ ਦਮਨਹੁ
ਦੁਸ਼ਟ ਦਰਪ ਕਉ ਜਾਇ । ਸਭਿ ਕੇ ਤੁਮ ਹੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ । ਅਪਰ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਕਜੇ ਅਥਿ ਕਰੈ । ਜੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਤੇ ਸਰੈ ॥ ੩੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੁਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਲਾਇਕੁ ਹੋਰੇ । ਇਹ ਕੁਛ
ਬਾਤ ਨਈ ਨਹਿ ਜਾਨੈ । ਤੁਮ ਸਮ ਕਰਤਿ, ਰਹਤਿ ਨਹਿ ਛਾਨੈ ॥ ੩੪ ॥
ਪਿਤਾ ਆਦਿ ਪੁਨ ਸਭਾ ਜਿ ਸਾਰੀ । ਮਰਜੀ ਮਿਲੀ ਸੁ ਏਕ ਬਿਚਾਰੀ ।
-ਮੁਝ ਕੇ ਹੀ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਭੇਜਾ ॥ ਦਮਨ ਕਰਨ ਤੁਰਕੇ ਸੁਰ ਭੇਜਾ- ॥ ੩੫ ॥
ਇਮ ਲਖਿ ਰਾਮਗਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ । 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਇਹ ਮਤ
ਚਹਯੋ । ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਜੋ ਕਰਿਵ ਦਿਖਾਵਨਿ । ਕਰਾਮਾਤ ਸੋ ਦਿਹਿ ਮਨ
ਪਾਵਨ' * ॥ ੩੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੀਦਨਿ ਹੋਇ । ਪਠਿਬ ਉਚਿਤ
ਕਰਹਿ ਮੁਹਿ ਸੋਇ । ਤੋ ਮੈਂ ਤੁਮ ਸਭਿ ਕੀ ਲੇ ਆਇਸੁ । ਕਰੋਂ ਕਾਜ
ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਇਸਿ ॥ ੩੭ ॥ ਤੁਮ ਸਭਿ ਹੀ ਲਿਹੁ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ ।
ਤਹਾਂ ਅਹੈ ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ । ਧਰਮ ਦ੍ਰੋਹ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿ ਜਾਨੈ ।
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਛੁ ਰਹਨਿ ਨ ਛਾਨੈ ॥ ੩੮ ॥ ਕਹੈ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਜੇਸੀ

* ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ । * ਭੇਜਣ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦੇਣ । * ਧਰਮ ਦੇ ਵੇਰੀ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ । * ਤਿੱਥੇ ਜਾਕੇ ਰਹਿਣਾ ਕੁਛ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ (ਕਿ ਕੋਸਾ ਕਠਨ ਹੈ) ।

* ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦਣ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਮੋਹੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਜਾਣ, ਗੁਰ ਅੰਸ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ 'ਮਸ' ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਅਦਿਕ ਗੱਲਾਂ, ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ।

ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਇਸੇ 'ਸਦਾ ਪੱਤ੍ਰ' ਦੇ ਆਵਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਗਾਇ ਨੂੰ ਮੋਦ ਕੇ ਮੋਹੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ, ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਜੋ ਪੁੱਛੇ ਨਿਭਰ ਹੋ ਸੱਚੀ ਗਲ ਕਹਿਣੀ, ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਣੀ ਜਿਹਾ ਕਿ:-

“ਮੁਹੇ ਪੁਤਰ ਮੈਂ ਵਚਨ ਜੋ ਕਹੈ । ਤੁਮਰੇ ਗਿ ਸਦਾ ਮੈਂ ਰਹੈ ।

ਦਿੱਲੀਪਤ ਮੈਂ ਜਾਇ ਤੁਮ ਮਿਲੈ । ਕੁਛ ਸ਼ੰਕ ਭੈ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮੈਂ ਗਿਲੈ ॥੪॥

ਤੁਮਾਰਾ ਬਚਨ ਮੁਢਲ ਸਭ ਹੋਏ । ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਬਲੀ ਨਹੀਂ ਕੋਏ ।

ਜੇ ਪੁਛੇ ਮੈਂ ਸਤ ਕਹਿ ਦੀਜੇ । ਕਛੁ ਕਰਾਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਜੇ” ॥੫॥

[ਸਾਖੀ ੧੮੩]

ਬਾਤ। ਤਸ ਦਿਖਾਵਨੋ ਚਹਿ ਬੱਖਸਾਤ। ਤੋ ਬਨਿ ਆਇ ਤਾਹਿ ਕੇ ਮੰਗ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਹੁਇ ਤਿਹ ਸੋ ਬਦਰੀਗ^੧॥੩੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੋ ਕਹਨੋ।
ਸਭਿਨਿ ਸਰਾਹਨੋ ਲਾਇਕ ਲਹਨੋ। ‘ਉਚਿਤ ਬਾਰੰਤਾ ਕਹੀ ਬਨਾਇ।
ਅਜਮਤ ਬਿਨਾ ਜਾਇ ਕਿਸ ਭਾਇ’ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਚਨ ਹਿੰਦੋ ਨਾਮੁ ਤਾਮੇ
‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਪਠਨ ਭਾਗੀ’ ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪਸਟੇ ਤ੍ਰਿਮਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਵਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ]।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੀਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਕਾਰਜ ਕੇ ਕਾਲ^੨। ਕਹਨੋ
‘ਲੇਹੁ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਜੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ॥ ੧ ॥ ਥੰਪਈ ॥ ਤਵ
ਰਸਨਾ ਪਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਾਸਾ। ਜੋ ਤਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ। ਕਬਹੂੰ
ਅੰਨਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਨਾਂਹੀ। ਸਫਲਹਿ ਤਤਛਿਨ ਬਾਦ ਨ ਜਾਹੀ॥੨॥ ਅਥਿਰਾ
ਹੋਇ ਬਿਰਾ ਜਸ ਕਹੈ^੩। ਲਹੈਂ ਅਚਰਤਾ ਜੇ ਚਰ ਅਹੈਂ^੪। ਜੋ ਨਿਤ ਭਰਨੋ
ਰਹੈ, ਨਹਿ ਰਿਤੇ^੫। ਸੋ ਰਿਤ ਜਾਇ, ਨੈਕ ਜੋ ਚਿਤੇ^੬॥੩॥ ਮਿਗ ਤਿਸਨਾ
ਜਹਿ ਰੇਤ ਅਨੀਰ^੭। ਤਹਿ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਜਲਧਿ ਗੰਭੀਰ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੋਥ। ਇਤਨਾਇਕ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੇ ਹੱਥ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ
ਸ਼ਕਤਿਨਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਸਰੂਪ। ਜਿਨ ਕੇ ਅਚਰਜ ਚਲਿਤ ਅਨੂਪ। ਸਭਿ
ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤਿਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਆਇਸੁ ਜਹਿ ਕਹਿ ਟਰਹਿ ਨ ਟਾਰੀ ॥
੫ ॥ ਸੋ ਤਵ ਬਚਨ^੮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਵਿਸਾਏ। ਕਰਹੁ ਨਿਸ਼ੇਕ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਏ।
ਕੋ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਨਿ। ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਉਚਾਵਚ ਟਾਰਨਿ^੯
॥੬॥ ਜਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਹੁ ਉਥਾਰੀ। ਤਤਛਿਨ ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ
ਹੁਇ ਸਾਰੀ^{੧੦}। ਅਸ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਸੁਤਹਿ ਸੁਨਾਈ। ਉਰ ਉਤਸਾਹ
ਕਰਨਿ ਅਧਿਕਾਈ॥੭॥ ਪੁਨ ਦਿਵਤਾ ਹਿਤ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ। ‘ਨੌਰੇਗ ਅਤਿ
ਬਾਦੀ ਜਗ ਜਾਨੇ। ਗੁਰ ਘਰ ਸੋ ਮਤਸਰੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਜੋ

^੧ਵੇਰਸੀ। ^੨(ਵਿੱਲੀ ਜਾਣੇ ਰੂਪ) ਕਾਰਜ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਵੇਖਣੇ)। ^੩ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਚੰਚਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ (ਤੂੰ) ਕਹੇਗਾ। ^੪ਜੋ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ^੫ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੬ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਇਗਾ (ਤੇਰੇ) ਲਗਾ ਭਰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ। ^੭ਜਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ^੮ਸਮੁੰਦਰ। ^੯ਤੇਰੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ। ^{੧੦}ਉਚਿਤ ਅਨੁਚਿਤ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟਾਰਨ =) ਨੀਵਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਯੋਗ, ਅਯੋਗ, ਤੇ (ਉਚ+ਅਉਚ-) ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ (ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਾ, ਟਾਰਨਿ-) ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਕਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੮ ॥ ਕਰਹਿ ਤਰਕ ਮਨ ਕਟਿਲ ਕੁਟੇਵੈ। ਨਿਜ ਮਤ ਕ
 ਕਰਿ ਕੈ ਅਹੰਮੇਵ। ਅਸਮੰਜਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਨ। ਨਾਖਨਿ ਹੋਤਿ
 ਤਰਕਪਤਿ ਮਾਨੈ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇ ਨਹਿ ਕਹੈ। ਰੁਰ ਕੀ
 ਲਘੁਤਾ ਜਿਸ ਮਹਿ ਲਹੈ। ਤਬਿ ਤੁਮ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਉਰ ਆਛੇ। ਕਹੁ
 ਜਥਾਰਥ, ਹੁਇ ਹਿਤ ਪਾਛੈ ॥ ੧੦ ॥ ਤਵ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਿਕਸੈ ਜੈਸੇ। ਤੈਸੇ ਹੋਇ
 ਮਿਟੈ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਭਨਹੁ ਨਿਸੰਗ ਰਾਖ ਗੁਰ ਧਰਾਨ। ਜਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤ*ਹੁਇ
 ਹੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਅਪਨੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਜਿਸ ਨਾਂਹੀ। ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਤ
 ਕਾਰਜ ਤਾਂਹੀ। ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰ ਬਿਸ਼ਾਸ। ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਰਹਿ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਉਨੇ ਸ਼ੋਕਮਾਨ ਹੁਇ ਜਾਤੈ। ਪੂਰਨ ਨਹਿ ਡੋਲਤਿ
 ਕਿਸ ਭਾਂਤੈ। ਬਖਸ਼ੈ ਤਾਂਹਿ ਅਨਟੁਟ ਭੰਡਾਰ। ਖਰਚਨਿ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
 ਬਿਚਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਭੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਆਇਸੁ ਜਿਮ ਕਾਹਿ। ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਗ
 ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹਿਤ ਲਹਿ। ਤਤਛਿਨ ਕਰਹਿ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਸਾਰੇ। ਤੋਹਿ
 ਬਾਕ ਨਹਿ ਕੋ ਹਟਕਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਕਹਿ
 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਧਨ ਧੇਨ। ਭੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਚਹੈ ਸੁ
 ਕਰੈ ਉਥਾਪਨਿ ਥਾਪ' ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਆਗੇ। ਬੰਦਨ
 ਕੀਨਿ ਚਰਨ ਅਨੁਰਾਗੇ। ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਖਿਵਕਾ
 ਰਥ ਸੰਦਰ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਨਖਸ਼ਿਖ ਸਗਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ। ਚੋਕਸ
 ਚਪਲ ਚਾਰੁ ਅਸੁ ਖਰੇ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕਰਿ ਰਾਖੀ। ਹੋਤਿ
 ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨ ਕੇ ਕਾਂਖੀ ॥ ੧੭ ॥ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ। ਅਰੁ
 ਦੂਸਰ ਤਾਰਾ ਪਿਖਿ ਪਾਸ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਇਹ ਕਰੇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਸਮਝਾਏ ਵਿਗ ਖਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਆਨ। ਕਰੇ ਸਾਥ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨ। ਪੌਰ ਬਿਖੈ ਸਮੇਦਨ ਸੁਭ ਕਰੇ। ਜਗਮਗ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
 ਚਮਕਤਿ ਜ਼ਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਤਿਸ ਜੋਰਨਿ ਕਰੇ। ਪਾਵਹਿ ਜੀਨ

*ਮਨ ਦਾ ਟੋਚਾ ਤੇ ਖੋਟੇ ਸੁਫਾਵ ਵਾਲਾ। *ਨੁੰਦੀਗੇ ਦਾ ਮਾਨ। *ਮੱਚੀ ਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਲਾ
 ਹੋਵੇਗਾ। *ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪ) ਬਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ। *ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਰਨੀ ਉਸ
 ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, (ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ) *ਜੋ ਉਣਾ ਹੋ ਸੋ ਤਾਂ ਸ਼ੋਕ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। *ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ
 ਕਾ ਗੁਰਦਾਸ। ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ ਦਾ ਪੜਪੋੜਾ ਸੀ। [੬੪ ਸ਼ੋਨ ੧ ਅੰਸੁ ੨]

*ਪਾ:-ਪ੍ਰਤਾਪ।

ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਖਰੋ* । ਰਾਮਰਾਇ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਆਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸਨੇਦਨ
 ਪਰ ਚੜਿ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਆਪ ਪੁਨ ਆਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਭੇ ਤਿਸ ਥਾਏ* । ਚੜਿ ਕਰਿ ਚਲਹਿ ਹੋਰਨੇ ਕਾਜਾ । ਆਇ ਜੁਰਨੈ ਬਹੁ
 ਨਰਨਿ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਪਰ ਅਸਵਾਰੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲਨੈ
 ‘ਚਲਹੁ ਅਗਾਰ’ । ਤਤ ਛਿਨ ਸ਼ਬਦ ਗੀਭੀਰ ਉਠਾਇ । ਸਨੇਦਨ ਮਗ
 ਗਮਨੀ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਿਤੀ ਦੂਰ ਲਗਿ ਫੇਰ ਮੁਰਜੈ ਹੈ । ਲਖਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹਰਖ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਹੋਰਤਿ ਬਿਸਮਾਏ ‘ਪੈਨ ਪੈਨ
 ਸਤਿਗੁਰੁ’ ਅਲਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਫਿਰ ਕਰਿ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈ* । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਕੀ ਭੀਰ ਖਰੀ ਹੈ । ਸ਼ਕਤਿ
 ਦਿਖਾਇਵ ਬੁਧਿ ਹਰੀ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਲਾਈ ।
 ਅਜਮਤ ਕੋ ਆਗੈ ਬਹੁ ਥਾਈ* । ਲਗਨੈ ਖਰਚਬੇ ਚਲਤਨੈ ਘਰ ਤੇ ।
 ਨਿਕਸਨੈ ਨਾਹਿਨ ਅਬਿ ਲੋ ਪੁਰਿਤੇ ॥ ੨੫ ॥ ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ ਥਾਨ ਜਿਸ ਥਾਹੋ ।
 ਭਹਿ ਅਜਮਤ ਕੋ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਹੋ* । ਅਬਿ ਤੋ ਇਸ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ ।
 ਦੋਰਾਈ । ਬਨ ਅਸੁ* ਰਥ ਜੋਈ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਨੈ ।
 ‘ਮੈਂ ਪਤਿਆਵਨਿ ਕੋ ਇਸ ਚਹਨੈ । ਅਬਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਟਿਕ ਗਇਉ ।
 ਅਪਨੇ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਭਇਉ ॥ ੨੭ ॥ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹੈ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ।
 ਨਿਭਲ ਨ ਜਾਵਹਿ ਕਰੋਂ ਉਥਾਰੀ* । ਬਹੁਰੇ ਰਥ ਸੇਂ ਜੁਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋਤਲ
 ਅਪਰ ਪਾਲਕੀ ਸੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਰਮਰ ਚਾਰੁ ਦੋਰਤਿ ਦੁਤਿ ਦੇਤਿ । ਮਨਹੁ
 ਮਰਾਲ ਉਡਾਰੀ ਲੇਤਿ । ਸਕਲ ਮਾਤ ਕਹੁ ਬੰਦਨ ਕਰੀ । ਹੋਰਤਿ ਸੁਭ
 ਪ੍ਰੇਮਾਤੁਰ ਖਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਮੋ ਕਰੀ
 ਯੁਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਇ* । ਅਪਰ ਬੰਦਿਬੇ ਉਚਿਤ ਨਿਹਾਰੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ* ਚਰਨ
 ਬੰਦ ਕਾਰ ਸਾਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ ਚਲਨਿ ਕੋ । ਸਜਲ
 ਕਰਤਿ ਲੋਚਨ ਪਲਕਨਿ ਕੋ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਤੋ ਹੋਇ ਅਰੁਵਿ । ਮਾਰਗ
 ਗਮਨਜੋ ਆਗੈ* ਗੁਢ* ॥ ੩੧ ॥ ਦਿੱਲੀਪੁਰਿ ਕੋ ਸਨਮੁਖ ਗਵਨਾ । ਸਰਬ

*ਉਸ (ਰਥ) ਨੂੰ ਘੋੜੇ (ਅਜੇ) ਨਹੀਂ ਜੋੜੇ ਸਨ, ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਬਾਠੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ । *ਜਿਸ
 ਥਾਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਕਰਾਮਾਤ (ਪ੍ਰਗਟ) ਕਰ ਦਿਖਾਵਾਣੀ । *ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ । *ਚਰਨ
 ੩ । *ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ । *ਅੱਗੇ ਨੂੰ, ਵੱਧੇ (ਭਾਵਾਂ ਵਾਲਾ) ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ।

*ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ—ਆਛੇ—ਦੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਗੁਢ ਆਛੇ ਵਾਲਾ’
 ਮਹਾਵਰਾ ਹੈ । ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਜਿਸ ਰਵਨਾ^੧। ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁ ਰੋਪਰ ਕਰਜੇ। ਖਾਨ ਪਾਨ
ਨਿੰਦਾ ਰਸ ਵਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੂਚ ਕਰਿ ਚਲੇ। ਬਾਹਨ ਨਰ
ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਭਲੇ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸਾ ਜਬਿ ਹੋਇ। ਕਰਹਿ ਸਿਵਰ ਸੁਖ
ਸੇ ਰਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿਕੈ। ਮਾਰਗ
ਉਲੰਘੇ ਦੇਸ ਨਿਹਰਿ ਕੈਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਜੇਤਿਕ ਮਗ ਆਏ। ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ
ਜਾਤਿ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਅਨੰਦਤਿ ਹੋਏ। ਦਿਨ ਗਮਨੇ
ਨਿਸ ਸੁਖ ਸੇ ਸੋਏ। ਨੌਰੋਗ ਦੂਤ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਏ। ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੀਏ ॥ ੩੫ ॥ ਤਤਛਿਨ ਦੂਤ ਅਗਾਊ ਗਯੇ। ਸੁਧ ਆਵਨਿ ਕੀ
ਬੋਤਿ ਸੁ ਭਯੇ। 'ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਸੇ। ਇਤਿ ਕੋ ਸੋ ਨਹਿ
ਅਵਤਿ ਕੈਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪਨੋ ਪਠਿਬੇ ਕਰਜੇ। ਮੋ ਸੰਗ ਅੰਸੋ ਬਾਕ
ਉਚਰਜੇ।—ਅਜਮਤਿ ਸਾਹੁ ਚਹੈ ਜੋਲਈ। ਸੋ ਹਮਨੇ ਨਿਜ ਸੁਭ ਕੋ ਦਈ
॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਜੇ ਚਹੈ ਸੁ ਸਕਲ ਦਿਖੈ ਹੈ। ਇਸ ਕੋ ਕਹਜੇ ਨਿਫਲ ਨਹਿ
ਹੈ ਹੈ। ਅਪਰ ਸਾਹ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ। ਮਿਲਨਿ ਹਮਾਰੇ ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਈ
॥ ੩੮ ॥ ਸਾਹਿ ਜੁ ਬਾਛਤਿ, ਹਮ ਨੇ ਭੋਜਾ। ਬਿਨ ਸੰਸੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੁ
ਲੇਜਾ।—ਤਿਨ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਮਮ ਆਯੋ। ਨਰ ਬਾਹਨ ਕਹੁ ਬਹੁ ਸਮੁਦਾਯੋ
॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੋਗ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੀ।—ਜੋ ਹਮ ਬਾਛਤਿ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ।
ਸੋ ਦਿਖਰਾਵਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਿ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥
ਜੇ ਕਰਿ ਇਸ ਤੇ ਕਾਜ ਨ ਸਰੈ। ਬਹੁਰ ਹਕਾਰਨਿ ਤਿਸ ਕਹੁ ਕਰੈ। ਅਰਜੇ
ਨ ਰਹੈ ਆਇ ਬਿਨ ਦੋਰਿ ਜਿਨਹੁ ਪਠਜੇ ਸੁਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਬਡੇਰ—॥ ੪੧ ॥
ਇਸ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਮਨੁਜ ਪਠਾਏ। ਸੁਭ ਸਥਾਨ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਏ। ਅਪਰ
ਸੇਵ ਕਹੁ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਜੇ। 'ਬਾਛਤਿ ਵਸਤੁ ਦੇਹੁ ਮਹਾਨਜੇ' ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਹੈ ਨਰਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਚਰਨਨ' ਲਾਮ ਸਪਤ ਤਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੭ ॥

੩੮. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਮੋਇਆ ਬੋਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਪਹੁਵੇਸ਼ ਕੈ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਕਰਜੇ ਸਿਵਰ
ਸੁਭ ਰੀਤਿ ਸੇ ਰਹਿ ਮਜਨੂੰ ਜਿਸ ਬਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਕੁਰਕੇਸੁਰ ਬਹੁ
ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਅਪਨਿ ਸਲਾਹੀ ਸਕਲ ਹਕਾਰੇ। 'ਅਜਮਤ ਦੇਨਹਾਰ

^੧ਇਰ। ^੨ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ। ^੩ਭਾਵ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਟਿੱਏ, ਕੁਰਕੇਸੁਰਾ ਹੈ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਏ। ਜਿਥੇ
ਆਇ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਟਿਕੇ ਸਨ।

ਅਬਿ ਆਯੋ । ਆਪ ਨਹੀਂ, ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥੨॥ ਹਮ ਸੇਂ ਬਿਨਾ ਮਿਲੇ
ਇਕ ਵਾਰੀ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੁਛ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਰੀ । ਹੁਇ ਅਤਿ ਕਠਨ ਜੁ
ਬਨ ਨਹਿ ਆਵੇ । ਇਹੁ ਸਲਾਹ ਅਝਿ ਹੀਨਤਿ^੧ ਪਾਵੇ ॥ ੩ ॥ ਕਯਾ ਕਹਿ
ਪਠਹਿ, ਕਹਾਂ ਕਰਿਵਾਇ ? ਜਿਸ ਮਹਿ ਕਿਸ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ ।
ਮਿਲਿਬੇ ਤੇ ਪੁਰਬ ਪਤਿਆਵੇ । ਲਖਹਿ ਉਚਿਤਤਬਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਵੇ^੨ । ੪।
ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾ ਹਰਖਾਏ । ਸ਼ਾਹ ਸਰਾਹਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਦਾਨ ਸ਼ਵੇਦ
ਬਿਲੇਦ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ਕਹਿ ਪਠਵਹੁ ਜਿਮ ਰੁਚਿ ਹੁਇ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੫ ॥
ਅਸ਼ਟਿ ਸਿਧਿ ਹੋਵਤਿ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਆਦਿਕ ਬਨ ਜਾਹੀਂ ।
ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਤ । ਸੋ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਜਗਤ ਬੱਖਸ਼ਾਤ ॥ ੬ ॥
ਅਚਰਜ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਜੋ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਸਕੈ ਨ ਜਾਨਾ ।
ਸਭਿ ਤੇ ਉਲੰਘਿ ਏਕ ਰੈ ਬਾਤ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਿਵਾਵਨਿ ਕੀ ਬੱਖਸ਼ਾਤ ॥ ੭ ॥
ਇਸ ਮਹਿ ਏਕ ਕਠਹੁ ਚਤੁਰਾਈ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਕਹੈ ਬੁਝਾਈ ।
ਹੋਹਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋ ਦੇਹਿ ਜੁ ਪਰਸੋ । ਤਿਸਹਿ ਜਿਵਾਇ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਖਰਨੈ^੩ ॥
੮॥ ਜੇ ਕਰਿ ਦੇਹ ਜਾਇ ਦਫਨਾਈ । ਕਿਧੈਂ ਕੋਇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਲੇ ਖਾਈ^੪ ।
ਕਿਧੈਂ ਅਗਨਿ ਕੋ ਬੀਚ ਜਰਾਵੈਂ । ਦਿਖਯੋ ਨ ਅਬਿ ਲੋ ਤਾਹ ਜਿਵਾਵੈ^੫ ॥

^੧ਹੀਨਤਾ । ^੨ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ (ਜੀਵ) ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਹੋਵੇ ।

*ਅਗੋਂ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ ਅਜ
ਤੀਕ ੭੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਕੀ ਵਸਤੂ ਹੈ,
ਇਸਦਾ ਬੀਚਾਰ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿੱਚ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਰਗਾਇ ਜੀ ਨੇ ਇਹ
ਤਾਕਤ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਸੋਭੀ ਨਿਭੀ ਵੇਲੇ ਤੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਅਮੂਲੀ ਮੁਜਬ ਵਰਤਣ ਲਈ
ਵਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਕੀਹ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸਤਿਗੁਰ
ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ੫੮ ਅੰ: ੮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ।

ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਿਖਾ ਮੱਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਸ ਪਰ ਪੱਛਮੀ
ਦੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵੇਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ੬੦ ਵਰ੍ਹੇ
ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਨੇ ਨੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਭਰਾ
ਵਿੱਤੀ ਸੀ । ਪਰ ਹੁਣ ਅਨੇਕਾਂ ਰੱਲਾਂ ਜੋ ਤਦੋਂ ਅਨਦੋਣੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ
ਪੱਛਮੀ ਦੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਮੰਨਣੀਆਂ ਅੰਝ ਵਿੱਤੀਆਂ ਹਨ । ਮੇਸਮਰੇਜ਼ਿਮ, ਵੈਲੀ ਪੈਥੀ,
ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਾਚ ਲੈਣੇ, ਆਦਿ ਬਾਤਾਂ ਸਹੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।
ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਜੋਲ (ਸਪਿਰਚੁਲਿਜ਼ਮ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਨੌਖਾਂ ਕੌੜਾਂ ਆਦਮੀ

[ਥਾਈਂ ਹੁਣ ਭਈ ਚੰਬੇ ਘਰਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੋਣ]

੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਛਲ ਕੀਜੈ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਇਹੁ ਬਕਰਾ ਜ਼ਾਫਤ ਕਹਿ ਬਾਤੀ ।
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਸਗੀ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ । ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਰਖਾਵਹੁ
 ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਤਿ ਬਿਖੇ ਤਿਸ ਆਮਿਖ ਖਾਇ । ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਅਜ ਕੋ ਪੁਨ
 ਪਾਇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਸੋ ਮੰਗਵਾਵਉ । ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਾਵਉ ॥
 ੧੧ ॥ ਇਸ ਛਲ ਤੇ ਬਾਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਉ । ਨਹਿ ਜੀਵੈ ਤਬਿ ਸ਼ਰਾ ਮਨਾਵਉ ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਅਤਿ ਹੋਇ ਬਡੇਰੀ । ਤਬਿ ਬਚਿ ਹੈ ਨਤੁ ਪਰੈ ਕੁਢੇਰੀ ॥
 ੧੨ ॥ ਇਸ ਸਲਾਹ ਜਬਿ ਦੀਨਿ ਸਲਾਹੀ । ਨੀਕੀ ਮਾਨਿ ਸ਼ਾਹ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
 ਚਿਤਵੈ ਚਿਤ—ਅਜ ਕਜੇਂਹੁ ਨ ਜਾਵੈ । ਤਬਿ ਹਮਰੇ ਮਤ ਮੈਂ ਸੋ ਥੀਵੈ—॥
 ੧੩ ॥ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਪਹੁੰਚਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੇ
 ਦੀਨਸਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਪਨੋ ਅਜ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਮਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟ ਬਹੁ ਸੁਸ਼ਟ
 ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਹਿਤ ਖਾਵਨਿ ਕੇ ਸੋ ਤਹਿ ਭੋਜਾ । ਕਹਨੈ ‘ਸਕਲ ਵਸਤੁ
 ਸੰਗ ਲੇਜਾ’ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਿਯ ਭੋਰਾ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਲੇ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਹੋਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਇਛਾ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ । ‘ਜ਼ਾਫਤ ਪਠੀ
 ਮਾਨ ਤੁਮ ਕੀਨਸਿ । ਸਰਬ ਸੋਜ ਇਹੁ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ । ਲੀਜੈ ਅਜ ਕਰਿ
 ਲੇਹੁ ਅਹਾਰੀ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਨੈ ਸਭਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਏ । ਮਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਲਖਿ ਲਏ । ਅਪਨਿ ਨਰਨਿ ਸੋ ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । ‘ਹਿਤ ਅਹਾਰ
 ਕੇ ਬਡ ਅਜ ਦੀਨਿ ॥ ੧੭ ॥ ਇਸ ਕੋ ਆਮਿਖ ਕਰਹੁ ਰਸੋਈ । ਖਾਲ
 ਅਸਥਿ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ਖੋਈ । ਜਬਿ ਮਾਰਹੁ* ਇਕ ਟੰਗਰੀ ਲੇਹੁ । ਬਡ
 ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਪਾਠ ਦੇਹੁ’ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਤਸ ਕੀਨਸਿ ਕਾਰ ।

*ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਬੱਕਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਮੰਗਵਾ ਹੈ, ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੁਹਾਨੂੰ ਘਲ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। *ਸੁਸ਼ਟ। *ਬੁਧੀ ਵਿੱਚ (ਅ) (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਮਤਾ। *ਖੱਲ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ। *ਪਾ:—ਕੁੱਠਹੁ=ਮਾਰੇ। ਕੁੱਠਾ ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤ੍ਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਧੀ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਅਰਥ ਸਨ=ਮਾਰਨਾ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਦੂਰਪ ਅਮੋਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਰ ਬੜੇ ਮਾਦਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵੇਤਾ ਕਾਇਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਚੇ ਆਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੱਸੀਆਂ, ਅਜਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜੱਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਬੋਝੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਆ ਵਿਗਿਆਨ ਪੁਜਬ ‘ਸਿਧਿ’ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸੰਯਮ ਨਾਲ ਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ।

ਕੁੰਠਨੈ ਅਜ ਕੋ ਹੋਤੁ ਅਹਾਰ। ਲੇ ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਗਏ। 'ਰਾਮਰਾਇ
 ਕੇ ਆਵਤਿ ਭਏ ॥੧੯॥ ਤਿਨ ਵਿਗ ਜਾਵਤ ਭੇਜੀ ਸ਼ਾਹੁ। ਇਹੁ ਅਮਿਖ
 ਪਠਯੋ ਤੁਮ ਪਾਹੁ। ਅਪਰ ਕੁਸਲ ਕੇ ਏਝਨਿ ਕਹਨੈ। ਰਾਵਰਿ ਸਾਥ
 ਮਿਲਨਿ ਕਹੁ ਚਹਨੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਜਿਸ ਮਨ ਅਹੈਕਾਰੇ। ਲੇ
 ਕਰਿ ਅਮਿਖ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ।—ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ। ਪਠਨੈ
 ਮਾਸ ਹਿਤ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਨੀਕੀ ਕਹਿ ਬਾਤ।
 ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਇਹੁ ਨਿਤ ਵਿਗ ਜਾਤਿ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਅਮਿਖ
 ਪਕਵਾਯੋ। ਅਪਨੇ ਖਾਨੇ ਸੇਂ ਕਾਰਿ ਖਾਯੋ ॥੨੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਕਰਨੈ। ਅਸਥਿ ਖਾਲ ਇਕ ਬਲ ਕਰਿ ਧਰਨੈ। ਅਪਰ ਮਾਸ ਖਾਯੋ
 ਬਰਤਾਇ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥੨੩॥ ਜਾਮਨਿ ਬਿਖੈ ਪੌਢ
 ਕਰਿ ਸੇਏ। ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਜਾਗਨਿ ਹੋਏ। ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਪਵਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰਬਾਨੀ। ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਸੁਖ ਸੇਂ ਤਿਸ ਬਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਉਤ ਨੌਰੇਗੀ ਸਭਾ
 ਲਗਾਈ। ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ਗੀ ਸਮੁਦਾਈ। ਕਰਨੈ ਜ਼ਿਕਰ 'ਅਜ ਤਹਾ ਪਠਾਯੋ।
 ਜੀਵਤਿ ਹੈ ਕਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਖਾਯੋ?' ॥ ੨੫ ॥ ਭੇਜਨੈ ਨਰ ਧੁਧ ਲੈਬੈ
 ਕਾਰਨ। ਜਾਇ ਸੁਕੀਨਸਿ ਨੀਕ ਨਿਹਾਰਨਿ। ਜਾਨਨੈ ਸੁਨਨੈ 'ਰੈਨ ਸੇਂ
 ਖਾਯੋ'। ਅਇ ਤੁਰਤ ਨੌਰੇਗ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਨੈ 'ਬਾਛਤਿ
 ਚਿਤ ਹੋਈ। ਅਬਿ ਜਾਚਹੁ ਅਜ ਪਠਿ ਨਰ ਕੋਈ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ
 ਖੇਲਨ ਵਾਰੇ। ਭੋਰੇ ਪਠਨੈ ਸਮੀਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਬਿ ਖੇਲਨਿ ਕੋ
 ਹਿਤ ਸੇ ਚਾਹੈ। ਜਿਦ ਕਰਿ ਰੁਦਤਿ ਅਮੁਦਤਿ ਮਹਾ ਹੈ'। ਇਮ
 ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਨੈ ਨਿਜ ਨਰ ਕੋ। 'ਕਹਿਤੇ' ਕੁਛੁਕ ਜਨਾਵਹੁ ਡਰ ਕੋ' ॥
 ੨੮ ॥ ਬਾਕ ਚਾਲ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਯੋ। ਵਿਗ ਬਿਤ ਹੈ ਕਰਿ ਕੂਰ
 ਸੁਨਾਯੋ। 'ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਅਜ ਸੋਦਈਏ। ਤਿਸਕੋ ਪਲਨੈ ਔਰੇ ਲਈਏ' ॥
 ੨੯ ॥ ਰਾਤਿ ਭੁਲਾਵੇ ਮੈਂ ਦੇ ਗਯੋ। ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਪਾਵਤ ਭਯੋ।
 ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਬਡ ਧੂਮ ਉਠਾਈ। ਪਚ ਹਾਰੇ ਪਰਚਨੈ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰਿਸ ਹੁਇ ਆਈ। ਝਿਰਕੇ ਲੋਕ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਈ।
 ਦੁਮ ਲਗਿ ਖਫਰੀ* ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਦੀਜੈ ਅਜ ਸਗਰੀ* ਮਿਟਿ ਜਾਇ

*ਭੁਏਖੇ ਵਿਚ। *ਉਦਾਸ। *ਗੱਲ ਕਰਿੰਦਿਆਂ। *ਫੂਤ। *ਪਰਚਿਆ ਨਰੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। *ਹੁੱਸਾ।

*ਪਾ:—ਖਫਰੀ।

॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਜ ਕਹਨੈ । ‘ਸੇ ਅਜ ਕੁਠਨੈ ਜਿਯਤਿ
ਨਹਿ ਰਹਨੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਪਲਟੇ ਦੇਂ ਹਮ ਔਗਨਹਿ ਅਬਿ ਪੱਧਤਿ ਸੋ ਕਿਤ
ਠੈਰ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਖੇਲ ਸਹਿਜਾਵੇ ਲਾਵਹ । ਤਿਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਅਜ
ਦਿਖਰਾਵਹੁ । ਪਰਚ ਸਾਇਗੋ ਜਨੈਂ ਕਰੈਂ ਕਰੇ । ਸੋ ਕਿਮਹਾਥ ਆਇ ਜੋ ਮਰੇ’
॥ ੩੩ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ । ‘ਸੋ ਤੋ ਮਰਨੈ ਲੀਨਿ ਨਿਸ
ਖਾਈ । ਕੈਸੇ ਹਾਥ ਆਇ ਮਿਤੁ ਹੋਯੋ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਦੇਖੋ ਕਉ ਜੋਯੋ’ ॥
੩੪ ॥ ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪਠਨੈ ਰਿਸਾਈ । ‘ਜਨੈਂ ਕਰੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ ਅਜ
ਪਠਾਈ । ਨਹਿ ਤ ਸਹਿਜਾਵੇ ਕੋ ਖਜਾਲਾ ਰਹੇ ਟਲਾਇ ਨ ਟਲੈ ਬਿਸਾਲ’ ॥
੩੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਿਗਾਓ ਫੇਰ । ਗਏ ਤੁਰਕ ਤਾਗੀਦ ਬਝੇਰ ।
ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਏ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ‘—ਜਨੈਂ ਕਰੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ—ਪੁਨ
ਫੁਰਮਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਜਾਨੀ । ‘ਜਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਆਯੋ
ਇਸ ਥਾਨੀ । ਬਿਨਾਂ ਮਿਲੇ ਚਾਹੈ ਤੁਰਕੇਸ਼ । ਅਚਰਜ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਉਂ
ਵਿਭੇਸ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸਥੀ ਖਾਲ ਵਿਖੈ ਸਭਿ ਪਾਏ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਜਲ
ਫਿਰਕਾਏ । ਉਠਨੈ ਜੀਵ ਅਜ ਸੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੁਲਤਿ ਬਿਹਾਲਾ’ ॥ ੩੮ ॥ ਭੀਨ ਚਰਨ ਜਿਸ ਕੇ ਤਹਿ ਫਿਰਿ ਹੀਭੇ ਬਿਸਮੇ
ਸਭਿ ਲੋਕ ਨਿਹਰਿਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਰਨਿ ਕੋ ਸਾਥ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ
ਕਾਜੀ ਇਸ ਥਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋ ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਹੁ ।—ਹਮ ਨੇ ਭੇਜ
ਈਨਿ ਤੁਮ ਪਾਹੁ । ਚੋਬੋ ਚਰਨ ਜਿ ਚਹੁ ਬਨਾਵਹੁ । ਵਿਗ ਕਾਜੀ ਤਿਸ
ਤੇ ਬਨਿਵਾਵਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਤਨਕ ਹਮ ਨੇ ਕਰਨੈ ਅਹਾਰਾ । ਤਿਤੋ ਬਨਾਇ
ਈਨਿ ਤਸ ਸਾਰਾ । ਜਿਤੋ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਬਨਨੈ ਨਿਹਰਨੈ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਜੀ
ਖਾਵਨਿ ਕਰਨੈ—’ ॥ ੪੧ ॥ ਇਮ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਲੇ ਆਏ । ਜਹਾਂ
ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਦਭੁਤ ਬਿਸਮਾਏ । ਅਤਿ
ਕੋਤਕ, ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ‘ਭੀਨ ਚਰਨ ਕਿਮ ਰਹੇ?’
ਬਤਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ ਇਨ ਕਾਜੀ ਥਾਯੋ । ਤਿਨਹਿ ਕਹਨੈ—ਤਿਸਤੇ
ਲਗਵਾਵਹੁ । ਨਿਸ ਅਜ ਕੋ ਸਾਬਤ ਬਨਵਾਵਹੁ—’ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਦੰਗ
ਕਾਜੀ ਦਿਸਿ ਹੋਰਾ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਕੁਛ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ‘ਦੇਖਨੈ ਹਿੰਦੁਨਿ
ਕੋ ਗੁਰ ਸਾਰਾ । ਕਰਨੈ ਕਾਜ ਤੁਮ ਫਲ ਸੋ ਰਾਚਾ ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ
‘ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ਫੋਲ । ‘ਬਿਹਾਲ (ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ) ।

ਛਲ ਕਰਿ ਤੋਹਿ ਦਬਾਵਾ । ਅਬਹਿ ਬਨਾਵਹੁ ਜਸ ਤੁਮ ਖਾਵਾ । ਦੇਵੈ
ਜਿਮ ਬੈਠੇ ਸੁਦਾਈ । ਨਾਹਿ ਤੁ ਸਭਿ ਮੈ ਲਾਜ ਗਵਾਈ ॥ ੪੫ ॥
ਪਸਰਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਇਹੀ ਬਿਭਾਤਿ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੁਮ ਕੂਰੇ ਸਭਿ ਭਾਤਿ ।
ਪ੍ਰਬ ਛਲ ਕਰਿ ਅਜ ਦਿਲਵਾਯੋ । ਵੈਕ ਚਰਨ ਲੇ ਤਿਸਕੋ ਖਾਯੋ ॥ ੪੬ ॥
॥ ਰੁਤੁ ਨੇ ਸੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦਿਯੋ । ਤੁਰਬਨਿ ਤੇ ਪਗ ਵੈਕ ਨ ਭਯੋ ।
ਇੰਝੁਨਾਇਕ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨਾ । ਕਾਜੀ ਲੋਜਿਤਿ ਮੁਢ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥
ਨਿੰਮਿ ਨਾਰ ਕਰਿ ਬਾਕ ਨ ਆਵਾ । ਅਚਰਜ ਸਭਾ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਸਮਾਵਾ ।
ਅਹਮਤ ਮਹਾ ਜਾਨਿ ਤੇ ਮੋਨ । ਤੁਰਕ ਸਕਹਿ ਸਭਿਰੁ ਰ ਕੋ ਕੋਨ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਦਿੱਖੇ ਨਵਮਿ ਵਾਰੇ 'ਅਜਮਤਿ' ਪੁੰਨ ਕਾਨਨ ਨਾਮ ਅਨੰਦ ਦਿਸੈ ਅੰਤੁ ॥ ੩੯ ॥

੩੯. [ਚਹਿਲੀਲੀ ਹੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ । ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਵੱਲ ਬਣਾਏ] ।

ਦੋਹਰਾ । ਲੋਜਿਤਿ ਕਾਜੀ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਹੈ ਬਦਨ ਨਿਹਰਾਇ । ਹਰਖ ਭਯੋ
ਨੌਰੀਗ ਮਹਾ ਮਿਲਿਬੇ ਚਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਮਤਿ ਬਿਸਮਤ
ਨੋ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਅਜਮਤਿ ਇਨ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ' ਪੁਨ ਪਰਖਨਿ
ਹਿਤ ਠਾਨਿ ਉਪਾਉ । ਅਜਮਤਿ ਜਿਯੈ ਨਾਹਿ ਤੁ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ ੨ ॥
ਪੋਸ਼ਿਸ ਸੁਖਮ ਬਸਤੁ ਬਨਾਏ । ਤਿਨ ਮਹਿ ਸ਼ਹਿਰ ਬਿਸਾਲ ਲਗਾਏ ।
ਫੁਵਤਿ ਅੰਗ ਕੋ ਹਾਨਹਿ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਜਯੋਂ ਬਿਸੀਅਰ ਭਸ ਜਾਇ ਮਹਾਨਾ ॥
੩ ॥ ਸਗਰੇ ਬਸਤੁਨਿ ਬਿਥੈ ਰਚਾਈ । ਮਨੁਖ ਸਮੀਪੀ ਹਾਥ ਪਠਾਈ ।
'ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਉ ਸਾਰੀ । ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਰਹਿ ਲੈਹੁ ਨਿਹਾਰੀ' ॥
੪ ॥ ਲੈ ਗਮਨੈ, ਗੁਰਸੁਤ ਢਿਗ ਆਇਵ । ਪੋਸ਼ਿਸ ਆਰੋ ਧਰੀ
ਬਨਾਇਵਾ 'ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹੈ' ਤੁਮ ਸੋ ਬਚਨ ਬੰਦਗੀਕਹੈ
॥ ੫ ॥ ਹੇਤੁ ਪਹਿਰਬੇ ਪੋਸ਼ਿਸ ਨੀਕੀ । ਪਠੀ ਮੋਹਿ ਕਰ ਸ਼ਰਧਾ ਜੀ ਕੀ ।
ਮਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਬਾਕ ਉਚਰੈ—ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕਰੈ—॥ ੬ ॥
ਅਬਹਿ ਸਫਲ ਹੁਇ ਪਠਵਨਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਪਹਿਰਨਿ ਕਰਹੁ ਅਪਨਿ ਤਨ
ਮਾਹੂ । ਸਭਿਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇਲਖੀ ਖੁਟਾਈ । ਤਉ ਚਹਤਿ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ
॥ ੭ ॥ ਲੈ ਕਰਿ ਸਗਰੀ ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਤੈਸੇ ਧਰਿ ਧੀਰ ।
ਜਿਨ ਕੇ ਦੇਖਤਿ ਬਿਖ ਬਿਨਸਾਇ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਕ*ਕਿਮ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ
॥ ੮ ॥ ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਸੋ ਬੈਠੈ ਰਹੈ । ਬਿਸਮਤ ਦੇਖਤਿ ਕਛੁ ਨ

*ਨੀਵੀ ਧੋਰ ਕਰ ਲਈ । *ਨਿਵਾਰੇ । *ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੀਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ । *ਵੇਜੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਦੋਬੀਂ ਚਿਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ । *ਪਾ:-ਸਕਹਿ ।

ਕਹੈ। ਏਕ ਪਹਿਰ ਬੀਤਾਵਨਿ ਕਰੇ। ਪੁਨ ਉਠਿ ਗਮਨੈ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੇ
॥ ੯ ॥ ਅਲਮਗੀਰ ਸੰਗ ਸਭਿ ਭਾਖੀ। 'ਮੈਂ ਪਹਿਰਾਇ ਇਖਤਿ ਰਹਿ
ਆਖੀ'। ਜਿਮ ਪ੍ਰੰਨ ਮੁਖ ਪਹਿਰਨਿ ਕਰੀ। ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਥਹਿ ਦੁਤਿ
ਧਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਸਾਮ ਬੀਤੇ ਮੈਂ ਆਯੋ। ਨਿਜ ਸੁਭਾਉ ਬੋਲਤਿ
ਬਿਕਸਾਯੋ। ਜਿਸਕੇ ਅੰਗ ਪਹਿਰਿਬੇ ਕਹੋਏ ਘਟਿਕਾ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਧਰੇ॥
੧੧॥ 'ਸੋ ਤਿਨ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਪਹਿਰਾਇਬੈਠੇ ਬਿਕਸਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ'।
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਗਯੋ। ਸਜਾਨੇ ਤੁਰਕ ਬੁਲਾਵਤਿ ਭਯੋ॥
੧੨॥ ਫਾਜ਼ਲ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਮਹਾਨੇ। ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੇ ਗਾਏ ਸਿ ਮੁਲਾਨੇ।
ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਇ ਸਕਲ ਸਮਝਾਏ। 'ਇਹੁ ਗੁਰ ਹਿੰਦੁਨਿ ਸਿਹਰ'
ਕਮਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਸ ਕੋ ਹਮ ਕਹੈ। ਸਕਲ ਬਾਤ ਤੇ ਉਪਰ
ਰਹੈ। ਜਿਮ ਨਹਿ ਸਿਹਰ ਹੋਇ ਕੁਛ ਐਸੇ। ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਕਹਹੁ ਸਭਿ
ਰੈਸੇ' ॥ ੧੪ ॥ ਤਬਿ ਫਾਜ਼ਲ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨਾ। 'ਹਮ ਤੇ ਸੁਨੀਏ
ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨਾ! ਪ੍ਰਥਮ ਭਯੋ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ। ਬਿਚਰਨੈ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ
ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਕਰਨੈ ਸਿਹਰ ਮੱਕੇ ਮਹਿ ਜਾਇ। ਸਕਲ ਮੁਜਾਵਰ ਉਰ
ਬਿਸਮਾਇ। ਜੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ ਦੀਨ ਬਧਾਵਹੁ। ਚਹਤਿ ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਹੋਇ
ਬੁਲਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਤੈ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ। ਇਸ ਕੋ ਆਨਹੁ ਸ਼ਰਾ
ਮਝਾਰੀ। ਹਿੰਦੁ ਸਭਿ ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਅਹੈ। ਮਾਨਹਿ ਪੁਨ, ਜੈਸੇ ਤੁਮ
ਕਹੈ' ॥ ੧੭ ॥ ਜੇ ਘਰ ਹੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ। ਦੋਭਾ ਆਯਹੁ ਸਿਹਰ
ਘਨੇਰਾ॥ ਜਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਹ ਭਹਾਂ ਦਿਖਾਵੈ। ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਤੂਰਨਿ ਭਰਮਾਵੈ
॥ ੧੮ ॥ ਸਿਹਰ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਮਨ ਬਿਚਲਾਯੋ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ੀਨ ਜਸੁ ਬਿਦ-
ਭਾਯੋ। ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੁ ਮਤਿ ਕਾਰੇ। ਸਿਹਰ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਕਿਮ ਨਹਿ
ਬਾਰੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਖਾਨਾ ਕਰਿਵਾਵਹੁ। ਦੇ ਕਰਿ ਕਿਸ ਕੋ ਹਾਥ
ਪਠਾਵਹੁ। ਕਿਸੁ ਜਤਨ ਤੇ ਤਿਸੇ ਖੁਲਾਵਹੁ। ਅਪਨੇ ਦੀਨ ਬਿਖੇ ਕਰਿ
ਲਜਾਵਹੁ ॥ ੨੦ ॥ ਅਲਮਤਿ ਸਿਹਰ ਜਿਤਿਕ ਇਨ ਕੇਰਾ। ਸਭਿ ਮਿਟਿ

ਐਵੇਗਰੇ ਬ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਸੀ। 'ਅੱਖੀਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ। 'ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ
(ਕਿ ਪਹਿਨੀ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ), ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਖਿੱਤੇ
ਹੋਏ ਰਹੇ। 'ਬਿਕਸ'। 'ਜਸੁ'। 'ਜਿਵੈ' ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਮੰਨਣਗੇ (ਹਿੰਦੂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦੂ ਵਿਚ
ਆ ਜਾਣ) ਮਝਾਰੇ'। '(ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ) ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ।

ਜਾਇ ਨ ਲਾਗਹਿ ਦੋਰਾ। ਸੁਨਤਿ ਸਾਹੁ ਤੈਸੇ ਕਰਿਵਾਯਹੁ। ਖਾਨਾ ਅਪਨਾ
 ਤਜਾਰ ਕਰਾਯਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਰੋਗਾ ਲੀਨਿ ਹਕਾਰਿ । ਤਿਹ
 ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ‘ਸਿਫਤਿ ਸਮੇਤ ਕਹਹੁ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਖਾਨੋ
 ਅਪਨੇ ਦੇਹੁ ਖੁਲਾਇ ॥ ੨੨ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤਿ । ਹੈ
 ਆਛੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਸਾਤ । ਹਿੰਦੂ ਬੁਰਕ ਜਾਤਿ ਇਕ ਜਾਨੇ । ਇਕ
 ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਛਾਨੇ ॥ ੨੩ ॥ ਭਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸਿਦਕ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਰਿ ਬਹੁ ਸੁਆ ਪਠਨੈ ਇੰਹ ਖਾਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਿਫਤ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਵਕਰ ਖੁਦਾਇ ਪਾਕ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ—’ ॥ ੨੪ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਤਿਸ
 ਬਹੁ ਸਿਖਲਾਵਾ । ਪਠਨੈ ਦਰੋਗਾ ਕਪਟ ਬਨਾਵਾ । ਗਯੋ ਸੀਗ ਲੇ ਖਾਨਾ
 ਸੋਇ । ਪਹੁੰਚਨੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਢਿਗ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਬੈਠਿ ਸਮੀਪ ਕਹਿਨਿ
 ਲਗਿ ਤੈਸੇ । ਕੁਮਤਿ ਸਾਹੁ ਸਿਖਰਾਈ ਜੈਸੇ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਕਰੀ ਬੰਦਗੀ ਤੁਮ
 ਕੋ । ਸਿਦਕ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਭੇਜਨੈ ਹਮ ਕੋ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਬੁਰਕ ਸਮਾਨ
 ਤੁਮਾਰੀ ਪਾਕ ਅਲਹੁ ਕੋ ਲਖਨੈ ਵਾਰੋ ਸਭਿ ਮਹਿ ਜਾਨਹੁ ਏਕ ਖੁਦਾਇ ।
 ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਥਿ ਤੁਮਹਿ ਲਖਾਇ’ ॥ ੨੭ ॥ ਬਛੈ ਸ਼ੈਕ ਤੇ ਖਾਨਾ ਕਰਨੈ ।
 ਜਾਫਤ ਕੋ ਤਨ ਮਨ ਅਨੁਸਰਨੈ । ਤੁਮ ਕੋ ਉਚਿਤ ਮਾਨ ਕੋ ਰਾਖਨਿ ।
 ਕਰਹੁ ਤਬਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਭਾਖਨਿ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੁਭ
 ਬਡੀ ਖੁਦਾਈ—ਜਿਦ ਕਰਿ ਮੁਰਖ ਕਰਤਿ ਢਿਠਾਈ—ਕਰਨੈ ਬਚਨ
 ‘ਬਾਸਨ ਕਰਿ ਉਰੇ । ਕਹਾਂ ਪਠਨੈ ਸਰਧਾ ਉਰ ਧਰੇ’ ॥ ੨੯ ॥ ਤਬੈ
 ਦਰੋਗੇ ਧਰਨੈ ਅਗਾਰੀ । ‘ਵਾਂਪਨ ਖੋਲਹੁ’ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਆਗਸਾ
 ਕੋ ਤਿਨ ਝੜਕਾਲਾ । ਬਾਸਨ ਧਰ ਖੋਲਨੈ ਦਰਹਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਰਾਇਬੇਲ
 ਚੋਬੇਲੀ ਕਲੀ । ਲਪਟੇਂ ਛੁਰਤਿ ਜਿਨਹੁ ਤੇ ਭਲੀ । ਉੱਸਲ ਬਰਨ
 ਖਿਰਨੈ ਕੋ ਫੁਲ । ਸੁਖਦ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਅਨਕੂਲ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ
 ਬਾਸਨ ਮਾਂਹੀ । ਬਿਸਮੇ ਭਯੋ ਲਖੀ ਕੁਛ ਨਾਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਸੁਫੈਦ
 ਨਿਹਾਰੇ । ਜਨੁ ਬੂਟਨਿ ਤੇ ਅਬਹਿ ਉਤਾਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਨੈ ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ
 ਤਿਹ ਸਮੈਂ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਪਠੇ ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਹਮੈਂ ?’ । ਬਾਸਨ ਭਰਨੈ ਗਰੇ
 ਲਗਿ ਸਾਰੇ । ਕੋ ਕਲਿਕਾ ਕੋ ਖਿਰਨੈ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਲੇ ਗਮਨਹੁ

‘ਸ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ।’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਤਿਵੇਂ (ਮਨ ਸਹਿਤ ਮੰਨਣਾ) ਕਰੋ । ‘ਕੋਈ
 (ਅੱਧ) ਕਲੀ ਹੈ ।’ ‘ਕੋਈ ਖਿੜੀ ਹੈ ।’

ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਾਸ । ਹਮ ਵਿਸ਼ਿ ਤੇ ਦਿਹੁ ਕੁਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਗਯੋ ਦਰੋਗਾ
ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਬਾਸਨ ਤਬਾ ਢਾਂਪ ਕਰਿ ਸੋਇ ॥੩੪॥ ਗਨ ਉਲਮਾਉਨਿ
ਬੰਦ ਮੁਲਾਨੇ । ਬੀਚ ਸਭਾ ਉਮਰਾਉ ਮਹਾਨੇ । ਬੈਠੈ ਅਵਰੰਗ ਲੇ ਤਹਿ
ਗਯੋ । ਢਾਂਪਨ ਖੋਲਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥੩੫॥ 'ਇਹ ਕੜਾ ਆਨਜੈ ਤਹਿ
ਤੇ ਜਾਇ । ਖਾਨਾ ਰਹਜੈ, ਕਿ ਦਿਯੋ ਖੁਲਾਇ' । ਸੁਨਤਿ ਦਰੋਗੀ ਅਰਜ
ਬਖਾਨੀ । 'ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹੈ ਆਪ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਾਸਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਯੋ । ਢਾਂਪਨ ਮੁਝ ਸੋ
ਕਹਿ ਉਤਰਾਯੋ । ਦੇਖਿ ਆਪ, ਨਹਿ ਹਾਥ ਛੁਹਾਯੋ' ॥ ੩੭ ॥ ਤਤਛਿਨ
ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ ਨਿਹਾਰੇ । ਸੁੰਦਰ ਉਜਲ ਪੂਰਨ ਸਾਰੇ । ਮੁਝ ਸੋ ਕਹੈ
ਸੁ-ਲੇਹੁ ਉਠਾਇ । ਹਮ ਵਿਸ਼ਿ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਦਿਹੁ ਜਾਇ-॥ ੩੮ ॥ ਅਸ
ਅਚਰਜ ਕੁਛ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਨਹਿ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਮਿੰ ਕੁਛ ਆਯੋ । ਖਾਨਾ
ਆਮਿਖ ਕੋ ਵਿਚ ਜੇਤਾ । ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ ਕਰੈ ਭਰਿ ਤੇਤਾ ॥ ੩੯ ॥
ਛਿਨ ਮਹਿ ਦੇਖਤਿ ਮੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਜਮਤ ਕਿਧੈ ਸਿਹਰ ਇਹ ਭਾਰੀ
। ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸਮੇਤ । ਭਯੋ ਅਦੰਭੇ ਲਖੈ ਨ ਭੇਤ ॥ ੪੦ ॥
ਬਾਦੀ ਮਹਾ ਮੁਲਾਨੇ ਮੰਦ । ਕਹਨਿ ਲਗੇ 'ਇਹ ਸਿਹਰ ਬਿਲੀਦ । ਸ਼੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸਦਾ । ਠਾਨਤਿ ਰਹੈ ਸਿਹਰ ਜਦ ਕਦਾ ॥ ੪੧ ॥ ਜੈ
ਅਬਿ ਖਾਤਿ ਹਮਾਰੇ ਖਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਸਿਹਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਹਾਨਾ । ਖਾਯੋ
ਨਹੀਂ, ਕੀਨਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਬਚੈ ਰਹੈ ਨਿਜ ਧਰਮ ਰਖਾਈ' ॥ ੪੨ ॥
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕੜਾ ਅਬਿ ਕਰੈ' । ਆਵਤਿ ਨਹਿ ਫਰੇਬ ਕੇ ਤਰੈ ।
ਸਿਹਰ ਕਿ ਅਜਮਤਿ ਬਿਖੇ ਕਮਾਲ । ਚਹਤਿ ਕਰਤਿ ਬਿਨ ਬਿਲਮ
ਉਤਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਰੁਕੈ ਨਹੀਂ, ਠਾਨੈਂ ਬਿਧਿ ਕੌਨ । ਅਬਿ ਕਿਸ ਬਿਧਿ
ਬਰਤੈਂ ਸੇਗ ਤੌਨ' । ਮਹਾ ਮੁਢ ਹਠਧਾਰੀ ਸਰਾ' । ਨੀਮ੍ਹਿ ਨ ਹੋਤਿ ਅਜਬ
ਅਸ ਕਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਦੇ ਨਵਮ ਕਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਇ' ਪ੍ਰੰਗ ਫਲਨੇ ਨਾਮ ਦੇਖ
ਉਠ ਚੰਦਰਾਉਣੀ ਘੋਰ ॥ ੪੫ ॥

੪੦. [ਬੂਹ ੩ ਏਠਣਾ । ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ] ।

ਏਹਥਾ ॥ ਪੁਨ ਨੌਰੰਗ ਵਿਚ ਸਭਾ ਕੇ ਬੋਲੈ ਬਿਸਮੈ ਹੋਇ । 'ਅਦਭੁਤ
'ਐ ਆਪ ਦੱਖਿਆ ਹੈ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਦੋਬ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ । (ਅ) ਆਪ ਭਿੱਠਾ ਨੇ ਦੋਬ ਨਹੀਂ
ਲਾਇਆ । 'ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲ । 'ਸਰਕੰਡਾ, ਵੇ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਵਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਰਤਾ
ਨਿਝੁੰ ਕੇ ਫੇਰ ਮਿਧਾ ਹੋ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ । (ਅ) ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਹਠ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਗਤਿ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਕੋਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜਸ ਜਸ ਕਪਰ
ਹਮਰੁ ਨੇ ਠਾਨਾ । ਕਰਮਾਤ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨਾ । ਤਤਭਿਨ ਸੁਗਮ
ਕਰੇ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ਅਥਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲੋ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ ॥੨॥ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ
ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈ । ਹਿਭ ਸੋ ਬਾਕਨਿ ਕਹੈ ਕਹਾਵੈ । ਠਾਨਹੁ ਪਰਖਨਿ
ਅਪਰ ਉਪਾਈ । ਕਰਮਾਤ ਕੀ ਪੂਰਨਤਾਈ ॥ ੩ ॥ ਮਿਲਤਜੋ ਭੀ ਇਸ
ਕੋ ਪਤੀਆਵੈ । ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਕੋਨ ਬਿਧਿ
ਜੋ ਬਤਲਾਵੈ । ਜਿਸ ਅਸਮੰਜਸ ਹੋਇ, ਜਨਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਿ ਮੁਲਾ
ਬੋਲੈ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । 'ਇਕ ਉਪਾਉ ਮੈਂ ਕਹੈ ਸੁਖਾਲਾ । ਕੇ ਤੋ ਅਸਮਤ
ਲਿਹੁ ਪਤੀਆਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਰਿਹੈ ਸੋ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੫ ॥ ਸੁੰਦਰ ਕੁਪ
ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਜਈਐ । ਬੈਠਿ ਆਪ ਤਹਿ ਸਭਾ ਲਗਈਐ । ਚਹੁਦਿਸਿ
ਬੈਠੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਦੇਹਿ ਬਲ ਛਾਯਾ ॥੬॥ ਅਲਖ
ਕੁਪ ਕੋ ਬਲ ਕਰਿ ਦੇਹਿ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਆਇ ਸੋ ਨ ਲਖਿ ਲੇਹਿ । ਸੁੰਦਰ
ਚਾਦਰ ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲ । ਛਾਦਹੁ ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਤਿਸ ਨਾਲ ॥ ੭ ॥
ਆਵਤਿ ਤਹਾ ਦੇਹੁ ਬੈਠਾਇ ਬਿਨ ਅਸਮਤ ਗਿਰਿਕੈ ਮਰਿ ਜਾਇ ॥ ਸਕਤਿ
ਹੋਇ ਤਬਿ ਬੈਠੈ ਰਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਕੁਛ ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਅਹੈ ॥੮॥ ਮਹਿਦ
ਅਧਰਮੀ ਮੁਢ ਮੁਲਾਨੇ । ਇਮ ਸਲਾਹ ਦੀਨਸਿ ਛਲ ਸਾਨੇ । ਸਾਹੁ ਕਹੀ
'ਇਹੁ ਨੀਕ ਬਖਾਨੀ । ਦੇਉ ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸੁ ਜਾਨੀ' ॥ ੯ ॥ ਮਹਾ
ਕੂਰ ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਮਤੀ । ਹੇਤੁ ਪਰਖਿਥੇ ਪੁਨ ਅਸਮਤੀ ॥ ਨਿਕਟਿ ਕੁਪ ਕੋ
ਸੋਭਾ ਲਗਾਈ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਕੀਨਿ ਚਹੁਪਾਈ ॥੧੦॥ ਛਾਦੈ ਕੁਪ
ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ । ਉਪਰ ਚੌਕੀ ਮਸੇਂ ਟਿਕਾਈ । ਚਰਨ ਧਰੈ ਜਬਿ ਉਪਰ
ਆਇ । ਇਕ ਹੀ ਬਾਰ ਤਰੈ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਸ਼ੇਖ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਝੀ
ਘਨੇ ॥ ਅਕਲ ਬਤਾਵਹਿ ਜੋ ਕੁਛ ਸੁਨੈ ॥ ਉਰ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ ॥
ਸਨਮਾਨਤਿ ਹਸਿ ਮੁਖ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ॥ ੧੨ ॥ ਬਨਿ ਬਨਿ ਬੈਠਹਿ
ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਕੋਤਕ ਦੇਖਨਿ ਚਹਤਿ ਉਦਾਰੇ ॥ ਠਾਵੇ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਵ

‘ਜਿਸ ਵਿਚ (ਰਾਮਗਾਇ ਨੂੰ) ਕਠਨਾਈ ਜਾ ਘਬਰਾਹਟ ਪਵੇ । ‘ਬੀ ਨੂੰ ਚੁਕ ਦੇਈਏ । ‘ਭਾਵ
ਖੁਹ ਨਾ ਲਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਬਲ ਪਿਆ ਮਨੁਮ ਹੋਵੇ । ‘ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠਾਲ ਕਿ ਓਹ ਆਵੇ ਤੇ
ਪਰਖ ਨਾ ਸਕੇ । ‘ਭਾਵ ਭੁਬਿਐ ਇਹ ਕਿ ਅਸਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੈਥੇ ਰਿਹਾ ਅਸਮਤੀ ।
(ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਮੁਕਾਵਾ ਹੋ ।

ਸ਼ਟ੍ਰ। ਬੀਚ ਜੇ ਦਿਓ ਉਲਮਾਵ ॥ ੧੩ ॥ ਪਠਨੈ ਏਲਾਵਨਿ ਕੋ ਨਿਸ
 ਦੁਤ। ਆਧੋ ਜਹਿ ਏਠਨੈ ਗੁਰ ਪੂਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਕਹਨੈ ਫੁਨਾਈ।
 ਪ੍ਰਸਿਦਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾਈ ॥੧੪॥ ਚਲਹੁ ਆਪ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਦੇਹੈ।
 ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਤੁਮ ਤਿਸ ਪਿਥਿ ਲੈਹੈ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹੁਇ ਭਜਾਰੀ।
 ਕਮਨਿ ਕੀਨਿ ਅਸ਼ਮਤ ਸਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਜੇ ਗੁਰਦਾਸ ਆਇ ਸਿਖ
 ਸਾਥ। ਗਏ ਸੰਗ ਜਹਿ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਸਨਮਾਨਹਿ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਏ।
 ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਨਰ ਪਿਥਿ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪਸਰਨੈ ਸੁਜਸ ਸਕਲ ਪੁਰਿ
 ਮਾਹੀ। ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਕਹਿ ਨ ਮੋ ਸਰਾਹੀ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਹੁੰਚੈ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ।
 ਸੰਦਰ ਬਦਨ ਸਰੂਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਇਕ ਨਰ ਤਿਹ ਹੋਇ ਅਗਾਉ।
 ਲੈ ਚੌਂਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਪਹੁੰਚਾਉ। 'ਤਹਾ ਮੋਮ ਦਿਲ ਜੋਤਿਕ ਅਹੈ।
 -ਗਿਰਹਿ ਕ੍ਰਪ ਮੈਂ-ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਲਹੈ' ॥ ੧੮ ॥ ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
 ਖੁਟਿਆਈ।-ਤੁਰਕ ਸਭਾ ਹਿੰਦੁਨਿ ਦੁਖਦਾਈ। ਮੁਰਖ ਅਸ਼ਮਤ ਕੋ
 ਪਭਿਆਵਤਿ। ਨਹਿ ਪਰਲੋਕ ਭੇਵ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ॥੧੯॥ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ
 ਚਰਨ ਉਠਾਵਾ। ਤਿਸ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਝਰਤ ਟਿਕਾਵਾ। ਦੋਨਹੁ ਪਗ ਧਰਿ
 ਨਿਸ਼ਚਲ ਬੈਸਾ। ਮਨਹੁ ਅਵਨਿ ਪਰ ਟਿਕਿਗਾ ਭੈਸਾ ॥੨੦॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ
 ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮਾਵਾ। ਅਨਾਲੇਖ ਲਖਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾ। 'ਚਾਮਦਾਸ ਕੋ
 ਆਵਹੁ ਭਲੇ। ਆਛੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਤੁਮ ਮਿਲੇ' ॥ ੨੧ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪਰਸਪਰ
 ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਸਪੁਤ ਪਿਥਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨਵੀਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮਨ ਨਵਰੰਗ
 ਭਬਿ ਭਯੋ। ਨਿਕਟਿ ਰਾਖਬੇ ਕੋ ਮਤਿ ਠਯੋ ॥ ੨੨ ॥-ਬਕਤਿਵੰਤ ਇਹੁ
 ਲਖੇ ਮਹਾਨੇ। ਅਪਰ ਨ ਜਾਨੈ ਇਨਹੁ ਸਮਾਨੇ। ਸੋਹਿ ਕਾਜ ਮਹਿ ਆਵਹਿ
 ਤਹਾ। ਪਹੁੰਚ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਬਿਖਮ ਜੁ ਮਹਾ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਮ ਉਰ ਚਹੈ
 ਲਹੈ ਮੈਂ ਤਥਾ। ਰਾਖਹੁ ਇਨ ਕੋ ਹਰਖਹਿ ਜਥਾ। ਪੁਰਖ ਨ ਐਸੈ ਕਿਹ ਬਲ
 ਪਾਵੈ। ਅਸ਼ਮਤ ਸੋ ਜਿਮ ਚਹੈ ਬਨਾਵੈ ॥੨੪॥ ਨਿਸ ਮਹਿ ਅਜ ਭੱਖਨਨਿ
 ਕਰਿ ਲੀਨਾ। ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜੀਵਾਵਨਿ ਕੀਨਾ। ਅਬਹਿ ਕ੍ਰਪ ਪਰ ਬੈਠਨੈ
 ਐਸੈ। ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ ਪਿਥੀ ਪਰ ਜੀਜੇ-॥ ੨੫ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੈਠਨੈ
 ਤਹਿ ਰਹਨੈ। ਜੋ ਬੁਝਨੈ ਸੋ ਉਤਰ ਕਹਨੈ। ਦੁਖੀ ਜਰ ਬਰ ਹੋਏ ਛਾਰ।

'ਜਿਨੇ ਕੁ ਨਰਮ ਦਿਲ ਸਨ, ਸੋ ਭਟੇ ਕਿ ਫੁਹ ਵਿਚ ਏ ਪਵੇਗਾ (ਰਾਮਰਾਇ)।' 'ਅਜਦੇ
 ਬਿਠਾ (ਬਿਠਾ) ਵੇਖਕੇ।

ਨਹਿ ਹਰਖੇ ਮਤਿਮੀਦ ਗਵਾਰ ॥ ੨੬ ॥ ਸਭਾ ਜੀਤ ਅਜਮਰ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਬਿਸਮਾਵਨਿ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀਨਾਥ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਉਠਿ ਕਰਿ ਆਏ।
 ਆਨਿ ਆਪਨੇ ਥਾਨ ਸੁਹਾਏ॥੨੭॥ ਤਿਸ ਦਿਨੁ ਤੇ ਕਰਿ ਦੇਜ ਬਢੈਰੈ। ਬਹੁ
 ਧਨ ਨਿਭ ਪਹੁੰਚਾਵਤਿ ਝੋਰੈ। ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਕੀਰਤਿ ਮਹਾਂ। ਬਾਤੈ
 ਕਰਤਿ ਮਿਲੇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ॥੨੮॥ 'ਗੁਰ ਸੁਭ ਆਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਬੁਲਾਵਾ। ਅਜ
 ਭੁੱਖਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸੀਵਾਵਾ। ਪੁਨਹਿ ਕੁਪ ਪਰ ਚਾਦਰ ਭਾਰੇ। ਤਿਸ
 ਪਰ ਬੈਠੈ ਰਹੇ ਸੁਖਾਰੈ॥ ੨੯ ॥ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਕੀਏ।
 ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਨਿਮਿ ਸੁਹੋਈ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰਪਹੁੰਚਹਿ ਉਤਲਾਵਇ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪਾਵਤਿ॥ ੩੦ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਦਰਬ ਭੁਖਨ
 ਧਨ ਘਨੇ। ਆਇ ਆਇ ਅਰਪਹਿ ਹਿਤ ਸਨੇ। ਪਸਰੈ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ
 ਪੁਰਿ ਬੀਚ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ॥੩੧॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਹੁਇ
 ਲੋਕਨਿ ਕੇਰੀ। ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਚਾਹ ਸੋ ਹੋਰੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹਿਥੇ
 ਪੁਰਿ ਲਾਗੇ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ॥ ੩੨ ॥ ਨੌਟੰਗ ਸ਼ਾਹਿ
 ਜਥੇ ਬੁਲਵਾਵੇ। ਬੈਠਿ ਪਾਲਕੀ ਅੰਤਰ ਆਵੇ। ਹਰਖਤਿ ਕਰੈ ਪਰਸਪਰ
 ਥਾਤ। ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਠਿਕ ਝੋਰੇ ਜਾਇ॥ ੩੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਅੰਤਰ
 ਚਲਿ ਗਯੋ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਅਧਿਕ ਹੀ ਭਯੋ। ਤਿਹ ਛਿਨ 'ਇਕ ਮੌਕੇ ਤੇ
 ਹਾਜੀ। ਆਯੋ ਪੁਰਿ' ਸੁਧ ਦੀਨਸਿ ਕਾਜੀ॥੩੪॥ ਸੋ ਅਪਨੇ ਤਬਿ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਵਾ। ਤਹਿ ਕੇ ਢਲ ਰੁਝ ਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ। ਬੁਝਿ ਤਹਾਂ ਕੀ ਸੁਥ
 ਸਭਿ ਆਛੇ। ਢਲਨਿ* ਸਰਾਹਤਿ ਭਾਹਿਤ ਬਾਛੇ॥੩੫॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
 ਸੋਂ ਕਹਨੈ। 'ਇਨ ਢਲ ਸਮ ਨ ਅਪਰ ਢਲ ਲਹਨੈ। ਤੁਮ ਭੀ ਪਹੁੰਚਿ
 ਸਕਹੁ ਕੈ ਨਾਹੀ। ਬਿਨਾ ਪਹੁੰਚਿ ਅਸ ਢਲ ਕਿਮ ਖਾਹੀ॥੩੬॥ ਪੈਰੀਬਰ
 ਕੀ ਅਜਮਰ ਤਹਾਂ। ਹਿੰਦੂ ਪਹੁੰਚਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਜਹਾਂ। ਢਲ ਮਧੁਰੈ
 ਜਿਨ ਸੁਾਦ ਬਿਸਾਲੇ। ਅਪਰ ਨ ਮਹਿ ਮਹਿ* ਬਹੁ ਹਮ ਭਾਲੇ॥੩੭॥ ਜੇਕਰਿ
 ਤਹਾਂ ਰਸੀਦ* ਤੁਮਾਰੀ। ਨਹਿ ਅਟਕਹੁ ਕਿਸ ਤੇ ਬਲ ਭਾਰੀ*। ਤੈ ਤੁਮ
 ਤਹਿ ਕੇ ਢਲ ਮੰਗਵਾਵਹੁ। ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਅਬਹਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ॥ ੩੮ ॥

* ਜੀਨਾ। * ਕਾਜੀ ਨੇ ਖਰਬ ਜਿਤੀ। * ਧਰਤੀ ਵਿਚ। * ਪਹੁੰਚ। * ਭਾਰੀ ਬਲ ਕਰਕੇ।

* ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਵੀ ਢਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਪੈਕੈਬਰ ਜੇ ਮਾਨਹਿ ਆਨ^੧। ਤੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਤੁਮਰੇ ਪਾਨ^੨। ਬੋਲਨੈ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ 'ਸੁਨਿ ਬਾਤ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਜਗ ਬੱਖਸਾਤ ॥੪੯॥ ਦੁਇ
ਸੇਵਕ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲੀਨਿ। ਮੱਕੇ ਸਬਲ ਪਹੁੰਚਿਓ ਕੀਨਿ। ਕਰਾਮਾਤ
ਜੈ ਤਹਾ ਦਿਖਾਈ। ਸੇ ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਈ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਤੇ
ਭੀ ਬਹੁ ਬਿਖਮ ਸਬਲ ਕੋ। ਅਵਗਾਹੇ ਸਭਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ। ਹਮ
ਭੀ ਦਾਸ ਅਹੈ ਤਿਨ ਕੋਰੇ। ਕਹਹੁ ਮੰਗਾਇ ਦੇਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰੇ^੩ ॥ ੪੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿਤਨੈ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਸਾਬ। ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸੇ ਪਟ ਤੇ ਹਾਥ। ਫਲ
ਮੱਕੇ ਕੇ ਤਬਿ ਦਿਖਰਾਏ 'ਲੇਵਹੁ ਮਧੁਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸੇਂ ਖਾਏ' ॥੪੨॥ ਬਿਸਮਜੈ
ਸ਼ਾਹ ਹਾਥ ਨਿਜ ਲੀਨੇ। ਪਥਮ ਜੁ ਫਲ ਸੁ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੀਨੇ।—ਏਹ
ਤੋ ਤੁਰਤ ਸੁ ਤੋਰੇ ਅਹੈ^੪। ਸੇ ਸੂਕੇ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੇ ਲਹੈ ॥ ੪੩ ॥ ਬਰਨ
ਅਕਾਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਮ ਸਾਰੋ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਉਰ ਅਚਰਜ ਧਾਰੋ। ਬਿਲਮ ਨ ਲਗੀ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਬਾਤ। ਫਲ ਆਨੇ ਦੀਖਤਿ ਬੱਖਸਾਤ—॥੪੪॥ ਜਿਨ ਜਿਨ ਪਿਖੇ
ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਾਰੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ। ਦ੍ਰੋਖਕ^੫ ਲੱਜਾ ਕਉ
ਬਹੁ ਪਾਵੈ^੬। ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਕਛੁ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ॥ ੪੫ ॥ ਇਸ ਪਕਾਰ
ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਏ। ਪੁਨ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਸੁਹਾਏ। ਬਿਸਮਤ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਨਰ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿਕੈ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੁਇ ਬਡ ਗੁਨ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੬ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਵਮ ਗਸੇ 'ਸੁ' ਪਰ ਛੇਤਿਓ, ਭਫ ਮੱਕੇ ਕੇ ਲਿਆਵਨ ਪੁੰਛ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਚਾਰਿਸਗੀ
ਐਸ ॥ ੪੦ ॥

੪੯. [ਹਿੰ, ਏਗਮ। ਪਦਮਨੀ]।

ਏਹਗ ॥ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਹਰਖ ਕੈ ਉੱਤਮ ਵਸਤੁ ਵਿਸ਼ਾਲ। ਨਿਤਪਤਿ
ਭੋਜਤਿ ਰਹਤਿ ਹੈ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਭਿ ਕਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦੋਸ
ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਵਸਤੁ ਆਵੈ^੭। ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵੈ। ਜ਼ਰਦਾਲੂ^੮
ਨਸ਼ਪਾਤੀ ਸੇਵ। ਮੇਵਾ ਪਠਹਿ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਸੇਵ ॥ ੨ ॥ ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਕ੍ਰੇ
ਦਾਰਮ^੯ ਘਨੇ। ਖਾਰਕ^{੧੦}, ਖੋਧੇ, ਜਾਹਿ ਨ ਗਨੇ। ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਉਪਬਨ
ਤੇ^{੧੧} ਆਵੈ^{੧੨}। ਫਲ ਦਲ ਫੁਲ ਅਨੇਕ ਪਠਾਵੈ ॥੩॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤੈ
ਸੁਹਾਵੈ^{੧੩}। ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਦੁਰਲਭ, ਨਹਿ ਪਾਵੈ^{੧੪}। ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ
ਦੀਖਹਿ। ਭੋਜਤਿ ਪਹਿਰਨਿ ਆਪ ਸਰੀਖਹਿ^{੧੫} ॥ ੪ ॥ ਦਰਬ ਅਧਿਕ

੧ ਪੈਕੈਬਰ ਤੁਹਾਰੀ ਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ। ੨ ਦ੍ਰੋਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ
ਫਲ ਅਲੂਚੇ ਦੀ ਭਾਂਤੀ ਦਾ। ੪ ਅਨਾਰ। ੫ ਛੁਹਾਵੇ। ੬ ਖਜੂਰ। ੭ ਹੋਰ ਫਲ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਗਾਂ
ਤੋਂ। ੮ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ੯ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ।

ਰੋਜ਼ਨਿ ਕੋ ਆਵੈ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਧਾਵੈ । ਬਿਸਮੈ ਬੁਧਿ ਤੋ
ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰੈ । ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰੈ ॥੫॥ ਕਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸਮੈ ਬੁਲਾਵੈ । ਕਬਿ ਏਕਲ ਹੀ ਸੁਨੈ ਸੁਨਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਿ
ਪਾਲਕੀ ਆਵਾ । ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਸ ਬਹਾਵਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਗਤਿ
ਗੁਪਤ ਬਭਾਵਹੁ । ਮੁਝ ਮੇਨ ਮਹਿ ਜਿਮ ਹੋਹਿ, ਸੁਨਾਵਹੁ । ਕਿਸ ਬੇਗਮ
ਸੰਗ ਹੋ ਮਮ ਪਸਾਰੁ । ਰਮੋ ਹੋਹਿ ਖੁਸ਼ ਰੂਪ ਉਦਾਰੁ* ॥੭॥ ਤਿਸ ਕੋ ਨਾਮ
ਮੋਹਿ ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਬੈਸ ਬਰਨ ਕੇ ਪਤੇ ਕਹੀਜੈ । ਜਿਸ ਢਿਗ ਸਗਰੀ
ਨਿਸਾ ਬਿਭਾਵੈ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਮਨ ਸਿਮਰੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥੮॥ ਸਭਿ ਬੇਗਮ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ । ਸੋ ਬਭਾਇ ਦੀਜੈ ਮਮ ਗੋਹ* । ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ
ਅਜਮਤ ਤੁਮ ਜੋਈ । ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ ਤਿਸੈ ਨ ਹੋਈ* ॥੯॥ ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਰਹੁ
ਬਭਾਵਨ ਸਾਮੀ† । ਤਬਿ ਜੇਨੋ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ* । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਸੁਨਿ ਕਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਬੇਗਮ ਕੋ
ਨਾਮ ਬਭਾਵਾ । ਬਰਨ ਸਰੂਪ ਪੁਨਹਿ ਬਿਦਤਾਵਾ । ਤਿਨ ਸੋ ਰਮਨ
ਕੀਨਿ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ਸਕਲ ਬਭਾਇ ਦੀਨਿ ਜਿਮ ਬਾਤੀ* ॥੧੧॥ ਕਿਤਿਕ
ਨਿਸਾ ਕੇ ਪਤੇ ਬਭਾਏ । ਬੋਲਨਿ ਮਿਲਿਨੋ ਸਭਿ ਬਿਦਤਾਏ । ਸੁਨਤਿ ਅਚੰਝੈ
ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ।—ਕਹੀ ਸਾਚ, ਜਿਮ ਢਿਗ ਬਿਭ ਜੋਵਾ ॥੧੨॥ ਹੁਤੀ
ਲਾਲਸਾ ਬੀਤਜੈ ਸਮੇ* । ਸਿਗਲ ਦੀਪ ਪਦਮਨੀ ਰਮੇ*—। ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ
ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ ।—ਇਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਾਛਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੩ ॥ ਇਕ ਤੋ
ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਪਤਿਆਵਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਕਰੋ ਕਾਮਨੀ ਪਾਵਨਿ—। ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ* । ਸਕਤਿ ਜਿ ਤੁਮਰੀ ਸਭਿ ਹੀ ਬਾਨ ॥੧੪॥

*ਰਜ਼ੀਨੋ ਦਾ । *ਮਨ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਕੇ (ਜਿਸ ਬੇਗਮ ਨੂੰ) । *ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ । *ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
ਈ (ਤਸੱਲੀ) ਤਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । *ਜਿਵੇਂ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । *'(ਕੁਛ) ਸਮਾਂ
ਬੀਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਸੀ ।

*ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਝ ਦੀ, ਸਾਖੀ ੧੮੨, ੧੮੩ ਵਿਖੇ ਕੇਵਲ ਦੋਨ ਲਿਖੀਆਂ
ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ:—੧. ਵਿਰੁਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਨੇ । ੨. ਖੁਹ ਉਪਰ ਬੈਠਣਾ । ੩.
ਖਾਣੇ ਦੇ ਵੱਲ ਬਣਾਏ । ੪. ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਬਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ ਫਿਰ 'ਮੋਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ'
ਵਾਲੇ ਵਾਕੀ ਸਵੈਧੀ ਸਾਖੀ ਆਕੇ ਪ. ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਵੇਰ ਮੰਜਾਵਾਉਣੇ, ੬. ਗਏ ਹਟਾਉਣੇ,
ਦਿਨ੍ਹਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਸੋ ਹਾਲ
'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿਚ ਹੈ ।

†ਪਾ:—ਕਾਮੀ ।

ਬੀਰ ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਬਿਦਤ ਹੈ । ਹੋਤਿ ਪਦਮਨੀ, ਕਰਤਿ ਮੁਦਤਿ
 ਹੈ । ਸੁੰਦਰ ਮਿਦੁਲ ਅੰਗ ਦੁਤਿ ਗੌਰ । ਜਿਨ ਪਰ ਪੁੰਜ ਗੁੰਜਾਰਤਿ ਭੌਰ ॥
 ੧੫ ॥ ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੀ ਲਾਲਸ ਮੇਰੇ । ਪੁਰਵੋਂ ਉਰ, ਲੇਵੋਂ ਤਿਸ ਹੋਰੇ ।
 ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਜੇ ਸ਼ਕਤਿ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੋ ਮੰਗਵਾਇ ਲੇਹੁ ਇਕ ਬਾਰੀ' ॥੧੬॥
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਕਹਜੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਬਾਕ ਰਸਾਲ । 'ਹਮ
 ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹਿ ਸੋ ਕਾਮਨਿ । ਤੁਝ ਸੰਗ ਰਹੈ ਏਕ ਹੀ ਜਾਮਨਿ' ॥੧੭॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਗ ਦਿੱਲੀ ਪਾਲ । ਮੰਗਵਾਈ ਪਦਮਨੀ ਬਿਸਾਲ । ਨਭ
 ਤੇ ਪਰੀ' ਪਰੀ ਸਮ ਆਇ । ਫੁਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸੁਹਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਅਤਿ
 ਬਿਸਤਰਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਚੰਚਲ । ਤੀਛਨ ਅਧਿਕ ਕਟਾਛ ਦਿਰੀਚਲ' ।
 ਮੰਦਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ । ਚੌਕਾ ਚਾਰੁ' ਮਦਨ ਜਨੁ ਪ੍ਰੇਰਤਿ' ॥੧੯॥
 ਮੱਧਯ ਦੇਸ ਸੁਖਮ', ਕੁਚ ਉਚੇ । ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਜੋਗਿਨਿ' ਚਿਤ ਰੂਚੇ । ਪਦਮ
 ਸੁਬਾਸ ਬਿਖੇਰਤਿ ਸਾਰੇ' । ਮੁਕਰ ਕਪੋਲ', ਕੇਸ ਅਹਿ ਕਾਰੇ' ॥ ੨੦ ॥
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੁੰਦਰਤਾਈ । ਬਰਨਨ ਕਰੋਂ ਰੂਪ ਅਧਿਕਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੀ ਹਰਖਾਵਾ* । ਮਹਦ ਅਚੰਭੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਛਾਵਾ ॥੨੧॥ ਮਨ
 ਮਹਿ ਜਾਨੈ-ਇਨ ਸਮ ਦੂਜਾ । ਨਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੀ ਹੁਇ ਪੂਜਾ ।
 ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੇ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਪਰਖੇ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਲਹੈ-॥
 ੨੨ ॥ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭਯੋ । ਅਤਿ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸੋਸੈ ਛਯੋ' ।
 ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਗੇ ਭੋਰੇ । ਅਜਮਤਿ ਦੇਤਿ ਨ ਲਾਵਤਿ ਦੇਰੇ ॥੨੩॥
 ਤਜੈਂ ਤਜੈਂ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਠਰ ਮਿਲ ਕਰਤਿ
 ਬਡਾਈ । 'ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇਤਾ । ਜੋ ਨ ਹੋਇ ਤਿਹ ਰਚੈ*
 ਤੁਰੇਤਾ ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਜਾਨਾ । ਸੌਂਪੈ ਸੁਤਹਿ ਅਤੋਰ
 ਖਜਾਨਾ । ਖਰਚਨ ਮਹਿ ਸੁਕਚਤਿ ਨਹਿ ਕੇਸੇ । ਭੂਪ ਉਦਾਰ ਦੇਤਿ ਧਨ
 ਜੈਸੇ ॥ ੨੫ ॥ ਹੋਇ ਕਠਨ ਤੇ ਕਠਨ ਬਿਲੰਦ । ਤੁਰਤ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ
 'ਰਾਤਿ । 'ਉਤਰ ਪਈ । 'ਪਲਕਾਂ ਦੇ । 'ਮੁਹਣੇ (ਅਗਲੇ ਵੰਦਾਂ ਦਾ) ਚੌਕਾ । 'ਕਾਮ ਨੂੰ ਮਾਨੈ
 ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ । 'ਲੋਕ ਪਤਲਾ । 'ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ । 'ਕਵਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਖਿੰਡਾ ਰਹੀ ਹੈ । 'ਸ਼ੀਸ਼ੇ
 ਵਰਗੇ ਕਪੋਲ (ਰੌਲਾਂ) । 'ਕਾਲੇ ਮੱਧ ਵਰਗੇ ਕੇਸ । 'ਮਿਸਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਦਮਨੀ ਰੂਪ ਵੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਾਏ
 ਹਨ । ਰਾਸ ੧੦ ਅੰਸੁ ੩੧, ਨੰਕ ੧੪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਾਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
 ਅੰਸੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਾਵਾਜਬ ਕਰਾਰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੇ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ।

ਗੁਰ ਨੰਦ' । ਵੈਸੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਉਲਮਾਉ । ਕਾਜੀ ਦੁਖਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ
 ॥ ੨੬ ॥ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਸਿ ਦੁਖ ਪਾਏ । 'ਇਸ ਨੇ ਤਉ ਸਭਿ
 ਤੁਰਕ ਹਰਾਏ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰੁਖ ਤਿਹ ਸੰਗ । ਪਠਹਿ ਦਰਬ ਕੋ ਲਹੈ
 ਉਤੰਗ' ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਨਿਤ ਅਧਿਕ ਪਠਾਵੈ ਬੋਲਹਿ ਹਿਤ ਕਰਿ
 ਹੋਜ ਬੁਲਾਵੈ ਬਾਦ ਕਰਹੁ ਤਿਹ ਸਾਥ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੇਹੁ ਪਰਾਜੈ ਮਿਲਿ ਇਕ
 ਕਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤੂਸਨਿ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਬਿ ਜਾਨੈ ਜਬਿ ਇਲਮ
 ਦਿਖਾਵੈ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਹਮ ਜੀਤਨਵਾਰੇ । ਅਰਹਿ ਬਾਦ ਕਰਿ ਸੋਤਬਿ
 ਹਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ ਅਹੈ ਹਮ ਏਤੇ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੋਹਿ ਨ
 ਤੇਤੇ । ਹਮ ਹੋਵਤਿ ਹਿੰਦੂ ਅਰ ਰਹੈ । ਇਲਮ ਪਠੇ ਕਹੁ ਬਹੁ ਧਿਕ ਅਹੈ' ॥
 ੩੦ ॥ ਇਮ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਹੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈਮੁਰਖ ਚਹੈ ਜੋਤਬੈ ਅਰਿ ਕੈ
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤੁਰਕ ਅਨੇਕ । ਕਜਾ ਬਪੁਰੇ ਉਰ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ ॥
 ੩੧ ॥ ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਤਿਸਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤੁਰਕ
 ਮਹਾਨੀ । 'ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਬਿਰੋਧ ਇਕ ਬਾਨੈ ਲੱਖ ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਬਖਾਨੈ
 ॥ ੩੨ ॥ ਇਸ ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭਿ ਹਠ ਕਾਰ ਰਹੈ । ਅਪਨਿ ਪੱਖਜ ਹਾਨੀ ਨਹਿ
 ਸਹੈ । ਯਾਤੇ ਆਬ ਕੈ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਬੈਠਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖਾਵੈ
 ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਦਲਾਲ ਬਿਲੋਦ । ਸਭਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਏਕ
 ਮਨੀਏ । ਜਿਸ ਮਤਿ ਮੰਡਾਹਿ ਸੋ ਸਾਂਭਿ ਖੰਡਹੁ । ਜੋ ਖੰਡਾਹਿ ਤਿਹ ਨੀਕੇ
 ਮੰਡਹੁ' ॥ ੩੪ ॥ ਇਮ ਮਸਲਤ ਮੂਢਨਿ ਮਿਲਿ ਕਰੀ । ਪਰ ਹਿਤ ਤੇ
 ਜਿਨ ਮਾਤ ਜਰ ਬਰੀ' । ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਕਬਿ ਹੋਇ । ਕਬਿ ਦਿਨ
 ਬਿਖੈ ਬੁਲਾਵਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਨਿਸ ਜਬਿ ਹੁਇ ਆਈ ।
 ਸ਼ਾਹੁ ਬੀਠ ਤਬਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਚਲੇ ਆਏ ।
 ਬੰਦਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਤਿ ਹਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਪਠਜੈ ਹਕਾਰਨਿ
 ਸ਼ਾਹੁ । 'ਲਜਾਵਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਕੋ ਮਮ ਪਾਹੁ' । ਜਾਇ ਨਮੋ ਤਿਸ ਨਰ ਨੇ
 ਕਰੀ । ਹਾਥ ਜੀਰ ਪੁਨ ਬਿਨੈ ਉਚਰੀ ॥ ੩੭ ॥ 'ਸ਼ਾਹੁ ਆਪ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ
 ਕਰਜੈ । ਬਡ ਦਿਵਾਨ ਉਮਰਾਵਾਨ ਭਰਜੈ' । ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਿ
 ਤਜਾਰੀ । ਚਢ੍ਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਲਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
 ਸਗ ਆਵੈ । ਮਲਾਹ ਪੀਥ ਕੋ ਮਾਸ ਨਿਵਾਵੈ । ਚੋਬਦਾਰ ਅਰੁ ਸੰਗ
 ਢਲੇਤ' । ਗਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ਜੋਤ' ॥ ੩੯ ॥ ਆਇ ਦੁਰਗ ਕੋ

'ਉੱਚਾ ਜ ਕ ਕੋ ਧਨ ਵੇਜਦਾ ਹੇ । 'ਸੜ ਬਲ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ । 'ਫੁਰਸੇ । 'ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ।

ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਸਭਾ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਜਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ਸੁੰਦਰ ਚੌਂਕੀ ਰਖੀ ਛੁਸਾਇ ।
ਉਂਜਲ ਸੁਜਨੀ* ਤੇ ਸਭਿ ਛਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਬੈਸੇ ।
ਭਾਰਾ ਗਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਸਸਿ* ਜੈਸੇ । ਦੁੱਖਕ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਅਕੁਲਾਇ । ਸ਼ਾਹੁ
ਕਰਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਇ ॥ ੪੧ ॥

ਪੁੰਨ ਨਾਮ ਨੇ ਭਾਖੇ ਚੰਦ੍ਰਾਵਿਸਤੀ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਦੋ ਵੰਦ ਦਿਖਾਏ । ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਗੋਲਤੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਟਿਕਿ ਬੈਠੇ ਜਾਬਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਤਨੂਜ* । ਇਲਮ
ਹੀਕਾਰੀ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਭਏ ਰਮੂਜ* ॥੧॥ ਪੈਕੀਬਰ ਅਰੁ ਐਲੀਏ, ਗੋਂ ਸ
ਕੁਤਬ ਗਨ ਪੀਰ* । ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਬਿਰਤ ਕਰਿ ਦਾਨ ਸਵੈਦ ਸਧੀਰ ॥
੨ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਬਚਨ ਰੁਚਿਰ ਰਚਿ ਕੈ ਚਾਤੁਰਤਾ । ਕਲਾ ਅਕਲ ਤੇ
ਕਰਿ ਮਾਧੁਰਤਾ । ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਤਿ ਹੈਂ । ਉਚਿਤਾ ਅਪਨੇ
ਦੀਨ ਧਰਤਿ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ਚਤੁਰਨਿ ਕੋਤਿਕ ਕਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗੁ । ਪੈਕੀਬਰ ਕਰਿ
ਸਤੁਤਿ ਉਤੰਗੁ* । ਪੁਨਹਿ ਸਰਾਹਨਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਬਾਨੀ* । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਉਚਾ
ਵਚਨ ਵਖਾਨੀ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਖਾਨਾ । ਫੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਨਾਨਾ । ਬਹੁਰ ਸੁ ਬਾਨੀ ਕੇਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੈ
ਕਹਜੈ ਬਿਅੰਤਾ ॥ ੫ ॥ ‘ਲਾਖ ਪਤਾਲ ਲਾਖ ਅਕਾਸ਼ । ਇਕ ਬਾਨੀ ਮਹਿ
ਕਹਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਇਸ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੰਸੈ ਮੁਝ ਹੋਵਾ* । ਰਹਜੈ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਕਜੈ ਹੂੰ
ਖੋਵਾ ॥ ੬ ॥ ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਮਹਿ ਸਪਤ ਬਖਾਨੇ । ਸੋ ਭੀ ਨੀਕੋ ਜਾਇ ਨ
ਜਾਨੈ । ਇਕ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਰੈ ਅਕਾਸ਼ । ਤਹਿ ਕੋ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੭॥
ਕਜੈ ਨ ਇਹਾਂ ਤੇ ਸੋ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਕੇਤੇ ਬੀਚ ਰਚਜੈ ਇਤ ਪਰੈ* । ਜੇ ਤੁਮ
ਕਹੋ ਦੂਰ ਬਹੁ ਅਹੈ । ਇਸ ਬਲ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥੮॥ ਜੇਤੇ ਨਭ
ਤੇਤੇ ਸਸਿ ਸੂਰਾ ਇਹ ਤੋ ਕਹੀਅਤਿ ਗੀਤਿ ਅਕੂਰ* । ਤੋ ਤੁਮ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ*
ਦਿਖਰਾਵਹੁ । ਪਰ ਅਕਾਸ਼ ਕੇ ਸਸਿ ਨਿਯਰਾਵਹੁ* ॥ ੯ ॥ ਉਗਰੈ ਆਜ
ਸਸਿ ਪੂਰਨਮਾਸੀ । ਇਹ ਸਮ ਦੂਜੋ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਅਚਰਜ ਰਾਚੀ । ਤੋ ਜਾਨਹਿ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਸਾਚੀ* ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਜੀ ਕਹਜੈ । ‘ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਸੰਸੈ ਤੁਮ ਲਹਜੈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ

*ਵਿਭਾਵਣਾ । *ਛੰਦ । *ੴ ਪੁੰਨੁ । *ਰਮਜਾਂ, ਇਸ਼ਾਰੇ । *ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਦਰਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਹਨ । *ਬਹੁਤੀ ਉਸਤਤ ਕਰਕੇ । *ਇਸਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿਤਨੀ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ । *ਏਥੀ । *ਸ਼ਕਤੀ
ਵਾਲੇ ਹੋ । *ਪਰਲੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੀ ਦਾ ਚੰਦ ਨੇੜੇ ਕਰੋ ।

ਸਭਿ ਸਾਚ ਬਖਾਨੀ। ਜਿਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੀਕੇ ਕਰਿ ਜਾਨੀ॥੧੧॥ ਸਭਿ ਸਾਹਿਬ
ਪਹੁੰਚੇ ਬਗਦਾਦ। ਤਹਿ ਕੇ ਪੀਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਦ। ਇਸ ਤੁਕ ਕੋ
ਮਾਨਹਿ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਜਾਨਹਿ ਤਬੈ, ਪਿਥੋਂ ਚਖ ਤੈਸੇ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੈ ਦਿਖਾਏ। ਗਹੜੇ ਹਾਥ ਕਹਿ ਨੈਨ ਮੁੰਦਾਏ। ਹਾਰਿ ਗਯੋ
ਦੇਖਤਿ ਅਨਗਨ ਕੋ। ਸੈਸੈ ਸ਼ਕਲ ਬਿਨਾਸਯੋ ਮਨ ਕੋ॥੧੩॥ ਜੇ ਤੁਮ
ਭਰਮ ਕਰਤਿ ਹੋ ਕੂਰ। ਹਮ ਕਰਿ ਦੇ ਹੋਂ ਸਗਰੇ ਦੁਗਅਬਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ
ਆਇ ਪ੍ਰਕਾਸੈ। ਸਭਿ ਕੇ ਸੈਸੇ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੈ॥੧੪॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਭਿ
ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ। ਜਗ ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੇ
ਬਿਸਮਾਏ। ਭਾ ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ॥੧੫॥ ਕਬਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ
ਭਯੋ ਨ ਐਸੇ। ਦੇਖਯੋ ਨਹੀਂ ਸੁਨਯੋ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਪੁਸਤਕ ਅਨਿਕ ਕਿਤਾਬ
ਮਝਾਰੇ। ਪਠਯੋ ਨ ਕਿਨ, ਭਾ ਅਚਰਜ ਭਾਰੇ-॥੧੬॥ ਉਚੇ ਚਵਿ ਚਵਿ ਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਦੇਖਹਿ। ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖਹਿ। ਸਭਾ ਸਰਬ ਹੋਰਤਿ
ਬਿਸਮਾਈ। ਬਿਗਸਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ॥੧੭॥ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ
ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਬੋਰਾਇਸ ਪਰ ਚਲਹਿ ਕਹਹੁ ਕਿਸ ਜੋਰਾ। ਦ੍ਰਿਸ਼ੀਮੁਲਾ ਅਰੁ
ਉਲਮਾਉ। ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਾਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ॥੧੮॥ ਸਸਿ ਦੂਸਰ ਪਿਖਿ
ਬਦਨ ਨਿਵਾਯੋ। ਹਿਤ ਕਹਿਬੈ ਨਹਿ ਉਚ ਉਠਾਯੋ। ਕਸਾ ਬਪੁਰੇ ਅਬਿ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੈਂ। ਅਜਮਤ ਪਰ ਬਲ ਚਲਹਿ ਨ ਜਾਨੈਂ॥੧੯॥ ਦਿਵ ਇਰਖਾ,
ਗਰਬਾਕ ਜਿਨਹੁ ਕੇ। ਪਰਹਿ ਨ ਚਰਨੈ, ਕੁਭਾਗ ਤਿਨਹੁ ਕੇ। ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਸਿ ਦੁਤੀ ਦਿਖਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਯੋ॥੨੦॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਜਾਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਕੋ ਟਿਕ ਸਕਿ ਹੈ ਤਾਂਹਿ ਅਗਾਰੀ।
'ਧੋਨ ਧੋਨ' ਕਹਿ ਸਤੁਤਿ ਸੁਨਾਵੈਂ। 'ਤੁਮ ਸਮਝਾ ਕੋ ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ'
॥੨੧॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ। ਚਿਤਵਤ ਗਮਨੈ ਬਿਸਮ ਬਡੇਰੇ।
ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਜਸੁ ਜਿਨ ਛਾਏ॥
੨੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾ ਅਚਰਜ ਕਉ ਧਾਰੇ। ਪੋਢਯੋ ਪਲੰਘ ਬਿਸਾਲ ਬਿਚਾਰੇ।
—ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ। ਅਸ ਅਜਮਤ ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹੀ
॥੨੩॥ ਨਭ ਮਹਿ ਗਮਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ ਕਿਸ ਮਹਿ। ਇਹ ਤੋਂ ਕਹਾ

‘ਗੁਰੁ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਈਰਖਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਭਾਗ ਹਨ ਜੋ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ।
(ਅ) ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ (ਰਾਮ ਰਾਇ ਜੀ ਦੀ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਵਾਕ (ਦੀ ਸਿਧੀ ਹੈ)। ਜਿਸ
ਵਿਚ ‘ਗੁਰੁ ਵਾਕ’ ਕਰਕੇ ਬਲ ਹੈ। ਇਹ (ਸ਼ਕਤੀ) ਤਾਂ ਕੜੇ (ਜੇ)।’

ਰਚਹਿ ਸਸਿ ਤਿਸ ਮਹਿ—।ਸੁਪਤੇ ਪੁਨ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ। ਜਾਗੈ ਸਭਿ
ਕਹਿ ਗੁਰ ਵਡਿਆਈ ॥੨੪॥ ਪੁਨਿ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਸ਼ਾਹੁ
ਹਕਾਰਹਿ, ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਬਚਨ ਇਲਾਸ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਰਹੈ । ਜਥਾ
ਪ੍ਰਸਨ ਹੁਇ, ਉਤਰ ਕਹੈ ॥ ੨੫॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨੌਰੰਗ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ।
‘ਹਮਰੇ ਜੋਤਿਕ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ । ਕੰਚਨ ਰੂਪੇ ਕੇ ਪਣ’ ਜੇਤੇ । ਮੁਖ ਸੋਂ ਕਰਹੁ
ਬਤਾਵਨਿ ਤੇਤੇ ॥੨੬॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰੇ ਨੀਲਮ ਸਬਜੇ । ਕਰਹੁ ਜਨਾਵਨਿ
ਭਾਖੇ ਸਬਿ ਜੇ । ਮੋਹਿ ਬਡਨ ਅਰੁ ਮੇਰੇ ਕਰਜੇ । ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਸਥਲ
ਜਿਤ ਧਰਜੇ ॥ ੨੭॥ ਜੋਤਿਕ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ, ਸਭਿ ਕਹੈ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ
ਸਰਬ ਜਿ ਲਹੈ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲੇ ਸਾਥ । ਚਲੇ ਤਹਾ ਲੇ ਦਿੱਲੀ
ਨਾਥ ॥ ੨੮॥ ਜਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਜੋਤਿਕ ਦਬਵਾਯੋ । ਤਹਾ ਖਰੇ ਹੁਇ
ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ । ਜਿਤੇ ਰਜਤਪਨ ਗਣ ਦੀਨਾਰੇ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਥਲ
ਸਹਿਤ ਉਚਾਰੇ ॥੨੯॥ ਜਹਿ ਜਹਿ ਦਰਬ ਮੇਰ ਕਰਿ ਧਰਜੇ । ਤਹਿ ਤਹਿ
ਫਿਰਜੇ, ਬਤਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਅਚਰਜ ਹੋਵਾ ।—ਇਯ
ਬਤਾਇ, ਜਿਮ ਗਾਢਤਿ ਜੋਵਾ ॥੩੦॥ ਇਸ ਤੇ ਦੁਰਤਿ ਨ ਕੋਈ ਬਾਤ ।
ਆਖਨਿਦੇਖੀ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤਾ ਕਿਸ ਬਿਧਿਕੋਨ ਅਰੰਤਿਹ ਸੰਗਾ ਕਰਾਮਾਤ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਉਤੰਗ ॥ ੩੧॥ ਕਿਸੀ ਭਾਤਿ ਕੀ ਹੁਇ ਕਠਿਨਾਈ । ਇਸਕੇ
ਆਗੇ ਅਟਕ ਨ ਜਾਈ । ਮੁਰਦਾ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦੀਨਿ । ਚੰਦ ਦੋਇ
ਦਿਖਲਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੩੨॥ ਅਬਿ ਅਵਨੀ ਮਹਿ ਛਪੀ ਜਿ ਬਾਤ । ਕਰੀ
ਬਤਾਵਨਿ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤ । ਕਈ ਬਾਰ ਪਤੀਆਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਬਿਲਮ
ਬਿਹੀਨ ਸਕਲ ਕਰਿ ਦੀਨਿ—॥੩੩॥ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਹੁ ਇਮ ਸ਼ਾਹੁ ।
ਆਏ ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਕੇ ਮਾਂਹੁ । ਅਚਰਜ ਸਹਿਤ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਕਹਜੇ ।
‘ਗੁਪਤ ਬਿਦਤ ਇਨ ਮਨ ਮਹਿ ਲਹਜੇ ॥੩੪॥ ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ’
ਜੋਤਿਕ ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਖਾਨਾ । ਜਹਿ ਜਹਿ ਗਾਢਜੇ ਗੁਪਤ ਸਥਾਨਾ ।
ਤਹਿ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਜੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਾ’ ॥ ੩੫॥ ਬਹੁਤ ਤਰੀਫ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
ਕਰੀ । ਹੋਰਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਰੀ । ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਭੋਰਨਿ
ਆਏ । ਸੁਜਸੁ ਨਵੇਂ ਨਿਤ ਸਭਿ ਪਰ ਛਾਏ ॥੩੬॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਆਨਿ

‘ਦਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ । [ਕੰਚਨਪਣ=ਮੁਹਰਾ । (ਰੂਪਾ+ਪਣ, ਯ) ਰਜਤ ਪਣ=ਰੁਪੌਯੇ] ।

‘ਜਿਵੇਂ ਦਬਾਇਆ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਰਿ ਹੋਵੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਅਤਿ ਜੋਵੈ। ਅਰਪਹਿ ਮਹਾਂ ਉਪਾ-
ਇਨ ਆਨਹਿ। ਪਾਇਨਿ ਪਦਮ ਪਖਾਰਤਿ ਪਾਨਹਿ॥੩੭॥ ਇਮ ਚਰਨਾਂ-
ਮ੍ਰਿਤ ਲੇਹਿ ਅਨੇਕ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖ ਕਿਤੇਕ। ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਲੇ ਅਰਪਾਵਹਿ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਭੀਰ ਭਰੈ ਦਰਸਾਵਹਿ॥੩੮॥ ਅਧਿਕ
ਸਮਾਜ ਭਯੋ ਬਡ ਭੇਰਾ। ਲੰਗਰ ਬਰਤਹਿ ਹੋਤਿ ਬਭੇਰਾ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਗੁਰ ਕੀ। ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਭੀ ਘਰ ਘਰ ਕੀ॥੩੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਨਿਰੋ ਨਰਸਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁੰਨਿ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਇ ਯਤਨਾਯਿਤੀ ਅੰਸੁ ੪੨॥

੪੩. [ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ। ਬਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬ ਜਨਮ]।

ਏਹਗਾ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਚਢੈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ ਨੌਰੀਗ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ। ਪਠੈ
ਹਕਾਰਨਿ ਦੁਤ ਕੋ 'ਲਜਾਉ ਤੁਰਤ ਇਸ ਕਾਲ'॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸ਼ੀਘ੍ਰ
ਗਯੋ ਚਲਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਭੇਰੇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੋ ਅਥੋਰੇ। ਕਹੈ 'ਸ਼ਾਹੁ
ਅਥਿ ਚਢੈ ਸ਼ਿਕਾਰਾ। ਵਹਿਰ ਠਾਵਿ ਹੁਇ ਤੁਮਹਿ ਹਕਾਰਾ॥੨॥ ਦੋਰ ਨ
ਕਰਹੁ ਚਲਹੁ ਦਰਹਾਲਾ। ਖਰੋ ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਹੈ ਤੁਮ ਨਾਲਾ'। ਤਬਿ ਤੁਰੀਗ
ਪਰ ਹੋ ਅਸਵਾਰ। ਗਮਨੇ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰਿ॥੩॥ ਸਾਇ ਅਖੇਰ ਹੋਤੁ
ਜਿਤ ਸ਼ਾਹੁ। ਪਹੁੰਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਤਿਤ ਰਾਹੁ। ਖਰੋ ਭਯੋ ਨੌਰੀਗ ਨੋ
ਹੋਰਾ। ਦੀਨਸਿ ਏਕ ਮਤੀਗ ਉਚੇਰਾ॥੪॥ ਹੁਇ ਆਰੁਵ ਚਲੇ ਸਮੁਦਾਯਾ।
ਸ਼ਾਹ ਅਖੇਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਯਾ। 'ਕੋ ਬਨ ਕੋ ਮਿਗ ਮਾਰਹਿ ਆਜ ? ਕੋ
ਹਮ ਆਗੈ ਜੈ ਹਹਿ ਭਾਜ ?'॥੫॥ ਕਿਤਨੇ ਹਮੇ ਲਜਾਵੈ ਕਰਿ ਘਾਤ ?।
ਸੇ ਸਗਰੀ ਬਤਲਾਵਹੁ ਬਾਤ'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹੈ। 'ਕੁਛ
ਨ ਹਾਥ ਆਵ ਜੋ ਚਹੈ॥੬॥ ਏਕ ਸ਼ੇਰ ਨਿਕਸੈ ਬਲ ਭਾਰਾ। ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਤਿਸ ਕੋ ਹਿਤ ਸਾਰਾ। ਤਉ ਨ ਮਾਰ ਖਾਇ ਤੁਮ ਪਾਸ। ਆਵਹੁ
ਛੁਛੇ ਹਟੇ ਨਿਰਾਸ'॥੭॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਜੇ ਕਰਿ
ਆਜ ਕੇਹਰੀ ਆਯੋ। ਸਭਿ ਤੁਮ ਸੁਨਤਿ ਹੋਹੁ ਸਵਧਾਨਾਜਨੋਂ ਕਰੈ ਕਰਹੁ
ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਹ ਹਾਨ॥੮॥ ਦਿਉਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਧਿਕ ਕਰ ਭਾਹੀ। ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਜਿਮ ਭਾਜਹਿ ਨਾਹੀ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਘੇਰਹੁ ਬਰਿਆਈ। ਤੀਰ
ਤਪਕ ਤਰਵਾਰ ਚਲਾਈ॥੯॥ ਤੁੰਗ ਤੁੰਗ' ਜੇ ਮਹਦ ਮਤੀਗ। ਕਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਜਾਇ ਨ ਭੇਗ'। ਇਥ ਹੋ ਰੋਕਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਆਗਾ'। ਹਤਹੁ
'ਦੇਬਾਂ ਨਾਲ। (ਅ) ਪਾਣੀ ਨਾਲ। (ੳ) ਪੀਂਦੇ ਹਨ। 'ਉੱਚੇ ਉੱਚੇ। 'ਨੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਮਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ। 'ਅੱਗ।

ਸਸਤੁ ਜਿਮ ਜਾਇ ਨ ਭਾਗਾ ॥੧੦॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਰਤਿ ਸੁਚੇਤ।
 ਚਿਤਵਹਿ ਜਤਨ ਸੇਰ ਹਤਿ ਹੇਤੁ। ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਸਵਾਰ।
 ਤਿਨਹੁ ਕੀਓ ਸਵਧਾਨ ਉਚਾਰਿ ॥੧੧॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਕੇਹਰਿ ਨਿਕਸੈ ਹੈ।
 ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸੰਦੇਹ ਤੁਮੈ ਹੈ। ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ ਰੋਕਿਬੇ ਤਾਂਹੀ। ਹਤਹੁ
 ਬੇਗ ਅਸੁ ਤੇ, ਨਹਿ ਜਾਹੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰੇ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਸਭਿਹਿਨ ਕੇ ਮਨ ਅਧਿਕ ਬਧਾਈ। ਚਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਹਿ ਬਿਚਰਨੈ
 ਸਾਹੁ। ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ ਬਿਪਨ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ॥੧੩॥ ਗਜਬਾਜਨਿ ਕੋ ਪਰਾ ਬੰਧਾਵਾ।
 ਖਿਲਤਿ ਅਖੇਰ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵਾ। ਬਿਚਰਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਬਜਾਕੁਲ
 ਭਏ। ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਜਬਿ ਗਏ ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਕਸਨੈ ਕੇਹਰਿ
 ਲੇਤਿ ਜੰਭਾਈ। ਗਰਜਨੈ ਸਬਦ ਉਤੰਗ ਉਠਾਈ। ਮੁੜ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗਨਿ
 ਗੋਰਾ। ਭਾਜ ਚਲੇ ਕੋ ਪਾਵਹਿ ਘੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਲਲਕਾਰਤਿ ਲਸਕਰ
 ਕੇ ਮੋਰਾ। ਉਮਝਿ ਭਏ ਸਨਮੁਖ ਤਿਸ ਓਰਾ। ਬਿੰਦ ਤੁਫੰਗੋ ਗੁਲਕਾ
 ਮਾਰੀ। ਗਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇ ਰੁਪੇ ਅਗਾਰੀ ॥੧੬॥ ਅੰਕਸ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਗਜ
 ਢੇਈ। ਮਰੂ ਮਰੂ ਕਰਿ ਅਸੁ ਇਤ ਹੋਈ। ਬਨ ਸੰਘਨ ਮਹਿ ਦੀਸਹਿ ਬੋਰਾ।
 ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ, ਸੁਨਿਬੇ ਘੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਰ ਮਤੰਗ ਪਰ, ਹਤੀ ਤੁਫੰਗ।
 ਜਾਇ ਲਗੀ ਕੁਛ ਕੇਹਰਿ ਅੰਗ। ਤਤਛਿਨ ਉਛਲਨੈ ਅਧਿਕ ਭਭਕਿ
 ਕੈ। ਲੀਨਿ ਉਤਾਰ ਤਿਸੀ ਕਉ ਬਲ ਕੈ ॥੧੮॥ ਦਿਯੋ ਬਗਾਇ ਦੂਰਿ ਕਿਤ
 ਪਰਨੈ। ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਝਰ ਕੈ ਮੁਖ ਮੁਰਨੈ। ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਰਨਿ ਕੈ
 ਕਰਿ ਮਾਰਾ। ਚਲਨੈ ਭਾਗ, ਕਰਿ ਗਯੋ ਕਿਨਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ
 ਪਰ ਪਹੁੰਚਨੈ ਜਾਈ। ਪੀਛੇ ਸੈਨਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਵਾਈ। ਸੰਘਨ ਬਨ ਮਹਿ
 ਮੁਸ਼ਕਲ ਚਲਿਬੇ। ਕਹਾ ਹੋਇ ਕੇਹਰਿ ਕਹੁ ਮਿਲਿਬੇ ॥ ੨੦ ॥ ਫਿਰੇ ਸੰਝ
 ਲਗਿ ਸ਼ੂਮ ਕੋ ਪਾਏ। ਪਸਰਨੈ ਤਮ, ਕਹਿ ਚਮੁ ਹਟਾਏ। ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ
 ਰਾਇ ਬਰ ਸਾਚਾ। ਰਿਦੈ ਅਧਿਕ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਰਾਚਾ ॥ ੨੧ ॥ ਮਗ
 ਆਵਤਿ ਆਰੂਢਿ ਮਤੰਗਾ ਸਭਿ ਕੈ ਸੰਗ ਭਨੈ ਨੌਰੰਗਾ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਜਿਮ
 ਗਿਰਾ ਉਬਾਰੀ। ਹਮ ਤੁਮ ਸੋ, ਹੋਈ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ॥੨੨॥ ਨਿਕਸਨੈ ਸੇਰ
 ਜਤਨ ਕਰਿ ਹਾਰੇ। ਲਸਕਰ ਪਚਨੈ ਮਰਨੈ ਨਹਿ ਮਾਰੇ। ਬਾਕ ਅਟਲ
 ਨਹਿ ਟਾਰਨੈ ਟਰੈ। ਮਹਾਂ ਮਹਦ ਅਜਮਤ ਕਹੁ ਧਰੈ ॥੨੩॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 'ਤੇਜ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰੇ, ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ। 'ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਾਹ=ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ (ਅ)
 ਸ਼ਿਕਾਰ ਫਜ਼ਨ ਖਾਸਤੇ। 'ਕਤਾਰ। 'ਉਬਾਰੀ। 'ਮਾਰ ਕਠਕੇ।

ਜਸੁ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵਤਿ । ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੇ ਦੁਰਗ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ । ਨਿਸਾ
ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਪਨ ਪ੍ਰਾਤ । ਸਿਮਰਤਿ ਚਿਤ ਅਜਮਤ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੨੪ ॥

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਕੋ ਲਿਖੇ
ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੁਬੇ ਉਮਰਾਉ।ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗੁਨ ਉਲਮਾਉ ॥੨੫॥
ਪੁਰਨ ਸਭਾ ਭਈ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਨੈਨ ਲਗਾਏ ।
ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਰਦਨ ਦੁਤਿ ਰਾਜੈ।ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਸਿਖ,ਦੁਸ਼ਮਨਿ ਲਾਜੈ॥
੨੬ ॥ ਗਰ ਜਾਮਾ ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਚੀਰ । ਗੌਰ ਬਰਨ ਵਿਚ ਦਿਪਹਿ
ਸਰੀਰ । ਦੌਕੀ ਚਾਰੁ ਦੈਲ^੧ ਸੋ ਛਾਈ । ਬੈਠਿ ਬੀਚ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸੁਹਾਈ
॥੨੭॥ ਬਾਜ ਹਾਥ ਪਰ ਲੀਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ । ਕਰਹਿ ਗੁਫਤਗੋ^੨ ਹੁਤੇ ਜੁ ਪਾਹੁ
ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿਸਿ ਨੈਨ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਨੌਰੋਗ ਕਹਿ ਬੈਨ ॥
੨੮ ॥ 'ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ ਆਯੋ ਬਾਜ । ਕਰਹਿ ਅਖੇਰ ਬਿਤ ਕੇ ਕਾਜ ।
ਜਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਛੋਰਿਬੋ ਕਰੀਅਤਿ । ਤਿਸ ਪੀਛੀ ਕਹੁ ਤਤਛਿਨ ਧਰੀ-
ਅਤਿ' ॥੨੯॥ ਬਪਟ ਭਰੈ ਤੇ ਜਾਨ ਨ ਦੇਤਿ । ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਧਾਇ
ਗਹਿ ਲੇਤਿ।ਹਮ ਕੋ ਆਮਿਖ ਬਹੁਤ ਖੁਵਾਯੋ।ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਯੋ॥
੩੦ ॥ ਪਾਛਲ ਜਨਮ ਕੌਨ ਇਸ ਕੇਰਾ ? ਬਨੈ ਬਾਜ ਕਿਮ ? ਗੁਨ
ਬਹੁਤੇਰਾ । ਮੋਹਿ ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠੈ ਘਨੋ । ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਆਛੋ ਇਨ ਮਨੋ^੩
॥ ੩੧ ॥ ਕਿਮ ਇਹ ਤਨ ਧਰਿ ਮੋ ਫਿਗ ਰਹੇ । ਕੌਨ ਕਰਮ ਕੀਨਸਿ ਸੁਖ
ਲਹੈ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ ਬਾਤ ਭੁਮ ਜਾਨੋ । ਬਰਤਮਾਨ ਭੀ ਰਹੈ ਨ ਛਾਨੋ^੪ ॥
੩੨ ॥ ਕੌਨ ਜਨਮ ਪਾਛਲ ? ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਸੰਸੈ ਇਹੀ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕੀਜੈ^੫ ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਤ ਤਿਸ ਬਾਤੀ।ਕਹਤਿ ਜਨਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਜਾਤੀ॥
੩੩ ॥ 'ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ । ਸੇਵਾ ਕਰਤੋ ਰਹਤਿ ਮਹਾਨ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਇਨ ਮਾਸ ਪਕਾਵਾ । ਡਾਲਿ ਮਸਾਲੇ ਸੁਾਦ ਬਨਾਵਾ ॥
੩੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਕੋ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਹੁਚਰਿ ਦੇਗਚਾ ਭਰਿ ਕਰਿ
ਲੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਸੇਕਲਪ ਐਸ ਮਨ ਮਾਂਹੁ ।—ਹੋਇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਿਸ ਛਿਨ
ਸ਼ਾਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਅਧਿਕ ਸੁਾਦ ਸੋ ਤਬਹਿ ਖੁਵਾਵੈ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਾਚਉ^੬
ਸਭਿ ਪਾਵਉ—। ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ । ਲੇ ਕਰਿਗਮਨ ਕੀਨਿ

^੧ਦਰ ਬਸਤੂ [ਸਿੰ, ਚੋਲ=ਕੱਪੜਾ] । ^੨ਗੋਲ ਬਾਤ । ^੩ਫੜਦਾ ਹੈ, ਫੜ ਲਈ ਦਾ ਹੈ ।

^੪ਮਨੋ ਮੋੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ । ^੫(ਤੁਹਾਥੋ) ਵੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ।

ਜਬਿ ਘਰ ਤੇ ॥ ੩੬ ॥ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਸੀਅਰ ਪਗ ਡੰਸਾ । ਬਿਖ
ਬਹੁਚਵੀ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਧੰਸਾ ॥ ਪਹੁੰਚਨੇ ਗਯੋ ਨ ਸਾਹੁ ਕਿ ਭੀਰਾਰਹਨੇ ਪੰਥਮਹਿ
ਪਰਜੇ ਸਰੀਰ ॥ ੩੭ ॥ ਸੰਕਲਪ ਮਾਸ ਅਚਾਵਨਿ ਕੇਰਾ । ਰਿਦੈ ਰਹਨੇ ਬਸਿ
ਕੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਮ ਇਨ ਪਾਯੋ ॥ ਹਤਿ ਖਗ ਆਮਿਖ
ਤੁਮਹਿ ਖੁਵਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਜਬਿ ਲਗਿ ਇਸ ਕੋ ਰਹੈ ਸਰੀਰ । ਆਮਿਖ
ਆਨਤਿ ਹੈ ਤੁਮ ਭੀਰ । ਤੋਹਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਹੁਤੇ ਵਜ਼ੀਰ । ਅਮਕੋ ਨਾਮ
ਧਨਾਵ ਗਹੀਰ ॥ ੩੯ ॥ ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਕੇ ਬਿਧਿ ਜਿ ਅਹੈ । ਬੁਝਹੁ, ਅਹਿ ਤੇ
ਮਰਨੈ ਸੁ ਕਹੈ । ਸੰਗ ਦੇਗਚਾ ਆਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਮਰਨੈ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
ਅੰਧੇਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਤਬਿ ਨੌਰੰਗ ਬਹੁ ਬਿਧ ਬੁਲਾਏ । ਬੁਝਨੇ 'ਕਿਮ ਵਜ਼ੀਰ
ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਏ ?' । ਤਨੈ ਹੀ ਤਿਨਹੁ ਸੁਨਾਇਸਿ ਬਾਤ । 'ਅਹਿ ਤੇ ਮਰਨੈ
ਸਭਿਨਿ ਬੱਖਨਾਤ' ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤਬਿਆਈ ॥ ਬਾਜ਼ ਜਨਮ
ਕੋ ਸਾਚ ਬਤਾਈ । ਸਭਾ ਸਮੇਤ ਸਾਹੁ ਬਿਸਮਾਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ੪੨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਇੰਦ੍ਰ ਨਰਸਿ ਭਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਰਾਜ' ਪ੍ਰੰਗੁ ਰਾਜਨੀ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੪੩ ॥

੪੪. [ਕਲਪ ਵਿਛ ਵੇ ਫਲ । ਕੇਸ ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ । ਜਮਨਾ ਪਰ ਟੁਰੇ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਬਲ ਗਏ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਜਮਰ
ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤੇ ਦੇਰ ਨ ਭਨਕ ਲਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਾਹੁ ਅਧਿਕ
ਸੇਵਾ ਕਉ ਕਰਿਹੀ । ਦੇਖਤਿ ਅਜਮਰ ਅਚਰਜ ਧਰਿਹੀ । ਪੁਨ
ਉਲਮਾਉਨਿ ਸਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ ॥ 'ਹੈ ਬਹਿਸ਼ਤ ਮਾਂਹ ਬਿਛੁੜ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੨ ॥ ਕਲਪ
ਬਿਛੁੜ' ਤਿਹ ਨਾਮ ਬਿਦਤ ਹੈ ॥ ਫਲ ਤਿਸ ਕੇ ਭਾਖਿ ਕਰਤਿ ਮੁਦਤ ਹੈ । ਸੈ
ਮੰਗਵਾਵਹੁ ਖਾਵਹੁ ਆਪ । ਜਿਸ ਕੇ ਭੱਖਤਿ ਹਤਿ ਹੈ 'ਤਾਪ' ॥ ੩ ॥ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਾਂਹ ਮੁੱਲਾਂ ਕਹੈ । 'ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ਇਹੈ । ਜਾਚਹਿ
ਸਾਹੁ ਦਿਏ ਨਹਿ ਜਾਹੈ' । ਸ਼ਰਧਾ ਪੁਨ ਨ ਰਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ੪ ॥ ਤਿਨ
ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਸਾਹੁ ਭਲ ਜਾਨੀ ।—ਅਸ ਅਦਭੁਤ ਫਲ ਆਵਸਿ ਪਾਨੀ' ।
ਵਸਤੁ ਭਿਸਤ ਕੀ ਆਇ ਤਿ ਨਾਂਹ ॥ ਜਾਚੈ, ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ ਪਾਹੀ—
॥ ੫ ॥ ਮਨ ਮੈਂ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਦਿਓ ਰਾਖੀ । ਸਭਾ ਲਗੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਭਾਖੀ ।

"ਸਰਪ । "ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ 'ਤੂਬਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । "ਭਾਵ, ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਤੋਂ ਦਿਤੇ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਫਲ । "ਹੋਬ ਆਵੇਗਾ । "ਜਦੋਂ ਆਵਣਗੇ (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ) ਮੇਰੇ ਪਾਸ।

‘ਹਮ ਨੋ ਸੁਨ੍ਹਾਂ ਭਿਸਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਕਲਪ ਬਿੰਦੁ ਸੁੰਦਰ ਫਲ ਜਾਂਹਿ॥੬॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਨ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਪਾਏ । ਭੱਖਨਿ ਕਰੇ ਰੁਧਰ ਬਨ ਜਾਏ । ਸਰਬ
 ਦੇਹਿ ਮਹਿ ਪਸਰਹਿ ਸੋਇਉਦਰ ਬਿਖੈ ਮਲ ਹੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥ ੭॥ ਇਮ
 ਤਾਰੀਫ ਸੁਨੀ ਤਿਨ ਕੇਰੀ । ਨਹਿ ਲੋਚਨ ਤੇ ਕਿਨ ਗਤਿ ਹੋਰੀ । ਜਿਤੋ
 ਤੋਲ ਮਹਿ ਤਿਹ ਫਲ ਹੋਇ । ਤਿਤੋ ਰੁਧਰ ਤਨ, ਭੱਖਹਿ ਕੋਇ ॥ ੮॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਉਂ । ਭਿਸਤ ਕਲਪਤਰੁ ਕੇ ਫਲ ਖਾਉਂ । ਈਹਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਪਠਨਿ ਕਿਤਾਬ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੯॥ ਜੋ
 ਬਿਲੋਕਿਬੈ ਮਹਿ ਨਹਿ ਆਵੈਤਿਸਕੋ ਪਾਇ ਕੁਤੋ ਹਰਖਾਵੈ॥ਇਹ ਮਨਸਾ
 ਮਮ ਪੂਰਨ ਕਰੇ । ਤੁਮ ਸਮਰੱਥ ਉਨ ਕੋ ਭਰੇ॥੧੦॥ ਮਿਲਨਿ ਆਪ ਕੋ
 ਸਫਲੋ ਹੋਇ । ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਿ ਦੇਵਹੁ ਸੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਫਲ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਅਪਨੋ ਉਪਰ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ ॥ ੧੧॥ ਆਨਿ ਪਰਜੈ
 ਤਤਾਛਨ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ॥ਤਨਕ ਬਿਲੰਬ ਲਗੀ ਤਬਿ ਨਾਂਹਿ॥ਸੋ ਫਲ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਕਰ ਦਿਯੋ । ਅਦਭੁਤ ਹਰਖ ਰਿਦਾ ਭਰਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਹੈਰਾਨ ਮਹਾਨੋ । ਸਭਿਨਿ ਹਰੀ ਬੁਧਿ, ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੋ । ਦੁਸਟਨਿ ਦਾਹੁ,
 ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਅਪਰ ਹਿਤੁ ਸਿਖ ਗਨ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੧੩॥ ਸ੍ਰਾਦ
 ਬਿਸਾਲ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਯੋ॥ਜੋ ਕਛੁ ਅਨੰਦ ਨ ਜਾਇ ਬਝਾਯੋ॥ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ
 ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋ ਠਾਨੈ । ਅੰਤਰ ਗਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਬਖਾਨੈ ॥੧੪॥ ਜਹਾ ਜਾਇ
 ਤਹਿ ਰਾਖੈ ਸੰਗ । ਸਨਮਾਨਹਿ ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਅੰਗ । ਦਰਬ ਬਿੰਦੁ
 ਦਸ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ’ । ਦੇਤਿ ਰੋਜ਼ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਜਾਰ ॥ ੧੫॥ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਨਿਕਾਟਿ ਨਰਨ ਕੀ ਭੀਰਾਰਹਤਿ ਅਧਿਕ ਨਿਤਸੈਨ ਸਧੀਰਾਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ । ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਰਹਨਿ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥ ੧੬॥ ਸਦਾ
 ਕਚਾਹਰੀ ਹੋਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ । ਉਚੈ ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ । ਬੋਲਾਨਿ ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਹੁ ਕਰੇ । ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ਦੰਨਿ ਕਹੁ’ ਫਰੇ ॥ ੧੭॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕਹਨੈ ਸਤਿ ਭਾਇ‘ਤੁਮ ਨੋ ਤਰੁਨਾਈ’ ਅਬਿ ਪਾਇਮੁਝ ਕੋ ਜਰਾਗ੍ਰਾਸ
 ਕਾਰਿ ਲੀਨਜੈ’ । ਸੇਤ ਸ਼ਮਸ ਅਰੁ ਸਿਰ ਕਰਿ ਦੀਨਜੈ ॥ ੧੮॥ ਉਂਜਲ
 ਬਾਰ, ਰੂਪ ਕੀ ਹਾਨਿ । ਕਰਤਿ ਅਸੁੰਦਰ ਮਨ ਦੁਖਦਾਨ । ਅਪਨੈ ਬਾਕ

‘ਹੋਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ।’ (੫੧) ਹੋਰ ਲਈ । ‘ਜਵਾਨੀ ।’ ਭਾਵ ਬੁਢੇਪੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਂ ਹੋਰਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
 ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਮਰਾ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੰਘ ਚੁਕੀ ਸੀ ।

ਕਹੈ ਇਸ ਬੇਰ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਹੁਇ ਸਨਮਲ ਫੇਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਗਾਇ ਨੇ ਕਹੈ। 'ਰਹੈ ਬਰਖ ਇਕ ਜਿਮ ਤੁਮ ਚਹੈ। ਸਨਮਲ
 ਬਾਰ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸਾਰੇ। ਤਰੁਨ ਪੁਰਖ ਕੇ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਕਾਰੇ' ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
 ਬੈਠੇ ਤਤਕਾਲ। ਸਭਿ ਕਉ ਦੀਖੈ ਸਨਮਲ ਬਾਲ। ਮੁਦਤਿ ਬੁਏ ਨਰ
 ਜੇਤਿਕ ਤਹਾਂ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਸੰਸੈ ਮਹਾਂ ॥ ੨੧ ॥ 'ਭਲੇ ਸਜੇ ਹੈ' ਕਰੈਂ
 ਬਖਾਨ। 'ਸਮਸਬਾਲ ਜਿਮਫਿਰਭੇ ਜੁਆਨ'। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਸ਼ਾਹੁ ਉਪਾਈ।
 ਅਤਿ ਅਦਭੁਤ ਅਜਮਤਿ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੋ ਬਚਨ
 ਕਹੈ ਤੇ ਰਹੈ। ਏਕ ਬਰਸ ਲਗਿ ਸਨਮਲ ਲਹੈ। ਪੁਨਹਿ ਸੈਤ ਤੈਸੇ
 ਹੁਇ ਗਯੋ। ਜਰਾ ਗ੍ਰਸੈ ਤਨ ਸਗਰੋ ਬਿਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ
 ਲੈ ਨਿਜ ਸਾਥ। ਚਲੈ ਵਹਿਰ ਕੋ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਜਮਨਾ ਕੁਲ ਆਇ
 ਭਾ ਠਾਵੈ। ਨਯੋ ਨੀਰ ਜਿਸ ਮੈਂ ਅਤਿ ਬਾਵੈ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿਣ
 ਅਰੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਛਾਨ'। ਬਹੈ ਸੁ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਾਨ। 'ਸੁਨੈ ਗੁਰ ਸੁਤ !
 ਜਲ ਅਸਗਾਹ। ਕਰੈਂ ਸੈਲ ਬਿਚਰੈਂ ਇਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਨਵਕਾ ਪਰ ਚਵਿ
 ਕੈ ਹਮ ਦੇਉ। ਅਵਲੋਕਹਿ ਪਰ' ਤਟ ਲੈ ਸੋਊ। ਜਲ ਕੀ ਲਿਹੁ ਬਹਾਰ
 ਬਭ ਬਾਵਾ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੇਗ ਅਬਿ ਗਾਵਾ' ॥ ੨੬ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਹੁਕਮ
 ਦੀਨਿ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ। 'ਤਰਨੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਅਨਾਵਹੁ ਪਾਹੁ'। ਧਾਇ ਗਏ ਜਬਿ
 ਲੈਬੇ ਕਾਰਨ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਹਿ ਕਰ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ ॥ ੨੭ ॥ 'ਲਗਹਿ
 ਬਿਲੰਬ ਤਰੀ ਕਹੁ ਆਵਤਿ। ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਕਰਿ ਮਰੁ ਸੁ ਲਜਾਵਤਿ'।
 ਕਰਹਿ ਸੈਲ ਹੋ ਕੈ ਪਦਚਾਰੀ'। ਸੁਰਯ ਤਨਿਯਾ 'ਉਲੰਘਹਿ ਸਾਰੀ' ॥ ੨੮
 ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਐਂਚੀ ਬਾਂਹੁ ਅਗਾਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਚਲੈ ਕ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਾਰੀ।
 ਪਨਹੀ ਪਾਇਨਿ ਪਹਿਰੇ ਖਰੇ'। ਜਲ ਪਰ ਚਰਨ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਧਰੇ ॥ ੨੯
 ॥ ਗੁਰ ਸੁਭ ਕਹੈ 'ਪਿਛਾਰੀ ਮੋਹਿ, ਪਨਹੀ' ਪਾਇ ਨ ਭੀਜੈ ਤੋਹਿ। ਹੋਇ
 ਨਿਸ਼ੀਕ ਚਲਹੁ ਜਲ ਪਰ ਕੋ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਹੋਰਤਿ ਤਟ ਪਰ ਕੋ ॥ ੩੦ ॥
 ਜੇਤਿਕ ਰੁਚਿ ਤੇਤਿਕ ਫਿਰਿ ਆਵੈਂ। ਨਹਿ ਸੁਕਚਹੁ ਜਲ ਛੁਵਨਿ ਨ
 ਪਾਵੈ'। ਇਮ ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕਰਿ ਭਲੇ। ਮਹਾਂ ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਪਰ
 ਚਲੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਚਰਨ ਨੁਰੀਗ ਉਠਾਏ। ਜਲ ਪਰ ਚਲੈ ਛੁਵਤਿ

੧(ਦੀਆ) ਛੱਪਰੀਆਂ। ੨(ਪਾਰਨੇ)। ੩(ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ)। ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਮਰ
 ਰਹੂ। ੪(ਪੇਦਲ)। ੫(ਸਮਨਾ)। ੬(ਦੀ) ਪਹਿਲ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਸ਼ਾਹ)। ੭(ਚੁੱਗੀ)।

ਨਹਿ ਪਾਏ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਧੀਰਜ ਲਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੰਗ ਗਮਨ
 ਭਥਿ ਕਿਯੋ॥ ੩੨॥ ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਜਮਨਾ ਪਰ ਐਸੇ। ਸੁਸ਼ਕ ਸਬਲ ਪਰ
 ਪੀਥੀ ਜੈਸੇ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੁਬੇ ਗਨ ਉਮਰਾਵ। ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ
 ਚਾਵ॥ ੩੩॥ ਭਈ ਨਗਰ ਮਹਿ ਸੁਧ ਜਿਸ ਕਾਲ। ਧਾਇ ਧਾਇ ਆਵਹਿ
 ਨਰ ਜਾਲ। ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ ਨਰ ਗਨ ਸੈਨਾ। ਸੁਨਿ ਅਚਰਜ ਚਾਹੇ
 ਪਿਖਿ ਨੈਨਾ॥ ੩੪॥ ਸੂਰਜ ਸੁਤਾ ਕੂਲ^੧ ਤਿਹ ਛਾਵਾ। ਨਿਕਸਨੇ ਨਗਰ
 ਬਿਸਮਤਾ ਪਾਵਾ। ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ। ਹੋਤਿ ਜ਼ਿਕਰ^੨ ਸਗਰੇ
 ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ॥ ੩੫॥ ਦੋਨਹੂੰ ਜਲ ਪਰ ਬਲ ਜਿਮ ਜਾਵਤਿ। ਦੀਖਤਿ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਰਨ ਉਠਾਵਤਿ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਧੀਰਜ ਸੇਂ ਜਾਹਿ। ਬਿਲਸਤਿ
 ਬਾਤਨਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੇ॥ ੩੬॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ^੩ ਮੈਂ ਜਥਿ ਸੁਧ ਗਈ। ਖਰੀ
 ਬਰੋਖਨਿ ਝਾਂਕਤਿ ਭਈ। ਬਿਸਮੇ ਹੋਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਉ। ਸਭਿਨਿ
 ਲਗਾਈ ਦ੍ਰਿਗ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਉ॥ ੩੭॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਾਲਕ ਬਿਧ ਜਾਨ।
 ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਹੁ ਬੱਖਸਾਨ। ‘ਜਲ ਪਰ ਜਾਤਿ ਭਨਕ ਨਹਿ ਛੁਯੋ।
 ਪਨਹੀ ਸੁਸ਼ਕ ਸੁਗਮ ਮਗ ਲਯੋ’॥ ੩੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਕੀਰਤਿ
 ਕਹੈ। ‘ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਦੁਸਰ ਨਹਿ ਅਹੈ। ਜਿਮ ਚਾਹਤਿ ਭਿਮ ਕਰਤਿ
 ਸੁਖਾਰੇ। ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੇ॥ ੩੯॥ ਨਿਤ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਕੇ
 ਦਿਖਰਾਵੈ। ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਤੁਰਤ ਬਨਾਵੈ’। ਪਾਰ ਕੂਲ ਕਾਲੀਂਦੀ^੪
 ਗਏ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਿਖਿ ਫਿਰਤੇ ਭਏ॥ ੪੦॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਬਿਚਰਨਿ
 ਕਰੇ। ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹਨੈ ਘਰਨਿ ਕਹੁ ਮੁਰੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਸਭਿ ਉਲੇਖਿ
 ਪ੍ਰਵਾਹੁ। ਆਵਤਿ ਭਾ ਹਰਖਾਤ ਉਰ ਸ਼ਾਹੁ॥ ੪੧॥ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਅਵਿਲੋਕਨਿ
 ਕਰੇ। ਰੰਕ ਰਾਉ ਅਚਰਜ ਉਰ ਧਰੇ। ਪੀਡਿਤ ਮੂੜੁ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ
 ਛਲੀ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਨਹਿ ‘ਮਹਾਂ ਇਹ ਬਲੀ’॥ ੪੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਕੇ
 ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ। ਮਿਲਹਿ ਕਹਤਿ ਅਸਚਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ। ਭਥਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਨਿਜ ਡੇਰੇ। ਆਏ, ਬੰਦਹਿ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ॥ ੪੩॥ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਸਭਿ
 ਕਹਿ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹੋਵਤਿ ਬਾਲਿਹਾਰੀ। ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਰਹੈ ਸੁ ਪਾਸ। ਦੰਗ ਚਲਹਿ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਰਾਸ॥ ੪੪॥ ਆਮਦ ਖਰਚ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ। ਬਚਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਨ ਬਿਯੋ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕਿਛੁ
 ‘ਜਮਨਾ ਦਾ ਕੰਢਾ। ‘ਗਲ ਝਾਤ। ‘ਮਹਿਲਾ। ‘ਵਚ। ‘ਜਮਨਾ ਦੇ।

ਗਿਨਤੀ ਨਾਂਹਿ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਆਵਤਿ ਪਾਹਿ ॥ ੪੫ ॥

ਅਭਿ ੬। ੩੭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਗਾਗਾਇ' ਪੁਸ਼ਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਤਰ ਜਤਵਾਰਿਸਤੀ ਯੰਨੁ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਗੜੇ ਵੰਦ ਕੀਤੇ । ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਤੇ ਚੜੇ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਬਝੀ
ਗਰਜ ਕੈ ਘਨ ਘਟਾ ਆਇ ਗੈਨ ਉਮਡਾਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਬਹੁਨੈ ਬੇਗ
ਬਹੁ ਬਾਧੁ ਸੰਗ । ਕੜਕਹਿ ਤਜਿਤਾ ਦਮਕ ਉਤੰਗ । ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ
ਬਡਿ ਆਈ* । ਪਰਨਿ ਲਗੇ ਛਿਤ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਈ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਭੋਲ
ਮਹਿ ਗਿਰੈਂ ਬਡੇਰੇ । ਛਾਦੀ* ਛਿਤ, ਭਈ ਸੇਤ ਘਨੇਰੇ । ਘਟਾ ਵੇਕ ਸਮ
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਾਹੀ । ਪਰਹਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਮਿਟਹਿ ਸੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩ ॥ ਪਿਖਿ
ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ* 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਤਿ ਸਗਰੇ ਬਾਨਾ' ਓਰੇ ਪਰੇ ਦੀਨ
ਦੁਖ ਪਾਵੈ* । ਵਹਿਰ ਖੇਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਨਸਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਉਪਬਨ ਮਹਿ ਢਲ
ਢੁਲ ਬਿਨਾਸਹਿ । ਸਭਿ ਤਰੁਵਰ ਕੀ ਸੋਭਾ ਗਾਸਹਿ । ਵਹਿਰ ਪਸੁ ਗੋ
ਆਇ ਘਨੇਰੇ । ਤਿਨ ਪਰ ਲਗੇ ਪ੍ਰਹਾਰ* ਬਡੇਰੇ ॥੫॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕੁਮਾਰੇ
ਸੋਇ । ਬਚਨ ਕਰਹੁ ਰੱਛਾ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮਰਿ ਜਾਵਹਿੰਗੇ
ਘਨੇ । ਅਸ ਓਰੇ ਨਹਿ ਦੇਖੇ ਸੁਨੈ ॥੬॥ ਵਹਿਰ ਪਸੁ ਕਜਾ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲੇ ।
ਸਭਿ ਕੀ ਹਾਨਿ ਹੋਇ ਇਨ ਨਾਲੇ । ਕਰਹੁ ਬਾਕ ਸਭਿ ਕੋਰ ਭਲੇਰਾ* ।
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹੁਨੈ 'ਜਿ ਇਮ ਹੈ ਕੁਮਰੇ ਮਨ
ਮੈਂ' । ਓਰੇ ਪਰਨਿ ਮਿਟਹਿ ਇਸ ਛਿਨ ਮੈਂ* । ਜਬਿ ਅਧਰਨ ਤੇ ਬਾਕ
ਨਿਕਾਸਾ । ਗਗਨ ਬਿਖੈ ਘਨ ਬੰਦ ਬਿਨਾਸਾ ॥੮॥ ਕੈ ਤੋ ਹੁਤੋ ਤਿਮਰ ਸਭਿ
ਦਿਸ ਮੈਂ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਰ ਇਕ ਤਿਸ ਮੈਂ । ਨਹਿ ਘਨ ਬਾਧੁ ਨ
ਬਰਖਾ ਕਹਾਂ । ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੯ ॥ ਦੇਖਤਿ ਮਾਨਜੋ
ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਭ । ਓਰੇ ਕਹਾਂ ਨ ਬਰਖਜੋ ਅੰਭ* । ਪਸਰਨੈ ਸੁਜਸੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ
ਕੋਰਾ । ਘਰ ਘਰ ਬੀਚ ਬਿਤੰਤ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੦ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕੀਰਤਿ ਕੋ
ਕਰਿ ਹੀਂ । ਅਚਰਜ ਨਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ ਨਿਹਰਿਹੀਂ । ਏਕ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ
ਖਰਜੋ । ਸੰਗਲ ਰਹੈਂ ਪਰੇ ਵਿਢ ਕਰਜੋ ॥ ੧੧ ॥ ਬਹੁ ਭਾਲੇ ਅਰੁ
ਅੰਕੁਸ ਲੈ ਕੇ । ਨਰ ਸਮੀਪ ਹੋਵਹਿ ਦਿਢ ਕੈ ਕੈ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਗਹਿ ਨਿਜ
ਮੁੰਡਾ ਸੰਗ । ਚੀਰ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਆਧੋ ਅੰਗ ॥ ੧੨ ॥ ਮਹਾਂ ਬਲੀ, ਦੈ ਹੋਂ

*ਗਾਇਆਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਬਹੁਤੀ ਆ ਗਈ । *ਢਕੀ ਗਈ । *ਮੋਟਾ । *ਪਾਣੀ ।

ਬਹੁ ਖਾਨਾ । ਖਰਨੈ ਰਹੈ ਸੇ ਏਕ ਸਥਾਨਾ । ਜਲ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਨਿਕਟਿ
 ਰਖਾਵੈ । ਦੇਤਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਪਿਲਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ
 ਸਿਖਲਾਯੋ । 'ਇਸ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਹੁ ਚਵਾਯੋ । ਜਬਿ ਅਰੁਢਿ ਮਗ ਕਰੈ
 ਪਯਾਨਾ । ਹਟਹਿ ਮਹਾਵਤਿ ਤਬਿ ਤਿਸ ਥਾਨਾ' ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ
 ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ । ਬਹੁ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਵਾਇ ਪਿਵਾਈ । ਬਿੰਦੁ ਮਹਾਵਤ ਹੁਇ
 ਚਹੁ ਕੰਦਾ । ਉਪਰ ਕਸਨੈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਹੋਵਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜ਼ਰੀ ਦੋਜ ਕੋ ਪਾਧਹੁ
 ਝੁਲੈ । ਭਯੋ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ ਝੁਲੈ । ਭੋਮਰ ਭਾਲੈ ਅੰਕਸ ਘਨੈ ।
 ਦੁਰਗ ਵਿਸ਼ਾ ਲੇ ਗਮਨਤਿ ਹਨੈ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੀਚ ਕਚਹਿਰੀ ਅਹੈ ।
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤਬਿ ਕਹੈ । 'ਚਲਹੁ ਵਹਿਰ ਉਪਥਨ ਹੁਇ
 ਆਵਹਿ । ਬਿਗਸੇ ਫੁਲ ਸੁ ਫਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਉਠਨੈ
 ਚਵਨੈ ਅਸਵਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਸੇਂ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਇਸ ਮਤੰਗ ਪਰ
 ਹੁਇ ਅਸਵਾਰੈ । ਗਮਨਹੁ ਸੀਗ ਉਤੰਗ ਉਦਾਰੈ ॥ ੧੮ ॥ ਤਜਹੁ ਆਜ
 ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਲਹਿਰੀ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ । ਜਾਨੈ ਦੂਰ
 ਦਿਵਸ ਰਹਿ ਬੇਰਾ । ਆਵਹਿ ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਘਰ ਓਰਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਸਭਿ ਜਾਨੀ ।—ਅਜਹੁ ਪਤਾ ਚਹਿ ਮੁਰਖ ਮਾਨੀ—। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'
 ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਬੈਠਨੈ ਮਸਤ ਕਰੀ ਪਰ ਚਰਿਕੈ ॥ ੨੦ ॥
 ਗਮਨੈ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸਾਥ । ਨਿਜ ਵਾਹਨ ਕਹੁ ਦਿੱਲੀਨਾਥ । ਬਹੁਤ ਬੇਗ
 ਤੇ ਚਲੇ ਪਲਾਇ । ਹਟੇ ਮਹਾਵਤ ਜੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਹਾਥੀ ਮਸਤ ਸੁੰਭ
 ਕਹੁ ਫੇਰਤਿ।ਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਇਤ ਉਤ ਹੋਰਤਿ।ਫੁੰਕਾਰਤਿ ਕਿਲਕਾਰਤਿ
 ਘਨੈ । ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਘਾਵਤਿ ਮਨੈ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸੀਗ ਹੀ ਦੋਰਾ
 ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਾਜਹਿ, ਹੁਇ ਜਿਸ ਓਰਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਵੇ ਪਰ ਚਵਿ ਰਹਜੈ ।
 ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੇਂ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਰਹਜੈ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਤਿ
 ਚਲਾਯੋ । ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੇਂ ਤਿਤਹਿ ਧਵਾਯੋ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਭਾਜਤਿ
 ਹੁਇ ਜਾਇ । ਦਿਖਤਿ ਪਲਾਵਤਿ, ਜਨੁ ਇਹੁ ਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਬੇਖ
 ਭਯਾਨਕ ਹਾਥੀ ਕੋਰ । ਜਾਹਿ ਪਲਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਨ ਨੇਰ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਜਨੈਂ ਜਨੈ । ਹਸ ਹਸ ਪਰੈ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ ॥
 ੨੫ ॥ ਕੋਇਕ ਠਾਢ ਪਿਖਹਿ ਤਮਾਸ਼ਾ । ਕੋਤਿਕ ਉਰ ਧਰਕਤਿ

ਝੁਲੈ । 'ਦੋਬ ਦੀ ਛਤੀ ਨਾਲ' । 'ਉਸੇ ਖਾਸੇ' ।

ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ‘ਮਾਰਨੈ ਹੁਤੋ ਮੋਹਿ ਕਰਿ ਐਸੇ’ । ਸ਼ੀਘਰ ਲਾਇ ਬਚਨੋ ਮੈਂ
 ਕੇਸੇ” ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਦਿਖਾਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈ । ਕਰੇ ਕੁੰਡਲੀ ਸੰਤ
 ਭ੍ਰਮਾਵੈ । ਲਾਗੁਲ ਗਾਵੀ ਅਧਿਕ ਚਲਾਇ । ਦੰਤ ਗਛਾਵਤਿ^੧ ਇਤ ਉਤ
 ਜਾਇ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਹੁਤਹਿ ਫਰੀ ਮਗ ਪ੍ਰੇਰਤਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਚਹੁ
 ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਹੋਰਤਿ । ਕੋਸਕੁ ਲੈ ਚਲਿ ਕੈ ਪੁਨ ਆਇ । ਗਮਨਹਿ ਗਜ
 ਮਗ, ਜਿਮ ਗਮਨਾਏ^੨ ॥ ੨੮ ॥ ਬਿਨਾ ਮਹਾਵਤ ਚਹਤਿ ਚਲਾਵਤਿ । ਗੁਰ
 ਸੁਤ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਧਾਵਤਿ । ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈ^੩ । ਨਹਿ
 ਕਿਸ ਹੂੰ ਪਰ ਚੋਟ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਧਯਾ ਲੈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਮੁਰਿ ਆਯੋ । ਦੁਰ
 ਦੁਰਗ ਕੇ ਗਜ ਬੈਠਾਯੋ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਉਤਰੇ ਗੁਰ ਨੰਦਾਪੁਨ ਭਜਿ ਦੀਨਿ
 ਮੰਤ੍ਰਗ ਬਿਲੀਦ ॥ ੩੦ ॥ ਤਬਹਿ ਮਹਾਵਤ ਹੈ ਸਮੁਦਾਈ । ਗਹਿ ਤੋਮਰ
 ਘੋਰਨੈ ਬਰਿਆਈ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਨਿਜ ਬਲ ਲੈ ਆਇ । ਖਰੇ ਦੂਰ ਨਹਿ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ਅਮਲ ਸ਼ਰਾਬ ਰਹਜੇ ਗਜ ਜਾਵਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮੀਪ
 ਗਏ ਨਰ ਭਾਵਦਾ । ਦਾਵ ਬਚਾਇ ਸ਼ਿਖਲਾ^੪ ਪਾਈ । ਬਾਧਨੈ ਦ੍ਰਿਢ ਆਗਾ
 ਪਿਛਵਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸਰਾਹੈਂ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ
 ਕੋ ਪਿਖਨਿ ਉਮਾਹੈਂ । ਰੰਕ ਰਾਵ ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਡੇਰੇ । ਬੰਦਹਿ ਅਰਪਹਿ
 ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਹੋਹਿ ਧਰਿ ਭਾਉ । ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ
 ਬਿਦਤਿ ਪ੍ਰਭਾਉ । ਦਰਸਨ ਹੇਤੁ ਭੀਰ ਨਿਤ ਰਹੈ । ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਦੇਖਤਿ
 ਹੀ ਕਹੈ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਾਕਰ ਹੁਇ ਰਹਿ ਸੰਗ । ਕਰੇ ਖਰੀਦਨਿ
 ਬੰਦ ਤੁਰੰਗ । ਗਹੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਨਾਯੋ^੫ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਸਕੇਲਿ
 ਬਿਧਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਆਮਦ ਬਡੀ ਹੋਇ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਪੁੰਜ ਮਸੰਦ ਕਰਹਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਕਾਰ ਦਾਰ ਹੁਇ ਕਿਤਿਕ ਬਿਸਾਲ । ਬਧੇ ਮੇਵੜੇ ਫਿਗ ਰਹਿ
 ਜਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਸਰਬ ਨਿਕਟਿ ਧਨ ਕੀ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਦੇਸਨਿ ਤੋ
 ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਭਿ ਕੇ ਬੈਠਹਿ ਬੀਚਾਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਉਚ
 ਅਰੁ ਨੀਚ ॥ ੩੭ ॥ ਰੰਕ ਰਾਉ ਚਲਿ ਆਇ ਜਿ ਕੋਈ । ਅਚਹਿ ਦੇਗ ਤੋ

^੧(ਲੋਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਸੀ । ^੨ਮੈਂ ਕਿਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਤੀ (ਜਤਨ) ਲਾ ਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਹਾਂ । ^੩ਕੱਢ ਕੇ । (ਅ) ਗੜਦਾ ਦੇਇਆ । ^੪ਜਿਥੇ
 ਚਲਾਵਣ (ਗਮਰਾਇ ਜੀ) । ^੫ਗਲ । ^੬ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੀਤੇ ਏ ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਣਾਇਆ । (ਅ)
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਦਲ ।

ਭੋਜਨ ਸੋਈ। ਗਿਨਤੀ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਭਾਂਤੀ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਬਝ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ੩੯ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਵਮੀ ਭਾਸ਼ੇ 'ਰਾਮਚਾਰਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਣੇ ਨਾਮ
ਪੰਚ ਚਤੁਰਲਿੰਗੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੫ ॥

੬੬. [ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਬਖਾਨ ਵੰਦ। ਇਨ੍ਹੇ ਤਾਵੇ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਿਤੀ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਮੈਂ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਜੇ ਗਾਵੇ ਬਿਚ ਸ਼ਰਾ ਹਠੀਲੇ।
ਕਰਤਾ ਬਾਦ ਬਿਸਾਲ ਕੁਸ਼ੀਲੇ^੧। ਅਨਿਕ ਮਾਇਨੇ ਬਕਹਿ ਕੁਰਾਨੇ।
ਦੀਨ ਬਿਖੇ ਕਹਿਲਾਵਹਿ ਸਜਾਨੇ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਤਿਨਹੁ ਕਹੁ
ਹੋਵਾ। ਜਿਨਹੁ ਸਿਖਾਇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਖੋਵਾ^੨। ਸੁਭ ਕਰਤੂਤ ਕਰਨਿ ਮਹਿ
ਹੋਰੇ। ਬਗਰਨਿ ਬਿਖੇ ਸੇਮੁਖੀ ਗੋਰੇ^੩ ॥੩॥ ਮਹਾਂ ਮੰਦ ਮਤਿ, ਮੁਰਖ, ਮਾਨੀ।
ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਬਾਵਹਿ ਧਨ ਹਿਤ ਦਾਨੀ^੪। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਪਸੰਗ ਚਲਾਏ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਕਹੁ ਨਾਮ ਅਲਾਏ^੫ ॥੪॥ 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਝ ਭੋਏ ਤੁਮਾਰੇ। ਭੋਖ
ਫਕੀਰੀ ਫਿਰੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਨਯੋ ਆਪ ਮਾਰਗ ਉਪਰਾਜਾ^੬। ਨਹਿ ਹਿੰਦੂ
ਨਹਿ ਦੁਰਕ ਸਮਾਜਾ ॥੫॥ ਪੈਕੰਬਰ ਬਝ ਭੋਏ ਹਮਾਰੇ। ਜਿਨ ਕੇ ਸਮਸਰ
ਜਗਤ ਨ ਸਾਰੇ। ਮਿਲਿਨਿ ਖੁਦਾਇ ਰਾਹੁ ਸੁਭ ਕਹਜੇ। ਚਲੇ ਕਹੇ
ਮਹਿ' ਤਿਨਹੁ ਲਹਜੇ^੭ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਸੇਂ ਮਿਲਿ ਮਨ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰੀ। ਸੇ
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰੀਤਿ ਬਿਬਾਰੀ। ਗਾਵਹਿ ਰਾਗ ਬਜਾਵਹਿ ਤਾਲ। ਜਿਸ ਤੇ
ਜਾਗਹਿ ਬਿਸੈ ਬਿਸਾਲ ॥੭॥ ਬਹੁਰ ਕਹੈ—ਹਮ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਇ—। ਬਕੈ
ਕੁਫਰ ਕੁਫ ਲਖਜੇ ਨ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੈ ਰੀਤਿ ਨ ਨੀਕੀ। ਪੁਜਹਿ
ਬੁਝਨਿ ਭਾਵਨਾ ਜੀ ਕੀ ॥ ੮ ॥ ਦੋਜਕ ਪਰਹਿ ਰਾਹ ਅਸ ਗਹਜੇ। ਨਹਿ
ਕਿਨਹੁ ਖੁਦਾਇ ਮਗ ਲਹਜੇ^੮। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਨੇ ਕਹਜੇ।
'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਿਨ ਭੋਜ ਨ ਸਹਜੇ ॥ ੯ ॥ ਬਾਦ^੯ ਬਿਖੇ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
ਮਾਂਹਿ। ਸਮਸਰ ਤਾਕੀ ਕੀਨਸਿ ਨਾਂਹਿ। ਗੋਰਖ ਆਦਿ, ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ।
ਮੱਕੇ ਬਹੁਰ ਮਦੀਨੇ ਥਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਗਿਨਿਬੋ ਕਰੀਅਹਿ।
ਪੀੜਤ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਉਰ ਧਰੀਅਹਿ। ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਜੈ ਕੀਨਿ ਫਿਰ

^੧ਬੜੇ ਖੋਟੇ ਮੁਠਾਕ ਵਾਲੇ ਯਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ^੨ਰੁਆ ਦਿਤਾ। ^੩ਛਾਰੇ ਬੁਧੀਮਾਨ।

^੪(ਸ਼ਾਹ) ਧਨ ਵੰਦੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ। ^੫ਮੁਰਾਦ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ^੬ਸਾਜਿਆ। ^੭੩ (ਪੈਕੰਬਰ)
ਦੇ ਕਰੇ ਵਿਚ ਦੂਰਨ। ^੮ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ) ਜਾਣਿਆ। ^੯ਚਰਚਾ।

ਐਸੇ ਸੂਰਜ ਹਤਹਿ ਤਿਮਰ ਕਹੁ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੇ ਸਿਖ ਸੁਮਤਿ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਚਹੈ ਸੁ ਕਰਹਿ ਅਰਹਿ ਕੋ ਨਾਲੇ । ਜਗ ਮਹਿ ਤਿਨ ਕੀ ਛੁਪੀ
 ਨ ਬਾਤੀ । ਰੀਕ ਰਾਉ ਸਭਿ ਕੇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਸ ਸੂਰਜ ਕੋ ਪਾਇ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਪਿਖਹਿ ਬਿਲੋਚਨ ਲਹਿ ਸੁਖਰਾਸ । ਤੁਮ ਸਮ ਪੇਚਕ ਕਜਾ
 ਕੁਛ ਜਾਨੇ । ਅੰਧ ਹੋਹਿ ਬੈਠਤਿ ਇਕ ਥਾਨੇ ॥੧੩॥ ਜਿਸ ਸੂਰਜ ਕੋ ਸਰਬ
 ਸਰਾਹੈ । ਤਮਚਰ ਕਿਮ ਸੁਖ ਲਹਿ ਤਿਸ ਪਾਹੈ । ਤਸਕਰ ਗਾਵੈ ਚਹੈ
 ਅੰਧੇਰਾ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਮਤ ਹੋ ਤੇਰਾ ॥੧੪॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਗਯੋ
 ਜਰਬ ਰਿਕੈ । ਲਘਤਾ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਬਾਕ ਚਾਲ ਬਡ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥੧੫॥ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਗੁਰ
 ਨਿੰਦਨ ਜਬੈ । ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸੋ ਕਹਿ ਤਬੈ । ‘ਪੁਰਸੋਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਗੁਰ ਹੈ’ । ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਸਹਜੈ ਨਹਿ ਉਰ ਹੈ ॥੧੬॥ ਜਿਸ ਰਸਨਾ ਸਜੈ
 ਨਿੰਦ ਬਖਾਨੀ । ਸੋ ਅਬਿ ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨਹਿ ਬਾਨੀ । ਇਹੀ ਦੰਡ ਬੁਝ ਕੋ
 ਅਬਿ ਅਹੈ । ਅਪਰ ਜਿ ਕਰੈ ਸਕਲ ਦੁਖ ਲਹੈ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਜਬਿ ਕਹੈ । ਭਯੋ ਗੁੰਗ ਬਹੁ ਬੋਲਨਿ ਚਹੈ । ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਅਰੁ
 ਹੋਠ ਹਿਲਾਵੈ । ਵਹਿਰ ਸਬਦ ਚਹਿ, ਨਿਕਸ ਨ ਪਾਵੈ ॥੧੮॥ ਮੂਰਖ ਜਿਸ
 ਬੋਲੈ ਬੁਰਿਆਈ । ਭਯੋ ਦੰਡ ਤਿਮ ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਈ । ਅਨਿਕ ਉਪਾ-
 ਵਨ ਤੇ ਨਹਿ ਬੋਲਾ । ਜਬਿ ਲਗਿ ਜੀਵਨੈ, ਰਹੈ ਅਬੋਲਾ ॥੧੯॥ ਲੋਕ
 ਸਭਾ ਕੇ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਏ । ਤਉ ਏਕ ਨੈ ਬਾਕ ਅਲਾਏ ‘ਉਛਗਨ ਅਬਿ
 ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਨਾਹੀ । ਕਹਾਂ ਗਏ ਆਵੈਂ ਪੁਨ ਕਾਹੀ’ ? ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਤਿਸ ਤੇ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ । ‘ਸਭਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਅਬਿ ਹੈਂ ਤਾਰੇ । ਸੂਰਜ
 ਦਿਪਤੈ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ । ਨਹਿ ਦੀਖਤਿ ਉਛਗਨ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੨੧ ॥
 ਮਾਰਤੰਡ ਪਸ਼ਚਮ ਅਸਤਾਵੈ । ਤਬਿ ਤਾਰਾਨਿ ਕੋ ਤੇਜ ਦਿਸਾਵੈ’ । ਸੁਨਿ
 ਕੈ ਪੁਨ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੀ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਮ ਉਚਰੀ ਬਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਜੋ ਸਉ ਵੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਯਾਰ ॥ ਏਤੇ ਚਲਣ ਹੋਇਆ ਗੁਰ
 ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥ ੨ ॥ ਚਪਈ ॥ ਸੂਰਜ ਤੇ ਗੁਰੁ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਨ
 ਤੁਕ ਮਹਿ ਅਸ ਅਰਬ ਸੁਖਾਲਾ । ਤਿਸ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੋਹਿ ਇਮ ਪਾਵਹੁ ।
 ਤੁਮ ਗੁਰ ਰੂਪ ਜਗਤ ਕਹਿਲਾਵਹੁ ॥ ੨੩ ॥ ਚਹੀਅਤਿ ਹੈ ਬਡ ਤੇਜ

‘ਗੁੰਗਾ’ । ‘ਕਿਛੋਂ’ ।

ਤੁਮਾਰੋ । ਹੋਇ ਨ ਬਹੁ ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰੋ । ਯਾਂਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ ।
 ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਵੇਹੁ ਦਿਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਲਖਹਿ ਤਬਹਿ ਇਹ
 ਸਾਰੋ ਬਾਚਾਨਾਹਿ ਤ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ ਕਾਚਾ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੋ
 ਭਾਖਾ । ‘ਇਸ ਸਲੋਕ ਮੈਂ ਅਰਥ ਜੁ ਰਾਖਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ
 ਹੋ ਨੀਕੇ । ਕਿਮ ਸੁਭ ਲਖਹੁ ਕੁਟਿਲ ਹਹੁ ਜੀਕੇ । ਇਸੀ ਅਰਥ ਕੇ ਨਹਿ
 ਅਧਿਕਾਰੀ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਨਹਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਮ ਕੋ ਤਾਰੇ ਦੇਂ
 ਦਿਖਰਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੋ ਕਰਿ ਜਗਰਾਇ । ਭੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਾਨਹਿ
 ਆਨ । ਦੇਵ ਦੇਤ ਪਰ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਤੋ ਸੂਰਜ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ
 ਉਡਗਨ ਦਿਪਤਹਿ ਨਭ ਦਿਖਰਾਇ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬਿ
 ਕਹਜੇ । ਉਪਰ ਗਗਨ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਿ ਲਹਜੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸੂਰਜ ਜੋਤਿ ਮੰਦ ਹੁਇ
 ਗਈ । ਉਡਗਨ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਈ ਵਈ । ਕਹਜੇ ‘ਬਿਲੋਕਹੁ ਅਬਿ
 ਅਸਮਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤੇਜ ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਬਦਨ ਉਠਾਏ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਗਗਨ ਦਿਖਾਏ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹੋਏ । ਜਾਨਤਿ ਭਏ ਤੇਜ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥ ੩੦ ॥ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿਮਹਿ
 ਰੋਰਾ ਪਰਜੇ । ‘ਦਿਨ ਮਾਹਿ ਤਾਰਨਿ ਬਿੰਦ ਨਿਹਰਜੇ । ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰਤਾਤ
 ਲਗਾਈ । ਸੂਰਜ ਕੀ ਅਬਿ ਜੋਤਿ ਦਬਾਈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਆਇਓ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕੁਮਾਰ । ਸਾਦਰ ਬੈਠੇ ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਮਾਂਹੁ । ‘ਖੇਲਹਿ ਚੋਪਰ-ਚਾਹਜੇ ਸ਼ਾਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਦ ਖਿਲਾਰੀ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਏ । ‘ਸਭਿ ਤੇ ਜਿਤਹਿ ਜਿ ਦਾਵ ਲਗਾਏ । ਹਮ ਤੁਮ ਖੇਲਹਿ ਸਭਿਗੁਰ
 ਨੰਦ ! ਦਾਵ ਲਗਾਇ, ਲਗਾਇ ਬਿਲੈਦ’ ॥ ੩੩ ॥ ਸਨਮੁਖ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਅਰੁ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ । ਆਨ ਬਿਛਾਯੇ ਚੋਪਰ ਮਾਂਹੁ । ਸੋਲਹਿ ਨਰਦ ਰੁ ਪਾਸੇ
 ਭੀਨ । ਲਗ ਜਵਾਹਿਰ ਕੰਚਨ ਭੀਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਜੋ ਕਰੇ
 ਬਨਾਵਾਨ । ਚੋਪਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਹਾਵਨਿ । ਪ੍ਰਥਮ ਗਲਾਹ ਲਗਾਯਹੁ
 ਸ਼ਾਹੁ । ਧਾਰਿ ਦਾਨਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਪਾਸੇ ਲਗੇ ਗੋਰਿਬੇ ਵੋਉ ।
 ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਸੁਤ, ਪਰਿ ਹੋ ਸੋਉ । ਨਰਦ ਚਹੇ ਮਾਰੀ, ਤਿਸ ਮਾਰੀਹ । ਜੋ
 ਚਾਹ ਰਾਖਾਨ ਤਿਸਾਹ ਉਬਾਰੀਹ ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਨਿਜ ਆਠਹੁ ਨਰਦ
 ਪਕਾਈ । ਘਰ ਅੰਤਰ ਬਰ ਸਗਲ ਪੁਗਾਈ । ਕਾਚੀ ਨਰਦ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਪਾਛੇ

‘ਪਾਹਲਾ ਦਾਉ । ਗੁਰੁ ਪੁੰਨੁ ਜੋ (ਦਾਉ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

। ਲਈ ਦਿਨਾਰ ਜੀਤ ਕਰਿ ਆਛੇ ॥ ੩੭ ॥ ਚਪੜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਪੁਨ ਜੁਗਮ
ਹਜ਼ਾਰ। ਧਰਿ ਕਰ ਪਾਸੇ ਕਹੁ ਧਰ* ਡਾਰਿ*। ਪੁਨ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਦੇਤਿ
ਰੁੜਾਈ। ਜੁਗ ਆਨਹਿ ਘਰ ਲਉ ਪਹੁੰਚਾਈ*॥੩੮॥ ਸ਼ਾਹੁ ਫੂਟਕਰਿ* ਨਰਦ
ਚਲਾਵੈ। ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤਿਸ ਕਉ ਘਾਵੈ। ਡਲ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਵਿੰਦਨਾ
ਜੇਤੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਰਹੜੈ ਪਰਿ ਕੇ ਕਰਿ ਤੇਤੀ॥੩੯॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਉਚਰਤਿ,
ਸੋ ਆਵੈ। ਚਹੜੈ ਦਾਵ ਨੇਰੰਗ ਨਹਿ ਪਾਵੈ। ਦੈ ਸਹੈਸੂ ਭੀ ਜੀਤ ਲਈ
ਹੈ। ਸ਼ਾਹੁ ਚਪਹਿ ਪੁਨ ਹਾਰ ਭਈ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥ ਤੈ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਨ ਧਰਿ
ਦੀਨਾਰ। ਲਗੇ ਖੇਲਿਬੇ ਪਾਸੇ ਡਾਰਿ। ਦਾਵ ਤੀਸਰੇ ਪ੍ਰਬਮ ਸਮਾਨ। ਜੀਤ
ਲੀਨਿ ਕਰਿ ਕੇ ਤਿਸ ਹਾਨਿ ॥ ੪੧ ॥ ਖਸ਼ਟ ਸਹੈਸੂ ਜੀਤ ਜਥਿ ਲਈ।
ਅਧਿਕ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਚਪ* ਭਈ। ਬਹੁਰੇ ਖਸ਼ਟ ਹਜ਼ਾਰ ਲਗਾਈ।—ਜਿਤੋਂ
ਬੈਰ ਇਕ, ਜਿਤੀ ਹਰਾਈ— ॥ ੪੨ ॥ ਸਕਲ ਖਿਲਾਰੀ ਕਰਤਿ
ਸਹਾਇ। ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੋ ਇਕ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ। ਚਹੈਂ ਸੁ ਦਾਵ ਪਰੇ ਨਹਿ
ਸੋਈ। ਬੈਠੇ ਘਨੇ ਕਰੇ ਕਮਾ ਕੋਈ॥੪੩॥ ਰਹੀ ਤਬੈ ਭੀ ਨਰਦ ਪਿਛਾਰੀ।
ਰਚੇ ਉਪਾਇ ਗਯੋ ਪੁਨ ਹਾਰੀ। ਰਹੇ ਉਪਾਇ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ।
ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਪਾਸੇ ਸੁਭ ਗੋਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਦਸ ਅਰੁ ਦੋਇ ਸਹੈਸੂ ਕੋ
ਇਮ ਦੀਨਾਰ ਹਰਾਇ। ਪੁਨ ਨਿਵਾਜ ਕੇ ਸਮੇ ਲਖਿ ਉਠਨੈ ਸ਼ਾਹੁ
ਪਛੁਤਾਇ ॥੪੫॥ ਜੀਤਿ ਮੁਹਰ ਨਿਜ ਸੇਗ ਲੈ ਆਸਹੁ ਸਿਵਰ ਮਝਾਰ।
ਸਕਲ ਸਭਾ ਬਿਸਮਤਿ ਰਹੀ, ਰਹੀ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਹਾਰ ॥੪੬॥ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਲਖਨੈ ਨ ਇਨ ਸਮ ਆਨ। ਅਰੈ ਬਿਜੈ ਕੋ ਨਹਿ
ਲਹੈ ਸਭਿ ਹੀ ਗੀਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੪੭ ॥

ਚਿੰਤਿ ਕੀ ਹੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚਿੰਤਿ ਨਦਮ ਰਾਮੇ 'ਰਾਮਗਾਇ'
ਪੰਜਵੇਂ ਚਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਚੰਤ੍ਰਾਚਿੰਤਰੀ ਖੰਡ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਮਰੀ ਹਟਾਈ। ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਛਾ ਕੀਤੀ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਹਾਂ ਬਸਤਰੇ ਸਮੇ ਬਿਸਾਲ। ਕਰਨੈ
ਬਿਤਾਵਨਿ ਕੋ ਜਬੈ ਮਰੀ* ਪਰੀ ਇਕ ਕਾਲ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਜਥਿ
ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ। ਰੁਦਿਤ ਅਮੁਦਤਿ ਸੋਕ ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਾ। ਮਰਹਿ ਤੁਰਤ ਉਪਚਾਰ ਨ ਆਸਾ* ॥ ੨ ॥ ਰਾਉ ਚੰਕ ਸਭਿ
*ਹਥ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਲੈ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮੁਟੇ। *ਘਰ ਤਕ ਜੋੜਾ (ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਦੁੱਟ) ਲਿਆ ਕੇ
ਪਹੁੰਚਾਵਦਾ ਹੈ। *ਫੂਟ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਵਖਰੇ ਵਖਰੀ। *ਬਿਥ। *ਜਿਤਨੀ ਹਾਰੀ ਹੈ। *ਵਧਾਈ
ਈਮਾਰੀ (ਭਾਵ ਹੈਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹੈ)। *ਵਿਲਾਜ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰਹੀ। *ਪਾ:-ਫਰ-ਫਲ।

ਕੈ ਇਕ ਸਾਰ । ਪੰਡਤ ਮੁਢਨਿ ਪਰੀ ਪੁਕਾਰ । ਘਰ ਘਰ ਰੋਦਿਤਿ ਹੈਂ
ਨਰ ਨਾਰੀ । ਕੇਸ ਉਖਾਰਹਿ ਮੁਰਛਾ ਧਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਦਸਤ, ਬਮਨ^੧ ਦੋਉ
ਲਗਿ ਜਾਇ । ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬਿਖੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ^੨ ਬੈਦ
ਪਰ ਹਾਰੇ^੩ । ਨਹਿੰ ਬਸ ਚਲਹਿ ਸੁ ਕੈਨ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
ਮਹਿੰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿੰ ਸਭਾ ਮਹਿੰ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ‘ਆਜ
ਪੁਰੀ ਮਹਿੰ ਏਤੇ ਮਰੇ । ਵਹਿਰ ਬਾਨ ਬਮਸ਼ਾਨੀਨ ਭਰੇ ॥ ੫ ॥ ਦਬਾਹਿੰ
ਸੈਂਕਰੇ ਸੈਂਕਰ ਜਾਰਹਿੰ । ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰਹਿੰ । ਕਹੂੰ ਬੈਦ
ਫਿਰਤੇ ਉਤਲਾਵਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਔਖਧਿ ਦੌਰਤਿ ਲਜਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ
ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਕੇਤਿਕ ਮਰੇ । ਜੀਵਤਿ ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕਹੁ ਕਰੇ । ਏਕ ਬਾਰ ਕਜਾ
ਕਜਾਮਤ ਆਈ । ਮਰਹਿੰ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਹਿੰ ਬਿਲਮਾਈ ॥ ੭ ॥ ਔਖਧਿ ਦਈ
ਲਗਹਿ ਨਹਿੰ ਕਾਹੂੰ । ਬਮਨ ਦਸਤ ਲਾਗੇ ਦੁਖ ਮਾਂਹੂੰ^੪ । ਉਚੇ ਚਢ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਨ । ਪੀਟੀਤ ਰੋਦਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭੋਨ ॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਚਿਤ
ਮਹਿੰ ਇਮ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਸਭਿਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋਂ ਕਹੋਂ ਬੁਲਾਈ । ਸੋ ਇਹ
ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਵਨਿ ਸੋਗ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਚਹਿੰ ਪੁਰੀ ਕੇ ਲੋਗ—॥ ੯ ॥ ਆਇ
ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਬੈਠਨੇ ਸ਼ਾਹੁ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬੁਲਵਾਇਹੁ ਪਾਹੁ । ਦੀਨ ਰੀਤਿ
ਸੋਂ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਪਰੀ ਪੁਰੀ ਮਹਿੰ ਮਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਕੋ
ਯਤਨ ਤੁਮਾਰੇ ਯਾਦ । ਜੇ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਹੋਹਿ ਅਹਿਲਾਦ । ਮਾਨਵ ਮਰੇ
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਅਬੈ । ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਜੇ ਜੀਵਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ
ਤੁਮਰੇ ਉਪਕਾਰ । ਜੇ ਅਬਿ ਇਹੁ ਸੈਕਟ ਇਹੁ ਟਾਗਿਜੇ ਔਖਧਿ ਕੋ ਹੋਇ,
ਬਤਾਵਹੁ । ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਤ ਸੋ ਸਮਝਾਵਹੁ’ ॥ ੧੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ
ਰਾਇ ਨੋਂ ਕਹਨੈ । ‘ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦੁਖ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹਨੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਅਬਿ
ਉਪਾਇ ਕਹਿੰ ਦੇਹਿੰ । ਹਮਰੇ ਚਰਨ ਧੋਇ ਕਰ ਲੇਹਿੰ ॥ ੧੩ ॥ ਜਿਸ ਕੋ
ਬਮਨ ਦਸਤ ਹੁਇ ਜਾਵੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਦਨ ਬੇਰ ਇਕ ਪਾਵੈ^੫ । ਜਿਯਤਿ
ਰਹੈ ਸੋ ਮਰੈ ਨ ਤਬੈ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੈਕਟ ਹਤਿ ਹੁਇੰ ਸਬੈ’ ॥ ੧੪ ॥
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਮੋਦ ਉਪਾਵ॥ਸਕਲ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਵਾ । ‘ਡਿੰਡਮ
ਫੇਰਿ ਦੇਹ ਪੁਰਿ ਸਾਰੇ । ਹੋਇ ਜੁ ਦੁਖੀ ਸੁ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ’ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਹਿ
ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਇਕ ਦੁਇ ਕਹਨੈ । ‘ਹਮਰੇ ਸਦਨ ਅਬਹਿ ਦੁਖ ਲਹਨੈ’ ।
‘ਉਪਰਫਲ, ਕੈ ਇਲਾਜ’ ਥੋਕ ਹੋਵੇ’ (ਉਹ ਆਕੇ ਰਾਮਗਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਰਨ ਧੋਕੇ (ਜਲ ਪੀਵੇ)

ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਤਤਛਿਨ ਤਾਹੁ। ਪਾਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੁਖੀ ਮੁਖ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੬ ॥
 ਤਰਤ ਕਸ਼ਟ ਕੇ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰਾ। ਆਇ ਸ਼ਾਹਿ ਵਿਗ ਤਿਨਹਿ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਜਬਿ ਪਾਵਨਿ ਕਰਜੇ। ਸਕਲ ਕਸ਼ਟ ਤਤਛਿਨ ਪਰਹਰਜੇ’
 ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਜੇ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਦੁਖ ਭਯੋ। ਤਤਕਾਲ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਦਯੋ।
 ਸੈਕਟ ਨਸਰੇ ਭਯੋ ਨਹਿ ਫੇਰ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰ ਆਏ ਸਚ ਹੋਰਿ ॥੧੮॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਗਨਮਜੇ ਤਬਿ ਡੇਰੇ। ਧਾਇ ਧਾਇ ਨਰ ਆਇ ਘਨੈਰੇ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ ਲੇ ਲੇ ਜਾਹਿ। ਦੁਖੀਅਨਿ ਕੇ ਪਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ॥੧੯॥
 ॥ ਤਤਛਿਨ ਸੈਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਵੈ। ਬਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਗਾਵੈ।
 ਸਨਬੰਧੀ ਜੇ ਮਰੇ ਨਰਨ ਕੇ। ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਗੁਨ* ਸਿਮਰਿ ਮਰਨ ਕੇ ॥
 ੨੦ ॥ ‘ਹਮ ਨੇ ਨਹਿ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਦਏ। ਬਚਤਿ ਮਰਨ ਤੇ, ਦੁਖ ਕਹੁ
 ਹਏ’। ਸਕਲ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮਾਚਰੇ ਰੋਰਾ। ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਆਵਤਿ ਤਿਸ ਠੋਰਾ
 ॥੨੧॥ ਹਿੰਦੂ ਬੁਰਕ ਰੀਕ ਕੇ ਰਾਉ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ।
 ਪੰਡਿਤ ਮੁਢ ਆਇ ਕਰਿ ਪਾਸ। ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਲੇ ਜੀਵਨ ਆਸ ॥੨੨॥
 ਸਗਲੀ ਪੁਰੀ ਮਰੀ ਜੋ ਪਰੀ। ਅਤਿ ਦੁਖ ਕੇਰੀ* ਸੁ ਤਤਛਿਨ ਹਰੀ।
 ਸਕਲ ਲੋਕ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਲੇਤਿ। ਸੀਸੇ ਪਾਇ* ਸਦਨ ਧਰਿ ਦੇਤਿ ॥੨੩॥
 ਨਿਸ ਆਦਿਕ ਮਹਿ ਜਬਿ ਹੁਇ ਚਾਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੇਤਿ ਦੁਖੀਅਨਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹੁ॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਮਰੀ ਹਟਾਈ। ਘਰ ਘਰ ਬਿਖੈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਰਤਾਈ ॥
 ੨੪॥ ਮਹਦ ਪ੍ਰਭਾਉ ਸਭਿਨਿ ਤਬਿ ਜਾਨਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
 ਮਹਾਨਾ। ਜੋ ਵਿੱਛਕ ਸੋਈ ਸੁਖ ਲਹੀਅਤਿ। ਸੈਕਟ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ
 ਦਹੀਅਤਿ ॥੨੫॥ ਘਰ ਘਰ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਵਿਦਾਤ। ਮਨਹੁ ਚੇਦਿਕਾ
 ਸੁੰਦਰ ਰਾਤਿ। ਕੀਰਤਿ ਮਨਹੁ ਮਰਾਲਨਿ ਪਾਂਤੀ*। ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ
 ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥੨੬॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਥੀਤ ਗਏ ਹੈਂ। ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸੋਭੈਂ ਇਸ ਭਾਂਤੀ। ਉਡਗਨ ਮਹਿ ਪੁਰਨ
 ਸਸਿ ਰਾਤੀ ॥੨੭॥ ਚਢ੍ਹਜੇ ਅਖੇਹ ਸਾਹੁ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਗੁਰਸੁਤ

* (ਅਪਨੇ) ਮਰਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਪਛੁਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, (ਕਾਰਣ ਅਗੇ ਵੇਸਦੇ ਹਨ:—)
 * ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ। * ਦੁਖ ਕਟਨ ਵਾਲੀ (ਮਰੀ)। * ਚਲਾ ਦੌਲਤ ਤੋਂ ਪੀਹਲਾਂ ਵੇਸੀ
 ਬਣੇ ਹੋਏ ਕੰਚ ਦੇ ਛਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਕੇ।
 * ਮੈਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ। * ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਦਾ ਵੇਦ। * ਪਾਸ—ਗਨ।

ਲੀਨਿ ਸਾਥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਨਰਨਿ ਕਉ ਨਾਹੀ । ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗਨਿ ਮਾਰਗ ਜਾਂਹੀ ॥੨੮॥ ਹਿਸ ਛਿਨ ਨਿਕਸੈ ਹਰਨ ਅਗਾਰੀ ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਬਡੇ ਬੋਗ ਤੇ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ । ਗਏ ਦੂਰ
 ਮਾਰਗ ਬਿਸਰਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਪਾਛੇ ਹਟੇ ਨ ਚਹਤਿ ਅਖੇਰਾ^੧ । ਹਤਯੋ ਨ
 ਗਯੋ, ਭਯੋ ਨਹਿ ਨੇਰਾ । ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ । ਮਿਲਿ ਤਹਿ
 ਹਤਯੋ ਮਿਰਗ ਕਉ ਧਾਇ ॥੩੦॥ ਭਏ ਇਕਾਕੀ ਦੋਨਹੁ ਤਹਾ। ਸੰਗੀ ਏਕ
 ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਹਾਂ । ਹਟਿ ਗਮਨੇ ਜਬਿ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਚਢ੍ਹਯੋ ਦਿਵਸ
 ਆਤਪ ਭੀ ਜੋਰ ॥੩੧॥ ਛਤਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਛਾਯਾ । ਤੁਰਤ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕੁਮਲਾਯਾ । ਨੌਕਰ ਨਰ ਨਹਿ ਨਿਕਟੀ ਕੋਉ । ਆਨਿ ਕਰਹਿ
 ਆਤਪ ਹਤਿ ਜੋਉ ॥ ੩੨ ॥ ਘਨੇ ਘਾਮ ਤੇ ਬੋਲਯੋ ਸ਼ਾਹੁ । ‘ਅਬਿ ਨਰ
 ਨਿਕਟਿ ਨ ਹਮ ਤੁਮ ਪਾਹੁ। ਆਤਪ ਚੰਡ^੨ ਪਰਹਿ ਤਪਤਾਈ। ਕਰਹੁ ਆਪ
 ਇਸ ਕੋਰ ਉਪਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਹਮ ਤੁਮ ਉਪਰ ਹੁਇ ਜਿਮ ਛਾਯਾ । ਸੁਖ ਸੋ
 ਚਲਹਿ ਨਾਹਿ ਤੁ ਕੁਮਲਾਯਾ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਤਕਾਲ ॥ ਕਹਤਿ
 ਭਯੋ ‘ਇਹ ਘਾਮ ਕਰਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥ ਇਸ ਤੇ ਹੁਇ ਹਮ ਤੁਮ ਪਰ ਛਾਉ’ ।
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਉ^੩’ । ਭਬਿ ਛਾਯਾ ਦੋਨਹੁ ਪਰ ਭਈ ।
 ਤਪਤ ਘਾਮ ਕੀ ਸਭਿ ਮਿਟ ਗਈ ॥੩੫॥ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਵੇ ਗਮਹਿ ਜਹਾਂ ਕੋ ।
 ਛਾਉਂ ਦੁਹਨਿ ਪਰ ਚਲਹਿ ਤਹਾਂ ਕੋ । ਨਹੀਂ ਮੇਘ ਨਹਿ ਛਤਰੀ ਪਾਸ ।
 ਤਉ ਛਾਉਂ ਹੋਈ ਸੁਖ ਰਾਸ ॥ ੩੬ ॥ ਮਿਲਹਿ ਪੰਥ ਬਿਸਮਹਿ ਅਵਿਲੋਕ ।
 ਆਵਹਿ ਸਾਥ ਦੂਰ ਦੁਰਿ ਲੋਕ^੪’ । ‘ਦੇਖਹੁ ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਇਹ ਹੋਵਾ ।
 ਛਤਰੀ ਬਿਨਾ ਘਾਮ ਕਹੁ ਖੇਵਾ’ ॥੩੭॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਦੋਨਹੁ ਭਲੇ ।
 ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਰਤਿ ਮਿਲੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ । ਗੁਰਸੁਤ
 ਕੋ ਅਰੁ ਦਿੱਲੀ ਈਸ਼ ॥ ੩੮ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਦੁਰਗ ਪਵੇਸ਼ੇ । ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਿ ਬਿਸਮਾਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ੇ । ਅਚਰਜ ਹਰਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਬੈਠਯੋ ਜਾਇ
 ਜਬਹਿ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੯ ॥ ਛਾਇਆ ਸੋ ਬਿਲਾਇ ਭਬਿ ਗਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਉਪਰ ਤੈਸਯੋ ਭਈ । ਜਬਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਯੋ । ਸੰਦਰ ਸਦਨ ਵਿਖੈ
 ਪ੍ਰਵਿਸਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥ ਮਿਟੀ ਛਾਉਂ ਸਭਿ ਲੋਕਨਿ ਦੇਖੀ । ਅਤਿ ਅਚਰਜ
^੧ਸ਼ਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ (ਅਗੇ ਵਧੀ ਗਏ) ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟੇ । ^੨ਚੰਡੀ । ^੩ਜੋ ਲੋਗ ਮਿਲਣਗੇ
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖਣਗੇ । ^੪ਲੋਕੀ ਦੂਰ ਤਕ ਦੂਰ ਕੇ ।

ਚਿਤ' ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕਹਤਿ ਬਨਾਈ ॥ ੪੯ ॥ ਇਹੀ ਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੂ ਨਾਮ ਗਾਇ 'ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਅਠਨ ਨਾਮ ਸਪਤਿ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਪ੍ਰਤ ਪੀੜਾ ਹਰੀ । ਉਜ਼ਬਕ ਢਹਾਇਆ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਬੇਗਮ ਹੁਤੀ ਗਰਭਵਤੀ ਨਵ ਮਾਸ । ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤਨਿ
ਕੇ ਤਬੇ ਅਟਕ ਰਹੀ ਦੁਖਰਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਤਨ ਅਨੇਕ
ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਸਯਾਨੇ । ਟੋਨਾ ਟਾਮਨ ਕੋਨ ਬਖਾਨੇ^੧ । ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਕਿਯ ਉਪਚਾਰੁ । ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਨਹਿ ਕਾਰਜ ਸਾਰੁ ॥ ੨ ॥ ਬੇਗਮ
ਕਸ਼ਟ ਪਾਇ ਅਤਿ ਰਹੀ । ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਬੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੇਂ ਕਹੀ । ਅਨਿਕ
ਸਯਾਨੇ ਪੁਨਹਿ ਬੁਲਾਏ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ ਬਕੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩ ॥ ਧਾਇ^੨
ਅਨੇਕ ਨਗਰ ਤੇ ਗਈ । ਤਉ ਪ੍ਰਸੂਤ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਭਈ । ਅਨਿਕ
ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰਤਿ ਇਲਾਜ । ਪਰਿ ਪਰਿ ਹਾਰੇ ਬੈਦ ਸਮਾਜ ॥ ੪ ॥ ਸਭਾ
ਬਿਖੇ ਜਬਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਏ । ਸਾਦਰ ਬੋਲਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਠਾਏ । 'ਬੇਗਮ ਕੇ
ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਨਾਹੀ । ਲਖਹੁ ਇਲਾਜ, ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਭਾਹੀ ॥੫॥ ਤੁਮ ਸਮ
ਪੁਰਖਨਿ ਪਾਸ ਹੁਵੈਤਿ^੩ । ਔਖਧਿ ਕਿਧੈਂ ਜੇਤੁ ਕੇ ਮੰਤ । ਕਸ਼ਟ
ਛੁਡਾਵਹੁ ਬੇਗਮ ਕੋਰਾ । ਬਹੁ ਕਲਾਮ ਤੇ^੪ ਸੁਖ ਨਹਿ ਹੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਸਕਲ
ਸਿਆਨੇ ਰਹਿ ਪਚ ਹਾਰੀ । ਕਿਸ ਕੋ ਸਫਲ ਨ ਕੋ ਉਪਚਾਰੀ^੫ । ਸੁਨਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੀਦਨ ਕਹੈਂ । 'ਹਮਰੇ ਤੋ ਇਕਾਜਪੁਜੀ ਅਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਗਲੇ
ਕਸ਼ਟਨਿ ਕਹੁ ਨਿਰਵਾਰਤਿ । ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਹਾਰਤਿ । ਇਸ
ਆਗੇ ਅਟਕਤਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ । ਅਤਿ ਬਲਿ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਮਾਹੀ ॥ ੮ ॥
ਦੁਖ ਕਾਟਤਿ ਅਰੁ ਇੱਛਾ ਪੁਰਹਿਜਗ ਕੇ ਬਿਘਨ ਅਗਨਿ^੬ ਕਹੁ ਚੁਰਹਿ ।
ਅਬਿ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਸਮੇਂ ਮਝਾਰ । ਇਸ ਕੀ ਸਮ ਨਹਿ ਅਪਰ ਉਦਾਰ
॥ ੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜਲ ਅਬਿ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਹਮ ਪਠਿ ਦੇ ਹੈਂ, ਤਹਾਂ
ਪੁਰਾਵਹੁ । ਤਤਛਿਨ ਤਿਹ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਸੁਖ ਉਪਜੈ ਦੁਖ ਸਕਲ
ਬਿਲਾਇ^੭ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਨੀਰ ਮੰਗਾਵਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਤਹਿ
ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਵਾ । ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਜਲ ਅੰਤਰ ਕੋ
^੧ਅਤਿ ਅਸਚਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ । ^੨ਟੂਟੇ ਟਾਟੇ (ਜਿਤਨੇ ਕੀਤੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਕੋਠ ਕਹਿ ਸਕੇ ।
^੩ਦਾਈਆਂ । ^੪ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੫ਬਹੁਤ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਬੀ... ।
^੬ਜਲਤ ਦੇ ਅਨਗਿਠਤ। ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਪਠਿ ਦੀਨ ॥੧੧॥ ਬੇਗਮ ਕੇ ਮਖ ਮੈਂ ਜਬਿ ਪਾਯੋ । ਤਰਤ ਪਾਸਤ ਭਯੋ
ਸੁਤ ਆਯੋ । ਭਈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਭਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਮੈਂਬਜੀ ਬਧਾਈ ਨੌਰੰਗ ਘਰ
ਮੈਂ ॥੧੨॥ ਰਾਖਯੋ ਨਾਮ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁਸਭਿ ਪਕਾਰ ਕੋ ਕਰਯੋ ਉਛਾਹੁ ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਤਿਨ ਸੋ ਮਿਲਯੋ ਰਹਯੋ ਕਰਿ ਚਾਹੁ
॥੧੩॥ ਜਪੁਜੀ ਪਠੇ ਜਨਮ ਜਿਸ ਹੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਮਿਲਯੋ ਸਾਥ ਗੁਰ ਸੋਇ
ਤਾਰਾ ਆਜਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਸੋ ਮਾਰਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰ^੨ ਨਾਲ ॥੧੪॥
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਅਰੁ ਸਕਲ ਸਮਾਜਾ । ਇਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਯੋ ਗੁਰੁ ਮਹਾਰਾਜਾ ।
ਜਪੁਜੀ ਹੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੇਰ । ਸ਼ਰਨ ਤਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਫੇਰ ॥੧੫॥
ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸਾਰੀ । ਬਹੁ ਧਨ ਪਠਿ ਕੋ ਬਿਨੈ ਓਚਾਰੀ । ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਮਾਨਤਿ ਰਹੀ । ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਲਹੀ ॥੧੬॥

ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਇਮ ਬਹੁਰ ਬਿਝਾਏ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਚਲਿ ਆਏ । ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਉਰ ਹੋਵਾ । ਮੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਸ਼ਤੀ
ਕਹੁ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਉਸਬਕਿ^੩ ਕਿਸੁ ਬਲਾਇਤ ਕੇਰਾ । ਖਾਇ ਬਰੁਤ ਅਰੁ
ਓਜ ਘਨੇਰਾ । ਨਰਿ ਮਤਿ ਕਛੁ ਕਰਿਬੇ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਰਹੈ ਸੁਪਤਿ ਬਹੁ
ਪਾਇ ਅਹਾਰੁ ॥੧੮॥ ਜਬਿ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਕਿਹ ਸਾਥਾਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਹਿ
ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਇਹ
ਬਲਵਾਨਾ ॥੧੯॥ ਨਹਿਨ ਬਲਾਇਤ ਇਸ ਮਹਿ^੪ ਐਸੇ । ਕਰਹਿ ਜੁਧ
ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਹੁ ਜੈਸੇ । ਇਸਕੇ ਆਗੇ ਅਰਹਿ ਨ ਕੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਹੀ
ਤਰਾਸ ਉਰ ਹੋਈ ॥੨੦॥ ਅਸ ਨਰ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲਵਾਨਾ । ਤੁਮ ਨੇ
ਭੀ ਦੇਖਯੋ ਕਿਸ ਥਾਨਾ ?’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ । ‘ਹਮ ਨੇ
ਇਕ ਚਮਾਰ ਅਸ ਰਾਖਾ ॥੨੧॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ ਨ ਤਜਾਗੇ ਕਾਹੁ । ਤਰੈ
ਗਿਰਾਵੈ ਬਹੁ ਬਲ ਜਾਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਬਾਤੀ । ‘ਇਸ ਕੇ
ਸਮ ਕਿਮ ਹੁਇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੨੨॥ ਦੇਖਤਿ ਦੇਹਿ ਪਲਾਵੈ ਸੋਇ । ਸਨਮੁਖ
ਭਏ ਸਧੀਰ ਨ ਹੋਇ’ । ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਜਬਿ ਹੀ ਕਹਯੋ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ
ਨਿਜ ਨਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਹਯੋ ॥੨੩॥ ਕਰਯੋ ਹਕਾਰਨਿ ਤਤਛਿਨ ਆਵਾ ।

^੧ਵਡਾ । ^੨ਤੀਰ । ^੩ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਇਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ।
(ਅ) ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ^੪ਇਸ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ।

ਤਿਸੈ ਬਿਲੋਕ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਕਸਾਵਾ । ‘ਉਜਬਕ ਕਹਾਂ ਸੁ ਕਹਾਂ ਚਮਾਰ ।
 ਪੀਸਹਿ ਅੰਗ ਦਾਬਿ ਦੇ ਮਾਰਿ’ ॥੨੫॥ ਕਰੋਂ ਇਸ ਕੇ ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵਗੁ
 ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਕੇ ਸੰਗ ਭਿਰਾਵਉ । ਮੱਲਸ ਦੇਸ਼ ਪਰਦੇਸ਼ਨਿ ਕੋਰੋ ਕਿਤਿਕ
 ਦਰੋ* ਕੇਤਿਕ ਹਤਿ ਗੋਰੇ ॥੨੫॥ ਇਹ ਸਭਿ ਦੇਸਨਿ ਬਿਦਤਿ ਬਿਸਾਲ ।
 ਕੌਨ ਅਰਹਿ ਨਰ ਇਸ ਕੇ ਨਾਲ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਰੇ ।
 ‘ਦੋਨਹੁ ਅਬਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਤਿ† ਅਹੇ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਲੇਹੁ ਪਤੀਆਵਨਿ
 ਕਰਿਹੁ । ਪੂਰਬ ਕਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਧਰਿਹੁ । ਸਭਿਨਿ ਦੇਖਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੈਂ । ਕੋ
 ਉਪਰ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਤਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਮਿਲਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਇ । ਕਹਿਬੋ
 ਸੁਨਿਬੋ ਕਜਾ ਤਿਨ ਹੋਇ’ । ਉਜਬਕ ਕੋ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਕਰੀਜੈ । ਕੁਸ਼ਤੀ
 ਰਚੈਂ ਹੋਰਿ ਅਬਿ ਲੀਜੈ’ ॥ ੨੮ ॥ ਆਇਸੁ ਜਬਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੋ ਦੀਨਿ ।
 ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਦੰਡ ਬਜਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਮਹਾਂ ਕੁਰੁਪ ਓਜ ਮਹਿ ਭਰੇ । ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਆਪਸ ਮਹਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ।
 ਭਿਰਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵ । ਅੰਗਨਿ ਪਰ ਅੰਗਨਿ ਕੋ ਮਾਰਹਿ ।
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਕੋਰੀ ਪਾਇ ਪਸਾਰਹਿ ॥੩੦॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਦਿਖਲਾਈ ।
 ਪੁਨ ਉਜਬਕ ਕਉ ਦੀਨਿ ਗਿਰਾਈ । ਤਰੈ ਭਾਰਿ ਪੀਸੇ ਤਿਸ ਅੰਗ ।
 ਬਜਾਕੁਲ ਕਰਨੋ ਬਹੁਤ ਬਲ ਭੋਗ ॥੩੧॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਕਹੁ ਤਰੈ ਗਿਰਾਵ ।
 ਸਭਿਨਿ ਅਚੇਤਾ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ।—ਕਿਤ ਚਮਾਰ ਕਿਤ ਉਜਬਕ ਏਹੁ ।
 ਦੁਗਨ ਤਿਗੁਨ ਬਲ ਦੀਰਘ ਏਹੁ—॥੩੨॥ ਕਹੇ ਸ਼ਾਹਿ ‘ਅਜਮਤ ਕਰਿ
 ਭਾਤਾ । ਨਿਜ ਅਸ ਸੇਵਕ ਦਿਯ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਤਉ ਉਜਬਕ ਕੋ ਕਹਾਂ
 ਬਸਾਵੈ । ਨਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਿ ਇਹ ਤਰੈ ਗਿਰਾਵੈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੋ
 ਬਲਵਾਨ । ਭਿਰੇ ਆਇ, ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਹਾਨਿ । ਇਸ ਕਉ ਜੀਤ ਨ ਗਮ-
 ਨਜੇ ਕਉ । ਦੇਖਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਤਿ ਸੋਉ ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਮ ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਦਾਸ
 ਮਹਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਲਵਾਨਾ’ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਚਰਜ ਉਰ
 ਪਾਵਾ ।—ਕੌਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਦਾਵਾ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ
 ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਘਰ ਹੈ । ਕੋ ਨਹਿ ਦਿਖੀਅਤਿ ਇਨ ਸਮਸਰ ਹੈ—। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਸਗਰੇ ਪਛੁਤਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਓਜ
 *ਜੇ ਉਜਬਕ (ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਫੋਟ ਕੇ) ਇਸ ਦੇ ਅੰਗ ਰਗੜੇ ਤੇ ਦਬਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਮੁੱਟੇ ।
 †ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ । †ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਬਾਬਤ) ਕਹਿਣਾ ਸੁਣਨਾ ਕੀ ਹੈ । *ਪਾ:—ਤਰੈ । †ਪਾ:—ਸਭਿ ।

ਦਰਬ ਤੇ ਚੰਕ ਚਮਾਰ^੧ । ਤਿਸ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਿ ਹਮ ਗੇ ਹਾਰ । ਅਪਰ ਲੋਕ
ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਧਿਕਾਰੀ ।—ਕਮਾ ਤੁਮ ਕੋ ਹੋਸੇ ਇਸ ਬਾਰੀ—’ ॥ ੩੭ ॥
ਕਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਹੀ ।
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠੈ ਫਲ ਫੂਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੇਵਨਿ ਕੀ ਬਾਲੀ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਪਠਾਵਹੀ ਸਾਦਰ ਖਾਕ ਬਿਲਾਸ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਦੋਤਿ ਧਨ ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਸੁਭ ਰਾਸ ॥ ੩੯ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਖੇ

ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਮਗਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚਤੁਰਿੰਸਤੀ ਘੋਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੪੯. [ਅਲਾਦੀਨ ਦੀ ਮੋਤ ਵੱਸੀ । ਮੁਪਨਾ ਸੁਢਾਯਾ । ਵੇਡੀ ਜੋਡੀ । ਲੋਕਾਸਨ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਪਰ
ਸਭਾਸਦ ਅਨਿਕ ਤਹਿ ਬੋਲਹਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਭੋਪਈ ॥ ਹੁਤੇ
ਅਲਾਵਦੀਨ ਬਿਚ ਬੈਸਾ । ਬਾਤਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੁਛ ਐਸਾ । ਭਨਹਿ ਸਭਾ
ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਤਿ । ਨਿਜ ਉੱਤਮਤਾ ਅਧਿਕ ਜਨਾਵਤਿ ॥ ੨ ॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਕਹਨੈ ਨਿਜ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦਿਨ ਤੈਂ ਭੀ ਲਹਨੈ ?
ਚਾਤੁਰਤਾ ਜੁਤਿ ਕਹਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਲਖਤਿ ਨ ਕਾਲ ਆਇਓ ਨੇਰੇ ॥ ੩ ॥
ਅੰਤਰ ਤੇ ਅੰਧੇ ਨਹਿ ਦੀਖਹਿ । ਵਹਿਰ ਬਨਤਿ ਬਡ ਪੀਰ ਸਰੀਖਹਿ ।
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਨੇ ਇਸ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾਨੀ ॥
੪ ॥ ਤੋ ਬਤਾਇ ਦੀਜੈ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ । ਕਬਿ ਫਰੋਸਤੇ ਇਸ ਲੇ ਜਾਹੀ ? ।
ਜਾਨੈ ਜਾਇ ਸੁ ਬਾਕ ਤੁਮਾਰਾ’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਉਚਾਰਾ ॥
੫ ॥ ‘ਰਹੀ ਆਰਥਲ ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਕੀ । ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਰਹਿ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਇਸ ਕੀ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਨੇ ਸੁਨੈ । ‘ਇਨਹੁ ਬਾਕ ਕਬਿ ਕੂਰ ਨ
ਭਨੈ ॥ ੬ ॥ ਨਿਸਚੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕਾਲ ਤਿਸ ਪਾਵੈ । ਬਧ ਪੂਰਨ ਤੇ ਕੌਨ
ਬਚਾਵੈ’ । ਸ਼ਕਤ ਹੁਇ ਅਲਾਵਦੀ ਆਯੋ । ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਤਹਾ
ਬਿਤਾਯੋ ॥ ੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਬਾਕੀ ਰਹੀ । ਬਿਤੀ ਆਰਥਲ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭਿਹ
ਲਹੀ । ਮਰੇ ਤਾਹਿ ਕੋ ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਨਿਸਚੈ ਧਰੈ ਅਧਿਕ ਉਰ ਮਾਂਹੁ
॥ ੮ ॥ ਸਭਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਬਿਤੇਤ ਬਿਥਾਰਾ । ਗੁਰਸੁਤ ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਉਦਾਰਾ
ਜਿਸ ਕੋ ਬਾਕ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਜੇ ਉਚਰੈ ਸਾਰੇ ਹੁਇ ਸੋਇ ॥ ੯ ॥
ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਮਾਨਾਹਿ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਦਰਸਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਸੋਉ’ ।

^੧ਬਲ ਤੇ ਧਨ ਵਿਚ ਚਮਾਰ ਕੰਗਾਲ ਸੀ, (ਉਸ ਨਾਲ.....) ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਗਯੈ ਗੁਰਨੰਦਨਾ ਦੇਖਤਿ ਕਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੰਦਨ
 ॥੧੦॥ ਸਗਲ ਸਭਾ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਚੀਨਾ* । ਉਠਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰ ਸੇਂ ਕਰ
 ਲੀਨਾ* । ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬੈਠਾਏ । ਰੀਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ
 ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ 'ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ! ਹਮ ਕੇ ਸਿਮਰਯੈ ਸੁਪਨੇ
 ਮਾਹੁ । ਕਯਾ ਲਖੁ ਕਾਰਜ ਅਰਯੈ ਤੁਮਾਰਾ? ਜਿਸ ਹਿਤ ਸਿਮਰਤਿ ਰਹਤਿ
 ਹਕਾਰਾ' ॥੧੨॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਵਾ ।—ਆਸ ਨਿਸਾ ਮਹਿ
 ਸੁਪਨੇ ਪਾਵਾ । ਇਨ ਕੇ ਭੀ ਸਿਮਰਯੈ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਸੇ ਇਨ ਜਾਨਯੈ
 ਸਕਲ ਹਵਾਲ ॥ ੧੩ ॥ ਇਨ ਕੇ ਕਰੋ ਬੁਝਨੇ ਤੋਉ—। ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੁ
 'ਨਿਸ ਸੁਪਨੇ ਜੋਉ । ਸਗਰੋ ਕਹਿ ਕੇ ਮੇਹਿ ਸੁਨਾਵਉ । ਕਿਮ ਕਿਮ
 ਹੋਯਹੁ ਸਰਬ ਜਨਾਵਉ' ॥੧੪॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ ਸਾਰਾ 'ਜਮਨਾ
 ਗਮਨੇ ਸੁਪਨ ਮਝਾਰਾ । ਤਹਿ ਕਿਸ਼ਤੀ ਪਰ ਚਵਿ ਕਰਿ ਤਰੇ । ਹਾਥ
 ਬਿਖੇ ਬਨਸੀ† ਕਹੁ ਧਰੇ ॥੧੫॥ ਮਾਰਤਿ ਮੀਨਨਿ ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ । ਤਹਿ
 ਤੇ ਇਕ ਭੀ ਹਾਥ ਨ ਲਹੇ । ਤਬਿ ਸਿਮਰਨ ਤੁਮ ਕੀਨਿ ਹਮਾਰਾ ।—ਹੋਤਿ
 ਜਿ ਸੰਗ ਲੇਤਿ ਬਖ ਮਾਰਾ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਪਨੇ ਜਾਮਨਿ ਮਹਿ ਆਵਾ' ।
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਚ ਲਖਿ ਬਿਸਮਾਵਾ ।—ਇਨ ਤੇ ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਕੇ ਬਾਤ। ਸਮ
 ਕਰ ਢਲ ਕੇ* ਸਤਿ ਬੱਖਸ਼ਾਤ—॥ ੧੭॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੁਤਹਿ
 ਬੁਲਾਇ । ਰਵਿਤਨੁਸਾ* ਜਲ ਦੇਖਨਿ ਜਾਇ ਗਏ ਤਹਾਂ ਤਟ ਪਰ ਹੁਇ
 ਖਰੇ । ਕਿਸ਼ਤੀ ਕੇ ਮੰਗਵਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਕ ਨੌਕਾ ਥੀ ਨਿਕਟਿ
 ਪੁਰਾਨੀ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਹਤਿ ਸੋਈ ਭਬਿ ਆਨੀ। ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠੇ ਚਵਿ ਕਰਿ ਦੇਉ
 । ਅਪਰ ਸਾਥ ਨਹਿ ਲੀਨਸਿ ਕੋਉ ॥ ੧੯॥ ਜਲ ਜਮਨਾ ਕੇ ਅਤਿ ਸੈ
 ਬਾਵਾ । ਬਹੈ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਬੇਗ ਜਿਸ ਗਾਵਾ । ਗਿਰ ਕੇ ਗਿਰ ਕਰਿ† ਕਾਠ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਬਹੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਬੇਗ ਕਰਾਲਾ ॥ ੨੦॥ ਤਰੀ ਆਪਨੀ ਇਨਹੁ
 ਪਵਾਈ । ਬਡੇ ਕਾਠ ਸੰਗ ਲਾਗਸਿ ਜਾਈ। ਗਈ ਢੁਟ ਤਹਿ ਭਏ ਦੁਖੀਡ ।
 ਜਹਾਂ ਬਹਿਤਿ ਹੈ ਨੀਰ ਪ੍ਰਚੋਡ ॥੨੧॥ ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗੁਰ ਸੁਤ! ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ।

* ਭੀ ਪਕੜਨ ਦਾ ਇਕ ਦਿ । * ਭੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ । * ਦੱਬ ਤੇ (ਧਰੇ) ਢਲ ਵਾਂਗ । * ਜਮਨਾ
 ਦਾ । * ਪਹਾੜ ਦੇ ਉਪਰੇ ਡਿੱਗ ਕੇ । * ਇਹ ਵੇਦੋਂ ਤੁਕਾ ਅਕਸਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ
 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਚੌਪਈ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਚਰਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । † ਪਾ:—ਬਡਸੀ ।

ਕਿ ਸਭੀ ਗਈ ਫੁਟ ਕਰਿ ਏਹੁ । ਏਕ ਖੰਡ ਪਰ ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਏ । ਦੁਤਿਯ
 ਖੰਡ ਪਰ ਤੁਮ ਬਿਤ ਭਯੋ॥੨੨॥ ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਜਲ ਮਹਿ ਚਲਿ ਜਾਇ।
 ਜੋਰਹੁ ਕਿਸਤੀ ਬਾਕ ਅਲਾਇ । ਅਪਰ ਤਰੀ ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਕੋਊ । ਜਿਸ
 ਪਰ ਜਾਇ ਚਢਹਿ ਹਮ ਦੇਉ॥੨੩॥ ਔਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਬਨੇ॥ ਕਿਸਤੀ
 ਜੂਰੇ, ਦੇਹੁ ਬਚ ਭਨੇ' । ਇਮ ਲਚਾਰ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਹਾਰਾ । ਗੁਰ
 ਨੈਦਨ ਤਬਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ॥੨੪॥ 'ਜੂਰੀ ਤਰੀ ! ਜਿਮ ਤਰੀ ਅਗਾਲੀ' ।
 ਤਿਮ ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਹੋਹੁ ਸੁਖਾਰੀ । ਮਿਲਹਿ ਦੁਖੰਡ ਪਰਸਪਰ ਅਬਿ ।
 ਹਮ ਕੋ ਲੇ ਚਾਲਹੁ ਤਿਸ ਭਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬਾਕ ਕਹਯੋ ਗੁਰ
 ਭਾਤ । ਮਿਲੇ ਦੁਖੰਡ ਆਇ ਤਿਸ ਭਾਤਿ । ਪੂਰਬ ਕੇ ਸਮ ਹੋ ਕਰਿ ਚਲੀ।
 ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਬਹੈ ਬਹੁ ਬਲੀ ॥ ੨੬ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੁਖ ਪਾਵਾ ।
 -ਆਜ ਨੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵਾ-। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਘਰ ਕੋ ਆਇ । ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਇ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਆਯੋ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਯੋ । ਸਿੱਧਨਿ ਫੇ ਪਸੰਗ ਤਬਿ ਚਲੇ ।
 'ਚਹੈਂ ਸਾਹਿ ਦੁਰ, ਤਨ ਨ ਦਿਖਾਲੇ॥੨੮॥ ਆਪ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਦਤਿ ਅਰੈ।
 ਸੇ ਬਿਚਰਹਿ ਨਹਿ ਕੋਊ ਲਖੇ । ਇੰਤਜਾਦਕ ਹੈ ਸ਼ਕਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ।
 ਸੋਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ' ॥੨੯॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਬਾਤ ਤਬਿ ਕਹੀ ।
 'ਇਹੁ ਤੋ ਸ਼ਕਤਿ ਲੁਕਾਜਠ' ਮਹੀ । ਜੋ ਇਕਬਾਰ ਬਿਲੋਚਨ ਪਾਵੈ ।
 ਬਿਚਰਤਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਕੋ ਨ ਲਖਾਵੈ॥੩੦॥ ਕੋਤਿਕ ਇਸ ਕਹੁ ਸਾਧਨ ਕਰੈ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰੋਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਇਮ ਧਰੈ' । ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗਰ ਸੁਤ ਤੇ ਆਨ ।
 ਅਪਰ ਖੋਜੀਆਹੁ ਕਹਾਂ ਮਹਾਨ ॥੩੧॥ ਇਹ ਕਹੁਨਾ ਕਰਿ ਦੇਹਹਿ ਮੋਹੀ।
 ਪਾਉਂ ਨੇਤ੍ਰ ਦੁਰਬੇ ਗਤਿ' ਹੋਹੀ' । ਸ਼ਾਹੁ ਲਾਲਸਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਘਨੀ ।
 ਛਪਿ ਜੈਬੇ ਕੀ ਗਤਿ ਹੁਇ ਬਨੀ ॥੩੨॥ ਅਪਨਿ ਪਾਸ ਤੇ ਦੀਨਸਿ ਤਾਂਹੀ।
 ਲੋਕਾਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਲੇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਬਹੁ ਕਿਯੋ ।
 ਨੇਤ੍ਰਹਿ ਬਿਖੇ ਡਾਰਿ ਤਬਿ ਲਿਯੋ॥੩੩॥ ਤਤਛਿਨ ਤਹਾਂ ਲੋਪ ਹੁਇ ਗਯੋ।
 ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਕੋ ਗਮਨਾਤਿ ਭਯੋ । ਜਹਿ ਬੇਗਮ ਨਿਜ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ।

'ਜੂਰੀ ਵੇਈ ਬੇਰੀ ! (ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ) ਮੇਰੀ ਤਰਦੀ ਮੈਂ । 'ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਰਮਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ
 ਨੂੰ ਸਰਮਾ ਮੁਲੇਮਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਅੱਖੀਂ ਪਾ ਲਵੇ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ
 ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ । 'ਲੁਕਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀ ।

ਭੁਖਨ ਧਰੇ ਉਤਾਰਿ ਬਨਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਤਹਿ ਤੇ ਹਾਰ ਉਠਾਯੋ ॥
 ਕਰਨ। ਭਰਨ^੧ ਕਿਸ ਕੋ ਲਜਾਯੋ । ਕਿਨਹੰ ਪੰਜੇਬ ਧਰੀ ਸੋ ਲਈ । ਸੀਸ
 ਫੂਲ ਲੀਨਸਿ ਦੁਤਿ ਮਈ ॥ ੩੫ ॥ ਇੰਝਾਦਿਕ ਭੁਖਨ ਗਨ ਲਜਾਇਵ ।
 ਚਹਨਿ ਥਾਨ ਅਪਨੇ ਧਰਿਵਾਇਵ । ਪਹਿਰਨਿ ਕੋ ਬੇਗਮ ਜਬਿ ਚਹਾ ।
 ਪਿਖਹਿ ਬਿਭੁਖਨਿ, ਪਾਵਹਿ ਕਹਾ ॥ ੩੬ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੰਭਾਰੇ ।
 ਨਹਿ ਕਰਿ ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਸਾਰੇ । ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਾਚਨੈ ਰੋਰਾ ।
 ਖੋਜਨਿ ਲਾਗਿ ਸਭੇ ਬਹੁ ਠੋਰਾ ॥ ੩੭ ॥—ਦਿਨ ਮਹਿ ਆਇ ਕਵਨ ਲੇ ਗਯੋ।
 ਤਸਕਰ ਕੋਨ ਆਵਤੋ ਭਯੋ । ਧਰੇ ਹੁਤੇ ਹਮ ਦੇਰ ਨ ਲਗੀ । ਕਿਧੈ
 ਲੀਏ ਦਾਸੀ ਕੋ ਭਗੀ^੨—॥ ੩੮ ॥ ਕਰੀ ਸੰਭਾਰਿ ਸਭਿਨਿ ਬਿਧਿ ਘਰ ਕੀ ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਨ ਗਤਿ ਤਸਕਰ ਕੀ । ਕਈ ਲਾਖ ਕੇ ਜੇਵਰ ਬਨੇ । ਕੋ ਲੇ
 ਗਯੋ ਬਿਭੁਖਨ ਘਨੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬੈ ਸ਼ਾਹਿ ਫਿਰਾ ਸੁਧ ਪਠਵਾਈ । ਅੰਤਹਿ-
 ਪੁਰਿ ਬਹੁ ਰੋਰ ਮਚਾਈ । ਗਯੋ ਆਪ ਬੇਗਮ ਸਾਮੀਪ । ਜਾਇ ਦਿਖਾਏ
 ਸਕਲ ਦਿਲੀਪ^੩ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਲੋਕਾਜਨ ਮੈਂ ਪਾਇ ਸੁ ਆਯੋ । ਅਪਨੇ ਆਪ
 ਨ ਕਾਹੁ ਦਿਖਾਯੋ । ਲੇ ਗਮਨਜੋ ਆਭਰਨ^੪ ਤੁਮਾਰੇ । ਨਿਕਟਿ ਫਿਰਤਿ ਮੁਖ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੀਦਨ ਦੀਨੈ ਜਬੈ । ਪਾਇ ਬਿਲੋਚਨ
 ਪਰਖਜੋ ਤਬੈ^੫ । ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ ਇਸ ਭਾਂਤਿ । ਕਹਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਹੁ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੪੨ ॥ ਇਨ੍ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੀ ਨਾਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨ
 ਗੰਮ ਏਕ ਉਤ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੫੦. [ਗਉ ਜਿਵਾਈ । ਤਸਬੀ ਦਾ ਚੋਰ । ਮੋਤੀ ਦਿਤਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਉਪਬਨ^੬ ਗਮਨ ਕਿਯ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਗੁਰ ਨੀਦ । ਮਨ-
 ਭਾਵਤਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਭਲੇ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੀਦ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਾਰਗ
 ਗਮਨੇ ਨਿਕਟੇ ਦੋਉ । ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ
 ਬਾਤਨਿ ਢਲੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰ ਨੌਦੰਗ ਮਿਲੇ ॥ ੨ ॥ ਪੰਥ ਪਰੀ ਇਕ
 ਮਿਰਤਕ ਪੈਨ^੭ । ਦਿੱਲੀ ਪਤਿ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ਨੈਨ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਲਘੁ
 ਬਤਸ^੮ ਖਰਜੋ ਹੈ । ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਮੁਖ ਤ੍ਰਿਨਨਿ ਚਰਜੋ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਅਵਿਲੋਕਤਿ
 ਨੌਰੰਗ ਹੁਇ ਖਦੇ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬਚ ਕਹਿਬੋ ਕਰੋ । ‘ਇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ

^੧ਫੰਨ ਦਾ ਗਹਿਣਾ । ^੨ਕੋਈ ਦਾਸੀ ਲੇ ਭੱਜੀ ਹੈ । ^੩ਦਿੱਲੀ ਪਤੀ ਨੇ । ^੪ਗਹਿਣੇ । ^੫ਬਾਗ ।
^੬ਮੋਈ ਗਉ । ^੭ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ।

ਦਯਾ ਉਰ ਆਵੈ । ਛੋਟੇ ਬਤਸ ਅਧਿਕ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਹਮ ਹੈਂ ਤੁਰਕ
 ਦਵਨੇ ਚਿਤ ਹੋਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਵਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਝੋਰੇ । ਸੰਕਟ ਬਤਸ ਪਾਇ
 ਬਹੁਤਰਾ । ਮਿਲਹਿ ਨ ਛੀਰ ਮਾਤ ਜਿਸ ਕੋਰਾ ॥ ੫ ॥ ਹਮਹਿ ਰਹਿਮ ਸੈ
 ਇਤਨਹੁ ਹੋਯਹੁ । ਤੁਮਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇਗੋ ਇਮ ਜੋਯਹੁ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ
 ਧਰਮ ਕਜਾ ਔਰ । ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ, ਬਰਹਿ ਪੁਨ ਪੋਰ^੨ ॥ ੬ ॥ ਇਮ ਕਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਠਾਂਢ ਹੁਇ ਰਹਜੇ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਰ ਲਹਜੇ ।— ਨੌਰੇਗ
 ਹਠੀ ਰਹਜੇ ਬਿਤ ਹੋਇ । ਬਿਨਾਂ ਜਿਵਾਏ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਇ—॥ ੭ ॥ ਤਿਹ
 ਛਿਨ ਜਲ ਅਨਵਾਯਹੁ ਪਾਹੂ । ‘ਸੱਤਿਨਾਮ’ ਕਹਿ ਲਿਖ ਕਰ ਮਾਹੂ ।
 ਛਿਰਕਜੇ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਮੁਖ ਭਾਖਜੇ । ‘ਜੀਵਹਿ ਧੇਨੁ’ ਮਨੋਰਥ ਰਾਖਜੇ ॥ ੮ ॥
 ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸਮੇਤ ਨਿਹਾਰਤਿ । ਉਠੀ ਧੇਨੁ ਨਿਜ ਬਤਸ ਪੁਕਾਰਤਿ ।
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਨਿ ਅਦੰਭਾ—। ਇਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਬਡ ਬਿਨ
 ਦੰਭਾ—॥ ੯ ॥ ਹਰਖੇ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਬਿਗਸਾਏ । ਸੁਨਜੇ ਸਭਿਨਿ—ਗੋ ਮਰੀ
 ਜਿਵਾਏ—। ਪਸਰਜੇ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰ ਬਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਜਸੁ ਗਾਵਤਿ
 ਅਵਦਾਤ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ‘ਮੁਰਦੇ ਕੋ ਜੀਵਾ ਕਰਿ ਦੇਨਿ । ਇਹੁ ਤੋ ਅਲਪ ਬਾਡ
 ਕੁਛ ਹੈ ਨ । ਜਿਸ ਪਿਤ ਗੁਰ ਅਸ ਅਜਮਤ ਦੀਨਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ
 ਪਠਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਂ ਵਡਿਆਈ। ਕੌਨ ਸਕਹਿ
 ਕਹਿ ਜਥਾ ਸੁਹਾਈ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨ । ਜਿਨ ਕਹੁ ਸੁਤ
 ਅਤਿ ਅਜਮਤਵਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਇਮ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਮਹਿ ਜਸੁ ਹੋਵਾ । ਆਗੇ
 ਕਰਹਿ ਸੁਨਜੇ ਜਿਸ ਜੋਵਾ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਮਾਹਿ ਬਿਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਭੋਰਨਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੇ ਦੁਰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਹਰਖਾਏ । ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਸੁਜਸੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨਿਸ ਤਸਬੀ^੪ ਨੌਰੇਗ ਕੋਰੀ
 ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਖੋਇ, ਨ ਹੋਰੀ । ਲਈ ਚੁਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਈ ।
 ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਖਰਚ ਬਨਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਅਨਿਕ ਜਵਾਹਿਰ ਜਿਸ ਮਹਿ
 ਲਾਗੇ । ਜ਼ਾਹਰ ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਾਗੇ । ਜਿਹ ਸਮਾਨ ਕਿਤ ਪੱਧਤਿ
 ਨਾਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਤਨ ਤੇ ਰਾਖਹਿ ਪਾਹੀ ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ

^੧ਇਵੇ ਖਣ ਨਾਲ । ^੨ਵਿਰ (ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇ) ਦਰਵੇਜ਼ੇ ਵਜ਼ੀਏ । ^੩ਉੱਜਲ । ^੪ਮਾਲਾ ।

ਢਿਗ ਗਏ । ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਤਿ ਭਏ । ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਾਨ 'ਤਸਈ
ਗਈ । ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਗਮਨਯੋ ਨਿਸ ਭਈ ॥ ੧੭ ॥ ਹੁਤੀ ਹਾਥ ਮਹਿ ਜ ਖ
ਮੈਂ ਗਯੋ।ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਏ । ਅੰਤਰ ਹੀ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਦੁਰਾਣੀ ।
ਜਾਗਯੋ ਬਹੁਰਿ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਈ ॥ ੧੮ ॥ ਬੇਗਮ ਆਦਿਕ ਵਾਸੀ ਬਿੰਦ ।
ਕਹਿ ਸਭਿ ਸੋਂ ਡਰ ਦੀਨਿ ਬਿਲੰਦ । ਨਹਿ ਕਿਨ ਮਾਨੀ,ਦਈ ਨ ਫੇਰੇ' ।
ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਜਿਹ ਲਗਯੋ ਬਝੈਰ ॥ ੧੯ ॥ ਇੰਹ ਸਮਾਨ ਪੱਯਤਿ ਨਹਿ
ਆਨ । ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਆਇਸਿ ਪਾਨ । ਆਦਿ ਨਜ਼ੁਮੀ ਜੋਤਿਕ ਸਮਾਨੇ ।
ਸਭਿ ਪਚ ਰਹੇ, ਨ ਕਿਸ ਢਿਗ ਮਾਨੇ' ॥ ੨੦ ॥ ਆਪ ਬਤਾਵਹੁ ਗੋ
ਜਬਿ ਤਾਂਹੀ । ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਹਮ ਕਰ ਮਾਂਹੀ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਗਈ ਨ
ਪਾਵਹਿ ਕੋਈ । ਜਿਹ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਜੋਂਹੁ ਹੋਈ ॥ ੨੧ ॥ ਬਨਹਿ
ਨ ਤੈਸੀ ਬਹੁ ਧਨ ਲਾਗੋ । ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ ਜਾਗੇ' । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹੀ । 'ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਤਸਈ ਰਹੀ ॥ ੨੨ ॥ ਅਮਕੀ
ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਰ ਲੀਨੀ । ਧਰੀ ਦੁਰਾਇ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਚੀਨੀ । ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ
ਅੰਤਰ ਘਰ ਜੋਇ । ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਭੀਤੀ' ਜੋਇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਹਾਂ ਤਾਕ
ਇਕ ਗੁਪਤ ਨਿਹਾਰਹੁ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਖੀ ਜਾਇ ਸੰਭਾਰਹੁ' । ਸਕਲ
ਪਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਗਏ । ਘਰ ਮਹਿ ਘਰ ਸੁ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਹਿ ਕਿਯੋ ॥ ੨੪ ॥ ਖਰੇ
ਹੋਇ ਸੋ ਤਾਕ ਖੁਲਾਯੋ । ਅੰਤਰ ਤੇ ਸੰਪੁਟ ਨਿਕਸਾਯੋ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਤੇ
ਤਸਈ ਨਿਕਸੀ ਹੈ । ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਕੀ ਬਿਗਸੀ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥ ਹਰਖਯੋ
ਬਾਹੁ ਸਭਾ ਲੇ ਆਯੋ । ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਖਰਾਯੋ'ਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਜੋ ਨਹੀਂ ਬਤਾਵੈ । ਤੋਂ ਤਸਈ ਇਹ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਅੰਸੇ ਗੁਪਤ
ਸਥਲ ਮਹਿ ਧਰੀ । ਨਹਿ ਕਜੋਂਹੁ ਜਹਿ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ' । ਇਮ ਗੁਰ ਸੁਤ
ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਦੁਰਜਨ ਉਰ ਦਾਹਨ ॥ ੨੭ ॥
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਤਬਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਆਵਾ । ਮਿਲਨਿ ਸਾਹਿ ਸੋਂ ਭਾਖਿ ਪਠਾਵਾ ॥
੨੮ ॥ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲੇ ਕਰਿ ਸੋਇ । ਆਯੋ ਸਭਾ ਬੀਚ ਅਵਿਲੋਇ ।

'ਮੋੜਕੇ ਨਹੀਂ' ਦਿਤੀ । '(ਮਾਲਾ) ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ ? (ਨਜ਼ੁਮੀ ਆਦਿਕ) ਸਾਹੇ ਖਪ ਰਹੇ, ਕੋਈ
(ਮਾਨੇ=) ਅਨੁਮਾਨ ਨਾ ਲਾ ਸਕਿਆ । 'ਕੰਧ । 'ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਤਦੀ ਦਿਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ ।

ਦੇ ਕਰਿ ਨੌਰੀਗ ਕੋ ਤਬਿ ਮਿਲਜੋ । ਮੋਤੀ ਏਕ ਮਨਹੁੰ ਕਿਨ ਵਲਜੋ ॥੨੯॥
 ॥ ਬੁਤਲਾਕਾਰ^੧ ਏਕ ਸਮ ਸਾਰੋ । ਕਰ ਪਰ ਧਰਜੋ ਦਿਪੈ ਉਜੀਆਰੋ । ਜੋ
 ਮੁਕਤਾ ਕੋ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੋ ਤਿਸ ਬਿਖੇ ਮਹਾਂ ਦਿਪਤਾਯਾ ॥ ੩੦ ॥
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਬਹੁ ਮੋਲੀ ਦੈ ਕੈ । ਮਿਲਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਲਿਯੋ ਰਿਝੈ ਕੈ ।
 ਜੋ ਕਾਰਜ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਪੁਨ ਅੰਗੋਲ ਪਯਾਨੋ ਕੀਨਾ ॥ ੩੧ ॥
 ॥ ਤਿਸ ਪਸਚਾਤ ਸੁ ਮੁਕਤਾ ਲੈ ਕੈ । ਬੇਗਮ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ ਹਿਤ ਕੈ ਕੈ ।
 ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ ਜਾਂਹਿ ਸੰਗ ਲਾਗਾ । ਤਿਸਹਿ ਦਿਖਾਯਹੁ ਧਰਿ ਕਰਿ
 ਆਗਾ ॥੩੨॥ ‘ਭੁਖਨ ਬਿਖੇ ਪਹਿਰ ਇਹ, ਪਸਾਰੀ ! ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ
 ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼^੨ ਭਾਰੀ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਨਜੈ ਏਹੀ । ਅਧਿਕ ਪਸਾਰ ਸਭਿ
 ਬੇਗਮ ਤੇਹੀ’ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ਹਰਖਾਈ । ਅਧਿਕ ਆਬ,
 ਸਮ ਏਕ ਗੁਲਾਈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ ! ਹੈ ਇਹੁ ਨੀਕੋ । ਤਉ ਮਨੋਰਥ
 ਪੁਰਹੁ ਨ ਜੀ ਕੈ ॥ ੩੪ ॥ ਇਕ ਮੁਕਤਾ ਤੇ ਹੋਇ ਨ ਕਾਮਾ । ਨਥ ਮਹਿ
 ਕਜੈ ਲਾਗਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਯਾਂਤੇ ਇਸ ਜੋਟੀ ਕੋ ਔਰ । ਕਰਹੁ ਖੁਜਾਵਨਿ
 ਹੈ ਜਿਸ ਠੋਰ ॥੩੫॥ ਪੁਨ^੩ ਇਹ ਸਜਹਿ ਪਰਹਿ ਨਥ ਮਾਂਹੀ’ । ਸੁਨਤਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਿ ‘ਦੁਸਰ ਨਾਂਹੀ । ਸਾਗਰ ਟਾਪੁ ਤੇ ਇਹ ਆਯੋ । ਆਨ ਸਥਾਨ
 ਨਹੀਂ ਅਸ ਪਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ—ਕਿਤ ਤੇ ਪਾਉਂ ? ।
 ਬਿਕਤਿ ਹੋਇ, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਉਂ—’ । ਬੇਗਮ ਸੰਗ ਕਹਤਿ ਭਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ।
 ‘ਖੁਜਵਾਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਥਲ ਸਾਂਹੁ’ ॥੩੭॥ ਤਬਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ।
 ਭਏ ਸਭਾਸਦ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਸਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੈ ਬੈਠਾਯੋ ॥੩੮॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮਨ ਮਹਿ ਫੁਰਿ ਆਈ ।
 —ਇਨ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਲੇਹੁ ਮੰਗਾਈ— । ਗੁਰਸੁਤ ਸੋਂ-ਤਬਿ ਸਾਲ ਬਖਾਨਾ ।
 ਤਿਸ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ਧਰਿ ਨਿਜ ਪਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ‘ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਪਰ ਮਿਲੈ
 ਇਸ ਸਾਥ । ਦੇਹਿ ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼ ਪਰਿ ਕੈ ਨਾਥ’ । ਖੋਜੈ ਕਿਤ ਹੀ ਹਾਥ ਨ
 ਆਵੈ । ਜਾਰਜੇ ਦਰਬ ਦੇਉਂ ਜੋ ਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਮੁਕਤਾ ਇਕ
 ਲਾਵਹੁ । ਸਦਨ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਤੁਮਰੋ ਬਡੇ ਗੁਰੂ ਜੋ ਭਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜੁ ਥਯੋ ॥੪੧॥ ਮੁਹਿ ਦਾਦਾ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ ਮਾਲਾ ।

^੧ਰੀਲਾਕਾਰ । ^੨ਭੁਖਨ, ਸਜਾਵਟ, ਦੁਤੀ । ^੩ਜੇ ਵਿਕਦਾ ਹੋਵੇ । ^੪ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਧਰ ਕੇ । ^੫ਨੱਥ
 ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ।

*ਪਾ:—ਜਗ ।

†ਪਾ:—ਇਸ ।

ਅਦਭੁਤ ਮਣਕੇ ਸੁਨੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਕਸੈ ਚਾਰ ਹੁਤੇ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ । ਖੋਜਿ
ਥਕੇ ਨਹਿ ਕਿਤਹੁ ਲਹੀ ਮੈਂ ॥ ੪੨ ॥ ਹੋਇ ਆਪ ਕੇ ਘਰ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ।
ਇਹ ਸਮ ਦਿਹੁ ਮੰਗਾਇ ਕਹਿ ਤਾਂਕੋ^੧। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ 'ਦੈ ਹੈ।
ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਚਹਿਰੀ ਮੈਂ ਲੈ ਐ ਹੈ' ॥ ੪੩ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਆਗਲ ਦਿਨ ਲੇ
ਗਯੋ । ਤਿਹ ਕੇ ਸਦ੍ਰਸ ਮਿਲਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਰੰਗ ਰੂਪ ਆਕ੍ਰਿਤ^੨ ਮਹਿਜੈਸੇ।
ਦੁਸਰ ਦਯੋ ਸਾਹੁ ਕੋ ਤੈਸੇ ॥ ੪੪ ॥ ਨੌਰੰਗ ਹਰਖ ਕਰਜੈ ਲੇ ਗਯੋ । ਬੇਗਮ
ਕੋ ਪਹਿਰਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਸਤਤਿ ਕੀਨਿ । ਅਜਮਤ
ਕੋ ਮੁਕਤਾ ਰਚਿ ਦੀਨਿ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਗਾਇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁਸ਼ਪ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਦੇਸਿਆ । ਖਟ ਦੁਤਾਂ ਵੇ ਮੇਵੇ ਇਕੱਠੇ । ਅੰਗ ਤੇ ਬਾਗ] ।
ਦੇਹਗਾ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਧਈ ॥ ਕਹਤਿ ਸਾਹਿ 'ਹਮ ਖਾਯੋ
ਆਜ । ਦਿਹੁ ਬਤਾਇ ਸੋ ਸਭਾ ਸਮਾਜ । ਕਿਤਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕਜਾ ਮੁਖ ਮਹਿ ਪਾਯੋ ॥ ੨ ॥ ਤੁਮ ਕਹੁ ਬਡੀ ਬਾਤ
ਨਹਿ ਕੋਈ । ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਜੁ ਹੋਈ^੩ । ਤਉ ਆਜ ਕੋ ਅਚਜੈ
ਜੁ ਖਾਨਾ । ਆਪ ਸੁਨਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੇ ਕਾਨਾ' ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਬਚ ਬਾਹੁ । ਕਰੇ ਬਤਾਵਨਿ ਜੋ ਕਿਛ ਖਾਹੁ । 'ਪੀਚ ਭਰਹਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਤੀਨ ਰੀਤਿ ਓਦਨ^੪ ਮਿਲਵਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਢਲ ਸੁਭ
ਖਾਏ' । ਇੰਤਜਾਵਿਕ ਸਭਿ ਅਪਰ ਬਤਾਏ । ਜਿਤੀ ਬੇਰ ਮੁਖ ਪੀਯਹੁ
ਪਾਨੀ । ਭੋਜਨ ਕਰਤਿ ਕਹੀ ਜਿਮ ਬਾਨੀ ॥ ੫ ॥ ਜੇ ਸਮੀਪ ਪਾਚਕ^੫ ਸੁ
ਬਤਾਏ। ਦਾਸ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਸੋ ਗਿਨਵਾਏ। ਬਾਸਨ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ ਜੋਤੋ। ਭੀਨ
ਭੀਨ ਭਾਖੇ ਤਬਿ ਤੋਤੇ ॥ ੬ ॥ ਅਚਜੈ ਜੁ ਬੋਲਾ, ਸੋ ਕਹਿ ਦੀਨਿ । ਅਪਰ
ਸੁਨਾਏ ਗ੍ਰਾਸ ਜਿ ਕੀਨਿ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਦਯੋ ਬਤਾਈ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਸਾਹੁ ਸਭਾ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੭ ॥—ਮਨਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠੇ ਇਨ ਗਨੇ। ਜਨੈਂ ਕੀ
ਤਜੈਂ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਭਨੇ । ਮਹਿਦ ਸ਼ਕਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ—। ਨੌਰੰਗ
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਇ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਢਲ ਖੈਬੋ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ । ਸਭਾ
ਬਿਖੇ ਪਰਬ੍ਰਿਤਜੋ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਕੋ ਕਿਸ ਢਲਹਿ ਸਰਾਹਤਿ ਭਯੋ । ਕਿਸਹੂੰ

^੧ਕੋਈ । ^੨ਆਕਾਸ਼ । ^੩ਤਿੰਨ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੪ਚਾਵਲ । ^੫ਚੌਧਈਏ ।

ਅਪਰ ਸ੍ਰਾਦ ਕਹਿ ਦਿਯੋ॥੯॥ ਖਸਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਜੇ ਫਲ ਅਹੈ॥ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
 ਸ੍ਰਾਦ ਰੁ ਗੁਨ ਕਹੈ । ਤਬਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ
 ਸੁਤ ਅਜਮਤਵਾਨਾ ! ॥੧੦॥ ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਨ ਜਾਨਾ । ਚਹੁ
 ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨ॥ ਇਕ ਅਭਿਲਾਖਾ ਮੁਝ ਮਨ ਮਾਂਹੁ । ਸੋ ਅਬਿ
 ਕਹੈਂ ਆਪਕੇ ਪਾਹੁ॥੧੧॥ ਖਸਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਮੇਵੇ ਜੇਈ । ਫਲ ਅਰੁ ਫੁਲ
 ਸਕਲ ਅਬਿ ਤੇਈ । ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਅਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਮੁਝ
 ਦੇਹੁ ਖੁਵਾਵਹੁ’ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ॥ ‘ਹਮ ਕਰਿ ਦੇਹਿ
 ਪੂਰ ਅਭਿਲਾਖਾ’ । ਫਲ ਰਸਾਲ ਆਇਕ ਮੰਗਵਾਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ ਭੇ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਭੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਧਰਿ ਦੇਤਿ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਸ਼ਾਹਿ ਸਭਿ ਲੇਤਿ॥ ਜਾਮਨ, ਖਿਰਣੀ, ਰੁਚਿਰ ਖਸੂਰਾ॥ ਆਭੁ, ਆਮਰੂਦ ਫਲ
 ਰੂਰ ॥੧੪॥ ਕਟਲ^੧, ਬਢਲ^੨ ਅਰ ਸੇਉ, ਅਨਾਰ । ਖਰਬੂਜੇ, ਖਾਰਕ^੩,
 ਸਹਕਾਰ^੪ । ਸੰਗਤਰੇ, ਨਿੰਬੂ, ਨੌਰੰਗੀ । ਕਦਲੀ^੫ ਫਲ, ਅੰਗੂਰ ਸੁਰੰਗੀ॥੧੫॥
 ਖੋਪਾ, ਜ਼ਰਦਾਲੂ, ਨਸ਼ਪਾਤੀ । ਦਾਖ, ਬਦਾਮ, ਸਰਸ^੬ ਬਹੁ ਜਾਤੀ ।
 ਬਦਰੀ ਫਲ^੭, ਤਰਬੂਜ, ਬਟੀਕ^੮ । ਸਰਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਇਕ ਅੰਕ^੯॥੧੬॥
 ਤੁਰਸ਼ ਫਾਲਸੇ, ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ । ਬਿਮੀਕੰਦ^{੧੦} ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ^{੧੧} ।
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਹਿ ਫਲ ਜਾਤੀ । ਧਰੇ ਸ਼ਾਹੁ ਆਗੇ ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੭॥
 ਫਲ ਸਮੂਹ ਬਿਦਤਾਏ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ । ਅਚਰਜ ਹੋਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਤਨੈਂ
 ਤਨੈਂ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਫਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ॥ ਦਿਖਤਿ, ਨ ਲਖੀ ਜਾਇ, ਮਤਿ
 ਹਾਰੀ॥੧੮॥—ਬੈਠੇ ਕਿਤ ਭੇ ਏਹ ਮੰਗਾਏ॥ ਹੋਤਿ ਬਲਾਇਤ ਮੈਂ, ਸੇ ਆਏ ।
 ਖਸਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਉਪਜਨ ਵਾਰੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਭੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨਿਹਾਰੇ॥
 ੧੯ ॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹਜੇ । ਗੁਰਸੁਤ ਕੇ ਜਸੁ ਬਹੁ ਮੁਖ
 ਕਹਜੇ । ਅਧਿਕ ਸ੍ਰਾਦ ਜਾਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਖਾਏ । ਬਹੁਤ ਸਰਾਹ ਸ੍ਰਾਦ ਸਮੁਦਾਏ
 ॥ ੨੦ ॥ ‘ਬਹੁ ਉਪਬਨ ਫਲ ਅਚੇ ਜੁ ਆਗੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸ੍ਰਾਦ ਅਸ

^੧ਕਟਹਰ । ^੨ਢੋਉ । ^੩ਵੁਹਾਣੇ । ^੪ਕਲਮੀ ਨੀਬ [ਮਿਸ, ਸਹਕਾਰ] । ^੫ਕੇਲੇ । ^੬ਵਧੀਆ । (ਅ)
 ਸਹਤ ਰਸ ਵੇ । ^੭ਏਰ । ^੮ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਖ । ^੯ਇਕੋ ਵੇਰੀ । ^{੧੦}ਬਿਮੀਕੰਦ = ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ
 ਜੜ ਰੀਝਾਂ ਹਨ, ਪਹਿਲੀ ਤਰਕਾਰੀ ਵੇ ਕੰਮ ਤੇ ਦੂਜੀ ਚਯਵਨ ਪਾਕ ਤੇ ਦੋਰ ਦਵਾਵਾਂ ਵਿਚ
 ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ^{੧੧}ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ=ਬਨ ਵੇ ਫਲ ਉਮੇ ਵਲੇ [ਹਿੰ, ਫਲਹਰੀ=ਬਨ ਦੇ ਫਲ ।
 ਫੁਲ । ਮੇਵੇ] । (ਅ) ਹਰਿਤ ਸਬਾਰੀ=ਹਰੇ ਤੇ ਗਿੱਲੇ [ਸਬਾਰੀ=ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ] ।

ਲਾਗੇ। ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਤਾ ਅਰੁ ਤੁਰਸਾਈ। ਅਚਹਿ ਅਜਾਇਬ ਕਹਣੇ ਨ
 ਜਾਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਕਤਹੁ ਨ ਸਾਹਿ ਇਤੇ ਫਲ ਖਾਏ। ਰੁਚਿ ਸੇਂ ਅਚਹਿ
 ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੀਨੇ। ਅਚਹਿ ਸ੍ਵਾਦ ਕੁਛ
 ਪਰਹਿ ਨ ਚੀਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹੁਇ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਸਾਹ ਉਖਾਰਾ। 'ਕਹਾਂ
 ਲਗਜੈ ਅਸ ਬਾਗ ਉਦਾਰਾ' ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੇ ਅਸ ਫਲ ਮੰਗਵਾਏ। ਖਟ ਰੁਤ
 ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਖਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਅਸ ਉਪਬਨ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਮੋਹੀਤੁਰਸ
 ਮਧੁਰਫਲ ਸ੍ਵਾਦਲ ਹੋਹੀ। ਤਿਸਕੀ ਪੌਧ ਲਹੈ ਸਮੁਦਾਈ। ਅਪਨੇ ਬਾਗਨਿ
 ਦੇਹੁ ਲਗਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦੁਰ ਹੁਇ ਮਨੁਸ ਪਠਾਵਹੁ। ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਲਘੁ
 ਬੁਰ ਮੰਗਾਵਹੁ। ਅਦਭੁਤ ਸ੍ਵਾਦ ਲਗਹਿ ਫਲ ਜੋਇ। ਨਿਤ ਖੈਬੇ ਹਿਤ ਹਮ
 ਕੋ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੈ ਭਾਖਾ। 'ਜੇ ਅਸ ਬਾਗ ਪਿਖਨਿ
 ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸੇ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ। ਤਹਿ ਕੀ ਪੌਧ ਨ ਕਿਨਹੂੰ
 ਪਈ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਭਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਹੀ ਰਹੈ। ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਨ
 ਅਹੈ। ਜਸ ਅਚਰਜ ਫਲ ਪਿਖੇ ਰੁ ਖਾਏ। ਤਸ ਅਚਰਜਕੋ ਬਾਗ ਲਗਾਈ ॥ ੨੭
 ॥ ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਦੇਖਹੁ ਨੈਨ। ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਨੇਦਨ ਬੈਨ। ਕੁਛ
 ਅਕਾਸ਼ ਲਗਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਅਗਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ
 ॥ ੨੮ ॥ ਸਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਕੇ ਦੇਖਹਿ। ਹੁਇ ਤੁਸਨ ਬਿਸਮਾਇ
 ਬਿਸੇਖਹਿ। ਅਰਧਕੋਸ ਲੈ ਜੁਲਤੀ ਆਗ। ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ॥ ੨੯
 ॥ ਬਿਗਸੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਫੁਲ। ਹਰੇ ਹਰੇ ਦਲ ਮੋਟੇ ਮੂਲ। ਪਾਕੇ ਫਲ ਕੇ
 ਗੁੱਛੇ ਘਨੇ। ਪੀਤ ਰਕਤ ਦੀਖਤਿ ਰਸ ਸਨੇ ॥ ੩੦ ॥ ਏਕਸਾਰ ਤਸ
 ਪੰਕਤਿ ਠਾਵੀ। ਜੁਲਤਿ ਅਗਨਿ ਨੀਚੇ ਜਿਸ ਗਾਵੀ। ਦਲ ਸੰਘਨੇ ਮੰਜਰੀ
 ਜੁਤਿ ਸੋਹੇ। ਆਂਥ ਮੋਰ ਜੁਤਿ ਪਿਖਿ ਮਨ ਮੋਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ
 ਤਰੁਵਰੁ ਖਰੋ। ਨਾਮ ਕੋਨ ਲੈ ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ। ਦੇਖਤਿ ਸਾਹੁ ਮੋਦ ਉਪਜਾਵਤਿ।
 —ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਚਰਜ ਅਧਿਕ ਦਿਖਾਵਤਿ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗਜੈ ਆਗ ਪਰ
 ਬਾਗ ਬਿਸਾਲਾ। ਨਹਿ ਕੁਮਲਾਹਿ ਖਰੇ ਤਰੁ ਛਾਲਾ। ਫਲ ਦਲ ਫੁਲ
 ਅਨੇਕ ਸੁਹਾਏ। ਬਿਦਤ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ ਭਲੇ ਦਿਖਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੋਨ
 ਕੋਨ ਗਿਨੀ। ਅਹਿ ਗੁਨ ਇਨ ਕੇ। ਅਦਭੁਤ ਚਲਿਤ ਜਾਨੀ। ਅਹਿ ਜਿਨ
 'ਬੂਟੇ। (ਅ) ਪਨੀਰੀ। 'ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ (ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਬੂਟੇ ਲੇਕੇ। 'ਜੜਾਂ। 'ਤੁਲਸੀ
 ਆਦਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜਰਾਂ ਵਰਗੇ ਫੁਲ। 'ਫੇਰ ਜਾ ਤੁਰ।

ਕੇ—। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਸ ਕਹਹਿ ਘਨੇਰੇ । ‘ਸਭਿ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ ਬਢੇਰੇ’
॥੩੪॥ ਕੇਤਿਕ ਘਰੀ ਇਖਾਯਹੁ ਬਾਗ । ਬਡੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਤਰੇ ਆਗ ।
ਪੁਨਹਿ ਦੀਖਿਬੇ ਤੇ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਅਚਰਜ ਨਯੋ ॥੩੫॥
ਪੁਰਿ ਸਗਾਰੇ ਮਹਿ ਪੈਰਨਿ ਪੈਰ । ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਠੋਰਹਿ ਠੋਰ ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਅਜਮਭ ਕੀ ਬਾਡ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਮਹਦ ਬੱਖਜਾਡ
॥੩੬॥ ‘ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਅਨਬਨ ਏਤੀ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤਿ
ਜੇਤੀ’ । ਸਭਿ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਧਿਕ ਬਧਾਵੈਂ । ਅਰਪਾਹੇ ਭੈਰ ਆਨਿ ਦਰ-
ਸਾਵੈਂ ॥ ੩੭ ॥ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੇਤਿ । ਜਥਾਸ਼ਕਤਿ ਧਨ ਕੇ
ਨਰ ਦੇਤਿ । ਰਹਹਿ ਭੀਰ ਨਿਤ ਦਰਸ ਕਰਨ ਕੀ । ਪੁਰਭਾਵਨਾ ਕਰਹਿ
ਨਰਨਿ ਕੀ ॥ ੩੮ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਬੀਡ ਗਏ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰੀ
ਮਥਾਰ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਤਹਾ ਅਜਮਭਿ ਦੇਤਿ ਉਦਾਰ ॥ ੩੯॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਹਾਸਿ ‘ਰਾਮਗਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨੰ ਠਾਮ ਚੋਰ ਪੋਸਾਈ ਅੰਸੁ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ । ਸਮਾਧੀ । ਦਰਜਾਈ ਪੌੜਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਇਕ ਦਿਵਸ ਮਿੰ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ । ਜੇਠ ਮਾਸ
ਲੁਵਾ ਚਲਹਿ ਦਸ ਦਿਬਿ ਤਪਤ ਬਿਲੰਦ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ
ਸਦਨ ਉਡੰਗ । ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਅਰੁ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਰੰਗ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਗਾਰੇ
ਤਪਤਾਏ । ਨਹਿ ਸੀਤਲਤਾ ਕਤਹੂੰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀ ਅਕਾਸ਼ ਸਗਲ
ਤਪਤਾਏ । ਮਨਹੂੰ ਤੇਜ ਅਗਨੀ ਦਿਪਤਾਏ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਨੌਰੰਗਨੇ ਕਹਜੈ ।
‘ਆਸ ਤਪਤ ਅਤਿਸ਼ੈ ਜਨੁ ਦਹਜੈ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ! ਨਿਜ ਬਾਕ
ਬਖਾਨਹੁ । ਮਿਟਹਿ ਤਪਤ ਸੀਤਲਤਾ ਠਾਨਹੁ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸੀਤਲ ਬਹਿ
ਪੈਨਾਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁਇ ਭੋਨ ॥੪॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਚਿਤ ਬਜਾਕੁਲ
ਅਹੇ । ਮਹਾਂ ਘਾਮ ਜਨੁ ਤਨ ਕੇ ਦਹੇ । ਸੀਤਲ ਮੰਦ ਸਮੀਰ ਚਲਾਵਹੁ ।
ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖ ਦਿਹੁ ਤਪਤ ਮਿਟਾਵਹੁ’ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਬਚ
ਕਹੇ । ‘ਹੁਇ ਸੀਤਲ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਚਹੇ । ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਕੀ’ ਸਮੀਰ ਅਥਿ
ਆਵੈ । ਰੁਤਿ ਬਸੰਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਦਰਾਵੈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਸਪਰਸ਼
ਡਨ ਆਇ । ਅਧਿਕ ਮੋਦ ਚਿਤ ਕੋ ਉਪਜਾਇਗੁੰਖਮ ਬਾਰ’ ਮਿਟੈ ਅਥਿ

‘ਹੇਠ । ‘ਨਿਤ ਤਹਾ ਲੀ (੧. ਸੀਤਲ । ੨. ਸੁਰੰਧਤਿ । ੩. ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਲਣ ਵਾਲੀ) ਦੇਖੇ ਅਗੇ
ਅੰਕ ੮ ਤੇ ੧੦ ਵਿਚ । ‘ਸਮੀਰ ਗਰਮੀ ।

ਐਸੇ । ਸੁਰਜ ਉਦੇ ਤਿਮਰ ਗਨ ਜੈਸੇ ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿਤਨੋਂ ਸੁਖ
 ਦਾਇਕ ਪੈਨ। ਢਾਲੀ ਭੈ ਬਿਧਿ ਕੀ ਤਿਸ ਭੋਨ:-। ਮਹਦ ਸੁਰੀਧਤਿ ਅਨੰਦ
 ਉਪਾਵਤਿ । ਮੰਦਮੰਦ, ਸੀਤਲ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ॥ ੮ ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਆਗੇ ਸੁਨੀ
 ਨ ਹੋਰੀ । ਹੋਤਿ ਸਪਰਸ਼ ਸੁਖਦ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ਹਰਖ ਭਰੇ ਉਰ ਸਰਬ
 ਬਿਸਾਲ। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਅਸ ਬਾਧੁ ਚਾਲ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੰਧਾ ਲਗਿ
 ਸੈ ਬਹੀ । ਸੀਤ, ਸੁਰੀਧਿ, ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਹੀ । ਹੁਇ ਹਰਖਤਿ ਉਰ ਸਮਾਂ
 ਬਿਤਾਯਹੁ । ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਸ਼ਾਹੁ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਬਾਸੁਰ
 ਸਭਾ ਸੁ ਆਏ । ਲਗਨਿ ਸਮਾਧਿ ਬਿਤੰਤ ਚਲਾਏ । ‘ਦਸਮੇ ਦਾਰ ਪੈਨ
 ਬਿਰ ਹੋਇ । ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਲਖਹਿ ਨ ਕੋਇ’ ॥ ੧੧ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ
 ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੇ । ‘ਅਸ ਸਮਾਧਿ ਜੋਗੀ ਕਰਿ ਜਾਨੇ। ਅਸਟ ਅੰਗ ਜਿਸ
 ਸਾਧਨ ਕਰੇ । ਤਬਿ ਦਸ ਦਾਰੋਂ ਬਾਧੁ ਬਿਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ ਜੋਗ ਰਸ
 ਪਾਪਤਿ ਹੋਇ। ਆਰਥਲਾ ਚਿਰਜੀਵੀ ਸੋਇਗੋਰਖ ਕਠਨ ਪੰਥ ਉਪਰਾਜਾ।
 ਸਿੱਖਰ ਕਰੇ ਤਿਨ ਬਡ ਬਡ ਰਾਜਾ ॥ ੧੩ ॥ ਮਾਰਗ ਜੋਗ ਤਿਨਹੁ
 ਸਿਖਰਾਵਾ । ਚਿਰਜੀਵ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਰਖਾਵਾ। ਅਪਰਨ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤ ਨ
 ਪਈਅਤਿ । ਗੋਰਖ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਸਿਖ ਲਈਅਤਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
 ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ! ਤੁਮ ਭੀ ਜਾਨਾ। ਲਾਵਤਿ ਹਹੁ ਸਮਾਧਿ
 ਕੈ ਨਾਂਹੀ ? ਅਉਰ ਮਹਿਦ ਗੁਨ ਗਨ ਤੁਮ ਮਾਂਹੀ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ
 ਰਾਮਗਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ । ‘ਹਮਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਿਮ ਚਹਯੋ । ਸੈ ਬਿਧਿ ਕਰਤੈ
 ਰਹੈ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਰਨਿ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਪੰਥ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ
 ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਈਅਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਈਅਤਿ ।
 ਇਹ ਤੋ ਮੁੱਖ, ਗੋਨ ਹੈਂ ਅਨ’। ਚਹਿਹਿ ਕਰਹਿ ਦਿਢ, ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ।
 ੧੭ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਜੋਗ ਸਮਾਧਿ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ ਬਿਸਾਲ ਰੁ
 ਸਾਧ । ਤਉ ਮੁੱਖਤਾ ਨਹਿੰ ਇਸ ਕੇਰੀ । ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਲਗਿ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਬਛੇਰੀ’ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੇ । ‘ਇਹ ਤੋ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
 ਹਮ ਮਾਨੇ’ । ਪ੍ਰਥਮ ਪੈਨ ਸਾਧੇ ਤੇ ਬਿਨਾ । ਕਰਹਿ ਸਮਾਧਿ ਲੇਹਿ ਰਸ

ਯਮ; ਨਿਯਮ, ਆਸਨ, ਪ੍ਰਣਾਯਾਮ, ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ, ਘਰਨ, ਧਯਾਨ, ਸਮਾਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੇ
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁ: ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਪ੍ਰ: ਅਧਯਾ: ੪੮ । ‘ਦਸਮ ਦਾਰ ਵਿਚ । ‘ਹੋਰ ਸਭ ਰੋਨ (=ਮਾਮਲੀ) ਹਨ ।

ਘਨ॥੧੯॥ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਲੇ। ਜਿਮ ਬਿਨ ਸਾਧਨ ਸਿੱਧ
ਮਹਾਂ ਲੇ॥ ਨੌਰੰਗ ਕਹੈ 'ਸਨਹੁ ਗੁਰ ਨੇਦ ! ਕਹਿ ਇਹ ਸਚ,—ਹੈ ਕਠਨ
ਬਿਲੇਦ'—॥੨੦॥ ਜੇ ਤੁਮ ਪੈਨ ਲੇਤਿ ਹੋ ਸਾਧ ? ਲਾਇ ਦਿਖਾਵਹੁ ਮੋਹਿ
ਸਮਾਧਿ । ਪੁਨ ਸਭਿ ਮਾਨਹਿ ਸਾਚ ਉਥਾਚੀ । ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ
ਕਾਜੀ' ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹ
ਅਭਿਲਾਖ। ਏਕ ਸਥਾਨ ਦੇਹੁ ਜਹਿ ਬੈਸੇਂ । ਬਰਜਹੁ ਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ਕੋ
ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਜਾਵਦ ਰਹੈਂ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ । ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਦਰ ਪਰ
ਚੁਕਸਾਈ । ਕਰੈਂ ਹੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨ ਤਿਸ ਬਲ ਜਾਇ । ਰਹੈਂ ਇਕੰਤ ਪੈਨ
ਠਹਿਰਾਇ' ॥੨੩॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਭੋਨ । ਕਹੈ 'ਨ ਇਸ ਬਲ
ਗਮਨਹਿ ਕੋਨ'। ਤਹਾਂਸਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਆਸਨ। 'ਨੇਤੁ ਮੁੰਦਿਕੈਪਿਖਿ
ਪੈਨਾਸਨ' ॥੨੪॥ ਦਸਮੇ ਦੁਆਰ ਪੈਨ ਠਹਿਰਾਈ' । ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਅੰਗ
ਨ ਉਕਸਾਈ । ਸਭਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਜਾਇ ਸੁ ਪਰਖਜੇ । ਨੌਰੰਗ ਹੋਰਿ
ਅਚਲ ਕੋ ਹਰਖਜੇ ॥੨੫॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਇਕ ਆਸਨ ਰਹੇ । ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ
ਜੋਗ ਰਸ ਲਹੇ । ਦ੍ਰੋਸੀ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਦੁਖ ਦਾਹੈਂ । ਭਾ ਮਿੱਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਅਨੰਦ
ਉਛਾਹੈ ॥੨੬॥ ਖਸ਼ਟਮ ਬਾਸਰ ਬਿਕਸੇ ਨੈਨ । ਨਿਕਸੇ ਭਜਾਗਜੈ ਸ਼ਾਹ ਜੁ
ਐਨ । ਨਿਜ ਭੈਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੇ । ਮੰਦਮਤੀ ਦ੍ਰੋਸੀ ਗਨ ਲਾਜੇ ॥੨੭॥

ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਚਢਿ ਨੌਰੰਗ ਚਲਜੇ । ਅਸੁ ਅਰੁਢਿ ਹੂੰ ਗੁਰ ਸੁਤ
ਮਿਲਜੇ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਨਹਿ ਲੀਨਹੁ । ਦੋਨਹੂੰ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨਹੁ
ਕੀਨਹੁ ॥੨੮॥ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਵਹਿਰ ਪਲਾਵੈਂ । ਕਰਹਿ ਭੇਜ ਅਰੁ ਤੰਗ
ਕੁਦਾਵਹਿ । ਬਾਤਨਿ ਕੇ ਰਸ ਢਲੇ ਮਹਾਨੇ । ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਹੀ ਦੁਰ ਪਯਾਨੇ

*ਜਿਵੇਂ ਬਿਨਾ ਸਾਧਨ ਤੋਂ (ਕੋਈ ਕਹੈ) ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਹੈ । 'ਇਹ ਸਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
(ਸਮਾਧੀ) ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ । 'ਕੋਈ ਬੀ । 'ਮੁੱਖਾਂ ਮੀਟ (ਪੈਣ ਦੇ ਆਸਨ=) ਨਾਫ਼ੀ ਦੱਕ (ਮਣੀ
ਪੂਰਕ ਦੱਕ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇ ਦੁਆਰ ਪੈਣ ਠਹਿਰਾਈ । (ਨਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ
ਪੈਣ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਹਨ [ਪੈਣ+ਆਸਨ]) । (ਅ) ਕੁੰਡਲਨੀ, ਜੋ ਦੁਰਥ ਦੁਕੀ ਹੈ, ਵਲ ਤੋਂ ਕਿਆ
ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪੈਣ ਠਹਿਰਾ ਲਈ । [ਸਿਸਾ, ਪਵਨਾਸਨ=ਪੱਪ, ਪੱਪਣੀ ਵਾਂਗੂ ਹੈ ਕੁੰਡਲਨੀ]

*ਪਾਠਾਂ—ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਪੈਣ ਪੀਤੀ ਤੇ
ਪੈਲ ਦਾ ਭੋਜਨ ਭੀਤਾ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਪੈਣ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ਤੇ ਆਸਨ (ਤੇ ਟਿੱਕ
ਗਏ) । ਜੇ ਪਾਠ 'ਪਵਨ ਨਾਸਨ' ਹੋਵੇ ਤਾਂ=ਨਾਸਾਂ ਦੇ ਰਸ ਤੇ ਪੈਣ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ।

॥੨੯॥ ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਗਏ । ਰਚਿਰ ਸਥਾਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ ।
ਬਹੁਰ ਸਾਹ ਨੇ ਤੁਰਾ ਪਲਾਯੋ । ਬੋਗ ਸਮੀਰ ਸਮਾਨ ਧਵਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥
ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ ਕਰਜੋ ਬਲ ਘੋਰੇ । ਰੋਕ ਰਹਜੋ ਬਹੁ ਮੁਰਜੋ ਨ ਮੋਰੇ । ਸਾਹੁ
ਬਿਬਸ ਹੂ ਚਢਜੋ ਸੁ ਜਾਵਤਿ । ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਐਚਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ॥ ੩੧ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਜਮਨਾ ਜਲ ਆਵਾ । ਰੁਕਜੋ ਨ ਕੈਸਿਹੁ, ਸਮਖ ਪਲਾਵਾ ।
ਤ੍ਰਸਤਿ ਹੋਇ ਰੋਕਤਿ ਬਹੁ ਬਾਹੁ । ਗਯੋ ਓਜ ਕਰਿ ਸਲਿਤਾ ਮਾਹੁ ॥
੩੨ ॥ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ ਅਸੁ, ਕੋ ਬਸ ਨ ਬਸਾਯੋ । ਰੁਕਜੋ ਜਾਇ ਜਲ ਮਹਿ, ਨ
ਪਲਾਯੋ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਭੀਜ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕਛੁ ਬਚਤਿ
ਨ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਜੀਨ ਬਿਗਾਰਾ । ਇਕ ਵਿਰ ਜਲ
ਨਿਮਗਨ ਕਰਿ ਸਾਰਾ । ਬਹੁ ਬਲ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਾਯੋ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਢਿਗ ਆਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਭੈ ਕਰਿ ਬਚ ਭਾਖਜੋ । 'ਆਜ ਖੁਦਾਇ
ਹਾਥ ਦੇ ਰਾਖਜੋ । ਨਾਹਿ ਤ ਜਾਤਿ ਜਿ ਬਡ ਜਲ ਮਾਹੀ । ਤਹਾ ਉਥਾਰ
ਹੋਤਿ ਕਿਮ ਨਾਹੀ ॥ ੩੫ ॥ ਬਡੇ ਓਜ ਤੇ ਰੁਕਿ ਅਸੁ ਰਹਜੋ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁ ਲਹਜੋ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਲ ਕੇ ਬਿਖੈ ਭਿਗੋਵਾ । ਆਗੇ ਮੈਂ ਨ ਤ੍ਰਾਸ
ਅਸ ਜੋਵਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਮੁਝ ਅਪਰ ਸਥਲ ਤੇ । ਸ਼ੰਕਤਿ ਚਿਤ ਭਾ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਤਿ ਜਲ ਤੇ । ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਐਸੇ । ਭੈ ਨਹਿ ਕਰਵਿ
ਨੀਰ ਤੇ ਜੈਸੇ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸ ਅਸੁ ਕੋ ਦੀਜਹਿ ਕਰਿ ਜਤਨ । ਅਤਿ ਗੁਨ
ਸਹਿਤ ਹੋਹਿ ਜਿਮ ਰਤਨ । ਜੋ ਜਲ ਪਰ ਤਰਿ ਜਾਹਿ ਖੁਖਾਰੇ । ਨਹਿ
ਭੀਜਹਿ ਉਪਰ ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਸਮਾਜ ਰਾਖਿ ਕੈ ਬਾਜ । ਚਲਹਿ
ਨਦੀ ਪਰ ਦਿਹੁ ਅਸੁ ਸਾਜਾ । ਤੁਮਹਿ ਨ ਦੁਰਲਭ ਇਹ ਕਛੁ ਜਾਨਾ । ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ, ਕਹਹੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਐਸੀ ਕੁਛ ਨ ਲਖਉਂ ਜਗ ਮਾਹੀ ।
ਕਹੇ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ਜਿ ਨਾਹੀ । ਅਸ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਾ । ਪਤਿਆ-
ਵਨਿ ਕੀਨਸਿ ਜਹਿ ਕਹਾ ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਖਾਇ ।
ਕਹਜੋ 'ਜਿ ਸ਼ਰਧਾਇਮ ਉਪਜਾਇ । ਤੋ ਤੁਰੰਗ ਪਾਵਹੁ ਦਰਿਆਈ ।
ਤਰਹਿ ਨਦੀ ਜਲ ਛੈ ਨ ਸਕਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਬਰਨ ਪੁਰੀ ਕੋ ਈਲੀ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਅਮ ਤੁਰੰਗ ਨਿਕਸਹੁ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਤੇ ਆਵਹੁ ਬਾਹਰ ।
ਸਾਹੁ ਚੜ੍ਹਾਵਹੁ ਹੁਇ ਕਾਰ ਜਾਹਰ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਸਾਥਿ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ
'ਘੋੜਾ । 'ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਘੋੜਾ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇ । 'ਫਰਣ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪੁਰੀ ਦਾ ।

ਕਹੈ । ਜਲ ਤੇ ਅਸੁ ਨਿਕਸੈ ਸਭਿ ਲਹੈ । ਬਿਸਦ ਬਰਨ ਸੁੰਦਰ, ਬਲ
ਭਰੈ । ਨਖਜਿਖ ਤੇ ਜਨੁ ਸਿੰਦੈ ਵਰੈ ॥ ੪੩ ॥ ਮਣਿ ਮਧ ਜੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਕਰੈਤਾ । ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਜਨੁ ਨਾਰ ਕਰੈਤਾ । ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਾਂਹਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਨ
ਬੋਰਾ । ਆਗੇ ਕਬਿ ਨ ਪਿਖੈ ਅਸ ਘੋਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਗ ਚਵੈ
ਤਤਕਾਲਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਸਰਾਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । 'ਜਲ ਮਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਇ
ਤੁਰੈਗ । ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਯੋ ਏਕ ਬਚ ਸੰਗ' ॥ ੪੫ ॥ ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ
ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਕਲ ਮਾਨਿ ਹੋਰਾਨੀ । 'ਅਤਿ ਅਚਰਜ
ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੈਤਾ । ਅਜਮਤ ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਧਰੈਤਾ' ॥ ੪੬ ॥

੪੬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਭੀੜੇ ਨਰਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮ ਰਾਇ' ਪੁੰਨਕ ਬਰਨਨ ਲਾਮ ਦੇਇ ਪੰਛਾਸੀ ਐਸੁ ॥ ੪੬ ॥

ਪੜ . [ਤੁਮ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ । ਦੁਜਨੀ ਰੋਠੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੋਵੇ] ।

ਏਧਰਾ ॥ ਕੀਨਿ ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ 'ਇਕ ਹਿੰਦੁ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ । ਉਚੈ
ਬੈਠਹਿ ਗਰਬ ਕਰਿ ਇਹ ਲਾਇਕ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ' ॥ ੧ ॥ ਰੰਪਈ ॥ ਗਨ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਜੀ । ਦੁਖਹਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਮੁਢ ਸਦਾ ਜੀ । ਹੋਇ ਨ
ਆਵਤਿ ਹੈ ਕਿਮ ਸਮਤਾ । ਤਿਸ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸਭਿ ਜਗ ਨਮਤਾ ॥ ੨ ॥
ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਸ਼ ਨ ਮੁਢ ਮਤਨ ਸੈਂ । ਏਕ ਸ਼ਰਾ ਗਹਿ ਗਾਵੇ ਮਨ ਮੈਂ ।
ਕਹੈ ਪਰਸਪਰ 'ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਤੁਮ ਕਜੇ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਪਗ ਪਾਵਹੁ ॥ ੩ ॥
ਸਰਬ ਤੁਰਕ ਕਰ ਜੋਰਹਿ ਖਰੇ । ਸਾਬ ਅਦਾਬ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬਰੇ । ਕੋ
ਬੈਠਤਿ ਹੁਇ ਨੀਚੇ ਬਾਨਾਨਾਂਹਿ ਤ ਖਰੇ ਰਹੈ ਡਰ ਮਾਂਨਿ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਹਿੰਦੁ
ਆਵਤਿ ਹੀਕਾਰਤਿ । ਤਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਤੇ ਉਚ ਬਿਠਾਰਤਿ । ਕਹੈ ਨ ਕਲਮਾ
ਦੀਨ ਨ ਮਾਨਹਿ । ਅਪਨੇ ਮਤ ਕੋ ਮਹਿਦ ਬਖਾਨਹਿ ॥ ੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮਨੇ
ਸਰਾ ਬਿਗਾਰੀ । ਇਮ ਚਲਿ ਭਾਖਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ' । ਕਰਿ ਮਸਲਤ
ਨੌਰੰਗ ਫਿਗ ਆਏ । ਪੂਰਬ ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ ॥ ੬ ॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਮਤ
ਕੋ ਮਤਾ ਬਖਾਨਾ । 'ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ ! ਬਡ ਬੁਧਿਵਾਨਾ । ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਜੋ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਤ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਹੁ ਨਿਤ ਸਨਮਾਨਤਿ ਅਤਿ ਹੈ ॥ ੭ ॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਬੋਲਿਨਿ ਮਿਲਿਨਿ ਸ ਦੇਸ਼ਾਤਿਸ ਪਰ ਸਾਦਰ ਰਖਹੁ ਭਰੋਸਾ । ਤੁਰਕ ਲੋਕ
ਗਨ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿੰਚਨਹਾਰ ਆਪ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੮ ॥ ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ
ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹਿ ਯਾਂਕੇ ਕਰਤਾ ਪਸ਼ਟ ਸਦਾ ਤੁਮ ਤਾਂਕੇ । ਜੋ ਨ ਲੋਹੁ ਸੁਧ

'ਦੋਟਾ । 'ਨਿਉਂਦਾ ਹੈ । 'ਮਰਖਾਂ ਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਤਿਸ ਕਰਾਮਤ ਦਾ ਲੇਸ਼ ਭੀ (ਭਰੋਸਾ)
ਨਹੀਂ । 'ਮਸਲਤ, ਸਿੱਧਾਂਤ । 'ਵਸ਼ ।

ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰੀ । ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਲਗਿ ਦਿਏ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਨ
 ਬਿਰਹਿ, ਇਹ* ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੀ । ਹੋਹਿ ਕੁਤੋ ਪੁਨ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਪ੍ਰਵਿਸਹਿ ਆਨਿ ਹਿੰਦੂ ਹੋਕਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਤੁਮ ਸਭਿ ਤੇ ਤਿਹ ਉਚ ਬਿਠਾਵਉ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ਬਧਾਵਉ ।
 ਇਹ ਅਜੋਗ ਹੁਇ ਰਿਏ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ ਕੋ ਨਹਿਨ ਬਿਗਾਰਹੁ
 ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਤਿ ਤੁਰਕ ਤਕਰਾਰ ਤਹਕੀਕੀ* । ਕਿਸਹੁ ਨ ਮਨ ਕਹੁ
 ਲਾਗਹਿ ਨੀਕੀ* । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਤਿਨਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਅਜਮਤ ਓਜ
 ਅਜਥ ਅਜਮਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਮ ਹਮ ਬਿਖਮ ਬਖਾਨੀ ਤਾਹਿ । ਕਰਿ
 ਦਿਖਾਇ ਭਨਕ ਨ ਬਿਲਮਾਹਿ । ਅਪਨੀ ਕਰਮਾਤ ਕੇ ਓਜ । ਬੈਠਹਿ
 ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੇ ਰੋਜ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਕਿਸਹੁ ਤੇ ਹਟੈ ਹਟਾਯੋ । ਜਿਸ ਕੋ ਜਸੁ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਛਾਯੋ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖਜ । ਸੈ ਗਤਿ
 ਭਾਖਤਿ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਥ ਪੁਨ ਤੁਰਕ ਬਖਾਨੈ । ‘ਹਮ
 ਸਮ ਤੁਰਕ ਨ ਤਿਨ ਕਹੁ ਮਾਨਹਿ । ਅਜਮਤ ਰੋਜ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਰੈ ਭਨਕ
 ਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਜੋ ਹੁ ਧਰੈ ॥ ੧੫ ॥ ਹਮ ਤੋ ਖਰਾ ਬੀਚ ਰਹਿ ਠਾਵੇ ।
 ਅਪਨੇ ਮਤ ਕਹੁ ਰਾਖੈ ਗਾਵੇ । ਤੁਮ ਜੇ ਅਜਮਤ ਓਜ ਬਡਾਵਹੁ । ਆਜ ਨ
 ਚੌਂਕੀ ਬੀਚ ਭਸਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੈਠਿ ਜਾਇਗੋ ਸੋਇ । ਨਹਿ ਤ
 ਆਗੈ ਠਾਵੈ ਹੋਇ । ਇਮ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਦੋਸ ਮਿਟਾਵਹੁ । ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਹਿ ਭਲੇ ਕਹਾਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ।
 ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਏ ਸ਼ਾਹਿ ਮਿਟਵਾਯਹੁ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਜਬਿ ਆਇ
 ਭਹਾਂ ਨ ਚੌਂਕੀ ਦਈ ਬਿਛਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਨੇ ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ।
 ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ ਆਯੋ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਦੇਖਿ ਸਭਾ ਕਉ ਸਭਿਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਲੀਨਿ ਭਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਕਹੁ ਦੋਸ
 ਬਿਚਾਰਾ । ਬਹੁ ਮੁਰਖ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰਾ । ਦੇਖੀ ਸੁਜਨੀ ਜਹਾਂ ਭਸਾਈ ।
 ਤਹਿ ਤੇ ਉਚੀ ਭੂਮਿ ਉਠਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਚੌਂਕੀ ਕੇ ਸਮ ਉਰਧ ਉਠਾਇ । ਸਭਿ
 ਤੇ ਉਚੇ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਮ ਹਮੇਸ਼ ਕੇ ਭਯੋ ਉਤੇਗ । ਬੈਠਿ ਗਯੋ
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਸੇਗਿ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਗਸਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਰੁਮਾਲ ਬਦਨ ਦੇ । ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਮਨ ਦੇ । ਕਜਾ ਅਥਿ ਕਹੈ ਨ ਬਸ ਮੁ ਬਸਾਵੈ । ਕੰਨ
 *ਕਿਏ । *ਸ਼ਾਹੁ ਰੂਪੀ ਵਾਜ ਨੂੰ । *ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਕੇ ਬਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । *੫੫-੯ ।

ਮੂਢ ਹੁਇ ਤਰੇ ਬਿਠਾਵੈ ॥੨੨॥ ਚੌਂਕੀ ਸਮ ਉਚੀ ਕਰਿ ਧਰਨੀ। ਬੈਠੈ
ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਨੀ। ਸਾਭ ਤ ਉਚੈ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਤਿ। ਮਹਦ
ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਸਭਾ ਦਬਾਵਤਿ ॥ ੨੩॥—ਕਿਮ ਜ਼ਮੀਨ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ—।
ਸਕਲ ਸਭਾ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮੈ ਭਈ। ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ ਆਇ ਬਿਰਾਜੈ। ਦੇਖਿ
ਦੇਖਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਗਨ ਲਾਜੈ ॥ ੨੪॥ ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ ਬਾਤ।
ਕਰਹਿ ਕੁਟਿਲਤਾ ਨਹਿ ਬੱਖਯਾਤ। ਸਭਾ ਉਠੀ ਪੁਨ ਭੈਰਨਿ ਆਇ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹੇ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੨੫॥ ਅਗਲੇ ਇਨ ਪੁਨ ਗਏ
ਮੁਲਾਨੇ। ‘ਪਿਖੜੇ ਓਜ ਭਿਨ ?’ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨੇ। ‘ਅਜਮਤਿ ਮਹਿ ਬਿਸਾਲ
ਸਭਿ ਰੀਤੀ। ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਕਿਮ ਲੇਵਹਿ ਜੀਤੀ?’ ॥੨੬॥ ਗੁਪਤ ਰਿਦਨਿ ਕੋ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਕਰਹਿ ਬਿਖਮ ਤੇ ਬਿਖਮ ਜੁ ਕਾਮੀ’। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਯਨਿ
ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੀ। ‘ਇਕ ਬਿਧਿ ਸੇਂ ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਹਾਨੀ ॥੨੭॥ ਲਿਖੜੇ
ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਜੋਈ। ਤਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਗੁਰ ਹੋ ਸੋਈ। ਚੌਂਕੀ
ਉਪਰ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ। ਕਤਰਹੁ ਪਤਰੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਧਰੇ ॥ ੨੮॥ ਕਰਹਿ
ਅਵਗਨਾ ਗੁਰ ਕੀ ਜਬਿਹੂੰ। ਕਰਾਮਾਤ ਹਤਿ ਹੋਇਸੁ ਤਬਿਹੂੰ। ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ
ਬੈਠਹਿ ਆਇ। ਪਾਛੇ ਹਾਸ ਰਚਹੁ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥੨੯॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੈ ਸੋ
ਬਿਧਿ ਕਾਨਿ। ਪੁਰ ਮਹਿ ਤੇ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ ਲੀਨਿ। ਜਿਲਤ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਕੀ ਕਤਰੀ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸੈਂਚੀ ਕਿਯ ਪਤਰੀ ॥੩੦॥ ਕੇਤਿਕ ਲੈ ਕੈ
ਕਰਿ ਚਬੁਰਾਈ। ਸੈਂਚੀ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ ਦਬਾਈ। ਇਕ ਸਮਾਨ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
ਰੱਖੀ। ਜੋ ਕੈਸੇ ਕਾਰਿ ਜਾਇ ਨ ਲੱਖੀ ॥੩੧॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸਭਾ
ਲਗਾਈ। ਮਿਲ ਉਮਰਾਉ ਭਏ ਸਮੁਦਾਈ। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਚਾਲ ਆਯੋ। ਉਤਾਰ ਪਾਲਕਾ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਯੋ ॥੩੨॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਠਾਵੈ
ਰਹਜੇ। ਲਖਾ ਖੁਟਾਈ ਮੁਢਾਨ, ਕਹਨੇ:। ‘ਖੰਟ ਕਾਜ ਆਜ ਬਡ ਕਰਜੈ।
ਸੁਜਨੀ ਤਰ ਨਾਮ ਸਾਤ ਧਰਜ ॥੩੩॥ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇਰੋ।
ਸਤਿਨਾਮ ਤਹੈ ਬਡੋ ਬਡੇਰੋ। ਸੋ ਹਮਰੇ ਗੁਰੁ ਬਰਨਨ ਕਰਜੈ। ਗੁਰੂ ਗੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਧਰਜੈ ॥ ੩੪॥ ਸੋ ਹਮਰੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮਾਨ। ਰਾਖਹਿ ਨਿਸ-
। ਦਨ ਮਹਿ ਬਹੁ ਮਾਨ। ਤਮ ਕ ਪਤਰੇ ਛੇਦਾਨ ਕਰੇ। ਹਮਰੀ ਸੁਜਨੀ ਕੋ
ਤਰੈ ਧਰ ॥ ੩੫॥ ਮਹਾਂ ਅਯੋਗ ਕਰਜ ਤੁਮ ਕਾਜੂ। ਅਬਿ ਲੈ ਠਾਨਹੁ
ਪਤਿਸ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦਾ। ੨੬੬।

ਪਰਖਨਿ ਕਾਜੁ । ਇਸ ਕਹਿ ਪਤਰੇ ਹਾਥ ਉਠਾਏ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਪਾਸ
ਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਬਿਸਮ ਰਹੇ ਮੁਰਖ ਮਨ ਮਾਨੀ ।—ਬਿਨਾਂ ਭਨੇ ਕਿਮ
ਲੀਨਸਿ ਜਾਨੀ । ਹਮਰੇ ਦਾਵ ਤਰੇ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਜੋ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪੁਰਖ
ਪਾਵਤਿ—॥ ੩੭ ॥ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸਭਾ ਮਹਿ ਭਏ । ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਸਨ ਜਿਮ
ਉਤਰ ਦਏ । ਉਰ ਅਚਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਉਠੇ ਸਭਾ ਸਦ ਸਭਿ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਗਏ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਰਨਿ
ਸੋ ਕਹਿ ਦਏ । ਕਵਿ ਸੇਭੇਖ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਸੇਤ । ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪਸਰੀ
ਸਰਬ ਨਿਕੇਤ ॥ ੩੯ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਇਹਿ ਨਾਮਿ ਹਮੇ 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਹਾਰਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨੈ ਨਾਮ ਤੀਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੪ ॥

੫੪. [ਵਹਿਆਂ ਵੇ ਫੰਦਰੇ ਖੁਲੇ । ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਾਨਿ ਪੁਨ ਕੀਯੋ 'ਅਸ ਨਰ ਅਜਮਤ ਸਾਥ । ਹੋਹਿ
ਤੁਰਕ ਕੈਸੇ ਜਬਹਿ ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਗਾਥਾ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਮਤ ਮਹਿ
ਐਸੇ ਨਰ ਹੋਇ । ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਤਿਸ ਮਤ ਕੋ ਮਾਨਹਿ
ਮਨਮਾਨਵਾਗੁਹਨ ਕਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾਉਰ ਠਾਨਵਾ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖ੍ਰਿਸ਼ਾਵਨ
ਕਰੈ । ਤੁਮ ਕੋ ਇਥੇ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪਰੈ । ਇਹੀ ਏਕ ਜਗ ਤੁਰਕ
ਬਨਾਵੈ । ਦੋ ਸ਼ਰਧਾ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥੨॥ ਅਚਰਸ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਜਬਹਿ । ਸਭਿ ਉਠਿ ਪਾਇਨ ਪਰਿ ਹੈਂ ਤਬਹਿ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕੀ
ਸਿੱਖਨਾ ਸਿਖਰਾਵਹਿ । ਨੀਕੇ ਧਾਰਹਿ, ਨਿਸਚਾ ਲਗਾਵਹਿ ॥੩॥ ਬਲ ਛਲ ਤੇ
ਇਸ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹੁ । ਰਾਵਰ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਹੁ । ਬਧਹਿ ਦੀਨ
ਹੁਇ ਸ਼ਰਾ ਮਝਾਰੀ । ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਹਰਖ ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੪॥ ਸੁਨਤਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਤੇ ਲਲਚਾਵਾ ।—ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ, ਕੈ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵਾ । ਸਭਿ
ਸੁਖੇਨ ਤਬਿ ਹੁਇ ਮਨ ਭਾਈ । ਇਸ ਪੀਛੇ ਬਨਿ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥
ਆਜ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਇ । ਰੋਕਹਿ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਇ ।
ਅਪਨੇ ਖਾਨਾ ਪੁਨਹਿ ਖਵਾਵਹਿ । ਜਨੈਂ ਕਜੈਂ ਕਰਿ ਇਸ ਧਰਮ ਗਿਰਾਵਹਿ—
॥੬॥ ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੈ । 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰਤਰ ਰਖਿ, ਦਿਹੁ
ਤਾਰੈ' । ਨਿਕਸਨਿ ਕਉ ਜਾਬਿ ਤੁਮ ਫਿਗ ਆਵਹਿ । ਨਹਿ ਖੋਲਹੁ, ਤਬਿ
ਅਟਕ ਰਹਾਵੈ ॥੭॥ ਤੁਮ ਕਹਿ ਦੋਹੁ—ਨ ਤਾਰੀ ਇਹਾ । ਪਹੁੰਚੀ ਸ਼ਾਹੁ
'ਕਰਮਾਤ ਦਿਖਾਵੈ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾਨ ਕਟੋਗਾ, ਭਾਵ ਕਰਮਾਤ ਤੋਕ ਕੋ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ)
ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋ ਆਵੇਗੀ ।' ਜੈਦੇ ।

ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਹੀ—। ਇਮ ਕਹਿ, ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਨਿਕਸਨਿ
 ਥਾਨ ਪਾਇ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਸਾਦਰ ਕਹਹੁ, ਨ ਬੋਲਹੁ ਢੇਰ। ਹਟਕ
 ਰਹਹਿਗੋ ਤਾਰੈ ਹੇਰਿ'। ਇਮ ਸਲਾਹ ਨੌਰੰਗ ਨੈ ਕਰੀ। ਮੁਢ ਮੁਲਾਨ ਕਹੈ
 ਮਤ ਹਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ। ਆਨਿ ਭਏ ਮਾਨਵ
 ਸਮੁਦਾਈ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਰਕਨਿ
 ਪਰ ਛਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਉਤਰਿ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਤਹਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਾਹ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਹੋਰਤਿ ਭਯੋਸਨਮਾਨਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹ ਬਿਠਾਵਾ। ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਉਚੈ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਬੋਲਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਰਬ
 ਹਿਤ ਸੰਗ। ਰਹਨਿ ਸਭਾ ਕੋ ਸਮਧ ਜਿਤੋਕ। ਬਿਗਸਤਿ ਦਿਯੋ ਬਿਤਾਇ
 ਤਿਤੋਕ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ। ਜੇ ਉਮਰਾਵ ਸਮਾਜ
 ਬਿਸਾਲੇ। ਰਾਮਰਾਇ ਸੰਗ ਬਾਤਨਿ ਛਿਰਜੈ। ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵਨਿ ਅਧਿਕੈ
 ਕਰਜੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਨਹੂੰ ਰਹਿ ਗਏ ਬੋਲਤਿ ਜਬੈ। ਸਰਬ ਪੌਰ ਤਾਰੈ ਦਿਯ
 ਤਬੈ। ਲਖੁ ਦੀਰਖ ਕੋ ਰੋਕਨਿ ਕਰੇ। ਦਿਯ ਸਾਕਟ' ਕਪਾਟ ਬਡ ਖਰੇ ॥
 ੧੫ ॥ ਸਭਿਨਿ ਪਿਛੇਰੇ ਘਟੀ ਬਿਤਾਈ। ਉਠਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਈ।
 ਅੰਤਹਪੁਰਿ ਕੋ ਕਿਯਸਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚੈ ਅਪਰ ਆਪਨੇ ਥਾਨਾ ॥ ੧੬ ॥
 ਗੁਰਸੁਤ ਸਿਵਕਾ ਪਰ ਅਸਵਾਰ। ਗਮਨਜੈ ਨਿਜ ਭੇਰੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ।
 ਜਬਹਿ ਪੌਰ ਆਯੋ ਕਜਾ ਹੋਰਾ। ਕਰਜੈ ਅਸੰਜਤਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਭਾਖਾ ॥ 'ਹਮ ਕਹੁ ਕਜੈ ਤੁਮ ਅੰਤਰ ਰਾਖਾ ?
 ਸਾਕੁਰ ਮੋਚਹੁ, ਗਮਨਹਿ ਭੇਰੇ। ਬਹੁਰ ਲੇਹੁ ਇਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਭੇਰੇ' ॥ ੧੮ ॥
 ਉਚੈ ਰਵਜੈ ਕਹੈ ਦਰਵਾਨਾ 'ਅਬਿ ਨਹਿ ਤਾਰੀ ਹੈ ਇਸ ਥਾਨ। ਜਬਿ ਸਭਿ
 ਪੌਰਨਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰੇ। ਸਭਿ ਤਾਰੀ ਅੰਤਰ ਇਸ ਬਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ
 ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਜਾਨੈ। ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਹੀਐ ਕਿਸ ਥਾਨੇ। ਬਹੁਤ ਪੌਰ ਕਿਮ
 ਖੁਲਹਿ ਸੁ ਨਾਹੀ'। ਤਾਰੀ ਗਈ ਬਿਖਮ ਥਲ ਜਾਹੀ' ॥ ੨੦ ॥ ਇਮ
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਗੁਰਸੁਤ ਜਾਨੀ ਸਗਲ ਖੁਟਾਈ।—ਅਤਿ
 ਮਤਿਮੰਦ ਨ ਸਮਝਹਿ ਕੈਸੇ। ਸਭਿ ਨਿਕਸੇ ਰੋਕਜੈ ਮੁਝ ਐਸੇ—॥ ੨੧ ॥
 ਕਰਜੈ ਬਚਨ 'ਛੁਟਹਿ ਸਭਿ ਤਾਰੈ। ਨਿਕਸਹਿ ਸਾਕੁਰ, ਖੁਲਹਿ ਕਿਵਾਰੈ।
 ਹਮ ਸੁਖੇਨ ਜਿਮ ਡੋਰਨਿ ਜਾਹਿ। ਸਕਲ ਪੌਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਖੁਲਾਹਿ' ॥ ੨੨ ॥
 'ਭੀਗਲ। 'ਡਿਓੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਮੇ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੱਕਦੀਆਂ। 'ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣ।

॥ ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਵਾਸਨਿ ਕਹੁ ਪ੍ਰੇਰੇ 'ਚਲਹੁ ਪਾਲਕੀ ਕਰਹੁ ਅਗੇਰੇ'।
 ਜਬਿ ਗਮਨੇ ਦਰ ਨਿਕਟੀ ਭਯੋ। ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੇ ਖੁਲਿ ਗਯੋ॥੨੩॥
 ਚਲੀ ਨਿਕਸਿ ਸਿਵਕਾ ਜਬਿ ਪੋਰਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਤਿਸ ਠੋਰ। ਸ਼ਾਹੁ
 ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਸੁਧ ਦਈ। 'ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਗਈ॥ ੨੪॥
 ਆਪਹਿ ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਖੁਲਿ ਤਾਰੇ। ਗੁਰਸੁਤ ਗਮਨੈ ਵਹਿਰ ਸੁਖਾਰੇ।
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਕਹਹੁ ਕਰਹਿ ਤਿਮ ਜਾਇ'। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖੈ ਬਿਸਮਾਇ
 ॥ ੨੫ ॥ ਥਿਤ ਸੁਧ ਹਿਤ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਬਾਹਰ'।—ਅਜਮਤਿ ਅਤਿ ਜੁਤਿ
 ਇਹ ਜਗ ਜਾਹਿਗਾਕਹਾਂ ਰੁਕਹਿ ਗਤਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨ।—ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋ
 ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ॥ ੨੬ ॥ 'ਕਛੁ ਨ ਬੋਲਹੁ ਜਾਨੇ ਦੇਹੁ। ਪੋਰ ਅਰਾਇ
 ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਲੇਹੁ'। ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਇ ਸੈਨ ਕਹੁ ਕੀਨਾ। ਤੁਰਕ ਉਪਾਇ
 ਨਿਵਲ ਕਰਿ ਦੀਨਾ॥੨੭॥ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਲਮਾਉ ਹਕਾਰੇ। ਨਿਸ ਬ੍ਰਿਤਾਤਿ
 ਤਿਨ ਪਾਸ ਉਚਾਰੇ। 'ਰਹੈ ਨ ਰੁਕੈ, ਗਯੋ ਨਿਜ ਭੇਰੇ। ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੇ
 ਖੁਲੇ ਘਨੇਰੇ'॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਹਮ ਕਉ
 ਅਚਰਜ ਬਡ ਉਰ ਆਯੋ। ਸੁਨੈ ਕਿਸੁ ਤੇ ਕੈਫ' ਰੁ ਮਾਸ। ਨਿਤ ਖਾਵਤਿ
 ਹੈ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ॥ ੨੯ ॥ ਨਹਿ ਮਾਨਉ ਤਉ ਇਕ ਦਿਨ ਚਲਉ।
 ਤਹਿ ਅਹਾਰ ਦੇਖਹੁ ਤਿਹ ਮਿਲਉ'। ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹੈ 'ਹਮ ਜੈਹੈ'। ਜੁ
 ਕਛੁ ਖਾਇ ਔਚਕ ਪਿਖਿ ਲੈ ਹੈ॥ ੩੦ ॥ ਇਕ ਜਸੁਸ ਤਹਿ ਰਾਖਹੁ
 ਲਾਇ। ਸੁਧ ਅਹਾਰ ਕੀ ਜੋ ਕਹਿਆਇ'। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਅਨਿ ਤੈ ਸੇ ਕੀਨਸਿ।
 ਸੁਧ ਲੈਬੋ ਹਿਤ ਨਰ ਪਠਿ ਦੀਨਸਿ॥ ੩੧ ॥ ਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਲਗੈ
 ਜਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ। ਆਇ ਜਸੁਸ ਕਹੀ ਸੁ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ। ਉਲਮਾਉਨਿ ਸੁਧ
 ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਈ। 'ਚਲਹੁ ਆਪ ਅਬਿ ਦੇਖਹੁ ਜਾਈ॥ ੩੨॥ ਅਜਮਤਵੰਤ
 ਕਹਾਵਤਿ ਜੋਇ। ਕਰਤਿ ਕੁਕਰਮਨਿ ਦੁਰ ਕਰਿ ਸੋਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ
 ਵਰਵੇਸ਼ ਕਹਾਵੈ। ਕਰਹਿ ਬੰਦਗੀ ਸਭਿਨਿ ਜਨਾਵੈ'॥ ੩੩ ॥ ਕਹਤਿ
 ਸੁਨਤਿ ਇਮ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਭੇਰੇ ਜਾਂਹਿ। ਬੋਤਲ* ਧਰੀ
 '(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀ) : ਪਹੁੰਚੇ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਮਹਿਣੇ' ਸਾਹਰ ਹੀ ਖਥਾ ਸੀ।
 *ਸ਼ਰਾਬ : 'ਜੋ ਆ ਕੇ (ਖਬਰ) ਕਹੇ। *ਇਹ ਪਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸੇ ਵਾਲੀ ਗਲ
 ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਬੋਤਲ' ਪਦ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਇਥਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤਦੋਂ ਸ਼ਰਾਬ
 ਲਈ 'ਮੁਰਾਹੀ' ਜਾਂ ਪਤਲੇ ਕੱਚ ਦੇ ਵੇਸੀ ਬਣੇ 'ਸ਼ੀਸ਼ੇ' ਵਰਤੀਂਦੇ ਸਨ।

ਦੇਖਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ। ਕਹੈ 'ਕਹਾਂ ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਮਾਂਹੁ?' ॥੩੪॥ ਤੁਮਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ
ਕੋ ਬੈਸ। ਇਹ ਦੁਰ ਕਰਿ ਕਜਾ ਕਰਹੁ ਹਮੇਸ਼। ਹਮ ਨੇ ਆਸ ਸੁਨੀ
ਤੁਮ ਰੀਤਿ। ਦੇਖੀ ਆਇ, ਕਰਹੁ ਵਿੱਧੀਤ ॥ ੩੫ ॥ ਰਹਿਨੀ ਸੰਤਨ ਕੀ
ਸੁਭ ਕਹਾਂ। ਤੁਮ ਭੱਖਨਤਿ ਜਿਮ ਬਿਸ਼ਈ ਮਹਾਂ। ਕਰਾਮਾਤ ਕਿਮ ਤੁਮ
ਕੋ ਹੋਈ? ਚਲਿਤ ਆਪ ਕੋ ਸੁਭ ਨਹਿ ਕੋਈ' ॥੩੬॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਤਿਨ ਕਹੈ 'ਕਜਾ ਬੋਤਲ ਮੈਂ ਤੁਮ ਨੇ ਲਹੈ?'। ਬੋਲਿ ਬਦਨਜਬਿ
ਪਾਇ ਕਟੋਰੇ। ਨਿਕਸੈ ਦੁਧ ਹੋਰਿ ਭਏ ਹੋਰੇ ॥੩੭॥ ਆਮਿਖ ਕੀ ਹੋਈ
ਤਰਕਾਰੀ'। ਬਿੰਦਾਰਕ ਕੀ ਫਾਂਕ' ਸੁਧਾਰੀ। ਤੁਸ਼ਨਿ ਭਏ ਨ ਕੁਛ ਬਸ
ਚਾਲਾ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ -ਕੁਛ ਤੋ ਕੁਛ ਕਰਿ ਕੈ
ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਕੋਇ ਨ ਸਰਬਰ ਇਹੁ ਸੰਗ ਆਵਤਿ-। ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਹਸਿਥੇ
ਕੀ ਬਾਤ। ਕਰਤਿ ਰਹੈ ਕੋਤਿਕ ਬੱਖਨਾਤ ॥ ੩੯ ॥ ਹੋਇ ਪਰਸਪਰ
ਮਹਦ ਪਸੰਨ। ਕਹਤਿ ਬਧੈ 'ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ। ਜਿਨ ਕੀ ਸਮਤਾ
ਕਰਹਿ ਨ ਕੋਈ'। ਕਵਿ ਸੰਬੋਧ ਸਿੰਘ 'ਦੀਰਘ ਸੋਈ' ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਾ ॥
ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਭਿ ਨਰਨਿ ਧੁਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਆਇ। -ਕਹੈ 'ਹੁੰ
ਹੋਤਿ ਨ ਤਰੇ ਇਹੁ-ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥੪੧॥ ਅਭਿ ਯੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਖਮ ਭੀਖ
ਨਾਮਿ ਰਾਮੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਭਾਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੫੪ ॥

੫੫. [ਕਹਾਰੀ ਤੋ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ ਚਲਾਈ]।

ਏਹਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਤਿ ਅਜਮਤਿ ਪਰਮ ਦਿਖਾਇ। ਸਭਿ
ਕੂਰੇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਿਯ ਹਾਰੇ ਮੂਢ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਧਿਕ ਰਹੈ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਬਲੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਫਲੀ। 'ਕਿਮ ਇਹ
ਹਾਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹਿ'। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥ ਨਹਿ
ਬਸ ਚਲੈ ਉਪਾਇ ਨਿਫਲਤੋ'। ਪਚ ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਤੋ'। ਤੀਨ
ਲੋਕ ਮਹਿ ਅਸ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਜੀਤ ਸਕੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕਹੁ ਜੋਈ ॥ ੩ ॥
ਤੁਰਕ ਬਾਪਹੇ ਗਿਨਤੀ ਕਜਾ ਹੈ। ਅਰ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਸਮਤਾ ਚਾਹੈ। ਆਗਜਾ
ਸਭਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਮਾਂਹੀ। ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰਿ, ਬਿਪਰਜੈ ਨਾਹੀ ॥ ੪ ॥ ਜਿਮ
ਸਤਿਗੁਰਕੇ ਉਰ ਕਹੁ ਭਾਵੈ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਜ ਚਲਿਤ ਦਿਖਾਵੈ। ਚੋਦਹਿ
ਲੋਕ ਬਿਖੈ ਚਹਿ ਜੈਸੇ। ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਦਰਤਿ ਤਬਿ ਤੈਸੇ ॥੫॥ ਜੋ ਕਾਰਥੇ
'(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਕਹਿਆ। 'ਭਾਸਾ ਆਪ ਵੇ ਕਰਮ ਨੁਭ ਨਹੀਂ ਹਨ। 'ਸਬਜ਼ੀ। 'ਫਰਾਉ'
ਦੀਆਂ ਫਾਸੀਆਂ। 'ਵਿਅਰਥ ਹੋਏ। 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ।

ਨਹਿ ਚਹਿਤ ਗੁਸਾਈ^੧। ਸਿਰ ਹਰਿਬੋ ਲਗਿ ਮੈਨ ਰਹਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਭਗਵਾਨ। ਸੁਭ ਸਰਬੰਗਸ ਉਤੰਗ ਮਹਾਨ ॥੬॥ ਨਿਜ ਸੁਤ
ਕੀ ਰਸਨਾ ਪਰ ਬਾਸੇ। ਜਿਮ ਬੋਲਹਿ ਤਿਮ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਬਿਲਮ ਨ
ਲਗਹਿ ਬਨਹਿ ਤਤਕਾਲਹਿ। ਭੀਨ ਲੋਕ ਪਰ ਆਸੁ ਚਾਲਹਿ ॥ ੭ ॥
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਚਾਹਜੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ।
ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਮੰਗਵਾਈ। ਨਹਿ ਕਹਾਰ ਫਿਗ, ਗਏ ਕਿਥਾਈ॥੮॥
ਕੁਛਕ ਬਿਲਮ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਲਾਗਹਿ। ਕਹਤਿ ਦਾਸ 'ਮੈਂ ਲਜਾਵਹੁ
ਭਾਗਹਿ'। ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਮਨ ਮੈਂ ਇਹ ਠਾਨਾ।—ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਮੈਂ ਕਰਿਵ
ਪਯਾਨ॥੯॥ ਦੇਖਿ ਵੇਖਿ ਦੁਖ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਹੈ। ਅਪਰ ਜਿ ਨਰ ਸੁ ਅਚੇਭੈ
ਰਹੈ। ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਹੋਇ ਬਿਸਤਾਰਾਬਨਹਿ ਸਿੱਖ ਸੁਨਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
॥ ੧੦ ॥ ਹੁਇ ਮੰਗਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਮੇਰੀ। ਕਹੈ ਕੀਰਤੀ ਸਭਿਨਿ
ਬਡੇਰੀ—। ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਕਰਤੇ ਐਸੇ। ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਕੇ ਚਢਿ ਬੈਸੇ॥੧੧॥
ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਜੋ 'ਕਹਾਰ ਬਿਹੀਨੀ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ ਰੀਤਿ ਨਵੀਨੀ'।
ਤਿਸ ਛਿਨ ਸਿਵਕਾ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੀ। ਦਿਪਤ ਜਵਾਹਰ ਲਗੇ ਬਿਸਾਲੀ
॥੧੨॥ ਚਮਤਕਾਰ ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੀਨਸਿ ਅਦਭੁਤ
ਰੰਗ। ਆਗੈ ਨਰ ਵਲੈਤ ਰੂਛ ਚਾਲੇ। ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਗਨ ਨਾਲੇ॥
੧੩॥ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੰਨ'। ਬੋਲਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਚਲੀ ਬੀਥਕਾ ਕੁਛਕ ਅਗਾਰੀ। ਸਿਵਕਾ ਬਿਨਾ ਕਹਾਰ ਨਿਹਾਰੀ॥੧੪॥
ਅਦਭੁਤ ਭਏ ਮਨੁਜ ਗਨ ਮਿਲੇ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਪੀਛੇ ਚਲੇ। ਕਾਰਨ
ਬਹੁਤਨਿ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਨਿ। ਮੰਦਮੰਦ ਹੀ ਕਰਹਿ ਚਲਾਵਨਿ॥੧੫॥ ਉਤੰਮ
ਪੇਸ਼ਿਸ ਅੰਗਨਿ ਧਰੇ। ਬੈਠਜੇ ਬੀਚ ਸੁ ਆਸਨ ਕਰੇ। ਨੇਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਕਮਲ
ਦਲ ਮਨੋ। ਬਹੁ ਬਿਸਤ੍ਰਿਤਿ ਸੁ ਛਬਿ ਕੇ ਸਨੋ ॥ ੧੬ ॥ ਦੀਰਘ ਦਰਸ਼ਨ
ਬਦਨ ਸੁਹਾਵਤਿ। ਭਰਜੇ ਅਨੰਦ ਮਨਹੁ ਮੁਸਕਾਵਤਿ। ਸ਼ਜਾਮਲ ਕੇਸ਼^੨
ਸੁ ਬੇਸ ਅਲੇਖ। ਜਨੁ ਰਾਂਕਾਪਤਿ ਤਿਮਰ ਪ੍ਰਵੇਖ^੩ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਦੇਹ
ਦੀਰਘ ਦੁਤਿਵੇਤਿ। ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ ਭੁਜਾ ਸੁਭੇਤਿ। ਗੌਰ ਰੰਗ ਤਪਨੀਯ^੪
ਸਮਾਨਾ। ਰਚਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ ਨਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ
^੧ਜੋ (ਕਰਾਮਾਤ) ਲਗਾਥਣੀ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ। ^੨ਕਾਲੇ ਕੇਸ। ^੩ਮਾਨੋਂ ਦੰਦਰਮਾ ਹਨੇਰੇ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਆ ਹੈ। ^੪ਮੋਨੋ ਵਰਗਾ।

ਦਾਸ। ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸਾਚਾਰ ਚਾਰੁ ਵਰਤਿ ਚਹੁਦਿਸਿ ਮੈਂ
 । ਉਡਤਿ ਮਰਲ ਸੇਭਾਵਨਿ ਜਿਸ ਮੈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋਭਤਿ ਸੂਰਸ ਮੁਖੀ
 ਅਗਾਰੀ। ਚਮਕਤਿ ਚਾਰੁ ਤਰਨਿ ਅਨੁਹਾਰੀ*। ਦਿਪਤਿ ਬੀਜਨਾ ਲਗੇ
 ਜਵਾਹਰ। ਕਰਤਿ ਅਨਿਕ ਸੋਭਾ ਕਹੁ ਜ਼ਾਹਰ ॥ ੨੦ ॥ ਬੋਲਤਿ ਜਾਤਿ
 ਨਕੀਬ ਅਗਾਰੀ। ਚਹੁਦਿਸਿ ਨਰ ਗਨ ਹੈ ਪਰਵਾਰੀ। ਸਰਧਾ ਸੁਤਿ ਜੋਰਤਿ
 ਜੁਗ ਹਾਥ। ਦਿਖਰਾਵਹਿ ਨਿਜ ਨਿੰਮੀ ਮਾਥ ॥ ੨੧ ॥ ਪੰਥ ਪਾਲਕੀ
 ਚਲਤਿ ਨਿਹਾਰੈ। ਹਾਰੈ ਮਤਿ ਬਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ*। ਚਾਰੈ ਦਿਸਿ ਚਿਤਵੈਤਿ
 ਪਧਾਰੈ*। ਧਾਰੈ ਅਚਰਸ, ਬਚਨ ਉਚਾਰੈ* ॥ ੨੨ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
 ਮਗ ਬੀਚ। ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ। ਬਿਸਮਾਵਹਿ ਸੁਨਿ ਧਾਵਤਿ
 ਆਵਹਿ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਹਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੀਰੇ ਸੁੰਦਰ
 ਮੁਕਤਾ ਲਗੀ। ਲਗੀ ਬਿਸਾਲਨਿ ਦਿਪਤਹਿ ਜ਼ਰੀ*। ਜ਼ਰੀਦੋਸ਼ ਤੇ ਸੋਭਾ
 ਖਰੀ। ਖਰੀ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਚਾਹੇ ਤੁਰੀ* ॥ ੨੪ ॥ ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸੁਧ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਦੌਰੇ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ, ਭਿਸ ਠੋਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
 ਚਲਿ ਚਲਿ ਜਾਥ। ਹਰਖ ਹਰਖ ਉਚ ਕਹਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ॥ ੨੫ ॥ ਪੁਰੀ
 ਬੀਬਕਾ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ। ਪਰਸੈ ਰੋਰ ਸੁਨਿ ਬਾਇ ਹਜ਼ਾਰ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ
 ਬਿਨਾ ਨਰਨ ਤੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਸਕਲ ਅਚਰਸ ਕਰਨ ਤੇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਈ
 ਭੀਰ ਸਘਨੀ ਚਹੁ ਓਰ। ਖਰੋ ਹੋਨਿ ਨਹਿ ਪੱਯਤਿ ਠੌਰ। ਧਨੀ ਰੋਕ
 ਆਵਤਿ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੀਭਿਤ ਮੁਰਖ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੨੭ ॥ ਹਿੰਦੂ ਦੁਰਕ
 ਸਮੂਹ ਉਮਾਰਤਿ। ਏਕ ਥਾਰ ਹੋਰਨਿ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ। ਕੋਠਨਿ ਬੀਚ
 ਬਰਖਨਿ ਬਾਲਾ*। ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ਸਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੇ ਤੇ
 ਬਡ ਭੀਰ ਹਰਾਵੈ*। ਤਰੁਨ ਵਲੈਤ* ਉਤੀਗ ਅਲਾਵੈ*। ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਗਮਨਹੁ ਘਰ ਕੋ। ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਲੀਨਹੁ ਸੁਭ ਗੁਰ ਕੋ ॥ ੨੯ ॥ ਤਜਹੁ
 ਪੰਥ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਹੋਵਹਾਸਰਧ ਪਰਹੁ ਨੀਮਿ ਹੁਇ ਜੋਵਹੁ*। ਇਮ ਸੁਨਿ
 ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ’ ਕਹੈ*। ਸੁਠ ਸੂਰਤਿ ਲਖਿ ਤਜਹੁ ਨ ਚਹੈ* ॥ ੩੦ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਜੁਗਤ ਜਿ ਗੰਢੇ ਜ਼ਰੀ। ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਲਰਕਤਿ ਲਗੀ*। ਨਿਜ

*ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਤਏ ਹਿਸ ਦੀ ਮਿਥਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। *ਸੂਰਜ ਚਾਂਡ। *ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ
 ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। * (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਿਤ ਚਾਹਿਆ (ਪਾਲਕੀ) ਤੁਰਦੀ ਹੈ
 ਅਥਵਾ ਖੜੋਂਦੀ ਹੈ। *ਬਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ੀਆਂ। *ਦੁਵਾਲ ਦੂਰਮੇ। *ਲੜੀਆਂ।

ਕਰ ਮਹਿ ਗਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ। ਦੇਖਹਿ ਇਤ ਉਤ ਕਰਤਿਹੁ ਬੰਦਨ^੧॥
 ੩੯॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨਤਿ ਇਮ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਪੈਰ ਲੈ ਪਹੁੰਚਤਿ
 ਭਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਭੀਰ । ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਤੀਰ ॥
 ੪੦॥ ‘ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ । ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਸਿਵਕਾ
 ਗਮਨਾਵਤਿ । ਨਗਰ ਸੰਗ ਜਿਸ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤਿ । ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਧਾਵਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ’ ॥ ੪੧॥ ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਚੀਤ । ‘ਮਮ
 ਵਿਗ ਲਗਿ ਆਵੈ ਤਿਸਿ ਰੀਤਿ । ਪਿਖਹਿ ਕਰਹਿਰੀ ਅਜਮਤ ਭਾਰੀ। ਨਰ
 ਬਿਹੀਨ ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ’ ॥ ੪੨॥ ਪੈਰ ਦੁਰਗ ਕੇ ਜਬਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
 ਭੀਰ ਨਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਸਾਵਧਾਨ ਭੇ ਉਠਿ ਦਰਵਾਨ । ਬਰਜਨ
 ਕੀਨਸਿ ਤਰਜਿ ਮਹਾਨ ॥ ੪੩॥ ਦੁਰਗ ਦੁਰ ਪਰ ਭੀਰ ਹਟਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਵਕਾ ਗਮਨਾਈ । ਉਚੀ ਉਚੀ ਚਲਿ ਨਰ ਹੀਨੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
 ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਨੇ ਚੀਨੀ ॥ ੪੪॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਾਰੇ ।—ਇਸ
 ਕੀ ਅਜਮਤ ਭੋਟ ਨ ਪਾਰੇ—। ਜਬਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਅਵਿਲੋਕ ਲਈ ਹੈ ।
 ਅਵਨੀ ਪੁਨਹਿ ਠਿਕਾਇ ਦਈ ਹੈ ॥ ੪੫॥ ਤਸਿ ਸਿਵਕਾ ਕੋ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ
 ਚੋਕੀ ਉਚ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਬੈਸਾ । ਬੁਝਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ‘ਆਜ ਇਹ ਥਾਏ । ਨਰ
 ਹੀਨੀ ਸਿਵਕਾ ਚਢਿ ਆਏ’ ॥ ੪੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੈ ਕਹਨੈ । ‘ਸਮੇ
 ਕਰਹਿਰੀ ਕੋ ਹਮ ਲਹਨੈ । ਨਿਕਟਿ ਕਹਾਰ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਪਾਏ । ਹਮ
 ਅਰੂਢਿ ਕਰਿ ਇਮ^{*} ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੪੭॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਨੈ—ਕਹਾਰ ਜਿ
 ਨਾਹੀ। ਸਿਵਕਾ ਆਪ ਚਲੈ ਮਗ ਤਾਹੀ—। ਬਾਕ ਹਮਾਰੇ ਤੇ ਗਮਨਾਈ । ਹੇਰਿ
 ਹੇਰਿ ਭੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ’ ॥ ੪੮॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਜੇ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ । ਬੈਠੇ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਪਾਸ । ਸਭਾ ਉਠਨਿ ਕੋ ਸਮਾਂ ਜਿ ਹੋਵਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ
 ਸਮੇਤ ਖਰੋਵਾ ॥ ੪੯॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਗਏ ਸਥਾਨ । ਬਿਮਨਤਿ ਕਰਤੇ
 ਬਾਕ ਬਖਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਆਯੋ ਨਿਜ ਡੋਰੇ । ਬੰਦਤਿ ਜੇ ਨਰ ਮਗ
 ਮਹਿ ਹੋਰੇ ॥ ੫੦॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਨ ਬਿਲੋਕਨੈ ਤੈਸੇ । ਪਛੁਤਾਵਤਿ
 ਜਿਮ ਕਹੂੰ ਠਗੇ ਸੇ^੧ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਕਰਾਮਾਤ
 ਦਿਖਰਾਇ ਅਪਾਰ ॥ ੫੧॥

ਭਾਸਿ ੯ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭਿੰਨੇ ਨਾਮਿ ਯਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੇ ਠਾਮ ਪੰਚਾਸਵੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

^੧ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ । ^੨ਦੇਕ ਕੇ, ਤਾੜ ਕੇ (ਲੋਕਾਂ) ਨੂੰ ਦੌਕਿਆ । ^੩ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੱਗ
 ਲਿਆ ਹੋਵੇ ।

*ਪਾ:—ਭੈ ਕਿਮ ।

੫੬. [ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਸਖਾਵਤ । ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨਿ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ, ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਬੈਠੇ
ਉਚੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਹਨੇ ਛਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ
ਤੇ ਸਰਬ ਹਠਾਏ । ਦੋਖੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦਬਾਏ । ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ
ਕੈਸਿਉਂ ਬੁਰਿਆਈ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜਮਾਤਿ ਪਡਿਆਈ ॥ ੨ ॥ ਸੁਰਜ ਸਮ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ਕਰਿ ਕੈ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਾਰਨ ਭੁਲ ਹਰਿ ਕੈ । ਅਚਲ ਸੁਜਸੁ
ਅਪਨੇ ਬਿਸਤਾਰਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਭਯੋ ਅਪਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸਾਹੁ ਕਰਨੇ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਦੋਖੀ ਦੁਖਾਹੇ ਦੇਖਿ ਦੁਤਿ ਭਾਰੀ । ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ
ਬੈਠਨੇ ਸਾਹੁ । ਭਬਿ ਸੁਗਾਭ ਆਈ ਚਲਿ ਪਾਹੁ ॥ ੪ ॥ ਕਿਸੀ ਦੇਸ ਤੇ ਪਠਈ
ਕਾਹੂੰ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਦੇਖਹਿ ਤਾਹੂੰ । ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਬਨੇ ।
ਜਿਸ ਪਰ ਲਗੇ ਜਵਾਹਰ ਘਨੇ ॥ ੫ ॥ ਹੀਰੇ ਜਟਤਿ ਦਮਕ ਬਝ ਉਠੇ ।
ਪਹਿਰਨਿ ਸਾਹੁ ਹੇਤੁ ਕਿਨ ਪਠੇ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰਹੇ ਲੁਭਾਏ । ਪਿਖਹਿ
ਨੁਰੰਗਾ ਹਾਥ ਉਠਾਏ ॥ ੬ ॥ ਭਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹੇ । 'ਕੰਕਨ
ਅਜਬ ਆਸ ਇਹੁ ਲਹੇ । ਹਮ ਕਹੁ ਦੇਹੁ ਪਹਿਰ ਹੈਂ ਹਾਥ । ਲੇ ਕਰਿ ਤੁਮ
ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ । ॥ ੭ ॥ ਨਹੀਂ ਅੰਤ ਬਲ ਐਸੇ ਹੋਇ । ਨਤੁ ਕਰਵਾਇ
ਲੇਤਿ ਇਮ ਦੋਇ । ਯਾਤੇ ਭਏ ਪਸੰਦ ਹਮਾਰੇ । ਪਹਿਰਹਿ ਹਾਥਨਿ ਸੁਭਤਿ
ਉਦਾਰੇ' ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਇਹ ਤੋ ਰਾਖਨਿ
ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ । ਇਨ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀਨਿ ਸਵਾਲ ਕੈਸੇ ਦੇਉਂ ਇਨਹੂੰ
ਕਹੁ ਠਾਲ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਹਿ ਮਨ ਕੀ । ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਇਹ
ਠਾਲ ਬਚਨ ਕੀ ॥ ਮੇਲ ਬਿਸਾਲ ਜਵਾਹਰ ਲਾਗੇ ॥ ਅਦਭੁਤ ਜੋਤਿ ਸਭਿਨਿ
ਕੀ ਜਾਗੇ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਜਾਬ ਦੇਉਂ ਬਿਰਸ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਇਨ ਬਹ
ਦੀਨੀ ਵਸਤੁ ਮੰਗਾਏ ॥ ਰੂਪਨ ਲਖਹਿ ਮੋਕਹੁ ਮਨ ਛੋਟੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਦੁਤਿ-
ਯ ਨ ਕਾਰਜ ਖੋਟੇ'—॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰੇ ਕਾਰਿ ਰਿਦੈ ਬਝੇਰਾ । ਦੇਤਿ
ਭਯੋ ਕੰਕਨ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਪਾਏ । ਇਤ ਉਤ
ਡੋਲਤਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕਾਏ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦਹੇ ਦੁਖਿਆਰੇ । ਹਿਤੁ
ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਭਏ ਸੁਖਾਰੇ । ਉਠੀ ਸਭਾ ਪੁਨ ਡੋਰਨਿ ਗਏ ॥ ਮਲਤਿ ਪਰਸ-
ਪਰ ਭਾਖਤਿ ਭਏ ॥ ੧੩ ॥ ਕੀਤਕ ਦਿਨ ਸੋ ਕੰਕਨ ਪਹਿਰਤਿ । ਸਾਹ

ਜਿਸ (ਰਿਪਣਡਾ ਤੋਂ) ਦੂਜਾ ਕਾਰਜ ਕੋਈ ਖੋਟਾ ਨਹੀਂ ।

ਸਮੀਪ ਆਇ ਰਹਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧਯੋ ਬਹੁ ਰੀਤੀ । ਸਿੱਖਨ
ਅਨੇਕ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿੰਦੁ ਤੁਰੰਗ ਸੈਨ ਸੰਗ ਹੋਈ । ਸਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਮਹਿ ਸੋਭਤਿ ਜੋਈ । ਨਰ ਅਨੇਕ ਆਗੂ ਪਿਛਵਾਏ । ਸਨਮਾਨਤਿ
ਸਭਿ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਜਹਿ ਤਹਿ ਸੰਗਤਿ ਭਈ ਘਨੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ
ਆਨਿ ਉਪਾਇਨ ਫੇਰੀ । ਆਇ ਅਮਾਵਸ ਪਰਬ ਬਡੇਰੇ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ
ਆਇ ਬਹੁਤੋਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦੀਪਕ ਮਾਲ, ਦੁਸਹਿਰਾ, ਹੋਰੀ । ਦਰਸਹਿ
ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਕਰ ਜੋਰੀ । ਬਹੁ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵੜੇ ਕਰਿਹੀਂ । ਸੰਗਤਿ ਅੰਗੂ
ਮਸੰਦ ਸੁ ਬਿਰਿਹੀਂ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵੈ । ਲੋਕ
ਅਨੇਕ ਦਰਬ ਅਰਪਾਵੈ* । ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਨ ਕਰੇ । ਏਕ ਦਿਵਸ
ਗਮਨਤਿ ਪੁਰਿ ਚਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਵਲੈਤ ਨਕੀਬ ਬੁਲੈਤ । ਬਹੁ ਨਰ
ਬੀਰ ਪਾਛ ਗਮਨੈਤ । ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ਰਾਜੀ ਸੰਗ ਚਾਲਹਿ । ਜਾਤਿ
ਬਜਾਰ ਨਰਨਿ ਅਲਬਾਲਹਿ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੋ ਬੇਨਵਾ ਏਕ ਫਕੀਰ । ਤਿਨ ਪਿਖਿ
ਸਤਿਗੁਰਸੁਤ ਸੰਗ ਭੀਗਹੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਉਚ ਅਵਾਜ । 'ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ
ਸੁਨਿ ਆਸ ॥ ੨੦ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹ ਕਛੁ ਦਿਲਵਾਵਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਦਨ !
ਜੰਸੁ ਪਾਵਹੁ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਹਮਹਿ ਖਰਾਇਤ ਏਹੁ
ਮਹਾਨ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਕਾਨੈ ।—ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ
ਬਖਾਨੈ—। ਜੇ ਅਵਰੰਗ ਤੇ ਕੰਕਨ ਲਏ । ਕਰ ਨਿਕਾਸਿ ਬੇਨਵ ਕੈ ਦਏ ॥
੨੨ ॥ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਨ ਲਾਇਸਿ ਹੀਰਾ । ਰਮਤਕਾਰ ਕੋਰਨ ਕਰਿ ਚੀਰਾ ।
ਸ਼ਾਹੁ ਲੁਭਾਯੋ ਹੋਰਤਿ ਜੋਇ । ਜਾਚੈ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੩ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ
ਖਰਚੈ ਜਿਹ ਕਾਰਨ । ਪਠੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿ ਹੈ ਕਰ ਧਾਰਨ । ਰਹਿ ਲੁਭਾਇ
ਏ ਸਕਹਿ ਨ ਕੋਇ । ਜਾਚੈ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੪ ॥ ਸਾਚਤਿ ਸੁਨੈ
ਤੁਰਕ ਗਨ ਤਹਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਜਰਹਿ ਦੁਖ ਮਹਾ । 'ਏਖਹੁ
ਕਰਤਿ ਬਧੀਕੀ ਬਾਤ । ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਹਾਇ ਬਖਸ਼ਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਨੌਰੰਗ ਤੇ
ਜੋ ਕੰਕਨ ਲੀਨੇ । ਅਲਪ ਜਾਨਿ ਬੇਨਵ ਕੈ ਦੀਨੇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੁਛ ਮਨ
ਮਹਿ ਠਾਨਾ । ਬਧਯੋ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੇ ਗਰਬਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹਿ

*ਪਲਕੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । *ਸਿਪਾਹੀ । *ਘੋੜੇ ਹੋਏ । *ਠੰਨਾ ਵਿਚ ।

*ਭਾਵ ਪਹਿਲ ਅਤੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਕਿ ਰਮਤਕਾਰ (ਬਹੁਤ ਵੇਚੇ ਸਨ) । *ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸਨ ਕਿਸ
ਨੇ ਕਿ (ਸ਼ਾਹ) ਦੋਬੀ ਪਾਈ ਹੋਵੇਗਾ । *ਪਾਃ—ਬਹੁ ਪਾਵੇ । †ਪਾਃ—ਰਾਜਸ ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ।

ਕਹਾਵਹਿ ਜੈਸੇ । ਨਹਿ ਚਵਗੱਤਾ ਕੋ ਸੁਧ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਹਮ ਚਲਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਸੁਨਹਿ, ਉਪਾਵਹਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਂਹੁ' ॥੨੭॥ ਇਮ ਕਾਛੀ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ । ਹੁਇ ਇਕਠੇ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਬਖਾਨੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । 'ਰਾਵਰ ਕਟਕ' ਜਰਾਉ ਦੀਨਸਿ ॥ ੨੮ ॥
ਆਪ ਕਹਾਯਹੁ ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹੁ । ਦਿਏ ਨਿਕਾਸਿ ਬੈਨਵੇ ਪਾਹੁ। ਨਹਿ ਰਾਵਰ
ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੇਤਾ । ਤੁਮ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਜਾਨੈਤਾ' ॥ ੨੯ ॥ ਇੱਭਯਾਇਕ
ਦੁਭੀ ਬਹੁ ਕਰੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਦੈ ਰਿਸ ਭਰੀ । ਸਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸ਼ਾਹੁ ਲਗਾਈ । ਆਇ ਸਭਾਸਦ ਭੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੦॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਬਿ
ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਾ । ਕਿਛਿਕ ਬਾਰ ਪੀਛੇ
ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੰਕਨ ਆਸ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੧॥ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ
ਕਰ ਨਹਿ ਪਾਏ? ਫੁਛੇ ਆਸ ਸਭਾ ਮਹਿ ਆਏ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਬਚਨ
ਉਬਾਰਾ । 'ਹਮੇ ਬੈਨਵੇ ਨੇ ਮਥਾ ਜਾਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਸ ਕਹੁ ਦੋਨਹੂੰ ਦੇ
ਕਰਿ ਆਏ । ਭਯੋ ਆਪ ਕੋ ਜਸੁ ਅਧਿਕਾਏ । ਲੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ
ਹੋਵਾ । ਅਦਕੁਤ ਸਭਿਨਿ ਪਦਾਰਥ ਜੋਵਾ' ॥੩੩॥ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕੁਛ ਨੌਰੰਗ
ਉਚਾਰਾ । 'ਕੰਕਨ ਜੋਰੀ' ਮੋਲ ਉਦਾਰਾ । ਸਾਗਤਿ ਸੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਜਾਹੁ ।
ਮੈਂ ਹਿਤ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੪॥ ਲੇਕਰਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਸੇ ਦੀਨਿ ।
ਮੋਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਰੰਚਕ ਕੀਨਿ। ਅਬਿ ਕੰਕਨ ਸੋਈ ਮੁਝ ਦੇਹੁ। ਮੰਗਵਾਵਹੁ
ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਕਰੇਹੁ ॥੩੫॥ ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੇ ਕਰ ਬਰ ਮੇਰੇ' । ਨਹਿ ਤ
ਰਹਤਿ ਹਾਥ ਮਹਿ ਭੋਰੇ । ਅਪਰਨ ਕੀ ਲਾਇਕ ਸੇ ਨਹੀਂ । ਵਸਤੁ
ਅਮੋਲਕ ਨਹਿ ਕਿਸ ਪਾਹੀ' ॥੩੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਭਾਖਾ । 'ਅਬਿ
ਤਿਨ ਕੀ ਕਯਾ ਕਰਹੁ ਭਿਲਾਖਾ । ਸਾਚਿਤ ਦੀਨਿ ਦਾਏ ਕਰਿ ਦਾਨ । ਪੁਨ
ਕਿਮ ਲੇਹੁ ਆਪਨੇ ਪਾਨ ॥੩੭॥ ਅਪਰ ਜਿ ਹੋਤਿ, ਦੇਤਿ ਭੀ ਫੇਰ । ਲਿਏ
ਬੈਨਵੇ ਕੂਰ ਬਝੋਰ । ਜਾਚੇ ਤਿਸ ਤੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵਹਿ। ਬਲ ਤੇ ਛੀਨਹਿ ਤਉ
ਨ ਪਾਵਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਯਾਤੇ ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਰਹੁ ਸੋਇ । ਨਹਿ ਅਬਿ ਲੋਭਹੁ'
ਉਚਿਤ ਨ ਕੋਇ'। ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ । 'ਇਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਿ
ਨਹਿ ਆਇ ॥੩੯॥ ਮੋਹਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਕੰਕਨ ਸੋਇ । ਤੁਮ ਪਹਿਰਹੁ ਕੇ ਮੁਝ
ਢਿਗ ਹੋਇ । ਅਬਿ ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹੁ ਮੁਝ ਤਾਂਈ । ਜਿਮ ਜਾਨਹੁ ਤਿਮ ਰਚਹੁ
'ਕੜੇ । 'ਕਸਿਆ ਦੀ ਜੋਸ਼ੀ । 'ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਹੋਯਾ ਏ । 'ਲਾਲਸਾ ਥੀ ਹੁਣ ਨਾ ਕਰੇ ।

ਉਪਾਈ॥ ੪੦॥ ਤਿਨ ਬਿਨ ਮੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਂਹੀ। ਵਸਤੁ ਅਮੋਲ ਰੀਕ
ਕੇ ਪਾਹੀ। ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਕਿਮ ਕਹਉ ਕਹਾਵਉ। ਸੋ ਕੰਕਨ ਬਿਨ
ਬਿਲਮ ਮੰਗਾਵਉ॥੪੧॥ ਇਸ ਰੁਖ ਲਖਿ ਕਰਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇਰਾ। ਗੁਰਸੁਤ
ਅਜਮਤ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ। ਸਿਹ ਸਥਾਨ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਧਰੇ। ਬਹੁਤ
ਜਤਨ ਤੇ ਗੁਪਤੀ ਕਰੇ॥੪੨॥ ਇਕ ਦੁਇ ਰਾਖੇ ਤਿਸ ਬਲ ਰਹੈ। ਮਣਿ
ਕੀ ਸਮ ਪੰਨਗ ਨਿਤ ਲਹੈ। ਗੁਰਸੁਤ ਨੇ ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਏ। ਆਗੇ
ਧਰਿ ਕਰਿ ਸਾਹੁ ਦਿਖਾਏ॥੪੩॥ ਬੈਠੇ ਤਹਾ ਮੰਗਾਵਨਿ ਕਰੇ। ਪਿਖੇ ਸਾਹੁ
ਕੁਛ ਸਮਝਾਏ। ਰਜੀ ਬਿਖਮਤਾ ਬੋਲਤਿ ਜੈਸੇ। ਤਉ ਲਗੈ ਬੁਝਨਿ
ਕਹਿ ਐਸੇ॥ ੪੪ ॥ ‘ਕੜੇਂ ਝੁਮ ਸਾਹੁਨਸਾਹੁ ਕਹਾਵਉ? ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ’,
ਦਰਬ ਦੇਹੁ ਹਰਖਾਵਉ। ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਝੁਮ ਸਾਹਿਨਸਾਹੁ? ਇਹ ਉਤਰ
ਦੀਜੈ ਮੁਝ ਪਾਹੁ’ ॥ ੪੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹੈ। ‘ਇਸ ਕੇ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਝੁਮ ਲਹਨੈਲਿਕਸਨੈ ਸਾਹੁ ਆਇ ਕੇ ਨਾਂਹੀ। ਅਸ ਨਿਸਚ
ਰਮਰੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੬ ॥ ਯਾਤੇ ਸਾਹੁ ਨ ਸਾਹੁ ਕਹੀਏ’। ਇਸ ਬਿਧਿ
ਕਮਰੇ ਮਤੈ ਲਖੀਏ’। ਕਵਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੁਖ ਲਖਿ ਸਾਹੁ। ਗਏ ਸਕਲ
ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ ਮਾਂਹੁ॥ ੪੭ ॥ ਅੰਤਿ ਜੋ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿ ਲਯਾ ਕਹੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪੁੰਨ ਕੰਠਨੇ
ਲਾਮ ਅਧਾਪੰਚਮੀ ਅੰਕ ੫੭ ॥ ੪੬ ॥

੫੭. [ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ]।

ਏਹਗ॥ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ। ਉਮਰਾਵਨਿ
ਮਹਿ ਸਾਹੁ ਵਿਗ ਬੈਠਨੇ ਉਚੀ ਬਾਇ॥ ੧ ॥ ਬੰਪਈ॥ ਪੁਰਬ ਦੁਸ਼ਟਨਿ
ਸਾਹੁ ਸਿਖਾਏ। ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿਜ ਸਬਦ ਬਨਾਏ। ਤਿਸ ਮਹਿ

‘ਲੁਕਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ‘ਰਖਵਾਲੇ। ‘ਸੋਪ ਮਠੀ ਨੂੰ ਨਿੱਤ (ਜਿਵੇਂ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਵਾਂਗੂ (ਦੇਖਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਰਾਖੇ)। ‘ਸ਼ਾਂਤੀ। ‘(ਆਪਣਾ ਜੱਸ) ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ। ‘ਭਾਸ਼ਾ ਸੁਸ ਨਿਕਲਕੇ ਚੋਰ
ਮੰਦਰ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ’, ਇਸ ਦਮ ਦਾ ਇਤਨਾ ਭਰਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ
‘ਸਾਹੁ ਨ ਸਾਹੁ’ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਹੁ ਪਦ ਨੂੰ ਸਾਹੁ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ
ਸ਼ਬਦ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਸੁਸ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੁਸ ਦੇ ਠਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਬੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗਏ
ਬੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਦਾ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਦੀਨ ਵਿਚ
ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਨਸਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਜੁਗਤ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਇਸ
ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਵੇਖ ਵਲੋਂ ਗਾਬਲਤ ਵਿਚ ਹੈਂ ਤੇ ਮਾਂਦਿਆ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੈਂ।

ਕਰਜੇ ਤੁਰਕ ਮਤਿ ਖੰਡਨ । ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਤਿ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਮੰਡਨ ॥ ੨ ॥
 ਪ੍ਰਿਥੀ ਬਿਖੈ ਜੁ ਤੁਰਕ ਦਫਨਾਵੈ । ਸੋ ਭੀ ਜਰਹਿ ਅਗਨਿ ਦਿਪਤਾਵੈ ।
 ਬੁਝਹੁ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਆਏ । ਕਜਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਕਹੁ ਬਤਲਾਏ ॥ ੩ ॥
 ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ । ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲਾਏ । ਜੋ ਓਲਮਾਉ ਤਹਾਂ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪ ॥
 ਜੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਕਰਿ ਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹਿ ਹਰਖ ਉਪਾਈ ।
 ਚਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝਨੋ ਚਹਜੇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਹ ਕਜਾ ਕਹਜੇ:— ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:—ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਹੋਏ ਪਈ ਫੁਆਰ ॥ ਘਜ਼ਿ ਭਾਂਡੇ
 ਇਟਾ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਜਲਿ ਹੋਵੇ ਬਪੁਤੀ ॥ ਭਿ ਬਜ਼ਿ ਪਵਹਿ
 ਅੰਗਿਆਰ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਰਤੇ ਕਚਣ ਕੀਆ ॥ ਜਾਣੇ ਕਰਤਾਟੁ ॥ ੨ ॥

ਬੋਪਈ ॥ ਕਰਹੁ ਮਾਇਨਾ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇ । ਇਹ ਕਜਾ ਕਹਜੇ ਦੇਹੁ
 ਸਮੁਝਾਇ ? ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ ।—ਗਨ ਦੋਖੀ ਸਿਖਰਾਇ
 ਮਹਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹੈ ਵਾਸਤਵ ਅਰਥ ਜਿ ਅਬੈ । ਦੋਖੀ ਤੁਰਕ ਬਧਾਵਹਿ
 ਸਬੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਫਰਕ ਉਰ ਪਾਵੈ । ਤਿਮ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਥਾਇ
 ਉਠਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਮਨ ਬੰਧਜੇ ਸ਼ਾਹੁ । ਠਾਨਹਿ ਦੇਸ ਅਧਿਕ ਮਨ
 ਮਾਹੁ । ਬਨੀ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ਬਿਗਰੈ ਹੈ । ਬਹੁਰ ਕਿਸੁ ਬਿਧਿ ਨਹਿ ਸੁਧਰੈ ਹੈ
 ॥ ੮ ॥ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥ ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਕੇ ਜੋਰ ਬਚਾਈ ।
 ਮੁਝ ਕੋ ਧਨ ਲਾਖਹੁ ਇਹ ਦੇਤਿ । ਬਿਗਰ ਜਾਇ ਪੁਨ ਰਹੈ ਨ ਹੇਤ— ॥
 ੯ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਉਰ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰੇ । ਪਦ ਕੇ ਅੰਫਰ ਅਪਰ ਉਚਾਰੇ ।
 ‘ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਕਹੀ । ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਕੀ ਇਹ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥
 ॥ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਨਿੰਦਨਾ ਸਾਰੇ । ਬਿਚ ਕੁਰਾਨ ਭੀ ਕਹਜੇ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਜਾ
 ਸੰਸੈ ਹੋਯਹੁ ਇਸ ਮਹੀ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਦੁਰਗਤਿ ਕਹੀ ॥ ੧੧ ॥ ਹਮਰੇ
 ਤੁਮਰੇ ਸਕਲ ਸਥਾਨ । ਨਿੰਦਤਿ ਹੈਂ ਜਿਨ ਤਜਨੇ ਇਮਾਨ । ਸਭਿ ਕੋ ਮਤੋ
 ਏਕ ਬਿਧਿ ਕਹੈ । ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਧਰਮ ਭਲੇ ਨਿਰਬਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਸਭਿ ਗੁਨ
 ਮੂਲ ਧਰਮ ਹੈ ਏਕ । ਹੋਤਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਿਦੇ ਬਿਬੇਕ । ਸੁਥਿਤ ਜਗਤ ਕੋ
 ਧਰਮ ਦਖੰਤਾ ॥ ਧਰਮ ਸਦਾ ਮੁਖ ਕੋ ਉਪਜੀਤਾ ॥ ੧੩ ॥ ਧਰਮ ਰੂਪ ਹੈ
 ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਬੀਜ ਸਭਿ ਕਾਲਾ । ਸਮਤਾ, ਸੁਚਤਾ,
 ‘ਅਸਲੀ । ‘ਪਿਆਰ । ‘ਧਰਮ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਥਿਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ।

ਮੁਦਤਾ, ਖਿਮਾ । ਸ਼ਰਧਾ, ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਇਨ ਸਮਾ॥੧੪॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੀਵਹਿ
 ਜਗ ਮਹਿ ਸਾਵਦ । ਰੱਛਨਾ ਧਰਮ ਕਰਤਿ ਹੈ ਤਾਵਦ । ਤਜਾਰੀ ਪ੍ਰਾਨ
 ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਥਿ ਕੋਇ । ਚਲਹਿ ਬਡੇ ਮਗਾ' ਏਕਲ ਹੋਇ ॥ ੧੫ ॥ ਭਥਹਿ
 ਸਹਾਇਕ ਧਰਮ ਅਸ਼ੋਕ । ਸਭਿ ਮੁਖ ਦੇਤਿ ਬੀਜ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਤੇ ਸੁਭ
 ਇਮਾਨ ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ । ਤਜਹਿ ਨ ਕਥਹੁ ਚਹਿ ਮੁਖ ਜੀ ਕੋ ॥ ੧੬ ॥
 ਬੇਇਮਾਨ ਦੁਖ ਦੋਨਹੁ ਲੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੋ ਸਦ ਹੀ ਸ਼ੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ
 ਵੰਜਕ ਮਹਿ ਜਾਇ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਗੋਰਾ ਜਲਾਇ॥੧੭॥ ਇੱਭਨਾਇਕ
 ਗੁਰਸਤ ਨੇ ਕਹਨੇ । ਸ਼ਾਹੁ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਨੇ । ਅਪਨੇ ਬਲ ਕੀ
 ਸੁਧ ਬਿਸਰਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਰਾ ਦੀਨਿ ਉਲਟਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਦਬ ਨ
 ਸਮਝਨੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰ ਕੋ । ਖੋਟੇ ਕਰਨੇ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ ।—ਗੀਵ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸੋ ਮੇਰੇ ਰਹੈ । ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਅਟੈ—॥ ੧੯ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ
 ਤੇ ਟੁਟਨੇ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ । ਕਰੇ ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਪਲਟਨੇ ਜਿਸ ਤੇ* । ਅਪਰ
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲੇ ਹੈਂ । ਉੱਤਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਯੇ ਭਲੇ ਹੈਂ ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ
 ਉਠੀ ਪੁਨ ਆਸਹੁ ਡੇਰੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਰਖ ਬਡੇਰੇ। ਆਗੇ ਜੇਤਿਕ
 ਅਜਮਤ ਦਈ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸਕਲ ਪਠਾਵਨਿ ਕਈ ॥ ੨੧ ॥ ਇਹ
 ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ ਕੋਈ । ਲਿਖਿ ਅਰਦਾਸ ਚਲਨੇ ਲੇ ਸੋਈ। ਸਕਲ
 ਕੁਸ਼ਲ ਕੀ ਗਾਥ ਪਠਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਬ ਜਿਮ*, ਲਿਖਨੇ ਤਬਾਈ ॥ ੨੨
 ॥ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਕੈ ਸਿਖ ਤੁਰਨ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਉਲਘਨੇ ਪੰਥ ਸਪੁਰਨ ।
 ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ। ਤਿਨ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਨੇ ਬੰਦੇ ਪਾਇ॥੨੩
 ॥ ਸਕਲ ਕੁਸ਼ਲ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਈ । ਅਪਰ ਹਕੀਕਤ ਪੁਨਹਿ ਬੁਝਾਈ*।
 'ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਰਾਵਰ ਸਾਰੇ । ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਜਾਨਹੁ ਜਗੁ ਕਾਰੇ' ॥ ੨੪ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ । ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ
 ਪੰਗਤਿ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੁਨਾਇਓ ਕਾਰਨ । ਸਿਖ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਿ
 ਉਚਾਰਨਿ ॥੨੫॥ 'ਕਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਜੈਸਾ । ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਬਰਤੈ,
 ਕਹੁ ਕੈਸਾ ? । ਜਾਮਰਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿਓ ਭਯੋ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਬ ਚਲਿ
 ਗਯੋ ? ॥ ੨੬ ॥ ਬਚਨ ਸਪਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਕੀਏ ? । ਕਿਮ ਉੱਤਰ
 *ਭਾਵ ਪੁਲੋਕ ਵੇ ਰਾਹ । *ਕਬਗ *ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੇ (ਰੁੱਖ ਜੀ ਦਾ ਵਾਕ) ਬਦਲਾਯਾ ।
 *ਜਿਵੇ' ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ (ਕਲਾਂ ਦੇਈ) । *ਸਮਝਾਈ ।

ਬਾਦੀ ਕਰ ਦੀਏ ?। ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਕਿਮ ਬਿਵਹਾਰ ?। ਕਿਮ ਸਨਮਾਨ
 ਅਮਾਨ^੧, ਉਚਾਰ ? ॥ ੨੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਮੇਲ ਕਰੇਤੇ ?।
 ਕਰਮਾਤ ਕਿਮ ਤਿਸੈ ਦਿਖੰਤੇ ?। ਕਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
 ਰਾਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਿ ਬਾਦ ਉਠਾਈ ? ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੈ ਭੀ ਸੁਧਿ ਆਵਤਿ ਰਹੀ
 ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਨਰ ਗਨ ਤਿਮ ਕਹੀ। ਤਉ ਸਮੀਪੀ ਤੂੰ ਨਿਤ ਰਹੈ^੨ । ਅਲਪ
 ਆਧਿਕ ਗਤਿ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੈ^੩ ॥ ੨੯ ॥ ਜਬਿ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਪ੍ਰਵੇਸੈ । ਤਬਿ
 ਕੋ ਸਭਿ ਬਿਤਾਂਤ ਕਹੁ ਤੈਸੇ^੪ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੋਇ। ਕਰੀ
 ਅਰਦਾਸ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥ ੩੦ ॥ 'ਜਬਿ ਕੇ ਪੁਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸੈ ਜਾਇ । ਰਹੇ
 ਤਹਾਂ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ । ਅਜਮਤ ਜਾਰਤਿ ਜਿਮ ਤੁਰਕੇਸ਼ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ
 ਕੋ ਦੇ ਤਿਮ ਬੇਸ਼^੫ ॥ ੩੧ ॥ ਵਸ ਅਰੁ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਬ ਦੇ। ਨਿਤਪਤਿ
 ਬਾਂਛਤਿ ਅਪਰ ਸਰਬ ਦੇ । ਬਧਯੋ ਸਮਾਜ ਤੁਰੰਗਮ ਆਇ । ਵਿਗ ਸਿਖ
 ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਅਹਿਲਾਦ^੬ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਏ ਆਨਿ । ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਨਿਕਟਿ ਨੁਰੰਗੀ ਕੋ ਨਿਤ ਜਾਤਿ। ਸਨਮਾਨਤਿ
 ਕਹਿ ਮਾਧੁਰ ਬਾਤ ॥ ੩੩ ॥ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਰਪਨਿ ਕਰੈ । ਅਜਮਤ
 ਦੋਖਿ ਭਾਉ ਉਰ ਧਰੈ । ਚਵਹਿ ਕਿਤਹੁ ਨਿਸ ਸਾਬ ਚਵਾਵਹਿ । ਸੁਭ
 ਬਾਤਨਿ ਕਹੁ ਕਹੈ ਕਹਾਵਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬਿੰਤੁ ਅਖੇਰ ਜਾਤਿ ਹੈ ਸੰਗ । ਗਜ
 ਸਿਵਕਾ ਕੈ ਚਵਹਿ ਤੁਰੰਗ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ । ਇਨ ਕੋ
 ਛਾ ਜਿਮ ਮਾਨ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੫ ॥ ਤਿਸੀ ਗੀਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਕੋ । ਕਰਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਰਾਖਹਿ ਹਿਤ ਕੋ । ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਸਿਖ ਸਭਿ ਰਹਿ ਪਾਸ ॥ ੩੬ ॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪਤਿ ਵਿਗ ਹੋਵੈ । ਧਰਹਿ
 ਭਾਵ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਜੋਵੈ^੭ । ਬਹੁ ਧਨ ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ^੮ । ਬਰ
 ਕੋ ਜਾਰਿ ਸੁਪ ਤੇ ਭਰਪਹਿ ॥ ੩੭ ॥ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਸਾਰੇ । ਨਮੋ
 ਕਰਹਿ ਅਰੁ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰੇ^੯ । ਜਾਨਤਿ ਹੋ ਬਰਣੈ ਜਗ ਜਿਤੀ । ਅਜਮਤ
 ਦੀਨਿ ਕਹੈ ਅਬਿ ਤਿਤੀ - ॥ ੩੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਅਜ ਕੋ ਜਿਵਾਇ, ਬੈਠੇ ਕੂਪ
 ਪਰ ਜਾਇ, ਫਲ ਮੱਕੇ ਤੇ ਮੰਗਾਇ, ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ ਬਤਾਈਐ । ਪਦਮਨੀ
 ਆਨਿ, ਚੰਦ ਦੂਜੇ ਅਸਮਾਨ ਭਯੋ, ਤੋਸੈ ਖਾਨੇ ਥਾਨ ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ
 ਸੁਨਾਈਐ। ਕੇਹਰੀ ਅਖੇਰ ਕੋ, ਜਨਮ ਬਾਜ ਪੂਰਬ ਕੋ, ਫਲ ਦੇਵਰੁਖ ਕੋ^{੧੦},
^੧ਆਦਰ ਨਿਰਾਦਰ । ^੨ਏਗੀ । ^੩ਅਨੰਦ ਹੈ । ^੪ਕਲਮ ਵਿੰਡ ਦੇ ।

ਚਿਕਰ*ਸਮਾਮਤਾਈ ਐ*।ਜਮਨ। ਪੈ ਫਿਰੇ, ਓਰੇ ਹਟੇ, ਮੱਤਰ ਕਰੀ ਚਰੇ*,
ਜੀਹ ਠਾਕ*, ਤਾਰੇ ਦਿਨ*, ਧਨ ਜੀਤ ਪਾਈਐ* ॥ ੩੯ ॥ ਮਰੀ ਕੇ ਹਰਾਇ,
ਛਾਉ ਛਾਈ ਪੈ*, ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਿਸ, ਉਜਬਕ ਵਾਹਿ, ਅਲਾਵਈਨ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਉਕਤਾ*। ਸੁਪਨੇ ਬਤਾਇ, ਨੌਕਾ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਲੁਕਾਜਨਦੇ, ਧੋਨੁ ਕੋ ਜਿਵਾਇ,
ਦਈ ਤਸਬੀ, ਸੁ ਮੁਕਤਾ। ਖਾਯੋ ਸੋ ਬਤਾਯੋ, ਖਟ ਰਿਤੁ ਫਲ ਦੇਕਠੈ
ਕੈ, ਆਗ ਪਰ ਬਾਗ ਭਾ, ਸਮਾਧਿ ਸੰਗ ਜੁਗਤਾ*। ਅੱਸੁ ਦਰਿਆਈ, ਜੇਠ
ਸੀਤਲ ਜਲਾਈ ਬਾਉ, ਭੂਮਕੋ ਉਚਾਈ*, ਕਹਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਕਤਾ*।
੪੦ ॥ ਪੱਤਰੇ ਨਿਕਾਸੇ ਤਰੇ ਏਜਨੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਪੁਨ, ਪੌਰਨਿ ਕੇ ਤਾਰੇ ਪਾਟ
ਸਾਂਕਰ ਛੁਟਾਵਨੇ*। ਅਮਿਖ ਸੁਰਾ ਕੋ ਕਰਜੋ ਚਾਵਰ ਦੁਗਧ ਭਬਿ, ਪਾਲਕੀ
ਚਲਾਈ ਬਿਨਾ ਨਰ ਦਿਖਰਾਵਨੇ। ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਮੰਗਾਇ ਤਾਤਕਾਲ
ਵਿਗ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਦਿਯੇ ਹੋਤੁ ਰਸ ਕੇ ਰਖਾਵਨੇ। ਜਗ ਬਿਸਮਾਯੋ ਦੇਖਿ ਸੁਨਿ
ਕੈ ਲੁਭਾਏ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸਭਾ ਅਚਰਜ ਪਾਵਨੇ ॥ ੪੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥
ਇਮ ਅਜਮਤ ਬਹੁ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ। ਤਉ ਤੁਰਕ ਜੇ ਬਾਦ ਉਠਾਈ।
ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਹੁਤੇਰੇ। ਫਸੇ ਸ਼ਰਾ ਮਾਂਹਿ ਮੁਢ ਬਡੇਰੇ ॥ ੪੨ ॥ ਚਿਰਾਮਾਤ
ਕੇ ਜੋਰ ਦਬਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਨਹਿ ਬੋਲਨਿ ਪਾਏ। ਦੁਨ ਚਉਨੀ ਬਹੁ
ਵਡਿਆਈ। ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਨਿਤਪੁਤਿ ਪਾਈ* ॥ ੪੩ ॥ ਅੰਸੁ ੫੯ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਕਿੰਚੋ ਰਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨੈ ਠਾਏ ਸਥਾ ਪੰਚਮਤਿ ਅੰਸੁ ॥ ੫੭ ॥

੫੮. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੇ ਏਨ੍ਹੇ ਤਿਆਗਣਾ]।

ਏਹਗ ॥ 'ਕਾਜ਼ੀ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਜੋ ਕਰਤਿ ਦ੍ਰਿਖ ਕੀ ਬਾਤ। ਕਈ ਬਾਰ
ਤਰਕਤਿ ਰਹੈਂ ਕਰਿ ਦਲੀਲ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਕਰਤਿ ਬਾਦ
ਦੁਇ ਚੰਦ ਦਿਖਾਏ। ਦਿਵਸ ਬਿਖੇ ਤਾਰੇ ਨਿਕਸਾਏ। ਇੰਤਜਾਵਿਕ
ਅਜਮਤਿ ਤਿਨ ਕਾਰਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਰੀ ਦਿਖਾਰਨਿ ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਇਕ
ਦਿਨ ਬਹੁ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਵਾ।—ਮਿੱਠੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ। ਇਸ ਕੋ ਅਰਥ ਕਹੋ ਕਿਮ ਹੋਇ? —॥ ੩ ॥ ਏਵ
ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਚਲਾਯੋ। ਤਬਿ ਹੀ ਭੁਮਰੇ
*ਹੋਸ ਕਾਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। *ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ। *'(ਨਿੰਦਕ) ਦੀ ਜ਼ਬਲ ਠਾਕੀ। *'ਦਿਨੇ
ਤਾਰੇ (ਦਿਖਾਏ)। *'(ਵੇਪਰ) ਵਿਚੋਂ ਧਨ ਜਿਤਿਆ। *ਉਪਰ (ਬੇਦਲਾਂ) ਦੀ ਛਾਉ ਛਾਈ।
*ਅਲਾਵਈਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਸੀ। *ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ ਦੂਰ ਰਹੇ। *'(ਚੌਂਕੀ ਜਿਤਨੀ) ਭੂਮ ਉੱਚੀ
ਕਰਕੇ (ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ)। *'ਕਵੀ। *'ਜੇਦਰੇ, ਤਖੱਤੇ, ਕੁੰਡੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। *੫੮—ਚਿਕਨ।

ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਅਰਥ ਵਾਸਤਵ ਕਰੇਂ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਬਿਗਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਗਾਵੈ।ਹਿੰਦੁਨਿ ਸੰਗ ਬਾਦ ਜਿਸ ਬਾਵੈ—। ਯਾਂਤੇ ਨਹੀਂ ਜਬਾਰਥ
ਕਹਜੈ । ਰਸ ਨੌਰੰਗ ਸੇਂ ਰਾਖਨਿ ਚਹਜੈ ॥ ੫ ॥ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਤੇ
ਨਿਤ ਆਵੈ । ਬਡ ਡੇਰੇ ਕੀ ਕਾਰ ਚਲਾਵੈ । ਮਾਨ ਰਾਖਿਬੈ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ
ਨਾਤੁਰ ਬਹਸ ਪਰਤਿ ਰਿਸ ਮਾਂਹੁ ॥੬॥ ਤੌਰ ਕਰਹਿਰੀ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਕੈ ।
ਅਪਰ ਗੀਤਿ ਸੇਂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿਕੈ । ਰਾਖਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਨੀਕੈ । ਬੋਲਤਿ
ਹੋਤਿ ਭਏ ਨਹਿ ਢੀਕੈ ॥ ੭ ॥—ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਸਗਲ
ਤੁਰਕ ਕੀ ਨਹਿ ਗਤਿ ਇਹੈ—। ਪੁਨ ਇਮਾਨ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ । ਇਮ
ਦਲੀਲ ਕੀਨਸਿ ਤਿਨ ਹਾਨੀ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ
ਰਾਇ । ਸੁਤ ਇਸਿ ਤੇ ਕੁਛ ਰਿਸ ਮਨ ਲਜਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ
ਸੁਭ ਲਹਜੈ । ‘ਭਯੋ ਨਲਾਇਕ ਧੀਰ ਨ ਰਹਜੈ ॥ ੯ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੋ
ਰਾਖਜੈ ਮਾਨ । ਸ਼ਬਦ ਬਿਪਰਜੈ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਿ । ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੋ
ਬਾਕ । ਫੇਰ ਸਕਹਿ ਕੋ ਇਨ ਮਤਿ ਰਾਕ ॥੧੦॥ ਬਾਨ ਅਮੋਘ ਤਜੈ ਧਨੁ
ਧਾਰੀ । ਜਿਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕਿਮ ਟਾਰੀ । ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤੁ ਜਿਮ
ਸਫਲ ਸਦਾਈ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਪੁਰਨ ਸ਼ਕਾਂਤ ਮਹਾਂਈ ॥ ੧੧ ॥ ਪੀਰ ਮੀਰ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਬੰਦ । ਜੈ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਰਤਿ ਬਿਲੰਦ । ਤਿਨ ਕੋ ਬਚਨ
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਰੈ । ਕੋ ਅਸ ਮੂਢ ਤੁਰਕ ਜੋ ਕਰੈ ॥ ੧੨ ॥ ਔਰਕ ਦੇਭ
ਮਿਲੈ ਤਿਸ ਤਾਂਈ । ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਸਭਿ ਥਾਂਈ । ਚੱਕਰਤਿ ਨਿਪ
ਜਬਾ ਦੁਹਾਈ । ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਜੋ ਕਰਿ ਦੁਬਟਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਤਸ ਕੋ ਜਹਾਂ
ਕਹਾਂ ਗਾਹ ਲਾਂਹਿ । ਮੂਢ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਸਕਟ ਦੇਹਿ । ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਮੇਰੁ ਆਇ ਗਿਰ ਸਬਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧੪ ॥ ਸਿੰਧੁ ਦੀਪ
ਕੋਤਿਕ ਸਭਿ ਗਿਨੀਅਹਿ । ਬਡੇ ਸ਼ਕਾਂਤ ਜੁਤਿ ਹੁਤੇ ਸੁ ਜਨੀਅਹਿ ।
ਜਿਨ ਜਿਨ ਕਰਜੈ ਬਾਦ ਸਭ ਜੀਤੇ । ਭਰੇ ਗਰਬ ਸੇਂ ਕੀਨਾਸ ਰੀਤੇ ॥੧੫॥
ਹੈ ਅਸ ਕੌਨ ਜੁ ਤਿਨ ਪਦ ਫਰੇ ॥ ਅਪਨੀ ਕੁਸਲ ਹੋਨ ਪੁਨਿ ਹੋਗਹਮ
ਨੈ ਕਰਜੈ ਪਠਾਵਨਿ ਜਬੈ । ਨਭੈ ਕਰਜੈ ਕਹਿ ਕਾਰ । ਬਾਧ ਸਬੈ ॥ ੧੬ ॥
—ਤੇਰੇ ਕਹਜੈ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੀਏ । ਜੋ । ਚਤ ਚਹਹਿ ਬਨੀਹ ਬਿਧਿ ਮੋਇ ।

੧(ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਫਿੱਕ ਨ ਪੈ ਜਾਵੇ । ੨ਭਾਵ ਇੰਝ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ।

੩ਕਿਹੜਾ ਹੰਕ (ਕੰਗਾਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਬਦਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਅ) ੪ਕੋਇ ਨ ਮਤਿਰਾਂਕ—
ਜੋਈ ਹੰਕ ਭੁੱਖੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਉਲਟਾ ਸਕਦਾ । ੫ਵਾਕ ਨੂੰ ਉਲਟਾਏ ।

ਸ਼ਾਹੁ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਹੁ ਨ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਜਥਾਰਥ ਬੋਲਹੁ ਤੈਸੇ-॥੧੭॥ ਮੱਟੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ । ਕਰ ਕੁਲਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਈਂਟ ਰੁ ਭਾਂਡੇ
ਘਰਿ ਘਰਿ ਧਰੈ । ਪੁਨ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਪਾਵਕ ਪਰ ਜਰੈ ॥੧੮॥ ਇਸ ਮਹਿ
ਅਸਮੰਜਸ ਕਰਾ ਜਾਨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪਦ ਉਲਟਾਇ ਬਖਾਨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਾ । ਤੁਰਕ ਮਾਨ ਹਿਤ ਬਿੱਧੈ ਭਾਖਾ ॥੧੯॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ
ਅਸਮੰਜਸ ਕੀਨਿ ।-ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ-ਲਖਿ ਲੀਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਜਬਿ
ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਗਯੋ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜ਼ਮਤ ਕੋ ਦਯੋ ॥੨੦॥ ਬਿਨ ਕਾਰਜ ਤੇ
ਕਰਤਿ ਰਹਜੇ ਹੈ । ਇਸ ਮਹਿ ਇਮ ਅਨੁਮਾਨ ਲਹਜੇ ਹੈ । ਜਾਚੀ ਵਸਤੁ
ਲੇਤਿ ਜਿਮ ਕੋਇਨਹਿ ਅਪਨੀ ਪਹਿਚਾਨਤਿ ਸੋਇ ॥੨੧॥ ਜਿਤਨੋ ਲਾਭ
ਲੀਯੋ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਤਿਤੋ ਲੇਤਿ, ਨਹਿ ਧੀਰ ਧਰਾਇ ।-ਮੁੜ ਵਿਗ ਰਹੈ
ਨ-ਜਾਨੈ ਐਸੇ । ਖਰਚ ਲੇਉਂ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਅਸ ਪੁਰਸ਼ਨਿ
ਵਿਗ ਇਹ ਪਹੁੰਚੈ ਹੈ ॥ ਨਹਿ ਦਿਖਰਾਇ, ਸੀਸਕਉ ਦੋਹੈ ॥ ਪੁਰਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਰਜਨ ਭਯੋ । ਰੁਕੇ ਕੈਦ, ਦੁਖ ਭਨ ਪਰ ਲਏ ॥੨੩॥ ਪੁਨ ਹਾਨ ਲੋ
ਸਰਬ ਸਹਾਰੀ । ਮੰਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਤਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਭਉ ਨ ਅਜ਼ਮਤ
ਕਿਭਹੁੰ ਦਿਖਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਨ ਦਰਬ ਲੋ ਦੁਲਭ ਦੁਰਾਈ ॥੨੪॥ ਆਗੈ ਭੀ
ਗੁਰਤਾ ਅਸ ਲਹੈ । ਸਰ ਦੇਵਹਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਰਹੈ । ਭਿਨ ਕੋ ਉਚਿਤ
ਦੋਨ ਕਹੁ ਇਹੀ । ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਾਨਿ ਬਹੁ ਜਹਿ ਕਹੀ ॥੨੫॥ ਤਿਤੀਏ
ਔਰ ਸੁਨਹੁ ਤਿਸ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ, ਸਭਿ ਕੋ ਬੱਖਸਾਤ । ਕੀਰਤਿ-
ਪੁਰਿ ਤੋ ਜਾਬ ਕੋ ਗਯੋ । ਆਇ ਨਹੀਂ ਪੁਨ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥੨੬॥ ਮਨ ਮੈਂ
ਲਖੀ-ਜੁ ਹੈ ਵਿਗ ਮੇਰੇ ਮਿਲੋਂ ਜਾਇ, ਸੋ ਲੇਹਿ ਨ ਫੇਰੇ-। ਜਿਤ ਜਿਤ ਕੋ
ਗਮਨਜੈ ਨੌਰੰਗ । ਗਯੋ ਆਪ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਹੂੰ
ਕਹੂੰ ਬਿਸਰਾਮ । ਪੁਨ ਪਹੁੰਚਜੋ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਧਾਮ । ਉਤ ਹੀ ਬਿਚਰਹਿ
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ । ਮਿਲਜੈ ਨ ਕਜੇਂਹੂੰ ਧਨ ਮਨ ਰਾਤੇ ॥੨੮॥ ਬਡ ਐਸ਼ੁਰਜ
ਹੋਰ ਕਰਿ ਫੁਲਾ । ਆਸੈ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਤੇ ਭੂਲਾ । ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਮੁਖ
ਲਾਗਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਰਹਹੁ ਆਪ ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਪਾਹੀ ॥੨੯॥ ਫੋਰਹਿ ਅਬਿ ਤੇ
ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ । ਕਰਿ ਐਸ਼ੁਰਜ ਕੋ ਰਹੋ ਸੁਖਾਰੋ ॥ ਦਰਸਹਿ ਨਹਿ ਦਰਸਾਵਹਿ
*ਭਾਵ ਕਰਮਾਤ ਸਹਤ ਚੁਹਤਾ ਪਹੁੰਚਾਵਾਰੋ ਕਿ । * (ਕਰਮਾਤ) ਨਹੀਂ ਦੇਸਣਗੇ ਪਰ ਸੀਸ ਦੇ
ਵੇਣਗੇ । * ਨਾ (ਸਾਭਾ) ਦਰਸਨ ਕਦੇ, ਨਾ ਆਪਣਾ ਦਿਖਾਵੇ ।

ਦਰਸਨ। ਕਰਹੁ ਤੁਰਕ ਲਛਮੀ ਜੁ ਸਪਰਸਨ^੧॥ ੩੦॥ ਇਤਿ ਮੁਖ
ਕਰਿ ਇਸ ਦੇਸ ਨ ਆਵਹੁ^੨। ਉਤ ਹੀ ਬਸਿ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵਹੁ।
ਅਪਰਾਧੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰ। ਹਮ ਸੇਂ ਨੇਰ ਹੋਇ ਕਿਮ ਫੇਰ^੩॥ ੩੧॥
ਨਿਜ ਮਨ ਤੇ ਹਮ ਤਸਾਯਨਿ ਕਰਜੈ^੪। ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਤੇ ਸੇ ਪਰਹਰਜੈ। ਜਿਸ
ਕੋ ਧੁਰ ਤੇ ਬਖਸਿਸ ਕਰੀ। ਤਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਲੇ ਜਰੀ^੫॥ ੩੨॥
ਅਜਰ ਵਸਤੁ ਕੋ ਜੋ ਜਰਿ ਜਾਵੈ। ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ, ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ।
ਰਿਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸਧੀਰਜ ਹੋਇ। ਖਿਮਾਂ ਆਇ ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜੋਇ॥ ੩੩॥
ਸੋ ਇਸ ਕੋ ਬਾਸਨ ਅਤਿ ਸੁਚਾ^੬। ਕਰਹਿ ਪਚਾਵਨਿ, ਅਤਿ ਪਦ ਉਚਾ॥
ਦੁਗਧ ਸ਼ੇਰਨੀ ਕੋ ਜੁ ਨਿਕਾਰੇ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਧਾਰੇ^੭॥ ੩੪॥
ਅਪਰ ਪਾਤੁ ਕੋ ਕਰਿ ਨਿਜ ਜੋਰ^੮। ਪਰਜੇ ਦੇਤਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ ਫੋਰਿ। ਤਿਮ
ਅਤਿ ਸੁਧ ਰਿਦਾ ਹੈ ਜਾਹੀ। ਉਚਿਤ ਅਹੈ, ਸੋ ਬਹੁਤੋ ਨਾਹੀ^੯॥ ੩੫॥
ਜਰਹਿ ਅਜਰ ਨਹਿ ਕਿਸਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ। ਸੀਸ ਹਾਨ ਲਗਿ ਸਿਰਰ
ਪੁਗਾਵਹਿ। ਨਿਜ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚਲਹਿ ਨ ਐਸੇ। ਲਗੇ ਬਾਉ ਗਿਰ ਮੇਰੁ ਜੈਸੇ^{੧੦}॥

^੧ਤੁਰਕ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ। (ਅ) ਤੁਰਕ ਦੀ ਮਾਯਾ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿੱਚ (ਦੁਸ਼) ਰਹੇ।
^੨ਜਰ ਲੈਣਗੇ। ^੩ਭਾਵ ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਉਹ ਸੁੱਚਾ ਭਾਂਡਾ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰਖ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ^੪(ਵੱਧ) ਆਪਣਾ ਵੇਰ ਕਰਕੇ। ^੫ਸੋ (ਗੁਰਤਾ) ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਐਸੇ ਬਹੁਤ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

*ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਉਹ ਅਸ਼ੁਕ ਵਰਤਾਓ ਕਿ ਬਦੀ ਤੇ ਬਦੀ ਨਾਲ ਕਦੇ
ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਮਗਾਇ
ਜੀ ਨੇ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਉਲਟਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਰੱਬੋਂ ਵੇਖੀ ਇੱਕ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਬੁਲਮ ਦੇ
ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀ, ਇਹ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਲਈ ਗੁਕਾ ਵੇਣਾ
ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੇ ਹੁਰਕੋਸ਼ਰ ਮੌਰੇ ਵੱਥ ਜਾਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਸ਼ਰਜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ
ਦਲੀਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਹਤ ਨਹੀਂ। ਐਸਾ ਨਰ ਚਾਹੇ ਕਿਤਨਾ ਸਿਆਣਾ
ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਦੇਵੇ 'ਸੱਚ ਦੀ ਨੀਉਂ ਪਰ ਬਣੇ ਸਤਿਗੁਰ' ਦਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿ ਉਲਾਏ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮੌਰੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਅਮੂਲ ਪਿੱਛੇ ਲਾਇਕ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁਤਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ।
ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦਾਨਸ਼ਮੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ।
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਐਨਾਂ ਉੱਚਾ ਰਖ
ਦਿਖਾਇਆ। ਨਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਭਰੇ, ਨਾਂ ਰਾਮਗਾਇ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਰਜੁਖ ਤੋਂ ਭਰੇ, ਨਾਂ
ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮੇਹ ਮਮਤਾ ਨੇ ਮੇਧਰ ਉਧਰ ਹੋਣ ਦਿਤਾ।

੩੬॥ ਇੱਤ੍ਯਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੇ ਲਖਿ ਦੋਖ । ਤ੍ਯਾਗਜੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸਰੋਖ^੧ ।
 ਦੰਡ ਬਿਸਾਲ ਨ ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ । ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਦਰਸਨ ਕਰੇ ॥੩੭॥
 ਹੁਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡ ਪਰਮ ਸੁ ਪ੍ਰਯਾਗੋਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਜਸੁ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ਐਸੁ ਰਜ
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਬਿਰਧਾਯੋ । ਆਪਾ ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਖੈ ਜਨਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਿੱਖ
 ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਅਪਨੋ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਾਯਾ । ਬੁਧਿ
 ਬਿਸਾਲ ਲੌਕਿਕ ਬਿਵਹਾਰੂ । ਗਿਨੈਂ ਕਹਾ ਲਗਿ ਗੁਨ ਜੁ ਉਦਾਰੂ ॥੩੯॥
 ਤਉ ਸੁ ਨਿਸ਼ਚੈ ਬੀਚ ਕਚਾਈ^੨ । ਤਨ ਹੀਤਾ ਮਹਿ ਜਿਸ ਰਪਲਾਈ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਦੈ ਨ ਰੋਚਕ ਭਾਯੋ । ਅਤਿਸੈਤਾ^੩ ਮਹਿ ਜਿਨ ਚਿਤ ਲਾਯੋ ॥
 ੪੦॥ ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਿ ਮਨਿ ਨੀਕੇ । ਜਿਸਤੇ ਪਰਜੇ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ
 ਢੀਕੇ । ਤ੍ਰਿਲ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਕੇ ਤ੍ਯਾਗਾ । ਫੇਰਜੈ ਸ਼ਬਦ ਨ ਆਛੇ
 ਲਾਗਾ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਾਮਕਾ ਗਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਆਗਨ' ਪੁਸ਼ਟਿ ਕਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਛਰ ਪੰਚਮਸਤਿ ਐਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਵੇਵੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਖੇ ਸਨ ?]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਭੀ ਪਰਖੇ ਹੁਤੇ ਦੋਨਹੂੰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ
 ਉਚਿਤ ਕੇ, ਲੇ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੋਤਾ ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਬੂਝਨਿ ਲਗੇ ਕਥਾ ਇਸ ਭਾਇ । 'ਦੋਨੋ ਸੁਤ ਪਰਖੇ
 ਤਿਮ ਕਹੋ । ਤੁਮ ਸਰਬਗ੍ਯ ਸਰਬ ਕਹੁ ਲਹੋ ॥ ੨ ॥ ਕੋ ਪੂਰਾ ਉਤਰਜੈ
 ਕੋ ਛੂਛਾ ? ਕਹੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿਨਿ ਹਮ ਪੁਛਾ' । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ
 ਐਸੇ । ਕਥਾ ਕਹਨਿ ਲਗਿ ਬੀਤੀ ਜੈਸੇ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘਉਵਾਰ ॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਬਾਂਛਤਿ ਫਲ ਦਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰਧਾ
 ਰਜਧਾਨੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟਿ ਜਾਇ ॥ ਅਬਚਲ ਪਦਵੀ ਬਿਖੈ
 ਸਮਾਇ ॥੪॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ । ਏਕ ਸਿੱਖਜ ਆਯਹੁ ਮਤਿ
 ਧੀਰ । ਬਿੰਦ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗ ਲਗਾਏ ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਹੋਤੁ ਚਲਿ ਆਏ ॥
 ੫ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਘਨਾਸ਼ਨ ਚਰਨਨਿ ਚਿਤ
 ਦੀਨਿ । ਬਿਕਸਜੇ ਰਿਦਾ ਕਮਲ ਅਨੁਹਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਦਰਸ
 ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਮਯੋਕ ਮਨੀਦ । ਰਖ ਚਕੋਰ ਭੈ ਸਿੱਖਜਨਿ
^੧ਗੁੱਮੇ ਨਾਲ ਇਹ ਧਰਮਾਉ ਗੁੱਸਾ ਹੈ । ^੨ਭਵੇਸੇ ਵਿਚ ਕੋਚਿਆਈ । ^੩ਅਤਿਸੈਤਾ ਵਾਲੇ
 (ਪਦਾਰਥ) [ਮਿਸ: ॥ ਅਤਿਸੈਤਾ = ਬਹੁਲਤਾ] । ^੪(ਏ ਗੁਰਤਾ) ਲੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।
 (ਅ) ਜੋ (ਸਾਥੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈਕੇ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।

ਬਿੰਦੁ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਚਰਨ ਸੁੰਦਰ ਅਰਬਿੰਦੁ । ਮਨ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਿਰੇ ਮਲਿੰਦੁ
 ॥ ੭ ॥ ਬਚਨ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਕੀ । ਬਧੀ ਲਾਲਸਾ ਤਿਨਹੁ
 ਉਰਨਿ ਕੀ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਸਮੀਪ ਹੀ ਰਹੇ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਵਰਸਨ ਲਹੇ ॥੮॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਕਟਿ ਸਿੱਖਜ ਗਨ
 ਮੁਦ ਉਪਜਾਇ । ਚਲਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਾ ਮਹਿ ਕੋਈ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ
 ਬੁਝਤਿ ਸੋਈ ॥੯॥ “ਦੋਨਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ । ਜਿਨਹੁ ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ
 ਅਹਿਲਾਦੇ । ਸੁਭ ਗੁਨ ਕੇ ਸਪੰਨ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮੁਰਤਿ । ਭਾਗਨਿ ਤੇ ਪੂਰਤ ਸੁਭ
 ਸੂਰਤਿ ॥੧੦॥ ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ ਉਚਿਤੈ ਕੌਨ ? ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਂ ਦੋਨ ।
 ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੋ ਪੀਰਜ ਜੋਇ । ਇਕ ਮਹਿ ਹੋਇ, ਕਿ ਜੁਗ ਮਹਿ ਹੋਇ ॥
 ੧੧॥ ਕੋ ਲੇ ਸਰਬੋਤਮ ਬਝਿਆਈ ? ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹੁ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ । ਹਮ
 ਬਿਦੇਸ ਤੇ ਆਵਹਿ ਕਬੈ । ਸੁਨਤਿ ਹੋਇ ਮਮ ਦਿੜਝਾ ਤਬੈ ॥੧੨॥ ਜਦਪਿ
 ਗੋਪ ਇਹ ਰਾਖਨਿ ਚਹੈ । ਮੁਝ ਪਰਦੇਸੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਕਹੈ । ਹੋਂ ਨਹਿ ਕਰੈ
 ਕਹੈ ਬੱਖਜਾਤੀ । ਰਾਖੋਂ ਮੇਲ ਜਬਾ ਮਣਿ ਥਾਤੀ ॥੧੩॥ ਹਮ ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਾਸ
 ਕਦੀਮੀ । ਸਿਮਰਹਿ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਖ ਸੀਮੀ ॥ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸ
 ਰਖਵਾਰੇ । ਦੁਖਤਿ ਲੋਕ ਤੇ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਪੁੱਤ ਆਪ ਕੇ ਦੋਇਨ
 ਮਾਹੀ । ਜਿਹ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਧੈ ਇਮ ਚਾਹੀ । ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾ
 ਧਾਰਹਿ । ਬਿਘਨ ਬਿਸ਼ਾਲ ਅਨੇਕਨਿ ਟਾਰਹਿ ॥੧੫॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਹਯੋ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ । “ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਹਿਤ
 ਜੁ ਅਸੁ ਬਿਰਤਾਤ । ਪਾਵਹਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ” ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਹੁ । ਸਮੇਂ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਆਯਹੁ । ਬੀਤੀ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਰਾਤੀ । ਸੁਚ ਸ਼ਨਾਨ ਉਠਿ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ॥੧੭॥ ਸਿੱਖਜਨਿ
 ਬਿਖੈ ਮੁੱਖਜ ਪੁਨ ਗਯੋ । ਬੈਦਤਿ ਚਰਨ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਭਯੋ । ਸ਼ਰਧਾ ਸਲਿਤਾ ਕੇ
 ਮਨ ਮੀਨ । ਪੁਨਹੁ ਨੇਤੁ ਭਰਿ ਵਰਸਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪਿਖ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਖ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਨਿਰਨੈ ਕਰਨਿ ਬਿਖੈ ਅਸ ਭਾਖਾ । “ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ
 ਇਕ ਥਾਨੀ । ਪਠਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਰ ਥਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਏਕ ਸੂਚਕਾ
 ਨਿਜ ਕਰ ਲੇਹੁ । ਜਾਹੁ ਤਹਾ ਤੁਮ ਵਰਸ ਕਰੇਹੁ । ਬੈਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠਹੁ
 ਤਿਨ ਤੀਰ । ਥਾਨੀ ਸੁਨਹੁ ਪਠਹਿ ਜੁਗ ਬੀਰ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ

“ਮਰੀਆ ਦੀ ਵੇਲੀ ਭਾਇ ਸਾਂਝ ਰੁਖਾਕਾ । “ਪੁਰਾਣੇ । “ਜੇ ਮੁਖ ਦੀ ਦੰਦ ਹੈ । “ਸੁਈ ।

ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਤਰੇ ਰਚਿਰ ਪੰਥੂਰੇਜੇਸਾਤਿਨ ਪਾਵੇਬਿਚ ਸੁਚਕਾ ਸੰਚਰਾਵਹੁ
 ਕਰ ਲੇਯੈ ॥ ੨੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਿਸ ਪਾਵੇ ਬਿਚਿ ਸੰਚਰਿ ਜਾਇ । ਸਬਦ
 ਪਠਤਿ ਕਾਸ਼ਟ ਨਰਮਾਇ । ਪਾਹਨ ਆਇ ਮੋਮ ਸਮ ਹੋਇ । ਗੁਰਤਾ ਕੀ
 ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਜਾਨ । ਗਮਨਜੇ
 ਤਹਿ ਤੇ* ਚਾਉ ਮਹਾਨ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬੈਸੇ । ਪੁਰਬ ਜਾਇ
 ਸਥਾਨ ਪਵੇਸੇ ॥ ੨੩ ॥ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ । ਬੈਸਿ ਸਮੀਪ
 ਸੁਨਤਿ ਚਿਤ ਲਾਇ । ਪਠਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਭਗਤਿ ਵਿਰਾਗ
 ਗਿਆਨ ਗੁਨ ਸਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਸੂਚੀ ਸੰਚਰਾਵਨਿ ਲਾਗੇ । ਨਹਿ ਪਾਵੇ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸਹਿ ਆਗੇ । ਪਰਖਤਿ ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਤਹਿ ਰਹਜੇ ।—ਗੁਰਤਾ
 ਪਦ ਨਹਿ ਲਾਇਕ—ਲਹਜੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਤਬਿ ਉਠਿ ਗਯੋ । ਗੁਰ
 ਸੁਭ ਲਖੁ ਫਿਗ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਯੋ । ਪਠਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ ।
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸਰਬੰਗਜ ਸੁ ਗਿਆਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸਿੱਖਜ ਨਮੋ ਕਰਿ ਬੰਠਜੇ
 ਜਾਇ । ਸੁਨਤਿ ਸਬਦ ਸਗਰੇ ਸੁਖਦਾਇ । ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥੂਰੇ ਪਾਵਾ ।
 ਲੀਨਿ ਸੁਚਕਾ ਨੈਕ ਚੁਭਾਵਾ ॥ ੨੭ ॥ ਹੁਤੇ ਮੋਮ ਸਮ, ਸਭਿ ਗਾਇ ਗਈ ।
 ਰਹਜੇ ਨਿਕਾਸ ਬੀਚ ਲੈ ਭਈ । ਤੁਸਨਿ ਰਹਜੇ ਨ ਕਛੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ਗੁਰਤਾ
 ਕੇ ਲਾਇਕ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਕਰਿ, ਕਰ ਜੁਗ ਜੋਰੇ । ਨਿੰਮਿ
 ਹੋਇ ਕਰਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ । ਇਹੀ
 ਸਹਾਰਹਿ ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ—॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਰਿ ਸਿਖ ਆਵਾ ।
 ਦੋਨਹੁ ਕੇਰ ਬਿਭੰਤ ਬਭਾਵਾ । ‘ਕਾਸ਼ਟ ਹੋਯਹੁ ਮੇਨ ਸਮਾਨਾ’ । ਉਚਿਤ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਤੇ ਜਾਨਾ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਸਬਦ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ।
 ਹੋਇ ਕਠਨ ਮਨ ਸੋਭੀ ਸੁਧਰਤਿ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਨਿ ਕੀ ਕਯਾਹੈ ਗਿਨਤੀ ॥

*ਹੋਥ ਵਿਚ ਲੋਕੇ ਖੁਭਾਵੇ । *ਕਠੋਰ ਮਨ ।

*ਪਾ:—ਹਿਰਦੇ । ਪੁਨਾ:—ਹਮਏ ।

†ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇਤਨੇ ਦੂਰ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਵਿਚ ਜਾ ਢੁਲ ਮਿਲੇ, ਦ੍ਰਵਣਾ ਇਕ ਦੁਹਾਨੀ ਰੁਤ ਹੈ । ਯਥਾ:—‘ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਆਤਮ
 ਨਹੀ ਦੂਰੇ ॥ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਹ ਕੈਸੇ ਗਵੇ’ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ, ਸਮਝ
 ਏਥ ਰਹੇ, ਪਰ ਦੂਰ ਕੇ ‘ਓਰਾ ਗਰਿ ਪਾਨੀ ਭਇਆ ਜਾਇ ਮਿਲਿਓ ਢਲਿ ਢਲਿ’ ਵਾਲੀ
 ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ।

‡ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ

ਸਾਈਂ ਲਿਖ ਵਿਚ ਦੂਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦੂਰੇਗਾ ।

ਉਧਰਹਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ' ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਮਨ ਠਾਨਾ। ਜੋ ਹੋਵਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨਾ। ਨਹਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਹੁ ਤਿਨ
 ਬਿਦਤਾਵਾ। ਜਾਨੈ ਚਹਿ ਸੁ ਜਾਨਿ ਹਰੰਖਾਵਾ ॥ ੩੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
 ਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਪੁਨ ਰੁਖਸਦ ਹੁਇ ਗਯੋ ਅਵਾਸ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਪਰਖੇ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੇ। ਭਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਇ, ਭਾਗ ਜੁ ਪੁਰ ਕੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਜਾਨਾ। ਸੁਤ ਤਜਾਗਨਿ ਕੋ ਸਬਹਿ ਬਖਾਨਾ। ਤਬਿ
 ਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਇਤ ਆਵਨਿ। ਨਾਹਿਨ ਕੀਨਸਿ ਮਨ ਲਲਚਾਵਨ ॥ ੩੪ ॥
 ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਪਿਤਾ ਕੀ ਦਿਸਿ ਤੇਗੁਰਤਾ ਚਹਿਤਿ ਹੁਤੋ ਨਿਤ ਜਿਸ ਤੇ।
 ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ—ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਾਯਕ। ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਿਖ ਧਨਦਾਯਕ ॥
 ੩੫ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਅਧਿਕਾਇ। ਸੈਨਾ ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇ।
 ਧਨ ਕੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਅਰੁ ਆਗੇ ਆਇ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੬ ॥
 ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੰਗ ਰਸ ਮੈਂ ਰਾਖਾ। ਦੇਤਿ ਮੇਹਿ ਕੋ ਜੋ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਇਤ ਹੀ
 ਦਿਸਿ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਅਵਾਸਾ। ਕਜਾ ਹੁਇ ਤੋ ਨ ਜਾਉਂ ਪਿਤ ਪਾਸ ॥ ੩੭ ॥ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਸਮਰੱਥ। ਕਰੋਂ ਚਹੋਂ ਚਿਤ ਸਭਿ ਮਮ ਹੱਥ। ਇਕ ਤੋ
 ਸਿੱਖੀ ਬਹੁ ਜਗ ਮੇਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਰੀਤਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਆਜ ਕਮੀ
 ਕਿਸ ਬਾਤ ਨ ਮੋਹੀ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਕਲ ਅਧਿਕਤਾ ਹੋਹੀ—। ਇਤਜਾਦਿਕ
 ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ। ਉਤ ਹੀ ਰਹੈ ਪੂਰੀ ਮਹਿ ਬਿਰਿਕੈ ॥ ੩੯ ॥
 ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਪਾਸ। ਲਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸ।
 ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਭਿਮ ਗੁਰ ਬਨੈ ਕਰਤਿ ਰਹਿ
 ਨੀਤ ॥ ੪੦ ॥ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵਜੇ ਭਏ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਤੇ ਨਿਤ ਧਨ ਕੋ ਲਿਏ।
 ਅਜਮਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦੇਖਿਬੈ ਕਰਿ ਕੈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਭੀ ਸੁਜਸੁ ਉਚਰਿ ਕੈ ॥ ੪੧ ॥
 ॥ ਗਾਇੰ ਰਬਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼। ਬੈਠਹਿ ਮੰਜੀ ਹੁਇ ਸੁਭ ਬੇਸ਼। ਕਰਤਿ
 ਖਰੇ ਅਰਦਾਸ ਅਗਾਰੀ। ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ੪੨ ॥ ਇਕ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ। "ਗੁਰ ਕਹਾਇ ਅਜਮਤ ਸੁ ਦਿਖਰਿ ਕੈ।
 ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਭਾ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
 ਨੌਦੰਗ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਚਿਰ ਕਾਲ। ਪਹੁੰਚਹਿ ਢਿਗ ਨਿਤ ਆਦਰ ਨਾਲ।
 ਬਾਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦੁਬਾਏ। ਚਹੈ ਬੁਟੈ, ਪਰ ਬਸ ਨ ਬਸਾਏ ॥ ੪੪ ॥

੧ਵਾਸਾ ਦੇਖਾਂਗਾ। ੨ਇਕ ਤਾਂ। ੩(ਤੁਸਰੇ)। ੪(ਬਾਦੀ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਆਵਤਿ* । ਸਿਵਕਾਰੂਢ ਸਦਾ ਤਿਸ ਜਾਵਤਿ । ਕਵਿ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ, ਬਿਧਾਇ ਬਿਲੰਦ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ੩੭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਚੋ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿ ਸੁਤ ਪਰਾਖਨ' ਪੰਜੇਕ ਬਲਨੰ ਨਾਮ ਵੇਨੋਨਸਥੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੯ ॥

੬੦. [ਰਾਮਰਾਇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤ ਗਏ ਹਠ ਤੇ ਫਿਰਜੇ ਸੁਭਾਇ । ਬਡਤਾ
ਪਿਤ ਕੀ ਸਿਮਰਿ ਉਰ ਮਿਲਨਿ ਚਾਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਨਿਜ ਪਿਤਾਕੋ ਰੂਪ ਸੁਨਜੇ ਦੁਖ ਪਾਇ—ਕਹਾਂ ਬਾਤਬਿੱਧੈ ਭਈ—ਨਿਸ ਦਿਨ
ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਰੋਪਈ ॥—ਅਬਿ ਕਰਤੱਬਜ ਅਹੈ ਕਜਾ ਮੋਹੀ—ਰਿਦੇ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਸੰਕਟ ਹੋਹੀ—ਜਾਵੈ ਪਿਤ ਸਮੀਪ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਅਗਾਰੀ—।ਕ। ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਿ ਕੈ ਬਹੁ ਭਾਇਗੁਰ ਸੁਤ ਰਾਮਰਾਇ
ਪਛੁਤਾਇ । ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕਹਜੇ ਬਚ ਐਸੇ । 'ਅਬਿ ਰੁਖਸਦ ਦਿਹੁ ਜੈਸੇ
ਕੈਸੇ' ॥੪॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕਹੈ ਬਨਾਇ । 'ਤੁਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮੁਖ ਚਾਹਿ ।
ਰਹਹੁ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਇਹਾ ਗੁਜਾਰਹੁ । ਮੋਹਿ ਹਰਖ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ
ਪਧਾਰਹੁ' ॥੫॥ ਚਤੁਰ ਪੰਚ ਦਿਨ ਬੂਝਤਿ ਰਹੇ । ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਹਿ
ਕਹੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਅਕੁਲਾਇ ।—ਹਮਹਿ ਜ਼ਰੂਰ ਬਨਹਿ ਤਹਿ
ਜਾਏ—॥੬॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ । ਬੋਲਿ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਸੰਗ
ਚਲਾਯਹੁ । ਜਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਤਹਿ ਗਏ । ਜੀਵ ਘਾਤ ਹਿਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਭਏ ॥੭॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਰਿਸ ਆਈ। ਮਹਾਂ ਘਟਾ ਘਨ ਕੀ ਘੁਮਛਾਈ
ਅਧਿਕ ਬੰਗ ਤੇ ਪਵਨ ਚਲਾਯਹੁ । ਮਹਾਂ ਧੂਲ ਜੁਤਿ ਭਰ ਉਪਜਾਯਹੁ
॥ ੮ ॥ ਓਰਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਡ ਭਈ । ਲਗਹਿ ਦੇਹ ਪਰ ਪੀਰਾ ਦਈ ।
ਅਵਰੰਗ ਕਹੁ ਮਹਿਦ ਅਕੁਲਾਵਾ ॥ ਲਸਕਰ ਭਗਜੇ* ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ੯।
ਨਹੀਂ ਸਾਹਿ ਕਿਤ ਪਾਇਵ ਨੌਗ ਪਵਨ ਧੂਲ ਓਰਨਿ ਤੇ ਬੋਰ*। ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਰਾਇ ਬਿਰ ਰਹੇ । ਤਹਿ ਨਹਿ ਓਰਾ, ਪਵਨ ਨ ਬਹੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਲੋ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੈ । ਦੇਖਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਇਨਹੁ ਰੂਪ ਕੁਛ ਮੋ ਪਰ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥
ਰੁਖਸਦ ਮਾਂਗਤਿ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੀਨਿ । ਯਾਂਤੇ ਮਮ ਐਸੀ ਗਤਿ ਕੀਨਿ। ਨੰਮ੍ਰਿ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਸ਼ੌਂਕ ਦਰਸ ਕੋ ਮੋਹਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ
ਮੈਂ ਰੁਖਸਦ ਨਹਿ ਕਰੇ । ਅਬਿ ਤਿਸ ਕਰਹੁ ਜਥਾ ਉਰ ਧਰੇ । ਪੁਨ ਤੁਰਨ
*ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੂਬੇ ਜਿਵੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । *ਨੌਸ ਗਿਆ । *ਪਾ—ਦੋਰ ।

ਹੀ ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ । ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਵਿਖੇ ਗਮਨੀਜੈ ॥ ੧੩ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਗਇ ਮੁਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਵ ਮਨ ਬਹੁ ਹੰਕਾਰ ਕੋ ਠਾਨੇ । ਜਿਸ ਸੈਨਾ ਤੇ
 ਲਖੈਂ ਬਡੇਰੇ । ਸੇ ਅਬਿ ਕਹਾਂ, ਨ ਦੀਖਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ
 ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹਾਥ । ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਧਨ ਦਲ ਬਲ ਸਾਥ । ਅਬਿ ਹਮ ਪਿਤ
 ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਗ ਜਾਵੈਂ । ਦਰਸਨ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਤਾ ਸਾਸ
 ਗਿਰਾਸ ਹਮਾਰੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰਥ ਗੁਰ ਭਾਰੇ । ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
 ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁ ਅਰਪਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਜੋ ਬਹੁ ਮੇਲੇ
 ਬਸਤੁ ਅਭਰਨਾਦਿਏ ਸ਼ਾਹ ਹਿਤ ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ । ਦਰਬ ਤੁਰੰਗਮ ਬੰਦ
 ਪਠਾਏ । ਗੁਰ ਨੇਦਨ ਭੇਰੇ ਕਹੁ ਆਏ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਦਾ ਉਦਾਸ ਬਹੁਤ ਜਿਨ
 ਕੇਰਾ । ਹਰਖ ਨ ਕਰਹਿ ਕਬਹੂੰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਤਹਾਂ ਹੀ
 ਛੇਰਾ । ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਆਪਨੇ ਬੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਨਿਜ ਸਿੱਖ
 ਟਿਕਾਏ । ਰਾਖਨੇ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਸਮੁਦਾਏ । ਅਲਪ ਨਰਨਿ ਸੇਂ ਕੀਨਸਿ
 ਪਸਾਨਾ ਚਲਤਿ ਬਿਸੁਰਤਿ ਰਿਦੇ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਰਗ ਆਵਤਿ ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਕੇ । ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਰਿਤ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਕਰਨੇ ਉਲੰਘਨਿ
 ਸਾਰੇ । ਦਾਦਸ ਕੋਸ ਪੰਥ ਰਹਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਭੇਰਾ ਕਰਨੇ ਟਿਕਾਵਨਿ
 ਤਹੀਂ । ਗੁਰਬਚ ਕੇ ਚਿਤਵਨੇ ਚਿਤ ਮਹੀਂ ।—ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵੈ ਅਪੁਨੇ
 ਆਇ—ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਗਮਨਜੇ ਅਗੁਵਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਰਿਦੇ ਬਿਖੇ ਗਿਨਿ ਗਿਨਿ
 ਬਹੁ ਗਿਨਤੀ । ਲਿਖੀ ਪਤ੍ਰਕਾ ਨਿਜ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ । ‘ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਗਨਾ
 ਜਿਮ ਹੋਇ । ਕਰੀ ਜਾਇ ਸਭਿ ਹੂੰ ਤੇ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਬਿਨ ਮਰਜੀ ਮੈਂ
 ਨਿਕਰ ਨ ਆਯੋ । ਦਰਸਨ ਕੇ ਹਿਯਰਾ ਲਲਚਾਯੋ । ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਅਬਿ
 ਤੈਸ ਕਰੈਂ । ਅਪਨੇ ਦੰਸ ਆਪ ਹੀ ਭਰੈਂ ॥ ੨੩ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਲਿਖ
 ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਵਿਗ ਪਹੁੰਚਾਈ । ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਇ
 ਸੁਜਾਨਾ । ਸੁਤ ਕੇ ਸਰਬ ਬਿਤਾਂਤ ਪਛਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹਨੇ ਤਾਂਹਿ ਜੋ ਪੱਤ੍ਰੀ
 ਲਜਾਯੋ । ‘ਹਮ ਮਿਲਿਬੈ ਕਿਮ ਚਿਤ ਲਲਚਾਯੋ ? ਹੁਕਮ ਅਦੁਲੀ ਕਰਿ
 ਅਪਰਾਧੁ । ਕੇਸੇ ਬਨਨੇ ਚਹੈ ਆਬ ਸਾਧੂ ? ॥ ੨੫ ॥ ਗਮਨ ਸਮੇਂ ਹਮ ਬਹੁ
 ਸਮਝਾਯੋ । ਸਿੱਖਨਾ ਨਹੀਂ ਨੈਕ ਮਨ ਲਜਾਯੋ । ਇਕ ਤੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ
 ਅਜਮਤ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਠਾਨੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਸੇਂ
 ਸੁਤ ਰਖੈਬੈ । ਕਰਿ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕੀਨਿ ਫਰੇਬੈ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪਤਿ ਚੈਦਹਿ

ਲੋਕ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਸੈ ਬੀਚ ਸਲੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਪਾਇ* ਕੈ ਅਨਤ
ਸੁਨਾਯੋ । ਹੁਤੋ ਅਪਰ ਤਿਸ ਅਪਰ ਬੁਝਾਯੋ । ਕਹਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਕੇਰਾ ।
ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨੈ ਜਾਨਿ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹਮ ਤਿਸ ਕੇਰੇ ।
ਥਹੈ ਸੁ ਕਰਤਿ ਨ ਲਾਗਤਿ ਦੇਰੇ । ਮਾਟੀ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਜਿਮ ਜਲੇ ।
ਬੀਚ ਪਸਾਵੈ ਆਵੇ ਬਲੇ ॥ ੨੯ ॥ ਅਜਮਤ ਬਲ ਤੇ ਤਿਸ ਅਗਵਾਈ ।
ਮਾਟੀ ਜਲਤੀ ਕਜੋਂ ਨ ਦਿਖਾਈ । ਹੁਤੀ ਵਾਸਤਵ ਦਿਖਤਿ ਬਿਦਤਿ ਹੈ ।
ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਤਨਕ ਜਿ ਤੁਰਕ ਜਿਦਤਿ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਤੈ ਹਮੈਂ ਨ ਦਰਸ
ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰਿਸ
ਜੁਤਿ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ । ਹਟੈ ਸੁ ਸਿਖ ਜਿਸ ਪੱਤੀ ਆਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਤੁਰਤ
ਗਮਨ ਕਰਿ ਤਹਿ ਤੇ ਆਯਹੁ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਤਰਾਯਹੁ । ਖਰੇ
ਹੁਤੇ ਤਬਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਬਹੁ ਉਪਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥
—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਬਗ ਗੁਨ ਖਾਨੀ । ਪਿਤਾ ਧੀਰ ਕਜਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ ।
ਬਖਸ਼ਹਿ ਮੋਹਿ ਕਿ ਨਹਿ ਅਪਰਾਧੁ । ਲਖਿ ਨ ਸਕੈ ਮੈਂ ਰਿਦਾ ਅਗਾਧੁ—
॥ ੩੩ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਿਖ ਸੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿਥੋ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ ਹਮ ਢਿਗ ਆਇ ਨ
ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਹੁ’ ॥ ੩੪ ॥ ਸੁਨੈ ਪਿਤਾ ਕੋ ਅਸ ਜਬਿ ਮਤੋ । ਲਵਪੁਰਿ
ਦਿਸਿ ਤਬਿ ਤਿਸ ਮੁਖ ਹੁਤੋ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਧਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਥਾ । ਮਾਨੈ
ਹੁਕਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥਾ ॥ ੩੫ ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਗਮਨੈ
ਲਵਪੁਰਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਜਾਤਿ । ਅਪਨਿ ਖੋਟ ਕੋ ਲਖਿ
ਪਛਤਾਤ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਸੁਧ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਹੁਕਮ ਮਾਨਿ ਲਵਪੁਰਿ
ਕੋ ਜਾਇ’ । ਲਿਖੈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਰਹੈ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਨ ਪਰ ਹੁਕਮ ਸੁ ਅਸ ਵਰਮਾਇਵ । ‘ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਜੈਨ
ਕਹਾਇਵਾਪੈਸਾ ਕੋਢੀ ਅੰਸ ਜੁਗੁਰਕੀ । ਅਰਪਹਿ ਗਨ ਸ਼ਰਧਾਧਰਿ ਉਰਕੀ
॥ ੩੮ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬ ਆਵਹਿ ਨਹੀਂ ਕਾਰਕੋ ਇਸ ਅਰਪਾਵਹਿ’
ਕਾਸਵ ਲੇ ਗੁਰ ਕੋ ਜਬਿ ਗਯੋ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਤਾ ਭਯੋ ॥
੩੯ ॥ ‘ਗੁਰ ਚਾਰੋਤ੍ਰ ਕਛੁ ਲਖੈ ਨ ਜਾਈ । ਪਸਾਰੇ ਸੁਤ ਕੀ ਪੁਸ ਹਟਾਈ ।
ਲਾਇਕ ਕੇ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਭਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਤਬਾ ਮੁਖ ਜਬਾ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦

*ਸਮਝਾਯਾ । ਆਵੇ ਵਿਚ ।

*ਪਾਸ—ਵਿਗਾਇ ।

॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਸ ਅਹੈਂ ਅਵਤਾਰਾ^੧ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਮ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਾ ।
 ‘ਜੇ ਹਮ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਨਹਿ ਜਾਵੈਂ । ਕਰੇ ਕੰਪ ਕੋ ਮਾਰਿ ਮਿਟਾਵੈਂ ॥੪੧॥
 ॥ ਛੁਛੇ ਮਿਲੈਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਉਤ ਗੁਰ ਬਾਕ ਭਯੋਕਰ ਤੈਸੇ । ਬਨੀ
 ਕਠਨ, ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਪਾਈ?’ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੨॥
 ॥ ਗਟੀ ਗਿਨਤਿ ਬਹੁ ਕਰੈਂ ਬਿਚਾਰਨਿ ।—ਕਿਮ ਦੁਇ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹੋਇ
 ਉਥਾਰਨਿ—। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ ‘ਉਥਰਹਿ ਦੁਹਿਦਿਸਿ
 ਏਵ ਉਪਾਈ ॥੪੩॥—ਪੈਸਾ ਕੌਡੀ—ਗੁਰੁ ਉਚਾਰਾ—ਨਹਿ ਕੋ ਸਿਖ ਦੇ ਅੰਸ
 ਹਮਾਰਾ—ਕੇਚਨ ਰਜਤ ਬਚਨ ਮਹਿ ਨਾਹੀ’ । ਸੋ ਲੇ ਚਲਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ
 ਪਾਹੀ’ ॥੪੪॥ ਕੌਡੀ ਪੈਸਾ ਦੋਨਹੁ ਛੋਰਿ । ਮੁਹਰ ਰਜਤਪਣ ਕਰਿ ਇਕ
 ਠੋਰ । ਉਤਰੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜਿਸ ਬਾਨਾਤਬਿ ਗਮਨੇ ਲੇ ਭੋਟ ਮਹਾਨ ॥੪੫॥
 ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਨਿਜ ਕਰ ਬੰਦੇ । ਲਹਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦੇ
 ਯਹਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸੁਨੈ । ਬਿਗਸੈ ਬਹੁਤ, ਬਦਨ ਤੇ ਭਨੈ ॥
 ੪੬॥ ‘ਲਵਪੁਰਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ਮਾਨੈ ਬਾਕ ਨ, ਕੀਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਠਾਨਿ ਕਪਟ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਾਨਾ । ਬਰਜੈ ਰਹੇ ਨ ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਾ ॥
 ੪੭॥ ਇਹ ਅੰਤਰਿ ਤੇ ਖੋਟੇ ਰਹੈਂ । ਮੁਖ ਤੇ ਮਿਸ਼ਟ ਗਿਰਾ ਕੋ ਕਹੈਂ । ਗੁਰ
 ਬਚ ਮਾਨੇ ਸਿਖ ਹੋ ਸੋਈ । ਇਨ ਕੀ ਮਤਿ ਲੇ ਕਥਹੁ ਨ ਕੋਈ’ ॥੪੮॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਸਨ ਭਏ । ਪਸਾਰੇ ਪੁੱਤੁ ਭਜਾਗ ਹੀ ਦਏ । ਅਪਨਿ
 ਸਮੀਪ ਨ ਆਵਨਿ ਦੀਨ । ਪਿਖਜੇ ਦੋਸ ਜੋ ਕੀਨਸਿ ਪੀਨ ॥੪੯॥

ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਪੂਰਨ ਅਬਿ ਭੰਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਥਾ ਰਸ ਮਈ। ਸੇਤਿਕ
 ਸੁਨੀ ਲਿਖੀ ਪਠਿ ਸਾਰੀ । ਸਾਰ ਕਥਜੇ ਗੁਰੁ ਕੀਰਤ ਭਾਰੀ ॥੫੦॥
 ਪਾਪਨਿ ਪੁੰਜ ਪਲਾਵਨਿ ਹਾਰੀ^੨। ਜਿਮ ਸੁਰਸਰੀ ਬਿਮਲ ਬਰ ਬਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਮਨਾਇ । ਪੂਰਨ ਰਾਸ ਕਰੀ ਸੁਖਦਾਇ ॥੫੧॥ ਕਵਿ
 ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਹਿ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ । ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਾ ਬਰ ਬਰਨੀ । ਗੁਰ
 ਜਸੁ ਪਾਵਨ ਕਰਤਾ^੩ ਕਹਜੈ । ਹੋ ਬਿਅੰਤ ਪਰ ਜੇਤਿਕ ਲਹਜੈ ॥੫੨॥

ਭਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਹਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਅੰਗੁ ਭਯਨ ਨਾਮ ਰਾਇ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਿਰਭਾਜਾ ਰਾਖਾਯਾ ਨਵਮੀ ਰਾਸ ਸੰਪੂਰਨ ਮਸਤ ਸੁਤ ਮਸਤੁ ਨੈਮਰਭਟੀ ਅੰਗੁ ॥ ੬੦ ॥

ਨੋਵੀਂ ਰਾਸਿ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਈ ॥

^੧ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਹਨ । (ਅ) ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੀ ਅੰਸ ਤੋਂ ਅਵਤਰੇ (ਜਨਮੇ) ਹਨ ।

^੨ਨਿਨਾਂ ਚਾਂਦੀ ਗੁਰੁ ਬਚਨ (—ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮਨੇ) ਨਹੀਂ (ਲਿਖਿਆ ਆਯਾ) । ^੩ਪਵਿਤ੍ਰ

ਜਗਨ ਬਾਲਾ ।

^੪ਪਾ—ਭਾਰੀ ।

ਰਾਸਿ ਦਸਵੀਂ ਚੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥
ਅਥ ਦਸਮਿ ਰਾਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅਰਥ—ਹੁਣ ਦਸਵੀਂ ਰਾਸ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਅੰਸੁ ੧. [ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਆਗਵਨ] ।

੧. ਇਸੁ ਦੇਵ—ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ—ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੋ ਜੀਵ ।
ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ, ਨਭ ਸਮ ਰਵਜੋ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਸੀਵ ॥੧॥

{

ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ=ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੫ ਵੇ
ਪਦ ਅਰਥ । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਰ ਦਾ ਕੋਈ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪੈ ਸਕੇ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਾਰ ਆਦਿ ਨਾ
ਉਪਜੇ । ਅਵੇਲ । ਨਭ=ਅਕਾਸ਼ । ਸੀਵ=ਦੇਵ, ਅਥਰੀ ।

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ (ਸਰੂਪ ਜੋ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਸੋ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੈ (ਵਿਰ ਉਹ ਸਾਹਿਬ)
ਅਕਾਸ਼ ਵਰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤੇ ਨਿਰਾ ਵਸਤੂਪਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ) ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਦੀ ਦੇਵ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ (ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਾਸ ੬ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧ ਦੇ ਮੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜੋਸ਼, ਵਿਕਾਰ, ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਟੇ
ਵਿਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਦਾ ਅਵੇਲ ਹੈ । ਵਿਰ ਵਸਤੂਪਕ ਹੈ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ, ਪਰ
ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਸੁਨ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਹਾਰ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬੀ ਹੈ । ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਵਰਤਨਹਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ‘ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕ’
ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰ ‘ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਾਇਨੁ’ ਬੀ ਹੈ ।

੨. ‘ਕਵਿ-ਭੰਡ’ ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਵਿਤ ॥ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਬਦਨ, ਸੁਭ ਮਾਤ ਕੀ ਸਦਨ ਸਦ, ਬਿਸਦ ਹਦਨ ਕੀ
ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨੀ । ਬੰਨੁ ਦੰਡ ਪਾਣੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸੁਜਾਨ
ਜਾਣੀ, ਸਭੈ ਮਨ ਭਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਅਭਿਰਾਮਨੀ । ਪੁੰਜ ਗੁਨਖਾਣੀ, ਗਨ

ਬਿਘਨ ਪਰਾਣੀ ਗਾਣੀ, ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ, ਸਲਿਤਾ ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ ।
ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੈ ਸਮਾਣੀ ਜਗ, ਬੰਦਨਾ ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਰਾਣੀ ਦਿਨ ਜਾਮਨੀ ॥ ੨ ॥

ਬਦਨ=ਮੁੱਖ । ਬਿਸਦ=ਚਿੱਟੇ [ਸਿਸ, ਵਿਸਦ] ।
ਬਿਸਦ ਰਦਨ=ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ । ਦਾਮਨੀ=ਬਿਜਲੀ ।
ਏਨੁ ਰੰਗ ਪਾਣੀ=ਰੋਧੇ ਰਾਸ ੪ ਅੰਤੁ ੧ ਅੰਕ ੧ ਵੇ ਅਰਥ ।
ਅਭਿਰਾਮਨੀ=ਇੰਦਰ । ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਨੱਗਣ ਵਾਲੀ ।
ਪਰਾਣੀ=ਭਜਾ ਵੇਣ ਵਾਲੀ, ਰੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ; ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ,
[ਸਿਸ, ਪਲਾਯਨ=ਫੌਜਵਾ] । ਗਾਣੀ=ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ=ਲਾਲ ਦੰਗ
ਦੇ ਵੱਧ ਵਾਲੀ । ਸਲਿਤਾ=ਠਈ ।
ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ=ਭੁਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਲਣ ਵਾਲੀ । ਮਾਣੀ=ਮਾਇਣ ਵਾਲੀ
ਭਾਵ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ । ਸਮਾਣੀ=ਦੋਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀ
ਗਈ । (ਅ) ਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਰਾਣੀ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਦਾਪਾ ।
ਜਾਮਨੀ=ਗਤਿ ।

ਅਰਥ—ਬੰਦਨਾ (ਦਰਗੇ) ਮੁਖੜੇ ਵਾਲੀ, ਸਦਾ ਖੁਸ਼ਟ ਮਤਿ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸਦੇ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ
ਨੋਡਾ ਬਿਜਲੀ ਵਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ । ਵੀਣੀ ਰੰਗ ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਬ ਵਿੱਚ ਹੈ (:) ਇੰਨੀ
ਏਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ (ਵੀਣਾ ਵਜਾਉਣ ਵਿੱਚ) ਸੁਜਾਨ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ
ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਇਹ) ਇੰਦਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ।

ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਤੇ 'ਸਾਧੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ' (ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ)
ਗਾਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲਾਲ ਦੰਗ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਬ ਹਨ ਤੇ ਚਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਠਈ (ਬਡ
ਚੰਡੀਰ) ਹੈ । (ਜੋ) ਮਨ ਅੰਦਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਸੂਰ੍ਧ
ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਵੀ ਰੋਬ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕਵਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸਦਾਪਾ ਨੂੰ ਵੇਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਵਜਕਤੀਵਾਨ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੁਭ ਮਤਿ
ਦੀ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਦਾਪਾ, ਵੁਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਜਲ ਹੋਵੇਦਾਂ ਸਮਾਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਜਾ
ਦੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਜਲ ਹਨ, ਵੱਸਦੇ ਹਨ । ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਾਹਿਤਜ ਵਿੱਚ ਵੁਸ਼ਨ ਵੁਸ਼ਨ
ਦੀ ਛਾਂਡ ਵੱਲ ਹੈ । 'ਵੀਣਾ ਰੋਬ ਵਿੱਚ' ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਮੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਦਾਤੀ ਵੇਣ ਤੋਂ ਹੈ ।
ਸਾਧੋ ਸਾਹਿਤਜ ਤੇਰਾਗ ਆਦਿ ਵੱਸਲ ਰੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਵੇਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਵੱਸਿਆ
ਹੈ । ਸਾਧੋ ਸਾਹਿਤਜ, ਕਾਵਜ, ਚਿੱਕਾਰੀ, ਸਿਲਪ ਆਦਿ ਰੁਣਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸ਼ਠਾਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਲਾ
ਫੋਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਸਲਿਤਾ ਵਰਗੀ ਚਾਲ ਹੈ ਤੇ ਰੋਬ ਲਾਲ ਹਨ ।
ਠਈ ਸਰ੍ਹਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰ੍ਹਤੀ ਪਿਆ ਸੀ । ਵਿਥ

ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇਹ ਕਟਾਖਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਦਰ ਰਹੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਬਣਤ ਤੇ ਉਚਾਰਣ ਨਦੀ ਦੀ ਚਾਲ ਵਤ ਰੀਝੀਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਹੋਥ ਲਾਲ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਮਿਣੀ ਅੱਰੇ ਜਲ ਵਿਚ ਕਮਲ ਵਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਹੋ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇਰਾ ਪਾਣੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ' । ਰੰਗ ਦਾ ਵਿੰਟਾ, ਜਮਨਾ ਦਾ ਕਾਲਾ, ਸੁਰੱਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਹੈ:—'ਅਰਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ'—ਹੋਥ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਅਰਣੀ ਹੈ, ਅਰਣੀ ਉਹ ਲਕੜੀ ਹੈ ਜੋ ਯਗ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੋਮ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਾਹਿਤਕ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਏ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹੀ ਹੈ ।

੩. ਇਸੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸਿੰਦਰ ਕੀਰਤਿ ਦੇਵਿਕਾ ਚਹੀਦਿਸਿ ਤਨਮੋ ਬਿਤਾਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨਮੋ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨ ॥ ੩ ॥

{ ਬਿਤਾਨ=ਵੇਵੇਆ । ਦੇਵਿਕਾ=ਵੇਵ ਦੀ ਚਲਣੀ । ਪਾਨ=ਹੋਥ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਵੇਵ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ (ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ) ਚਲਣੀ (ਵਾਂਝੂ ਉੱਜਲ) ਹੈ (ਇਸ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਮਾਣੋ) ਵੇਵੇਆ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਤੇ) ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਭਟ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੇਵੇਂ ਹੋਥ ਵੇਵੇਂ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

੪. ਇਸੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਰਨਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਨਿ ਧਰਨਿ ਮਨੀਦ ਬਿਲੀਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਪਦ ਪਦਮ ਕੋ ਬੰਦਨ ਬਿਘਨ ਨਿਕੀਦ ॥੪॥

{ ਧਰਨਿ ਮਨੀਦ=ਧਰਤੀ ਵਤ । ਪਦ ਪਦਮ=ਚਰਨ ਕਵਲ । }
{ ਨਿਕੀਦ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਅਜਰ (ਵਸਤੂ) ਦੇ ਜਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਤ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ (ਹੋਏ) ਹਨ, (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਿਘਨ ਨਾਸ਼ਕ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੫. ਇਸੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਕੁਲ ਭੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕਲਸ ਭੇ ਅਜਮਤ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੰਦ ਮੈ ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਧਾਰਿ ॥ ੫ ॥

{ ਕਲਸ=ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ [ਸਿੰਘ, ਕਲਸ=ਘੜਾ] । ਤੇ ਦਾ ਲੰਮਾ ਘੜੇ ਨੁਮਾ ਬਣਾਉ }
{ ਜੋ ਗੁੰਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲਸ ਦਾ ਅਰਥ }
{ 'ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ' ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ । }

[ਅਜਮਤਿ=ਕਰਾਮਾਤ । (ਅ) ਬਦੁਵਗੀ । [ਅਃ, ਅਜਮਤ] ।
ਅਨੰਦ ਸਿ=ਅਨੰਦ ਮਯ । ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ।]

ਅਰਥ—ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਬਿਖੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ
ਤੇ ਅਜਮਤ ਤੇ ਦਾਤਾ ਹੋਏ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ (ਸਿਰ) ਧਰਕੇ
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ
ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੰਦ
ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਹਿ ਬਛਿ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ਸੁਲਤਾਨ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । [ਅਃ, ਸੁਲਤਾਨ] । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਅਭੈਲ, ਚੇਤ ਰਹਿਤ ।}

ਅਰਥ—ਵੱਢੇ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਖੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤਿ
ਚਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ ਵੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਹਨ, ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ
(ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ) ਹਨ ਤੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਹੇਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਭਾਰਿਬੇ ਰਚਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਗ ਕਮਲ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥

{ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ=ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ । (ਅ) ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ
ਸਾਰ ਰੂਪ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੁ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ (ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ)
ਭਾਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੁ) ਗ੍ਰੰਥ (ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਰਚੇ ਜੋ ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬੀ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ ਹਨ,
(ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਧਰਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਭਵਿੱਖਜਤ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪ ਵੇਨੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਣੀ
ਬੀ ਉਚਾਰ, ਸੁਣਾ ਤੇ ਗਾ ਜਾਣੇ ਸਨ । ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਲੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ
ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ
ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੋਸ਼ ਰੂਪ ਨਿਕਲਤਿ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਲਾਭ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ
ਰਿਹਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਬਾਣੀ ਕੌਸੀ ਹੈ ? ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਗਲ

ਮੇਸਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਜੇ ਅਸ੍ਰੇਸਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਵੀਚਾਰ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੩ ਐਸ ੪੧ ਅੰਕ ੧੧ ਤੇ ੫੦ ਵੀਆਂ ਰੇਠਲੀਆਂ ਰੁਕਾਂ। ਫਿਰ
ਰਾਸ ੩ ਦੇ ਐਸ ੪੨ ਅੰਕ ੩੫ ਤੇ ੪੩ ੪੪ ਅੰਕ ੫ ਦੇ ਰੇਠਲੀ ਰੁਕ ਵੀ ਤੋਕੋ।

੮. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਹੋਇਦ ਜੀ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

ਕਟ ਨਿਖੰਗ, ਕਰ ਪਨੁ ਧਰੇ, ਸਿਪਨ, ਦੋਇ ਮਮਸ਼ੋਰ।

ਮਿਗ ਸ਼ੱਤੁ ਸਮੁਦਾਇ ਕੋ ਸੰਘਰ ਮਾਨੇ ਸਮ ਸ਼ੋਰ ॥ ੮ ॥

{ਸਮਸ਼ੋਰ=ਤਲਵਾਰ}।

ਸਮ ਸ਼ੋਰ=ਸ਼ੋਰ ਵਤ।

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਹੋਇਦ ਜੀ ਨੇ) ਲੋਕ ਵੇਖਾ, ੮੪ (ਵਿਚ) ਧਰੇ ਕੇ (ਪਿੱਠ
ਪਿੱਛੇ) ਚਾਲ ਤੇ (ਤਨ ਨਾਲ) ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਸਜਾਏ) ਰੰਗ ਵਿਖੇ ਮਿਗ (ਰੂਪੀ) ਸਾਰੇ
ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਰ ਵਾਂਝ (ਬਲ ਪ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮੇਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੯. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

ਕਰੇ ਰੰਕ ਤੇ ਰਾਵ ਗਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਬੈਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿਮਰੇਜਨ ਜਮ ਭੇ ਨਾ॥੯॥

{ਰਾਵ ਗਨ=ਸਾਠੇ ਗਾਏ। (ਅ) ਰਾਜੇ ਲੋਕ।

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋਂ (ਵਿਕ) ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਯੀ
ਕੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਲੋਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ (ਅਤ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਯਮ ਦਾ ਭੈ
ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ)।

੧੦. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਬਾਲਿਕ ਬਯ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਿੰ ਦਰਸਨ ਤੇ ਦੁਖ ਜਾਇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨੰਦ ਘਨ ਬੰਦੋਂ ਪਕਜ ਪਾਇ ॥ ੧੦ ॥

{ ਅਨੰਦ ਘਨ=ਅਨੰਦ ਦੇ ਏਦਲ, ਏਦਲ ਵਤ ਅਨੰਦ ਦਾਏ ਭਾਵ ਨਿਰੋਲ }
ਅਨੰਦ ਸਤੁਪ। ਪਕਜ ਪਾਇ=ਚਰਨ ਕਵਲ।

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ (ਜੋ) ਏਦਲ (ਵਤ) ਅਨੰਦ (ਦੇ ਦਾਏ) ਹਨ (ਤੇ
ਜੇਹੜੇ) ਬਾਲਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ)
ਦਰਸਨ ਤੋਂ ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੇਂ) ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੧੧ ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਸਿਮਰੇ ਹਾਦਰ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਚਾਦਰ ਸੇਵਕ ਬੰਦ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਦਰ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦ ॥ ੧੧ ॥

{ ਚਾਰ=ਦੇਖਯਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੇ ਰਾਸਿ ੬ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧੧ ਦਾ ਭਾਵ }

ਅਰਥ—(੧) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਮੂਹ ਮੋਢੀਆਂ ਦੇ ਦੇਖਯਕ (ਹਨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ (ਦੇ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ) ਆਦਰ ਨਾਲ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੧੨. ਇਸੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਮ ਤੋਮ ਕੋ ਹਰਤਾ ਭਾਨੁ ਮਨਿੰਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਦਾਸ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੨॥

{ ਤੋਮ=ਬਹੁਤ, ਅਧਿਕ, ਗੜ੍ਹਾ, ਭਾਰੀ [ਸਿਖ, ਮੋਮ=ਸਮੂਹ] }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੋ ਆਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਹਨ ਤੇ ਜੋ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਰੂਪੀ ਗੜ੍ਹੇ ਅੰਧੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰਜ ਬਤ (ਦੇਖੋ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਹਾਰ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ)।

[ਬਿਨਤੀ]

ਕਥਿਤ ॥ ਸਭੈ ਗੁਨ ਊਰ, ਭਰਪੂਰ ਭਯੋ ਔਗੁਨਨਿ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੂਰ ਹੂ
ਕੀ ਬ੍ਰਧਤਾ ਫਰਦ ਕੀ। ਹੋਯੋ ਮਨਿ ਚੁਰ ਚੁਰ, ਰਹੀ ਮਤਿ ਬੁਰਿ
ਬੁਰਿ ਦੋਖ ਰਹਜੋ ਦੂਰ ਦੂਰ, ਦਾਰੂ ਨ ਦਰਦ ਕੀ। ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ
ਪੂਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੁਰਨ, ਸੋ ਲਾਖਿ ਦੁਖ ਭੂਰ ਗਤਿ ਏਕਲੀ
ਨਰਦ ਕੀ। ਨਾਮ ਰੇ ਸਰਨ ਸੁਰ ਪਾਵਨ ਪਾਤਿਤ ਚੁਰ ਰਾਖਿ ਹੈਂ
ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਜ ਆਪਨੈ ਬਿਰਦ ਕੀ ॥੧੩॥

[ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਧਿਆਯ ੫੭ ਅੰਕ ੧੧੨।
ਇਹ ਵੀਦ ਉਥੇ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥ ਉੱਥੇ ਦਿਤੇ ਹਨ]।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਰਨੈਂ ਦਸਮੀ ਰਾਸ ਕੋ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ।

ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਹੋਵਹਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ॥ ੧੪ ॥

{ ਮਨਾਇ=ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ। ਪੂਜਕ । }

ਅਰਥ—ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਕੇ (ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ਦਸਮੀ ਰਾਸਿ
ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ)
ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ (ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ) ਸਹਾਈ ਹੋਣ।
[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਆਵੇਂਡ]

ਚੋਪਈ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਾਸੇ । ਦਾਸ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਲਸ
 ਬਿਲਾਸੇ । ਨੇਤੀ* ਮਾਤਾ ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਜਾਨੇ ਨਿਜਤਾਤਾ ॥
 ੧੫ ॥ ਹਿਤ ਕੇ ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਚਹਿਤਿ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੇ
 ਸੁਖ ਧਰਿ ਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਬਹੁ ਕਹਜੇ । ‘ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਦੀਨਘ
 ਤੁਮ ਲਹਜੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਸੇ ਰਾਖਹੁ ਮੇਲ । ਚਲੇ ਪਿਤਾਮੇ ਪੁਰਿ* ਕੈ
 ਗੋਲ’ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਜਨਨੀ ਬਹੁ ਭਾਖਾ । ‘ਪੁਰਿਕਰਤਾਰ ਚਲਨਿ ਕੀ
 ਕਾਖਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਜ ਮਸਿਦ ਧੀਰ ਮੱਲ ਏਕ । ਭੇਜੈ ਤਬਿ ਕਹਿ ਬਾਤ
 ਅਨੇਕ’ ।—ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਡਿਆਈ । ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਮਾਤ ਤੇ
 ਭਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਰ ਸ਼ਰੀਕ ਲੇਤਿ ਜੇ ਕੋਈ । ਨਹਿ ਆਛੀ ਹਮ ਕੋ ਕਿਮ
 ਸੋਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਆਵਹੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਏਕੋ ਸਦਨ ਭੇਦ ਕੋ ਨਾਂਹੀ—’ ॥
 ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਂਤਿ ਚਿਤ ਧੀਰਾ । ਕਹੀ ਮਾਤ ਕੀ ਮਾਨਿ ਗਹੀਰਾ ।
 ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਅਰੁਣਨਿ ਕੇਰੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਦਤੀ ਤਿਸ
 ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੁੰਦੁਭਿ ਰੋਬਨਿ ਹਨੇ ਬਸਾਏ । ਤਜਾਰੀ ਸਕਲ ਸਿਨ
 ਕਰਿਵਾਏ । ਪਰੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਬਰ ਜੀਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਭਟ ਧਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ ॥ ੨੧ ॥ ਚਢੇ ਪਾਲਕੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਚਮਤਕਾਰ ਦੀਪਤਿ ਬਹੁ
 ਭਾਇ । ਕੰਚਨ ਲਗਜੇ ਗੋਲ ਗਨ ਮੇਤੀ । ਲਰੀ ਬਾਲਰਾ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤੀ ॥
 ੨੨ ॥ ਸਰਬ ਸਨੁਖਾ ਕੇਰ ਸਮੇਤੀ । ਭੋਰੇ ਸਨੈਦਨ ਮਹਿ ਚਢਿ ਨੇਤੀ ।
 ਗਮਨੀ ਸਿੰਗਿ ਹਰਖ ਕਹੁ ਧਾਰਾਤਟ ਬਿਰ ਸਤੋਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਕੇਵਰ ਬਰੀ ਲਜਾਬਿ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਰਿਤਾ ਸਰਬ ਤਰਾਇ ਉਤਾਲਾ ।
 ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਪਰੇ ਪਾਰ ਤਟ ਮਾਰਗ ਚਾਲੇ ॥ ੨੪ ॥
 ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਤਿ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਯਰਏ । ਆਗੈ
 ਲੰਨਿ ਧੀਰਮੱਲ ਆਯੋ । ਅਨੁਜ ਸਮਾਜ ਪਿਖਜੇ ਬਿਰਧਾਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ । ਬੁਝਤਿ ਸਗਲੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬਤਾਵਤਿ । ਭੇਰਾ

*ਨੇਤੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ, ਅਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਤੇ ਧੀਰਮੱਲ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੱਖੋ
 ਵੱਖ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਕੇ । ‘ਚਾਛੇ ਜੀ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ।’ (ਮੇਰੀ ਬੀ)
 ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਚਲਨੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ । ਤੇ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਵੇਂ ਬੀ (ਅਰਥਾਤ
 ਮੇਰੇ ਇਕ ਵੇਰ) ਧੀਰਮੱਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘੋਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਨਿਹਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ।

*ਇਹ ਨਾਮ ‘ਨੇਤੀ’ ਤੇ ‘ਨੇਤੀ’ ਦੋਹਾਂ ਭ੍ਰਾਤਾ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ ।

ਕਰਸੇ ਆਨਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਉਪਬਨ ਛਾਯਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਤਾਹੀ ॥ ੨੬ ॥
 ਉਤਰੀ ਚਮ੍ਹੁ ਸੁਥਲ ਅਵਿਲੋਕਾ । ਹਰਖੇ ਹੋਰਿ ਨਗਰ ਕੇ ਲੋਕਾ । ਸਭਿ
 ਮਿਲਿ ਲੈ ਲੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰੇ । ਆਨਿ ਧਰੀ ਸਭਿਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕੀਨੋ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਸੰਗ । ਬੁਝੀ 'ਕੁਸਲ ਅਹੈ ਸਰਬੰਗ' ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਖ
 ਸੋਂ ਬਾਸ ਅਹੈ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ? ਕਹੋ ਜਥਾਰਥ ਜੈਸੇ ਉਰ ਮੈਂ । ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ
 ਨੇ ਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਚਵਿ ਗਏ ਨਰਨ ਸੁਖ ਚੀਨ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਰਕ ਸੈਨ
 ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਇਸ ਹਿਤ ਗੇ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ।—ਪਿਤਾ ਬਸਾਯਹੁ
 ਨਗਰ ਉਦਾਰਾ—। ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਦੇਵਨਿ ਹਿਤ ਧਾਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸਭਿਹੂੰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ । 'ਸਭਿ ਹੀ ਸੁਖ ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਸਭਿਗੁਰ
 ਮਾਲਿਕ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇਰੇ । ਕਿਮ ਸੰਕਟ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਰੋਛਾ
 ਕਰਤਿ ਹਾਥ ਦੇ ਸਾਰੇ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਕਸ਼ਟ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਤੁਰਕ ਸੈਨ
 ਜਬਿ ਗਨ ਚਵਿ ਆਈ । ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਲਗਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਗਰੋ
 ਨਗਰ ਬਚਾਵਨਿ ਕਰਿਓ । ਰਿਪੁ ਕੋ ਦਲ ਬਾਹਰ ਪਰਹਰਿਓ । ਕਰਤਿ
 ਰਹੇ ਬਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਪੁਰ ਤੋਂ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥
 ਕੈ ਖੜਗਨਿ ਸੋਂ ਕਟਾ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਕਰਤਿ ਹੋਲ ਤਤਕਾਲ ਮਰੇ ਹੈਂ । ਰਣ
 ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਸਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ । ਸਭਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ । ਤਬਿ ਕੋ ਸੰਕਟ ਨੇਰ ਨ ਆਯੋ । ਭਏ
 ਸਹਾਇਕ ਜਿਸ ਕਿਸ ਭਾਇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਬਝੇ
 ਜਤਨ ਤੇ ਨਰ ਬੁਲਿਵਾਏ । ਦੇ ਦੇ ਹਿਤ ਪੁਰਿ ਬਿਖੇ ਬਸਾਏ । ਰਬਿ ਕੋ
 ਬਸਹਿ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਕਨ ਗਾਵਹਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਅਬਿ ਗਾਦੀ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਆਪ । ਧਾਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਉਥਾਪਨ ਥਾਪ । ਇਮ
 ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਡਨਿ ਜਸੁ ਗੁਨੇ ॥ ੩੭ ॥
 ਸੁਨੇ ਚਹਿਤ ਗੁਨ ਬਹੁਰ ਤਿਨਹੂੰ ਕੇ।ਬਰਨਨਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਬਮ ਜਿਨਹੂੰ ਕੇ ।
 'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਰਬ ਕਿਮ ਆਏ ? ਕਹਾਂ ਬੰਠਿ ਕਰਿ ਪਾਵਨਥਾਏ ?' ॥ ੩੮ ॥

‘ਵੇਟਾ । ‘ਚੜ੍ਹਕੇ (ਕੀਰਤ ਪੁਰ) ਗਏ (ਪ੍ਰਸਾ) ਦਾ ਸੁਖ ਵੇਖਕੇ । ‘(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ
 ਜੀ ਨੇ ਮੋਹਿਆ) ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ) ਸੁਹਣਾ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ
 ਹੋਇਆ ਹੈ । ‘ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ । ‘ਪ੍ਰੇਮ । ‘ਥੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੀਰਾ ।

ਕਿਮ ਇਹੁ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਯਹੁ ? । ਅਪਰਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਮਹਿਲ
ਚਿਨਾਯਹੁ । ਕਹਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜੈਸੇ । ਕਿਧੈਂ ਸੁਨਯੋ ਬਡਿਯਨਿ ਤੇ ਕੈਸੇ’
॥੩੯॥ ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਓ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬੁਝੀ ਬਾਤ । ਸੁਨਿ
ਕੈ ਪੁਰਿ ਜਨ ਸਕਲ ਬਿਚਾਰਾ । ਹੇਤੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਬਦਨ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਖਮ ਕਿੰਚੇ ੯੯੫ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪਰ ਆਵਨਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੁਰਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਇਓ ਦੀ ਕਥਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਤੇ ਸੁਨਿ ਬੁਝਨਿ ਪੁਰਿ ਬਾਤ’ । ਹੁਤੇ ਬਿੱਧ
ਜੇ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਜਾਨਤਿ, ਭਨਯੋ ਬਿਤਾਂਤ:-॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ “ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ !
ਤੁਮ ਸਭਿ ਕ ਸੁਆਮੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਹਮ ਅਲਪੰਗਜ
ਕਹਾ ਕੁਛ ਕਹੈ’ । ਤਉ ਆਪ ਕੀ ਆਇਸੁ ਅਹੈ ॥ ੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਿਮ
ਦੇਖਯੋ ਹਮ ਤਬੈ । ਰਾਵਰ ਨਿਕਟ ਬਖਾਨੈਂ ਸਬੈ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ । ਗਮਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੇ ਗਿਨ ਕਰਿ ਮਨ ॥੩॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਲੇ ਚਾਲੇ । ਤੁਯਾਗਯੋ ਮਾਝਾ ਦੇਸ ਬਿਸਾਲੇ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਸੇ ਦਿਨ
ਚਾਰ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੱਲਨਨਿ ਕੁਲ ਪਰਿਵਾਰਿ ॥ ੪ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਾਦਰ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਕੈ । ਸ਼ਕਰਗੰਗ ਜਹਿ ਕੁਪ
ਬਠਾਯੋ । ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਹੁਤੇ ਤਰੋਵਰੁ ਸੰਘਨੀ
ਭਾਯਾ । ਡੇਰਾ ਕਰਯੋ ਭਲੇ ਮਨ ਭਾਯਾ । ਬਿੱਪੁ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਮਤਿਵਾਨ ।
ਸਾਥ ਸੰਘੋਸ਼ਾ, ਜੇਠਾ ਆਨ’ ॥ ੬ ॥ ਅਮੀਆਂ ਹੋਹਰ ਰਾਹਕ ਪਾਸ । ਮੁਹਰੁ
ਰਿਧਾਵਾ ਗੁਰਦਾਸ । ਉਂਦਾ ਦਾਉ ਦੋਇ ਹਰੀਕੇ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਗੁਰੁ ਕੈ ॥੭॥ ਬਸਹਿ ਗੁਮ ਲਘੁ ਤਬਿ ਇਸ ਬਾਇ । ਰਾਹਕ ਕੇਤਿਕ
ਸਦਨ ਬਨਾਇ । ਸੰਦੂ*, ਬੁਝਾ, ਅਰੁ ਪੀਰਾਣਾ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਾਮ
ਬਖਾਣਾ ॥ ੮ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਕਾਰਾ । ਸੁਨਿ ਆਏ ਕੁਛ ਲੇ
ਉਪਹਾਰਾ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਭਏ
ਸੁਖਰਾਸ ॥ ੯ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਖਿ ਗੋਸਾਈਂ । ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਓ ਹੇਤੁ
ਅਲਾਈ* ਦੀਸਹਿ ਜਾਚੀ ਹਮਕੋ ਅਵਨੀ । ਕਰੈਂ ਬਸਾਵਨਿ ਨਗਰੀ ਰਵਨੀ
॥ ੧੦ ॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ । ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਬਸਹਿ ਵਧਹਿ
ਵਿਵਹਾਰੇ । ਬਹੁ ਜਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਤੁਹਾਰਾ । ਅਰੁ ਸਫਲਹਿ ਗੁਰ ਸੇਵ

*ਨਗਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪੁੱਛਕ ਤੇ । **ਦੋਰ ।

*ਪਾਸ-ਸੰਘ ।

ਉਦਾਰਾ' ॥ ੧੧ ॥ ਰਾਹਕ ਸੁਨਹਿ ਧਿਰਾ ਦੁਇ ਤਿਨ ਕੀ। ਇਕ ਤੋ ਹੁਇ
ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਚਨ ਕੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਭਿ
ਰਾਵਰ ਕੀ ਥਾਈ' ॥ ੧੨ ॥ ਨਗਰ ਬਸਾਇ ਪਾਲਨਾ ਕਰੀਯਹਿ। ਆਪ
ਬਾਸ ਕਰਿ ਦਾਸ ਉਧਰੀਯਹਿ। ਦਰਸਨ ਦਰਸਹਿ ਅਨੰਦ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਹਮ
ਤੇ ਅਪਰ ਨ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ* ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚੇਨ। ਦੂਸਰ ਧਿਰ ਕੋ ਬੁਝੈ ਸਬੈ। ਸਰਧਾ
ਹੀਨ ਕਹਡਿ ਭਾ ਭਏ ॥ ੧੪ ॥ 'ਹਮਰੇ ਮਾਨਵ ਅਹੈ ਘਨੇਰੇ। ਅਵਨੀ
ਅਲਪ ਨ ਮੇਵਹਿ ਹੋਰੇ'। ਯਾਂਤੇ ਦਈ ਨ ਜਾਇ ਹਮਹੁ ਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ
ਕਹਿ ਗਿਰਾ ਤੁਮਹੁ ਤੇ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ। 'ਨਰ ਬੋਰੇ
ਛਿਤ ਬਹੁ ਰਹਿ ਜਾਇ। ਪ੍ਰਾਨੀ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਸਦਾਈ। ਅਵਿਨੀ ਰਹੈ
ਸਥਿਰ ਇਸਿ ਭਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਜਿਤ ਇਸਿ ਅਧਿਕ ਧਰਾ ਤਿਨ ਦੀਨਿ।
ਬਧਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਾਨਵ ਕੋ ਚੀਨ'। ਇਮ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਸੁ ਬਰ ਤਿਨ ਰਾਹਕ।
ਨਗਰ ਬਸਾਵਨਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਹਕ ॥ ੧੭ ॥ ਡੇਰੇ ਕੋ ਮੁਕਾਮ ਕਰਿ ਰਹੈ।
ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬਿ ਲਹੈ। ਬੋਲਦਾਰ ਬੁਲਵਾਇ ਮਜੁਰਾਭਿਰਿਕੈ
ਅਵਿਲੋਕਨੈ ਬਲ ਰੂਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਧ, ਭਗਤੁ ਤੇ ਆਇ। ਜੇ ਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਤੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਧੁਰ ਅਨਵਾਯੈ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਪੁਰਬ ਧੰਯਾਯੈ ॥ ੧੯ ॥ ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਸਿਮਰੇ ਨਾਮਾ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ
ਗੀਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਿਤ ਸੀਸ ਕੋ ਨਯਾਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਤਾਇ ॥ ੨੦ ॥ ਬੋਲਦਾਰ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦਈ। 'ਕਰਹੁ ਕੋਠ
ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਦਿਢ ਮਈ'। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੁ ਕਸੀ ਉਭਾਰੀ'। ਖਨਨਿ
ਹੋਤੁ ਅਵਿਨੀ ਮਹਿ ਮਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਹਾਲਜੋ ਭਬਿ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੀ। ਸਭਿ
ਲੋਕਨਿ ਮਨ ਸੰਸਾ ਕਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਉਰ ਕੀ ਜਾਨੀ। ਮੁਸਕਾਵਤਿ
ਬੋਲੇ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥ 'ਚਢੀ ਕਮਾਨ ਜੁ ਚਢਿ ਇਤ ਆਵੈ'। ਸੇ
ਉਤਰਾਹਿ ਅਪਨਿ ਘਰ ਜਾਵੈ। ਜੰਗ ਜੀਤਬੈ ਕੋ ਇਹ ਥਾਨ। ਮਰਹਿ
ਤੁਰਕ ਹੁਇ ਬੋਈਮਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਅਬਚਲ ਹੈ ਨੀਵ। ਜਾਇ

*ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਬੋਤੀ ਹੈ (ਔਰੋ) ਸਮਾਧਿਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖੀਂਦੇ। *ਸੁੰਦਰ। *ਕਹੀ ਉਠਾਈ। *ਕਮਾਨ
ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜੇ ਇਸ ਪੁਰੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਵੇਗਾ। *ਪਾਪ-ਹਮਰੇ ਅੰਤ ਉਹੋ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।

ਨ ਕਬਹੂੰ, ਰਹੈ ਸਦੀਵ। ਇਸ ਕਰਿ ਸਭਿਕੇ ਕ੍ਰਮੁ ਨਿਰਵਾਰ। ਲਗੇ ਮਦੁਰ
ਕਰਨਿ ਗਨ ਕਾਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਰੀ ਕੋਟ ਰਚਿ ਮਿਤਕਾ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ
ਸਿੰਭਾ ਦੁਚਿਰ ਉਤੰਗ। ਬਹੁਰ ਦੁਕਮ ਘਰ ਚਿਨਿਸੈ ਕਰਿਓ। ਇੰਦਰ
ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਧਰਿਓ ॥ ੨੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਸਭਿ ਬੀਚ। ਬਿਦਤ
ਹੋਇ ਕਹਿੰ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਲੋਕ ਬੁਲਾਵੈ। ਮਾਨ ਦਾਨ
ਦੇ ਘਨੇ ਬਸਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਪਰਜੈ ਬਜਾਰ ਸਘਨ ਅਹੁ ਇੰਦਰ। ਬਨਨਿ
ਲਗੇ ਪੁਨਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮੰਦਿਰ। ਧਨੀ ਦੇਕ ਧਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਲਪ
ਬਿਸਾਲ ਰਚੈ ਘਰ ਬਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਬਨਕ ਲਗੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਨਿ ਕੋ। ਲੇਤਿ
ਲਾਭ ਹੁਇ ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਨ ਕੋਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਗੁਰੁ ਬਸਾਯੋ। ਬਾਕ ਉਚਾਰਨੈ
ਬਿਦਤ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਬਰ ਅਰੁ ਸਾਪ ਰਾਹਕਨਿ ਜੋਇ। ਕਹੈ ਜਥਾ
ਦੇਖੇ ਦ੍ਰਿਗ ਸੋਇ। ਅਨਗਨ ਸੈਨ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਆਈ। ਪਿਖਿਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ
ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਘੋਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਕਰਿਓ। ਬੀਚ ਜਾਮਨੀ
ਸਿੰਘਰ ਪਰਿਓ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਲੀ ਬਹਾਦੁਰ। ਦੇਖੇ ਸੱਤ ਆਇ ਭੈ
ਹਾਦਰ ॥ ੩੦ ॥ ਦਾਰੁਨ ਜੰਗ ਮਚੈ ਇਕ ਸਾਗਰ ਲੈ ਤੋਗ ਤੋਮਰੋ ਤਰਵਾਰ
। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਚਵੇ ਤੁਟੰਗ। ਭਰਿ ਕਰਿ ਖਪਰੇ ਬਿੰਦ ਨਿਖੰਗ ॥
੩੧ ॥ ਅਲਪ ਚਮੁੰਹੀ ਹੋਤੀ ਸਾਬ। ਹਨੇ ਤੁਰਕ ਦਿਖਰਾਏ ਹਾਥ। ਸਿੰਘਰ
ਮਹਿ ਜੋਧਾ ਅਰੁ ਘੋਰਾ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਕੋਟ ਭਯੋ ਚਹੁੰ ਓਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲਨੈ
ਨ ਜਾਇ ਕਿਸ ਦਿਸਿ ਮਾਂਹੀ। ਵੇਤਿਕ ਮਿਤਕ ਭਯੈ ਇਸ ਜਾਹੀ। ਪੁਰਿ
ਕੋ ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਾਗੀ। ਬਚੀ ਚਮੁੰ ਕੁਛ, ਰਲ ਤਜਿ ਭਾਗੀ ॥ ੩੩ ॥
ਚਵੀ ਆਇ ਉਤਰਾਇ ਸੁ ਗਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਸਪੁਰਨ ਭਯੋ। ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਨਿਜ ਹਿਤ ਜਿਮ ਘਰ ਕਰੈ ਉਤੰਗ ॥ ੩੪ ॥
ਲਗੇ ਬਸਾਵਨਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੈ। ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਸੁਬਲ ਨਿਹਾਰੈ।
‘ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਕੋ’ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਤੁਰਤ ਮਸੰਦਨਿ ਉਦਮ ਕੀਨਿ ॥
੩੫ ॥ ਕਾਰੀਗਰ ਬੁਲਾਇ ਲਗਵਾਵੈ। ‘ਦੀਰਘ ਰਚਹੁ’ ਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਵੈ।
ਘਰ ਕ੍ਰਿਤ ਅਰੁ ਮਸੰਦ ਮਿਲਿ ਕੇ ਸਬਿ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਕਰੀ
ਤਬਿ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਾਬੈ ਦੇਸ ਮਝਾਟ। ਦੀਰਘ ਮੋਟ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਦਾਰ’। ਬਿਨਾ ਦਾਰ ਤੇ ਸਦਨ ਦਰਾਜ। ਬਨਤਿ ਨਹੀ ਕਿਮ, ਸਭਾ
‘ਇਥੇ’। ‘ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਰਾਜ’। ‘ਬਧੁਤ ਮੋਟੀ ਲਕੜੀ ਨਹੀ ਮਿਲਦੀ’। ‘ਵੱਡਾ,
ਲੰਮਾ [੩੪ ਦਰਾਜ]’।

ਸਮਾਸ^੧॥੩੭॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ॥ਖੋਜਹੁ ਦੁਰ ਨਿਕਟਿ,
ਜਹਿ ਭਾਰੀ॥ਜਿਤਿਕ ਮੇਲ ਕੋ ਲੇਵਹਿਕੋਇ॥ਦੇ ਕਰਿ ਆਨਹੁ ਕਾਰਜ ਹੋਇ
॥੩੮॥ਦਾਰ ਦਵਾਲ ਲਗੇ ਘਰ ਬਨੋ॥ਤਥਾ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਧਨ ਘਨੇ॥ ਸੁਨਿ
ਆਇਸੁ ਕੋ ਸਕਲ ਮਸੰਦ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਖੋਜਤਿ ਪਠਿ ਨਰ ਬੰਦ ॥੩੯॥
ਜਿਸ ਬਲ ਕਾਸ਼ਟ ਹੋਇ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਪਿ ਕੋ ਦੇਹੁ ਲਜਾਇ ਤਤਕਾਲ ।
ਦਰਬ ਜਿਤਿਕ ਲੈ ਸੋਤਿਹ ਦੇਹੈ॥ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ, ਘਰ ਦੀਹ^੨ ਬਨੈ ਹੈ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਬਖਸ਼ਾਵਤ ਵਸਾਵਟ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਠਨੈ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਵੇਂ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੩. [ਕਲਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ]।

ਏਧਰਾ ॥“ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਰ ਖੋਜਨਿ ਲਗੇ ਜਿਤਿਕ ਦਾਰ ਬਝ ਚਾਹਿ। ਕਰੀ
ਬਿਲੋਕਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਹੁ ਕਤਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ । ਕਰੀ ਅਰਜ ‘ਨਹਿ ਦਾਰ ਬਿਲੋਦ । ਦੁਰ ਕਿ
ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੁਦਾਇ।ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਥਾਇ ॥੨॥ ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਵੈਂ । ਜਥਾ ਹੁਕਮ ਘਰ ਤਥਾ ਬਨਾਵੈਂ । ਆਗੈ
ਜਿਸ ਰਾਵਰ ਕੀ ਮਰਜੀ । ਸੋ ਹਮ ਕਰਨੈ ਚਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ।’ ॥ ੩ ॥
ਜਬਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਏਵ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਸਿਖ ਬੰਠਨੈ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ॥ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਅਰਜ ਬਖਾਨੀ । ‘ਏਕ ਸਿੰਸਪਾ’ ਖਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥੪॥ ਜਿਸ
ਕੋ ਸਮ ਨਹਿ ਦੁਰ ਕਿ ਨੇਰੇ । ਪੀਨ^੩ ਬਝੀ ਅਰੁ ਦੀਹ^੪ ਘਨੇਰੇ । ਬਿਨ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੇ । ਕੋ ਨਹਿ ਤਿਹ ਦਲ ਤੋਰਨਿ ਪਾਵੇ ॥੫॥ ਕੋ
ਇਕ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤਿ ਤਿਸ ਮਾਹੀ । ਬਸਤਿ ਬਿਤਨੈ ਚਿਰਕਾਲਹਿ ਤਾਂਹੀ ।
ਬੀਸ ਬੀਸ ਕੋਸਿਕ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ । ਮਾਨਹਿ ਜਾਇ ਕਰੀਤਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ॥੬॥ ਗਨ
ਵਸਤੁਨਿ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰੈਂ । ਅਨਿਕ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ ਧਰੈਂ । ਜਿਤ
ਕਿਤ ਕੇ ਨਰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈਂ । ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰੈਂ, ਭਰਪਾਵੈਂ” ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈਂ । ‘ਗਮਨੈ ਸਿਖ ਕੋ ਤਿਤ ਹੀ ਥਾਨੇ ।
ਛੇਦਨ ਕਰੈ ਸਿੰਸਪਾ ਜਾਇ । ਜਿਸ ਤੇ ਘਰ ਕਾਰਜ ਸੁਧਰਾਇ’ ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਪਿਰਾਣੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਜਹਾ ਖਰੈਂ ਤਰੁ ਪੀਨ ਮਹਾਨਾ । ਕਰ
ਕੁਠਾਰ ਖਾਤੀ ਲੇ ਸਾਥ । ਗਯੋ ਤਹਾ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੯॥ ਜਾਇ
ਸਿੰਸਪਾ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ । ਖਰੀ^੫ ਦਾਰ ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਢ ਖਰੀ^੬ । ਖਾਤੀ ਨਾਮ

^੧ਸਭਾ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਾਲਾ (ਘਰ) । ^੨ਵੱਡਾ । ^੩ਟਾਪਲੀ । ^੪ਮੋਟੀ । ^੫ਲੰਮੀ (ਅ) ਭਾਰੀ ।

^੬ਖਰੀ, ਝੁਕਾਵੀ, ਨਿਗਰ । ^੭ਘੋੜੀ ।

‘ਸਧਾਰਣ’ ਕਹੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਅਹੈ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਨੇ
ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸਾਰੋ—ਇਕ ਤੋ ਬੈਭ ਬਨਹਿ ਸੁਭ ਭਾਰੋ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਮੰਦਰ ਬਨੇ । ਸਹੈ ਭਾਰ ਦਿਢ ਲਖੀਯਤਿ ਘਨੇ ॥ ੧੧ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ
ਲਕਰੀ ਪਾਕੀ । ਅਪਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਮਸਰ ਯਾਂਕੀ । ਔਰ ਕਾਰ ਘਰ
ਮਹਿ ਜਿਤ ਹੋਇ । ਕਾਸ਼ਰ ਕਾਂਡਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਜੋਇ—॥ ੧੨ ॥ ਨਿਕਟਿ
ਹੋਇ ਲੇ ਹਾਥ ਕੁਠਾਰਾ । ਛੇਦਨਿ ਹੋਤੁ ਸ ਓਜ ਪਹਾਰਾ । ਲਾਗਜੇ ਜਬਹਿ
ਸਿੰਸਪਾ ਮਾਂਹਿ । ਛੇਦਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਛਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਕਸਜੇ
ਸ਼ਬਦ ਬਿਛੋੜ ਤੇ ਤਬੈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪਿਰਾਣੇ ! ਮਮ ਗਤਿ ਸਬੈ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੋ
ਇਸ ਮਹਿ ਬਾਸਾ । ਤੂ ਪਹੁੰਚਜੇ ਅਬਿ ਕਰਸਿ ਬਿਨਾਸਾ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਅਰੁ
ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅਨੰਤਾ । ਤਿਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਸ ਨ ਚਲੇਤਾ । ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੋ ਕੁਛ ਨ ਬਿਗਾਰਜੈ । ਕਜੈਂ ਮੇਰੇ ਚਹਿ ਬਾਸ ਬਿਦਾਰਜੈ ॥ ੧੫ ॥ ਪੂਜਾ
ਅਧਿਕ ਜਗਤ ਮਹਿ ਮੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ ਲੋਕ ਅਕੋਰ ਘਨੇਰੀ । ਹਟਿ
ਰਹੀਅਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਛੋੜ ਬਿਦਾਰਹੁ । ਗੁਰ ਆਗੇ ਮਮ ਅਦਯ ਗੁਜਾਰਹੁ ॥ ੧੬ ॥
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਰੋਛਾ ਕੀਜਹਿ । ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਲੀਜਹਿ ।
ਇਮ ਕਹਿ ਸਗਰੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਜਿਮ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਸੁਨਿ
ਆਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਤਿਖਾਣ ਪੀਰਾਣਾ ਦੋਇ । ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ ਅਚਰਜ
ਹੋਇ । ਕਹੈ ਪਰਸਪਰ ‘ਨਾਹਿਨ ਆਛੇ । ਇਸ ਤਰੁ ਸਦਾ ਬਾਸ ਕੋ ਬਾਛੇ
॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦੀਨ ਹੁਇ ਬੋਲਤਿ ਬਿਨਤੀ । ਨਹਿ ਹੋਕਾਰ ਆਇ ਕੀ
ਗਿਨਤੀ । ਇਕ ਬਾਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਇ । ਬਹੁਰ ਬਿਦਾਰਹਿ ਗੋ ਤਰੁ
ਆਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗਮਨੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ
ਜਿਸ ਠੋਰ । ਹਾਥ ਸੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਸੁ ਮਹੀਰੁਹ
ਭਾਰੀ’ ॥ ੨੦ ॥ ਨਿਕਸੀ, ਛੇਦਨਿ ਲਗੇ, ਅਵਾਜ—ਕਜੈਂ ਮੇਰੇ ਤੁਮ ਕਰਤਿ
ਕੁਕਾਜ । ਮਨਤਾ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੰਤੇ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੋਟ ਚੜ੍ਹੰਤੇ
॥ ੨੧ ॥ ਤਰੁ ਬਿਨਸੇ ਤੇ ਬਿਨਸਹਿ ਸਾਰੀ’ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨ ਸਕਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਇਹ ਮਮ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਜਿਮ ਗੁਰ
ਵਰਮਾਇ—’ ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸੁ
ਘਰ (ਉਸਾਰਨ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੋਰ ਕੰਮ ਪਏਗਾ ਉਸ ਪਰ ਟਾਹਣੀ ਦਾ ਜੋ ਕਾਠ ਹੈ ਸੋ ਲੱਕੜ
ਜਾਏਗਾ । ‘ਬੁਹਯਾ । ‘ਉਹ ਫਿੱਛ ਭਾਰੀ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਮੰਨਤਾ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਬਿਸਾਲ। ਕਹੈ 'ਚਲੈਂ ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਤੀਰਾਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਹਿ
ਕਰਿ ਧੀਰ' ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਖਾਸੇ ਪਰ ਚਾਇ ਚਲੇ। ਪਿਖਨਿ ਬਿਛੁ
ਕੇ ਛੇਦਨਿ ਭਲੇ। ਸੇਵਕ ਬਿੰਦ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗਏਤਰੁ ਮਹਿ ਲਬਦ ਬਿਸਮ
ਉਰ ਭਏ ॥ ੨੪ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਨੇਰੇ। ਬਿਰ ਜਬਿ ਹੋਇ ਸਰਬ
ਹੀ ਹੋਰੇ। ਭਈ ਅਵਾਜ਼ ਨੀਮ੍ਰ ਕਰਿ ਨਮੋ। ਬਿਨਤੀ ਕਰਨਿ ਲਗਨੇ ਤਿਹ
ਸਮੋ ॥ ੨੫ ॥ 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਸਭਿ ਕੇ ਹੋ ਸੁਖਦਾਤਾ। ਮਮ ਸਥਾਨ ਕਿਮ
ਕਾਰਿ ਹੋ ਘਾਤਾ। ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਨਹਿ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਨੇ। ਕੋ ਮੇਰੇ ਅਪਰਾਧ
ਬਿਚਾਰਨੇ ? ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਘਨੇਰੇ। ਨੀਮ੍ਰੀ ਹੋਤਿ ਅਗਾਰੀ
ਮੇਰੇ। ਬਿਨਾ ਸਿੰਸਪਾ ਸਭਿ ਹਟਿ ਜੈ ਹੋਂ। ਨਹੀਂ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਪੁਨ ਦੇ
ਹੀ' ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਧਾਰਜ ਦੀਨੋ। 'ਤਰੁ ਦੀਰਘ ਤੇ ਦੇਸ਼
ਬਿਹੀਨੋ। ਕਾਸਟ ਰਹੇ ਖੋਜ ਨਹਿ ਪਾਯੋ। ਚਾਹਤਿ ਹੋਂ ਹਮ ਸਦਨ ਬਨਾਯੋ
॥ ੨੮ ॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਹੋਤੁ ਘਰ ਜਾਨਾ'। ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰੁ
ਸਮਾਨਾ। ਭਵ ਮਨਤਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਰਹੋਂ। ਜਹਾਂ ਬੰਭ ਦੇ ਸਦਨ ਉ-
ਸਾਰਹਿ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਹ ਠਾਂ ਹੋਵਹਿ ਪੂਜਾ ਤੋਰੀ। ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਬਨ ਜਾਹਿ
ਘਨੇਰੀ। ਪ੍ਰਥਮੇ ਤੇ ਕਹੁ ਮਾਨੈ ਜੋਇ। ਪਾਛੇ ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਹੋਇ* ॥
੩੦ ॥ ਕਰਹੁ ਸੁਖੇਨ ਬਾਸ ਕੇ ਭਹਾਂ। ਹੋਹਿ ਅਨੇਕ ਮੰਨਤਾ ਮਹਾਂ। ਨਹਿ
ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਦੁਚਿਤਾਈ'। ਪੂਰਬ ਤੇ ਅਬਿ ਬਨਹਿ ਸਵਾਈ' ॥ ੩੧ ॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੋਇ। ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ਹੋਇ। ਕਰੀ
ਬੰਦਨਾ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ। ਅਧਨੇ ਹਿਤ ਛੇਦਨ ਮਹਿ ਜੋਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ ਫੇਰ। 'ਸੁਨਹੁ ਤਿਖਾਣੁ ਸਪਾਰਣੁ ਹੋਰਿ ! ਜਿਤੋ ਸਬੰਭ
ਰਾਖਿਬੇ ਕਰਨੈ। ਕਾਰਿ ਸਿਨਤੀ ਕੋ ਭਲੇ ਸੁਧਰਨੈ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰਿ
ਕੇ ਇਹ ਠਾਂ ਤਜਾਰ। ਹੋਰਾ ਹੋਇ ਜਾਇਰੀ ਭਾਰ। ਬਹੁਰ ਸਕਟ ਪਰ ਧਰਿ
ਕੇ ਲਜਾਵਹੁ। 'ਬਖਭ ਬਿੰਦ ਤਿਹ ਸੰਗ ਲਗਾਵਹੁ' ॥ ੩੪ ॥ ਕਹਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਹਾਠ ਆਏ। ਸਵਕ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਸਮੁਦਾਇਧਾਰ ਕੁਠਾਰ
ਪੁਨ ਛੇਦਾਤ ਖਾਤਾ'। ਬਲ ਤ ਕਰਨ ਮੂਲ ਤੇ ਘਾਤਾ' ॥ ੩੫ ॥ ਬਹੁ ਨਰ

*ਘਰ ਲਈ ਦੁਰਲਭ ਲਕੜੀ ਦੇਖੀ ਹੈ। 'ਚਿਤਾ'। 'ਤਿਖਾਣ'। 'ਵੱਢ ਲਿਆ।

*ਇਕ ਅਕਾਲ ਦੀ ਪੂਜਾ। ਤੁਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਕੜੀ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ
ਆਚਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? 'ਦੇਹ ਮਗਰੋਂ' ਦੀਆਂ ਟੁਕੀਆਂ ਬਣਾਂ ਹਨ।

ਲਗਿ ਕਰਿ ਦੀਓ ਗਿਰਾਇ । ਕਦਨ ਸਿਕੰਧ ਕਰੈ ਸਮੁਦਾਇ । ਮਿਨ
 ਕਰਿ ਜਿਤੋ ਚਹਿਯ ਪਰਮਾਨ । ਤਿਤੋ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਪੀਨ ਮਹਾਨ ॥ ੩੬ ॥
 ਨੀਕੇ ਘਰਜੇ ਗੋਲ ਸਭਿ ਕਰਜੇ । ਆਕ੍ਰਿਤ ਸੁੰਦਰ ਕਰਿ ਤਹਿ ਧਰਜੇ ।
 ਬਿਖਭ ਬਿੰਦ ਜੁਭਿ ਸਕਟ ਮੰਗਾਯੋ । ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਮਿਲਿ ਤਹਾ ਚਵਾਯੋ ॥
 ੩੭ ॥ ਬਛੈ ਜਤਨ ਤੇ ਲਜਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਜਹਿ ਘਰ ਦਿਨਹਿ ਤਹਾ ਧਰਿ
 ਦੀਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਨ ਹਿਤ ਆਏ । 'ਸੁੰਦਰ ਘਰਜੇ' ਕਹਤਿ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੮ ॥ ਤਬਿ ਕਾਰੀਗਰ ਜਬੈ ਨਿਹਾਰਾ । ਖਰੋ ਕਰਨਿ ਕੋ ਬਜੋਤ
 ਬਿਚਾਰਾ । ਨਰ ਗਨ ਲਗੇ ਉਥਾਯਹੁ ਸੋਇ । ਖਰੋ ਕਰਜੇ ਆਛੈ ਬਲ
 ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਚਹਿਯਤਿ ਹਾਥ ਸਵਾ ਨੈ ਬੇਭਾ । ਭਯੋ ਕਮੀ ਪਿਖਿ ਰਿਦੇ
 ਅਚੇਭਾ । ਅਸਟ ਆਂਗੁਰੀ ਘਟ ਸੋ ਹੋਯੋ ਬਿਗਰਜੇ ਕਾਜ ਮਿਨਜੇ ਜਬਿ ਜੋਯੋ
 ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਰ ਨ ਪੋਯਤਿ ਹੈ ਸਮ ਯਾਕੇ । ਮੀਦਰ ਬਨਹਿ ਆਸਰੇ ਕਾਕੇ ।
 ਗੁਰ ਆਗੇ ਤਬਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੇ । 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਦੀਰਘ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੇ ॥
 ੪੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਜਤਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਅਸਟ ਆਂਗੁਰੀ ਭਯੋ
 ਬਿਹੀਨ' । ਸਗਰੋ ਸਦਨ ਬਿਗਰ ਕਰਿ ਜਾਇਜੇ ਇਸ ਪਰ ਅਬਿ ਚਿਨਹਿ
 ਬਨਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨਹੀਂ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਕਰਹਿ ਜਬਾ
 ਰਾਵਰ ਕੋ ਭਾਵੈ' । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲਿ ਆਏ ਤਹਾ । ਖਰੋ ਸਬੰਭ ਹੀਨ
 ਹੁਇ ਜਹਾ ॥ ੪੩ ॥ ਬਿਘਨ ਸਦਨ ਕੇ ਬਨਿਬੈ ਬਿਖੇ । ਠਾਂਵੇ ਮਾਨਵ
 ਸਗਰੇ ਪਿਖੇ । ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਹਿ ਮੁਖ ਭਾਖੇ । 'ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਬਿ ਕਹਾ
 ਭਿਲਾਖੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਰੀ ਭਰੁ ਛੇਦਨਿ ਕਰਿ ਦੇਯੋ । ਨਾਹਿਨ ਕਾਮ ਧਾਮ
 ਕੋ ਹੋਯੋ' । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਲਘੁ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਾ । ਭਯੋ ਬਿਛਲ ਹੀ ਦੀਰਘ
 ਪੀਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਫੁਰਮਾਵਨਿ । 'ਗੁਰ ਘਰ ਹਿਤ ਭਰੁ
 ਛੇਦਜੇ ਘਰਾਵਨਿ । ਅਪਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਵਧੈ ਹੁਤੋ ਇਹ
 ਬਿੰਦ ਸਭਾਲਾ' ॥ ੪੬ ॥ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸਦਨ ਮੈਂ । ਇਸ ਘਰ
 ਮਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਇਹ ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਕਹੇ । ਵਧਹਿ
 ਬਿਸਾਲ ਜਿਭਿਕ ਇਤ ਚਹੇ' ॥ ੪੭ ॥ ਸਭਿ ਨਰ ਬਿੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਠਾਵੇ ।
 ਤਤਛਿਨ ਅਸਟ ਆਂਗੁਰੀ ਥਾਵੇ । ਜਿਤੋ ਚਹਤਿ ਕਾਰੀਗਰ ਤਹਾ । ਭਯੋ
 'ਕੋਟ ਇਤੇ ਟਾਂਹਣ । 'ਮਿਣਤੀ । 'ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ [ਸੋਸਾ, ਆਕ੍ਰਿਤਿ-ਸੁੰਦਰਾ ।]
 'ਘੋਟ । 'ਭਾਲੀਆਂ ਸਟੇ ।

ਤਿਤਕ ਬਿਸਮੇ ਉਰ ਮਹਾਂ ॥ ੪੮ ॥ ਕਰਿ ਠਾਵੇ ਨੀਕੇ ਹਰਿਖਾਏ। ਰਹਿਏ
ਹੇਤੁ ਨਿਕੇਤ ਬਨਾਏ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜੇਤਿਕ ਚਲਿ ਆਵੇ। ਪ੍ਰਥਮ ਭੇਟ
ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੇ ਦੇਖਹਿ ਪਾਛੇ। ਇਸ ਮਨਤਾ
ਇਸ ਬਲ ਭੀ ਆਵੇ”। “ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਬੰਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਾਨਵ ਮਨਹਿ
ਭਾਵਨਾ ਸੰਗ ॥ ੫੦ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਤਿਸ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹਨੈ। ਪੂਜਾ ਭਈ
ਜਬਾ ਗੁਰ ਕਹਨੈ। ਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਜਬਿ ਭਯੋਤੁਰਕਨਿ ਸਾਬ ਬੈਰ ਬਧਿ
ਗਯੋ ॥ ੫੧ ॥ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਜਮਨ ਬਿਸਾਲੇ। ਆਏ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ
ਕਰਾਲੇ। ਸਿੰਘ ਲਰੇ ਬਹੁ ਬਨੇ ਬਹੀਦ। ਭਈ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਇਹਾ
ਰਸੀਦ ॥ ੫੨ ॥ ਪੂਜਨ ਥਾਨ ਜਾਨਿ ਖਲ ਮੂੜੇ। ਕਾਸ਼ਟ ਬੰਦ ਲਜਾਇ
ਕਰਿ ਕੂੜੇ। ਧਰ ਸਬੈਤ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹੀ। ਲਾਇ ਹੁਤਾਸਨ ਤੁਰਨ
ਤਾਂਹੀ” ॥ ੫੩ ॥ ਬਝ ਚਿੰਘਾਰ ਮਾਰਿ ਤਰਕਾਲ। ਮਿਤਕ ਜਮਨ ਕੇ ਮੂਰਛ
ਨਾਲ”। ਅਵਿਨੀ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ”। ਬਹੁਰ ਕਿਸੁ ਨੇ ਕਨੈਹੁਨ ਜੋਯੋ”
॥ ੫੪ ॥ ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸ ਬਲ ਸਿਖ ਜੇ ਜਾਇ। ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਇ। ਪੁਰਿ ਜਨ ਕਹਨੈ” ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਪੁਰੇ। ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ
ਰੂਰੇ” ॥ ੫੫ ॥ ਏਹਗ ॥ ਜਿਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝਨੈ ਹੁਤੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ।
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਇਏ ਦੀਨੋ ਸਰਬ ਸੁਨਾਇ ॥ ੫੬ ॥

ਸੁਭਾਸ਼ ਵਿਖੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਸਰਬ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨੇ ਨਾਮ ਤਿਤੀਥੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ॥ ੫੬ ॥

੪. [ਭਾਈ ਭਗਤ]।

ਏਹਗ ॥ ਜੇਸਰ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਨੀਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਭੇਰਾ ਕੀਨੋ
ਕੁਸ਼ਲ ਜੁਤਿ ਉਤਰਨੈ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਚ
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਕਰਨੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੁਖਾਰਾ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ
ਸੁਨਿ ਆਵੈ”। ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਕੇ ਸਿਖ ਲਜਾਵੈ” ॥ ੨ ॥ ਬਿਤੇ ਚੇਤ ਭਾ
ਪਰਬ ਬਿਸਾਖੀ। ਚਲੇ ਆਇ ਨਰ ਦਰਸਨ ਕਾਖੀ। ਸੰਗਲ ਦੇਸ ਦਾਸੁ

“ਇਥੋਂ ਅੱਗੇ ਕਵਯੋਕਤੀ ਹੈ। “ਉਸ ਅਵਾਸ ਠਾਠ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ
ਮੁਰਛਾ (ਹੋ ਗਿਆ)। “ਭਾਵ ਬੰਡ। “ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਅੱਖੀਂ) ਨਹੀਂ ਚਿੱਠਾ।

*ਭੰਗੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਸਰ ਅਲੀ ਨਵਾਬ ਨੇ ਮੋਢੀ ਬਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਏਡ ਸਾਬਿਆ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਮੰਦਰ ਮਿਸਮਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।
੧੮੧੩ ਥਿ। ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਟੱਤਕ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੀਤਾ। ਮੋਢੀ ਬਡਭਾਗ
ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਤੇ ਅਈਨਾ ਵੇਗ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਸੇ।

ਸਮੁਦਾਈ । ਅਜਮਤ ਪੂਰਨ ਭਗਤੁ ਭਾਈ ॥ ੩ ॥ ਦੀਪਮਾਲਕਾ ਅਪਰ
 ਬਸੰਦੇ । ਮਸਟ ਮਾਸ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੋਏਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੋਤਿਕ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਸਾਇ ਬਿਲੋਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੪ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਦੇਖਹਿ ਭਗਤੁ ਕੇ ਮੁਸਕਾਇ । ਹਸਨ ਹੇਤੁ ਮੁਖ ਗਿਰਾ ਅਲਾਵੈ । ਮਹਾਂ
 ਬਿੰਧ ਕੇ ਪਿਥਿ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੫ ॥ ਆਵਹੁ ਭਾਈ । ਕੋ ਅਥਿ ਘਰਨੀ । ਕਰਹੁ
 ਸਹੋਰਨਿ ਸੁੰਦਰ ਤਰੁਨੀ । ਕਹਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈ । ਹਸਹਿ
 ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਮਾਨ ਬਧਾਵੈ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਪਾਇਨ ।
 ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਬੈਠਹਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨਾਸਥਿ ਝੋਰਾ ਲਖਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੁ।
 ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰੁ ॥ ੭ ॥ ਗਮਨੈ ਘਰ ਤੇ ਮਗ ਮਹਿ ਆਯੋ ।
 -ਤਨ ਕੋ ਅੰਤ ਸਮਾ ਨਿਯਰਾਯੋ-। ਇਹ ਮਨ ਜਾਨਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭਯੋ ।
 -ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਾਰ ਬਹੁ ਕੀਯੋ ॥ ੮ ॥ ਬਰਖਾ ਕਰਹੁ ਸਹੋਰਨਿ ਕੋਈ*।
 ਕੈਸੇ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੁਇ ਹੋ ਸੋਈ । ਕਰਿਬੋ ਬਨਹਿ ਮੋਹਿ ਕਹੁ ਸਾਚਾ ।
 ਅਨਿਕਥਾਰ ਗੁਰਹਸਤਿ ਉਬਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਅਥਿਕੈ, ਮਮ ਤਨ ਤਸਿਬੋ ਹੋਇ।
 ਯਾਂਤੇ ਕਰਨਿ ਬਜਾਹ ਭਲ ਜੋਇ । ਨਹਿ ਤ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈ ਅਧ ਮਾਂਹਿ ।
 ਇਮ ਮੈ ਕਹੁ ਕਥਿ ਨੀਕੋ ਨਹਿ-॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਮਗ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤ
 ਆਵਤਿ । ਦੇਖੈ ਏਕ ਖੇਤ ਮਨ ਭਾਵਤਿ । ਪਾਕਨ ਲਗੈ ਬਾਜਰਾ
 ਭਰਾ । ਮਿਲੇ ਬਿਹੰਗਮ ਚੁਗਿਬੋ ਜਹਾ ॥ ੧੧ ॥ ਦ੍ਰਾਵਸ ਬਰਖਨਿ ਕੀ
 ਇਕ ਕੋਨਜਾ । ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ ਸਪੀਨਜਾ । ਕਰਤਿ ਉਭਾਵਨ ਖਗ
 ਸਮੁਦਾਇਆ । ਖੇਤ ਪਕਾਵਤਿ ਚੁਗਨਿ ਬਚਾਇਆ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਸੇ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਆਈ ।-ਇਹ ਰਾਹਕ ਕੀ ਸੁਭਾ ਸੁਹਾਈ । ਗੁਰ
 ਕੋ ਬਾਕ ਸਫਲ ਕਰਿ ਦੇ ਹੋ । ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਲੈਹੋ-॥ ੧੩ ॥
 ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਬਿੰਧ ਬਹੁ ਭਾਈ । ਹਾਥ ਲਸਟਕਾ ਚਲਤਿ ਟਿਕਾਈ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮਹਿ ਪਗ ਭਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਫਿਗ ਪਹੁੰਚੈ ਤਿਸ ਕੇ
 ਚਾਲਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰੀ ਤਿਸ ਹੋਰਾ । ਵੇਰੇ ਫਿਰਨ ਹੇਤੁ
 ਕਹਿ ਫੇਰਾ । 'ਬੁਟ ਕਾਸ' ਕੋ ਅਹੈ ਉਗਾਹ । ਇਸ ਤਿਯ ਸੰਗ ਕਰੋ ਮੈ

*ਰੁਣ ਦੀ ਵਾਰ । ਨੋਤਕੀ । *ਇਸ ਲਈ (ਰੁਣ) ਜੋ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਭਲੀ ਗਲ ਹੈ ।

*ਭਾਵ ਵਾਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । *ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਘਾਹ, ਕਾਜੀ ।

*ਪਾ:-ਸਹਿਜ ਦੁਆਇ ਬਾਕ ਕਹਿ ਜੋਗੀ । *ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਣ ਮੇਸਮ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਅੰਤ ਸੀ ।

ਬਜਾਹ ॥੧੫॥ ਭਾਈ ਭਾਰਜਾ ਮੇਰੀ ਅਬੈ। ਤਿਨ ਖਰਾ ਆਨਿ ਸੁਨਹੁ ਇਹ
ਸਭੈ*। ਕਾਸ ਬੂਟ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਾਂਹਿ। ਵੈਰ ਲਸ਼ਟਕਾ ਸਿਮ ਹੁਇ
ਬਜਾਹ॥੧੬॥ ਤਿਸ ਕੰਨਯਾ ਕਹੁ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ। ਮਹਾਂ ਬਿਧ ਤੇ ਸੁਨਭਿ
ਲਜਾਈ। ਕਛੂ ਨ ਬੋਲੀ ਤੁਸਨਿ ਠਾਨੀ। ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਸੁਨੀ ਜੁ
ਬਾਨੀ॥੧੭॥ ਭਾਈ ਮਗ ਚਲਿ ਪਰਜੈ ਅਗਾਰੀ। ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
ਮਝਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗਾਈ। ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਿ ਭਯੋ ਅਹਿ-
ਲਾਈ॥੧੮॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਬੰਠਨ ਪਾਸ। ਕਹਿਨੇ ਗੁਰੁ ਕੁਛ ਠਾਨਤਿ
ਹਾਸ। ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ! ਬਿਧ ਬਯ ਮਾਂਹੀ। ਕਰਨੈ ਸਹੋਰਨਿ ਘਰ ਕੈ
ਨਾਂਹੀ?।੧੯॥ ਨਿਰਬਲ ਅਬਿ ਸਰੀਰ ਹੁਇ ਗਯੋ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਰਸ ਬਹੁ ਨਿਤ
ਲਯੋ। ਨੀਠ ਨੀਠ ਮਗ ਆਵਹੁ ਚਲੇ। ਅਬਿ ਭੀ ਤਪ ਮਹਿ ਚਿਤ ਹੈ
ਭਲੇ’॥੨੦॥ ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਭਗਤੁ ਭਾਖਾ। ‘ਸਦਾ ਆਪ ਕੀ ਸਫਲਤਿ
ਕਾਖਾ। ਬਜਾਹ ਪੀਬ ਮਹਿ ਮੈਂ ਕਰਿ ਆਵਾ। ਬਨ ਤਿਨ ਆਦਿਕ ਸਭਿਨਿ
ਸੁਨਾਵਾ’॥੨੧॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਸੇ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਪੁਰੇ। ‘ਭਗਤੁ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ
ਗੁਨ ਰੂਰੇ। ਸਿੱਖੀ ਕੇਰਿ ਮ੍ਰਿਜਾਵਾ ਰਾਖਹੁ। ਗੁਰ ਘਰ ਕੈ ਮੁਖਿ, ਜਸੁ
ਅਭਿਲਾਖਹੁ’॥੨੨॥ ਪੁਨ ਮੇਲਾ ਬੈਸਾਖੀ ਕੇਰਾ। ਆਇ ਮਿਲਨੈ ਗੁਰ
ਨਿਕਟਿ ਘਨੇਰਾ॥ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਲਏ ਅੰਬਾਰਾ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਲਹੈ
ਸੁਖਸਾਰਾ॥੨੩॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਗਿ ਮੇਲਾ ਰਹਨੈ। ਸੁਖ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਲਹਨੈ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਗਏ ਪੁਨ ਸਾਰੇ। ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ
ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ॥੨੪॥ ਜਾਨਿ ਅੰਤ ਤਨ ਕੋ ਤਬਿ ਭਾਈ। ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
ਰਹਨੈ ਸੁਖਦਾਈ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪਰ ਕਰਿ ਰਹਨੈ। ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ
ਸੰਕਟ ਲਹਨੈ॥੨੫॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸਿਖ ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ। ‘ਇਨਹੁ ਕਸਰ
ਕਨੈਂ ਵੀਰਘ ਪਾਏ। ਜਿਨ ਕੋ ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਅਹੈ’। ਹਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਰੋਸੇ
ਰਹੈ—॥੨੬॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਮਿਲੇ। ਜਿਹ ਠਾਂ ਪਰੇ ਤਹਾਂ
ਕੋ ਚਲੇ। ਦੇਖਨੈ ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ ਚੋਗ। ਦੁਰਬਲ ਦੇਹਿ ਰਹਨੈ ਦੁਖ ਭੋਗ॥

*ਗਰ ਜਸ ਵੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੈ।

*ਜਾਨੁ ਚੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬੀਬੀ

ਦੀ ਕਲਜਲ ਵੀ ਇਸ ਕੋਤਕ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਤੇ ਭਾਈ ਦੇ
ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਪੂਰੇ ਸਤਿ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਫੀ ਉਮਰਾ ਸਤਵੰਤੀ ਤੇ ਜਤੀ ਰਹੀ ਹੈ।

†ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਨ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ
ਪ੍ਰਭੂਤ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤਾ ਸਨ।

੨੭ ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਬੁਝਨਿ ਲਗੇ ਹੋਇ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਪੂਰਨ ਅਹੋ । ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਕਿਮ ਬਡ ਦੁਖ ਲਹੋ ?’ ॥
 ੨੮ ॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਰਾਵਰ ਕੇਰੇ । ਸੋ ਸਹਾਇਤਾ ਚਹੈ ਅਗੈਰੇ । ਜੇ ਤੁਮ
 ਸਕੇ ਨ ਅਪਨਿ ਹਟਾਇ ਕਿਮ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ? ॥ ੨੯ ॥ ਮੁਨਿ
 ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਤਬਿ ਕਹਨੈ । ‘ਹਮ ਨੋ ਜਾਨਿ ਇਝੋ ਦੁਖ ਲਹਨੈ । ਗੋਧਨ’
 ਲੂਟ ਲੂਟ ਬਹੁ ਲਜਾਏ । ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਬਿਰਾਜ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਨ
 ਧੋਨਨਿ ਕੇ ਦੁਗਧ’ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਕੋ ਦੇਤਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਕਾਲਾ । ਸੋ ਲੇਖਾ
 ਅਬਿ ਇਹਾ ਨਿਬੇਰੈ । ਲੈਕਰਿ ਗਮਨਹਿ ਨਾਹਿ ਅਗੈਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਮਲ
 ਹੁਇ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਇ । ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ’ । ਮੁਨਿ ਕੇ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੀਸ ਬੁਕਾਯੋ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਧੰਨ’ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਇਮ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਦੁਖ ਕੋ ਪਾਇ । ਅਤੀਸਾਰ ਨਿਤ ਚਲਨੈ ਸੁ ਜਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਮਰਤਿ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਾ । ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਯਹੁ ਬਡਭਾਗਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਮੁਨਤਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸਿੰਗਿ ਮਸੰਦ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਦਾਹਿ
 ਦੇਨਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ । ਰਚਨੈ ਬਿਬਾਨ ਲਾਇ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਗਨ ਚਰਨ ਤੇ ਮੰਗ ਸਿਧਾਰੇ । ਵਹਿਰ ਗਏ ਮਿਲਿਗੇ ਸਿਖ ਸਾਰੇ ।
 ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਦੈ ਕਰਿ ਇਕ ਠਾਇ । ਦਿਯੋ ਚਿਖਾ ਪੁਰ ਪੁਨ ਪੈਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਭਏ
 ਤਜਾਰ ਲਾਂਬ ਕ ਹੇਤੁ । ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੇ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ
 ਸਿਖ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ । ਕਰੈ ਹਟਾਵਨਿ, ‘ਹੇ ਸੁਖਕੰਦ !’ ॥ ੩੬ ॥ ਕਰਹੁ ਅਪਰ
 ਕੋ ਹੁਕਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੇ ਲਾਂਬੁ ਸਿਖ ਹੈ ਜੁ ਬਿਸਾਲਾ’ । ਮੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਨੈ
 ‘ਉਚਿਤ ਹੈ ਹਮ ਕੋ । ਇਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਨਾਹਿਨ ਕੁਛ ਤੁਮ ਕੋ ॥ ੩੭ ॥ ਰਾਮ
 ਦਾਸ ਗੁਰ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਅੰਸ’ ਜਨਮ ਇਹ ਧਾਰੇ । ਯਾਤੇ ਹਮ
 ਕੋ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨੈ । ਲਾਂਬੁ ਦੇਨਿ ਭਲੇ ਮਨ ਮਾਨੈ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਕਹਿਕੈ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਧਰਨੈ । ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦਾਹੁ ਸੋ ਕਰਨੈ । ਸਰਬ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
 ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਲਾਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਿਲਾਲ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ
 ਨਿਜ ਬਲ ਆਏ । ਬੈਠਿ ਜਥੇਚਿਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਸੁਜਸੁ ਕਹਨੈ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਆਪਾਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਹਤਿ ਪਾਪ ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ

‘ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਤੁਸਾਂ ਤੋ’ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ‘ਗੁਰਿਆਂ ਤੁਪੀ ਧਨ’ । ‘ਉੱਧ’ । ‘ਕਲਾ, ਆਤਮ
 ਸੰਤੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਕਿਣਕਾ’ । ਯਥਾ:- ‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਬਿਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਤ’ । ‘ਜਲ (ਨਾਲ)’ ।

ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਸੇ ਮਦ ਧਾਰਿ। ਬਹੁਰ ਕੁਚ ਕੀਨੋ ਨਿਜ
 ਭੋਰਾ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਹੋਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਧੌਂਸਾ ਧੰਕਾਰਤਿ ਚਲਿ
 ਆਗੇ। ਸਾਥ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖ ਬਛਭਾਗੇ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋ ਸੈ ਭਟ ਸੰਗ। ਚਵਿ
 ਕਰਿ ਚੰਚਲ ਚਲਹਿ ਤੁਰੰਗ ॥ ੪੨ ॥ ਉਛਹਿ ਧੁਲ ਛਾਦਹਿ ਅਸਮਾਨ।
 ਹੋਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਹਯਨਿ ਮਹਾਨ। ਗੁਮ ਮੁਕੰਦ ਪੁਰਾ ਇਕ ਬਾਨ*। ਸਨੇ
 ਸਨੇ ਭਹਿ ਉਤਰੇ ਆਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਰਹਿ ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਏ।
 ਗਾਏ ਕਿਲਕ* ਬਿਰਛ ਹੁਇ ਆਏ। ਅਬਿ ਲੋ ਤਹਾਂ ਖਰੀ ਤਰੁ ਬਨੀ*। ਹਮ*
 ਨੋ ਕਰੀ ਨਿਹਾਰਨਿ ਘਨੀ ॥ ੪੪ ॥ ਕੁਚ ਕਰਨੇ ਤਹਿ ਤੇ ਚਵਿ ਚਲੇ।
 ਸਤ੍ਰੁਦ੍ਰੁਥ ਸਲਿਛਾ ਉਤਰੇ ਭਲੇ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਕਰੇ ਮੁਖ ਆਏ।
 ਸਿਛਹੁ* ਪਿਛਾਮਾ* ਜੰਗ ਮਚਾਏ ॥ ੪੫ ॥

*ਭਾਸਿ ੧੦ ਪੰਨਾ ੪੭੮੬ ਤਕ। ਭਾਸਿ ੧੦ ਪੰਨਾ ੪੭੮੬ ਤਕ।

ਪ. [ਕੋਝੇ ਤੇ ਮਨੁਸਕੇ ਰਾਹਕ]।

ਏਥਾ ॥ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ। ਰਾਹਕ ਕੋਝੇ
 ਸਹਿ ਬਸਹਿ ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਭਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰਿ
 ਕੀਨਸਿ ਭੋਰੇ। ਲਸਕਰ ਸੰਗ ਤੁਰੰਗ ਬਛੋਰੇ। ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋਇ ਸੈ
 ਰਹੇ। ਬਲੀ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਭਟ ਅਹੇ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਆਗਵਨ ਦੇਸ ਨਰ
 ਭਾਹੁ। ਸੇਵਾ ਹੋਤ ਆਇਗੇ ਪਾਹੁ। ਪੁਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਆਏ। ਲਲਾਬੰਗ
 ਕੰਬਰ ਜਬਿ ਘਾਏ ॥ ੩ ॥ ਭਬਿ ਮੇਲਾ ਇਕ ਲਗਨੇ ਬਛੋਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ*
 ਗਮਨੇ ਹੁਤੇ ਅਖੇਰਾ। ਸੁਨਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਆਏ। ਹਿਤ
 ਦਰਸਨ ਕੇ ਨਰ ਉਮਛਾਏ ॥ ੪ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨ ਬਹੁ ਕਰੇ। ਸਸਤ੍ਰੁ
 ਸਹਤ ਪਿਖਿ ਆਨੰਦ ਧਰੇ। ਬਬਿ ਇਹ ਕੋਝੇ ਰਾਹਕ ਬੰਦ। ਕਰਹਿ ਮਾਲਕੀ
 ਵਧਹਿ ਬਿਲੀਦ ॥ ੫ ॥ ਕੁਲ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਮਿਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਸਭਿ ਪਰਿ
 ਅਪਨੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ। ਮੇਲੇ ਬਿਖੇ ਓਜ ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਨਿਜ ਮਰਜੀ
 ਅਨੁਸਾਰਿ ਚਲਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸੈ ਭੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਚਿਗ ਆਏ। ਹਾਥ
 ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ। ਹੁਤੇ ਬੰਦ
 ਅਰੁ ਆਪੁਧਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਭਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕ ਗੁਸਾਈ*। ਜੋ ਸਮੁਦਾਇ
 *ਕੋਲੇ। *ਭ੍ਰਾਤਾ ਦੀ (ਮਨੇ) ਵਧੀ ਦੁਰ ਤਕ ਖਰੀ ਹੈ। *ਭਾਵ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ।
 *ਜੋਧਾ। *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ। *ਠੀਕ ਪਤਾ ਇਹ ਹੈ:- ਹਕੀਮਪੁਰ ਮੁਕੰਦ ਪੁਰ ਗੁਮੇ
 ਕੇ ਮੱਧਾ ਵਛਭਾਗੇ ਸੇ ਦਸ ਰੋਸ ਪੁਰਬ-ਨਲਕ ਸਭ। [ਦਿਸ਼ਾਵਾਰੀ ਘੋੜੀ ਛਿਤ ਕੁਮਾਰੀਰਬਰਿ ਹਿ]

ਖਰੇ ਅਗੁਵਾਈ । ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਸ ਬਲ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੇਲਾ ?’ । ਕਿਸ
 ਕਾਰਨ ਤੇ ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ ?’ ॥੯॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ । ‘ਹਮਰੇ
 ਬਡੇ ਭਯੋ ਇਸ ਠੋਰੇ । ਬਰਕਤਵੇਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲਾ । ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ
 ਕੋ ਦੇ’ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਇਹ ਮੇਲਾ ਲਗਿ ਭਾਰੀ । ਮਿਲੈ
 ਆਨਿ ਕਰਿ ਜੋ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਸਭਿ ਕੀ ਅਰਜ ਸੁਨਹਿ ਅਰੁ ਦੇਤਿਨਰ ਤੇ
 ਅਪਨਿ ਉਪਾਇਨ ਲੇਤਿ’ ॥੧੦॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬੋਲੇ ਸਹਤ ਬਡਾਈ । ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਸਾਈ । ਬੁਝੇ ਬਹੁਰ ‘ਕਹਾਂ ਅਥਿ ਸੋਈ ?’ । ਜਿਸ ਤੇ
 ਬਾਛਤਿ ਲੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੧॥ ਕਿਤ ਬੈਠੈ ਸੋ ਬਡੇ ਤੁਮਾਰਾ ? । ਲੇਤਿ
 ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਥਾ ਉਚਾਰਾ’ । ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਪੁਨ ਕਹੈ । ‘ਸਭਿ ਮੇਲੇ
 ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਅਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕਾਮਨਾ ਦੇਤਿ । ਤਿਸ
 ਹਿਤ ਬੈਦਤਿ ਸੋ ਨਿਜ ਲੇਤਿ’ । ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ । ਮਾਨਵ
 ਮਿਲੇ ਅਧਿਕ ਗੁਨ ਗਾਇ’ ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨਾ । ਗੁਨ
 ਰਾਹਕ ਕੋ ਮੂਰਖ ਜਾਨਾ । ਤਿਨ ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋ ਨਰ ਪਰਧਾਨਾ । ਅੰਗੁ
 ਖਰੇ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੧੪॥ ‘ਮੂੰਦ ਬਿਲੋਚਨ ਰਿਦੇ ਜਨਾਵੈ’ । ਅਬਹਿ
 ਤਾਹਿ ਕੋ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਵੈ’ । ਦੇਖਿ ਲੀਜਿਯਹਿ ਅਪਨਿ ਵਡੇਰਾ । ਜੋ ਮੇਲੇ
 ਮਹਿ ਰਮੈ ਜਿਠੇਰਾ’ ॥੧੫॥ ਮਾਨਿ ਬੈਨ ਕੋ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ । ਛਰੀ ਰੁ ਕਰ
 ਮਹਿ ਕਰੁਣਾ ਐਨ । ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਸਿਰ ਧਾਰਨ ਕਰੀ । ਅਪਨਿ ਬਡੇ ਕੀ
 ਸੋਈ ਪਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਧਰਿ ਮਾਰ ਮਾਰੇ ਗਯੋ । ਅਥਿ ਤਨ
 ਕਾਕ ਪਹਾਰੀ ਭਯੋ । ਇਕ ਉਚੀ ਰੋਗੀ ਪਰ ਸੋਇ । ਰਹੈ ਬੈਠਿ ਸੁਧ
 ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਇ ॥੧੭॥ ਅਥਿ ਅੰਸੀ ਸੁਧ ਉਰ ਹੁਇ ਆਈ । ਪੁਨ ਬੁਝਨਿ
 ਕੀਨਿਸਿ ਗੋਸਾਈ । ‘ਕਹੁ ਅਥਿ ਕਿਸ ਬਲ ਤੋਹਿ ਬਡੇਰੇ ?’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਉ
 ਜਥਾ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ’ ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਤਾਹਿ ਬਡਾਯੋ । ‘ਹਮਰੇ ਬਡੇ
 ਕਾਕ ਤਨ ਪਾਯੋ । ਉਚੀ ਰੋਗੀ ਪਰ ਅਥਿ ਬੈਸਾ । ਅਹੈ ਪਹਾਰੀ ਬਾਇਸ
 ਜੈਸਾ’ ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬੁਝੈ ‘ਇਸ ਬਲ ਮੇਲਾ । ਕਹੁ ਕਿਸ ਕੋ ਬਡੇ
 ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ ?’ । ਸੁਨਿ ਕੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਯਹੀ । ‘ਭੇਡ ਚਾਲ ਲੋਕਨਿ
 ਕੀ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਤ ਦਿਖਿ ਏਕ ਭੇਡ ਚਲਿ ਜਾਇ । ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੀ
 ‘ਭਾਵ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ । ‘ਤਿਸਨੂੰ (ਜੋ ਕੋਈ) ਹਿਤ (ਨਾਲ) ਬੈਠਾ
 ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ (ਉਸ ਤੋਂ) ਆਪਣੀਆਂ (ਕਾਮਨਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ‘(ਤਿਨੂੰ ਤੋਰ) ਰਿਦੇ
 ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ । ‘ਪਹਾਰੀ ਕੀ ਵਰਗਾ ।

ਧਾਇ ਸਿਧਾਇ । ਤਿਮਹੀ ਜਗ ਕੇ ਮੁਰਖ ਨਰ ਹੈਂ । ਪਿਖਿ ਚਲਿ ਜਾਇ,
 ਬਿਚਾਰ ਨ ਉਰ ਹੈ ॥੨੧॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ
 ਕਸਾ ਪਾਸ ਸਿਧਾਏ^੧ । ਕਹਨੈ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਜਬਹਿ ਹਵਾਲ । ਭਏ
 ਅਚੇਭੇ ਰਿਦੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੨ ॥ ‘ਹਮ ਹੇਕਾਰ ਛੁਛ ਹੀ ਕਰਤੇ । ਸਭਿਗੁਰ
 ਪੁਰਖ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭਿ ਧਰਤੇ । ਜਿਨਹੂੰ ਬਡੇ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਖਾਏ । ਸਿਰ ਧਰ
 ਛਹੀ ਬਿਭੇਤ ਜਨਾਏ’ ॥੨੩॥ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਨੀ । ਸ਼ਰਧਾ
 ਰਿਦੇ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਠਾਨੀ । ਭੁਮ ਰਾਜ ਕੇ ਤਉ ਹੇਕਾਰ^੨ । ਮਨ ਮੈਂ ਰਾਖਨੈ,
 ਨਹਿ ਨਿਰਵਾਰਿ^੩ ॥੨੪॥ ਸਭਿਗੁਰ ਕਰਿ ਅਖੇਰ ਗੇ ਡੇਰੇ । ਉਤਰਿ ਬਿਰੇ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ
 ਕਰਿ ਮਨ ਭਾਏ ॥੨੫॥ ਸਕਲ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰੇ ਹੈਂ । ਕੁਛੁਕ ਉਪਾਇਨ
 ਅੰਗੁ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥੨੬॥ ਭੁਮ ਮਾਲਕੀ ਅਪਨੀ ਜਾਨੈਂ । ਯਾਤੇ ਉਰ ਅਹੇਕਾਰ
 ਮਹਾਨੈ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਜਿਮ ਕਿਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ੨੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਰਾਹਕ ਕਹੈਂ । ‘ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ
 ਰਾਵਰ ਅਹੈ’ ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਹਮੈ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁ ਪਥ ਚਲਾਵਹੁ
 ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਅਪਰ ਤੁਮਾਰੇ । ਹਮ ਭੀ ਬਨਹਿ ਤਥਾ
 ਅਨੁਸਾਰੇ । ਦੇਤੇ ਰਹਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਦਾ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ
 ਜਦ ਕਦਾ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਲਖਿ ਤਿਨ ਖੋਟੇ । ਉਰ ਹੇਕਾਰੀ ਬਹੁ
 ਮਤ ਮੋਟੇ । ਕਹਨੈ ਕਿ ‘ਹਮ ਨਹਿ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵੈਂ’ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ
 ਪਾਵੈਂ ॥੩੦॥ ਸਿੱਖੀ ਪਦ ਲੇ ਨਿਰਹੇਕਾਰੀ । ਕਬਹੂੰ^੪ ਨ ਬਨਹਿ ਬਿਸਾਲ
 ਮਿਕਾਰੀ । ਤਿਸ ਕੇ ਹੋਹਿ ਸਹਾਯਕ ਸਦਾ । ਹਲਤ ਪਲਤ ਦੁਖ ਲਹਹਿ
 ਨ ਕਦਾ ॥੩੧॥ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨਿ ਉਪਾਯਨ ਜੋਈ । ਹਮਰੇ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਾਹ ਨ
 ਕੀਈ । ਤੁਮਰੀ ਵਸਤੁ ਅਕੋਰ ਨ ਲੇਹੀਂ । ਅਪਨੀ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇਹੀਂ^੫
 ॥੩੨॥ ਇਮ ਜਬਾਬ ਜਬਿ ਸਭਿਗੁਰ ਦਯੋ । ਨਹੀਂ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਪੁਨ ਪਦ
 ਲਯੋ ।—ਅਵਿਨੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਹਮ ਅਹੈ—। ਇਸ ਹੇਕਾਰ ਤੇ ਅਫਰੇ ਰਹੈਂ
 ॥੩੩॥ ਧਰੇ ਮੌਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੇ ਗਏ । ਨਹਿ ਬਡ ਭਾਗਤਿਨਹੂੰ ਕੇ ਭਏ ।
 ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਹਟਾਏ । ਨਹੀਂ ਆਪਨੇ ਸਿੱਖ ਬਨਾਏ ॥ ੩੪ ॥

ਕੀ ਲੰਕੇ ਜਾਵੀਗੇ । ^੧ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਫੈਕਾਰ । ^੨ਗੁਰ ਨਾ ਕੀਤਾ । ^੩ਪਾ:-ਬਹੁਲ ।

ਤਿਸ ਥਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ ਡੇਰਾ ਦਿਯੋ ਲਗਾਇ । ਕੁਲ
ਮਰਾਜ ਕੇ ਰਾਹਕ ਜੇਈ । ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇਈ ॥ ੩੫ ॥ ਬਸਜੋ
ਚਹੈ ਕਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਸੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਥਿਰਤਾ ਕਿਤਹੂੰ ਹੋਇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੁਨੇ ਜਬ ਆਏ । ਮਿਲਨਿ ਗਏ ਹੂੰ ਕੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ
ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨਾ । ਆਨਿ ਲਗੇ ਤਤਛਿਨ ਗੁਰ ਪਾਇਨਾ । ਬਡੇ
ਭਾਗ ਅਬਿ ਭਏ ਹਮਾਰੇ । ਦਰਸ ਆਪ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਸਲ ਬੁਝ ਕਰਿ ਤਿਨਕੀ । ਆਸ਼ਾਸਨ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ
ਕੀ । ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਸਕਲ ਬਨਾਏ । ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਲੇ ਮਗ ਪਾਏ ॥
੩੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਕਰੈ । ਸੇਵਹਿ ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਧਰੈ ।
ਬੈਠਹਿ ਨਿਕਟਿ ਸਦੋਵ ਸੁ ਆਏ । ਜਿਮ ਭੂਪਤਿ ਚਾਕਰ ਕੇ ਭਾਏ ॥ ੩੯ ॥
ਕਬਿ ਕਬਿ ਕੌਰੇ ਗੁਰ ਦਰਸੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਨ ਨੰਮ੍ਰਿ ਬਨੈ । ਸਿੱਖੀ ਪਦ
ਨਹਿ ਦੀਨਸਿ ਤਿਨ ਕੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਲਖਿ ਬਿਕਾਰ ਬਡ ਮਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਦਸਮਿ ਰਾਸਿ 'ਕੌਰੇ ਰਾਹਕ' ਪੁੰਨਭ ਚਰਨਣ ਨਾਮੁ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਮਦ੍ਰਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਹਕ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤੇ ਕੇਤਿਕ ਦਰਸ ਤਹਿ ਟਿਕੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਕਟਿ
ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਿੱਖ ਬਨਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਹਕ ਜੋ
ਮਰਾਜ ਕੇ ਅਹੈ । ਤਿਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਰਹੈ । ਨਹਿ ਕੌੜੇ ਤਿਨ
ਆਦਰ ਕਰੈ । ਸਭਾ ਮਹਿ ਤਿਨਕੇ ਪਰਹਰੈ ॥ ੨ ॥ "ਇਹ ਪਰਦੇਸੀ ਕਿਤ
ਤੇ ਆਏ । ਕਰਹਿ ਗੁਜਰ ਬੈਠੇ ਇਸ ਥਾਂਏ" । ਤਿਨਪਰ ਹੁਕਮ ਕਰਤਿ ਸਦ
ਰਹੈ । ਮਨਭਾਵਤਿ ਮੁਖ ਵਾਕਨਿ ਕਹੈ ॥ ੩ ॥ ਰਹਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸਿਰਕੀ-
ਬਾਸ । "ਨਿਜ ਛਿਤ ਛਿਨ ਕਿਤ ਕਰਹਿ ਅਵਾਸ । ਬਸਜੋ ਚਹੈ, ਪਰ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹੀ । ਅਵਿਨੀ ਜਹਿ ਅਪਨਾਇ ਬਸਾਹੀ" ॥ ੪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ
ਸੇਵਾ ਮਹੁ ਲਾਗੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਜਹਿ ਕੌਰਨਿ ਇਕ
ਕੁਪਲਗਾਯੋ । ਤਹਿ ਤੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਲ ਕੇ ਪਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਸਭਿ ਮਰਾਜ ਕੇ

“ਇਲਾਸਾ [ਸੰਸਾਰ, ਆਸ਼ਾਸਿਨ] । “ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਾ ਕੋਲ ਟੋਕਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਵੇਠਦਾ ਹੈ । “ਕੇਵ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ । “ਕੌੜੇ ਕੇ ਕਟਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ । “ਸਿਰਕੀ ਵਾਸ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਰਾਜ ਕੇ ।
“ਆਪਣੀ ਭੇਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਤੇ (ਹੋਰਥੇ) ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਸਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸੀ
ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਵਸਾ ਲੈਣ ।

ਗਰਕ ਜੋਸ । ਇਨ ਕੀ ਹੁਤੀ ਭਾਰਜਾ, ਸੋਸ^੧ । ਤਿਸੀ ਕੂਪ ਤੇ ਆਨਤਿ
 ਟਾਰੀ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਗਮਨਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਸਾਰੀ॥੬॥ ਭਰਹਿ ਕੂਪ ਤੇ ਘਟ
 ਲੈ ਆਵੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲਾਵੈ। ਤਿਹਨਾਂ ਕੋਰੇ ਤਰੁਨ ਜਿ ਨਰ
 ਹੈਂ । ਬਿਰਹਿ ਕੂਪ ਪਰ ਸੋ ਇਮ ਕਰਿ ਹੈਂ॥ ੭ ॥ ਤਰਨੀ ਤੇ ਸੋ ਦਾਮ^੨
 ਖਿਚਾਵੈ । ਚੜ੍ਹ ਉਪਰ ਜਲ ਕੋ ਨਿਕਸਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ ਸਰੀਰਨਿ
 ਅੰਗ । ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਕਹਿ ਥਾਕ ਅਨੰਗ^੩॥ ੮ ॥ ਹਸਹਿ ਬਿਲਾਸ ਕਰਹਿ
 ਮਨ ਭਾਏ । ਬਿਨਾਂ ਲਾਜ ਤੇ ਥਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਜਲ ਕੋ ਰੇਣੁ ਸਹਹਿ ਸਭਿ
 ਨਾਰੀ । ਜੇ ਕੁਥਾਕ ਕਹਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ॥ ੯ ॥ ਅਪਰ ਥਾਨ ਜਲ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹੀ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ ਨਹਿ ਜੀਵਨ ਪਾਹੀ । ਯਾਂਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਪ
 ਚਲਿ ਜਾਇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੇ ਕੁਮਤਿ ਕਮਾਇ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਗਏ ਤਹਿ ਜਬੈ। ਇਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵਤਿ ਭਾ ਤਬੈ:- ਨਵੀਂ ਬਧੁ ਤਿਨ ਕੈ ਇਕ
 ਆਈ । ਸੋ ਘਟ ਲੈ ਜਲ ਹੇਤੁ ਸਿਧਾਈ॥੧੧॥ ਕੂਪ ਸਥਾਨ ਤਰੁਨ ਨਰ
 ਖਰੇ । ਨਿਤ ਸਮ ਹਸਨਿ ਬੋਲਿਬੋ ਕਰੇਗਈ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਨ ਪਾਨੀ ਭਰਿਬੋ।
 ਘਟ ਕੋ ਭਰੇ ਟਿਕਾਵਨਿ ਕਰਿਬੋ॥੧੨॥ ਦਾਮ ਲਗੀ ਖੈਂਚਨਿ ਤਬਿ ਨਾਰੀ।
 ਨਰ ਅਸਵਾਰੀ ਭਯੋ ਪਿਛਾਰੀ । ਜਥਾ ਬੈਲ ਖੈਂਚਤਿ ਚਵਿ ਜਾਇ । ਤਿਮ
 ਅਰੁਵਿ ਕਰਿ ਅੰਗੂ ਚਲਾਇ॥੧੩॥ ਬਧੁ ਨਵੀਨ ਸੰਗ ਤਬਿ ਤੈਸੇ । ਕਰਤਿ
 ਹਾਸ ਕੋ ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੇ । ਕਰਿ ਸਪਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਹੈ ਕੈ। ਘਟ ਕੋ ਝਟਕ
 ਪਟਕਬੋ ਕੈ ਕੈ॥ ੧੪ ॥ ਗਾਰੀ ਦੇਤਿ ਗਈ ਨਿਜ ਭੋਰੇ । ਸਭਿ ਤ੍ਰਿਯਨਿ
 ਸੋਂ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੋਰੇ । ਕਰਨੈ ਧਿਕਾਰ ਨਰਨਿ ਕੈ ਤਾਂਈ । ‘ਕਹਾਂ ਆਪਨੀ
 ਲਾਜ ਗਵਾਈ॥ ੧੫ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਦਾਰਾ ਸੋਂ ਨਰ ਹਸੈਂ । ਤਿਨ ਕੇ ਕਹੁ
 ਕੈਸੇ ਘਰ ਬਸੈਂ । ਖਰੇ ਕੂਪ ਪਰ ਕਹਤਿ ਕੁਵਾਕਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਪਜਸੁ ਹੈ
 ਸਭਿ ਸਾਕਨਿ॥੧੬॥ ਸੈਂ ਨਹਿ ਜੈਹੋਂ ਲਜਾਵਨਿ ਪਾਨੀ। ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ਨਿ
 ਹਾਸ ਬਖਾਨੀ । ਹੈ ਨਿਰਲਾਜ ਨ ਜੀਵਨ ਆਛੈ । ਅਪਰ ਥਾਨ ਬਸਿਬੋ
 ਚਿਤ ਬਾਛੈ॥ ੧੭ ॥ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਨ ਕੋਈ । ਜਹਾਂ ਨਿਸ਼ੀਕੀ^੪
 ਅਸ ਨਰ ਹੋਈ’ । ਇੱਝਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਬਾਨੀ । ਕਹੀ ਸਭਿਨਿ
 ਸੋਂ ਤਰਕ ਮਹਾਨੀ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ
^੧ਓਹ (ਇਸ਼੍ਰੀਆ) ਬੀ । ^੨ਏਜ, ਏਮਾ । ^੩ਭਾਵ ਐਸੇ ਵਾਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ
^੪ਹੋਵੇ (ਅ) ਬਿਸਰਮੀ ਦੇ । ^੫ਨਿਸ਼ੀਕੀ, ਏਸ਼ਰਮ ।

ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ । ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ । 'ਕਿਤ ਕੋ
 ਚਲਹਿ ਬਸਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੧੯॥ ਬਿਨਾਂ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਗੁਜਰਾਨ ।
 ਨਹਿ ਅਵਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਸ ਥਾਨਾਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਲੈਦ । ਕਰਹਿ
 ਵਧੀਕੀ ਮਿਲਿ ਨਰ ਬੰਦੈ' ॥ ੨੦ ॥ ਬਹੁਰ ਪਰਸਪਰ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਾ ।
 'ਅਪਰ ਉਪਾਇ' ਨ ਚਲਹਿ ਹਮਾਰਾ । ਉਤਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ।
 ਭਿਨ ਤੇ ਹੋਇ ਸਕਹਿ ਹਮ ਬਾਇ ॥ ੨੧॥ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਬਲਵੰਤੋ ।
 ਕਰਤਿ ਨ ਬਿਲਮਹਿ ਜਬਾ ਚਹੰਤੋ । ਸ਼ਰਨ ਪਰਨ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਭਿਨ
 ਮਰਜੀ । ਸ਼ਰਜੀ ਹੋਇ ਗੁਜਾਰਹੁ ਅਰਜੀ' ॥ ੨੨॥ ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਕਿਤ ਕਰਹਿ
 ਬਸਾਵਨਿ । ਚਲਹਿ ਹੁਕਮ ਭਿਨ ਕੋ ਸਭ ਬਾਵਨਿ' । ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ
 ਇਕੱਤ੍ਰ ਨਰ ਹੋਏ । ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਜੋਏ ॥ ੨੩॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦਨਿ
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਬਿਰਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਭੇ ਭਿਹੁ ਸਮੋ । ਬੰਦਿ ਹਾਥ ਬੋਲੇ
 ਨਿਜ ਬਿਨਤੀ । 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਹਮਰੇ ਬਛ ਗਿਨਤੀ' ॥ ੨੪ ॥ ਬਿਨਾਂ
 ਤੁਮਾਰੇ ਪਰਤਿ ਨ ਪਾਰਾ ਰਹੇ ਬੁਝ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਧਾਰ' । ਨਹਿ ਬੈਠਨਿ ਕਹੁ
 ਅਵਿਨੀ ਪਾਵਹਿ । ਜਹਾਂ ਬਾਸ ਕਰਿ ਸਮੇਂ ਬਿਭਾਵਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਇਤ ਕੋਰੇ
 ਭਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ । ਧਰਾ ਮਾਲਕੀ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ । ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ
 ਆਦਿਕ ਔਰ । ਰਾਖੀ ਸਭਿ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ* ਠੋਰ ॥ ੨੬॥ ਅਸ ਅਵਨੀ ਨਹਿ
 ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਜਹਿ ਬੈਠਹਿ ਹਮ ਗਾਮ ਬਨਾਇ । ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ
 ਗੁਨਵੰਤੋ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਬਲੇਵੰਤੋ ॥ ੨੭ ॥ ਕਹਹੁ ਬਚਨ ਸਿਧ
 ਹੋਵਤਿ ਕਾਜ । ਕਹਹੁ ਤ ਕਜੋਂ ਨ ਹੋਹਿ ਮਹਾਰਾਜ । ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਕੈ
 ਹਮਹੁ ਬਸਾਵਹੁ । ਜਹਿ ਜਾਨਹੁ ਭਹਿ ਅਵਨਿ ਦਿਵਾਵਹੁ' ॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗਾਇ ਲਖੇ ਨਿਜ ਦਾਸ । ਬਸਹਿ ਖੇਦ ਜੁਤਿ ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ ।—ਜੈ
 ਕਿਤ ਧਰਾ ਪਾਇ ਹੁਇ ਗਾਮ* । ਰਹੈਂ ਸੁਖੈਨ ਕਰੈਂ ਨਿਜ ਧਾਮ—॥ ੨੯॥ ਇਮ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਖੇਦ ਤੁਮਾਰੇ ਹਮ ਲਖਿ ਲੀਨਿ । ਲੈ ਦੇਹੈਂ
 ਅਵਿਨੀ ਹਿਤ ਬਾਸ' । ਕਰਹੁ ਗਾਮ ਅਪਨੋ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ' ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਮਰਾਜ ਕੇ ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ । ਬੋਲੇ ਪੁਨ ਕਰ ਬੰਦੇ ਦੋਇ* । ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਕਰਤਿ ਜਿਤਿਕ ਕੋਰੇ ਨਰ ਖਾਮੀ ॥ ੩੧ ॥ ਸਹੀ ਨ ਜਾਇ

*ਲੋੜਵੰਦ ਹੋਕੇ ਫੌਜੀ ਕਰੇ । *ਫਿਕਰ, ਸੋਚ । *ਦਿੱਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ । *ਜੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਮੀਨ
 ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵੱਸ ਪਵੇ । *ਵੱਸਣ ਲਈ । *ਪਾ:-ਕਹਿ ।

ਬਿਸਾਲ ਖੁਟਾਈ । ਗਹੀ ਆਪ ਕੀ ਅਬਿ ਸਰਣਾਈ । ਜਲ ਕਾਰਨ ਤਿਧ
ਜਾਇੰ ਹਮਾਰੀ । ਤਿਨ ਸੇਂ ਰਚਹਿ ਹਾਸ ਡਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੇ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਨਰ ਕੋਰੇ ਨਿਜ ਪਾਸ ਬਲਾਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਕੋ ਬੈਠੇ ਸਭੈ । ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸਾ ਬਿਲੋਕਨੋ ਤਬੈ ॥ ੩੩ ॥ ਅਹੈਂ ਬਿੰਦ ਬਲ-
ਵਾਨ ਬਡੇਰੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ
ਉਚਾਰੇ । 'ਰਾਹਕ ਜੇ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿਰਕੀਬਾਸ ਬਿਖੈ
ਦਖਿਆਏ । ਬਿਨ ਧਰਨੀ ਨਹਿੰ ਧਾਮ ਉਸਾਰੇ । ਜਮ ਨਹਿੰ ਸਕੇ ਪਾਇੰ ਕਿਸ
ਬਾਇ । ਆਏ ਅਬਹਿ ਬਾਸ ਨਹਿੰ ਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਹਮਰੇ ਕਹਜੇ ਮਾਨਿ
ਕਰਿ ਲੀਜੈ ਪੀਰਹਲਨਿ ਕੀ ਅਵਿਨੀ ਦੀਜੈ । ਤਿਸ ਮੈਂਕਰਿ ਲੈਹੈ ਗੁਜਰਾਨ
। ਬਸਹਿੰ ਸਦਨ ਕਰਿ ਸੁਖ ਕੋ ਮਾਨਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੋਰਨ
ਗੁਰਬਾਨੀ । ਨਹਿੰ ਮਾਨੀ ਮੁਖ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨੀ । 'ਕਹਾਂ ਪੀਰ ਹਲ ਕੀ
ਛਿਤ ਹੋਇ । ਕਹਾਂ ਕਮਾਇ ਖਾਇ ਹੈਂ ਸੋਇ ? ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਕੇਸੇ ਗੁਮ
ਬਸਾਵੈਂ ? । ਕਹਾਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਚਲਾਵੈਂ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨੈ
ਫੇਰੀ । 'ਇਨ ਕੋ ਤਿਤਨੀ ਅਹੈ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਛਿਤ ਬੋਰੀ ਮੈਂ ਸਕਲ
ਕਮਾਵੈਂ । ਹਮ ਬਰਕਤ ਤਿਸ ਮਹਿੰ ਬਹੁ ਪਾਵੈਂ । ਸਹਤ ਕੁਟੰਬਨਿ ਹੁਇ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਿਸ ਮਹਿੰ ਤੇ ਹੁਇ ਅੰਨ ਮਹਾਨ' ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕੋਰੇ ਬੋਲੈ
ਗੁਰ ਪਾਹੀ । 'ਹਮ ਅਵਿਨੀ ਦੇਵਹਿ ਕਿਮ ਨਾਹੀ । ਹਲ ਕੀ ਮੁਖੀ ਅੰਗੂ
ਹੁਇ ਜਿਤੀ' । ਇਨ ਕੋ ਹਮ ਨਹਿੰ ਦੇਹੈਂ ਤਿਤੀ ॥ ੪੦ ॥ ਬਸਹਿੰ ਸ਼ਰੀਕਾ
ਫੇਰ ਕਮਾਵਹਿ । ਹੁਇ ਛਿਤ ਮਾਲਿਕ ਰਾਰ ਵਧਾਵੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਜਬਾਬ
ਕਹਿ ਦੇਹਿ । ਕਜੈਂ ਬਸਾਇ ਸਮ ਕੇ ਕਰਿ ਲੇਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਸਜਾਨੇ ਪੁਰਖਨਿ
ਕੀ ਸਿਖ ਏਹੋ । 'ਗਾਸ ਦੇਹੁ ਪਰ ਥਾਸ ਨ ਦੇਹੋ' । ਇਮ ਉਤਰ ਦੇ
ਤੂਸਨਿ ਰਹੇ । 'ਨਹੀਂ ਦੇਤਿ-ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਲਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ
ਗਏ ਆਪਨੇ ਧਾਮ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਜੈ ਬਿਸਰਾਮ । ਸੁਨ ਮਰਾਜ ਕੇ
ਭਏ ਸਚੀਤ । ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਬਹੁ ਬਲ ਚਿਤਵੇਤਿ ॥ ੪੩ ॥

ਸੂਚਸ ਹਿੰਬੇ ਦਸਮਿ ਗ੍ਰੰਥ 'ਰਾਹਕਨਿ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਠਨੈ ਠਾਮ ਪਛਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੧. [ਮਰਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੋਰੇ ਰਾਹਕ]

ਦੋਹਰਾ ॥ 'ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਬਿੰਦ । ਨਹਿੰ ਮਾਨੀ

'ਨਿਰਭਰ ਕੋ' । 'ਦੋਰ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਸਕੇ' । 'ਹਲ ਦੀ ਮੁਖੀ ਜਿਨੀ (ਭੋ)' । 'ਕਿਉਂ ਦਸਾਏ (ਅਪਣੇ) ਬਦਬਰ ਦੇ ਬਨਾ ਲਈਏ' ।

ਕੌਰਾਨਿ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਬਿਲੀਦ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਦਰਸਨ ਪਰਮ
 ਪਾਵਨੋ ਕਰਿ ਕੈਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਸੀਸ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ। ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਸਕਲ
 ਕਰ ਬੰਦਿ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਸੋਂ ਪਿਖਤਿ ਮੁਕੰਦ ॥ ੨ ॥ ਅਵਨਿ ਲੇਨਿ ਕੋ
 ਸਕਲ ਪਸੰਗ । ਕਹੁ ਜੋ ਭਯੋ ਜਿਮ ਕੌਰਨਿ ਸੰਗ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਹੋਇ
 ਕਰਿ ਭਨੈ । ‘ਰਾਵਰ ਤੇ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਬਨੈ ॥ ੩ ॥ ਅਗਮ’ ਹੋਇ ਬਹੁ
 ਸੁਗਮ ਕਰੰਤੇ । ਜਿਨਹਿ ਸੁਗਮ ਤਿਹ ਅਗਮ ਰਚੰਤੇ । ਨਹੀਂ ਆਸਰਾ
 ਦੁਸਰ ਕੋਈ । ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਪਰਾਇਨ’ ਹੋਈ ॥ ੪ ॥ ਹੋਇ ਉਪਾਇ ਸੁਦੇਹੁ
 ਬਤਾਈ । ਜਥਾ ਬਾਸ ਹਮ ਤੇ ਬਨਿਆਈ’ । ਬਿਨਾ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਬਿਸ-
 ਰਾਮ । ਲਾਜ ਬਛਾਈ ਨਹਿ ਬਿਨ ਧਾਮ’ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ
 ਕਾਨ। ਬਿਨਤੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ । ਭਏ ਦੀਨ ਸੇ ਚਾਹਤਿ ਧਰਨੀ ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀ ਬਾਨੀ ਬਰਨੀ ॥ ੬ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕੂਚ ਤੁਮ ਅਪਨੋ ਭੋਰਾ ।
 ਲੋ ਕਰਿ ਸਰਬ ਸਾਥ ਇਕ ਬੋਰਾ । ਚਲਤਿ ਜਹਾਂ ਸੰਧਯਾ ਪਰ ਜਾਇ ।
 ਤਹਿ ਭੋਰੇ ਕੋ ਲੇਹੁ ਟਿਕਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਸਭਿ ਗੁਮ ਬਸਾਵਹੁ ।
 ਕਰਹੁ ਬਾਸ ਕੋ ਮਿਲਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ। ਤਹਾਂ ਬਿਘਨ ਜੋ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੇ। ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਹੁਇ ਸਹਾਇ, ਦੈਂ ਟਾਰੈ’ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਸਗਰੇ ਕਰ ਬੰਦਿ ।
 ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ। ਮਾਨਜੋ ਹੁਕਮ ਸਿਦਕ ਉਰ ਧਾਰਾ।—ਸਫਲ
 ਕਾਸ ਹੁਇ—ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਜਿਨ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਚੌਦਾਂ ਭਵਨ। ਨਰ
 ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਵਨ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਨ ਚਲੇ । ਸਿਰਕੀ-
 ਬਾਸ ਲਾਇ ਕਰਿ ਭਲੇ ॥ ੧੦ ॥ ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ ਦਿਵਸ ਕੋ ਟਾਰਾ। ਇਸਤੀ
 ਪੁਰਖ ਸਹਤ ਪਰਿਵਾਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਬਿ ਸੰਧਯਾ ਪਰਿ ਗਈ । ਭੋਰਾ
 ਕਰਨਿ ਥਾਂਵ ਲਖਿ ਲਈ ॥ ੧੧ ॥ ਅਵਨੀ ਰਵਨੀ ਬਸਿਬੇ ਜੋਗ । ਕੀਨਿ
 ਬਿਲੋਕਨ, ਉਤਰੇ ਲੋਗ । ਅਬਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਗੁਮ ਜਹਾਂ ਹੈਂ । ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬਿਰੇ ਤਹਾਂ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਜੋ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਬਿਸਰਾਮੁ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
 ਲੀਨਿ ਅਰਾਮੁ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਧਾਮ ਜਿਮ ਹੋਇ । ਤਿਮ ਬਿਥਾਰ ਕਰਿ
 ਉਤਰੇ ਸੋਇ ॥ ੧੩ ॥ ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਰਾਹਕ ਰਹੈ । ਮਾਲਕ ਤਿਸ ਅਵਨੀ
 ਕੋ ਅਹੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਸਮ ਦੂਜਾ ਬਲਵਾਨ ਨ । ਪਕਰਹਿ ਪਾਨਨ ਤੇ
 ਪੰਚਾਨਨ’ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ’ ਇਨ ਕੀ ਸੁਧ ਸਭਿ ਸੁਨੀ । ‘ਬਸਿਬੇ ਹਿਤ
 ‘ਥਨਨ । ‘ਆਸਟੇ । ‘ਜਿਦੇ’ ਸਾਥ (ਕਿਤੇ) ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ । ‘ਦੋਥਾਂ ਨਾਲ ਏਗਾ’ ‘ਭਾਵ ਜੈਤ ਨੇ।

ਅਵਨੀ ਚਹਿ ਘਨੀ॥ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਜੇ ਰਾਹਕਾ ਮੁਖਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਹਿ
 ਮਹਿ ਗਾਹਕ॥੧੫॥ਅਪਨੋ ਮਾਨੁਖ ਤੁਰਤ ਪਠਾਯੋ॥ਇਹਾਂ ਨ ਠਹਿਰਹੁ
 ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਮਾਲਕ ਨਿਜ ਧਰਨੀ । ਕਰੋਂ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਜਜੋਂ ਨਿਜ ਤਰਨੀ ॥ ੧੬ ॥ ਬਿਨਾ ਬਿਲੰਬ ਕੂਚ ਕਰਿ ਜਾਵਹੁ । ਆਨ
 ਥਾਨ ਕਿਤ ਬਾਸ ਬਸਾਵਹੁ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਚਾਢਿ ਕੈ ਚਲਿ ਆਵਹੁ । ਲਰੇ
 ਹਨੋਂ ਨਤੁ ਲੂਟ ਮਚਾਵਹੁ॥੧੭॥ ਅਪਨੀ ਸੀਮਨਿਕਾਸੋਂ ਸਾਰੇ’ । ਜੇ ਅਰ
 ਪਰਹਿ ਲਖਹੁ ਸੇ ਮਾਰੇ’ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਭੋਜਨੋ ਕਹਿ ਤਬੈ । ਆਯੋ ਨਰ
 ਬੈਠੇ ਜਹਿ ਸਭੈ॥੧੮॥ਕਹੀ ਜੈਤ ਕੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥‘ਕਜੋਂ ਤੁਮ ਉਤਰਿ
 ਪਰੇ ਇਸ ਥਾਈ ? ਨਹਿ ਬੁਝਜੋ ਨਹਿ ਆਇਸੁ ਲਈ । ਰਿਦੇ ਢੀਠਭਾ
 ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਭਈ ? ॥ ੧੯ ॥ ਲਖਹੁ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੈਤ ਕੇ ਜੋਰ ? ਜਿਸ ਕੇ
 ਸਮ ਨਹਿ ਜਗ ਮੈਂ ਔਗ ਬੀਰ ਸੈਂਕਰੇ ਹੋਰਤਿ ਭਾਜੇ । ਲਰ ਨਹਿ ਸਕਹਿ
 ਤਜੈਂ ਕੁਲ ਲਾਜੇ’ ॥੨੦॥ ਕਾਲੇ ਕਹਜੇ ‘ਬਿਸਾਲ ਮਹੀ ਹੈ’ । ਸੁਨਜੇ ਜੈਤ
 ਬਲਵਾਨ ਸਹੀ ਹੈ । ਹਮ ਬਿਰੋਧ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਕਮਾਇ॥ਤਿਹ ਸਮਸਰਭਾ
 ਪਾਇ ਨ ਜਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ । ਤਿਨ
 ਕੇ ਰਹੈਂ ਆਸਰੇ ਲਗਿ ਕੇ । ਕਰਜੇ ਹੁਕਮ ਹਮ ਕੇ ਇਸ ਥਾਨ । ਰਚਨਿ
 ਸਦਨ ਹਿਤ ਬਠ ਆਨਿ ॥੨੨॥ ਜਾਰੀ ਦੇਹੁ, ਅਧਿਕ ਛਿਤ ਅਹੇ’ । ਸਮੈ
 ਬਿਤਾਵਹਿ ਹਮ ਇਤ ਰਹੇ । ਇਕ ਤੋ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਕੋ ਮਾਨੋ । ਦੂਜੇ ਹਮ
 ਪਰ ਕਰਹੁ ਅਸਾਨੋ ॥੨੩॥ ਅਪਰ ਬਸਹਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਤਿਮ
 ਹਮ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਹਿਤ ਧਾਰੀ’ । ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਫਿਗ ਜੈਤ ਗਯੋ ਹੋਇਨ ਕੇ
 ਕਹਜੇ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਹੈਂ ।
 ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਪਰੈਂ ਭਲੀ ਹੈਂ॥ਭਏ ਸਹਾਇਕ, ਥਾਨ ਬਤਾਯੋ॥ਸੋ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ
 ਇਨਹੁ ਬਸਾਯੋ’ ॥੨੫॥ ਕਹੈ ਜੈਤ ‘ਗੁਰ ਛੀਨਸਿ ਕਾਹੂ’ । ਚਹੈਂ ਬਸਾਯੋ
 ਹਮ ਛਿਤ ਮਾਹੂ । ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰੀਤਿ । ਨਹੀਂ ਸਹਾਰੋਂ ਅਸ
 ਬਿਪਰੀਤ॥੨੬॥ਅਥਿਕੇ ਜਾਹੁ ਦੇਹੁ ਸਮੁਝਾਇ॥ਭਲਾਚਹੁ ਨਿਜ ਤੋ ਚਾਢਿ
 ਜਾਇ॥ਆਨ ਥਾਨ ਖੋਜਹੁ ਹਿਤ ਬਾਸ । ਰਚੀਅਹਿ ਜਹਾਂ ਨਚਿਤ ਅਵਾਸ’

‘ਮਰਾਜ ਕਿਆ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਗਾਹਕ (ਕਾਲਾ ਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ) ਹੈ, (ਇਹ ਸੁਣਕੇ) ।
 ‘ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵੇਂ ਦਿਆਂਗਾ । ‘ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਹੈ (ਜੈਤ ਪਾਸ) । ‘ਜ਼ਮੀਨ ਬੰਦੀ
 ਪਈ ਹੈ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਦੇ ਵੇਰੇ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦੀ (ਜ਼ਮੀਨ) ਦੇਹ ਕੇ ।

॥੨੭॥ ਆਇ ਦੂਤ ਪੁਨ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਚਿੰਤ ਉਪਾਈ।
 -ਮਹਾਂ ਬਲੀਇਹ ਬਸਨਿ ਨ ਦੇਹੈ। ਹਮਰੇ ਬੈਰ ਨਹੀਂ ਨਿਬਹੈ ਹੈ-॥੨੮॥
 ਹੋਇ ਦੀਨ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਬੈਠਤਿ
 ਅਪਨੀ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਮ ਜੈਤ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥
 ਭਈ ਸੰਝ ਤੁਮ ਹੁਕਮ ਚਿਤਾਰਾ। ਪਿਖਿ ਸਥਾਨ ਕੋ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਾ। ਜੈਤ
 ਪਿਰਾਣੇ ਕੀ ਛਿਤ ਸੋਇ। ਸੁਨਿ ਨਰ ਭੋਜਨੇ ਰਿਸ ਮੈਂ ਹੋਇ ॥੩੦॥-ਲੈਹੋਂ
 ਲੂਟ ਨਤੁਰ ਉਠਿ ਜੱਯੈ। ਆਨ ਸਥਾਨ ਬਾਸ ਕੋ ਕੱਯੈ-। ਲਿਯੋ ਆਪ
 ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਮਾਨਾ। ਲਰਿਬੇ ਹੋਤ ਵੈਸ਼ ਕੋ ਠਾਨਾ' ॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਹਨੈ 'ਧਰਹੁ ਉਤਸਾਹੁ। ਹਤਹੁ ਜੈਤ ਕਰਿ ਬਲ ਰਣ ਮਾਂਹੁ। ਉਰ ਤੇ
 ਕਾਤੁਰਤਾ ਅਥਿ ਤਜਾਗਹੁ। ਕਰਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੋ ਹਿਤ ਲਾਗਹੁ ॥ ੩੨ ॥
 ਅਪਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਲੋਹੁ ਬਸਾਈ। ਚਢਿ ਆਵਹਿ ਕੋ ਕਰਹੁ ਲਰਾਈ'।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਤੇ ਆਇ। ਕਹਨੈ 'ਕਹਾਂ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਬਾਦ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੈਤ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੇ ਸੰਗ। ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸੂਬੰਗ'। ਗਜ
 ਸੈਂ ਭਿਰਨਿ ਸਮਰਥ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਕਲੋ ਕੇਹਰਿ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ' ॥੩੪॥
 ਸਭਿ ਸੋਤੁ ਜਿਸ ਤੇ ਭੈ ਮਾਨੈਂ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨੈਂ। ਸਗਰੇ
 ਦੇਸ਼ ਬਿੰਦਤਿ ਬਲਵੰਤਾ। ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਹਾਥ ਧਰੰਤਾ ॥ ੩੫॥ ਜਿਸ
 ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਹਿ, ਜਿਯਤਿ ਨ ਫੇਰ। ਇਮ ਘਾਲਹਿ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰ।
 ਤਿਸ ਏਕਲ ਕੇ ਆਗੇ ਬਿੰਦ। ਭਾਜਤਿ ਹੋਂ ਤਜਿ ਲਾਜ ਬਿਲੇਦ ॥ ੩੬ ॥
 ਜੈਤ ਅਗਾਰੀ ਹਮ ਹੈਂ ਕਹਾਂ। ਜਿਸ ਕੀ ਧਾਂਕ ਸੁਨੀ ਜਹਿ ਕਹਾਂ'। ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਥਿ ਕਰੀ ਬਛਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਛਤਿ ਭੇ ਭਿਨ ਤਾਈਂ ॥ ੩੭ ॥
 'ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਬਛ ਬਲਵਾਨਾ ?। ਭਯੋ ਜੈਤ ਕੇ ਦੇਹ ਮਹਾਨਾ। ਸੋ
 ਹਮਕੋ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਰਿਪੁ ਪਲਾਇੰ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਕ੍ਰਾਸ ਮਾਨਿ ਤੁਮ ਬਿਰਹੁ ਨ ਆਗੇ। ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਚਾਹਤਿ ਹਹੁ ਭਾਗੇ।
 ਤੁਮਰੇ ਬਸਿਬੋ ਭੀ ਕਿਮ ਹੋਇ। ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਸਭਿ ਹੀ ਸੋਇ ॥ ੩੯ ॥
 ਪੁਨ ਉਪਾਇ ਹਮ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਹੈਂ ਬਸਾਯਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ'।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਤਬੈ। ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਿ ਸਬੈ ॥੪੦॥

ਭਿਤਿ ਯੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਜ ਬਿੰਦੇ ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ 'ਕ੍ਰਮ ਮਯਾਜਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਠਾਮ ਸਾਖਸੇ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

'ਸਭ ਤਨੁ ਨਾਲ।' 'ਭਾਜਨਕ।' 'ਵੱਡਾ।'

੮. [ਜੇਤ ਪਿਗਣਾ ਬੰਹ] ।

ਵੇਹਰਾ ॥ ਕਹਿੰ ਮਰਾਜ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖਦਾਇ ! ਜੇਤ
 ਪਿਤਾਠੇ ਜਨਮ ਕੀ ਭਈ ਕਥਾ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰੰਘਈ ॥ ਜਿਸ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਗੁਭ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਾ । ਤਰੁਨੀ ਇਸ ਕੀ ਮਾਤ ਨਵੀਨਾ । ਪਤਿ ਸੋ
 ਭਈ ਮਿਜੋਗਨਿ ਰਾਤੀ ॥ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਜਾਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ੨ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ
 ਜਾਬ ਰਹਿ ਗਈ । ਪਰੀ ਮੰਚ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਈ । ਉਪਰ ਕੋਠੇ ਸੁਪਤ
 ਪਰੀ ਹੈ । ਸਗਰੀ ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਕਰੀ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਤਟ ਭਲਾਉ ਕੇ ਘਰ
 ਮਹਿ ਰਹੈ* । ਨੀਰ ਸੰਗ ਸਭਿ ਪੂਰਨ ਅਹੈ । ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਨਿ ਕੇ ਕਾਲਾ ।
 ਆਇ ਕੇਹਰੀ ਏਕ ਕਰਾਲਾ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਵਿਸ਼ਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦੁਤਿਯ ਵਿਸ਼ਿ
 ਸੋਇ* । ਆਯੋ ਸ਼ੇਰ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਹੋਇ । ਜਲ ਕੇ ਪਾਨ ਕਰਜੈ ਮਨ ਭਾਵਾ ।
 ਪੁਨ ਗਰਜੈ ਬਡ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਜੇਤ ਮਾਤ ਸੁਪਤੀ ਤਬਿ ਜਾਗੀ ।
 ਔਚਕ ਉਤਹਿ ਦੇਖਿਥੇ ਲਾਗੀ । ਰਵਿ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ* ਪਰਜੈ ਜਲ ਮਾਹੀ ।
 ਦੂਸਰ ਸ਼ੇਰ ਖਰੋ ਬਡ ਭਾਂਹੀ ॥ ੬ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਦੋ ਹੋਰੇ ਦੋਨਹੁ ਕੇ
 ਮੁਖ ਲਗੀ ਸਵੇਰੇ । ਧੀਰਜ ਧਰੇ ਦੇਖਤੀ ਰਹੀ । ਇਤ ਉਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੁ
 ਟਾਰੀ ਨਹੀ ॥ ੭ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਗਰਭ ਮਝਾਰਾ । ਭਯੋ ਬਲੀ ਅਰੁ
 ਸੂਰ ਉਦਾਰਾ । ਲਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਸੋਈ ॥ ਧੀਰ ਨ ਧਰਹਿ ਅਗਾਰੀ
 ਕੋਈ ॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰਹਿ ਹਮ ਕੈਸੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਹਿ
 ਸਾਭੇ ਅੰਸੇ । ਹਮ ਤੇ ਨਹਿੰ ਸਮਸਰਤਾ ਹੋਇ ਨਰਨਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਲੁਟਹਿ
 ਸੋਇ* ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਕਹਜੈ ਬਾਕ ਕਾਲੇ ਕੇ
 ਸਾਥਾ । 'ਨਿਸ਼ਚੇ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸ ਅਹੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਡਰ ਕਾਰ ਸਗਰੇ ਰਹੈ ॥
 ੧੦ ॥ ਹਮ ਚਾਹਤ ਹੈ ਤੁਮਾਹ ਬਸਾਯ । ਨਿਫਲ ਨ ਹੋਇ ਬਾਕ ਜੋ ਗਾਯੋ ।
 ਸਾਭ ਮਾਨਵ ਜੋਧਾ ਮਿਲ ਕਾਰਕੇ ਲਰਹੁ ਜੇਤ ਸੋ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਧਾਰਕੇ ॥ ੧੧ ॥
 ਜਾਬ ਰਲ ਮਾਹ ਚਾਲਾਹ ਗਾਥਆਰੇ । ਤਾਬ ਸਹਾਇ ਹਮ ਹੋਹ ਤੁਮਾਰੇ ।
 ਹਤਹੁ ਜੇਤ ਕਾਰਜ ਕਾਰ ਲਾਜੈ । ਬਿਨ ਚਿੰਤਾ ਪੁਨ ਬਾਸ ਕਰਾਜੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸਾਭ ਆਵਨੀ ਬੀਰਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਰਲ ਕਰਤਾ ਭੋਗਾਹ ਇਸ ਲਹੈ ।

* (ਇਕ) ਭਲਾਉ ਦੇ ਕੰਢੇ ਘਰ ਸੀ (ਜਿਸ) ਵਿਚ (ਉਹ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । * ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ । * ਸੂਰਜ ਦਾ
 ਅਕਸ਼ । * ਇੱਥੋਂ ਪੜ੍ਹਾ ਲਗਾ ਕਿ ਜੇਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੂਰਮਾ ਸੀ ਪਰ ਦੁਵੇਰਾ ਤੇ ਖੁਨੀ ਬੀ ਸੀ ।

ਕਰਤਿ ਜੁਧ ਜੋ ਮਰਿ ਕਰਿ ਜਾਹਿ । ਭੁਗਤਹਿ ਸੁਖਨਿ ਸੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥
 ੧੩॥ ਜੀਵਤਿ ਰਹੈ ਅਵਿਨਿ ਕੇ ਮਾਲਿਕ । ਬਸਨਹਾਰ ਭੀ ਹੁਇ ਤਿਸ
 ਤਾਲਕ^੧ । ਇਉਂ ਮਹਿਮਾ ਰਣ ਕੀ ਬਡ ਜਾਨਹੁ । ਹੋਇ ਸੁਦੇਤ ਜੈਤ ਕੇ
 ਹਾਨਹੁ ॥ ੧੪॥ ਅੰਗ ਮੰਗ ਹਮ ਰਹੈਂ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਰਿ ਉਤਸਾਹ ਲੇਹੁ । ਰਖ
 ਮਾਰੇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਧਾਰਹੁ । ਸਮੁਖ ਜੁ ਆਇ ਸਸਤ੍ਰ ਗਹਿ
 ਮਾਰਹੁ ॥ ੧੫॥ ਇਮਕਹਿ ਬਾਰ ਬਾਰਗੁਰਪੁਰੇ।ਕਾਲੇ ਆਇ ਕਰੇ ਸਭਿ ਮੁਰੇ।
 ਤਉ ਦੀਨ ਹੋ ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਨਹੁ ਆਪ ਜੇ ਨਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ਤੋ ਹਮ ਮਾਰ ਸਕਹਿ ਰਿਪੁ ਭਾਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਉਰ ਧਾਰੇ । ਤਿਸ
 ਆਗੇ ਹਮ ਕੁਛ ਨਹਿ ਅਹੈਂ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਪਦ ਲਹੈਂ’ ॥ ੧੭ ॥
 ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਤਬੈ।ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਬੰਦਿਕਰਿ ਸਬੈ।ਅਪਨੇ
 ਭੋਰੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਸਾਵਧਾਨ ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਜੁਤਿ ਭਏ॥੧੮॥ਦੂਤ ਜੈਤ
 ਕੋ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।‘ਤੁਮਹਿ ਉਠਾਵਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ:-।-ਜੇ ਕਰਿ ਚਲੇ
 ਜਾਹੁ ਗੇ ਆਜ । ਬਚਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜੁਤਿ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ॥ ੧੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ
 ਚਢਿ ਅੰ ਹੋਂ ਕਾਲੀ । ਲੁਟ ਲੇਇ ਹੋਂ ਵਸਤੁ ਬਿਸਾਲੀ-। ਸੁਧ ਹਿਤ ਮੈਂ
 ਆਯੋ ਲਖਿ ਲੇਹੋ। ਲਰਹੁ ਕਿ ਅਵਿਨੀ ਕੋ ਤਜਿ ਦੇਹੋ?’॥੨੦॥ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ
 ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯਹੁ । ‘ਹਮ ਚਾਹਤਿ ਇਤ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਯਹੁ।ਗੁਰ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਨਹੁ । ਨਾਹਕ ਦੇਸ਼ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਠਾਨਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਜੇ ਨਹਿ
 ਜੈਤਿ ਬੈਠਿਬੇ ਦੇਹਿ । ਤੋ ਹਮ ਸਨਮੁਖ ਲੋਹਾ ਲੇਹਿ’-।ਨਿਤ ਨਿਰਬਲ ਕੇ
 ਬਲ ਗੁਰ ਅਹੈ’-। ਬਿਦਤਿ ਬਾਤ ਇਹ ਸਭਿ ਜਗ ਕਹੈ॥੨੨॥ਭੁਜ ਬਲ
 ਕੋ ਭਰੋਸ ਹੋ ਤਾਂਹੀ । ਹਮਹਿ ਆਸਰੇ ਗੁਰ ਪਗ ਕਾ ਹੀ।ਲਰਿਬੇ ਆਇ ਤ
 ਸਨਮੁਖ ਲਹੈਂ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਰਣ ਕੋ ਕਰੈਂ’ ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ
 ਤੁਰਨ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜੈਤ ਸਾਬ ਸਭਿ ਉਚਰਤਿ ਭਯੋ।‘ਲਰਿਬੇ ਕਹੁ ਬੰਨਿ
 ਬੈਠੇ ਤਜਾਰ । ਅਪਨੇ ਗੁਰੁ ਆਸਰਾ ਧਾਰਿ ॥੨੪॥ ਅਵਨੀ ਤਜਹਿ ਨਹੀਂ
 ਅਬਿ ਸੋਇ।ਹਤਹਿ ਕਿ ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਂ ਬੋਇ।ਜਿਮਹੁਇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੇ
 ਧਰਾ’ । ਤਿਮ ਬੈਠੇ ਮਨ ਮਹਿ ਹਠ ਧਰਾ॥੨੫॥ ਲਰਹੁ ਸੰਘਾਰਹੁ ਤੋ ਛਿਤ

^੧ਤੋ (ਧਰਤੀ ਤੇ) ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਖੀ ਤਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੨ਭਾਵ ਲੜਾਗੇ । ^੩ਸਦਾ ਨਿਰਬਲਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਨਿਤ ਦੇ ਨਿਰਬਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਂ ਦਾ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੪ਸਮੀਨ ।

ਲੋਹੁ । ਧਰਹੁ ਛਿਮਾਂ ਤਿਨ ਬਸਿਬੇ ਦੇਹੁ' । ਸੁਨਤਿ ਜੈਤ ਮਨ ਕੋਪ ਉਪਾਯੈ ।
 'ਕੋ ਅਸ, ਮਮ ਛਿਤ ਪਗ ਜਿਨ ਪਾਯੈ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨੈਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਥਾ
 ਬਲ ਮੇਰਾ । ਸਮੁਖ ਨ ਹੋਤਿ ਹੁਤੋ ਜੇ ਹੋਰਾ' । ਬਸਤੁ ਸ਼ਸਤੁ ਆਨਹੁ ਅਥਿ
 ਮੇਰਾ । ਜੀਨ ਸਜਾਇ ਚਪਲ ਬਲਿ ਘੋਰਾ' ॥ ੨੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ ਨਰ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਮਾਰੀ।ਭ੍ਰਾਤਾਦਿਕ ਜੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ।ਲਰਨਿ ਹੋਤੁ ਬਜਵਾਸਿ
 ਵੇਲੁ । ਬਲ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬੋਲੁ ॥ ੨੮ ॥ ਨਿਕਸੈ ਵਹਿਰ ਗ੍ਰਾਮ
 ਤੇ ਠਾਵੇ । ਲਰਿਬੇ ਹੋਤੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੇ । ਤੋਮਰ ਸ਼ਕਤੀ ਗਹਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ
 ਸਿਪਰ ਤੁਪਕ ਜੋਧਾ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ॥ ੨੯ ॥ ਵੋਲ ਬਜਾਵਤਿ ਚਾਲਿ ਉਤਾਲੇ ।
 ਬੋਲਤਿ ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲੇ । ਕਾਲੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਤੁਰਤ
 ਤਮਾਰ ਭੇ ਹੋਤੁ ਲਰਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਗਮਨੇ ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤੁ ਅਗਾਰੀ । ਏਕ
 ਟੇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਨਾਮ ਕੋ ਲੈ ਕੈ । ਨਿਕਸੈ ਵਹਿਰ
 ਕੋਪ ਮਨ ਤੇ ਕੈ ॥ ੩੧ ॥ ਚਿਤਵਹਿ ਜੈਤ ਓਜ ਕੋ ਸਾਰੇ । 'ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਜੋ
 ਤਿਸੈ ਸੰਹਾਰੇ । ਪਕੜੇ ਸ਼ਕਤਿ ਖੜਗ ਜਥਿ ਜਾਵੈ । ਨਿਜ ਤਨ ਸ਼ਸਤੁ ਖਾਇ
 ਅਰੁ ਘਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੇ । ਮਿਲਿ ਬਲ ਕਰਹੁ
 ਤੁਰਤ ਲਿਹੁ ਮਾਰੇ' । ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਧਾਰੀ ਸਭਿ ਮੋਨ । ਪ੍ਰਥਮ ਅਗਾਰੀ
 ਅਰਹਿ ਸੁ ਕੌਨ ॥ ੩੩ ॥ ਧੀਰਜ ਸਭਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਨਾਸਾ । ਰਿਪੁ ਬਲ
 ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬਭ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਕੇਰ ਧਰਿ ਆਸਾ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਾਲੇ
 ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥ ੩੪ ॥ 'ਗੁਰੁ ਬਾਕ ਪਰ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਇ
 ਹਮਹੁ ਕੀ ਜੀਤ । ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਜੈਤ ਸੰਘਾਰੈ' । ਅਪਨੋ ਬਿਰਦ
 ਬਿਸਾਲ ਸੰਭਾਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਮੈਂ ਸਭਿ ਤੇ ਆਗੇਹੁਇ ਲਰੈਂ । ਹਤੋਂ ਜੈਤ ਕੋ ਕੈ
 ਅਥਿ ਮਰੈਂ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ । ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਹਤਬੁ
 ਖਗ ਸਾਯਕ' ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਕਾਲੇ ਕੀਨਸਿ ਉਤਸ਼ਾਹੁ । ਚਲੇ ਚੌਪ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹੁ । ਖਰੇ ਦੁਰ ਕੁਛ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ । ਲਰਤਿ ਪਰਸਪਰ
 ਭੇ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਦੋਖਿ ਜੁਧ ਕੋ ਕੁਧਤਿ ਭਾਰੀ । ਉਚੇ ਬੋਲਿ ਜੈਤ
 ਅਹੰਕਾਰੀ । ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ । ਰਿਸ ਈਛਨ ਤੇ
 ਕਰਤਿ ਨਿਰੀਛਨ' ॥ ੩੮ ॥ ਜਿਮ ਗਜ ਬੰਦ ਨ ਕੇਹਰਿ ਗਿਨਹਿ । ਬਿਨ

'ਜੈ (ਮੇਰਾ ਬਲ) ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ । 'ਕੁਧ ਨਾਲ ਤਪ ਕੇ । 'ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਭੀਰ । 'ਕੁਧ ਭਰੀਆਂ
 ਮੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ।

ਭਰ ਤਿਮ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਹਨਹਿ । ਆਯੋ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਕਤਿ ਉਠਾਏ ।
 ਦੇਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਸ਼ੱਤੁ ਦਬਾਏ ॥੪੬॥ ਕਾਲੇ ਤਬਹਿ ਬਿਲੋਕਨੇ ਆਵਤਿ ।—
 ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਹਮਰੋ ਭਟ ਘਾਵਤਿ—। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਰਾਧਨਿ ਕਰੇ ।
 ‘ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਨਿਜ ਬਲ ਧਰੇ’ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਨੋ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ। ਦੱਛਾ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ ਜਨ ਚੀਨ। ਜੈਤ ਰੁ ਕਾਲੇ ਕੋ ਭਟ ਭੇਗ ਪਰਜੇ
 ਸੁ ਗਾੜੁ ਹੋਤਿ ਭਾ ਨੇਰ ॥੪੧॥ ਬਰਛੀ ਜਬਿ ਉਭਾਰ ਕਰਿ ਉਚੈ। ਹਤਨਿ
 ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚੈ। ਚਤੁਰ ਬੀਰ ਗੁਰ ਤੁਰਤ ਪਠਾਏ। ਤਿਨ ਮਹਿ
 ਦੈ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਦੈ ਭੁਜਵੰਡਨ ਕੋ ਗਹਿ ਦੋਇ। ਜੈਤ
 ਓਜ ਕੋ ਰੋਕਤਿ ਸੋਇ। ਤਉ ਬੇਗ ਤੇ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਤਬਿ ਗੁਰ ਅਹਿਰਣ
 ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਮੁਖ ਮਹਿ ਮਾਰਨ ਵਾਰ ਚਲਾਯਹੁ। ਰੁਕਨੈ ਨ
 ਬੀਰਨ ਤੇ, ਢਿਗ ਆਯਹੁ। ਅਹਿਰਣ ਕਉ ਬੇਧਨਿ ਕਰਿ ਗਈ। ਗੁਰੁ
 ਹਥੇਰੀ ਲਾਗਤਿ ਭਈ॥੪੪॥ ਤਹਾ ਸਾਂਗ ਕੀ ਨੌਕ ਬਿਰੀ ਹੈ। ਰੁਕਨੈ ਬੇਗ
 ਬਿਧਿਥੈ ਨ ਕਰੀ ਹੈ। ਤਉ ਧਕੇਲਾ ਬਲ ਤੇ ਲਾਗਾ। ਤੋਰੇ ਦੰਤ ਗਿਰੇ ਤਬਿ
 ਆਗਾ ॥ ੪੫ ॥ ਨਿਫਲ ਵਾਰ ਕਾਲੇ ਤਬਿ ਜਾਨਾ।—ਕਹਤਿ ਲੋਕ ਇਹ
 ਬਲੀ ਮਹਾਨਾ। ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਤੇ ਕੁਛ ਨ ਸਰਜੇ ਹੈ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਇਨ
 ਸਕਲ ਕਰਜੇ ਹੈ॥੪੬॥ ਅਪਨੇਵਾਰ ਕਰੋ ਅਬਿ ਇਸਕੋ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ,
 ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਰਿਸ ਕੋ। ਖੈਰਿ ਖੜਗ ਕਰ ਬਲ ਤੇ ਬਾਰਨੈ। ਬਹਜੈ ਜਨੇਉ
 ਕੋ ਸਮ ਮਾਰਜੇ ॥ ੪੭ ॥ ਗਿਰਜੇ ਤੁਰਤ ਜਿਮ ਬਾਧੂ ਬਹੇ। ਬਿੱਛ ਪੁਰਾਨੋ
 ਗਿਰਨੋ ਲਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਸਰਜੇ ਅਵਨੀ ਸਾਰੇ। ਪਰਜੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਪਾਉਂ
 ਪਸਾਰੇ ॥ ੪੮ ॥ ਮਰਜੇ ਜੈਤ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤਾ। ਹਟੇ ਤੁਰਤ ਲਖਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਤਾ^੧। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਧਰਜੇ ਅਨੰਦ। ਆਇ ਸੁ ਭੋਰੇ ਮਹਿ ਮਿਲਿ
 ਬਿੰਦ ॥੪੯॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ੯ ਦਸਮ ਭਾਗੇ ‘ਸੰਤਰੰਗ’ ਪੁਸਤਕ ਭਾਗਨੰ ਨਾਮ ਅਭਟਕੇ ਅੰਗ ੧ ੯ ॥

੯. [ਮਦ੍ਰਾਜ ਕਿਆਂ ਦਾ ਵੇਸਣਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਿਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਾਲਾ ਭਯੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੋ ਸਮੁਦਾਇ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ
 ਆਗਵਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਜੁਗ
 ਕਰ ਜੋਰੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਨਹਿ ਬੋਰੇ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਸੀਸ
^੧ਬਰਛੀ। ^੨ਗੁਪਤ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਰਮੇ। ^੩ਹੁਣ ਮੈ ਇਸ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
^੪ਗੁਰੁ ਰੋਖਜਕ।

ਨਿਵਾਯਹੁ । ‘ਪੈਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਸ’ ਅਲਾਯਹੁ ॥ ੨ ॥ ‘ਬਿਰਦ ਆਪਨੋ
 ਸਦਾ ਸੇਭਾਰਹੁ । ਜਨੁ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸਟ’ ਨਿਵਾਰਹੁ । ਅਬਿ ਹਮ ਬਸਹਿ
 ਅਨੰਦਤਿ ਧਰਾ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸੱਤੁ ਚਲ ਮਰਾ’ ॥ ੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਲਗੇ
 ਬੁਝਿਬੈ ਫੇਰ । ‘ਕਹੁ ਕਾਲੇ ! ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਫੇਰ ? ਰਚਨੇ ਜੰਗ ਤਮ ਕੋਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ? ਕਿਮ ਬਲ ਭਯੋ, ਸੱਤੁ ਕਿਮ ਮਾਰ ?’ ॥ ੪ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਮ
 ਸੁਨਤੈ ਰਹੇ । ਸਿੰਘਰ ਬਿਖੈ ਨ ਕੁਛ ਬਲ ਲਹੇ । ਸਭਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਜਿਸ ਕੋ
 ਜਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਲਘੁ ਕਰਿ ਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਵਾਰ ਸਕਤਿ ਕੋ’ ਏਕ
 ਚਲਾਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਕੁਛ ਘਾਵ ਨਹਿ ਆਯੋ । ਲਗਨੋ ਧਕੇਲਾ ਸਮਸਰ
 ਆਇਤੋਰੇ ਦੰਤਨਿ ਦੀਏ ਗਿਰਾਇ ॥ ੬ ॥ ਨਹਿ ਆਗੇ ਤਿਸ ਪਵਿਸ਼ੀ ਨੋਕ ।
 ਤਹਿ ਲੋ ਬਲ ਕਰਿ ਰਹੀ ਸੁ ਰੋਕ’ । ਯਾਂਤੇ ਅਲਪ ਬਲੀ ਮੈਂ ਜਾਨਨੈ ।
 ਖੈਚਿ ਖੜਗ ਮੈਂ ਤਤਛਿਨ ਹਾਨਨੈ’ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨਤਿ ਮੁਸਕਾਏ ।
 ਜੇਤ ਹਤਨਿ ਕੋ ਭੇਵ ਬਤਾਏ । ‘ਅਲਪ ਬਲੀ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਜਾਨਹੁ । ਸੋ
 ਬਲਵੰਤ ਸਦਾ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ॥ ੮ ॥ ਜਬਿ ਤੁਮ ਜੁਟੇ ਬੀਚ ਰਲ ਖੇਤ । ਪਹੁੰਚੇ
 ਹਮ ਸਹਾਇ ਕੇ ਹੇਤ । ਦੋਇ ਬੀਰ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ । ਦੋਇ ਭੁਜਾ ਕੋ
 ਬੇਗ ਰੁਕਾਏ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਤਬਿ ਹਮ ਅਹਿਰਣ’
 ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਾਥ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । ਲਗਨੋ ਵਾਰ ਤਿਸ
 ਕੋਰ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਅਹਿਰਣ ਫੋਰਤਿ ਅੱਗ ਧਕੇਲੀ । ਰੜਕੀ ਹਮਰੀ
 ਜਾਇ ਹਥੇਲੀ । ਚੁਭੀ ਚੁੰਚੈ, ਇਹ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਰੁਕੀ ਰਹੀ ਪੁਨ ਰਿਦੈ
 ਜਨੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਇਸ ਤੇ ਜਾਨਿ ਲੋਹੁ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਅਲਪ ਕਿ ਬਝੇ ਹੁਤੋ
 ਬਲ ਤਾਹੀ । ਜੜ ਕੋ ਜੇਤ ਜਾਨਤੋ ਕਹਾਂ । ਕੋ ਨਹਿ ਸਮੁਖ ਹੋਤਿ ਬਲਿ
 ਮਹਾਂ ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਕਿ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਮਾਰਤਿ । ਹਮ ਇਨ ਅਪਰ ਕੋਨ
 ਧ੍ਰਿਤੁ ਧਾਰਤਿ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਹਕ ਹੋਰਹਿ ਤਬੈ । ਬੰਦਤਿ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ
 ਸਭੇ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਪੈਨ ਪੈਨ ਗੁਰ ਬਿਰਦ ਤਮਾਰਾ । ਸਿੱਖ ਸਹਾਇਕ ਸੱਤੁ
 ਮਾਰਾ’ ਇਹ ਕੁਛ ਨਈ ਬਾਤ ਹੈ ਨਹੀਂ । ਰੱਛਹੁ ਸੇਵਕ ਜਗ ਜਹਿ ਕਹੀ’
 ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਮਿਲਿ ਹਰਖਾਏ । ਨ ਮੋ ਠਾਨਿ ਭੇਰੇ ਨਿਜ ਆਏ ।
 ਅਪਨੇ ਗੁਮ ਬਸਾਵਨ ਕੀਨਾ । ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕੇ ਰਹੇ ਅਧੀਨਾ ॥ ੧੫ ॥

‘ਦੁਖਦਾਈ ਵੇਰੀ ।’ ਕਾਲੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ । ‘ਬਰਛੀ ਦਾ ।’ ਟੁਕ ਰਹੀ । ‘ਲੋਹ ਦਾ ਭਾਰੀ
 ਵੇਟਾ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਲੁਹਾਰ ਲੋਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਛੁਟ ਕੇ ਦੀੜਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ ।’ ਟੋਕ ।

ਕੇਤਿਕ ਸਮੇ ਬਿਤਾਯੋ ਜਥੈ । ਸਾਕ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਕੇ ਚਹਿ ਤਬੈ । ਨਹਿ ਤਿਸ
 ਦੇਸ ਕਰਹਿ ਇਨ ਸਾਥ । ਲਖਹਿ ਬਿਦੇਸੀ ਕੁਲ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ‘ਅਹੈਂ ਕੋਨ ਕਿਤ ਤੇ ਇਹ ਆਏ’ । ਲੋਤਿ ਨ ਦੇਤਿ ਨ, ਸਾਕ ਹਟਾਏ’ ।
 ਮਿਲਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਮਿਲਤਿ ਨੁ ਹਮ ਸੋਂ ਰਾਹਕ
 ਮਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਹਸਤੀ ਕੋ ਇਮ ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਬਿਨ ਸਰਬੰਧ ਕਰੇ
 ਕਿਮ ਭਾਵੈ । ਭਏ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਬੈਸ ਬਡੇਰੇ । ਬਿਨਾ ਬਜਾਹ ਤੇ ਹਮ ਤਿਨ
 ਹੋਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਉਪਜੀ ਰਹੇ । ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਰਾਵਰ ਕੀ’
 ਕਹੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੁਭਾਇ । ਭਾਖੈ ‘ਇਹ ਭੀ ਸਿਧ ਹੁਇ
 ਜਾਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਪਰ ਗੁਮ ਕੇ ਆਵੈ । ਬਨਹਿ ਸਿੱਖ ਅਰੁ ਭੈਟ
 ਚਢਾਵੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਉਚਾਰਹਿ ਵਾਕ । ‘ਲਿਹੁ ਅਰੁ ਦਿਹੁ ਮਰਾਜ ਕੇ
 ਸਾਕ ॥ ੨੦ ॥ ਇਨ ਕੀ ਕੁਲ ਆਛੀ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । ਨਿਜ ਮਨ ਮਹਿ
 ਨਹਿ ਸੰਸਾ ਠਾਨਹੁ’ । ਗੁਰ ਕੇ ਕਹੈ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰਾ । ਉਤਮ ਤਿਨਕੋ
 ਬੈਸ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਕਰਤਿ ਭਏ ਅਪਨੇ ਸਨਬੰਧ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਬਾਸੀ
 ਕਿਯ ਸੰਧਿ । ਸੁਤ ਅਰੁ ਸੁਤਾ ਬਜਾਹੁ ਸਭ ਲੀਨੈ । ਇਕ ਸਮ ਹੁਇ ਕਰਿ
 ਬਾਸਾ ਕੀਨੈ ॥ ੨੨ ॥ ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਚਹਤਿ* ਸੁ ਪਾਯੋ । ਕੁਲ ਮਰਾਜ ਕੇ
 ਬਾਸ ਕਰਾਯੋ* । ਬਖਸਿਸ ਜਥਾ ਬਿਸਾਲੀ ਦੀਨਿ । ਸੋ ਅਥਿ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ

*ਵਰਜ ਦੇਵੇ, ਭਾਵ ਸਾਕ ਨਾਨੇ ਨਾ ਕਰਨ । *ਭਾਵ ਬਜਾਹਰ ਦੇ ਵਿਧੀ ਦੇਕੇ । *ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ।

*ਤਫਾ: ਖਾ: ਵੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਤੇ ਦਿਏਂ ਤੇਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਦ੍ਰਾਜ ਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤ ਫੇਵੇਂ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਰਲਾ ਦੁਸ਼ਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਵੇਲੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇਜ ਇਹ ਦਿਤੀ ਹੈ:—

“ਜੇਦਪਿ ਗੁਰਜ ਪ੍ਰਥਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਭੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਥਾਸ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ
 ਜਦ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਨਿਰੰਨੇ ਭੀਤਾ ਤਾਂ ਮਦ੍ਰਾਜ ਦੀ ਹੋਰਤੀ ਗੱਫਰ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਯਾਦੁਭਾਰ ਤੋਂ ਗੁਰ
 ਜੀ ਦੇ ਦਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਵੇਤ ਦੀ ਪੰ: ੧੬੮੪ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ, ਇਹੋ ਮਿਤ ਯਾਦੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੈ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੀਵੇਂ ਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਮਾਲਵੇ ਜਾਣਾ
 ਸਹੀ ਹੈ, ਤੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇਵਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਥਾਸ ਭਾਈ ਹੁਏ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿੱਖ
 ਵਿਖ ਜੀ ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਤੇ ਬਾਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ
 ਪੰ: ਦਾ ਸਵਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਭੀਆਂ ਹੋਰ ਫ ਜਾਣੇ, ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ । ਇਹੋ ਤੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ
 ਹੈ । ਹੁਏ ਦੀ ਤਿਠਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੂਪ ਦੇਵ ਦੇ ਹੋਰੇ ਜਾਈ ਦਿਆਲੇ ਦੇ
 [ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਥਾਸ ਭਾਈ ਹੋਏ ਖਰਡੇ ਪੰ: ੧੬੮੪]

ਮੁਝ ਚੀਨ ॥ ੨੩ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਲੋਹੀਆ ਦੂਸਰ ਸੰਦਲੀ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ
ਮਾਂਹਿ । ਕਾਲੇ ਕੋਰ ਭਤੀਜ ਵੈ ਪਿਤਾ ਮਾਤ ਮਿਤੁ ਭਾਂਹਿ ॥ ੨੪ ॥ ਚੋਪਣੀ ॥
ਮਲਪ ਬੈਸ ਮਰਿ ਦੋਨਹੁ ਰਹੈ । ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮਿਤੁ ਪਦ ਲਹੈ । ਕਾਲੇ ਤਬਿ
ਹਿਤ ਕਰਿ ਪੁਤ੍ਰਿਪਾਠੈ । ਨਿਜ ਪੁਰ੍ਨਿ ਸਮਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਇਕ
ਇਨ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਲੇ ਰੰਗ । ਇਕ ਉਠਾਇ ਲਿਖ ਮੰਕ ਚੰਡੀਗ । ਦੁਤੀਏ
ਕੋ ਅੰਗੁਰੀ ਗਹਿਵਾਈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਮੁਖਦਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਮਗ
ਮਹਿ ਭਲੇ ਸਿਖਾਵਨਿ ਕਟੋਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਭਏ ਤਬਿ ਖਟੋਦੋਨ ਬਾਲਿਕ
ਬਿਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਏਟ ਬਜਾਵਤਿ ਹਾਥ ਉਡਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦੇਖਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਢਾਲ । ਬੁਝੈ ਕਾਲੇ ਕੋ ਸੁਹਵਾਲ । ‘ਇਹ ਬਾਲਿਕ
ਦੋਨਹੁ ਕਜਾ ਕਰਿਹੀਂ ? । ਹਾਥ ਪੁਹਾਰ ਉਦਰ ਪਰ ਧਰਿਹੀਂ’ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਾਲੇ ਬਰ ਭਾਖੈ ‘ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੀਨਮੈਂ ਰਾਖੈ’ । ਕ੍ਰਿਪਾਆਪਕੀ
ਤੇ ਪੁਤ੍ਰਿਪਾਠੈ । ਅਬਿ ਇਹ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਭੁਮਾਰੈ ॥ ੨੯ ॥ ਫੁਧਤਿ ਰਹਤਿ
ਇਹ ਉਦਰ ਬਜਾਵੈ । ਕਹਿਨਿ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ, ਏਵ ਜਨਾਵੈ । ਆਪ ਗਰੀਬ

‘ਨਾਮ । ‘ਗੋਈ । ‘ਭਾਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ । ‘ਦੋਬਾਂ ਨਾਲ ਫੋਤੀ ਫੋਤੀ । ‘ਮਾਂ ਪਿਉ ਮਰਿਟਰ ਹਨ
ਮੈਂ ਪਾਸ ਰੋਏ ਹਨ ।

‘ਭਾਬ’ [ਪਿਛਲੇ ਪੌਠੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦਾ]

ਵਸਾਇ ਦੋਇ ਇਅਲ ਪੁਰੇ ਪਿੰਡ ਬਿਧੀਵੰਦ ਪੌੜਾ ਲੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਸੀ । ਇੰਝ
ਮਿਥ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਰੋਤਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਪੌੜੇ ਬੀ ਜਰਾ
ਦਿਓ ਹਨ ।”

[ਭਾਬ: ਖਾ: ਹਿ: ੧, ਨੰ: ੨, ਪੰਨਾ ੯੫੮]

ਭਾਬ: ਖਾ: ਵੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਾਮ ਬੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤੇ
ਹਨ:—ਕੋੜੇ ਕਿਆ ਨੂੰ ਫੁੱਲਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲਾ ਕੋੜਾ ਤੇ ਬਪੋਲਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦੇ ਢੋਧੀ ਵੱਸੇ
ਹਨ । ਤੇ ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ, ਵੇਧਰੀ ਮਰਾਬ ਦੀ ਤਿਅਨ ਮਿਥੁ ਜੱਟ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਮਰ੍ਹਾਜ ਕਿਆ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਭੜੋਈ ਕਾਨੇ ਕਰਮ ਵੰਦੇ ਵੇ ਪਿਤਾ ਮੋਹਣ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਫੁੱਲਰਾਂ
ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੇਧਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਬੀ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਵਿੰਡੂ, ਵੋਲਾ ਆਦਿ । ਇਹ ਫੁੱਲਰ
ਗੋਤ ਵੇ ਜੱਟ, ਕੋੜਿਆਂ ਦੇ ਵੋਕੜੇ, ਮਾੜੀ ਵੰਡੀ, ਵੱਟੀ, ਜੀਉਂਦਾ ਪਿਥਾ, ਕਿਰਾਤ ਵਾਲੇ ਆਦਿ,
ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵੱਧੇ ਹਨ ਜੋ ਮਰ੍ਹਾਜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਭੱਠੇ ਹੋ ਲੜਨ ਆਏ ਸਨ । ਮਰ੍ਹਾਜਕਿਆਂ
ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿਓ ਹਨ:—ਮੋਹਣ, ਕਰਮ ਵੰਦੇ, ਕੁਲ ਵੰਦੇ, ਕਾਲਾ, ਸਾਉਲ, ਲਖਮਾ, ਵੋਲਾ,
ਮਿਮਾ, ਸਰਾਲ ਆਦਿਕ । ਫਿਰ ਜੋਤ ਪਿਰਾਣੇ ਨੂੰ ਜੋਦ ਪੁਰਾਣਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਈ, ਮਿਥੁ
ਜੱਟ, ਭੁਖੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਆਪਣੇ ਸਾਕਾ ਫੁੱਲਰਾਂ, ਵੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਥਾ ਹਿਤ
ਆਪਣੇ ਮਿਥੁ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਨਿਵਾਜ ਮਹਾਨੇ। ਬਾਲ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਨੇ' ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗਾਇ ਬਖਾਨਾ। 'ਇਹ ਮਹਾਨ ਭੈ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ। ਜੋ ਤੈਂ ਉਪਰ
ਰਖੈ ਉਠਾਇ। ਇਸ ਕੋ ਬੈਸ ਬਧਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਿਪਾਲਕ
ਬਡ ਸੈਨ ਸਮੇਤ। ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਹੋਹਿ ਨਿਕੇਤ। ਸਮਨਾ ਮਹਿ ਜਲ
ਪਾਨ ਕਰਾਵੈ'। ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਨਿਜ ਓਜ ਜਨਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਬਹੁ ਪੁਸ਼ਤਨਿ
ਲੈ ਰਾਜ ਕਮਾਵਹਿ। ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਬਨ ਜਗਤ ਸੁਹਾਵਹਿ। ਨੀਚੇ ਬਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਬਿ ਖਰੋਇਸ ਕੋ ਬੈਸ ਹੋਹਿ ਜਗ ਖਰੋ ॥ ੩੩ ॥ ਰਾਜ ਸਹਿਤ ਚੌਧਰਤਾ
ਕਰੇ। ਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਪਰੇ'। ਬਰ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬੈਨ।
ਸੁਨਿ ਕਾਲਾ ਪਰਵੁਲਜਤਿ ਨੈਨ ॥ ੩੪ ॥ ਕਰ ਬੈਦਨ ਅਪਨੇ ਘਰ ਗਯੋ।
ਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ। 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਆਜ
ਬਾਕ ਕਹਿ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਜੁਗਮ ਭਤੀਜੇ ਲੇ ਦਿਖਰਾਏ।—ਇਨ
ਕੁਲ ਹੁਇ ਮਹਿਪਾਲ—ਬਭਾਏ।—ਜਮਨਾ ਜਲ ਅਸੁ ਪਾਨ ਕਰਾਏ।
ਰਾਜ ਚੌਧਰਤਾ ਦੀਰਘ ਪਾਏ—' ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਕੋਪ ਕਰਿ ਬੋਲੀ ਦਾਰਾ।
'ਏ ਨਿਪ ਹੁਇ ਸੁਨਿ ਤੈਂ ਮੁਦ ਧਾਰਾ। ਮੋਰ ਪੇਟ ਤੇ ਜਨਮੇ ਜੇਈ। ਪੂਜਾ
ਇਨਹੁ ਕੀ ਬਨਿ ਹਹਿ ਸੇਈ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਖੇਤੀ ਹਾਲਾ' ਸੋ ਭਰੈ' ਹੁਕਮ
ਇਨਹੁ ਪਰ ਇਹ ਭਬਿਕਰੈ'। ਬਿਨ ਸਮੁਝੇ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿਆਯੋ। ਕਹਾਜਾਨਿ
ਏਤੋ ਹਰਖਾਯੋ?' ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਦਾਰਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੜੈ। 'ਭਾਗ ਇਨਹੁ
ਕੋ ਗੁਰ ਬਚ ਲਹੜੈ। ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਹਉ' ਗਯੋ ਨ ਕੋਈ। ਔਚਕ ਬਾਕ
ਗੁਰੁ ਕਿਸ ਸੋਈ ॥ ੩੯ ॥ ਅਬਿ ਉਪਾਵ ਕਹੁ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਇ। ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਰਾਜ ਜਿਮ ਪਾਇ। ਸੋ ਬਿਧਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜੈ ਕੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਦੇ' ਬਰ
ਉਰ ਹਰਖੈ ਕੈ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਤ੍ਰਿਯ ਕਹੜੈ 'ਜਥਾ ਇਹ ਗਏ। ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ
ਕੋ ਕਰਿ ਬਰ ਕੋ ਲਏ। ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ। ਮਨ-
ਭਾਵਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਵਹੁ' ॥ ੪੧ ॥ ਕਹੇ ਭਾਰਜਾ ਕੇ ਲੈ ਨੰਦਨ। ਗਯੋ
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਕੀਨਸਿ ਬੈਦਨ। ਸਿੱਖਣਾ ਦੇਤਿ ਉਦਰ ਬਜਵਾਏ। ਖਰੇ ਸਮੁਖ
ਕਰਿ ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਹੋਰਿ ਮੁਸਕਾਇ। ਤਿਨ
ਆਸੈ ਲਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਇ। 'ਭੈ ਕਾਲੇ! ਇਹ ਬਾਲਿਕ ਔਗਕਨਾ ਅਬਿ

੧(ਘੋੜਿਆ ਨੂੰ) ਜਮਨਾ ਵਿਚ ਜਲ ਪਿਛਾਵੇਗਾ ਭਾਵ ਜਮਨਾ ਤਕ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ।

੨ ਮਮਲਾ। ੩ ਮੈ।

ਕਰਤਿ ਖਰੇ ਇਸ ਠੋਰ ? ॥੪੩॥ ਬਿਨਤੀ ਬੋਲੈ ਜੋਰਤਿ ਕਰ ਕੋ । 'ਇਨ
ਕੀ ਮਾਤ ਸੁਨੈ ਤੁਮ ਬਰ ਕੋ ।—ਭਏ ਭਤੀਜਨਿ ਕੁਲ' ਮਹਿਪਾਲਾ । ਮਮ
ਸੁਤ ਭਰਹਿ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਹਾਲਾ ॥੪੪॥ ਹੋਇ ਪ੍ਰਜਾ ਇਮ ਬਸਹਿ ਦੁਖਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਰੇਂ । ਦੰਡ ਕੈਦ ਆਦਿਕ ਜੇ ਹੋਇ । ਇਨ
ਪਰ ਬਲ ਤੇ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸੋਇ—॥੪੫॥ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਨੀਕ ਬਿਚਾਰੀ । ਲੈ
ਕਰਿ ਪਹੁੰਚੈ ਆਪ ਅਗਾਰੀ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਹੈ ਭਬਿ ਐਸੇ । 'ਸੋ
ਮਹਿਪਾਲ ਬਨੈ ਬਰ ਜੈਸੇ ॥੪੬॥ ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੀ ਬਾਹੀ ਕਰੈਂ । ਖਾਇ
ਆਪ ਨਹਿ ਹਾਲਾ ਭਰੈਂ । ਜੇ ਇਨ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇ ਹੈਂ ਸੋਇ । ਬਿਘਨ ਦੁਖਦ
ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ' ॥੪੭॥ ਸੁਨਿ ਬਰ ਕੋ ਲੇ ਕਾਲਾ ਗਯੋ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ
ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਦੀਨਿ । ਤਉ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਸੁਭ ਹੀ ਚੀਨ' ॥੪੮॥ ਇਮ ਬਰ ਦੀਨਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ
ਕੀਨੇ ਨਰ ਰਾਇਸੇਵਾ ਅਧਿਕ ਸੁ ਰਾਹਕ ਕਰੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਅਨੁਸਰੈ ॥੪੯॥ ਤਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ । ਕਰਤਿ ਰਾਜ ਕੋ ਦੇਸ਼
ਬਿਸਾਲੇ । ਦੁਸਰ ਨਾਭੇ ਪੁਰਿ ਸੁਖ ਧਰੈਂ । ਰਾਜ ਸਹਤ ਚੌਧਰਤਾ ਕਰੈਂ ॥੫੦॥
ਕਾਲੇ ਸੁਤਨਿ ਬੈਸ* ਜੋ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਆਪੇ
ਬੀਜ ਆਪ ਹੀ ਖਾਵੈਂ । ਹਾਲਾ ਲੋਨਿ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਾਵੈ ॥੫੧॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਕੇ
ਬਰ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਅਬਿ ਲੋ ਰਾਜੇ ਹੈਂ ਧਨ ਰਾਸੀ । ਬਿਦਤ ਜਗਤ ਮਹਿ
ਦੋਨਹੁ ਘਰ ਹੈਂ । ਦੀਰਘ ਦੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੫੨॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
ਕਛੁ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ
ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ॥ ੫੩ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਿਰੰਘੇ ਦਾਸਾ ਰਾਸੇ 'ਜੋਸੇ' ਦੇਸ਼ ਪੁੰਡ ਭਲਨੇ ਰਾਮ ਠਾਕੇ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੧੦. [ਰੋਗਾ ਜਨਮ, ਭਗਤੁ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ । ਜੋਸੇ ਦੀ ਬੋਲੀ]।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਰ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰ । ਭਗਤੁ ਕੇ
ਸੁਤ ਦੇ ਭਏ ਏਕ ਬੀਰ ਬਲ ਧਾਰਿ* ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੋਸਟ ਪੁੱਤੁ ਗਰਭ
ਜਬਿ ਆਯੋ । ਨੌ ਮਾਸਨਿ ਕੋ ਬਾਸ ਬਿਤਾਯੋ । ਸਮੇ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ।
ਟਿਕੈ ਗਰਭ ਮਹਿ ਜਨਮ ਨ ਲਿਯੋ ॥੨॥ ਜਨਨੀ ਕੋ ਸੰਕਟ ਬਭ ਹੋਵਾ
ਕਰੇ ਉਪਾਇ ਨ ਕਜੇਹੁ ਖੋਵਾ । ਤਬਿ ਸਗਰੇ ਸਿਖ ਮਿਲ ਸਮੁਦਾਏ । ਪਹੁੰਚੇ
'ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ । 'ਭਾਵ ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ । 'ਬਲ ਧਰੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸੂਰਮੇ । (ਅ) ਇਕ
ਥਾ ਬੀਰ ਤੇ ਬਲ ਧਾਰੀ ਸੀ (ਮੁਗਟ ਗੀਰੇ ਤੋਂ ਹੈ) ।

*ਪਾ.—ਅੰਸੁ ।

ਬਿਰ ਭਗਤੁ ਜਿਸ ਥਾਏਂ ॥ ੩ ॥ 'ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਤੁਮ ਅਹੈ। ਘਰ
ਸੰਕਟ ਕੋ ਕਰੈਂ ਨਹਿ ਲਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਤੁਮ ਤੇ ਜਾਚਿਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਦੁਖ
ਤੇ ਨਿਤ ਬਾਚੈ' ॥੪॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਸਭਿ ਭੇਤ ਬਤਾਯੋ। 'ਅੰਤਰ ਅਰਜੈ ਕਸ਼ਟ
ਉਪਜਾਯੋ। ਦੁਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਰਾਜ ਅਨੰਦ। ਜਾਚਤਿ ਸਾਹਸ' ਧਰਜੈ ਖਿਲੇਦ
॥ ੫ ॥ ਏਕ ਲੋਕ ਕੋ ਹਮ ਤਿਸ ਦੇਤਿ। ਭੋਗਹੁ ਰਾਜ ਅਨੰਦ ਨਿਕੇਤ।
ਸਮੁਝਾਯੋ ਸਮੁਝਤਿ ਸੋ ਨਾਹੀ। ਨਹਿ ਨਿਕਸਤਿ ਬਿਰ ਭਾਗਤੁ ਮਾਹੀ' ॥੬॥
ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ। ਦੁਖ ਹਤਿਬੇ ਹਿਤ ਬਹੁਤ ਅਲਾਏ।
'ਅੰਤਰ ਬਾਲਕ ਹਠ ਕਰਿ ਰਹਜੈ। ਤਉ ਤੁਮਾਰੇ ਘਰ ਦੁਖ ਲਹਜੈ' ॥੭॥
ਤਿਸਹਿ ਨਿਵਾਰਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ। ਕਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਧਾਰੈ। ਤੀਨ
ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਇਕਸਾਰਾਹਾਇ ਹਾਇ ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਾ ॥੮॥ 'ਜੇ ਪਰੋਸ'
ਹੈਂ ਸੁਨਜੈ ਨ ਜਾਈ। ਨਤੁ ਮਾਰੇ ਰਹੈ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਈ। ਹਮ ਸਿਖ ਸਗਰੇ
ਕਰਹਿ ਅਰਾਧਾ। ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹਤਹੁ ਘਰ ਬਾਧਾ ॥੯॥ ਜਾਵਤ ਬਾਲਿਕ
ਜਨਮਹਿ ਨਾਹੀ। ਭਾਵਤ ਹਮ ਬੈਠਹਿ ਤੁਮ ਪਾਹੀ। ਉਕ ਬਾਲਿਕ ਨੇ
ਸਿਮ ਹਠ ਧਾਰਾ। ਤਿਮ ਹਮ ਕੋ ਜਾਨਹੁ ਨਿਰਧਾਰਾ' ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ
ਭਗਤੁ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋ ਮਰ ਇਮ ਜਾਨ। ਦੀਨੋ
ਰਾਜ ਲੋਕ ਜੁਗ ਕੇਰਾ। ਲੇਹੁ ਜਨਮ ਕੋ ਜਗ ਇਸ ਬੇਰਾ' ॥੧੧॥ ਕਰਜੈ
ਬਚਨ ਤਬਿ ਜਨਮ ਲਿਯੈ ਹੋਗੋਰਾ ਨਾਮ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬਯੋਹੈ। ਦੂਸਰ ਸੁਤ
ਜੀਵਨ ਤਿਸ ਨਾਇ। ਕਰਮਾਤ ਕੇ ਸਹਤਿ ਸੁਹਾਇ ॥੧੨॥ ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਾਯੋ। ਨਗਰ ਬਠੀਡੈ ਆਦਿਕ ਪਾਯੋ। ਸੈਨਾ ਸੀਗ ਚਢੈ
ਸਮੁਦਾਯਾ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਅਪਨੇ ਭੇਜ ਬਧਾਯਾ ॥੧੩॥ ਸੋ ਮਿਲਿਬੇ ਹਿਤ ਕੋ
ਚਲਿ ਆਯੋ। ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਯੋ। ਸਭਿ ਇਠ ਸੁਨਜੈ ਹੁਤੇ
ਪਿਤ ਕਾਲ। ਕਰਿ ਕੈ ਬਜਾਹ ਬਾਕ ਕੇ ਨਾਲ ॥੧੪॥ ਸੋ ਰਾਹਕ ਕੀ
ਕੰਨਯਾ ਸੁਨਿ ਕੈਲੋਜਤਿ ਹੋਤਿ ਰਿਦੈ ਬਹੁ ਗੁਨਿ ਕੈ। ਗਈ ਸਦਨ ਮਾਹਿ
ਦਿਯੋ ਬਤਾਇ। 'ਬਿੱਧ ਪੁਰਖ ਇਕ ਮਾਰਗ ਜਾਇ ॥੧੫॥ ਸੋ ਮੁਝ ਸੰਗ
ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਤਬਿ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਬਿਤ ਭਯੋ'। ਅਪਰ ਸੰਗ ਮੁਹਿ
ਨਹਿ ਪਰਨਾਵਹੁ। ਜਿਹ ਬਲ ਹੋਹਿ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ' ॥੧੬॥ ਸੁਨਿ ਤਿਸ
'ਹਠ'। 'ਆਪਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਅਨੋਸੀ, ਚੁਕਾਈ'। 'ਭਾਵ, ਮਨ ਦੀ
ਵਿਕਾਰਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੇ ਪਿਤ ਬੇਜਨ ਕੀਨਿ । ‘ਕੋ ਕਰਿ ਗਯੋ ਬਤਾਵਹੁ ਚੀਨ’ । ਇਕ ਨਰ
ਹੋਰਤਿ ਤਾਹਿ ਬਤਾਯੋ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਇਤ ਮਗ ਆਯੋ ॥੧੭॥ ਨਿਸਚੈ
ਕਰਨੈ ਬਚਨ ਕੋ ਬਜਾਹ । ਕਰਮਾਤ ਜੁਤਿ ਬਹੁ ਸਿਖ ਜਾਹਿ’ । ਸੁਨਿਕੈ
ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ । ਰਹਨੈ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਬਹੁਰ ਨ ਆਏ ॥੧੮॥
ਸੁਤਾ ਨ ਬਜਾਹ ਅਪਰ ਸੋ ਚਾਹਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਰਹੀ ਸੁ ਹਠ ਉਰ ਮਾਹਾ ।
ਬਹੁਰ ਸੁਨੈ ‘ਭਗਤੁ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭਯੋ’ । ਬਿਧਵਾ ਭੇਖ ਪਾਰਿ ਤਿਹ ਲਯੋ ॥੧੯॥
ਕਿਸ ਕੀ ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੀ ਕੈਸੇ । ਸਤ ਕੋ ਧਾਰਿ ਰਹੀ ਬਿਤ’ ਤੈਸੇ । ਤਿਸ
ਕੋ ਪਿਤਾ ਗਯੋ ਤਿਸ ਠੋਰਾ । ਜਹਾਂ ਸਹਤ ਸੈਨਾ ਬਿਰ ਗੋਰਾ ॥੨੦॥ ਨਿਜ
ਤਨੁਜਾ ਕੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਤੁਮ ਚਲਿ ਲੇ ਆਵਹੁ ਘਰ ਮਾਈ । ਪਿਤ
ਕੋ ਬਸਤੁ ਸੰਗ ਕਰਿ ਬਜਾਹੁ । ਲੇ ਰਾਖਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਂਹੁ’ ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ
ਗੋਰੇ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਸੋਈ । ਪਿਤ ਕਰ ਲਈ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜੋਈ । ਕੇਤਿਕ ਨਰ
ਲੇ ਗਯੋ ਨਿਸੰਗ । ਫੇਰੇ ਦਏ ਲਸ਼ਟਕਾ ਸੰਗ ॥੨੨॥ ਭੈਰੋ ਮਹਿ ਚਵਾਇ
ਕਰਿ ਆਨੀ । ਰਾਖੀ ਸਦਨ ਮਾਤ ਕਰਿ ਮਾਨੀ । ਸੋ ਗੋਰਾ ਦਰਸਨ ਕੋ
ਆਯੋ । ਕਿਤਿਕ ਬਰਾਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਯਾਯੋ ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਦਰਸ
ਕੀ ਚਾਹੁ । ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਗਯੋ ਪੁਨ ਪਾਹੁ । ਧਰੀ ਉਪਾਇਨ ਧਨ ਤੇ ਆਇਆ
ਹਯ ਦੀਨਸ ਜਿਸ ਚਢਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥੨੪॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰ ਪਦ
ਅਰਬਿੰਦ । ਬੈਠਨੈ ਸਭਾ ਸੰਗ ਨਰ ਬੰਦ । ਕੁਸਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ
ਕਰੇ । ‘ਸਰਬ ਅਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮ ਧਰੇ’ ॥੨੫॥ ਇਕ ਜੱਸਾ ਕਰ ਮਹਿ
ਜਿਸ ਚੋਗ ਕਰਤਿ ਹੁਤੋ ਗੁਰ ਪਰ ਤਿਸ ਠੋਰ । ਸੁੰਦਰ ਜਿਹ ਸਰੂਪ ਸਰਬੰਗ
ਮਨਹੁ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ ਅਨੰਗ* ॥੨੬॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਰਾਖਿ
ਹਜ਼ੂਰੀ । ਸੇਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੁਰਤ ਰੂਰੀ* । ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬੋਲਨੈ ਇਸ
ਭਾਇ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ* ਪੁਲੋਕ ਸਿਧਾਇ ॥੨੭॥ ਪੀਛੇ ਰਹੀ ਤਿਯਾ ਤਿਸ
ਤਰੁਨੀ । ਸੁੰਦਰ ਸੁਨੀ ਸੁ ਚੇਪਕ ਬਰਨੀ । ਸੋ ਦੀਜੈ ਮੈਂ ਕਰਿ ਹੋਂ ਦਾਰਾ ।
ਉਪਜੈ ਹੋਂ ਸੇਤਤਿ ਸੁ ਕੁਮਾਰਾ ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਭਗਤੁ ਜੈਸਾ ।
ਮੈਂ ਕਹੁ ਭੀ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਤੈਸਾ । ਯਾਤੈ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੋਯਹੁ ਮੇਰੇ । ਦੋਸ਼ ਨ
ਲਗਾਹਿ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ ॥੨੯॥ ਨਾਹਿ ਤ ਨਿਸ਼ਫਲ ਬੈਠੀ ਰਹੈ । ਤੁਮਰੇ
ਕਿਸੁ ਕਾਜ ਨਹਿ ਅਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਗੋਰੇ ਉਰ ਰੂਧ ਉਪਾਯੋ । ਲਾਲ ਬਦਨ

*ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ । *ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ । *ਸੁੰਦਰ ।

*ਪਾਸ-ਭਗਤੁ ।

ਲੋਚਨ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥੩੦॥ ਫਰਕਤਿ ਅਧਰ ਨ ਬਸ ਕੁਛ ਚਲੈ ।—ਕਹਿਬੇ
 ਕੋ ਫਲ ਕਿਮ ਇਸ ਮਿਲੈ—। ਚਹਤਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਤਉ
 ਆਪਨੀ ਰਿਸ ਕੋ ਮਾਰਿ ॥੩੧॥ ਗੁਰ ਤੇ ਡਰਤਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰੋਹਜੋ । ਪ੍ਰਤਿ
 ਉਤਰ ਕਜੈਂਹੁ ਨਹਿ ਕਹਜੋ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਬੈਠਜੈ ਤੀਰ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
 ਗਮਨਜੋ ਪੁਨ ਬੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗੀ ਤੀਰ ਸੀ ਬਾਨੀ ਕਹੀ । ਬਾਧਾ
 ਅਧਿਕ, ਘਾਵ ਕਿਧ ਨਹੀਂ । ਰੂਧ ਸਚਿਤ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲਾ ।—ਹੁਤੋਂ ਹੋਇ
 ਗੁਰ ਤੇ ਸੁ ਨਿਰਾਲਾ—॥੩੩॥ ਸਸਤੁ ਘਾਵੈ ਮਿਲਿ ਕੈ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ । ਬਚਨ
 ਘਾਵ ਕਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਅਦਬ ਕਰਨ ਕੋ ਹੁਤੋਂ ਸਥਾਨ । ਤਉ
 ਕੁਬਚਨੀ ਪੀਰੈ ਮਹਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਬਹੁਰ ਬੀਰ ਬਛ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ । ਬੀਚ
 ਸਭਾ ਕਿਮ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ । ਸੁਨਜੈ ਸੁਵਨ ਮਰਿ, ਫੈਰਜੈ ਰਿਦਾ । ਜਿਮ
 ਨਟਸਾਲੈ, ਕਰਕ ਬਹੁ ਤਦਾ ॥੩੫॥ ਡੇਰੇ ਆਇ ਸੁ ਉਤਰਜੈ ਗੌਰਾ ਅਪਨੈ
 ਸਿੱਖ ਕਰੇ ਇਕ ਠੌਰਾ । ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਤੁਮ ਹੋ
 ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਮਹਾਨ ॥੩੬॥ ਭੋ ਸਿੱਖਹੁ! ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ । ਸੁਨਜੈ ਸੁਵਨ
 ਜਿਮ ਕੁਬਚ’ ਉਚਾਰਾ । ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਸਹਿ ਦੇਵ ਕੁਚਾਲੀ । ਜੇ ਜੋਧਾ
 ਬੁਧਿ ਆਯੁਧ ਨਾਲੀ ॥ ੩੭ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਹੁਤੀ—ਹੁਤੋਂ ਸਮਸ਼ੋਰ । ਕਰੋ
 ਦੁਖੀਭ ਅਵਨਿ ਪਰ ਗੋਰਿ ਲੈ ਹੈ ਸੁਾਦ ਕਹੈ ਕੋ ਤਬੈ । ਲਖਹਿ ਸਭਾਸਦ
 ਬੈਠੈ ਸਭੈ—॥ ੩੮ ॥ ਮਰਿਬੇ ਕੋ ਡਰ ਉਰ ਨਹਿ ਧਰੋਂ । ਅਸ ਕੁਥਾਕ ਤੇ
 ਦੀਰਘ ਜਰੋਂ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਹਿਯ ਮਹਿ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਖੜਗ ਨ ਖੈਚਿ ਹਤਜੈ
 ਗੁਰ ਤੀਰ ॥ ੩੯ ॥—ਮਮ ਅਪਰਾਧ ਦੇਖਿ ਰਿਸ ਧਰੈ* । ਸਕਲ ਬੰਸ ਕੋ
 ਸਾਪਤਿ ਕਰੈ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਉਰ ਕੀਨਸਿ ਟਾਰਾ । ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਹਤਿ
 ਤਿਸਹਿ ਸੰਘਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਜੀਵਤਿ ਸੁਨੋਂ ਸੁ ਜਾਵਤ’ । ਤਾਵਤ
 ਮੋਹਿ ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਵਤਿ । ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਬਲ ਕਰਿ ਜਤਨ ਕਰੀਜਹਿ ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਜੋਸੇ ਕਹੁ ਹਤਿ ਲੀਜਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਤਾਂ ਦਿਨ ਸਸਤੁ ਧਰਨ ਫਲ

*ਭਾਵ ਤੀਰ ਜ਼ਖਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਸ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਚੁਫੀ ਹੈ ਤੀਰ ਵਾਂਗ, ਜ਼ਖਮ ਮਾਸ ਵਿਚ
 ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ । ਰ ਪੀੜ ਕਰਤੀ ਦੇਈ ਹੈ (ਅ) ਰੋਵੇ ਨੂੰ ਪੀੜ ਬਣੀ ਦੇਈ (ਪਰ ਉਸ ਨੇ) ਜੋਸੇ
 ਨੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । *ਜ਼ਖਮ । *ਧੋਵੇ ਬਦਨ ਦੀ ਪੀੜ । *ਠੰਡਾ, ਬਰਫੀ, ਤੀਰ ਦੀ ‘ਨੇਕ’
 ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਵਿਚ ਵੱਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ । [ਸਿਸ, ਨਮ੍ਹ ਲਲਜ] । *ਦੇਵਾ ਬਚਨ । *ਭਾਵ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ਰੁੱਸੇ ਦੇਣਗੇ । *ਜੋਗ ਵਿਚ (ਜੋਸੇ ਨੂੰ) ਜੀਉਂਦਾ ਜਦ ਵੱਕ ਮੁਣਦਾ ਹਾਂ ।

ਹੋਹਿਨਾਹਿ ਤ ਖਾਨ ਪਾਨ ਧਿਕ ਮੋਹਿ'ਗੋਰਸਾਲ' ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
 ਸਿਖ ਬੈਰਾਜ ਗੁਰ ਡਰ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥੪੨॥ ਕਹਤਿ ਭਏ'ਕੈਸੇ ਤਿਸ ਮਾਰਹਿ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਨਿਤ ਧਾਰਹਿ । ਚੌਰ ਵਾਰ ਸੋ ਰਹੈ ਹਜ਼ੂਰ । ਸਮਾ
 ਪਾਇ ਕਬਹੂੰ ਹੁਇ ਦੂਰ ॥੪੩॥ ਜੋ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਇਕਾਕੀ ਪਾਇ । ਕਰਹਿ
 ਸੰਘਾਰਨਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ । ਇਹ ਤੋ ਗਤਿ ਹੈ ਸਕਲ ਅਸਾਨ । ਪਾਛੇ
 ਮੁਸਕਲ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ ॥੪੪॥ ਹਮ ਤੇ ਮਾਰਨੈ ਸੁਨੈ ਗੁਰੁ ਜਬਿ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸਰਿ'ਗੋ ਭਬਿ । ਇਕ ਬਚ ਕਹਿ ਕਰਿ ਜਗ ਉਖਾਰਹਿ ।
 ਸਹਤ ਕੁਝੈਬ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਚਾਰਹਿ ॥੪੫॥ ਬਹਮ ਅਸਤੁ' ਕੇ ਮਨਹੂੰ
 ਸਮਾਨ । ਕੈਧੋ' ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਬਾਨਸ਼ਿਵ ਤ੍ਰਿਸੁਲ, ਜਿਮ ਵੱਕ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ।
 ਜਿਮ ਜਮ ਵੰਡਾ', ਬੱਜ੍ਹ ਜਿਸ਼ਨੁ ਕੋ' ॥੪੬॥ ਤਿਮ ਗੁਰ ਬਾਕ ਕਹਨੈ
 ਸਫਲਾਵੈ । ਭੁਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਨਰਿ ਬਿਲਮਾਵੈ । ਕਿਮ ਜਗ ਮਹਿ ਜਰ ਰਹੈ
 ਹਮਾਰੀ।ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰੀ'॥੪੭॥ਸੁਨਿ ਗੋਰੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਸਿਖ
 ਜਾਨੈ । ਧੀਰ ਦੇਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ ਬਖਾਨੈ । 'ਅਬਚਲ ਜਗ ਮਹਿ ਜਗ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਰਹੈ' ਸਦਾ ਜਿਮ ਅਹੈ' ਹਮਾਰੀ ॥੪੮॥ ਤੁਮਾਰੀ ਜਰ ਮੇਰੀ ਜਰ
 ਸਾਥ । ਮਮ ਜਰ ਮਿਲੀ ਜਹਾ ਗੁਰ ਨਾਥ।ਸੋ ਅਬਚਲ ਜਾਨਹੂੰ ਤੁਮ ਐਸੇ
 । ਮੇਰੁ' ਖਰੋ ਮਹਾ ਵਿਢ ਜੈਸੇ ॥੪੯॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪੁੰਨ ਕਰਿ ਲੇਵੈ' ।
 ਬਨਵਿ' ਦੀਨ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸੇਵੈ' । ਜੱਸੇ ਕਹੁ ਮਾਰਨਿ ਮਮ ਕਾਮੁ।ਕਰਹੁ
 ਅਬਹਿ ਬਿੱਧਹਿ ਸੁਖ ਧਾਮੁ' ॥੫੦॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ।
 ਮਾਰਨ ਮਝੇ ਨੀਕ ਠਹਿਰਾਏ । ਬਨੀ ਆਇ ਅਸ ਅਨਬਨ ਬਾਤੀ । ਉਤ
 ਗੁਰ ਡਰ, ਇਤ ਸੁਲਗਤਿ' ਛਾਤੀ ॥੫੧॥

ਇਹ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਭਾਸ਼ ਬਿੰਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ
 'ਗਾਈ ਫੋਰ' ਪੁੰਨ ਬਲਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸਮੇ ਮੰਤ੍ਰ ॥੧੦॥

੧੧. [ਜੱਸੇ ਦੀ ਮੋਤ । ਗੋਵੇ ਨੂੰ ੧੦੧ ਸ਼ੁਪ । ਕੀਰਤਨੁ ਪੁੱਛੇ ।]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਰਨਿ ਕੀ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਘਾਤ ਬਿਲੋਕਤਿ ਫੇਰ । 'ਮਿਲਹਿ
 ਇਕਾਕੀ ਵਹਿਰ ਜਬਿ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਦੇਂ ਗੋਰ'॥੧॥ਥੋਪਈ॥ਰਾਖਮੈ ਲਾਇ
 ਨਿਕਟਿ' ਨਰ ਕੋਈ । ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢਜੈ ਸੋਈ । ਗਮਨਜੈ
 'ਗੋਰੇ ਦਾ' ਗ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੰਗ ਰੋਜਸ਼ਾਲਿ ਵਜਗਾ ਸੀ । ਰੋਜਸ਼ਾਲੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣ ਦਾ
 ਯਾਨ ਹੈ । 'ਮੈ' ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤੁ' ਕੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇ [ਸਿਸਾ,
 ਬਹਮਾਸਤੁ] । 'ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਰੇਡ । 'ਜਿਵੇਂ' ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਰੇਡ । 'ਮੁਰੇ' । 'ਦੁਖਦੀ ਹੈ ।
 '(ਜੱਸੇ ਵੇ) ਨੇੜੇ ।

ਵਹਿਰ ਇਕਾਕੀ ਜਥੈ । ਸੁਧ ਜਸੁਸ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ ਤਥੈ ॥ ੨ ॥ ‘ਅਮਕੀ
 ਦਿਸ਼ਾ ਗਯੋ ਚਵਿ ਸੋਇ । ਬਡੋ ਤੁਫੰਗ ਏਕਲੋ ਹੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ
 ਚਵੇ ਬਰਾਰ । ਦੁਇ ਤੀਨਕ ਜੋਧਾ ਅਸਵਾਰ’ ॥ ੩ ॥ ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਗਯੋ
 ਸੁਨਨੋ ਤਿਤ ਗਏ । ਵਹਿਰ ਉਜਾਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ । ਫਿਰਤਿ ਇਕਾਕੀ
 ਹਟਨੋ ਸੁ ਆਵਤਿ । ਚੰਚਲ ਥਾਜੀ ਕੋ ਚਪਲਾਵਤਿ ॥ ੪ ॥ ਇਨਹੁ ਤੁਫੰਗ
 ਭਜਾਰ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਾਮੀਪੀ ਕੀਨਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਉਚ ਬਖਾਨਾ । ‘ਰਹੁ ਠਾਂਵੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਪਿਆਨਾ ॥ ੫ ॥ ਕਹੀ ਥਾਤ ਕੋ
 ਵਲ ਅਬਿ ਲੈਹੋ । ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਪੈਹੋ’ । ਦੇਖਿ ਅਚਾਨਕ
 ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ । ਤਤਛਿਨ ਬਨਨੋ ਨ ਕੋਇ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗ
 ਲਗੀ ਬਿਚ ਰਿਦੇ । ਦੜ ਗਿਰ ਪਰਨੋ ਭੁਮ ਪਰ ਤਦੇ । ਕਰਿ ਸੰਘਾਰ ਹਟੇ
 ਅਸਵਾਰ । ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੁਰਨ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥ ਗੌਰਸਾਲ ਕੋ ਖਬਰ ਸੁਨਾਈ ।
 ‘ਕੀਨਸਿ ਕਾਜ ਲੀਨਿ ਰਿਪੁ ਘਾਈ’ । ਹਰਖਨੋ ਬਰ ਦਾਸਨਿ ਕੋ ਦੀਏ ।
 ‘ਪੁਰਨ ਕਰੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀਏ ॥ ੮ ॥ ਉਤਰਨੋ ਰਿਣ ਕੁਬਾਕ ਜੇ ਕਹਨੋ । ਸਭਾ
 ਬੀਚ ਦੀਰਘ ਉਰ ਦਹਨੋ’ । ਉਤ ਸੁਧ ਸੁਨੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ‘ਜੋਸਾ ਚੋਰ
 ਵਾਰ ਦਿਸ ਘਾਇ ॥ ੯ ॥ ਹਸ ਪਰ ਚਵਿ ਬਾਹਰ ਸੋ ਗਯੋ ਮੇਲ ਬਿਰਾਜਨਿ
 ਕੋ ਸਿੰਗ ਭਯੋ । ਔਚਕ ਮਾਰਿ ਤੁਫੰਗ ਗਿਰਾਯੋ’ । ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਰ
 ਸੁਨਿ ਛਾਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਸਕਲੀ ਥਾਤ ਘਾਤ ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਗੌਰੇ ਸਿੰਗ ਹਾਸ ਕੀ
 ਬਾਨੀ । ਸੋ ਰਿਸ ਮਨ ਤੇ ਨਾਂਹਿ ਗਵਾਈ ਏਕਲ ਖੋਜਿ ਤੁਪਕ ਦੇ ਘਾਈ ॥
 ੧੧ ॥ ਹਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਸ ਕੁਛ ਧਾਰਾ । ਮਹਾਂ ਢੀਠ ਹੋ ਕੀਨਿ ਸੰਘਾਰਾ ਜੇ
 ਕਰਿ ਇਸ ਕੋ ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹੈ’ । ਨਹੀਂ ਅਦਬ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਰਹੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਯਾਤੇ ਦੇਨੀ ਬਨਹਿ ਸਜਾਇ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸ਼ੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਮਹਾਂ
 ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸੁਪ ਬਖਾਨੇ । ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸਭਿ ਹੀ ਕਾਨੇ’ ॥ ੧੩ ॥ ਭਗਤੁ
 ਕੇਰ ਨਨਾਵਾ ਨਾਇ । ਤਬਿ ਤੇ ਧਰਨੋ ਨ ਅਪਰ ਅਲਾਇ’ । ‘ਪਾਥਰ ਕੀ
 ਜੋਨੀ ਤੁਝ ਪਾਵੈ’ । ਕੁਲਕੀ ਕੈਲਾ’ ਟੁਟਿ ਟੁਟਿ ਜਾਵੈ’ ॥ ੧੪ ॥ ਆਖਨਿ ਤੇ ਬਿਜਾਲ
 ਸਮ ਅਹੈ’ । ਕਾਕ ਜੋਨਿ ਕੋ ਮਰਿ ਕਰਿ ਲਹੈ’ । ਸੂਕਰ^੧, ਕੂਕਰ^੨, ਕੋਕ^੩,

^੧ਕੀਨੀ । ^੨(ਕਚਿ ਉਕਤੀ) ਭਗਤੁ (ਦੇ ਪੁੰਨ੍) ਦਾ ਨਿਠਾਵਾਂ ਨਾ ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਰਖਿਆ (ਇਹੀ ਨਾਮ
 ਨਿਠਾਵਾਂ ਉਚਾਰਦੇ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ । ^੩ਲਗਗਰ ਭਾਵ ਪੁੰਨ੍ ਧੀਅੰ ।
^੪ਅੱਖੀ ਬਿੰਦੇ ਵਾਂਗੂ ਹਨ । ^੫ਪੂਰ । ^੬ਕੁਛਾ । ^੭ਬਖਿਆਨ । (ਅ) ਚਕਵਾ ।

ਕੁਰੰਗ^੧।ਕੋਹਰਿ^੨,ਕੁਰਕਟ^੩,ਕੀਰ^੪,ਕਲੰਗ^੫॥੧੫॥ਕਾਨਖਜੂਰ^੬,ਕੁੰਡਲੀ^੭
 ਕ੍ਰੋਧੀ । ਜੂਨ ਪਸੁ ਕੀ ਪਰਹਿ ਅਬੋਧੀ^੮ ।। ਕੇਕ^੯, ਭੇਕ^{੧੦}, ਕਿੰਦੁਲ^{੧੧}*,
 ਕਨਕਾਯਾ^{੧੨}।ਕੀਟਨਿ ਕੀ ਜੂਨੀ ਸਮੁਦਾਯਾ॥੧੬॥ਪੁਨਮਿਘਨਿ^{੧੩}ਕੀ ਜੂਨੀ
 ਪਾਵੈ^{੧੪} । ਜਗ ਮਹਿ ਨੀਰ ਅਤੋਲ ਦੁਕਾਵੈ^{੧੫} । ਮਰਹਿ ਅੰਤ ਫਾਹੇ ਕੀ ਮੋਤਾ
 ਤਵ ਕੁਲ ਕੇ ਬਹੁ ਜੇ ਹੈ ਅੰਤ^{੧੬}॥੧੭॥ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੋਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ
 ਸ੍ਰਾਪਾਇਕ ਸੈ ਵੇਕਦੀਏ ਗੁਰ ਆਪਾਅਬਿ ਤੇ ਮੁਖ ਨਹਿ ਲਗਹਿ ਹਮਾਰੇ।
 ਰਹੈ ਦੂਰ ਨਹਿ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰੇ ॥੧੮॥ ਨਹੀਂ ਸਿਪਾਰਸ ਕਰਿ ਹੈ ਕੋਈ ।
 ਕਰਹਿ ਜੁ, ਸੰਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਹੋਈ^{੧੯}।ਇਸ ਬਹੁ ਦੁਖਦ ਸ੍ਰਾਪ ਗਨ ਕਹੇ।
 ਜੋਸੇ ਕੋ ਸਿਮਰਤਿ ਰਿਸ ਲਹੇ॥੧੯॥ ਲੋਥ ਮੰਗਾਇ ਦਾਹੇ ਕਰਿਵਾਇਵ ।
 ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਰਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਭਰਪਾਇਵ । ਏਕ ਨਿਸਾ ਤਬਿ ਰਾਖਜੋ ਭੇਰਾ।
 ਕਰਜੈ ਕੂਚ ਪੁਨ ਹੋਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਗੋਰੇ ਨਿਕਟਿ ਗਈ ਸੁਧ ਸਾਰੀ ।
 ਭਵ ਪਰ ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰ ਭਾਰੀ।ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਘਨੋਦੇ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ
 ਸਕਲ ਹੀ ਹਨੇ॥੨੧॥ ਜੇ ਗੁਰ ਭਾਖੇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ । ਜਾਨੈ ਗੋਰਸਾਲ
 ਦੁਖਦਾਏ । ਰਿਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨ । ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਬਿਖੇ
 ਚਿਤ ਦੀਨਿ॥੨੨॥-ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਭਲੇ ਰਿਝਾਉਂ । ਨਾਹਿ ਤ ਅਪਨੇ
 ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਉਂ । ਦਾਰੁਨ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਸਿ ਹੈਂ ਜਾਂ ਤੇ।ਮਨ ਬਚ ਕਰਮਨਿ ਸੇਵੇਂ
 ਭਾਂ ਤੇ ॥੨੩॥ *ਫੁਰਨਹਾਰ ਭੀਖਨ ਦੁਖਦਾਨੀ । ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਬਾਨੀ^੧ । ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨ ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਾਵਦ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੋਂ

*ਫੁਰੇ ਲੋਭਣ ਵਾਲਾ।(ਅ) ਹਰਨ । *ਨੀਰ । *ਕੇਕੜ । *ਤੋਤਾ । *ਪਾਲੀ ਕਿਨਾਰੇ ਚਹਿਣ ਵਾਲਾ
 ਇਕ ਪੰਛੀ-ਜਿਸਦੀ ਰਿੱਝੀ ਲੰਮੀ, ਸਿਰ ਲਾਲ ਤੇ ਬਦਨ ਮਿੱਟੀ ਵੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, *ਵੰਨ ਖਜੂਰਾ ।
 *ਕੁੰਡਲੀਆ ਸਰਪ (ਕੁੰਡੀਆ ਸਪ) । *ਹੈ ਮੁਰਖ । *ਕੇਕੜਾ ਪਾਲੀ ਦਾਇਕ ਵੱਡਾ ਕੀੜਾ,
 ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਵੰਗਾਂ ਵੇ ਦੇ ਪੰਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । *ਵੱਡੂ । *ਕੇਵੁਆ, ਰੀਵੇਆ । *ਕਨਕੋਲ ।
 (ਅ) ਅਨੂਹਾ । *ਵੱਦਲਾ । *ਵੇਵੇਂਗਾ । *ਪਵੇ-ਉਲਾਏ । *ਭਾਵ ਉਹ ਬੀ ਸ੍ਰਾਪਤ ਸਮਝੇ ।
 *ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਤੀ ਤੇ (ਫੁਰਨਹਾਰ=) ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ । *ਪਸ-ਕਿਰਲਾ । †ਰੋਹੇ ਦਾ ਜੋਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾ

ਵੇਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਦੀ ਤੇ ਗਲ ਅਚਿਤ ਸਮਝਕੇ ਰੋਹੇ ਨੇ
 ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ ਉਹ ਇਤਨੀ ਰਿਠ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ । ਯੇਗ ਇਹ
 ਸੀ ਕਿ ਰੋਗਾ ਗੁਰ ਜੀ ਪਾਸ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਵੇਰ ਵੇਰੇ । ਇਥੇ
 ਹੋਰੋ ਨੇ ਨਜਾਯ ਆਪਣੇ ਹੋਥ ਵਿਚ ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਮਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧਕੇ ਵੰਡ ਵੇਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂ
 ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਭਾਵਦ-॥੨੪॥ ਇਸ ਦਿਵ ਮਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਗੋਰਾ । ਸੇਵਨ ਹਿਤ ਪੂਨ ਧਰਿ
 ਤਿਸ ਠੋਰਾ । ਗੁਰ ਸੇਂ ਫਰਕ ਕੋਸ ਕੋ ਰਾਖਿ । ਚਢੈ ਪਿਛਾਰੀ ਨਿਸ ਹਿਤ
 ਕਾਖਿ ॥੨੫॥ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਘਾਲਤਿ ਮਗ ਡੇਵੇ । ਸੈਨਾ ਗਮਨਤਿ ਸੰਗ
 ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਲਕੀ ਮਾਂਹਿ । ਹੋਹਿ ਅਰੂਢਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਜਾਹਿ ॥
 ੨੬॥ ਗਨ ਦੰਦਭਿ ਬਾਜਤ ਸੰਗ ਚਾਲੇ । ਆਯੁ ਧਾਰੀ ਸੁਭਟ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਕਤਹੂੰ ਨਿਕਸਹਿ ਅੰਗੁ ਕਰੇਗ । ਦੇਖਤਿ ਝੂਰਨ ਚਢਹਿ ਤੁਰੇਗ ॥੨੭॥
 ਬਡੇ ਬੰਗ ਤੇ ਚਲਹਿ ਧਵਾਇ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹਯ ਸਮਤਾ ਬਾਇ । ਖੰਡ
 ਘੀਵ ਕਰਿ ਪਾਲਨ ਕੀਨੇ । ਚਪਲ ਚਲਾਕੀ ਮਹਿ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥੨੮॥
 ਮ੍ਰਿਗਨਿ ਹਰਾਇ ਧਾਇ ਕੈ ਗਹੇ । ਮੋਚਕ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਿਨਹੂੰ ਕੀ ਅਹੋਦੀਰਘ
 ਸ੍ਰਿਗਨਿ ਤੇ ਗਹਿ ਲੇਤਿ । ਪੁਨ ਦਾਸਨਿ ਪਕਰਾਇ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥੨੯॥ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਗ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ । ਪਾਲਤਿ ਮ੍ਰਿਗਨਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ ।
 ਭਏ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰੇਂ ਜੀਵੇ । ਬਨ ਤੇ ਆਨਿ ਪਾਲਨਾ ਬੀਵੇ ॥੩੦॥ ਜਹਾਂ
 ਸਿਵਰ ਕੋ ਘਾਲਹਿ ਜਾਇ । ਸੁਨਿ ਗੋਰਾ ਪੀਛੇ ਠਹਿਰਾਇ । ਕੋਸ ਫਰਕ
 ਤੇ ਭੋਰਾ ਕਰੈ । ਗੁਰੁ ਰਿਝਾਵਨਿ ਇੱਛਾ ਧਰੈ ॥੩੧॥ ਅਪਨੀ ਸੈਨਾ ਰਾਖਹਿ
 ਸੰਗ । ਬਡੇ ਸੁਭਟ ਬਲਿ ਚਪਲ ਤੁਰੇਗ । ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਗੁਰ ਕੋ ਕਬਿ ਹੋਵੇ ।
 ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਅਪਨੇ ਪਰ ਜੋਵੇ ॥੩੨॥ -ਦੁਖਦ ਭਯੰਕਰ ਦੀਰਘ ਸਾਪ ।
 ਕਰੇਂ ਪ੍ਰਮੀਨ, ਬਖਸ਼ ਹੈਂ ਆਪ- । ਕੋਸ ਫਰਕ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਹਿ । ਤਿਮ
 ਹੀ ਅਪਨੇ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਹਿ ॥੩੩॥ ਆਯੁ ਧਾਰੀ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਣਠਾਨਤਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਨਹਿ ਚਾਲਾ ॥ ਇਸ ਏਧਿ ਗਮਨਤਿ ਮਗ ਉਲੰਘਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਤਬਿ ਨਿਸਰਾਯੋ ॥੩੪॥ ਕੋਸ ਦੂਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਹਿ ਠੋਰਾ ।
 ਅਪਨਿ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਉਤਰਜੇ ਗੋਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਜਾਇ । ਹਰਥੇ
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥੩੫॥ ਚਵਿ ਕੰਠਨੇ ਪਰ ਫੁਲ ਬਸਾਵੇਂ । ਦੇਖਿ
 ਦੇਖਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇਂ । ਉਤਸਵ ਕਰਨੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਪੁਰਿ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਾ ॥੩੬॥ ਨਿਜ ਮੀਦਰ ਮੇਦਰ ਜਹਿ ਬਨਜੇ ।
 ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸੁਖ ਸਨਜੇ । ਵਾਹਨ ਤਜਾਗਿ ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਜਾਇ । ਦੀਹ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛੋਨਾ ਛਾਇ ॥੩੭॥ ਦਾਸਨਿ ਆਨਿ ਡਸਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਆਸੀਨ । ਚਹੁੰਦਾਸ ਮਾਂਹਿ ਫਰਸ਼ ਜੋ ਹੋਵਾ । ਰੇਗ
 'ਵਾਹੁ ਸਮਠ ਡੇਜ ਘੋੜੇ । 'ਭਾਵ ਹੀਰੇ ਹਰਨ । 'ਲਿਆਕੇ ।

ਅਨੇਕਨਿ ਕੋ ਸੁਠ ਜੋਵਾ ॥ ੩੮ ॥ ਲੇ ਲੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਉਪਹਾਰ । ਪੁਰਿ
ਜਨ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨੰਦ ਧਾਰਿ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਚਰਨ ਕੋ । ਦੇਖਤਿ
ਦਰਸਨ ਕਸ਼ਟ ਹਰਨਿ ਕੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਰਜੈ ।
‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ’ ਤਿਨਹੁ ਉਚਰਜੈ । ‘ਪਿਤਾ ਆਪ ਕੇ ਨਗਰ ਬਸਾਯਹੁ ।
ਨਰੇ ਨਾਰਿਨਿ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਤੁਮ ਭੀ ਨਹਿਨ ਬਿਸਾਰਹੁ
ਇਨ ਕੋ । ਅਹੋ ਆਸਰਾ ਇਨ ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੋ।ਚਿਰੰਕਾਲ ਬਾਹਰ ਭੀ ਰਹੇ।
ਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹਮ ਮਗ ਲਹੇ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮਾਲਿਕ।
ਰਾਖਨਿ ਪਾਲਨਿ ਤੁਮਰੇ ਭਾਲਿਕ’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
‘ਰਹੇ ਪਿਤਾਮਾ ਜੀ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੪੨ ॥ ਹਮ ਭੀ ਤਿਮ ਇਤ ਬਾਸ ਕਰੈਂਗੀ ।
ਪੁਰਿ ਕੋ ਖੇਦ ਨ ਕੋਇ ਧਰੈਂਗੀ । ਬਸਹੁ ਨਿਚਿੰਤ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਹੁ ।
ਗੁਰ ਗੁਰ ਸਿਮਰਹੁ ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵਹੁ’ ॥ ੪੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਕੋ
ਪਾਸ । ਆਨਜੋ ਗੋਦ ਉਠਾਏ ਦਾਸ । ਪਿਤ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕਰਿ ਠਾਵੈ ।
ਕਰੀ ਨਮੋ ਸੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੈ ॥ ੪੪ ॥ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਿ ਗਹਿ ਕਰਿ
ਬਾਹੁ । ਲੀਏ ਬਿਠਾਇ ਅੰਕ ਕੇ ਮਾਹੁ । ਮੁਖ ਹੋਰਤਿ ਫੇਰਤਿ ਸਿਰ ਹਾਥ ।
ਜਾਨਹਿ-ਬਨਹਿ ਤਖਤ ਕੋ ਨਾਥ- ॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਤਹਿ
ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕਾ । ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਪਗ ਸਿਰ ਟੇਕਾ । ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਤਿ
ਆਸ਼ਿਖਾ ਦਈ । ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਭਈ ॥ ੪੬ ॥ ਪੁਨ ਸਭਿ
ਮਹਿਲਾ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ । ਬੰਦਹਿ ਪਦ ਚਿਦ ਮੁਦ ਮਹਿ ਲੀਨਿ । ਇਸ
ਬਿਧਿ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਹ ਜਾਇ । ਬਸੇ ਆਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਮ ਹਿੰਦੋ ਦਸਮ ਗਾਏ ‘ਗੋਰਪੁਰ ਆਗਮਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਰਾਮ ਭਿਰਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤੋ ਬਿਵਰਾਹ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਸੇ ਨਾਨਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼
ਕੀ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ ਮਸੇਦ ਸੁ ਦਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਲੇ ਲੇ ਅਨਿਕ
ਅਕੋਰਨਿ ਆਵੇ । ਦਰਸਹਿ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੇਂ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਪਸਰੀ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ
ਆਵੇ । ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਸੇਤ ਸੰਬਾਦ । ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਆਠਹੁ ਜਾਮੁ ।
ਕੋਤਕ ਲਵ ਲਾਗੀ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ॥ ੩ ॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਮੰਜੀਆਨ ਵਾਰੇ ।
ਨਿਜ ਨਜ ਸਗਤ ਕੀਨ ਉਦਾਰੇ । ਫੁਰਹਿ ਬਾਕ ਤੁਰਨ ਬਰ ਸੁਖੇ ।
ਅਜਮਡ ਜੁਤ ਗਨ, ਗੁਰੂ ਸਥਾਪੇ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਵੈਂ

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਗੁਰ ਹਿਤ ਲਜਾਵੈ । ਚੱਕ੍ਰਵਰਤਿ ਜਿਮ ਮਹਾਂ ਅਧੀਸ਼ਾ ।
 ਸਭਿ ਨਿਪ ਆਇ ਨਿਵਾਵੈ ਸੀਸ ॥੫॥ ਤਥਾ ਤਖਤ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਦੇਤਿ ਦਾਨ ਬਹੁ ਰਹੇ ਸੁਹਾਇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਤੇ ਜਾਚੈ । ਕੇਤਿਕ
 ਜਾਚਤਿ ਬਚਨ ਉਥਾਚੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਪਤਿ ਬਿਦਤਿ ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਆਸ ।
 ਪੁਰਵਤਿ ਸਗਰੀ ਦੇਤਿ ਹੁਲਾਸ । ਕੇਚਿਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਕੇਚਿਤ ਤਨ ਅਰੋਗਤਾ ਜਾਚੈ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸਿ ਉਥਾਚੈ । ਕੇਚਿਤ ਭੀਰ ਪਰਹਿ ਜਬਿ ਆਇ । ਜਾਚਤਿ
 ਬਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਸਹਾਇ ॥ ੮ ॥ ਕੋ ਕੋ ਕਾਰਜ ਗਿਨੀਅਹਿ ਜਗ ਕੇ ।
 ਪਾਵਹਿ ਨਿਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸਰਬਗ ਕੋਗਾਦੀ ਉਚਿਤ ਬੈਠਿ ਛਬਿ ਪਾਵੈ । ਭਟ
 ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈ ॥੯॥ ਚੌਰਦਾਰ ਚੌਰਤਿ ਬਰ ਚੌਰ । ਚੌਬਦਾਰ
 ਠਾਵੇ ਬਡ ਪੈਰ । ਹਾਥ ਲਸ਼ਟਕਾ ਕੰਚਨ ਧਾਰੈ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅੱਗੂ
 ਉਚਾਰੈ ॥੧੦॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਹੈ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਢਲੈਤ* ਖਰੇ ਦ੍ਰਿਢ
 ਰਹੈ । ਸੁਰਜਮੁਖੀ ਸੁਹਾਇ ਅਗਾਰੀ । ਜਗਮਗਾਤ ਸੁਰਜ ਅਨੁਹਾਰੀ ॥
 ੧੧ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵੜੇ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰੇ । ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਇ ਅਗੋਰੇ । ਧਨੀ
 ਮਸੈਦਨਿ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਤਿ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਬਾਕਨਿ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ॥ ੧੨ ॥
 ਅਨਿਕ ਅਕੌਰਨਿ ਕੇ ਅੰਬਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ । ਕਰ ਜੁਗ
 ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ* ਚਹੁੰ ਓਰ । ਜਾਚਹਿ ਰਾਚਹਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰਿ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਿ
 ਕਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਛਾਰੈ । ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੈ । ਇਕ
 ਸੈ ਇਕ ਪਾਲਨਿ ਕੋ ਜਾਮਾ । ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਲਲਿਤ ਦੁਕੂਲ । ਛਾਰਜੈ ਰਹੈ ਦੀਹ ਭੁਜਮੂਲ* । ਮੁਕਤ-
 ਲਨਿ ਕੀ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਉੱਜਲ ਗੋਲ ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ ॥੧੫॥
 ਬਿਚ ਲਲੀਤਕਾ* ਲੁਲਿਤ* ਲਲਾਮੁ** । ਹੀਰੇ ਬਡੇ ਜਟਿਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ।
 ਨਵਰਤਨੇ ਭੁਜਦੰਡ ਬਿਰਾਜੇ । ਨਵਗ੍ਰੀਹ ਨਿਸਦੁਤਿਜਨੁ ਉਪਰਾਜੇ*** ॥੧੬॥

*ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤੀ ਰਾਜਾ । *ਦੀਨ ਬਣ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ । *ਸੁਰਮੇ । *ਹੋਥ ਵੇਵੇ* ਜੋੜ
 ਜੋੜ ਕੇ । *ਚਰਨੀ ਵਿਚ ਬਿਨੇ ਕਰਕੇ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਰਚਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹੋਕੇ ਮੰਗਦੇ
 ਹਨ । *ਭਾਵ ਮੋਰਿਆਂ ਤੇ । *ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ । *ਨਾਭੀ ਤੱਕ ਲਟਕਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ [ਮੇਸ਼,
 ਲਲਣਿਕਾ] । *ਟਿਕ ਰਹੀ ਹੈ [ਮੇਸ਼, ਲੁਲਿਤ] । (ਅ) ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ।
 ਉਂਦਰ [ਮੇਸ਼, ਲਲਾਮ] । *ਮਨੋ ਆਪਣੀ ਛੇਡਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:- ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਤਿ ਉਂਦਰ ਨਾਮ ।

ਸਾਤਰੂਪ ਕੇ ਕਟਕ* ਸੁਹਾਇ । ਕੌਰ ਦਾਰ ਜਟਿਤੀ ਸਮੁਦਾਇ । ਛਾਪ
ਫਲਾਯਨਿ ਸੋਭਤਿ ਹੀਰੇ । ਰਚੇ ਚਕੋਰ ਚਾਰੁ ਰੁਜਿ ਚੀਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਦੁਇ
ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ*।ਡੋਲਤਿ,ਸੋਭਤਿ ਮਨਹੁ ਅਖੰਡਲ*। ਸੁੰਦਰ
ਸੁਖਮ ਸਿਰ ਉਸਨੀਕ*।ਉਪਰ ਜਿਗਾ ਬੰਧਿ ਬਿਧਿ ਨੀਕ* ॥੧੮॥ ਮਨਹੁ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਕੇ ਧਰਿ ਬੇਸ । ਸੋਹਤਿ ਸੁਰਜ ਗਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਬੋਲ ਅਮੋਲਕ
ਕੋਮਲ ਮੀਠੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਕਸਤਿ ਚਿਤ ਕੋ ਈਠੇ ॥੧੯॥ ਕਮਲ ਪਾਂਖਰੀ
ਆਖ ਬਿਸਾਲਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੀ ਤੇ ਪਿਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਗਰ ਸਮਸ਼ੋਰਧਰੀ
ਖਰ ਧਾਰਾ । ਜਟਤਿ ਜਵਾਹਰ ਮੁਸ਼ਟ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਸਰ ਤੀਖਨ
ਭੀਖਨ ਤੇ ਭਰਜੇ । ਤਰਕਸ਼ ਮੁਕਤਾ ਗੁੱਛਨਿ ਜਰਜੇ । ਧਰਹਿ ਧਨੁਖ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਕਠੋਰ।ਐਂਚਰੋ ਜਾਇ ਨ ਨਰ ਕੋ ਜੋਰ॥੨੧॥ ਸਰਬ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕਬਿ
ਨਿਕਟਿ ਧਰਾਵੈ* । ਕਬਿਹੂੰ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵੈ* । ਬਾਕ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਨਿਤ
ਪਾਲਤਿ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਜੰਗ ਨ ਡਾਲਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਤੁਰਕਾਦਿਕੁ ਜੇ
ਰਿਪੁ ਹੁਇ ਆਵੈ।ਐਂਚਕ ਬਿਘਨ ਤਿਨਹੁ ਪਰਿ ਜਾਵੈ।ਆਇ ਸਕਹਿ ਨਹਿ
ਨਿਕਟਿ ਅਗਤੀ । ਬਿਨਸਤਿ ਬਿਨਾਂ ਬਾਰ ਬਿਨ ਘਾਤੀ* ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
ਜਾਮਨੀ ਜਾਗਨਿ ਕਰਿ ਹੀਂ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਠਾਨਿ ਪਟ ਧਰਿਹੀਂ । ਬੈਠਹਿ
ਮਨ ਪਾਵੈਂ ਬਿਸਰਾਮ । ਇਕ ਲਿਵ ਲਗਹਿ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ॥ ੨੪ ॥ ਰਾਗ
ਦ੍ਰੋਸ ਦ੍ਰੋਤ ਨ ਜਹਿ ਲੋਸ । ਇਕ ਅਸ਼ੋਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਨ ਕਲੋਸ*।ਆਵਹਿ
ਬਿੰਦੁ ਰਬਾਬੀ ਪਾਸੇ । ਆਸਾਵਾਰਿ ਸ ਰਾਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥੨੫॥ ਜਿਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਕੀ ਬਰਖਾ ਹੋਇ । ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਵਡਭਾਗੀ ਜੋਇ । ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੋਗ
ਜਬਿ ਪਰੈ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਰੈ॥੨੬॥ ਅਸਿ ਚੰਦਨ ਕੋ ਕੇਸਰ

*ਜਿਨੇ ਵੇ ਕਰੇ । *ਦੁਹਾਂ ਕੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲ ਹਨ । *ਜਿਵੇਂ ਇੰਦੂ ਦੇ ਸ਼ੇਡਵੇ ਹਨ । *ਦਸਤਾਰ ।
*ਬਿਨਾ ਮਾਏ । *ਨਾਂਹੀ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ) ਕਲੋਸ ਹੈ (ਉਸ) ਇਕ ਪੂਰਨ ਵਿਚ (ਟਿੱਕਦੇ ਹਨ)।

*ਰਾਜਸੀ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਦੁਪਕ ਸੁਹਣਾ ਈਟੁਆਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਆਦਿ ਪਹਿਰਾਵੇ ਕੇਵਲ
ਕਾਵਜ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਹੀ ਲੇਖਾਯੋਗ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਹਿਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹਿਲਾਉ ਤੇ ਏਂਚ ਦੇ ਛਾਵ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਉਸੇ ਛਾਵ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ
ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਵੀ ਜਾਂ ਬੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਰਣਨ ੋਂ ਨੂੰ ਇਖਾਲਦੇ ਹਨ । ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀ ਹੁਬਹੂ
ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਲੇਖਕੇ ਕਾਵ ਮੰਕੋਤ ਸਮਾਨ ਬੀ ਜੇ ਦਰਸਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਰਸਾ ਜਾਇਆ
ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ ਜਿਹਾ ਕੇ ਤਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਪੁਰਣ ਹੈ ਜੇ
ਕਵੀ ਕਵਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚਾਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ।

ਸਾਥ। ਆਨਹਿ ਦਾਸ ਧਰੇ ਜੁਗ ਹਾਥ। ਸੁਭਹਿ ਗੁਰਮਖੀ ਦੀਰਘ ਨੀਕਾ।
 ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਨਿਕਾਸਹਿ ਟੀਕਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦਰਸਹਿ ਬਿਚ ਆਦਰਸ਼
 ਬਦਨ ਕੋ। ਸੋਭਤਿ ਸੁੰਦਰ ਦੁਤੀ ਸਦਨ ਕੋ। ਬਾਰੰਬਾਰ ਸਮਸ ਪਰ ਹਾਥ।
 ਫੇਰਤਿ ਕਰਹਿ ਸੁਧਾਰਨਿ ਨਾਥ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਬਹੁਰ ਚਲਿ ਆਵੈ।
 ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਵੇਖਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਬੰਦਨ ਗਨ ਹੋਵੈ। ਜਿਤ
 ਦਿਸ਼ਿ ਪਿਥੈ ਭਾਪ ਤੈ ਖੋਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਹੋਤਿ ਇਲਾਵਲ ਦੋਕੀ ਫੇਰ। ਬਜਤਿ
 ਮਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਬਹੋਰ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਸਭਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੈ ਤੇ। ਬਿਮਲ ਆਤਮਾ
 ਹੂੰ ਮਭਿਵੈ ਤੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕੇਚਿਤ ਗਯਾਨ ਬਾਰਤਾ ਬੁਝਹਿ। ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ ਤਿਸ
 ਆਤਮ ਸੁਝਹਿ। ਕੇਚਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲ। ਹੋਹਿ ਪੁੰਨ ਕਟਹਿ
 ਸਮ ਜਾਲਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕੇਚਿਤ ਕਰਹਿ ਭਗਤਿ ਅਭਿਰਾਮ। ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ
 ਗੁਰ ਤਿਨ ਸਤਿਨਾਮ। ਐਸੀ ਲਿਵ ਲਾਗਹਿ ਉਰ ਅੰਤਰਸਿਮਰਨਿ ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਰਹੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਹੁਇ ਜਾਇ ਇਕਾਗਰ।
 ਜਥਾ ਜੋਤਿ ਜੋਗੀਨਿ ਉਜਾਗਰ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਾਸਹਿ। ਜਹਾ
 ਸਦੀਵ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਚਿਤ ਪਾਵਹਿ ਆਤਮ ਗਯਾਨ। ਜਨਮ
 ਜਨਮ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨਿ। ਡੇਢ ਜਾਮ ਲੋ ਜਬਿ ਦਿਨ ਆਵੈ। ਭਾਵਤ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ ਦਾਸ। ਕਰਹਿ ਕੁਮਤਿ ਕੇ ਈਧ
 ਬਿਨਾਸ। ਪੁਨਹਿ ਰਸੋਈਆ ਹਾਦਰ ਹੋਇ। ਠਾਢੇ ਰਹੈ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥
 ੩੫ ॥ ਦਿਸ਼ਟਿ ਪਰਹਿ ਤਬ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਹਿ। 'ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭੋਜਨ
 ਭਜਾਰਹਿ'। ਉਠਹਿ ਗੁਰੂ, ਸੁਚ ਸੰਗ ਸਥਾਨ। ਬੈਠਹਿ, ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ
 ਪਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਇਕ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਦੀਰਘ ਬਾਰ। ਇਕ ਪਰ ਬੈਠਹਿ ਆਪ
 ਉਦਾਰ। ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਭੋਜਨ ਨਾਨ। ਪਾਨੀ ਪਾਨ ਪਖਾਰਹਿ
 ਪਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਸੁਠ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਬਿਰੈ। ਕ੍ਰੋਧਿਕ ਕਾਲ ਸੁਖੇਪਤਿ
 ਧਰੈ। ਡੇਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਤੇ ਉਠ ਕਰਿ ਕੈ। ਧਰਹਿ ਸੋਝ ਆਲਸ ਪਰ ਹਰਿ-
 ਕੈ ॥ ੩੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦਿਵਾਨ ਬਿਖੇ ਬਿਤ ਹੋਇ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ
 ਕੋਇ। ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਸ ਰਾਗ। ਕਰਹਿ ਸ਼੍ਰੋਯ ਜਨ ਪਿਖਿ
 ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੩੯ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਨਿਸ ਸੀਤੀ ਹੋਇ। ਭੋਜਨ ਕਰਹਿ ਗਰ ਪਨ
 ਵੇਰ। ਜਾਮ ਜਾਇ ਨਿਕਾ ਬਸਿ ਰੁਖਿ। ਪੈਵਹਿ ਬਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਮੋਇ।

‘ਸੀਥੇ ਦਿਓ’ ‘ਦਾੜ੍ਹੇ’। ‘ਸੁਚਤਾ ਵਾਹੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।’ ‘ਪਾਨੀ ਪੀਓ ਦੋਸ ਦੋਵੇ ਹਨ।’

॥੪੦॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਪੁਨ ਜਾਗਹਿ। ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਲਾਗਹਿ।
ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਗਾਗਰ ਕੋ ਸੰਗ। ਸਰਬ ਰਿਤੁਨਿ ਮੱਜਤਿ ਸਰਬੰਗ॥੪੧॥
ਇਸ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੰਤੇ। ਜਿਨ ਤੇ ਜਨ ਅਨੇਕ ਉਧਰੰਤੇ।
ਖਸਟ ਮਾਂਸ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਕਰਜੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰ ਚਿਤਚਾਹੀ॥੪੨॥

ਇਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਸ ਹਿੰਦੋ ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਤ ਵਿਚਾਰ' ਪੁਸਤਕ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਰੁਦ ਜੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ]।

ਵੇਹਰਾ॥ ਰਹਜੈ ਕੋਸ ਭਰ ਨਗਰ ਤੇ ਗੌਰ। ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ। ਚਾਹਤਿ
ਕਰਜੈ ਪਸੰਨ ਗੁਰ ਘਾਤਿ* ਕਛੂ ਨਹਿ ਪਾਇ॥੧॥ ਬੋਧਈ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ
ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਤਿ ਬਿਤਾਵੈ। ਨਿਸ ਸੈਨਾ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਵੈ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
ਪੋਖਨਿ ਕਰੈ। ਸਸਤੁ ਬਸਤੁ ਤੇ ਤਜਾਰੀ ਧਰੈ॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਚਢਨਿ ਕੋ
ਚਾਹਾ। ਬਿਚਰਹਿ ਦੋਸਤਿ ਸੰਗਲ ਮਾਂਹਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤੰਦ੍ਰਵ ਕੇ ਤੀਰ।
ਗਮਨੇ ਸੰਗ ਮਹਾਂ ਭੋਟ ਭੀਰ॥੩॥ ਬਸਹਿ ਦੁਰੈਬ ਦੁੰਦਭਿਨਿ ਦੀਹਾ। ਜਿਹ
ਸੁਨਿ ਸੁਰਨਿ ਹੁਇ ਰਣ ਪ੍ਰੀਹਾ। ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ਗਾਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ*।
ਕੋਚਤਿ ਵਾਹਨਿ ਪੁਸਟ ਕੁਦਾਵਹਿ॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅਰੁਢਿ ਤੁਰੰਗਾ।
ਬੋਗੀ ਚੋਚਲ ਬਲ ਸਰਬੰਗ। ਬਾਗ ਉਠਾਇ ਤੁੰਦ ਤਬਿ ਕਰਜੈ। ਨਟ ਸਮ
ਢਾਂਦਤਿ ਚਪਲਤਿ ਚਰਜੈ॥੫॥ ਕਰਹਿ ਕਵਾਇਦ ਤੋਮਰ ਭੀਰ। ਜਿਮ
ਰਣ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਬਰ ਥੀਰ। ਅਧਿਕ ਧਵਾਇ ਦੀਨਿ* ਮੈਦਾਨ। ਮਨ
ਮਨੀਦ ਜਿਹ ਬੋਗ ਮਹਾਨ॥੬॥ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਇ ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਆਛੈ।
ਖਰੇ† ਮਿਲਾਵਨ ਸੈਨਾ ਪਾਛੈ*। ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਕੋਢਕ
ਕਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰਾ॥੭॥ ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਦਿਢ ਕਰਨਿ ਅਨੁਪ। ਜਗ-
ਤੋਸ਼ਰ ਕੋ ਸਪਤਮ ਰੂਪ। ਸਤੰਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਦਿਨ ਗਮਨੈ
ਭੈਰਾ ਨਿਸ ਪਾਵੈ॥੮॥ ਕੋਤਿਕ ਮਹਿਲਾ‡ ਕੇ ਸੰਗ ਭੋਰੇ। ਲਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰ
ਇਤ ਹੀ ਓਰੇ। ਸਨੀਦਨਿ* ਸਕਟਨਿ* ਮਹਿ ਗਨ ਦਾਸੀ। ਸੇਵਾ ਠਾਨਹਿ
ਜੇ ਨਿਜ ਪਾਸੀ॥੯॥ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਹਿਤ ਤੇ ਗੌਰਾ

*ਦਾਉ, ਮੋਕਾ। *ਭਾਰੀ। *ਦੀ) ਇੱਛਾ। *ਭਜ ਦਿੱਤਾ। *ਪਿਛਲੀ ਤੋਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਣ ਲਈ
ਖੜੋਟੇ। *ਰਬਾਂ। *ਗੋਭਿਆਂ। *ਪਾ-ਪਲਾ-ਵਹਿ। †ਪਾ-ਥਾਵੇ।

‡ਸਤੰਦ੍ਰਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਕਦੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏ। ਫੀਸਾਵਲੀ
ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਵਾਹ ਵੱਧੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਤਨ ਹੀ ਬ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ
ਵਿਆਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਖੋ ਰਾਜਿ ੫ ਅੰਸ ੨੭ ਅੰਕ ੪੬ ਦੀ ਰੋਠਲੀ ਦੁਕ।

ਕੋਸ ਰਹਾਯੋ । ਸੰਗ ਤੀਨ ਸੈ ਭਟ ਅਸਵਾਰ । ਰਚਹਿ ਜੰਗ ਬਝ ਆਯੁਧ
 ਧਾਰਿ ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਸ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਨਿ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ ਪੁਨ
 ਸੁਪਤਾਏ । ਭਈ ਪੁਭਾਤਿ ਸੋਚ ਇਸਨਾਨੇ । ਜੀਨ ਛਾਰਿਹਯ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੇ
 ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅਗਾਰੀ ਚਾਲੇ । ਵੰਦਭਿ ਬਜਨੇ ਚਢਨੇ ਦਲ
 ਨਾਲੇ । ਪਾਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਰਣਵਾਸ । ਛੋਰੇ ਸਜੀਦਨ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੁਧ ਲੇ ਕਰਿ ਰੋਰਾ ਚਢਿ ਚਾਲਾ । ਨਿਜ ਬਜਵਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਤੁੰਦ੍ਰ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਸਕਲ ਬਹੀਰ ਪਰਜੇ ਤਿਤ
 ਜਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਭੋਰਾ । ਜਾਤਿ ਰਲਜੇ ਉਮਰਾਵ
 ਬਛੋਰਾ । ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੁਰਕੋ ਸਰ ਤੀਰ । ਪਰੰਚਰੇ ਚਹੈ ਮਹਾਂ ਭਟ ਭੀਰ
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅਗਾਰੀ ਆਏ । ਪਾਛੇ ਮਹਿਲਾਦਿਕ ਸਮੁਦਾਏ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿਬੋ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਤੁਰਕਨਿ ਅਨੀ ਬਿਲਕੇ ਸੋਇ ॥ ੧੫ ॥
 ਬੁਝਨੇ 'ਇਹ ਕਿਸ ਕੋ ਹੈ ਭੰਰਾ ?' । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਵਹੀਰ ਬਛੋਰਾ ।
 ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ 'ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ । ਆਗੇ ਗਏ ਸੰਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੬ ॥
 ਤਿਨ ਕੋ ਇਹ ਬਹੀਰ ਉਭ ਜਾਈ' । ਜਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਐਸੀ ਸਧਿ ਪਾਈ ।
 ਸੋ ਉਮਰਾਵ ਕਹਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗਜੇ । ਪੁਥਮ ਸੱਤਤਾ ਕੋਪ ਸੁ ਜਾਗਜੇ
 ॥ ੧੭ ॥ 'ਇਨ ਕੋ ਦੁਭੋ ਪਿਤਾਮਾ ਜਬੈ । ਮੋਰ ਪਿਤਾਮਾ ਮਾਰਜੇ ਤਬੈ ।
 ਸੁਰਲਸਖਾਨ ਬੀਰ ਬਰ ਈਕਾ । ਟਲ ਮੈਂ ਕਰਜੇ ਸੰਘਾਰ ਨਿਸ਼ੰਕਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਅਬਿ ਐਚਕ ਭਾ ਮੇਲ ਹਮਾਰਾ । ਟੁਟ ਲੇਉ ਇਨ ਕੋ ਦਲ ਸਾਰਾ । ਸਜੀਦਨ
 ਛੋਰੇ ਲੀਜਹਿ ਘੋਰ । ਜਾਨਿ ਨਹੀਂ ਇਹੁ ਇਨਹਿ ਅਗੋਰ ॥ ੧੯ ॥ ਛੋਰੇ
 ਸਕਲ ਦੁਖਾਵਨਿ ਕਰੋ । ਜੇ ਕਰਿ ਖਰੋ ਕਰਹਿ ਤਬਿ ਲਰੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਸੋਨ ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਏ । ਘੋਰਿ ਬਹੀਰ ਖਰੇ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ
 ਧਵਾਵਤਿ ਗਯੋ । ਮਿਲਜੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ
 ਚਲੇ ਇਤ ਜਾਤੇ । ਪੀਛੇ ਮਿਲੇ ਤੁਰਕ ਰਿਸ ਰਾਤੇ ॥ ੨੧ ॥ ਘੋਰਜੇ ਸਕਲ
 ਵਹੀਰ ਤੁਮਾਰਾ । ਹਟਿ ਕਰਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ਉਦਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਤੁਰੰਗ ਠਹਿਰਾਯੋ । ਸਕਲ ਪੁਬਲ ਦਲ ਸੰਗ ਮਿਲਾਯੋ ॥ ੨੨ ॥—ਆਨਿ
 ਜੰਗ ਕੋ ਕਾਰਜ ਪਰਜੇ । ਹਮਹਿ ਪਿਤਾਮੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰਜੇ । ਅਸਮੰਜਸ
 ਹੋਈ ਅਬਿ ਆਨਿ— । ਖਰੇ ਬਿਚਾਰਜੇ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ

‘ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ । ਜੇ ਭਰ (ਆਪਣਾ ਦਲ ਲਾਗਨ ਲਈ) ਖੜਾ ਕਰਨ ਤਦੋਂ ਲੜੇ ।

ਬੂਝਨੇ 'ਕੌਨ ਪਿਛਾਰੀ'। ਜਥੇਦਾਰ ਆਵਤਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ
ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਈ॥੨੪॥ ਸਸਤ੍ਰਹੀਨ
ਸਭਿ ਆਇ ਪਿਛਾਰੇ। ਸੁਨਯੋ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿੜਿ ਧੁਨਕਾਰੇ। ਭਗਤੁ ਕੇਰ
ਨਿਨਾਵਾ ਆਵਰਿ। ਅਪਰ ਨ ਸੈਨਾਪਤਿ ਕੋ ਪਾਵਤਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਖਾਨਾ। 'ਜੇ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹੈ ਤਿਸ ਥਾਨਾ। ਅਪਨੀ
ਮਾਤਨਿ ਆਪਹਿ ਲਯਾਵਹਿ। ਲਰਹਿ ਤੁਰਕ ਸੋ ਸਕਲ ਬਚਾਵਹਿ'॥੨੬॥
॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚਲਾਯੋ। ਪਾਛੈ ਕਰਕ ਚਲਯੋ ਉਮਝਾਯੋ।
ਮਨ ਮਹਿ ਗਿਨਹਿ—ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਰੇ। ਹਮ ਕੋ ਲਰਨਿ ਹੁਕਮ ਨਹਿ
ਕਰੇ ॥੨੭॥ ਦਲ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਹੋਇ ਘਨੇਰਾ। ਹਮ ਮਾਰਹਿ, ਤਹਿ ਕਹੈ
ਨ ਫੇਰਾ—ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਕੋ ਕਹੈ ਨ ਬੈਨ। ਸੰਗ ਚਲਤਿ ਕਰਿ ਨੀਚੇ ਨੈਨ
॥ ੨੮ ॥—ਆਵਤਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਭਾ ਖੋਟ
ਬਝੇਰਾ—ਸਭਿ ਜੋਧਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਆਇ। ਤੁਸਨਿ ਚਲੇ ਬਿਨ। ਅਹਿਲਾਦ
॥੨੯॥ ਜਹਾ ਤੁਰਕ ਦਲ ਇਕਠੇ ਹੋਯੋ। ਆਨਿ ਤਹਾ ਗੋਰੇ ਸਭਿ ਜੋਧੇ।
ਨਿਜ ਅਸਵਾਰਿਕ ਤਹਾ ਪਠਾਯੋ। 'ਗੁਰ ਵਹੀਰ ਕਜੈ ਤੁਮ ਅਟਕਾਯੋ ?
॥੩੦॥ ਆਗਾ ਛੇਰਿ ਦੇਹੁ ਹਮ ਜਾਨਾ। ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਹਿ ਸਸਤ੍ਰ ਘਮਸਾਨਾ।
ਇਹਾ ਪ੍ਰਸਾ ਕੇ ਨਾਹਿਨ ਲੋਕ। ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਜਿਨ ਲੇਤੇ ਰੋਕ ॥ ੩੧ ॥
ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਖਰੇ ਨਿਹਾਰੇ'। ਸੁਨਿ
ਤੁਰਕਨਿ ਮਠ ਮਾਨ ਬਝੇਰੇ। ਭਾਖੇ ਬਾਕ ਸਕੋਪ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥
'ਸਸਤ੍ਰ ਤੁਹਾਰੇ ਲੈ ਹੈ ਛੀਨਾਹਤਹਿ ਨ ਫੇਰ ਬਨਹੁ ਜੇ ਦੀਨਾ'। ਜੇ ਪ੍ਰਿਥ
ਪਾਨ ਆਪਨੇ ਜਾਨਹੁ। ਹਯ ਆਧੁ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਪਯਾਨਹੁ' ॥੩੩॥ ਇਮ
ਗੋਰੇ ਜਬਿ ਤਿਨ ਭੀ ਸੁਨੀ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਘਨੀ।—ਅਬਿ ਗੁਰ
ਹਿਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੈ'। ਕੈ ਰਣ ਜੀਤਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਮਾ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹਯੋ ਹਮੇਸ਼। ਪਾਯੋ ਆਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬੇਸ਼'। ਮੇ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਇ
ਸਮੁਦਾਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਸੋ ਅਬਿ ਮਿਟਹਿ
ਕਰਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ। ਇਸ ਤੇ ਕੋ ਆਛੈ ਹੁਇ ਸੁਾਰਥ—ਇਮ ਗਿਨ ਮਨ

'ਭਗਤੁ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਿਨਾਵਾ'। '(ਦੂਰਮੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿਰ
ਕਹਿਣ ਨਾਂ (ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਲਯੋ)। 'ਇਕ ਅਸਵਾਰ'। 'ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਨਾ ਹੱਥ, ਭਾਵ
ਗਾਹ ਛੱਡ ਦਿਓ'। 'ਜੇ ਦੀਨ ਬਣੇਗੇ ਤਾਂ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਾਂਗੇ'। 'ਵਧੀਆ, ਫੰਧਾ'।

ਮਹਿ ਬਹੁ ਉਤਸਾਹ ।—ਕਰੋਂ ਜੀਗ ਭੀਖਨ—ਚਿਤ ਚਾਹ ॥੩੬॥—ਜੇ ਅਥਿ
ਲਰੋਂ ਨ ਮੈਂ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਕਰੋਂ ਨ ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਬਿਚਰਿਕੈ । ਗੁਰਕੋ
ਕਾਜ ਬਿਗਰ ਬਡ ਜੈ ਹੈ । ਤੁਰਕ ਨ ਟਰਹਿ ਲੁਟਿ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈ ॥ ੩੭ ॥
ਪ੍ਰਿਥਾ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਕਹੈ ਜਗਤ 'ਜੋਧਾ' ਇਹ ਨਾਹੀ । ਬਿਗਰਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਕਾਜ ਨਿਹਾਰਾ । ਲਰਿ ਕਰਿ ਗਨ ਰਿਪੁ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰਾ ॥ ੩੮ ॥
ਯਾਂਤੇ ਸਫਲ ਮਰਨ ਹੈ ਮੇਰਾ । ਜੀਤੇ ਸੁਧਰਹਿ ਕਾਜ ਬਡੇਰਾ । ਭਏ ਸਹਾਇ
ਆਨਿ ਗੁਰ ਨਾਥ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਵਸਰ ਲਹਿ ਅਸ ਹਾਥ^੧—॥ ੩੯ ॥ ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੀਰੀ' ਦੇਹੁ ਬਸਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ । ਭੋ ਸਿਖਹੁ !
ਲਿਹੁ ਬਲ ਸੰਭਾਰੇ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਗੁਰ ਰਖਵਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਪਜਾਰੇ
ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਅਥਿ ਕੀਜਹਿ । ਤੁਰਕ ਸਿੰਘਾਰਨਿ ਮਹਿ ਮਨ ਦੀਜਹਿ^੨ ।
ਸੁਭਟ ਭੀਨ ਸੈ ਹੁਤੇ ਜੁ ਸੀਗ । ਸਭਿ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਭਾ ਹਿਤ ਜੀਗ ॥ ੪੧ ॥
ਸਭਿ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ—ਤੁਰਕ ਬੰਦ ਕੋ ਕਰਹਿ ਨਿਕੰਦ—। ਜਬਿ
ਦੰਦਭਿ ਇਨਹੂੰ ਬਜਵਾਯੋ । ਲਸਕਰ ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਉਮਡਾਯੋ ॥੪੨॥ ਸਭਿ
ਬਹੀਰ ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਕਰਜੈ । ਫਰਕ ਸਾਬ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲ ਪਰਜੈ ।
ਰੋਕਨਿ ਲਗੇ, ਸੁ ਗੈਰਾ ਅਰਜੈ^੩ । ਤਮਾਗਿ ਤੁਫੈਗੈ^੪ ਤੁਰਨ ਲਰਜੈ ॥ ੪੩ ॥

ਇਸ ਸ੍ਰੀ ੧੩ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ 'ਤੁਰਕਨ ਸੇ' ਬਖੇਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਧਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੁਰਦਸਮੇ ਅੰਤੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਗੈਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ]।

ਏਹਕਾ ॥ ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੈਗਨਿ ਕੀ ਛੁਟੀ ਲਗੇ ਤੁਰਕ ਤਨ ਘਾਇ । ਗਿਰੇ
ਤੁਰੈਗਨਿ ਤੇ ਤੁਰਤ ਜੇ ਅਤਿ ਹੈ ਅਗੁਵਾਇ^੧ ॥੧॥ ਭੰਗ ਵੰਦ ॥ ਲਿਯੋ ਘੇਰ
ਆਗੇ ਖਰੋ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰੇ । ਸਭੈ ਰੋਕਿ ਸੱਤ, ਬਡੇ ਬੀਰ ਗੈਰੇ। ਭਯੋ ਦੂਰ ਕੋ ਪੰਥ
ਚਾਲਜੈ ਬਹੀਰਾ । ਗੁਰੂ ਓਰ ਕੋ, ਛੋਰਿ ਚਿਤਾ, ਸਧੀਰਾ^੨ ॥ ੨ ॥ ਰਿਪੁ ਦੌਰਿ,
ਜਾਂਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਚਲੰਤੈ^੩ । ਤਿਤੈ ਘੇਰਿ ਆਗੈ ਤੁਫੈਗੈ ਹਨੰਤੈ^੪ । ਨਹੀਂ
ਜਾਨਿ ਦੀਨੇ ਬਹੀਰੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਰਚਜੈ ਜੀਗ ਭੀਮ ਰਿਸੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ॥੩॥
ਕਰੇ ਤੇਜ ਤਾਜੀ ਧਰੇ ਹਾਥ ਨੇਜੇ । ਪਰੇਏ ਪਰੇ^੫ ਸੋ ਜਮੀਧਾਮ ਭੇਜੇ^੬ । ਚਲੰ

^੧(ਮਸੀ) ਮੈਸਾ ਸਮਾ ਨੱਥਾ ਹੈ । ^੨ਤੁਰਕ ਰੋਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਵੇਰਾ ਅਸ ਖਲੋਤਾ । ^੩ਦੂਰ ਕਾਂ ਚਲਾ
ਕੈ । ^੪ਮੁਹਰਲੇ । ^੫ਘੇਰੀਰ (ਤੁਰਕ ਦਲ ਤੋਂ) ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਰਫ ਵਾਲੇ ਰਖਤੇ ਤੇ ਚੱਲ
ਪਿਆ, ਚਿਤਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਧੀਰਜ ਨਾਲ । ^੬(ਜਿਸ) ਤਰਫ ਨੂੰ (ਬਹੀਰ) ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ^੭(ਗੈਰੇ ਦੂਰੀ)
ਵੇਰੁਕਾ ਮਾਰਦੇ । ^੮(ਜੋ) ਪਰੇਏ ਗਏ.....। (ਅ) ਪਟੋਕੇ ਪਟੇ (ਦੂਰ ਮੋਟੇ ਤੇ) ਜਮ ਧਾਮ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ।

*ਪਾ: -ਬਦੇ=ਵਜ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ।

ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਪਸੈਂ ਦੇਹ ਵੇਰੇ। ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਭੁਮੈਂ, ਫਿਰੈਂ ਛੁਛ ਘੋਰੇ॥੪॥ ਕੜਾ-
ਕਾੜ ਬੰਦਕ ਛੁੱਟੀ ਕੜਕੈ। ਭਏ ਘਾਵ ਜੋਧਾਨਿ ਤੇਰੇ ਸੜਕੈ। ਮਿਲੈਂ ਬੀਰ,
ਬਾਹੈਂ ਕਟੈਂ ਅੰਗ ਭਾਰੈਂ। ਕਰੈਂ ਬੀਰ ਹੋਲਾ ਸੁ ਮਾਰੈ ਪੁਕਾਰੈ॥੫॥ ਜਬੈ ਮਾਰ
ਐਸੀ ਕਰੀ ਸੁਰ ਗੋਰੇ। ਹਟੇ ਮੂੰਡ ਛੁਟੇ* ਪਿਥੇ ਤਾਹਿ ਠੋਰੇ। ਪਰੇ ਘਾਵ ਏ ਕੇ
ਕਿਤੇ ਪਾਨਿ ਜਾਏ। ਭਕਾਭੱਕ ਲੋਹੁ ਚਲੈ ਧੁਲ ਰਾਏ॥੬॥ ਏਹਗਾ॥ ਠਟਕੀ*
ਚਮ੍ਹੂ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਰਿਸਜੈ ਕਹਤਿ ਉਮਰਾਵ। 'ਪਿਖਹੁ ਕਹਾ ਠਾਢੇ ਅਬਹਿ
ਕਜੈ ਨ ਭਾਲਤੇ ਘਾਵ॥੭॥ ਇਨਹਿ ਪਲਾਵਹੁ ਜੋ ਖਰੇ ਇਕ ਬਿਰ ਹੋਲਾ
ਭਾਲਿ। ਪੁਨ ਬਹੀਰ ਲੁਟਹੁ ਸਕਲ ਬਡੈ ਸਮਾਲਹੁ ਮਾਲ'॥੮॥ ਰਸਾਵਲ ਫੰਦਾ॥
ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਬਾਨੀ॥ ਪਤੀ ਜਾਨ ਮਾਨੀ*। ਤੁਫੰਗੀ ਸੰਭਾਰੀ। ਬਰੁਦਾਨਿ ਭਾਰੀ
॥੯॥ ਠੁਕੀ ਵੇਰ ਗੋਰੀ। ਕਰੀ ਭਜਾਰ ਛੋਰੀ। ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਏ*। ਪਲੀਭੇ
ਧੁਖਾਏ॥੧੦॥ ਭਵਾਏ ਤੁਰੰਗਾ। ਬਡੇ ਬੰਗ ਸੰਗਾ। ਕਰੇ ਨੇਰ ਆਏ।
ਸੁ ਨੇਜੇ ਭੁਮਾਏ॥੧੧॥ ਰਿਸਜੈ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਖਰੇ ਤਾਹਿ ਠੋਰਾ। ਸੁ ਪੈਰੈ
ਜਮਾਏ। ਨਹੀਂ ਚਾਲ ਪਾਏ*॥੧੨॥ ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਇਕੈ ਬਾਰਿ ਛੋਰੀ।
ਬਕੈ ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ। 'ਲਿਜੈ ਸੱਤ ਮਾਰੇ'॥੧੩॥ ਤਿਨ੍ਹੇ ਜੋਰ ਘਾਲਾ। ਮਹਾਂ
ਹੋਲ ਭਾਲਾ। ਸਹਜੈ ਠਾਢ ਹੁੰਕੈ। ਹਨੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਕੈ॥੧੪॥ ਉਥਲੈ,
ਪਥਲੈ। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈ। ਰਿਪੁ ਤੁੰਡ* ਤੋਰਾ। ਦਿਯੇ ਪਾਛ ਮੋਰਾ॥੧੫॥
ਪੁਨੈ ਕੋਪ ਛਾਈ। ਘਨੀ ਸੈਨ ਆਈ। ਤੁਫੰਗੀ ਚਲਾਈ। ਸੁ ਧੌਂਸੇ ਬਜਾਈ
॥੧੬॥ ਉਲੰਘੈ ਬਹੀਰੇ*। ਪਿਖਜੈ ਨਾਹਿ ਤੀਰੇ*। ਤਬੈ ਗੋਰ ਬੀਰੇ।
ਲਰਜੈ ਧਾਰਿ ਧੀਰੇ॥੧੭॥ ਹਟੇ ਬੋਰ ਪਾਛੇ*। ਮਚੈ ਲੋਹ ਆਛੇ। ਦਿਨੈ
ਅੰਤ ਜਾਨੈ। ਹਨੈ ਤਾਹਿ ਬਾਨਾ॥੧੮॥ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਨਿਕਾਰੀ। ਢਿਰੀ
ਢੁਕਿ ਮਾਰੀ*। ਹੱਥਾਵੱਥ ਹੋਏ। ਰਿਪੁ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਏ॥੧੯॥ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ
ਦੀਨੈ। ਜਿਨ੍ਹੇ ਵਾਰ ਕੀਨੇ। ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਢਿਰਜੈ ਜੰਗ ਦੋਰਾ॥੨੦॥
ਭਰੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਸੰਭਾਰੀ। ਖਚਾਖੱਚ ਬਾਹੈਂ। ਕਟੈਂ, ਅੰਗ
ਲਾਹੈਂ॥੨੧॥ ਘਨੈ ਜੰਗ ਘਾਲਾ। ਭਈ ਭੁਮ ਲਾਲਾ। ਗਿਰੇ ਰੁੰਡ

*ਠਠੀਬਰੀ। *ਮਾਲਕ ਜਾਣਕੇ ਮੰਨੀ। *ਤੜਤੜ ਸਬਦ ਦੋਇਆ (ਅ) ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਵੇਰ ਭਰੀ
(੬੧੬)। *ਦੋਰ ਚਲਾਏ ਨਹੀਂ। *ਮੰਗ। *ਵਹੀਰ (ਰੂਰ) ਨੰਘ ਗਿਆ। *ਨੇੜੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ
(ਰੋਰੇ ਨੇ)। *ਵੇੜਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ (ਗੋਰਾ)। *ਵੇੜੇ ਵੇਕੇ ਵਾਹੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।

*ਪਾ:-ਮੁਢ ਖੋਟੇ।

ਮੁੰਡੇ। ਕਰੇ ਖੰਡ ਤੁੰਡੇ ॥ ੨੨ ॥ ਢੋਹਗ ॥ ਲਰਤਿ ਰਹਜੇ ਗਨ ਤੁਰਕ ਸੋ
ਹਭਹਿ ਤੁਪਕ ਤਰਵਾਰ। ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ ਆਗੇ ਦੀਏ ਅਰਜੇ ਮਨਿੰਦ
ਕਿਵਾਰ ॥ ੨੩ ॥ ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਸਭਿਗੁਰੂ ਕੋ ਅਪਰ ਬਹੀਰ ਸਮੂਹ। ਵਸਤੁ
ਸਹਿਤ ਸੁਖ ਸੋ ਗਏ ਭਯੋ ਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਯੁਹ ॥ ੨੪ ॥ ਤੇਟਕ ਛੰਦ ॥ ਦਿਨ
ਕੇਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਜੇ ਜਥਿ ਲੋ। ਕਰਿ ਜੀਗ ਅਰਜੇ ਬਿਰ ਹੋ ਤਬਿ ਲੋ। ਪੁਨ
ਸੂਰ ਅਥਜੇ ਤਮ ਫੈਲ ਗਯੋ। ਰਣ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ॥ ੨੫ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਬੇ ਤਮ ਜਾਨਿ ਤਹਾਰਣ ਤਮਾਗਿ ਹਟੇ ਉਮਰਾਵ ਜਹਾਂ ਅਥਿ
ਨਹਿ ਚਲੇ ਬਸ ਰਾਤ ਪਰੀ। ਅਰੁ ਸੈਨ ਅਰੀ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਲਰੀ ॥ ੨੬ ॥
ਬਿਚਲੇ ਨਹਿ* ਧੀਰਜ ਧਾਰਿ ਰਹੇ। ਭਟ ਨਾਹਕ ਭੇਜ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁ ਲਹੇ।
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਹਾਂ ਹਟਿ ਭੇਰ ਕਿਯੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘਾਇਲ ਦੇਖਿ ਸੰਭਾਲ ਲਿਯੋ ॥
੨੭ ॥ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਦੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਭਾ। ਹਰਿਗਾਇ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ ਜਾਵਤਿ
ਭਾ। ਜਥਿ ਕੋਸ ਰਹੇ ਬਿਰ ਹੋਤਿ ਭਯੋ। ਨਿਜ ਸੂਰ ਸੁੰ ਭੇਰ ਲਗਾਇ ਦਿਯੋ
॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬਹੀਰ ਗਯੋ ਸਭਿ ਹੂੰ। ਗੁਰ ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ਮਿਲੇ ਜਥਿ
ਹੂੰ। 'ਤੁਰਕਾਨਿ ਨਹੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਯੋ। ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੁ ਲਿਯੋ
॥ ੨੯ ॥ ਕਿਮ ਜੀਗ ਭਯੋ ਬਭ ਨਾਦ ਉਠਜੇ। ਕਹੁ ਕੇਤਿਕ ਸੂਰਨਿ ਬੰਦ
ਲੁਠਜੇ?। ਤਿਨ ਬੀਚ ਹੁਤੇ ਮਤਿਮਾਨ ਮਹਾਂ। ਸਭਿ ਜੀਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ
ਕਹਾ ॥ ੩੦ ॥ 'ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਸੱਤੁ ਬਿਲੋਕ ਲਏ। ਲਲਕਾਰਤਿ ਨੇਰ ਜਿ
ਆਨ ਕਿਏ। ਬਰਜੇ ਤਰਜੇ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਜਥੇ। ਨ ਮਿਟੇ ਕਰਿ ਦੌਰ ਪਰੇ ਸੁ
ਤਬੇ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਜ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ ਭਲੇ। ਬਿਰ ਅੰਗੁ ਭਯੋ ਨਹਿ ਪੈਰ
ਚਲੇ। ਰਣ ਬੰਭ ਮਨੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ਖਰਜੇ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜੋਰ
ਕਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਤਬਿ ਮਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਹੋਨਿ ਲਗੀ। ਬਹੁ ਜੀਗ ਮਚਜੇ ਰਿਸ
ਭੂਰ ਜਗੀ। ਸਭਿ ਰੋਕ ਰਖੇ ਹਤਿ ਸੱਤੁ ਤਹਾਂ ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਦੀਨਿ ਬਹੀਰ
ਜਹਾਂ ॥ ੩੩ ॥ ਤਰਵਾਰਨਿ ਕੇ ਸੁ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਗਨ ਸੱਤੁ ਮਰੇ ਅਗਵਾਨ
ਲਹੇ। ਬਹੁ ਘਾਲ ਰਹੇ ਬਲ ਆਵਨ ਕੋ। ਤਿਹਿ ਥਾਨ ਰੱਖੇ, ਕਰਿ ਘਾਵਨ
ਕੋ ॥ ੩੪ ॥ ਵਸਤੁ ਨ ਗਈ, ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ। ਪਹੁੰਚੇ ਚਲਿ ਪੰਥ ਅਨੰਦ
ਕਿਯੋ। ਤੁਮ ਆਪ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ਰਹੋ। ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਬੀਰ ਬਿਲੋਦ ਅਹੇ
॥ ੩੫ ॥ ਭਰਹੀਨ ਲਰਜੇ, ਤੁਰਕਾਨ ਹਤੇ। ਬਹੁ ਸੱਤੁ ਹੁਤੇ ਪਰ ਲੀਨ ਫਤੇ।

*ਤਖਤਿ ਵਾਂਗੁ *ਮਹਲਾ *ਬਿਘਨ (ਸਿਸਾ, ਪ੍ਰਤਿਯੁਹ) *ਵੀਰੀਆ ਦੀ *ਵੀਰਾ *ਪਾਸ-ਬਿਚਲੇ ਠਗ

ਜਬਿ ਲੋ ਉਲੰਘੇ ਸਭਿ ਆਇ ਗਏ। ਤਬਿ ਲੋ ਲਰਤੇ ਬਿਤੁ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ॥੩੬॥ ਜਬਿ ਜਾਨਿ ਲਈ-ਸੁਖ ਸੰਗ ਮਥੈ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਤੀਰ-ਚਲਨੇ ਸੁ
 ਤਬੈ। ਨਹਿ ਜਾਇ ਤਰੀਫ ਕਰੀ ਤਿਸ ਕੀ। ਹਤਿ ਬੰਦ, ਸਹਾਇ ਨਹੀਂ
 ਕਿਸ ਕੀ' ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰ ਰੇਤੁ ਸ਼ਰੀਰ ਨ ਪਸਾਰ ਧਰਨੈ। ਭਟ ਬੋਰ ਲੀਏ
 ਬਹੁ ਸੰਗ ਲਰਨੈ। ਤਮ ਹੋਤਿ ਭਏ ਪਿਖਿ ਸੱਤੁ ਹਟੋ। ਤਜਿ ਦੂਰ ਗਏ ਤਬਿ
 ਏਹੁ ਮਿਟੇ ॥੩੮॥ ਅਬਿ ਦੇਵਤਿ ਵਾਵਤਿ ਆਵਾਤ ਭਾ। ਹੋਇ ਦੂਰ ਸੁ ਡੇਰ
 ਲਗਾਵਤਿ ਭਾ'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ। ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ
 ਸੁ ਜਾਨਿ ਲਏ ॥ ੩੯॥ ਤਤਕਾਲ ਪਠਾਵਨ ਦਾਸ ਕਰਨੈ। 'ਤਿਹ ਲਜਾਉ
 ਹਕਾਰਿ, ਬਿਸਾਲ ਲਰਨੈ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨੈ, ਬਖਸੈ' ਸਭਿ ਹੁੰਦੁਖ ਬੰਦਨਿ
 ਤੇ ਛੁਟਕੈ ਅਬਿਹੂੰ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸੇਵਕ ਧਾਇ ਗਏ। ਗੁਰ
 ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਨਿ ਤਾਹਿ ਕਿਯੋ। ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹਾਥਨਿ ਬੰਦਿ ਭਲੇ। ਅਭਿ-
 ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਤਹਾ ਸੁ ਖਲੇ ॥ ੪੧ ॥ ਕਾਹ 'ਤੂੰ ਚਲਿ, ਮੈਂ ਪੁਨ ਆਵਤਿ
 ਹੋ'। ਨਿਜ ਸੁਰਨ ਡਰੈ ਲਗਾਵਤਿ ਹੋ'। ਤਨ ਘਾਇਲ ਸ਼੍ਰੋਣ ਬੰਭਾਵਤਿ
 ਹੋ'। ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਧਾਰ ਬਤਾਵਤਿ ਹੋ' ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਬਾਸ
 ਧਵਾਇ ਗਏ। ਜਿਮ ਗੰਠ ਕਹਨੈ ਜੁ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਵੇਰ ਪਠਾਵਨਿ
 ਕੀਨਿ ਤਬੈ। 'ਬੇਨ ਦੇਰ ਇਹਾ ਤਿਸ ਲਜਾਉ ਅਬੈ' ॥੪੩॥ ਪੁਨ ਧਾਇ
 ਗਏ 'ਸਹਿਸਾਇ ਚਲੇ। ਗੁਰ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਆਪ ਖਲੇ। ਕਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਤਾਇਲ ਭੋਜ ਦਿਯੋ। ਅਖਿ ਚਾਹਮ ਤੀਰ ਮਿਲਾਇ ਲਯੋ' ॥ ੪੪ ॥
 ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਵੇਰ ਉਚਾਰਤਿ ਹੋ'। 'ਕਹੀਏ ਪਗ ਪਾਨ ਪਖਾਰਤਿ ਹੋ'। ਰਜ
 ਅੰਗਉਤਾਹ ਸੁ ਆਵਾਤ ਹੀਗੁਰ ਹਰਨਿ ਕੋ ਲਲਚਾਵਤਿ ਹੋ' ॥੪੫॥ ਸੁਨਿ
 ਸੇਵਕ ਜਾਇ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਦਾਸ ਪਠਾਵਨ ਆਨ ਕਿਯੋ। 'ਅਬਿ
 ਜਾਇ ਕਹੋ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਕੋ। ਚਲਿ ਜੇ ਨਾਹਿ ਆਵਤਿ ਹੋ'। ਇਤ ਕ॥੪੬॥
 ਗੁਰ ਤੋ ਢਿਗ ਆਪਹਿ ਆਵਤਿ ਹੋ'। ਗਮਨੈ ਨਤੁ, ਆਪ ਬੁਲਾਵਾਤ ਹੈ'।
 ਇਮ ਜਾਇ ਕਹਨੈ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਹੀ। ਗਮਨਨੈ ਪਾਖਯੋ ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਹੀ
 ॥੪੭॥ ਦੇਹਕਾ॥ ਰਜ ਸਮੇਤ ਆਯੁਧ ਲਗੇ ਚਵਿ ਕਰਿ ਚਲਨੈ ਤੁਰੰਗਾਬੈਠੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜਹਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਮੰਗ ॥ ੪੮ ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਿੰਥ
 ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ 'ਚੌਰਸਾਲ' ਪ੍ਰੀਤ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਵਸੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥

'ਬਹੁਤੇ ਮਾਏ (ਉਮ ਨੇ) ਕਿਸੇ ਦੀ (ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ) ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ।' ਵੇਰਾ।